AIREPA VAE REO OVOI

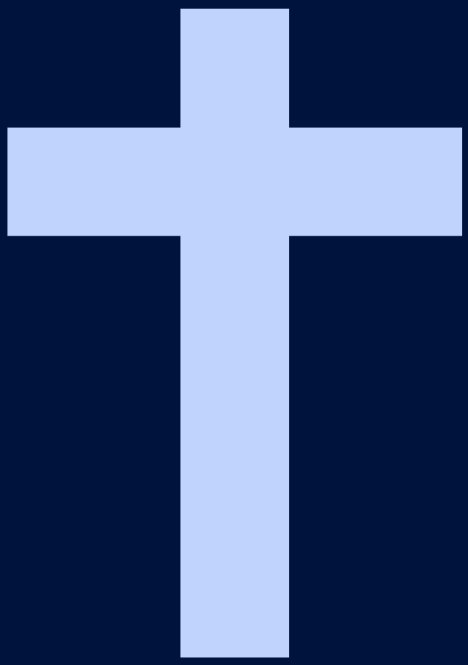

The New Testament in the Rotokas Language of Papua New Guinea

AIREPA VAE REO OVOI
The New Testament in the Rotokas Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rotokas long Niugini

copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rotokas

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.
For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1713bce3-5a15-5918-82c1-6b80c12df3bb

Contents

Airepa Vae Reo Ovoi 1
MATYU 2
MAK 63
LUK 97
JON 165
APOSEL 214
ROM 273
1 KORIN 307
2 KORIN 341
GALESIA 364
EFESAS 377
FILIPAI 388
KOLOSI 396
1 TESALONAIKA 404
2 TESALONAIKA 411
1 TIMOTI 415
2 TIMOTI 425
TAITAS 432
FAILIMON 437
HIBRU 439
JEMS 464
1 PITA 473
2 PITA 483
1 JON 489
2 JON 498
3 JON 500
JUT 502
REVELESEN 505
Bible reading 539
REOARA VITUARO 545

Airepa Vae Reo Ovoi
The New Testament in the Rotokas language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rotokas long Niugini

Airepa Vae Reo Ovoi
The New Testament in the Rotokas language of Papua New Guinea
[roo]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1982 by Bible League International

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
http://www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

http://www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-No Derivative Works). https:
creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Na tu, **yu no ken senisim Tok.**
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

MATYU
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Iravu disaipel irara iava rera ro Matyu. Ira-ia ovaisivu toupaiveira vao oiso, Livai. Uva oearovu tarai irara oearoa oiso purapaaveira, Ira vo vuku rigatoreva aue-ia 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Ovusa oearovu oiso purapaaveira aue-ia 80 o 90 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava oa rigatoreva.

Ro Matyu Jiu-pato, riro oirao pie vovouto-a rutu. Osa-a eisi osa iava Jiu vo rugorugooroaro ora voea vo tarairoaro sirova vo vukuo rigatoreva. Uva voari tuariripa vuuta-ia uva oisoa rerare tuepaave, oiso ra voeao Jiu tuvetuvereve Pauto vo Saraaro-ia koatasa. Eva-a oa vituaro iava Matyu Jisas iava rigatoreva, uvare rera raga ita arureva Pauto, oisore ra oirara rutu tuvetuvepareve Pauto vaaro Reo Ovoi oirao piepaoro. Ora oreorovu oureva Olpela Testamen iava varao oara Jisas iava oisoa tavipape. Eisi osa iava uvuipaai ra Jiu-pa irara ora voea vo reoaro raga-ia Jisas eveiive oiso, O ita, Pauto reraaro rutu ro Mesaia.

Jisas riroara ruu reoro vatepareva oirara siposipopaoro. Uva vara rigatoreva Matyu oara Pauto vo Saraaro iava oisoa tavitavipape (Mt 13:1-52).

1. Jisas Krais kavauaro iava vo Betlehem urui-ia, ora rera aao iraraaro vaisiaraaro, 1:1–2:23.
2. Jon Baptais ira pievira oirarapa siposiporeva, 3:1-12.
3. Jon Jisas baptaisreva vo uukova Jodan. Oa iava avaroepa Jisas raaka tapi iare vo uva kokarapato Seten rera-ia kokaraparoepa, 3:13–4:11.
4. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro purapaoro, 4:12–18:35.
5. Jisas Galili iava avaroepa oaravu kovoara purapaoro vore Jerusalem-ia, 19:1–20:34.
6. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoiopa wik-ia toupasa, ouruia-ia oeavu rera kotoiva evao parikou-ia, 21:1–27:66.
7. Jisas tova tapi iava vorevira toreroepa. Oa iava disaipel irara iare ora karekeroepa. Uva voea arureva vorarore Vearo Siposipo kosi piepasa, 28:1-20.

Jisas Krais Aao Iraraaro Vaisiaro-a Voeao
(Luk 3:23-28)

1 Voea-a voeao Jisas Krais aao iraraaro.
Uva vaiterei-a vaitereo Ebraham vaio ora
Devit rera aaotoareiaro ro Jisas.
2 ✡ Oire uva Ebraham-a Aisak aitearo.
Ari Aisak-a Jekop aitearo. Uva Jekop-a
Juda aitearo ora araoko irara oaro.
3 ✡ Ari Judas-a Peres aitearo ora Sira vo
araorei. Uva aakova oaesi-a o-ia Tema.
Uva Peres-a Hesron aitearo. Uva Hesron-a
Ram aitearo.
4 Ari Rama-a Aminadap aitearo. Uva
Aminadap-a Nason aitearo. Ari Nason-a
Salmon aitearo.
5 Uva Salmon-a Boas aitearo. Ari
aakova-a o-ia Rehap. Uva Boas-a Obet
aitearo ari aakova o-ia Rut. Uva Obet-a Jesi
aitearo.
6 Ari Jesi-a King Devit aitearo. Uva Devit-
a Solomon aitearo. Oire uva Solomon
aakoaro-a Yuraia vatuavaaro tuariri.
7 ✡ Uva Solomon-a Riaboam aitearo. Ari
Riaboam-a Abaisa aitearo. Uva Abaisa-a
Esa aitearo.
8 Ari Esa-a Jehosafat aitearo. Uva
Jihosafat-a Joram aitearo. Uva Joram-a
Asaia aitearo.
9 Ari Asaia-a Jotam aitearo. Uva Jotam-
a Ehas aitearo. Uva Ehas-a Hesekaia
aitearo.
10 Ari Hesekaia-a Manasa aitearo. Uva
Manasa-a Emos aitearo. Uva Emos-a Jo-
saia aitearo.
11 Ari Josaia-a Jekonaia aitearo ora
oeavu araoko irara oaro. Oire uva vo
vuuta vao oa-ia vo arao touiva Jekonaia
arao osa Babilon vata Isrel-pa irara ouiva
voea tovosa vo tauai vego-ia Babilon-ia.
12 ✡ Uva voa Babilon-ia toupaoro Jekon-
aia Sialtiel kavaureva. Oa iava Sialtiel-a
Serababel aitearo.

✡ **1:2:** Jen 25:9-26 ✡ **1:3:** Rut 4:17-22 ✡ **1:7:** 1 Kro 3:10 ✡ **1:12:** 1 Kro 3:17

13 Uva Serababel-a Abaiat aitearo. Ari
Abiata-a Elaiakim aitearo. Uva Elaiakim-
a Eso aitearo.
14 Ari Eso-a Sedok aitearo. Uva Sedok-a
Ekim aitearo. Ari Ekim-a Elaiat aitearo.
15 Ari Elaiat-a Eliesa aitearo. Uva Eliesa-
a Matan aitearo. Uva Matan-a Jekop
aitearo.
16 Ari Jekop-a Josep aitearo. Uva
Josep-a Maria vatuatoaaro, o-ia iria Jisas
kavaueva. Uva rera-a ro ira vaisiiva oiso,
Krais.
17 Oire uva Ebraham isivaaro iava katai
tau vo resura (14) aao ora kavakavauaepa.
Oa iava Devit-ia aue pura piropa katai tau
vo resura (14) aaoro. Uva rera vo vu-
utaaro isivaaro iava ora kavakavauaepa.
Oa iava oavu ita katai tau vo resura (14)
aaoro ora puraaepa, voeao oea vo kare-
keepa vao-ia ovuuta-ia touiva vo Babilon-
ia. Uva voa toupaoro Babilon-ia oavu
ita katai tau vo resura (14) aaoro ora
kavakavauaepa. Uva vo sara-a eva oa
isivaaro iava Krais kavauroepa.

Maria Jisas Kavaueva (Luk 2:1-7)

18 Oire uva va-a vao Jisas Krais kavauaro
iava vo siposipo. Uva aakova-a o-ia
Maria iria reesiiva, oiso ra oira oureve
Josep. Uva rera ou asavira toueva osa
vagevagevira kakae kovu-ia taraiopa ora
oira-ia vao oa purareva Tugoropato Urau-
rato.
19 ✡ Uva rera ro oira oiratoaaro torevoko
vovouto. Ira viapau oiso rugooparoepa
ra reo goru sirova Maria arii piereve.
Uva oiso ruipaparoepa ra oisivi raga oira
kavureve. Reasiparoepa ra riro irara oira-
ia taraiave.
20 Oire uva va-ia Josep rirovira ru-
gorugoo iraoparoepa, osa purapurapato
enselto Turaro reraaro urioroepa aue-ia
urusia rera iare. Uva oiso puraroepa
purapurapato, “Josep, Devit aaotoaaro-
a vii. Opeita uriripau riakova oara ou
arapa Maria. Vo reo uvuri! Ari kakaeto
karekeroi oira kovuaro-ia. Eera ira
vaterevorao Tugoropato Uraurato oirapa.
21 ✡ Uva kakaeto kavauevere, ra rera
vaisiri oiso Jisas. Eake iava? Uvare oirara
oaro rutu iava vuriara verareverea vara
opesi pieoro, ra ora rerapa voea oureve
vorevira vova vuria iava.”
22 Vara rutu-a varao oiso karekeepa pro-
fet vo reoaro oirao piesa. Oreoa vatereva
Turaro profet gisipoaro-ia oiso,
23 ✡ ‘Uvuta! Oiso iriavu iria viapau
oiratoa vaiva uusiopa iria oiso kakaeto
kavaueve. Oa iava rera vaisiiverea
Emanyuel.’ Uva vo vaisio oa vituaro oiso
toupai, Pauto vigei tapo toupareveira.
24 Oire uva Josep uusia iava toreroepa.
Oa iava oiso piereva osa Turaro purapu-
rapatoaaro rera tavireva. Oa iava oira
oureva Maria.
25 ✡ Uva viapau oiso oira tapo oisoa
uusiparo vore osa kakaeto kavaueva. Oa
iava oiso rera vaisireva, Jisas.

2

Tarai Irara Urioaepa Jisas Kekesa

1 ✡ Maria Jisas kavaueva Betlehem urui-
ia vo Judia taere-ia, vo osa voa oisoa
Herot turaroparo. Oire uva vo vuuta-ia
eva oeavu riro tarai irara aaviikoara-ia
oea taraioro urioaepa Jerusalem iare tauai
iava, vo uva ravireo kae uviroparoveira.
2 ✡ Uva oiso akeiva, “Ovu-ia kakaeto
kavauroe ro Turaro oae Jiu? Igei aavi-
iko sirova utuie iria rera reesipae. Iria
kae oviro vova uvava ravireo kaeparo
viroveira. Oa iava urioiei rera-ia vuurapa
vaisi purasa.”
3 Oire uva King Herot vo reo uvureva.
Oa iava rikerikeparoepa rirovira uriri-
paoro ora voea rutu voeao Jerusalem urui
sovara-ia.
4 Uva Herot va iava reipa irara gurureva
voeao pris irara oea oisoa tauopaave, ora
riro tarai irara oea oisoa taraipaave aue-
ia Reo Taisi. Oa iava voea akepareva oiso,
“Aa vo uruio-ia kavaurovere Krais?”
5 Uva rera taviiva oiso, “Ari Betlehem
urui-ia vo Judia taere-ia osa profet irara
voari tuariri Pauto vo reoaro rigatoiva
oiso,
6 ✡ ‘Vii vao vo Betlehem urui-a vo rasio-
ia vo Judia taere-ia. Viapau oiso
gare vaisi urui-a vii vo Judia taere
sovara-ia. Uvare vii sovara iava

✡ **1:19:** Diu 24:1 ✡ **1:21:** Lu 2:21 ✡ **1:23:** Ais 7:14 ✡ **1:25:** Eks 13:2 ✡ **2:1:** Lu 2:4-7 ✡ **2:2:** Jer 23:5 ✡ **2:6:** Mai 5:2

iravu reito karekeroverea. Ira ragai voeaaro tuvetuvereverea voea tokioro voeao Isrel.'

7 Oire uva oisi-a eisi osa iava Herot oavu iare vataua paua riro tarai irarare keeraroepa voeao oea oisoa aaviikoara-ia taraipaave. Oa iava oiso voea akereva, "E ovirovu voki putevoiva, o-ia taraitae vo osa kaeo viro?"

8 Oa iava voea arureva Betlehem iare. Uva oiso voea tavireva, "Kasikasi pievira rutu rerare taraasa avata. Ra rera keketavora, ragai tavisa voreta. Ra ragai tapo rera-ia vuurapa vaisi puraa."

9 Oire uva King Herot vo reoaro uvuiva. Uva avaaepa. Oa iava oira eira aaviiko kekeiva oira raga iria keke rovoiva, iria vova kaeo viropa uva ravireo kaeparo viroveira. Uva vo kepao aivaro rueva uvavi-ia kakaeto toupareva.

10 Oire uva aaviiko kekeoro voeare vovouisiro roru iraova rutu.

11 ✡ Uva koataaepa vo kepa-ia kakaeto kekesa ora rera aakovaaro Maria. Oa iava voa kokoto rekuoro takua viropa rera-ia vuurapa vaisi puraoro. Oa iava moni tagiro oaive karuiva. Oire va iava rerapa oaravu vatevateara vateiva auero gol, ora frankinsens avuo geesi ovi, ora oavu mer vearo geesia iisi ovi.

12 Uva urusia-ia Pauto oiso voea vosireva, "Teapi vorepata Herot iare." Oire uva va iava oraivavu raga gaeoro kareaepa voea vo taerearo iare.

Josep Aao Avaaepa Isip Iare

13 Oire uva kareaepa vo aao kavuoro. Oa iava enselto Turaro reraaro Josep iare karekeroepa urusia-ia. Uva oiso puraroepa rerare, "Toreu ra ovii avaorei oarava tapo avau torioro Isip iare. Uva voa toupatavere Isip-ia ragai vo reoarore tuepaoro. Oa-ia vii taviavere ra kareu vorevira vo avaoreiva, uvare Herot kakaeto uposa rerare taraaparevere."

14 Uva va-a vao oa iava Josep aao ora vaseaepa vokiaro Isip iare.

15 ✡ Uva voa touiva osa Herot kopiiroepa. Uva oisi-a oiso osa pura piropa profetato vo reoaro oirao piesa oiso osa vo reo vatereva Turaro Pauto tuariri oiso puraoro,

'Ragai oviitoa oaare keeraraepa Isip-ia kavusa.'

Herot Voea Tavireva Kakae Vure Uposa

16 Herot oiso tarairoepa, Voeao aaviikoara-ia taraipa irara ragai keaivora. Oa iava rirovira rutu kasipu iraoparoepa. Uva oeavu arureva vo kakaero rutu uposa oea vo peva ivaro-ia tugura asavira toupaiva vo Betlehem urui-ia, ora vo uruiro ouruiroa tutuu pie visivi oisoa toupaive. Aue iava uvare vaore rugooroepa osa tarai irara aaviiko iava rera taviiva oiso, Tuariri o aaviiko kaeo viropa.

17 Oire uva oiso osa varao puraiva Jeremaia vo reoaro oirao pieoro ro profet. Uvare oisi puraroepa voari tuariri oiso,

18 ✡ 'Gau guruko uvuivoi Rama urui-ia, sirao pie guruko rutu. Ovusa Resel gau iraopaevoi ovii irarapa. Uva viapau irai uvuiparoi ra oira vovouaro sisireve, uvare ovii vure rutu viapau toupai. Oea rutu kopiiae.'

Josep Ovii Avaorei Tapo Isip Iava Vorevira Kareroepa

19 Uva Herot vo kopiiaro isivaaro iava Turaro Pauto reraaro enselto Josep iare karekeroepa urusia-ia, vo osa Isip-ia toupareva.

20 Uva oiso puraroepa, "Toreu! Ra ovii avaorei oarava ora vaseu Isrel iare. Ari ro kopiiroera ira kakaeto uposa aueparoera."

21 Oa iava Josep ovii avaoreiaro tapo avaroepa Isrel rasi iare.

22 ✡ Uva voa pou virooro Akeleas iava uvureva, uvare aiteto Herot vo tavukiaro oureva. Uva Judia taere-ia turaroparoepa. Eva-a oa iava Josep rirovira uririparoepa voa tou arapa. Uva Pauto oavu-ia urusia Josep ravaavira tavireva. Oa iava Galili taere iare avaroepa

23 ✡ voa tousa atoia Nasaret urui-ia. Oire uva eisi osa piereva oiso osa va puraiva profet irara voari tuariri. Oreoa oirao piereva oisi voa touoro, uvare oiso

✡ **2:11:** Sam 72:10-11 ✡ **2:15:** Hos 11:1 ✡ **2:18:** Jer 31:15 ✡ **2:22:** Lu 2:39 ✡ **2:23:** Ais 11:1

puraaepa, ‘Ira vaisiiverea oiso, Nasaret-pato.’

3

Jon Baptais Reoa Kosi Piereva (Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Jon 1:18-19)

1 Uva vo voki-a vao oa-ia Jon Baptais urioroepa raaka tapi tousa oiso Judia-ia. Uva voa oiso siposipo rovoroepa.
2 Oa-ia oiso puraroepa voeare, “Sopaura oavisii poreta, ra vuri vovouro kavuta. Uvare Pauto vo Saraaro tutuu pievoi, ra karekepe vova vuvuiua iava.”
3 ✡ Rera ro Jon ira iava taviroepa profet Aisaia ira oiso puraroepa,

‘Iravu ira keeraparoi vo raaka tapi
oiso purapa, Turaro vo raivaaro
vatatopopata va ravaaoro oa-ia
pouro viroverea.’

4 ✡ Oire uva Jon apota visivi toupaoro aue kamel oruaro iava oisoa rera-ia kuvuparo kuvupato ora takipa iro aue iava bulmakau rakari. Uva aio oaro-a vao-ia siiko ora koisi.
5 Uva vo voki-a vao oa-ia voeao Jerusalem vata, ora voea rutu vova Judia distrik, ora voeao vova Jodan taere-ia rutu urioaepa rera iare Jon.
6 ✡ Oa iava vuri vovouro oaive kosi pieiva rera iare. Osa iava Jon voea-ia Tugoropa Sisu Baptais purareva vo uukova-ia o Jodan.
7 Oire uva Jon riro irara kekereva lotua-ia irapa irara voeao Farisi-pa irara ora oearovu Sadyusi-pa irara, oearea rutu urioaepa Baptais ousa. Oa iava voeare oiso puraroepa, “Visii vao rakoru ovii iraraaro vuri irara. Irouto visii vosi-pare, oa iava toripata Pauto vo kasipuaro asavira?
8 Visii iava sopaura poreta, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Oa iava oirao pie vovou oavisii poeravira karekepere oearovupa.
9 Opeita oiso vovoupata ora visii raga vovouaro-ia, Ebraham-a igei aitearo oa iava igei-a Pauto oiraraaro rutu. Easi Pauto raga uvuipa vo avekero iava kakae vure purareve. Ra oiso pieive, Ebraham ovii iraraaro.
10 Torara eira iriaei ravaavira evaova vituaro-ia. Oire vo evaro oiso toupai osa visii, varao oara viapau oiso vearovira kuepape oara rutu taru toepaiverea vara vikipasa tuitui kasi-ia.

11 “Ragai visii baptaispaavoi uukoa raga-ia visii reesioro visiigoa vovouisiro oavisii poretavora. Ari ro ira ragai sirova uturovere, ira vo goruaro ragai vo goruaro-ia putevere, uvare rei vaisito-a. Uva viapau uvuiparai ra rera vaaro tasipa kaea, uvare akukuto-a ragai. Ari rera visii vaterevere vao baptaisa Tugoropato Urau-rato vaaro visii reesipaoro Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia ora tuituia vo goruaro.
12 ✡ Ira vururua-ia pitupare wit ragipasa oira rakariaro verapaoro. Oa iava oira aioaro orirurevere vo aio kitupa tapi oira rakariaro vikioro tuitui kasi-ia vao roko asa kasi.”

Jisas Baptaisreva Jon (Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 ✡ Vo voki-a vao oa-ia Jisas Galili-ia kavureva uuko ovi iare avaoro vao Jodan, oiso ra baptaisa oureve Jon vavaearo-ia.
14 Osa Jon rerare korukoruparoepa oiso purapaoro, “Ae, apeisi ragavira ragai iare uriouei? Easi ragai uvuiparai ra vii ruvara-ia Baptaisa oua?”
15 Oire Jisas rera vo reoaro pukoreva oiso puraoro, *“Eagara, oisi va purave Pauto vo vovouaro sirova utuoro.”* Oa iava Jon rerapa vasereva.

16 ✡ Oire Baptaisa oureva Jisas. Uva ikauvira uuko ovi iava veraro viropa osa vuvuiua karu piropa. Uva Pauto reraaro Tugoropato Uraurato kekereva osa oiso vararoepa osa kurue. Uva Jisas-ia pitusa rerereva.
17 ✡ Oa iava reoreoa varaepa vuvuiua iava oreoa-ia oiso puraroepa Pauto, “Rera-a eera Oviitoa oaa. Ira kavikopaaveira rutu rera-ia rorupaoro.”

✡ **3:3:** Ais 40:3 ✡ **3:4:** Sek 13:4 ✡ **3:6:** Ap 19:4, 18 ✡ **3:12:** Mal 3:3 ✡ **3:13:** Jo 1:31-34 ✡ **3:16:** Ais 11:2, 42:1 ✡ **3:17:** Sam 2:7

4

Seten Kokaraparoepa Jisas-ia (Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Vo Tugoropato Uraurato Jisas siporeva
kuvau rasi iare vo uva viapau oirara vai
toupaive. Uva voa Seten rera-ia kokara
ragaparoepa.
2 ✡ Uva Jisas oisoa aio kavuvira tou-
pareve varao-ia vo resura tau (40) vokiro
ora vo resura tau (40) ruparo. Oa iava
ogoeroepa.
3 Uva rera ruvara iare kokarapato tu-
tuu piereva oiso purasa, "Vosa vii Pauto
Oviitoaaro rutu, oire ore aveke reou ra
opovira ora poreo."
4 ✡ Uva Jisas rera aatoreva rera vo
reoaro tuuoro oiso, *"Tugoropa Reo oiso
purapai,*

*'Viapau oiso opoa raga tootooa vatepai
oiratoapa. Ari oirato uvuiparoi ra
tootooa oupareve vo reoro-ia oara
vatepareveira Pauto.' "*

5 Uva va-a vao oa iava Seten rerava
avaroepa ouruivu iare Jerusalem urui
Rovopa Kepa Tugoropa Kepa kukuearo-ia
rera tovosa viara-ia rutu.
6 ✡ Uva rera tavireva, "Vosa vii Pauto
Oviitoaaro rutu, oire ora vikiu vova rasi-
uaarore. Aue iava uvare Tugoropa Reo
oisi purapai,

'Ari ita, ensel irara oaro arurevere Pauto,
ra vii pituive vo ora voea vavaearo-
ia. Ra viapau vii iava kokotoa tatu
piro avekeara-ia.' "

7 ✡ Uva Jisas rera tavireva ita oiso, *"Tu-
goropa Reo oiso purapai, 'Opeita Turaro
Pautoa oavisii-ia kokarapata.' "*

8 Oire va iava Jisas oureva aia ita
Seten oavu iare pukuia-ia riro kaekae
pukui. Uva voava varao rutu-ia osararovu
rutu Jisas kareke piepareva Seten, varao
kekekeke pie sararo vo rasio iava.
9 Uva va iava oiso puraroepa Seten,
"Vosa ragai-ia vuurapa vaisi purari ragai
iare taku virooro, oire eva-a oa iava vii
vateavere osararovu rutu."
10 ✡ Osa iava rerare oiso puraroepa Jisas,
"Verau Seten! Tugoropa Reo oiso purapai,

*'Pautoa raga-ia vuurapa vaisi purapata
eera visii reraaro Turaro. Rara
rera raga vo kovoaro purapata eera
Kataitoa raga.' "*

11 Uva oisi-a eisi osa iava Seten rera
kavureva. Oa iava oearovu enselpa irara
urioaepa Jisas tauvasa.

Jisas Kovo Rovoroepa Vo Galili-ia (Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Uva Jisas Jon iava uvureva osa rera
tovoiva tuukepa kepa-ia. Oa iava Galili
taere iare avaroepa.
13 Oire uva voava Nasaret-ia kavureva
Kapaneam-ia toupasa. Uva voa vo Ka-
paneam urui oa Galili rovu ruvara-ia
toupaiveira. Oiso ragavira Sebyulan Dis-
trikrei sovara-ia ora Naptalai.
14 Vo taererei iare avaoro profetato Ai-
saia vo reoaro oirao piereva oreoa-ia oiso
puraroepa Jisas iava,
15 ✡ 'Vo rasio Sebyulan ora vo rasio
Naptalai vo raivao-ia vore toko rovu
Jodan-ia toapaoro Galili-ia rupa
vovou irara voaaro.
16 ✡ Voeao oirara rutu oea rupa pitupitu-
ia oisoa toupaive oea riroa aviavia
kekeiverea. Ora voeao-ia roroverea
riroa aviavia, oea vo urauraaro kopiivira
toupaiveira vo ovusa rupa rugoovira
toupaiveira.'
17 Vo voki-a vao oa-ia Jisas ora rera vo
siposipoaro rovoreva. Va poerapaoro oiso
puraroepa, *"Poreta viro vuriara oavisii
iava. Ari Pauto vo Saraaro vova vuvuiua
oa tutuu pievoi!"*

Vo Jisas Keeraroepa Vo Resurare Oira Atari Oupa Irara Oiso Ra Rera Sirova Utupaave (Mak 1:16-20)

18 ✡ Jisas vokapareva toko rovu vatuaro-
ia vao vo Galili. Uva voa vo araoreo
kekereva Saimon araorei, ro ira oisoa oiso
vaisipaive Pita ora araokoto Andru. Vo
osa kuverava vikivikipasiva toko rovu-ia,
uvare vo kovo purapatoarei-a aue atari.
19 Uva vaiterei tavireva Jisas oiso, *"Ra-
gai sirova utusi, ra vei siposipoa oira ivu-
pasa ragai iare."*

✡ **4:2:** Eks 34:28 ✡ **4:4:** Diu 8:3 ✡ **4:6:** Sam 91:11-12 ✡ **4:7:** Diu 6:16 ✡ **4:10:** Diu 6:13 ✡ **4:15:** Ais 9:1-2
✡ **4:16:** Ais 42:7 ✡ **4:18:** Jo 1:35-42

20 Uva ikauvira kuverava kavusiva rera
taveosa utuoro.
21 Oire gare visivi vokaoro avaroepa.
Oa iava vo araoreo-ia pouro viropa Jems
araorei ora Jon, Sebedi oviitoareiaro. Osa
oavu sovara-ia toupaiva uvuoa ora ro
aiteto Sebedi. Uva voa kuverava tore-
vokopaiva oira rekorekopaoro. Uva voa
vo araorei kekeoro vaitereire keeraroepa.
22 Oa iava ikauvira uvuoa kavusiva ora
aiteto tapo Jisas sirova utuoro.

Jisas Oirara Siposipopareva Ora Voea Tapo Porete Piepareva
(Luk 6:17-19)

23 ✡ Voraro rutu virireva vo taereo-ia vao
vo Galili vo oirara rutupa siposipopaoro
Reo Taisi Uvupa Keparo-ia aue Sinagog
voea varaaro. Uva voeapa Vearo Siposipo
kosi piepareva aue iava Pauto vo Saraaro.
Oa iava oupiarovu iava oirara porete
piepareva, ora orekerovu rutu varao oara
oisoa varaura vuri piepaive oirara rutu
iava.
24 ✡ Siposipoara rutu viriva rera iava
voraro ruture Siria taere sovara-ia. Uva
va-a eva vituaro iava vuri upia irara
rutu sipopaiva rera iare osasararovu
rutuva aue upia, ora voearo oearoa-
ia oisoa vuri tugararo toupaive, ora
voearo oearoa koakoapeko upiarova oisoa
toupaive, ora voearo oearoa oisoa kerau
upiarova toupaive. Oa iava voea rutu
porete piereva.
25 Uva riro irara rutu vova Galili taere,
Dekapolis uruiro, Jerusalem-ia, ora Judia-
ia, ora vova uukova Jodan ivirovira
oearoa rutu rera sirova utupaaepa.

5

Vo Jisas Voeapa Siposiporeva Pukuia-ia Kukuearo-ia Toupaoro

1 Uva riro irara kekereva. Oa iava
iparoepa pukuia-ia. Uva voa rera utuoro
ora guruaepa rera voeaaro disaipel. Oa
iava voea rutupa voa siposiporeva pau-
vira toupaoro.

Jisas Siposiporeva Vao Iava Oiraopa Roru
(Luk 6:20-23)

2 Oire uva Jisas voea vatepareva reoa
oiso purapaoro voeare,
3 *“Oire voeao oea apotavira toupaiveira
oea roruiverea. Aue iava rara oiso ora
voea-ia taraipaave, Igei apota irara Pauto
vo taraiaropa evoea oea Pauto vo Saraaro-
ia toupaiveira.*
4 ✡ *“Ari voearo oearoa gaupaive sir-
aopaoro, oearoa roruiverea, aue iava rara
Pauto voeapa gavaurea vatereve.*
5 *“Ari voearo oearoa kave vovouvira
toupaiveira, oearoa roruiverea. Aue iava
rara voeapa vara rutu vatereve Pauto
varao oarare voeapa reo ovoi purareva
vara vatesa ora rera vo Saraaro iavirava.*
6 ✡ *“Ari voearo oearoa ovovourovu
rutupa torevoko vovouro ruipa iraopaave,
oiso osa ro ira ogoeparo auepa aio
ora rogepareve auepa uuko, evoearo
oearoa roruiverea. Uvare Pauto voea
vo ruiparoaro uvui pieoro vateroverea
voeapa.*
7 *“Ari voearo oearoa oearovupa sir-
aopaave oea roruiverea, rara Pauto voeapa
siraoro.*
8 *“Ari voearo oearoa airerei vovouvira
toupaiveira, oearoa roruiverea, rara Pauto
kekeive.*
9 ✡ *“Ari voearo oearoa gavaure vovou
kataia goru piepaiveira vo oirara rutu
ruvara-ia, oearoa roruiverea. Oeare oiso
puraroverea Pauto, Ragai ovii iraraaro
visii.*
10 *“Ari voeao oea Pauto vo ruipaaro
sirova toupaiveira, oire va iava vuria
oupaiveira voeao ruvara-ia oea viapau
oirao pie vovouro vai, oea taru roruiverea,
uvare Pauto vo Saraaro-ia toupaiveira.*
11 *“Ari vosa visii kekepaive vo osa ragai
sirova utupataveira. Oire visii takaupaive
ora visii vuri piepaive, ra oreoreorovu rutu
purapaive kuuvu vaisiro visiire ragai iavi-
rava, visiigoa rorutaverea. Oire vo osa
oisi eisi visii piepaive visii vuri piepaoro, ra
roru iraopata.*
12 ✡ Uvare riroa toupai voria visii vaaro
vuvuiua-ia. Ari ita, voari tuariri uva
oiso ragavira profet irara oisoa tariopaive
voea-ia vuri pitupituro purapaoro, voeao
profet irara oea visiipa oisoa irapaave.

✡ **4:23:** Mk 1:39 ✡ **4:24:** Lu 2:2 ✡ **5:4:** Ais 61:2-3 ✡ **5:6:** Ais 55:1-2 ✡ **5:9:** Ro 8:14 ✡ **5:12:** Je 5:10

Ro Oirao Pie Vovouto Ira Oiso Toupare Osa Avaka Ora Aviavia (Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 *"Oire visii vao oiso toupata osa avaka voeapa vo rasio-ia. Ari vosa avaka vo sipeiaro opesipe, ra apeisi ragavira vorevira avaka vo sipeiaro vorepe? Ari vosa oisi pieive vovueooro, ra viapau kovoa vaiaro va vao avaka. Oa iava va vikipaive, ra voava va-ia tasiasipaive oirara rutu.*

14 ✡ *"Visii-a vao visiigoa oiso toupata osa aviavia rasito vaaro. Oire vosa oai riro urui vai toupaive pukuia vai kukuearo-ia, ra viapau voa utopape.*

15 Vosa iravu vuravu rukuereve, oire ra viapau oiso oira tovoreve baket sopaaro-ia. Ari uvuipa ra oira tovoreve viaevira tebol ivara-ia. Ra voava kepa rutu sopaaro-ia *roropaeve voea rutupa aviavia vatepaoro.*

16 ✡ Eisi osa aviavia oavisii roro piepata vo oirara rutu osireiaro-ia. Ra vearo kovo oavisii kekepaive vao oa purapata. Oa iava Aite oavisii vaisiaro kae piepaivere ro vova vuvuiua.

Pauto Vaaro Iava Reo Taisi

17 ✡ *"Opeita oiso rugoopata, Ragai uriorai Reo Taisi verasa vao Moses vaaro ora voeao profet irara. Viapau! Easi, va uvui piesa uriorai vo reoro rutu oirao pieoro.*

18 Oiraopavira rutu visii tavipaa, Oa-a vao Reo Taisi oa vo tugurasa osa auero rutu karekeperea varao oara Reo Taisi sovara-ia toupaiveira. Uva vuvuiua opesiperea ora rasito, ari viapau oavi gare rigatovi vai opesiperea vova Reo Taisi Pauto vaaro.

19 ✡ Oire vosa ro ira oavivu gareavi putepareve vao iava Reo Taisi, ora vosa oearovu tarai piepareve oisi piepasa, ira vaisiaro gareroverea vo Pauto vo Saraaro-ia. Ari vosa ro ira vearovira Reo Taisi sirova utuparoveira oirara rutu tarai piepaoro oisi piesa, ira riro vaisi oureverea vo Pauto vo Saraaro sovara-ia vao vo vuvuiua.

20 Visii tavipaavoi oiso, Vosa torevoko vovouro oavisii viapau Farisi vo vovouroaro-ia puteve varao torevoko vovouro ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara, oa iava viapau uvuipatai ra Pauto vo Saraaro-ia koatata.

Kasipua Vo Pitupituaro Iava (Luk 12:57-59)

21 ✡ *"Oire vo reo uvutavora oreoa ouiva aao irara oavi oa oiso purapai, 'Opeita oira upopau. Oire vosa iravu visii iava iravu uporeve, uva rera-a eera ira kortua-ia kosiro viroverea.'*

22 ✡ Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Ro ira araokotoaarore kasipuparo ira rovirieia-ia kosiro virovere. Ora ro ira araokoto oaro takaupareve eera-a ira rovopatoa-ia kosiro virovere kaunsel. Ora ro ira oiso puraro, Vii-a kokoropatoa rutu, ira tuitui kasi iare avaroverea vo kasio oa viapau rokopaive.

23 *"Oire vosa rovopa kue oavisii vatesa tapo auepata Pautoa iare roru vaisi purapaoro, oire araokotoa oavisiire rugoo rovota, uvare rera-ia reoai visiire kasipua.*

24 Oire rovopa kuero oavisii tovo rovota rerava ora reo rovosa. Ra kasipua opesi pie rovota. Oire ra voreta taru rovopa kue oavisii vatesa.

25 ✡ *"Vosa iravu visii tovosa aueparo kortua-ia, oire uva uvuipatai ra ikauvira rera tapo ora agiagi rovota. Teapi rera visiiva avaro reo rovirieipato vavaearo-ia visii tovosa. Oa iava visii vaterevere polis irarapa. Oire evoea visii tovoive tuukepa kepa-ia.*

26 Visii tavipaavoi oiraopavira oiso, Vosa vao visii vaaro voria vo osa tuukepa kepa-ia toupata. Ra viapau va rutu opesi pieta ropa reo rovirieipato, ra viapau oiso tuukepa kepa iava kosi uvirota.

Otopa Pitupituaro Iava

27 ✡ *"Visii vao vo reo uvutavora oa oiso purapapeira, 'Opeita ora oupa oaesi vuri piepasi.'*

28 ✡ Ari ita, oiraopavira oiso visii tavipaavoi, Vosa iravu iriavu kekereve riakova, ra rerare sopaua ora sitape oirava garagarakooro. Oire ra va raga rerapa vo vovou purave oirare o riakova. Uva va-a eva oa-ia reo goru gasire vao ora oupa taisi vaaro.

✡ **5:14:** Fl 2:15 ✡ **5:16:** 1 Pi 2:12 ✡ **5:17:** Ro 3:31 ✡ **5:19:** Je 2:10 ✡ **5:21:** Eks 20:13 ✡ **5:22:** Je 2:20
✡ **5:25:** Pro 25:8 ✡ **5:27:** Eks 20:14 ✡ **5:28:** Pro 6:25

29 *“Vosa ro oirapapato osireito vii kove*
piereve vuria iare, oire rera tateri rera-
ia vikisa. Vearopai vosa orekerovu vova
varaua opesipe. Ra viapau oiso ita vii iava
varaua oara rutu vikiive vore tuitui kasi
vao oa viapau rokopaive.
30 Ora vosa oirapapa vavae vii kove
pieive vore vuria, oire vo vavae tokori va-
ia vikisa. Vearopai vosa orekerovu vova
varaua oara opesipe, ra viapau oiso vii
iava varaua oara rutu vikiive vore tuitui
kasi vao oa viapau rokopaive.

Ora Oupa Vo Pitupituaro Kavuaro Iava (Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 ✡ *“Tuariri vo reo karekeepa oiso, ‘Vosa*
iravu oirato iriavu kavureve riakova, oire
oira vatereve oavu pepa vao oa-ia reo goru
iava oreovu toupaive, oiso ra viapau oira
oureve vorevira.’
32 Ari ita, visii tavipaa oiso, Vosa ro ira
riakovaaro kavureve o iria viapau otopa
pitupitu purapaeve, eera-a ira riakova
oaro takau pierevoi reo goru-ia vao ora
oupa. Oire ra iravu oueve. Osa iava rera
tapo ita reo goru gasirevoi ora oupa.

Reo Ovoi Vo Pitupituaro Iava

33 ✡ *“Oire oavu reoa vao oa ouiva aao*
irara oavisii tuariri oa iava va uvutavora.
Oa oiso purapai, ‘Opeita vii vaaro reo ovoi
puteri. Ari varao purari rutu oarare reo
ovoi purarivora Turaropa vara purasa.’
34 ✡ Ari ita, visii tavi iraopaa oiraopavira
oiso, Opeita viara-ia vaisi ragapata reo
ovoi purapaoro. Viapau rutu uvuipatai
ra vuvuiua vaisi ragapata oreorovu goru
pie ragapaoro. Eake iava? Uvare paupa
tugoropa Pauto vaaro aue vuvuiua.
35 ✡ Ora opeita rasitoa tapo vaisi ragap-
ata vo oreorovu goru pie ragapaoro. Oavu
eva garea paupa oaro Pauto vo rasito uva
tasipareveira. Ora viapau uvuipatai ra
Jerusalem-ia vaisi ragapata vo oreorovu
goru pie ragapaoro. Uvare rei-a urui
Turaro vo uruiaro.
36 Ora opeita ora visii kukuearaaro-ia rei
piepata oreorovu ora visii vo rugooaro-ia.
Aue iava uvare viapau rutu uvuipatai ra
kukue iava oavu orua popote pieta, eke
voua rupa pieta. Viapau rutu.
37 O ita, uvuipatai oiso purapasa, Iu
ita! ora Viapau rutu! Ari vosa ovaisivu
outavere ita uvavuva va siguvasa va vao
Iu ora Viapau, ra oiso purape, Seten vaaro.

Ora Tuutuukopa Pitupitu Iava (Luk 6:29-30)

38 ✡ *“Ari ita, visii vo reo uvutavora*
oreoa tuariri karekeepa oiso, ‘Vosa iravu
vii osireiaro vuri piereve, oire vii ita rera
osireiaro vuri pieri. Ari vosa iravu vii
reuriaro vuri piereve, oire ita vii ita rera
reuriaro vuri pieri.’
39 ✡ Ari ita, oiraopavira visii tavipaavoi
oiso, Opeita voearova ora tuutuukopata
oea visii-ia vuria pura rovopaive. Vosa
iravu visii tautauaraaro tapareve, oire
rerapa ita ovaratavu poreta aia.
40 Ari vosa iravu visii tovo vovouparo
kortua-ia, ra visii reraaro oureve siglis,
oire vo popota rutu vateta ora kuvupato.
41 Ari vosa irouto riroto visii kae piereve
orekevu-ia, oiso ra katai vuuta-ia va
kaepaoro vokata. Oire rera tavita oiso,
Erao vuuta-ia viipa va kaepaio.
42 ✡ Ari vosa ro ira visii arepareve oreke-
vure, oire rera vateta. Ora vosa ro ira
visii ruvara-ia ou ragasa aueparo, opeita
rerare isivapata.

Keripa Irara Tapo Ora Agiagipasa (Luk 6:27-28, 32-36)

43 ✡ *“Ari ita, vo reo uvutavora oa tuariri*
karekeepa oiso, ‘Vii vao voeaopa siraopau
ora vii vate iraraaro. Oire ra voeao raga
tapo ora kasipupau oea viiva ora keri-
paave.’
44 ✡ Ari visii oiso tavipaa, Katai vovou
purapata voeaopa siraopaoro oearoa visi-
iva ora keripaave. Oire Pautoa iare variri-
pata ra voea tauvapareve voeao oea visi-
ire vuri vovoupaave.
45 Eisi osa iava oiso uvuipatai oiso
kareketa, Aite ovii iraraaro visii ro
ira vuvuiua-ia toupareveira oirara ru-
tupa siraopaoro. Oiso osa ravireo kae
piepareveira voeaopa vuri irara ora
vearo irara. Ora aue tapo kokeva kove

✡ **5:31:** Diu 24:1-4 ✡ **5:33:** Lev 19:12 ✡ **5:34:** Je 5:12 ✡ **5:35:** Ais 66:1 ✡ **5:38:** Eks 21:24 ✡ **5:39:** Pro 24:29
✡ **5:42:** Diu 15:8 ✡ **5:43:** Lev 19:18 ✡ **5:44:** 1 Ko 4:12

piepareveira voeaopa torevoko irara ora voeaopa tapo riro vakuvaku irara.
46 Vosa voeao ragapa siraopata oea visii tapo ora agiagipaaveira, ra eake vori outa rera ruvara-ia Pauto va iava vao? Easi voeao vuri irara takis oupa irara oea vai pasi viapau oisi vai piepaiveira tapo oiso, raa?
47 Ari vosa vate irara oavisii raga tapo ora reopata, ra va iava rei vaisi outaverea, raa? Viapau. Uvare voeao rupa vovou irara tapo oisi piepaiveira oiso.
48 ✡ Oisi vo vovouo purapataveira osa vo vovouo purapareveira Aite oavisii ro vuvuiua-ia touto torevoko vovoutoa rutu.

6

Oearovivu Tauvapasa

1 *“Oire visii vao-ia vatatopo iraopata. Teapi taavoko ragapata oearovu osireiaro-ia visii varaaro purapaoro vearo pitupituro. Vosa oisi piepatavere, ra viapau voria vai oavisii outa vo Aite oavisii ruvara-ia vo vuvuiua-ia.*
2 ✡ *“Vosa apota irarapa orekerovu vatepata voea tauvapasa, ra opeita va kareke piepata oirara rutu osireiaro-ia. Uva va-a eva osa voearo toupaiveira riro kuuvu irara oearoa oiso varao-ia utavepaaveira vo Reo Taisi Uvupa Kepa aue Sinagog vo raivara sirova ora voea vaisiaro rei piepaoro. Uva oisi-a eisi osa oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Voea-a evoea riro kuuvu irara oea voria oaive ou ovoiivora ora voea vaaro.*
3 Oire vosa apota irara tauvapata, ra viapau oiso voearo tavitavipata va iava vate irara oavisii vao iava oa purapata voeapa vatauvira.
4 ✡ Oa-ia taraipa Aite oavisii osa eisi vara purapatavoi rera osireiaro-ia. Oa iava va-ia voria outavere Pauto ruvara-ia.

Variripa Pitupitu Iava (Luk 11:2-4)

5 *“Oire vosa visii oiso variria purapata, ra viapau oiso va purapata osa voeao riro kuuvu irara. Oearoa tore ruipapaaveira, ra variripaave vo Sinagog Keparo sovara-ia. Ora vo raivara sirova, oiso ra voea kekepaive. Uva oiraopavira rutu visii tavi iraopaa oiso, Voea evoea riro rataratаa vovou irara oea voria oaive ou ovoiivora vo osa oirara raga rei vaisi pieivora.*
6 ✡ Oire vosa variri vovoupata, ra tugiaravi iare koatapata rataoara tupapaoro voa variripasa Aite oavisii iare. Ira vo toupareveira vatau urui. Eera Aite oavisii ira visii-ia *taraiparoveira osa vatauvira variripata. Oa iava vara-ia voriaro outaverea.*
7 ✡ *“Ora vosa variripata, opeita riroara rutu purapata reo akukuro oiso rutu osa voeao rupa vovou irara. Oea oiso rugoopaai ra riro reoreoro vai rutu purapaive ra Pauto voea uvupareve.*
8 Opeita voeao vo pitupituroaro sirova utupata. Pauto Aite orekerovu rutu-ia taraipa varao oarapa ruipapataveira. Varao oara-ia viapau rera arepata oara-ia taraiparoi.
9 ✡ *“Visii uvuipatai ra oiso variripata,*
Igei Aitearo eisi toupari vuvuiua-ia, vii vaisiaropa avivikepaiei vii vaisiaro kae piepaoro rutu.
10 *Vii vo Saraaro urio pieri. Vii vo vovouaro puraive eisi vuvuiua, oiso osa raga igei uvui iraopaiei ra va sirova utuio vo rasito.*
11 *Vo vokio igei vateri aioa vao vo vokio iare.*
12 *Igei varaaro vuri vovouro verari, vo rara oeavu iava oaravu vuriara vera rovopaio voeao oea igei vuri piepaiveira.*
13 ✡ *Opeita igei tovopari kokara-ia. Vara asavira igei vatatopo piepari kokarapatoapa tugarato Seten.*
14 *“Oire uvuta. Vosa oearovivu iava vuri vovouro vera rovopataveira varao oara purapaiveira visii-ia, osa iava Aite oavisii visii iava vuri vovouro oavisii verapareve.*
15 Ari vosa viapau oisi eisi piepata, ra ita viapau Aite oavisii visii iava vuri vovouro verapareve.

Aio Kavupa Pitupitu Iava

16 ✡ *“Oire vosa aio kavupata rugooara oavisii vatepasa Pautoa-pa, ra opeita ora sirakoisi piepata oiso osa voearo*

✡ **5:48:** Lev 19:2; Je 1:4 ✡ **6:2:** Ro 12:8 ✡ **6:4:** Kl 3:23-24 ✡ **6:6:** 2 Kin 4:33 ✡ **6:7:** Ekl 5:2 ✡ **6:9:** Jo 17:6 ✡ **6:13:** 2 Te 3:3 ✡ **6:16:** Ais 58:5

riro kuuvu irara. Aio kavupaoro ora sirao keke piepaaveira, oisore ra va iava taraipaave oirara oiso, Eari aio kavupai. Uva oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Oea-a evoea riro rataratаa vovou irara oea voria oaive ou ovoiivora, vo osa oirara raga rei vaisi pieivora.

17 Ari vosa aio kavupata rugoo vatepaoro rerapa. Oire korovo tovo rovopata vo ora visii kukuearo-ia, ora puaura oavisii tapo sisu rovopata.

18 Oire eva-a oa iava oearovu viapau oiso taraipaavere oiso, Voeao aio kavupai. Ari ita, Aite oavisii raga vara-ia taraiparovere. Eera Aite ira visii-ia taraiparoveira osa vatauvira aio kavupata. Oa iava vara-ia voria outavere rera ruvara-ia.

Vearopara Gurupa Pitupitu Iava (Luk 12:33-34)

19 ✡ *"Visii vao viapau oiso uvuipatai ra vearopara gurupata vo-ia vo rasio-ia. Ari ita, vo rasio-ia atarike kare orekerovu vuri piepaiveira ora aue asikauru. Uva aue tapo kavirupa irara kovokovoara kasuraara tokopaiveira orekerovu kavirupasa.*

20 ✡ Ari vosa vearopara gurupata vo Pauto vo uruiaro sovara-ia, uvare voa viapau atarike kare toupaiveira, ora viapau varao asikauruara, ora viapau voeao kavirupa irara oea kasuraara tokopaiveira orekerovu kavirupasa.

21 Oire vo uva vearopara oavisii toupaiverea, vo-a vo uva visii varaaro rutu rugorugooara oavisii toupaiveira varaore rugoopasa vearopara.

Osireito-a Aviaviaro Varaua (Luk 11:34-36)

22 ✡ *"Oiso-ia osireitoarei-a aoa auepa sopaua. Vosa osireiara oavisii roroioara, oire sopaura oavisii rutu tapo roroiovira aviavivira toupaive.*

23 Ari vosa osireiara oavisii vuriara, oire oisi raga ita sopaura oavisii rupavira toupaive. Eisi osa raga ita oiso vosa vo aviavio visii sopaaro-ia rupavira toupaive, oire ra voava rirope rutu vo rupa vearo vovou rakusa.

Vaiterei Iava Tokipatoarei, Uva Irai Viapau Uvuiparoi Ra Vaiterei Roaropa Kovopareve (Luk 16:13)

24 *"Viapau irai uvuiparoi ra aitereipa kovo tokipatoarei vai kovopareve. Ra ita iravure vuri vovoupaoro iravu ragapa vearovira kovopareve vo iravupa reasipaoro. Oire visii vao-ia viapau rutu uvuipatai oiso ra kasi pievira rugoopata vaiterei rutu vo kovoreiarore oiso-ia, Pauto vo kovoaro-a vao, ari monito vo kovoaro-a vao.*

Pautoa-ia Rugorugoopasa Rutu Rera-ia Raripaoro (Luk 12:22-31)

25 ✡ *"Eisi osa iava oiso visii tavipaavoi, Opeita rirovira rugorugoopata vo ora visii varaarore aue aioara ora uukoara oavisii varao oara visiipa vearo tou vatepaiveira. Ora varao varoara varaura oavisii oritopasa. Eake-a vao rovopa rutu, tootooa eke aioa vore varaua? Ora eake-a vao rovopa rutu, varaua eke varoa varaua oritopasa?*

26 ✡ Oire uva kokio kare kekepataveira oea viapau oiso kukara paupaiveira. Ora viapau oiso aio gurupaiveira, ra vo tovopaive aio gurupa keparo-ia. Ari ita, Aite oavisii ro vova vuvuiua-ia voea aio piepareveira. Easi pasi Aite vo tokiaro visiipa kokio kare vaaro-ia putepaiveira vaopa oa vatepareveira visiipa?

27 ✡ Oire iroutoa vaiei visii iava ira uvuiparoi ra ivaara vai sigusiguvareve ora rera vo tootooaro uvuioro, vo rara rirovira rutu rugorugooparo ora rera tootooarore?

28 *"Visii vao eakere tuuparare rirovira rutu rugorugoopataveira? Vearovira rutu rugoopata auere kokookoara oara ratau tou ragapaiveira. Ari ita, viapau oiso ora varapa kasivaripapeira ora tuupara vaire taraapaoro.*

29 Ari ita, visii tavipaa aue iava King Solomon riro orekerovu rutu-ia pituto ira ora rera raga ora oritoroepa. Uva viapau oiso vearo oritoa vaiaro rera oaiaro oiso osa vao-ia vearoa rutu kokookoa.

✡ **6:19:** Pro 23:4 ✡ **6:20:** 1 Ti 6:19; 1 Pi 1:4 ✡ **6:22:** Mk 7:22 ✡ **6:25:** Sam 55:22 ✡ **6:26:** Jop 38:41 ✡ **6:27:** Sam 39:5

30 Iu, isiso kouro toupai varuparo. Oire
uva vokipavira vo kouro tateivere vara
vikisa tuitui kasi-ia. Uva vara *evara*
okouroa oritopareveira Pauto. Oire uva
apeisi-a? Uva viapau uvuiparoi Pauto
ra oisi visii tapo oritopareve? Ari ita
oiraopavira, viapau oiso uvuivira rutu rari-
patai rera-ia!
31 Eisi ra opeita rirovira rugorugoopata
oiso, Eake vai aiopere, o eake vai-a
ukaioviovere, o eakero vai-a ora tuupavio-
vere?
32 [Ari ita, rupa vovou irara oisi eisi
rugorugoopaaveira varare varao.] Oara
rutu-ia taraiparoveira Aite oavisii ro vova
vuvuiua varao oarapa ruipapataveira.
33 Oire vearovira rutu rugorugoopata,
ra vo rugoo-ia tagau rovopata Pauto vo
Saraarore rugoo rovopasa ora rera vo
ruipaarore tapo. Ra va iava Pauto visii-ia
osireoparoverea. Oiso-ia osa iava viapau
uvuipatai ra rera vo tokiaropa apotavira
toupataverea.
34 Eisi osa iava visii viapau uvuipatai
ra vo vokiore rugorugoopata vokipavira.
Ovokia-ia tavaka uvuivira toupai. Teapi
vo vokio iava vo tavakao takuvupata vo
vokio iavapa ora vokipavira.

7

Oearovu Vo Rugorugooroaro Rovirieipa Pitupitu Iava
(Luk 6:37-38, 41-42)

1 ✡ *"Opeita oirara togapata ikauvira*
reoara-ia. Uva va-a eva osa Pauto visii tapo
ikauvira togareverea visii rovirieioro.
2 *Uva vo pitupitu-a vao oa purap-*
ataveira oearovu-ia oirara voea toga ra-
gapaoro reoara-ia ora voea rovirieipaoro,
evo pitupitu purareverea Pauto visii
rovirieioro. Vao oa purapataveira oirara-ia
voea rovirieipaoro, uva va-a eva oa kareke
piereverea Pauto visiipa.
3 *Eakere koroto kekepaoro rera sisiropari*
eera araokoara osireiaro-ia? E viapau ora
vii osireiaro-ia evo keposire rugoo rovo
asapau?
4 *Keposiua-a evoua vii osireiaro-ia. Uva*
apeisi ragavira uvuipau ra araokoara
taviri oiso, Araoko, oiso ruipaparai ra
koroto veraa eera vii osireiaro-ia?
5 *Uva vii-a eva riro kuuvuto. Vi-*
igoa ora vii iava evo keposi vera rovori
oa vii osireiaro tupapai. Oa iava utu-
pavira araokoara osireiaro-ia vuravurari-
vere vearovira ra koro verau.
6 ✡ *"Oire opeita orekerovu vatepata*
kaakau karepa varao iava oara tugoropa-
peira. Vosa oisi voeapa vara iava piepata,
oa iava visii sirova utuavere visii aiosa.
Opeita vearopara tapo varao aasiara
vikipata koie karepa. Teapi vara-ia
tasiasipaive vara uverepaoro ora vo kare
tasiaro-ia.

Oirato Uvuiparoi Ra Kasivarivira Variriparo
(Luk 11:9-13)

7 *"Areri variria-ia, ra viipa vatereve oa*
arepari. Ora taraari, ra va kekeri. Ora
rataoa totori, ra viipa karureve Pauto.
8 ✡ Voea rutu voeao oea Pautoa-pa variri-
paave oea orekerovu oupaive. Ora ro ira
orekerovure taraapareve, ira vara keke-
pareve. Ora ro ira rataoa totoreve, irapa
karureve Pauto.
9 *"Vosa oviitoa vaiaro irai aitetoa vai*
visii iava, ra irai arepareve oiso purapaoro,
Aite, opoa vai ragaipa. Oire ra aveke vai
vatereve?
10 Ora vosa aiteto ruvara-ia atari arero,
ra rerapa vuriva vai rakoru vai vatereve,
raa?
11 Eisi osa toupai oiso, Vosa visii
vuri irara oaravu vearopara vatevateara
vatepata ovii kakaero oavisiipa, uva va-
a eva oa iava ro vearotoa rutu Pauto
orekerovu vearopara rutu vateparevere
pute pievira voeapa oea rerare variri-
paaveira.
12 ✡ *"Ovovourovu rutupa ruipapata oiso*
ra vara purapaive oirara visiipa. Oire vo
vovouro raga pura rovopata voeapa, uvare
va-a vao Reo Taisi rutu vituaro ora vao
profet irara vo siposipoaro vituaro.

Gare Rataovi Tootoopa
(Luk 13:24)

13 *"Visii vao-ia koatapatai gare rataoavi-*
ia. Ari vao raiva vore opesipa tapi riroa

✡ **7:1:** Ro 2:1, 14:10 ✡ **7:6:** Pro 9:7-8 ✡ **7:8:** Jer 29:12-13 ✡ **7:12:** Ro 13:8-10

rutu ora riro paraka. Oa sirova utupaaveira riro irara oirara.

14 Ari vao raiva oa riaaro pipigovira toupaiveira vavagisia rutu vore Tootoopa ratao-ia. Oire uva kataipa iraravi raga va vao pipigo raiva gaeiverea pasi voa koatasa.

Visii Vao Ora Vatatopo Iraopata Profet Irarapa Voeao Riro Kuuvu Irara (Luk 6:43-44, 13:25-27)

15 ✡ *"Oire voeaopa vatatopopata riro kuuvu irara profet irara. Oea visii iare uriopaavere sipsip rakariro-ia ora kuvupaoro visii keasa oiso, Vearo pitupitu igei vaaro. Uva oiraopavira rutu vara sovara-ia oiso rutu toupaivere osa vavarai kare kaakau kare vo kareo vuri kare.*

16 ✡ Uva voea eveipatavere varao iava voea vo kueroaro. Ari ita, viapau uvuipatai ra vearoara vai oupata aioara vai vo evaro iava rokarokapa ovaro.

17 Eisi osa raga vearo ova aio kuero purapaiveira vearopara, ora vao oava vuri kuero purapaiveira vuri ova.

18 Oire vao vearo ova oa viapau uvuipai ra vuri kue vai purave. Ora vosa vao vuri ova oa viapau uvuipai ra vearo kue vai purave.

19 ✡ Oeva toeivere va-ia vikisa tuitui kasi-ia.

20 Uva voea eveipatavere varao iava voea vo kueroaro, ra vara iava oiso taraipata voea-ia, Riro kuuvu irara voeao-ia profet irara.

Viapau Vii-ia Taraiparai

21 ✡ *"Visii rutu vao-ia oirara viapau ra oiso rugorugoopata, Oirara rutu ragai vaisipaoro keerapaaveira oiso, Turaro, Turaro, oisore ra koataave Pauto vo Saraaro-ia. Viapau rutu. Ari voeao raga oea ragai Aitearo vo ruipaaro sirova utupaaveira ro vo vuvuiua, oea raga rera vo Saraaro-ia koataaverea.*

22 Ari ita, riro irara rutu vo vokio-ia vao oa urioperea utupaua ragaire oiso puraaverea, Turaro, Turaro. Igei-a vao igoa vii vaisiaro sovara-ia Pauto vo reoaro vatepaioveira. Ora oearovu tapo iava vuri tugararo kosi piepaioveira vii vaisiaro raga-ia, uvare riro gorutoa vii. Ora oaravu rutu ravoto kovoro oara tapo purapaioveira.

23 ✡ Oire uva vo voki-a eva oa-ia voea taviaverea oiso, Viapau visii-ia taraiparai. Voreta ragai ruvara iava. Visii-a riro vuri pitupituro purapa irara.

Vaitereo Iava Kepa Paupatoarei (Luk 6:47-49)

24 ✡ *"Ro ira ragai vo reoaro uvureve ra va sirova uturo, eera-a ira oiso touparevere, Ira-ia vearo rugorugoo toupai. Oa iava kepa oaro paureva avekeara ivara-ia.*

25 Ra vosa kokeva koveopa, ora vosa pirutupe aue uuko, ora vosa kiuvu vusireve goruava, oire vara rutu goruaro evara vo kepa-ia ora iupe, ra viapau oiso kovepe. Aue iava uvare simen votopaoi avekeara-ia vo rasito sovara-ia.

26 Ari vosa ro ira ragai vo reoaro viapau uvureve, ora viapau va sirova uturo, ira oiso toupare, Rera-a eera kokoropato. Ira kepa oaro paureva rogara raga ivara-ia.

27 Uva kokeva urioopa koveoro. Uuko oviro tapo pirutuepa, ora kiuvu tapo vusireva goruava, oire vara rutu evara goruaro vo kepa gugiugiva. Oa iava kove ovoiepa vuri ovoioro."

Pauto Vo Goruaro Iava Oisoa Siposipopareve

28 ✡ Oire uva Jisas vo siposipo opesi pierevoiva, riro irara rutu oirara tavetave iraopaiva vo reo-ia vao rera vaaro.

29 Eake iava? Uvare viapau oiso voeapa siposiporeva osa voeao tarai irara vao-ia Reo Taisi. Ari oiso rutu toupai, Goruava voeapa siposiporeva.

8

Oirato Porete Piereva Jisas Ira-ia Oisoa Lepra Upia Toupaive (Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

1 Oire uva pukui iava vararoepa, oa iava riro irara rutu rera sirova utuaepa.

2 Uva iravu ira-ia oisoa lepra upia toupaive Jisas iare tutuu piereva. Oa iava kotupiuarei rekuoro takuro viropa rera

✡ **7:15:** Jer 23:16; Re 16:13 ✡ **7:16:** Je 3:12 ✡ **7:19:** Jo 15:2, 6 ✡ **7:21:** Hos 8:2; Ro 2:13 ✡ **7:23:** Sam 6:8 ✡ **7:24:** Je 1:22-25 ✡ **7:28:** Mk 1:22, 6:2; Jo 7:46

ruvara-ia oiso puraoro, “Turaro. Vosa ruipapau, ra ragai porete pieri.”

3 Uva Jisas rera-ia vavaea taku pieoro oiso puraroepa, *“Oiso ruipaparai, ra sisigarueu.”* Osa-a eisi osa iava lepra upia opesi ovoiepa. Oa iava sisigarueroepa.

4 ✡ Uva Jisas rera tavireva oiso, *“Vearovira rutu ora vatatopo iraopauei. Opeita irai taviparivere. Viapau. Ari varaua oara karekesa avapau pris irarapa. Ra tauoa vai purari oiso osa Moses tuariri puraroepa. Oa iava oirara rutu taraiavere oiso, Upia rutu vii iava opesiepa.”*

Rom Amiaro Reitoaaro Kovopatoaaro Ira Porete Piereva Jisas (Luk 7:1-10)

5 Vo Jisas Kapaneam urui-ia koataroepa. Uva iravu ami viurupa irara katai vovoto (100) oirara reitoaaro urioroepa rera goruvira rutu aresa.

6 “Turaro. Ragai reraaro kovopato upiaparoi. Uva reraei kepa-ia. Ira iava keruara rutu kopiiepa aue-ia kerau upia.”

7 Uva Jisas rera tavireva oiso, *“Ira porete piesa urioravere rara.”*

8 ✡ Oire uva rera ro viurupa irara reitoaaro rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Turaro. Viapau oiso vearotoa ragai ra ragai vo kepaaro-ia ora kiuu. Ari oiso raga ruipaparai ra vo raga touoro rerare reoreou osa poretero.

9 Ari ita, ragai tapo ro reroarovi toupaavoi ira reesiiva kepten rutu ragai tokipasa. Uva ragai raga oearovuva toupaavoi viurupa irara katai vovoto (100), oea ragai reroarovi ita toupai. Oire uva oiso-ia vosa irai arua voea iava oiso, Avau, ra avaro. Oire ita, iraire keerara oiso, Uriou, ra urioro. Ra ita kovopatoa oaa ragai reraaro tavia oiso, Vao purari, oire oai purareve.” Oiso puraroepa ami reitoaaro. Uva evo reo oa kosi pieva Jisas vo goruaro.

10 Oire uva Jisas varao rutu uvureva rera ruvara-ia. Oa iava rirovira rutu vara-ia rugorugoo iraoparoepa. Uva voeao tavireva oea rera sirova utupaaepa oiso, *“Oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso-ia, Viapau oiso irai kekeavora Isrel-ia oiso osa ro-ia amipa irarapa irapato ira-ia oirao pie vovou toupai.*

11 ✡ *“Oire vo reore rugoopatai oiso, Riro irara oirara oisova uriopaavere uvarovu rutuva vo uvava ravireo kaeparo viroveira ora vova uva rokopareveira. Vo uva aueva Ebraham pauaverea aioa-ia ora Aisak ora Jekop vo vuvuiua Pauto vo Saraaro-ia.*

12 Ari ita, oirara rutu voeao Jiu-pa irara rera voeaaro oea *reesireva ora rerapa, oea iava oeavu kosi piereverea vore rupa tapi voea siguoro ora rera vo tokiaro sovara iava. Oea vurivira gaupaiverea ora voea reuriaro kuripaoro ora voeapa siraopaoro.”*

13 Oire uva Jisas viurupa irara reitoaaro tavireva oiso, *“Kareu vaviopavira. Vii vaaro oirao pie vovou oa oiraopavira karekepere viipa.”* Oa iava vo vuuta raga-ia eva porete ovoiroepa rera kovopatoaaro.

Pita Aigevaaro Iria Porete Piereva Jisas (Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

14 ✡ Jisas koataroepa Pita vo kepaaro-ia. Voa Pita aigevaaro kekereva osa voa kukue upia iava urua-ia gerevira toupaeva.

15 Oa iava oira vavaearo-ia pitureva. Oire uva kukue upia oira kavu ovoiva. Oa iava voava porete ovoioro Jisas-pa aioara vatatopo ovoieva.

Jisas Oirara Rutu Ora Riakora Porete Piepareva (Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

16 Uva ovaiaro riro irara rutu oirara ora riakora sipopaiva rera iare Jisas voearo oearoa-ia oisoa vuri tugararo rutu toupaive. Oa iava voa voeare reoreoparoepa tugara voea sigupaoro voeao vuri tugararo rutu. Uva voea rutu upiapa irara vorevira poretepaaepa.

17 ✡ Uva oisi-a eisi osa vara purapareva vo reo oirao piepaoro oa purareva Pauto Aisaia gisipoaro-ia ro profetato oiso puraoro,

‘Eera ira upiara rutu vo vavataaro
kaereverea vara verapaoro vigei
iava.’

✡ **8:4:** Lev 14:3-4, 10 ✡ **8:8:** Sam 107:20 ✡ **8:11:** Mal 1:11 ✡ **8:14:** 1 Ko 9:5 ✡ **8:17:** Ais 53:4

Voeao Oea Jisas Sirova Utusa Ruipa Ragapaave
(Luk 9:57-60)

18 Jisas riro irara oirara kekereva oea ora guruaepa rera kovokovopaoro. Oa iava ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *"Vova iviropaviei vavo varata iare."*
19 Oire uva iravu riro taraito Reo Taisiia urioroepa oiso rerare purasa, "Tisato. Vosa ragaipa ruipapau, oire ra vegei rutu avave vo uruiro iare uvaroare avapau."
20 Uva Jisas rerare ora rera iavirava oiso puraroepa, *"Ari ita, Akau kare vo tavukiroaro toupai uusipa tavukiro rasiuaaro, ora kokio kare oea vo epitaroaro toupai. Ari ropa Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto viapau oiso tavukia vaiei rerapa kukuearo vasepasa."*
21 Oa iava iravu disaipelto Jisas tavipareva oiso, "Ragai ava rovoparai aite tova rovosa, eke?"
22 ✡ Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, *"Eagara, voeaope kopii rugoo irara, oea raga ora tovapaavere osa ragai sirova utuu."*

Jisas Riroto Kiuvu Rite Piereva
(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

23 Jisas uvua sovara-ia koataroepa. Oa iava disaipel irara rera sirova utuaepa voa.
24 Oire rirova purepava kiuvuva toko rovu ivara-ia urioopa. Oa iava rirovira rutu uvuoa petopetopaiva toru kouro osa voa Jisas uusiparoepa.
25 Oire uva va-a vao oa iava disaipel urioaepa rera tore piesa oiso puraoro, "Turaro. Igei tauvari! Easi opesipaviei."
26 ✡ Uva voeare oiso puraroepa, *"E apeisi iava uriripatai? Easi gare visivi raga raripatai ragai-ia."* Uva voava toreroepa purepava kiuvuva rakote pie ovoisa ora uuko ovi vara ruture reooro.
27 Oa iava ora voea raga va-ia tavetavepaoro oiso ora reopaaepa, "Avoeao, eaketo-a irao ro oirato ira gisipoaro uvu ovoivoi vo vatakore kiuvu ora uuko ovi?"

Oiratoarei Iava Aiterea Iava Vuri Tugararo Verareva Jisas
(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

28 Jisas ovaratavu iava toko rovu-ia pouro viropa vo Gadara vase vaaro. Oire uva voa aitereivu oiratoarei rerava aivarosiva raivaaro aiterea-ia oisoa vuri tugararo toupaive. Oa iava vavaraisiepa tova uruiro-ia uusipaoro. Uva eisi osa iava oisoa oirara ora riakora vo raiva vao viapau oisoa gaepaive vaiterei asavira.
29 ✡ Uva rirovira rutu oivepaoro vaiterei iava keerapaaepa oiso purapaoro, "Vii Pauto Oviitoaaro! Apeisi vai igei piesa uriouei? Vuuta igei vaaro tugura asavira toupaivoi ovusa igei rirovira upia piesa vagevagevira uriouei."
30 Ovusa oavu koie ragui tauaivi toupaiva aiopaoro.
31 Uva voea voeao vuri tugararo goruvira rutu Jisas arepaiva oiso purapaoro, "Vosa igei kosi piepari, ra vavore igei sipori koie ragui sovara-ia."
32 Uva va-a vao oa iava voea tavireva oiso, *"Avata!"* Uva vaiterei kavuoro koie ragui-ia koatasa avaaepa. Uva voava vo ragui riro varivarivira rutu ikauoro varaaepa oavu-ia ora vikisa vagapa toko rovu sovara-ia. Oa iava voa gisiaepa kopii ovoioro.
33 Uva koie tokipa irara toriiva riro uruia kare uvirosa. Uva voa toupaoro voeapa siposipopaiva varao iava oara rutu karekeepa vaiterei-ia tapo aiterea-ia oisoa vuri tugararo toupaive.
34 ✡ Oire uva oirara rutu voeao vo uruia iava Jisas-va aivarosa avaaepa. Oa iava rera kekeoro rerare oiso puraaepa, "Vova igei vo rasiaro iava avau uvai ragare."

9

Jisas Iravu Oirato Porete Piereva Ira-ia Oisoa Kerau Upia Toupaive
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Jisas uvuoa sovara-ia koataroepa ovaratavu iare voresa voa vo toko rovu-ia. Uva voava vorevira karero viropa vore rera vo uruiaro torevokoaro-ia.
2 ✡ Uva iravu upiapato kaepaoro urioaepa rera iare ira iava keruara rutu kopiiepa. Oire uva Jisas rera vurareva peperava uru ivara-ia osa voa gerevira toupareva. Oa iava voea varaaro eveioro

✡ **8:22:** Jo 1:43, 21:19 ✡ **8:26:** Sam 65:7, 89:9 ✡ **8:29:** Het 11:12; 2 Sml 16:10 ✡ **8:34:** Ap 16:39 ✡ **9:2:** Ap 23:11

rari vovouro oiso puraroepa rerare, *“Sopaua oara kavepe viire. Vuria oara vera ovoiavoi vii iava.”*

3 Evo reo uvupaoro voeao tarai irara aue-ia Reo Taisi oiso rugorugoopaaepa, Easi ro Pauto toviparevoi.

4 ✡ Ari ita, vo ovusa Jisas voea varaaro-ia tarairoepa rugorugooara. Oa iava oiso puraroepa voeare, *“Eakere eisi ora visii vovouroaro ragaire vurivira rugorugoopatai?*

5 Ari aa vo reo irao-a oa avekatapai rutu ragaipa, ra va-ia oiso purara, Vuria oara vera ovoiavoi vii iava, eke oiso purara, Toreu ra vokari?

6 Oa-a vao-ia oa purapaavoi visiipa ro vearo pieoro. Oire va kekepaoro oiso purapata ragai iavirava, Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo goruaro vao-ia oiraopa. Oa-a vao *uvuipai vuriara rutu verapasa oirara iava voeao rasitoa-ia tou irara.”* Oire uva va-a vao oa iava rerare upiapato oiso puraroepa Jisas, *“Toreu, ra uruara kaepaoro kareu vii vo kepaaro iare.”*

7 Uva oisi-a eisi osa iava avaroepa tore ovoioro rera vo kepaaro iare.

8 ✡ Oa iava oirara rutu va vao kekeoro va-ia tavetave iraopaiva. Uva taraipaaepa oiso, Pauto vo goruaro iava vo karopo vao-ia oa vatereva oirarapa. Oa iava Pauto vaisiaro kae pieiva.

Vo Jisas Matyu-re Keeraroepa (Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Jisas vokapaoro iravu kekereva osa pauparoepa moni oupa kepa-ia gavman vo kepaaro. Rera vaisiaro Matyu. Oa iava voa rerare oiso puraroepa, *“Matyu, ragai sirova utuu.”* Uva rera sirova utu ovoisa toreroepa.

10 Oire uva kepa-ia toupareva voa aiooro. Uva voa riro irara rutu takis oupa irara ora riro irara vuri irara oearea rutu rera tapo aiosa urioaepa. Oa iava voea tapo aiopareva ora rera voeaaro disaipel.

11 ✡ Oire uva Farisi va vao kekeiva. Oa iava disaipelre oiso puraaepa, “Uva apeisi visii reraaro tuvetuvepato voea tapo takis oupa irara ora voeao vuri vovou irara aiopare?”

12 Uva Jisas vo reo uvuoro oiso puraroepa, *“Voeao upia asa irara viapau oiso ra avapaave ruvarupatoa iare. Viapau. Ari voeao raga oea-ia upiara toupaive, oea raga uvuipaai rera iare avapaave ruvarupato.*

13 ✡ Visii vao-ia taraia ousa avata vo reo porearo-ia, oreoa Tugoropa Vuku sovara-ia toupaiveira oiso, ‘Vaopa reasiparai tauo purapa pitupitu. Ragoa vaopa ruipaparai tauva vatepa pitupitu.’ Oire viapau oiso voeaore keerasa urioraera torevoko vovou irara. Viapau. Ari voeaore keerasa urioraera rupa vovou irara vuri irara, oiso ra ora voea varaaro iava vuriara oaive porea viro.”

Jisas Akepaiva Vo Aio Kavupa Pitupitu Iava (Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Uva vo vuuta-a eva oa-ia Jon voeaaro disaipel urioaepa oiso purasa rerare, “Uva apeisi iava igei rutu vao-ia aio kavupaioveira ora Farisi-pa irara osa vii voeaaro disaipel viapau oisi piepaive?”

15 ✡ Oa iava Jisas voea tavireva oiso, *“Vosa irai oiratoa vai pitu pie asavira toupareve vo raga sara irara ruvara-ia, ra viapau oiso vovousopaave aioa purapaoro vao ora ousapa aio. Aue iava uvare utupauavi ora voea iava rera veraivere vo osa riako ouro. Oire ra viapau ita voea tapo sara irara toupareve. Uva vo vuuta-a eva oa-ia oisoa aio kavupaave taru voea sara irara rerapa siraopaoro, uvare tauaipa voea arova. Osa eisi ragai voeaaro toupaivoi. Oa vituaro iava viapau aio kavupaiveira vo ragai tapo toupaoro.*

16 *“Viapau rutu irai uvuiparoi ra ruta vai varoa vai taporeve voava airepa. Vosa oisi pieive, ra ita rutapa karikari piro airepa arova. Ra karia ita riro iraope.*

17 Uva viapau irai uvuipa ra tuariripa rakari vai sovara-ia wain ovi vai airepa vai kuvureve. Vosa oisi piereve, ra meme rakariaro kari piro. Ra wain koko viro ovusa va tapo meme rakari opesi ovoipe. Ari vosa aue raga-ia airepa kuvupaave,

✡ **9:4:** Lu 6:8, 9:47, 11:17 ✡ **9:8:** Ap 4:21, 11:18, 21:20 ✡ **9:11:** Ga 2:15 ✡ **9:13:** Hos 6:6; 1 Ti 1:15 ✡ **9:15:** Ap 13:2-3, 14:23

ra vearovira raga oriruvira toupaive va-
ia." Eisi osa voea vo akearo aatoreva Jon
voeaaro disaipel.

Jisas Reito Jiu Oviivaaro Porete Piereva Ora Iriavu Iria Rera Vaaro-ia Varoa Pitueva (Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

18 Oire uva Jisas vo reo raga vao pu-
rareva, ovusa ro reito urioroepa kokoto
rekusa rera ruvara-ia. Oa iava oiso pu-
raroepa, "Vo vokio raga-ia oviiva oaa kopi-
ioi. Uva oiso ruipaparai ra uriou oira-ia
vavaea tovosa, ra vorevira tooo."
19 Uva va iava Jisas rera sirova uturoepa
ora disaipel irara tapo.
20 Uva voa-a evoa uva iriavu riakova
toupaeva iria-ia oisoa kekira koveparo
vokiara rutu-ia. Uva oisi raga toupaoro
katai tau erao (12) ivaro-ia tuguraopa.
Oire uva oira o rera isivaaro-ia urioopa
varoa vatuaro-ia pitusa rera vaaro Jisas.
21 Uvare ora vovouaro raga-ia oiso ru-
gorugoopaopa, Vosa rera vaaro-ia varoa
pitua, ra va iava vearora poreteoro.
22 Oire uva Jisas ora poreroepa oirare
oiso purasa, *"Oviiva oaa. Vii iava sopaua
varaape kaveoro. Ari vii vaaro oirao
pie vovou oa vii ravotovira porete pievoi."*
Uva vo vuutavi raga-ia eva varaa ovoiopa
porete ovoioro.
23 Oa iava Jisas voa vo pouro viropa reito
vo kepaaro-ia ovusa pupipaiva ora riroa
gau guruko purapaiva oirapa gaupaoro.
24 Uva oiso puraroepa Jisas voeare, *"Ve-
rata vova. Viapau oiso o kopiioe kakaeva.
Iria uusi ragapaoi."* Oa iava rera agesi-
paiva.
25 Oire uva oirara rutu veraiva. Oa iava
koataroepa Jisas oira vo tugiaro-ia oira
vavaearo-ia pitusa. Oa iava tore ovoiopa.
26 Uva vo tavitavi vao vokava voraro vo
taere-ia vo rasio-ia.

Jisas Voosito Vaio Vearo Piereva Ora Iravu Vaaruuto

27 ✡ Uva voava vo urui kavureva Jisas.
Oa iava voosito vaio rera sirova keer-
apaoro utupasiepa oiso purapaoro, "Vii
Jisas vegei aaotoaaro, Devit Oviitoaaro.
Vegeivipa siraou."
28 Oa iava koataroepa oavu-ia kepa.
Uva voa vaitereo voosito vaio Jisas iare
uriosiepa. Uva vaitereire oiso puraroepa,
*"Easi ragai vai-ia raripasiei, oiso ra vao
puraa?"* Uva oiso purasiepa, "Iu, Turaro!"
29 Uva vavaerei tovoreva vaiterei
osirearo-ia aarovira oiso puraoro, *"Va-a
vao oa reivira karekepere vei vaarova oirao
pie vovou."*
30 Oire uva vaitereire osireiara karu
piropa. Uva va iava Jisas vaitereipa riro
goru reo vatereva oiso puraoro, *"Opeita
irai tavipasi vao iava."*
31 Oa iava voava kosi virooro rera iava
Jisas siposiposa kosisi viropa. Uva voraro
rutu viriva vo taereo-ia vo rasia vao.
32 Oire uva voava avasieiva, iravu ita
sipoiva kapuu gisipoto rera iare ira-ia
oisoa vurito tugarato toupareve.
33 Oa iava rera ro vurito tugarato kosi
piereva rera iava. Uva voaviva vorevira
reoroepa. Uva va iava vao-ia rirovira
rutu tavetave iraopaiva oiso purapaoro,
"Viapau rutu oiso oai karekeepa Isrel-ia
oiso osa vao-ia."
34 ✡ Oa iava Farisi oiso ora reopaaepa,
"Easi eera tugara kare reitoaaro vo goru-
aro iava varao purapare ro Jisas."

Jisas Oirara Rutupa Siraoparoepa

35 Uva voava Jisas voraro rutu virireva
riropa uruiro-ia ora garepa uruiro-ia
Vearo Siposipo kosi piepaoro Pauto
vo Saraaro iava. Ora oupiarovu rutu
tapo iava voea porete piepareva ora
ovovourovu iava raveraveara.
36 ✡ Oire uva voa-a evoa uva oeavu riro
irara oirara kekeoro siraoroepa voeapa.
Eake iava? Uvare voea varaaro rugoru-
gooara piro piropaepa. Oa iava vurivira
rutu toupaiva oiso rutu osa sipsip ragui
voeao oea viapau tokipatoa vai oaive.
37 ✡ Uva eisi osa iava oiso disaipelre
puraroepa, *"Riroara rutu aioara vioroe
oara oiso toupai osa oirao pie asa irara vo
ragai-ia Jisas. Osa viapau kovopa irara vai
vo voea tavitavipasa.*
38 Eisi osa iava uvuipatai ra rore Tu-
raro Pauto variri iraopata ira ruvara-ia

✡ **9:27:** Lu 18:38-39 ✡ **9:34:** Lu 11:15 ✡ **9:36:** Esi 34:5; Sek 10:2 ✡ **9:37:** Jo 4:35

toupaiveira vo kovo. Ra va iava kovopa irara vai siporeve vo kovo aioaro gurusa.”

10

Katai Tau Erao (12) Aposel Vaivaisiaro (Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Jisas katai tau eraore keeraroepa voea iava oea oisoa rera sirova utupaave aue disaipel, auere voeapa goruaro karutusa vuri tugararo kosi piepasa, ora aue okopirovu rutu iava voea porete piepasa, ora oaravu rutu raverave vovouro verapasa vova varaura.

2 Oire uva voea katai tau erao (12) vaivaisiaro-a voeao aposel irara oiso-ia, rovopato-a ro-ia Saimon, uva ovaisivu-a vao rera raga-ia aue Pita, ora araokoto aue Andru, ora Jems ro Sebedi oviitoaaro, ora ro araokoto Jon.

3 Ora Filip, ora Batolomyu, ora Tomas, ora Matyu ro moni oupato, ora Jems Alfias oviitoaaro, ora Tadias.

4 ✡ Ora Saimon Selot, ora Judas Iskariot ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaearo iare.

Jisas Katai Tau Eraopa Aposel Kovo Vateroepa (Mak 6:7-13; Luk 9:1-15)

5 ✡ Oire uva Jisas voea voeao katai tau erao siporeva vao kaepasa Vearo Siposipo. Uva voeapa reo vatereva oiso, *“Visii vao opeita ratau toupa irara iare avapatavere aue Jentael. Ora opeita tapo Sameria uruiro-ia ora kiupatavere.*

6 ✡ Ari visii vao voeao raga iare Isrelpa irara avapatai oea opesikoaepa rutu oiso rutu osa sipsip ragui voeao oea opesikopaaveira.

7 Ari ava iraopatai ra oiso ragavira siposipota, Pauto vo Saraaro vao vova vuvuiua tutuuvoi.

8 Uva oearovu porete piepatavere upiapa irara, ora oearovu kopiipa irara rutu vorevira tore piepatavere, ora voearo tapo leprapa irara sisigarue piepatavere, ora oearovu iava vuri tugararo tapo kosi piepatavere. Oire vo goru vao oa outavoi oa-ia viapau oiso *voria vaiei. Uva oisi raga ita voea vatetavere akukuvira, ra viapau oiso vori oupata ita va-ia.*

9 *“Viapau oiso uvuipatai ra moniara vai kaeoro avata vo resipotara oavisii-ia.*

10 ✡ Visii vao viapau uvuipatai ra oapara vai-ia pitupaoro tapo avatavere varao vokapa oaparo ora aue kuvupara vai. Ari katakataivira oaraiva avatavere ora aue tasipara aue tapo tooroara. Oire vosa ro ira vearovira rutu kovoparevere, ira aioa vatea ouparevere voeao ruvara-ia oea tauvaparevere, aue iava uvare voea vaaro-a rerare rugoopasa rera tokipaoro.

11 *“Vosa visii vao ouruirovu-ia riropa uruiro karepata virovere, eke ouruirovu garepa uruiro, oire vearovira rutu oirara eveipatavere oiso, Aa ro avuo-a vearo vovouto kovu taraa vovouto. Oire rera tapo touta vo tugurasa uva vo urui arova ita avata.*

12 Vosa okepavu-ia koatata, oire vearo voki purata oirarava ora riakora voeao vo kepa-ia tou irara.

13 Vosa vearo vovou irara vai visiiva ora aatopaavere, oire ra voeapa ita kave vovouro oavisii vatepata. Ari vosa viapau visii aatopaive, oire visii iare ita vorevira visii vararo kave vovouro vorepape varao torevokoara.

14 ✡ Ora vosa ouruivu iava visiipa reasipaave vo visii uvu arapa ora reasipaave visii tapo paupa arapa, ra voa ita kavuta. Ra kokotoara tovetove rovota auere rasi voare voea vo vuriaro reesipaoro.

15 Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara rovirieireverea Pauto, ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruireo Sodom ora Gomora urui, ouruirea oisoa vuri pitupitu purapaive vo tuariri. Oa-ia puteverea vo uruio vo vavataaro oa-ia visiipa reasipaave.

Okasipurovu Rutu Karekepere

16 ✡ *“Uvuta! Visii sipopaavoi oiso rutu osa sipsip ragui akau kare vuutaaro iare, riro sipsip aio kare. Eisi osa uvuipatai ra kasivarivira rutu rugoo rovopata oiso osa o rakoru riro kasivari rugorugoova, ora oiso osa ro-ia kurue kave vovouto, aiterea vo*

✡ **10:4:** Jo 13:26; Ap 1:13 ✡ **10:5:** Ap 8:5, 25 ✡ **10:6:** Esi 34:5 ✡ **10:10:** 1 Ko 9:7 ✡ **10:14:** Ap 13:51 ✡ **10:16:** Ro 16:19

pitupituaro sirova utupata. [Ra viapau vuri rugorugooro vai purapata.]

17 Oire vatatopo iraopatavere voearopa oearovu oea visii sipopaivere Kaunsel irara iare, ra visii rovirieipaive visii ragipaoro voea vo keparoaro sovara-ia varao Reo Taisi Uvupa Keparo, Sinagog.

18 Ari ita, oiso purapaavere, Oari Jisas voeaaro-a evoea. Oa iava oiso visii oupaive vore gavman irara oaive vavaearo-ia, ora vore turaro irara oaive vavaearo iare tapo. Oisore ra voea rutupa ora voeao ratau tou irara tavitavipata ragai vaisiaro iava.

19 Uva visii kosi piepaiverea kortua iare, ra opeita uriripata oiso rugorugoopaoro, Apeisi purapaiei? O Apeisi ragavira vo reo purapai? Viapau. Ari evo vuuta raga-ia visiipa Pauto rera vo rugooaro vateparevere.

20 Ra viapau oiso ora visii orugooaro iava tavita. Viapau. Ari Tugoropatoaaro Aite oavisii ira raga reoreoparovere visii gisipoaro-ia.

21 *"Oearovu voearo oea araoko irara oaive oiso vatepaiverea vore gavman vavaearo iare, oiso ra voea kopii piepareve. Ora oearovu oea ovii irara oaive kosi piepaivere gavman vavaearo iare. Ora tapo oiso-ia ovii irara aite irarava ora keripaavere ora aako riako, ra voea vatepaivere gavman vavaearo iare, ra voea kopii piepareve.*

22 ✡ Vo vuuta-ia vao riro irara rutu visiire vuri vovou iraopaavere. Eake iava? Uvare ragai vaisiaro-ia toupata. Ari vosa ro ira goruvira rutu Pautoa-ia rugooa tovopareve vo tugurasa Ovoipa Voki-ia, eera-a ira taru oureverea Pauto ora rera vo Saraaro iare.

23 Ari vosa visii-ia oai puraive vuria vai vo ouruii-ia riro urui vai, oire visii vao torioro ita avata ourui iare ita. Ari ita, oiraopavira rutu visii tavipaa, Asi viapau oiso kovoara oavisii potu pietavere vo uruiara rutu-ia varao vo Isrel-ia vo osa Oirato Oviitoaaro ragai vorevira vorera vore rasito.

24 ✡ *"Voeao tarai taraapa irara viapau oiso uvuipaai ra tarai vatepatoa-ia putepaive ro voea reraaro. Ora kovopa irara tapo viapau uvuipaai ra reito oaiveia putepaive.*

25 Vosa tarai taraapato oiso toupareve osa ro-ia tarai vatepato rera reraaro, uva vearopai oisi. Ari vosa kovopato oiso toupareve osa ro reito rera reraaro, uva oisi vearopai ita. Vosa vo vaisio vateive *ragaipa visii reitoaaro, Bielsebul [ovaisio porearo vao oiso purapai, Seten], ra va iava vearovira taraipata oiso, Visii-a ragai voeaaro visiigoa tapo vurivira rutu takaupaivere.*

Opeita Vigei Iavapa Irarapa Uriripata (Luk 12:2-7)

26 *"Visii vao viapau uvuipatai rutu ra uriripata voeaopa oirara. Ari ita, orekerovu rutu vatauara poeravira karekeperea utupaua. Ora vara rutu varao vatau reoro oara rutu poeravira karekeperea ra vara-ia taraiave oirara.*

27 Vo reo-a vao oa puraavoi visiipa rupaia, oreoa taru vatepatavere vo ravireoia roroiovira. Ora vo reo oa ogaoga visivi raga oa uvutavoi vao-ia, oreoava uvuipatai ra ora reopa tapiro-ia toupaoro vo reo-ia riropavira reopata.

28 ✡ Ra visii vao opeita uriripatavere voeaopa oea visii varaaro vuri piepaivere. Ari ita, ra ratarataavira kopiipata osa urauraara oavisii viapau kopiipape. Viapau. Ari ro raga Pauto irapa uvuipatai ra avivikepata. Ro ira uvuipa ra visii iava varaura rutu ora urauraara oavisii opesi piereve vo vuri tapi.

29 *"Garetoareivi voripaiveira kokiotoarei katai toea-ia akukutoarei. Ari vosa aite oavisii reasiparo, ra viapau oiso kataitoavi kokioto kove ragaro vore rasito.*

30 ✡ Ari ita, visii kukuearo-ia oruara oavisii vieirevora Pauto Aite oavisii.

31 Eisi osa iava viapau uvuipatai ra uriripata vaopa, uvare viapau oiso toupataveira osa kokio kare akuku kare vo Pauto osireiaro-ia.

Ro Ira Jisas Vaisiaro Iava Tavitaviparo (Luk 12:8-9)

✡ **10:22:** Dan 12:12 ✡ **10:24:** Jo 13:16, 15:20 ✡ **10:28:** Ais 8:11-13 ✡ **10:30:** Ap 27:34 ✡ **10:32:** Ro 10:9; Re 3:5

32 ✡ *“Ro ira ragai vaisiaro iava tavitavirovere oirara rutu osireiaro-ia, ira iava ita taru taviraverea Aite osireiaro-ia ro vo vuvuiua.*
33 Ari ro ira ragaire isivaroverea vo oirara rutu osireiaro-ia, ragai tapo ita irare isivaraverea vo Aite osireiaro-ia.

Vo Jisas Upoa Kareke Piesa Urioroepa (Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 *“Visii vao viapau oiso ra oiso rugoopata, Ragai vo upo vo rasito opesi piesa urioraera. Viapau. Ora oiso tapo viapau oiso gavaurea vaiva urioraera, ari aue ragava toorio urioraera upo purapasa.*
35 ✡ Ari vao purasa urioraera ora keripa pitupitu oiso ra,
‘Ovii irara aite irara tapo ora upopaave.
Osa ita ovii riakoro aako riakoro tapo ora upopaave, ovusa vaireo aako riakoro taato riakoro tapo ora upopaave.
36 *Ari ita, katai kepa raga-ia oa-ia tou irara ora voeava upoaverea.’*
37 *“Oire vosa irouto aitetoarei ragapa siraoparo, ra viapau ragaipa oisi sirao rovoparo rutu, eerapa ira viapau oiso vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa. Ora vosa irouto ovii vavuatareiaro ragapa siraoparo, ra viapau oiso ragaipa sirao rovoparo rutu, eera ita-a ira viapau oiso vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa.*
38 Ari ro ira rera vaaro riro vavata siitoka viapau oiso oureve va kaesa ragai sirova utuoro, eera-a ira viapau vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa.
39 ✡ Ari vosa ro ira ora tootooaro ragare taraapareve kovopaoro, ira vaaro tootooa taru opesiperea. Ari ro ira ragai ragaia rugoopaoro rera vaaro tootooa eakapareve, ira oiraopa tootoo rutu oureverea taru.

Ro Iava Ira Vearoa Voria Oureverea (Mak 9:41)

40 ✡ *“Ari ro ira visii vearopareve, eera-a ira ragai tapo vearopare. Ari vosa ro ira ragai tapo vearopareve, ira Pautoa tapo vearopare ro ira ragai siporeva.*
41 Ari ro ira profetato vearoreve aue iava uvare Pauto reraaro-a, ira voria oureverea oiso rutu osa vao profet irara vo voriaro. Ari vosa ro ira iravu vearoreve torevoko vovouto, aue iava uvare torevoko vovou-a rera vaaro oa purapareveira, ira-a eera voria oureverea oiso osa torevoko vovou irara vo voriaro.
42 ✡ Ari vosa irouto voeao *iava ragai voeaaro iravivu vatereve uukoa rera ukaio pieoro, uvare rera-ia taraiparo oiso, Ro Jisas sirova utuparoveira, oire uva oiraopavira oiso visii tavipaavoi ro iava oirato, Ira vao voria rutu ou iraoreverea taru.”*

11

Jon Oearovu Disaipel Irara Rera Voeaaro Arureva Jisas Iare (Luk 7:18-35)

1 Jisas vo reo vatereva kovoara purasa auepa katai tau erao (12) disaipel rera voeaaro. Vao isivaaro iava vo uruio kavuoro avaroepa vo uruiro iare tutuu pie uruiro voa voeapa siposiposa.
2 Vo osa Jon tuukepa kepa-ia toupaoro Krais vo kovoaro iava uvureva. Oa iava oeavu arureva rera voeaaro iava disaipel rera iare Jisas.
3 Uva rera-ia pou viropaoro rera akepaiva oiso, “Esa vii-a vao viigoa iava taviroepa Jon oiso, Iravu uriorovere? Eke aa ro-a irare tuepaiei, eke irai raga?”
4 Oire uva Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Vorepata Jon tavisa varao iava orekerovu rutu oara uvuta ora vara keketa oiso-ia,*
5 ✡ Voosi irara vorevira vuraivoi. Ora voearo oearoa iava kokotoara oisoa kopiipape oea tapo vorevira vokaivoi. Ora voeao oea-ia lepra upiaaro toupaiveira oea tapo sisigarueai. Ora voearo uvagi irara oea tapo reo uvuai vorevira. Ora voeao kopii irara rutu oea vorevira tootoopai. Ora voea tapo apota irara oeapa Vearo Siposipo puraavoiva, va uvuivoi.
6 ✡ Ari vosa irouto ragai goruvira oirao pieparevere rutu, eera-a ira taru roruparevе!”
7 Oire uva va iava Jon voeaaro disaipel vorevira kareaepa ovusa Jisas voea isivaaro iava oirara rutu tavitavireva Jon

✡ **10:35:** Mai 7:6 ✡ **10:39:** Jo 12:25 ✡ **10:40:** Ga 4:14 ✡ **10:42:** Mt 25:40; Hi 6:10 ✡ **11:5:** Ais 35:4-6 ✡ **11:6:** Ro 9:32

iava. Oiso puraroepa voea akeoro, *"Eakea vao kekesa avataera vo raaka tapi vo vokio-ia oa-ia Jon iare avataera? Esa pito isiva-ia aisia va ratesa avataera ovusa kiuvu vaisi vurevureparevora, raa? Viapau. Uvare Jon viapau oiso raveravea vaiva siposipoparevora oiso osa pito isi.*

8 Visii vao eake kekesa avataera? Easi pasi irai vaiva oiratoa vai ratepasa avataera osa vearotoa vai-ia kuvuparoera kuvutoa vai? Voearo iava, pasi, irai oirara oearoa vearopara-ia kuvupaoro kepaara raga sovara-ia toupaiveira reipa irara vo keparoaro.

9 Ari eake irao-a oare avataera? Irai vai profetatoa vai kekesa, eke? Iu. Visii tavipaavoi oiso, Eera profetato Jon ira oearovu rutu-ia putepareveira profet irara.

10 ✡ Aue iava uvare rera iava taviepa Tugoropa Vuku oa-ia oiso puraepa,

'Uvuta! Ro sipopaavoi reo kaepato. Ira viipa irarovere, eera ira raiva oara vatatoporevere va ravaaoro viipa.'

11 *Visii tavipaa oiraopavira oiso, Jon Baptais kataito ira oirara rutu-ia putereva voeao oea karekeaepa vo rasio-ia. Ari ita, vosa aa ro avuo-a ro ira Pauto vo Saraaroia akaipavira toupareve, eera-a ira Jon-ia putepare rei vaisi oupaoro.*

12 *"Voea riro kasipu irara oea rirovira kaureopaaveira Pauto vo Saraarore, uvare oiso ruipapaaveira ra Pauto vo Saraaroia pituive rutu va vuri piepaoro. Voea vo pitupituaro vao oa rovoiva rutu vo Jon Baptais vo vokiaro-ia. Uva touvira vo vovou voka piepaivoi vo vokio iare.*

13 Varao voeao rutu profet irara ora vao Reo Taisi Moses vaaro oearoa rutu Pauto vo Saraaro iava oisoa tavitavipaave vo tugurasa Jon Baptais vo vuutaaro-ia.

14 Oire vosa vo reo uvu ruipapata, ra oiso ragavira taraita, Jon eera-a Ilaija, ira vo urioaro iava tavitaviepa vo reo.

15 ✡ Ro ira-ia kokito toupareve, oire uvureve!

16 *"Uva aa voeao-a voeao oea uvuipaai ra voeao tapo ora areiiave vo vokio iavapa irara? Uva voea-a evoea oea oiso toupaivoi osa kakae vure, oea paupaai vo uupa tapi okakaerovure keerapaoro.*

17 Oiso purapaoro,

Igei visiipa pupiara-ia pupi ragapaio osa reasipatai roru arapa. Ora vo osa gau guruko tapo pura ragapaio osa reasipatai gau arapa.

18 *Jon urioroepa aio kavuvira ora viapau ukaioparoepa aue-ia wain ovi vai aue korovo. Oa iava oiso puraaepa, Ira-ia eera tugarato vurito toupare.*

19 Oire uva Oirato Oviitoaaro ragai *urioraepa oearovu tapo aiopasa ora ukaiopasa. Oa iava oiso purapaaepa, Rera keketa riro aioto ora riro ukaioto riroara-ia aue wain oviro korovo. Eera-a takis oupa irara vatetoaaro ora voeao vuri irara. Ari ita, Pauto vo goruaro-a vegei vo kovoaro vituaro ora Jon. Eva-a oa iava vegei vo kovoaro kuearo eveipaivere."*

Siraovira Rutu Ouruirovu-ia Varao Oara Viapau Sopaura Oaive Porepai (Luk 10:13-15)

20 Oire ouruirovu-ia uva Jisas riroara purareva ravoto kovoro oirara porete piepara. Uva viapau oiso oearovu iava sopaura oaive porepa piropa. Uva vo vokia vao oa-ia Jisas voeare kasipuroepa oiso puraoro,

21 ✡ *"Siraovira rutu visiipa vao Korasin urui, ora siraovira rutu visiipa Betsaida urui. Vosa ragai oai ravoto kovo vai puraavori Taia uruireipa ora Saidon urui voari rutu tuariri oiso osa vao-ia oa puraavora visii ruvara-ia, oa iava tuariri vuri irara Taia vata ora Saidon vata oearea rutu vuri varorovi raga-ia tuupaaeri ra vo tuurova gavutara raga ivara-ia paupaave vuri vovouro oaiveva ariipaoro. Uva vaa eva oa iava vo vovouro evara tavario pirori.*

22 Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara rovirieireverea Pauto ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruireo Taia ora Saidon urui, oarea-ia puteverea vo tavaka visii vaaro.

23 ✡ Ari ita, visii vao Kapaneam vata visiigoa kaeta viroverea vuvuiua iare ora rei vaisipaoro, eke? Viapau. Easi visii

✡ **11:10:** Mal 3:1 ✡ **11:15:** Re 13:9 ✡ **11:21:** Jna 3:7-8 ✡ **11:23:** Ais 14:13

oiso vara pieiverea vuri tapire. Vosa ragai oai ravoto kovo vai puraavori Sodom urui-ia voari rutu tuariri oiso osa vao-ia oa puraavora visii ruvara-ia, oire ra vo vokio-ia vearovira toupaive Sodom urui.

24 Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara rovirieireverea Pauto ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruio Sodom urui, oa-ia puteverea rutu vo siitoka visii vaaro."

Ragai Iare Uriota Reareaa Ousa (Luk 10:21-22)

25 ✡ Vo voki-a vao oa-ia Jisas oiso pu-raroepa, *"Aite, vii reipau vo vuvuiua-ia ora vo rasito. Vearovira rutu, uvare varao rutu vatauriva voeao asavira riro tarai irara, oa iava voeaopa vara karekeparivorao akaipa irara.*

26 Iu ita Aite, vii vo ruipaaro oisi raga toupai oiso osa va puraparivoi.

27 *"Ragai Aitearo vara rutu vasereva ragai vavaearo-ia. Uva viapau irai taraipa Oviitoa-ia, ari Aitetoa raga kataito ira raga taraipa ragai-ia. Ora viapau oiso irai taraipa Aitetoa-ia, ari Oviitoa raga ragai taraiparai rera-ia, ora voeao oirara oeapa Aite oaa kareke piesa aueparai.*

28 ✡ *"Oire visii vao raverave vovou irara orekerovu vavataara kaepaoro visi-igoa rutu uriota ragai iare ra visii vatea reareaa.*

29 ✡ Ragai vo siposipoaro-a oiso osa evaova kaepa ova vao oa ragai vutuoaro-ia toupaivoi. Oa outa ra va kaeta vo ora visii vutuoaro-ia, ra ragai ruvara-ia tarai outa. Eake iava? Uvare ragai raga gavaure vovou purapaa vo oirara, uvare ora gare pieparai ragai raga. Auere ra visii vao reareaa outa ora visii varaaro-ia urauraara.

30 Vao kae ova ragai vaaro oa tovopaa visii vutuoaro-ia vearoa rutu, oa-ia visii vutuo piepaavoi oa-ia viapau oiso vavataa vaiei. Uva vao rutu-a Vearo Siposipo oa-ia visii kae piepaa varaata."

12

Kovo Arapa Tugoropa Pitupitu Sabat-ia (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 ✡ Ovokivu-ia Sabat voki utupavira Jisas vokapareva kukara kovo sovara-ia rera voeaaro tapo disaipel ogoevira toupaoro. Oa iava vo kovo iava tueaepa aue kukara. Uva vara aioiva voea raga disaipel irara.

2 Uva va vao kekeiva Farisi. Oa iava rerare oiso puraaepa, "Kekeri vo pitupituo oa purai voeao disaipel oapa tugoropa-peira vo vokio Sabat voki."

3 ✡ Uva Jisas voea akereva oiso, *"Easi via-pau pasi vo siposipo vieipataveira vao iava osa tuariri rutu Devit ogoevira toureva ora rera voeaaro tapo?*

4 Oa-a vao oa iava Pauto vo kepaaro-ia koataaepa oavu bret aiosa. Oa-ia oisoa Pauto-ia vuurapa vaisi purapaive. Oa iava oisoa tugoropape rutu voeaopa akuku irara raga. Uva oisoa pris irara raga va aiopaive.

5 Easi pasi viapau vo siposipo vieipataveira oa vo vukuo-ia toupaiveira oa-ia Reo Taisi toupaiveira vao Moses vaaro? Oa voeao iava tavipapeira pris irara oea oisoa Tugoropa Kepa-ia tauo koko vatatopopaive. Uva oisi eisi kovopaoro Sabat vokiro rutu-ia oisoa Reo Taisi-ia tagaupaive. Uva va iava viapau vuria vai voea-ia.

6 Visii tavipaavoi oiso, Orugoovuei oa vo rugoo-ia putepaivoi orugooa purap-ataveira vore Tugoropa Kepa aue Tempel.

7 ✡ Ari vosa vearovira rutu vo reore rugoo rovota oreoa oiso purapai, 'Ra-gai reasiparai auepa tauo, ragoa kaviko vovou ragapa ruipaparai oirara ruvara iava.' Ra va iava viapau voea-ia kasipua tovopata oea-ia viapau vuria vai.

8 Easi Oirato Oviitoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa, varao opitupituroa pura-paiveira vo Sabat voki-ia."

Vo Sabat-ia Jisas Vuri Vavaeto Porete Piereva (Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Uva voa vo kavureva Jisas Reo Taisi Uvupa Kepa iare aue Sinagog avaoro voea Jiu vo kepaaro.

10 ✡ Uva voa toupareva iravu vuri vavaeto ira iava vavae keruepa. Oa

✡ **11:25:** 1 Ko 1:26-29 ✡ **11:28:** Jer 31:25 ✡ **11:29:** 1 Pi 2:21 ✡ **12:1:** Diu 23:25 ✡ **12:3:** 1 Sml 21:6 ✡ **12:7:** Hos 6:6 ✡ **12:10:** Jo 9:16

iava oearovu oiso vovoupaaepa ra Jisas tavatavaeive. Oa iava rera akeiva oiso, “E vearopai ra Sabat vokiaro-ia vo kovo purapape oirara ruvarupaoro, eke?”

11 Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, *“Vosa irai visii iava iriaiaro sipsip vai rikui vai-ia koveo Sabat voki-ia, ra va iava oiso taraipavio rera-ia, Easi pasi ro viapau oiso sipsip kae pieparoveira vorevira rikui iava, raa?*

12 Easi viapau sipsip ragui voriaro oirato vo voriaro-ia putepaiveira? Viapau. Oire uva va-a eva oa iava uvuipatai ra oirara tapo

tauvapata Sabat voki-ia Reo Taisi oavisii sirova utupaoro.”

13 Oa iava oiso rera tavireva rera ro puko vavaeto, *“Vavaea oara irairari va tore-vokooro.”* Uva oisi va piereva. Oa iava oiso pieva osa ovavaevu vearo ovoipaoro. 14 Uva va-a vao oa iava Farisi voava vo toreoro avaaepa ora reosa, oiso ra rera upoive.

Kovopatoa Rutu Jisas Pautoa-pa

15 Vosa Jisas vo reo-ia vao tarai ovoiroepa, oire va iava voa kavuoro avaroepa. Uva riro irara oirara rera sirova utupaaepa. Uva voa-a vo uva riro irara upiapa irara ravotovira porete piepareva.

16 Oa iava oiso voea tavipareva voea vosipaoro, *“Opeita vao iava tavipatavere ragai iava poeravira.”*

17 Eisi osa iava vo reo purareva Pauto profetato gisipoaro-ia Aisaia vao oirao pieoro oa purareva Jisas,

18 ✡ ‘Ro-ia ragai reraaro kovopato ira ropoavora rera reesioro. Ira kavikopaaveira rutu vovouisi-ia rera-ia rorupaoro. Ira-ia ragai reraaro Tugoropato Uraurato tovo pieaverea. Ira vao kosi piereve ragai vaaro oirara rovirieipa pitupitu vo ratau tou irarapa.

19 Eera ira viapau kaureoparoverea ora viapau oiso rirovira keeraparoverea takatovira reopaoro vo raivaro.

20 Aisivu pito isi aisia vikopi. Uva viapau oiso ra vaisi sigu piereve voava. Iravu wik vuravu iava ira gava-gavaruvira rovapa. Oire ra va iava rera viapau oiso roko piereve rutu. Oire kovopareverea vo toupaoro vo tugurasa uva ovovourovu rutu vo pitupituroaro-ia rera vaaro tore-voko pitupitu puteve.

21 Uva oearovu osararovu iava ratau tou sararo rera-ia raripaaverea rerare tuepaoro.’

Uva Jisas Vaisiiva Oiso, “Bielsebul Vo Goruaro-ia Kovopareveira”
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23, 12:10)

22 Uva vo voki-a vao-ia oa-ia iravu sipoiva oirato ira-ia oisoa toupareve vurito tugarato. Ira iava osireitoarei voosisiepa, ora gisipo tapo rera iava tupao viropa. Oa iava Jisas rera ravotovira porete piereva. Uva vorevira vurareva ora reoreoroepa tapo.

23 Oire uva va-a vao oa-ia voeao riro irara tavetave iraopaiva. Oa iava oiso puraaepa, “Easi pasi Devit Oviitoaaro-a ro-ia ira roporeva Pauto, eke?”

24 Uva va iava Farisi va uvuoro oiso puraaepa, “Easi oiso ragavira vao vituaro toupai. Oa vituaro iava tugara vera pu-rapareveira aue vo goruaro iava Bielsebul tugara kare turaroaro.”

25 Ari ita, tuariri tarai rovoroepa voea varaaro-ia rugorugooara. Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Vosa oeavu oirara oavu katai sara ora roopa pieave, oire ora upoave ra va iava ora opesi pie ovoiave. Ora vosa oeavu katai urui iava eke katai kepa iava, ra ora roopa pieave vo sararei puraoro, oire ra ora upoave ra vo urui eva eke vo kepa eva viapau toupaive, ora opesi pie ovoiave.*

26 Ari vosa Seten voeao sigureve ora rera voeaaro tugara kare, oire ra va iava rera vo saraaro pute *ovoireve. Ra apeisi ragavira rera vo saraaro goruvira toupaive?*

27 ✡ Vosa oiraopavira Bielsebul ragai tauvareve vo tugara kosi piepaoro, oire ra irou voeao oea visii tauvapaiveira vatepaive gorua tugara kosi piepasa? Oire voea evoea visii raga voeaaro oea raga oiso visii vo vovouroaro rataratаa

✡ **12:18:** Ais 42:1-4 ✡ **12:27:** Ap 19:13-16

vovouro oavisii oiso kareke pieive, Visii-a vakuvakupaaverea.
28 ✡ Ari ita, vosa Pauto reraaro Uraurato ragaipa gorua vatepareveira, oire ra rera vo goruaro-ia tugara kosi piepaa. Ra va iava oiso taraipata, Pauto vo Saraaro pou pirora visii iare osa viapau va eveitavora.
29 *"Apeisi-a uvuipa irai oiratoa vai ra riro varivaritoa vai kepaa vaiaro-ia koataro vore, ra auero vaiaro kavirusa? Easi viapau uvuipai. Ari vosa rera tuuke rovoreve iroiro-ia, oire va iava orekerovu rutu rera varaaro kavirureve.*
30 *"Vosa irouto ro ira viapau oiso ragai tapo kovopareve, ira-a eera ragaire isivapa. Ora vosa irouto ro ira viapau ragai iare oirara gurupareve, uva rera-a eera ira oirara sikasikapareveira ragai arova.*
31 *"Uva eisi osa iava visii tavipaavoi oiso, Pauto vuriara rutu verarevere ora orekerovu rutu takau reoro varao oara purapaiveira oirara rutu. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve rera akai piepaoro, eva-a oa-ia viapau Pauto uvuipa ra va verareve rera iava va vao vuria oaro.*
32 Vosa ro ira oavu purareve takau reo ragai-ia, oa-ia uvuipa Pauto ra va verareve. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve, oa-ia viapau uvuipa Pauto oiso ra va verareve rera iava. Eva rera vaaro vuria oava toupareverea vo vokio ora vo vokiri utupavira rutu. Viapau va-ia opesia vaiei.

Vo Vuri Ova Kuearo Iava Toupai (Luk 6:43-45)

33 *"Vosa vearo ova, oire vo eva kuearo tapo vearovira toupaive. Ari vosa vuri ova, oire vo eva kuearo tapo vurivira toupaive. Oire ra va iava vearovira vo evarei eveipari oiso, Vearo ova vao oa kuearo oiso toupai, ari vuri ova vao oa kuearo oiso toupai.*
34 Visii vao-ia rakoru ovii iraraaro. Visigoa uvuipatai vearo reo purasa, raa? Apeisi ragavira? Uvare vuri irara visii! Eake iava? Uvare eakero epao visii sopaaro-ia evara oara raga visii gisipoaro iava kosipa piroveira.
35 Ro vearoto oirato ira sopaaro-ia vearopa rugorugooro toupaive. Oire ra oisi raga ita vearo reoro kosi pieparev. Ari ro vurito ira sopaaro-ia vuri rugorugooro toupaive. Ra ita oisi raga ita vuri reoro kosi pieparev.
36 *"Ari ita, oiso visii tavi iraopaa, Varao reoreo akukuro raga oara purapaiveira oirara rutu, oarare Pauto voea rutu akereverea vo vokio-ia oa-ia oirara rutu rovirieireverea.*
37 Oire uva va-a vao osa ragavira Pauto visii oirara eveipaoro visii rovirieireverea oiso, Vearoto-a ro ari vurito-a ro vara iava varao oara gisipoara oavisii iava kosipapi."

Vo Oearovu Oirara Jisas Akepaiva Ravotoara Kekepasa (Mak 8:12; Luk 11:29-32)

38 ✡ Uva vo voki-a vao oa-ia tarai irara Reo Taisi-ia oiso puraaepa ora oearovu Farisi-pa irara, "Tisato. Igei oiso ruipapaiei ra oai purari ravotoa vai, ra oai kekeio."
39 Oa iava oiso puraroepa, *"Oirara voeao vuri irara oirao pie asa irara vo vokio iava oea taraa ragapaiveira oiso, Eake ravoto reesi vai kekeoro oirao pieive? Ari ita, ragai arepata, uva viapau oiso ra visiipa va puraa. Ari vao raga vao oa keketaverea oiso osa piereva Jona ravotovira.*
40 ✡ Vo tuariri uva Jona vo peva-ia voki toureva ora vo peva-ia rupa riroto atarito sopaaro-ia. Uva eisi osa ragai ro Oirato Oviitoaaro vo peva-ia voki touaverea ora vo peva-ia rupa vo rasito sovara-ia." Uva Jisas ora rera iava vo reo tavipareva voeapa oiso,
41 ✡ *"Utupaua Pauto oirara rovirieireverea vo vokio-ia oa-ia voeao Niniva kortua-ia toreaverea. Oire ra vo vokio iavapa irara togaive reoara-ia. Eake iava? Uvare Jona vo reoaro uvuiva vao oa-ia voea tavireva. Oa iava sopaura oaive poreiva. Ari ita, vo toupare ro ira Jona-ia putepare vo osa viapau rera vo reoaro uvupata vovouisiro oavisii poresa.*
42 ✡ Vo osa vo voki-a vao oa-ia Pauto oirara rovirieireverea ovusa kwin o oisova Siba rovirieia-ia toreoverea. Oire ra voeao vo vokio iavapa irara togaeverea reoara-ia. Eake iava? Uvare oira o

✡ **12:28:** Dan 2:44, 7:14 ✡ **12:38:** 1 Ko 1:22 ✡ **12:40:** Jna 1:17 ✡ **12:41:** Jna 1:2, 3:5 ✡ **12:42:** 1 Kin 10:2

kwin tauai rutuva urioopa Solomon vo taraiaro uvusa, uvare riro taraito-a. Ari ita, uva vo touparevoi ro ira Solomon-ia puteparevoi." [Jisas ora rera raga iava voea tavipareva.]

Vurito Tugarato Voreroepa (Luk 11:24-26)

43 *"Vo osa iravu iava kosiro viro ro-ia tugarato rera kavuoro vore avaoro raaka tapi voa ora rerapa toua vaire taraasa reareaa taraapaoro. Oire ra taraa raga-parevora.*
44 Oiso puraro, Voreparai vo kepao iare uva tou rovopaavora tuariri. Oire vorero vo kepa kekesa vo rara vo kepa viouive, ra vo kepa-ia viapau irai.
45 ✡ Oire uva va-a vao oa-ia oisoa oeavu erao vatara tugara tuvetuvepareve ora rera iare, voeao oea vo vovouroaro vuri vovouro oisoa rera vo vovouroaro-ia putepaive rutu. Oire uva voea rutu tapo koataro vorevira voea tapo toupasa voa. Ra va iava rera vo touaro ro oirato vuri iraope rutu vo touo-ia puteoro oa-ia rera ro rovopato tugarato oisoa rera sopaaro-ia tou rovopareve. Uva oisi raga ita voeao toupaiverea vuri irara vo vokio iavapa irara."

Jisas Aakoaro Ora Rera Araoko Iraraaro Urioaepa Rerare (Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 ✡ Jisas touvira oirara vatepareva reoara osa aakova urioopa ora araoko irara, oisore ra rera tapo ora reoave. Uva ratau toupaiva.
47 Oa iava iravu rera tavireva oiso, "Aako oara uvuri ora araoko irara oara vo avao ratau torepaai. Oea vii kekesa auepaai."
48 Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Irouva aako? Ora irou irara araoko irara oaa?"*
49 Oire uva ora rera voeaaro-ia disaipel pirooro oiso puraroepa, *"Aako keketa ora araoko irara oaa.*
50 ✡ Vosa irouto Aite vo vovouaro sirova utuparo ro ira vuvuiua-ia toupare, eera araokotoa oaa ora taataava oaa ora aako."

13

Vo Toupai Reo Ruu Oiratoa Iava Ro Aio Takuraro Vikipato Varuparo (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Uva vo voki raga-ia Jisas kepa iava kosiro viropa toko rovu ruvara-ia pausa.
2 Uva riro irara rutu oirara ora guruaepa rera ruvara-ia. Oa iava oavu-ia uvuoa kaero viropa voa pausa ovusa oirara rutu rogaraua-ia torepaaepa.
3 Uva riroara rutu reoara purareva voeapa voa aue-ia ovoovo reo. Oa-ia oiso puraroepa voeare, *"Iravu iava uvupata ira avaroera wit kokoro vikisa varuparo.*
4 *"Uva vikivikiparoera aue wit osa oar-avu vo kovepaera raivaaro osa kokio kare voa vara aiopasa uriopaaera.*
5 Osa oaravu vo kovepaera avekeara ivara-ia vo uva viapau riroa vai rasia vai toupaive. Uva eisi-a osa iava ikauvira kova ragapaera.
6 Vo osa ravireo kaeparo viro vara raverave piesa vara erako pieoro, aue iava uvare viapau vavurupara vai vara piepaivora vara wit kovaro. Oa iava kopi-ipaera.
7 Ari oaravu vo kovepaera kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Oa iava vara ururao papatapaivora rokarokapa kouro vara ruupasa.
8 Vo osa oaravu witara vo kovepaera vearo rasi-ia, uva voa rirovira rutu witara kuepaera oiso, oaravu katai vovoto (100) kuero, ari oaravu katai vatara tau (60) kuero, ari oaravu vo peva tau (30) kuero.
9 Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira tou-pareve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito."

Jisas Vo Pitupituaro Vo Reo Ruuro Pura-pasa (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Uva disaipel irara rera voeaaro urioaepa oiso purasa rerare, "Eakere reo ruuro purapariveira voeare?"
11 Oa iava voeare oiso puraroepa, *"Ari ita, Pauto visii kareke pierevora aue iava vatau reoro vituaro varao Pauto vo Saraaro-ia oara toupaiveira. Ari voeao, viapau.*

✡ **12:45:** 2 Pi 2:20-22 ✡ **12:46:** Jo 2:12 ✡ **12:50:** Jo 15:14

12 Vosa iravu orekerovu-ia pitupareve.
Ra ita Pauto oaravu ita vatereve, ra
riroara rutu pura piro rerapa. Ari vosa
ro ira oaravu-ia garearavi pitupareve oara
evara opesi ovoiperea rera arova.
13 ✡ Ari ita, ragai reo ruu vituaro iava
voeapa oiso ragavira puraparai. Uva
vura ragapaivo osa viapau vo reo vituaro
eveipaivo. Ora va uru pie ragapaivo osa
viapau va-ia taraipaai.
14 ✡ Oire voea-a evoea oea-ia vo reo oirao
pievira karekepai oa purareva Aisaia pro-
fetato oiso puraoro,
'Visii vao reoara uvu ragapata oa iava via-
pau taraipatai vara vituaro-ia. Vara
vura ragapata uva viapau orekevu
avu vai eveipatavoi.
15 ✡ *Aue iava uvare voea ita iava ru-*
gorugooara vavagisiepa ora kokiara
voea iava uvagiepa, uvare voea raga
ora uvagi pieaepa. Ora osireiara
oaive voea iava aauepa, uvare
voea raga ora voosi pieaepa. Aue
vituaro vosa viapau oisi eisi ragavira
toupaive, ra va iava vearovira
vurapaive ora voea varaaro iava
osireiara. Ora vearovira tapo uvu-
paive voea varaaro iava kokiara vo
rara tapo voea vaaro rugorugooara
karuvira toupaive. Ra va iava ragai
iare ora goripaave, ra voea porete
piepaa vorevira.
16 *"Ari ita, visii vao rorupata, uvare*
visii varaaro osireiara uvuipai orekerovu
kekepasa, ora kokiara visii varaaro uvuipai
oreorovu uvupasa.
17 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa visii
tavipaa oiso, Tuariri riro irara profet
irara ora oearovu torevoko irara oea oisoa
ruipapaave orekerovu Pauto vo Saraaro
iava vara kekepasa, ra va iava viapau
vara kekepaive varao oara *kekepatavoi*
vo vokio. Ora varapa ruipapaave vara
uvupasa varao reoara raga ita viapau vara
uvupaive, varao-ia oara oupatavoi ragai
ruvara-ia vo vokio.

Reo Ruu Vituaro Aviavi Piereva Jisas Aue Iava Ro Aio Takuraro Vikipato (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 *"Visii uvuta ro iava oirato ira-ia reo*
ruu vituaro toupai aue iava wit takuraro
varao oara vikiparevora varuparo.
19 Oire vo osa oisoa oirara rutu voeao vo
Pauto vo Saraaro-ia reoara rutu oisoa uvu-
paive, ra viapau roroiopaave vara-ia. Uva
va-a eva oa-ia oiso toupai osa takuraro
kove ragapapeira raivaro. Oire ra Seten
ikaureve vo takuraro verasa varao oara
oisoa pau ragapareve Pauto voea sopaaro-
ia.
20 Uva oaravu wit takuraro kovepaaepa
vo uva rirovira toupaiva avekeara. Oa
oiso toupai, Ro ira ikauvira Pauto vo
Saraaro iava vo reo uvureve, ra va iava
rorupareve rutu.
21 Osa viapau rera sopaaro-ia oriruvira
toupaive vo reo oa uvupareve. Oreoa oiso
toupai osa ikopito ro ira viapau avekeara
rutu-ia goruvira pitupare rokopaoro.
Oire utupauavi oearovu Pauto vo reoaro
tekipasa opitupiturovu purapaive ro
oirato vuri piepaoro. Oa iava rera vaaro
rari vuku viapau uvupai ra gorupe vo osa
va kavureve.
22 ✡ Oire vo osa oaravu wit takuraro
kovepaepa vo uva kokopa kouro toupai
uva va-a eva oiso ragavira toupai, Ro ira
Pauto vo reoaro uvu ragareve varaore
rirovira vovousopaoro vo rasio-ia oiso osa
varao orekerovu varaura oritopasa ora
auero moniara. Uva vara-a evara oara
oisoa Pauto vo reoaro vuri piepave vo rera
sopaaro-ia, ra viapau aio kue vai rera-ia
karekepe.
23 Ari vao wit oa kovepe vo vearo rasia
oa oiso toupai, Ro ira reo uvuro vo rara
rerapa aviavive, oire ra vare rugooparo.
Oa iava rerapa kuepe oiso, katai vovoto
(100), ora katai vatara tau (60), ora vo peva
tau (30)."

Reo Ruu Aue Iava Isiso Kou Vuri Kou Vao Oa Karekepapeira Varuparo

24 ✡ Oire uva Jisas oavu reo ruu vatereva
ita voeapa oa-ia oiso puraroepa, *"Pauto vo*
Saraaro oa oiso toupai, Iravu oirato vearo
takuraro wit takuraro vikipareva varuparo
vo rera voaro.

✡ **13:13:** Jer 5:21 ✡ **13:14:** Ais 6:9-10 ✡ **13:15:** Hi 5:11 ✡ **13:17:** Hi 11:13 ✡ **13:22:** Ro 12:2; 2 Ko 4:4 ✡ **13:24:** Lu 13:18-20

25 Ari ita, vo osa oirara rutu uusiave osa
rera ro keripato urioro. Oire ra vuri taku-
raro isiso takuraro vikireve wit takuraro
sovara-ia. Oa iava vorero.
26 Oire uva wit kovo kovaepa. Oa iava
kuesa auepaepa. Uva vuriva isiso kekeiva
vo kovo sovara-ia.
27 Oa iava kovopa irara avaaepa ro
iare ira vo kovoaro-a. Uva rerare oiso
puraaepa, Turaro. Igei oiso rugoopaiei,
Vearoara rutu wit takuraro vikirivora
varuparo. Uva eake iava vuri kou isiso
kou karekei?
28 *“Oire uva oiso voeare puraroepa, Easi
keripatoa va-ia eera ira eisi evo kovo
pierevo. Oa iava kovopa irara oiso rerare
puraaepa, Uva apeisi vovoupau? Ra avaio
oira aruosa eira vuriva isiso?*
29 Uva voeare oiso puraroepa, Via-
pau. Teapi aruopaoro isiso kou vuri kou
sovara-ia wit tapo tatepata.
30 Vairei rutu eakata, ra vairei rutu
riroere vo tugurasa uva vairei kuearo
tokopere. Oire ra visii tavia visiigoa vo
kovoaro-a. Ra oira vuriva isiso guru
rovotavere oira tutuukeoro vo tuukero
kasisa. Oa isivaaro iava wit kuearo gu-
rutavere ragai vo kepaaro-ia aio orirupa
kepa.”

Vo Toupai Mastet Kuearo Iava Ora Yis Reo Ruu (Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

31 ✡ Jisas voea vatereva oavu reo ruu oa-
ia oiso puraroepa, *“Sara vao Pauto vaaro
oa oiso rutu toupaiveira, Oavu aioa oa oiso
vaisipaiveira, mastet. Uva iravu oirato
oaravu oureva vara pausa rera vo kovoaro-
ia va kuearo iava.*
32 ✡ Gare isivi rutu aisia-ia putepaiveira
orekerovu rutu kuearo. Uva vosa kovape,
ra kovaoro ipape, ra vara rutu-ia puteve
evaoara riropavira rutu rao puraoro. Ra
virata kokioro uriopaave epitapasa voa.”
33 ✡ Oire uva oavu ita kosi piereva reo
ruu voeapa oa-ia oiso puraroepa, *“Vao
Sara Pauto vaaro oa oiso rutu toupaiveira
osa yis. Vosa iriavu riakova va oueve va
tapo uveresa aue tapo plaua, oire va iava
va vao plaua kae piro riropaoro.”*

Jisas Tavitaviparoepa Reo Ruu Raga-ia (Mak 4:33-34)

34 Vo reoro rutu varao oara-ia Jisas
voeapa oirara rutu oiso siposipopareva
ruuvira. Uva viapau oiso oai-ia voeapa
aviavi pievira taviparoepa. Ari ruuvira
raga voeapa siposipopareva.
35 ✡ Uva eisi-a osa vo reoa vao oa iava
siposiporeva voeapa vo reo oirao piesa oa
vatereva profetato. Oa-ia oiso puraroepa,
‘Ragai gisipo karuavere ruuvira reooro.
Ora vo reoro iava taviravere vatau
reoro, oreoroa oisoa toupaive vova
vo rasio rovoaro.’

Reo Ruu Vituaro Aviavi Piereva Jisas Vuri Kou Iava Isiso Kou

36 Oire uva Jisas voea arova oirara
avaroepa kepa iare. Oa iava voa rera iare
rera voeaaro disaipel irara utuaepa oiso
rerare purasa, “Igei taviri vao iava reo ruu
aue iava isiso kou vao oa karekeepa vo
varuparo. Va vituaro kosi pieri igeipa.”
37 Uva voea vo reoaro pukooro Jisas
oiso puraroepa, *“Ro oirato ira vearo taku-
raro vikireva eera-a Oirato Oviitoaaro Ro
Ropoto.*
38 ✡ Uva va-a vao kovoa vo-ia rasitoa
rutu-ia. Ari aue-ia vao-ia wit takuraro
kuearo, voeao oirara oea Pauto vo Saraaro
sovara-ia toupaiveira. Uva isiso vuriva
oiso osa oearovu vuri irara Seten voeaaro.
39 ✡ Eera ro-ia keripato ira oisoa isiso
takuraro vikipareve, ira-a vuriara aue
Seten. Oire uva vo voki-a vao-ia aio kovo
aioaro gurupa voki, vao-ia ovoiopa vuuta
oa-ia aioara guruiverea voeao-ia purapu-
rapa irara ensel.
40 Ovokia-ia taru vuriva isiso guruiv-
erea oira vikisa tuituia-ia. Eisi raga osa
pieiverea Ovoiopa Vuuta-ia vao vo rasitoa-
ia.
41 Uva Oirato *Oviitoaaro enselpa irara
siporeverea ora rera voeaaro. Ra
orekerovu rutu ouive varao oara oirara
oirao pie vovouroaro vuri piepaiveira ora
voeao tapo oirara oearoa vuri pitupituro
purapaiveira. Oea vova veraiverea Pauto
vo Saraaro-ia.*
42 Uva vo voea vikiiverea riroa-ia tuitui
kasi. Uva vo kasi-a vao-ia tuitui kasi

✡ **13:31:** Mai 4:1 ✡ **13:32:** Esi 17:23 ✡ **13:33:** Ga 5:9 ✡ **13:35:** Sam 78:2; Ro 16:25-26 ✡ **13:38:** Jo 8:44
✡ **13:39:** Re 14:15

oa-ia vurivira gaupaiverea siraovira ora reuriara oaive kuripaoro.
43 Oire uva vo voki-a vao oa-ia voeao Pauto voeaaro oirara torevoko irara sisikorepaiverea aviavipaoro oiso rutu roropaoro osa ravireo vo Aiteto oaive vo Saraaro sovara-ia. Ari ita, ro ira-ia kokito toupareve oire vo siposipo orirureve.

Reo Ruu Ro Iava Oirato Ira Moni Bokis Kekereva

44 ✡ *"Vao-ia Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaiveira osa moni bokis vao oa oisoa vataupape varuparo kovoa-ia. Uva iravu va kekereva. Oa iava va vataureva ita vorevira. Uva va-ia rorupaoro kareroepa oaravu rutu-ia moni ousa ora rera varaaro. Uva vara voriiva rera ruvara-ia. Oa iava vo moni-ia vo rasi vorireva ora rerapa.*

Reo Ruu Vao-ia Aue Iava Aasi Isi Riro Vori Isi Rutu

45 *"Vao-ia Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaiveira osa ro iravu oirato ira oisoa aasi isirore taraapareve vaisiro voripasa.*
46 Oire uva aisivu kekereva vearo isi rutu. Oa iava orekerovu rutu-ia ora rera varaaro monia ousa avaroepa. Oa iava vaisi vorireva vaisio vearo isi rutu aasi isi.

Reo Ruu Kuverava Iava

47 ✡ *"Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaiveira osa kuverava o iria oisoa vikipaive toko rovu-ia. Oire ra oira-ia osasararovu rutu kuverapaive aue atari.*
48 Oire vosa agasio kuverava, ra oira ivuoro oira vera pieive. Ra pauave vearopa kare rovirieisa voea guruoro atari kare. Ra vo kareo tovoive vearopa kare vo pekuri-ia vo kareo vuri kare vikipaoro.
49 Eisi osa toupai vao-ia *Ovoiopa Vuuta osa pieiverea vo rasio-ia voeao enselpa irara. Oea urioaverea vearopa irara sovara iava vuri irara roporopopaoro*
50 voea vikipasa tuitui kasi-ia. Oire uva voa-a evoa uva vurivira siraopaaverea gaupaoro ora reuri oaive raga kuripaoro."

Oirato Ro Ira Airepara Ora Rutaara Oupareveira

51 Uva Jisas oiso voea akereva, *"Asi visii vai taraipatai varao vituaro-ia reoara?"* Uva oiso rera taviiva, "Iu."
52 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Oire vo osa voea voeao tarai irara Reo Taisi-ia vao Moses vaaro oea uvuipaai ra Pauto vo Saraaro-ia tapo tarai oupaave. Oea oiso toupaivoi osa ro ira kepa tokipareve rera vaaro kotokoto gurupa kepa. Oire ra voa koataro oaravu ousa airepara ora rutaara, ra vara rutu kosi piereve."*

Vo Jisas-re Isivaaepa Nasaret Vata (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 ✡ Oire uva Jisas reo ruuro pura rovorevoiva, vo urui kavuoro avaroepa.
54 Uva voare avaroepa vo ora rera vo taerearo rutu-ia voa Pauto vo reoaro vatesa oirarapa Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog. Uva va-a vao oa iava ora sitaaepa. Oa iava rirovira tavetave iraopaiva oiso purapaoro, "Vo tarairo-ia ora varao ravotoara, ovu irao vara ourevorao rera ro-ia?
55 ✡ Esa kepa paupatoa avu oviitoaaroa ro-ia, eke? Easi viapau oiso Maria oviitoaaro-a ro-ia? Ora viapau oiso rera araoko iraraaro-a voeao-ia, Jems vase ora Josep, ora Saimon, ora Judas evoea?
56 Ora vairo taataa riako rutu airoa vigei tapo toupaiveira? Oire uva ovu rutu-a vo uva varao ou iraorevorao?"
57 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Ari ita, profetatoapa avivikepaaveira vo uruiara rutu. Ari vo ora rera vo uruiaro rutu uva viapau avivikea vaiei rerapa ora vo rera vo kepaaro rutu-ia."*
58 Uva va-a vao oa iava viapau uvuiparoepa ra riroara vai rutu purareve ravotoara vai vo urui-ia vao rera vaaro. Aue iava uvare viapau rerapa avivikepaaepa ora oisoa rera vo reoroaro reroaropaive.

14

Jon Baptais Kopiiroepa (Mak 6:14-29; Luk 3:19-20, 9:7-9)

1 Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Herot ro Galili vata turaroaro Jisas iava uvureva.
2 Oa iava ora rera voeaaro kovopa irara tavireva oiso, "Jon Baptais eera ira tova tapi iava toreroi ravotopa goru ouoro."

✡ **13:44:** Ais 55:1 ✡ **13:47:** Mt 22:10 ✡ **13:53:** Mt 7:28 ✡ **13:55:** Jo 6:42

Oire oiso-ia osa ragavira iava Jon-ia rugooroepa. Aue vituaro iava uvare

3-5 ✡ Herot ira Herodias oureva rera araokotoaaro Filip vatuavaaro. Iriapa oisoa Herot-re oiso puraparo Jon, “Viapau uvuipai ra araokotoara riakovaaro ouri. Viapau oisi torevokopapeira.” Oa iava Herot Jon-ia rovorovosiparoepa, oiso ra rera uporeve. Uva aue ragapa uriri-paro Jiu-pa irara, oa iava viapau voa rera uporeva. Aue iava uvare voeao Jiu-pa irara oiso rugorugoopaaepa, Profetato roia Jon. Oa iava Herot Jon raureva rera tuukesa sen iro-ia. Uva rera tovoreva tuukepa kepa-ia.

6 Oire uva vo voki-a vao oa-ia Herot kavaueva aakova ovokia-ia aioa purareva vo voki-a rugorugooro vao oa-ia rera kavaueva. Uva oearovu rutu tapo pauroepa vo aio-ia vao-ia. Uva vo aio aiopaiva osa Herodias oviivaaro urioopa vearovira rekurekusa rauraupaoro voea rutu osireiaro-ia. Oa iava oira vurapaoro rirovira Herot roruparevа rutu ovusa rekurekupaeva.

7 Uva reo ovoi purareva oirare oiso puraoro, “Vosa eakepa ruipapau, oire ragai taviri, ra vii vatea oai.”

8 Uva aakova Herodias oirapa orugoovu vateeva oa-ia oiso puraopa, “Jon Baptais kukuearo tokopari. Ra ragaipa oira tovori tauo vai-ia.”

9 Uva eisi-a osa puraoiva, King Herot sopaaro vavataroepa. Oire uva vorevira vo reore rugorugooroepa ita oa purareva voea osireiaro-ia oiso puraoro, “Vosa eakepa ruipapau, oire ragai taviri, ra vii vatea oai.” Oa iava oira vo rugooaro iava pura ovoi piropa.

10 Oa iava iravu arureva tuukepa kepa iare Jon Baptais kukuearo tokosa.

11 Uva rera kukuearo sipoiva iriavu-ia tauo. Uva oira vateiva o tavauruva vo koko. Oa iava vo koko siposa avaopa aakovapa.

12 Uva voeao Jon voeaaro disaipel oea urioaepa varaua ousa rera iava voua tovasa. Uva rera tovaivoiva Jon, avaaepa Jisas tavisa.

Jisas Ravoto Aio Purareva Vo Vavae Tukupa (5,000) Aue Oira
(Mak 6:31-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

13 Jisas vo reo uvurevoiva, vo uruio kavuoro avaroepa oavu-ia uvuoa ipasa uvavure avasa kuvau tapi uva viapau oirara vai toupaive. Rera raga voare avaroepa. Oire uva rera iava uvuoro oirara rutu uruiara oaive kavuoro rogaraua-ia utuaepa toko rovu sirova rera iare.

14 Uva voava Jisas veraro viropa. Oa iava riro irara rutu kekereva oirara. Uva voeapa siraoroepa. Oa iava voea iava oearovu upiapa irara porete piereva ravotovira.

15 Uva vokiarovi rera voeaaro disaipel urioaepa rera iare oiso purasa, “Kuvau tapi-a vo-ia uva viapau oirara vai toupaiveira. Uva apeisi viapau voeao arupari, ra avaave aioara vai vorisa ora voeapa voraro uruiara vo vuutavio-ia? Teapi ogoevira voeare vokipe.”

16 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Eake iraore avaavere? Visii raga voea vateta aioara vai.”*

17 Uva oiso puraaepa rerare, “Viapau oiso igei aioa vaiei vo-ia. Ari vo vavaevi raga aue bret oava toupaio ora kataitoarei atari.”

18 Uva voeare oiso puraroepa, *“Varaviva uriota vore ragai iare.”*

19 ✡ Uva oirara tavireva ora riakora oiso, *“Pauta evoa isiso kou ivara-ia.”* Oa iava vo vavae oureva breteara ora atar-itoarei. Uva vara-ia pitupaoro vuvuiua-ia vurareva vearo vaisi puraoro. Oa iava breteara rekarekareva disaipel vatesa. Uva oirara vatevateiva vara.

20 Voea rutu aioiva, oa iava vukuaepa. Oire uva ururukoara guruguruiva varao oara arova vukuaepa. Uva oisi raga disaipel irara katai tau erao (12) agasi pieiva aue pekuri.

21 Uva voea voeao oirara oea rutu vo aio aioiva vao vo vavae tuku rutu (5,000). Ari ita, viapau riakora vieiiva ora kakae vure.

Jisas Toko Rovu Ivara-ia Vokapareva
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

✡ **14:3-5:** Lev 18:16, 20:21 ✡ **14:19:** 1 Sml 9:13; Lu 24:30

22 Uva Jisas rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *“Uvuoa-ia irata vavo oisore iviropa varata toko rovu iava.”* Oire uva oiso ruipaparoepa ra oirara ruture koruro, ra voreave kareoro uruiara oaive iare.
23 ✡ Uva rera raga oavu-ia pukuia-ia iparoepa voa varirisa. Oire uva voa toupareva osa rerare ovaiaepa.
24 Osa tauai rutu avaaepa uvuoa-ia disaipel irara raga. Oa iava vo rovu toko rovu vuruvuruaro rutu-ia ora tovoaepa. Uva voa riroto kiuvu voeare vusireva. Oa iava toruva uvuoa sisiputapaeva voa voeava.
25 Uva avipaepa ovusa Jisas voea iare uturoepa toko rovu ivara-ia vokapaoro voea ruvara-ia pou virosa, ovusa ravireo kae viro asavira toupareva.
26 Oa iava rera tueiva osa vokapaoro urioparoepa toko rovu ivara-ia voea iare disaipel. Uva rirovira rutu rikerikepaoro oivepaoro uriripaaepa rera asavira. Oa iava oiso puraaepa, “Avoeao, asi tugarato-a ro!”
27 Uva ikauvira Jisas voeare oiso puraroepa, *“Opeita uriri ragapata. Sopaura oavisii goru pieta. Easi ragai-a vao ragoa uturai.”*

28 Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Vosa vii-a vao Turaro, oire ragaire keerau. Ra vii iare oisi eisi vokaoro uriora vo vao ivara-ia rovua.”
29 Uva Jisas oiso puraroepa, *“Uriou.”* Oa iava Pita uvuoa iava rere ovoioro voka rovoparoepa uuko rovu ivara-ia Jisas iare.
30 Uva kiuvu sovooro uririroepa. Oa iava roko rovosa auepaoro osa oiso puraroepa, “Turaro! Ragai-ia pituri!”

31 Oire ikauvira Jisas vavaea tovoreva Pita-ia pituoro. Uva oiso puraroepa, *“Gareavi raga-a eva raria oava touparivoi. Eakere vo rugorugoorei rutuva toupari?”*
32 Oire uva voava kaesi viropa uvuoa iare osa kiuvu rakote ovoiroepa.
33 ✡ Osa voeao oea uvuoa-ia toupaiva oea oiso purapaaepa rera-ia vuurapa vaisi purapaoro, “Oiraopatoa rutu vii Pauto Oviitoaaro.”

Jisas Riro Irara Upiapa Irara Porete Piereva Genesaret Urui-ia (Mak 6:53-56)

34 Uva toko rovu ivirooro rereiva Genesaret iare.
35 Uva voea voeao voava vo-ia rera eveiiva oiso, Eari Jisas-a ro-ia. Oa iava reo vikiaepa uruiara rutu iare varao Genesaret taere sovara-ia. Oa iava upiapa irara rutu sipoiva rera iare.
36 ✡ Osa iava rirovira rutu rerare oiso purapaaepa, “Jisas, igeipa vaseri eera iava kuvupato, ra rera raga vatuaro-ia pitupaoro poretepaio.” Uva va iava oisi voeapa rera iava ora vaseroiva, rera vatuaro-ia pitupaoro porete ovoipaaepa voea rutu.

15

Pauto Vo Siposipoaro Aao Irara Vo Siposiporoaro-ia Putepaiveira (Mak 7:1-13)

1 Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Farisi ora oearovu Reo Taisiro-ia tarai irara oea Jerusalem iava urioaepa Jisas iare. Uva oiso puraaepa,
2 “Apeisi iava voeao disaipel Reo Taisi-ia tagau iraopaiveira vigei aao iraraaro varaaro? Aue-ia vosa aiosa auepaave, ra viapau oiso vavaeara sisu rovoave Tugoropa Reo Taisi sirova utupaoro.”
3 Oa iava Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Apeisi ragavira iava ora visii raga vo pitupituroaro sirova utupataveira Pauto vaaro-ia tagaupaoro Reo Taisi?*
4 ✡ Pauto oiso puraroepa, ‘Aitetoarei oarapa ora aakoara ora avivikepau. Ari vosa ro ira aitetoarei takaupareve, eera-a ira kopii pieivere oearovu.’
5-6 ✡ Uva visii oiso purapataveira oirara siposipopaoro, Aako ora aite viapau uvuiparai ra vei vatea varao vei tauvapasa. Uvare vara rutu varao vate rovoavora Pautoa-pa. *Vosa eisi oirara tavitavipata oiso, Eagara, uvuipatai ra oisi eisi aite irara oavisii piepata. Oire eva-a oa-ia Pauto vaaro Reo Taisi akaipa piepatavere visii vo pitupituroaro rigaoro ora visii iare.*

✡ **14:23:** Lu 6:12 ✡ **14:33:** Sam 2:7; Ap 8:37; Ro 1:4 ✡ **14:36:** Mt 9:20; Mk 3:10 ✡ **15:4:** Eks 20:12; Diu 5:16
✡ **15:5-6:** Eks 21:17 ✡ **15:7:** Ais 29:13

7 ✡ Visii vao-ia riro rataratаa vovou
irara, visiigoa reesireva Aisaia vearovira
rutu oiso puraoro,
8 *‘Voea rutu ragai vaisiaro kae pie raga-*
pai gisipoara raga iava osa voea
sopaaro tauaipai rutu ragaipa.
9 ✡ *Oea oirara varaaro reo goruro iava*
tavipaaveira. Uva viapau oiso vo
reo-a eva Pauto vaaro. Eisi osa iava
ragai-ia vuurapa vaisi pura raga-
paiveira.’ ”

Varao Oara Oirara Vuri Piepaiveira (Mak 7:14-23)

10 Oire uva Jisas oirara ruture keer-
aroepa ora rera iare. Uva oiso puraroepa
voeare, *“Visii uvuta vearovira rutu, ra vare*
rugoopata.
11 Viapau oiso vao oa aiopare oirato oa
rera sopaaro vuri piepaivoi. Ari varao-a
oara rera sopaaro iava kosipa piroi, evara
oara oirato vuri piepaivoi.”
12 Uva vo voki-a vao oa-ia urioaepa dis-
aipel rera tavisa oiso, “Farisi vii vo reoaro
uvuivo. Oa iava vuri vovoupai. E pasi va
vai-ia taraiuei vao?”
13 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa, *“Aite*
toupare eisi vuvuiua ira auero rutu ketoo
piepareveira. Ari varao oara viapau ketoo
piereve oara rutu evara tatereverea iroara
tapo.
14 ✡ Voea eakata uvare voea-a voosi irara
oea raiva purapai oearovupa voosi irara.
Ari ita, vosa vaiterei raga voositoarei ora
tuvetuvepaoro avapasi raiva-ia, ra kovesi
rikui-ia vaiterei rutu.”
15 Uva Pita Jisas aatoreva, “Oire vo reo
vituaro karuri vao-ia reo ruu. Ra va
uvuio.”
16 Uva Jisas oiso puraroepa, *“E avoeao,*
visii tapo viapau rugorugooara vaiei?
17 Easi visii viapau taraipatai auero
rutu-ia varao oara gisipo-ia rokopaiveira
vore sare. Oire ra sare vo vikieve vore
gare kepa.
18 ✡ Ari vao oa gisipo iava kosipa
piroveira vovouisi rutu iava, oa-a eva
oirato *vuri piepaiveira.*
19 ✡ Oire uva vo rugooro-a varao vuri
rugooro oara kosipa piroveira oirato
sopaaro iava, oira upo, otopa pitupituro,
kaakau kare vo pitupituaro, kaviru,
keakea reo, reo toga.
20 Oara rutu oirara vuri piepaiveira. Ari
vosa ro ira vavae sisu asavira aioa-ia pi-
tureve, viapau oiso eva-ia vuria vai epao.”

Riakova Kenan Iava Oira Iria Oisoa Jisas-ia Rari Iraopao (Mak 7:24-30)

21 Jisas vo uruio iava avaroepa vo taereo
iare oa-ia oisoa vo uruireo toupaive Taia
urui ora Saidon urui.
22 ✡ Uva iriavu riakova Kenan iava ratau
tou irara iava oira, iria oiso keeraopa
rerare, “Turaro vii-a Devit Oviitoaaro
viigoa roporeva Pauto. Ragaipa sir-
aou. Vurito tugarato kakaeva oaa vuri
piepareveira.”
23 Uva viapau Jisas oira vo reoaro aato-
pareva. Oa iava disaipel urioaepa rera
tavisa oiso, “O riakova keerapaoro vigei
sirova utupaoi. Oirare koruu.”
24 Uva Jisas voeare oiso puraroepa,
“Pauto ragai siporevora voeao raga iare
Jiu, oea oiso toupaiveira osa sipsip ragui
voeao vova Isrel-ia oea opesikoaepa.”
25 Uva riakova urioopa rekusa ora taku
virosa rera ruvara-ia oiso puraoro, “Tu-
raro, ragai tauvari!”
26 Uva Jisas oirare oiso puraroepa,
“Teapi aioara oupe kakae vure varaaro
kaakau karepa vara vikisa.”
27 Uva oiso puraopa, “Turaro,
oiraopavira eisi purauei igeire ratau
tou irara. Ari ita, kaakau kare uru-
rukoara aiopaiveira varao oara tebol iava
kovekovepapeira.”
28 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Ae*
auoo, vii vaaro riroa rutu raria. Oapa
ruipapauei, oiso ra vii-ia karekepe.” Uva
vo vuuta raga-ia eva voaviva porete
ovoiopa kakaeva.

Jisas Riro Irara Upiapa Irara Porete Piepareva Ravotovira (Mak 7:31-37)

29 Uva voa vo kavuoro avaroepa Jisas
toko rovu ruvara iare vao vo Galili. Uva
voa pukuia-ia iparoepa pausa.

✡ **15:9:** Kl 2:18-22 ✡ **15:13:** Ais 60:21 ✡ **15:14:** Ro 2:19 ✡ **15:18:** Je 3:6 ✡ **15:19:** Ro 14:14-21 ✡ **15:22:** Mt 9:27 ✡ **15:28:** Lu 7:50, 17:19 ✡ **15:30:** Lu 7:22

30 ✡ Uva riro irara oirara ora riakora urioaepa rera ruvara iare ora gurupasa vuri kokoto irara sipopaoro rera iare, ora voosi irara, ora regorepa keru irara, ora voeao oea iava oisoa gisipoara kapuuvira raga toupaive, ora oearovu rutu oearoa tapo uriopaaepa rera kokotoaro ruvara-ia voea tovopasa. Uva voava voea porete piepareva ravotovira.
31 ✡ Uva rirovira rutu tavetave iraopaiva. Aue iava uvare reoreo asa irara reoreoaepa, ora voeao regorepa keru irara oea tapo vearopaaepa vorevira, ora voeao vuri kokoto irara oea tapo vorevira vokapaiva, ora voeao voosi irara oea tapo vorevira vuravuraiva. Uva eisi osa iava Pauto vaisiaro kae pieiva rera-ia vuurapa vaisi puraoro ro Jiu reraaro.

Jisas Vo Resura Tuku Rutu (4,000) Aio Piereva Ravotovira
(Mak 8:1-9)

32 ✡ Uva Jisas disaipelre keeraroepa. Oa iava oiso puraroepa voeare, *"Sirao iraoparai voeaopa oirara, uvare vo peva rutu-ia voki ragai tapo toupaivoi aio asavira. Uva reasiparai ra ogoevira voea arua. Teapi osireiara voeare avavaraopape raveravepaoro ogoetoa iava raivaaro karepaoro."*
33 Oa iava disaipel rera akeiva oiso, "Uva ovu opoara vai toupai voeapa, ra voea aio piepe? Ari raaka tapi raga vo-ia."
34 Uva Jisas voea akereva oiso, *"Visii ovirovua toupai aue bret?"* Uva rera taviiva, "Ari erao vatara (7) aue bret oarava toupaio ora garearavi atariara."
35 Oa iava Jisas oirara rutu tavireva oiso, *"Pauta evoa rasiuaaro."*
36 ✡ Uva erao vatara-ia bret ora aue atariara vearo vaisi purareva Pautoa-ia. Oa iava voava vara rekarekareva. Uva disaipel vatevatereva. Oa iava evoea oirara rutupa vara vatevateiva.
37 Uva voea rutu vukuaepa. Oa iava aio opesiaepa. Uva ururukoara guruguruiva. Oa iava erao vatara (7) pekuri agasi pieiva.
38 Uva voea rutu vieiaro-a voeao oirara vo resura tuku (4,000) rutu. Uva viapau oiso riakora tapo vieiiva ora kakae vure.
39 Oa iava Jisas voea aru ovoioro kaero viropa uvuoa-ia avaoro Magadan taere iare.

16

Ravotoara Kekepasa Rirovira Ruipa-paaepa Rutu
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Vo Farisi urioaepa voearei ora Sadyusi-pa irara Jisas-ia kokarasa, oiso ra voea osireiaro-ia ravotoa vai purareve Pauto vo goruaro-ia karekeoro.
2 Ari Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *"O ita, visii vao visiigoa oiso purapataveira vo ovaiarovi, Vuvuiua revasivira kekepi. Ari vokipavira raipipere.*
3 Ora vokipaua oiso purapataveira, Rukuta rupapaoi. Oa iava vuvuiua revasipai. Uva kiuvu vusirevere ora kokeva koveovere vo voki-ia. Iu ita, visii ita vuvuiua vo reesiaro kekepataveira. Oire vearovira rutu vara rovirieipata. Ari varao kekepataveira oara vo vuuta vao reesipaiveira osa viapau vara eveipata.
4 ✡ Oiraopavira, oirara voeao vuri irara oirao pie asa irara voeao vo vokio iava oea taraa ragapaiveira oiso, Eake ravoto reesi vai kekeoro Pauto oirao pieive? Ari ita, ragai arepata, uva viapau oiso ra visiipa va puraa. Ari vao raga oa keketaverea oiso osa piereva Jona vo peva voki-ia ora vo peva rupa peva." Uva Jisas voea arova avaroepa.

Reo Ruu Vao-ia Aue Iava Yis Farisi Ora Sadyusi Vaaro
(Mak 8:14-21)

5 Oire voeao-ia disaipel oea toko rovu iviropaoro uriopaaepa auere bret ovau-paoro.
6 Uva Jisas oiso puraroepa voeare dis-aipel, *"Visii vao-ia uutuvira rutu toupata vaore yis Farisi ora Sadyusi vaaro."*
7 Oa iava oiso ora voea raga ora re-opaaepa, "Ari eake-a viapau aioara vaiva urioviei, oa iava oiso vigeire reopa?"
8 ✡ Oire uva Jisas voea-ia tarairoepa. Oa iava oiso puraroepa, *"Uva eakere oiso ora reopatai, Vigeire reopa aio arapa varao*

✡ **15:31:** Mt 9:8 ✡ **15:32:** Mt 9:36 ✡ **15:36:** 1 Sml 9:13 ✡ **16:4:** Jna 3:4-5; Mt 12:39 ✡ **16:8:** Mt 6:30, 8:26, 14:31

oarare ovauviei uriooro? Ari ita, visii vao gareavi ragava toupatavoi raria.

9 Easi pasi ragai vo goruaropa sopaivira toupata, raa? E viapau vaore rugoopatai bret vavae oa vateavora voeaopa vo vavae tuku (5,000) rutu aue oira, eke? Ora ovirovua pekuri oara agasi pietavora aue-ia aio ururukoro?

10 Ora pasi viapau vaore erao vatara breteara rugoopatai oara vateavora vo resura tuku (4,000) rutupa aue oira? Uva ovirovua pekuri oa agasi pietavora?

11 Apeisi iava viapau oiso taraipatai, Viapau visii tavipaavo aue iava bret? Visii vao ora vatatopo iraopata uutu-paoro vaore yis Farisi ora Sadyusi-pa irara vaaro."

12 Oire uva va iava oiso taraiaepa, O asi viapau oiso vigeire reoparoi ra vaopa vatatopopavio yis vao plaua kae piepa. Viapau. Ari vaopa Farisi ora Sadyusi vo siposipoaro oapa vigei vatatopo pieparevoi.

Pita Jisas Vaisireva Oiso, Krais (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Jisas oiso ragavira avaroepa Sisaria taere Filipai-ia. Uva vo vuuta-a vao oa-ia disaipel akereva oiso, *"Apeisi ragavira ragai vaisipaiveira oirara?"*

14 ✡ Uva oiso puraaepa, "Ari oearovu oiso vii vaisipaiveira, Jon Baptais, ovusa oearovu oiso, Ilaija, ari oearovu oiso, Jeremaia, ora oearovu oiso purapaai, Vii iravu voea iava profet irara."

15 Uva Jisas oiso voea akereva, *"Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?"*

16 Uva Saimon Pita rerare oiso puraroepa, "Vii-a Krais Pauto Oviitoaaro, ro Tootoo Ovoi ira vii arureva vore."

17 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa rerare, *"Saimon, Jona oviitoaaro roruri, uvare viapau oiso vo rasitoa iava irai vii tavirevoi vo vaisio iava. Viapau. Ari Aite raga ro ira toupareveira vuvuiua-ia ira vo vaisio iava vii tavirevoi oiraopa.*

18 Uva vii tavipaa oiso, Pita, oiso toupari osa aveke o peka pie asava. Lotua vituaro aveke-ia iria-ia vo Lotu pauavere. Uva kopiia vo goruaro viapau uvuipai oiso ra vo Lotu opesi pieive.

19 ✡ Uva viipa ki vateavere karupava o iria-ia uvuipau ra karuri Pauto Saraaro-ia oearovu oirara koata piepasa. Vosa eake pitupituro-ia taraipau vova rasito, oire ra vara iava o pitupituro-vure koruko-rupau, oarare korukorurovere vuvuiua-ia. Ari vao oa iava vaseri vo rasito, oa iava vaserevere Pauto vova vuvuiua."

20 Uva Jisas goruvira rutu voeare oiso puraroepa voeao disaipel, *"Opeita irai tavipatavere oiso ragai vaisipaoro, Ro Krais Pauto reraaro vigei Tuvetuvepato."*

Jisas Vo Ora Rera Iava Disaipelpa Ravaa Reo Vatereva Oiso Voea Tavioro, Ragai Kopiiravere Ora Vorevira Toreravere (Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 ✡ Oire vo vuuta-a vao oa iava vo vokia Jisas ora rera iava roroio pievira disaipel tavitavireva voea vosipaoro. Oiso puraroepa, *"Jerusalem iare avaravere tu-raro irara iare voea rutu, ora voeao pris, ora voeao oea Reo Taisi-ia taraipaai, oiso ra voa riroara vai siitokaara ouavere vo osa ragai upoive. Oire ra vo peva voki-ia vorevira torera."*

22 Uva Pita rera auauoro avaroepa vat-uarore rerare oiso pura rovosa, "Turaro. Easi viapau vao vii-ia karekepere!"

23 Uva Jisas ora poreroepa Pita-re oiso purasa, *"Seten. Ragai isivaaro-ia ora tovou. E ragai-ia kokarapau ragaire koru-paoro Pauto vo ruipaaro pura arapa? Eva vii vaaro rugorugooa, viapau oiso Pauto vaaro-a. Oirara raga vo rugooaro eva."*

24 ✡ Oa iava voeare disaipel oiso puraroepa, *"Vosa irai ragai sirova utu vovouparo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Ra ora rerapa vavata siitoka kaeoro uturo ragai sirova, vo vavata vao oa oiso toupai osa evao parikou.*

25 Ro ira *tootooa virivaripareve, oava eva opesiroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro, eera-a ira tootooaro tapo virivariavere taru.*

26 Aa vao-a vearoa oa oureverea oirato vo rasio-ia vo rara auero rutu vo rasio iava

✡ **16:14:** Jo 1:21 ✡ **16:17:** 1 Ko 15:50; Ga 1:16 ✡ **16:19:** Jo 20:23 ✡ **16:21:** Lu 17:25 ✡ **16:24:** Jo 12:25

oureve, vo osa tootooa oaro rutu viki ragapareve rasito oaraaro-ia rugorugoopaoro? Eake vai oureverea vorevira tootoo oaro-ia tavariovira? Viapau oavu avu vaiei rerapa.

27 ✡ Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto kerariava voreroverea Aiteto vaaro. Ora aue tapo enselpa irara oirara vorisa kovoara oaive uvuioro oiso osa uvuivira kovoivora.

28 ✡ Oiraopavira visii tavipaa oiso, Oearovuei vo-ia visii iava oea viapau tuguraaverea kopiia-ia oea tootoovira toupaiverea osa ragai Oirato Oviitoaaro turarovira urioraverea osa ragai kekeive."

17

Vo Sisikorevira Karekeepa Jisas Iava Varaua
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Uva katai vatara (6) aue voki putevoiva, Jisas vo Pita vase oureva, ora Jems araorei ora Jon. Uva voea tapo iparoepa oavu-ia riro pukui, uva voa raga toupaiva.

2 Uva Jisas iava varaua ora tavarioepa vo voea osireiaro-ia. Oa iava sisikorevira kekero viropa osa rera iava kagave aviavieva sirusiruoro rutu oiso osa ravireo. Varoara tapo rera varaaro popotevira keke piropa oiso osa aviavia.

3 Uva voa-a evoa uva Moses vaio ora Ilaija Pauto ruvara iava ora karekesiepa Jisas iare vo pukuia kukuearo-ia. Uva voa rera tapo ora reopasiepa osa voea disaipel vo peva siituepaiva.

4 Uva va-a vao oa kekereva aue Pita. Oa iava Jisas-re oiso puraroepa, "Turaro, vearovira rutu vo touei vigei rutu vao. Apeisi vovoupauei ra kepa peva vai pauio oiso, vii okepai, ari Moses okepai, ari Ilaija okepai?"

5 ✡ Uva oisi raga puraoepa osa rukuta popoteva voea tavurusa urioopa riro aviaviva. Uva oavu reo guruko karekeepa ruruta sovara-ia. Uva oavu reo guruko karekeepa rukuta sovara-ia oa-ia oiso puraroepa Pauto, "Eera-a ira Oviitoa oaa, ira kavikopaaveira rutu rera-ia rorupaoro. Ira vo reoaro uvuta!"

6 Uva voea disaipel vo reoreo vao uvuoro takua viropa rasiuaaro, uvare va uvuoro rirovira rutu uriri iraoaepa.

7 Uva Jisas urioroepa voea ruvara iare. Oa iava-ia pituoro oiso puraroepa, *"Opeita uriripata. Toreta."*

8 Oa iava vuravuraiva. Uva viapau oiso irai kekeiva oiratoa vai. Ari Jisas raga.

9 Oire uva pukuia iava varapaoro touvira Jisas oiso goruvira rutu voea vosipareva oiso purapaoro, *"Vao-ia oa keketavoi opeita va iava tavipatavere. Ari vo raga osa ragai tova urui iava vorevira tore rovoraverea."*

10 ✡ Uva disaipel oiso rera akeiva, "Apeisi ragavira iava tarai irara Reo Taisiro-ia oiso purapaaveira, Ilaija urio rovoroverea, ra rera sirova uturo Pauto reraaro vigei tuvetuvesa?"

11 Uva oiso puraroepa, *"Ari ita, oiraopavira Ilaija urio rovoroverea orekerovu rutu torevoko rovosa.*

12 ✡ Uva visii tavipaavoi oiso, Ilaija urio rovoroera uva ora voea-ia rera goguivora. Oa iava rera-ia oiso vo pitupituro puraivora eisi raga ita osa ragai pieiverea ragaipa siitoka vateoro ita."

13 Uva oisi-a eisi osa Jisas puraroepa. Oa iava disaipel rugorugooaepa oiso, O! Ari Jon Baptais iavirava Ilaija vaisirevo.

Jisas Iravu Viovokoto Ravotovira Porete Piereva Ira-ia Oisoa Vurito Tugarato Oisoa Toupareve
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

14 Oire uva oirara rutu ruvara iare avaaepa. Oa iava voa rera ruvara-ia rekusa urioroepa iravu oirato

15 ✡ oiso puraoro, "Turaro. Siraou ragai oviitoaaropa. Ira kokopeko upia tapo purapareveira. Oa iava varaua rerare vurivira toupaiveira. Ari ita, vokiara rutu-ia koveparoveira tuitui kasiro iare. Ora vokiara rutu-ia tapo uuko oviro iare koveparoveira tuutuusipaoro.

16 Rera sipoavorao oeavu iare disaipel vii voeaaro. Uva viapau oiso uvuiaerao oiso ra rera porete pieive."

17 Uva Jisas oiso puraroepa, *"Ae! Visii vao-ia visiigoa-ia viapau oirao pie vovou*

✡ **16:27:** Ro 2:6 ✡ **16:28:** Je 5:7 ✡ **17:5:** 2 Pi 1:17; Ais 42:1 ✡ **17:10:** Mal 4:5-6 ✡ **17:12:** Mt 11:14, 14:3, 10 ✡ **17:15:** Mt 4:24

vai toupai. Visiigoa viapau torevoko vovou vaiei. Uva ovirovu-ia vuuta visii tapo toupaaverea? Ora ovirovu purapaaverea visii vo vovouroaro-ia kasikasipaoro, osa viapau goruvira ragai vaaro-ia pitupata? Rera sipota ragai iare!"

18 Uva Jisas rerare ro tugarato kasipuvira reoroepa rera kosi pieoro viovokotoa iava. Oa iava rera iava upia opesi ovoiepa.

19 Oire uva voea raga disaipel urioaepa Jisas iare rera akepasa oiso, "Apeisi ragavira iava viapau uvuipaiei tugara kosi piepasa?"

20 ✡ Uva voea tavireva oiso puraoro, *"Raria oavisii garepai oa iava viapau uvuipatai. Iu, oiraopavira eisi osa visii tavipaa, Vosa rari vukuro vai toupaive oiso osa mastet kuearo garepa takurarovi rutu, oire va iava vo pukuiore oiso purata, Toreu ra vova avau uvaire. Ra avape. Vosa oisi eisi visii varaaro rariara oisi toupaive, oa iava uvuipatai osasararovu rutu purasa kovo oisi eisi.*

21 [Uva viapau oraivai epao tugara kosi piepa raiva vai. Ari vao raga vosa aio kavu rovopata variria purapasa katai rugoo raga-ia.]"

Jisas Erao Pievira Ora Rera Iava Taviroepa Oiso, Kopiiravere Ra Vorevira Torera (Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 ✡ Uva avaaepa Galili iare. Oa iava voa Jisas disaipel vosireva oiso puraoro ora rera iava, *"Tutuu pievoi ra Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto tovoive oirara vavaearoia.*

23 Ra rera upoive rera kopii pieoro. Oire voava vo pevapa vokia vorevira torerovere." Oa iava disaipel vovouaro rirovira vavataaepa.

Jisas Moni Vikireva Lotupa Kepa-ia Takisoro

24 ✡ Oire uva Kapaneam-ia pou virosa avaaepa. Uva voeao moni oupa irara urioaepa Pita ruvara-ia oiso akesa, "E visii tuvetuvepatoaaro avu moniara vai vikipareveira vo kepa-ia Rovopa Kepa Tugoropa Kepa takis voripaoro, eke?"

25 Uva Pita oiso puraroepa, "Iu." Oa iava koataroepa kepa-ia. Uva Jisas reo rovoroepa oiso rera akeoro, *"Saimon. Apeisi rugoopau voeao-ia turaro irara vo rasio tokipa irara. Irou ruvara-ia oisoa moni oupaave, ora voea raga vo ovii irara oaive ruvara-ia, eke oearovu raga voeao tauai irara?"*

26 Oire uva va-a vao oa iava Pita oiso puraroepa, "Ari voearo ruvara-ia oisoa moni oupaave tauai irara iava voea." Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"O ita, oa vituaro-a vao oa iava voeao ovii irara oaive viapau moni vikipaaveira takispaoro. Osa ita viapau uvuiparai ra monia vai vatea takisoro vo kepao-ia Aite oaa vo kepaaro.*

27 ✡ Ari ita, teapi voea kasipu piepe. Uva oiso vii tavipaa, Avau toko rovu iare ataritoa vai kaa piesa. Uva rovotoa vai kaa pierivere, ra irai gisipoaro gaari. Ra monia vai ouri. Oire ra oaiva voreu vegeipa takis vorisa Tugoropa Kepa-ia vao uvui pieoro vegei vaaro."

18

Disaipel Jisas Akeiva Oiso, Irou Riropai Sara-ia Vao Vova Vuvuiua? (Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Uva vo vuuta-a vao oa-ia disaipel urioaepa Jisas iare oiso akesa, "Irou vai oearovu rutu-ia putepai vo Sarao-ia Pauto vaaro?"

2 Oire va iava Jisas iravure kakaeto keeraroepa. Oa iava rera tore piereva voea vuutaaro-ia.

3 ✡ Uva oiso voeare puraroepa, *"Visii tavi iraopaavoi oiraopavira oiso, Vosa visii vovouisiro oavisii iava viapau poreta viro, ra viapau oiso Pauto vo Saraaropa ruipapata osa ro-ia kakaeto vapa ruipaparoveira, uva viapau uvuita koatasa vo Pauto vo Saraaro-ia. Viapau rutu!*

4 Vosa ro ira ora akaipa pieparo ra oiso karekero osa ro-ia kakaeto, ira oearovu rutu-ia putepare Sara-ia Pauto vaaro.

5 ✡ *"Ari vosa irai visii iava ragai vaisiarore rugoopaoro oiso irai tauvareve*

✡ **17:20:** Lu 17:6; 1 Ko 12:9 ✡ **17:22:** Lu 18:31, 24:6-7 ✡ **17:24:** Eks 30:13, 38:26; Ro 13:7 ✡ **17:27:** Jo 6:61
✡ **18:3:** Mt 19:14; 1 Pi 2:2 ✡ **18:5:** Lu 18:17

kakaetoa vai, ira-a eera ira ragai tauvapare.

Vuri Pitupitu Oa Oirato Vaaro Vuri Piepaiveira Raria

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 ✡ *"Ari ita, vosa irai oiratoa vai ira kakaeto raria vaiaro vuri piereve voeao iava kakae vure oea ragai-ia raripaaveira, uva vearopai oiso ra oeai rera-ia riroa vai aveke vai tuuive rera okoearo-ia rera roko piesa avakava vuruvuruaro-ia.*

7 *"Siraovira rutu oirara-ia voeao vo rasio-ia oea oearovu kove piepaiveira vuri vovou-ia. Oiraopavira rutu vao-ia vuri pitupitu oa karekeperea. Ari ita, uva siraovira rutu-a ropa ira voea kove piepareveira vuria-ia.*

8 Oire vosa ovavaevu visii kove pieive ora okokotovu, vearopai va tokooro vaia vikiu, ra katai vavae ragava ora katai kokoto toupari. Oa iava uvuipau ra vearo tootoo-ia ouri. Teapi vo vavaerei rutuva ora vo kokotoarei rutuva touparivora, vara rutuva vii vikiiverea tuitui kasi iare okasia viapau rokoa vai vo vuri tapi.

9 ✡ Ari ita, vosa osireito vii kove piereve vuri vovou-ia, oire rera tateri rera vikisa, ra kataitoa ragava toupari. Oa iava uvuipau ra tootooa rutu-ia karekeu. Teapi vaiterei rutuva touparivora, vaitereiva vii vikiiverea vo tuituia-ia vao oa viapau rokopaive.

Reo Ruu Aue Iava Sipsip O Iria Opesikoopa

(Luk 15:3-7)

10 ✡ *"Visii vao vatatopo iraopata. Teapi oiso keapata voeao vuutaaro-ia kakae vure akaipa irara raga. Visii tavi iraopaavoi oiso, Vo vuvuiua uva enselpa irara epao voeao oea kakae vure tokipaiveira oea vokiara rutu-ia Aite puaaro kekepaiveira ira touparevoi vo vuvuiua-ia.*

11 ✡ [Eake iava uvare ragai-a vao Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto urioraera oirara ousa vorevira voeao oea opesikoaepa, ra va iava voea vorevira vorea Pautoa-re.]

12 *"Apeisi vai rugorugoopatai? Vosa irai oiratoa vai katai vovoto (100) sipsip ragui tokipareve. Oire vosa iriavu opesikoo, ra viapau oirare taraapareve, eke? Iu! Ra ita aue raga kavu piro vo resura vatara tau vo resura vatara (99) pukuia-ia vo uva vo ragui tokipareve, ra oirare kataiva rororo. Ra voava oirare taraasa avaro o iria opesikoo.*

13 Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Vosa vorevira oira oureve o iria opesikoo, ra rirovira roruparevе rutu. Vo roruo-ia pute pievira oa tou rovopaive vao-ia vo resura vatara tau vo resura vatara (99) sipsip vo rara vorevira oira oureve vo ragui iare.

14 Eisi osa raga vao toupai Aite oavisii vo vovouaro ro vova vuvuiua. Ira vaopa reasiparoveira, opeita iravu opesikoro voeao iava garepa kakaerovi.

Araokoto Torevokopa Pitupitu Ro Ira Vuria Purapareve

15 ✡ *"Oire vosa araokotoa vai oavisii vuria purareve visii-ia, oire avata rera iare, ra rera tapo pauta rera aviavi piesa. Ra rugooro vaore vuria oa purareve visii-ia. Uva oiso rutu toupai, Rera agiagita vo rara visii vo reoaro uvureve.*

16 ✡ Ari vosa viapau visii uvureve, oire aitereivu outa ra visii peva rutu avata rera iare. Uva eva oiso toupai, Vaiterei evaiterei o vo peva oea rutu katai reo purapaoro vii vo reoaro oirao piepai, oiso osa purapapeira Tugoropa Vuku.

17 Ari vosa viapau visii vo reoaro uvureve, oire oirao pie vovou irara gururi voea tavisa va iava vao-ia voeao lotupa irara. Oire ra vosa voa evoa viapau visii rutu uvureve, ra oiso rerare purata, Auoro, oirao pie asato rutu vii kaviruto, takis oupato.

18 *"Oiraopavira oiso osa visii tavipaa oiso, Auero rutu varao oarare korukorupatai vo rasio-ia, Pautoa tapo oarare korukorurovere vo vuvuiua-ia. Ari varao oara rutu tapo vasepata vo rasito, Pautoa tapo-a oara vaseparevere vo vuvuiua-ia visiipa.*

19 ✡ *"Uva vorevira ita aia visii tavipaavoi oiso, Vosa visii iava aiterei katai vovou*

✡ **18:6:** Lu 17:1-2; 1 Ko 11:19 ✡ **18:9:** Mt 5:29 ✡ **18:10:** Sam 34:7; Ap 12:11 ✡ **18:11:** Jo 3:16 ✡ **18:15:** Lev 19:17 ✡ **18:16:** Diu 19:15; 2 Ko 13:1 ✡ **18:19:** 1 Jo 5:14

purasi ora vaiterei-ia vo orekevu avu vai-ia, oire varirisi. Ra Aite oisi va purareve vaitereipa.

20 Iu, vosa vaiterei o vo peva ragai vaisiarore rugoo rovoave, oire uvavivu ora guruave, ra voa voea vuutaaro-ia toua voea tapo."

Reo Ruu Kovopatoa Iava Ro Ira Varao Ou Ragaara Kavu Ragapareve

21 ✡ Oire uva vo voki-a vao oa-ia Pita Jisas iare urioroepa. Oa iava voa oiso rera akereva, "Vosa ovirovu purareve araoko-toa oaa vuriara ragai-ia, oire ra ovirovu-ia vuuta rera iava vara veraa? Erao vatara (7) vuutaro-ia?"

22 ✡ Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Easi viapau oiso eisi vii tavipaa oiso, Erao vatara vuutaro-ia. Ari oiso vii tavipaavoi, Erao vatara tau vuutaro-ia ora erao vatara vuutaro (77).*

23 *"Uva oisi-a eisi osa Sara vao vova vuvuiua oisi toupaiveira oiso, Uva iravu turaro oiso ruipaparoepa ra ou ragaaro torevokoreve kovopa irara varaaro voeao rera voeaaro.*

24 Oa iava rovoroepa vara tore-vokopaoro. Uva rera iare iravu sipoiva oirato ira varaaro oiso uvuipaepa katai tau ipu kina (Kl0,000) rutu-ia.

25 ✡ Ari ita, osa viapau monia vai toupaiva rera ruvara-ia kovopato. Oa iava turaro rerare oiso puraroepa, Vearopai vii-ia voriparai ora riakova oara ora kakae vure rutu voeao vii voeaaro ora orekerovu rutu varao vii varaaro oara rutu vatepaa iraipa. Oire ragaipa visii voriaro vatereve irai vao opesi piesa osa ragai ruvara-ia monia ou ragariva.

26 Oire uva oisi-a oiso-ia osa iava rera ro kovopato takuro viropa vo rasia vao oiso puraoro turarore, Turaro reito ragaivipa siraou tue rovooro ragaire. Oara rutu vore piepaa varao.

27 Oa iava turaro rerapa siraoroepa. Uva vara eaka ragareva varao ou ragaara.

28 *"Uva rera kovopato kosiro viropa iravu iare kovopato ira tapo oisoa kovo-pareve. Oa iava rerare oiso puraroepa rera okoearo-ia pituoro, Auoro! Ragai vaaro vore pieri erao vovoto kina (K200) rutu.*

29 *"Oa iava rera eera ira oisoa tapo kovopareve ira takuro viropa rerare oiso puraoro, Ragaivipa siraou tue rovooro ra-gaire. Oa vore piepaavere rara viipa.*

30 Vo osa roari reasiparoepa. Oa iava rera tovoreva tuukepa kepa-ia, oiso ra *voa toureve aue vore piepaoro vao oa ou ragareva.*

31 *"Oire uva va vao kekeiva kovopa irara. Oa iava rirovira kasipuaepa rutu. Uva vara rutu varao rera vo vovouroaro karekesa avaaepa turaro oaivepa.*

32 Oa iava turaro rerare keeraroepa ro kovopato rera akesa oiso, E vii-a vao vu-rito viigoa vao purarivo? Ari ita, riroara rutu eaka ragaavorao vii vore pieoro, uvare ragaire ora sirao pieuerao.

33 Oa iava ita viipa siraoraerao. Uva apeisi iava viapau eerapa ita siraouerao vii tapo kovopato?

34 Uva va-a vao oa-ia rirovira rutu kasipuroepa ro rera reitoaaro. Oa iava rera vatereva voeao vavaearo iare riro upia vate irara, oiso ra voa toureve vao rutu vore pieoro oa ou ragareva."

35 ✡ Oire uva vo reo opesi pieoro Jisas oiso puraroepa, *"Vosa viapau oisi oiso araoko irara oavisii iava viapau vuriara verapata, ra oisi raga ita Aite ro vova vuvuiua visii oisi piepareverea oiso-ia."*

19

Jisas Vao Iava Reoroepa Ora Oupa Pitupitu Putearo
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

1 Oire uva Jisas vo reoara rutu opesi piereva. Oa iava Galili-ia kavureva Judia taere iare oiso ragavira ivirovira Jodan.

2 Uva riro irara rutu oirara rera sirova utupaaepa. Uva voa voea iava upiara rutu porete piepareva ravotovira.

3 Oa iava vo Farisi rera tavatavaesa urioaepa oiso rera akepaoro, "Vosa oirato ora rera vo ruipaaro-ia riakovaaro kavu ovoireve, uva apeisi-a Reo Taisi vai pasi oisi purapai, Oiso vearopai oisi?"

4 ✡ ✡ Oa iava vo reo pukooro Jisas oiso puraroepa voeare, *"E viapau vo*

✡ **18:21:** Lu 17:4 ✡ **18:22:** Kl 3:13 ✡ **18:25:** 2 Kin 4:1 1 Pi 2:2 ✡ **18:35:** Je 2:13 ✡ **19:4:** Jen 1:27 ✡ **19:4:** 1 Ko 14:20;

siposipo vieipataveira oa toupaiveira Tugoropa Vuku-ia vao rovoa iava? Oa-ia Pauto oiratoarei pura rovoreva ora riakova ora oupa pitupitu iava

5 ✡ oiso purapaoro,

'Vosa oirato aitetoarei kavureve ora aakova. Ora vosa riakova tapo rera oiraaro ra kataito purasi ora vaiterei-ia.'

6 *Eisi osa iava viapau uvuipasiei ra oiso toupasi, Vaiterei. Viapau. Ari oiso piesivoi kataiua varaua. Eisi osa va vao Pauto otavosia purareva oa-ia viapau uvuiparoi irai ra va sikareve."*

7 ✡ Oire uva Farisi rerare oiso puraaepa, "Ari eakere Moses igei vatereva vao Reo Taisi oiso, Vo osa oirato reo ovoi rigatooro riakova vatereve, ra oira sigureve?"

8 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Riro kaureo irara visii visiigoa vo rugooroaro paivuruvira toupaiveira. Oa iava Moses visii vaipa va vao karureva, oiso ra riakora sigupata. Osa viapau rutu tuariri rutu vo pitupitu oisoa toupaive.*

9 Ari ita, visii tavipaa oiso, Vosa ro ira riakovaaro kavureve o iria viapau otopa pitupitu purapaeve, eera-a ira ora oupa vo taisiaro-ia tagaure vo osa iriavu riakova oureve ita."

10 Va-a vao oa iava disaipel rerare oiso puraaepa, "O ita, vosa Reo Taisire rugooro irai vao ora oupa taisi oiso, Riro gorua rutu-a vao ora oupa taisi. Eerapa vearopa-a ira viapau ousa vo pitupitu purarevori rovoa-ia."

11 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Ari ita, viapau oiso oirara rutupa-a vo reoa vao-ia ora riakora. Viapau. Ari voeao raga vaaro-a oeapa va vatereva Pauto.*

12 Aue iava uvare oearovu kavupaiveira aako riakoro oisi raga, ra viapau va iava riakova vai oureve, ora voearo oearoa kakae pura arapa reasipaoro ora itakorepaaveira, ora voearo oearoa vaore rugoopaaveira Pauto vo Saraaro vova vuvuiua. Ari vosa aa ro avuo ro ira vo reo vao sirova utu ruipaparo, oire rera eakata, uvare rera vo reasiaro-a vao riako ou arapa."

Jisas Garepa Kakaero Viraakoreva (Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Va-a vao oa iava garepa kakaero sipoiva rera iare. Oa iava oiso ruipapaaepa ra voea kukuearo-ia ora rera vavaearo tovoreve varirioro, ovusa disaipel voeare korupaaepa.

14 Uva Jisas oiso puraroepa, *"Kakae vure eakata, ra urioave ragai iare. Opeita voeare korupata. Ari Pauto vaaro Sara voea vaaro oiso osa voeao garepa kakaero."*

15 Oire uva voea kukuearo-ia vavaearei tovoreva. Uva va eva purarevoiva, voea arova avaroepa.

Vo Viovokotoa Iava Toupaivoi Ro Riro Kotokoto Guruto (Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Iravu viovokoto Jisas iare urioroepa oiso purasa, "Tisato. Eake vai puraa vearo pitupitu vai, ra oai iava Tootoo Ovoi oua?"

17 Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, *"Eakere ragaire eisi purauei? Ari kataitoa raga-a vearotoa rutu Pauto. Vosa rera vaaro Reo Taisi rutu sirova utuu vearovira, oire va iava vo Tootoo ouri."*

18 ✡ Oa iava oiso Jisas akereva, "Aa vao-a Reo Taisi?" Uva Jisas oiso puraroepa, *"Vao-ia Reo Taisi oiso-ia, Opeita oira upopau, opeita otopau, opeita kavirupau, opeita kuuvupau oearovu iava,*

19 aiteara vaiopa avivikepau ora aakoara, ora oearovu rutupa siraopau oiso osa ora viipa siraopauveira."

20 Oa iava viovokoto oiso puraroepa, "Otaisiroa rutu varao Reo Taisiro sirova utuparaveira. Uva eake vai ragapa potepaavoi?"

21 Oa iava Jisas oiso rera tavireva, *"Ari ita, vosa vearo vovou rutu purasa auepau, oire auero rutu-ia vii varaaro vori rovou. Oa iava uvuipau vara voriaro vaterivora voearopa apota irara, ra ragai sirova utuu. Eva oa iava viipa varao pere vuvuiua-ia vearopara."*

22 Uva vo reo uvureva rera ro viovokoto. Oa iava rerare sopaua vavataepa. Uva avaroepa, uvare riroara rutu-a orekerovu rera varaaro.

✡ **19:5:** Jen 2:24; Ef 5:31 ✡ **19:7:** Diu 24:1-4 ✡ **19:11:** 1 Ko 7:7-9 ✡ **19:18:** Eks 20:12-16; Diu 5:16-20

23 Oire uva va iava Jisas ora rera voeaarore disaipel oiso puraroepa, *“Ari ita, vavagisipapeira rutu voeaopa riro kotokoto guru irara vore ora kiupa arapa Pauto vo Saraaro sovara-ia.*
24 Uva ita, vavagisipai vao tavaatoa iava vo rito vo osa rirova vai vo kare iava kamel kare iriai voa koatasa auepao. Uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro vori guruto vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia.”
25 Uva tavetave iraopaiva rera-ia. Oa iava oiso puraaepa, “Uva apeisi-a? Iroutoa vai-a ira uvuipa Tootoo Ovoi ousa?”
26 ✡ Oa iava Jisas voeava vurapareva tuupavira. Uva oiso puraroepa, *“Viapau uvuipa oirato. Ari Pautoa raga uvuiparoi irai oisiri avu pierevora, rera vo Saraaro iare koataro.”*
27 Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Ari ita, igei auero oaio rutu kavuiovora vii sirova utupasa. Uva va iava eake vai ouioverea?”
28 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa ora rera iava, *“Oiraopavira visii tavipaavoi. Vo utupaua orekerovu rutu isivaaro iava varao oara airepavira karekepaperea osa varao vo rasitoa-ia torevoko rovoreverea Pauto, ovuutaroa-ia oiso Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto kerariava pouro viroverea paupa-ia vao king vo vuutaaro. Eva-a oa-ia visii tapo pautaverea aue katai tau erao (12) paupara, visiigoa ragai sirova utupataveira. Oire katai tau erao (12) aue sara vova Isrel oea taavataverea voea rovirieioro.*
29 Voeao oirara ora riakora oea ragai vaisiarore rugoopaoro orekerovu rutu kavuivora oiso-ia, araoko irara, ora taataa riako, ora aite irara, ora aako riako, ora kakae vure, ora voea varaaro rasiara, oea vara-ia varao pute pievira rutu oaravu rutu ouiverea taru aue tapo Tootoo Ovoi.
30 Ari ita, uva voeao oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraaverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.

20

Wain Kovo-ia Kovopa Irara

1 *“Iu, Pauto vo Saraaro oa oiso toupaiveira osa iravu oirato ira vaaro-a riroa rasia. Oire vokipaua rutu ovokivu-ia avaroepa oearovu kovopa irara ousa wain kovo-ia kovosa rera vaaro.*
2 Uva oearovu tapo kovopa irara ora reoparoepa katai vovou raga-ia, oisore ra katai vovou raga puraive. Ra katakataivira katai voki voriaro oupaive katai kina. Oa iava voea arureva voa kovosa wain kovo-ia.
3 Oire vo peva vuuta isivaaro-ia avaroepa ita oearovu kekesa vo uva oisoa aivaropaive osa tou ragapaiva voa.
4 Oa iava oiso voea tavireva, Visii tapo avata wain kovo-ia kovosa, ra va iava uvuivira visiipa monia vai vateavere.
5 Uva *avaaepa. Oire ravireo vuuta-ia ora ovaiaro avaroepa ita. Uva oisi raga ita piereva.*
6 *“Oire vokiarovi vo vavae vuuta-ia avaoro oearovu ita kekereva osa touiva. Uva oiso puraroepa voeare, Eakepa tou ragapatavoi vo-ia ro rutu-ia ravireo?*
7 Uva rerare oiso *puraaepa, Ari aue iava uvare viapau irai igei vatepare kovoa vai. Oa iava oiso voeare puraroepa, Oire visii tapo avata, ra kovota wain kovo-ia.*
8 ✡ *“Oire uva vokiepa voeare. Oa iava rera ro ira vo kovoaro-a wain kovo ira tokipato tavireva oiso, Kovopa irarare keerau voea vorisa. Uva voeao iava rovouvere utupa irara voeao-ia rekasipasa irapa kovo irara.*
9 *“Oire uva voeao oea vo vavae vuuta-ia kovo rovoaepa oea karea viropa katai kina raga ousa katakataivira.*
10 Uva voeao oea irapavira rutu kovo rovoiva oea karea viropa ita. Uva oiso keapaaepa, Vigei riroa vai pute pievira oupai, osa viapau. Ari oisi raga ita katai kina katakataivira ouaepa voea rutu.
11 Oire *uva oisi-a oiso osa ouaiva, vara agarupaiva rerare reopaoro ro ira vo kovoaro-a.*
12 ✡ Oiso puraaepa, Evoeare oea utupavira kovoivo oea katai vuutavi raga-ia kovoivoi. Uva voea vo voriaro vaearivo rutu igei vaarova uvuipai. Ari ita, igei vao riro vavata kovoro rutu pura rovopaiovo rirotoa-ia ravireo.

✡ **19:26:** Jop 42:2 ✡ **19:28:** Re 3:21 ✡ **20:8:** Lev 19:3; Diu 24:15 ✡ **20:12:** Je 1:11

13 *“Oa iava oiso puraroepa iravure oirato voea iava rera, Vatetoa oaa. Katai reo puravevo, oisore ra katai kina raga oupata visii rutu katakataivira. Uva viapau visii vuri pieavoi.*
14 Vii vaaro voria ouri, ra vava kareu, uvare ragai vo ruipaaro-a, oa iava oisi raga eisi voeao voriavoi utupa irara rutu oiso osa vii vo voriaro.
15 ✡ Apeisi ragavira? Ra vosa orekevu avu vai purasa auepara vao-ia monia ragai vaaro, uva viapau oisi uvuiparai, eke? Vearo pitupitu puraavoi, uva va-ia agarupari.”
16 Oire uva vo reo opesi pieoro voea iavirava oiso puraroepa, *“Ari ita, uva voeao oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraaverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.”*

Jisas Ora Rera Iava Vo Pevapa Tavi Purareva Oiso, Kopiiravere Ra Vorevira Torera
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Jisas Jerusalem iare ipasa aueparoepa. Oa iava disaipel ragare keeraroepa, uvare voea raga tapo ora reo ruipaparoepa vo vokapaoro raivaaro. Uva oiso puraroepa voeare,
18 ✡ *“Uvuta! Ipaviei Jerusalem iare uva Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto tovopai reipa irara vavaearo-ia pris irara ora voeao tarai irara Reo Taisi-ia. Oea rera tovopai kortuaia. Ora reo goru puraivere rera kopii piesa.*
19 ✡ Ra rera vateive oearovupa ratau tou irara iava. Ra rera tovipaive rera ragipaoro. Oire rera tapaive evao parikouia. Uva taru vo pevapa vokia torerovere kopiia iava tootooro vorevira.” Eisi osa voea tavireva ora rera iava.

Jems Araorei Ora Jon Oiso Vovoupasiepa Ra Reipasi
(Mak 10:35-45)

20 ✡ Vo vokio-ia aakova vaitereo oviitoarei sipooro Sebedi oviitoareiaro, rekueva rasiuaaro Jisas areoro orekerovure.
21 Oa iava Jisas oira akereva oiso, *“Eake vaipa ruipapauei?”* Uva oiso Jisas tavieva, “Oiso ruipaparai ra reo ovoi purari vaitereopa oviitoarei oaa. Ra oiso pausiverea utupaua, iravu vo pauroverea oirapapa varata, ari iravu vo koike varata vo osa turarou.”
22 Uva Jisas oiso puraroepa vo araorei iare ovoovovira, *“Viapau taraipasiei vaoia oare akepasi. E uvuipasiei ra o-ia kap ukaiosi iria-ia ukaioravere, iria agasioi aue iava tavaka?”* Oa iava oiso rera tavisiva, “Iu, uvuipaveiei.”
23 ✡ Oa iava Jisas vaitereire oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu. O-ia kap iriaia ukaiosivere ragai oiraaro. Uva irouto-a ira vo oirapapa varata-ia ora koike varata ragai sirova paurovere? Uva vo reoa vao viapau oiso ragai vo reoaro-a. Viapau. Ari varao-ia paupara oara ravaarevora Aite oearovupa oirara voeao oea reesireva.”*
24 Uva vo reoa vao uvuiva voea katai tau (10) disaipel. Oa iava vo araoreire aveavepaaepa.
25 Uva va-a vao oa iava Jisas voeare keeraroepa ora rera iare. Uva oiso puraroepa voeare, *“Taraipatai oearovu-ia reipa irara oea ratau tou irarapa turaropaai, oea-ia kae pievira oearovupa toupaiveira uvare pute pievira goruava toupaiveira. Oire ita, oearovu reipa irara rutu voea-ia pute pievira rutu toupaive.*
26 Uva vo pitupitu-a vao-ia oa viapau uvuipai ra visii vuutaaro-ia toupaive. Viapau. Ari ro ira oisi ora rei pieparo vo visii vuutaaro-ia ira oiso toupareverea kovopato visii tauvapaoro.
27 Ari vosa ro ira visiipa rei ruipaparo ira oiso toureverea, Visii reraaro kovopato.
28 ✡ Oiso rutu osa ragai ragoa urioraera vore. Uva viapau oiso ruipaparaveira ra oearoi ragai kovopaive oirara vai. Ragoa urioraepa kovoa purasa voea tauvaoro. Ora ragai *vaaro tapo tootooa vatesa va iava vaseoro oirara rutupa voea oriruoro.”*

Jisas Voositoarei Porete Piereva Ravotovira
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Oire uva Jeriko iava avaroepa. Oa iava oirara rutu Jisas sirova utuaepa.

✡ **20:15:** Diu 15:9 ✡ **20:18:** Mt 16:21 ✡ **20:19:** Ap 2:23, 3:13 ✡ **20:20:** Jo 9:38 ✡ **20:23:** Ap 12:2; Re 1:9 ✡ **20:28:** Fl 2:7; Ais 53:10

30 ✡ Uva voa vaiterei voositoarei raiva vatuaro-ia pausiepa, vo osa rera iava uvusiva Jisas osa vokapareva. Uva oiso puraoro rerare keerapasiepa, “Turaro. Vii-a Devit Aaotoaaro. Vegeivipa siraou.”
31 Oa iava riro irara vaitereire korukorupaaepa oiso purapaoro, “Avaitereo, ora tape piesi!” Osa gausiva ita rirovira rutu. Uva oiso purasiepa ita, “Vii-a Devit Aaotoaaro. Vegeivipa siraou!”
32 Oa iava Jisas voavi toupaoro vaiterei aatooro oiso puraroepa, *“Eake vai-a oapa ruipapasiei ra oai puraa veipa?”*
33 Uva oiso rera tavisiva, “Turaro. Vegei oiso ruipapaveiei ra vegei osireiaro karuri.”
34 Oa iava Jisas vaitereipa siraoroepa. Uva vaiterei osireiaro-ia vavaea tovoreva. Uva va iava vorevira vurasiva. Osa iava rera sirova utusiepa.

21

Jisas Turarovira Koataroepa Jerusalem-ia
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Oire Jerusalem iare avapaoro Betfasi urui iare tutuu pieivoiva, Oliv Kovo Pukui varataaro-ia aitereivu disaipeltoarei ira piereva vaiterei aruoro oiso,
2 *“Vo urui-ia kareu virosa irasi. Ra voa donki kekesi ovusa variaua riara-ia toupaeve oviitoa tapo oira reraaro. Uva vo avaorei rutu karusivere ra vaitereiva voresi ragai iare.*
3 Oire ra vosa irai vei akepareve oiso, Eakere evaiterei avaorei oupasi? Ra oiso tavisi, Iria-ia Turaro vo *kovoaro toupaivoi. Oai iare vaitereo oupavevoi. Ra vaiterei iava vasereve ikauvira veipa.”*
4 Vo reo oirao piesa vao karekei oreoa purareva profetato oiso,
5 ✡ ‘Vii Saion vata taviuverea oiso, Eera visii reraaro King ira urioparoi visii iare gavaure vovouto. Ira donki kakae ivara-ia paupaoro urioparo.’
6 Oire uva vaiterei vaitereo disaipeltoarei oisi vaiterei piesiva donki avaorei vaitereiva voreoro oiso osa Jisas vaiterei tavireva.
7 Oa iava varoara tovosiva vaiterei ivara-ia oara ivara-ia popotapavira pauparoepa Jisas.
8 Uva riro irara oirara ora riakora ora voea varaaro varoara parakapaoro vara tovopaiva raivaaro. Osa oearovu evaoara tosipaoro vara tovopaiva voa raga raivaaro.
9 ✡ Uva voea oirara ora riakora pireripaoro rerava irapaaepa, osa oearovu utupaaepa kaku piepaoro oiso purapaaepa, “Hosana Devit aaotoaaro-ia Pauto rera viraakoreve, ro-ia ira uriopa Turaro vaisiaro sovara-ia! Hosana vore viara-ia Pauto!”
10 Oire uva Jisas Jerusalem urui-ia koataroepa. Oa iava oirara rutu ora riakora voeao vo urui-ia tou irara oea rera kekeoro paripariiva rutu oiso purapaoro, “Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia?”
11 ✡ Oa iava oirara ora riakora vokapaoro oiso puraaepa rerare, “Profetato ro-ia Jisas, Nasaret iava rera vo Galili taere sovara-ia.”

Vo Jisas Oirara Sigureva Tempel Sovara Iava
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Uva Jisas Rovopa Kepa-ia aue Tempel koataroepa. Oa iava voava oirara rutu sigureva vo osa voa ora voripaaepa vo kepa sovara-ia. Uva voa tebolara petopetoreva oara-ia orekerovu-ia moniara ora tuutuukopaaepa, ora varao paupara oara-ia paupaoro ora tuutuukopaaepa kurue kare-ia.
13 ✡ Uva oiso voeare puraroepa, *“Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ragai vo kepaaro-a vao-ia oa vaisipaiveira oiso, Variripa kepa.’ Uva oiso rutu va piepatavoi, vataupa tapi kavirupa irara voaro.”*
14 Uva voa toureva Tempel sovara-ia osa oearovuva uriopaaepa voosi irara ora kotupipa irara rera iare voa. Oa iava voea ravotovira porete pie ovoipareva.
15 Uva reipa irara pris ora oearovu tarai irara Reo Taisi-ia vao ravotoa kekeiva. Oa iava kakae vure uvuiva osa kaku

✡ **20:30:** Mt 9:27; Sam 89:1-5 ✡ **21:5:** Ais 62:11; Sek 9:9 ✡ **21:9:** Sam 118:26 ✡ **21:11:** Jo 6:14, 7:40 ✡ **21:13:** Ais 56:7; Jer 7:11

piepaiva Tempel sovara-ia oiso pura-paoro, “Hosana Devit Aaotoaaro-ia!” Osa-a eisi osa iava vuri vovou iraopaaepa rutu rirovira kasipupaoro.

16 ✡ Uva oiso puraaepa rerare, “E pasi vo reo uvurivoi oa purai viire?” Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Iu. Oa uvuavoi. Esa viapau vo reo vieipataveira oa oiso purapai,*

‘Vii garepa kakaero oiso pieriva ora voeao sikeo irara roroara-ia tou irara ra vii-ia vuurapa vaisi purapaive’?”

17 Oire uva voea kavuoro kosiro viropa uruia iare vao Betani voa tousa vo rupa-ia vao.

Vo Jisas Reoroepa Oa Iava Fik Ova Er-akoepa
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Oire uva vokipaua rutu Jisas voreroepa riro urui iare. Uva voa rirovira rutu ogoeroepa.

19 Oa iava oevavu kekereva fik ova raivaaro. Uva vo eva iare avaroepa. Uva viapau oiso kuea vai kekereva voa. Ari guruvara raga toupaiva voa. Uva vo evare oiso puraroepa, *“Viapau oiso ra kuepau-verea ita.”* Oa iava ikauvira erako ovoiepa.

20 Uva disaipel va vao kekeiva. Oa iava tavetave iraopaiva oiso purapaoro, “Apeisi iava fik ova ikauvira erako ovoiei?”

21 ✡ Uva Jisas voea vaaro pukoreva oiso, *“Ari ita, oiraopavira visii tavipaa oiso, Vosa oirao pie vovou rutu purapata vaku-vaku asavira, oire ra oiso piepata osa vo evaore fik ova pieavoi oa iava erakoei. Ari ita, ra viapau oiso va raga vao purapata. Ari uvuipatai ra vaore pukuia tapo oiso purata, Toreu ra ora vikiu vore avakava-ia. Oire ra oisi pieive.*

22 ✡ Uva vo *osa raripaoro rutu variripata orekerovupa ruipapaoro, oa iava uvuipatai ra vara oupata.”*

Jisas Akeiva Oiso, Irou Vaore Vii Reesiva
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 ✡ Uva Tugoropa Kepa-ia aue Tempel koataroepa Jisas. Oa iava oirara rutu siposiporeva voa. Uva reipa irara pris ora oearovu Isrel iava oearoa rutu urioaepa rera akesa, “Eake reesia vao vii vaaro oa iava vo kovo purapari? Irou vii vateva vo reesi?”

24 Oa iava Jisas voea aatooro oiso pu-raroepa, *“Ragai tapo ita visii akepaavoi oavure. Vosa ragai gisipoaro pukota, oire ra ragai tapo ita visii aatoa visii tavioro ragai vo reesiaro iava.*

25 Oire vo baptaiso Jon oa puraparevora, ovuva vo karopoa oa urioera Pauto ruvara-ia, eke vova oiratoa raga? Ra ragai tavita!” Uva ora rugorugoo piepaaepa oiso, Apeisi avu purapaviei? Vosa oiso puravio, Vova Pauto, ra oiso pura-rovere, Uva apeisi viapau va oirao piepata?

26 ✡ Ari vosa oiso puravio, Oirato vaaro, uva riro irarapa uriripaviei, uvare oirara rutu oiso rugorugoopaai oiso, Jon-a profe-tato rutu.

27 Oa iava oiso purapaaepa, “Viapau taraipaiei.” Uva Jisas voea tavireva, *“Ra-gai tapo ita viapau visii tavia vo reesi iava oa iava vo kovo purapaavora.*

Reo Ruu Iravu Oviitoareiaro Iava

28 *“Apeisi rugoopatai? Iravu oirato ira oisoa oviitoareiaro toupasi. Oa iava avaiotoa iare avaroepa oiso rera arusa, Oviitoa oaa avau wain kovo-ia kovosa vo vokio.*

29 Uva rera vo reoaro pukooro oiso pu-raroepa avaioto, Reasiparai. Oire va isi-vaaro iava vovouisi poreoro ita avaroepa kovosa.

30 Oire uva kikootoa iare avaroepa aiteto oiso raga ita rera tavisa. Oa iava oiso puraroepa, Iu aite. Avaparai! Uva viapau oiso avaroepa

31 ✡ Oire uva vaiterei-a vaitereo ovi-itoarei, uva aa ro aiteto *vo reoaro sirova uturoepa?”* Oa iava oiso puraaepa, “Ari avaioto.”

Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu visii tavi iraopaa oiso, Voeao kavirupa irara takis oupa irara ora vairo otopa riako oea Pauto vo Saraaro-ia koata rovoaverea iraoro visiipa.*

32 Eake iava? Uvare Jon torevoko pitupitu kareke rovosa urio rovoroepa

✡ **21:16:** Sam 8:2 ✡ **21:21:** Mt 17:20; Je 1:6 ✡ **21:22:** Je 5:16 ✡ **21:23:** Ap 4:7, 7:27 ✡ **21:26:** Mk 6:20 ✡ **21:31:** Lu 7:29, 50

visiipa. Uva viapau rera oirao pietava ovusa voeao takis oupa irara ora otopa riako rera oirao pieiva. Ari ita, uva va keketava oa iava viapau oiso vovouisiro oavisii poretava rera oirao pieoro.

Reo Ruu Vao Voeao Iava Vuri Irara Oea Oisoa Wain Kovo Tokipaive
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 ✡ *"Reo ruu uvuta vao oa oiso purapai, Iravu wain kovo paureva. Uva vo kovo rirore kasura purareva. Oa iava voa rikui tekareva auere gerepara pigipato masin. Uva voa uutupa kepa paureva vo kovo ruvara-ia. Oa iava oiso oeavu kovopa irara tavireva, Vo kovo toki ragapatavere ragai vo kovoaro monia purapaoro ragai vaaro. Voea tavirevoiva, voea tovo pieoro vo kovo-ia otaerevu iare avaroepa.*

34 Uva oivavu sovara-ia oeavu arureva kovopa irara rera voeaaro vo kovo iare, oiso ra vo kovo kuearo iava oarai ouive rerapa voea ruvara-ia voeao oea oisoa vo kovo tokipaive.

35 Oire uva voeao oea arureva rera kovopa iraraaro oea ouiva voeao wain kovo tokipa irara. Oa iava voea iava iravu ragipaiva, ari iravu kopii pie ovoiiva, ari iravu vurokoiva aue-ia aveke.

36 Uva rera ro ira vo kovoaro-a oeavu ita arureva kovopa irara rera voeaaro riro iraravi rutu. Oa iava oisi raga ita voea pieiva.

37 Oire uva ovoiokuvira rutu rera oviitoaaro rutu siporeva voea iare oiso rugoopaoro, Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere ragai rutu oviitoaaro.

38 ✡ Oa iava oiso ora reoaepa voeao wain kovo tokipa irara, Rera-a ro-ia turaro oviitoaaro rutu. Irare ra rera upoera, rera varaaro rutu oupe. Ra oisi iavirava kovoa tokipe ora vigeipa.

39 Uva va iava rera-ia pituiva vo kovo sovara-ia. Oire voava rerava kosia *viropa vo kovo vatuaro-ia rera kopii piesa.*

40 Uva apeisi vai rugorugoopatai vo siposipo uvupaoro? E utupavira urioroverea ro ira vo kovoaro-a? Ra eake vaia vao oa purasa uriorovere voea-ia voeao vo kovo tokipa irara, raa?"

41 Oa iava Jisas-re oiso puraaepa, "Ari voea rutu taru uporeverea voeao vuri irara. Ra oeavu raga ita tovo piereve vo kovo-ia. Uva vo aio oupa vuutaaro-ia vo kovo iava oupaoro rerapa vatepaaverea torevokovira."

42 ✡ Uva voeare oiso puraroepa Jisas, *"Esa pasi vo reo vaio vieipataveira Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira,*

'O-ia aveke iria veraiva voeao kepa paupa irara oira-ia kepa paupa arapa, eira rutu ita-a avekeva rovopava rutu kukuuvu tuuta oa eisi piereva Pauto Turaro. Uva evo kovo purareva oa vigei osireiaro-ia ravotovira toupaiveira.'

43 *Ari ita, Pauto rera vo Saraaro-ia visii Jiu rui piereverea oeavu raga vatesa voeao oea vearo kue purapaiveira va-ia.*

44 [Ari vosa ro ira kovero oira ivara-ia o-ia aveke ra ora pegepegeoro ita. Ari vosa oira o aveke koveo irai ivara-ia, oire ra garepa visivi rutu rera taritaoro koveo."]

45 Oire uva voea voeao pris ora Farisi va vao reo ruu uvuiva oa purareva Jisas. Oa iava rera oriorisioro oiso puraaepa, "Asi vigeire oiso puraparoi."

46 Uva va-a vao oa iava oiso vovou ragapaaepa ra rera-ia pituive. Uva rirovira rutu uriripaaepa ita oirara rutupa voeao oea oisoa oiso purapaave rerare, Jisas profetato.

22

Reo Ruu Vao Riako Oupa Aio Iava Vao-ia Rei Voki
(Luk 14:16-24)

1 Oire uva oavu ita purareva reo ruu voeare oa-ia oiso puraroepa,

2 ✡ *"Vao Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupai osa iravu reito king, ro ira oiso vo pitupitu purareva vo osa oviitoaaro riako ousa aueparo rei voki-ia. Oire riroa aioa purareva rera ro reito,*

3 uvare oearovu oisoa reesi rovopareve oiso, Voeaore kaokaoravere rara vo aio iare. Oire pura piro vo voki vao oa-ia vo aio purareve. Oa iava rera voeaaro

✡ **21:33:** Ais 5:1-7 ✡ **21:38:** Sam 2:8; Hi 1:2 ✡ **21:42:** Sam 118:22-23; 1 Pi 2:7 ✡ **22:2:** Mt 13:24

arureve, Voeaore keerasa avata. Ari vo osa reasipaave vo aio iare urio arapa.

4 Oa iava oisoa oeavu arupareva ita rera voeaaro kovopa irara oiso puraoro, Visii avata ita voeare keerasa ita oeare keera ragaraerao. Ra oiso voea tavita, Uvuta. Ragai vaaro vatatopoei aioa, varao-ia oa puraavo oiso-ia bulmakau kare ora voeao taoropa kare. Ragai vo karearo oea upoavo. Oa iava vara rutu-ia vatatopoavo. Ari uriota va iare vao riako oupa aio.

5 *"Uva eisi-a osa kaokaosa avaaepa voea voeao kovopa irara voeare, osa reasipaaepa ita vo kaokao uvu arapa. Uva voava ora sikasikaaepa oiso oearovu ora voea vo kovoroaro iare vikuiva, osa oearovu ora voea vo kovoroaro purapasa sara kovoro avaaepa.*

6 Osa oeavu kovopa irara rauiva reito voeaaro voea vuri piesa voea kopii pieoro.

7 Uva oisi-a oiso osa iava rera ro reito rirovira rutu kasipuoro rera voeaaro arureva viurupa irara. Oa iava avaaepa voea opesi piesa voeao oea kovopa irara upoiva. Oa iava voea vo uruiaro-ia tapo piuaepa.

8 *"Uva va-a vao oa iava reito rera voeaaro kovopa irara tavipareva oiso, Aioa vao oa vatatopoe tuariri. Oa iare voeare keera ragarae oea reesi rovoavora. Uva viapau uvuipaai ra urioave, uvare viapau uvuivira toupai voea vo rugorugooroaro.*

9 Oa iava visii tavipaa oiso, Vusita riro raiva iare voa siituepasa oearoire oirara vai ora riakora vai. Ra oeaire keerapaoro oiso purapata, Uriota riako oupa aio iare.

10 Uva eisi-a osa puraroepa, oa iava avaaepa kovopa irara riro raiva iare oirara rutu gurusa ora riakora voearo tapo vuri irara ora voeao vearo irara. Oa iava voea rutu pausa urioaepa kavatao kepa-ia. Uva agasiepa voea iava.

11 ✡ *"Oire uva voa paupaaepa oirara rutu vo aio-ia osa reito koataroepa voea kekesa. Oa iava voea sovara-ia iravu kekereva ira viapau vearovira oritooro urioroepa vo vokia eva riako oupa aio-ia.*

12 Oa iava rerare oiso puraroepa reito, *Vatetoa oaa. Apeisi iava viapau vearotoa vai-ia kuvutoa vai kuvuoro uriouei vo aio iare? Osa viapau rera aatopareva.*

13 Oa iava rera voeaaro tavireva oiso, Rera vavaearo tuuketa ora kokotoarei tapo. Ra oisi rera pieoro rera kosi pieta vova eisire rupa-ia. Ra voa rupavira toupaoro ora reuriaro kuripareve ora rerapa siraopaoro.

14 Uva oisi-a eisi osa Pauto kaokaoparoveira riro irarare. Ari katakataipa irara raga ora rerapa reesipareve koatapasa rera vo Saraaro-ia."

Vo Jisas Akeiva Takis Moni Vatesa Sisapa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Oire uva Farisi oiso vo reo purasa avaaepa, "Eake reo vai-ia rera tavatavaepe, ra oa iava rera piro piepe ro Jisas?"

16 Osa iava Herot aruiva disaipel tapo voeao Farisi voeaaro. Oa iava Jisas iare avaaepa oiso purasa, "Tisato, igei vii-ia taraipaiei oiso, Vii-a oiraopa reotoa rutu. Uva oiraopa vovou rutu vii vaaro oa iava oirara rutupa siposipopariveira Pauto vo pitupituaro iava. Uva viapau oiso oearovure rugoopauveira oiso, Teapi ragaire vuri rugoo puraive. Viapau. Ari katai reoa raga puraparivеira oirara rutupa.

17 Uva oisi-a eisi osa iava igei tavipari, Apeisi rugoopauei? E torevokopai ra rerapa Sisa takisvio moni vateoro ro gavman vigei reitoaaro, eke viapau?"

18 Uva Jisas voea vo reoaro oriorisioro oiso puraroepa, *"Visii vao riro rataratаa vovou irara. E ragai tavatavaepata?*

19 Ragai roro pie rovota oai iava takispa moni vai." Oa iava oavuva urioaepa rera vatesa Jisas.

20 Uva oiso voea akereva, *"Irouto puaaro-a ro-ia? Ora irouto vaisiaro-a?"*

21 ✡ Oa iava oiso puraaepa, "Ari Sisa." Uva oiso puraroepa, *"Vosa Sisa vaaro, oire rera vateta Sisa. Ari vosa Pauto vaaro, oire Pautoa-pa va vateta."*

22 Uva vo reo-a vao oa uvuoro rirovira rutu va-ia rugorugoo iraoaepa. Oa iava rera arova avaaepa.

✡ **22:11:** 2 Ko 5:3; Kl 3:10-12; Re 3:4, 16:15, 19:8 ✡ **22:21:** Ro 13:7

Jisas Akeiva Oiratoa Iava Ro Ira Kopiiro Ra Vorevira Torero
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Oire uva vo voki raga vao oa-ia reipa
irara Sadyusi-pa irara vova lotua Jisas
akesa urioaepa. [Evoea oea oisoa kopi-
ipa irarare oiso purapaave, “Viapau oiso
torepaaverea vorevira kopii tapi iava.”]
24 ✡ Uva oiso rerare puraaepa, “Tisato,
Moses oiso puraroepa, Vosa iravu kakae
pura asavira kopiiro riakovapa, oire ra
araokoto ita oira oureve. Oire rerapa ro
kopiito oira-ia kakaeto purareve araokoto.
25 Oire vo tuariri erao vatara (7) rutu
oaraovu oea oiso igei ruvara-ia toupaive.
Oea iava iravu avaioto iriavu arova ri-
akova kopiiroepa kakae pura asavira. Oa
iava kikooto ita aia oira oureva.
26 Uva eraopato ora vo pevapato oisi
raga ita piesiva oira arova. Oa iava vo
arao rutu vo rekasiaepa erao vatara rutu-
ia oirapa kakae asavira raga kopiipaoro.
27 Oire uva vo arao rutu opesiaepa kopi-
ioro. Oa iava vo arao isivaaro iava kopi-
iopa ita oira.
28 Uva vo vokio-ia oa-ia oirara rutu tore-
averea vova kopiia-ia. Uva irouto vo arao
iava oira oureverea? Aue iava uvare vo
arao rutu oisoa oira oupaive oira arova
kopiipasa.”
29 Oa iava Jisas oiso voea vo reoaro
pukooro oiso puraroepa, *“Viapau oiso
taraipatai Tugoropa Vuku vo rigatoaro-
ia. Ora viapau tapo taraipatai Pauto vo
goruaro-ia tapo. Eisi osa kokoropavira ora
reopatai.*
30 Oire vo vokio oa-ia oirara rutu kopiia
iava vorevira toreaverea oa-ia viapau oiso
voreria vaiei riako ou vai. Ari oiso raga
toupasa vorevira toreaverea osa purapu-
rapa irara ensel voeao vuvuiua.
31 *“Uva vo reo-a vao oa iava visii
akepaa voea iava voeao kopii irara
oea torepaaverea. Asi viapau pasi vo
reo vieipataveira oreoa iava Pauto visii
tavireva? Oa-ia oiso puraroepa,*
32 ✡ ‘Ragai-a Pauto oaive Ebraham, ora
Aisak, ora Jekop voeao oea urauraaro
tootoovira toupaiverea.’ Ari ita, uva va-a
vao vituaro iava oiso purapai, Viapau oiso
kopii irara reraaro-a Pauto. Ari Pauto-a
voea reraaro oea tootoopai.”
33 Oire uva voea voeao oea vo reo
uvuoro vao-ia ora sitaaepa va-ia tave-
tavepaoro.

Vo Toupai Reo Taisi Vao Rovopa Rutu Pauto Vaaro
(Mak 12:28-31; Luk 10:25-28)

34 Uva voa-a vo uva Sadyusi-pa irara
tape piereva Jisas voea vo reoaro tuuoro.
Oa iava Farisi va iava uvuoro urioaepa.
Oire voava voearei rutu ora guruaepa rera
ruvara-ia.
35 Uva voearei rutu iava iravu riro reo
kerisito Reo Taisi-ia toupareva. Ira oiso
vovouparoepa ra Jisas tavatavaereve rera
akeoro.
36 Uva oiso puraroepa, “Tisato. Aa vao-a
reo goru oa vara rutu-ia reo goruro pute
iraopai?”
37 ✡ Oa iava Jisas vo akeo aatooro oiso
puraroepa, *“Reito Pauto vii reraaro irapa
sopaua oara rutu vateri, ora rugorugooara
rutu, ora taraiara rutu varao vii varaaro
rera ragapa vateri.*
38 Va vao-ia reo goru oa reipai rutu ora
rovopa rutu.
39 ✡ Uva eraopa oa vava areiivira raga
oiso purapai, Ora vii *sopaaro rutu vatepari
voeaopa oea vii ruvara-iavi toupaiveira,
oiso rutu osa ora viipa siraopauveira.*
40 Vo taisireo Reo Taisi rutu vituaro
varao Moses vase ora profeta irara
varaaro.”

Jisas Farisi Akereva Ora Rera Iava Krais
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Vo uvuru raga-ia toupaiva Farisi osa
Jisas oiso voea akereva,
42 *“Apeisi rugorugoopatai Krais-ia. Irou
aaotoaaro?”* Oa iava oiso rera taviiva,
“Ari Devit aaotoaaro.”
43 Uva oiso puraroepa voeare, *“Uva
apeisi iava Devit vatereva Tugoropato
Uraurato vo rugoo oa iava Krais-ia Turaro
vaisi tovoreva oiso puraoro,*
44 ✡ *‘Turaro Pauto ragai reraarore Turaro
oiso puraroepa, Vo paupauverea
oirapapa varata-ia vo tugurasa*

✡ **22:24:** Diu 25:5 ✡ **22:32:** Eks 3:6, 16; Hi 11:16 ✡ **22:37:** Diu 6:5 ✡ **22:39:** Lev 19:18; Ro 13:9; Je 2:8 ✡ **22:44:** Sam 110:1; Ap 2:34; Hi 1:13, 10:13

ovokia-ia voeao vii voeaaro keripa irara tovoaverea vii kokotoaro reroaro.'

45 *Ari ita, Devit raga turarovira Krais vaisireva. Uva apeisi ragavira? Uvare Devit aaotoaaro-a ro Krais ira Devit sirova kavauroepa."*

46 Oa iava viapau oiso irai uvuiparoepa vo reo pukosa Jisas vaaro. Uva voa-a evoa uva rovoaepa uriripaoro rera ake arapa vorevira.

23

Tisa Irara Vo Pitupituroaro Aue-ia Reo Taisi Voearei Ora Farisi
(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46, 20:45-47)

1 Utupavira Jisas oirara rutu tavireva ora voeao rera voeaaro disaipel.

2 ✡ Uva oiso puraroepa, *"Voeao tisa irara tarai irara Reo Taisi-ia voearei ora Farisi oearea reesiiva oeavu oavu-ia paupa vo uva oisoa Moses varaaro Reo Taisi aviavi piepaive.*

3 Uva oisi-a eisi osa vao oiraopa reo rutu va vatepaiveira visiipa. Uva uvuipatai ra va uvupata, ra va sirova utupata. Ari vao voea vo pitupituaro, viapau oiso vao Reo Taisi sirova utupaaveira oa-ia voeao oirara siposipopaiveira. Eva-a oa vituaro iava viapau rutu oiso ra voea vo pitupituroaro sirova utupata.

4 ✡ Ora riro vavatapa ruuro tuukepaiveira oirara vutuaaro-ia vara tovopasa, vo osa ora voea raga viapau varavi-ia pitupaive sipareoaravi raga iava voea tauvapaoro oea vara kaepaive.

5 ✡ Uva vara rutu purapaiveira oiso ra oirara vara kekepaive. Iu. Riropa pakoro oara oisoa purapaive Tugoropa Reo-ia pakopasa vara-ia. [Oire varava riro kaekaepavira variripaave.] Ora aue tapo papaapa varoro oara-ia oisoa oritopaave, oara oisoa kokotoara rutu iare vara piepaive. [Oire ra vara vituaro-ia riro paraka turua purapaive va iava ora reesipasa, oiso ra oirara rutu vara iava oiso auepaave vara kekepaoro, O, riro tarai irara voeao Tugoropa Reo-ia.]

6 Ora oisoa rovopa tavukipa ruipapaave paupa vo aiopa vokia. Ora vao tapo paupa vo Reo Uvupa Kepa-ia Sinagog oa-ia oisoa paupaave reipa irara.

7 Ora oiso tapo ruipapaave ra oirara rutu voeapa ora avivikepaoro oiso voeare purapaave, Vearo voki, vo uruiara rutu sovara-ia. Ora oiso tapo purapaave, ra oiso voea vaisipaive, Tisa irara.

8 *"Uva oiso ruipaparai ra viapau oisi visii vaisipaive oiso, Tisa irara. Viapau. Ari kataitoa raga, visii reraaro Tisato. Ari visii rutu-a katai arao rutu.*

9 ✡ Uva vo rasio-ia viapau uvuipatai ra irai rei piepata irai vaisipaoro oiso, Vigei aitearo. Viapau. Ari kataitoa raga Aite oavisii ira oiso toupare vuvuiua-ia.

10 Ora viapau tapo ra oiso visii vaisipaive, Turaro. Viapau. Ari kataitoa raga visii reraaro, Ragai ita Krais.

11 Ari vosa ro ira visiipa reiparo, ira-a eera uvui iraopa ra ora vaisiro oiso, Visii reraaro kovopato.

12 Ari ro ira ora vaisiaro raga kae piepareve, ira-a eera vaisiaro akaipa pierevere Pauto. Ovusa ro ira ora rera vaisiaro vara piepareve, ira vaisiaro kae pierevere utupaua Pauto.

Jisas Tisa Irara Ora Farisi Tavireva Vao Iava Vuri Pitupitu Oa Oisoa Purapaive
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52, 20:47)

13 *"Oire visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata riro kuuvu irara rutu visii. Visiigoa rataoa tupapataveira vao Pauto vo Saraaro iava vo oirara rutu osireiaro-ia. Ora visii ruture tupapataveira vo osa oearovu koata ruipa ragapaave. Oire ra visii raga vo vovouroaro-ia paipaipaive oearovu rara visii raga voeare tupapata.*

14 *"[Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata riro kuuvu irara rutu visii. Ora riro raroe riakore vo keparoaro ou raga irara. Visiigoa vao oirara osireiaro-ia riro kaekaepa varirriro purapataveira vuriara oavisii vataupaoro. Oire uva va-a eva oa vituaro iava vuria rutu oupataverea riroa voria vuria.]*

✡ **23:2:** Esr 7:6, 25; Nie 8:4 ✡ **23:4:** Ga 6:13 ✡ **23:5:** Diu 6:8 ✡ **23:9:** Mal 1:6

15 *“Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata, riro kuuvu irara rutu visii. Visiigoa avakava-ia viripataveira ora voraro vo rasio rutu-ia kataitoa ragare taraapaoro disaipelto, oiso ra visiipa disaipelparo. Oire ra oisi rera pietavora, rera ava pieta Vuri Tapi iare. Ra visii raga vo vovouroaro sirova uturo ita oiso osa vara sirova utupataveira visii. Uva va iava eva visii vo voriroaro-ia vuriara rera vo voriaro vuria rutu pute pievira karekepe.*

16 *“Visii vao-ia visiigoa oearovu tuvetu-vepataveira raivara-ia oiraravoosipaoro. Visiigoa vatatopo iraopata. Visiigoa ora visii vo siposiporoaro vatepataveira oearovupa. Oire ra oiso voeare purap-ata, Vosa irouto Tempel vaisi ragapaoro reo ovoi purareve, ra oiso puraparo, Oiraopavira rutu, oa oiso toupaivoi kiuvu reo raga eva. Ari vosa irouto ro ira gol vaisioro reo ovoi purareve vao oa Tempel sovara-ia toupaiveira, oire ra viapau uvuipa ora rera raga vo reoaro gasireve.*

17 ✡ *“Visii kokoropa irara ora voosi irara. Eake vai-a vao oa reipai? Gol pasi oa reipai, eke Tugoropa Kepa aue Tempel oa gol tu-goro pievira karekepapeira, ra va iava rei vaisipape?*

18 Ora vao tapo osa ora visii vo siposiporoaro iava oaravu *vatepataveira oearovupa. Uva voeare oiso purapata, Vosa irouto eravao raga vaisipaoro oiso puraro, Oiraopavira rutu, oa oiso toupai kiuvu reo raga eva. Ari vosa irouto tauoa eravao-ia toupaive osa oiso puraro, Oiraopavira rutu, oire ra viapau uvuipa ora rera raga vo reoaro gasireve.*

19 ✡ Visii vao voosi irara. Eake vai reipai? E pasi tauoa reipapeira, eke eravao tauoa rei piepaiveira. Oa iava tugoropavira karekepapeira, eke?

20 Uva eisi osa iava oisoa oirato eravao oirao piepaoro oiso puraparo, Oiraopavira rutu, ora orekerovu rutu varao oara oira ivara-ia toupaive.

21 Ari vosa ro ira Tempel vaisioro oisi puraro oiso, Oiraopavira rutu, oire uva rera-a eera ira voa Pauto tapo vaisire. Eake iava? Uvare Pauto voa toupareveira Tugoropa Kepa vao Tempel.

22 ✡ Ari vosa ro ira vuvuiua-ia vaisioro oisi puraro oiso, Oiraopavira rutu, oire uva rera-a eera ira Pautoa tapo vaisire voa. Eake iava? Uvare Pauto voa pau-paroveira.

23 *“Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visii vao garepa aiorovi iava akuku aioro katakataivira vara vatevate ragapataveira varao iava tautauara rutu iava. Oiso osa varao aiorovi taraipara utuuva geesi piepataveira aue-ia geesi kouro Pautoa-pa tauoa purapasa. Ovusa varaore reipara ovaupataveira rutu oiso osa varao-ia oira rovirieipa pitupitu oiraopa, ora oirarapa siraopa pitupitu, ora oirao piea vo pitupituaro. Oire rovopa vao-ia vosa varao purapata, ra viapau oiso gareparavire tapo ovaupata vara purapa arapa. [Oiso osa vao-ia taraipa aioro utuuva geesi piepa.]*

24 Visii toupata oiso rutu osa voosi irara. Visiigoa oisore auepataveira ra oirara tu-vetuvepata vo raivao-ia oa-ia auere ora kasivaripataveira kuvikuvi kare veraver-apaoro roviara iava. Ari vosa koie ra oira rutu kopata.

25 *“Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara visii. Visiigoa kap iava varaua raga sisupataveira ora dis, ovusa vara sopaaro agasipape varao iava kavirupa pitupituro ora varao ora aio piepa pitupituro visii raga varaaro.*

26 Vii Farisi voosito! Viigoa kap sopaaro sisigarue pie rovopari, ra oira varaaro tapo sisigarue epao.

27 ✡ *“Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visi-igoa vatatopo iraopata. Visiigoa oisi rutu toupataveira osa tova urui. Oa ivara-ia va-toe kerarire vearo kekepapeira vo ragava ivara-ia. Ovusa rikuara sovara-ia riroara oira eruro keruara toupaive, ora oaravu rutu eruara.*

28 Eisi osa visii iava varaura sopaaro toupaiveira. Oire ra oearovu rutu oirara visii varaaro kekepaoro oiso keapaave, Torevoko irara, ovusa visii iava sopaura oavisii agasipape varao iava rataratаa vo

✡ **23:17:** Eks 30:29 ✡ **23:19:** Eks 29:37 ✡ **23:22:** Sam 11:4 ✡ **23:27:** Ap 23:3

pitupituro ora varao tapo Reo Taisiva kaureopa pitupituro.

Jisas Voea Rutu Tisa Irara Tavireva Oiso, Vuri Vori Outaverea (Luk 11:47-51)

29 *“Visii tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visiigoa vatatopo iraopata. Visiigoa tova uruiro oritopataveira vo uruiro uva voeao tovaiva torevoko irara ora profet irara.*

30 Oire oiso purapataveira, Vosa voari rutu toupaiovori igei aao iraraaro vo vuutaaro-ia tuariri, oire ra viapau voea tauvapaio profet irara upopaoro.

31 ✡ Uva evo reo oa purapatavoi ora visii iavirava oa-ia vaisipatavoi oiso, Igei aao iraraaro oea oisoa profet irara upopaive.

32 ✡ Visii vo pitupitu vao ovoi pie iraopata, oa rovoiva visiipa aao irara oavisii voari tuariri.

33 Visii rakoru kare, ora rakoru kare ovii iraraaro. Apeisi-a oiso osa rugorugoopatai vao-ia reesia vore Vuri Tapi? Viapau visii ouverea, raa? Uva ovu rutu iare toritaverea?

34 *“Uva va-a eva oa vituaro iava voeao siposa aueparai visii vuruvuruaro iare riro tarai irara profet irara, ora tisa irara. Oea iava oearovu upopataverea, vo rara kare uviropaave visii vuruvuruaro iare. Ari oearovu tapapataverea evao parikouro-ia voea iava, ora oearovu ragipataverea Tugoropa Keparo sovara-ia. Ora voea tapo iava oearovu sigupataverea ouruirovu iava, ora voea tariopataverea ra avapaave ouruirovu iare.*

35 ✡ Uva eisi-a osa iava vao visii-ia karekeperea oa puraiva visii aao iraraaro voeao-ia vo rasio-ia. Ari ita, torevokoto Ebel ira kopii pieiva rera upooro. Oire rera-ia rovoaepa oa iava Sekaraia-ia pou piropa vo pitupitu raga eera Berekaia oviitoaaro. Uva *voea-a evoea oea upoiva Tempel iava vo tugi vuutaaro-ia ora eravao. Uva evoea-a oea-ia eva puraiva ovuria eva oa vorevira visii-ia kare piereverea Pauto.*

36 Oiraopavira oiso visii tavipaavoi vao iava oa puraiva voari tuariri oa voriaro vuriaro ouiverea voeao vo vokio iavapa irara.”

Jisas Gaureva Jerusalem-iapa (Luk 13:34-35)

37 ✡ Oiso puraroepa, *“Ae! Visii vao Jerusalem vata! Ae, visii Jerusalem vata! Visiigoa profet irara upopataveira voea vurukopaoro aveke-ia. Pauto kovopa irara oaro oea sipo ragapareveira vokiara rutuia. Ari ita, visii kakae vure oaa guru ragapaaveira oiso osa kokootu aakova ovii irara rakupaeveira putaeuarei-ia, osa ragaire korukorupata ora visii-ia.*

38 Oire oiso visii tavipaavoi, Uruia oavisii vao kuvaupai rara.

39 ✡ Uvare oiraopavira visii tavipaa, Viapau oiso ragai keketavere vorevira vo rekasisa utupaua, vo vuuta-a eva uva oiso puratаverea, Pauto viraakoa vateri ropa ira urioroi Turaro vaisiaro-ia.”

24

Jisas Tugoropa Kepare Reoroepa Oiso Ra Opesi Ovoipe (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Uva kosiro viropa vova Rovopa Kepaia Tempel osa disaipel rerare ravaaepa, vo osa voava urioparoepa. Oa iava Tugoropa Keparore rerare oiso puraaepa, “Auoro, vo keparo kekeri Tugoropara.”

2 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Iu! Oara kekepata evara reipa keparo. Uva oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupaive. Oara evara kururu piroverea koveoro.”*

Jisas Voea Tavireva Aue Iava Riroa Tavaka (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Uva vo tou-ia vao-ia pauroepa vo pukuia-ia Oliv Kovo-ia. Oa iava voa rera iare urioaepa disaipel. Uva voa rera eripaiva rera akepaoro oiso, “Igei taviri oiso, Aa vo vuutao-a vao oa-ia evara karekeperea? Uva eake vai-a vao oa iava vo vuuta eveiioverea oiso, Vao vii vo vokiaro vao oa-ia kareuverea, ari vao ovoiopa vuuta?”

✡ **23:31:** Ap 7:51-52 ✡ **23:32:** 1 Te 2:16 ✡ **23:35:** Jen 4:8; Sek 1:1 ✡ **23:37:** 2 Kro 24:21 ✡ **23:39:** Sam 118:26; Mt 21:9 ✡ **24:2:** Jo 2:19 ✡ **24:4:** Jer 29:8; 2 Te 2:3

4 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa,
"Visii ora vatatopo iraopata, teapi irai visii
kearevere.
5 Riro irara uriopaaverea ragai vaisiaro
raga-ia ora vaisipaoro, ra oiso purapaave,
Ragai raga-a vao Krais. Uva riro irara rutu
oirara ora riakora keakeapaiverea.
6 Uva oiso upoa gurukoaro uvutaverea,
ora va iava siposipo ovusa uvavu
toupaive. Ra opeita rirovira rugoru-
goopata ora sitapaoro vo osa va vao kosi
piro. Aue iava uvare va-a eva oa kareke
rovoperea, ra vovio vo utupaua ovoiopa
voki karekeperea rara.
7 ✡ Oiso-ia oearovu oirara upoa kosi
piepaiverea oearovu-ia oirara, ovusa
osararovu osararovuva ora upoaverea.
Ovusa ogoe vuutaro kosi piroverea voraro
rutu ora ravurikeara.
8 Uva varao oiso rutu toupaiveira osa
riakova oisoa kakaetoava upia rovopao
rera kavausa.

9 *"Vo vuuta-a vao-ia oa-ia visii*
oupaiverea visii vao kovopa irara oaro
Pauto vatepasa upia ora kasipua visii
upopaoro tapo. Uva osararovu rutu iava
oiso visiire vuri vovoupaaverea rutu. Eake
iava? Uvare vaisia oaa visii-ia toupai.
10 Uva vo vuuta-a vao oa-ia oearovu
voea varaarore ovauaverea oirao pie
vovouro. Ra araoko irara oaive iava gasi-
paive keripa irarapa ora voeare kasipu-
paoro rutu.
11 Riro irara rutu tapo profet irara oea
karekeaverea oirara rutu keakeasa.
12 Oiso-ia vuri pitupituro rutu
karekeperea riro irara-ia. Oa iava ora
voeapa siraopa vovouro oaive kavuiv-
erea.
13 ✡ Ari vosa ro ira viapau raveraveparo
vo tugurasa ovoiopa vuuta iava vo voki-
ia, uva rera-a eera ira oureverea Pauto ora
rera iare.
14 ✡ Ari ita, oearovu Vearo Siposipo
kosi piepaivere Pauto vo Saraaro iava
siposipopaoro voraro rutu rasitoa rutu-
ia. Ra va iava oirara rutu vo siposipo-
ia taraipaave vao-ia. Oa isivaaro-ia
karekeperea vao-ia ovoiopa voki.

Vuri Siitoka Rutu Karekeperea (Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 ✡ *"Oire uva va-a vao riroa rutu vuria*
oa keketaverea. Eva-a oa vituaro iava vo
reo purareva Daniel tuariri voa toupaoro
vo Tugoropa Tapi. [Ari ita, ro ira vo
reo vieireve vao-ia, oire ra vearovira vare
rugooparo.]
16 Uva vo vuuta-a vao-ia oa-ia oirara
rutu Judia-ia touiverea, ra uriripaoro
voava tori iraoive pukuia iare.
17 Ari vosa ro ira kepa ivara-ia kiuvu
oupaoro uvuruparoverea, ra viapau oiso
voava rerereve auero rutu gurusa varao
rera varaaro.
18 Ari vosa ro ira varuparo toureverea,
oire ra viapau oiso voava ora porero ku-
vuparare rugooro varao rera varaaro.
19 Siraovira rutu vairoviopa taruko ri-
ako, ora vairo airoa sikeo kakaero roro
piepaiverea vo voki-ia vao.
20 Variripatavere tuepaoro. Teapi torita
vo kiuvupa vuuta eke vao-ia Tugoropa
Voki ra Reo Taisi oaro Pauto gasita
vokaoro Tugoropa Voki iava vo reo.
21 ✡ Aue iava uvare vo vuuta-ia eva riroa
rutu toupaiverea tavaka. Uva viapau oiso
oai va-ia putepai vao iava oa pura piropa
voari tuariri oa vao vo vokio-ia tugurapai.
Va rutu vao isivaaro iava viapau oiso
otavakai perea voari rutu utupaua oiso
osa va vao-ia.
22 ✡ Ari vosa Pauto viapau vo vuuta vao
poteku piepareve, ra oirara rutu opesi-
ave. Ari ita, voeao ragare rugooro vo
vuuta poteku piereverea oea reesireva ora
rerapa.
23 *"Vo vuuta-ia vao oire vosa irai visii*
tavipareve oiso, Krais-a ro vo-ia ira keketa.
Eke oiso puraro, Varo vavo-ia, oire ra via-
pau rera vo reoaro oirao piepata.
24 ✡ Ora oearovu keakea irara krais
irara ora oearovu profet irara oearoa rutu
toreaverea karekeoro riropara rutu pu-
rapaoro ravotoara. Ora oaravu pisipisa
kovoro oara tapo ravotovira puraiverea.
Ari ita, vosa uvuipaave, oire ra oirara rutu
ivuive ora voea iare voeao *oea reesireva*
Pauto ora rerapa.
25 Uvuta! Vao iava visii vosiavoi
ravaavira, ra uutupata.

✡ **24:7:** Ais 19:2; Sek 14:13 ✡ **24:13:** Re 2:7 ✡ **24:14:** Ro 10:18 ✡ **24:15:** Dan 9:27 ✡ **24:21:** Dan 12:1
✡ **24:22:** Ais 65:8-9 ✡ **24:24:** Re 13:13

26 *“Eisi vosa visii tavipaive, Rera keketa varo ira vavo toupare kuvau tapi. Oire ra viapau voea vo reoaro uvupaoro voare avapata. Ora vosa oiso visii tavipaive, Roia kepa sovara-ia ira vataupa. Oire ra viapau oiso voea vo reoroaro oirao piepata.*
27 Taraipataveira varakeotoa-ia ira parakaupaoro voraro rutu aviavipareveira vuvuiua-ia. Eisi osa parakauoro voreraverea Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo oirara rutu osireiaro-ia.
28 *“Uva osa-a eisi osa vatau asavira ruega kare ora gurupaaveira eru karero aiopasa.*

Utupaua Oirato Oviitoaaro Urioroverea (Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 ✡ *“Vo osa vo voki vao tavakapa voki isivaaro iava ravireo ruparoverea, ora kekira tapo oiso viapau rororeverea. Aaviikoara kovekoveperea vova vuvuiua iava. Orekerovu rutu goruara vova vuvuiua ravurikeperea.*
30 ✡ Uva vo vuuta-a vao oa-ia ragai vo reesiaro vuvuiua-ia karekeperea. Oire uva oirara rutu vo rasio-ia va kekeoro gauiverea, vo rara ragai Oirato Oviitoaaro tueiverea ovusa rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora keraria ragai vaaro.
31 ✡ Oire utaveoro varapaaverea vo rara ragai voeaaro aruave enselpa irara, ra voea guruive voeao oea ropoava voraro rutuva vo rasito rekasiaro-ia.

Fik Ova Oa Aue Reesipaiveira Vuuta Vao Rovirieipa Pitupitu Iava (Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 *“Visii uvuipatai ra vao-ia fik ova tarai oupata vo rara airepa guruvaro kosi pieive. Oire ra va iava oiso taraita, Uukoa toupai vai-ia, oa iava poretevira toupaivoi. Ra va iava oisi ragavira taraipata raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rororovere.*
33 ✡ Eisi ragavira ita osa iava uvuipatai ra ragai iava *taraipata oiso, Reraei ira ratao riaaro-ia ora tovoroi koatasa.*
34 Oiraopavira rutu visii tavi iraopaavoi oiso, Oirara rutu voeao vo vuuta-ia eva viapau oiso voea rutu kopiiaverea vosa vara rutu evara kareke rovoperea.
35 ✡ Oire oiso-ia vuvuiua opesiperea ora rasito. Ari ragai vo reoaro viapau rutu oiso opesiperea.

Viapau Irai Taraipa Vuuta-ia Ora Vo Vokio Oa-ia Voreroverea (Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 *“Uva viapau irai taraiparoi vo vokiia ora vo vuuta-ia, ora purapurapa irara voeao ensel oaro tapo voeao vo vuvuiua oea viapau taraipaai, ora Oviitoaaro tapo viapau taraipa. Ari Aitetoa raga taraipa Pauto.*
37 ✡ Vo pitupituro oara puraiva vo Noa vo vuutaaro-ia osa raga eisi osa ita pieiverea vo vuutao-ia oa-ia voreraverea Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto.
38 Voari tuariri uva rirova pirutuva kareke asavira toueva ovusa vo vuuta-ia vearovira aiopaiva, ora vearovira ukaiopaaepa osa oearovu vo vuuta-ia vearopavira raga riako oupaaepa. Oire vo tugurasa urioaepa oisi raga piepaoro uva Noa uvuoa sovara-ia koataroepa, va vaisiaro, aka.
39 Ari ita, viapau oiso oisi rugoopaaepa. Oa iava akukuvira raga toupaiva osa rirova pirutuva urioopa voea rutu oirara ora riakora turosa. Uva oisi raga ita-a eisi osa pieiverea vosa Oirato Oviitoaaro vorero vo uva viapau rera vorearore rugorugoopaave.
40 Ari vo osa aiterei toupasiverea varuparo vai. Oire uva vaiterei iava iravu oureverea Pauto iravu arova voa raga.
41 Ari vo osa airei riakorirei vai plaua purapaereverea auere bret, osa Pauto vairei iava iriavu oureve iriavu arova voa raga.
42 Uva eisi osa iava vearovira rutu uutupata. Viapau oiso taraipataveira vo vokioia oa-ia Turaro oavisii voreroverea.
43 ✡ Vare vao rugoo iraopata. Oire rovovira rutu ro ira vo kepaaro-a kepa oiso rugorugooparo, Esa vokiaro vai urio viarovere kavirupato, ra uutuparo. Ra viapau oiso rera eaka ragapareve ovusa rera vo kepaaro tatepareve koatasa.
44 ✡ Uva visii tapo vao-ia vatatopopata tuevira vokiara rutu-ia vaore rugoopaoro

✡ **24:29:** Ais 13:10; Esi 32:7 ✡ **24:30:** Dan 7:13 ✡ **24:31:** Sek 9:14 ✡ **24:33:** Je 5:9 ✡ **24:35:** Mt 5:18 ✡ **24:37:** Jen 6:5, 7:6-23 ✡ **24:43:** 2 Pi 3:10 ✡ **24:44:** 1 Te 5:6

oa-ia Oirato Oviitoaaro voreroverea. Vo ovuutai-ia viapau oiso ra *oiso rugoopata, Uriorovere rara. Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia oirara rutu rerapa vovou vakuvakuvira touiverea oiso purapaoro, Viapau oiso vo vokio uriorovere. Ovoki-a eva oa-ia voea sita piereverea.*

Vo Toupai Oiratoarei Iava Kovopatoarei Oiso Iravu-a Vearoto, Ari Iravu-a Vurito (Luk 12:42-46)

45 *"Oire irouto-a ro kovopato ira oisoa toupareve, Eera vearo rugorugooto ora vearo kovo purapato. Oare rera tovoreva reito ro rera reraaro oearovu-ia kovopa irara vuravurapasa voea tokipaoro ora aio vatepasa vo ora rera vo vuutaroaro-ia.*

46 ✡ Oire utupaua reitoa ro voreroverea, ra rera kekereve ro kovopato ovusa vo kovo purapareve oiso osa vare rera tavireva, ra va-ia rera ro kovopato rorureve.

47 Uva oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso, Auero rutu rera varaaro tokipasa rera tovoreva kovopato.

48 Ari vo osa ro kovopato vurito ora rera raga ora keaparo oiso purapaoro, Ragai reraaro reito viapau uvuipa ra ikauvira urioro.

49 ✡ Oire rovoro ora rera voeaaro upopaoro kovopa irara aue raga purapaoro ukaio ora aue tapo aio oearovu tapo oirara.

50 Oire rera ro vurito kovopato reraaro reito voreroverea vo vokio-ia ovokia-ia viapau oiso rerare tuero. Viapau oiso rrare tueroverea viapau rera-ia taraipaoro osa urioro.

51 ✡ Ra kovopato oaro vurivira rutu uporeve rera ragipaoro. Ra voava rera tovoreve voeao ruvara-ia riro kuuvu irara. Ra voea rutu voa ora reuri oaive kuripaive ora voeapa siraopaoro evoa opesipa tapi.

25

Reo Ruu Vao Katai Tau (10) Iava Tavauru Riako

1 *"Vo vuuta-a eva oa-ia Pauto vo Saraaro iava oiso karekeperea osa vairoo tavauru riako katai tau (10) rutu. Airoa vuravuara oaive ouoro avaaepa rova aivarosa ira reesiiva oiso ra riakova oureve.*

2 ✡ Uva ovavaevu-a vaaruu vovou riako vairo raga iava, ari ovavaevu-a vearo rugorugoo riako.

3 Oire uva vairoo vaaruu vovou riako vuravuara ragava avaaepa osa viapau aue kerasina vai vara iare auere vosa vara iava ita opesipe, ra ovuva ita oarai tovoive vara-ia?

4 Ovusa vairoo *vearo rugoo riako kerasin oviro tapo ora vairo varaaro kaeiva vuravuara.*

5 ✡ Uva rera ro riako oupato viapau urioroepa ikauvira. Oa iava ruraiva. Uva va iava uusiaepa.

6 *"Uva vo voki vuuta-ia oavu keera urioepa vairore oiso purasa, Rera ro riako oupato ira urioroi. Avata rerare korotosa. Ra rerava aivarooro rerava uriota!*

7 Oire va iava vuravuara vatatopopaiva.

8 Uva vairoo vaaruu vovou riako oiso puraaepa vairore vearo rugorugoo riako, Ae, igeipa kerasinara vai vateta. Ari igei varaaro iava opesiei.

9 Oa iava vairoo vearo rugorugoo riako vo riako aatooro oiso puraaepa, Viapau varao kerasinara vigei rutuva uvuipai. Oara igei raga varaarova uvuipai. Ari avata evoraro voripa kepa vai-ia oarai vorisa.

10 ✡ ✡ Uva avaaepa kerasin vorisa ovusa riako oupato urioroepa. Osa vairo airoa vatatopoaepa airoa raga rera tapo koataaepa kepa-ia rera tapo pausa riroa-ia aioa vao ora oupa aio. Uva rataoa voea ururao tupa piropa.

11 ✡ *"Oire uva utuaepa vairo airoa uutupaaepa. Oa iava voa pou virooro oiso puraaepa, Turaro, turaro, igeivire karuri!*

12 Oa iava vairo vo keeraaro uvuoro vairore oiso puraroepa, Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, viapau taraiparai visii-ia."

13 ✡ Uva reo ruu opesioro oiso puraroepa Jisas ora rera iava, *"Eisi osa toupai oiso, Vearovira rutu uutupata. Viapau taraipatai vuuta-ia ora voki-a vao oa-ia urioroverea Oirato Oviitoaaro.*

✡ **24:46:** Re 16:15 ✡ **24:49:** Lu 21:34 ✡ **24:51:** Mt 8:12, 25:30 ✡ **25:2:** Mt 7:24 ✡ **25:5:** 1 Te 5:6 ✡ **25:10:** Re 19:9 ✡ **25:10:** Lu 13:25 ✡ **25:11:** Mt 7:21-23 ✡ **25:13:** Mt 24:42, 44

Reo Ruu Kovopa Irara Iava Voeao Oea Moni Ruuro Ouiva
(Luk 19:11-27)

14 *"Vao Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaiveira osa ro iravu oirato ira uvavu vokasa aueparoepa. Oa iava rera voeaarore keeraroepa kovopa irara voea vavaearo-ia varao tovosa rera varaaro, oiso ra vara purapaive vara tokipaoro.*

15 Oire vo voki-a vao oa-ia voea vo pitupituarore rugorugoo rovoroepa ora voea varaaro tapo goruara voea voeao kovopa irara katakataivira. Oa iava monia roo piereva voeapa oiso, iravu vatereva vo vavae tuku kina (K5,000), ari iravu vatereva erao tuku kina (K2,000), ari iravu vatereva katai tuku kina (K1,000). Uva oiso va puraoro voeapa avaroepa vokasa.

16 Uva avaroepa osa rera isivaaro iava ro ira vo vavae tuku kina oureva, ira va-ia eva oavu sara kovo purareva. Oa iava oavu ita kareke piereva oisi va-ia kovooro pute piea vo vavae tuku.

17 Ari ro ira erao tuku kina oureva ira va-ia eva oavu sara kovo purareva. Oa iava oavu ita kareke piereva oisi va-ia kovooro pute piea erao tuku.

18 Ovusa ro ira katai tuku kina oureva, oa iava vare rikui tekareva va tovasa rasiuaaro. Uva voa-a vo uva rera reraaro reito vo moniaro vataureva.

19 *"Oire uva riro kaekae vuuta rutu puteva. Oa iava va isivaaro iava reito oaive voea iare kovopa irara urioroepa vorevira. Uva oiso rugooparoepa ra voea tapo reoa torevokoreve varao iava moniara oara-ia voea pitupitu piereva.*

20 Uva ro ira vo vavae tuku kina oureva, oa iava oavu ita karekereva vo vavae tuku kina va sipooro. Uva oiso puraroepa, Reito, ragai vaterivora vo vavae tuku kina (K5,000). Va kekeri vao-ia oa-ia sara kovo puraavora. Uva oavu ita ouvora vo vavae tuku kina pute piea.

21 Oa iava rera ro reito oaro oiso rerare puraroepa, Vii vearoto-a rutu kovopato. Viigoa vearoa purarivorao ora vearovira kovoa tokirivorao. Oire varavi tapo gareparavi kasivarivira tokipariveira, uva eisi osa iava vii tovopaa riropaara rutu orekerovu tokipasa. Uriou ra roruri ragai tapo.

22 *"Ari ro ira erao tuku kina (K2,000) oureva, ira tapo urioroepa. Oa iava oiso puraroepa, Reito, ragai vaterivora erao tuku kina. Va kekeri vao-ia oa-ia sara kovo puraavora. Uva oavu ita ouvora erao tuku kina pute piea.*

23 Oa iava reito oiso rera tavireva, Vearoto ita vii kovopato. Viigoa vearoa purarivorao ora vearovira kovoa tokirivorao. Oire varavi tapo gareparavi kasivarivira tokipariveira, uva eisi osa iava vii tovopaa riropaara rutu orekerovu tokipasa. Uriou ra roruri ragai tapo.

24 ✡ *"Uva ro tapo urioroepa ira katai tuku kina (K1,000) oureva. Ira oiso puraroepa, Reito, vii-ia taraiparai riro kasivarito vii, viigoa vo kovoro tatepariveira oara viapau oiso paupariveira. Ora varao tapo oara vikipaiveira oearovu vara paupaoro kukaraara vo rasio-ia. Oire uva vara tapo ou ragapariveira.*

25 Uva eisi osa iava uririraepa. Oa iava vao vatauava katai tuku kina vo rasito. Va kekeri vao-ia vii vaaro!

26 *"Uva reito oaro rerare oiso puraroepa, Vurito-a rutu vii kovopato riro reasito. Uva pasi taraipauveira ragai-ia oiso, Ragai vo kovoro tatepaaveira oara viapau oiso paupaaveira. Ora varao tapo oara vikipaiveira oearovu vara paupaoro kukaraara. Uva evara tapo ou ragapaaveira?*

27 Uva eakepa ragai vaaro monia tovo asariva beng-ia? Oa iava voa va iava pute piea tapo ouavori?

28 Oire rera ruvara iava va outa ro vatesa ira vo vavae tuku kina-ia (K5,000) pitupareva.

29 Eake *iava? Uvare oirara rutu vao raga-ia pitupai uva oavu ita vatepaa voeapa tauvavuvira pute piea. Ari ita, vosa iravu viapau orekerovu-ia pitupareve, oire gareavi raga-ia pitupareve eva oa-ia rera itoavere rera ruvara iava.*

30 ✡ Uva oiso voea tavireva rerare vurito kovopato, Rera siguta evoare rupa-ia. Ra voa toupaoro ora rera raga iava reuriara kuripareve ora rerapa siraopaoro.

Oirato Oviitoaaro Oirara Rutu Rovirieireverea Utupaua

✡ **25:24:** Jo 10:28-29; 2 Ti 2:19 ✡ **25:30:** Lu 13:28

31 *“Utupaua turarovira urioraverea aueva keraria voea tapo enselpa irara. Uva va iava paupa-ia uvururaverea vao king paupaaro.*
32 ✡ Oirara rutu vova rasito ragai ruvara-ia ora guruaverea, ra voava voea rovirieiaverea oiso osa sipsip ragui ora meme ragui toupaiveira oiso, sipsip ragui uvavu, meme ragui uvavu.
33 Eisi osa voeao sipsip ragui tovoaverea vo ora ragai vaaro-ia oirapapa varata, ovusa meme ragui oisova tovoave koike varata-ia.
34 ✡ Oa iava voea-a voeao oirara oea toupai oirapapa varata-ia oea taviaverea oiso, Visii viraakoreva Aite oaa. Visiigoa uriota ra va outa Sara oa puraava visiipa voari rutu rasito rovoaro-ia.
35 ✡ Eake iava? Uvare vo tuariri oisoa ogoevira toupaa osa ragai aio vatepata. Ora vosa uuko regapara, ra ragai vatepata uukoara. Ragai ita vao ouruivu raga iava taveteto ragoare oisoa keerapata vorarore ora visii vo keparoaro-ia.
36 Vosa tapo oisoa varo apotapara, ra ragai vatepata varoara. Ora vosa tapo oisoa upiapara, ra ragai ruvarupata. Ora vosa tapo oisoa tuukea-ia toupaa, osa voa ragai kekepasa uriopata.
37 *“Uva oisi-a eisi osa iava voeao torevoko irara ragai aatooro oiso puraaverea, Turaro. Aa vo vokio vii kekeiovora osa ogoepauera uva vii vateiovora aioara? Ora aa vo vokio uuko regapauera oa iava vii vateiovora aue uuko?*
38 Ari aa vo vokio-ia vii kekeoro oiso puraiera, Uriou, vii-a taveteto ouruivu *raga iava vore igei vo kepaaro? Ora aa vo vokio-ia apotapauera auepa varo oa iava viipa vaaro vateiera?*
39 Ari aa vo vokio-ia vii kekeiovora osa upiapauera, ora tuukea-ia touparivora, uva aaviopavira vii kekesa urioiera?
40 ✡ *“Uva oiso voeare puraraverea, Ragai visii tavipaavoi oiraopavira oiso, Varao oara oisoa purapata ro-ia akaipato ragai araoko iraraaro iava rera, uva ragai-ia ita rera ragoa-ia vara puratavora.*
41 *“Oa iava voeao taviaverea oea koike varata-ia toupai oiso, Opesi irara visii. Visigoa ragai kavupata tuitui kasi iare avaoro vao oa viapau opesipape. Okasia tovoreva Aite auepa Seten ora voeao purapurapa irara ensel Seten voeaaro.*
42 Eake iava? Vosa oisoa ogoevira toupaa, osa viapau ragai vatepata aioara vai voari tuariri. Ora vosa oisoa uuko regapara tapo, uva viapau oisoa ragai ukaio piepata.
43 Ari ita, ragai-a taveteto ouruivu raga iava, uva viapau oisoa ragaire keerapata vorarore ora visii vo keparoaro iare. Ora vosa oisoa varo apotapara, osa viapau ragai vatepata varoara vai. Ora vosa oisoa upiapara, ora vosa oisoa tuukea-ia toupaa, osa viapau ragai kekepasa uriopata.
44 *“Uva eisi osa iava voea tapo ragai vo reoaro pukopaiverea oiso purapaoro, Turaro. Aa vo vokio-ia vii keke ragapaiovora osa ogoevira touparivora, ora vosa uuko regapauera, ora vosa ouruivu raga iava vii-a taveteto, ora vosa varo apotapauera, ora vosa upiapauera, ora vosa tuukea-ia touparivora osa voa viapau vii tauvapaiovora?*
45 *“Uva voea aatoaverea oiso puraoro, Oiraopavira visii tavi iraopaavoi, Ari ita, varao oara oisoa viapau purapata ropa akaipatoavi voeao iava ragai araoko irara oaro rera, oire uva ragai-a ita rera ragoapa oisoa reasipata oisi vara purapa arapa.*
46 Uva eisi osa ragavira iava voeao oirara vuria oaive voriaro ouiverea aue-ia upia ora siitoka ora voeapa vokiara rutu-ia. Osa voeao torevoko irara Tootoo Ovoi ouive vao oa viapau opesipape.”

26

Turaro Irara Reipa Irara Reo Goru Puraiva Jisas Uposa
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Oire uva Jisas rera vo siposiporoaro opesi piereva. Oa iava rera voeaaro disaipel tavireva oiso,
2 ✡ *“Visii taraipatai oiso ragavira vo vokirei isivaaro iava Tagausapa Vurei Pasova pura pirovere, ra ragai kosi pieivere ragai vuri piesa evao parikou-ia.”*

✡ **25:32:** Esi 34:17, 20 ✡ **25:34:** Re 13:8, 17:8 ✡ **25:35:** Je 1:27 ✡ **25:40:** Pro 14:31, 19:17 ✡ **26:2:** Jo 13:1

3 Uva vo voki raga-ia Rovopato Pristo
tauo purapato vo kepaaro-ia ora guruaepa
Kaiafas voearei rutu pris irara ora reipa
irara vova Isrel.
4 Uva oiso ragavira Jisas-re reo goru
puraiva ra rera tuve pieive. Oire ra
voava kaviruvira rera rauive, ra rera kopii
pieive.
5 ✡ Uva oiso puraaepa ora voea ragare,
"Avoeao, asi viapau uvuipaviei ra vao
purape vao-ia vo vokio-ia oa-ia riroa aioa
purapapi. Teapi oirara rutu ora sitaoro
upoa vai kosi pieive."

Riakova Riro Geesia Ovi Sanda Ovi Petoeva Jisas Kukuearo-ia
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 ✡ Jisas Betani-ia toureva leprapato vo
kepaaro-ia Saimon.
7 Uva iriavu riakova urioopa aueva ko-
rovo ovi sanda aue-ia popotepa tou vearoa
Alabasta, oiso osa aveke. Uva vo ovi
kokoeva Jisas kukuearo-ia rera rei pieoro
osa tebol-ia pauparoepa.
8 Oa iava oearovu disaipel irara va tue-
oro oiso ora reopaaepa, "Avoeao, uva
apeisi o vao pire ragapae korovo ovi?
9 Ari ita, vosa oira vateeri iraipa, oire
va iava oira-ia riroa vai voria vai vatereve
vigeipa irai. Oire ra oai vatepe voeaopa
apota irara."

10 Oa iava Jisas voea vo vovouaro-ia
tarai ovoiroepa. Oa iava oiso puraroepa
voeare, *"Eakere o vovouaro vavata pie
ragapata? Iria vearo pitupitu purae ragai-
ia!*
11 ✡ Easi apota irara visii tapo
toupaiverea vokiara rutu-ia. Ari ragai
viapau oiso visii tapo toupaavere.
12 Ari o riakova iria o petoe sanda ragai
varaaro-ia tova iare, oa puraevoi ragai-ia
ravaavira.
13 Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Vo
uvarovu rutu uva Vearo Siposipo kosi
piepaiverea rasitoa rutu-ia, ra va-ia vao
tapo ora reopaave vare rugoopaoro oa
puraevoi o-ia riakova ragai-ia."

Judas Reo Ovoi Purareva Jisas Iava Vearo Vaisi Puraoro Turaro Irarapa
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 Vo vuuta-a vao oa iava vo vokia
avaroepa iravu voea iava katai tau erao
(12) disaipel. Rera vaisiaro, Judas Iskariot.
Ira avaroepa reipa irara iare pris
15 ✡ oiso purasa, "Eake vai vate ruipa-
patai ragaipa, ra visii riara iare rera
karekea?" Oire uva va iava rera vateiva
vo peva tau (30) aue silva moniro.
16 Uva voava rovoroepa rerare raiva
taraapaoro oiso, Aa vo voki avuo-ia Jisas
kosi piepaa voea vaveaaro iare?

Jisas Ovapa Aio-ia Vao Tagausapa Vurei Pasova Disaipel Tapo Aioreva
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Uva vo rovo vokiaro-ia Yis Asa Aio aue
bret oa-ia disaipel urioaepa Jisas akesa,
"Ovu-ia viipa ravaavira aioa vai puraio-
vere aue Pasova Vurei vai?"
18 Oa iava oiso voea tavireva, *"Kareta
viro evoare Jerusalem urui sovara-ia irai
iare. Ra oiso irai tavita, Tisato oiso pu-
raroi, Ragai vo vuutaaro tutuu pievoi. Uva
Pasova Vurei aiosa ruipaparai voea tapo
disaipel vo vii vo kepaaro-ia."*
19 ✡ Oire voea disaipel oisi va pu-
raiva oiso osa voea tavireva Jisas-pa va
ravaaoro Pasova Vurei.
20 Oa iava ovaiarovi tebol-ia pauroepa
voea tapo katai tau erao (12) disaipel rera
voeaaro.
21 Uva aiopaiva ovusa oiso puraroepa,
*"Oiraopavira visii tavipaa, Iravu visii iava
ira ragai kosi pieparevoi rara."*
22 Oa iava vovouisiro rutu vavataepa
voeare siraooro. Uva voava rovoaepa
rera-ia ora veraoro rera akeoro oiso, "Tu-
raro, esa ragai-a?"
23 ✡ Uva voea aatoreva oiso, *"Easi eera
ira bretea rupu piere tapi rovu-ia va aiosa
ragai tapo, ira-a eera ira ragai kosi piere-
vere.*
24 Iu. Oirato Oviitoaaro avapa kopiia-
ia oiso osa Tugoropa Vuku taviepa ragai
iava. Ari ita, siraovira rutu rerapa

✡ **26:5:** Mt 27:24 ✡ **26:6:** Mt 21:17 ✡ **26:11:** Diu 15:11 ✡ **26:15:** Eks 21:32; Sek 11:12 ✡ **26:19:** Diu 16:5-8
✡ **26:23:** Sam 41:9; Dan 9:26

ro ira Oirato Oviitoaaro kosi pierevere. Vearopai vosa viapau aakova rera kavauevori?”
25 Uva Judas rera kosi piesoto ira rera akereva oiso, “Tisato. Esa ragai-a pasi?” Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Iu ita, vii raga-a eva viigoa eisi purauei.”*

Vo Jisas Kovukovu Aio Komunion Vatereva Disaipelpa
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

26 ✡ Uva voa-a vo aiopaiva uva Jisas bret oureva va-ia vuurapa vaisi purasa Pautoa-ia. Oa iava va puteputereva voeapa disaipel va vatevatesa. Uva oiso puraroepa, *“Va-a eva ragai varaaro oa ouri ra va aiori.”*
27 Oa iava kap-ia wain karo oureva. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva va-ia. Uva voava voea vateoro oiso puraroepa, *“Ieta, visii rutu vao-ia ukaiota.*
28 ✡ Eira revasiva oaa iria paruevere ragai iava osa kopiira oirara rutu iava vuriara veraoro Pauto vaaro Reo Ovoi oirao pieoro.
29 ✡ Ragai oiso visii tavipaa, Vo vuutao iava vo vokia vo utupaua uva viapau ukaioravere wain karova-ia. Ari ita, vo raga uva airepa karova-ia ukaioraverea utupaua visii tapo Aite vo Saraaro sovara-ia.”
30 Oa iava iriavu-ia eraaepa erava. Uva voava kosia viropa Oliv Kovo Pukui iare avasa.

Jisas Vo Pita-re Oiso Puraroepa, Ragaire Isivauvere Rara
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 ✡ Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, *“Visii rutu varaaro oirao pie vovouro vuripai ragaipa vo rupao-ia vo rara ragai arova torita. Ari ita, aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Pauto sipsip ragui tokipato uporeverea, ra rerare rorooro sikaa viro sipsip ragui.’*
32 ✡ Uva vorevira toreravere kopiia iava, ra va iava visiipa irara Galili iare.”
33 Oire Pita rerare oiso puraroepa, “Ari ita, vosa voea rutu varaaro oirao pie vovouro vuripere viipa, eagara osa ragai vaaro oirao pie vovou viapau oiso ra vuripe!”
34 Oa iava Jisas Pita aatoreva oiso purapaoro, *“Pita, oiraopavira vii tavipaa oiso, Vo vokiaro vo osa kookai gau asavira tourevere ovusa vo peva purari ragai vaisiaro taeapaoro.”*
35 Uva Pita oiso puraroepa rerare, “Viapau rutu. Asi vii tapo kopiiravere vo rara viapau vii vaisiaro taeaa.” Oa iava voea rutu disaipel oisi aga puraaepa.

Jisas Variriroepa Getsemani-ia
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Oire uva Jisas voea tapo avaroepa uvavure uva oiso vaisipaive oiso, Getsemani. Oa iava voeare disaipel oiso puraroepa, *“Vovio toupatavora, osa vavoviore avara voa varirisa.”*
37 Oa iava Pita vase oureva ora Sebedi oviitoareiaro. Uva voea tapo avaroepa. Oire uva rerare sopaua rirovira rutu siraoepa.
38 ✡ Uva voa oiso voea tavireva, *“Ragaire sopaua rirovira rutu vavatae siraooro, osiraoa vao oiso rutu sovoa oa iava kopiirai vao-ia. Vo touta ragai tapo uutupaoro, ra ragai vo vavataaro sovota.”*
39 ✡ Oire voava gare visivi avaoro kopukopua ivara-ia gerevira koveroepa. Oa iava voa variri ovoiroepa oiso puraoro, *“Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.”*
40 Uva voreroepa Pita vase kekesa osa uusipaaepa. Oa iava oiso puraroepa Pitare, *“E viapau uvuipatai ra ragai tapo uututa katai vuutavi vai raga-ia, raa?*
41 ✡ Uutupaoro variripata. Teapi kokarapa vovou visii iare uriope visii kove piesa. Ari ita, vovouisiro oavisii ruipapai oiso ra ragai tapo touta, ovusa varauraro oavisii raga visii iava raveravepai.”
42 Oire uva voreroepa ita erao pie vuutaia voare ita varirisa oiso, *“Aite. Vosa oia kap viapau oiso uvuipauei ra oira verari*

✡ **26:26:** 1 Ko 10:16 ✡ **26:28:** Eks 24:6-8 ✡ **26:29:** Ap 10:41 ✡ **26:31:** Jo 16:32; Sek 13:7 ✡ **26:32:** Mt 28:7, 10
✡ **26:38:** Jo 12:27 ✡ **26:39:** Jo 6:38; Fl 2:8 ✡ **26:41:** Mt 6:13

ragai arova, iria-ia ukaioparai, uvare vii vo ruipaaro-a oa purasa-a."

43 Oa iava voreroepa ita voea iare osa uusipaaepa, uvare voeare rurapaiva osireiara.

44 Uva voava voea arova voreroepa ita vo peva pie vuuta-ia varirisa oiso raga osa variri rovoroepa rovovira.

45 Oa iava voava voea iare urioroepa disaipel. Uva voeare oiso puraroepa, *"E touvira uusipatai reareapaoro? Oire uvuta! Vuuta vao tuguraei oa-ia Oirato Oviitoaaro kosi piepai vo vuri vovou irara vavaearo iare.*

46 Toreta ra avavio. Rera keketa! Roia ira ragai kosi pierevoi. Ira-a ro ira urioroi."

Judas Jisas Kosi Piereva Keripa Irara Vavaearo Iare

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Oire uva vo Jisas touvira reoreoparoepa, ovusa Judas pouro viropa voea iava rera voeao katai tau erao (12). Ira riro irara tuvetuveoro urioroepa oea toorioara kaepaoro urioaepa ora aue kakuara voeao oea aruiva pris irara voearei rutu ora reipa irara vova Isrel.

48 Uva rera ro ira rera kosi piereva voeapa ira oavu reesia tovoreva voeapa oiso puraoro, "Vosa rerava uugaaravere, oire ra rera-ia pitu ovoita."

49 Uva voava ikauvira urioroepa Jisas iare oiso puraoro, "Vearo rupa Tisato." Uva rerava uugaa ovoiroepa.

50 Oa iava Jisas oiso puraroepa rerare, *"Vatetoa oaa, vao oare uriouei oire va pura ovoiri ikauvira!"* Uva evo reo isivaaro iava tupe ovoiaepa rera rauoro Jisas.

51 Iravu ro ira Jisas tapo toupareva ira toorio gororeva. Oa iava Rovopato Pristo kovopatoaaro uvareoaro pakoreva rera toeoro.

52 ✡ Oa iava Jisas rera tavioro oiso puraroepa, *"Toorio vore pieri eera rera vo tavukiaro-ia, uvare oirara rutu toorioara-ia ora upopai, oara-a evara voea upoverea voea varaaro vuria oaive kare pieoro.*

53 ✡ Easi pasi vii viapau taraipauei oiso osa ragai uvuiparai vosa oisi oai purasa ruipapara, oire ra Aite area, ra va iava ragai vatereve riro tuku (tausen) vai rutu aue enselpa irara vai ragai-ia tuesa.

54 ✡ Ari vosa oisi oai purasa auepara, ra apeisi ragavira Pauto vo reoaro oiraopavira karekepe, vo reo oa oiso puraepa, Oiso ragavira oiso pieri?"

55 Uva vo vuuta-a vao oa-ia voeare oiso puraroepa Jisas, *"E ragai ousa uriotai evarava toorioara ora evara ragi vurukoro? Ari ita, oisopai rutu visiipa, Kavirupato ira tuukesa uriotai. Vokiara rutu-ia oirara rutu oisoa siposipopaa Tugoropa Keparo-ia osa eakepa voa ragai rau asapata?*

56 Ari ita, profeta irara vo rigatoroaro ragai iava oirao piesa ragai-ia oara rutu varao kareke piepaa." Oa iava disaipel rera arova tori ovoiiva.

Jisas Rovirieiiva Kaunsel Irara Osireiaro-ia

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

57 Oire rera rauoro rerava avaaepa Rovopato vo kepaaro iare Pristo Kaiafas vo kepao, oa-ia voeao rutu toupaiva Reo Taisi-ia tarai irara ora reipa irara.

58 Uva evoa tauaivi Pita rera sirova utuoro riro sitavi-ia kasura-ia rekasiroepa vao Rovopato Pristo vo kepaaro kasuraaro. Oa iava voa koataroepa pausa oeavu ruvara iare polis irara. Aue iava uvare oiso ruipaparoepa ra vao kekereve oa purapai rera-ia Jisas.

59 Oire uva reipa irara pris ora Kaunsel irara oea rutu oiso ora reopaaepa, ra irai oiratoa vai reesiive. Ra irai rera iava Jisas kuuvuro kortua-ia vo kuuvu-ia. Ra oa iava rera upoive.

60 ✡ Oire uva va iava oearovu riro irara uriopaaepa. Oa iava oaravu-ia kuuvu reoro rera toga ragapaiva. Aue iava uvare viapau oiso oai vituaro oiraopavira kekepaiva, oisore ra oai iava rera kopii pieive. Uva va-a vao isivaaro iava aitereivu pousi viropa

61 oreovuva rera iavirava vo reo oa purareva. Uva oiso purasiepa, "Easi ro oiso puraroepa, Ragai uvuiparai ra Pauto

✡ **26:52:** Jen 9:6; Re 13:10 ✡ **26:53:** Dan 7:10 ✡ **26:54:** Lu 24:25, 44, 46 ✡ **26:60:** Sam 27:12, 35:11

vo kepaaro Rovopa Kepa Tugoropa Kepa pakoa. Ra ita vorevira vo peva raga-ia voki vo kepa paua ita."

62 Oire uva Rovopato Pristo toreoro Jisas-re oiso puraroepa, "E reasipauei vo reo eva aato arapa, raa? Apeisi vo reo-a eva oa-ia vii togapaivoi?"

63 ✡ Osa viapau Jisas reoparoepa. Uva Rovopato Pristo rerare oiso puraroepa ita, "Ragai vii ake iraopaavoi Pauto vaisiarore ro Tootoopato, ra igei tavi iraori oiso, E vii-a Krais Pauto Oviitoaaro, viigoa vigei Jiupa irara tuvetuvepasa uriouera, eke?"

64 ✡ Uva Jisas rera aatooro oiso puraroepa, *"Eisi osa purauei. Uva visii tavipaavoi oiso, Vo vuutao iava vo vokia vo utupaua uva ragai-a vao Oirato Oviitoaaro keketaverea, ovusa paupara vo oirapapa varata-ia vao Pauto, ro ira goruara rutuva toupareveira. Uva rukuta sovara-ia tapo vorevira urioraverea vova vuvuiua-ia."*

65 ✡ Oire uva oisi-a osa puraroiva Jisas, Rovopato Pristo ora rera iava kuvupato karikarioro kasipuroepa oiso puraoro, "Pauto toviparevoi! Uva viapau ita uvuipaviei ra oeaire keeravio rera vo reoaro rovirieisa. Ira ro Pauto tovipare! Ari ita, rera uvutavoi ita!

66 Uva apeisi vai rugoopatai?" Oa iava oiso puraaepa rerare, "Ira-a eera uvuipa ra kopiiro. Ira-ia vuria epao!"

67 Oa iava rera kagavearo-ia ruipaaepa oearovu rera tapatapapaoro.

68 Uva oiso rerare puraaepa, "Vosa oiraopato-a vii profetato, oire igei taviri, Irouto vii tapare?"

Pita Jisas Taeareva Oiso Puraoro, Viapau Taraiparai Eera-ia
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Uva Pita ratau pauparoepa kepa kasuraaro sovara-ia osa voa iriavu kovopava rera iare urioopa oiso purasa, "Vii tapo-a ita iravu viigoa oisoa Jisas tapo toupari ro vova Galili."

70 Oa iava Pita oiso puraroepa voea rutu osireiaro-ia, "Easi viapau eva-ia taraiparai osa purapauei."

71 Oire uva Pita kosiro viropa rataoa riaaro iare. Oa iava voa iriavu ita kovopava oiso puraopa rera kekeoro voeao tavioro oea voa toupaiva, "Easi iravu-a ro ira oisoa Jisas tapo toupareve ro vova Nasaret."

72 Oa iava Pita taearoepa ita erao pievira oiso puraoro, "Oiraopavira rutu vavo oiso viara-ia, viapau taraiparai rera-ia eera."

73 Oa iava oearovu ita utupauavi toreoro ita oiso rerare puraaepa, "Oiraopavira rutu. Easi iravu-a ita vii voea iava. Viigoa eveipaio reoa iava vii vaaro."

74 Oire uva ovoiopa reo-ia oiso voeava kaureopaoro oiso puraroepa, "Avoeao! Oiraopavira rutu viapau rera-ia taraiparai eera. Vosa viapau oiraopa reo vai purapaavori, ra va iava Pauto ragai vuri piereve rutu." Oire oisi reoroiva, kookai gaureva.

75 ✡ Osa iava Pita vo reore rugooroepa vao oa-ia Jisas rerare oiso puraroepa, *"Vo osa kookai gau asavira tourevere, ovusa vo peva purari ragai vaisiaro taeapaoro."* Oa iava kosiro viropa Pita rirovira gaupasa.

27

Jisas Sipoiva Pailat Iare
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

1 Oire uva avia sikereva ovusa reipa irara pris ora turaro irara voeao vova Isrel ora reopaaepa, oiso ra rera upoive Jisas.

2 ✡ Oa iava rera tuukeiva iroiro-ia rerava avapaoro rovopatoa iare Pailat Rom gavman iava rera.

Judas Kopiiroepa
(Aposel 1:18-19)

3 Oire uva rera ro Judas ira Jisas kosi piereva, ira rera-ia voea tuereva osa rera Jisas ivaoiva kopiia-ia. Oa iava rerare vovouisi ora poreepa. Uva oiso vovouparoepa ra silva moni vo peva tau (30) vore piereve voeapa voeao reipa irara pris ora turaro irara.

4 Oa iava oiso puraroepa, "Ari ita, ragai vao ragoa vuria puraavo, uvare ro kosi pieavo oirato ira-ia viapau vuria vaiei. Ira ivaoivo kopiia-ia." Oa iava oiso puraaepa,

✡ **26:63:** Ais 53:2-11 ✡ **26:64:** Sam 110:1 ✡ **26:65:** Ap 14:14 ✡ **26:75:** Jo 13:38 ✡ **27:2:** Ap 3:13

“Viapau oiso igei vaaro-a. Vii raga vaaro-a vao vuria.”
5 ✡ Uva va iava Judas monia vikireva Tempel sovara-ia. Uva voava voea arova avaroepa iroiro-ia ora kaasa.
6 Oire uva voeao reipa irara pris irara vo moni vao silva ouoro oiso puraaepa, “Oira upo voriaro vao-ia oa-ia viapau uvuipaviei ra vao tapo va takuvupe Tugoropa Kepa-ia tou moni.”
7 Oa iava vo moni-ia oreovu goruiva vao. Oa iava iravu vo rasiaro voriiva katai vovou raga-ia, ira oisoa pitoka puraparo. Oire va iava vo rasi ouiva voeaopa tauaipa irara, auere ra voea tovapaive voa.
8 Uva oiso vo rasi vaisiiva, Revasi Tova rasi. Oire uva touvira vo vaisiei toupai vo vokio voa.
9 ✡ Eisi osa oreovu toupaiveira Pauto oreoa purareva profet Jeremaia gisipoaroia. Uva oisi-a eisi osa oiraopavira karekeepa vao-ia oa oiso purapai,

‘Vao ouiverea vo peva tau (30) aue silva
moni Isrel-pa irara oa reesiiva oiso
ra ro voriive oirato.
10 Ro vo rasiaro vorisa pitoka purapato.
Eisi osa ragai tavireva Turaro.’

Pailat Jisas Akepareva
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 Jisas tore pieiva reito gavman osireiaro-ia. Oire uva rera-a eera rovopato gavman ira rera akepareva oiso, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?” Uva Jisas oiso puraroepa, *“Vii raga ita-a eva viigoa eisi purauei.”*
12 ✡ Oa iava reipa irara pris ora turaro irara rera togapaiva oaravu-ia reoara. Osa viapau oarai pukopareva vo reoro iava.
13 Uva va iava Pailat rerare oiso puraroepa, “Easi pasi viapau vo reoro vaio rutu uvupari oara-ia vii togapai?”
14 ✡ Uva viapau rutu oiso Jisas oreoi aatoreva vo Pailat-pa oreoiaro. Uva va-a eva oa iava ro rovopato gavman tavetave iraopareva.

Pailat Taviroepa Jisas Tapasa
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-15; Jon 18:39–19:16)

15 Uva vo ivara rutu-ia uva oisoa ro rovopato gavman oiratoa vai kosi piepareve tuukepa kepa iava vo vokia vao oa-ia oisoa Tagausapa Vurei Pasova aiopaive, vo rara oirara rutu irai arepaive.
16 Uva vo voki-a vao oa-ia iravu oirato vuritoa rutu toupareva tuukepa kepa-ia rera vaisiaro, Barabas.
17 Uva oirara rutu ora guruaepa. Oa iava Pailat oiso voea akereva, “Aa ropa ruipapatai ra visiipa rera kosi piea Barabas eke Jisas ro ira vaisipaiveira oiso, Krais?”
18 Ari ita, Pailat voeao-ia tarairoepa oiso osa oisoa rera riiriipaive. Oa-a eva oa iava rera kosi pieivora kortua iare.
19 ✡ Pailat paupa-ia pauparoepa vo kepa-ia oa-ia oisoa oirara rovirieipareve. Oire uva voa-a evoa uva toureva ovusa vatuava rerare oavu tavia ava pieeva oiso puraoro, “Viapau oiso uvuipauei ra orekevu avu vai purari eera-ia torevokoto. Vo vokiaro ira kekeavo urusa-ia. Uva riroa rutu sovoavo vavata vo rera kekeoro.”
20 Uva voeao reipa irara pris ora voeao turaro irara oearea oirara rutu vovouaro tore pieiva, oiso ra Pailat arepaoro oiso puraave, “Barabas eakaoro Jisas kopii pieri!”
21 Oire uva ro rovopato gavman oiso voea akereva ita, “Iroutoapa ruipapatai vaitereo iava, ra rera vorevira eakaa visiipa?” Oa iava oiso puraaepa ita, “Ari Barabas!”
22 Oire uva oiso puraroepa Pailat, “Ari apeisi ro piepaavoi Jisas ira vaisipaiveira oiso, Krais?” Oa iava oiso puraaepa raga pieoro, “Rera kotori evao parikou-ia!”
23 Uva Pailat oiso voea akereva, “Eake rutupa? Eakea vuri-a oa purarevora?” Osa rirovira rutu raga piepaoro oiso raga purapaaepa oiso, “Rera kotori evao parikou-ia!”
24 ✡ Uva Pailat ora rera-ia oiso aueroepa, Easi viapau uvuiparai ra oavu vai purasa rera-ia. Teapi riroa rutu karekepe upoa. Eisi osa iava uukoa oureva ora rera iava vavaea sisusa voea rutu osireiaro-ia oiso puraoro, “Viapau vuria vaiei oiso ra oai iava rera upoa. Ari aue oavisii-a visii raga.”

✡ **27:5:** Ap 1:18 ✡ **27:9:** Sek 11:12-13 ✡ **27:12:** Mt 26:63 ✡ **27:14:** 1 Ti 6:13 ✡ **27:19:** Ap 12:21 ✡ **27:24:** Diu 21:6-8; Sam 26:6

25 Oa iava voea rutu oiso puraaepa, “Oa-
a eva vuria uvuipai ra va kekepaioverea
ora voeao igei aao kakaeroaro!”
26 ✡ Eisi osa iava Pailat Barabas iava
vasereva voeapa. Oire uva Jisas iava
vasereva voeapa upo pura irara, oiso ra
rera ragi rovopaoro rera tapaive vo evao
parikou-ia.

Jisas Tovipaiva Upo Pura Irara (Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Oire uva voeao upo pura irara oaro
ro Pailat oea Jisas koata pieiva gavman vo
kepaaro-ia. Oa iava vo rerare voea rutu
voeao upo pura irara ora guruaepa.
28 Uva voa rera iava kuvupara veraiva
iravu raga tavari pieoro revasito rera
reesioro oiso, Vii-a king.
29 ✡ Uva oavu kukuvaipa puraiva
rokarokapa iro iava. Oa iava va tovoiva
rera kukuearo-ia. Uva pito isi-ia rera
tooro pieiva oisova oirapapa vavae-ia.
Oa iava rerare kokoto rekupaoro oiso
purapaaepa, “Jiu reraaro king! Vearo voki
rutu!” rera tovipaoro.
30 ✡ Uva rera-ia ruipaaepa. Oire voava
vaisi pito isi ouoro rera kukuearo ragiiva
vaisi-ia.
31 ✡ Uva rera tovi rovopaivoiva, kuvu-
pato veraiva rera iava. Uva voava ora rera
reraaro-ia kuvupato rera kuvuiva vore-
vira. Oa iava rerava avaaepa rera tapasa
evao parikou-ia.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia (Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 ✡ Oire uva voa-a vo uva rera tapo
avapaaepa. Oa iava voa avapaoro iravu
kekeiva oirato Sairini iava, rera vaisiaro,
Saimon. Oa iava voa rera aruiva goruvira
rutu Jisas vaaro kaesa evao parikou.
33 Oa iava uvavu poua viropa opukuivu-
ia, va vaisiaro, Golgota. Oa porearo oiso
toupaiveira, Kukue Pukui [aue iava uvare
oiso kekepa piroveira osa kukue keru].
34 ✡ Uva voa rera vateiva wain ovi va
uvereoro oavu tapo itakopa ovi. Oire uva
vapa reasiparoepa ukaio arapa, uvare vo
gisipo raga-ia vo ovi sovoreva itakovira.
35 ✡ Oa iava rera tapaiva evao parikou-
ia. Uva rera varaaro-ia kuvupara satu
visiko purapaiva vara roo piepaoro ora
voeapa.
36 Uva voa toupaiva rera-ia uutupaoro.
37 Vo rera kukuearo isivaaro uva vo reo
rigatoiva oreoa-ia rera togaiva tavaa iare.
Uva oiso vo reo rigatoiva, KING OAIVE JIU.
38 ✡ Oire uva voa-a vo uva rera ruvara-
ia Jisas aitereivu tapaiva riro kavirutoarei
oiso iravu vova oirapapa varata, ari iravu
vova koike varata.
39 Uva oirara rutu ora riakora voa
rera tovipaoro putepaiva rerare kukue
pikupikupaoro oiso purapaaepa,
40 “Vii-a vao Tugoropa Kepa pakopato.
Vo peva raga-ia voki vo kepa paupasa
vorevira! Oire ora vii avu raga ora tauvau
ita, uvare vii-a Pauto Oviitoaaro. Evoava
evao parikou-ia rereri!”
41 Uva voea tapo voeao reipa irara pris
ora turaro irara oea tapo rera akaipa
piepaiva oiso purapaoro,
42 “Ari oearovu raga oisoa tauvapareve.
Uva viapau uvuipa ra oisi ora rera raga
ora tauvaro? E rera ro Isrel reraaro king?
Uva eakepa ra evao parikou kavureve, ra
va iava rera-ia oiraovio!
43 ✡ Ira ro oisoa Pauto oirao piepareve
oiso purapaoro, Ragai-a Pauto Oviitoaaro.
Uva eakepa ra Pauto rera tauvareve, vo
rara rera-ia vovouparo!”
44 Oire uva vaiterei-a vaitereo oira
upopatoarei ora kavirupatoarei aiterea
tapo kotoiva evao parikourei-ia uva Jisas
vuruvuru-ia siva. Ari ita, vaiterei apo
akaipavira vo reo raga purapasiva rerare
Jisas.

Jisas Kopiiroepa (Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 ✡ Oire uva ravireo vuuta-ia ravireo
utoroiva, rupa rovoepa vo rasitoa rutu-
ia. Uva vo peva rutu-ia vuuta (3 klok)
rekasiepa vo rupa.

✡ **27:26:** Ais 53:5 ✡ **27:29:** Sam 69:19; Ais 53:3 ✡ **27:30:** Ais 50:6 ✡ **27:31:** Ais 53:7 ✡ **27:32:** Hi 13:12 ✡ **27:34:** Sam 69:21 ✡ **27:35:** Sam 22:18 ✡ **27:38:** Ais 53:12 ✡ **27:43:** Sam 22:8 ✡ **27:45:** Amo 8:9 ✡ **27:46:** Sam 22:1

46 ✡ Uva vo peva vuuta ruvara-iavi Jisas
koikoiroeva oiso puraoro, *“Eli, Eli, lema*
sabaktani?” Oa oiso ragavira porearo
toupai, *“Pautoa oaa, Pautoa oaa, Eakere*
ragaivi kavupari?”
47 Oa iava voearo oea rera ruvara-ia
toupaiva oea rera uvuoro oiso puraaepa,
“Easi profetatoare keerapa ro Ilaija.”
48 ✡ Uva iravu ikaureva pupupua rupu
piesa aue-ia uureopa ovi viniga ovi. Oa
iava evao rao-ia vo ovi vatepareva rerapa
Jisas. Osa oearovu oiso puraaepa,
49 “Tue rovou, ra Ilaija rera rere piesa
urio rovoro, pasi.”
50 Oire Jisas rirovira koikoioro vovoua
vikireva kopii ovoioro.
51 Uva vo voki raga-a vao oa-ia riroua
varoua vo rataoa-ia touua Pauto vo top-
isiaro iava oua vo Tugoropa Kepa-ia aue
Tempel vuritavira kari piropa vo rutuva
viara-ia vo ruture rasiuaaro. Vouao oua
kari pirora, oiso ra oirara rutu Pauto ru-
vara iare tutuu pieive. Ovusa rasito tapo
rikerikeroepa. Oa iava riropa avekero
tapo poroporo piropa.
52 Osa tova urui tapo karu piropa vo uva
voeao Pauto voeaaro oea oisoa tovapaive
toreaepa tootoooro vorevira.
53 Uva voea-a voeao oea tova urui iava
toreaepa vo vokio isivaaro iava oa-ia
toreroepa Jisas. Oa iava voea rutu karea
viropa Tugoropa Urui iare Jerusalem. Osa
iava voa voea rutu kekeiva oearovu.
54 Uva voa reito oaive tapo viurupa
irara toupaiva Jisas-re uutupaoro. Uva
vao kekeiva osa rasito rikerikeroepa ora
orekerovu rutu varao oara rutu kare-
keepa. Oara rutu kekeoro rirovira rutu
uriripaaepa. Oa iava oiso puraaepa,
“Oiraopavira rutu rera ro Pauto Ovi-
itoaaro!”
55 ✡ Voa riro riako toupaiva vairo airoa
Jisas sirova utuaepa Galili-ia kavuoro rera
tauvapaoro. Uva vairo-a evairo airoa
tauaivi torepaoro rera siituepaiva
56 oiso-ia, iriavu-a o-ia Maria Makdala
iava, ora iriavu ita Maria, Jems araorei
aakoaro ora Josep. O tapo Sebedi ovi-
itoareiaro aakoaro, ora airorovu tapo.

Aveke Rikui-ia Jisas Tovoiva (Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

57 ✡ Uva vo ovaiarovi iravu Arimatia
iava rera riro monito, rera vaisiaro, Josep
ira urioroepa. Uvare iravu Jisas disaipel-
toaaro rera-a.
58 Ira Pailat-ia pouro viropa Jisas kopiire
rera aresa. Oa iava Pailat rera voeaaro
tavireva, “Vo kopii vatesa rerapa.”
59 Uva Josep vo kopii oureva rera tavu-
rusa airepa-ia varoa popotea.
60 ✡ Oa iava rera tovoreva aveke rikui-
ia rera vaaro oa ravaavira teka ragaiva
iriavu-ia aveke. Uva vo rikui iare iriavu
rirova aveke perireva vo riku riaaro ivi-
tasa oira-ia.
61 Ovusa Maria vaio o Makdala iava ora
iriavu Maria airea paupaereiepa vo tova
ruvara-ia.

Pailat Uutupa Irara Tovoreva Tova-ia Uutusa

62 Uva aio ravaapa voki putevoiva vao
Sabat iare. Oa iava vo voki isivaaro iava
avaaepa reipa irara pris voearei ora Farisi
oearea rutu ora guruaepa rera ruvara-ia
Pailat.
63 ✡ Oire uva voa oiso puraaepa rerare,
“Oreovu vao-ia oare rugooiei Jisas vo
reoaro. Oa-ia oiso puraroepa rera ro
riro kuuvuto, *Vo pevapa voki isivaaro iava*
vorevira toreravere, vo osa touvira tou-
pareva vo.
64 Uva eisi osa iava vii rugoo piepaiovoi,
ra taviu va iava. Oire ra vii voeaaro upo
purapa irara tovori vo tova-ia uutupasa
vo peva rutu-ia voki. Auepa teapi rera
voeaaro disaipel rera kavirusa urioave,
ra oirara rutu tavitaviive va iava kuu-
vuvira oiso, Vorevira toreroe tova urui
iava. Teapi vo kuuvuo-ia rovopa puteve
vo kuuvuo utupa.”
65 Oa iava Pailat oiso voea tavireva,
“Oire uutupa irara vai tavita, ra avata
avukivira rutu vo tova rukusa oiso osa
ruipapatai.”
66 ✡ Uva va iava avaaepa vo tova-ia uu-
tupasa. Oa iava pisikui reesivira tovoiva
o ivara-ia aveke iria taku pievira tovoiva
vo tova-ia. Oisore ra va-ia oovaupaave
[auepa teapi irai vo tova kavirureve.]

✡ **27:48:** Sam 69:21 ✡ **27:55:** Lu 8:2-3 ✡ **27:57:** Ap 13:29 ✡ **27:60:** Mk 16:4 ✡ **27:63:** Mt 16:21; Mk 8:31; Jo 2:19 ✡ **27:66:** Mt 28:11-15

28

Jisas Vorevira Toreroepa Tova Iava (Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Jon 20:1-18)

1 ✡ Oire uva Sabat voki topekakao vo putevoiva, ravireo sikerereva vo vokio iava wiki-ia vituaro vo voki. Oa iava vaireo urioereiepa Maria Makdala ora o iriavu Maria vo tova kekesa.
2 Vo osa rasito ravurike ovoiroepa rirovira rutu. Uva Turaro reraaro pura-purapato ensel vuvuiua iava vararoepa aveke vera ovoisa oira peka pieoro. Oa iava voava oira ivara-ia pauparoepa.
3 ✡ Uva rera iava varaua rutu sisiko-repaiva aviavipaoro. Ora varoa kuvu-para rera iava oisi raga popotevira rutu toupaoro roropaiva. Viapau oiso oai aviaviaro uvuipa ra rera vo aviaviaro-ia puteve.
4 Uva va-a vao oa iava voeao uutupa irara rirovira rutu rope kopii puraiva rirovira rutu uriripaoro. Uva oiso paaepa rutu, Voeapa kopiipai.
5 Oa iava enselpato Maria vaiore oiso puraroepa, "Teapi uriripaere. Taraiparai vei-ia veigoa urioereie Jisas-re vurasa ro ira kotoivorao evao parikou-ia.
6 ✡ Viapau oiso vo touparevoi. Ira toreroi vorevira oiso osa puraroera voviri. Ari ita, urioereiei vo tavukio raga kekesa uva toupaivo vo kopii.
7 Ra ikauvira voreere disaipel irara tavisa oiso, Vorevira toreroe tova iava. Ira visiipa iraroi Galili iare. Rera kekesa utupatai. Uva vo reo-a vao ragai vo reoaro oa vateavoi veipa oare rugoopaerevere." Oiso osa puraroepa enselto.
8 Oa iava vairei riakorirei rirovira rutu uriripaereiepa ora rirovira tapo roru-paereva. Uva ikauvira rikui raga ruvara iava avaereiepa disaipel tavisa.
9 ✡ Uva voa-a vo uva Jisas vairei iare pouro viropa raivaaro. Oa iava vairei kekeoro oiso puraroepa, *"Vearo voki rutu."* Oa iava rera iare tu-tuu pieereva rerapa avivikepaoro rera kokotoaro-ia pitusa. Uva rera-ia vuurapa vaisi puraereva.
10 Oire uva Jisas vaireire oiso puraroepa, *"Opeita uriripaere. Avaere araoko irara oaa tavisa, ra Galili iare avaave uva ragai kekeivere."*

Vo Uutupa Irara Vo Reoaro-a Vao-ia

11 ✡ Oire touvira avapaereiepa osa oearovu voea iava vo tova-ia uutupa irara karea viropa vo Jerusalem urui iare reipa irara pris tavitavisa varao rutu iava orekerovu oara karekeepa voa.
12 Uva va-a vao oa iava voea rutu ora guruaepa pris irara ora turaro irara. Oire vo pau-a vao oa-ia oavu reoa goruiva. Oa iava riroa monia vateiva voeaopa vo tova-ia uutupa irara
13 oiso voea vosipaoro, "Teapi eisi tavi-tavipatavere. Ari oiso raga purapatavere, Rera voeaaro disaipel urioae voava rera kavirusa osa uusivira touiovo.
14 ✡ Ari ita, vosa rovopato gavman vo reo iava vao uvurevere, oire ra rera vovouaro poreio. Ra va iava viapau visii-ia vuria vai karekepe."
15 Uva eisi osa iava monia-ia pituoro voea vo reoaro sirova utuaepa. Oa iava oisi raga vo reo sikataiva Juda taere iare. Oa iava oisi va purapaivoi vo vokio-ia tapo.

Jisas Ora Karekeroepa Disaipel Irara Iare Voea Tavisa, Avata Oirara Siposipopasa (Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

16 ✡ Vo katai tau katai (11) disaipel irara vokapaoro avaaepa Galili iare. Oa iava vo pukuio-ia poua viropa oare Jisas voea tavireva oiso ra voare avaave.
17 Uva voa-a vo uva rera kekeiva Jisas. Oa iava rera-ia vuurapa vaisi puraiva. Ari ita, vosa oearovu voea iava viapau oiso rera oirao piepaiva.
18 ✡ Oa iava Jisas voea iare tutuu piereva. Oire voava voea tavireva oiso, *"Pauto vo goruro rutu vuvuiua iava ora vo rasito vatereva ragaipa.*
19 ✡ Oiso osa iava uvuipatai ra oirara rutu vo rasitoa-ia disaipel pieta ragai voeaaro. Voea baptaisoro voea reesita

✡ **28:1:** Mt 27:56 ✡ **28:3:** Dan 7:9, 10:6 ✡ **28:6:** Mt 12:40, 20:19 ✡ **28:9:** Jo 20:14-18 ✡ **28:11:** Mt 27:65-66
✡ **28:14:** Mt 27:2 ✡ **28:16:** Mt 26:32 ✡ **28:18:** Dan 7:13-14; Fl 2:9-10 ✡ **28:19:** Ap 1:8; Ap 2:42

Aite vaisiaro-ia, ora Oviito, ora Tugoropato Uraurato.
20 Rara voea siposipopata vo reoro rutu iava oara vateavora visiipa. Oire ra vearovira rutu vara sirova utupaave. Ragai uvu iraopata! Ragoa visii tavipaa oiraopavira rutu oiso, Visii tapo toupaaverea vokiara rutu-ia vo tugurasa vo rasio vo vuutaaro opesiaro-ia.”

MAK
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ro ira vo vukuo rigatoreva ira oisoa vaisipaive Jon Mak. Rera raga ita ira oisoa Pol vaio ora Pita tauvapareve Pauto vo kovoaro purapaoro (Ap 13:5, 13 ora 1 Pita 5:13). Oearovu oiso rugorugoopaaveira, Ira raga ita ro ira torireva viurupa irara asavira vo osa Jisas ousa urioaepa Oliv Kovo sopaaro-ia (Mk 14:51-52). Uva vo vuku rigatoreva 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava.

Mak rigatoreva voeaopa Rom-pa irara oea oisoa ruipapaave ra vo siposiporo uvupaive oara oirato vo goruaro iava oisoa tavipape. Eva-a oa iava rirovira tavitaviroepa Mak varao iava riro goru kovoro ravoto kovoro oara oisoa purapareve Jisas vo Pauto vo goruaro iavirava.

Uva vo vukuo sovara-ia Jisas vaisireva oiso, Pauto Oviitoaaro (Mk 1:1 ora Mk 15:39), ora oiso tapo Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ari kataitoa raga-a, Jisas ira riro siitoka ou rovorevoiva, vorevira voreroepa Pauto Aite iare. Uva vo utupavira voreroverea oirao pie vovou irara rera voeaaro ou piesa ita (Mk 8:38; Mk 13:26, ora Mk 14:62).

1. Jon Baptais iava vo osa Vearo Siposipo kosi piereva raiva puraoro oa-ia pouro viropa Jisas, 1:1-13.
2. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro purapaoro, 1:14–9:50.
3. Jisas vova avaroepa Galili-ia vore Jerusalem, 10:1-52.
4. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoiopa wiki-ia toupasa, ouruia-ia oeavu rera kotoiva evao parikou-ia, 11:1–15:47.
5. Jisas vorevira toreroepa vova kopiia-ia, 16:1-8.
6. Vorevira toreroepa Jisas vo pevapa voki-ia, oa iava ovokivu-ia disaipel irara iare ora karekeroepa ora oearovu iare tapo, 16:9-20.

Jon Baptais Vo Siposipoaro
(Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Jon 1:19-28)

1 Rovoaro Vearo Siposipo Jisas Krais iava, Pauto Oviitoaaro.

2 ✡ Oa iava oiso va rigatoreva profetato ro reo topa piepato, Aisaia. Oreoa oiso purapai,

‘Uvuri. Ro iava ira ira pieavoi vii iare reo kaepato. Ira raiva oara vatatopoparevere va ravaaoro vi-ipa.’

3 ✡ ‘Iravu ira keeraparoi vo raaka tapi oiso purapa, Turaro vo raivaaro vatatopopata va ravaaoro oa-ia pouro viroverea.’

4 Uva vo reo-a vao oirao pieoro karero viropa Jon baptais vatepato vo raaka tapi. Uva voeapa siposipopareva Jon, oiso ra porea viro ra baptaisa ouive, vo rara Pauto voea iava vuriara verareve.

5 Uva voea rutu avaaepa rera iare voea rutu voeao vova Judia taere ora vova riro urui Jerusalem. Uva vuriara oaive kosi piepaoro vo vuuta raga-ia baptaisa ouiva Jon ruvara-ia vo uukova Jodan.

6 ✡ Uva Jon aue kamel oruaro iava oisoa rera-ia oiso kuvuparo kuvupato, ora takipa iro bulmakau rakari. Uva rera vo aioaro-a vao-ia siiko ora koisi.

7 Uva oisi siposipopareva, “Ro ira utuparoi ira ragaipa reipa. Uva viapau uvuipara ra rerapa akaipa kovo vai pura ragaa, oiso osa vao rera vaaro tasipa oa-ia viapau uvuiparai ra va akaipavira vera ragaa.

8 ✡ Uva visii baptaispaavoi aue-ia uukoa. Ari rera visii baptaisrevere Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia visii reesipaoro rutu.

Jon Jisas Baptaisreva
(Matyu 3:13-17; Luk 3:21-22)

9 Ovuuta-a eva isivaaro iava Jisas Nasaret iava Galili-ia urioroepa. Oa iava Jon rera baptaisreva vo Jodan sir.

10 ✡ Oa iava veraro viropa voava uukova sirova. Uva voava vuvuiua kekereva osa karu piropa. Uva Tugoropato Uraurato oiso vararoepa osa kurue rera-ia pitusa.

✡ **1:2:** Mal 3:1 ✡ **1:3:** Ais 40:3 ✡ **1:6:** Lev 11:22 ✡ **1:8:** Ais 44:3; Joe 2:28 ✡ **1:10:** Jo 1:32

11 ✡ Uva reoreoa varaepa vuvuiua iava oa oiso puraepa, “Vii-a ragai Oviitoaaro rutu. Viigoa-ia roru iraopaavoi rutu vii kavikopaoro.”

Seten Jisas-ia Kokaraparoepa (Matyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

12 Uva ikauvira Tugoropato Uraurato rerava avaroepa raaka tapire vo uva via-pau oirara vai.
13 ✡ Uva voa toureva aue-ia vo resura tau (40) voki, osa Seten voa rera-ia kokara ragaparoepa. Uva okarerovu rutu tapo toupareva vavarai kare, osa enselpa irara voa rera tokipaiva.

Jisas Ora Rera Vo Kovoaro Rovoreva Galili-ia (Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

14 Oire uva Jon tovoiva vo tuukepa kepa-ia. Oa isivaaro-ia Jisas urioroepa vore Galili. Uva voa siposipopareva Pauto vaaro iava Vearo Siposipo.
15 ✡ Uva oiso puraroepa, *“Vo vuuta vao-ia oa pou piroi oapa tutuu piei ra karekepe vo vuutao iare oa-ia Pauto ora rera vo Saraaro tokirevere. Poreta viro, ra Vearo Siposipo oirao pieta.”*

Vo Jisas Ataripa Resua Roporeva (Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

16 Jisas Galili rovu vatuaro-ia vokareva. Uva Saimon vaio kekereva vaiterei ora Andru vo araorei, ovusa varuerepasiepa. Uvare vaiterei-a pakupatoarei moni oupasa.
17 Uva Jisas vaitereire oiso puraroepa, *“Ragai sirova utusi, ra vei siposipoa oira ivupasa ragai iare.”*
18 ✡ Oa iava ikauvira raga kuverava kavusiva rera sirova utuoro.
19 Uva oisivi vokaoro Jems-ia pouro viropa Sebedi oviitoaaro vo araorei ora Jon, vo osa uvuoa-ia kuverava murupaoro toupasiva.
20 Uva vaitereire keeraroepa. Oa iava Sebedi aiteto kavusiva uvuoa-ia ora kovopa irara utupaoro rera sirova.

Jisas Vurito Tugarato Verareva Oiratoa Iava (Luk 4:31-37)

21 ✡ Uva Kapaneam-ia karea viropa. Uva voa-a vo uva Sabat Voki-ia Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Sinagog koataroepa. Uva voa oirarapa siposiporeva.
22 ✡ Oa iava rera vo siposipoaro-ia tave-taveiva, uvare rera vo reoaro-ia gorua toupaiva. Viapau oiso rera-a osa voeao oea Reo Taisi iava siposipopaiveira.
23 Uva voa toureva Sinagog sovara-ia evoa uva toupareva iravu oirato ira-ia oiso toupareve tugarato.
24 ✡ Uva-a vo uva oirato iava tugarato oiveoro oiso puraroepa, “Eake vai purari igeire vii Jisas vova Nasaret? Vii uri-ouei igei opesi ovoi piesa, eke? Ari ita, taraiparai vii-ia. Vii-a Torevokotoa rutu vova Pauto.”
25 Uva Jisas rerare koruoro oiso pu-raroepa, *“Ora tape pieu, ra eera arova kosiu viro.”*
26 Oa iava voea tugara rera-ia take-tokoaepa rera rikerike pieoro, osa rirovira oiveroiva, rera iava kosia viropa.
27 Uva voea rutu tavetaveiva. Oa iava voea raga ora akeakepaaepa oiso, “Eake irao vao-ia? E airepa siposipo-a oa karekei vo goruova oa iava tugara rera uvui?”
28 Osa iava ikauvira rera iava vo siposipo viriva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

Jisas Pita Aigevaaro Porete Piereva (Matyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

29 Uva Jisas tapo kosia viroiva Sinagog iava. Oa iava koataaepa voeao disaipel ora Jems vaio ora Jon, vo kepa-ia Saimon vaio vo kepaaro ora Andru.
30 Uva-a vo uva Saimon aigevaaro kukue upia puraiva. Oa iava oira iava Jisas taviiva.
31 Uva avaroepa oira-ia pitusa vavaea-ia oira tore pieoro. Oa iava kukue upia oira kavu ovoiva. Oa iava voeapa aioara vatatopo ovoieva.

Riro Irara Porete Piereva Jisas Ova-iarovi (Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

32 ✡ Uva vo ovaiarovi ravireo ovusa rokoreva uva rera iare oearovu upiapa

✡ **1:11:** Sam 2:7; Ais 42:1 ✡ **1:13:** Sam 91:11-13 ✡ **1:15:** Ga 4:4; Ef 1:10; Ap 20:21 ✡ **1:18:** Mt 19:27 ✡ **1:21:** Mt 4:23 ✡ **1:22:** Mt 7:28 ✡ **1:24:** Jo 6:69; Ap 3:14 ✡ **1:32:** Mk 4:24

irara siposa urioaepa, ora oearovu tugara upo irara.
33 Oirara rutu voeao vo uruio iava vao riroa oea vo uvuruaro kepa rataoaro tupaiva.
34 ✡ Uva-a vo uva oirara iava oupirovu rutu ruvarureva, ora oearovu oearoa iava vuri tugararo kosi piereva. Uva tugarare koruroepa oiso ra ora tape pieave, uvare rera-ia taraipaaepa.

Jisas Siposipopaoro Virireva Galili-ia (Luk 4:42-44)

35 ✡ Vo vokipakou rutu-ia Jisas toreroepa. Oa iava voava kosi virooro avaroepa varirisa kuvau tapi.
36 Uva Saimon vase ora voeao oea rera tapo vokapaiva oea rerare taraapaoro utupaaepa.
37 Oa ava rera kekeoro rera taviiva oiso, "Oirara rutu viire taraapaivoi.
38 ✡ Oa iava voeare oiso puraroepa, *"Irata. Ra voraro tutuu pievira ourui iare avavio, ra oa-ia voa siposipoa vao iava oa vituaro rutu iava vore urioraera."*
39 ✡ Uva oiso ragavira avaaepa Galili-ia. Uva voa siposiporeva Sinagog sovara-ia Jiu vaaro, ora tugara kosi pie tapo purareva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

Jisas Iravu Lepra Sisigarue Piereva (Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 ✡ Uva rera iare Jisas urioroepa iravu ira-ia oisoa lepra upia toupaive. Ira rera areoro rerare rekureva oiso puraoro, "Vosa apeisi vovoupau ra ragaivi porete pieri."
41 Uva Jisas rerapa siraoroepa rutu. Oa iava rera-ia pitureva vavaea tovooro. Uva rera tavireva oiso, *"Ruipaparai ra sisigarueu."*
42 Uva va-a eva lepra upia rera kavuva. Oa iava vearoroepa.
43 Uva goruvira rera vosipareva rera arupaoro.
44 ✡ Osa iava rerare oiso puraroepa, *"Opeita irai taviparivere. Viapau. Ari varaua oara karekesa avapau pris irarapa. Ra tauoa vai purari oiso osa va iava visii taviva Moses vo rigatoaro. Oire ra oearovu rutu taraiavere oiso, Upia rutu vii iava opesiei."*
45 ✡ Ari ita, avaroepa voraro rutu siposipopaoro. Osa-a eisi vituaro iava Jisas viapau uvuiparoepa ra avaro ouruirovu iare. Ari ratauro raga toupareva kuvau tapiro-ia. Osa iava rera iare urioaepa oirara vova voraro rutu.

2

Jisas Kerauto Porete Piereva (Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Uva ovokirovu isivaaro iava vo Kapaneam-ia pouro viropa. Uva voa rera iava tavia avaepa vo osa kepa sovara-ia toupareva voa.
2 Uva riro irara rutu ora guruiva, agasiepa. Uva viapau oiso oavi viapaa vai touva vo kepa rataoaro-ia. Uva-a vo uva voeapa siposiporeva va iava vao Vearo Siposipo.
3 ✡ Uva oresuravu iravuva kerauto kaepaoro urioaepa.
4 Ari ita, viapau uvuiaepa vo kaeva koatasa, uvare riroa ita uvurua. Osa iava kepa kukuuvuaro tokoiva Jisas aivarova. Oa iava vo kae vara pieiva.
5 Uva Jisas voea varaaro oirao pie vovouro kekereva. Oa iava kerautore oiso puraroepa, *"Oviitoa oaa. Vii vaaro vuria verapi."*
6 Vo osa oearovu voavi paupaaepa Reo Taisi-ia tarai irara, oea oiso ora rugorugoo piepaaepa ora voea raga vovouaro-ia.
7 ✡ Eake vituaro iava eisi puraroi rera ro-ia? Ira Pauto toviparevoi rera reroaropaoro. Irou vai uvuipai vuriara verapasa. Easi Pautoa raga.
8 Uva Jisas voea sovoreva ora rera iava sopaua-ia. Oa iava voea oiso akereva, *"Eakere eisi ragaire vurivira rugorugoopatai ora visii raga sopaaro-ia?*
9 E aa vo reo irao-a oa avekatapai rutu ragaipa, ra va-ia oiso purara, Vuriara oara verapi, eke oiso, Toreu ra urua vii vaaro kaeri, ra vava kareu vokapaoro?

✡ **1:34:** Mt 4:23; Ap 16:17-18 ✡ **1:35:** Mt 14:23 ✡ **1:38:** Ais 61:1 ✡ **1:39:** Mt 4:23-25 ✡ **1:40:** Mk 10:17 ✡ **1:44:** Lev 13:49, 14:2-32 ✡ **1:45:** Jo 6:2 ✡ **2:3:** Mt 4:24 ✡ **2:7:** Ais 43:25

10 Ari ita, ragai-ia taraipatai ragoa ro
arua oiso, Urua kaeri ra vava kareu voka-
paoro, auere ra va kekepaoro oiso pura-
pata ragai iavirava, Oirato Oviitoaaro Ro
Ropoto vo goruaro vao-ia oiraopa. Oa
vao uvuipai vuriara verapasa oirara iava
voeao vo rasitoa-ia tou irara."
11 Oire kerauto tavireva oiso, *"Vii
tavipaavoi, Toreu, ra urua oara kaeoro ra
kareu vii vo kepaaro iare."*
12 ✡ Uva tore ovoiroepa urua oaro kaesa.
Uva kareroepa ora karekesa voeare. Oa
iava rera-ia tavetavepaiva. Uva Pautoa-
ia vuurapa vaisi puraiva oiso puraoro,
"Viapau oiso oai kekeiova oiso-ia."

Vo Livai Oureva
(Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 ✡ Uva vorevira pouro viropa toko rovu
rogaraaro-ia. Uva riro irara rutu oirara
ora guruaepa voa rera iare. Oa iava voa
voeapa siposiporeva.
14 ✡ Uva Jisas voava avapaoro Livai kek-
ereva, Alfias oviitoaaro, vo osa vo pau-
paroepa takis oupa kepa-ia moni vikipa
tapi. Uva rera tavireva oiso, *"Ragai sirova
utuu."* Oa iava toreoro rera sirova utu
ovoiroepa.
15 Uva aiosa avaroepa Jisas voavi pauoro
Livai vo kepaaro-ia. Uva riro irara voeao
moni oupa irara ora voeao vuri vovou
irara, oea tapo toupareva, ora disaipel
irara voeao rera voeaaro. Aue iava uvare
riro irara rutu rerare utupaaepa.
16 ✡ Uva voeao Reo Taisi-ia taraipa irara
Farisi iava voea oea rera tueiva osa vuri
vovou irara tapo aiopareva ora takis oupa
irara. Uva voea disaipel akeiva, "Uva
apeisi moni oupa irara tapo aiopare ora
vuri vovou irara?"
17 ✡ Uva Jisas va uvureva. Oa iava oiso
puraroepa voeare, *"Voeao upia asa irara
viapau oiso ra avapaave ruvarupatoa iare.
Viapau. Ari voeao raga vuri vara irara.
Ari ita, voeare torevoko vovou irara viapau
oiso keerasa urioraera. Ari voeao-a vuri
vovou irara, oiso ra vuriara oaive iava
porea viro."*

Aio Kavupa Pitupitu Iava
(Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Uva Jon voeaaro disaipel ora Farisi
urioaepa voeao aio kavu irara. Oa
iava oeavu Jisas akeiva oiso puraoro,
"Uva apeisi Jon voeaaro disaipel voearei
ora Farisi voeaaro aio kavupai, oiso
ra vearovira lotu purapaive, vo osa vii
voeaaro disaipel viapau oiso aio kavu-
paaveira?"
19 Uva Jisas voea akereva, *"E vosa voeao
oea saratoaaro riakoparo, oea uvuipaai ra
aio kavuave rera tapo touoro, eke? Asi
viapau, uvare toupare voea tapo.*
20 ✡ Ari ita, ovokivu oa uriopere oa-
ia ora voea iava rera veraivere vo osa
riako ouro. Oire evo voki oa-ia oiso aio
kavuavere siraopaoro."
21 Uva vo reo-a vao oa iava oiso pu-
raroepa, *"Viapau rutu irai uvuiparoi ra
ruta vai ora airepa varoa vai taporeve.
Vosa oisi piereve, ra ita ruta karikari piro
airepa arova. Ra karia ita riro iraope.*
22 Oire vosa airepa ovi wain ovi ora riro
piepe, ra viapau rutu irai uvuiparoi ra va
vao airepa ovi wain ovi *kuvureve ruta tou-
ia aue iava meme rakariaro, auepa uvare
tuakaka. Vosa oisi va piereve ra poko piro
vo oviva, ra va iava vuri ovoipe. Ari vosa
airepa ovi raga kuvureve airepa tou-ia, ra
oriruvira toupaive."*

Disaipel Kukara Tueiva Sabat Voki-ia
(Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 ✡ Uva poua viropa kukara kovo-ia
Sabat voki-ia. Uva rera voeaaro dis-
aipel kukara tuepaoro rovoaepa vo kovo
sovara-ia vokapaoro.
24 Uva rerare oiso puraaepa Farisi, "Kek-
eri. Uva apeisi iava oiso piepai Sabat voki-
ia oa-ia viapau uvuipaai, uvare Reo Taisi
putepaivoi?"
25 Oa iava voea akereva Jisas, *"E viapau
va vieipataveira vao iava osa piereva De-
vit tuariri rutu, ira ogoevira toureva ora
voeaovio oea tapo toupareva?*
26 ✡ Oa-ia ita koataroepa Pauto vo
kepaaro-ia vo vuutao-ia oa-ia Abaiata
prisparoepa. Uva bret aioreva vao oa-ia
viapau uvuipa akukutoa vai ra va aioreve.
Va vao bret oa oisoa vatepaive Pautoa-pa

✡ **2:12:** Mt 9:33 ✡ **2:13:** Mk 1:45 ✡ **2:14:** Mt 8:22 ✡ **2:16:** Ap 23:9 ✡ **2:17:** 1 Ti 1:15 ✡ **2:20:** Lu 17:22
✡ **2:23:** Diu 23:25 ✡ **2:26:** 1 Sml 21:1-6; 2 Sml 8:17

ra va kekepareve. Pris irara raga uvuipaai va aiopasa. Uva rera voeao vatereva oea tapo oisoa toupareve?"

27 ✡ Uva voea tavireva, *"Sabat voki oirato tauvapasa pura piropa. Viapau oiso oirato puraro viropa Sabat vokipa oiso ra rera tokipaive.*

28 Easi Oirato Oviitoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa varao opitupituroa pura-paiveira vo Sabat voki-ia."

3

Jisas Pakoeto Ruvarureva (Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Uva voava ita vo ovokivu-ia uva vore-vira koataroepa Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Jiu vaaro, osa voa toupareva iravu oirato kopii vavaeto.

2 ✡ Uva rera-ia siituepaaepa oiso vosa rera porete piereve vo Sabat voki-ia, ra rera iava gasiive oai iava.

3 Uva rera pakoeto tavireva, *"Toreu ra uriou vore."*

4 Oa iava voea akereva Reo Taisi iava oiso puraoro, *"Apeisi torevokopai vao Sabat voki vearoa purapasa, eke vuria pu-rapasa? Oira porete piepasa, eke oira upopasa?"* Oa iava ora tape pieaepa ita.

5 Uva kasipuvira poreroepa voeare, uvare voea iava sopaura vavagisipaepa. Oa-a vao oa iava rerare vovouisi va-vataepa. Uva rera pakoeto tavireva, *"Vavaea irairari va torevokooro."* Uva va irairareva. Oa iava rerare vavaea vearo ovoiepa.

6 ✡ Uva Farisi ora reosa avaaepa voeao tapo King Herot tauvapa irara oiso, "Apeisi vai iava rera upope?"

Riro Uvuru Touva Toko Rovu Vatuaro-ia Rogaraua-ia (Matyu 12:15-21)

7 ✡ Jisas rera voeaaro tapo disaipel vararoepa vore toko rovu. Oa iava voeareo vova Galili-ia ora Judia-ia oearea rutu rera sirova utupaaepa.

8 Ora voeao Jerusalem iava ora vova Idu-mia, ora vova ivirovira Jodan ora voeao Taia-ia vatuaro ora Saidon-ia. Ogururoa rutu-a voeao oea rera iare urioaepa, uvare riro-a Jisas vo kovoaro oa iava uvuiva.

9 Osa iava voea tavireva disaipel irara oaro, oiso ra uvuoa vai ravaaive. Teapi oirara urioave ra rera tavuruoro ora gu-ruave.

10 Uvare voa riro irara rutu porete pie rovorevoiva, oearovu oupiarovuva vo uvuru ugapaoro koatapaaepa Jisas-ia riru-pasa.

11 ✡ Uva tugarapa irara rera kekeiva. Oa iava rerare takua viropa oiveoro oiso puraoro, "Vii-a Pauto Oviitoaaro."

12 ✡ Oa-a eva oa iava voea vosireva riro goruvira oiso puraoro, *"Opeita ragai iava tavipatavere poeravira."*

Katai Tau Erao (12) Roporeva Jisas (Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 ✡ Uva Jisas iparoepa pukuia-ia, uvare oiso ruipaparoepa ra oeai reesireve. Oa iava voeare voeao keeraroepa.

14 Uva katai tau erao (12) roporeva oiso ra rera tapo toupaive. Oa iava voea vaisireva oiso, Aposel irara. Ra va iava voea siporeve oearovu rutupa siposipopasa.

15 Uva gorua voeapa karoporeva vaore, oiso ra va iava tugara kosi piepaive.

16 ✡ Voea-a voeao katai tau erao oiso, Saimon-a ro ira-ia vo vaisio tovoreva, Pita.

17 Ora Jems Sebedi oviitoareiaro ora Jon, vo araorei vaisireva oiso, Boanesis. Va vituaro iava uvare riro varakeo reotoarei-a.

18 Andru ora Filip, ora Batolomyu, ora Matyu, ora Tomas. Jems oviitoaaro Alfias ora Tadias ora Saimon Selot.

19 Ora Judas Iskariot, ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaearo iare.

Vo Jisas Vaio Vo Reoaro Toupai Ora Bielsebul (Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23, 12:10)

20 Oire uva Jisas kepa-ia koataroepa. Oa iava voa rera iare vorevira ita ora guruaepa oirara rutu. Osa-a eisi osa iava viapau uvuiaepa oiso ra aioive, uvare riro uvuru rutu-a.

✡ **2:27:** Eks 23:12 ✡ **3:2:** Lu 14:1, 20:20 ✡ **3:6:** Mk 12:13 ✡ **3:7:** Mt 4:25 ✡ **3:11:** Mt 14:33 ✡ **3:12:** Mk 1:25, 34 ✡ **3:13:** Mt 5:1; Lu 9:1 ✡ **3:16:** Jo 1:42 ✡ **3:21:** Jo 10:20; Ap 26:24

21 ✡ Uva Jisas sara iraraaro va iava vao uvuiva. Osa iava urioaepa rera ou piesa, uvare oeavu oirara oiso puraaepa, “Easi ro kokoropa.”
22 Uva voea Reo Taisi-ia tarai irara urioaepa Jerusalem iava varaoro. Uva oiso puraaepa, “Ira-ia pouparo viroveira tugarapa reipato rera vaisiaro, Bielsebul. Ira vo goruaro iavirava tugara kosi piepareveira.”
23 Oa iava Jisas voeare keeraroepa ruu reo purasa voeapa oiso, *“Apeisi ragavira ra Seten uvuipa ra ora siguro?*
24 Vosa osarai ora aveavepaave, ra viapau vearovira toupaive.
25 Ora vosa oaaoi ora sikaave katai kepa vai ora upooro, uva viapau uvuipaai ra oisi iava vearovira touive.
26 Ra vosa Seten ora vuri pieparo, ra viapau goruvira toupareve. Ra rera vo saraaro toko ovoi piro, ra oisi iava opesi ovoiro.”
27 ✡ Uva vo reo-a vao oa-ia oiso puraroepa, *“Viapau irai uvuipa ra koata ragaro vo goruto vo kepaaro-ia rera varaaro kavirusa. Ari vosa rera tuuke rovoreve iroiro-ia ro goruto, oire ra rera varaaro kavirureve.*
28 *“Oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Pauto vuriara rutu verarevere ora orekerovu varao takau reoro varao oara purapaiveira oirara.*
29 Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve rera akaipa piepaoro, eva-a oa-ia viapau Pauto uvuipa ra va verareve rera iava va vao vuria oaro. Oa touvira rera vuri piepaiverea vokiara rutu-ia.”
30 Uva Jisas oiso puraroepa uvare oearovu oiso purapaaepa, “Ira sopaaro-ia ro tugarato touparevoi.”

Jisas Aakoaro Iava Ora Araoko Iraraaro (Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Uva aakova ora araoko irara oavaoa karea viropa ratau tousa uvava aruaepa rerare, oiso ra vo avao iare urioro.
32 Ari ita, riro uvuru rutu Jisas tavurupaiva. Uva rera taviiva oiso puraoro, “Kekeri. Aakoara ora vii araoko iraraaro oavaoa oiso torepaai ratau. Oea vii kekesa auepaai.”
33 Oa iava voea vo reoaro pukooro oiso voea akereva, *“Irouva aako ora irou irara araoko irara oaa?”*
34 Uva ora poreroepa voea iare oea rera tapo toupaiva voeare oiso purasa, *“Visii-a aakoa vase ora visii-a vao ragai araoko iraraaro.*
35 Uvare ro ira Pauto vo vovouaro sirova utuparo, ira ita-a eera araokotoa oaa ora taataava oaa ora aako.”

4

Vo Oirato Vuruara Vikipareva Kovoa-ia (Matyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 ✡ Uva vorerivira ita voea siposipopaoro rovoroepa vo toko rovu-ia Galili-ia. Uva riro uruiro rera tavuruiva. Oa iava kaero viropa uvuo-ia voa pausa, osa toko rovu ivara-ia toupaeva. Uva va-ia pauroepa ovusa vo uvuru rogaraua-ia toupaiva.
2 Uva voava voea siposiporeva riroara rutu-ia ovoovo reoro oara-ia oiso puraroepa voeare,
3 *“Uvuta. Iravu oirato avaroera wit koko vikisa varuparo.*
4 Uva vara vikiparevora osa oaravu vo kovepaera raivaaro. Uva kokio kare vara aiopasa uriopaaera.
5 Ovusa oaravu avekepa tapiro kovepaera vo uva viapau rirovira toupaive rasia vai vearoa vai. Oa iava ikauvira raga kova ovoiera.
6 Uva ita, ravireo kaero viro vara raverave piesa vara erako pieoro. Aue-ia ita uvare viapau vavurupatoa vai ita. Oa iava raveraveera.
7 Ari oaravu kovepaera kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Uva kokopa kou varare tavuruoro riroera. Oa iava viapau kueera ita.
8 ✡ Ari oaravu koveera vearo rasi-ia. *Oa iava vearovira raga kovaera. Uva vearovira kueera rirovira. Oaravu aue-ia uvuipaera peva tau (30), ari oaravu aue-ia katai vatara tau (60), ari oaravu aue-ia uvuipaera katai vovoto (100).”*
9 Uva oiso puraroepa, *“Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupareve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.”*

✡ **3:27:** Ais 49:24-25 ✡ **4:1:** Mk 2:13 ✡ **4:8:** Jo 15:5; Kl 1:6

Vo Ovoovo Reo Vituaro Toupai (Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Uva oearovu oirara Jisas arova kareaepa ora katai tau erao (12) disaipel. Ora oearovu oea rera tapo toupaiva, oea rera akeiva vo reoro porearore varao ovoovo reoro.
11 ✡ Oa iava voea raga tavireva oiso, *"Vo reo vao oa vataupai, oa vituaro iava visii tavirevora Pauto ora rera vo Saraaro iava. Ari ita, voeao oea ratauvira toupaiveira ragai vo vovouaropa, oeapa vo siposipo puraavoi ovoovovira.*
12 ✡ Ari ita,

'Vura ragapaivo osa viapau vo reo vituaro eveipaivo. Ora va uru pie ragapaivo osa viapau va-ia taraipai oisopa, Teapi porea viro ra vuriara oaive vera piro voea iava.' "

Ovoovo Reo Aue Iava Wit Koko Vikipato Aviavi Piereva Jisas (Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Uva Jisas voea tavireva, *"Vosa viapau vao-ia taraipata ovoovo reo, uva apeisi ragavira oreorovu-ia taraipatavere ovoovo reoro?*
14 Wit koko vikivikipato ira oiso toupare osa ro ira Pauto vo reoaro paupare.
15 ✡ Uva varao oara kovepai raiva-ia, uva evoa ora paupai reoa. Ovusa uvupaive ra Seten ita urio ovoiro vo reo kaviru ovoisa vao oa oisoa voea sopaaro-ia toupave.
16 Ari varao oara ora paupape avekepa tapiro oa oiso toupai, Oea-a vo reo uvuivoi. Oa iava va ou ovoivoi roruvira raga.
17 Vo osa viapau ikopitoa vai va-ia, vo osa ovurirovu rutu sasararo pou piro vare vao Pauto vo reoaro. Oire ra va iava ikauvira vo reo kavuive.
18 Ari oearovu *oiso toupai, Oea vuutaaro-ia wit koko kovepai rokarokapa kou sovara-ia. Evoea ita oea vo reo uvuivoi.*
19 Ari ita, rirovira rutu rugorugoopaai varao ruture vo rasio iava vara, uvare oiso rugoopaai ra riroara vai rutu gurupaive moniara vai ora orekerovu rutu riiriipaive. Oara rutu evara oara Pauto vo reoaro tavurupaiveira. Eisi osa vituaro iava viapau vo reo eva kuea vai voea sopaaro-ia.
20 Ari ita, oearovu oiso toupai osa vearoa rasia, oa iava voa vearovira ora pauepa. Uva voa vo reo tokiiva va sirova utuoro. Oa iava rirovira kueepa oiso, oaravu uvuipaepa peva tau-ia (30), ari oaravu katai vatara tau-ia (60), ari oaravu uvuipai katai vovoto-ia (100) uvuiepa."

Vuravu Vatauiva Baket Reroaro (Luk 8:16-18)

21 Uva voea akereva, *"E vuravu kaepatavoi ra oira tovota baket sopaaro-ia, ora uruara ita reroaro oira tovota voa? Viapau. Easi tebol ivara-ia oira tovopata.*
22 ✡ Ari ita, orekerovu rutu vatauvira toupaiveira oara rutu poeravira kosi piroverea. Ora varao oara rakupareve, oara rutu poerareverea rara utupaua.
23 Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupareve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito."
24 ✡ Uva voeare oiso puraroepa, *"Vearovira rutu uvupata. Vosa gare visivi uvupata, eva-a oa iava gare visivi taraipatavere. Ari vosa rirovira rutu uvupata, osa iava uvuipatai ita ra taraipatavere rutu. Vosa vearovira rutu vo reo sirova utupata, eisi osa iava vo reo-ia vearovira tarai iraopataverea.*
25 ✡ Vosa vo taraio kovo piereve, ira ita uvuiparoi ita vorerivira ouroverea. Ari vosa ro ira viapau garea vai-ia pitureve, ira uvuiparoi ita apotaroverea rutu."

Ovoovo Reo Aue Kovaaro Iava Wit Koko

26 ✡ Uva oiso puraroepa voeare, *"Pauto vo Saraaro oiso rutu toupai osa oirato ira wit takuraro vikiparoi vo rasitoa-ia.*
27 Uva *kareroe vokiaro uusisa. Uva avitoa-ia eraoroe osa kovae. Osa viapau vara-ia taraiparoe.*
28 Rasito raga iava kovapapeira varao witara. Uva rovovira rovopa vakipa kae rovo piro. Ari va isivaaro iava kuepe viorosa.
29 ✡ Uva vioroepa vo kue. Oa iava rotureva, vo uvare rotupa vuuta-ia tuguraepa."

✡ **4:11:** 1 Ko 5:12; Kl 4:5 ✡ **4:12:** Ais 6:9; Ro 11:8 ✡ **4:15:** Mk 2:23, 26 ✡ **4:22:** Mt 10:26 ✡ **4:24:** Lu 6:38 ✡ **4:25:** Mt 13:12, 25:29 ✡ **4:26:** Mt 13:24 ✡ **4:29:** Re 14:15

Ovoovo Reo Mastet Vuruaro Iava (Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)

30 Uva ita oiso akereva, *“Aa vao oiso toupai Pauto vo Saraaro? Ora aa vo reo ovoovo reo vava ovoovopai, oa iava uvuipatai oai iava ra va-ia roroiopata?*
31 Oiso rutu toupaivoi osa oavu aioa oa oiso vaisipaiveira, mastet. Oeva iava oisoa *aisivu pauive ra kovape. Ra rirovira rirope. Gare isivi rutu aisia-ia putepaiveira orekerovu rutu kuearo.*
32 Uva vosa kovape, ra kovaoro ipape. Ra vara rutu-ia puteve evaoara riropavira rutu rao puraoro. Osa iava virata kokioro pitupaive vuavuapasa voa, ora voa epitapaave tapo.”

Jisas Siposipopaoro Ovoovo Reo Purareva (Matyu 13:34-35)

33 ✡ Oire uva vo reoro-ia ovoovo reoro voea tavitavireva, oiso ra uvuiave vara uvusa.
34 ✡ Uva ita, viapau oiso voeapa vo reoro aviavi piereva varao ovoovo reoro. Ari vosa disaipel irara oaro raga tapo oisoa toupareve, ra voea ragapa orekerovu rutu aviavi piepareve.

Purepa Kiuvu Rite Piereva Jisas (Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Ovaiarovi vuri eveivei-ia voea disaipel tavireva oiso, *“Irata, ra ouruiara ivirovio ovarata-ia.”*
36 ✡ Uva vo uvuru arova kaea viropa uvuoa-ia rera tapo Jisas. Vo osa oaravivu garepa uvuoro oara voea sirova utuepa.
37 Uva vusireva riroto kiuvu. Oa iava sigato kaero viropa uvuoa sovara iare ora va ivara-ia. Uva gareavi raga kavu piropa, ra agasio uukova uvuoa-ia.
38 Vo osa rera oira vituaro-ia uusiparoepa orave ivara-ia kukue otarapaoro. Uva rera eraopaiva oiso purapaoro, “Tisa, e viapau vao sovoparivoi oa iava viapau igeipa siraopau? Oa-ia igeipa tutuu pievoi ra kopiiio.”
39 Oa iava Jisas erao ovoiroepa. Uva kiuvu rakote piesa reoroepa ora rirova toruva tavireva, *“Varau ra ora siroi pieu.”* Uva kiuvu rerereva riteoro.
40 ✡ Oa iava Jisas voea akereva oiso, *“Eakepa uriripatai? Ari ita, vosa raria vai toupaive, oire ra viapau uriripata.”*
41 Osa uriri iraopaoro ora voea raga oiso puraaepa, “Easi iroutoa rutu-a ro, uvare kiuvu rera uvu ovoire ora uukova?”

5

Tugara Kosi Piereva Oiratoa Iava Gerasa Taere-ia (Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Uva Jisas ora rera voeaaro disaipel rereiva ivirovira rovua iava vao Gerasa taere-ia sovara-ia.
2 Oire vosa uvuoa iava rereiva uva oiratoava aivaroivoiva, ira tova urui iava kosiro viropa. Ro ira-ia oisoa toupaive tugara.
3 Uva voa raga oisoa toupareve tova urui-ia. Uva viapau oiso ra oiratoa vai uvuiro rera tuukesa voa aue-ia sen iro vai.
4 Ari ita, vokiara rutu-ia oisoa rera vavaearaaro tuuke ragapaive sen iroro-ia. Ora oaravu oara-ia oisoa rera kokotoaro taki ragapaive, ovusa vara rutu tokotokopareve. Viapau rutu irai uvuiparo ra rera tuukereve rera tarai piesa.
5 Oire vo osa vokiara rutu-ia aue-ia aviaviaroro ora vo vokiaroro uva oisoa toupareve vo pukuiara ora vo tova uruiro. Ra gaupareve ora rera raga ora upopaoro vorarova varaua iava aue-ia aveke ora tatupaoro.
6 ✡ Uva Jisas tuepaoro tauai ikaureva rerare taku virosa.
7 ✡ Oa iava rirovira oivepaoro oiso puraroepa, “Apeisi vai ruipapauei ragaire vii Jisas? Pauto Oviitoaaro ro oiso rutu viara-ia. Ragaipe. Vii arepaavoi vo Pauto vaisiaro sovara-ia oiso, Opeita ragai tekipari.”
8 Oiso puraroepa oiso-ia uvare Jisas rerare oiso puraroepa, *“Oiratoa iava kosi virou eera vii tugarato.”*
9 Oa iava Jisas rera akereva oiso, *“Irouto-a vii vaisiaro?”* Uva rera tavireva, “Vaisia oaa Riro Irara, uvare riro irara igei tugara.”

✡ **4:33:** Jo 16:12 ✡ **4:34:** Jo 16:25 ✡ **4:36:** Mk 5:2, 21 7:1 ✡ **4:40:** Mk 16:14 ✡ **5:6:** Mt 4:9 ✡ **5:7:** Ap 16:17; Hi 7:1

10 Uva tuupavira oiso raga rera ake-
pareva oiso puraoro, “Opeita igei sigupari
tauai vaire.”
11 Uva oisoa koiepa tapatapa toupaive
pukuia-ia vatuaro-ia. Oa oisoa aiopaive.
12 Uva Jisas akeiva oiso puraoro, “Igei
siguri ra koie kare sopaaro-ia rokoio.”
13 Uva voea iava vasereva. Oa iava
voea tugara kosia viropa vo koie kare-
ia koatasa. Uvava koie kare ikauoro
varaaepa vaesia-ia ora vikisa rovu-ia. Oa
iava kopiiaepa uuko ovi sovara-ia. Voea
rutu uvuiaro erao tuku (2,000).
14 Uva koie tokipa irara toriiva vorarore
uruiara-ia ora uvarovu tapo tavitavipasa.
Oa iava urioaepa aue kekesa vao oa pu-
rareva.
15 Uva urioaepa Jisas iare. Oa iava rera
kekeiva ira-ia oisoa toupaive riro irara
tugara, osa varo tuuava pauparoepa ora
torevoko rugoo tapo. Oa iava uririaepa.
16 Oire voea-a voeao oea ruvara-ia tu-
gara kosi piereva rera iava ro-ia, oea
oearovupa siposipopaiva vao iava, uvare
oisoa tugara rera-ia toupaive ora aue iava
koie ragui.
17 Oire eva-a oa iava Jisas aruiva, oiso ra
uruia oaive iava avaro.
18 ✡ Osa-a eisi osa iava koataroepa
uvuoa-ia. Uva rera ro ira-ia oisoa toupaive
tugara ira ruipaparoepa oiso ra rera
sirova utuparo.
19 Uva Jisas rerare koruoro rera tavireva
oiso, *“Avau vore uruia oara ora sara irara
oara iare. Ra voea taviri aue iava siraoa
oa-ia vo kovo purare Turaro vii-ia.”*
20 Oire uva avaroepa vo uruiro iare
Dikapolis oa porearo oiso vaisipaiveira,
Katai Tau Uruiro. Uva voa vao iava tavi-
taviroepa riro kovo oa purareva Jisas rera-
ia. Osa iava uruiara rutu tavetaveiva va
iava.

Vo Jisas Reito Oviivaaro Porete Piereva Ora Iriavu Riakova Iria Rera Varoaro-ia Pitueva
(Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Oa iava Jisas iviroroepa ovaratavu
iare. Uva riro irara ora guruaepa rera
iare. Uva vo raga toureva uuko ovi vatu-
aro.
22 Uva Jiu vaaro Reo Taisi Uvupa Kepa
tokipato urioroepa. Rera vaisiaro ro-ia,
Jairas. Uva Jisas kekeoro takuro viropa vo
rera kokotoaro-ia rekuoro.
23 Oa iava oiso puraroepa rirovira rutu
rera areoro, “Kakaeva oaapa tutuu piepai
ra kopiio. Vii arepaavoi ra vavaea oara
tovori oira-ia, ra va iava poreteo ora tooo
vorevira.”
24 Oire uva Jisas rera sirova uturoepa.
Uva riro irara vaiterei sirova utuaepa. Oa
iava tutututuu piepaiva.

25 ✡ Uva iriavu riakova iria-ia oisoa
kekira koveparo vokiara rutu-ia. Uva oisi
raga toupaoro katai tau erao (12) ivaro-ia
tuguraopa vo upia purapaoro.
26 Uva riro irara rutu iare oisoa ava ra-
gapao, oiso ra oirapa vo ruvaru purapaive,
ra opesipe vo kopii. Uva oisoa voeapa ora
vori via pie ragapao. Vo ovusa vo kopii
oirare riropape rutu, ovusa ora apota pie
ragapao.
27 Uva Jisas iava uvueva, oa iava riro
uvuru sovara-ia rera iare koataopa, oiso
ra oira porete piereve. Uva varoa vatuaro-
ia pitueva vao rera vaaro.
28 Aue iava uvare oira raga oiso ora ru-
goopaopa, Vosa rera vaaro-ia pitua varoa,
ra vearora poreteoro.
29 Uva vo vokia-a eva opesiepa upia. Uva
varaua sovoeva uvare varaaepa.
30 ✡ Oisi-a eisi osa iava varaua sovoreva
Jisas oiso, Easi iravu iare avai gorua ragai
iava. Oa iava ora poreroepa voeare oiso
puraoro, *“Irou varoa-ia pituvoi?”*
31 Uva rera voeaaro disaipel rera akeiva
oiso, “E vo uvuruo vurapari oea vii iare
tutuu piepai. Uva apeisi iava oiso akepari,
Irouto ragai-ia piture?”
32 Oa iava voea vuravurapareva oiso ra
ro kekereve ira rera-ia piturevoi.
33 Osa riakova raga va vao ravaeva oa
oira-ia karekeepa. Oa iava rikerikepaopa
uriripaoro. Uva rekueva rera kokotoaro-
ia. Oa iava oiraopavira rera tavieva.
34 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa oirare,
*“Oviiva oaa. Vii vaaro oirao piea vii porete
pievoi ravotovira. Avau gavaurea-ia, ari
veaarouei.”*

✡ **5:18:** Ap 16:39 ✡ **5:25:** Lev 15:25 ✡ **5:30:** Lu 5:17 ✡ **5:34:** Je 2:16

35 Uva eisi puraparoepa ovusa Sinagog
tokipato voeaaro poua viropa oiso tavisa,
“Vii oviivaaro kopiioi. Uva uvuipau ra
rerare koruu eera Tisato. Ra oirape iria
kopiioi.”
36 Uva Jisas voea uvupaoro rera tavireva
Sinagog tokipato oiso, *“Opeita uriripau.
Ragai oirao pieri.”*
37 Uva voeare koruroepa. Oa iava voea
raga oureva oiso-ia, Pita-a ro, ora Jems,
ora Jon araokotoaaro Jems.
38 Uva karea viropa voa vo Jairus vo
kepaaro-ia. Oa iava gauara uvuiva. Uva
voea kekereva vo ovusa siraopaaepa gau
iraopaoro rutu.
39 ✡ Uva Jisas koataroepa. Oa iava
voeare oiso puraroepa, *“Eake iraopa gau-
pata? Ari o kakaeva viapau oiso kopiioi.
Iria uusipaoi.”*
40 Oire uva rera agesipaiva rutu. Oa
iava voea kosi piereva. Uva aitetoarei
ora kakaeva aakoaro rera sirova utuaepa,
ovusa koataroepa vo uva toupaeva kakae
kopii.
41 Oire oira vavaearo-ia pituoro vo reo
purareva, *“Talita kumi.”* Oa porearo oiso
purapai, *“Tavauruva, ragai vii tavipaa oiso
ra toreu.”*
42 Oire uva oira-a eira tavauruva
vaviopavira raga toreopa voka ovoisa. Oa
iava oira-ia tavetave iraoiva rutu. Oira
uvuiaro riroaro aue-ia uvuipaoi katai tau
erao (12) ivaro.
43 Uva Jisas voea vosireva va iava vao-ia
oa purareva oiso, *“Teapi irai uvureve oira
iava. Oire ra aioa vai vateta oirapa ra oai
aioeve.”*

6

Viapau Jisas-pa Oisoa Avivikepaave Voia Nasaret-ia
(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Uva Jisas voa kavureva vore rera vo
taerearo rutu iare. Oa iava rera sirova
utuaepa rera voeaaro disaipel.
2 ✡ Uva Sabat voki tuguraepa. Uva
avaroepa siposiposa vo Reo Taisi Uvupa
Kepa-ia. Uva tavetave iraopaiva rera
vo siposipoaro uvupaoro. Osa iava oiso
puraaepa, “Ovu irao ro vo pitupituro
ourevora? Iroutoa vai rera vaterevora vo
tarairo? Ora vao ravoto kovo, oa purapare
ora rera vavaearo-ia?
3 ✡ Easi viapau oiso kepa paupato rera
ro-ia Maria oviitoaaro, raa? Uvare oiratoa
raga-a ro-ia. Ari ita, araoko irara voeao
Jems vase ora Josis, ora Judas, ora Saimon,
ora taataa riakoaro vairo airoa vigei tapo
toupaiveira.” Uva rerare kasipuaepa.
4 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa,
*“Vosa oearovu voeao ouruirovu raga iava,
evoea-a oea profetatoapa avivikepaaveira.
Ari viapau oiso voeao rera vo taerearo
rutu-ia tou irara rerapa avivikepaaveira,
ora sara irara oaro, ora voeao oea vo aao
vo kepaaro-ia toupaiveira.”*
5 Osa iava viapau uvuipa ra riropa ravo-
toro vai purapareve voa. Ari uvuipa ra
vavaea raga tovopareve voearovio-ia up-
iapa irara voea porete piepaoro.
6 Uva Jisas tavetave iraopareva voea
vo vovouroaro-ia varao oirao pie asa
vovouro. Vo osa avaroepa siposiposa
uruiara rutu-ia oirarapa.

Jisas Katai Tau Eraopa Disaipel Kovo Vateroepa
(Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

7 ✡ Uva voea voeao katai tau erao
(12) oeare keeraroepa. Oa iava voea
arureva toatoa pievira. Uva voeapa gorua
karoporeva auere ra va iava tugara kosi
piepaive.
8 Uva goruvira voea tavireva oiso,
*“Teapi oaravu avu vai kaepatavere voka-
paoro. Ari aue raga tooroara vai. Viapau
aue breteara vai ora oapara vai ora
moniara vai.*
9 Ari aue raga tasipara. Ora viapau
oiso ra vaiterei kuvupatoarei, ari kataitoa
raga.
10 Vosa ourui-ia kareta virora, uvuipatai
ra koatata katai kepa vai-ia. Evoa uva
toupaoro uvuipatai ra oirara-ia kovopata
uruia sovara-ia. Oire voava visii rutu ita
kosita viro ita ra avata.
11 Vosa ourui visiipa reasipape visii uvu
arapa, ra voa kavuta ora visii iava koko-

✡ **5:39:** Jo 11:11 ✡ **6:2:** Mt 4:23 ✡ **6:3:** Mt 12:46, 11:6 ✡ **6:4:** Jo 4:44 ✡ **6:7:** Lu 10:1 ✡ **6:12:** Mt 11:1

toara iava poupou tovetoveoro, voea vo kaureoroaro reesioro."
12 ✡ Uva avaaepa siposiposa oiso ra oearovu rutu iava sopaura poreive.
13 ✡ Uva riro irara rutu iava tugara kosi piepaiva. Uva gorua ovoovopaoro korovo oviro tovopaiva voeao-ia oea upiaarava toupaiva. Oa iava porete ovoipaaepa.

Jon Baptais Kopiiroepa (Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20, 9:7-9)

14 Uva King Herot uvureva varao iava, uvare uvarovu rutu Jisas vaisiaro virireva. Osa iava eisi oeavu oiso puraaepa, "Easi pasi Jon Baptais vai-a eera, ira vorevira tootooroi. Ira uvuipa ra evo kovoro ravoto kovoro purapareve ita."
15 ✡ Vo osa oearovu oiso purapaaepa, "Easi Ilaija-a eera profetato." Osa oearovu oiso purapaaepa, "Profetatoa rutu-a eera oiso rera osa tuariripato."

16 Oa iava Herot oiso puraroepa, "Easi Jon vai-a eera ro ira tokoavora, ira vorevira toreroe."
17-19 ✡ Vao iava osa Herot voea arureva tuaririvi oiso ra rera rauive aue Jon. Ra rera tuukeive vo tuukepa kepa auepa Herodias riakovaaro Filip araokoto iria ita oureva Herot. Uva Herodias aveave iraopaopa rirovira rerare, uvare Jon Herot-re kasipuroepa oiso puraoro rerare, "Vuria purari ora vii araokotoaaro riakooro. Viapau oisi torevokopapeira. Oa iava Herodias oiso ruipapaopa ra Jon kopiiro. Uva viapau uvuipaopa.
20 Vo osa Herot avivikeparoepa Jon-pa, uvare rera-ia taraiparoepa oiso, Vearo vovouto ora vearo sopato. Oa iava vearovira rera tokipareva. Oire vosa uvureva, oa iava ruruvutuepa rugooaro rerare. Oa iava oiso ruipaparoepa ra rera rutu tuu pievira rera uvureve.

21 Uva pou piropa vo vuutao oa iava vo vokia kavauroepa Herot, ovokia-ia uvuiopa oiso ra oira vo ruipaaro kosi pieeve. Uva vo vokia voeapa aioa purareva reipa irara oaro, ora ami iava ofisa irara, ora oira vasi irara vova Galili.
22 Oire uva koataopa Herodias oviivaaro rekurekusa. Osa iava eisi Herot vearovira rutu oira vo rekurekuaro tuereva ora voeao oea rera tapo paupaaepa. Uva reito king oira tavireva tavauruva, "Vosa eakepa ruipapau, ra vii vatea va."
23 ✡ Uva oiso puraroepa oirare reo ovoi puraoro, "Vao oa areri ragai ruvara-ia oa-ia uvuiparai ra viipa va vatea. Eagara vosa eake vatea ragai varaaro iava oara tokipaaveira, oara-ia pute piea vai rutu-ia uvuiparai ra vii vatea oai."
24 Oire uva va iava avaopa aakova akesa oiso, "Eake vai arepaa?" Uva aakova oira tavieva, "Ari Jon Baptais iava kukue."
25 Oa iava ikauvira rutu voreopa vore reito. Uva oiso puraopa, "Vao-ia oapa ruipaparai. Ra va vateri ragaipa Jon Baptais iava kukueva, ra rera kukuearo tovori aue-ia tauo vai."
26 Uva rerare sopaua vavataepa rutu, uvare viapau oiso uvuiparoepa ora rera vaaro reo ovoi gasireve, vao oa purareva oira uvuru osireiaro-ia.
27 Oa iava iravu arureva voeao iava viurupa irara rera voeaaro. Uva rera tavireva oiso ra Jon kukuearova urioro. Uva avaroepa rera tokosa tuukepa kepa-ia.
28 Uva vo kokova voreroepa tauo-ia. Oa iava vo kokoa vatereva oirapa tavauruva. Uva vo kokova avaopa aakova vatesa.
29 Uva disaipel irara voeao Jon voeaaro rera iava uvuoro urioaepa vo kopii ousa. Oa iava rera tovaiva vo tova urui.

Jisas Riro Irara Rutu Aio Piereva Vo Vavae Tuku Rutu (5,000) (Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

30 Uva aposel irara vorevira kareaepa Jisas iare rera tavitavisa varao iava oara puraiva ora varao oara iava siposipoiva.
31 ✡ Uva oirara rutu ora voreripaaepa. Oa iava Jisas-pa ora rera voeaaro aposel viapau vuutaa vai toupaiva oiso ra oai-ia aioive. Eisi osa iava Jisas voea tavireva oiso puraoro, *"Oire irata ra vigei raga avavio uvavire kuvau tapi vai, ra voa reareata gare visivi."*

✡ **6:13:** Je 5:14 ✡ **6:15:** Mt 16:14 ✡ **6:17-19:** Lev 18:16, 20:21 ✡ **6:23:** Est 5:3, 6, 7:2 ✡ **6:31:** Mk 3:20

32 Oa iava ipaaepa uvuoa-ia. Oa iava
rera tapo avaaepa uvavure kuvau tapi.

33 Uva riro irara rutu voea tueiva vo uva
avaaepa. Oa iava taraiaepa voea-ia. Uva
rovoaepa ikaupaoro vova atoiaro oaive.
Osa iava Jisas-re vage rovopaoro voa poua
viropa.
34 Oa iava Jisas vera uviroroepa roga-
raua iare, vo osa riro irara rutu kekereva.
Oa iava oiso voeapa siraoroepa, uvare
oiso rutu paepa voeapa osa sipsip kare,
voeao oea viapau tokipatoa vai. Oire
uva Jisas rovoroepa voea siposipopaoro
riroara rutu iava.
35 Uva ravireo rokosa aueparoepa, oa
iava disaipel irara urioaepa rera iare rera
tavisa oiso, “Voavi-a vo-ia kuvau tapi. Uva
vokiei vigeire.
36 Voea aruri ra avaave uvaire ora
ouruiroi iare, ra aioara vai voriive ora
voeapa.”
37 ✡ Oa iava voea tavireva oiso, *“Voea
vateta aioara vai.”* Uva rerare oiso
puraaepa, “E apeisi-a, ruipapau ra vaova
avaio vao-ia erao vovoto kina (K200) bret
vorisa voeapa, eke?”
38 Uva voea akereva, *“Aa voviroa aue
bret, oara epao visii ruvara-ia?”* Oire uva
va iava rera taviiva oiso, “Easi vo vavaevi
raga aue bret ora kataitoarei ataritoarei.”

39 Uva voea tavireva oiso ra voea pau
pieive isiso kou-ia.
40 Uva pauaepa guruvira roopavira.
Oeavu aue-ia uvuipaaepa katai vovoto
(100), ari oeavu aue-ia uvuipaaepa vo
vavae tau (50).
41 Uva bret vavae oureva ora ataritoarei.
Uva viara-ia vurareva vo vuvuiua vuu-
rapa vaisi puraoro. Oa iava vara puteput-
ereva. Uva vara vatereva disaipelpa, oiso
ra voea roo pieive vara rutu-ia.
42 Oa iava voea oirara rutu aiooro
vukuaepa.
43 ✡ Oa iava vara ururukoaro gurugu-
ruiva. Uva aue-ia uvuiepa katai tau erao
(12) pekuri.
44 Voea uvuiaro voeao oirara raga ou-
vurua bret aioiva aue-ia uvuipaaepa vo
vavae tuku (5,000) oirara.

Jisas Toko Rovu Ivara-ia Vokareva (Matyu 14:22-23; Jon 6:15-21)

45 ✡ Uva Jisas voea disaipel aru ovoireva
uvuoa iare, oiso ra iraave eisire Betsaida
iare voea iava vaseoro oirara.
46 Oa iava voeava tavariooro varirisa
iparoepa pukuia-ia.
47 Uva vokiepa rerare osa uvuoa touvira
vokapaiva toko rovu vuutaro-ia, vo osa
Jisas raga touvira vo pukuia-ia toupareva.
48 ✡ Uva voea tuereva Jisas osa ora takau
piepaaepa tuaapaoro kiuvu iare. Oa iava
voea iare vokipaua rutu vokiroepa vo osa
ravireo kae viro asavira toureva. Uva
avaroepa vo toko rovu ivara-ia vokapaoro
voeava aivarosa.
49 Uva rera siituepaiva osa uuko rovu
ivara-ia vokapaoro urioroepa. Uva oiso
keapaaepa, Rera urauraaro. Uva rerapa
uriripaaepa gaupaoro.
50 ✡ Vao iava uvare rera vurapaoro
rirovira rutu uriri iraopaaepa. Oa iava
voeare reoroepa oiso puraoro, *“Ora tape
pieta. Opeita uriri ragapata. Easi, ragai-a
vao,”* osa puraroepa Jisas voeare.
51 Uva vo osa iparoepa uvuoa-ia, uva
kiuvu opesiroepa. Osa-a eisi osa iava rera-
ia tavetave iraopaiva.
52 Ari ita, uvare viapau roroiopaaepa vo
kovo-ia oa purareva bret-ia. Osa iava eisi
rera eveiivori rera vo goruaro iavirava.
Ari voeare vavagisivira raga toupaiva ru-
gooara.

Upiapa Irara Porete Piereva Jisas Genesaret-ia (Matyu 14:34-36)

53 ✡ Uva iviroaepa. Oa iava veraa viropa
vo Genesaret urui-ia. Oire uvuoa tuuiva
vo toko rovu vatuaro-ia.
54 Uva vera uviroaepa, oa iava rera evei
ovoiiva.
55 Uva tariripaaepa voraro rutu upiapa
irara kaepaoro rakorako ururo-ia rera
iare. Uva ouruirovu iava uriopaaepa Jisas
iava uvupaoro vore uva toupareva.
56 ✡ Oire oa iava Jisas uvarovure oisoa
avaparo garepa uruirovu iare ora riropa
uruiro. Uva oisoa upiapa irara tovopaive
vo uupa tapiro. Uva rera arepaiva oiso

✡ **6:37:** 2 Kin 4:42-44 ✡ **6:43:** Mk 8:14-21 ✡ **6:45:** Mk 8:22 ✡ **6:48:** Mt 13:35, 24:43 ✡ **6:50:** Mt 9:2 ✡ **6:53:** Jo 6:24-25 ✡ **6:56:** Mt 9:20

ra varoa vatuaro-ia pitupaive ra porete ovoipaave. Oa iava va-ia pitupaiva, uva porete ovoipaaepa voea rutu.

7

Pauto Vaaro Reo Taisi Oisoa Voea Aao Iraraaro Vo Taviaro-ia Putepaive (Matyu 15:1-9)

1 Uva Farisi rera ruvara-ia ora guru-aepa ora Reo Taisi-ia tarai irara, oea vova urioaepa Jerusalem-ia.
2 ✡ Oa iava eva disaipel irara tueiva rera voeaaro osa aiopaiva vavae sisu asavira raga, vo pitupituo Farisi vaaro gasipaoro.
3 Uva Farisi-pa irara ora Jiu-pa irara vo pitupituaro-a vao-ia vosa viapau vavaeara sisu rovoive, ra viapau uvuipaai ra aioive. Aue iava aao irara vo siposipoaro oisoa sirova utupaave.
4 Ora vosa aivaropa tapirova kareave, ra viapau vavae sisuave, ra ita viapau aioive ita. Uvare vo pitupituro rutu-a varao voea aao iraraaro varaaro oisi, vao kap sisupa, ari vao pitoka sisupa, ora tauoara varao oara oisoa purapaive bras-ia.
5 Uva Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara rera akeiva oiso, "Uva apeisi iava vii voeaaro disaipel viapau vigei aao iraraaro vo pitupituroaro sirova utupaai? Uva viapau vavae sisuai, oa iava aioivoi."
6 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Oiraoei ravaa reo vao profetato Aisaia oa-ia torevokovira rutu visii reesioro va rigatoreva riro rataratаa vovou irara visii.*
'Voea rutu raga vaisiaro kae pie raga-pai gisipoara raga iava, osa voea sopaaro tauaipai rutu ragaipa.
7 Oirara raga vo siposipoaro iava siposipopaiveira, ra oiso purapaave, Va vao-ia Pauto vo reoaro. Eisi osa iava ra-gaipa akukuvira rutu lotu ragapaaveira.'
Eisi osa puraroepa Aisaia.
8 Oa ita kavutava Pauto vaaro Reo Taisi oirato raga vo siposipoaro sirova utu-pasa."
9 Uva voea tavireva, *"Pauto vaaro Reo Taisi gasi iraopatavoi, oisore ra ora visii vo pitupituaro raga tokipata.*
10 ✡ Uvuta! Moses oiso puraroepa,
'Aako oarapa ora avivikepau ora aiteara. Ari ro ira aitetoarei takaupareve, eera-a ira kopii pieivere oearovu.'
11-12 *Vo osa visii oiso purapataveira, Aako ora aite viapau uvuiparai ra vei vatea varao, uvare Pautoa-pa vara rutu vate rovoavora.*
13 Vosa oisi piepata eisi, oire eva-a oa-ia Pauto vaaro Reo Taisi akaipa piepataveira visii vo pitupituroaro rigapaoro oearovu iare. Uva riroara rutu-a oara purap-ataveira."

Varao Iava Toupai Oara Sopaura Vuri Piepaiveira (Matyu 15:10-20)

14 Uva Jisas voeare keeraroepa ita. Oa iava voeare oiso puraroepa, *"Visii rutu uvuta! Ra roroiota vao-ia.*
15 Viapau oiso vao oa aiopare oirato oa rera sopaaro vuri piepaivoi, ari vao-a oa rera sopaaro iava kosipa piroi. Evara-a oara oirato vuri piepaivoi.
16 [Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira tou-pareve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.]"
17 ✡ Uva koataroepa kepa-ia oirara rutu arova ratau. Oa iava voa disaipel rera voeaaro rera akeiva vao iava ruu reo.
18 Oa iava voeare oiso puraroepa. *"E viapau taraia vaiei visii-ia oiso osa evoea oearovu? Uva viapau vara eveipatavoi varao oirato sopaaro-ia ora kiupai. Uva viapau rera vuri piepaivoi.*
19 ✡ Ari ita, aue iava uvare viapau ora kiupai sopaua-ia, ari vo raga sare-ia. Ra vorevira vusive." Uva vo reo-a vao oa-ia aioara ruture oiso puraroepa, *"Vearoara varao aioara rutu aiopasa."*
20 Uva va-a vao oa iava oiso puraroepa, *"Ari vaoa-ia vuri vovou oa oiratoa iava kosipapi oa rera vuri piepai.*
21 Ari ita, vo vuri rugooro-a varao oara kosipapi oirato sopaaro iava vuri rugoru-gooro oiso-ia, otopa pitupituro, kaviru, oira upo, riako riirii,
22 ✡ Oearovu vaaro riirii, vuri vovou, keakea reoro, getegete, *roruoru, reo toga, egaega, ora kokoropa vovou.*

✡ **7:2:** Lu 11:38 ✡ **7:6:** Ais 29:13 ✡ **7:10:** Eks 20:12; Diu 5:16; Lev 20:9 ✡ **7:17:** Mk 9:28 ✡ **7:19:** Ro 14:1-12; Kl 2:16 ✡ **7:22:** Mt 6:23

23 Evara rutu oara kosipa piroveira visii
sopaaro iava oara oirara vuri piepaivoi."

O-ia Finisia-pava Iria Jisas Oirao Pieva Rutu
(Matyu 15:21-28)

24 ✡ Uva evoava ita toparo viropa Jisas
aue iare avaoro Taia-ia. Uva voa okepavu-
ia voea asavira koataroepa. Ari ita, viapau
oiso uvuiparoepa ra tou ragareve rera
raga.
25 Oa iava vo voki raga-ia eva iriavu rera
iava uvuoro rera iare urioopa, iria oisoa
oviivaaro-ia tugara toupaive. Oa iava rera
kokotoaro-ia Jisas rekueva.
26 Oire uva osaravu raga iava oira, vo
sarao vo-ia Finisia oea oisoa Siria taere-ia
toupaive. Iria Jisas areeva oisore ra tugara
kosi piereve oviiva iava.
27 Uva oiso oira tavireva, *"Kakae vure
aio pie rovopai. Viapau oiso vearopai ra
kakae vure vo kuroroaro aio kuroro oupe
vara vikisa kaakau karepa."*
28 "Oiraopavira ita Turaro," osa puraopa
riakova, "Uvare kaakau kare uvuipaai
ururukoara raga aiopasa varao oara
kovepapeira vova tebol iava kakae vure
vaaro."
29 Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa,
*"Kareu ari tugarato kosirovi oviiva oara
iava, uvare vearo reo purari."*
30 Uva pouo viropa oira vo kepaaro-
ia. Oa iava oviiva kekeeva urua ivara-
ia uusivira, vo uvare tugarato oira iava
kosiro viropa.

Jisas Uvagito Vaaruuto Vearo Piereva
(Matyu 15:29-31)

31 Oire va-a eva oa iava vorevira
virireva Taia taere iava vore Saidon-ia
putesa aue iare Galili Rovu. Ora aue-
ia tapo putereva Katai Tau Uruiro-ia,
Dekapolis.
32 ✡ Uva iravuva urioaepa uvagito
vaaruuto. Oa iava Jisas areiva oiso ra rera-
ia vavaea tovoreve.
33 ✡ Oa iava voea arova rerava avaroepa
kuvau tapire. Uva voa sipareo tovoreva
rera kokiaro-ia ora ruiroepa. Oa iava aia
ita arevuotoa-ia pitureva.
34 Uva vuvuiua-ia vurareva. Uva vovou
iparoepa rerare oiso puraoro, *"Efata."*
Oiso ragavira oa porearo toupai, *"Auero
rutu karu piroi."*
35 ✡ Uva karu ovoiro viropa kokito
rerare, osa arevuoto tapo vase ovoireva.
Osa-a eisi osa iava torevokovira reo
ovoiroepa.
36 ✡ Uva Jisas riro goruvira rutu voea
vosi ragareva va iava vao oiso ra viapau
iraipa taviave. Ari ita, riro goruvira rutu
voea vosi ragapareva vo osa ora goru-
paaepa rutu va iava vao siposipopaoro.
37 Uva tavetaveiva rutu oiso purapaoro,
"Avoeao, vearoa rutu purarevo ro-ia
voeao uvagi irara oea uvu piepaoro, ora
vaaruu irara reoreo pierevo," eisa osa
purapaaepa.

8

Jisas Vo Resura Tuku Rutu (4,000) Aio Piereva
(Matyu 15:32-39)

1 Uva vo vokia-a vao oa-ia riro uvuru
toupaiva. Viapau aioa vai voeapa. Uva
voeare keeraroepa rera voeaaro disaipel
voea tavisa oiso,
2 ✡ *"Siraoparai voeaopa uvare vo peva-
ia voki touivo vigei tapo. Uva viapau
aiopaivo.*
3 Vosa voeare koruvio, ra voreave vo-
rarore ora voea vo uruiroaro. Ra raver-
aveave vo raivaaro, uvare oearovu riro
kaekae tapirova uriopaaerao."
4 Oa iava disaipel rera akeiva oiso, "Uva
ovu vai voea aio piepai. Ari raaka tapi
raga-a vo."
5 ✡ Eisi osa iava oiso voea akereva, *"Ovi-
rovua bret oa epao visii ruvara-ia?"* Oa
iava oiso puraaepa, "Ari erao vatara."
6 Uva voea pau piereva vo rasito. Oa
iava aue oureva erao vatara (7) bret. Uva
vara-ia vearo vaisi purareva vara pute-
puteoro. Osa iava vara vatereva rera
voeaaropa disaipel, oiso ra voea vate-
vateive taru.
7 ✡ Uva toupaiva atari kare gare karevi
raga. Uva vo kare-ia ita aia vearo vaisi

✡ **7:24:** Mt 11:21 ✡ **7:32:** Mk 5:23 ✡ **7:33:** Mk 8:23 ✡ **7:35:** Ais 35:5-6 ✡ **7:36:** Mk 1:44, 5:43 ✡ **8:2:** Mt 9:36 ✡ **8:5:** Mk 6:38 ✡ **8:7:** Mt 14:19

purareva. Oa iava voea tavireva oiso, *"Voea vateta atari kare."*
8 Uva voea aioivoiva, vukuaepa. Oa iava ururukoara guruiva erao vatara pekuri agasi pieoro vara-ia.
9 Uva voea rutu uvuiaro-a voea oiso toupaiva, vo resura tuku (4,000).
10 Oa iava voeare koruroepa. Uva rera tapo voeava tavari ovoioro uvuoa-ia ipa ovoiroepa ora disaipel irara tapo vore avasa vo Dalmanuta taere.

Vo Oearovu Jisas Arepaiva Oiso Ra Ravotoara Vai Kekeive
(Matyu 16:1-4; Luk 12:54-56)

11 ✡ Uva Farisi-pa irara urioaepa rera akesa oiso, "Ruipapaiei ra ravotoa vai purari vo goruo kareke pieoro vuvuiua iava." Oisi-a eisi osa kokarapaaepa.
12 Oa iava Jisas-re sopaua vavataepa. Osa iava oiso puraroepa, *"Eake vaire voeao vo vuutao iavapa irara ravoto arepaai? Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Viapau rutu uvuiparai ra ora ragai vo ravotoaro vituaro kareke piepaa visiipa."*
13 Oa iava voea arova voa kae viroroepa uvuoa iare. Uva avaroepa ivirosa ovaratavu iare.

Jisas Ovoovoa Purareva Yis-ia Vao Farisi-pa Irara Ora Herot
(Matyu 16:5-12)

14 Uva disaipel ovauaepa auere bret ora voeapa osa kataiavi raga toupaiva vo uvuoa.
15 ✡ Osa-a eisi osa iava Jisas voeare oiso puraroepa ovoovovira, *"Vaopa yis vatatopopatai Farisi-pa irara vaaro ora ro Herot."*
16 Uva oiso puraaepa ora voea raga, "Aue iava ita oiso vigei tavirevoi, uvare viapau bretea vaiei."
17 ✡ Uva Jisas vo reo sovoreva, oa iava oiso puraroepa, *"Apeisi iava eisi ora reopatai oiso, Viapau vigei bretea vaiei? E viapau sovopata ora viapau taraipatai? E sopaura oavisii vavagisipai?*
18-19 ✡ Ari ita, osireiara oavisii epao, uva viapau vara iava vurapataveira. Ora kokiara oavisii, uva viapau vara iava uvupataveira. E viapau vaore rugoopatai oa-ia vo vavae tukupa (5,000) vo *vavaea bret puteputeavora. Uva ovirovua pekuri oara agasi pietavora?"* Oa iava rerare oiso puraaepa, "Katai tau erao (12) aue pekuri."
20 Eisi osa iava voeare oiso puraroepa, *"Ari ita, ovokivu-ia resura tuku (4,000) vao aioivora erao vatara bret. Uva ovirovua aue pekuri oa agasi pietavora aue-ia bret ururukoro?"* Oa iava oiso puraaepa, "Erao vatara."
21 ✡ Osa iava eisi voea akereva oiso, *"E touvira vo kovo vituaro iava taraitavere vao-ia, raa?"*

Jisas Voosito Vura Piereva Betsaida-ia

22 ✡ Uva Betsaida urui-ia poua viropa. Oa iava iravu sipoiva rera iare voosito. Uva Jisas arepaiva oiso ra rera-ia pitureve.
23 ✡ Oa iava Jisas rera vavaearo-ia pituoro rerava kosiro viropa uruia iava. Uva Jisas rera osireiaro-ia ruiroiva, rera-ia vavaearei tovoreva. Oa iava oiso rera akereva, *"E oavu avu vai vurapari?"*
24 Uva voosito vurareva viara-ia oiso puraoro, "Ari ita, oirara siituepaavoi oea vokapaivoi. Uva voeapa oisi pai evaoara oara vokapaivoi."
25 Uva Jisas vorerivira ora rera iava vavaearei rera-ia ita tovoreva. Oa iava rera ro voosito tuupavira vurareva. Uva porete ovoiroepa roroiovira vuravura ovoioro.
26 ✡ Osa iava eisi Jisas rera aruoro oiso puraroepa, *"Kareu vii vo kepaaro iare. Ra opeita vo uruio iare vorevira voreu."*

Pita Jisas Vaisireva Oiso, Krais
(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 ✡ Uva Jisas avaroepa rera voeaaro tapo disaipel vo urio iare vo Sisaria voa raga Filipai. Uva voare avapaoro voea akereva oiso, *"Apeisi oirara ragai vaisipaiveira?"*
28 Uva oiso rera taviiva, "Ari oearovu oiso purapaaveira, Jon Baptais eera, osa oearovu oiso purapaave, Ilaija eera ro

✡ **8:11:** Mt 12:38-39; Jo 6:30 ✡ **8:15:** Lu 12:1 ✡ **8:17:** Ais 6:9-10 ✡ **8:18-19:** Jo 6:13 ✡ **8:21:** Mk 6:52 ✡ **8:22:** Mt 11:21 ✡ **8:23:** Mk 7:33 ✡ **8:26:** Mt 8:4 ✡ **8:27:** Jo 6:66-69 ✡ **8:29:** Jo 6:69, 11:27

profetato. Ari oearovu oiso purapaaveira, Vii iravu voea iava profet irara."

29 ✡ Oa iava voea akereva, *"Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?"* Oa iava Pita oiso puraroepa, "Ari vii-a Krais ro Ropoto viigoa arureva Pauto vore."

30 Uva voea vosireva oiso, *"Opeita eisi ragai iava oearoipa tavipatavere."*

Ravaavira Voeapa Tavitaviroepa Ora Rera Vaaro Iava Kopiia Jisas
(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Va vao isivaaro iava voea siposipooro rovoroepa ora rera iava oiso, *"Oirato Oviitoaaro riroara siitokaara ourevere. Irare isivaavere taru oira vasi irara, ora pris irara voeao reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora rera upoivere. Ra vo peva pie voki-ia torero vorevira."*

32 ✡ Uva poeravira eisi voea tavirevoiva, Pita rera-ia pituoro Jisas oureva rera tape piesa oiso puraoro, "Opeita oiso purapau."

33 Uva voeao disaipel vurasa ora poreroepa. Osa iava Pita vo rugooaro torevokopasa oiso puraroepa, *"Seten, ragai isivaaro-ia ora tovou. Viapau rutu rugoopauei Pauto varaarore. Ari varao ragare rugoopau oirato varaaro,"* osa puraroepa Jisas.

34 ✡ Oa iava oirara ruture keeraroepa ora disaipel irara ora rera iare. Uva voeare oiso puraroepa, *"Vosa ro ira vovouparo ra ragai sirova uturo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Oa iava uvuipa ra ora rerapa vavata siitoka kaereve, oiso osa vao evao parikou ragai sirova utupaoro vokiara rutu-ia.*

35 Ari ro ira tootooa virivaripareve, oava eva opesiroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro ora vao iava Vearo Siposipo eera-a ira tootooaro tapo virivariavere taru.

36 Aa vao-a vearoa oa oureverea oirato vo rasio-ia, vo rara auero rutu varao vo rasio iava oureve, ovusa tootooa oaro rutu viki ragapareve?

37 Uva eake vai oureverea vorevira tootooaro-ia tavariovira?

38 ✡ Ro ira ragaipa ariiro ora ragai siposipoaropa tapo vo oearovu osireiaroia voeao iava riro otopa irara ora voea vuri vovou irara, irapa ita eera utupaua Oirato Oviitoaaro ariiroverea vo vokio-ia oa-ia voreraverea vo Aiteto vaarova keraria, ora voeao tapo tugoropa irara ensel irara."

9

1 ✡ Uva Jisas voea tavireva oiso, *"Oiraopavira visii tavipaavoi, Oearovuei visii iava oea toupai vo-ia oea kopii asavira toupaoro Pauto vo Saraaro keke rovopaivere, vo osa goruvira karekepe."*

Jisas Iava Varaua Sisikorevira Karekeepa
(Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 ✡ Uva katai vatara vokiro putevoiva, Jisas Pita vase tapo iparoepa ora Jems ora Jon pukuia iare riro pukui vo uva varaua rera iava ora tavarioepa.

3 Varoara tapo oara sisikoreva. Uva viapau oiso irai vo rasio iava ra oisi eisi sisikoreve osa evara varoara.

4 Uva Ilaija vaio ora Moses ora karekesiepa. Uva vaiterei siituepaiva ovusa Jisas tapo ora reopasiepa.

5 Oa iava Pita Jisas-re oiso puraroepa, "Tisa, vo toupai vearovira. Uva igei uvuipaiei ra kepa peva vai pauio oiso, viipa okepai, ari Moses okepai, ari Ilaija okepai aue guruva keparo vai."

6 Oisi-a eisi osa pura ragaroepa Pita uvare rirovira rutu uririparoepa. Oa-a eva oa iava viapau vearovira rutu reoroepa.

7 ✡ Uva rukuta voea ruueva, osa oavu reo guruko karekeepa rukuta sovara-ia, oa-ia oiso puraroepa Pauto, "Eera rutu ragai Oviitoaaro ira kaviko iraopaaveira rutu. Ira uvu iraopata."

8 Osa iava ora vura ragapaaepa. Uva viapau oiso iravu avu vai kekepaiva, ari Jisas raga.

9 Uva vo osa varapaaepa pukui iava, uva Jisas voea vospareva oiso ra viapau oearoi tavipaivere vao iava oa kekeivoi. Ari vo raga osa Oirato Oviitoaaro tore

✡ **8:32:** Jo 18:20 ✡ **8:34:** Mt 10:38; Lu 14:27 ✡ **8:38:** Mk 13:26 ✡ **9:1:** Mt 24:30; Lu 22:18 ✡ **9:2:** Mk 5:37 ✡ **9:7:** Mk 1:11; 2 Pi 1:17-18

rovorovere kopii tapi iava. Uva oisi-a eisi osa ora rera raga iava voea tavireva.
10 Uva vo tavi uvu ovoiiva, oiso ragavira ora akepaaepa, Eake rutu-a torea vituaro porearo?
11 ✡ Oa iava rera akeiva oiso puraoro, “Uva ari eakere Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapaaveira, Ilaija ira urio rovorovere?”
12 ✡ Osa-a eisi osa iava voea tavireva oiso, *“Oiraopavira ita oiso osa ragaipa irarovere Ilaija, ira auero rutu torevokoreve. Ari apeisi vo rigato oa oiso purapapeira, Ro-ia Oirato Oviitoaaro ira taru siitoka oureverea, ora rera akaipa piepaiverea?*
13 Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Ilaija ira urioroera voviri. Uva oirara oisoa ora voea raga vo ruiparoaro sirova oisoa utupaave. Eisi osa vara sirova utuaiva, opitupiturovu rutu puraiva rera-ia oiso osa Tugoropa Vuku purapai.”

Jisas Viovokotoa Iava Tugarato Kosi Piereva
(Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

14 Oire uva vo peva evoea disaipel iare poua viropa. Uva voa riro irara rutu oirara kekeiva osa voa ora gurupaaepa voeao tapo Reo Taisi-ia tarai irara, oea disaipel irara tapo ora reopaaepa ora kaureopaoro.
15 ✡ Oa iava voea rutu Jisas kekeiva rera-ia tavetavepaoro. Uva ikauiva rerava ora reosa.
16 Uva voea disaipel akereva Jisas, *“Eake-ia evoea tapo ora reopaoro voeava ora kaureopatai?”*
17 Uva iravu voea iava Jisas iare urioroepa. Oa iava rerare osa puraroepa, “Tisa, ragai oviitoaaro vaaruuto ira vaaruu piepareveira vurito tugarato. Irava uriorai vii iare.
18 Ovuutarovu rutu-ia vurito tugarato rera-ia goruvira rutu pitupaoro rera-ia vikipareveira rasiuaarore. Oa iava ruiruisoara karekepapeira rera gisipoaro-ia, ora tapo vo osa ora rera iava reuriara aiopareveira. Vo osa ora rera iava varaua rutu tuukaupe. Uva eva-a oare vii voeaaro ake ragaavora disaipel. Uva viapau oiso uvuipaaerao ra rera kosi pieive tugarato.”
19 Uva Jisas vo reo uvurevoiva, voeare oiso puraroepa, *“Avoeao! Visii vao-ia visi-igoa viapau oirao pie vovou vai toupai. Ovirovuro-ia vuuta uvuiparai ra visii tapo toupaa. Ora ovirovuro-ia vuuta uvuiparai ra visii ateate piepaoro ragai eisi piepata? Viovokotoava uriota eera ragai iare.”*
20 ✡ Uva rera iare rerava avaaepa. Uva Jisas vurareva tugarato, oa iava kakaeto tuutuusi piereva. Oa iava koveroepa rasiuaaro vereverekooro ruiruisopa akutaoro.
21 Uva Jisas aiteto akereva oiso, *“Ovirovua voki oa-ia oiso tourevora?”*
22 Oa iava Jisas tavireva aiteto oiso, “Ari ita, riroara rutu vokiara oara-ia oisi raga rovoroepa, osa rera tovopareveira tugarato eto kasiro-ia ora vo uuko oviro-ia, oiso ra rera kopii piereve. E uvuipauei oavu avu vai purasa ra vegeivipa siraou vegei tauvasa?”
23 ✡ Eisi osa iava oiso Jisas rera akereva, *“Eakere eisi purauei oiso, E uvuipau? Ari ita, ro ira oirao piepareve rutu, irapa uvuipa ra oaravu rutu oiraopape rerapa.”*
24 Uva aiteto rirovira gauoro oiso puraroepa, “Ragai oirao pie iraopaaveira. Uva oiso ruipaparai ra ragai vo oirao piearo vao-ia riro pieri.”
25 Uva Jisas uvurua kekereva osa ora guru ovoiaepa. Oa iava tugaratoare oiso puraroepa, *“Vii tugarato vaaruuto uvagito, viire goruvira reoparai ra kosiu viro rera varaua iava. Ra opeita vorevira ita voreu rera iava varaua iare.”*
26 Oa iava oiveroepa tugarato kakaeto rirovira tuutuusi pieoro. Oire uva rera iava ovoivira kosi ovoiro viropa. Uva oiso paepa kopiito kakaeto. Oa iava oearovu oiso purapaaepa, “Kakaeto kopii ovoiroi.”
27 Eisi osa iava Jisas rera vavaearo-ia pitureva rera tore piesa. Oa iava tore ovoiroepa rera ita.

28 Uva Jisas koataparoepa osa oiso rera akepaiva disaipel, “Eake rutu vituaro iava viapau uvuipaierao tugara verapasa?”

✡ **9:11:** Mt 11:14 ✡ **9:12:** Sam 22:6; Fl 2:7 ✡ **9:15:** Mk 14:33 ✡ **9:20:** Mk 1:26 ✡ **9:23:** Mk 11:23; Lu 17:6; Jo 11:40

29 Uva voea tavireva, *“Viapau oiso oavu avu vai-a oa uvuipai. Ari variria raga-ia.”*

Jisas Vorevira Voea Tavireva Ita Ora Rera Vaaro Iava Kopiia
(Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30 Oire uva evo urui kavuiva, oa iava Galili-ia puteoro avaaepa. Uva oiso rugooparoepa, Teapi vo voka-ia taraiave oearoi,
31 ✡ uvare rera voeaaro raga disaipel ora rera iava siposiposa ruipaparoepa. Uva voeare oiso puraroepa, *“Iravu Oirato Oviitoaaro kosi pierevere oirara vavaearo iare, oiso ra rera upoive. Vosa kopiirovere, ra torerovere ita vorevira vo pevapa vokiia.”*
32 ✡ Uva viapau roroiopaaepa vo siposipo-ia. Oa iava rerapa uriripaaepa rera ake arapa va iava.

Irouto-a Rutu Rovopato Oirara Rutu Iava?
(Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Uva Kapaneam-ia poua viropa. Oa iava koata ovoiroepa kepa-ia. Uva voa disaipel akepareva, *“Eake-ia ora reopatae eisi raivaaro?”*
34 ✡ Uva viapau reopaaepa, uvare ora reopaoro vokapaiva vo raivaaro vao-ia oiso, Irou vai oiso rovope voeapa.
35 ✡ Uva Jisas pauroepa katai tau eraore (12) keeraoro disaipel. Oa iava oiso voea tavireva, *“Vosa irai ira vovouparo ra ita ira pievira rutu ora tovoro, eeraa ira oirara rutupa kovorevere oiso osa ovoiokuto akaipato.”*
36 Oa iava iravu oureva kakaeto rera tore piesa voea vuutaaro-ia. Uva rera kaverukooro rera-ia pitureva oiso puraoro voeare,
37 ✡ *“Oire vosa irai tauvareve kakaetoa vai vo ragai vaisiaro-ia, ira ita-a eera ira ragai tauvapare. Uva viapau oiso ragai raga, ari ro tapo ira ragai siporeva.”*

Ro Ira Viapau Vigeiva Keriparo Ira Vigeiva Tavosivira Toupare
(Luk 9:49-50)

38 ✡ Uva Jon rera tavireva oiso puraoro, “Tisa, iravu kekeiovora ira vuri tugararo kosi pieparevorao vii vaisiaro-ia. Uva rerare koruierao uvare viapau oiso vigei iava rera-a.”
39 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Opeita rerare korupata. Vosa irai vao ravoto kovo purapareve vo ragai vaisiaro sovara-ia, oire ra viapau rutu oiso ra ragai takaupareve.*
40 Ari ro ira viapau vigeiva keriparo, iraa eera vigeiva tavosivira toupare.
41 ✡ Oiraopavira visii tavipaavoi. Vosa irouto voeao iava ragai voeaaro iravivu vatereve uukoa vai rera ukaio piepaoro, aue iava uvare ragai vaisiaro-ia Krais kovopareveira ira vo vorio ou iraoreverea taru Pauto ruvara-ia.

Vo Kokara Toupai Auere Vuri Vovou Purapasa
(Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 *“Vosa iroutoa vai vo kakaeo kove piereve ragai-ia kavusa okakaea ragai oirao piepaiveira, uva ita vearopai vosa oiso vo vovou purasa aueparo, oire voea rutu rera-ia rirova vai aveke vai kotoive iriai tuuoro rera okoearo-ia rera roko piesa riku rovu-ia.*
43 ✡ Ari vosa vii iava vavaea raga vii kove pieive vore vuria, oire vo vavae tokori. Oa iava vearopai ra vava avau vao katai vavaea vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau oiso avauverea vore opesipa tapi eto kasi-ia vo vavaerei *rutuva.*
44 [Vo uva aviko kare viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]
45 Ari vosa vii iava kokoto vii kove pieve vuria purasa, ra va poturi. Oa iava vearopai ra katai kokotova avau vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau vii vikiiverea vore opesipa tapi vo eto kasiia.
46 [Vo uva aviko kare viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]
47 Ari vosa iravu vii iava osireito vii kove piereve vuria purasa, oire vearopai ra rera tateri. Oa iava vearopai ra kataitoava koatau vo Pauto vo Saraaro sovara-ia. Oa

✡ **9:31:** Mt 16:21; Mk 8:31 ✡ **9:32:** Jo 12:16 ✡ **9:34:** Lu 22:24 ✡ **9:35:** Mt 20:26-27 ✡ **9:37:** Jo 12:44, 13:20
✡ **9:38:** Nam 11:27-29 ✡ **9:41:** Mt 10:42 ✡ **9:43:** Mt 5:29-30, 25:41

iava viapau vii vikiiverea vore opesipa tapi eto kasi-ia.
48 ✡ Vo uva aviko kare viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.
49 ✡ *“Oire uva oirara rutu ruuverea eto kasi oiso osa aioara ruupaiveira avakara vara vearo piepaoro.*
50 ✡ Vearoa rutu avaka aioara vearo piepa. Ari vosa opesipe sipeia va iava, ra apeisi ragavira vorevira va sipei pieta ita. Oire oisi ita toupata visii vao-ia oiso osa avaka sipei vuutaaro. Osa ragavira ora vovou oavisii tokita kavevira visii rutu vearoa puraoro oiso osa avaka (sol).”

10

Jisas Siposiporeva Aue Iava Ora Oupa Pitupitu (Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

1 Jisas vo uruio kavuoro avaroepa Judia taere iare. Oa iava uukova Jodan-ia iviroreva. Uva riro irara vorevira voreaepa rera iare, oa iava voea rutu siposiporeva, uvare rera vo pitupituaro-a oirara rutu siposiposa.
2 Uva Farisi-pa irara urioaepa rera-ia kokarasa oiso puraoro, “E vearopai oiso-ia vao-ia Reo Taisi, vosa iravu vatuava vaiaro kavu ovoireve?”
3 Oire uva voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Ari aa vo reo goru reo vatereva Moses visiipa?”*
4 ✡ Oa iava rera aatoiva oiso puraoro, “Moses oiso puraroepa, Uvuipai vosa riakova kavuoro oavu rigatoreve reo ovoi, ra va-ia oira sigureve.”
5 Oa iava Jisas oiso voea tavireva, *“Ari ita, riro kaureo vovou irara visii, oa iava vo taisi vao reo taisi rigatoreva.*
6 ✡ Ari ita, vo rasito rovo oaro-ia, uva Pauto oirato purareva ora riakova.
7 ✡ *‘Oire vearopai vosa viovokoto aitetoarei kavureve riako ouoro.*
8 *Ra kataivira rutu toupaoro vo tou-ia kataiua varaua purasi.’*
Osa-a eisi osa iava viapau oiso toupasi vaiterei, ari oiso piesivoi kataiua-ia varaua toupasivoi.
9 Vosa vaitereo aiterea pitu piereve Pauto vaiterei aivaro pieoro, uva viapau irai uvuipa ra vaiterei vorevira sikareve.”
10 Uva vorevira koataaepa kepa sovara-ia ita. Oire uva voa disaipel rera akeiva vo reo iava.
11 ✡ Uva voea tavireva oiso, *“Ro ira riakova oaro kavu ovoireve iriavu raga ousa, uva va-a eva oa-ia otopa pitu purare iriavuva ita.*
12 Ora vosa iriavu riakova oirato kavu ovoieve iravu ousa, eva-a oa-ia rerava otopa pitupitu purapaevoi.”

Jisas Kakae Vure Viraakoreva (Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Uva vao isivaaro iava kakae vureva urioaepa oiso ra voea-ia pitureve. Uva disaipel irara voeare korupaaepa.
14 Oa iava Jisas voea kekeoro kasipuroepa. Uva oiso puraroepa, *“Voea eakata oea kakae vure sipopai ragai iare. Opeita voeare korupata. Pauto vo Saraaro-a vao oa toupaivoi voeapa oiso osa voeao kakae vure.*
15 ✡ Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, vosa irouto viapau oiso vo ruipaaro toupaive osa ro kakaeto ira vaopa ruipaparoveira Pauto vo Saraaro, oire uva rera-a eera *ira viapau uvuipa oiso ra Pauto vo Saraaro sovara-ia toupareve.”*
16 ✡ Oa iava kakae vure oureva voea kaverukooro. Uva voea viraakosa voea rutu-ia vavaeareiaro tovoreva.

Viovokotoa Iava Ro Riro Kotokoto Guruto (Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 ✡ Vo osa Jisas voka rovopareva vo raivaaro uva iravu rera iare ikaureva. Uva rekuoro rerare oiso puraroepa, “Tisa Vearoto. Eake vai puraa, ra Tootoo Ovoi oua?”
18 Uva Jisas rera akereva oiso, *“Apeisi iava ragai vaisipari oiso, Vearoto? Asi viapau iraiei vearotoa vai. Ari kataitoa raga Pauto Vearotoa rutu.*

✡ **9:48:** Ais 66:24 ✡ **9:49:** Lev 2:13 ✡ **9:50:** Ro 12:18 ✡ **10:4:** Diu 24:1-4 ✡ **10:6:** Jen 1:27, 5:2 ✡ **10:7:** Jen 2:24; 1 Ko 6:16 ✡ **10:11:** Ro 7:3 ✡ **10:15:** Mt 18:3; 1 Pi 2:2 ✡ **10:16:** Mk 9:36 ✡ **10:17:** Lu 10:25 ✡ **10:19:** Eks 20:12-16; Diu 5:16-20

19 ✡ Taraipau vao-ia Reo Taisi Pauto
vaaro oa oiso purapai,
'Opeita otopau, opeita oira upopau, opeita
kavirupau, opeita oearovu iava ku-
uvupau, opeita oearovu keakeapari
orekerovu karutupaoro, ora aiteara
vaio ora aakoarapa avivikepau.' "
20 Uva oiso Jisas tavireva, "Tisa, easi
varao rutu oisoa tokipaa vova rovoaro osa
kakaevira oisoa toupaa."
21 Oa iava Jisas rera-ia vurareva rerapa
siraooro. Uva rerare oiso puraroepa, *"Ari*
ita, vosa vearo vovou rutu purasa auepau,
oire auero rutu-ia vii varaaro vori rovou
vara-ia moni ouoro apota irarapa oarai
vatesa. Eva-a oa iava uvuipau ra vearoa
ouriverea vo vuvuiua. Oire ra uriou ragai
sirova utuoro."
22 Uva vo reo-a vao oa-ia rera tavaka
piereva. Oa iava rerare vovouisi va-
vataepa. Osa iava avaroepa, uvare riro
vori guruto-a.
23 Uva Jisas voeava vurapaoro ora
poreroepa rera voeaaro disaipel tavisa
oiso, *"Ari ita, vavagisipapeira rutu*
voeaopa riro kotokoto guru irara vore ora
kiusa Pauto vo Saraaro sovara iare."
24 ✡ Uva disaipel irara vo reo iava rera-
ia tavetave iraopaiva. Oa iava Jisas oiso
voeare puraroepa, *"Kakae vure oaa oirara.*
Vavagisipai rutu voeaopa oea moni raga-ia
rugorugoopaaveira vore koatapasa Pauto
vo Saraaro-ia.
25 Ari ita, vavagisipai vao tavaatoa iava
vo rito vosa rirova vai vo kare *iava kamel*
kare iriai voa koatasa auepao. Ari ita,
uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa
riro vori guruto vore koatapasa Pauto vo
Saraaro-ia."
26 Uva tavetave iraopaive rera-ia. Oa
iava oiso puraaepa rerare, "Uva apeisi-
a. Iroutoa vai-a ira uvuipa Tootoo Ovoi
ousa?"
27 ✡ Oa iava Jisas voeava vurapareva
tuupavira. Uva oiso puraroepa, *"Viapau*
uvuipa oirato, ari Pautoa raga uvuiparoi
irai oisiri avu pierevora, rera vo Saraaro
iare koataro."
28 Uva Pita rerare oiso puraroepa, "Ari
ita, igei auero oaio rutu kavuiovora vii
sirova utupasa."
29 Uva Jisas rera vo reoaro pukooro
oiso puraroepa, *"Oiraopavira rutu visii*
tavipaavoi oiso, Viapau irai oaravu avu
vaiaro rutu kavupare. Ari ita, vosa oiso-
ia irai vara rutu kavureve oiso, kepa-a vao,
ari araoko irara, ari taataa riako, ora aite-
toarei ora aakova, ora kakae vure oaro, ora
rasiara oaro rutu vo ragai tauvasa utuoro
aue-ia tapo Vearo Siposipo,
30 rera-a eera ira riroara pute pievira
rutu ourevere kepaara, ora araoko irara
ora taataa riako, ora aite *irara, ora rasiara*
oaro rutu, ora varao sirova tapo tavakaara
vo voki-ia uva utupaua taru Tootoo Ovoi
oupareverea.
31 Ari ita, uva voearo oea visii sirova
oisoa utupaave, evoea oea visiipa
iraaverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare.
Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave,
oea taru visii sirova utuaverea."

Voea Ita Tavireva Ora Rera Vaaro Iava Kopiia Vo Peva Pievira Jisas
(Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 ✡ Uva vokapaoro raivaaro ipapaaepa
Jerusalem iare vo osa Jisas voeapa ira-
paroepa. Oa iava rirovira tavetave
iraopaiva disaipel irara, vo osa oearovu
uriripaaepa oea tapo rera sirova utu-
paaepa. Oa iava rera voeaaro ragapa
disaipel rovoroepa siposipooro varao iava
oara karekepape utupaua rera-ia.
33 Uva oiso puraroepa, *"Uvuta! Ipaviei*
vore Jerusalem-ia. Uva voea ragai-a vao
Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto tovopaivere
reipa irara vavaearo-ia pris irara ora voeao
Reo Taisi-ia tarai irara. Oea reo ovoi purai-
vere oiso, Rera kopii pieta. Oa iava voeaopa
ragai kosi pieivere osararovu iava voea.
34 ✡ Ra ragai akaipa piepaive, ora ragai-
ia ruipaave, ora ragai ragipaive, ora ragai
upoive. Oire vosa vo peva voki puteve, ra
toreravere vorevira."

Vaitereo Vo Ruipaaro Iava Jems Vaio Ora Jon
(Matyu 20:20-28)

35 Uva Sebedi oviitoareiaro Jems araorei
ora Jon uriosiepa oiso purasa, "Tisa, vaopa

✡ **10:24:** Sam 52:7 ✡ **10:27:** Jer 32:17 ✡ **10:32:** Mk 8:31, 9:31; Lu 9:22 ✡ **10:34:** Mt 26:67, 27:30; Mk 14:65

ruipapaveiei ra va purari vegeipa oa arepave vii ruvara-ia."
36 Oa iava oiso vaiterei akereva, *"Eake-a vao oapa ruipapasiei ra va puraa veipa?"*
37 ✡ Uva oiso purasiepa, "Vegeipa vase ra irai pauro vo oirapapa varata oara-ia, osa irai vo koike varata oara-ia vovio uva tokipauveira turaropaoro vii vo goruaro-ia."
38 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa vaitereire ovoovovira, *"Viapau taraipasiei vao-ia oare arepasi. E uvuipasiei ra tavakao ousi oa oupaa o-ia ukaiooro kap iria agasipaoi aue iava siitoka? E uvuipasiei ra koatasi vo tavakao-ia oa-ia koataparai?"*
39 ✡ Oa iava oiso purasiepa, "Uvuipaveiei." Uva Jisas oiso puraroepa, *"O ita. Ukaio-sivere o-ia iria-ia ukaioparai. Ora vo tavakao-ia tapo koatasivere oa-ia koata-parai.*
40 Uva viapau oiso ragai vaaro-a ra vei pau piea varei-ia oiso, iravu oira-papa varata iava, osa iravu koike varata iava. Ari Pauto auearo-a ira aitereivu reesirevora, oa iva tavukiarei vatato-porevora vaitereipa."
41 Oire vosa katai tau disaipel va iava vao uvuiva, uva kasipuaepa vaitereire Jems araorei ora Jon.
42 Uva Jisas keeraroepa voeareire oiso puraoro, *"Taraipatai voeao-ia ratau tou irara oea vo kovoaro oiso toupaiveira, Oearovu oirara tokipasa. Oea ora rei vaisi piepaaveira voeare. Ora voea iava oearovu riro goruva toupaiveira oea oirarapa kovo vatepaaveira.*
43 ✡ Ari visii viapau oisi eisi toupatavere osa evoea. Ari ro ira ruipaparo oiso ra rera raga ora rei piero visiire, eera-a ira taru visii tauvapaoro kovorevere.
44 Ari ro ira iraparo visiipa, eera-a kovopato oavisii vo utupaua.
45 Oiso rutu osa urioraera vore. Uva viapau oiso kovopa irara vai ousa ora ragaipa, ari kovoa purapasa oeavu tauva-paoro. Ora vaore tapo ragai vo tootooaro vatepasa voea rutupa oirara voea vore-vira voripaoro vuri vovou sovara iava."

Voositoa Batimias Ira Vura Piereva Jisas
(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Va isivaaro iava Jeriko-ia poua vi-ropa. Oire vo osa vo uruio kavureva disaipel irara tapo, ora oearovu riro irara, uva iravu voosito Batimias ro oviitoaaro Timias ira raivaaro pauroepa arepaoro.
47 ✡ Uva Jisas ro vova Nasaret ira iava uvureva. Oa iava rerare keeraroepa oiso purapaoro, "Jisas Devit Oviitoaaro. Ra-gaipa siraou."
48 Oa iava riro irara rerare reopaaepa oiso purapaoro, "Auoro, ora tape pieu," osa keeraroepa ita rirovira rutu. Uva oiso puraroepa ita, "Vii Devit Oviitoaaro. Ragaivipa siraou."
49 Oa iava Jisas voka tuuke piereva oiso puraoro, *"Rerare keerata."* Uva rerare keeraaepa voosito oiso, "Toreu, ra roruri, uvare viire keerapa."
50 Osa iava varo rakuraku veraoro tokaoro toreroepa Jisas iare uriooro.
51 ✡ Oa iava Jisas rera akereva oiso, *"Eake vaipa ruipapau ra oai puraa viipa?"* Uva oiso puraroepa, "Tisa, ragaivi vura pieri vorevira."
52 ✡ Uva Jisas rera tavireva, *"Ora poreu ra avau. Aue iava uvare vii raga vaaro oirao piea vii vorevira ravotovira porete pie ovoivoi."* Oa iava vearovira vura ovoirevoiva, Jisas sirova utu ovoiroepa raivaaro.

11

Jisas Turarovira Koataroepa Jerusalem-ia
(Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 ✡ Uva tutuu pieiva vokapaoro Jerusalem iare. Oa iava Betfasi urui-ia poua viropa ora Betani-ia vo uva Oliv Kovo Pukui toupaiveira. Oa iava Jisas voava aitereivu arureva voea iava voeao katai tau erao (12) disaipel.
2 Uva oiso vaiterei tavireva, *"Vavo oiso avasi vavo uruio-ia. Vosa karesi virovere voa, ra gareva vai kekesi donki iria tuu iro riara-ia toupaevoi, o iria-ia viapau irai*

✡ **10:37:** Mt 19:28 ✡ **10:38:** Jo 18:11 ✡ **10:39:** Ap 12:2; Lu 22:25-27 ✡ **10:43:** Jo 13:14 ✡ **10:47:** Mt 9:27
✡ **10:51:** Jo 20:16 ✡ **10:52:** Mt 9:22; Lu 7:50, 8:48, 17:19 ✡ **11:1:** Mt 21:17

vokapareva uvare koruova. Ra oira karusi, ra oira ivupaoro uriosi.

3 Vosa irai vei akepareve oiso, Eakere purapasi? Ra rera tavisi oiso, Iria-ia Turaro vo kovoaroei. Iria vore pierevere rara."

4 Oa iava avasiepa. Uva oira donki kekesiva kakaeva osa tuu iro-ia toupaeva kepa rataoaro riaaro-ia vo raivaaro. Oire uva oira karusiva.

5 Vo ovusa oeavu voa toupaoro vaiterei akepaiva oiso, "Eakere eira donki karupasi?"

6 Uva voea tavisiva oiso osa Jisas vaiterei tavireva. Osa iava vaiterei iava vaseiva vorevira.

7 Oa iava oirava voresiepa donki vore Jisas. Oa iava oira ivara-ia varoara tovoiva varao oara-ia pauroepa.

8 Uva vo voki-a vao oa-ia riro irara rutu varoara oaive-ia urupaiva raiva-ia, osa oearovu evaoara tosipaiva vegoaro vara tovopasa raivaaro rera-ia rorupaoro.

9 ✡ Oire uva oearovu irapaaepa osa oearovu ita utupaaepa. Oearea rutu rerava rorupaoro kaku piepaiva oiso purapaoro,

"Hosana! Vigei Kae Pietoaaro! 'Pauto
ira viraakopare ro-ia ira uriopa vo
Turaro Pauto goruaro sovara-ia.'

10 Rera-ia vuurapa vaisi purape, eera ira turararorovere oiso rutu osa Devit ro vigei aaotoaaro ira turararoroepa. Vuurapa vaisi purape Pautoa-ia, Reitoa rutu. Hosana vore viara-ia Pauto!"

11 Uva Jisas karero viropa vo Jerusalem. Uva voa koataroepa Rovopa Kepa-ia Tugoropa Kepa Tempel. Uva voa orekerovu rutu vuravurareva. Oa iava vorevira Betani iare katai tau erao (12) disaipel tapo kareroepa, uvare ravireo rokosa aueroepa.

Fik Ova Vao Oapa Kasipuroepa Jisas (Matyu 21:18-19)

12 ✡ Oa iava vokiaepa Betani iava voreoro. Uva vo voka-a vao oa-ia ogoeroepa.

13 Uva oevavu fik ova evaova kekereva tauaivi, riro guruva ova rutu. Oa iava vo eva iare urioroepa oiso ra voava kueara vai oureve. Uva vo evao-ia pou virooro kasikasiroepa vura ragaoro, oiso ra kuea vai kekereve osa guruvara raga oisoa voa toupaive. Aue iava uvare kuepa vuuta-ia viapau tuguraaepa.

14 Oa iava Jisas vo evare oiso puraroepa, *"Viapau irai vii kuearo aiopareverea vokiara rutu-ia."* Vo osa rera voeaaro disaipel rera uvuiva.

Orekerovu Vuriara Sigureva Jisas Tempel Iava (Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Uva urioaepa vore Jerusalem-ia Tempel-ia koatasa. Uva oeavu oirara sigureva osa uupaaepa voa orekerovu-ia ora tuutuupaoro vo Tugoropa Kepa sovara-ia. Uva tebolara petopetoreva voeare oea ora tuutuupaaepa aue-ia moni, ora paupara oaive voeao oea kurue kare-ia ora tuutuupaaepa.

16 Uva voeare korukoruoro rutu goruvira oiso puraroepa, *"Viapau rutu oiso ra ora visii varaarova oapara oavisii vo Tugoropa Kepa sovara-ia ora putepata."*

17 ✡ Uva va isivaaro iava voea siposiporeva oiso puraoro voeare, *"Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Ragai vo Kepaaroa vao oa oiso vaisipaiveira, Variripa Kepa.' Ari visii vo kepao oiso piepata, vataupa tapi kavirupa irara vaaro."*

18 ✡ Uva voeao pris reipa irara ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara oea vo reo uvuiva. Oa iava raiva taraapaaepa oiso ra rera upoive. Aue iava uvare rera uriripaiva, uvare oearovu rutu tavetavepaiva rera vo siposipoaro-ia.

19 Oire vo osa vokiaroviepa voeare, oa iava kosia viropa voava vo riro uruia-ia.

Fik Ova Iava Vao Raverave Ova Vao Oare Reoroepa Jisas (Matyu 21:20-22)

20 ✡ Oire uva vokipaua avaaepa. Uva voa avapaoro fik ova kekeoro puteva osa raveraveepa vo eva vavurupaaro tapo.

21 Oa iava Pita Jisas vo reoarore rugoooro oiso puraroepa, "Tisa. Vao kekeri fik ova oevare ovoieivira reouerao. Oa iava erakoerao."

✡ **11:9:** Sam 118:26 ✡ **11:12:** Lu 13:6-9 ✡ **11:17:** Ais 56:7; Jer 7:11 ✡ **11:18:** Mt 21:46, 7:28 ✡ **11:20:** Mt 21:19

22 Oa iava Jisas rera vo reoaro pukooro
oiso puraroepa, *"Pautoa-ia oirao pie*
vovouro oavisii tovota.
23 ✡ Oiraopavira rutu visii tavipaa, Vosa
oirao pie vovou rutu purapata vakuvaku
asavira, oire ra vaore pukuia oiso purata,
Toreu ra ora vikiu eisi avakava. Oire ra
oisi pieive, vo rara evo reo oirao piepata
rutu.
24 ✡ Osa-a eisi osa iava visii tavipaa oiso,
Vosa variripata orekerovure arepaoro,
oire ra vara oirao piepata, ra vara oupata.
25 ✡ *"Oire vosa torepata variripasa, ari*
vosa iravuva ora aveaveu, oire va eaka
pie rovori. Oisore ra vii vaaro vuri vovou
verareve Aite oavisii ro vova vuvuiua.
26 [Ari ita, vosa viapau oiso iravu iava vi-
apau oiso vuri oaro vera rovori, ra viapau
vii Aitearo vii iava vuri oara verareve ro
ira vuvuiua-ia toupareveira.]"

Oeavu Jisas Akepaiva Rera Vaarore Reesia
(Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Uva va vao isivaaro iava voreaepa
Jerusalem iare. Uva voa Tempel sovara-ia
vokapaoro urioaepa Jisas iare voeao Reo
Taisi-ia tarai irara, ora pris reipa irara, ora
oira vasi irara.
28 Oa iava oiso rera akeiva, "Eake reesi-
a vao vii vaaro oa iava vo kovo purapari?
Irou vii vateva vo reesi?"
29 Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa,
"Visii akea ra ragaipa vo reo vituaro
pukota. Ra visii tavia ita vo reesi iava oa-
ia varao purapaa.
30 Oire e baptaisa vao Jon oa pura-
parevora, ovuva vo reesia oa urioera
Pauto ruvara-ia, eke vova oiratoa raga?
Oire ita ragai tavita."
31 Uva ora rugorugoo piepaaepa oiso,
Apeisi avu purapaviei. Vosa oiso puravio,
Vova Pauto, ra oiso pururovere, Uva apeisi
viapau va oirao piepata?
32 ✡ Ari vosa oiso puravio, Oirato vaaro.
Uva ora voea ragapa uriripaaepa, uvare
voea rutu oirara oisi taraipaaepa oiso,
Rera-a ro profetatoa rutu.
33 Oa iava oiso purapaaepa, "Viapau
taraipaiei."

Uva Jisas voea tavireva oiso, *"Ragai tapo*
ita, viapau oiso ra visii tavia vo reesi iava
oa-ia vo kovo purapaavora."

12

Ovoovo Reo Wain Kovo Iava Ora Vo Kovo Tokipa Irara Iava Tapo
(Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 ✡ Uva rovoroepa voeapa siposipopaoro
aue-ia ovoovo reoro oiso, *"Iravu wain kovo*
paureva. Uva vo kovo rirore kasura pu-
rareva. Oa iava rikui tekareva auepa pigi-
pava masin gerep. Uva voa kepa paureva
uutupa kepa vo kovo-ia. Uva oeavu kovopa
irara tavireva auere ra vo kovo tokipaive
moni oupaoro ora rerapa. Oire uva va-a
vao oa iava avaroepa otaerevu iare uvavu.
2 Uva oivavu-ia iravu kovopato rera
reraaro siporeva, oiso ra kovoa iava
kuearoa vai oureve voea ruvara-ia vo
kovo tokipa irara.
3 Oa iava rera rauiva. Uva rera ragi-
paivoiva, viapavira rera siguiva vorevira.
4 Oire uva iravu ita ava piereva ita.
Oa iava rera kukuearo gagoagoiva rera
tapatapaoro. Uva rera vuri pieiva.
5 Oa iava iravu ita arureva ita. Osa
iava rera kopii pie ovoiiva. Uva oisi
raga oisoa piepaive oiso oearovu oisoa
ragi ragapaive, ari oearovu oisoa kopii pie
ovoipaive.
6 Uva kataitoaviei ira toupare rera ovi-
itoaaro, ira oisoa kavikopareve rutu. Oa
iava ovoiokuvira rera utu piereva ita
voea iare oiso rugoopaoro, Ira vai-ia taru
gisipoaro uvuivere oviitoa oaa.
7 Oa iava oiso ora reoaepa voea voeao
oea oisoa kovoa tokipaive, Rera ro-ia reito
oviitoaaro rutu. Irare ra rera upope. Ra
rera vaaro ouoro vo kovo vao tokipe ora
vigeipa.
8 Oa iava rera rauiva rera kopii pie
ovoisa. Oire wain kovo sovara iava vo
kopii kosi pieiva."
9 Uva vo reo-a vao ovoovo reoa oa iava
oiso akereva Jisas, *"Uva eake vai purare-*
vere ro ira vo kovoaro-a vao-ia wain kovo?
Oire uva ro ira uriorovere voeao vo kovo
tokipa irara opesi piesa voea rutu kopii

✡ **11:23:** Mt 21:21 ✡ **11:24:** Mt 7:7; Jo 14:13-14, 15:7 ✡ **11:25:** Kl 3:13 ✡ **11:32:** Mt 14:5 ✡ **12:1:** Ais 5:1-7

pieoro. Oire ra ita oeavu raga ita tovo piereve vo kovo tokipasa ita.

10 ✡ E viapau vo reo vieitavora Tugoropa Vuku-ia oiso,

'O-ia aveke iria veraiva voeao kepa paupa irara oira-ia kepa pau arapa, eira rutu ita avekeva rovopava rutu kukuuvu tuuta.

11 Easi, vo kovo purareva Turaro, oa vigei osireiaro-ia ravotovira toupaiveira'?"

12 Uva oiso ruipa ragapaaepa ra Jisas ouive rera kortusa voeao reipa irara Jiu iava. Ari ita, oeavu ragapa oirara uriripaaepa, uvare oiso taraipaaepa, Asi vao ovoovo reo vigei togapare vo-ia. Uva rera kavuoro avaaepa.

Jisas Akeiva Takis Moni Iava (Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 ✡ Uva va-a vao oa iava oeavu Farisi ora voeao tapo King Herot tauvapa irara oea sipoiva rera iare oiso ra ora rera oaiaro-ia ora rera raga ora kove piero.

14 Uva evoearei rutu urioaepa. Oa iava rerare oiso puraaepa, "Tisa, taraipaiei vii-ia, uvare vii-a oiraopa reotoa rutu. Ari vaeavira rutu voea rutu siposipopari vo Pauto vo pitupituaro iava. Oire uva apeisi-a? E torevokopai ra Sisa-pa takisvio moni vateoro, eke viapau?"

15 Ari ita, tarai ovoiroepa voea vo kuuvuaro-ia. Uva voea akereva, *"Eakere ragai-ia kokarapatai? Oire ragai vateta moni isi vai ra aisi eveia."*

16 Uva aisivu vateiva. Uva voea akereva oiso, *"E irou puaaro-a vao-ia vo kiro-ia?"* Uva rera taviiva, "Ari Sisa."

17 ✡ Oire va iava oiso puraroepa, *"Vosa Sisa varaaro, oire Sisa-pa vara vateta. Ari vosa Pauto varaaro, oire Pautoa-pa vara kare pie iraota."* Oa iava vo reo iava rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa.

Jisas Akeiva Oiratoa Iava Ro Ira Kopiiro Ra Vorevira Torero (Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Uva Sadyusi-pa irara urioaepa rera iare voeao oea oisoa viapau kopiia torearo iava oirao piepaive. Oa iava oiso rera akeiva,

19 ✡ "Tisa, Moses oiso igeipa rigatoroepa, Vosa irai araokotoa vaiaro kopiiro, vo osa riakovaaro toupaeve kakae pura asavira raga. Ra ita araokoto oira oureve rerapa ro kopiito oira-ia kakaeto purasa.

20 Uva erao vatara oaraovu oea oisoa toupaive. Oea iava avaioto riakoparoepa. Oa iava oira arova kopiiroepa osa viapau kakaetoa vai.

21 Uva ro kikooto oira ita oureva. Uva kopiiroepa ita, osa ita viapau kakaetoa vai. Uva peva piepato oisi raga pie ragareva ita.

22 Uva oisi raga piepaoro oira arova opesiaepa vo arao rutu erao vatara, osa viapau kakaetoa vai kavaupaive. Uva utupaua vo arao isivaaro iava kopii ovoiopa.

23 Oire uva vo vokio-ia oa-ia oirara rutu toreaverea vova kopiia-ia, uva irouto vo arao iava oira oureverea? Uvare voea voeao erao vatara rutu oea oira ouiva."

24 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Rugorugooara oavisii pirovira avapai. Aue iava uvare viapau taraipatai aue-ia Tugoropa Vuku vo rigatoaro ora goruaro Pauto.*

25 ✡ Vo kopiia iava torea-ia viapau oiso riako ou vai, uvare viapau ora oupaaverea. Viapau. Ari oisi rutu oiso toupaiverea osa enselpa irara vo vuvuiua-ia.

26 ✡ *"Oire ari voeao-ia kopii irara vosa toreave vorevira, uva viapau voea iava vieipataera vo siposipo-ia oa-ia gare kairi evaoa rovaepa. Osiposipo-ia Moses tavireva Pauto oiso, 'Ragai-a Pautoaaro Ebraham, ora Pautoaaro Aisak, ora Pautoaaro Jekop?'*

27 Oire vo Pauto vo rugorugooaro vuraaro-ia voeao tootoovira toupai oea kopiiaepa. Oa-a vao oa iava oiso puraroepa, Ragai Pauto oaive voeao oea tootoopai. Ari rugorugooara oavisii viapau oiso torevokopai."

Rovopa Rutu Reo Taisi (Matyu 22:34-40)

28 Oire uva iravu urioroepa Reo Taisi iava siposipopato voea uvusa osa ora akepaaepa. Uva Jisas vo reoaro eveireva

✡ **12:10:** Sam 118:22-23; Ap 4:11; 1 Pi 2:7 ✡ **12:13:** Mk 3:6; Lu 11:54 ✡ **12:17:** Ro 13:7 ✡ **12:19:** Diu 25:5 ✡ **12:25:** 1 Ko 15:42, 49, 52 ✡ **12:26:** Eks 3:6

osa voea vo reoroaro pukopareva. Osa iava rera akereva oiso, “Aa vao-a rovopa rutu Reo Taisiro rutupa?”

29 ✡ Oa iava Jisas rera vo reoaro pukoreva oiso puraoro, *“Vao-ia rovopa rutu Reo Taisi oa oiso purapapeira,*

‘Isrel-pa irara uvuta. Ro-ia Turaro Pauto oavi, rera raga ira turaroparoveira.

30 *Ira-ia sopaura oavisii rutu tovota, ora rugorugooara oavisii rutu, ora taraiara oavisii rutu, ora goruara oavisii rutu.’*

31 ✡ *Ari erao piepa vao-ia oiso,*

‘Voeaopa oea vii ruvara iavi toupaiveira siraopau rutu, oiso rutu osa ora viipa siraopauveira.’

Viapau oiso oarai Reo Taisiro vai vareoia putepaiveira.”

32 Uva Reo Taisi-ia taraito rera tavireva, “Oiraopavira Tisa. Ari kataitoa raga Turaro Pauto. Uva viapau iraiei turaro vai oiso osa ro-ia.

33 ✡ Uva vosa rera-ia vii iava sopaua rutu tovori, ora rugorugooara rutu, ora vii vaaro gorua rutu, ora vao tapo-ia oiso ra iravupa siraopau oiso osa ora viipa siraopauveira, oire uva vara-a varao oara koruoupa pitupitu-ia putepaiveira, opitupitua-ia oisoa koruoupa kare riipu piepaiveira.”

34 Uva Jisas rera-ia tarairoepa uvare vearovira rera vo reoaro pukopareva. Oa iava rera tavireva oiso, *“Viapau oiso tauaipauei Pauto vo Saraaropa.”*

Osa-a eisi osa iava voea rutu uriripaaepa Jisas ake arapa vorevira.

Vo Devit Oviitoaaro Iava Akea Toupai (Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Vo osa Jisas siposiporeva Tugoropa Kepa-ia Tempel, uva oiso puraroepa, *“Easi eake iava Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapaai, Asi Krais Devit aaotoaaro ro vo rasio raga iava.*

36 ✡ Aue iava ita uvare rera raga Devit vatereva Tugoropato Uraurato vo rugoo oa iava oiso puraroepa,

‘Turaro Pauto ira oiso puraroepa rore ragai Turaroaro, Pauu vo oirapapa varata vao-ia vo vuutaore tuepaoro oa-ia vii voeaaro keripa irara tovoaverea vii kokotoaro reroaro, vo rara voea-ia puteri.’

37 ✡ *Ari ita, Devit raga ira turarovira Krais vaisireva. Uva apeisi-a, Krais rera aaotoaaro Devit ira Devit sirova kavauroepa?”* Uva riro uvuru rera vo reoaro roruvira uvuiva.

Reo Taisi-ia Tarai Irara Vo Pitupituroaro (Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54, 20:45-47)

38 ✡ Uva voea siposipopaoro voea tavireva oiso, *“Ora vatatopopata evoeapa Reo Taisi-ia tarai irara oea vearoparaia kuvupaai kuvupara varoara, ora oiso uvare vaopa tapo ruipapaaveira, oiso ra oearovu oirara voeapa ora avivikepaoro oiso purapaave, Vearo voki voeare vo aivaropa tapi.*

39 Ora oiso tapo osa varaopa ruipapaaveira rovopara paupara varao Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia touara. Ora varaopa tapo vasivasi tapiro roro pie visivi vo vureipa vokiro-ia.

40 Evoea oea auero ou ragapaiveira raroe riako varaaro, ra kuuvuvira riro kaekaepavira variripaaveira ita. Evoea ita oea riroa siitoka ouiverea. Va-a eva vuri oaive voriaro oearovu rutu varaaroia oara putepaverea rutu.”

Raroeva Sirao Vatea Moni isi Vikieva (Luk 21:1-4)

41 ✡ Uva ipa pie visivi pauroepa Jisas vo moni oupa tapi. Uva voea siituepareva osa moni vikipaaepa voa. Uva voeao riro moni irara oea tapo riropara moniara vikipaiva.

42 Osa-a eisi osa iriavu urioopa raroeva apotavavi. Uva aisireivivu vikieva moni isirei gare isireivi bokis iare. Uva ora takuvuepa, uva aue raga-ia uvuipaepa katai tau toea (10t).

43 ✡ Uva disaipel irarare keeraroepa ora rera iare. Oa iava voea tavireva oiso, *“Oiraopavira rutu vikioi apotavavi ita voeao-ia puteoro oea riropa moni vikipai.*

44 Ari ita, voea rutu vikiae riroara iava ita, osa oiravi ita iria ora oira iava sopaua

---

✡ **12:29:** Diu 6:4 ✡ **12:31:** Lev 19:18; Ro 13:9; Ga 5:14; Je 2:8 ✡ **12:33:** Hos 6:6 ✡ **12:36:** Sam 110:1; Hi 1:13 ✡ **12:37:** Jo 12:9 ✡ **12:38:** Lu 11:43 ✡ **12:41:** Jo 8:20; 2 Kin 12:9 ✡ **12:43:** 2 Ko 8:12

rutu tapo vikievo oa-ia oearovu rutu-ia puteevoi."

13

Jisas Voea Ravaavira Tavitavireva Tugoropa Kepa Tempel Opesiaro Iava (Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Uva kosiro viropa vova Tempel, osa iravu voea iava disaipel rerare oiso puraroepa, "Tisa kekeri. Vearopara-ia avekeara ora vearo keparo-ia."

2 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"O ita, oara kekepata riropa keparo. Ari viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupaive. Oara rutu evara kururu piroverea koveoro."*

Vo Siitoka Rovoaro Iava Toupai Oa Karekeperea Vo Ovoio Voki (Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 ✡ Uva-a vo uva pauparoepa Jisas vo pukuio-ia Oliv Kovo Pukui aueva Tempel tuuravira pauparoepa, osa rera akepaiva vatau visivi voeao Pita vase, ora Jems, ora Jon aue tapo Andru.

4 "Igei taviri. Aa vo vokio ora purapere vara varao, ora eake ravaa reesiro-a oara ora purapere vara-ia?"

5 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa voeare, *"Vatatopopata. Teapi visii piro piereve oiratoa vai.*

6 Riro irara rutu uriopaaverea ragai vaisiaro-ia, ra oiso puraave, Ragai-a vao Krais. Ra riro irara vai keakeapaive oirara vai.

7 *"Vo osa upoara siposipoaro iava uvutavere varao oara tauai toupaive visiipa ora tutuu pievira visiipa, ra viapau oiso uriripata. Uvare vara-a varao oara pou piroverea taru. Uva viapau oiso vara varao opesiapa tutuu piepai, ari orekerovu urio rovopapere*

8 oiso-ia, osararovu osararovuva ora upoaverea. Ari gavman tapo ora rera ragava aia ita gavman ora uporoverea. Ravurikepaperea otaererovu-ia, ora ogoepa vokiro oara poupa piroverea voraro rutu. Uva vara rutu-a varao oara-ia siitoka rovoaro pura piroverea.

9 ✡ *"Voeaopa vatatopo iraota oea visii vateiverea auepa Kaunsel irara oea visii ragipaiverea vo keparo-ia Sinagog keparo. Ora oiso tapo osa visii tore piepaiverea vo reipa irara osireiaro-ia, ora vo king irara osireiaro-ia, uvare ragai sirova utupataveira. Uva voea-a voeao turaro irara oeapa tavitavipatavere ragai vo kovoaro iava.*

10 Ari ita, vo osa Vearo Siposipo uvu rovoiverea oirara rutu osararovu rutu iava. Oa isivaaro iava taru Opesi Voki pou piro.

11 Vosa visii sipopaiverea voeapa oea visii rovirieipaiverea kortua-ia. Oire uva opeita uriripata oiso rugorugoopaoro, Apeisi purapaiei *voea vo reoroaro pukopaoro. Rera raga visii vatereverea eva oa iava tavitavitaverea. Viapau oiso visii-a visiigoa reoreotaverea, ari Tugoropato Uraurato vo visii gisipoaro-ia.*

12 ✡ Oiso-ia tapo, iravu araokoto vatereverea vore gavman vavaearo iare, oiso ra rera kopii pierevere. Ora aiteto oviito vatereverea iravupa ra rera kopii pierevere. Ari ovii irara aite irarava keriaverea ra voea upoive.

13 Ari ita, oirara rutu visiire vuri vovou iraopaaverea, uvare ragai vaisiaro-ia toupataverea. Ari ro ira goruvira rutu Pautoa-ia rugooa tovopareve vo tugurasa Ovoipa Voki-ia, eera-a ira taru oureverea Pauto ora rera vo Saraaro iare.

Vuria Rutu Karekepere Vo Utupaua (Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 ✡ *"Vosa vao keketaverea oa uvuipai riroa vuria pura iraopasa aue-ia Tugoropa Tapi, oire ra uriripaoro torita visii vao Judia-ia tou irara pukuiara iare. [Ari ro ira vao vieipareve, oire tarairo va-ia vao].*

15 Ro ira kepa ivara-ia toupareve, viapau oiso uvuipa ra vararo oavu avu vai ousa vo kepa oaro-ia.

16 Ro ira toupareve varuparo, viapau uvuipa ra ora rakurakupaarore vorero varoa.

17 ✡ Ari vo riakovio airoa tarukovira toupaiverea, oriakoa sirao iraoaverea

✡ **13:2:** Lu 19:44; Ap 6:14 ✡ **13:3:** Mk 5:37 ✡ **13:5:** Ef 5:6; 1 Te 2:3 ✡ **13:9:** Mt 10:17 ✡ **13:12:** Mai 7:6; Mt 10:21 ✡ **13:14:** Dan 9:27, 11:31, 12:11 ✡ **13:17:** Lu 23:29

tavaka ouoro, ora vairo sikeo kakaero roroopa riako vo voki-ia.
18 Variripata. Oa iava viapau pou piroverea vo tavakaro varao vo kiuvupa vuuta-ia.
19 ✡ Oire vo vokio-ia oa-ia rasito rovoreva Pauto vo vokio-ia pou virosa vao-ia, uva varei sovara-ia vareo viapau oiso oavu avu vai tavaka vai vareo sovara iava oai vo tavakao-ia putepai oa urioperea utupaua riroa rutu. Oire ita vara isivaaro iava varao viapau oiso otavakai ita urioperea oiso osa vo tavaka vao-ia.
20 Vosa viapau rugorugooparoeri Pauto vo vuutao poteku piesa, ra viapau oiso iraipe tootoovira toupaoro. Ari voea ragare rugoooro vo vuuta poteku piereverea voeao oea roporeva ora rerapa.
21 *"Vosa irai visii tavipareve oiso, Ro keketa Pauto reraaro Ropoto. O ita, Rera keketa ro, oire ra viapau oiso rera vo reoaro oirao piepata.*
22 Riro irara rutu krais irara kuuvu irara oea urioaverea. Ora riro irara profet irara kuuvu irara oea ravaavira oreorovu puraiverea ora ravoto kovoro. Oara-ia voeao piro pieiverea vosa uvuipaave voea oea roporeve Pauto.
23 Ari ita, visii vatatopo piepaa varao iava visii tavitavi rovopaoro.

Pauto Reraaro Iava Ropoto Vorearo Iava
(Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 ✡ *"Uva tavakapa vuuta isivaaro iava ravireo ruparoverea ora kekira tapo.*
25 Aaviikoara kovekoveperea vova vuvuiua iava. Orekerovu rutu goruara vova vuvuiua ravurikeperea.
26 ✡ Vo voki-a vao oa-ia ragai Oirato Oviitoaaro tueiverea oirara rutu, ovusa iriavu rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora riroa ragai vaaro keraria.
27 Uva voea aruaverea enselpa irara oaa, ra voea guruive voeao oea roporeva ora rerapa voraro rutuva vo rasito rekasiaroia.

Fik Ova Iava Voea Tavireva
(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 *"Oire uva vo evao fik ova taraitavere rara rovovira airepa guruvaro kosi pieve rovo guruvaro. Ra oiso taraita, Raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rororovere.*
29 Ari ita, visii tapo varao iava taraitaverea vara kekeoro, ra oiso aueta, Ragaipa karepa vuuta tutuu pievoi.
30 ✡ Oiraopavira visii tavipaavoi, Oirara rutu voeao vo vuuta-ia eva viapau oiso voea rutu kopiiaverea vo osa vara rutu evara kareke rovoperea.
31 Oire oiso-ia vuvuiua opesiperea ora rasito, ari ragai vo reoaro viapau rutu oiso opesiperea.

Viapau Oiso Oiratoa Vai Taraipa Karepa Vuuta-ia
(Matyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

32 ✡ *"Uva viapau irai taraiparoi vo vokiia ora vo aua-ia. Ora enselpa irara tapo voeao vo vuvuiua oea viapau taraipaai. Ora Oviitoaaro tapo viapau taraipa. Ari Aitetoa raga Pauto ira karepa voki rutu-ia taraipa.*
33 ✡ *"Vearovira rutu uutupata. Uvare viapau taraipatai vo vuuta-ia vao oa-ia urioperea.*
34 Oiso rutu osa iravu aapaapauroepa ouruivu iare kepaaro kavuoro. Uva kovoara rovirieireva kovopa iraraaropa. Uva goruvira rutu ratao tokipato tavireva oiso ra vara rutu tokipareve.
35 Oire visii vao vatatopo iraopatai tuepaoro, uvare viapau taraipatai rera-ia eera reito ira voreroverea rera vo kepaaro kekesa ovaiaro eke voki vuuta-ia, eke vosa kookai kare gaupaive, eke vokipaua.
36 Teapi visii sita piesa urioro visii kekeoro osa uusipata.
37 Uva va-ia vao visii tavipaa ravaavira ora oearovu rutu, ra ora vatatopopata rutu."

14

Reipa Irara Ora Reoaepa Oiso Ra Jisas Upoive
(Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 ✡ Oire uva reipa irara pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara oea raiva taraapaaepa

✡ **13:19:** Dan 9:26, 12:1; Joe 2:2 ✡ **13:24:** Sef 1:15 ✡ **13:26:** Dan 7:13; 1 Te 4:16; 2 Te 1:7, 10 ✡ **13:30:** Mk 9:1
✡ **13:32:** Ap 1:7 ✡ **13:33:** Ef 6:18; 1 Te 5:6; Kl 4:2 ✡ **14:1:** Mk 11:18

ora voea-ia, oisore ra oa-ia kaviruvira rera rauive. Ra rera upoive vo vokireo isivaaro iava, ovokirea-ia aioa pura pirovere Pasova Vurei ora oaiorovu Yis Asa Aioro aue Bret.
2 Oire uva vo voki-ia rugoopaoro oiso ora reopaaepa, “Teapi vo vokiro raga-ia varao oara-ia aioara purapa pirovere rera-ia pituera, oearoi ora sitaoro kasipuave vigei uposa.”

Iriavu Sanda Ovi-ia Rera Atoatoeva Vo Betani Urui-ia
(Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 ✡ Uva Jisas toureva Betani-ia ro leprapato vo kepaaro-ia Saimon. Uva voa pauroepa aiopaoro ovusa iriavu riakova urioopa aueva korovo ovi sanda, oovia vaisipai oiso, nad. Oa oisoa purapaive aue iava airepa ruu piero. Oa toupaiva aue-ia popotepa tou vearoa Alabasta oiso osa aveke. Ipa pie vori ovi oava urioopa. Uva vo ovi keeva, oa iava va kokoeva Jisas kukuearo-ia.
4 Uva oearovu oiso ora reopaaepa kasipupaoro, “Apeisi o vao ropi ragapae korovo ovi?
5 Ari uvuipaoi ra va-ia monia vai oueve korovo ovi vo peva vovoto kina (K300), ra oai vateeve voeaopa apota irara.” Uva ora reopaaepa rirovira rutu oirare kasipupaoro.
6 Oa iava oiso puraroepa Jisas, *“Oirape, ra va puraeve. Eakere oira vovouaro vavata pie ragapata? Vearo pitupitu rutu purapae ragaipa.*
7 ✡ Ari ita, apota irara oea toupaiveira touvira rutu visii tapo vokiara rutu-ia. Vosa oisi voeapa oaravu tauvaara purasa ruipapata, uva uvuipatai oisi eisi purapasa. Ari ragai viapau oiso visii tapo toupaavere touvira.
8 Oira o iria va puraevoi oiso osa uvuioi va purasa. Iria ita ragai iava varaua atoato rovoevo ravaavira korovo ovi-ia, auere vava ragai tovasa.
9 Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, Vo uvarovu rutu uva Vearo Siposipo kosi piepaiverea vo rasio-ia, ra va-ia vao tapo ora reopaave vare rugoopaoro oa puraevoi o-ia riakova ragai-ia.”

Reo Ovoi Purareva Judas, Oiso Ra Jisas Kosi Piereve Keripa Irarapa
(Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 ✡ Uva iravu voea iava katai tau erao (12) disaipel ro Judas Iskariot ira avaroepa reipa irara iare pris voea ravaavira tavisa, “Visiipa Jisas kosi pieavere.”
11 Uva Judas vo reoaro uvuoro roruiva rutu. Oa iava ovoivira rera taviiva aue iava moni. Osa-a eisi osa iava ora rerapa raiva taraaroepa, oiso ra Jisas kosi piereve voea vavaearo iare.

Jisas Tagausapa Vurei Aioreva Rera Voeaaro Tapo Disaipel
(Matyu 16:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 ✡ Uva vo rovo vokiaro-ia Yis Asa Aio aue Bret oa-ia sipsip kakae-ia koruoua oisoa puraive. Oa iava vo vokia vao disaipel irara Jisas akeiva oiso, “Ovu-ia viipa ravaavira aioa vai puraiovere Tagausapa Aio Pasova Aio vai?”
13 Uva disaipeltoarei arureva oiso, *“Karesi viro urui iare. Vosa iravuva aivarosivere osa uuko ovi vai kaepareve rirova-ia pitokava, ra rera sirova utusi.*
14 Uva iravu vo kepaaro koatarovere. Oire ro *ira vo kepaaro-a irare oiso purasi, Ro-ia Tisato ira oiso puraroi, Ovu-ia ragai vo tugiaro epao tavete tugi uva Pasova Vurei aioavere disaipel irara oaa tapo?*
15 Uva vei kareke pierevere riro tugia oa toupai ravaavira vo viara-ia. Uva voa aioara ravaasivere vigei rutupa.”
16 Uva disaipeltoarei karesi viropa urui iare. Uva va kekesiva vao oare Jisas taviroepa. Oa iava voa Pasova Vurei vatatoposiva.
17 Uva vokiarovi pouro viropa Jisas ora katai tau erao disaipel.
18 ✡ Oa iava aiopaiva osa Jisas voeare oiso puraroepa, *“Oiraopavira visii tavipaa, Iravu visii iava ira ragai kosi pierevere oearovupa.”*
19 Oa iava vovouisiro rutu vavataepa voeare siraooro. Uva voea rutu oisi raga puraaepa, “Easi viapau ragai-a?”
20 Oa iava oiso voea tavireva, *“Ro katai tau erao iava disaipel, ira vavae roko piere*

✡ **14:3:** Lu 7:37-39 ✡ **14:7:** Diu 15:11 ✡ **14:10:** Lu 22:3-4; Jo 6:71 ✡ **14:12:** Eks 12:11 ✡ **14:18:** Mk 14:44-45

breteva tapi rovu viipaoro va-ia ragai tapo, eera-a ira ragai kosi pierevere.
21 Iu, Oirato Oviitoaaro avapa kopiia-ia oiso osa Tugoropa Vuku taviepa ragai iava. Ari ita, siraovira rutu rerapa ira ragai kosi pierevere. Vearopai ita vosa viapau aakova rera kavau rovoevori."

Vo Jisas Komunion Aio Vatereva Disaipelpa
(Matyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

22 ✡ Oire vo osa aiopaiva uva Jisas bret oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva va puteputeoro vara vatereva voeapa oiso puraoro, *"Ieta, vao outa ragai iava va-raua."*
23 ✡ Oa iava kap-ia wain karo oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva voea vatereva va. Oa iava voea rutu ukaioaepa oira iava.
24 ✡ Uva oiso voea tavireva, *"Eira ragai iava revasiva iria paruevere ragai iava vo osa kopiira voea rutupa oirara Pauto vaaro Reo Ovoi oirao pieoro.*
25 Oiraopavira ita visii tavipaavoi, Viapau oiso ra vorevira ita vao-ia wain ovi ukaioravere. Ari vo raga uva airepa karova-ia ukaioravere utupaua vo Pauto vo Saraaro-ia."
26 Uva iriavu-ia eraaepa erava. Oa iava ipaaepa Oliv Kovo Pukui iare.

Jisas Pita Tavireva Oiso, Ragai Taearivere
(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Ragai arova toritavere ragai raga kavuoro, uvare oisi ita va iava rigatoiva vo Pauto vo reoaro-ia oiso,*
'Pauto sipsip ragui tokipato uporevere ra rerare rorooro sikaa viro sipsip ragui.'
28 ✡ *Vo osa kopiia oaa iava toreoro visiipa iraravere Galili iare."*
29 ✡ Uva Pita rerare oiso puraroepa, "Vosa voea rutu varaaro oirao pie vovouro vuripere viipa, eagara osa ragai vaaro oirao pie vovou viapau oiso ra vuripe."
30 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *"Oiraopavira rutu vii tavipaavoi, Vo osa kookai touvira erao piepa gau purarevere vo vokiaro, ovusa vo peva purari ragai vaisiaro ora taeapaoro."*
31 Uva oisi-a oiso osa iava Pita goruvira rutu rera tavitavipareva oiso, "Viapau rutu. Asi vii tapo kopiiravere, vo rara viapau vii vaisiaro taeaa." Uva voea rutu disaipel oea oisi raga puraaepa oiso osa puraroepa Pita.

Jisas Vaaro Variria Oa Purareva Getsemani
(Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Uva avaaepa aue iare Getsemani-ia. Oa iava rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *"Vovio pautaera osa avara variri rovosa."*
33 Uva Pita vase tapo avaroepa voea Jems ora Jon. Oa iava rovoroepa rirovira rutu siraooro osa vovouisi rerare va-vataepa rutu.
34 ✡ Uva voea tavireva ita oiso, *"Ragaire sopaua rirovira rutu vavatae siraooro. Osiraoa vao oisi rutu sovoa, oa iava kopiirai vao-ia. Vo tou rovopaoro uutupata."*
35 Uva gare visivi avapaoro gerevira koveroepa rasiua arore. Uva voa variriroepa oiso ra rera-ia puteve vao tavaka vuuta.
36 ✡ Uva oiso puraroepa, *"Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu."*
37 Uva voreroepa voea kekesa osa uusipaaepa. Uva Pita-re oiso puraroepa, *"Saimon. Eari uusipauei? E viapau uvuipauei ovuutavi-ia tokisa?*
38 ✡ Uutupata ora variripata. Teapi kokarapa vovouro visii iare uriope visii kove piesa. Ari ita, vovouisiro oavisii ruipapai oiso ra ragai tapo touta, osa va-rauraro oavisii raga visii iava raverave-pai."

✡ **14:22:** Mk 6:41, 8:6; 1 Ko 11:23-25 ✡ **14:23:** 1 Ko 10:16 ✡ **14:24:** Eks 24:8; Hi 9:20 ✡ **14:27:** Sek 13:7 ✡ **14:28:** Mk 16:7 ✡ **14:29:** Jo 13:37-38 ✡ **14:34:** Jo 12:27 ✡ **14:36:** Ro 8:15; Ga 4:6; Jo 5:30 ✡ **14:38:** Lu 11:4; Ro 7:23; Ga 5:17

39 Uva voreroepa ita varirisa. Oa iava
oiso raga ita variriroepa.
40 Uva ita voreroepa voea kekesa osa
uusipaaepa, uvare rura iraopaiva rutu.
Uva viapau reoavi vai ra oai iava rera
aatoive.
41 Uva ita, vo peva piepa vuuta-ia
voreroepa rera ita. Uva voea tavireva,
*"Touvira uusipatai reareapaoro? Oire
uvuta! Vuuta-a vao tuguraei oa-ia Oirato
Oviitoaaro kosi piepai vo vuri vovou irara
vavaearo iare.*
42 Toreta ra avavio. Ro keketa ira ragai
kosi pierevoi. Ira-a ro ira urioroi."

Jisas Kosi Piereva Judas Keripa Irarapa Oiso Ra Rera Kortuive
(Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Uva Jisas touvira reoreoparoepa,
ovusa pouro viropa Judas, iravu ita voea
iava voeao katai tau erao (12). Ira riro
irara tapo urioroepa auerova kakuara ora
toorioara, voeao oea aruiva rovopa irara
pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora
oira vasi irara.
44 Uva oisi-a oiso osa voea ravaavira
tavireva oiso, "Ro irava uugaaparai, ira-ia
pitu ovoita rerava avasa."
45 ✡ Uva urioroepa Judas rera iare ava
ovoioro oiso purasa, "Tisa." Oa iava
rerava uugaa ovoiroepa.
46 Oa iava rera-ia pituiva rera rauoro.
47 Uva iravu ruvara-ia toupareva ira
toorio gororeva. Uva Rovopato Pristo
reraaro kovopato iava uvareoua pakoreva
voua toeoro.
48 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"E
oiso rutu ragaire taraapata osa kaviru-
pato? Oa iava toorioara kaepata ora aue
kakuara vo ragai-ia pitusa?*
49 ✡ Ari ita, siposipopaavora vokiara
rutu-ia visiipa vo Tugoropa Kepa-ia. Uva
eakepa viapau *voa ragai-ia pitu asata-
vora? Oire uva va-a eva oa iava vearopai
ra va vao Tugoropa Rigato oirao pieve vao
oa pura piropa vo ragai-ia."*
50 ✡ Oa iava voeao disaipel rera arova
tori ovoiiva.

Vo Viovokoto Torireva Gapuvira

51 Uva iravu viovokoto Jisas sirova utur-
oepa ira varoa-ia tuuparoepa. Uva rera-ia
pituiva.
52 Oa iava varoa iava vase ovoioro gapu-
vira raga torireva rera ita.

Jisas Rovirieiiva Kaunsel Irara Osireiaro-ia
(Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 Uva Jisas-va avaaepa Pristoa iare ro
Rovopato, vo uva ora gurupaaepa pris
irara voea reipa irara, ora voeao oira vasi
irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara.
54 ✡ Uva tauaivi Pita rera sirova utur-
oepa. Oa iava rera tapo koataroepa vo
Rovopato vo tugiaro, oa reroarova oisoa
toupaive rera vo kepaaro-ia Pristo. Uva
polis irara tapo pauparoepa eto kasi-ia
tuituipaoro.
55 Oire uva reipa irara pris irara
oearovu reipa irara Jiu iava oearea ora
reoreopaaepa oiso ra Jisas togapaive oara
iava reoara vai, auere ra rera kopii pieive
oara iava. Uva taraa ragapaiva.
56 Ari ita, oearovu riro irara rera to-
gapaiva oreorovu-ia kuuvu reoro rera vo
kovoaro iava. Uva viapau oiso vaea reoro-
a. Osa-a eisi iava viapau oreoi puraiva vao
oiraopa reo vai rutu.
57 Uva va-a vao isivaaro iava oearovu
torepaaepa oiso kuuvupasa oiso-ia,
58 ✡ "Easi oiso rera uvuiova osa oiso
puraroepa, *Avoeao, vao Tempel pakoavere
oa puraiva vavaeara iava. Ra vorevira vo
kepa paua ita vo pevavi raga-ia voki. Vo
kepao oa viapau uvuipaoi ra vavae-ia oira
paureve."*
59 Uva ita, viapau vaea reorovi-a varao
oara purapaiva rerare.
60 Uva Rovopato Pristo toreroepa voea
vuutaro-ia. Oa iava Jisas akereva oiso,
"E reasipauei vo reo eva aato arapa, raa?
Apeisi vo reo-a eva oa-ia vii togapaivoi?"
61 ✡ Ora uru pie ragapaoro viapau oiso
rera vo reoaro pukopareva.
Oa iava Jisas akereva rera ita Rovopato
Pristo, "Easi vii avu-a Ropoto Krais Pauto
Reraaro rutu. Ro Oviitoaaro ira-ia vuu-
rapa vaisi purapaioveira?"

✡ **14:45:** Mt 23:7 ✡ **14:49:** Ais 53:7; Lu 19:47 ✡ **14:50:** Sam 88:8; Mk 14:27 ✡ **14:54:** Jo 18:18 ✡ **14:58:** Jo 2:19; Ap 6:14 ✡ **14:61:** Ais 53:7

62 ✡ Oa iava Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *"Ragai rutu vao-ia. Uva Oirato Oviitoaaro ragai ragoa kekeriverea osa paura vo oirapapa varata-ia Pauto vaaro ira-ia riroa gorua toupaiveira. Ora vo osa rukuta kouro sovara-ia voreraverea vova vuvuiua."*
63 Oire uva oisi-a eisi osa puraroiva Jisas, Rovopato Pristo ora rera iava kuvupato karikarioro kasipuroepa rutu oiso puraoro, "Uva aa vo reore taraapai toga reo?
64 ✡ Ari rera uvutavoi osa Pauto tovipare! Uva apeisi vovoupatai?" Oa iava voea rutu katai reo puraoro rera iava vaseiva oiso ra rera kopii pieive.
65 Uva oearovu rerapa rui vikipaaepa. Uva rera puaaro tavuruoro rera tapatapapaoro rerare oiso purapaaepa, "Taviu, irouto vii tapare?" Oire uva va-a vao oa iava polis irara rera taparakopaiva.

Pita Jisas Taeareva
(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Uva Pita otugivivu-ia toupareva reroarovi. Uva Rovopatoapa Pristo oiraaro kovopava urioopa
67 ✡ Pita kekesa osa tuituiparoepa. Oa iava rerava vurapaoro rerare oiso puraopa, "Easi vii vai tapo-a iravu Jisas reraaro ro vova Nasaret-ia."
68 Oa iava taeaparoepa oiso purapaoro, "Viapau taraiparai vao-ia oare oisi purapauei." Oa iava kosiro viropa rataoa riaaro iare. Uva kookai kokorokureva.
69 Oa iava ita rera kekeoro voeao tavieva oira o kovopava oea rera ruvara-ia toupaiva, "Easi iravu-a ro voea iava."
70 ✡ Oa iava ora taearoepa ita.

Oire uva gare visivi rerare Pita oiso purapaaepa, "E auoro. Easi vii-a iravu voea iava, uvare vii-a ita Galili iava."
71 Oa iava ora rerare vuri reo purareva goruvira rutu ora takauoro oiso puraoro, "Avoeao, viapau rutu taraiparai eera-ia ira iava ragaire eisi purapatai."
72 Uva kookai erao pie gau purareva. Oa iava Pita ora rugoo pieroepa Jisas vo reoarore, vo reo oa iava rera tavireva Jisas, *"Kookai touvira erao piepa gau pu-rarevere vo vokiaro ovusa vo peva purari ragai vaisiaro taeapaoro."* Uva ora rugoo pieoro vo reore Pita gau ovoireva rirovira rutu.

15

Jisas Sipoiva Pailat Ruvara Iare Ro Rom Gavman Iava Rera
(Matyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

1 ✡ Uva vokipakou rutu ora reopaaepa reipa irara pris irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora oira vasi irara, ora voeao rutu Kaunsel irara ora reoaepa. Oa iava Jisas tuukeiva. Uva voava rera ivuoro avaaepa Pailat iare Jisas vatesa rerapa.
2 Uva Pailat rera akereva, "E vii-a Jiu reraaro king, raa?" Uva Jisas rera aatoreva, *"Iu. Eisi osa purau."*
3 Osa iava riroara rutu-ia reoara Jisas togaiva pris irara.
4 Oa iava Pailat vorerivira ita rerare oiso puraroepa, "E reasipau voea aato arapa? Oire uvuri. Easi riro reoro-ia vii togapaivoi."
5 ✡ Osa Jisas viapau reoparoepa. Oa iava Pailat tavetave iraopareva.

Vo Jisas Vatereva Rera Kopii Piesa
(Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16)

6 ✡ Vo osa Tagausapa Vurei vao Pasova pura piro ra oisoa iravu tuukepato karupareve Pailat voeapa ro irapa ruipapaave rera kosi piesa.
7 Oire uva iravu ro-ia Barabas ira toupareva oeavu tapo tuukepa irara voeao-ia oea gavman oaiveva ora upopaoro iravu kopii pieiva.
8 Uva poua viropa Pailat ruvara-ia rera aresa oiso, "Vo pitupitu purari oiso osa vara puraparivereira."
9 Uva Pailat oiso puraroepa, "E oiso vovoupatai ra rera karua visiipa ro Jiu reraaro king?"
10 Ari ita, rera Pailat voeao-ia tarairoepa oiso osa oisoa Jisas vo goruaro riiriipaive. Oa iava Pailat-pa rera vateiva Jisas.

✡ **14:62:** Dan 7:13 ✡ **14:64:** Lev 24:16 ✡ **14:67:** Mk 1:24 ✡ **14:70:** Ap 2:7 ✡ **15:1:** Mt 5:22; Jo 18:28 ✡ **15:5:** Ais 53:7 ✡ **15:6:** Mt 27:15; Jo 18:39

11 ✡ Uva reipa irara pris irara oearovu rutu vovouaro kasipu piepaiva, oiso ra aue Barabas karureve voeapa.
12 Oa iava Pailat voea akereva ita, “Eake vai purapaa visiipa ro-ia ira vaisipata oiso, Jiu reraaro king?”
13 Uva rirovira ora reoaepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!”
14 Uva Pailat oiso puraroepa, “Eake rutupa? Eakea vuri-a oa purarevora?” Oa iava ita voea rutu rirovira ita oiso puraaepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!”
15 ✡ Uva Pailat oiso vovouparoepa ra voea rutu vovouaro roru piereve. Oa iava ro Barabas karureva voeapa. Oire uva Jisas vatereva oearovupa. Oa iava rera ragi rovopaoro rera iava taru vasereva voeapa, oiso ra rera tapaive vo evao parikou-ia.

Vo Upo Pura Irara Jisas Akaipa Pieiva (Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)

16 ✡ Oa iava upo pura irara rerava koataaepa gavman vo kepaaro-ia, okepa oisoa vaisipaive oiso, Pretoriam. Uva voa ora guruaepa voea rutu upo pura irara.
17 Uva Jisas tuuiva varoa-ia revasipa varo, ora kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Oa iava rera kukuvaiva va-ia rera turaro pieoro kuuvuvira.
18 Uva rerare oiso puraaepa avivikevira, “Riro kaekaevira turarovira touri vii vao Jiu reraaro king!”
19 Oa iava aue-ia pito tapoko rera ragiiva rera kukuearo. Osa ita rera-ia rui vikipaaepa rerare taku viropaoro kuuvuvira.
20 Uva voa rera tovi rovopaivoiva, revasipa varo veraiva rera iava. Oa iava rera vaaro rutu-ia rera tuuiva vorevira. Uva rerava avaaepa rera tapasa.

Jisas Tapaiva Vo Evao Parikou (Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 ✡ Oire uva Saimon ro vova Sairini, Aleksanda vaio ora Rufus aitearo ira urioroepa uvavuva. Uva rera aruiva goruvira evao parikou kaesa vao Jisas vaaro.
22 Uva avaaepa uvavure voa vaisiaro Golgota-ia. Oa porearo oiso toupaiveira, Kukue Keru Pukui.
23 Oa iava rera vateiva wain ovi va uvereoro oavu tapo itakopa ovi, oiso ra ovirei rutu-ia ukaioro. Vo osa vo ovipa reasiroepa.
24 ✡ Oa iava rera tapaiva evao parikou-ia, vo osa rera varaaro-ia varoara ora roo pieaepa ora voeapa. Oa iava varare satu visiko purapaiva.
25 Aue-ia vo resura vatara vuuta-ia (9 klok) vokipaua, ovuuta-ia rera tapaiva.
26 Oa iava vo vaisio rigatoiva oa vituaro iava rera tapaiva oiso puraoro, JISAS KING OAIVE JIU.
27 Uva rera tapo aitereivu tapaiva kavirupatoarei oiso-ia, iravu oirapapa varata iava, ari iravu koike varata iava.
28 [Va vao Tugoropa Vuku iava vo rigato oa oirao pieiva rera-ia va karekeoro, uvare oiso purapapeira, ‘Oa-ia oiso rugooaepa, Iravu ro vuri irara iava rera.’]
29 ✡ Oire vo osa oearovu rera-ia putepaoro rerare kukue pikupikupaoro oiso purapaaepa, “Aika, ari vii-a vao viigoa Tugoropa Kepa pakosa auepauera. Oire vo kepa vorevira paupari vo peva-ia aue voki!
30 Oire ora tauvau ra evao parikou iava varau!”
31 ✡ Uva pris irara reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara tapo rera akaipa piepaiva rerare oiso purapaoro, “Ia, ari oearovu oisoa tauvapareve. Uva viapau oiso ra oisi ora rera raga ora tauvaro.
32 Oire vosa vii oiraopatoa rutu Ropoto Krais Pauto reraaro vii Isrel reraaro King, oire varau evoava evao parikou. Ra vii oirao pieio va iava!” Vo osa vaitereo tapo aiterea tapo rera tapaiva rera akaipavira reopasiepa.

Jisas Kopiiroepa (Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Oa iava ravireopa vuuta-ia (12 klok), ravireo utoroiva, rupa rovoepa voeare aue-ia rekasisa vo peva vuuta (3 klok) vokiarovi vo taere rutu-ia vao.

✡ **15:11:** Ap 3:14 ✡ **15:15:** Jo 19:1, 16 ✡ **15:16:** Ap 10:1 ✡ **15:21:** Lu 23:26; Ro 16:13 ✡ **15:24:** Sam 22:18 ✡ **15:29:** Sam 22:7; Jo 2:19 ✡ **15:31:** Sam 22:8 ✡ **15:34:** Sam 22:1

34 ✡ Oa iava vo peva vuuta-ia rirovira oiso puraroepa Jisas, *“Eloi, Eloi lama sabaktani.”* Oa vao porearo oiso pura-papeira, *“Pautoa oaa, Pautoa oaa. Eakere ragaivi kavuri?”*
35 Oa iava rera oisi uvuiva voeao oea toupaiva rera ruvara-ia. Oire uva oiso puraaepa, “Uvuta. Keeraroi Ilaija-re.”
36 ✡ Uva iravu ikaureva iruta rupu piesa aue-ia uureopa viniga ovi. Oa iava evao rao-ia vo ovi vatepareva rerapa Jisas oiso purapaoro, “Tue rovota osa Ilaija rera rere piesa urio rovoro pasi.”
37 Uva Jisas rirovira gauoro vovouisi vikireva kopii ovoioro.
38 ✡ Osa riroua varoua Tempel rataoa-ia kotovira touua, oua vurita piropa varei puraoro vova Pauto vo topisiaro viara iava rovoepa vore rasiuaaro.
39 Oa iava ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rera Jisas eveireva vosa kopii ovoiroepa. Oa iava oiso puraroepa, “Oiraopavira! Oviitoaaro Pauto eera-a!”
40 ✡ Uva riakora tapo toupaiva voa rerava vurapaoro tauaiva. Uva aue tapo toupaeva vao Maria aue iava Makdala ora iriavu ita Maria Jems aakoaro ro avaioto, ora Josis, ora Salomi.
41 Uva voea-a voeao oea rera oisoa sirova utupaave rera tokipaoro vo osa toupareve Galili, ora airovu riro riako rutu airoa tapo rera sirova utuaepa Jerusalem iare.

Aveke Rikui-ia Jisas Tovoiva (Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

42 ✡ Uva vo ovaiarovi vo vokio ovokia oisoa vaisipaive, Aio Ravaapa Voki vo vokio iare Sabat voki.
43 ✡ Ovokia-ia urioroepa Josep vova Arimatia ro torevoko vovouto Kaunselto. Ro ira oisoa Pauto vo Saraarore tapo rugorugooparo vare tuepaoro. Ira Pailat iare uriri asavira avaroepa. Uva Jisas kopiire rera arepareva.
44 Oa iava Pailat rirovira rugorugooroepa, uvare ikauvira kopii ovoiroepa Jisas. Uva ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rerare keeraroepa Pailat. Oa iava rera akereva, “E kopiiroe Jisas?”
45 Uva viurupa irara tokipato vo taviaro uvureva oiso, Kopiiroe. Oa iava Jisas iava varaua vatereva Josep-pa.
46 Oa iava rera Josep ouavu vorireva varoua popoteua. Oa iava Jisas rere piereva rera tavurusa va-ia varoa popotea. Oa iava rera tovoreva aveke rikui-ia, oa ravaavira teka ragaiva rirova-ia aveke. Uva vo rikui iare iriavu rirova aveke perireva iria-ia vo riku riaaro ivitasa.
47 Uva vao isivaaro iava Maria Makdala vairei ora iriavu ita Maria Josis aakoaro airea tapo voa kekeereva vo uva Jisas tovoiva.

16

Jisas Vorevira Toreroepa Tova Iava (Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 ✡ Oire uva Sabat voki isivaaro iava Maria Makdala, ora Maria aue Jems aakoaro ora Salomi airoa vearo geesi-para voriiva, oiso ra varava avaave Jisas varaaro kipusa.
2 Vo vokipakou rutu-ia vo vokio-ia rovopa voki wik iava oa-ia avaaepa tova urui iare. Vo ovusa ravireo kaeparo vi-ropa.
3 ✡ Oa iava ora akeakepaaepa voa oiso, “Esa, irou vai vigeipa vao aveke veravere vova rikui riaaro iava?”
4 Uva voava vurapaiva tuupavira. Oa iava ore rirova aveke vura ragaiva iria voava peri ovoio viropa.
5 Uva koatapaaepa rikui-ia. Uva voa iravu kekeiva viovokoto ira oirapapa varata-ia pauparoepa popotetoa-ia kuvu-paoro. Oa iava ropeaepa.
6 Uva vairo tavireva oiso puraoro, “Opeita uriripata. Jisas ro vova Nasaret-ia, ro ira kopii pieivora, irare taraapatavoi ita, ira vorevira toreroi. Viapau oiso vo touparevoi. Keketa. Vo uva ita rera tovoivorao. Uva viapau.

✡ **15:36:** Sam 69:21 ✡ **15:38:** Hi 10:19-20 ✡ **15:40:** Sam 38:11; Jo 19:25 ✡ **15:42:** Diu 21:22-23 ✡ **15:43:** Ap 13:50, 17:12; Lu 2:25, 38 ✡ **16:1:** Lu 23:56; Jo 19:39 ✡ **16:3:** Mk 15:46 ✡ **16:7:** Jo 21:1-23

7 ✡ Oire voreta disaipel tavisa rera voeaaro Pita tapo. Ira ita iraroe eisi Galilia. Uva voa rera keketavere oiso osa visii tavirevora.”
8 Uva rikui iava torioro voreaepa osa rikerikepaoro ora ropepaoro tapo. Uva viapau oiso oearoiva ora reopaaepa, uvare rirovira uriripaaepa.

Jisas Ora Karekeroepa Maria Iare O Vova Makdala (Jon 20:11-18)

9 ✡ Uva toreroepa Jisas vokipakou-ia avitoava rovopa voki rupaaro iava vo wik iava. Oa-ia Maria o vova Makdala iriare ora karekeroepa rovovira. O iria iava erao vatara sigureva aue tugara.
10 Oa iava voea tavitavisa kareopa voeao oea oisoa rera tapo toupaive. Vo osa gau eraro-ia gaupaoro gaupaiva.
11 Oire vo osa oisi uvuiva oiso, Vorevira tootooro toreroi, oa iava rera kekeeva. Uva viapau oiso oira vo reoaro oirao piepaiva.

Jisas Ora Karekeroepa Disaipeltoarei Iare (Luk 24:13-35)

12 Oire va isivaaro iava vaitereore ita ora karekeroepa pisavira aiterea raiva-ia vokapasiva.
13 Oa iava va iava voeapa tavitavisa karesiepa. Uva ita, viapau oiso vaiterei vo reoroaro oirao piepaiva.

Jisas Katai Tau Katai Siporeva Voraro Ruture Aueva Rera Vo Goruaro (Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

14 ✡ Oire uva voea-ia katai tau katai (11) iare ora karekeroepa osa aiopaiva. Oa iava voeare aveavevira reoroepa aue-ia kaureo rugoo oaive ora aue vavagisi vovouro oaive. Aue iava uvare viapau voeao reoaro oirao piepaiva oea rera kekeiva vo osa toreroepa.
15 Uva voea tavireva oiso puraoro, *“Avata voraro ruture vo rasio-ia Vearo Siposipo iava tavitavisa oirara rutupa.*
16 Ro oirato ira ragai oirao pierevere ra baptaisa oureve, ira-a eera ira oureverea Pauto ora rera iare. Ari ro ira viapau oirao pieparevere ira iava viapau oiso opesipaperea rera vaaro vuri vovou.
17 Uva varao ravaa reesiro toupavere voeao-ia oea oirao piepaiveira oiso-ia, Taraiavere tugara kare sigupasa vo raga ragai vo goruaro-ia, ora pisa reoro-ia ora reopaaverea.
18 Oea rakoru-ia pituivere, ora itakopara-ia ukaioavere. Uva varei rutu evarei uvuipai oirato kopii pieve. Ari ita, viapau oiso voea vuri piepaivere ita vareo. Oea ita vavaeara oaive tovopaivere voeao-ia upiapa irara voea porete piepaoro.”

Jisas Iparoepa Vuvuiua Iare (Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11)

19 ✡ Oire uva vo tavitavia vao isivaaro iava Pauto rera ipa pie ovoireva Turaro Jisas vuvuiua iare vo uva pauparoveira oirapapa varata iava Pauto vaaro.
20 ✡ Uva va-a vao oa iava ava ovoiaepa voraro ruture rera iava siposiposa. Vo osa Turaro voea vo siposiporoaro oirao piereva aue-ia ravoto kovoro.

✡ **16:9:** Jo 20:11-18 ✡ **16:14:** Lu 24:36-38; Jo 20:26 ✡ **16:19:** Ap 2:33-34 ✡ **16:20:** Ap 14:3; Hi 2:3-4

LUK
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Rera-a ro Luk ira oisoa dokta kovo purapareve. Voea iava rera ro Jentael-pa irara. Uva rera vo rigato purareva aue-ia 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava.

Luk oisoa vokapareve Pol tapo vo vuutao-ia oa-ia oisoa Pol tapo toupareve vo Troas urui-ia (Ap 16:10-41). Uva vo vuku-a vao oa rigatoreva Pol tapo toupaoro vo tuukepa kepa-ia (Ap 27:1–28:16).

Oa iava vo siposipo oa rigatoreva Jisas iava, oa-ia oiso puraroepa, Jisas ira oiso rutu oisoa toupareve vo rasio-ia oiso osa oirara. Ira siraoa vo vavataaro sovoreva oiso rutu osa vigei oirara. Ira rirovira voeao rutupa oisoa siraoparo voeao oisoia, kakae vure, ora vairo raroe riako, ora voeao apotapa irara, ora voeao upiapa irara, ora oearovu rutu tapo oirara. Luk riro reoro rigatoreva variria vo pitupituaro iava (Lu 3:21, 5:16, 6:12, 11:1, 22:32, 23:24-26), ora aue iava Tugoropato Uraurato vo kovoaro iava tapo (Lu 4:1-14, 10:21, 24:49).

1. Ira pie reo vao iava oa ora karekepere, 1:1-4.
2. Vaiterei kavauaro iava Jon Baptais vaio ora Jisas, ora vo osa riroparoepa Jisas, 1:5–2:52.
3. Jon Baptais voraro virireva oirarapa siposipopaoro, 3:1-20.
4. Jon Jisas baptaisreva vo uukova-ia Jodan. Oa iava avaroepa Jisas raaka tapi iare vo uva

kokarapato Seten rera-ia kokaraparoepa, 3:21–4:13.

5. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro purapaoro, 4:14–9:50.
6. Jisas Galili iava avaroepa vore Jerusalem iare Jeriko urui-ia puteoro, 9:51–19:27.
7. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoiopa wiki-ia toupasa, ouruia-ia oeavu rera kotoiva evao parikou-ia, 19:28–23:56.
8. Vorevira toreroepa Jisas vo pevapa voki-ia, oa iava ovokivu-ia disaipel irara iare ora karekeroepa ora oearovu iare tapo, 24:1-53.

Luk Vo Siposipo Rigatoreva Auepa Tiofilas

1 Reito Tiofilas, vo tuariri uva oearovu rovoaera siposipoara rutu rigatooro varao rutu iava oara karekereva Pauto igei rutu vuutaaro-ia.

2 ✡ Uva voeao gisipoaro sirova utuaera oea Jisas vo kovoaro kekeiva ora voea osireiaro iava voari rovoa-ia ora vo vokiara rutu-ia tapo. Aue iava uvare voea oea oisoa oiso toupaive, Pauto vo reoaro kosi piepa irara. Uva voea-a evoea oea igei vateivora vo siposiporo varao.

3 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava ragai tapo ita vo siposipo rigatopaavoi, oiso ra viipa reito Tiofilas va sipoa, vo rara vara rutu vituarore taraa rovopaavoi vearovira. Ra va iava torevokovira vara rigatoa oiso rutu osa tuariri karekeepa.

4 Eisi osa iava uvuipau ra vara-ia vearovira taraiu oiso, Oiraopara varao oara-ia vii siposipoivora Jisas vo kovoaro iava.

Vo Sekaraia Tavireva Enselto Jon Iava Ira Kavaurovere

5 ✡ Vo osa King Herot reiparoepa ro vova Judia taere-ia, osa vo vuuta-ia oisoa iravu koruou purapato pristo toupareve. Rera vaisiaro, Sekaraia voeao iava pris irara Abaisa voeaaro. Ari o-ia tapo Ilisabet vatuava vo sarao iava oira pris irara voeao Eron voeaaro.

6 ✡ Aiterea vaitereo oisoa torevokovira rutu oisoa toupasi Pauto osireiaro-ia. Uva varao Reo Taisiro rutu oara oisoa oirao piepasi, ora varao Pauto vo reoroaro. Oa-a vao oa iava viapau vuria vai vaiterei-ia.

7 Vo osa viapau vaiterei oviitoa vaiaro, uvare Ilisabet-a asaova. Oa iava viapau oiso kakae kavaupao. Uva avuka ragasiepa kakae kavau asavira.

8 Oire uva ovokivu-ia Sekaraia pris kovo purareva Pauto osireiaro-ia vo vuutao-ia

✡ **1:2:** Hi 2:3; 1 Pi 5:1 ✡ **1:3:** Ap 11:4, 18:23, 1:1 ✡ **1:5:** 1 Kro 24:10 ✡ **1:6:** Jen 7:1

oa-ia oisoa rera voeaaro pris kovo purapaive.
9 ✡ Uvare oisi rera reesiiva voea vo pitupituaro sirova utupaoro, oiso ra Tugoropa Tugi-ia koataparo vao Turaro Pauto vaaro, aue koruou kuparero purapasa. Otugia-a vao oa Rovopa Kepa Lotupa Kepa Tempel sovara-ia rutu oisoa toupaive.
10 ✡ Oire uva vo vuuta vao koruou kupare purapa vuuta oa-ia riro irara rutu Jiu ora guruaepa varirisa ratauva.
11 Uva Sekaraia purapurapato enselto kekereva eravao vatuaro-ia oirapapa varata iava, uvare voa rera ruvara iare karekeroepa.
12 Oa iava voa rera kekeoro rirovira ora sitaroepa. Uva uririparoepa.
13 Uva enselto rerare oiso puraroepa, “Sekaraia. Teapi uriripau. Ari Pauto vii vaaro variria uvurevoi. Uva vii tavipaavoi oiso, Vii vatuavaaro Ilisabet veipa oviito oaesi kavauevere. Oa iava oiso rera vaisirivere rara, Jon.
14 Osa iava vii iava sopaua vearovira touvere ora tapo rorurivere. Ra riro irara tapo roruivere rera-ia ovusa kavauro.
15 Ira rei vaisirovere kovopaoro vo Turaro Pauto osireiaro-ia. Uva viapau rutu oiso ukaioparovere varao-ia riro gorupara aue wain oviro, vo oviro oara uvuipai oirara kokoro piepasa. Ira-ia goruvira touparevere Tugoropato Uraurato rera iava sopaua uvui piepaoro vo vuutao-ia vao vo osa aakova kovuaro-ia touparevere, ora vo osa kavauro. Uva vukuparovere Tugoropatoa-ia Uraurato.
16 Ira riro irara roroiovira soporeparevere voeao vova Isrel-ia. Ra Turarore poreave ro voea reraaro Pauto oaive.
17 Ira-ia Tugoropato Uraurato ora gorua toupaivere, ro Uraurato ora vo goruo oarea oisoa Ilaija-ia toupaive vo osa Pauto vo reoaro kosi piepareve voari tuariri. Ra iraparo Reitoapa Turaro. Eera oviitoara ira vo aaoro rutu vovouaro porerevere ra ora agiagiave ora voeao tapo riro kaureo irara. Oire ra va iava vearo rugoo ouive voeao torevoko vovou irara vaaro. Ora voea tapo oirara rera voeaaro ravaarevere ra Reitoare Turaro tuevira toupaive rera vo kovoaro purapasa.”
18 Uva va-a vao oa iava Sekaraia rerare enselto oiso puraroepa, “Uva eake iava oiso puraravere, Oiraopa reo vao-ia? Easi ragai avukaraerao vegei rutu ora riakova oaa.”
19 ✡ Oire oa iava enselto oiso rera aatoreva, “Ragai-a Gebriel ragoa Pauto ruvara-ia toreparaveira. Ari ita, uva Pautoa raga-a ira ragai arurevoi oa iava uriorai vii tavisa vao iava vearo siposipo vii oviitoaaro iava.
20 ✡ Oire uvuri! Vii iava gisipo kapuuevoi, uvare viapau ragai vo reoaro oirao pieparivoi. Ra viapau reopau vo rutu rekasisa, uva vara rutu varao karekepere ragai vo reoroaro oirao pieoro.”
21 Oire uva voea rutu oirara rerare tue ragapaaepa Sekaraia oiso purapaoro, “Eake vai karekei Tugoropa Tugi-ia rerare oa iava viapau vigei tavisa kosiro viroi?”
22 Uva va isivaaro iava kosiro viropa. Oa iava viapau voeapa reoara vai vatereva. Uva va iava oiso taraiaepa, Easi oavu avu rutu kekerevoi evoa Tugoropa Tugi sovara-ia. Uva vavaea raga-ia voeare reoreoparoepa uvare gisipo rerare kapuueva.
23 Oa iava Sekaraia vo kovoaro vao koruou purapa kovo opesiepa. Uva vorevira kareroepa ora rera vo uruiaro iare.
24 Oire uva va-a vao osa kakae kovu pura piropa oira kovuaro-ia Ilisabet. Oa iava oisoa toupaeve vo kovuva vo raga oira vo kepaaro raga sovara-ia vo vavae rutu sovara-ia aue kekira. Oa iava oiso puraopa,
25 “Ari ita, kakae kavau asava ragai. Uva Turaro Pauto ragaipa siraoroi. Oa iava oiso ragai pierevoi ariia veraoro ragai iava oirara rutu osireiaro iava.”

Enselto Maria Tavireva Jisas Iava Ira Karekerovere

26 ✡ Uva katai vatara-ia (6) kekira kakae kovuva toupaeva Ilisabet-ia, ovusa Pauto purapurapato Gebriel arureva ouruivu iare vo uruio Galili taere-ia. Va vaisiaro, Nasaret.
27 Osa iava avaroepa iriavu iare tavauruva riakova iria reesiiva oiso ra oirato

✡ **1:9:** Eks 30:7-8 ✡ **1:10:** Lev 16:17 ✡ **1:19:** Mt 18:10 ✡ **1:20:** Esi 3:26, 24:27 ✡ **1:26:** Mt 2:23

oira oureve. Rera vaisiaro, Josep, King Devit aao iraraaro iava rera. Uva oira vaisiaro-a, Maria o-ia iria viapau oiratoa vaiva uusiopa.

28 ✡ Oa iava Gebriel oira iare avaroepa. Uva oirare oiso puraroepa, “Vearovira Maria. Pauto vii viraakopare viipa siraooro. Oa iava Turaro vii tapo toupareveira vii tauvapaoro.”

29 Oire uva Maria vo reo vao uvuevoiva, oirare sopaua vavataepa rirovira rutu oiso rugorugoopaoro, Apeisi raga reo-a vao-ia?

30 Oa iava purapurapato enselto oiso oira tavireva, “Maria. Opeita uriripau. Pauto vo vovouaro vearopa vii-ia.

31 ✡ Uvuri! Kakae kovu purapapi vii-ia rara, ra iravu kavauri kakaeto ira vaisirivere oiso, Jisas.

32 ✡ “Ira turarovira toupareverea. Oa iava oiso rera vaisiiverea, Pauto Oviitoaaro ro oiso viara-ia. Oa iava Pauto turarovira rutu rera tovoreverea oiso rutu osa rera aaotoaaro King Devit.

33 ✡ Ira taru Jekop voeaaropa Jiu-pa irara turaroparoverea vokiara rutu-ia. Ra rera vaaro tokia viapau oiso opesiperea.”

34 Oa iava Maria rerare enselto oiso puraopa, “Uva apeisi ragavira karekepere va vao-ia, uvare oira ou asavira toupaavoi.”

35 Oire uva enselto oira vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Ari! Tugoropato Uraurato ira vii iare uriopa, vo osa Pauto vo goruaro vii ruuve. Eisi osa iava rera reraaro kakaeto kavaurivere rara utupavira. Uva va-a eva vituaro iava oiso rera vaisipaivere oiso, Roroio Vovoutoa Rutu Pauto Oviitoaaro.

36 “Uvuri! Easi Ilisabet sarava oara iria avukaopa rutu. Iria-ia kakaetoa epao oira kovuaro-ia. Iriare tuariri oisoa oiso purapaave, Viapau uvuipaoi ra kakaetoa vai kavaueve. Ovusa vo vokio-ia oira kovuaro-ia kakae kovuei. Ari ita! Katai vatara (6) kekira oira vaaro oa putevoi.

37 Pauto uvui iraopa auero rutu purapasa.” Uva oisi-a eisi Maria tavireva enselto vo osa vairei reesipareva vaireo airea kakaetoarei kavausa auepaereiepa.

38 Oa iava Maria rera vo reoaro aatooro oiso puraopa, “Ari ita! Ragai-a Turaro oiraaro kovopava. Ira uvuipa ra ragaipa oisi va purareve oiso osa purauei.” Oa iava enselto oira arova avaroepa.

Maria Ilisabet Kekesa Avaopa

39 Oire uva vo vuuta iava vao vo vokia Maria toreoro ikauvira avaopa ouruivu iare pukuiara vuutaaro-ia vo Judia taereia.

40 Oa iava Sekaraia vo kepaaro-ia koataopa. Uva voa Ilisabet-va vearo voki puraeva.

41 Uva Ilisabet Maria uvueva osa oirava vearo vokieva. Ovusa kakaeto oira kovuaro-ia toupareva Ilisabet. Uva voa toritoripareva. Oa iava Tugoropatoa-ia Uraurato agasiopa Ilisabet.

42 ✡ Oa iava rirovira rutu goruvira reoopa oiso puraoro, “Vii-ia riroa viraakoa toupaivoi Pauto vaaro. Oa vituaro iava vii vo roruaro oriakorovu rutu vo roruroaroia putepaivoi. Uva eera tapo kakaeto vava touparevoi iraei vii kovuaro-ia.

43 ✡ E apeisi vai ragai iare taveteevoi Turaro aakoaro. Asi viapau riro vaisivavia ragai?

44 Ari ita! Vii uvuavoi ovusa ragaiva vearo vokirivoi vo pou virooro. Oa iava kakaeto ro iraei ragai kovuaro-ia vo uvava ora sitaoro rorurevoi.

45 Vii-a vao riakova viigoa roruava touparivoi vo rera vo reoaro oirao pieoro oiso osa vii tavirevo. Uva oisi oiraopavira vii-ia karekepere.” Eisi osa puraopa Ilisabet oirare Maria.

Erava Maria Oiraaro

46 ✡ Maria oiso puraopa,

“Ragai iava sopaua oaa Turaro vaisiaro kae piepaivoi.

47 ✡ Oa iava ragai reraaro uraurato Pautoa-ia roruparevoi ro ira ragai viripareveira.

48 ✡ Ragai-a vao rerapa kovopava. Ragai akaipavavi raga ragoapa siraoroi. Vo vokio ora vo utupaua uva oirara rutu ragai iava oiso purapaaverea, Pauto oirapa riroa vaterevoi rorua.

✡ **1:28:** Dan 9:23 ✡ **1:31:** Ais 7:14 ✡ **1:32:** Ais 9:6-7 ✡ **1:33:** Hi 1:8 ✡ **1:42:** Het 5:24 ✡ **1:43:** Lu 2:11
✡ **1:46:** 1 Sml 2:1-10; Sam 34:2-3 ✡ **1:47:** Sam 35:9 ✡ **1:48:** Sam 138:6 ✡ **1:49:** Sam 71:19, 111:9

49 ✡ Aue iava uvare riro gorua rutu purare ragai-ia. Rera raga ro Tugoropa Vaisitoa Rutu, ira riro kovo purapareveira.
50 ✡ Ira vaaro siraoa voeaopa toupai oea rera rei piepaiveira rerapa avivikepaoro. Oire uva oisi raga ita voeaopa tapo siraoparoverea ovii irara ovii iraraaro.
51 Ira iava vavae-a riro goru kovo purava. Ora voea sikasikareva voea siguoro voeao riro kaureo irara oea oisoa ora rei vaisi piepaave ora voea raga.
52 Ira reipa irara vaisiaro vara piereva voeao vaisiaro kae pieoro akaipa vaisi iraravi.
53 Ira voeao sopaaro vuku pieparevеira oea iava sopaura ogoepapeira vearoparapa. Vo osa voeao vore piereve riro kotokoto guru irara, vo osa viapau oarai ouive rera ruvara-ia.
54 ✡ Uva rerapa kovopa irara tauvarevo vigei vao Isrel, uvare rera vaarore siraoa rugooroe.
55 Oiso osa puraroepa vigei aao iraraarore oiso, Ebraham-pa siraoparaverea ora rera voeaaro utupa irara voari rutu tugurasa utupa vokiro rutu-ia."
56 Maria vo peva-ia kekira Ilisabet tapo toupaeva. Oa iava vorevira ora oira vo uruiaro iare kareopa.

Ilisabet Jon Kavaueva

57 Oire uva oira vo vuutaaro pou piropa. Oa iava oviito kavaueva Ilisabet.
58 ✡ Uva voeao oira vo uruiaro-ia tou irara ora sara irara oea rutu vo siposipo iava vao uvuiva. Vo uvare Turaro Pauto oirapa siraoroepa rutu. Uva va-a eva oa iava oira tapo rorupaiva.
59 Uva vo peva vatarapa voki (8) pou piropa. Oa iava vo voki-ia urioaepa rera kakaeto iava rakari verasa rera-ia vo vaisio tovooro, Sekaraia, aiteto vaisiaro.
60 Vo osa aakova oiso puraopa, "Viapau. Ari vao iava oiso rera vaisipai, Jon."
61 Uva oirare oiso puraaepa, "Uvare saratoa vai oara oisi ovaisiei oa oisi toupai, oa iava oisi ruipapauei? Viapau!"
62 Oire oa iava vavaeara raga-ia Sekaraia akeiva oiso, "Aa vo vaisio-a vao oa iava rera vaisipai ro-ia vii oviitoaaro?"
63 Uva slet pero arereva. Oa iava vo vaisi vao Jon-pa rigatoreva va-ia voeapa. Uva rirovira rugorugoopaaepa.
64 Oire uva vo vuuta raga-ia Sekaraia iava gisipo karu ovoio viropa. Oa iava arevuoto rera iava vorevira vearoroepa. Uva va iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura ovoireva.
65 Uva voeao rera vo uruiaro-ia tou irara uririaepa. Oa iava vara rutu iava varao vo siposipo viriva vo Judia pukuiro vo taerearo rutu-ia.
66 ✡ Uva va iava oirara rutu vo siposipo vao uvuoro rirovira rutu tavetavepaiva rugorugoopaoro vo ora voea iava sopaura-ia. Uva oiso puraaepa, "Esa apeisi vai ragavira utupaua touparevere rera ro kakaeto?" Ari ita! Uvare taraipaaepa oiso, Pauto vo goruaro toupai rera-ia.

Sekaraia Oiraaro Erava

67 ✡ Oire uva Tugoropato Uraurato Sekaraia sopaaro-ia koataroepa rera vuku pieoro ro kakaeto aitetoaaro. Oa iava ravaa reo purareva oiso puraoro,
68 ✡ "Turaro vaisiaro-ia vuurapa vaisi purape, ro Pauto Isrel reraaro. Ira vigei oirara tauvasa urioroi ora rera voeaaro. Uvare vigeipa oraivavu purareva oraiva iavirava uvuipaviei ra virivarivira toupape.
69 ✡ Uva vova rera kovopatoaaro Devit ira sara iraraaro iava iravu riro goruto oirato tore pierevoi vigei oupasa vorevira ora rerapa vova vuria iava.
70 Eisi osa siposiporeva voari tuariri profet irara gisipoaro-ia voeao torevoko vovou irara.
71 Oa-ia oiso puraroepa, Vigei viri-varipareverea voeao vavaearo iava oea vigeiva keripaaveira, ora voeao tapo vavaearo iava oea vigeire vuri vovoupaaveira rutu.
72 Ira vigei aao iraraarore oiso puraroepa, Visii tauvapaaverea. Oire uva va-a vao Reo Ovoi oare rugoooro va oirao piere vigeipa.
73-75 ✡ Eisi osa puraroepa rore vigei aaotoaaro Ebraham va vao Reo Ovoi puraoro

✡ **1:50:** Sam 103:17 ✡ **1:54:** Sam 98:3 ✡ **1:58:** Jen 19:19 ✡ **1:66:** Lu 2:19, 51; Jen 39:2; Ap 11:21 ✡ **1:67:** Joe 2:28 ✡ **1:68:** Sam 72:18 ✡ **1:69:** Sam 89:17, 132:17 ✡ **1:73-75:** Ro 6:18

oiso, Vigei vorevira vore ovoireverea voeao vavaearo iava vigeiva keripa irara. Ra va iava rera vo kovoaro purape uriri asavira. Rara avivikepavio rera osireiaro-ia aue torevoko vovou purapaoro vokiara rutu-ia.

76 ✡ “Oire uva vii-a vao kakaeto viigoa vaisiiverea oiso, Profetato Pauto reraaro ro oiso rutu viara-ia. Viigoa irauvere Turaropa raiva vatatopopaoro.

77 Uva oirara rutu siposiporivere voeao rera voeaaro. Oire ra vo reoro iava tara-iave oiso, Ira taru voea iava vuri vovouro verapareverea voea vorevira oupaoro ora rerapa.

78 Aue vituaro iava uvare rirovira vigeipa siraopa vovou
purapareveira Pauto ro vigei reraaro. Osa oiso piepareverea ro ira ora rera iava aviavi piea vatepareverea vigeipa.

79 Osa iava voeaopa aviavia vatepareverea oea kopiia vo goruaro sovara-ia toupaiveira voeao rupa vovou irara. Uva vigei kokotoaro torevokoreverea vigei tuvetuvepaoro. Ra va iava gavaure vovou vo raivaaro-ia vokape.”

Eisi osa puraroepa Sekaraia.

80 Oire uva riroroepa rera kakaeto. Uva rera iava varaua ora uraurato goruvira karekeepa. Oa iava vo toureva raaka tapi vo tugurasa uva ora karekeroepa Isrel-pa irara osireiaro-ia ro aue Jon.

2

Maria Jisas Kavaueva (Matyu 1:18-25)

1 ✡ Vo vuuta-ia vao oa-ia King Sisa Ogastas oavu reo ovoi purareva, oiso ra vo voki-ia oirara rutu vieiaro vaivaisiaro ouive.

2 Oire uva rovopa voki rutu-a va vao oa-ia vaisi oupaaepa oirara rutu iava. Ovusa aue Sairinias voa reiparoepa gav-manpaoro vo Siria-ia vo vo voki-ia eva.

3 Uva oisi-a eisi osa iava voea rutu oirara vo urui iare eva voea rutu vo uruiaro torevokoaro avaaepa, oiso ra voea rutu vaivaisiaro vieiaro ouive voa.

4 ✡ Ari ita, Josep-a Devit sara iraraaro iava rera. Oa iava ora rera vo uruiaro iava gare urui avaroepa vao Nasaret vo Galili taere-ia. Oa iava voare vo Judia avaroepa vo King Devit vo uruiaro-ia uva oisoa vaisipaive oiso, Betlehem-ia.

5 Uva oira tapo Maria avaroepa voare o iria reesiiva rerapa, oisore ra vaiterei rutu vaisiaro tapo ouive voa. Vo osa kakae kovuva toupaeva Maria.

6 Uva vo urui raga-ia vao Betlehem urui touvira toupasiva. Oa iava voa kakaeto kavausa aueopa.

7 Oire uva bulmakau kare vo kepaaro-ia toupaoro rera eera avaiotoa rutu ira kavaueva voa, uvare tavetepa irara vo kepaaro agasiepa. Oa iava voa rera ru-ueva varoa-ia. Uva voa rera uusi pieeva bokis-ia o iria-ia oisoa bulmakau kare aiopaive.

Purapurapa Irara Ensel Sipsip Tokipa Irara Taviiva

8 Uva voa-a vo uva oearovu sipsip tokipa irara toupaiva vo urui vatuaro-ia voea vo raguiroaro tokipaoro vokiaro.

9 ✡ Uva Turaro reraaro ensel voea iare urioroepa. Uva voa Turaro vaaro keraria voeare sisikorevira aviaviva. Oa iava rirovira rutu uririaepa.

10 Uva enselto oiso puraroepa voeare, “Opeita uriripata. Uvuta! Ragai visiipa Vearo Siposipo sipoavoi vao oa oirara rutu roru pie iraovere.

11 ✡ Vo voki-a vao oa-ia iriavu ri-akova kakaeto kavauevoi vo King Devit vo uruiaro sovara-ia. Ro ira visii oure-vere vorevira vova vuria iava. Eera Krais Turaro ira Pauto oiraraaro tuvetuve-pareverea.

12 ✡ Uva ora visii vo reesiroaro iava rera vo kavauaro-ia taraitai eisi osa. Uva rera kakaeto keketavere ira ruuevo varoa-ia rera uusi piesa bulmakau kare aiopavaaro-ia bokis.”

13 Oire uva voavi ragava riro irara rutu vuvuiua-ia tou irara poua viropa vuvuiua iava vo toupasa enselto ruvara-ia. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro oiso purapaaepa erapaoro,

---

✡ **1:76:** Mal 3:1, 4:5 ✡ **2:1:** Lu 3:1 ✡ **2:4:** Lu 1:27 ✡ **2:9:** Ap 5:19 ✡ **2:11:** Jo 4:42 ✡ **2:12:** 1 Sml 2:34; Ais 7:14 ✡ **2:14:** Ais 57:19

14 ✡ “Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purata vo vuvuiua rutu-ia. Ra gavaure vovou
rutu outa vo rasitoa-ia toupaoro visii vao
visiigoa-ia roruparevеira Pauto.”

Sipsip Tokipa Irara Jisas Kekesa Avaaepa

15 Oire uva enselpa irara voea arova
voreaepa vuvuiua iare. Oa iava voeao
sipsip tokipa irara ora reoaepa oiso “Irata,
ra avavio voare Betlehem-ia. Ra va avu
kekepe vao oa karekei voa oa iava Turaro
Pauto vigei tavirevoi.”
16 Oa iava ikauvira avaaepa. Uva
vaiterei Maria vaio ora Josep kekeiva
voa osa voa toupasiva. Ovusa kakaeto
bulmakau kare aiopavaaro-ia bokis uusi-
paroepa.
17 Uva rera kekeivoiva, vo reo vao tavi-
iva oa uvuiva rera iava ro-ia kakaeto vo
enselto ruvara-ia.
18 Oire uva voea rutu oirara vo reo
uvuiva sipsip tokipa irara ruvara-ia, oea
vo reo-ia rirovira rugorugoopaaepa.
19 ✡ Vo osa Maria vo reoro rutu varao ora
oira sopaaro-ia orirupaeva. Oa iava voa
varare rugoopaopa rutu.
20 ✡ Uva sipsip tokipa irara vorevira
kareaepa Pautoa-ia vuurapa vaisi pura-
paoro. Oa iava rirovira rutu rorupaiva
Pautoa-ia vara-ia varao oara rutu uvuiva,
ora vara rutu tapo kekeiva oiso osa en-
selpa irara voea taviiva.

Jisas Vateiva Vaisia

21 ✡ Uva vo peva vatarapa voki (8) pou
piropa, oa iava Jisas rakari veraiva rera-ia
vo vaisio tovo ovoioro, Jisas-pa vaisi. Ari
ita, vo osa vo kovutoa-ia pou viro asavira
toureva, ovusa enselto vo vaisi iava rera
vaisireva.

Simion Vaio Ora Ana Jisas Kekesiva Lotupa Kepa Sovara-ia

22 ✡ Oire uva vo vuuta-a vao oa pou
piropa vo avaorei rutu sisigarue piesa oiso
osa Moses vaaro Reo Taisi puraepa. Oa
iava aiteto avukarei vo kakaeva avasiepa
Jerusalem iare Pauto Turaro vatesa rera.
23 ✡ Oiso osa oisoa rigatoa purapape vo
Turaro vaaro-ia Reo Taisi oiso,

‘Vosa avaio kakae kavaueve aakova, oire
ra Turaropa Pauto rera vateive rera
reesioro rerapa.’

24 Oa iava oiso ruipapasiepa tapo ra
pristo koruoua vai tapo purareve vaiterei
vo vovouaro sirova. Oiso osa puraepa
Turaro vaaro-ia Reo Taisi oiso,

‘Viovokotoarei kurue vaio, eke tavau-
rurirei vai uruvaurirei.’

25 Oire uva iravu oirato Jerusalem-ia
toupareva rera vaisiaro Simion. Tore-
vokotoa rutu ora tapo riro aviviketo
Pautoa-pa. Ira oisoa rerare ro tueparo
ira Isrel-pa irara vorevira oureverea ora
rerapa vova vuria iava. Vo osa Tu-
goropato Uraurato oisoa Simion sopaaro-
ia toupareve.
26 ✡ Ari ita, Tugoropato Uraurato rera
tavireva ravaavira oiso, “Viapau ikauvira
kopiiuvere. Viapau. Ari Krais keke
rovorivere, ira arureva Turaro Pauto vore
rasitoa-ia rera voeaaro tuvetuvepasa.”
27 Uva Tugoropato Uraurato Simion tu-
vetuvepaoro koataroepa Rovopa Kepa Lo-
tupa Kepa Tempel sovara-ia, vo osa aiteto
ora aakova Jisas kakaeva uriosiepa vo
pitupituo purasa osa oisoa purapape Reo
Taisi.
28 Oire uva Simion Jisas kavaureva ora
rera vavaearo-ia. Oa iava Pautoa-ia vuu-
rapa vaisi purareva rerava oiso puraoro,

29 “O Turaro Pauto. Ro iava vii reraaro
kovopato vaseri ra vova avaro,
uvare ragai vo vovouaro gavaure-
vira toupai. Ra va iava vii vo reoaro
oirao pieri oreoa purariva voari tu-
ariri.
30 ✡ Aue iava uvare ragai iava osireitoarei
oaa vao kekesivoi oa purarivoi auere vore-
vira igei ora viipa ousa vova vuria iava.
Va-a eva oa iava kopiisa vovouparai.
31 Vii vao ravaarivora oirara rutu
osireiaro-ia
32 ✡ eva aviavia. Oa-a vao aviavia
vatepareverea vo osararovu rutu vo ru-
gorugooroaro karupasa, oiso ra vii vo
raivaaro-ia taraiave. Ra va iava vii
voeaaro Isrel riro vaisi ouive.”

✡ **2:19:** Lu 2:51 ✡ **2:20:** Mt 9:8 ✡ **2:21:** Lu 1:31, 59 ✡ **2:22:** Lev 12:2-6 ✡ **2:23:** Eks 13:2, 12 ✡ **2:26:** Sam 89:48 ✡ **2:30:** Ais 52:10 ✡ **2:32:** Ap 13:47

33 Aitetoarei ora aakova rirovira rutu
rera-ia Simion tavetave iraopasiva vo reo
iava vao oa purareva.
34 Oire uva Simion voea vatereva vi-
raakoa. Oa iava Maria tavipareva oiso,
"Uvuri! Ro-ia kakaeto ira oearovu rutu
Isrel-pa irara kove pierevere ora
riro irara tapo tore pierevere tapo.
Ra oiso toupareve, Reesia Pauto
vaaro. Uva riro irara rutu rera
takaupaivere rara.
35 Eisi osa iava riro irara varaaro rugoru-
gooara roroiovira karekepere, [Uva iravu
toorio ira avuavuaro oiso toupare osa sir-
aoa ira vii sopaaro togarevere.]"
36 Oire uva iriavu profetava riakova
toupaeva voa. Oira vaisiaro, Ana o-ia
Fanyuel oviivaaro ro vova Asa-pa irara.
Iria erao vatara (7) ivaro-ia vatuato tapo
toupaeva. Oa iava kopiiroiva, rera
isivaaro-ia avukaopa rutu raroevira.
37 Uva vo peva vatara tau vo resura
(84) ivaro-ia oira vaaro oa-ia tuguraopa.
Uva viapau oisoa Tugoropa Kepa Tempel
kavupaeve. Ari ita, oisoa aioara kavupao
katai rugoo purapasa variripaoro, uvare
oisoa Pauto vo kovoaro-ia pitupaeve vo
vokiaro ora tapo ravireo-ia.
38 Oire uva vo vuuta raga-ia vao urioopa
Pautoa-ia vearo vaisi purasa. Oa iava
oira tapo siposipoeva rera iava ro kakaeto
voeapa oirara voeao oea oisoa Pautoa-re
tuepaave, oiso ra Jerusalem vore piereve
ora rerapa.

Josep Nasaret Iare Kareroepa Vorevira

39 Oire uva vara rutu varao puraiva oiso
osa Pauto vaaro Reo Taisi puraepa. Oa
iava ora voea vo uruiaro iare vorevira
kareaepa vao vo Galili taere-ia gare uruivi
Nasaret-ia.
40 ✡ Uva kakaeto riroroepa goruoro rutu.
Oa iava vearopa tarairo rera-ia karekeepa.
Uva Pauto vaaro tapo viraakoa toupaiva
rera-ia.

Viovokovira Toupaoro Jisas Lotupa Kepa Tempel Sovara-ia Toupareva

41 ✡ Jisas aitearo avukarei ipasiepa
ovokivu-ia Jerusalem iare, vao iare
Tagausapa Vurei aue Pasova, oa oisoa
purapa piro vo ivara rutu-ia katakataivira.
Ra Pauto vaarore siraoa oisoa rugoru-
goopaave vorevira vo osa voea tauvareva
Isip iava voea kosi pieoro.
42 Uva Jisas katai tau erao (12) ivaro-
ia uvuiroepa. Oa iava vo voki vao vo
pitupituaro sirova utuaepa Pasova Aio pu-
rapa voki.
43 Uva vo vokiroa varao Pasova Aio
purapa vokiro oara opesieiva, vorevira
kareaepa. Ovusa Jisas viovokoto voa raga
touvira toupareva Jerusalem-ia. Uva aite-
toarei viapau rera-ia taraipasiepa vo osa
touvira voa toupareva.
44-45 Uva oiso keapasiepa, Oearoi tapo
vokapare. Oa iava riro sita rutu purasiva
rera kavuoro. Oire uva va iava voeao
vuruvuru-ia vate irara oaesi ora sara irara
vuravura ragasiva rerare. Uva taraa raga-
pasivoiva rerare, katai voki rutu isivaaro
iava vorevira voresiepa Jerusalem iare
rerare taraasa voa.
46 Uva voa raga rerare taraapasiva vo
peva rutu-ia voki peva. Oa iava voa
rera kekesiva Tempel atoaro, osa voa
pauparoepa tisa irara vuutaro-ia vo voea
varaaro reoara uru piepaoro. Uva tou-
pareva, ora voea tapo akepareva vorevira
vara iava.
47 ✡ Vo ovusa rera vo reoroaro uru
piepaiva. Uva rera-ia rirovira rutu tave-
tave iraopaiva aue iava rera vaaro taraia
rutu, ora vo reo vearovira oa purareva
voea aatooro.
48 ✡ Oa iava aitetoarei voa rera kekeoro
ora sitasiepa rutu. Uva aakova rerare
oiso puraopa, "Ae kakaeto. Eakere vegeivi
oiso pierivoi oa iava viire taraa raga vasi-
pavevoi?"
49 Uva oira vo reoaro pukooro oiso pu-
raroepa, *"Ari eakere ragaire taraa rovo
asasivo Aite vo kepaaro-ia? Uva kasikasi
ragapasiei ragaire taraa ragapaoro?"*
50 Oa iava vo reo-ia vavagisipasiepa eva
oa purareva vaitereire.
51 Uva va-a vao oa iava vaiterei tapo
kareroepa. Oa iava Nasaret-ia karea
viropa. Uva voa oisoa vokiara rutu-ia
vaiterei gisipoaro sirova utuparo. Ari ita,
uva aakova vara rutu varao-ia orirupaeva

✡ **2:40:** Lu 1:80, 2:52 ✡ **2:41:** Eks 23:15; Diu 16:1-6 ✡ **2:47:** Mt 7:28 ✡ **2:48:** Mk 3:31-35

oara kekeeva vo rera ruvara-ia.
52 ✡ Oire uva Jisas riroroepa. Oa iava taraia rera vaaro vearovira rutu karekeepa. Uva Pauto ora oirara rutu rerare vearo vovouaepa rutu.

3

Jon Baptais Siposiporeva (Matyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-28)

1 ✡ Taibirias Sisa Rom-pa irara tokireva katai tau vo vavae (15) ivaro sovara-ia. osa Pontias Pailat gavmanpaoro toupareva Judia-ia. Uva vo vuuta-a vao oa-ia aue Herot reiparoepa Galili taere-ia, ovusa voraro araokoto Filip reiparoepa Ituria taere ora Trakonaitis, vo osa ro Laisenias Abilin taere-ia reiparoepa.
2 Vo osa Anas vaio ora Kaiafas pris kovo-ia reipasiepa. Vo vuutao-ia oa-ia Jon Sekaraia oviitoaaro vo rasitoa-ia toupareva kuvau tapi. Uva Pauto vo reoaro urioepa rera iare voa.
3 Uvava-a eva oa iava voraro rutu avaroepa Jodan oirara rutupa siposipopaoro, oiso ra sopaura oaive poreive. Ra va iava baptaisa ouive rara Pauto voea iava vuri vovouro vera rovoreve.
4 ✡ Oiso osa profet Aisaia vo vukuaro-ia oisoa rigatoa toupaive,

‘Iravu ira keeraparoi vo raaka tapi
oiso purapa, Turaro vo raivaaro
vatatopopata va ravaaoro oa-ia
pouro viroverea.

5 Oiso ra goreara rutu agasi pieive pukuiara erioro vara vaeaoro. Regorepa raivaro tapo torevokooro ra torevokope. Ora varao tapo vuri raivaro oara vearo pieive rara.
6 Ra va iava oirara rutu vo kovo vao kekeive Pauto oa purapare vigei vorevira ousapa vuriara iava.’
7 Oire uva riro irara rutu oirara urioaepa Jon vavaearo-ia baptaisa ousa. Oa iava oiso voeare puraroepa. “Visii vao rakoru ovii iraraaro! Irouto visii vosipare, oa iava toripata Pauto vo kasipuaro asavira?
8 Visii iava sopaura poreta, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Oa iava oirao pie vovouro oavisii poeravira karekepere oearovupa. Opeita ora visii raga vo vovouroaro iava oreorovu kareke piepata oiso purapaoro, Ebraham-a igei aitearo. Oa iava igei-a Pauto oiraraaro rutu. Ari ita, visii tavi iraopaavoi, Pautoa raga uvuipa vo avekero iava kakae vure purapasa. Ra oisi pieive, Ebraham ovii iraraaro.
9 Torara eira iriaei ravaavira evaova vituaro-ia. Oire vo evaro oiso toupai osa visii. Varao oara viapau oiso vearo kuero vai kaepaive oara rutu taru toepaiverea vara vikipasa tuitui kasi-ia.” Eisi osa puraroepa Jon.
10 ✡ Uva voea rutu Jon akeiva oiso puraoro, “Eake vai puraio?”
11 ✡ Oa iava oiso puraroepa voea aatooro, “Ro ira vaiterei kuvupatoarei, oire iravu vatereve ropa apotato. Ari ro ira aioara toupaive, oire oisi raga ita piereve iravupa oaravu vateoro,”
12 Uva oearovu tapo takis oupa irara urioaepa, oiso ra voea tapo baptaisa ouive rera ruvara-ia. Oa iava rerare oiso puraaepa, “Tisa. Eake vai purapaio?”
13 Oa iava voeare oiso puraroepa, “Ari moni oupatai oiso osa gavman visii tavirevora. Oire ra viapau vo reesi iava ita pute pievira oarai ita ou ragapata.”
14 Uva oearovu tapo ita viurupa irara rera akeiva oiso, “Eake vai purapaio?” Oa iava oiso voeare puraroepa, “Viapau oiso ra oira upopata ora viapau oiso ra kuuvuvira voea rovirieipata kortua-ia voea varaaro ivu ragapasa moniara. Ari voriara oavisii raga rekasiaro reesiaro-ia rorupata.”
15 Oire uva voeare vovouisiro riro varivarivira toreepa. Oa iava rirovira rugorugoopaaepa oiso puraoro, “Easi, Jon-a ro-ia Krais, eke?”
16 Uva va iava Jon voea vo reoaro pukoreva oiso purapaoro, “Visii baptaispaavoi uukoa raga-ia visii reesioro visigoa vovouisiro oavisii poretavorao. Ari ro ira ragai sirova uturovere, ira vo goruaro ragai vo goruaro-ia putevere uvare riro vasitoa-a. Uva viapau oiso uvuiparai

✡ **2:52:** 1 Sml 2:26 ✡ **3:1:** Mt 27:2 ✡ **3:4:** Ais 40:3-5 ✡ **3:10:** Ap 2:37 ✡ **3:11:** Je 2:15-16

ra rera vaaro tasipa kaea, uvare akukutoavi raga-a ragai. Ari rera visii vaterevere vao baptaisa Tugoropato Uraurato vaaro visii reesipaoro aue-ia Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia ora eto kasi vo goruaro-ia.

17 ✡ Ira vururua-ia pitupare wit ragipasa oira rakariaro verapaoro. Oire ra oira aioaro gurureve rera vo kepaaro-ia wit kepa vo aio kitupasa voa. Oa iava oira rakariaro kasirevere vao-ia tuitui kasi-ia oa viapau rokopaive."

18 Jon oreorovu rutu tapo purareva voea iava sopaura tore pieoro. Uva vo pitupitua vao oa purareva vearo siposipo purapaoro oirara rutupa.

Vo Herot Jon Tuukereva

19 ✡ Oire uva Jon tuu pievira Herot tavireva rera vaaro iava vuria, ro voea reraaro rovopato gavman. Aue iava uvare vuria purareva aue-ia Herodias araokoto vatuavaaro ouoro. Ora opitupiturovu rutu tapo-ia oara oisoa purapareve rera Herot.

20 Uva varao vuriara oara oisoa purapareve rera Herot uva vo vuria vao puteva rutu, uvare vao riroa rutu vuria purareva Jon tovooro tuukepa kepa-ia.

Jon Jisas Baptaisreva (Matyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 ✡ Uva vo vuuta-a vao oa-ia oirara rutu baptais rovopaaepa. Oa iava voa raga ita Jon Jisas tapo baptaisreva. Oire voa baptaisroiva, variri ovoiroepa voa. Uva vuvuiua karu piropa.

22 ✡ Oa iava Tugoropato Uraurato vararoepa. Uva oiso rera kekeiva osa kurue. Uva Jisas-ia pitusa rerereva. Oa iava vuvuiua iava Pauto vo reoaro varaepa oa oiso puraepa, "Vii-a ragai Oviitoaaro rutu viigoa kaviko iraopaaveira. Uva vii-ia rorupaaveira rutu."

Jisas Aao Iraraaro Vaisiaro (Matyu 1:1-17)

23 ✡ Jisas ora rera vo kovoaro rovoreva vo peva tau (30) ivaro-ia uvuivira toupaoro. Uva oirara rutu rerare oiso puraaepa, "Eera-a Josep oviitoaaro."

24 Oiso-ia Josep-a Hilai oviitoaaro, ari Hilai-a Matat oviitoaaro, ari Matat-a Livai oviitoaaro, ari Livai-a Melkai oviitoaaro, ari Melkai-a Janai oviitoaaro, ari Janai-a Josep oviitoaaro,

25 ari Josep-a Matataias oviitoaaro, ari Matataias-a Emos oviitoaaro, ari Emos-a Neam oviitoaaro, ari Neam-a Eslai oviitoaaro, ari Eslai-a Nagai oviitoaaro,

26 ari Nagai-a Meat oviitoaaro, ari Meat-a Matataias oviitoaaro, ari Matataias-a Semen oviitoaaro, ari Semen-a Josek oviitoaaro, ari Josek-a Joda oviitoaaro,

27 ✡ ari Joda-a Joanan oviitoaaro, ari Joanan-a Resa oviitoaaro, ari Resa-a Serababel oviitoaaro, ari Serababel-a Sialtiel oviitoaaro, ari Sialtiel-a Nerai oviitoaaro,

28 ari Nerai-a Melkai oviitoaaro, ari Melkai-a Edai oviitoaaro, ari Edai-a Kosam oviitoaaro, ari Kosam-a Elmadam oviitoaaro, ari Elmadam-a Er oviitoaaro,

29 ari Er-a Josua oviitoaaro, ari Josua-a Eliesa oviitoaaro, ari Eliesa-a Jorim oviitoaaro, ari Jorim-a Matat oviitoaaro, ari Matat-a Livai oviitoaaro,

30 ari Livai-a Simion oviitoaaro, ari Simion-a Juda oviitoaaro, ari Juda-a Josep oviitoaaro, ari Josep-a Jonam oviitoaaro, ari Jonam-a Elaiakim oviitoaaro,

31 ✡ ari Elaiakim-a Melia oviitoaaro, ari Melia-a Mena oviitoaaro, ari Mena-a Matata oviitoaaro, ari Matata-a Netan oviitoaaro, ari Netan-a Devit oviitoaaro,

32 Devit-a Jesi oviitoaaro, ari Jesi-a Obet oviitoaaro, ari Obet-a Boas oviitoaaro, ari Boas-a Salmon oviitoaaro, ari Salmon-a Nason oviitoaaro,

33 ari Nason-a Aminadap oviitoaaro, ari Aminadap-a Atmin oviitoaaro, ari Atmin-a Anai oviitoaaro, ari Anai-a Hesron oviitoaaro, ari Hesron-a Peres oviitoaaro, ari Peres-a Juda oviitoaaro,

34 ✡ ari Juda-a Jekop oviitoaaro, ari Jekop-a Aisak oviitoaaro, ari Aisak-a Ebraham oviitoaaro, ari Ebraham-a Tira oviitoaaro, ari Tira-a Neho oviitoaaro,

35 ari Neho-a Serak oviitoaaro, ari Serak-a Reu oviitoaaro, ari Reu-a Pelek ovi-

✡ **3:17:** Ais 30:24; Mai 4:12 ✡ **3:19:** Mt 14:3-4; Mk 6:17-18 ✡ **3:21:** Lu 5:16 ✡ **3:22:** Sam 2:7; Ais 42:1; Ap 10:38
✡ **3:23:** Jo 8:57 ✡ **3:27:** Mt 1:12 ✡ **3:31:** 1 Kro 3:5 ✡ **3:34:** Jen 11:24, 26

itoaaro, ari Pelek-a Ebe oviitoaaro, ari Ebe-a Sela oviitoaaro,
36 ari Sela-a Kenan oviitoaaro, ari Kenan-a Apaksat oviitoaaro, ari Apaksat-a Siem oviitoaaro, ari Siem-a Noa oviitoaaro, ari Noa-a Lamek oviitoaaro,
37 ari Lamek-a Metusala oviitoaaro, ari Metusala-a Inok oviitoaaro, ari Inok-a Jaret oviitoaaro, ari Jaret-a Mahalalel oviitoaaro, ari Mahalalel-a Kenan oviitoaaro,
38 ✡ ari Kenan-a Inos oviitoaaro, ari Inos-a Set oviitoaaro, ari Set-a Adam oviitoaaro, ari Adam-a Pauto oviitoaaro.

4

Jisas-ia Kokaraparoepa Seten (Matyu 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Vo Tugoropato Uraurato iava vukuroepa Jisas. Oa iava uukova iava veraro viropa Jodan. Oire voava voreroiva, Tugoropato Uraurato rera tuvetuvepaoro avaroepa kuvau tapirore.
2 ✡ Oa iava resura tau (40) vokiro rutu-ia toureva. Uva voa Seten rera-ia kokara ragaparoepa,

Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia oisoa aio kavuvira toupareve. Oa iava vo vokiro varao opesieiva, ogoeroepa rera Jisas.
3 Osa iava Seten rera tavireva oiso, "Vosa vii Pauto Oviitoaaro rutu, oire o taviri aveke ra opovira ora poreo."
4 ✡ Uva Jisas rera aatoreva oiso puraoro, *"Viapau. Uvare Pauto vo reoaro oiso purapai, 'Opoa raga viapau uvuipai ra oiratoapa tootooa vatepaive.' "*
5 Oire uva voaviva Seten rera ipa piereva. Oa iava osasararovu ruture voava rera kareke piereva varao vo rasitoa-ia katai vuutavi raga-ia.
6 ✡ Uva va iava rera raga Seten oiso Jisas tavipareva, "Vo goruro rutu-a varao oara vatepaavoi viipa, ora vao tapo riro vaisi vo vara iavirava, uvare vara rutu-a evara ragai varaaro. Uva oiso toupai, Vosa irai vate ruipapara vara, oire ra irai vatea vara.
7 Vosa ragai-ia vuurapa vaisi purapaoro taku virou, oire ra vii ragapa vara rutupe varao."
8 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa, *"Pauto vo reoaro oiso purapai,*

'Pautoa raga-ia vuurapa vaisi purapata eera visii reraaro Turaro. Rara rera raga vo kovoaro purapata eera kataitoa raga.' "

9 Uva voa-a vo uvava rerava Jisas avaroepa Seten Jerusalem iare Rovopa Kepa Lotupa Kepa kukuearo-ia rera tovosa viara-ia rutu. Oire uva voa rera tavipareva oiso, "Vosa vii-a Pauto Oviitoaaro rutu, oire vo toreu ra voava ora vikiu.
10 ✡ Uvare vo rigato toupai oa oiso purapai, 'Pauto voeao arurevere enselpa irara ra vii tokiive vii-ia uutupaoro.'
11 Uva oreovu oiso purapai, 'Oea vii-ia pituivere ora voea vavaearo iava. Ra viapau oiso avekeara vai-ia ora upou kokotoa iava.' "
12 ✡ Oire uva Jisas oiso puraroepa, *"Easi, oreovu oiso purapai, 'Opeita Turaro Pauto oavisii-ia kokarapata.' "*
13 Vo kokaraara rutu purareva Seten rera-ia. Uva voa Jisas kavureva Seten ovokivure ita tueoro.

Jisas Ora Rera Vo Kovoaro Rovoreva Galili-ia (Matyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 ✡ Oire uva Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava vorevira voreroepa Jisas Galili iare. Uva voa rera iava vo siposipo viriva voraro rutu vo taere-ia vao-ia.
15 ✡ Uva oisoa oirara rutu siposipopareve voea vo keparoaro-ia, Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagog. Oa iava oirara rutu rera-ia rei vaisi purapaiva.

Nasaret Vata Isivaaepa Rerare Jisas (Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Oire uva Jisas Nasaret iare avaroepa. Ari ita, kakaevira oisoa vo urui-ia toupareve. Oa iava voa toupaoro riroroepa. Uva Sabat voki-ia voa Sinagog-ia koataroepa ora rera vo pitupituaro sirova utuoro. Uva voa toreparoepa Pauto vo reoaro vieipasa.

✡ **3:38:** Jen 5:1-2 ✡ **4:2:** Eks 34:28 ✡ **4:4:** Diu 8:3 ✡ **4:6:** Jo 12:31 ✡ **4:8:** Diu 6:13 ✡ **4:10:** Sam 91:11-12 ✡ **4:12:** Diu 6:16 ✡ **4:14:** Mt 9:26 ✡ **4:15:** Mt 9:35, 11:1 ✡ **4:18:** Ais 61:1-2

17 Uva oisi-a eisi osa iava profet Aisaia
vo vukuaro vateiva rerapa. Oa iava va-ia
vo rigato kekereva oa oiso purapapeira,
18 ✡ *'Turaro Pauto reraaro Uraurato ira*
epao ragai-ia. Ira ragai reesirevora
rera vo reoaro iava siposiposa
voeaopa apotapa irara. Eera ira
ragai arurevora voeaopa tuukepa
irara siposipopasa, oiso ra tuukea
iava kosipaa viro. Ora voeaopa
siposipopasa voosi irara, oiso
ra vorevira vuravurapaive. Ora
oearovu rutu tauvapasa voeao oea
riro vavatapara rutu siitokaara
kaepaiveira.
19 ✡ Ora voea rutu oirara tavitavipasa vo
vuutao iava Turaro vaaro, ro ira ora rera
voeaaro oureverea vorevira ora rerapa.'
20 Oire Jisas vukua kapu piereva. Oa
iava uutupatoapa va vatereva. Uva va
isivaaro iava pauparoepa voa Sinagog-ia,
ovusa voeao oea tapo voa toupaiva oea
rerava tuupavira rutu vurapaiva.
21 Uva voa rovoroepa voea tavi-
tavipaoro oiso, *"Oiraopavira rutu vo*
rigato-ia Pauto vaaro. Oa oiraoei vo vokio
vo osa vo reo uvutavoi."
22 ✡ Uva va iava rera egaegaiva rutu,
uvare vo reoro iare rugoopaaepa vearo
reoro oara karekereva ora rera gisipoaro
iava. Oa iava oiso puraaepa, "Apeisi ra-
gavira? Easi pasi viapau Josep oviitoaaro
ro-ia?"
23 Uva oiso voeare puraroepa,
"Oiraopavira rutu! Osa ita vo reo
puratavere ragaire oiso, Ruvarupato ora vii
raga iava varaua porete pieri. Ora oiso pu-
ratavere, Eva-ia ravoto kovo oa purarivora
Kapeneam-ia evoa oa uvuiovora, osa raga
ita eisi osa va purarivere vo ora vii vo
uruiaro rutu-ia."
24 Uva oiso puraroepa, *"Oiraopavira*
rutu visiire oiso puraparai, Oirara viapau
uvuipaai ra irai profetatoa vai gisipoaro
uvupaive vo ora rera vo uruiaro rutu-ia.
Ari ita, voa rera reroaropaive.
25 ✡ Uva ita, oiraopavira oiso puraparai,
Voeao Ilaija vo vuutaaro iava oea iava riro
riako toupai Isrel-ia airoa vatua iraraaro
kopiiaepa. Vo vokio-ia oa-ia vuvuiua tupa
piropa rutu. Oire uva viapau kokeva vai
vo peva ivaro rutu-ia ora katai vatara
kekira vai-ia. Uva voava riroto ogoeto
karekeroepa voraro rutu.
26 Ari ita, oiso-ia viapau oiso Ilaija
arureva Pauto iriai iare riakova vai vova
Isrel oira tauvasa. Viapau. Ari o
ratau touva tauvasa rera arureva iria vo
kavauopa Sarefat urui-ia. Iria oisoa raroe-
vira toupaeve vo Saidon-ia.
27 ✡ Oiso osa tapo voari tuariri vo
vuutao-ia oa-ia profet Ilaisa epao. Oa-
ia riro irara leprapa irara oisoa toupaive
Isrel-ia. Oire uva viapau voea iava irai
porete piereva Ilaisa. Ari aue raga Ne-
man ro vova Siria ratau touto ira vearo
piereva." Jisas evo reo purareva vo Jiu
iavirava voeao riro reo uvu asa irara.
28 Oire uva Reo Taisi Uvupa Kepa-ia
toupaoro vo reo uvuiva rerare kasipu
iraopaoro.
29 Uva voava vusiiva rera sitasa. Oa
iava rera ivupaoro kosia viropa vo urui
isivaaro iava oa oisoa pukuia-ia kukuearo-
ia toupaive. Uvare oiso vovoupaaepa ra
voava Jisas-ia vikiave vara pievira.
30 Osa voea raga sovara-ia vokaoro
avaroepa voea gogu pieoro.

Jisas Iravu Vurito Tugarato Verareva Iravu Iava Oirato (Mak 1:21-28)

31 ✡ Uva Kapaneam urui iare avaroepa
vo Galili taere sovara-ia. Oa iava voa Sabat
voki-ia oirara rutu tarai piepareva voea
siposipopaoro.
32 Uva rera vo siposipoaro uvuivoiva,
vovouisiro oaive rirovira rutu ipaepa.
Uvare rera vo reoaro-ia gorua toupaiva.
33 Oire uva voa Sinagog-ia iravu oirato
toupareva. Ira-ia vurito tugarato oisoa
toupareve. Oa iava voa toupaoro rirovira
rutu oiveoro keeraroepa oiso puraoro,
34 ✡ "Auoro Jisas Nasaret iava! Eake
purasa uriouei igei-ia? Igei opesi ovoi
piesa, eke? Vii-ia taraiparai, Tugoropato
Pauto reraaro."
35 ✡ Oa iava Jisas rerare koruroepa oiso
puraoro, *"Eakau! Eera iava kosi virou."*

✡ **4:19:** Lev 25:10 ✡ **4:22:** Sam 45:2 ✡ **4:25:** 1 Kin 17:1, 8-16 ✡ **4:27:** 2 Kin 5:1-14 ✡ **4:31:** Mt 4:13 ✡ **4:34:** Sam 16:10; Dan 9:24 ✡ **4:35:** Mt 8:26

Oa iava rera tugarato oiratoa-ia vikiroepa rasiua arore. Uva voa koveroepa voea vuutaaro-ia. Osa iava rera arova ava ovoiroepa rera tugarato. Vo osa viapau vuria vai purareva rera-ia oirato.

36 Oa iava voea rutu ropeaepa. Oire ora voea vovouro arova taavi iraopaiva oiso ora reopaoro, “Avoeao! Apeisi raga reo irao-a vao-ia oa iava voeaore vuri tugararo reoroi? Easi ro vai-ia reesia vaiei ora gorua vai. Oa iava rera uvu ovoipaiveira ra oirara arova ava ovoipaave?”

37 Uva oisi-a eisi osa iava rera iava Jisas viriva vo siposipo vao-ia voraro rutu vo taere-ia vao-ia.

Jisas Pita Aigevaaro Porete Piereva
(Matyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

38 Uva Sinagog iava kosiro viropa Jisas. Oa iava Saimon vo kepaaro-ia koataroepa. Vo osa voa Saimon vatuavaaro aakoaro riro upia-ia kukue upia toupaeva. Uva va-a eva oa iava rerare Jisas keeraaepa vo oira porete piesa.

39 Uva voa oira ruvara-ia toresa uri-oroepa vo upia iare reosa. Uva oira iava opesi ovoiepa vo upia. Oire voava vearo ovoioro rerapa aioara vatatopo ovoieva.

Jisas Riro Irara Porete Piereva Ravotovira
(Matyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

40 ✡ Uva vo ovaiarovi ovusa ravireo rokopareva, uva rera iare oearovuva vuri vara irara urioaepa, ora voearo tapo tugara oearoa oisoa upopaive. Oa iava voea rutu porete piereva ravotovira voea-ia vavaearei tovopaoro.

41 ✡ Oire uva riro irara rutu iava kosia viropa. Uva voea evoea vuri irara tugara oea rirovira oiveoro oiso puraaepa, “Vii-a Pauto Oviitoaaro.” Osa iava voeare koruparoepa rera iava oreoi pura arapa, uvare taraipaaepa oiso, Rera ro-ia Krais.

Jisas Kovopaoro Virireva Uruiara Rutu-ia
(Mak 1:35-39)

42 Oire uva avitoava eraoroepa Jisas. Oa iava rokoreva uvavure kuvau tapi voa varirisa. Uva voa-a evoa uva toureva osa rerare taraa ragapaiva. Oa iava rera kekeoro voa oiso rugoopaaepa ra ora voea raga iare rera voreive.

43 Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Oiso ruipaparai ra Vearo Siposipo iava siposipoa aue iava Pauto vo Saraaro voraro ouruirovu-ia tapo. Aue vituaro iava uvare Pauto ragai arurevora okovoa purasa vao-ia.”*

44 ✡ Oa iava vo Judia Distrik-ia riro keparo-ia Reo Taisi Uvupa Keparo siposi-poreva va iava vao Vearo Siposipo voeapa.

5

Jisas Pita Tavireva Oa Iava Rirovira Atariroepa
(Matyu 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Oire uva ovokivu-ia rogaraua-ia toreparoepa vo toko rovu vatuaro-ia vao vo Genesaret. Uva ovaisivu-a vao-ia oiso Galili. Uva voa oirara rutu Jisas tapo toupaiva ora voea-ia paipaoro vo reo vao Pauto vo reoaro uvupasa.

2 Uva voa uvuoarei kekereva uvuoarei rogaraua-ia vo toko rovu-ia. Uva voa voeao atari oupa irara vo uvuoarei iava veraa viropa kuverara sisupasa.

3 ✡ Oire uva vo uvuoarei iava oavu-ia kaero viropa aue Saimon vo uvuoaro. Oa iava Jisas rera tavipareva oiso, *“Vo uvuo gare visivi topari rogaraua iava rovua iare.”* Oire uva vo uvuo-ia paupaoro Jisas voeapa siposipopareva oirara.

4 ✡ Uva voeapa siposiporevoiva, rera Saimon tavireva oiso, *“Uvuoa viru pieri va-vore uva riro rokopai. Ra voava kuverava roko pieta. Ra atari kare vai ivuta.”*

5 Uva Saimon oiso puraroepa, “Turaro. Easi igei kasivarivira rutu kovo ragaiovo vo rupao-ia. Uva viapau okarei ivuiovo aue atari. Ari ita, vii uvuavoi osa ragai tavitaviri. Uva oisi va purapaavoi.”

6 Oa iava oisi oira pieiva. Uva riro kare atari kare ivuiva. Oa iava kuverava toko rovoopa.

7 Oisi-a eisi osa iava oearovure puepueiva ora voea raga iava, voeao oea ouvuovu raga-ia toupaiva. Oiso ra urioave voea tauvasa. Oa iava urioaepa. Uva voea

✡ **4:40:** Mk 5:23; Mt 4:23 ✡ **4:41:** Mt 4:3 ✡ **4:44:** Mt 4:18-22; Jo 1:40-42 ✡ **5:3:** Mt 13:1-2 ✡ **5:4:** Jo 21:6

rutu vo uvuoarei agasi pieiva vo kare-ia atari kare. Uva roko rovoepa vo uvuoarei rutu vo kare vavatapaoro.

8 Uva va-a vao oa kekerevoiva Saimon Pita, Jisas kokotoaro ruvara-ia kokoto rekuoro pauroepa oiso puraoro, “Turaro, ragai ruvara iava avau. Ari ragai-a vurito.”

9 Uvare vo kare evoea atari kare kekereva okarea ivuiva. Oa iava rirovira rutu roperoepa. Ora voeao oea rera tapo toupaiva oea tapo ropeaepa.

10 Aue oviitoareiaro tapo Sebedi, Jems araorei ora Jon aiterea rera tapo oisoa kovopasi aue Saimon, aiterea tapo ora sitasiepa. Uva va-a vao oa iava Jisas Saimon-re oiso puraroepa, *“Teapi uriripau. Ari utupaua oiso oirara ivurivere rara ragai iare.”*

11 ✡ Oa iava uvuoarei rere pieiva rogaraua iare, vo osa auero rutu voea varaaro kavuiva rera sirova utuoro.

Jisas Iravu Oirato Sisigarue Piereva, Ira-ia Oisoa Lepra Upia Toupaive (Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 ✡ Vo riro urui-ia toureva Jisas. Uva voa-a evoa ouruia-ia iravu oisoa toupareve oirato ira-ia oisoa lepra upia toupaive. Oa iava Jisas kekeoro kokotoarei-ia rekureva varirioro rerare. Oiso puraroepa, “Vosa ragaipa ruipapau ra ragai porete pieri.”

13 Oa iava Jisas rera-ia vavaea tovooro oiso puraroepa, *“Oiso ruipaparai ra sisigarueu.”* Oa iava vaviopavira raga rera iava vo upia eva lepra upia opesiepa.

14 Uva Jisas riro goruvira rutu rera vosireva oiso puraoro, *“Opeita irai ita taviparivere. Viapau. Ari avapauei ora vii iava varaua karekesa auepa pris koruoua vai puraoro oiso osa purapapeira Reo Taisi vao Moses vaaro. Ra va iava oirara rutu oiraopavira oiso taraiave, O ari vii-a vao viigoa iava upia opesiei rutu.”*

15 ✡ Vo ovusa vara iava vo siposipo viripaoro avaepa varao oara rutu purareva Jisas voea-ia. Oire uva va-a eva oa iava riro irara rutu urioaepa rera vo reoaro uvusa. Ora oiso tapo ra upiara iava voea tapo porete piepareve varao voea varaaro.

16 ✡ Oire uva voea arova rera raga avaparoepa uvavure kuvau tapivi voa variripasa.

Jisas Iravu Oirato Porete Piereva Kerauto (Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 ✡ Ovokivu-ia oirara tarai piepareva ovusa oearovu rataratаa vovou irara aue Farisi ora tisa irara tapo voeao Reo Taisiroia tarai irara, oea tapo paupaaepa voa voeao oea vo uruiro iava urioaepa oiso-ia, Galili-ia vo, ari Judia-ia, ora Jerusalem-ia. Vo osa Pauto vo goruarova Jisas toupareva ogorua iava oirara porete piepareva.

18 Uva oresuravu iravu-ia kaepaoro urioaepa. Ira-ia kerau upia oisoa toupaive keruara rutu-ia. Oire uva oiso ruipapaaepa ra rera kaepaoro urua-ia koataave Jisas iare atoaro voa rera tovosa.

19 Vo osa oirara rutu iava tupapaa piropa. Oa iava oiso auepaaepa ra apeisi vai ragavira rera koata pieive rera iare voa atoaro. Oire uva va iava vo kepa ivara iare rera kaepaoro ipaaepa. Oa iava kukuuvua veraiva voava iroiro-ia rera vara piesa urua tapo voa vo voea rutu oirara vuutaaro-ia. Oa iava rera tovoiva vo uva Jisas toupareva.

20 ✡ Uva Jisas voea varaaro oirao pie vovouro eveirevoiva, rerare oiso puraroepa, *“Vatetoa oaa, vii iava vuri vovouro veraavoi.”*

21 ✡ Oire uva va-a vao oa iava voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia ora voeao Farisi oearea rutu ora voea raga ora reopaaepa. Oa iava voea iava oearovu riro irara oiso puraaepa, “Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia ira vao tovi reo purare Pautoa-ia? Irou vai uvuipai vuriara verapasa? Easi Pautoa raga.”

22 Uva Jisas voea vo rugorugooroaroia tarai ovoiroepa. Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Eakere eisi ragaire vurivira rugorugoopatai ora visii raga sopaaro-ia?*

23 Ari aa vo reoa-a vao oa-ia avekata vaiei ragaipa ra oa-ia oiso purara, Vii iava vuri vovou veraavoi? Eke oiso, Toreu ra vokari?

✡ **5:11:** Mt 19:29 ✡ **5:12:** Lu 17:11-19 ✡ **5:15:** Mt 9:26 ✡ **5:16:** Mk 6:46 ✡ **5:17:** Mt 15:1 ✡ **5:20:** Lu 7:48-49 ✡ **5:21:** Ais 43:25

24 Uva oiso *ruipaparai ra oiraopavira rutu taraita oiso, Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto ragai raga goruava toupaaveira vo rasio-ia. Vao oa iava uvuiparai varao verapasa vuri vovouro. Eisi osa iava oiso pururai rore ira iava keruara rutu kopiiepa, Toreu, ra vii vaaro ouri urua, ra avau vore vii vo kepaaro iare."*
25 Oire uva va-a vao oa iava voea rutu oirara osireiaro-ia toreroepa urua ouoro vao oa-ia uusiparoepa. Uva rera vo kepaaro iare vava avaroepa. Oa iava voa Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva karepaoro.
26 ✡ Oire uva oirara rutu ropeaepa ora sitaoro. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva rerapa avivikeoro. Osa iava oiso puraaepa, "Vo vokio rutu-ia oavu raga ravotoa rutu kekei."

Jisas Livai-re Reoroepa (Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Uva utupavira Jisas vokapaoro avaroepa. Oa iava iravu oirato kekereva ovusa takis oupa kepa-ia pauparoepa. Rera vaisiaro ro-ia, Livai. Uva rerare Jisas keeraroepa oiso puraoro, *"Uriou ragai sirova utusa."*
28 Oire tore ovoiroepa rera varaaro rutu kavuoro, osa toupaiva vo Jisas sirova utuoro.
29 ✡ Uva rera Livai oavu riroa aioa purareva rerapa Jisas ora rera vo kepaaro-ia. Oa iava oearovu riro irara takis oupa irara va iare urioaepa ora oearovu tapo vuri irara. Oea rutu vaiterei tapo paupaaepa aiopaoro.
30 ✡ Uva va-a vao oa iava Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara iava voeare kasipupaoro oiso purapaaepa disaipel ruvara-ia voeao Jisas voeaaro, "Uva apeisi iava takis oupa irara tapo voeao kavirupa irara aiopatavoi ora oearovu voeao vuri vovou irara?"
31 Oa iava Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *"Ari ita! Voeao upia asa irara oea viapau oiso ruvarupatoa iare avapaaveira. Viapau. Asi upiapa irara raga oea ruvarupatoa iare avapaaveira.*
32 ✡ Ari ita, viapau oiso voeaore keerasa urioraera *torevoko vovou irara. Viapau. Easi voeaore keerasa vuri vovou irara urioraera, oiso ra sopaura oaive iava porepaa viro vova vuria."*

Vo Toupai Aio Kavupa Pitupitu (Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 ✡ Oire uva Jisas taviiva oiso, "Voeao Jon voeaaro disaipel oea oiso aio arapa kavupaive rirovira rutu variripaoro vo riro vuutaro rutu-ia. Ora voeao Farisi vo disaipelaro oea tapo oisi raga oisoa piepaive. Ari vii voeaaro disaipel oea aioara rutu aiopaiveira ora ukaiopaaveira."
34 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Easi visii uvuipatai vai pasi ra vova sara irara vai aio kavu piepata oea iava rera sarato riako ousa aueparo, vo osa voea raga ruvara-ia toupareve, eke? Ari viapau uvuipai.*
35 ✡ Oire uva utupavira ora voea iava rera veraive oearovu vo osa riako ouro. Ra va iava tauaivira toupaoro viapau oiso vorerivira voea tapo toupareve evoea sara irara. Oire uva vo voki-a vao oa-ia aio kavuave taru rerapa siraopaoro. Osa eisi ragai voeaaro tapo toupaivoi. Oa vituaro iava viapau aio kavupaaveira vo ragai tapo toupaoro."
36 Uva Jisas voeapa oavu reo ruu tapo vatereva. Oa-ia oiso puraroepa, *"Viapau oiso irai uvuiparoi ra airepatoa vai kuvupatoa vai karireve, ra rutatoa vaiva oai turureve karia vai-ia. Oire vosa irai oisi oai piereve, ra rera raga airepato vuri piereve. Ra va iava va vao airepa varoa viapau oiso areiivira kekepa piro vao tapo ruta.*
37 Ora viapau irai uvuipa ra airepa wain ovi vai kuvureve ruta rakari vai-ia aue meme. Oire vosa irai oisi oa-ia piereve airepa wain vai kuvuoro, ra ita va vao ruta rakari karikari piro vo osa riropape airepa wain. Ra va vao wain ovi rasiua arore koko piro. Oire ra ita meme rakari tapo vuri ovoipe.
38 Uva oirato uvuiparoi ra airepa rakaria airepa wain kuvureve.

✡ **5:26:** Lu 7:16 ✡ **5:29:** Lu 15:1 ✡ **5:30:** Ap 23:9 ✡ **5:32:** 1 Ti 1:15 ✡ **5:33:** Lu 7:18; Jo 3:25-26 ✡ **5:35:** Lu 9:22, 17:22

39 Ari ro ira rutapa-ia ukaioro wain, ra
ita viapau oiso auepa airepa ruipaparo.
Oire ra oiso puraro, Va vao vearopai uvare
airepa-ia putepai aue wain!”

6

Jisas Akeiva Tugoropa Voki Iava (Matyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 ✡ Ovokivu-ia Sabat voki Jisas wit kovo
sovara-ia vokapareva. Vo osa voa rera
voeaaro disaipel okokorovu ouiva aue wit.
Oa iava vara ruviruviiva ora voeapa vara
aiosa.
2 ✡ Uva oeavu rataratаa vovou irara
Farisi-pa irara oiso puraaepa, “Easi varao
tugoropapeira Sabat voki-ia. Uva apeisi
iava oiso pieivoi?”
3 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Easi
pasi, viapau vao vieipataveira osa tuariri
rutu Devit ora rera voeaaro tapo ogo-
eroepa?*
4 Uva Devit Pauto vo kepaaro-ia
koataroepa bret ousa pristo ruvara-ia, vao
oa oisoa Pauto osireiaro-ia toupaive. Va-
a vao tugoropa bret oa oisoa aiopaive
koruou purapa irara raga pris irara. Ari
ita, uva Devit va aioreva rera voeaaro
tapo Reo Taisi-ia gasioro. Osa-a eisi osa
ragai voeaaro tapo viapau oiso vuria vai
purapaivoi wit aiopaoro vo vokio-ia.”
5 Oa iava oiso puraroepa ora rera iava
Jisas voea ruture, *“Oirato Oviitoaaro raga
ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupitur-
oaro rovirieipasa varao opitupituroa pura-
paiveira vo Sabat voki-ia.”*

Jisas Sabat Voki-ia Iravu Vuri Vavaeto Ravotovira Porete Piereva (Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 ✡ Vo oavu-ia Sabat voki Reo Taisi
Uvupa Kepa-ia Sinagog koataroepa.
Oa iava voa oirara tarai piepareva
siposipopaoro. Uva voa iravu oirato tou-
pareva ira iava oirapapa vavae vuriepa
kopiioro.
7 Uva riro tarai irara Reo Taisi-ia voearei
ora Farisi oearea rerava siituepaaepa
Jisas. Uvare oiso ruipapaaepa ra oai iava
rera tavatavaeive. Vo rara taraiave rera-ia
oiso, Ari Sabat voki-ia va purarevoi upiapa
irara porete piepaoro.
8 ✡ Uva rera raga voea oriorisi ovoioro
voea vo vovouroaro-ia tarai ovoiroepa.
Oa iava rera tavireva ira iava vavaea
kopiiepa oiso, *“Uriou. Ra vo-ia torevira
toupari.”* Oa iava toreroepa.
9 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *“Visii
akea oiso, Apeisi purapai vao Reo Taisi
vigei vaaro, ra vuria purapape, eke vearoa
purape oirara-ia vo Sabat voki? Ora oirato
porete piepe, eke rera kopii piepe?”*
10 Uva voea rutu-ia vuraoro rera
tavireva oiso, *“Vavaea irairari va tore-
vokooro.”* Uva oisi va piereva. Oa
iava rera iava vavaea torevoko ovoiepa
vorevira.
11 Oire uva rirovira rutu kasipu
iraopaaepa. Oa iava voea raga ora
reopaoro oiso purapaaepa, “Avoeao! Eake
vai purapere ro-ia Jisas?”

Jisas Katai Tau Erao Reesireva Aue Aposel (Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 ✡ Uva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas
iparoepa pukuia-ia varirisa Pautoa iare.
Oa iava avia-ia rekasiroepa variripaoro.
13 ✡ Uva ravireo kaero viroiva, voeare
keeraroepa disaipel voea rutu oea oisoa
rera sirova utupaave. Uva voea iava katai
tau erao (12) reesireva. Oa iava voeapa
aposelpa vaisi vatereva voeao reo kaepa
irara rera voeaaro.
14 Uva voea katai tau erao vaivaisiaro-
a voeao-ia, Saimon [uva Jisas rera-ia Pita-
pa vaisi tovoreva], ari Andru, Saimon
araokoaro, ora Jems araorei ora Jon, ora
Filip, ora Batolomyu.
15 Ari Matyu, ora Tomas, ora Jems aue
Alfias oviitoaaro ora aue Saimon, rera
raga aue Selot.
16 ✡ Ora Judas, Jems oviitoaaro, ora Ju-
das Iskariot ro ira Jisas kosi piereva keripa
irara vavaearo iare.

Jisas Oirara Rutu-ia Kovoreva (Matyu 4:23-25)

17 ✡ Uva Jisas katai tau erao (12) tapo
vararoepa tuuria iare voa toresa oearovu

✡ **6:1:** Diu 23:25 ✡ **6:2:** Eks 20:10, 23:12; Diu 5:14 ✡ **6:3:** 1 Sml 21:6 ✡ **6:6:** Lu 13:14, 14:3; Jo 9:16 ✡ **6:8:** Mt 9:4 ✡ **6:12:** Mt 14:23; Lu 9:28 ✡ **6:13:** Mk 6:30 ✡ **6:16:** Ju 1 ✡ **6:17:** Mt 4:25; Mk 3:7-8

tapo riro irara disaipel rera voeaaro. Oa iava voa riro irara rutu voea tapo toupaiva vorarova voea Judia Distrik ora Jerusalem ora voraro tapova avakava sirova aue ruvara-ia Taia-iarei ora Saidon-ia.

18 Oea rutu uriopaaepa rera vo reoaro uvupasa. Ora oiso tapo ra voea iava upiara verapareve. Ora voea ro oea-ia oisoa vuri tugararo toupaive oea tapo urioaepa. Oa iava Jisas voea rutu ravotovira porete pie ovoipareva vo tugararo kosi piepaoro.

19 ✡ Uva voea rutu oirara rera-ia vavaeara tovo ruipapaaepa. Aue iava uvare rera vo goruaro ava ovoipaepa oirara porete pie ovoipaoro.

Vo Taviroepa Voeaore Oea Rorupaive Ora Oea Gaupaive (Matyu 5:1-12)

20 Oire uva Jisas ora rera voeaaro-ia disaipel vuraoro oiso puraroepa,

"Visii vao apota irara Pauto vo taraiaropa visiigoa roruta, uvare visii-ia Pauto vo Saraaro-ia toupataveira.

21 ✡ *"Ora visii vao visiigoa ovovourovu rutupa torevoko vovouro ruipa iraopata oiso osa ro ira ogoeparo auepa aio visiigoa rorupata. Uvare Pauto visii vo ruiparoaro uvui pieoro vaterovere visiipa.*

"Ora visii vao visiigoa gaupataveira visiigoa tapo roruta. Aue iava uvare utupaua taru agesitavere rorupaoro aue-ia Pauto vaaro kaviko vovou.

22 ✡ *"Vo utupaua oirara rutu visii vuraivere osa ragai sirova utupata. Ra va iava visiire rirovira rutu vuri vovou iraopaave. Oire ra vurivira rutu visii vaisiaro akaipa piepaive visii tovipaoro. Oa-a eva oa-ia uvuipatai ra rorupata.*

23 ✡ Vosa oisi visii piepaive, ra va-ia rorupata vearo vovoupaoro rutu. Uvuta! Riroa rutu epao voria visii vaaro vuvuiua-ia. Ari ita, voeao aao irara oaive oea oisi raga eisi oisoa profet irara piepaive voari tuariri.

24 ✡ *"Ari visii vao-ia riro moni guru irara visiigoa ora vatatopo iraopata. Eake iava? Uvare visii roru piepaiveira varao oara-ia pitupataveira varao vo rasio iava. Oara rutu opesipere visii arova vo utupaua.*

25 ✡ *"Visii vao visiigoa aiopatavoi oa iava vukupatai, visiigoa ora vatatopo iraopata rutu. Visiigoa taru ogoetavere utupaua.*

"Ora visii vao visiigoa agesipataveira, visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa gautavere utupaua, ra visii osireiaro-ia gau oviro varape.

26 ✡ Ora vatatopo iraopata. Teapi visii vaisiaro-ia vuurapa vaisi pura ragapaive oiso rutu osa oisoa voari tuariri voea aao iraraaro piepaive oearovu iava profet irara riro kuuvu *irara. Aue vituaro iava uvare oisoa oearovu roru pie ragapasa oreorovu raga kuuvu reo oisoa purapaive.*

Vo Keripa Irarava Ora Agiagipa Pitupitu Toupai (Matyu 5:38-48)

27 ✡ *"Ari ita, visii tavipaavoi vao visiigoa ragai vo reoaro uvutavoi, oiso ra voearova agiagipata oea visiiva ora keripaaveira. Ora voea tapo ora vearo vovoupata oea visiiva ora vuri vovoupaaveira.*

28 ✡ Ora voeaopa tapo vearo vovou vatepata oea visii vuri piepasa oreorovu purapaiveira. Ra tapo variripata voea tauvapasa voeao oea visii tovipaive.

29 Vosa irai vii tautauaro tapareve, oire otautauvu ita poreri rerapa, ra va tapareve ita. Ora vosa irai vii kuvupatoa vaiaro itopareve, opeita rerare korukorupau. Rera vate vo popota rutu ora siglis.

30 ✡ Vosa irai vii arepareve orekevu avu vaire, rera vateri oai. Ora vosa irai vii oavu avu vaiaro oureve, oire ra viapau oiso va voreri vorevira rera ruvara-ia.

31 ✡ Ari vosa vo vovouroa vo oarapa ruipapata oiso ra oirara vara purapaive visiipa, oire ra visii tapo oisi vara pura rovopata voeapa.

32 *"Ora vosa voea ragapa sirao vovouro oavisii vatepata voeao oea visiipa sirao vovouro oaive vatepaive. Ra eake vai vearoa outa Pauto ruvara-ia, raa? Ari ita! Oiraopavira voeao vuri irara oea oisi raga ora voeapa sirao vovouro oaive*

✡ **6:19:** Mk 3:10 ✡ **6:21:** Ais 61:3 ✡ **6:22:** 1 Pi 4:14 ✡ **6:23:** Kl 1:24 ✡ **6:24:** Je 5:1 ✡ **6:25:** Ais 65:13
✡ **6:26:** Jo 15:19 ✡ **6:27:** Ro 12:20 ✡ **6:28:** Ap 7:60 ✡ **6:30:** Diu 15:7-8, 10 ✡ **6:31:** Mt 7:12

vatepaiveira voeaopa oea voeapa sirao vovouro oaive vatepaive.

33 Ora vosa voeaopa vearo vovou pura-
pata oea visiipa vearo vovou purapaive.
Oire ra eake-a vearoa oa outa Pauto
ruvara-ia? Oiraopavira, voeao vuri irara
oea oisi raga ora voeapa sirao vovouro
oaive vatepaiveira voeaopa oea voeapa
sirao vovouro oaive vatepaive.

34 Ari vosa voeapa orekerovu vatepata
ra oisi rugoopata, Vorevira visiipa vara
kare piepaive. Oire aa vao-a vearoa oa
outavere Pauto ruvara-ia va-ia vao, raa?
Ari ita, voea tapo vuri irara orekerovu
vatepaiveira voearopa oearovu vuri irara
oisore ra kataia raga oupaive vorevira.

35 Voeao agiagipata oea visiiva ora *keri-
paaveira, ora voea-ia vearo vovou purap-
ata, ora voeapa orekerovu vatepata. Ra
viapau varare vorevira rugoopata oiso ra
oarai kare piepaive visiipa vara iava. Oire
vosa oisi oiso piepata, ra va iava riroa rutu
voria visii vaaro. Uva voeapa siraopaoro
oea viapau vearo vaisi purapaiveira visii-
ia, uva oiso purapaoro oiso rutu toupata,
Pauto ovii iraraaro ro oiso viara-ia. Uvare
ro Aite ira voeaopa siraoparoveira oea vi-
apau rera-ia vearo vaisi purapaive. Ora
voeao vuri irara oea ora voea raga-ia
rugorugoopaaveira, oea tapopa vereopa
vovou purapareveira.*

36 Oirarapa siraopata oiso osa Aite oav-
isii siraoparoveira.

Vo Oirara Rovirieipa Pitupitu Toupai Oiso Osa Jas
(Matyu 7:1-5)

37 ✡ *"Opeita oirara vo vovouroaro
rovirieipata oiso osa jas, eva-a oa iava
viapau ita Pauto visii rovirieireverea.
Ora vosa viapau oirara toga ragapata
oreorovu-ia, oa iava ita Pauto viapau
visii ita togareverea vo utupaua. Ari oiso
ruipaparai ra oirara iava vuriara vera
ragapata, oa iava ita Pauto visii iava vuri
vovouro verarevere.*

38 ✡ Orekerovu avu vai vatepata
oearoipa. Oa iava Pauto visiipa ita oarai
vaterevere oisi ragavira ita osa vao, osa
visiipa vavaeara agasi pierevere rutu
Pauto pute pievira visiipa vateoro. Vo
uvuio-ia oa-ia oearovupa oaravu vatepata,
oire uva vo uvui raga-a eva oa-ia visii
vaterevere ita Pauto."

39 ✡ Oire uva Jisas oavu tapo reo ruu
vatereva voeapa oa-ia oiso puraroepa,
*"Easi pasi, voositoa vai uvuipa ra irai voos-
itoa vai tuvetuvepareve raiva vai-ia pasi,
eke? Uva viapau. Ra ita vaiterei rutu kovesi
vo rikui-ia.*

40 ✡ Viapau oiso tarai taraapato rera
reraaro-ia puteparevoi tisato. Ari vorara
tarai rovoro, oire ra rerava tisato oaro
areiireve.

41 *"Eakere korotoava vurapari eera
araokoara osireiaro-ia, osa viapau riro
perore rugoo rovopau eva vii osireiaro-ia?*

42 Uva apeisi ragavira uvuipau ra
araokoara taviri oiso, Araoko, ragai oiso
ruipaparai koroto veraa eera vii osireiaro
iava. *Vorara viapau ora vii iava evo
keposi riroa rutu viapau vera rovori, vao
vuri vovou oa vii tupapai? Ari ita, riro
rataratаa vovoutoa rutu vii. Viigoa riro
pero rutu vera rovori eva vii osireiaro
iava. Viigoa ora osireiara sisiro rovori
vearovira. Oa iava araokoara osireiaro
sisirorivere rara. Oire ra va iava vearovira
vuravurapaoro koro verauvere araokoara
osireiaro iava.*

Vo Vuri Ova Iava Toupaiveira Vao Oa Vuri Kue Purapaiveira
(Matyu 7:17-20, 12:33-35)

43 ✡ *"Vao vearo ova oa viapau oiso vuri
kuero vai purapaiveira. Eisi osa raga ita
vao vuri ova oa viapau oiso vearo kuero vai
purapaiveira.*

44 ✡ Oire uva oirara oisoa vo eva
kuearo keke rovopaive auere tarai rovosa
vearovira oiso, O vearo ova, eke vuri ova.
Oirara viapau oiso ra rokarokapa iroiro-ia
fik ova kuearo oupaive. Ora viapau oiso
ra kapuasisi kouro sovara-ia wain kuearo
oupaive.

45 ✡ Ari ita, ro vearoto oirato ira-ia vearo
rugorugoo rutu toupaive vo rera sopaaro-
ia, eva-a oa vituaro iava vearo pitupituro
ita purapareveira. Ari vosa ro ira-ia vuri
rugorugooro toupaive, oire ra oisi raga

✡ **6:37:** Ro 2:1 ✡ **6:38:** Je 2:13 ✡ **6:39:** Mt 15:4 ✡ **6:40:** Mt 10:24; Jo 13:16, 15:20 ✡ **6:43:** Mt 7:16, 18, 20
✡ **6:44:** Mt 12:33 ✡ **6:45:** Mk 7:20

ita vo pitupituro kosi piepareveira varao oara iava rera iava sopaua agasipapeira, vo rara vova rera gisipoaro-ia kosipa piro reoara.

Kepa Paupa Pitupiturei Iava (Matyu 7:24-27)

46 ✡ *"Eakere ragai vaisipatavoi oiso, Turaro, Turaro. Vo osa viapau ragai sirova utupataveira varao-ia oara-ia visii tavipaaveira?*

47 ✡ Ari ro ira ragai iare urioparo ragai vo reoaro uvupasa ora ragai vo reoaro purapasa, ira-a eera oiso toupare osa ro ira iava visii tavipaavoi.

48 Ro-ia oirato ira kepa paureva. Oire uva riro kaekaevira rikui teka rovoreva. Oa iava voava aue simen tovoreva rirova-ia aveke oira voto pie rovooro rutu vo *rasito sovara-ia. Ra oira ivara-ia vo kepa tore piereva o-ia aveke. Uva utupaua pirutuva urioopa. Oa iava viapau uvuiopa vo kepa tatesa. Ari va vurevure ragapaeva. Eake iava? Uvare vearovira rutu vo kepa paureva goruvira.*

49 Ari ita, ro ira ragai vo reoaro uvu ragareve ra viapau va sirova uturo, oiso osa ro oirato ira rasito raga-ia kepa paureva. Uva viapau simen tovo rovoreva vo rasito sovara-ia. Oa iava pirutuva vo kepa-ia ora vikiopa ovusa ikauvira peka ovoi piropa. Oa iava vuri ovoiepa rutu."

7

Jisas Rom Ami Keptentoaaro Kovopatoaaro Porete Piereva Ravotovira (Matyu 8:5-13)

1 ✡ Oire uva Jisas vo reo oirarapa vaterevoiva, Kapaneam-ia kare uvirosa avaroepa.

2 Ovusa voa Rom ami keptentoaro toupareva ira reroaro katai vovoto (100) viurupa irara oisoa toupaive. Ira reraaro kovopato toupareva ira oisoa kavikopareve rutu. Uva upiaparoepa kovopato. Oa iava tutuu pieepa rerapa rutu oiso ra kopiiro.

3 Oire uva rera kepten Jisas iava uvureva osa toupareva. Osa iava oearovu tuvetuvepa irara Jiu iava voea arureva rera ou piesa, oiso ra urioro rera ro kovopato porete piesa.

4 Uva rera-ia poua viropa Jisas. Oa iava goruvira rutu rera kegipaoro oiso purapaaepa, "Vearotoa rutu ira reraaro-ia uvuipau ra rera vearo pieri rera tauvaoro.

5 Ira vigeipa sopaua rutu vatepareveira vigei vao Jiu. Uva rera raga vigei vo kepaaro paurevora vao Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog."

6 Oire uva Jisas voea tapo voreroepa. Oa iava kepa iare tutuu piereva. Uva rera ro kepten oearovu arureva ora rera vate iraraaro rera tavisa Jisas oiso, "Turaro. Viipe. Teapi ora reasi pie ragau. Ari ita, viapau oiso vearoto-a ragai, ra uriou ragai vo kepaaro-ia koatasa.

7 Uva oisi-a eisi osa rugoorai oiso, Viapau vearoto-a ragai, ra vii iare uriora. Uva oiso ruipaparai ra evoa ragava reou, ovusa ro ragai reraaro kovopato porete ovoiro vorevira.

8 Eake iava? Uvare ragai tapo ro ita reroarovi toupaavoi ira ragaipa kovo vatepareveira. Ari ita, ragai raga oeavuva toupaa viurupa irara oea ragai reroarovi toupaiveira. Oa iava oiso voea piepaaveira. Vosa irai arua voea iava oiso, Avau. Oire ra irai avaro. Ari vosa iraire voea iava keerara oiso, Uriou. Ra ita irai urioro. Ari vosa ragai kovopatoaaro tavia oiso, Vo kovo purari. Oire ra oai purareve." Oiso puraroepa kepten. Uva evo reo oa kosi pieva Jisas vo goruaro.

9 ✡ Uva Jisas vo reo vao uvuoro rirovira rutu rugorugoo iraoparoepa rerare ro oirato. Oire voava ora poreroepa voeaore riro irara oiso purasa, *"Oiso visii tavipaavoi, Oiraopavira rutu, Viapau oiso irai oirao pie vovoutoa vai kekeavora Isrelia oiso osa ro-ia Rom amipa irara irapato."*

10 Oa iava voeao oea arureva rera kepten oea vorevira voreaepa kepa iare. Uva voa rera kovopato kekeiva osa porete ovoiroepa ravotovira.

Jisas Viovokoto Porete Piereva Nen Iava Rera

11 ✡ Uva utupa visivi Jisas ouruivu iare avaroepa vo urui vaisiaro vao-ia, Nen.

✡ **6:46:** Mt 7:21 ✡ **6:47:** Je 1:22-25 ✡ **7:1:** Mt 7:28 ✡ **7:9:** Lu 7:50 ✡ **7:11:** 1 Kin 17:17-24

Uva rera voeaaro disaipel ora riro irara rutu oea rutu rera tapo avaaepa.
12 Oire uva riro ratao iare tutuu piereva vao vo urui vo rataoaro, ovusa iravu oirato kaepaoro kosia viropa kopiito. Uvava aakova oisoa raroevira toupaeve ro raga tapo kataito oviito. Iria sirova utupaaepa riro irara oirara vo kae sirova.
13 Uva Turaro oira o riakova kekereva. Oa iava rera iava sopaua siraoepa rutu. Osa iava oirare oiso puraroepa, *"Auoo. Opeita gaupari."*
14 ✡ Oire uva vo kes ruvara iare avaroepa va-ia pitusa vao urua peperava uru. Uva voeao oea vo kes kaepaiva oea voavi torepaaepa. Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Viovokoto. Vii tavipaa oiso, Vorevira toou, ra toreu."*
15 Oa iava rera ro ira kopiiroepa ora porete ovoioro toreroepa voa paupasa. Oire voava rovoroepa reoreopaoro. Oa iava Jisas aakovapa rera vatereva.
16 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava oirara rutu rirovira rutu ropeaepa. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva oiso puraoro, "Iravu ro-ia reito profetato. Ira vigei vuutaaro-ia pouro viroi." Uva aia ita oiso puraaepa, "Pauto ro-ia ira vo pouro viroi rera voeaaro oirara tauvasa."
17 Uva rera iava Jisas vo siposipo viriva oiso Judia Distrik sovara-ia ora uvarovu rutu.

Jon Baptais Disaipeltoarei Arureva Jisas Iare
(Matyu 11:2-19)

18 Uva vara rutu iava voeao Jon voeaaro disaipel rera taviiva.
19 Oa iava voea iava aitereivure keeraroepa disaipeltoarei. Uva vaiterei arureva Jon oreovu siposa Turaropa. Oa-ia oiso puraroepa, "Tuariri oeavu oirara oisoa oiso purapaave, Iravu oirato ira urioroverea Pauto reraaro. Easi vii vai-a vao viigoa uriouei? Eke iravu raga-a irare tuepaioveira?"
20 Uva Jisas iare uriosiepa aitereivu. Oa iava oiso purasiepa, "Jon Baptais vegei arurevoi vii iare ira oiso puraroe, Easi vii vai-a vao viigoare tuepaiei osa uriouei. Eke irai raga-a irare tuepaiei?"
21 Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas riro irara ravotovira porete piepareva oea-ia oupiarovu rutu oiso toupaive oiso-ia, oearovu-ia oisoa vuri tugararo toupaive, ari riro irara voosi irara oearoa tapo vorevira vuravura piepareva.
22 ✡ Uva oiso puraroepa vaitereire, *"Voresi Jon tavisa varao rutu iava oara kekesivoi ora varao oara uvusivoi oiso-ia, voosi irara vorevira vuravuraivoi. Ora voeao vuri kokoto irara oea tapo vorevira vokaivoi. Ora voeao leprapa irara oea tapo vorevira sisigarueai. Ora voeao uvagi irara oea tapo reo uvuai. Ora kopii irara oea tapo vorevira toreai. Ora voeao apotapa irara oea tapo Vearo Siposipo uvuivoi.*
23 Ari ita, ro ira ragai goruvira oirao pieparevere rutu ira uvuipa ra viraakoa ouoro roruparevo vo ragai."

24 Oire uva Jon vaitereiaro disaipeltoarei karesiepa. Oa iava oirara rutu tavireva Jisas Jon iava oiso puraoro, *"Eaketo-a ro ira kekesa avataera vo raaka tapi vo vokio-ia oa-ia Jon iare avataera? Esa pito isi vai-a aisia va ratesa avataera, ovusa kiuvu vaisi vurevureparevora, raa? Viapau. Uvare Jon viapau oiso raverave vaiva siposiporevora oiso osa pito isi.*
25 Eke eake-a oa kekesa avataera voa. Easi pasi visii vai irai vai kekesa avataera osa vearopara vai-ia kuvupara vai kuvuparoera voa? Eke viapau? Oearoi pasi oea vai-ia vearopa kuvuro vaiva toupaivora voa ora varao vearopara voea varaaro-ia, varao oarava toupaiveira king irara vo voea vo keparoaro-ia.
26 Ari eake irao-a oa kekesa voa avataera? Easi irai vaia eera profetato? Iu. Ragai visii tavipaa oiso, Eera profetato Jon ira oearovu rutu-ia profet irara puterevora rei vaisi oupaoro.
27 ✡ Voari tuariri uva Jon iava Pauto Tugoropa Vuku-ia taviroepa oiso,

'Ragai Pauto iravu sipopaa reo kaepato.
Ira viipa iraparoverea viipa raiva
vatatoposa.'

28 *Uva oiso visii tavipaavoi, Jon voeao rutu-ia puterevora oea vo toupaiveira*

✡ **7:14:** Lu 8:54; Ap 9:40 ✡ **7:16:** Lu 1:65; Jo 6:14 ✡ **7:22:** Ais 29:18; Lu 4:18 ✡ **7:27:** Mal 3:1

rasitoa-ia. Ari ro ira Pauto vo Saraaro-ia ora akaipa pieparoi, ira ita Jon-ia puteparevoi rei vaisi oupaoro."

29 [Oire uva vo reo-a vao oa uvuiva Jisas oa purareva. Oa iava voea rutu ora reopaaepa ora voeao takis oupa irara oea rutu oiso puraaepa, "Iu. Ari Pauto vo pitupituaro-a torevokoa." Oreoroa varao voea varaaro oirao piepaoro baptaisa oupaiva Jon vavaearo-ia.

30 ✡ Vosa voeareo rataratаa vovou irara Farisi ora voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia oearea viapau oiso baptaisa ouiva Jon ruvara-ia. Eva-a oa vituaro iava isivaaepa vaore vearo raiva Pauto vaaro.]

31 Uva va-a vao oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Uva eake vai-a vao oa visii vao vo vokio iavapa irara reesiavere oiso apeisi raga irara?*

32 Visii vao visiigoa oiso rutu toupatavoi osa voeao kakae vure oea uruia vuutaaro-ia paupaaepa okakae vure keerapaoro. Oiso purapaaepa,

Ari ita, igei visiipa pupiara-ia pupi raga-paio, osa kovaa arapa reasipatai. Ora visiipa gau eraro-ia kovaa raga-paiei, osa gau arapa reasipatai tapo.

33 *Uva Jon Baptais urioroera. Uva viapau breteara vai aioparevora. Ora tapo via-pau wain oviro vai-ia ukaioparoera. Oa iava eva oisoa oiso purapata rerare, Vuri tugararo ira-ia toupaiveira ro-ia Jon.*

34 ✡ Oire uva Oirato Oviitoaaro ragai uri-oraera aiopasa ora ukaiopasa tapo aue-ia wain. Oa iava oiso purapataera, Rera keketa eera riro aioto ora riro ukaioto riroara-ia aue wain oviro. Takis oupa irara vatetoaaro ora voeao vuri irara. Eisi osa ragaire purapataveira visii.

35 Pauto vo taraiaro-a vegei vo kovoaro vituaro ora Jon. Eisi osa vegei vo kovoaro kuearo eveipaivere."

Iriavu Riakova Jisas Kokotoaro Iisieva Aue-ia Korovo Ovi

36 ✡ Oire uva iravu Farisi-pato Jisas-re keeraroepa rera tapo aiosa. Oa iava rera iare avaroepa. Uva pauroepa aiosa.

37 Uva voa iriavu vo urui-ia vuriva ri-akova toupaeva. Oa iava voa toupaoro rera iava Jisas uvueva ovusa rera tapo Farisi-pato aiopareva vo rera vo kepaaro. Oa iava oira o riakova oavu vearo ovi rutu sanda ovi ouoro urioopa, oovia popotepa tou-ia aveke tou sovara-ia toupaiva.

38 Uva Jisas isivaaro iare avaopa rera kokotoaro ruvara iare. Oa iava gau-paeva, vo osa oira osireiaro iava gau oviro kovekovepaepa rera kokotoaro iare Jisas. Oa iava ora oira oruaro-ia vara posiposi piepaeva rera kokotoaro iava. Oire vo osa rerapa avivikepaoro rera kokotoarova uu-gaapaoro rera kokotoaro kipupaeva aue-ia sanda ovi.

39 Uva va-a vao oa kekereva rera ro Farisi-pato, ira rerare Jisas oiso rugoru-gooparoepa ora rera raga sopaaro-ia, Vosa oiraopatoa rutu rera ro profetato, oire ra va iava oira-ia tarairo iria rera-ia vavaea tovosa uriooi. Ora varao-ia tapo oira vovouroaro tarairo vara eveioro. Ra oiso auero, Vuriva o-ia otopava.

40 Uva Jisas Farisi-pato vo rugooroaro pukoreva oiso puraoro rerare, *"Saimon. Ragai reo-a vao oava oiso ruipaparai ra vii vatea va."* Osa iava Saimon rerare oiso puraroepa, "Oire Tisato vo reo kosi pieri."

41 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Aitereivu oiratoarei aiterea iravu vaaro moni ou ragasiva oiso, iravu aue uvuiaro vo vavae vovoto kina (K500), ari iravu aue vo vavae tau kina raga (K50).*

42 Oire uva viapau oiso uvuisiepa oiso ra varei kare piesi vorevira rerapa ro oirato. Oa iava vaitereipa varei eaka ragareva. Oire uva iroutoa vaiei vaiterei iava ira pute pievira rorupaoro ora rera iava sopaua vaiaro vaterevere rerapa ro oirato?"

43 "Ari ro oirato ira riroa rutu ou ra-gareva," osa puraro Saimon. Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Ari ita, torevokovira oisi rugoouei eisi."*

44 ✡ Oa iava oirare ora poreroepa o-ia riakova oiso purasa rerare Saimon, *"E oira kekeri o-ia riakova? Ari ita, vii vo kepaaro-ia koatasa uriorae. Uva viapau ragai va-terivo uukoa vai kokoto sisusa vao ragai iava vigei vo pitupituaro sirova utupaoro. Osa o riakova ragai kokotoaro sisuevoi ora*

✡ **7:30:** Mt 22:35 ✡ **7:34:** Lu 5:29, 15:1-2 ✡ **7:36:** Mt 26:6-13; Jo 12:1-8 ✡ **7:41:** Mt 18:28 ✡ **7:44:** Het 19:21

oira osireiaro iava gau ovi-ia. Oa iava ora oira iava orui-ia vo ovi posiposi pieevoi.
45 Ora viapau oiso ragaiva uugaaue. Ari ita, vosa koatarae uva oisi raga ita oiso osa toupaavoi vaviopavira. Oa iava oira o-ia riakova iria ragai kokotoarova uugaapaoi touvira ragaipa avivikepaoro.
46 ✡ Ari ita, ragai kukuearo viapau iisirivo korovo ovi vai-ia. Ari o riakova ragai kokotoaro iisievoi vao-ia korovo ovi aue sanda.
47 Oire uva oisi-a eisi osa iava vii tavipaavoi oiso, Oira-a o riakova iria ora oira iava sopaua rutu vate iraoevoi ragaipa, uvare oira varaaro-a riroara vuriara, oara verarevora Pauto. Ari ita, Pauto oavivu garea vuria verareve iravu iava oirato, oire ra oisi raga ita ro oirato ora rera iava gare visivi sopaua vatereve iravupa oirato."
48 Oa iava Jisas o riakova tavireva oiso, *"Vii iava vuriara veraavoi."*
49 Uva rera tapo paupaaepa oirara tebolia voeao oea voa rovoaepa rerare oiso puraoro, "Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia ira vuriara verapare?"
50 ✡ Uva Jisas oirare oiso puraroepa, *"Ari ita, ragai oirao pierivoi, oa iava vii iava vuriara veraavoi. Avau, ra kave vovouvira toupari."*

8

Vo Airorovu Riakora Jisas Sirova Utuaepa Rera Tapo Vokapaoro

1 Oire uva utupa visivi riropa uruiroia virireva Jisas ora garepara-ia tapo voraro vokapaoro. Uva Vearo Siposipo vao Pauto vo Saraaro iava voeapa oirara oisoa siposipopareve. Uva voea disaipel katai tau erao (12) rera tapo vokapaiva.
2 ✡ Ora airorovu riakora airoa iava tuariri tugara verapareva Jisas ora oupiarovu rutu. Airoa-a vairo oriakora rera tapo vokapaiva oiso-ia, iriavu o-ia Maria [iria vova Makdala urui iava]. Iria iava Jisas erao vatara (7) aue tugara verareva.
3 Ora aue Joana rera Susa vatuavaaro, ro ira Herot vo kepaaro-ia oisoa tokipareve. Ora o-ia Susana, ora airorovu rutu tapo rera tapo avapaaepa airoa Jisas tauvapaiva ora voea disaipel aue-ia moniara varao vairo varaaro.

Reo Ruu Vao Oirato Iava Ira Wit Takuraro Vikipareva Varuparo (Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 Uva oirara rutu urioaepa ora gurusa Jisas iare voeao vova uruiara rutu iava. Oa iava voea vatereva oavu ruu reo. Oa-ia oiso puraroepa,
5 *"Uva iravu oirato avaroera wit takuraro vikisa varuparo. Oa iava vara vikiparevora. Uva oaravu raivaro kovepaera. Oa iava voa vara-ia tasiasipaivora oirara. Uva kokio kare vara aiopasa uriopaaera voa.*
6 Uva oaravu witara kovepaera vo uva avekeara toupaivora. Oa iava voa kova ragapaera osa viapau aue uukoa vai. Uva vorevira kopii ovoipaera voa erako ovoipaoro.
7 Ari oaravu witara vo kovepaera vo kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Oa iava voa vo kovaro ururao papatapaivora vara ruupaoro witara.
8 ✡ Ari oaravu witara vo kovepaera vearopa rasiro-ia. Oa iava voa *rirovira rutu kuepaera oiso, oaravu katai vovoto (100) kuero puravora."* Uva Jisas oisi oiso puraroepa. Oa iava rirovira oiso ita puraroepa, *"Ro ira-ia kokito toupareve, oire vo siposipo orirureve va kuverapaoro ora rera sopaaro-ia."*

Jisas Vo Pitupituaro Reo Ruu Purapasa (Matyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Oire uva rera voeaaro disaipel va vituarore vao reo ruu rera akeiva.
10 ✡ Oa iava oiso puraroepa Jisas, *"Pauto raga visii tavipare vao vatau reo vituaro iava rera vo Saraaro iava vo reo. Ari oearovupa oirara reo ruuro raga vatepaaveira, oiso ra osireiara voea iava vura ragapaive, vo osa viapau vo reoro vituaro eveipaive. Ora vo reoro tapo uvu ragapaive, osa viapau taraipaive vara vituaro-ia.*

Vo Toupai Wit Takuraro Vituaro Iava Vao Reo Ruu (Matyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

✡ **7:46:** Sam 23:5 ✡ **7:50:** Lu 8:48 ✡ **8:2:** Mt 27:55-56 ✡ **8:8:** Mt 11:15 ✡ **8:10:** Ais 6:9-10; Jer 5:21; Esi 12:2

11 ✡ *“Vao reo ruu vituaro oiso toupai, Vaoia wit takuraro oara oiso toupai, Eva Pauto vo reoaro.*
12 Oaravu witara vo kovepaepa raivaro oa oiso toupai, Oirara vo reoro uvupaiva, oa iava Seten urioparoepa vo reoro verapasa voea sopaaro iava. Uvare oiso rugorugooparoepa, Teapi vo reo oirao pieive, ra va iava Pauto voea vorereve vorevira ora rerapa.
13 Ari oaravu vo kovepaepa uva rirovira avekeara toupaiva, oa vituaro oiso toupai, Voeao-ia oirara oea ikauvira Pauto vo Saraaro iava vo reoro uvupaoro vara oupaiva vara-ia rorupasa rutu, osa viapau voea iava sopaura-ia oriruvira toupaive vo reo. Oreoa oiso toupai osa ikopito ro ira viapau avekeara rutu-ia goruvira toupare o pitupare. Oire utupauavi oearovu Pauto vo reoaro tekipasa opitupiturovu purapaive voeao oirara vuri piepaoro. Oa iava voea vaaro oirao pie vovou viapau uvuipai ra gorupe vo osa va kavuive.
14 Ari varao witara oara kokopa kouro-ia kovepaepa oa vituaro oiso toupai, Oirara *evoea oea reoara uvu ragapaoro vokapaiva vo osa orugorugoorovu rutuva toupaiva vo ora voea vo touaro iava, ora orekerovu rutuva rugorugoopaoro moniara oaive, ora varao vearopara rutu oara-ia oisoa rorupaive. Oire uva vara-a varao oara Pauto vo reoaro oisoa vuri piepaive rutu vo voea iava sopaura. Ra viapau aio kue vai voea-ia karekepe.*
15 Vo osa varao vearopa rasiro-ia kovepaepa witara oara vituaro oiso toupai, Evoea oirara oea reo uvupaaepa, oa iava vara goruvira orirupaiva ora voea iava sopaura varao vearopaura. Oa iava kuepaepa voeapa vo osa goru vovouvira toupaive.

Vo Aviavi Iava Toupai Oa Vatauiva Baket Sovara-ia
(Mak 4:21-25)

16 ✡ *“E oirara vuravu rukuepaiveira ra oira vataupaive baket sovara-ia, eke uruara reroaro, raa? Viapau! Asi oirara vuravu tovopaiveira tebol ivara-ia viaevira. Oire ra voava roropaeve osa vo aviaviva vurapaoro koatapaavere voeao oea vo kepa-ia toupaiveira.*
17 ✡ Ari ita, varao oara vatauvira toupaiveira oara rutu poeravira ora karekeperea. Ora varao rutu varao oara tavurupareve oirato, oara rutu tapo oiso utupaua poeravira ora karekepe. Oire ra va iava oirara vara-ia taraiave.
18 ✡ *“Ora vatatopo iraopata visii vao-ia ra vearovira reo uvu iraopata. Vosa irai oiratoa vai oisi vo reo-ia vao pitureve, oire ra ita Pauto aviavi pievira oreorovu ita vatereve rerapa. Ari ro ira oiso kearo, Vo reo ou ovoiavoi va-ia orirusa. Oire uva rera-a eera ira iava vo tarai eva verarevere Pauto.”*

Jisas Aakoaro Iava Ora Rera Araoko Iraraaro
(Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Vo vuutao iava vo vokia aakova ora rera araoko iraraaro urioaepa Jisas iare, vo osa riro irara rutu ora gurupaaepa. Oa iava viapau uvuipaaepa ra rera iare tutuu pieive.
20 Uva oearovu rera taviiva oiso, “Aakoara vase-a ora araoko irara oiso torepaai ratau. Oea vii kekesa auepaai.”
21 ✡ Uva voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Ro oirato ira Pauto vo vovou sirova utuparo eira-a ragai aakoaro ora ragai araokotoaaro.”*

Jisas Kiuvu Rakote Piereva
(Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 ✡ Ovokivu-ia Jisas oavu-ia kaero viropa uvuoa disaipel iraraaro tapo. Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Oiso ragavira ivirovira toko rovu avapaviei.”* Osa iava voare avaaepa.
23 Uva uvuoa ikauvira avaaepa vo osa Jisas uusiparoepa va-ia. Oire uva riroto kiuvu vusireva voeare uuko rovu-ia. Uva tutuu piepa voeapa oiso ra opesiave.
24 ✡ Oa iava Jisas tore piesa avaaepa oiso puraoro rerare, “Reito! Rokosa tutuu piei.” Oa iava toreroepa kiuvu rakote piesa ora rirova toruva. Oa iava vo vatako rutu rakote ovoiepa vao kiuvu ora toruva.

✡ **8:11:** 1 Te 2:13; 1 Pi 1:23 ✡ **8:16:** Mt 5:15; Lu 11:33 ✡ **8:17:** Mt 10:26 ✡ **8:18:** Mt 13:12, 25:29; Lu 19:26
✡ **8:21:** Lu 11:28; Jo 15:14 ✡ **8:22:** Mk 6:47-52; Jo 6:16-21 ✡ **8:24:** Lu 5:5, 4:39

Oa iava uuko rovu viapau oiso ora vure-vurepaepa.

25 Uva voeare disaipel oiso puraroepa, *“Ovu-ia visii varaaroi oirao pie vovouro?”* Osa iava rirovira rutu rugorugoopaoro voea raga ora reopaaepa oiso purapaoro, “Avoeao! Irouto-a ro-ia ira vo vatakore kiuvu ora uuko ovi reoroi, oa iava rera gisipoaro uvu ovoivoi?”

Jisas Iravu Iava Kokoropato Vurito Tugarato Verareva
(Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Oire uva Gegesa-ia poua viropa Galilia-ia vo toko rovu isivaaro-ia.

27 Oa iava Jisas uvuoa iava rerereva, osa iravu oirato vo urui iava vao urioroepa rera iare, ira-ia oisoa vuri irara tugara toupaive. Ari ita, riro kaekaevira rutu oisoa varo tuu asavira toupareve. Ora tapo viapau kepaara vai-ia toupareve. Viapau. Ari tova urui raga-ia oisoa toupareve.

28 ✡ Uva Jisas kekereva rera ro. Oa iava rirovira rutu oiveoro koveroepa rasiua arore rera kokotoaro ruvara-ia Jisaspa avivikepaoro. Oa iava voava rerare riro akutaroepa oiso puraoro, “Jisas. Viia Pauto Oviitoaaro ro oiso rutu viara-ia. Viire varirIparai oiso ra viapau ragai vuri pieri.”

29 Uva oisi-a eisi osa puraroepa tugarato Jisas-re, uvare Jisas tugarato kosi piesa aueparoepa oiratoa iava. [Aue iava uvare oisoa oiratoa-ia toupaoro rera varivari piepareve. Ra va iava sen tokopareve ora hankap, vorara vara-ia rera tuuke ragapaive. Oa iava oisoa rera tuvetuvepaoro vorarore kuvau tapiro rerava avaparo tugarato uva viapau oisoa oirara vai toupaive.]

30 Uva oisi-a eisi osa iava Jisas rera akereva oiso, *“Irou vaisito-a vii?”* Uva oiso puraroepa, “Ragai-a, Riro Irara.” Aue iava uvare riro irara rutu tugara irara oea koataaepa rera sovara iare.

31 ✡ Oa iava voeao vuri irara tugara rirovira rutu Jisas-re oiso purapaaepa, “Teapi igei sigupari vuri tapi vaire rikui vai sovara iare.”

32 Uva oavu koue ragui oa pukuia-ia ororoaro-ia aiopaoro voa toupaiva gare pukui raga. Uva va-a eva oa iare Jisas kegi iraopaiva oiso purapaoro, “Igei tariori vavore koue ragui-ia koatapasa.” Osa iava voea sipo piereva voare.

33 Oa iava voeao vuri irara tugara rera iava ro oirato kosia viropa. Uva avaaepa koue ragui-ia koatasa. Oa iava vo ragui vao riro varivarivira ikauoro varaaepa vagapa-ia ora vikioro toko rovu-ia rokosa. Uva voa gisi ovoiaepa kopiioro.

34 Oire uva va vao kekeiva voeao oea oisoa vo ragui tokipaive. Oa iava toriiva oirara rutu tavitavisa voeao oea riro uruia oisoa toupaive ora uvarovu rutu tapo.

35 Uva oirara rutu va vao kekesa urioaepa. Oa iava Jisas ruvara-ia poua viropa, ovusa rera kokotoaro ruvara-ia pauparoepa varoa-ia tuupaoro, rera ro ira iava tugara kosia viropa. Uvare rera iava rugorugooara roroioepa vorevira. Uva va vao kekeoro rirovira rutu voea iava vovouisiro uririepa Jisas vo goruaro asavira.

36 Oire uva voeao oea va vao kekeiva opitupitua purareva Jisas. Oa iava siposipopaiva va iava vao oa purareva ro oirato ira-ia tuariri vuri tugararo oisoa toupaive.

37 ✡ Oa iava oirara rutu voeao vorarova Gegesa oea Jisas-re oiso puraaepa, “Vo kavuoro ava iraopauei,” uvare uriripaaepa. Oire uva va-a vao oa iava Jisas uvuoa-ia kaero viropa vorevira karesa.

38 Uva rera ro ira kavuiva tugara Jisas kegipareva rutu oiso purapaoro, “Ruipaparai ra vegei rutu kareve.” Oa iava Jisas vorevira rerare koruroepa oiso puraoro,

39 *“Voreu atoiare vo vii voaaro. Ra voa siposipori varao iava Pauto oara purare vii-ia.”* Oa iava voare kareroepa voea rutupa oirara siposiposa vo rera vo uruiaro vara rutu iava varao Jisas oara purareva rera-ia.

Jisas Reito Oviivaaro Ravotovira Porete Piereva Ora O Iria Rera Iava Varoa-ia Pitueva
(Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

✡ **8:28:** Mk 1:24 ✡ **8:31:** Ro 10:7; Re 20:1, 3 ✡ **8:37:** Ap 16:39

40 Oire uva Jisas vorevira kareroepa uuko rovu iviropaoro. Oa iava oirara rutu rera-ia rorupaiva. Uvare rerare tuepaaepa voea rutu, osa vorevira kareroepa voea iare.
41 Oa iava iravu pouro viropa rera vaisiaro, Jairas reito Reo Taisi Uvupa Kepa iava rera. Ira urioroepa Jisas kokotoaro ruvara-ia rekusa. Oire uva voava goruvira rutu rerare oiso puraparoepa, "E uvuipauei ra urio iraou vore ragai vo kepaaro-ia?"
42 Ira oviivaaro kataivavi raga. Iria katai tau erao (12) iva-ia uvuipaopa. Oire uva tutuu piepa oirapa oiso ra kopiio. Oa iava voare Jisas avaroepa.

Uva riro irara rutu oirara rera kovokovoiva voa rerare ora guruoro.
43 Uva voa-a evoa uva iriavu riakova voea tapo toupaeva. Iria-ia kekira oisoa koveparo vokiara rutu-ia. Uva aue rutu uvuiaro-ia toueva rera ragava kekira katai tau erao (12) ivaro vo osa oira oupareve. Uva va-a eva oa-ia oisoa riroara moniara viki ragapaeve riro irara rutupa ruvarupa irara, vo rara oira ruvarupaive. Osa viapau irai oisoa oira iava vo upia opesi piepareve.
44 Oire uva urioopa rera isivaaro iare tutuu pieoro Jisas. Uva voaviva rera iava varoa vatuaro-ia pitueva. Oa iava vagevagevira raga revasi upia opesi ovoiepa oira iava posiposi ovoioro. Uva viapau oiso vorerivira ita oira oupaiva vo upia eva.
45 ✡ Uva Jisas ora rera-ia oira sovooro oiso puraroepa, *"Irouto ragai-ia piture?"* Oa iava voea rutu taeaaepa oiso puraoro, "Ae, igei viapau." Uva Pita oiso puraroepa rerare, "Reito. Easi voeao vaio-a riro irara rutu oea vii kovokovoivoi viire ora guruoro."
46 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Iravu ira ragai-ia piturevoi. Oa iava oavure gorua rororai, oa avaei ragai iava irai vearo piesa."*
47 Oire uva oira o riakova iria taraiopa. Uva viapau oiso uvuipaopa ra rerare vatauo. Oa iava rerapa uriripaoro rirovira rikerikepaopa. Uva rera ruvara-ia rekusa urioopa vo oirara rutu osireiaro-ia. Oa iava voea rutupa tavitaviopa vao vituaro iava oa iava vavaea tovoeva Jisas-ia pituoro. Uva oiso puraopa, "Ragai iava ikauvira raga upia opesi ovoiei."
48 Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, *"Oviiva oaa, vii vaaro oirao pie vovouaro oa vii ravotovira porete pie ovoivoi. Avau. Ra vii iava sopaua gavaurevira toupaive."*
49 Oire uva touvira reoreoparoepa, ovusa iravu oirato ro Jairas vo kepaaro iava urioroepa rera tavisa oiso, "Vii oviivaaro kopiioi rutu. Teapi touvira Tisato pugu piepari va iava vao."
50 Oire uva Jisas va vao uvureva. Oa iava rera vo reoaro aatooro oiso puraroepa, *"Eakepa uriripauei? Ragai oirao pieri. Oviiva oara ravotovira poretepaoi vorevira tootoooro."*
51 Oa iava Jisas avaroepa Jairas vo kepaaro iare. Uva voa voea rutu kosi piereva. Vo osa voeao raga tapo voare koataro Pita vase ora Jon, ora Jems, ora aiteto avukarei, vaitereo uvava oviiva.
52 ✡ Ovusa oirara rutu oirapa kakaeva gaupaiva. Uva va-a vao oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Opeita gaupata. Viapau oiso kopiioi rutu. Easi eira uusi ragapaoi."*
53 Oire uva rera agesipaiva rutu. Eake iava? Uvare oiso taraipaaepa, Iria o kopioe rutu.
54 ✡ Oa iava Jisas oira vavaearo-ia pituoro oirare oiso puraroepa, *"Kakaeva toreu."*
55 Oa iava tootooa oira iava kakaeva vorevira voreepa oira iare. Uva ikauvira vaaraa ovoiopa. Oa iava Jisas oiso voea tavireva, *"Oirapa aioara vai vateta."*
56 ✡ Uva aitetoarei rirovira rope iraopasiepa. Oa iava Jisas goruvira rutu oiso vaiterei tavireva, *"Opeita irai tavipasivere."*

9

Jisas Kovoa Vatereva Katai Tau Eraopa Aposel
(Matyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

✡ **8:45:** Lu 5:5 ✡ **8:46:** Lu 5:17 ✡ **8:52:** Jo 11:11, 13 ✡ **8:54:** Jo 11:43 ✡ **8:56:** Lu 9:21 ✡ **9:1:** Mk 3:13-14

1 ✡ Oire uva voeare katai tau erao (12) disaipel keeraroepa. Oa iava voea vatereva riroa gorua ora reesia tapo voeapa aue rei vaisi, oisore ra va iavirava vuri tugararo kosi piepaive, ora oaravu rutu tapo upiara.
2 ✡ Uva voea arureva Pauto vo Saraaro iava siposipopasa ora upiapa irara tapo porete piepasa.
3 Oire uva oiso voea tavipareva, *“Viapau oiso ra oaravu avu vai rutu kaepatavere vokapaoro. Ora viapau oiso ra tooroara vai-ia pitupatavere vokapaoro, ora oapara vai, ora opo, ora moniara vai. Ora viapau oiso ra eraeraovira kuvupara vai-ia pitupata tapo ora visiipa. Uvare voea auearoa visii tokipasa voeao oea tauvapasa avapatai.*
4 Vosa okepai-ia koatata, oire ra vo kepa raga-ia touta vo tugurasa uva vo kepa-ia toupaoro ouruivu iare topa uvirosa auepata ita.
5 ✡ Ari vosa viapau visii oupaive vore ora voea vo kepaaro-ia, oire ra vo urui eva kavuoro avata. Ra ora visii iava kokotoaro iava rasiara tovetoveta voare voea vo vuriaro reesipasa. Ra va iava ora voea vo pitupituroarore evara rugooave.”
6 Uva va-a eva oa iava avaaepa Vearo Siposipo purapasa vo uruiara rutu-ia. Uva upiapa irara rutu tapo ravotovira porete piepaiva vorevira.

King Herot Jisas Iava Uvureva (Matyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

7 Oire uva King Herot Galili iavapa irara reitoaaro ira vara rutu iava varao uvureva. Oa iava vavagisiparoepa rutu. Eake iava? Uvare oearovu oiso purapaaepa, “Jon eera ira tova tapi iava vorevira toreroi.”
8 ✡ Osa oearovu oiso purapaaepa, “Easi Ilaija eera ira vorevira ora karekeroi.” Vo osa oearovu oiso purapaaepa, “Easi reo topa piepato-a profetato eera tuariripato ira vorevira toreroepa.”
9 ✡ Oa iava ro Herot oiso puraroepa, “Jon kukuearore ragai voeaaro aruavora. Ari iroutoa rutu-a ro ira iava siposipopaivoi oirara?” Oire uva va-a vao oa iava oiso ruipaparoepa ra Jisas kekereve rutu.

Jisas Vo Vavae Tuku (5,000) Aio Piereva (Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-13)

10 Uva vorevira rera voeaaro aposel irara kareaepa Jisas iare. Oa iava rera tavipaiva varao rutu iava oara puraiva. Osa iava voea raga roporeva voea ouoro oirara rutu sovara iava. Uva ouruivu iare voea tapo avaroepa, oiso ra reareaave. Vo urui vaisiaro, Betsaida urui.
11 Uva va iava uvuivoiva, voea sirova utuaepa. Uva viapau oiso Jisas voeare koruroepa. Uva voea rutupa Pauto vo Saraaro iava siposipopareva. Ora oearovu rutu tapo upiapa irara ravotovira porete piepareva.
12 Ovaiarovi katai tau erao (12) Jisas iare urioaepa rerare oiso purasa, “Voeao taviri ra evoraro uruiara vai-ia uusisa avaave. Ora voeapa aioara vai voripaive voraro. Ari kuvau tapi-a vo-ia uva toupai. Uva viapau oirara vai toupaive.”
13 ✡ Oa iava Jisas voea tavireva oiso, *“Visii raga voeapa aioara vai vateta.”* Uva oiso puraaepa, “Viapau riroara vaiei vo igei vara. Ari vo vavaevi raga vao-ia bret ora kataitoarei ataritoarei oaravia rutu-a varao toupai. Esa oiso vaio ruipapauei ra voeapa aioara vai vorisa avaio, eke?”
14 [Aue rutu vao vo vavae tuku (5,000) rutu uvuiaro oirara, vo osa viapau riakora ora kakae vure vievieiiva voeao oea toupaiva.]

Uva Jisas rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *“Voea totoevira pau pieta oiso, oeavu vo vavae tau (50) uvavivu, ra oeavu vo vavae tau uvavivu pauave, osa oeavu ita vo vavae tau uvavivu pauave.”*
15 Oa iava disaipel oisi voea roorookavira paupau pieiva. Osa iava voea rutu oirara rutu pau pieiva.
16 ✡ Oire uva Jisas bret vavae ouoro ora ataritoarei vara rutuva vuvuiua-ia vurareva vearo vaisi puraoro. Oa iava vara puteputeoro voeapa disaipel vara vatereva, oiso ra vara vateive voeapa oirara.
17 Uva voea rutu uvuivira aioiva. Oa iava ururukoara guruiva varao oara kavu

✡ **9:2:** Lu 10:1, 9 ✡ **9:5:** Ap 13:51 ✡ **9:8:** Mt 16:14 ✡ **9:9:** Lu 23:8 ✡ **9:13:** 2 Kin 4:42-44 ✡ **9:16:** Lu 22:19; Ap 2:42, 20:11

piropa. Oara-ia katai tau erao (12) aue pekuri agasi pieiva.

Pita Jisas-pa Taviroepa Oiso, Vii-a Krais (Matyu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 ✡ Ovuutavu-ia rera raga Jisas variriroepa vo osa disaipel irara rera tapo toupaiva. Oa iava voa oiso voea akereva, *"Apeisi ragai vaisipaiveira oirara?"*

19 ✡ Oa iava rerare oiso puraaepa, "Ari oearovu oiso vii vaisipaiveira, Jon Baptais, osa oearovu oiso, Ilaija ira oisoa reo topa piepa kovo purapareve voari tuariri. Ari oearovu oiso, iravu tuariripato profetato roari ira vorevira toreroepa."

20 ✡ Oa iava oiso ita voea akereva, *"Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?"* Oa iava Pita oiso puraroepa, "Ari vii-a Krais ro Ropoto viigoa arureva Pauto vore."

Jisas Ora Rera Iava Taviroepa Oiso, Kopiiravere Ra Vorevira Torera (Matyu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 ✡ Oire uva vo reo-a vao oa iava Jisas goruvira voea vosireva oiso, *"Opeita oisi ragai iava irai tavita."*

22 Oa iava topa pievira oiso voea tavireva ora rera iava. *"Oirato Oviitoaaro oiso riroara vai siitokaara vai oureve. Uva lotupa irapa irara, ora reipa irara pris, ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara rerare isivaavere. Uva rera upoivere, ra vo pevapa voki-ia vorevira torerovere."*

23 ✡ Oa iava oiso voeare puraroepa, *"Vosa ro ira ragai sirova utu ruipaparo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Oa iava uvuipa ra ora rera vo va-vataaro kaereve, oiso osa vao evao parikou ragai sirova utupaoro vokiara rutu-ia.*

24 Ro ira tootooaro virivaripareve, oava eva opesiroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro eera-a ira tootooaro tapo virivariavere taru.

25 Vosa irai sara kovo vai purareve, ra auero rutu oureve varao vo rasio-ia, vo osa eisi piepaoro ora vuri piero, oire aa vao-a *vearoa oa oureverea oirato vo rasio-ia?*

26 ✡ Vosa irai ragaipa ariiparo vo oearovu osireiaro-ia ora ragai vo siposipoaropa tapo. Uva oisi-a eisi osa rerapa ita ariiraverea ragai vao Oirato Oviitoaaro, vo osa ragai vaarova keraria vorera. Ora vao Aiteto, ora voeao tugoropa irara enselpa irara vaaro keraria, oea rutu osireiaro-ia rerapa eera ariiraverea rara.

27 ✡ Oiraopavira rutu visii tavi iraopaavoi oiso, Ari ita, oearovu oirara visii iava tootoovira toupaiverea oea viapau tuguraaverea kopiia-ia. Oea Pauto vo Saraaro keke rovoivere taru."

Jisas Iava Varaua Avokorivira Karekeepa (Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13)

28 ✡ Jisas vo reo purareva, oa iava utupavira vo peva vatara vokiro isivaaro iava vo peva vao oureva oiso, Pita, Jon, ora Jems. Uva voea tapo iparoepa oavu-ia riro pukuia oiso ra voa varirriro.

29 Voa varirriparoepa. Uva rera iava puaua avokorivira karekeepa, osa rerare kuvupara tapo popoteepa rutu oiso sisikoreoro osa aviavia.

30 Oa iava voa aitereivu oiratoarei rera iare ora karekesiepa voava Pauto vo uruiaro. Uva evaiterei Jisas tapo ora reopasiepa Moses vaio ora Ilaija.

31 ✡ Aiterea Pauto vaaro-ia karekesiepa keraria eva aviavia. Uva voa ora reopasiepa aue tapo Jisas varao iava oara purarevere Jerusalem-ia kopiioro Pauto vo vovouaro sirova utuoro.

32 Oire uva Pita vase iava osireiara rurava. Oa iava oiso ruipapaaepa ra uusiave, osa viapau oiso uusipaaepa. Oa iava vorevira voea iava osireiara pariiva Jisas vaaro keraria kekesa, ora vaitereo tapo aiterea rera tapo torepasiepa.

33 ✡ Oire uva va-a vao oa iava Jisas arova avasa auepasiepa ovusa Pita Jisasre oiso puraroepa, "Reito. Igei-a vao vo toupaio vearopai ra kepa peva vai pauio oiso, Vii okepai, ora Moses okepai, ora Ilaija okepai." [Aue iava uvare Pita viapau vearovira taraiparoepa va-ia vao oa iava oisi eisi puraroepa.]

✡ **9:18:** Jo 1:49, 11:27 ✡ **9:19:** Mk 9:11-13 ✡ **9:20:** Jo 6:69 ✡ **9:21:** Mt 16:20 ✡ **9:23:** Mt 10:38 ✡ **9:26:** 2 Ti 2:12; 1 Jo 2:28 ✡ **9:27:** Jo 21:22 ✡ **9:28:** Lu 3:21 ✡ **9:31:** 2 Pi 1:15 ✡ **9:33:** Lu 5:8, 8:24, 45

34 Oire uva touvira raga vo reo vao pura-
pareva osa iriavu rukuta voea ruueva. Oa
iava rirovira rutu uriri iraoaepa.
35 ✡ Oira sovara-ia o rukuta oreovu
Pauto vo reoaro oiso puraepa, “Eera-
a ragai Oviitoaaro ira reesiavora rera
ropooro. Ira uvu iraota.”
36 Uva oisi-a oiso osa puraeiva vo
reo vao, voa rera raga kekeiva osa
toreparoepa. Oa iava ora tape pieaepa.
Uva viapau irai tavipaiva va iava vao oa
kekeiva voa.

Jisas Ravotovira Iravu Viovokoto Porete Piereva Vurito Tugarato Veraoro
(Matyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

37 Vokipavira pukuia iava vokiaepa
voava varaoro, osa oeavu riro irara
rera iare Jisas urioaepa raivaaro rerava
aivarosa voa.
38 Uva iravu oirato voea iava Jisas-re
keeraoro oiso puraroepa, “Tisato, goru-
vira rutu vii arepaavoi oiso ra oviitoa oaa
kekeri kataitoavi raga.
39 Ira-ia pitupareveira iravu vurito tu-
garato. Oa iava rirovira oivepaoro ikau-
pavira kove ovoiparoveira vurivira rutu.
Ra popotevira rera gisipoaro-ia kosikosipa
piro aue ruiruiso. Ari ita, rera iava varaua
vuri pie iraopareveira. Ra va iava viapau
oiso ikauvira rera eakapareveira.
40 Oa iava vii voeaarore gau ragapaavo-
rao disaipel, oiso ra rera ro vurito tugarato
kosi pieive. Osa viapau uvuipaaerao.”
41 Oa iava Jisas rera aatooro oiso pu-
raroepa voeare, *“Ae visii vao-ia oirara
vo vokio iava. Viapau oiso oirao pie
vovou vaiei visii-ia. Vuri sopa irara
rutu-a visii. Ovirovu-ia vuuta visii tapo
toupaaveira? Ora ovirovu purapaavere
visii vo vovouroaro-ia kasikasipaoro, osa
viapau goruvira ragai vaaro-ia pitupata?”*
Uva va-a vao oa iava rerare ora poreoro
oiso puraroepa, *“Oviito oarava uriou.”*
42 Oire uva rera raga kakaeto uri-
oroepa. Oa iava rera vurito tugarato rera-
ia vikiroepa rasiua arore rera sisiputaoro
rutu vurivira. Osa iava Jisas rerare tu-
garato kasipuroepa rera kosi pie ovoioro
rera iava ro kakaeto. Oa iava vorevira
aiteto vatereva rera.
43 ✡ Oire uva voa-a vo uva oirara rutu
vao riroa Pauto kerariaro vo goruaro
kekeiva. Oa iava ora sitaaepa rutu va-ia
tavetavepaoro.

Jisas Erao Pievira Ora Rera Iava Taviroepa Oiso, Kopiiravere
(Matyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Oa iava rirovira rutu vara iava rugoru-
goo iraopaaepa varao oara purareva. Oa
iava Jisas voea disaipel tavireva oiso,
44 *“Vearovira rutu ora visii iava kokiara
gereta, ra vo reo uvuoro va oriruta.
Uvare utupauavi Oirato Oviitoaaro vatei-
vere keripa irara vavaearo iare.”*
45 ✡ Osa iava viapau vo reo vituaro-ia
taraipaaepa vao vatau reo oa purareva
ora rera iava voeare. Oa iava viapau
vo reo-ia taraipaaepa vearovira. Uva vo
reore ake arapa uriripaaepa rera asavira.

Irouto-a Reito?
(Matyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Uva voea raga disaipel reoa-ia ora
upopaaepa oiso ora reopaoro, Iroutoa ru-
tupa ro ira vigei iava reiparoi?
47 Uva Jisas voea vo rugorugooaro-ia
tarairoepa vao oa toupaiva voa voea iava
sopaura. Oa iava iravu oureva kakaeto
garetoavi ora rera ruvara-ia rera tore
piesa.
48 ✡ Uva voeare oiso puraroepa, *“Ro ira
ro kakaeto tauvapareve vo ragai vaisiaro-
ia, rera-a eera ira ragai tauvapare. Ora ro
ira ragai tauvapare, ira ita ro tauvapare
ira ragai arureva vore. Ari ita, ro ira gare
visivi rutu toupare akaipavira visii rutu
vao-ia vuutaaro-ia, ira-a eera rovopatoa
rutu visii rutupa vo Pauto osireiaro-ia.”*

Ro Ira Viapau Visiiva Keriparo Uva Rera Eera Vatetoa Oavisii
(Mak 9:38-40)

49 Jon oiso puraroepa, “Reito, iravu
oirato kekeiovo osa vuri tugararo kosi
piepare vii vaisiaro-ia. Ari ita, vo osa
viapau vii sirova utuparoveira oiso osa
igei vii sirova utupaioveira. Uva va-a eva
oa vituaro iava rerare koruie.”

✡ **9:35:** 2 Pi 1:17-18 ✡ **9:43:** 2 Pi 1:16 ✡ **9:45:** Lu 2:50, 18:34 ✡ **9:48:** Mt 10:40; Jo 12:44, 13:20; Mt 23:11-12

50 ✡ Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Eakere rerare korutae? Ari ita, ro ira viapau vigeiva ora keriparo, eera-a ira vigeiva tavosivira toupare.”*

Vo Sameria-pa Irara Ora Voea Vo Uruiaro-ia Korukorupaoro Jisas Siguiva

51 ✡ Vo vuuta-a vao oa tutuu pieiva oaia Pauto oiso ruipaparoepa ra Jisas kae piereve vorevira vuvuiua iare. Oire uva vo vuuta iava vo vokia rovoroepa rera vo ruipaaro tovooro, oiso ra Jerusalem iare avaro.

52 ✡ Osa iava oeavu ira piereva vo reova vao ora rera iava. Uva ouruivu-ia karea viropa Sameria vo uruiaro. Oa iava rera varaaro vatatoposa aueaepa.

53 Vo osa voea voeao vo uruia vao rerapa Jisas reasi iraopaaepa vova ora voea vo uruiaro-ia. Aue iava uvare oiso taraipaaepa rera-ia, Ari ro-ia Jiu ira Jerusalem iare avaparoi, osaravu rutu iava rera.

54 ✡ Uva va vao kekesiva vaitereo Jems vaio ora Jon. Oire oa iava Jisas-re oiso purasiepa, “Turaro, apeisi vovoupauei ra tuitui kasire keeravio. Ra voeao oirara kasisa varape vova vuvuiua iava?”

55 Uva Jisas vaitereire kasipuoro vaiterei tape piesa ora poreroepa.

56 Oa iava ouruivu raga iare topaa viropa ita.

Irouto Ro Ira Jisas Sirova Utu Ruipaparo (Matyu 8:19-22)

57 Oire uva raivaaro vokapaoro avapaaepa. Uva voa iravu oiso Jisas tavipareva, “Voraro ouruiroa rutu-ia vokapaoro avapauvere, uvaroa vii sirova utuparavere.”

58 Uva oirato vo vovouaro rutu kareke piesa oiso puraroepa rerare, *“Aakau kare varaaro rikuara toupaiveira rasiuaaro. Ora kokio kare oea tapo varaaro epitara toupaiveira. Ari ragai Oirato Oviitoaaro viapau oiso oai epao tavukia vai ragaipa ora ragai iava kukue uusi piepasa.”*

59 ✡ Uva va-a vao oa iava Jisas oiso iravu tavireva, *“Ragai sirova utuu.”* Oa iava rera ro oiso puraroepa, “Vearopai ra ragai iava vase rovori. Ra aite tova rovosa vore rovora, vo rara kopiiro.”

60 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Eagara, voeape evoea kopii rugoo irara ra ora voea raga ora tovapaave. Osa vii Pauto vo Saraaro iava siposiposa avau.”*

61 Uva iravu ita rera tavipareva oiso, “Turaro, oiso ruipaparai ra vii sirova utupara. Uva apeisi vovoupau? Ra ragai iava vase rovori auere ra sekan rovosa vore rovora ragai voeaarova.”

62 Oire uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Ro ira ora rera vo kovoaro-ia pitu rovoreve, oire ra voava orugorugoorovu ita porero utupavira, ra apeisi ragavira rera vo kovoaro vearovira rutu karekepe? Ira-a eera viapau uvuiparoi vo kovo-ia pitureve Pauto vo Saraaro-ia okovoa toupaiveira.”*

10

Jisas Erao Vatara Tau Erao (72) Siporeva Rera Vo Kovoarova

1 ✡ Vo utupavira Turaro erao vatara tau erao (72) reesirevoiva, voea eraeraopavira siporeva. Uva iraaepa rerapa uruiara rutu iare, varao reipa uruiro ora garepa uruiro tapo. Uva utupavira rera raga avasa aueparoepa vo uruiro iare varao.

2 Oire uva Pauto vo kovoaro reesioro oiso puraroepa voeare, *“Riroara aioara vioroe, oara oiso toupai osa oirao pie asa irara vo ragai-ia Jisas. Osa viapau kovopa irara vai vo voea tavitavipasa. Eisi osa iava variripatavere rore ira vo kovoaro-a. Ra va iava kovopa irara vai siporeve rerapa aioara gurusa aue oirara.*

3 *“Uvuta! Visii sipopaavoi oiso osa sipsip kakaero aakau kare vuutaaro iare, okarea vo kakaero aiopaiveira.*

4 Opeita moni oaparo vai kaepatavere, ora ogataara vai, ora aue tasipa su. Teapi ora visii vo vuutaroaro pute pie ragapata ora reoreo *ragapaoro oearovu tapo voraro raivaaro.*

5 Oire vosa oai-ia kepa vai koatasa auepata, oire ra oisi pura rovota, Visii vao vo kepao iava kave vovouvira touta.

✡ **9:50:** Mt 12:30 ✡ **9:51:** Lu 13:22 ✡ **9:52:** Mt 10:5; Jo 4:4 ✡ **9:54:** 1 Kin 1:10, 12 ✡ **9:59:** Mt 8:21, 22 ✡ **10:1:** Mt 10:1; Mk 6:7

6 Vosa irai kave vovoutoa vai vo kepa-
ia toupareve, oire ra va vao kave vovou
tovota rera-ia. Ra rera iare vira piro. Ari
vosa viapau oisi irai, oire ra visii vaaro
kave vovou vao oa vateta oa visii iare ita
vorevira vorepere, vo rara irai viapau va
oupareve.
7 ✡ Oire ra voa katai kepa raga-ia
toupata. Ra vo kepa raga-ia aiopata ora
ukaiopata tapo varao oara vatepaive visi-
ipa voa. Aue iava uvare ro ira Pautoa-pa
kovopareve oirara tauvapaoro, irapa tore-
vokopai oiso ra tauvaa oupareve oearovu
ruvara-ia, voeao oea tauvapareve voea
tokipaoro. Ari ita, viapau uvuipatai ra
okeparovu iare ora sikasikapata. Ari
uvuipatai ra katai kepa raga-ia toupata.
8 *“Oire vosa ourui-ia kare uvirota, ra voa*
visii ouive vorarore ora voea vo keparoaro-
ia. Oire ra aioara aiopata varao oara
visiipa vatepaive.
9 Upiapa irara porete piepata voa vo
urui-ia. Ra oisi voea tavipata tapo, Pauto
vo Saraaro tutuu piepaivoi visii iare.
10 Ari vosa ourui-ia kareu virota vao
oa-ia visiire korukorupaave, oire ra vo
urui vuutaaro-ia toresa avata voava voea
siposiposa
11 oiso puraoro, Ae! Poupou rasiro
igei kokotoaro-ia votoei. Oire uva visi-
ipa Pauto vo kasipuaro kareke piepaiovoi
vara vorevira tovetoveoro ora igei koko-
toaro iava. Ra va iava oiso vearovira
taraita, Ari ita, Pauto vo reoaro visiire
keera ragapai osa va uvu ragapatavoi. [Ari
ita, tutuu pie ragavoi Pauto vo Saraaro
ovusa vapa reasipatai].
12 ✡ Oire uva visii tavipaa vao iava
Ovoiopa Voki oa-ia Sodom vata voeao oea
oisoa vuri pitupitu purapaive, oea vo si-
itokaaro ouiverea, oa-ia visii vo siitokaaro
puteverea riroa rutu.

Siraovira Rutu Vo Uruiropa Oara-ia Viapau Ora Voea Iava Sopaura Oaive Porepaive

(Matyu 11:20-24)

13 ✡ *“Siraovira rutu visiipa vo Korasin*
urui. Ora siraovira rutu visiipa Betsaida
urui. Vosa ragai oai ravoto kovo vai pu-
raavori Taia uruireipa ora Saidon voari
rutu tuariri, oiso osa vao-ia oa puraavora
visii ruvara-ia, oa iava tuariri vuri irara
Taia vata ora Saidon vata oearea rutu
vuri varorovi raga-ia tuupaaeri. Ra vo
tuurova gavutara raga ivara-ia paupaave
vuri vovouro oaiveva ariipaoro. Oa iava
sopaura oaive voea iava pore pirori vova
vuriara oaive iava.
14 Oiraopavira rutu oiso osa visii
tavipaavoi oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara
rovirieireverea Pauto ovokia-ia vo siitoka
ouverea vo uruireo Taia uruirei ora
Saidon, oa-ia puteverea rutu vo tavaka
visii vaaro.
15 Ari visii Kapaneam vata visiigoa kae
viro ruipapataveira vuvuiua iare, oiso ra
rei vaisipata, raa? Ari viapau. Easi visii
vara piereverea vuri tapire.”
16 ✡ Oa iava oiso Jisas rera voeaaro
disaipel tavireva, *“Ro ira visii gisipoaro*
uvureve, oire uva rera-a ita eera ira ra-
gai gisipoaro uvurevoi. Ari ro ira visiire
isivaro, eera-a ita ragaire isivaroi ora ro
tapore Pauto ira ragai arurevora vore.”

Erao Vatara Tau Erao (72) Kovopa Irara Oea Vorevira Kareaepa

17 Oire uva utupa visivi erao vatara tau
erao (72) vorevira kareaepa. Oa iava
rorupaiva oiso puraoro, “Turaro, igei vii
vaisiaro iavirava voeaore reopaie vuri
irara tugara. Oa iava igei vo reoaro uvu-
paivo rutu, vo osa oearovu iava voea kosi
piepaio.
18 ✡ Oa iava Jisas oiso voeare pu-
raroepa, *“Seten tueava osa oiso vararoepa*
osa parakauoro vuvuiua iava koveoro, vo
uvare viapau gorua vai epao rera oaiaro.
19 ✡ Uvuta! Ragai visiipa gorua
vatepaavoi. Oa iava ro-ia putetavere ira
vigeiva keriparoveira Seten. Ra va iava vo
kareo rutu-ia tapo puteta voea-ia tasioro
rakoru kare ora siikopi kare. Ra va iava
viapau visii vuri piereve ro vurito.
20 ✡ Opeita rorupaoro oiso purapata,
Vuri tugararo igei vo reoroaro uvu-
paiveira. Viapau. Ari *Pautoa-ia roru*

✡ **10:7:** Mt 10:10; 1 Ko 9:14; 1 Ti 5:18 ✡ **10:12:** Mt 10:15, 11:24 ✡ **10:13:** Lu 6:24-26 ✡ **10:16:** Mk 9:37; Jo 13:20
✡ **10:18:** Jo 12:31; Re 9:1, 12:8-9 ✡ **10:19:** Ap 28:5 ✡ **10:20:** Sam 69:28; Dan 12:1; Hi 12:23; Re 13:8, 21:27

iraopata ira visii vaivaisiaro rigatoreva rera vo uruiaro-ia oiso puraoro, Ragai voeaaro-a visii."

Jisas Roruparevа Rutu Oa iava Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia Aiteto (Matyu 11:25-27, 13:16-17)

21 ✡ Vo vuutao-ia Tugoropato Uraurato rorua kareke piereva Jisas sopaaro-ia. Oa iava oiso puraroepa, *"Aite, vii Reito Turaro vuvuiua-ia ora vo tapo rasitoa-ia. Vii-ia vearo vaisi puraavoi. Uvare viigoa varao rutu vatauriva voeao asavira oirara oea-ia taraiara toupai vo ora voea vo rugorugooaro-ia. Oa iava voeao raga kareke pieriva oea oiso toupaiveira osa garepa kakaero. Iu ita. Aite, vii raga vo ruipaaro osa oiso vearovira toupaiveira.*

22 ✡ *"Aite ragai vavaearo-ia varao rutu tovoreva. Uva viapau irai oiratoa vai taraipa rutu ragai-ia Oviito. Ari Aite raga kataito. Ira ragai tarai iraopa ragai-ia. Ora viapau irai Aite-ia taraipa rutu. Viapau. Ari ragai raga rera-ia tarai iraoparai, ora voeao oea-ia Aiteto kareke piepareveira Oviito ora rera vo ruipaaro sirova."*

23 Oire uva voea raga disaipel Jisas tapo toupaiva. Oa iava voea iare ora poreroepa oiso puraoro, *"Oearovu oirara roruive vosa oarai kekepaive varao oara kekepatavoi vo vokio ragai ruvara-ia.*

24 ✡ Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Voari tuariri uva riro irara profet irara ora king irara oearoa orekerovu rutupa varao oisoa ruipapaave, oiso ra vara kekepaive varao Pauto vo Saraaro iava oara kekepatavoi. Uva viapau oisoa vara kekepaive. Ora vara tapopa ruipapaave oiso ra vara uvupaive varao oreoroa ragai iava. Uva viapau vo reo oisoa uvupaive."

Vo Sameria-pato Ora Rera Keripatoaaropa Siraoroepa

25 Oire uva iravu taraito Reo Taisi-ia toreroepa Jisas-ia kokarasa rera tavatavaeoro. Ira oiso puraroepa, "Tisato. Eake vai-a uvuiparai ra oai puraa. Ra va iava Tootoo Ovoi oua vao oa opesi asavira toupai?"

26 Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Oavu rigato-a oa toupai Reo Taisi-ia. Oire uva apeisi ragavira rugorugoopau va vieipaoro?"*

27 ✡ Uva Jisas vo reoaro aatooro oiso puraroepa, "Turaro eera-a vii reraaro Pauto. Ira ragapa vii iava sopaua rutu vateri, ora vii vaaro rutu tapo rugorugooara rutu, ora gorua, ora taraiara rutu rera ragapa. Ora eisi osa ropa siraopau ira vii ruvara-iavi toupareveira, oiso rutu osa ora viipa siraopauveira."

28 ✡ Oa iava Jisas oiso rera tavireva, *"O ita! Torevokovira vo reo aatori. Uva oisi-a eisi osa iava uvuipauei ra va iava Tootoo Ovoi rutu ouri."*

29 Ari ita, ovusa rera ro riro taraito oiso ruipaparoepa ra ora rera raga vaisiaro raga vearoreve. Oa iava Jisas-re oiso puraroepa, "Iroutoa irao-a ira ragai ruvara-iavi toupareveira?"

30 Oa iava Jisas rera vo reoaro topa piepaoro oiso puraroepa,

"Iravu oirato ira Jerusalem iava vararoepa Jeriko iare. Uva vuri irara riro kaviru irara rerava aivaroiva raivaaro. Oa iava auero rutu rera varaaro ouiva voa rera vurivira rutu upooro. Oa iava kopii ragaroepa rutu.

31 Oire uva iravu koruou purapato pris ira vo raiva gaepareva. Oa iava voa rera vatavatareva vo raiva vatuaro-ia avaoro.

32 Uva iravu ita Livai ira oisoa Tugoropa Kepa-ia kovopareve, ira ita oisi raga rera kekeoro rera vatavatareva.

33 *"Oire uva iravu Sameria-pa irara iava rera, voeao oea oisoa voeava Jiu ora keripaave, ira voa rera kekeoro rerapa rirovira rutu siraoroepa.*

34 Oa iava rera ruvara iare tutuu piereva. Uva voa rera-ia aue wel petoreva. Ora wain ovi tapo oa ro iava kokoroepa vorarore kapuara-ia, oiso ra opeisipe. Oa iava rera kae piereva ora rera oiraaro iare donki. Osa iava rerava avaroepa rera tovosa oavu-ia tavete uusi piepa kepa. Oire uva voa-a evoa uva vearovira rutu rera tokireva.

35 Vokipavira moni erao kina (K2) vatereva ropa ira vo kepaaro-a va vao

✡ **10:21:** 1 Ko 1:26-29 ✡ **10:22:** Mt 28:18 ✡ **10:24:** 1 Pi 1:10 ✡ **10:27:** Diu 6:5; Lev 19:18; Ro 13:9; Ga 5:14
✡ **10:28:** Lev 18:5; Mt 19:17

tavete uusi piepa kepa. Uva oiso rera tavireva, Vearovira rera tokipari. Ari vosa vii oaiaro-ia rera tokirivere, oire vosa vorevira vorera ra viipa oai kare piea vorevira.
36 Oire ra apeisi rugorugoopauei? Iroutoa vai-a vo pevao iava ira oisi eisi rera piereva vo uvare rera ruvara-iavi toupare, ro ira vuri pieiva kavirupa irara?"
37 Uva va-a vao oa iava rera ro Reo Taisi-ia taraipato oiso puraroepa, "Ari ro oirato ira rerapa siraoroepa rera tauvaoro." Uva Jisas oiso puraroepa rerare, *"O ita, uva oisi raga piesa avapauei."*

Vo Mata Vaio Iava Toupai Ora Maria

38 ✡ Oire uva vokapaoro avaparoepa raivaaro disaipel iraraaro tapo. Oa iava ouruivu-ia karea viropa. Uva iriavu ri-akova, oira vaisiaro, Mata iria rera ou pieeva ora oira vo kepaaro iare, oiso ra aioa vai vateeve rerapa.
39 ✡ Uva oira Mata taevaaro toupaeva Maria. Oa iava urioopa Maria rera Turaro kokotoaro ruvara iare. Uva voava rera vo reoaro uru piepaeva.
40 Vo osa Mata riro kovo rutu pura-paeva aioara ravaapaoro rerapa. Oa iava oirare rugorugooara viriva rutu. Uva Jisas iare urioopa oiso purasa, "Turaro. Asi ragai taevaaro ragai arova avaoi. Oa iava ragai raga varao-ia virikasiparai vara vatatopopaoro aioara. Oire uva apeisi vai-a vao rugorugoopauei? Oiso ruipaparai ra oira aruri ragai tauvasa."
41 Oire uva oira aatooro oiso puraroepa ro Turaro, *"Mata. Eakere riro rugorugooro rutu purapari ora vii iava sopaua vavata pie ragapaoro?*
42 ✡ Ari ita, kataia ragapa poteparivoi oa vearopai viipa. Oa-a vao oa purasa oira vo vovouaro tovopaevo Maria, oiso ra ragai vo reoaro uru piepaeve. Ari ita, viapau uvuipaveiei ra va vao vearo ruipa verave oira iava."

11

Vo Toupai Variripa Pitupitu Iava (Matyu 6:9-15, 7:7-11)

1 ✡ Oire uva uvavu variripaoro toureva Jisas. Oa iava variri opesiroiva, iravu dis-aipelto rerare oiso puraroepa, "Vearopai Turaro ra igei tarai pieri variria vo pitupituaro iava, oiso osa Jon ora rera voeaaro tarai piereva disaipel."
2 Osa iava Jisas oiso voea tavireva, *"Vosa variripata, ra oiso purapata,*
Aite. Vii vaisiaropa avivikepaiei va kae piepaoro rutu, uvare Tugoropa Vaisito-a vii.
Vii vaaro Sara urio pieri poeravira.
3 *Vo vokio igei vateri aioa vao vo vokio iare.*
4 ✡ *Igei varaaro vuri vovouro verari, vo rara oearovu iava oaravu vuriara vera rovopaio voeao oea igei vuri piepaiveira.*
Ora vosa kokarapara igei iare tutuu piepaive, oire varapa igei vatatopo piepari oiso, teapi vara-ia koveio-vere."
5 Uva Jisas oiso puraroepa, *"Easi pasi, visii iava irai epao ira vatetoa vaiaro epao. Uva eera ovokivu-ia voki vuuta-ia avaroepa rera tavisa oiso, Ragaipa bret peruva vai vateri vatetoa oaa.*
6 Ari iravu ragai saratoaaro urioparoi raivaaro ragai iare. Uva viapau aioa vaiei oa vateavere rerapa.
7 Oire uva rera ro ira kepa sovara-ia tou-pareva ira rerare oiso puraroepa, Auoro tupavo. Viapau uvuipauei ra ragai pugu pie ragari uusi arapa. Ari ita, kakae vure uusiai ragai tapo urua-ia. Uva viapau uvuiparai viipa oavu avu vai vatesa! Oire uva apeisi-a?
8 Visii tavipaavoi, Vosa taraiparoeri oiso, Ragai vatetoaaro ro-ia, oire ra viapau rerapa aioa vai vatereva. Uva kasivarivira rutu rera arepareva. Uva va-a vao vituaro iava rera vatereva aioara.
9 ✡ Osa iava oiso visii tavipaavoi, Pautoa-pa variripata arepaoro, ra va iava visi-ipa vara vatepareve. Taraapata, ra vara kekepata. *Rataoa totota, ra Pauto visiipa karureve.*
10 Ari ita, voeao oirara oea Pautoa-pa variripaave, ra va iava orekerovu oupaive. Ari ro ira orekerovure taraa-pareve, ra rera ita vara kekepareve. Ari

✡ **10:38:** Jo 11:1 ✡ **10:39:** Lu 8:35; Ap 22:3 ✡ **10:42:** Sam 27:4 ✡ **11:1:** Mk 1:35 ✡ **11:4:** Mt 18:35; Mk 11:25
✡ **11:9:** Je 1:5-8; 1 Jo 5:14-15

ro ira rataoa totoreve, irapa eera Pauto karurevere, vo rara rera vaaro uvureve variria.

11 *“Oire vosa irai oviitoa vaiaro visii iava irai aitetoa vai arepareve oiso purapaoro, Aite. Ragaipa ataritoa vai vateri, ra irai aioa. Uva apeisi-a? Ra aiteto rakoru vai vatereve rerapa, raa? Viapau.*

12 Ora vosa rera oviito rera aiteto arepareve, oiso ra rera vatereve aue takura vao va aiosa. Ra pasi vuritoa vai vatereve aue siikopi? Easi eva tapopa viapau.

13 Oire visii vao vuri irara visiigoa vearopara vatepataveira ovii irara oavisiipa. Uva oisi-a eisi osa iava vearovira rutu taraipavio va-ia vao, Osa ragavira Aite vearotoa rutu ro vova vuvuiua-ia Tugoropato Uraurato pute pievira vatepareveira voeaopa oea rera arepaiveira rerare variripaoro.”

Vo Oiso Puraaepa, Jisas Bielsebul Tapo Kovopare
(Matyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 ✡ Oire uva Jisas iravu vurito tugarato kosi piereva iravu iava oirato ira iava gisipo kapuueva. Uva rera iava rera ro tugarato avaroepa. Oa iava ro kapuu gisipoto vorevira reoreoroepa. Uva va-a vao oa iava tavetave iraopaiva rirovira rutu rugorugoopaoro.

15 Ovusa oearovu oiso purapaaepa, “Easi ro voeao vuri irara tugara kosi piepare aue Bielsebul vo goruaro iava, ro vuri irara tugara turarotoaaro.”

16 ✡ Vo osa oearovu oiso purapaaepa rera arepaoro, “Ravotoa vai purari. Ra oai iava vii-ia taraiio oiso, O oiraopavira vii vao arureva Pauto vuvuiua iava.” Uva va-a vao oa-ia oiso ruipapaaepa ra va iava vao rera tavatavaeive.

17 ✡ Ari ita, osa voea vo vovouroaro-ia tarai rovoroepa. Oa iava oiso voeare puraroepa, *“Vosa oeavu oirara oavu katai sara ora roopa pieave, oire ora upoave. Ra va iava ora opesi pie ovoiave. Ora vosa oeavu katai kepa iava, ra ora roopa pieave vo keparei puraoro. Oire ra ora opesi pie ovoiave ita.*

18 Vosa Seten rera raga ita Bielsebul ira vo saraaro ora *sikaave, ra apeisi ragavira gorua oupaive ora voea-ia? Eisi osa ragaire purapatai oiso, Aue Bielsebul vo goruaro iava vuri tugararo kosi pieparevo. Asi viapau oiso uvuipaai ra voea raga ora kosi piepaave. Uvare voea raga ita-a.*

19 Oire vosa Bielsebul oiraopavira ragai tauvapareve vo osa vuri irara tugara verapaa, oire ra irou visii voeaaro tauvapaive vuri tugararo verapasa, raa? Uva voea-a evoea visii raga voeaaro oea visii vo vuriaro karekeivere poeravira rara.

20 ✡ Ari vosa Pauto vo goruaro ragai tauvapaive voeao vuri irara tugara kosi piepaoro, oire ra va iava oiso taraita, Pauto vo Saraaro pou pirora visii iare osa viapau va eveitavora.

21 *“Vosa riro varivaritoa vai ora irai okepaiaro-ia uutuparo togava vaiva, ra va iava vearovira rutu vara rutu rera varaaro oriruvira toupaive.*

22 Oire ra irai riro varivaritoa vai karero viro rera iare. Ra rera-ia putereve varao rutu itooro rera ruvara-ia togara ora toorio varao upo purapara oara-ia rariparo. Ra va iava vara rera varaaro roo piereve oearovu rutupa.

23 ✡ *“Vosa irouto ro ira viapau oiso ragai tapo kovopareve, ira-a eera ragaire isivapa. Ora vosa irouto ro ira viapau ragai iare oirara gurupareve, ari ita uva rera-a eera ira oirara sikasikapareveira ragai arova.*

Vurito Tugarato Vorevira Voreroepa
(Matyu 12:43-45)

24 *“Vosa iravu iava kosiro viro ro-ia tugarato vore avaoro raaka tapi voa ora rerapa toua vaire taraasa rearea taraapaoro. Oire ra taraa ragaparevoiva, oiso puraro, Voreparai vo kepao iare uva tou rovopaavora tuariri.*

25 Oire vorero vo kepa kekesa, vo rara vo kepa viouive va rekooro.

26 ✡ Uva va-a vao oa-ia oisoa oeavu erao vatara tugara tuvetuvepareve ora rera iare, voeao oea vo vovouroaro vuri vovouro oisoa rera vo vovouroaro-ia putepaive rutu. Oire ra voea rutu tapo koataro vorevira voea tapo toupasa voa

✡ **11:14:** Mt 9:32-34 ✡ **11:16:** Mt 16:1; Mk 8:11 ✡ **11:17:** Jo 2:25 ✡ **11:20:** Eks 8:19 ✡ **11:23:** Lu 9:50 ✡ **11:26:** Hi 10:26; 2 Pi 2:20

vo oirato sopaaro-ia. Ra va iava rera vo *touaro ro oirato vuri iraope rutu vo touo-ia puteoro oa-ia rera ro rovopato tugarato oisoa rera sopaaro-ia tou rovopareve."*

Vo Rorua Rutu Oupa Pitupitu Iava Toupai

27 ✡ Jisas vo reo purareva ovusa riro irara toupaiva. Oea vuruvuru-ia iriavu riakova toupaeva. Iria oiso puraopa keeraoro, "O-ia iria vii kavaueva ora vii roro pieeva iria rirovira rorupae, uvare viraakoava toupaevoi."

28 ✡ Vo osa Jisas oira vo reoaro aatooro oiso puraroepa, *"Viapau. Asi voeao-a oea Pauto vo reoaro uvupaoro va sirova vearovira utupaave, oea roruive."*

Oearovu Ruipapaaepa Oiso Ra Ravotoa Vai Kekeive
(Matyu 12:38-42; Mak 8:12)

29 ✡ Uva rirovira ora gurupaaepa. Oa iava oiso voea tavireva, *"Visii vao vo vokio iavapa irara vuri irara. Visiigoa ragai arepata oiso ra ravoto reesi vai puraa ora ragai reesipasa. Ra oai keketa. Osa viapau oiso ra visiipa va puraa. Ari vao raga-a vao oa keketaverea oiso osa piereva Jona ravotovira.*

30 Vo tuariri uva Jona ro reo topa piepato profetato vao reesia karekereva voeaopa Niniva, vo osa ravotovira vo pevapa vokio-ia vova atarito sopaaro iava vorevira toreroepa oirara vuutaaro-ia. Oire uva oisi-a eisi osa pieaverea ravotovira visiipa va vao reesia karekeoro visiigoa vo vokio-ia toupatavoi.

31 ✡ Uva vo osa vo vokia-a vao oa-ia Pauto oirara rovirieireverea, ovusa kwin o oisova Siba rovirieia-ia toreoverea aue kort. Oire ra voeao vo vokio iavapa irara togaeverea reoara-ia. Eake iava? Uvare oira o kwin tauai rutuva urioopa Solomon vo taraiaro uvusa, uvare riro taraitoa. Ari ita, uva vo touparevoi ro ira Solomon-ia putepare. Vo osa viapau rera vo reoaro uvupata vovouisiro oavisii poresa.

32 ✡ Utupaua Pauto oirara rovirieireverea vo vokio-ia oa-ia voeao Niniva kortua-ia toreaverea. Ra vo vokio iavapa irara togaive reoara-ia. Eake iava? Uvare Jona vo reoaro uvuiva vao oa-ia voea tavireva. Oa *iava sopaura oaive poreiva. Ari ita, vo toupare visii vuutaaro-ia ro ira Jona-ia putepare."* Eisi osa puraroepa Jisas ora rera iava tavipaoro.

Varaua Vo Aviaviaro
(Matyu 5:15, 6:22-23)

33 ✡ Uva oiso puraroepa, *"Viapau vu-ravuara rukuepaiveira, ra vara tovopaive rikuara sovara-ia vo kepaara sovara-ia, eke vo baket vai reroaro. Viapau. Asi vo tebol ivara-ia oira tovopaiveira. Ra voeao oea koatapaave vo aviavi kekepaoro vao-ia aviavia.*

34 ✡ Oiso-ia osireitoarei-a aoa auepa sopaua. Vosa osireiara oavisii roroiovira toupaive, oire sopaura oavisii rutu tapo roroiovira ita aviavivira toupaive. Ari vosa osireiara oavisii tapo rupavira toupaive, oire oisi raga ita tapo sopaura oavisii rupavira toupaive.

35 Oisi-a eisi osa raga ita ora vatatopopata. Teapi eva aviavia oa visii sopaaro-ia toupai rupape. Ra va iava viapau vearo rugooro eveita.

36 Oire vosa visii iava rugorugooara rutu aviavivira toupaive, ra viapau oa visii vara iava rupapape. Oire ra oiso avi-avipaive osa vuravu o iria roropaeve visii rutu-ia."

Vuri Pitupitu Puraiva Farisi Voearei Ora Tisa Irara
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

37 ✡ Vo reo-a vao oa purareva Jisas. Oa iava iravu rataratаa vovouto Farisi-pato rerare keeraroepa oiso ra rera tapo aioreve. Osa iava Jisas koataroepa tebol-ia pausa.

38 Oire uva rera ro Farisi-pato rerava vurapareva osa voa paupaoro aiopareva, uvare viapau vavaea sisu rovoreva Reo Taisi sirova utupaoro. Oa-a vao oa iava rirovira rutu rugorugoo iraoparoepa.

39 Uva Turaro oiso rerare puraroepa, *"Visii vao-ia Farisi visiigoa kap iava varaua raga sisigarue piepataveira ora aue dis,*

✡ **11:27:** Lu 23:29 ✡ **11:28:** Lu 8:21; Jo 15:14 ✡ **11:29:** Mt 16:4 ✡ **11:31:** 1 Kin 10:1; 2 Kro 9:1 ✡ **11:32:** Jna 3:5 ✡ **11:33:** Mk 4:21; Lu 8:16 ✡ **11:34:** Mt 6:22-23 ✡ **11:37:** Lu 7:36

osa visii iava sopaura oavisii agasipape varao iava kavirupa vovouro ora varao vuri pitupituro.

40 Visii vao evao kukue irara. E Pauto auero iava varaura raga purareva, uva *viapau tapo vara sopaaro purareva, raa?*

41 Ari ita, vao oa visii sovara-ia toupaive oa-ia uvuipatai ra va-ia voeao apota irara tauvata. Oire vosa oisi oiso piepata, ra va iava visii iava auero rutu sisigaruepape.

42 ✡ *"Visii vao-ia Farisi visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa vao garepa aiorovi iava akuku aioro katakataivira vara vatevate ragapataveira varao iava tautauara rutu iava. Oiso ra utuuva geesi purapata Pautoa-pa koruou purapaoro. Uva eisi osa piepaoro torevoko pitupitu vatavata iraopataveira ora varao visii varaaro Pautoa-pa siraopa vovouro. Eisi osa vo pitupituro purapata koruou purapasa. Oire ra viapau opitupiturovu varao reipara kavupata. Ra va iava visiipa torevokopape.*

43 *"Visii Farisi ora vatatopo iraopata. Visiigoa oirara rutu osireiaro-ia pau ruipapataveira Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia vo rovopara-ia paupa tavukiro. Ora riro oiso ruipa irara visii ra oirara rutu visiiva vearo voki purapaive visiipa ora avivikepaoro voraro uupa tapirovi.*

44 *"Visii vao-ia ora vatatopo iraopata. Visiigoa oiso rutu toupataveira osa tova vao oa rasito sovara-ia toupaiveira. Oire ra oirara viapau va-ia taraipaoro va ivara-ia tasiasipaoro vokapaive vo eruro ivara-ia. Eisi osa visii iava sopaura toupaiveira vao iava vuri vovouro."*

45 Oire uva iravu riro taraito Reo Taisi-ia ira rera vo reoaro aatooro oiso puraroepa, "Tisato. Asi vii eisi purapaoro igei tapo toviparivoi."

46 Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa riro vavatapa ruuro-ia oirara ogata piepataveira varao visii raga varaaro reo goruro. Vo osa ora visii raga tapo viapau varavi-ia pitupata sipareoaravi raga iava voea tauvapasa oea vara kaepaive.*

47 ✡ *"Visii ora vatatopo iraopata, uvare voari tuariri aao irara oavisii oisoa profet irara upopaive. Oa iava voea vo tova uruiroaro oritopataveira.*

48 Oire uva oisi raga-a oiso osa piepaoro visii vo rugorugooroaro karekepatavorao oiso purapaoro, Vearo pitupitu-a vao oa puraiva voeao igei aao iraraaro voeao profet irara upooro. Uva va-a vao oa iava voea *vo tovaroaro oritopataveira.*

49 ✡ Aue iava uvare Pauto ora rera taraiaro-ia riroa oiso puraroepa, Voea iare profet irara sipoaverea ora voeao aposel irara. Oa iava voea iava oearovu tari-opaiverea voea upopasa. Ra oearovu tapo voea iava vuri piepaive.

50 Uva va-a eva oa-ia voeao vo vokio iava voea vo vuriaro vo voriaro ouivere. Aue iava uvare profet irara upopaiva voari tuariri rutu. Uva vo vokio-ia tugurasa urioi oisi raga piepaoro oiso.

51 ✡ Osa raga ita voari tuariri uva Ebel uporeva araokoto ro torevoko vovouto. Oire ira-ia rovoepa. Uva Sekaraia-ia pou virosa vo pitupitu raga urioepa. Uva oeavu tapo ita oea upoiva Tugoropa Kepa iava vo tugi vuutaaro-ia ora eravao. Uva voea-a evoea oea iava eva puraiva ovuria oiso eva oa vorevira visii-ia oiso kare piereverea Pauto.

52 *"Visii riro tarai irara Reo Taisi-ia visiigoa ora vatatopo iraopata. Aue iava uvare ki veratavora o tarai oupava. Oa iava Tugoropa Vuku karupataveira ovukua-ia taraia toupaiveira. Oire uva va-a vao oa-ia ora visii ruture raiva tupatava. Vo osa oearovu oiso ruipa ragapaave ra koataave. Oa-a eva oa-ia visii raga vo vovouroaro-ia paipaipaiveira oearovu, aue iava rara visii raga voeare tupapata."*

53 Oire uva Jisas vo kepa iava kosiro viropa. Oa iava voearei voeareo Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara kasipu iraoaepa. Oa iava rera togapaiva oreorovu-ia. Vo osa oaravu rutu akeara purapaiva rera akepaoro,

54 oiso ra rera tavatavaeive. Oire ra oreoi uvuivora rera gisipoaro iava rera iava gasiive kortua iare.

✡ **11:42:** Mt 23:23 ✡ **11:47:** Ap 7:51-53 ✡ **11:49:** 1 Ko 1:24; Kl 2:3 ✡ **11:51:** Jen 4:8

12

Ora Vatatopo Iraopata Vaopa Kuuvupa Pitupitu
(Matyu 10:26-27)

1 ✡ Riro tukuro rutu (tausen) oirara ora guruaepa. Oa iava voea iava tupa piropa rutu. Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas ora rera voeaarore disaipel reo rovoroepa. Uva oiso puraroepa, *"Avoeao. Vaopa kuuvu pitupitu ora vatatopo iraopata. Oa oiso rutu toupaiveira osa vao yis Farisi vo pitupituaro voeao riro rataratаa vovou irara.*

2 ✡ Ari ita, varao oara rutu vataupa-peira, oara karekepere utupaua poeravira vore viaea-ia. Uva ita, tavuruvira oisoa toupave, oire ra utupaua oirara vara-ia taraipaave.

3 Oire vo reoro oara purapataveira vo rupa-ia, oreoroa uvuivere vo ravireo-ia. Ari vo reo oa-ia ogaogavira ora re-opataveira vo kepaara sovara-ia, oarava torepaavere oearovu voraro ora reopa tapiro vara iava siposipopaoro.

Oirato Uvuipa Ra Uririparo Kataitoa Ragapa
(Matyu 10:28-31)

4 ✡ *"Vate irara oaa, visii tavipaavoi oiso, Opeita voeao ragapa uriripata oea visii iava varaura raga kopii piepaiveira. Uva voea evoea viapau uvuipaai ra utupaua oavu avu vai ita puraive vo visii-ia.*

5 ✡ Ari visii tavi iraopaavoi rutu ro iava irapa uvuipatai ra rerapa uriri iraopata. Ro-ia Pauto irapa uriri iraopata. Ira uvuiparoi ra oirato kopii pie ovoireve. Uva toupai tapo rera vaaro gorua vore utupaua uva oirara vikirevere vore vuri tapi. Iu, eisi osa visii tavi iraopaavoi oiso, Eera irapa uriri iraopata.

6 *"Ari ita, taraipatai oiso, Oirara vo vavae kokio kare garepa kare voripaiveira aue-ia erao toea (2t). Osa Pauto viapau oisi iravire ovauparo eisi.*

7 ✡ Ari ita, visii tokipaoro visii kukuearo iava oruara rutu vieireva. Uva va-a eva oa iava viapau uvuipatai ra uriri-pata. Visii vaaro voria vo kareo voriaro-ia putepaiveira garepa kare kokio kare. Eva-a oa vituaro iava Aite vearovira visii tokipareveira.

Vo Jisas Iava Siposipopa Pitupitu Toupaivoi
(Matyu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 ✡ *"Visii tavipaavoi oiso, Vosa irai ra-gai vaisiaro iava taviro vo oirara rutu osireiaro-ia oiso puraoro, Eera-a ragai reraaro Turaro. Oire uva ira-a eera vaisiaro iava taviraverea ita, ragai Oirato Oviitoaaro vo enselpa irara osireiaro-ia voeao Pauto voeaaro.*

9 Ari ro ira ragaire isivaro vo oirara rutu osireiaro-ia, ragai tapo ita irare taru isi-varaverea vo Pauto voeaaro enselpa irara osireiaro-ia.

10 *"Ari ita, ro ira ragaire oavu takau vaisi purareve vuria, oa-a eva verarevere Pauto rera iava. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato-ia takau vaisi purareve, uva va-a eva oa-ia Pauto viapau rutu oiso uvuipa ra evo vuri verareve rera iava.*

11 ✡ *"Oire vosa visii rovirieisa kortua-ia visii sipopaivere vorarore voea vo keparoaro-ia Sinagog. Ora vosa vorarore gavman irara osireiaro-ia ora reipa irara kort purasa visii sipopaivere uvare ragai sirova utupataveira, oire ra viapau oiso uriripata voeapa oiso rugorugoopaoro, Apeisi ragavira reoara pukopaiovere?*

12 Uvare vo vuutavi raga-ia Tugoropato Uraurato visii tavirevere vo reo iava oa-ia voea vo reoroaro pukosa auepata."

Reo Ruu Vao-ia Riro Monitoa Iava Oirato Ira Kokororoepa

13 Oire uva iravu voea iava oirara ira Jisas-re oiso puraroepa, "Tisato, oiso ruipaparai ra araokotoa oaa taviri. Ra auero roo piereve varao aite varaaro. Oire ra ragaipa oarai vatereve."

14 ✡ Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Irouto ragai reesirevora vei rovirieisa. Ora veipa auero roo piesa vei aitearo varaaro?"*

15 Oa iava voeare oiso puraroepa, *"Avoeao. Ora vatatopo iraopata. Ra*

✡ **12:1:** Mt 16:6 ✡ **12:2:** Lu 8:17; Ef 5:13 ✡ **12:4:** Jo 15:14-15 ✡ **12:5:** Hi 10:31 ✡ **12:7:** Mt 12:12; Ap 27:34
✡ **12:8:** Mk 8:38; 2 Ti 2:12; 1 Jo 2:23 ✡ **12:11:** Mk 13:11; Lu 21:14 ✡ **12:14:** Mai 6:8; Ro 2:1, 3

vearovira rutu uutupata. Opeita orekerovu riiriipata. Ari ita, ro ira riroara rutuva toupareve orekerovu, oire uva uvuipa ra vara-ia riro kaekae tootoo tapo oupareve? Easi viapau!"

16 Uva voeapa oavu reo ruu vatereva Jisas. Oa-ia oiso puraroepa, *"Aio kovo iravu riro monito oirato vaaro, okovoa rirovira aio puraera.*

17 Osa iava ora rera raga sopaaro-ia oiso rugorugooparoera, Eake vai puraa? Viapau oiso kepa vaiei ragai oaiaro oa uvuipai varao aioara gurusa oa-ia vara oriruoro.

18 Uva oiso puraroepa, Oiso ragavira va purapaavoi. *Vara rutu varao aio kitupa keparo pakopaavoi vara rigaoro. Oire ra riroa rutu puraa va-ia vao. Ra va iava vara rutu witara gurua voa ora varao vearopara ragai varaaro vo kepa-ia.*

19 ✡ Ra ora ragai raga ora tavira oiso puraoro, Riroara rutu vearopara vii varaaro. Oara vearovira touvora riroara rutu-ia ivara voarire utupaua tapo uvuivira. Oire reareau aiopaoro, ora ukaiopaoro tapo, ora roruvira touri.

20 ✡ Oa iava Pauto oiso puraroepa rerare, Auoro. Kokoropato-a vii, viigoa kopiipauei vo rupao raga-ia. Osa vara rutupe varao oara vatatoporivo. Oire uva iroutoa vai vii varaaro ourevere?

21 Eisi osa ragavira ita oearovu orekerovu rutu vo rasio raga iava voea varaaro gurupaiveira ora voeapa vo Pauto osireiaro-ia. Vo osa Pauto voea vaisipareveira oiso, Apota irara raga voea."

Pautoa Raga-ia Raripasa (Matyu 6:25-34)

22 Oire uva Jisas ora rera voeaarore disaipel oiso puraroepa, *"Osa-a eisi osa iava visii tavipaavoi oiso, Opeita ora visii varaarore rugorugoopata rutu tootooara oiso purapaoro, Eake vai aiopaio? Ora eake vai-ia varaura oaio rakurakupaio?*

23 Aioarei ora varoa viapau oiso uvuipai ra visiipa vearo tootoo vai vatepaive.

24 ✡ Oire voeaore kokio kare rugoopata oea viapau wit taraapaaveira, ora tapo viapau oiso aio gurupaaveira. Uvare viapau voea kepaa vaiaro aio gurupasa ora orekerovu oaive tovopasa. Ari ita, Pauto voea vatepareveira aioara. Oire uva visii oirara voriaro vo kare vo voriaro-ia putepaiveira rutu. Oa iava Pauto pute pievira visii tokipareveira.

25 ✡ Iroutoa vaiei visii iava ira uvuiparoi ra ivara vai sigusiguvareve ora rera vo tootooaro uvuioro, vo rara rirovira rutu rugorugooparo ora rera tootooarore?

26 Oire vosa viapau uvuipatai ra oiso oavi gareavi vai purata ivara siguvapaoro, ra eakere riroara ruture vovousopata?

27 ✡ *"Vearovira rutu rugoopata auere kokookoara oara ratau tou ragapaiveira. Ari ita, viapau oiso ora varapa kasivaripapeira kovopaoro ora rakurakupara vai turupaoro. Ari ita, visii tavipaa aue iava King Solomon riro orekerovu rutu-ia pituto, ira oisoa ora rera raga ora oritoparo tuariri rutu. Uva viapau oiso vearo oritoa vaiaro rera oaiaro vearoara rutu oiso osa varao-ia kokookoara.*

28 Iu, isiso kouro toupai varuparo. Uva vokipavira vo kouro tosiivere vara vikisa tuituia-ia. Uva vara-a evara okouroa oritopareveira Pauto. Oire uva apeisi-a? Easi uvuiparoi Pauto ra oiso visii tapo orito iraopareve? Ari ita, oiraopavira viapau oiso uvuivira rutu raripatai rera-ia.

29 Eisi ra opeita rirovira rugorugoopata oiso, Eake vai aiopere, o eake vai-ia ukaioviovere? Ra varare taraapata.

30 ✡ Ari ita, rupa vovou irara oisi eisi oiso rugorugoopaaveira varare varao. Vaia vao taraiparoveira Aite oavisii ro vova vuvuiua oiso, Vosa viapau aioara vai, ra ogoepaoro kopiitavere.

31 Easi uvuipatai ra vao ruture rugorugoo iraopata Pauto vo Saraaro vare taraapasa. Ra va iava vara tapo evara vatereve visiipa.

Vearopara Gurupasa Vo Vuvuiua-ia (Matyu 6:19-21)

32 ✡ *"Opeita uriripata sipsip ragui ragai voeaaro. Ari Aite oavisii reo ovoi purareva rera vo Saraaro vatesa visiipa, oiso ra*

✡ **12:19:** Ekl 11:9; Je 5:5 ✡ **12:20:** Jer 17:11; Sam 39:6 ✡ **12:24:** Jop 38:41 ✡ **12:25:** Sam 39:5 ✡ **12:27:** 1 Kin 10:4-7 ✡ **12:30:** Mt 6:8 ✡ **12:32:** Jo 21:15-17

va iava oearovu oirara tokitavere voeapa reipaoro Pauto tapo toupaoro.

33 ✡ Ari auero rutu vateta oearoipa. Ra vara voriive. Oire voeao vateta vo moni oea apotapaaveira voea tauvapaoro. Ra vaore moni bokis taraata oa viapau vuripapeira. Oire ra va-ia vearopara guruta vo vuvuiua varao oara viapau opesipape vo vuvuiua-ia. Aue iava uvare kavirupa irara viapau voare tutuu piepaiveira. Ora viapau rivute kare vara vuri piepaiveira voa.

34 ✡ Oire uva vo tavuki-a vao visii vaaro oa-ia visii varaaro vearopara toupaiverea, uva vo tavuki-a eva oa-ia visii vo vovouroaro toupaiverea vearoparare rugoopaoro.

Kovopa Irara Iava Voeao Oea Vatatopopaai Uutupaoro

35 *"Goruvira tuuta aue-ia takipa iroro. Oire ra vuravuara rukueta vatatopovira tuevira tousa.*

36 Ra oiso rutu tuepaoro touta, Oea rore reito tuepaoro toupaivoi. Ira riroa iava riako oupa aio kareparoi. Oa iava rerare tuepai vo osa voava kareparo. Ra voava tupa totosa pouro viro. Oire ra rerapa karuive ikauvira.

37 Ra voava kareoro voea iare pouro viro osa torevira raga toupaive voea kovopa irara. Oire ra va iava rirovira rutu roruive. Ari ita, oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Ora rera raga vaisiaro vara piepaoro ro reito tuu iro goruvira takirevere. Oa iava voava voea tavirevere pausa tebol-ia. Ra rera raga voa voeapa aioara vatevaterevere.

38 Ari vosa voki vuuta rutu-ia pou virooro urioro, eke vo osa rovo gau purapareve kookai, ra voea kekereve osa viapau uusipaave. Oire ra va iava roruive voea kovopa irara.

39 ✡ *"Vaore rugoopata vao-ia. Vosa rera ro ira vo kepaaro-a tarairo oiso, Vo vokio-ia kavirupato urioparoi. Oire ra viapau oiso rera eaka ragaparevori osa vo kepai tateoro kavirusa koataparo. Viapau.*

40 ✡ Oire uva visii tapo vatatopopatavere tuevira. Aue iava uvare Oirato Oviitoaaro vo voki-ia uriorovere oa-ia viapau taraipata oiso, Vo vokio-ia uriorovere."

Vearotoa Iava Kovopato Ora Iravu Vurito Kovopato (Matyu 24:45-51)

41 Oire uva Pita oiso puraroepa, "Turaro. Easi vii vao reo ruu vatepari igei ragapa, eke oirara rutupa tapo?"

42 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Easi, aa ro-a ro tokipato ira toupare vearo rugorugoo vaiva, ra va iava osivu avu rutu ora rera vo kovoroaro tokipareve? Vosa ro ira oisi ragavira oiso-ia toupareve, oire uva rera-a eera ira reesirevere reito rera voeaaro kovopa irara tokipasa. Ora voeapa aio vatepasa vo voea vo vuutaroaro-ia aiopa vuutaro.*

43 Oire ra utupavira rera reitoaaro vorevira vorero. Uva rera reraaro kovopato kekerevere, vo osa varao rutu purareve oiso osa rera tavireva voari tuariri. Oire ra va iava rorureve rera ro kovopato.

44 Oiraopavira visii tavipaavoi oiso-ia, Reito oaro oiso rera tovoreve auero rutu tokipasa varao rera varaaro.

45 Oire ra pasi *ora rera raga sopaaro-ia rera ro kovopato oiso rugorugooro, Viapau uvuiparoi ragai reraaro reito, ra vorevira vorero ovoki-ia ikauvira. Oire ra va iava rovoro oearovu kovopa irara upopaoro. Ora airorovu kovopa riako tapo upopareve. Ra va iava rovoro aioa raga purapaoro, ora aue ukaio spak vuri reoreoro raga purapaoro.*

46 Oire vosa oisi piepareve osa rera ro reito vorevira vorero ovokivu-ia, ovusa vo voki-ia rera ro kovopato viapau rerare tuero. Vo voki-a vao oa-ia oisoa viapau rerare rugorugoopaoro toupareve. Oire ra va iava rera ro reito rera vuri piereve rutu. Ra va iava vo vuri tapi rera tovoreve voea ruvara-ia oea viapau vearovira ora voea vo kovoroaro tokipaive.

47 ✡ *"Kovopato oiso taraiparo rutu rera reraaro reito vo vovouaro-ia. Uva viapau rerare tuevira vatatoporoi, uvare viapau rera vo vovouaro sirova utuparoveira. Oire*

✡ **12:33:** Mk 6:20 ✡ **12:34:** Mt 6:21 ✡ **12:39:** Mt 24:43; Re 3:3, 16:15 ✡ **12:40:** Mt 24:44; Mk 13:33 ✡ **12:42:** Lu 7:13 ✡ **12:47:** Nam 15:30; Diu 25:2 ✡ **12:48:** Lev 5:17

uva rera-a eera ira vurivira rutu uporevere taru reito.
48 ✡ Ari ro kovopato raga ira viapau oisoa taraipa vo reito vo ruipaaro-ia, oire ra oiso raga ita tarai asavira viapau vearo kovo vai purareve. Oire ra va iava oisivi raga ita gare visivi rera uporeve reito. Ora iroutoa rutu-a ro ira vearo taraiva toupareve, ira ita uvuiparoi ra vearo kovo purareve rera vo taraiaro oirao pieoro vo oearovu osireiaro-ia. Ora vosa Pauto irai ruvara-ia oisi oiso oai riro kovo vai tovoreve oiso ra va purareve, oire ra utupavira Pauto oiso ruiparo ra vearoa vai kekereve vo kovo-ia vao oa tovoreva.

Jisas Vo Kovoaro Oa Oirara Roo Pieva (Matyu 10:34-36)

49 *"Urioraera tuituia kasisa vo rasitoa-ia. Uva oiso ruipaparai ra ikauvira vuvuoro vuriara rutu rovape vo rasio iava.*
50 ✡ Oa vituaro iava oiso ruipa iraoparai ra ikauvira baptaisa vai oua, ra vo tavakao opesipe vao oa ragaipa siitoka vatepaiveira. Obaptaisa iava sopaua rirovira rutu ragai iava siraope. Ra vo tugurape uva opesipere vo sirao utupaua.
51 Esa pasi oiso vaio *keapatai, Varao rutu upoara opesi piesa urioraera vo rasio-ia, raa? Viapau. Easi oiso oiraopavira visii tavipaavoi, Ragoa voea oirara oisi piesa urioraera, ra ora voea iava voearei puraive ora tokopaoro. Oa iava oeavu ragai vo reoaro uvuive osa voea-ia oeavu raga viapau.*
52 Vo voki-a vao oa-ia oira vavae toupaivere katai kepa-ia. Oire uva voava ora voea-ia voearei puraivere ora voea-ia tokooro oiso, operuvavu aitereivuva ora upoave ragai iavirava. Osa ita aitereivu vo peruvava ora uposi ita.
53 ✡ Ora vo osa aite irara ovii irarava ora upoavere. Ovusa ita voea-ia ita ovii irara aite irarava ora upoavere. Osa ovii riako aako riakova ora upopaave. Ovusa aako riako ovii riakorova ora upoave. Ovusa oirato aakovaaro taatovava ora upopao. Ovusa oirato vatuavaaro oirava ita taatova oira ita ora upopao."

Vo Pitupituo Varao-ia Taraipasa Oara Karekesa Auepape (Matyu 16:2-3; Mak 8:11-13)

54 Oire uva Jisas oirara ruture oiso puraroepa, *"Rukuta kekepataveira vo osa uriopaoi vova uva ravireo rokopareveira. Oire ra va iava ikauvira oiso purata, Kokeva kovesa auepaoi. Ari oiraopavira iria kovepaoi rara.*
55 ✡ Oire uva oisoa kiuvu tapo sovopaoro oiso purapata, Ravireo rirovira kasiraoparoi rara. Ari ita, uva oiraopavira osa karekeparoveira eisi.
56 ✡ Avoeao! Riro ratarataa vovou irara rutu visii. E vearovira rasito vo reesiaro kekepataveira ora vuvuiua, raa? Oire uva apeisi iava viapau vo vokio vo reesiaro eveipata varao iava oara purapaavorao.

Vo Toupai Ora Agiagipa Ro Tapo Irai Vii Iava Gasisa Aueparo (Matyu 5:25-26)

57 *"Oire eakere visii raga vearovira rutu rugorugoo rovo asapataveira. Ra va iava viapau torevoko rugooro rovirieipata varao purapaoro?*
58 Vosa touvira raivaaro vokapaoro avapasi ro tapo ira vii iava gasireve, oire ra raivaaro raga tousi. Oire uva vo vuutaa eva oa-ia uvuipau ra rera tapo vorevira ora agiagiu. Teapi rera eera viiva avaro reo rovirieipato vavaearo-ia vii tovosa. Oa iava vii vaterevere polis irarapa. Oire evoea vii tovoive tuukepa kepa-ia.
59 ✡ Oiraopavira visii tavipaavoi, Viapau rutu uvuipauei oiso ra ikauvira tuukepa kepa iava kosi virou. Ari vo raga rara varavio rutu garepa pitupituro vuriara vori rovori. Ora varao riropara varao rutu oara voriaro opesi pie rovorivere rutu."

13

Ro Ira Iava Sopaua Viapau Pore Piro Ira Opesirovere

1 ✡ Oire uva ovokivu-ia oeavu oirara toupaiva oea Jisas tavipaiva oeavu iava Galili iava, oea uporeva Pailat voea iava revasiva karasa. Oa iava oira uverereva

✡ **12:50:** Mk 10:38; Jo 12:27 ✡ **12:53:** Mai 7:6; Mt 10:21 ✡ **12:55:** Mt 20:12 ✡ **12:56:** Mt 16:3 ✡ **12:59:** Mk 12:42 ✡ **13:1:** Mt 27:2

varao tapo oara-ia Pautoa-pa koruoua purasa auepaaepa voeao Jiu-pa irara.

2-3 ✡ Uva Jisas voea vo reoaro aatooro oiso puraroepa, *"O ita, oiso rugoopataveira, Voeao raga pute pievira vuri vovou purapaiveira oea rirovira tavaka siraoaro oupaiveira oiso rutu osa voeao oea uporeva Pailat. Ovusa oeavu oea vearovira toupaiveira viapau vuri vovou purapaiveira. Uva visii tavipaavoi, Viapau torevokopai evo rugorugoo, uvare vaeapai voeare rutupa. Oa vituaro iava uvui iraopaai ra vovouisi oaive poreive Pautoa iare. Oa vituaro iava vosa viapau visii vao sopaura oavisii poreta vova vuri vovouro oavisii iava, oire uva va-a eva oa vituaro iava visii rutu opesitaverea taru oisi raga ita eisi.*

4 ✡ Oire voeao-ia katai tau vo peva vatara (18) rutu oirara voeao-ia oea rakuva riro kaekae kepa koveoro vo uuko rovu vatuaro-ia vao Siloam, oa iava kopiiaepa. Oire uva apeisi rugoopatai? Voea vo vuriaro oearovu vo vuriaro-ia putepaivoi *voeao oea epao Jerusalem-ia, uvare oisi raga kopiiaepa, raa?*

5 Torevokovira visii tavipaavoi oiso, Viapau rutu. Ari ita, vosa viapau visii vao sopaura oavisii poreta vova vuri vovouro, oire uva va-a eva oa vituaro iava visii rutu opesitaverea taru oisi raga ita eisi."

Reo Ruu Vo Evao Iava Oa Viapau Aio Kuero Vai Purapaive

6 ✡ Oire uva oavu reo ruu kosi piereva oa-ia oiso puraroepa, *"Iravu oirato varuparo fik ova paureva wain kovo-ia rera vaaro. Uva utupavira urioroepa vo eva kekesa, oiso ra aio kue vai kekereve vo osa viapau oiso kuepape vo eva.*

7 ✡ Oa iava rera roari vo kovo tokipato tavireva rera ro reito oiso puraoro. Uvupari? Vo peva rutu-ia aue ivaara oara sovara-ia oisoa urio ragapara vo eva ivia ragapasa, osa viapau aioara vai vo eva-ia. Oire uva vii taviipaavoi ra vo eva toeri. Eake iava? Uvare rasia goruaro opesi pie ragapaiveira. Osa viapau aioara vai vo evao iava toupai.

8 Oa iava ro kovo tokipato oiso puraroepa, Reito, *eaka rovou. Ra vo eva vituaro eri rovoavere bulmakau opokoaro tovo rovosa voa gorua vatepasa.*

9 Easi pasi, uvuipai ra oiva-ia kuepe vo eva vao. Vosa viapau, oire ra vo eva tateri."

Iriavu Riakova Iria Ravotovira Porete Piereva Jisas Sabat Voki-ia

10 Jisas ovokivu-ia Sabat voki voeapa siposiporeva Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog sovara-ia,

11 ovusa voa iriavu riakova toupaeva iria-ia vurito tugarato oisoa toupareve. Oire uva oira-ia oisoa toupaoro oirapa riroa upia rutu oisoa vatepareve katai tau vo peva vatara (18) ivaro rutu sovara-ia. Uva va-a vao oa iava oira iava avuaua puko piropa. Osa iava viapau oisoa torevokovira torepao.

12 Oire uva Jisas oira kekereva. Oa iava oirare oiso puraroepa, *"Vii iava upia opesi pieavoi."*

13 ✡ Uva oira kukuearo-ia vavae tovoreva. Oa iava ravotovira raga torevokovira tore ovoiopa. Osa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura ovoieva.

14 ✡ Vo osa ro ira oisoa Sinagog-ia reiparo rirovira rutu kasipu iraoparoepa, uvare Jisas vo voki-ia vao oa purareva oira ravotovira porete pieoro. Oa iava oiso puraroepa reito voeare, "Ari katai vatara (6) vokiro toupai visiipa kovopasa, ovokiroaia uriopata ruvarupa tauva oupasa. Uva viapau uvuipatai ra vore uriopata varao purapasa vo vokio-ia vao Sabat voki."

15 ✡ Oa iava reito vo reoaro pukooro oiso puraroepa Jisas, *"Avoeao! Riro rataratаa vovou irara rutu visii. Easi Sabat Vokiroia avapataveira bulmakaupa kepa iare vo karere karupasa voeaore bulmakau kare, ora aue donki kare tapo auere vo kare ukaio piepasa, eke?*

16 ✡ Ari o-ia riakova eira iriavu aue Ebraham aaovaaro Jiu-pava, iria tuukereva Seten aue rutu uvuiaro-ia katai tau vo peva vatara ivaro (18). Oire uva va-a eva oa iava oira iava vo tuuke karuavoi oira porete piepaoro vo vokio sovara-ia vao

✡ **13:2-3:** Jo 9:2-3 ✡ **13:4:** Lu 11:4 ✡ **13:6:** Mt 21:19 ✡ **13:7:** Mt 3:10, 7:19; Lu 3:9 ✡ **13:13:** Mk 5:23 ✡ **13:14:** Eks 20:9; Lu 6:7 ✡ **13:15:** Lu 7:13 ✡ **13:16:** Lu 19:9

Sabat voki. Uva apeisi-a? Oira-ia vuria puraavoi?”
17 Oire uva oisi-a eisi osa puraroepa. Oa iava voeao rerava keripa irara rirovira ariiaepa rutu. Osa oirara rutu rirovira roru iraopaiva vara rutu-ia varao vearopara oara oisoa purapareve.

Reo Ruu Mastet Kuearo Iava Ora Aue Yis
(Matyu 13:31-33; Mak 4:30-32)

18 Uva va-a vao oa iava voea oirara akereva Jisas oiso, *“Aa vao oiso toupai Pauto vo Saraaro?*
19 Oa-a eva oiso rutu toupaiveira, Oavu aio kue oa vaisipaiveira oiso, mastet. Oa iava aisivu oureva gare isivi rutu iravu oirato vaisi pausa varuparo vo ora rera vo kovoaro-ia. Oa iava voa rirovira rutu riroepa oiso osa evaova. Uva va iava oisoa kokio kare vo eva raoaro-ia pitupaoro epitapasa uriopaave voa.”
20 Oire uva Jisas oiso ita puraroepa, *“Apeisi ragavira vai uvuiparai ra Pauto vo Saraaro ovoovoa? Eake vai-ia?*
21 Oa oiso toupai osa aue yis. Vao yis oa oueva iriavu riakova aue tapo plaua dram va uveresa. Oa iava utupavira va vao plaua kae piropa riropaoro.”

Gareavi Rataoa
(Matyu 7:13-14, 21-23)

22 ✡ Oire uva Jisas vokapaoro avaroepa ouruirovu-ia reipa uruiro ora varao tapo garepa uruiro. Oirara rutu tarai piepaoro vokapaoro avaparoepa. Uvare oiso vovouparoepa ra Jerusalem-ia kare uviroro.
23 Oa iava iravu oirato oiso rera akereva, “Turaro. Esa Pauto katakataipa iraravi vai vorevira oureverea ora rerapa pasi, raa?” Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa,
24 ✡ *“Ora visii vo vovouroaro goru pie iraota. Oa iava uvuipatai ra vaovio gare ratao-ia koatata Pauto vo Saraaro iare taru. Visii tavi iraopaavoi oiso, Riro irara rutu oiso ruipapaave oiso ra koataave, vo osa viapau uvuipaai.*
25 Ari ita, vo utupaua uva ro ira vo kepaaro-a ira rataoa tupareverea. Oire ra ratau torepasa uriota vo ratao totopaoro. Uva oiso purapataverea, Reito. Rataoa karuri igeipa. Osa iava oiso visii akereverea, Ovu iava visii? Viapau visii-ia taraiparai.
26 Oire ra oiso purapata, *Easi igei vii tapo aioiovora ora ukaioiera, vo uva igei vo uruiaro vuutaaro-ia torepaoro igeipa siposipoparivora.*
27 ✡ Oire uva visiire oiso puraroverea, Avoeao! Ovu iraova visii? Viapau visii-ia taraiparai. Visii-a riro vuriara pura irara. Visiigoa ragai ruvara iava vova avata.
28 ✡ Oire uva voeao Ebraham vase ora Aisak ora Jekop, ora voea rutu reo topa piepa irara profeta irara oea rutu keketaverea, ovusa Pauto vo Saraaro-ia toupaive. Ovusa visii raga ratau toupata ora visiipa vurivira rutu gaupaoro, ora visii iava reuri oavisii raga kuripaoro siraovira.
29 Vo osa oirara rutu vorarova rutu vo rasio-ia ora aivaro piesa urioaverea pauoro vo Pauto vo Saraaro sovara-ia aiopaoro vearotoa-ia tebol.
30 Ari ita, uva voearo oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraaverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.”

Jisas Gaureva Jerusalem-pa
(Matyu 23:37-39)

31 Oire uva vo vuutavi raga oa-ia torevokovira urioaepa Farisi oiso rera tavisa, “Avau vova uvai ragare. Ari King Herot vii uposa aueparoi.”
32 ✡ Oa iava Jisas oiso voea tavireva, *“Voreta oiso rera tavisa Herot ro ira vuri rugoo purapareveira kaakau aakauto. Uvuri! Vo vokio-ia ora vokipavira uva vuri irara tugara kosi pieavere, ora upiapa irara porete piepaavere. Oire uva vo pevapa voki-ia ragai vo kovoaro opesi pieavere.*
33 Ari ita, vo vokio ora vokipavira ora vo vokipari-ia utupa uva vokapaoro avaravere Jerusalem iare. Aue iava uvare voeao vo kovoaro-a profet irara upopasa oea Jerusalem-ia toupaiveira. Teapi oeai raga ragai upoive ourui raga-ia.

✡ **13:22:** Lu 9:51 ✡ **13:24:** Mt 7:13 ✡ **13:27:** Mt 7:23, 25:41 ✡ **13:28:** Mt 8:11-12 ✡ **13:32:** Hi 2:10, 7:28
✡ **13:34:** Mt 23:37-39; Lu 19:41

34 ✡ *“Ae! Visii vao Jerusalem vata! Ae, Visii Jerusalem vata! Visiigoa profet irara upo iraopataveira. Ora voeao vuroko iraopataveira aue-ia avekeara Pauto oea sipo ragapareveira visii iare. Visii ovii iraraaro-ia guru ruipa ragapaaveira oiso osa kokootu ovii irara tavurupaeveira putaeuarei-ia. Vo osa visii vao reasi-pataveira ragaipa.*

35 ✡ Uvuta! Pauto visii vo uruiaro *kavurevoi. Uva oisi-a eisi osa iava visii tavipaavoi, Viapau oiso ragai keketaverea vorevira vo rekasisa utupaua, uva oiso purataverea ragaire ragoa roporeva Pauto, Pauto vearoa viraakoa vatereva ropa ira urioroi Turaro vaisiaro-ia.”*

14

Iravu Oirato Ira Iava Varaua Rutu Tu-vuuepa Ira Vorevira Porete Piereva Jisas

1 ✡ Uva ovokivu-ia Sabat voki Jisas aiosa avaroepa iravu vo kepaaro iare ro Farisi reraaro reito. Osa voa Jisas siitueiva kasikasi pievira.

2 Oire uva iravu oirato ira iava varaua tuvuuepa rera ruvara-ia toupareva.

3 ✡ Uva Jisas rera kekeoro voeao Reo Taisi-ia tarai irara akereva voearei rutu ora rataratаa vovou irara Farisi oiso, *“E pasi, uvuipaviei ra Sabat voki-ia upiapa irara ruvarupape, eke viapau?”*

4 Uva ora tape pieaepa. Osa iava rera oureva. Uva rera vorevira ravo-tovira porete piereva. Oa iava rera iava vasereva. Uva avaroepa.

5 ✡ Oire uva oiso voeare puraroepa, *“Vosa irai oviitoa vaiaro visii iava, eke bulmakau vai kove rikui vai-ia uukopava vai, oire ra viapau pasi ikauvira rera vore-vira kae piereve vo voki-ia vao Sabat voki, raa?”*

6 Oa iava ariipaoro viapau rera vo reoaro vao aatoiva.

Ro Ira Ora Rera Raga Ora Akaipa Pieparo

7 Oire uva Jisas voea siituepareva, ovusa vo aio iare urioaepa varao raga-ia rovopara paupasa paupara. Osa iava voeapa oavu reo ruu vatereva. Oa-ia oiso puraroepa,

8 ✡ *“Vosa irai viire keeraro kaokaooro, oire ra avau vao iare riako oupa aio. Ra viapau oiso paupau vao-ia rovopa paupa. Auepa teapi rera ro iravure ita keerarovere, ro rei vaisitoa rutu ro ira vii vaisiaro-ia pute pievira toupare.*

9 Oire ra rera ro ira veire keeraro ira urioro oiso puraoro viire, Evoava rovopa-ia paupa verau eerapa. Ra va iava rirovira rutu ariioro vuria-ia pausa rereri.

10 Ari vosa irai viire keeraro, oire ra avau vo aio iare. Ra isivauaro rutu pauu. Oire vosa oisi pieri, ra rera ro ira viire keeraro urioro viire oiso purasa, Vatetoa oaa, uriou vo pausa viara-ia ragai ruvara-ia. Oire ra oisi vii piereve oiso-ia. Oa iava uvuipau ra riro vaisi rutu ouri vo oirara rutu osireiaro-ia voeao oea tapo aiopari.

11 ✡ Ari ita, vosa ro ira ora rera raga vaisiaro kae piepareve, uva rera-a eera Pauto ira vaisiaro akaipa piereverea. Osa ro ira ora rera vaisiaro akaipa piepareve, eera-a Pauto ira vaisiaro kae piereverea taru.”

Oirarare Kaokaopa Vo Aioa Iare

12 Oire uva Jisas oiso puraroepa rerare ro ira rerare keeraroepa vo aio iare, *“Vosa oai aioa vai purarivere, ra viapau oiso ora vii vate iraraarore keerau, ora araoko irara vai oara, ora vii sara irara vaiaro, ora oearoi vii iavapa irara vai voearo riro moni irara. Auepa teapi vorevira viire keeraave, ra avau voea vo kepaaro iare aiosa. Oire ra vo aio vao vii vaaro kare pieive viipa vorevira.*

13 Viapau. Ari vosa oai riroa vai purari aioa vai. Oire ra voeaore apota iraravi keerau, ora voeao vuri vara irara, ora voeao vuri kokoto irara, ora voeao voosi irara.

14 Oire uva voea-a evoea oea viapau uvuipaai ra viipa oaioi puraive vo aio kare pieoro oa purarivora voeapa. Ari ita, uva oisi-a eisi osa iava uvuipau ra roru iraopari. Eake iava? Uvare Pauto viipa vo aio vao purareverea vo vokio-ia oa-ia

✡ **13:35:** Sam 118:26; Mt 21:9 ✡ **14:1:** Mk 3:2 ✡ **14:3:** Mt 12:10; Mk 3:4 ✡ **14:5:** Eks 23:5; Lu 13:15 ✡ **14:8:** Pro 25:6-7 ✡ **14:11:** Mt 23:12; Lu 18:14; Je 4:6; 1 Pi 5:5-6

voeao torevoko irara toreaverea vova tova urui-ia."

Reo Ruu Vao Riroa Iava Aioa (Matyu 22:1-10)

15 ✡ Uva va isivaaro iava iravu voea iava voeao oea rera tapo aiopaiva ira vo reo vao uvureva. Oa iava rerare Jisas oiso puraroepa, "Ro ira Pauto vo Saraaro sovara-ia paupaoro aiopareverea, ira uvuipa ra roru iraopareve."

16 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *"Iravu ira riroa aioa purasa aueparoepa. Oire uva va iare riro irarare keeraroepa kaokaooro vo aio iare oiso ra urioave.*

17 ✡ Oire uva vo vuuta rutu-a vao vo aio vaaro oa karekeepa. Oa iava voeare rera voeaaro arureva kovopa irara, oiso ra voeare avaave oeare kaokaoa pura rovo-pareva. Oa iava oiso voeare puraaepa, Uriota aiosa. Ari auero rutu vatatopoe.

18 Uva voea rutu vaea reo raga ita pura-paiva oiso, Viapau uvuipai oiso ra evo aio iare avavio. Oire uva va-a vao oa-ia iravu oiso puraroepa, Oavu aio kovo voriavo. Vearovira rutu ari viapau uvuiparai ita ra evo aio iare uriora. Uvare oiso ruipaparai vo kovo keke rovosa ava rovora.

19 Ari iravu oiso voea tavireva, Ari ita, katai tau voriavo aue bulmakau kovopa kare. Oire uva oiso vovouparai ra voea akeakesa avara. Vearovira kaokaoa-ia. Ari viapau uvuiparai oiso ra evo aio iare uriora.

20 ✡ Uva ita, iravu voeare oiso pu-raroepa, Ari ita, vaviopavira raga riako ourai. Oa iava viapau uvuiparai ra uriora evo aio iare.

21 *"Oire uva oisi-a eisi osa iava kovopa irara voreaepa reito tavisa va iava vao-ia. Oa iava rera ro ira vo kepaaro-a rirovira rutu kasipuparoepa. Uva oiso kovopa irara tavireva, Ikauvira avata oiso ragavira riropa raivaro iare, ora varao garepa raivaro varao vorarore riropa urui sovara-ia. Voeaore avata apota irara rutu, ora voeao vuri vara irara, ora voosi irara, ora voeao vuri kokoto irara. Oire ra voea rutu koata piesa uriota vo ragai vo kepaaro-ia.*

22 Oa iava voea voeao kovopa irara oiso puraaepa, Ari ita, reito vii vo reoaro puraiovora. Ari touvira oaravu-a varao paupa tavukiro viapavira.

23 *"Oa iava ita rera ro reito voea tavireva oiso, Avata vorarore riropa raivaro, ra voa kasuraara gaeta varao aio kovoro. Oire ra voava voea rutu ivuoro voreta voea koata piesa vo-ia ragai vo kepaaro. Uvare oiso ruipaparai ra ragai vo kepaaro agasipe rutu.*

24 ✡ Uva oiso visii tavi iraopaavoi, Voeao iava oeare keera ragaraerao oea viapau rutu uvuipaai ra vo aio ouive ragai vaaro."

Vearovira Rutu Rugorugoo Rovoparo Ra Jisas Sirova Uturo (Matyu 10:37-38)

25 Riro irara rutu Jisas tapo vokapaiva. Uva voeare ora poreoro oiso puraroepa,

26 *"Oire vosa ro ira ragai sirova utu ruipaparo, oire ra aitetoareire isiva rovoro ora aakova, ora riakovaaro, ora kakae vurearo, ora araoko iraraaro, ora taataa riakoaro, ora vao tapo rera vo tootooaro raga. Vosa viapau oisi pie rovoreve ragaire pute pievira rugoopasa, oire uva viapau oiso rera-a eera ragai reraaro-a disaipelto.*

27 ✡ Ora ro tapo ira viapau ragai sirova utuoro ora rerapa evao parikou aue siraoa vo tavakaaro kaereve. Oire uva rera-a ita eera viapau oiso ragai reraaro-a dis-aipelto.

28 *"E apeisi-a? Vosa irai visii iava riro kaekae kepa vai pausa aueparo viara-ia ruture. Oire ra pau rovoparo vo kepa voriarore vearovira rutu rugoo rovopasa oiso rugoopaoro, Esa ragai vo moniaro uvuipai avu ra va-ia vo kepa vao opesipe, eke viapau?*

29 Vosa viapau oisi vo kepa pie rovoreve, ra va iava utupavira simen tovoreve. Oire ra viapau oiso ikauvira vo kepa opesi piereve. Ra ita, riro irara rutu rera age-sipaoro rera tovipaive.

30 Ra oiso puraave, E rera-a ro ira vo kepa rovorevorao? Uva apeisi viapau vo kepa opesi pierevo?

31 *"Ora vosa irai king vai iraiva ita king vai ora uposa avaro. Oire ra oiso pau*

✡ **14:15:** Re 19:9 ✡ **14:17:** Pro 9:2, 5 ✡ **14:20:** Diu 24:5; 1 Ko 7:33 ✡ **14:24:** Ap 13:46 ✡ **14:27:** Mt 16:24; Mk 8:34; Lu 9:23

rovoro vearovira rutu rugorugoo rovosa. Aue iava uvare rera voeaaro-a katai tau tuku rutu (10,000) viurupa irara voeao rera voeaaro. Vo osa roari iravu erao tau tuku rutuva (20,000) urioro voeao rera voeaaro viurupa irara. Uva va-a eva oa iava vearovira rutu oiso ora rugorugoo pie rovosa pauro oiso, Esa pasi uvuiparai ra rera roari king upoa rera siguoro, eke viapau?

32 Ari vosa oiso rugooparo, Viapau uvuiparai. Ra va iava rerava keripatoapa tauaivira toupareve. Oire ra va iava oearovu arupareve rera iare roari rera arepasa, oiso ra vearo reoa vai purasi vo upo opesi piesa.

33 ✡ *"Osa raga ita oiso-ia, vosa irai visii iava vearo rugoo-ia varao ruture rera varaarore isiva rovoparo vara iava vase rovopaoro, oire ra oiso toupareve, Ragai reraaro disaipelto.*

Vo Toupai Avaka Iava Uvakoa (Matyu 5:13; Mak 9:50)

34 *"Avaka vearoa rutu. Ari vosa va vo sipeiaro opesipe, ra uvuipai ra oai purape vare? Ra oai iava vorevira sipeipe, raa?*

35 ✡ Vo avaka vao-ia oiso-ia, oa-ia viapau uvuipaviei ra va tovopape varuparo aue tapo bulmakau eekoaro vao uverepaoro, auere gorua vatepasa rasiapa. Oire ra va iava avaka vera ovoiive. Ari vosa ro ira-ia kokito toupare, oire vo siposipo orirureve va kuverapaoro ora rera sopaaro-ia."

15

Reo Ruu Sipsip Iava O Iria Opesikoopa (Matyu 18:12-14)

1 ✡ Takis oupa irara ora oearovu vuri irara oearea rutu Jisas iare urioaepa rera vo siposipoaro uvusa.

2 ✡ Uva va-a vao oa iava rataratаa vovou irara Farisi ora voeao tarai irara Reo Taisi-ia oearea rutu rirovira kasipu iraopaaepa oiso purapaoro, "Rera-a ro-ia vuri irara vatetoaaro. Ira voea tapo aiopareveira."

3 Uva oisi-a eisi osa iava vao reo ruu vatereva Jisas voeapa.

4 *"Vosa irai visii iava oaiaro aue katai vovoto vai (100) sipsip. Oire vosa iriai voava opesikoo. Oire ra rera ro ira vo raguiaro-a aue raga kavureve vo resura vatara tau vo resura vatara (99), ovusa aiopaive toupaoro uvavivu. Osa avaro oirare o taraasa sipsip iria opesikoo. Osa iava oirare voraro kasivarivira taraa-pareve. Ra vova oira oureve vorevira.*

5 Oire vo osa oira ouro, ra oira kaverukopaoro vorevira karero oira-ia rorupaoro.

6 Oire ra ora rera vo kepaaro iare urioro oirava. Ra voava ora *rera iavapa irarare keeraro voeao rera vate iraraaro. Ra voava urioave ora gurusa. Oa iava voa voea tavireve oiso, Ragai tapo rorupata. Uvare iriavu sipsip ragai oiraaro opesikoora vi-rataoro. Oa iava oirare taraaavoi vorevira oira ousa.*

7 ✡ Uva oisi-a oiso osa visii tavipaavoi, Oiso osa raga ita vuvuiua-ia rorupaiveira oearovu-ia oirara oiso, Voea torevoko vovou irara vo resura vatara tau vo resura vatara (99). Aue iava gareara voea varaaro vuri vovouro. Oire uva vara iava vorevira porepaa virove sopaura oaive iava. Ari ita, vosa irai vuritoa vai iava sopaua vai oisi oiso vorevira pore piro, oire ra va iava riroa rutu rorua karekepe pute pievira vuvuiua-ia.

Reo Ruu Moni Iava Vao Oa Opesikoepa Voraro

8 *"Vosa iriai riakova oaiaro katai tau (10) aue monia vai. Oire ra utupaua aisivu voava monia-ia opesikope. Ra vaisire vuravu rukueeve vo aviavia kepa iava vearovira rutu viousa vuravurapaoro. Oire uva vaisire taraapaeve vo tugurasa uva vaisi kekeoro vaisi oueve vorevira.*

9 Oire vaisi ouoro keerao oearovure voeao oira iavapa irara. Ra va iava urioave oira ruvara-ia ora gurusa. Ra voa voea tavieve oiso puraoro, Ragai tapo rorupatavoi. Uvare aisivu moni isi ragai vaisiaro opesikoera. Uva taraaavo vaisire, oa iava vorevira vaisi kekeavo.

10 Uva oisi-a eisi osa raga ita Pauto voeaaro purapurapa irara ensel rorupaiveira, vo rara kataitoavi raga vuritoavi vorevira ora rera iava sopauaaro por-ereve."

✡ **14:33:** Fl 3:7; Hi 11:26 ✡ **14:35:** Mt 11:15 ✡ **15:1:** Lu 5:29 ✡ **15:2:** Mt 9:11 ✡ **15:7:** Lu 19:10; Je 5:20

Viovokoto Ira Aiteto Kavureva

11 ✡ Jisas oiso puraroepa, *"Iravu oirato ira-a vaiterei oviitoarei.*
12 ✡ Uva kikooto oiso puraroepa, Aite. Ragai vateri varao oara iava ragai taviriva oiso, Veipa oiso varao roo piea vovio utupauavi. Oire ra ragai oai oua, rara ragai vateri oai. Uva vearo vaisi purareva aiteto. Oa iava vara rutu roo piereva vaitereipa.
13 Ikauvira raga rera ro kikooto auero rutu gurureva ora rerapa. Oa iava varava ouruivu iare tauai rutu avaroepa. *Osa iava vara rutu moniara oisoa viki ragapareve opitupiturovu rutu-ia vuriara. Uva oisi-a eisi osa oisoa piepareve rera ro kikooto.*
14 Oire uva vara rutu moniara varao vikireva. Uva va-a vao oa iava ogoeto karekeroepa voa vo taere sovara-ia. Uva viapau monia vai rerapa vao rera tauvapasa.
15 Osa iava iravu ruvara-ia kovo ousa avaroepa voava rera vo taere-ia. Uva vuri kovovi raga iare rera siporeva vo ora rera vo rasiaro iare, oiso ra koie ragui tokipare voa.
16 Uva oevavu kuearo iava eva ova vo ragui oisoa aio piepareve, uvare vo ragui raga vaaro-a aioa. Oire uva oisoa rera tapo oiso ruipaparo ra vo ragui tapo aiopareve. Uvare viapau irai rerapa aio vatepasa.
17 *"Uva va-a vao oa iava rera rugorugooa karu piropa. Oa iava oiso puraroepa, Aite voeaaro kovopa irara oea riroa rutu aioara aiopaoro toupaiveira. Ari vo uva toupaavoi uva vuri iraorai ogoetoa iava.*
18 Eagara, uvava vo kareparai aite iare. Ra oiso rerare purara, Aite, asi Pautoa-ia vuria puraavora ora vii-ia tapo.
19 Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra oiso ragai vaisipari, Vii oviitoaaro ragai. Viapau. Ari ragai tovopari oiso, Iravu ragai viipa kovopato.
20 ✡ Oire uva voava kareroepa rera iare aiteto.

"Oa iava tauai rutu urioparoepa, osa aiteto rera tuereva. Uva va-a vao oa iava aitetoa iava rirovira rutu sopaua sirao iraoepa. Uva voava ikaureva oviitoa-ia pitu ovoisa. Oire uva rerava uugaa ovoiroepa.
21 ✡ Oa iava oviito oiso rerare puraroepa, Aite. Ragai Pautoa-ia vuria puraavora ora vii-ia tapo. Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra oiso ragai vaisipari vii oviitoaaro ragai.
22 Oa iava aiteto rera voeaaro kovopa irara tavireva oiso, Roari rovopato kuvuto ragai reraaro ouoro uriota ikauvira, ra rera-ia rera kuvuta. Ring vai tapo rera sipareoaro-ia tovopatavoi. Ra va iava vorevira reesia oureve oiso, Ragai oviitoaaro-a rutu. Ora tasiparei vai rera kokotoaro-ia tapo tovopatavoi.
23 Ra taoropa koruou vai bulmakau upooro oaiva tapo uriota. Ra oai aiopaoro rera tapo *rorupe.*
24 ✡ Eake iava? Uvare rera ro ira opesikoroepa oiso rutu osa kopiito ragai oviitoaaro. Oire uva vo vokio vorevira ita ira tootooroi. Ira-a ro opesikoroepa. Oa iava vorevira rera kekeoro rorupai ita. Osa iava rovoaepa rera tapo aiopaoro rorupaoro.
25 *"Vo ovusa avaioto varuparo toupareva kovoa-ia. Uva voava kareparoepa. Oa iava kepa iare kare uviro tutuuroepa. Uva voava pupi guruko uvureva ora aue raurauara.*
26 Uva va-a vao oa iava iravure kovopato keeraroepa oiso rera akesa, Eake-a vao oa purapai?
27 Uva oiso kovopato rera tavireva, Ari vii araokotoaaro ira vorevira karero viroi. Oa iava aiteara taoropa koruou uporevo aue bulmakau. Uvare rera iare vorevira voreroe oviito, osa viapau oiso oavu avu vai vo rera varaaro-ia.
28 Uva va-a vao oa iava avaioto rirovira rutu kasipu iraoparoepa. Osa iava reasiparoepa koata arapa. Oa iava aiteto kosiro viropa rera vovouaro vuavua piesa rerare kavevira ora reooro.
29 Uva aiteto vo reoaro pukooro oiso puraroepa avaioto, Ari ita, riroara rutu-ia ivara vii vo kovoaro-ia pitu ragapaaveira oiso rutu osa ro kovopato akukutoavi. Osa viapau ovokivi-ia vii varaaro-ia reo goruro tagaupaa vara gasipaoro. Uva va-a eva oa iava viapau ragaipa oavi meme

✡ **15:11:** Mt 21:28 ✡ **15:12:** Diu 21:17 ✡ **15:20:** Jen 45:14, 46:29 ✡ **15:21:** Sam 51:4 ✡ **15:24:** 1 Ti 5:6

kakae vai vatepariveira, oiso ra ragai voeaaro tapo vate irara oaa rorua oai aiooro. Osa viapau rutu.

30 Vo osa eera oviito oara vii varaaro rutu opesi pie ragaparevora vairoropa otopa riako. Oa iava vorevira kareroi. Uva rerare rugooro rerapa taoropava bulmakau uporivoi.

31 *“Oa iava aiteto rerare oiso puraroepa, Oviitoa oaa. Vokiara rutu-ia toupaveaira vegei rutu. Osa iava auero rutu-a varao vii varaaro vo ragai vo kepaaro sovara-ia.*

32 Uva vo vokio-ia roru iraopai, auere ra vigei iava sopaura vearope rorupaoro rera-ia ro araokotoa oara. Ira opesikoroepa rutu oiso rutu osa kopiito. Oa iava tootooroi. Osa iava vorevira rera kekepai ita.”

16

Tokipatoa Iava Ira Oisoa Vuri Kovo Puraparevе

1 ✡ Oire uva Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *“Iravu riro monito ira reraaro kovo tokipato oisoa toupareve. Uva oearovu rera iare ro riro monito urioaepa. Oa iava rera ro kovo tokipato togapaiva oaravu-ia reoara. Varao oara-ia oiso purapaaepa, Eera vii reraaro kovo tokipato ira auero rutu viki ragapareveira.*

2 Oa iava rerare keeraroepa ro kovo tokipato. Uva oiso rera akereva, Auoro. Apeisi ragavira vii iava uvuavoi? Avau auero rutu torevokovira vieisa, varao oara oisoa oupari oeavu ruvara-ia, ora varao oara oisoa vikipari oaravu voripaoro ragai varaaro. Uva viapau rutu uvuipauei oiso ra vorevira kovo tokipau.

3 *“Oire uva rera ro kovo tokipato ora rugorugoo pie iraoparoepa vo ora rera raga vovouaro-ia. Oa iava oiso puraroepa ora rera ragare, Esa eake vai purapaavoi? Uvare reito ragai sigurevoi vao iava kovo tokipa kovo. Viapau rutu ragai-ia gorua vaiei vo aio kovo vai purapasa. Ora rirovira rutu arii iraoparai oearovu goruvira are arapa auere aioara vai.*

4 Oire oavure rugoorai. Vosa va puraa vao-ia, ra va iava ragai ou piepaive vorarore ora voea vo keparoaro-ia, vo rara reito ragai verareve.

5 Oa iava katakataivira voea ruture keeraroepa voeao oea oisoa orekerovu rutu ou ragapaive rera ruvara-ia ro-ia reito. Oire uva iravu kovo tokipato iare urioroepa. Oa iava oiso rera akereve, Ovirovuei varao oara oisoa ou ragapari ragai reraaro ruvara-ia reito?

6 Uva oiso puraroepa, Katai vovoto (100) auero wel dramro. Oa iava oiso puraroepa, Ie, tiket oa-ia reo goru purarivora vara ouoro. Oire vara rutu vievieioro vara iava vo vavae tau (50) raga rigatori ikau visivi vara vieiaro tavariooro.

7 Oire uva iravu ita rera iare urioroepa. Oa iava rera ro kovo tokipato oiso rera akereva, Aa voviroa *varao akuku ouara vii varaaro? Uva oiso puraroepa, Ari katai vovoto (100) auero wit bekro. Oa iava oiso rera arureva. Vao ouri tiket. Ra vii vaaro tavariori varao vieiaro rigatooro vo peva vatara tau raga (80).*

8 ✡ *“Oire uva va-a vao oa iava ro reito rera reraaro vurito kovopato oiso tavireva, Auoro, kasivarivira rutu vii vo kovoaro pu-rarivo oirara varaaro gare piepaoro varao oara oisoa ou ragapaive ragai ruvara-ia. Uvare eisi piepaoro voea roru pierivo ora vii-ia.*

“Ari ita, oiraopavira voeao oirara oea vo rasio raga-ia rugorugoopaaveira oea kasivarivira rugorugoopaaveira ora voea vate iraraaro roru piepasa, oea raga ita vo pitupituaro oearovu vo pitupituroaro-ia putepaiveira voeao torevoko vovou irara. Aue iava uvare voeao torevoko vovou irara kasivari rugoo asavira voea vo kovoaro purapaiveira ora voea voeaaro vate irara tauvapasa.

9 *“Oire uva visii tavipaavoi vao iava moni vo rasio-ia vuria, vo osa vuri rugooro-ia osivu ragavira va kovo piepata. Uva vara moniara vearovira kovo piepata. Ra vara-ia visii voeaaro vate irara roru piepata. Oire vosa opesipe moni ou vo rasio iava ora orekerovu rutu, ra visii vo pitupituaro iavirava visii oureve Pauto vo ora rera vo*

✡ **16:1:** Lu 15:13 ✡ **16:8:** Jo 12:36; Ef 5:8; 1 Te 5:5 ✡ **16:10:** Mt 25:21

uruiaro iare, oa-ia toupaivoi Tootooa opesi asa vo vokiara rutu-ia.
10 ✡ *"Vosa irai orekerovi garepara vai vearovira tokipareve, oire ra ita oisi raga reipara vearovira rutu tokipareve. Ari ro ira viapau torevokovira kovopareve varavi-ia garepara, oire ra ita oisi raga viapau oiso reipara-ia torevokovira kovopareve tapo.*
11 Vosa viapau va-ia vao vuri moni vearovira va kovo piepataverea vo rasio-ia, ra irou rutu visii vatepaive oiraopara vai? Ra oarai tokipata vearovira, raa?
12 Vosa viapau vearovira oearovu varaaro tokipata, ra irou visii vatepaive orekerovu avu vai, oiso ra oarai-ia pitupata, raa?
13 ✡ *"Viapau kataitoa vai kovopatoa vai uvuiparoi ra aiterei rutupa reitoarei vai okovoreiaro-ia pitupareve. Oire vo osa iravure vuri vovoupaoro iravu ragare vearo vovouparo, eke rerapa ruipaparo rutu roaripa reasipaoro. Ari ita, visii vao viapau uvuipatai ra vo rugoorei rutu sirova ututa oiso, Pauto-a ro, ari vao moniapa."*

Vo Toupai Reo Taisi Iava Ora Pauto Vo Saraaro

14 ✡ Voeao Farisi oea moniapa ruipa iraopaaveira rutu vare rugoo iraopaoro. Oa iava vo reoro rutu uvuiva Jisas oreoroa purareva. Oire uva rera tovipaiva va iava vao.
15 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa voeare, *"Ari ita, visii oiso ruipapataveira ra ora visii vo pitupituroaro vearopa vovouro karekepata oirara rutu osireiaro-ia. Vo osa Pauto visii vo vovouroaro-ia taraiparoveira torevokovira. Oire ra oirara visii vo pitupituroaro kekepaoro oiso purapaave, Torevoko vovouro rutu varao. Vo osa Pauto osireiaro-ia vuivuivira rutu kekepa piro.*
16 *"Reo Taisi vo reoroaro Moses vaaro ora profet irara vo reoroaro oara rutu oisoa toupaive oirarapa torevoko rugoo vatepasa. Oa iava vo rutu tugurasa uri-oepa Jon Baptais vo vuutaaro-ia. Oire uva Jon vo vuutaaro isivaaro iava Pauto vaaro Vearo Siposipo rera vo Saraaro iava vo uruiara rutu-ia kare pirorao. Osa iava oirara rutu kasivarivira kovopai, oiso ra Pauto vo Saraaro-ia koataave.*
17 ✡ *"Utupaua vuvuiua ora rasito oiso opesiperea taru, ovusa Reo Taisi iava via-pau oavi gare rigatovi vai opesiperea vao Pauto vo reoaro.*

Jisas Reoroepa Riako Kavupa Pitupitu Iava
(Matyu 5:31-32, 19:9; Mak 10:11-12)

18 ✡ *"Vosa oirato riakova kavureve iriavu raga ousa, oire ra va-ia ora oua vuri piereve otopa pitupitu purapaoro. Ora vosa ro ira oira oureve o iria kavu rovoreve roari, uva rera-a eera ira ora oupa vo taisiaro vuri pierevoi otopa pitupitu purapaoro.*

Lasaras Iava Vao Apotatoavi Ora Ro Riro Monito Ira Viapau Oisoa Sopauaaro Porepareve Vo Pauto-ia Rugoopasa

19 *"Tuariri iravu riro monito ira oisoa toupareve. Uva oisoa vokiara rutu-ia vearopa kuvuro-ia kuvuparo revasipara. Ora vokiara rutu-ia vearo aio rutu oisoa tapo aiopareve riro rorua oupasa ora rerapa.*
20 ✡ Ovusa rera vo kepaaro rataoaro ruvara-ia iravu apotato oirato toupareve. Rera vaisiaro, Lasaras riro kapukapuato vova varaua-ia.
21 Oa iava oisoa rurukopara kavo-pareve rera ro riro monito reraaro tebol reroarova. Oire ra varavi-ia ora reravi iava kovuto vuku pie ragapareve. Uva voa oisoa kaakau kare rera kapuaaro veavea-pasa uriopaave ora voea arevuoaro-ia.
22 ✡ *"Oire uva rera ro apotatoavi kopi-iroepa. Oa iava enselpa irara rera kaeiva Ebraham ruvara-ia rera tovosa, uva oisoa rera tapo toupareve. Oire uva rera isivaaro iava rera ro riro monito kopiiroepa. Oa iava rera tovaiva.*
23 Uva vo toupare vuri tapi riro siitoka oupa tapi rutu. Uva voava taraapavira tuupavira aue Ebraham vaio vurapareva, ovusa Lasaras rera sirova toreparoepa, ovusa tauaivira toupasiva rerapa.
24 ✡ Oire uva voa-a vo uvava rera ro riro monito keeraroepa oiso puraoro, Aite Ebraham. Ragaivipa siraou. Lasaras

✡ **16:13:** Mt 6:24 ✡ **16:14:** 2 Ti 3:2; Lu 23:35 ✡ **16:15:** 1 Sml 16:7; Pro 21:2 ✡ **16:17:** Ais 40:8; Mt 5:17-18
✡ **16:18:** Mt 5:31-32, 19:19; Mk 10:11; 1 Ko 7:10-11 ✡ **16:20:** Ap 3:2 ✡ **16:22:** Jo 13:23 ✡ **16:24:** Mt 25:41

aruri, ra sipareo rupu pieoro urioro ragai iava arevuotoa-ia oira tovosa. Ra rera vuavua piereve gare visivi. Ari ita, vurivira rutu upia sovo iraopaavoi vo kasio-ia.

25 ✡ *"Vo osa Ebraham oiso puraroepa rera aatooro, Oviitoa oaa. E rugoopauei voarire tuariri uva tootoovira touparivora vearopara aiopaoro, ora vara oupaoro ora viipa? Osa ro-ia Lasaras ora rerapa vuriara oisoa oupareve. Uva va-a eva oa iava rerare sopaua vearovira toupaivoi vo uruio-ia, osa vuri siitoka ouparivoi ita vii.*

26 Ora oavu tapo vo vigei vuutaaro-ia oa tovoreva Pauto vigeipa tugivira rirova apui. Eira iria-ia viapau voeao uvuipaai ra oira iviropaoro visii iare uriopaave. Ora voea tapo ita eisiva viapau uvuipaai ra oira-ia iviropaoro vore uriopaave igei iare.

27 *"Oa iava riro monito oiso puraroepa, Ari ita, aite Ebraham. Oiso viire keeraparai ra Lasaras aruri. Ra aite vo kepaaro iare avaro.*

28 Okepa-ia toupai vo vavae voeao ragai araoko iraraaro. Oire uva oiso ruipaparai ra goruvira rutu Lasaras voea tavirevere auepa, teapi voea tapo ita vore urioave riro-ia siitoka. Vo osa viapau voea iava sopaura pore rovo piro vova vuri vovouro.

29 ✡ *"Ari Ebraham rera aatooro oiso puraroepa, Ari ita, reoreoara toupaiveira voea ruvara-ia, oreoa rigatoiva tuariri rutu Moses ora voeao profet irara. Uva vii voeaaro araoko irara uvuipaai ra evo reoreo sirova utupaave.*

30 Uva riro monito oiso puraroepa, Viapau aite Ebraham. Viapau oiso evara uvuipai. Ari vo raga osa irai kopiitoa vai tovaa vai iava toreoro voea iare avaro. Oa iava uvuipaai ra sopaura oaive iava porea viro vova vuri vovou.

31 Uva va-a vao oa iava Ebraham oiso rera tavireva, Ari ita, vosa viapau Moses ora profet irara viapau vo reoroarore rugoopaave, oire ra apeisi ragavira ita irai oreoiaro oirao pieive, vo rara tova tapi vai iava vorevira vorero voea tavisa?"

17

Vuri Pitupitu Iava Oa Oirato Vaaro Oirao Piea Vuri Piepaiveira

(Matyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 ✡ Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *"Oiraopavira rutu, oaravu rutu vo vokio kareke iraopapeira oirara rutu kove piepasa, oiso ra vuri vovouro purapaive. Ari ita, uva siraovira ropa ira oisi vo pitupituro kareke pieparevoi vo vokio oirara kove piepasa.*

2 ✡ Vosa irai oiratoa vai irai raverave vovoutoa vai oirao pie vovouaro vuri piereve voeao iava raverave vovou irara oea ragai-ia raripaaveira, oire uva vearopai oiso ra oeai *rera-ia rirova aveke vai tuuive rera okoearo-ia rera roko piesa avakava vuruvuruaro-ia.*

3 ✡ *"Ora vatatopo iraopata. Vosa araokotoa oara vuria purareve, oire rera tarairi. Oire vosa ora rera iava sopaua vorevira porereve vo rara vii vo reoaro uvureve, ra va iava rera iava va vuria verari.*

4 Ari vosa vii-ia voreripavira vuria purareve rirovira vo katai voki-ia, oire ra katakataivira vara rutu isivaaro iava vii iare urioparo oiso purapasa, Ragai iava sopaua pore piroi vova vuria oa puraavo vii-ia. Oire ra va iava uvui iraopauei ra rera iava vara rutu evara vuriara verapari katakataivira."

Oirao Pie Vovou

5 ✡ Uva aposel irara Turarore oiso puraaepa, "Igei varaaro oirao pie vovouro riro pieri rutu."

6 ✡ Uva Turaro oiso voeare puraroepa, *"Eagara ita, vosa visii varaaro oirao pie vovouro oisivi raga toupaive oiso osa mastet kuearo garepa takurarovi rutu, oire ra va iava evare riropa eva oiso purata, Vavurupara rutu iava tate uviro, ra avau vavore avakava sovara-ia. Ra voa ora pauu ita. Oire ra va iava visii gisipoaro sirova utupe ita. Aue iavirava visii varaaro oirao pie vovouro.*

Vao Kovopato Vo Kovoaro

7 *"Vosa visii iava irai kovopatoa vai varuparo vai gaaripareve rasia porepaoro, eke*

✡ **16:25:** Lu 6:24 ✡ **16:29:** Jo 5:45-47 ✡ **17:1:** Mk 9:42; 1 Ko 11:19 ✡ **17:2:** 1 Ko 8:12 ✡ **17:3:** Mt 18:15 ✡ **17:5:** Mk 6:30 ✡ **17:6:** Mt 17:20, 21:21; Mk 9:23; Lu 7:13

sipsip ragui vai tokipareve. Oire ra voava karero viro kepa iare. Ra pasi, rera reitoaaro rerare keeraro oiso, Uriou ikauvira pausa ra aiori?

8 ✡ Viapau. Ari oiso vaio rera tavireve, Varoa tavario rovori. Ra ragaipa aioara ravaari. Oa iava varava uriou. Ra aio rovoa ora tapo ukaio rovora. Oa iava utupavira aiorivere ukaiooro tapo.

9 Ra apeisi-a? E rera-ia roru vaisi purareve ro kovopato vo rara rera gisipoaro sirova vearovira utuparo, raa? Ari viapau rutu.

10 Oire uva oisi-a eisi osa iava visii tapo uvuipatai vosa orekerovu rutu kovoara opesi pie rovopata oiso osa Pauto visii tavireve, oire *ra va iava oiso purata, Igeivia viapau vearo irara kovopa irara, ra va iava vearo vaisi ouio reito ruvara-ia. Igoa vo kovo raga purapaioveira. Ari viapau oaiei."*

Katai Tau Leprapa Irara Oea Sisigarue Piereva Jisas

11 ✡ Oire uva Jisas vo raivao Jerusalem iare gaeoro avaroepa. Oa iava Sameriaiarei vuruvuruaro-ia vokapaoro avaroepa ora Galili-ia.

12 ✡ Uva voa ouruivu-ia karero viropa. Oire voava katai tau leprapa irara urioaepa rera iare raivaaro. Uva voava tauaivi torepaaepa

13 keerapaoro oiso, "Jisas, Reito. Igeipa siraou!"

14 ✡ Oa iava Jisas voa voea vuraoro oiso voeare puraroepa, *"Avata ora visii iava varaura karekesa koruou purapa irarapa pris irara."* Oa iava vokapaoro avapaaepa. Uva voa voeare varaura sisigarue ovoiepa.

15 Uva voa voea iava iravu ora rera iava varaua kekereva uvare sisigarueepa. Oa iava voreroepa. Uva rirovira Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapareva.

16 ✡ Uva voa Jisas ruvara-ia kokotoaro rekureva rera-ia vearo vaisi puraoro. Ro Sameria iava rera.

17 Uva va-a vao oa kekereva Jisas, oa iava oiso puraroepa, *"Eari keaparai oiso katai tau rutu sisigaruei. Uva ovu-ia avaai vo resura vatara?*

18 Easi pasi, viapau irai voreparoi Pautoa-ia vuurapa vaisi purasa? Ari ita, ro-ia kataitoavi raga uvavu ragava rera ratau touto."

19 ✡ Oire uva Jisas oiso rerare puraroepa, *"Toreu ra avau. Vii vaaro oirao pie vovou vii ravotovira porete pievoi vorevira."*

Pauto Vo Saraaro Oa Karekeperea (Matyu 24:23-28, 37-41)

20 ✡ Uva Farisi oiso Jisas akeiva, "Aa vo vuutao-ia Pauto vo Saraaro karekeperea?" Oa iava voea aatooro oiso puraroepa, *"Vosa Pauto vo Saraaro karekepere, oire ra oirara viapau oiso va kekeive ora voea osireiaro iava.*

21 Ra viapau irai oiso purarovere, Keketa va vao vo-ia. Eke, Asi va vao-a vavo oiso. *Oire uvuta! Pauto vo Saraaro epao visii vuutaaro-ia."*

22 ✡ Uva va-a vao oa iava Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *"Easi utupaua oiso ruipa ragapatavere ra ragai Oirato Oviitoaaro kekesa katai vokivi vai raga-ia, osa viapau.*

23 Oire uva oearovu visii tavitavipaivere oiso, Keketa. Asi ro-a vo-ia toupare. Eke, Varo vavo-ia. Oire ra viapau rutu uvuipata ra voea sirova utupata.

24 E varakeotoa-ia taraipataveira? Ira parakaupareveira voraro ruture vuvuiua-ia roropaoro. Oire uva oisi-a eisi osa ragai Oirato Oviitoaaro pieoro karekeraverea vo oirara rutu osireiaro iare katai vuutavi raga-ia.

25 Ari ita, riroara vai siitokaara vai kae rovopaa. Oa iava voea vo vuutao iava voea ragaire isivapaavere.

26 ✡ *"Vo pitupituro-ia oara puraiva vo Noa vo vuutaaro-ia. Oire uva oisi raga ita eisi osa pieiverea vo ragai Oirato Oviitoaaro vo vuutaaro-ia.*

27 Uva voea rutu oisoa aiopaive, ora ukaiopaave, ora vearovira raga riako oupaave. Oa iava voa vo rekasisa urioaepa oisi raga piepaoro uva Noa sip uvuo-ia koataroepa vo tuariri rutu. Osa iava rirova pirutuva karekeopa. Uva oirara rutu gisiaepa oira-ia.

✡ **17:8:** Lu 12:37 ✡ **17:11:** Lu 9:51-52 ✡ **17:12:** Lev 13:46 ✡ **17:14:** Lev 13:2, 14:2 ✡ **17:16:** Mt 10:5 ✡ **17:19:** Mt 9:22; Mk 5:34 ✡ **17:20:** Lu 19:11 ✡ **17:22:** Mt 9:15; Mk 2:20 ✡ **17:26:** Jen 7:1-24 ✡ **17:28:** Jen 18:20-33, 19:24-25

28 ✡ Osa raga ita-a eisi pieiva vo Lot vo vuutaaro-ia tapo voari tuariri. Uva oisoa aiopaive, ora ukaiopaave, ora orekerovu voripaive, ra oearovupa vara sipopaive moni oupasa. Ora aio kovoro paupaave, ora kepa paupaave.
29 Oire uva Lot Sodom-ia kavuoro avaroepa. Uva vo voki raga vao oa-ia tuitui kasi karekeepa, oa-ia vitavokovira kovekoveoro vuvuiua iava oiso osa kokeva. Oa iava oirara rutu kopii pieva voa.
30 Uva oisi raga ita eisi osa pieiverea vo vokio-ia oa-ia Oirato Oviitoaaro karekeroverea poeravira ragai raga ita.
31 *"Uva vo voki raga-ia ro ira kepa ivara-ia toupareverea, vo osa rera varaaro vo kepa sovara-ia toupaive, ira viapau oiso voava rere rovoreve vara ou rovosa rera varaaro, uvare viapau vuutavi toupaive. Eisi osa ro ira varuparo toupareverea ira viapau oiso voava karero ora rera vo kepaaro iare rera varaaro ousa.*
32 Vearovira rutu rugoopata Lot vatu-avaarore. Iria porepaoro kopii ovoiopa.
33 ✡ *Ari vosa ro ira ora rera tootooaro ragare taraapareve kovopaoro, oa taru rera iava opesi ovoipere. Ari vosa ro ira ragai-ia vovoupaoro ora rera iava tootooa eaka ragapareve, ira-ia Oiraopa Tootoo rutu toupaiveira.*
34 *"Visii tavipaavoi oiso, Vo voki iava vo rupa-a vao oa-ia aiterei atarapasiverea katai uru vai-ia. Oire ra voava Pauto irai raga oureverea vaiterei iava iravu kavuoro vo osa toupareve.*
35 Ari airei riakorirei vai plaua pura-paereverea auere bret, osa Pauto iriavu raga ita oureve vairei iava iriavu arova voa osa toupaeve.
36 Ari aiterei oiratoarei vai varuparo vai toupasiverea osa Pauto vaiterei iava iravu raga ita oureve iravu arova voa raga osa toupareve."
37 Uva va vao uvuoro oiso puraaepa disaipel, "Turaro, ovu-a vo uva va eva karekeperea?" Oa iava Jisas ruuvira raga voea tavireva oiso, *"Ari vo uva okarerovu rutu kopiipaaveira, uva ruega kare ora gurupasa rerepaiveira eru karero aiopasa."*

18

Reo Ruu Vao Vo Osa Riakova Reo Rovirieipatoare Keeraopa Oira Tauvasa

1 ✡ Oire uva Jisas oavu reo ruu vatereva voeapa voea tarai piepaoro, oiso ra variri-paave vokiara rutu-ia reasi asavira.
2 Uva oiso puraroepa, *"Ouruivu-ia iravu reo rovirieipato oisoa toupareve ira viapau Pautoa-pa uririparo ora avivikepaoro. Ari viapau oiso ra oirarare vearo vovouparo.*
3 Uva iriavu raroeva riakova oisoa toupaeve vo urui-ia uvava vatuato kopi-iroepa. Oire uva vokiara rutu-ia oisoa uriopao rera ro reo rovirieipato tavipasa oiso, Keripato ragai vuri piesa aueparoi. Oiso ruipaparai ra ragai tauvari va-ia vao-ia kort puraoro torevokovira!
4 Uva voari rovovira viapau oiso vovouparoepa ra oira tauvareve rera ro reo rovirieipato. Uva utupavira oiso puraroepa ora rerare, Oiraopavira rutu viapau oiso Pautoa-pa uririparai. Ora tapo viapau oiso oirarare rugorugooparaveira voeapa avivikepaoro.
5 ✡ Ari ita, oira o-ia raroeva ragai pugu pie iraopaeveira. Oire ita, eagara ra oira tauvaa kort puraoro oirapa. Teapi ora voreri vasipao. Ra va iava ragaire varaua reasipe rutu."
6 Oa iava Turaro Jisas voeare oiso pu-raroepa, *"E vo reo vao uvutavoi, oreoa purarevora ro-ia vurito reo rovirieipato, raa?*
7 ✡ Uva apeisi-a voea-ia oirara Pauto oea reesipareveira ora rerapa, oea rerare gaupaiveira arepaoro vo aviaviaro ora vo vokiaro tapo? Oire uva apeisi-a? Ra viapau Pauto voea tauvareve, raa? Ra ateate piepaoro toupareve?
8 Ari ita, ira uvuipa ra ikauvira voea tau-vapareve. Uva va-a eva oare rugoopaoro visii akepaavoi oiso, Ovirovua vao oirara voeao oea goruvira ragai-ia raripaaveira oea perea ovusa vorevira vorera ragai Oirato Oviitoaaro rara?"

Reo Ruu Farisi Iava Ora Takis Oupa Irara

9 ✡ Oearovu oea ora voea raga-ia raripaaveira oiso, Igei torevoko irara,

✡ **17:33:** Lu 9:24 ✡ **18:1:** Lu 11:5-8; Ro 12:12 ✡ **18:5:** Lu 11:8 ✡ **18:7:** Re 6:10; Ro 8:33; Kl 3:12; 2 Ti 2:10 ✡ **18:9:** Lu 16:15

ovusa oeavure oiso purapaave, “Vuri irara voeao.” Oire uva voea-a evoea oeare Jisas oavu reo ruu purareva.

10 Uva oiso puraparoepa, *“Aitereivu oiratoarei aiterea oiso ruipapasiepa ra varirisi. Oa iava Rovopa Kepa Tempel iare ipasiepa oiso, iravu-a rataratаa vovouto Farisi-pato, ari iravu-a takis oupato.*

11 ✡ Oire uva rera ro Farisi-pato toreroepa ora rera sopaua raga iava oiso variripasa, Pauto, ragai viapau oiso osa oearovu vuri irara voeao oea kavirupaaveira, ora varao tapo kuuvu pitupituro purapaiveira, ora riakorava otopa pitupituro tapo purapaiveira. Ora viapau oiso toupaavoi osa ro-ia takis oupato. Eisi osa iava vii-ia vearo vaisi purapaavoi.

12 Ari ita, vo wikiara rutu-ia eraeraovira vo vokirei-ia aio kavuparaveira vii ragare rugoopaoro. Uva vara rutu varao oara oupaaveira oara iava katai taupara putepaaveira viipa oavu vatepasa voava.

13 Oire ro takis oupato ira tauaiviva toreparoepa reasipaoro vuvuiua vura arapa taraaoro. Ira ora kopukopuaro raga tapatapapareva siraopaoro. Uva oiso puraparoepa, Pauto, ragaivi vurito ragoapa siraou.

14 ✡ *“Oire uva visii tavipaavoi oiso, Roia takis oupato ira iava vuriara verareva Pauto. Osa iava rera vaisireva oiso, Torevokoto ro-ia oirato. Oa iava vorevira kareroepa ora rera vo uruiaro iare. Vo ovusa ro Farisi-pato ora rera varaarova vorevira kareroepa, oiso osa raga ita varava vuriara urioroepa. Aue vituaro iava uvare ro ira ora rera raga vaisiaro kae piepareve, ira vaisiaro akaipa pierevere Pauto. Ari ro ira ora rera vaisiaro akaipa piepareve, ira taru vaisiaro kae pierevere utupaua Pauto.”*

Jisas Kakae Vure Viraakoreva (Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Oire uva garepa kakaero sipoiva Jisas iare. Uvare oiso ruipapaaepa ra voeaia vavaeareiaro tovoreve varirioro. Uva disaipel irara voea tueoro voeare korupaaepa.

16 Oa iava Jisas ora rera ruvara iare voeare kakae vure keeraroepa oiso puraoro, *“Kakae vure eakata. Ra urioave ragai iare. Opeita voeare korupata. Ari ita, Pauto vo Saraaro oa oiso voea-ia toupaiveira oea oiso purapaa viroveira osa voeao-ia garepa kakaero.*

17 ✡ Oiraopavira rutu visii tavi iraopaavoi oiso, Voeao-ia kakae vure riro rari irara rutu ragai-ia. Vosa irouto viapau oiso vo ruipaaro toupaive osa ro kakaeto ira vaopa ruipaparoveira Pauto vo Saraaro, oire uva rera oirato ira viapau uvuipa oiso ra Pauto vo Saraaro sovara iare koataro.”

Iravu Reito Riro Kotokoto Gurupareve (Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 ✡ Oire uva iravu Jiu-pato reito oiso rerare puraroepa, “Vearoto Tisato. Eake vai-ia uvuiparai ra oai puraa, ra Tootoo Ovoi oua?”

19 Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, *“Eakere eisi ragai vaisipari oiso, Vearoto? Vo osa kataitoa raga-a vearoto Pauto.*

20 ✡ Ari ita, aue-ia taraipauei vao-ia Reo Taisi Moses vaaro. Oa oiso purapapeira, Opeita otopau. Ora opeita oira upopau. Ora opeita kavirupau. Ora opeita oearovu iava kuuvupau. Aiteara vaiopa ora aakoara tapo avivikepau.”

21 Oa iava ro reito oiso puraroepa, “Ari ita, vo osa kakaevira oisoa toupaa, uva va eva Reo Taisi oisoa uvupaa va tokipaoro.”

22 Uva Jisas rera vo reoaro uvuoro oiso puraroepa, *“Ari oavivu ragapa touvira poteparivoi vao-ia oiso-ia, Auero rutu-ia vii varaaro vori rovouvere vara-ia moni ouoro apotapa irarapa oarai vatesa. Vosa oisi pieri oiso, ra va iava vearoa ouri vuvuiua-ia. Oire ra ragai sirova utuu.”*

23 Osa vo reo uvuoro vao vovouisi vavatareva rutu rera ro reito. Eake iava? Uvare riro monitoa rutu-a.

24 ✡ Oa iava Jisas rera-ia vurapaoro oiso puraroepa, *“Oiraopavira ita. Voeapa voeao riro kotokoto guru irara vavagisi iraopapeira varaova ora kiu arapa vore Pauto vo Saraaro-ia.*

✡ **18:11:** Mt 6:5 ✡ **18:14:** Mt 23:12; Lu 14:11; 1 Pi 5:6 ✡ **18:17:** Mt 18:3 ✡ **18:18:** Lu 10:25 ✡ **18:20:** Eks 20:12-16; Diu 5:16-20; Ro 13:9 ✡ **18:24:** Pro 11:28

25 Ari ita, vavagisipai vao tavaatoa iava
vo rito, vosa rirova vai vo kare iava kamel
kare iriai voa koatasa auepao. Uva oisi
rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro
moni guruto vore koatapasa Pauto vo
Saraaro-ia."
26 Oire uva va vao uvuoro oearovu oiso
puraaepa, "Vosa oisi eisi, uva iroutoa vai
uvuiparoi ra va eva Tootoo Ovoi oureve?"
27 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa,
"Ari ita, vao oa viapau puraparevе oirato,
Pauto oa-ia uvuiparoi ra va purareve."

28 Uva va iava Pita oiso puraroepa
rerare, "Uvupari? Igei varaaro uruiara
kavuiova vii raga sirova utuoro."
29 Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa,
"Oiraopavira visii tavi iraopaavoi oiso,
Voea rutu oea Pauto vo Saraarore ru-
goopaoro orekerovu rutu kavupaiveira
oiso-ia, kepaara varao, ari vatua riakoro,
ari araoko irara, ari aite irara, ari kakae
vure voea voeaaro.
30 Oeapa riroara rutu vatepare Pauto
vo vokio-ia voea varaaro-ia pute pievira.
Oire va iava utupavira Opesi Asa Tootoo
oupaiverea."

Jisas Vo Peva Piepa Tavi Purareva Ora Rera Iava Oiso, Kopiiravere Ra Vorevira Torera
(Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 ✡ Oire uva voea katai tau erao (12)
oureva disaipel. Oa iava oiso voeare
puraroepa, *"Uvuta vao. Vo vokio-ia ipa-*
paviei Jerusalem iare. Oire ra vo reoro
rutu oiraope profet irara vo reoroaro oara
rigatoiva ragai iava ro Oirato Oviitoaaro.
32 Uvare ragai vateivere voeao vavaearo
iare osararovu iava voea. Oire ra va iava
ragai tovipaive, ora ragai vuri piepaoro
ragai-ia ruipaave tapo.
33 Ra ragai ragipaive ragai kopii
piepaoro. Ra vo pevapa voki-ia vorevira
torera voava kopii tapi tootoopaoro."
34 ✡ Oa iava voeao disaipel viapau oiso
vo reo-ia vao aviavipaaepa oreoa ruureva
voeare. Uva va-a vao oa iava viapau oiso
vearovira taraipaaepa vo reo vituaro-ia.

Jisas Iravu Voosito Porete Piereva Riro Oira Areareto
(Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Oire uva Jisas Jeriko urui ruvara-ia
karero viropa vo uva iravu voosito oisoa
raiva vatuaro-ia pauparo. Uva oisoa moni
areparo oirara rutu ruvara-ia.
36 Uva voava riro irara iava uvureva,
ovusa vokapaoro uriopaaepa voare. Oa
iava oiso voea akepareva, "Eake pura-
paivoi?"
37 Uva oiso rera taviiva, "Ari Jisas ro
vova Nasaret-ia ira vokapaoro vigei-ia
puteparevoi."
38 ✡ Oa iava rirovira oiso puraroepa,
"Jisas! Vii-a Devit aaotoaaro. Ragaivipa
siraou!"
39 Oire uva irapa irara rerare kasipu-
paaepa oiso purapaoro, "Auoro! Ora
tape pieu." Ovusa rirovira rutu keera
iraoparoepa oisi raga purapaoro oiso,
"Vii-a Devit aaotoaaro! Ragaipa siraou."
40 Uva Jisas voari toresa urioroepa. Uva
voava voea tavireva oiso, *"Voea tavita ra*
rera sipoive ragai iare." Uva tutuu pieoro
rera iare urioroepa. Oa iava Jisas rera
akereva,
41 *"Eake vaipa ruipapau, ra oai puraa*
viipa?" Uva oiso puraroepa, "Turaro.
Oiso ruipaparai ra vuraa."
42 ✡ Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa,
"Vorevira vurari. Uvare vii raga vaaro
oirao piea vii vorevira ravotovira porete pie
ovoivoi."
43 ✡ Oire uva oisi-a eisi osa iava vore-
vira vurareva. Oa iava Jisas sirova utu
ovoiroepa. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi
pura ovoireva, osa oirara rutu va vao
kekeiva. Oa iava voea rutu Pautoa-ia
vuurapa vaisi puraiva.

19

Vo Toupai Sakias Iava Vo Siposipo

1 ✡ Jisas Jeriko iare vokapaoro karero
viropa.
2 Oire uva vo urui eva kavupasa
aueroepa, vo osa iravu oirato voa tou-
pareva rera vaisiaro, Sakias rera ro takis

✡ **18:27:** Jop 42:2 ✡ **18:31:** Lu 9:51; Sam 22 ✡ **18:34:** Mk 9:32; Lu 9:45 ✡ **18:38:** Mt 9:27 ✡ **18:42:** Mk 5:34; Lu 17:19 ✡ **18:43:** Mt 9:8 ✡ **19:1:** Lu 18:35

oupa irara reitoaaro. Uva rera-a riro monito.
3 Uva oiso ruipaparoepa ra Jisas-ia tarairo oiso, Iroutoa rutu-a? Ari viapau oiso uvuiparoepa ra rera kekereve, uvare riro irara rutu Jisas utopaiva. Uvare ita potekuto-a rera Sakias.
4 ✡ Oa iava ikauvira iparoepa oevaovu-ia riro ova, uvare oiso rugooparoepa ra Jisas kekereve rutu. Ari ita, oiso taraiparoepa, Vo raivao-ia vokapaoro uriorovere Jisas.
5 Oire uva Jisas voavi pouro viropa. Uva voa vo viara-ia vurareva. Oa iava oiso puraroepa rerare, *“Sakias. Ikauvira varau evoava. Ari vo vokio-ia vii vo kepaaro-ia toupaa.”*
6 Uva oisi-a eisi osa iava ikauvira vararoepa, uvare rera iava sopaua rirovira rutu roruva. Oa iava rera tapo Jisas avaroepa ora rera vo kepaaro iare.
7 Oire uva oirara rutu va vao kekeoro aveavevira reoreopaaepa oiso purapaoro, “Uva apeisi vurito vo kepaaro-ia koataro rera tapo tousa?”
8 ✡ Ari toreroepa rera Sakias oiso purasa, “Reito. Oiso ruipaparai ra ora ragai varaaro rutu roo piea oiso, oavu voeaopa apota irara. Ora varao tapo kare piea oara oisoa ou ragapaa kuuvuvira oearovu ruvara-ia katakataivira. Uva voeapa oiso vara kare piepaavere iravu vaaro rekasiaro-ia oresuravu tovoa rerapa pute pievira.”
9 ✡ Oire uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Vo vokio-ia Pauto voeao oea vo kepa-ia toupaiveira oea vorerevoi ora rerapa vova vuriara oaive iava. Ari ita, uvare vii tapo-a iravu Ebraham aaotoaaro.*
10 Ragai-a vao Oirato Oviitoaaro ragoa oirara ousa urioraera voeao oea opesikoaepa, ra va iava voea vorevira vorea Pautoa-re.”

Katai Tau Iava Kovopa Irara Voeao Oea Moni Ouaepa

11 ✡ Oire uva vo reo-a vao oa uvuivoiva, oavu reo ruu vatereva voeapa. Eake iava? Uvare tutuu piereva Jerusalem iare. Vo osa oiso keapaaepa, Vo voki raga-ia Pauto vo Saraaro roroiovira ora karekepai.
12 ✡ Oa iava oiso puraroepa, *“Iravu reito ira oiso ruipaparoepa ra tauai ruture avaro, oisore ra voa rera king pieive. Ra va iava vorevira karero.*
13 Uva katai taure kovopa irara keeraroepa rera voeaaro. Oa iava voeapa katakataivira erao tau kina (K20) vatereva. Uva oiso voea tavireva, Vao-ia sara kovoro vai puratavere vore tuepaoro uva vorevira voreravere.
14 *“Vo osa rera vo uruiaro iava voea rerare vuri vovoupaaepa. Oa iava voea arova avaroepa. Uva voeao rera iavapa irara oearovu aruiva ora voea raga iava rera sirova utupasa. Oa iava oiso purasa utuaepa, Igei reasipaiei ra ro igeipa kingparo turaropaoro.*
15 *“Oire rera king pieivoiva, voava vorevira voreroepa vore rera vo uruiaro-ia. Oa iava oiso puraroepa, Oirarare keerata voeao oeapa moniara vateavora. Aue iava keeraparai voeare uvare oiso ruipaparai ra taraira oiso, Aa voviro kareke pieivora katakataivira vara rutu iava moniara.*
16 *“Oire uva iravu iraroepa oiso purasa, Reito, vii vaaro-ia monia sara kovo puraavora aue rutu erao tau kina (K20). Oa iava va-ia pute piea ouavora aue rutu erao vovoto kina (K200) rutu.*
17 ✡ Uva va iava king oiso rera tavireva, Vii vearotoa rutu kovopato. Viigoa vearovira gareparavi-ia vurapariveira vara vearovira rutu tokipaoro. Oire uva va-a eva oa iava vii vatepaavoi oavu reesia. Ra va iava katai tau rutu tokipari aue riropa uruiro (10 taun).
18 *“Oire uva erao pieto ita rera iare pouro viropa oiso purasa, Reito, vii vaaro-ia erao tau kina sara kovo puraavorao. Oa iava aue katai vovoto kina (K100) pute piea ouavorao va-ia ita.*
19 Osa iava king oiso rera tavireva, Vii tovopaavoi, ra vo vavae tokipari riropa uruiro (5 taun).
20 *“Oire uva iravu ita kovopato rera iare pouro viropa. Oa iava rerare oiso puraroepa, Reito, vii vaaro-a vao erao tau kina vo-ia. Oa ruuava aue-ia varoa va oriruoro. Oa iava vo toupaiveira.*

✡ **19:4:** Ais 9:10 ✡ **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:7 ✡ **19:9:** Ro 4:16; Ga 3:7 ✡ **19:11:** Ap 1:6 ✡ **19:12:** Mt 25:14-30; Mk 13:34 ✡ **19:17:** Lu 16:10

21 Eake iava? Uvare vii-ia oisoa taraipara, Riro kasivaritoa rutu varao ou ragapaoro oara tovopaivora oearovu. Ora varao aioara oara paupaiveira oearovu raga, oara tapo tatepariveira vii raga. Eisi osa iava viipa oisoa uriripara varao moniara kovo pie arapa.

22 ✡ *"Oa iava rera ro king rerare kovopato oiso puraroepa, Vii vurito kovopato. Vigoa iava gasipaavoi vii raga vo reoaroia. Ari ita, ragai-ia oiraopavira oisoa taraipau oiso, Riro kasivarito ragai varao ou ragapaaveira oara tovopaivora oearovu raga. Ora varao tapo tatepaaveira oara paupaiveira oearovu raga.*

23 Ari apeisi iava viapau va vao ragai vaaro moni tovo asariva beng-ia? Oa iava voreraeri voava va ousa aue tapo pute piea vai interes.

24 Oire uva oiso puraroepa voeaore oea tutuu *pievira rera ruvara-ia toupaiva. Vao outa eva erao tau kina. Ra eera vateta ira erao vovoto kinava touparevoi.*

25 *"Oa iava oiso rerare puraaepa, Reito. Easi rerapa erao vovoto kina pura piroi.*

26 ✡ *"Uva oiso puraroepa, Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Oirara rutu oea oisi vara-ia pitupaivoi, uva voeapa ita oarai vatereverea Pauto pute pievira. Ari vosa viapau oisi oai-ia pitupareve irai, oire ra gareavi raga-ia pitupareve, eva-a oa verareverea rera ruvara iava Pauto.*

27 Ari evoea oea oiso purapaaveira ragaire, Reasipaiei rerapa oiso ra igeipa kingparo turaropaoro. Oire uva voea evoea ragaiva keripa irara. Uva voeava uriota vore ragai osireiaro-ia voea uposa."

Jisas Turarovira Jerusalem-ia Karero Viropa

(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

28 ✡ Oire uva Jisas vo reo vao purareva. Oa iava vokapaoro iraroepa vo raivao gaepaoro oa-ia oisoa Jerusalem iare ipapaave.

29 Oa iava Betfasi urui ruvara-ia pouro viropa vo uruirei ora Betani-ia vo pukuioia oa oisoa vaisipaive oiso, Oliv Kovo Pukui. Oire uva voava aitereivu disaipeltoarei ira piereva vo uruiri iare oa oiso oisiriva pute pievira vo pukuio-ia toupaive.

30 Uva oiso vaiterei reesireesireva, *"Vo uruiri iare irasi, ra vo urui-ia kareu virosi. Oire ra voa gareva kekesivere donki, osa variaua riara-ia toupaeve, iria-ia viapau oisoa irai pauparo voari tuariri uvare koruova. Oire ra voava oira karuoro oirava voresivere.*

31 Vosa irai vei akepareve oiso, Eakere eira donki karupasi? Oire ra oiso ragavira irai tavisi, Iria-ia Turaro vo kovoaroei."

32 ✡ Oire uva Jisas vaiterei arureva. Oa iava avasiepa. Uva oisi vara rutu kekesiva oiso osa vaiterei tavireva.

33 Uva oira iava iroiro karupasiva o-ia donki. Oa iava voea-a voeao oea oiraaroa oea oiso vaiterei akeiva, "Eakere eira koruova donki karupasivoi?"

34 Uva va-a vao oa iava oiso voea tavisiva, "Iria-ia Turaro vaaroei kovoa."

35 Uva oirava koruova donki voresiepa rera iare Jisas. Uva vaiterei varaaro varoara tovosiva oira ivara-ia. Uva vara ivara-ia Jisas pau piesiva.

36 ✡ Uva oira ivara-ia paupaoro avaroepa, ovusa voea rutu oirara varoaraia uruiva parakavira raivaaro vo raiva oritopasa.

37 Oire uva voava tutuu pieoro avaroepa vo raivao-ia vova varapaoro Oliv Kovo Pukui iava. Oa iava riro irara rera voeaaro disaipel irara rovoaepa rorupaoro. Uvare varao ruture rugooaepa ravotoara oara oisoa kekepaive, vorara vara purapareve. Oa iava rirovira rutu raga pieiva Pautoa-ia vuurapa vaisi puraoro.

38 ✡ Oiso purapaoro kaku piepaiva,

"Reito king vaisiaro rei piepe. Ira urioroi Turaro Pauto vaisiaro-ia. Uvare Pautoa iava sopaua vearoi vigeipa oirara, uvare kasipua opesiei. Oire ra Pauto vaisiaro rei piepe ro oiso vuvuiua-ia viara-ia rutu."

39 Oire uva oearovu rataratаa vovou irara Farisi iava voava vo uvuru vao sovara-ia toupaiva, oea Jisas-re oiso purapaaepa, "Tisato! Evoea disaipel tapetaperi vii voeaaro. Opeita eisi piepaive."

✡ **19:22:** 2 Sml 1:16 ✡ **19:26:** Lu 8:18 ✡ **19:28:** Mk 10:32; Lu 21:37 ✡ **19:32:** Lu 22:13 ✡ **19:36:** 2 Kin 9:13
✡ **19:38:** Sam 118:26 ✡ **19:40:** Hab 2:11

40 ✡ Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Vosa voea varaaro gisipoara tuupaive, oire ra varao avekeara raga kaku piepaive vuurapa vaisi puraoro.”*

Jisas Jerusalem-iapa Gaureva

41 ✡ Oire uva tutuu piereva Jisas voare vo Jerusalem urui-ia. Oa iava vo urui kekeoro siraovira gaureva

42 oiso puraoro, *“Vosa vo vokio raga-ia vao-ia vo pitupituo-ia vearovira taraitai oa oiso toupai, Visiipa gavaure vovou vatepai, ra va iava vearota. Ari ita, vo vokio-ia opitupitua vao vataupai. Ra viapau va keketa.*

43 ✡ Uvuta! Vo utupaua uva ovuutavu karekeperea oa-ia visii voeaaro keripa irara uutuva purasa urioaverea, o ora upopava visii ururao visii kovokovooro voraro rutu.

44 ✡ Oire uva visii kepikepiiverea visii vuri pieoro rutu. Vii urui ora ovii irara oara voeao oea epao vii urui sovara-ia oea toupai. Uva viapau oiso vii iava iriai aveke vai eakaiverea, oiso ra iriai toupaeve vo *iriai ivara-ia ita. Eake iava? Uvare viapau vo vuutao eveitavoi oa-ia Pauto urioroi visii tauva ragasa visii oriruoro.”*

Jisas Voea Sigureva Osa Ora Tuutu-upaaepa Ora Voripaoro Tugoropa Kepa Sovara-ia

(Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Uva Rovopa Kepa-ia Tugoropa Kepa Tempel koataroepa. Oa iava rovoroepa voava voea sigupaoro, ovusa sara kovoro purapaiva voa Tempel sovara-ia.

46 ✡ Uva oiso voeare puraroepa, *“Tugoropa Vuku oiso purapai,*

‘Ragai vo kepaaro eakata eva oa oiso toupai Variripa Kepa ragai vaaro.’

Oa oiso rutu piepatavoi,

‘Vataupa tapi uva visii vao kavirupa irara vataupaaveira sara kovoro oavisii purapaoro.’ ”

47 ✡ Oire uva vokiara rutu-ia voea tarai piepaoro voa toureva vo kepa sovara-ia vao Tempel. Oa iava voeao reipa irara pris ora voeao tarai irara aue-ia Reo Taisi, ora voeao tapo oirara rutu reipa irara oea rerare raiva taraapaaepa, oiso ra oai iava rera upoive.

48 Vo osa oirara rutu goru iraopaaepa rera vo reoaro uvupaoro. Oire uva oisi-a eisi osa iava voeao reipa irara viapau oiso uvuipaaepa oiso ra oraivai kekeive rera uposa.

20

Jisas Akeiva Oiso, Irouto Vii Vatereva Vo Reesi?

(Matyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 ✡ Ovokivu-ia Jisas voea siposipopareva Rovopa Kepa Tempel Tugoropa Kepa sovara-ia Vearo Siposipo-ia. Uva voea reipa irara koruou purapa irara pris ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara, ora voeao tuvetuvepa irara Jiu iava oea urioaepa rera iare Jisas.

2 ✡ Oa iava rerare oiso puraaepa, “Igei taviri oiso, Eake reesi-a vao oa iava varao kovoara purapariveira? Uva irou-a vao oa vii vateva vo reesi eva?”

3 Oa iava voea aatooro oiso puraroepa, *“Ari ita, uva ragai tapo ita visii akepaavoi oreovu iava, ra ragai tavita.*

4 Irouto-a ro ira Jon vatereva vo kovo oa iavirava oirara baptaisreva, Pauto eke oirara raga?”

5 Oire uva voea raga ora reopaaepa oiso purapaoro, “Vosa oiso puravio, Pauto ruvara iava va, ra ita oiso puraro, Uva apeisi viapau va oirao piepata?

6 ✡ Ari vosa oiso puravio, Ari oiratoa raga vaaro, oire ra oirara rutu va iava vigei vurokoive aue-ia aveke voeao oea goruvira rutu Jon oirao piepaiveira oiso purapaoro, Profetato Jon.”

7 Oire uva oisi-a oiso osa iava rera vo reoaro aatooro oiso puraaepa, “Viapau oiso igei eva-ia Jon vo baptaisaro taraipaiei oiso, Ovu iava karekeepa.”

8 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Ragai tapo ita viapau uvuiparai ra visii tavia vo reesi iava oa iava vo kovo purapavora.”*

✡ **19:41:** Lu 13:34-35 ✡ **19:43:** Ais 29:3; Jer 6:6 ✡ **19:44:** Mt 24:2; Mk 13:2 ✡ **19:46:** Ais 56:7; Jer 7:11 ✡ **19:47:** Mt 26:55; Jo 7:19 ✡ **20:1:** Mt 26:55; Lu 8:1 ✡ **20:2:** Jo 2:18; Ap 4:7 ✡ **20:6:** Mt 14:5; Lu 7:29

Vuri Irara Iava Reo Ruu Oea Oisoa Wain Kovo Tokipaive (Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 ✡ Uva oisi-a oiso osa puraroiva, voeapa reo ruu vatereva oiso puraoro, *“Iravu oirato ira wain kovo paureva. Oa iava vo kovo-ia kovopa irara tovoreva, oiso ra vo kovo-ia sara kovo puraive. Vo osa rera ouruivu iare avaroepa tauai rutu voa toupasa.*

10 Oire uva aio oupa vuuta-ia vo kovo iava iravu kovopato rera reraaro arureva voea iare voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive vao wain kovo. Uvare oiso ruipaparoepa ra rera vateive oarai aioara vai vo kovo iava. Vo ovusa voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive rera ro upopaoro viapavira rera siguiva vorevira.

11 Oa iava iravu ita kovopato voea iare arureva reito. Oire uva rera upooro rera vuri pieiva. Oa iava oisi raga akukuvira rera sigu ragaiva ita.

12 Oa iava vo peva piepato arureva voea iare. Uva rera upooro rera kosi pieiva rera-ia vikioro rataure.

13 Osa iava rera ro ira vo kovoaro-a oiso vovouparoepa, Eake vai puraa? Oire ra ro ragai oviitoaaro rutu arua ira kavikopaaveira rutu. Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere.

14 *Oa iava voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive rera tueiva. Uva voea raga ora reopaaepa oiso, Rera-a ro ira utupaua auero rutu varao aiteto varaaro oureverea. Avoeao! Rera upope. Ra va iava vigei raga vo kovo-ia pitupere.*

15 Osa iava vo kovo iava rera kosi pieoro rera-ia vikiaepa rataure vo wain kovo vatuaro-ia rera kopii pieoro. Oire uva ro ira vo kovoaro-a wain kovo, eake vai purareverea voea-ia?

16 ✡ Ira uriorovere taru voea kopii piesa voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive vao wain kovo. Oire ra va iava oearoi raga vatereve vo kovo.” Uva vo siposipo uvuiva oa purareva Jisas. Oa iava oiso puraaepa, “Ae! Teapi eisi vai piereverea.”

17 ✡ Oa iava Jisas voeava vurapaoro oiso puraroepa, *“Eake-a vo reo vituaro vao oa toupai Tugoropa Vuku-ia?*

‘O-ia aveke kovopa irara iria veraiva, iria oiso karekeopa o aveke rovopava rutu kepa iava kukuuvuva.’

18 ✡ *Oirara rutu oisoa o-ia aveke ivara-ia kovepaave ora tarita ovoipaoro. Ari vosa oira o aveke irai ivara-ia koveoverea, oire ra irai tarita ovoieve garepa visivi oiso rutu osa poupou.”*

19 Oire uva voea voeao Reo Taisi-ia tarai irara ora reipa irara pris oiso taraiaepa, Easi Jisas vigei togaparevoi vao-ia reo ruu. Uva va-a eva oa iava oiso vovoupaaepa ra voa raga rera-ia pitu ovoiive. Uva oirara ragapa uriripaaepa rera-ia pitu arapa.

Jisas Akeiva Sisa-pa Takis Vatesa (Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Oire uva rera siituepaiva. Oa iava oeavu tagorovira aruiva rera iare. Uva kuuvuvira oisoa torevoko pitupitu pura ragapaive rera ruvara-ia, vo osa rera siituepaiva. Uvare oiso rugoopaaepa ra ora rera raga vo reoaro-ia rera iava gasiive auepa reito gavman. Ra gavman vavaearo-ia rera tovoive.

21 ✡ Oisi-a eisi osa rerare oiso puraaepa, “Tisato, vii vo reoaro-a torevokoa oa vatepariveira oirara rutupa. Uvare viapau oiso rei vaisi irarapa uriripauveira. Viapau. Ari vaeavira rutu oirara rutu tarai piepariveira Pauto vo pitupituaro-ia. Oa uvupaiveira oiso purapasa, Oiraopavira rutu!

22 Uva apeisi vai vovoupauei vao-ia vigei vaaro Reo Taisi? E torevokopai ra Sisa-pa takispaviei?”

23 Vo osa Jisas vo kuuvu-ia tarairoepa va eveioro. Oa iava oiso puraroepa voea tavioro,

24 *“Oire oa-ia monia vai ragai kareke pieta. Vao oa-ia irou puaaro toupai? Ora irou vaisiaro toupai vo va varaaro-ia?”* Uva oiso puraaepa, “Ari King Sisa!”

25 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Oire rera vaaro Sisa oa rera vateta Sisa. Ari vao Pauto vaaro, oire ra Pauto vateta va.”*

26 Oire uva va-a eva oa iava viapau oiso rera rauiva vao-ia rera vo reoaro vo oirara

✡ **20:9:** Ais 5:1-7; Mt 25:14 ✡ **20:16:** Lu 19:27; Ro 3:4, 6, 31 ✡ **20:17:** Sam 118:22-23 ✡ **20:18:** Ais 8:14-15
✡ **20:21:** Jo 3:2 ✡ **20:25:** Ro 13:7; Lu 23:2

osireiaro-ia. Oa iava rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa vo reo-ia vao oa pukoreva voeare. Osa iava ora tape pieaepa rutu.

Jisas Akeiva Rore Ira Kopiiro Ra Ita Vorevira Torero
(Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 ✡ Oire uva Sadyusi-pa irara iava oeavu urioaepa rera iare Jisas [oea oisoa oiso purapaave, "Voeao kopii irara, viapau uvuipaai ra vorevira torepaave."]
28 ✡ Oa iava rerare oiso puraaepa, "Tisa, Moses oreovu rigatoreva vigeipa oiso, Vosa iravu kakae pura asavira kopiiro riakovapa, oire ra araokoto oira ita oureve. Oire ra rerapa ro kopiito oira-ia kakaeto purareve araokoto. Eisi osa toupai Reo Taisi.
29 Uva oeavu erao vatara rutu (7) oaraovu oea oisoa toupaive. Uva avaioto vo arao iava riakova oureva. Oire uva kakae kavau asavira kopiiroepa oira arova.
30 Uva kikooto ita oira oureva o-ia riakova.
31 Oire uva vo pevapato ita oisi raga oira oureva ita. Uva oisi raga-a eisi osa vo arao rutu voeao oira oisoa oupaive. Oa iava kakae kavau asavira raga oira arova vo arao rutu oisoa kopiipaave.
32 Uva vo arao isivaaro iava utupavira kopiiopa.
33 Oire uva vo vokio-ia oa-ia kopii irara oiso vorevira toreaverea, uva iroutoapa oira perea o-ia? Ari ita, vo arao voeao erao vatara (7) oea oisoa oira oupaive. Oa iava voea rutu vatuavaaro-a."
34 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Voea-ia oirara ora riakora vo vokio iava, voea-a oea ora oupaaveira.*
35 Ari voeao oirara Pauto oeare oiso puraroverea, Uvuipatai ra vorevira tootoota toreoro, voeao oea viapau oiso ora oupaaverea.
36 ✡ *Oea viapau uvuipaai ra kopiiave ita. Oea oiso raga ita toupaiverea oiso osa purapurapa irara ensel, vo rara Pauto voea vorevira tore piereve kopii tapi iava. Oire ra oiso toupaive rera ovii iraraaro Pauto.*
37 ✡ Ari ita, Moses tapo roroio pievira rutu vigei tavireva oiso, Kopii irara vorevira torepaaverea kopii tapi iava, vo siposipo oa-ia gare kairi evaoa rovaepa. Oa-ia ita oiso puraroepa Pauto, Ragai-a Pautoaaro Ebraham, ora Pautoaaro Aisak, ora Pautoaaro Jekop. Voeao oea urauraaro tootoovira toupaiverea.
38 ✡ Ari ita, viapau oiso kopii irara reraaro-a Pauto. Viapau. Ari voeao reraaro oea tootoopaai rutu vo rera osireiaro-ia."
39 Oire uva oisi-a eisi osa puraroiva, oearovu riro tarai irara iava Reo Taisi-ia oiso puraaepa, "Tisato. Vearovira rutu eisi osa reouei."
40 Oire uva va-a vao oa iava uriripaaepa vorevira Jisas ake arapa.

Jisas Farisi Akereva Auere Krais-pa Vaisi Vituaro Iava
(Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Oire uva oiso voea akereva, *"Apeisi iava oiso purapataveira, Asi Krais Devit aaotoaaro ro vo rasio raga iava?*
42 ✡ Uvare vao-ia Sam Vuku Devit raga voari tuariri oiso puraroepa Krais iava,
'Turaro Pauto rore ragai reraaro Turaro oiso puraroepa, Vova pauu ragai vaaro-ia oirapapa varata
43 vo tugurasa uva voeao viiva keripa irara tovoaverea taru vii kokotoaro reroaaro.'
44 *Oire uva rera raga Devit turarovira Krais vaisireva. Uva apeisi ragavira ita oiso purapataveira, Krais Devit aaotoaaro, ira Devit sirova kavauroepa?"*

Jisas Voea Vosireva Voeaopa Oea Reo Taisi Iava Siposipopaiveira
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

45 Oirara rutu touvira toupaiva Jisas vo reoaro uvupaoro. Oa iava disaipelre oiso puraroepa,
46 ✡ *"Vearovira rutu Reo Taisi-ia tarai irarava siitueta. Evoea riro oiso ruipa irara, ra riro kaekaepa kuvuparo-ia kuvupaave oritopaoro. Ra varava vokapaive. Evoea oea rirovira oiso ruipapaaveira ra voeava oirara oiso purapaave avivikepaoro, Vearo voki, voraro uupa*

✡ **20:27:** Ap 23:6, 8 ✡ **20:28:** Diu 25:5 ✡ **20:36:** Ro 8:16-17 ✡ **20:37:** Eks 3:6 ✡ **20:38:** Ro 6:10-11 ✡ **20:42:** Sam 110:1; Ap 2:34 ✡ **20:46:** Lu 11:43

tapiro. Ora oiso tapo ruipapaaveira ra rovopa tavuki-ia paupaave vo Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia. Ora riro varaopa ruipa irara rovopara paupara vo vurei aiopa vokiro-ia.

47 Oea vo riakoro vo keparoaro-ia koatapaaveira vairo varaaro ou ragapasa vairo keakeapaoro raroe riakora. Oire ra vo pitupituro vataupaoro riro kaekaepa variriro purapaive. Uva oisi-a eisi osa iava voea vaaro voria riroa rutu ouiverea siitoka vavata."

21

Apotava Riakova Iria Tauoa Vateeva Pautoa-pa
(Mak 12:41-44)

1 ✡ Oire uva Jisas voeava vurapareva vo Rovopa Kepa Tugoropa Kepa sovara-ia toupaoro, ovusa voa sirao vate vikipaiva bokis-ia moni tovopaoro o Pauto oiraaro.

2 ✡ Oa iava iriavu apotava raroeva tuereva Jisas, ovusa gare isirei-ia vikiopa moni isirei bokis iare.

3 Uva va-a vao oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Oiraopavira visiire oiso puraparai, O-ia apotapava raroeva iria gare isireivi vikievoi ora oira iava sopaua rutu tapo, oa-ia oearovu rutu-ia puteevoi.*

4 Osa voeao oea riroara *moniara toupaivoi oara iava oaravu-ia sirao vate viki ragapaivoi Pautoa-pa. Ovusa o apota iraopaoi rutu. Oa iava ora oira vaaro rutu viki ovoievoi moni-ia. Uva viapau oai ora oirapa aio voripasa."*

Vo Jisas Oiso Puraroepa, Tugoropa Kepa Opesi Ovoiperea
(Matyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 ✡ Uva oeavu oirara ora reopaaepa Rovopa Kepa-ia Tempel oiso, uvare vo kepa oritoiva vearopara-ia avekeara ora varao sirao vatero oara oisoa vatepaive Pautoa-pa. Oa iava Jisas oiso puraroepa,

6 ✡ *"Vara-a oara kekepatavoi. Ari vo vuutao-ia vao oa urioperea, ra viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupaive. Oara rutu evara kururu piroverea koveoro. Vo osa vara rutu-ia vikiavere voraro voeao keripa irara."*

Jisas Riroa Iava Siraoa Ora Tavaka Disaipel Tavireva Oarea Karekeperea
(Matyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Uva rera akeiva oiso puraoro, "Tisa, aa vo vuutao-a oa-ia va vao vuria karekeperea? Uva eake iava va reesioverea, ra va iava oiso va eveiio, O, ari va-a vao oa karekesa tutuuvoi?"

8 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa voeare, *"Voeaopa ora vatatopo iraopata vearovira. Teapi visii keaive. Riro irara rutu uriopaaverea ragai vaisiaro-ia ora vaisipaoro, oiso purapaaverea, Ragai raga-a vao-ia Krais. Uva oiso tapo purapaaverea, Vo vuuta-a vao-ia oa tutuu pievoi. Oire ra viapau oiso voea sirova utupata.*

9 Ari ita, utupaua uva riroara iava tatuara upoara uvutaverea taru. Oire ra viapau oiso rikerikepata uriripaoro. Oara-a evara kareke rovoperea, ovusa Ovoiopa Voki kareke asavira touve."

10 ✡ Uva oiso voea tavireva, *"Osaravu oa osaravu tapo ora upoaverea. Ovusa iravu king voeaaro iravu king voeaaro tapo ora upoaverea.*

11 Uva riroara aue ravurikeara karekeperea vo rasitoa-ia, ovusa uvarovu rirovira ogoepaave. Ora riroara upiara karekeperea, ovusa vuvuiua-ia riroara reesiara keketaverea ora osasararovu rutu, varao oara visii uriri pieverea ora karekepaoro.

12 ✡ *"Oire uva vara-a varao oara ora kareke asavira toupaiverea, ovusa visii ragai voeaaro visiigoa oiso raupaive visii vuri piepasa. Ora tapo visii iava gasipaiverea Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia visii rovirieipasa kortua-ia. Oa iava visii tovopaiverea tuukepa keparo-ia. Aue iava uvare oiso vovoupaaverea ra ragai vaisiaro akaipa piepaive eisi piepaoro. Ora king irara puaaro iare visii sipopaiverea ora gavman irara oisore ra ragai iava siposipopata.*

13 Oire uva va-a vao visii vo raivaaro vao iava Vearo Siposipo tavitavipaoro.

✡ **21:1:** Mk 12:41-44 ✡ **21:2:** Mk 12:42 ✡ **21:5:** Mk 13:1 ✡ **21:6:** Lu 19:44 ✡ **21:8:** Lu 17:23 ✡ **21:10:** Ais 19:2 ✡ **21:12:** Jo 16:2 ✡ **21:14:** Lu 12:11-12

14 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava uvui iraopatai ra rugorugooara oavisii rukupata. Auepa teapi oraivaroi vatatopo rovopata ravaavira, oa-ia voea aatotaverea reoreoara oavisii-ia.
15 Ari ita, ragai raga visii *gisipoaroia reoparaverea visiipa vearoa taraia vatepaoro. Oire ra voeao oea visiiva keripaave, viapau oiso uvuipaave ra visiiva ora kaureopaave vo reo-ia vakupaoro vao oa vatepaa visiipa.*
16 *"Ora voeao tapo aite irara oavisii, ora aako riakoro oavisii tapo, ora araoko irara, ora taataa riakoro oea tapo visii tovopaiverea vo visiiva keripa irara vavaearo-ia. Oire ra visii iava oearoi upopaiverea.*
17 ✡ Ora oirara rutu tapo oea visiire vuri vovou iraopaaverea. Eake iava? Uvare ragai vaisiaro toupaverea visii-ia.
18 Ari ita, ra viapau oiso visii kukuearo iava ouai orua vai opesiko ragape, vo rara virivarivira toupataverea Pauto vavaearo-ia.
19 ✡ Goruvira rutu toupataverea. Ra va iava visii vaaro Oiraopa Tootooro outaverea vorevira.

Jisas Jerusalem-re Oiso Puraroepa Ra Opesi Ovoiperea
(Matyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 ✡ *"Ari ita, vo utupaua uva viurupa irara keketaverea, ovusa Jerusalem-ia kovokovoiverea. Oire ra va iava vo vuuta eveita oiso, Uruia vuri piepa vuuta vao-ia oa tutuu pievoi.*
21 Uva vo voki-a vao oa-ia Judia-ia tou irara uriri iraopaaverea, ra toriiverea pukuiara iare. Ovusa voeao oea Jerusalem urui sovara-ia toupaiveira oea uvui iraopaai ra va kavuiverea uvai ragare avaoro. Ovusa voeao oea vo urui vatuaro-ia toupaiveira viapau oiso uvuipaai ra karea viro vo urui sovara iare.
22 ✡ Uvare vo voki-a eva oa-ia Pauto vuriara vorevira kare piereverea. Oire ra oisi iava vo reo oa epao Tugoropa Vuku-ia oiraope rutu.
23 Uva siraovira rutu-a vairopa taruko riakovi, ora vairopa tapo airoa sikeo kakaero roro piepaiverea vo vuuta-ia eva. Ari ita, riroa rutu siraoa oa vo rasio-ia karekeperea. Uva va-a eva Pauto vo kasipuaro oa voea-ia voeao oirara karekeperea.
24 ✡ Uva aue-ia toorioara voea toepaiverea. Ra va iava keripa irara voea tuukeive. Oire voava voea ouoro voeava avaave osararovu sovara iare. Ra voa toupaive, ovusa osararovu raga *iava Jerusalem-ia tasive vo urui upooro. Oire ra oisi raga toupaive vo vuutao rutu-ia rekasisa, oa-ia oearovu vova ratau tou irara iava oea osararovu iava opesiaverea.*

Oirato Oviitoaaro Ira Voreroverea
(Matyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 ✡ *"Uva oaravu rutu reesiara karekeperea taru aue-ia ravireo ora kekira ora aaviikoara. Ora vo rasitoa-ia uva oirara rutu vovouaro vuriaverea rutu uririoro auepa toruva gurukoaro uvuoro, ovusa pokoo viro avakava-ia.*
26 Oirara rutu varao iava rirovira rugorugoopaaverea oara vo rasio-ia karekeperea. Oire ra va iava voeare vovouisiro rirovira uriri iraopape rutu. Ra avavaraopaoro osireiara iava kovepaaverea. Eake iava? Uvare aaviikoara ora tavariopaoro vuvuiua-ia rikerikepaperea.
27 ✡ Vosa va vao karekeperea, oire uva ragai Oirato Oviitoaaro tueiverea oirara rutu, ovusa iriavu rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora riroa ragai vaaro keraria.
28 ✡ Oire uva vara-a evara oara rovopaperea karekepaoro. Uva vo vuuta-a eva oa-ia toretaverea ora visii iava torevokovira kukueara kae pieoro taraasa. Uvare vo vuuta-a eva Pauto vaaro visii vorevira ousa, oa pou virosa tutuu piepai."

Fik Ova Oa Vo Pitupituaro-a Vuutara Rovirieipasa
(Matyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Oire uva va-a vao oa iava oavu reo ruu vatereva Jisas voeapa. Oa-ia oiso puraroepa, *"Fik ova kekepataveira ora oevarovu tapo.*

✡ **21:17:** Mt 10:22 ✡ **21:19:** Re 2:7 ✡ **21:20:** Lu 19:43 ✡ **21:22:** Ais 63:4; Dan 9:24-27 ✡ **21:24:** Dan 8:13, 9:27, 12:7; Re 11:2 ✡ **21:25:** 2 Pi 3:10, 12 ✡ **21:27:** Re 1:7, 14:14 ✡ **21:28:** Lu 18:7

30 Oire vosa vo evao keketa ovusa aruapaive airepa guruvaro purapaoro, oire ra va iava taraita oiso, Raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rororovere.
31 ✡ Eisi raga ita-a oiso osa vara keketaverea varao ovusa karekepape. Oire ra vara iava vearovira taraita oiso, Pauto vo vuutaaro tutuu pievoi. Vao oa-ia ora rera voeaaro vorevira ouparevoi rara ora rerapa voea tokipasa.
32 *"Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Oirara rutu voeao vo vuutao iava oea kopii asavira toupaiverea, ovusa vara evara karekeperea.*
33 ✡ Vuvuiua ora rasito oara rutu opesiperea, vo osa ragai vo reoaro viapau rutu oiso opesipe.

Disaipel Irara Vearovira Rutu Uutupaave Ora Vatatopopaoro

34 ✡ *"Ari ita, vearovira rutu uutupata. Teapi aio ragapata vo vokiara rutu-ia spak ragapaoro. Ora viapau oiso ra varao ragare rugorugoopata tapo varaura vo ruiparoaro. Uvare vo pitupituro-a evara oara uvuipai ra visii vuri piepaive. Ovusa vao Turaro vo vokiaro ravotovira raga visii iare pou piro. Oiso rutu osa kuverava atari kare-ia poupa viroveira voea kuverapaoro sita pievira.*
35 Oire uva vo voki-a vao oa voeao oirara rutu kuveraverea vo oea rasitoa rutu-ia toupaiveira voea-ia vakoravira pou virooro.
36 ✡ Vuutara rutu-ia vokiara rutu-ia uutupata toupaoro Pautoa iare variripaoro, ra visii vatepareve gorua. Oire ra va iava vara rutupa varao oara virivaripata oara visii-ia karekepaperea. Ora vo osa tapo vo utupavira uva ragai ruvara-ia toretaverea vo ragai osireiaro-ia."
37 ✡ Vokiara rutu-ia Jisas oisoa oirara rutu siposipopareve voea tarai piepaoro vo Tempel-ia. Oire uva vokiaro pukuia-ia oisoa toupasa vorevira kareparo vao oa vaisipaiveira oiso, Oliv Kovo Pukui.
38 Uva oirara rutu oisoa vokipaua rutu torepaoro rera iare uriopaave rera vo reoaro uvupasa Tugoropa Kepa-ia, vo osa voea siposipopareve.

22

Judas Reo Ovoi Purareva Jisas Vatesa Reipa Irarapa
(Matyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

1 ✡ Oire uva vo voki-a vao tutuu pieva oa-ia Jiu-pa irara bret-ia aioive vao oa-ia viapau yisa vai. Vo vokiore oisoa rugorugoopaave oa-ia Pauto Isip iava Isrelpa irara oureva voea oriruoro. Ovokia-a vao oa oiso vaisipaive oiso Tagausapa Pasova Ovapa Vurei.
2 ✡ Uva voea reipa irara voeao iava koruou purapa irara pris, ora voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia oea rutu rirovira uriripaaepa oirara asavira. Oa iava oiso puraaepa, "Apeisi vai ragavira rera upopai rara ro-ia Jisas?"
3 ✡ Oire uva va-a vao oa iava Seten Judas sopaaro-ia ora kiuroepa. Ro ira oisoa vaisipaive oiso, Iskariot. Voea iava katai tau erao (12) disaipel rera.
4 Oire uva voea tapo reipa irara ora reoroepa pris ora reipa irara voeao oea Rovopa Kepa-ia Tempel oisoa uutupaave. Oea rutu ruvara-ia raiva taraaroepa Jisas kosi piesa voea vavaearo iare.
5 ✡ Osa iava rirovira rutu rorupaiva. Oire uva oavu reoa goruiva rerapa moni vatesa.
6 Osa iava Judas voea vo reoaro aatoreva oiso puraoro, "Vearopai." Uva va-a vao oa iava ora rerapa raiva taraaroepa rera kosi piesa Jisas voea vavaearo iare. Oa iava oiso aueparoepa ra arakasi vuuta vai kekereve vao oa-ia viapau oirara vai Jisas tapo toupaive.

Disaipeltoarei Tagausapa Vurei Vatatoposiva
(Matyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 ✡ Vao Tugoropa Voki Yis Asa Bret vo vokiaro oa karekeepa. Oire uva vo vokia-a vao oa-ia oisoa sipsip vai kopii pieive

✡ **21:31:** Mt 3:2 ✡ **21:33:** Lu 16:17 ✡ **21:34:** Mk 4:19; Lu 12:45; 1 Te 5:6-7 ✡ **21:36:** Lu 18:1 ✡ **21:37:** Mk 11:19 ✡ **22:1:** Jo 11:47-53 ✡ **22:2:** Mt 12:14 ✡ **22:3:** Jo 13:2 ✡ **22:5:** Sek 11:12 ✡ **22:7:** Eks 12:18-20; Diu 16:5-8 ✡ **22:8:** Lu 19:29; Ap 3:1

koruova vai aue iare Tagausapa Vurei Pasova.
8 ✡ Osa iava Jisas Pita vaio arureva ora Jon oiso puraoro, *“Irapasiei ragaipa Pasova Vurei vatatoposa ravaavira ra va aiope.”*
9 Oa iava oiso rera akesiva, “Ovu-ia vo aio ravaaveare?”
10 Uva oiso vaiterei tavireva, *“Uvusi. Jerusalem-ia kare uvirosivere. Oire iravu veiva aivarorevere raivaaro. Ira uuko ovi kaeparevere rirova-ia pitokava. Ra rera sirova utusi vo kepa-ia koatasa oa-ia koatasa kareparovere.*
11 Oire uva rera-a ro ira vo kepaaro-a tavi rovosivere rerare oiso puraoro, Tisa oiso puraroi, Ovu-ia ragai vo tugiaro epao tavete tugi oa-ia ragai voeaaro tapo disaipel Pasova Vurei aiopaavere?
12 Oa iava vei tavirevere oiso, Otugivu-a vao riroa oa epao oiso viara-ia. Oa-ia aue epao *tebolara ora paupara. Oire ra vo tugiia Pasova Vurei ravaasi.”*
13 Uva va-a vao oa iava avasiepa. Oire uva oisi va kekesiva oiso osa Jisas taviroepa. Osa iava Pasova Vurei ravaasiva voa.

Jisas Komunion Aio Vatereva Voeapa Disaipel

(Matyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

14 Oire uva vo vuuta-a vao oa pou piropa, oa iava Jisas tebol-ia pauroepa. Uva voea aposel irara rera tapo voa pau ovoiaepa.
15 Uva voa oiso voea tavireva, *“Oiso ruipa iraoparai ra visii tapo vao Pasova Vurei aio rovopaavoi, uvare utupavira riroa siraoa oupaavoi rara.*
16 ✡ Uva visii tavipaavoi oiso, Viapau vorerivira Pasova aioavere ita vo rutu rekasisa uva va vao oiraopere rutu Pauto vo Saraaro sovara-ia.”
17 Oire uva kap oureva. Oa iava oira-ia okarovu puraoro va-ia vearo vaisi purareva Pautoa-ia. Oa iava oiso puraroepa, *“Vao outa, ra va roo pieta ora visiipa.*
18 Uvare oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Vo vokio ora vo utupaua uva viapau wain kuearo-ia ukaioraverea vo rutu tugurasa uva Pauto vo Saraaro karekeperea.”
19 Oa iava bret oureva va-ia vearo vaisi purasa Pautoa-ia. Uva va puteputeoro voeapa va vatepaoro oiso puraroepa, *“Vao-ia ragai iava varaua. Oa vatepaavoi visii tauvapasa. Oa iava ragaire rugoopataverea.”*
20 Oire uva va aioivoiva ita, oisi raga piereva aue-ia wain karo kap-ia ouoro. Oava oiso puraroepa, *“Eva airepa agiagi Pauto vaaro o-ia revasiva ragai iava. Iria petoavoi visii tauvasa.*
21 ✡ *“Ari! Rera kekepata ro-ia ira vavaearo ragai vate ruipaparoi voeao vavaearo iare ragaiva keripa irara. Ro-ia ira ragai tapo touparevoi vo-ia tebol.*
22 ✡ Iu. Ragai Oirato Oviitoaaro vo raivao sirova uturavere Pauto oa reesireva ragaipa. Ari ita, uva siraovira rutu rerapa ro ira ragai kosi piepare rara voeaopa ragaiva ora keripa irara.”
23 Osa-a eisi osa iava voea raga ora akeakepaaepa oiso puraoro, “Iroutoa rutu-a vigei iava ira vo pitupitu vao puraparevoi?”

Disaipel Irara Ora Kaureopaaepa Ora Voea Raga Oiso, Irouto Vigei Iava Reiparoi?

24 Oire uva voea disaipel ora kaureopaaepa ora reopaoro. Uva oiso purapaaepa, “Iroutoa vai vigei iava reiparoi?”
25 Oa iava voeare oiso puraroepa Jisas, *“King irara osararovu voeaaro oiso toupaiveira reipa irara voea voeaaro. Oa iava voeao oea-ia gorua toupaiveira voea oirara oaive voeao tokipaiveira. Oea oiso ora vaisipaaveira oiso, Vigei vearo pitupitu purapa irara oirarapa.*
26 ✡ Ari viapau uvuipatai ra oisi piepata oiso. Viapau. Ari vosa ro ira visiipa oiso reiparo, ira oiso viovoko visivi visii reroarovi toupareve. Ari ro ira visiipa reiparo, ira oiso tou iraopareve visii kovopatoaaro visii tauvapaoro.
27 Irouto-a reito? E pasi ro-a ira aioa-ia pauparoi? E pasi kovopato rerapa aio tovoparoi sipopaoro? Eera ro ira aioa-ia pauparoi, eera raga ita. Ari ita, ragai visii

✡ **22:16:** Lu 14:15; Re 19:9 ✡ **22:21:** Jo 13:21-30 ✡ **22:22:** Ap 2:23, 4:28 ✡ **22:26:** Lu 9:48

vuruvuruaro-ia toupaavoi oiso, Kovopato visii tauvapaoro.
28 ✡ *“Voari tuariri uva orekerovu karekepaera ragai-ia varao tavaka vovouro. Oara ragaipa riroara vavatara vatepaivora, vo osa ragai tapo toupatavora. Uva viapau ragai kavupatavora.*
29 ✡ Ari ita, Aite ragai reesireva oiso ra oirara rutupa reipaoro voea tokipaa. Eisi raga ita osa visiipa vo reesi vateaverea.
30 ✡ Oiso ra tokia vao ragai vaaro oa-ia aiotaverea ora ukaiotaverea vo ragai reraaro-ia tebol. Uva oiraopavira king varaaro-ia paupara paupataverea. Oa iava voa toupaoro oiso toupataverea, Reo rovirieipa irara visii vigeipa Isrel katai tau erao (12) sararo Jiu-pa irara.

Jisas Pita-re Oiso Puraroepa, Ragaire Isivauvere
(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 ✡ *“Auoro Saimon, Saimon uvuri! Seten visiire arereva oiso ra visii roporoporeve voeao raverave vovou irara veraveraoro. Oiso osa wit rogetaaro veraverapaiveira oira aioaro ariarava.*
32 ✡ Ari ita, vii tauvapaoro varirairai, oiso ra vii vaaro oirao pie *vovou viapau raveravepape. Ra va iava ora poreuverea vorevira voreoro ragaire. Oa iava araoko irara oara goru pieriverea rutu.”*
33 Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Easi vatatoporai, oiso ra vii tapo tuukea iare avara. Ora oiso tapo ra vii tapo kopiira.”
34 Uva Jisas Pita-re oiso puraroepa, *“Vo rupao-ia vo osa kookai gau asavira touparevere, ovusa vo peva purari oiso purapaoro, Viapau taraiparai eera-ia Jisas.”*

Bokis Moni Iava Ora Ogataara Ora Toorio

35 ✡ Oa iava Jisas voea rutu tavireva oiso, *“Voari tuariri uva visii sipoava. Uva viapau auero vai kaeoro avataepa moni bokisro vai, ora ogataara vai, ora tasipara vai, ora toorioara vai. Uva vo vuuta-a eva oa-ia oaravu avu vaipa apotataepa, eke viapau?”* Oa iava oiso puraaepa, “Viapau.”
36 Oire Jisas oiso voeare puraroepa, *“Ari ita, irouto vo vokio-ia moni bokis vaiva toupareve, oire ra vava avaro aue tapo ogata. Ora aue tapo toorio vai. Ari vosa viapau iraipe ira ruvara-ia, oire ra kuvupatoa vai-ia monia vai ou rovoreve ora rerapa irai toorio vai vorisa oa-ia.*
37 ✡ Eake iava? Uvare Tugoropa Vuku oiso puraepa, ‘Rera tapo takuvuiverea vuri pitupituro purapa irara tapo.’ Oire uva oiso visii tavipaavoi ra vo reo eva oiraope rutu vao oa karekeepa ragai iava. Ari ita, vo reoro rutu varao Tugoropa Vuku oara purava ragai iava, evara-a oara oiraosa auepai rutu.”
38 Uva disaipel irara rerare oiso puraaepa, “Turaro. Kekepari? Easi igei ruvara-ia vaiterei-ia vaitereo toorio vaio vo-ia.” Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Ovoiei.”*

Jisas Variria Purareva Getsemani-ia
(Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 ✡ Oire uva Jisas riro urui kavuoro avaroepa Oliv Kovo Pukui iare oiso osa raga oisoa piepareve vokiara rutu-ia. Oire uva disaipel irara rera sirova utuaepa voare.
40 ✡ Oa iava voa pou viro ovoioro oiso voea tavireva, *“Variripatai. Ra va iava varao kokarapara viapau visii-ia poupa piro visii kove piepaoro.”*
41 Oa iava voea arova gare visivi avaroepa. Uva voavi kokoto rekuroepa varirisa oiso puraoro,
42 ✡ *“Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.”*
43 Uva va-a vao oa iava iravu ensel vuvuiua iava vararoepa rera goru piesa.
44 Oire uva riroa siraoa sovoreva Jisas ora rera-ia. Oa iava goruvira rutu variriroepa. Uva rirovira rutu pupuraki iraoroepa oiso osa revasiva iria kosikosio viropa rera iava rasiua arore kovekovepaoro.

✡ **22:28:** Hi 2:18, 4:15 ✡ **22:29:** 2 Ti 2:12 ✡ **22:30:** Lu 14:15; Re 19:9 ✡ **22:31:** Jop 1:6-12; Amo 9:9 ✡ **22:32:** Jo 17:9, 15, 21:15-17 ✡ **22:35:** Mt 10:9; Lu 9:3, 10:4 ✡ **22:37:** Ais 53:12; Mk 15:28 ✡ **22:39:** Lu 21:37 ✡ **22:40:** Mt 6:13 ✡ **22:42:** Jo 5:30, 18:11

45 Uva variri opesiroiva, rera voeaaro
iare voreroepa disaipel. Oa iava voea kek-
ereva, ovusa uusipaaepa. Uvare rirovira
siraopaaepa, oa iava rurapaiva.
46 Osa iava voea erao piepaoro oiso pu-
raroepa voeare, *“Eakere uusipatai? Toreta
ra varirita. Teapi kokarapa vovouro visii
iare uriope visii kove piesa.”*

Judas Jisas Tovoreva Keripa Irara Vavaearo-ia
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-12)

47 Oire uva Jisas touvira raga reoreop-
aroepa, ovusa riro irara rutu urioaepa.
Uva rera ro Judas voeao raga iava aposel
irara ira voeapa iraroepa. Oa iava Jisas
iare tutuu piereva rerava uugaasa.
48 Uva Jisas oiso puraroepa rerare, *“Ju-
das. E Oirato Oviitoaarova uugaapauei,
oiso ra keripa irarapa rera kosi pieri, eke?”*
49 Oire uva voeao disaipel irara oea Jisas
tapo toupaiva, oea voea kekeoro voea-ia
taraiaepa oiso, Asi vo vuuta-a vao oa-ia
karekepai vao vuria. Oa iava oiso pu-
raaepa, “Turaro, oiso ruipapaiei ra voeao
upoio vara-ia toorioara, eke?”
50 Oire uva va-a vao oa iava iravu
voea iava Rovopato Pristo kovopatoaaro
uvareoaro toereva rera pakooro oisova
oirapapa varata-ia. Oa iava voava
koveepa.
51 Uva Jisas rera kekeoro oiso pu-
raroepa, *“Ae! Vo pitupituo eakari!”* Oa
iava rera kokiaro-ia vavaea tovoreva rera
iava uvareoua vore pieoro. Osa iava rera
iava vorevira vearoepa.
52 ✡ Oire uva Jisas voea voeao reipa
irara pris irarare vo reoro purapareva,
ora voeao Tempel-ia uutupa irarapa reipa
irara, ora voeao Jiu-pa irara oira vasi irara
oea rutu urioaepa rera rausa. Uva voeare
oiso puraroepa, *“E toorioarava uriotai ora
kakuara, eke? Oire uva oiso pai rutu
visiipa, Kavirupatoa vai ira tuukesa uriotai
varava evara, raa?*
53 ✡ Ari ita, vokiara rutu-ia oisoa visii
tapo toupaa vo Tempel-ia. Uva eakepa
oisoa voa ragai-ia pitu asapata? Eagara!
Va purata. Uvare vo vuuta vao-ia visii
vaaro oa-ia rupa vovou vo goruaro riropai
rutu.”

Pita Oiso Puraroepa, Viapau Eera-ia Taraiparai Jisas
(Matyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 ✡ Oire uva oisi-a oiso osa reoroiva,
rera-ia pituiva. Oa iava rerava avaaepa.
Uva rera koata pieiva Rovopato Pristo vo
kepaaro-ia. Uva Pita rera sirova uturoepa.
Oa iava voa rerapa tauaivi toureva.
55 Uva voa vo kepa kasuraaro sovara-
ia tuitui kasi puraiva. Oa iava vo kasi-
ia tuituipaoro paupaaepa. Oire uva voa-a
evoa uva Pita voea tapo pauparoepa.
56 Uva iriavu kovopava rera kekeeva,
ovusa pauparoepa tuituipaoro. Oa iava
tuupavira rerava vurapaoro oiso puraopa,
“Easi ro tapo oisoa Jisas toupareve.”
57 Vo osa Pita oiso puraroepa ora
taeaoro, “Auoo, viapau eera-ia taraiparai
irare purauei.”
58 Oire uva va ita isivaaro iava iravu ita
rera kekereva. Oa iava oiso puraroepa,
“Auoro! Vii tapo iravu voea iava.” Oa iava
Pita oiso puraroepa, “Easi ragai viapau.”
59 Oire uva katai vuuta putevoiva, va
isivaaro iava iravu ita rirovira oiso pu-
raroepa, “Oiraopavira. Ari rera tapo eera
oisoa tapo toupareve. Rera ro-ia Galili
iava.”
60 Vo osa Pita oiso puraroepa, “Auoro!
Viapau evo reo-ia taraiparai oa purapari.”
Oire uva oisi raga oiso puraparoepa Pita,
osa ikauvira kookai gau ovoireva.
61 ✡ Uva Turaro Jisas ora poreroepa
Pita-va tuupavira vurasa. Oa iava Pita
vo reore rugooroepa oa purareva rerare
Turaro oiso puraoro, *“Vo rupao-ia kookai
gau asavira touparevere, ovusa vo peva
purari oiso purapaoro, Viapau taraiparai
eera-ia Jisas.”*
62 Uva va-a vao oa iava Pita atoarova
kosiro viropa rataure. Oa iava voa
rirovira rutu gau iraoreva siraopaoro.

Jisas Agesipaoro Rera Upopaiva
(Matyu 26:67-68; Mak 14:65)

63 ✡ Oire Jisas rauivoiva, rera tovipaiva
rera upopaoro.

✡ **22:52:** Lu 22:4, 37 ✡ **22:53:** Jo 12:27 ✡ **22:54:** Mt 26:58; Mk 14:54 ✡ **22:61:** Lu 22:34 ✡ **22:63:** Jo 18:22-23

64 Uva rera iava osireito tavuruiva
varoa-ia. Oa iava oiso puraaepa rerare,
“Oire profet reo purari. Irouto vii
taparevoi? Uvare ora vaisipauveira,
Profetato-a ragai.”
65 Oa iava rera-ia oreorovu rutu takau
reoro purapaiva rera-ia.

Jisas Rovirieipaiva Kaunsel Irara Ruvara-ia
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 ✡ Ravireo kaero viropa ovusa reipa
irara Isrel iava ora guruaepa, ora voeao
tapo riro tarai irara Reo Taisi-ia. Oa
iava ora voea voeaaro iare Kaunsel irara
rerava Jisas avaaepa. Uva oiso puraaepa,
67 “Igei taviri. Vii-a Krais viigoa ro-
poreva Pauto, eke?” Oa iava oiso pu-
raroepa, *“Vosa visii tavia, ra viapau va
oirao pieta.*
68 Ora vosa visii akepaa oarai iava
reoara vai, ra viapau ita ragai vo reoaro
pukopata.
69 Ari vo vokio ora vo utupaua taru,
uva Oirato Oviitoaaro oirapapa varata-
ia pauparoverea vao Pauto vaaro vo uva
riroa gorua toupaiveira.”
70 ✡ Oa iava voea rutu oiso puraaepa, “O!
Ari vii raga-a vao Pauto Oviitoaaro, raa?”
Uva oiso puraroepa, *“Ari ita, oiraopavira
eisi osa ragai vaisipata oiso, Ragai raga ita
vao-ia.”*
71 Oire uva oiso puraaepa, “Avoeao! Ra
eake vaisi vai uvupe vuri vaisi vai rera
ruvara-ia. Uvare ora rera gisipoaro-ia vo
reo purarevoi oreoa uvuei ita.”

23

Jisas Rovirieiiva Pailat Ruvara-ia Kortua-ia
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

1 Oire uva voea rutu rerava avaaepa
Pailat iare.
2 ✡ Oa iava voa rovoaepa rera iava
gasioro. Uva oiso puraaepa, “Rera-a ro-
ia ira kekeiovora vo osa igei sara iraraaro
piro pieparevora. Uva igeire tapo ko-
ruroera Sisa-pa takis vate arapa. Ari
ita, ora vaisiparoveira oiso puraoro, Ragai
raga-a Krais. Ragai king.”
3 ✡ Oire uva Pailat rera akereva oiso, “E
vii-a Jiu reraaro king, raa?” Oa iava Pailat
aatooro oiso puraroepa, *“Vii raga ita eisi
purauei.”*
4 ✡ Uva va-a vao oa iava Pailat reipa
irara pris irara ora Jiu-pa tuvetuvepa irara
oearea rutu tavioro oiso puraroepa, “Via-
pau oiso oavu avu vai vuria vai kekeavoi
ro-ia Jisas.”
5 Oa iava goruvira oiso puraaepa,
“Ae! Ira-a eera vurivira oirara rutu sita
piepareveira voea siposipopaoro vo Judia
taere-ia. Uva Galili iava rovoroepa evo
pitupitu raga purapaoro. Oa iava vo
rutu pouro virorao va raga purapaoro vo
ruture.”

Jisas Rovirieiiva Herot Ruvara-ia

6 Oire uva Pailat va uru pieparevoiva,
voea akereva oiso, “Esa rera ro-ia Galili
taere iava, raa?”
7 ✡ Oa iava rera taviiva vo osa rera-
ia Jisas taraiparoepa oiso, Vo rasio iava
rera orasia oisoa tokipareve rera King
Herot. Osa iava Pailat rera iare Herot Jisas
siporeva, vo osa Jerusalem-ia toupareva.
8 ✡ Oire uva Herot rera kekereva Jisas.
Oa iava rirovira roruparevа. Uvare tuariri
rutu oisoa rera iava uvupareve. Oa iava
oisoa rera keke ruipaparo rutu. Oire uva
oiso ruipaparoepa ra Jisas oai purareve
ravotoa vai, ra oai kekereve.
9 Uva oisi-a oiso osa iava Herot rera
akepareva orekerovu ruture riroara. Vo
osa Jisas viapau rerapa oreoi pukopareva
vara iava.
10 Oa iava reipa irara pris ora voeao
tarai irara Reo Taisi-ia oearea rutu vovio
rera ruvara-ia toresa urioaepa uvavi-ia
rera rovirieipaiva. Uva va iava goruvira
rutu rera togapaoro rera iava gasipaiva.
11 ✡ Osa iava Herot ora rera voeaaro viu-
rupa irara oea rutu Jisas akaipa piepaiva.
Ora rera tovipaiva tapo. Osa iava iravu
vearoto kuvuto ouiva rera-ia rera kuvusa.
Oa iava rera vore pieiva aue iare Pailat.

✡ **22:66:** Mt 27:1; Mk 15:1 ✡ **22:70:** Mt 27:11; Lu 23:3 ✡ **23:2:** Lu 20:22; Jo 19:12 ✡ **23:3:** Lu 22:70; 1 Ti 6:13
✡ **23:4:** 1 Pi 2:22 ✡ **23:7:** Lu 3:1 ✡ **23:8:** Lu 9:9; Mk 6:14 ✡ **23:11:** Jo 19:2-3 ✡ **23:12:** Ap 4:27

12 ✡ Ari ita, voari tuariri uva oisoa Herot
Pailat tapo ora keriparo. Uva vo vuutao
raga-ia ora agiagisiepa.

Pailat Jisas Tapasa Evao Parikou-ia Taviroepa

(Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

13 Oire uva Pailat reipa irarare pris
keeraroepa, ora Jiu voeaaro tuvetuvepa
irara tapo, ora voeao rutu oirara. Uva ora
gurusa urioaepa.
14 Oa iava voeare oiso puraroepa Pailat,
"E rova uriotai ragai iare, oa iava oiso pu-
ratai, Ira-a ro oirara rutu vo pitupituroaro
piro piereva? Uva rera akeavo vo visii
osireiaro-ia torevokovira. Oire uvuta! Vi-
apau oavu avu vai vuria vai kekea rera-ia
ro-ia vao oa iava rera iava gasitavoi.
15 Oiso osa raga ita aue Herot ira rera
vore pierevorao vore vigei iare, uvare
viapau vuria vai kekerevora rera-ia ro-
ia. Oire uvuta! Ro viapau oiso oavu avu
vai vuria vai pararevora, ra oai iava rera
kopii piepe.
16 Uva voeaopa rera vate rovopaavoi, ra
rera ragiive. Oa iava rera iava vaseavere
rara. [
17 Oire uva oiso toupaiveira vo pitupituo
Tagausapa Vurei Pasova vo pitupituaro.
Ra va-ia Pailat iravu kosi piereve tuukepa
kepa iava voea iare.]
18 ✡ Oa-a vao oa vituaro iava voea
rutu oirara rirovira kaku pieoro raga
pieiva oiso purapaoro, "Rera kopii pieoro
Barabas iava vaseri tuukepa kepa iava igei
iare!"
19 Ari ita, Barabas ira oavu upoa kosi
piereva gavmanva vo riro urui sovara-ia.
Uva oirato tapo kopii piereva. Oa-a eva oa
iava rera tovoiva tuukepa kepa-ia.
20 Oire uva Pailat voeare ita reoa pu-
rareva ita. Uvare Jisas iava vasesa
aueparoepa.
21 Oa iava kaku pieoro ita oiso puraaepa,
"Rera tapari evao parikou-ia!"
22 Oa iava ita vo peva pie vuuta-ia
vorevira voea ita akereva oiso, "Eakepa?
Ro oirato Jisas, aa vao vuri pitupitu pu-
rarevora? Viapau oiso rera-ia vuria vai
kekeavoi, ra oai iava rera kopii piepe. Uva
va-a vao oa iava oiso ruipaparai ra ragai
voeaaropa rera vate rovoa, ra rera ragi
rovoive. Ra rera iava vasea."
23 Vo ovusa rirovira rutu goru
iraopaaepa. Oa iava goruvira rutu
voea rutu raga piepaoro rerare oiso
puraaepa, "Rera tapari evao parikou-ia!"
Osa iava voea vo reoaro uvuparevoiva
Pailat, goruvira vorevoreripavira rera
iava vasereva.
24 Uva va-a eva oa iava Pailat reo goru
purareva voea vo ruipaaro sirova utuoro.
25 Uva ro-ia riro kaureoto gavmanva ora
upo purapato ira tovoiva tuukea-ia, ira
arepaiva oirara, oiso ra rera vore piereve
Pailat vorevira voeapa. Osa iava Pailat
Barabas iava vasereva voeapa voea vo
ruipaaro sirova utuoro. Ari rera Jisas
tovoreva keripa irara vavaearo-ia.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia

(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Oire uva rerava Jisas avaaepa. Uva
iravu-ia oirato pituiva aue Saimon, aue
iava rera Sairini urui. Uvare rerava
aivaroiva ovusa riro urui-ia kare uvirosa
aueparoepa. Oa iava rera vutuoaro-ia
evao parikou tovoiva vao Jisas oa kae-
pareva. Oa iava vava rera sirova utur-
oepa.
27 ✡ Ovusa riro irara rera sirova utu-
paaepa. Riro riako tapo airoa rerapa
gau eraro-ia gaupaoro utupaaepa rerapa
siraopaoro.
28 Oa iava Jisas vairore oiso purasa
ora poreroepa, *"Avairo Jerusalem iava.
Opeita gaupata ragaipa. Easi vearopai ra
ora visiipa gaupata ora voearopa visii ovii
iraraaro tapo.*
29 Uvuta! Vo utupavira uva ovuutavu
urioperea uva oiso puraaverea, Vairo ri-
ako, ora vairo kavau asa riako, ora vairo
airoa viapau kakae vure roro piepaiva,
airoa rutu roruive, uvare viapau ovii irara
vai epao siraoa vo vavataaro oupasa.
30 ✡ Vo vuutao-ia oa-ia oiso puraaverea
pukuiarare, Igei rakuoro *koveta. Ora
varaore garepa pukuirovi tapo oiso pu-
raaverea, Igei tavuruoro koveta.*

✡ **23:18:** Ap 3:13-14 ✡ **23:27:** Lu 8:52 ✡ **23:30:** Ais 2:19

31 Aue iava uvare vosa vo vokio-ia oiso
ragai piepaivoi osa vo evao oa-ia uuko ovi
toupaivoi, oire ari eake vai puraive vao-ia
erako ova?" [Ro Jisas ira oiso toupare osa
eva ova vo eva-ia uuko ovi toupai vearoa.
Uva erako ova oa oiso toupaivoi vao erako
ova osa voeao vuri irara vova Jerusalem-
ia.]
32 ✡ Oire uva Jisas oiso puraroiva, rerava
avaaepa ora aitereivu tapo vaitereo
aiterea oisoa vuri pitupituro rutu pura-
pasi. Uvare oiso vovoupaaepa ra vaiterei
tapo rera upoive Jisas.
33 Uva va-a vao oa iava uvavu poua
viropa va vaisiaro, Kukue Keru Pukui-
ia opukuia-a vao oa-ia rera tapaiva evao
parikou-ia. Oire uva evaiterei tapo
tapaiva voa oiso-ia, Iravu oisova oirapapa
varata vao Jisas, ari iravu oisova koike
varata.
34 Oire uva Jisas oiso puraroepa, *"Aite!
Voeao iava vuriara verari. Oea viapau va-
ia taraipaai vao oa puraivoi ragai-ia."* Uva
kuvupara-ia satu visiko purapaiva vara
roo piepaoro ora voeapa.
35 Vo ovusa oirara rutu voeava vura-
paiva. Ari voeao tuvetuvepa irara Jiu
iava oea oiso puraaepa, "Ari oearovu raga
oisoa tauvapari. Oire vosa vii oiraopatoa
rutu Ropoto Krais Pauto reraaro, oire uva
va iava vii raga uvuipau ra ora tauvau."
36 ✡ Uva voa voea tapo viurupa irara
rera tovipaoro putepaiva. Oa iava rera
vateiva aue viniga itakopa ovi
37 oiso purapaoro, "Vosa vii Juda
kingaro rutu, oire ra ora vii raga ora
tauvau."
38 Oire uva oavu rigatoa rera
kukuearovi-ia toupaiva. Oa oiso pura-
paepa, JISAS KING OAIVE JIU.
39 Uva vaitereo aiterea tapo rera kotoiva
aiterea iava iravu rerare oiso puraroepa
rera tovipaoro Jisas, "E vii-a Krais, raa?
Oire vii raga ora tauvapaoro vigei rutu
tapo tauvari."
40 Ovusa iravu vaiterei iava rera uvuoro
kasipuoro oiso puraroepa, "Easi vii tapo
evo siitoka ourivoi, oiso osa reraei. E
viapau Pautoa-pa uriripauei, raa?
41 Vegei tapo torevokovira vo siitoka
ouvevoi oa torevokopai vegei vo pitupitur-
oarova. Ari ro-ia ira viapau vuria vai
purareva."
42 Oa iava oiso puraroepa, "Jisas. Vosa
turarouvere, uva evo vuuta-ia ragaivire
rugoouvere."
43 Uva Jisas oiso rerare puraroepa,
*"Oiraopavira rutu vii tavipaavoi oiso, Vo
vokio-ia ragai tapo tourivoi vo Peradais-ia
vo roru oupa tapi."*

Jisas Kopiiroepa
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Oire uva ravireo vuuta uvuiaro rutu-
ia kopiiroepa. Oa iava ravireo utoroiva,
rasitoa rutu-ia rupaepa vo rutu tugurasa
vo peva vuuta-ia (3 klok) ovaiaro.
45 ✡ Vo osa va vao varoua oua oisoa
Rovopa Kepa-ia Tempel kotovira toupaive
vo rataoa-ia touua Pauto vo topisiaro
iava, oa ariarava oua vuritavira rutu kari
piropa, oiso ra oirara rutu Pauto ruvara
iare tutuu pieive.
46 ✡ Uva Jisas rirovira rutu oiveoro
keeraoro oiso puraroepa, *"Aite! Ragai
vii vavaearo-ia urauratoa oaa tovoavoi."*
Uva oisi-a oiso osa pura ovoioro vovouisi
vikireva kopii ovoioro.
47 Oire uva va-a vao oa kekereva ro
viurupa irara reitoaaro. Oa iava Pauto
vaisiaro kae piereva rera-ia vuurapa vaisi
puraoro. Oiso puraroepa, "Oiraopatoa
rutu ro-ia, torevokoto Jisas."
48 Osa-a eisi osa voea rutu oirara voeao
oea urioaepa siituesa oea vara rutu varao
kekeiva oara karekeepa. Oa iava ora
voea iava kopukopuara tapatapapaoro
kareaepa sirao iraopaoro.
49 ✡ Vo osa rera Jisas vate iraraaro
tauaivi toko pievira torepaaepa, voeao oea
Galili rutu iava utuaepa rera sirova. Airo-
rovu tapo riakora airoa vara rutu varao
siitueiva.

Jisas Iava Varaua Tovoiva Aveke Rikui-ia
(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

✡ **23:32:** Ais 53:12 ✡ **23:36:** Sam 69:21 ✡ **23:45:** Eks 26:31-35; Hi 9:8 ✡ **23:46:** Sam 31:5 ✡ **23:49:** Sam 38:11; Lu 8:2-3 ✡ **23:50-51:** Lu 2:25

50-51 ✡ Oire uva iravu oirato voa toreparoepa. Rera vaisiaro, Josep eera Juda vo uruiaro iava vao oa oisoa vaisipaive oiso, Arimatia uvava rera-a vearoto torevoko vovouto eera. Reipa irara iava rera-a Kaunsel irara voea vo Jiu. Ari ita, ira ro viapau oiso voeao Kaunsel irara vo vovouaro sirova utuparo vao Jisas kopii piepa vovou. Ari oisoa Pauto vo Saraarore rugooparo vare tuepaoro.

52 Ira-a ro ira Pailat iare avaroepa Jisas kopii aresa rera ruvara-ia.

53 Oire uva va-a vao oa iava vo kopii rere piereva rera tavurusa popotepaua-ia varoua. Oa iava rera tovoreva oavu-ia tova urui. Uva voa-a vo uva rikui tekaiva ravaavira aveke-ia rirova voari tuariri uva oirara-ia viapau oisoa irai tovapaive.

54 Oire uva vo voki-a vao orekerovu ravaapa voki aue iare Sabat voki oa-ia Josep vao purareva. Oa iava Sabat vokipa tutuu pieva oiso ra karekepe.

55 Oa iava vairo riakora Jisas sirova utuaepa Galili rutu iava, airoa Josep sirova ita utuaepa voare vo tova siituesa oiso, Apeisi avu ragavira rera tovaparevoi? Oire uva va-a eva oa tapo kekeiva.

56 ✡ Uva rera siitueivoiva, vorevira kareaepa ora vairo vo uruiaro iare. Oa iava voa korovo oviro ravaasa kareaepa varao vearopa geesi oviro. Oire uva Sabat voki-ia reareaaepa oiso osa oisoa purapape Reo Taisi.

24

Jisas Toreroepa Vorevira Tootoopaoro (Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

1 ✡ Oire uva rovo voki rutu-a vao wik vituaro iava, ovokia-ia avaaepa tova iare vo ovirova varao riro geesi oviro aue korovo oara ravaa rovoiva.

2 Uva avekere vura ragaiva iria pekaiva vo tova riaaro iare. Oa iava viapau vo tova-ia toupaeva.

3 Uva va-a eva oa iava voa koataaepa. Oire uva voa viapau rera iava varaua kekeiva Turaro Jisas.

4 ✡ Oa iava rirovira rugorugoo iraopaoro vavagisipaaepa rutu. Uva voa aitereivu oiratoarei kekeiva, ovusa voavi ruvara-ia torepasiepa. Aiterea iava kuvupara rutu sisikorepaiva.

5 Oa iava rirovira rutu uririaepa vo riako vairo. Oire uva takua viropa rasiua arore. Vo ovusa vaiterei oiso vairore purasiepa, “Eake-a vao oare rore taraapatai ro tootooto vova kopii irara voaro?

6 Viapau oiso vo touparevoi. Ira vorevira toreroe. Ari ita, vo reore rugoo iraota oa vaterevora visiipa vo osa Galilia touparevora.

7 Vo uva oiso puraroepa, *Ragai vatepaivoi rara vuri irara keripa irara vavaearo iare. Ra ragai tapaive evao parikou-ia rara. Oire uva vo pevapa voki-ia toreravere vorevira.*”

8 ✡ Oiso osa iava vo reore rugooaepa Jisas oa purarevora.

9 Oire uva tova tavukiaro kavuoro vorevira kareaepa katai tau katai (11) disaipel tavisa ora oearovu rutu.

10 ✡ Oiso Maria o Makdala iava, ari aue Joana, ari Maria Jems aakoaro airoa rutu toupaiva. Ora airorovu airoa tapo toupaiva, ovusa vo reo iava vao voea aposel irara tavipaiva.

11 Ari voeao aposel irara keapaaepa oiso, Kiuvu reo raga-a oa tavipaivoi. Oa iava viapau oiso vo riako vo reoaro oirao piepaiva.

12 Vo osa Pita ikauvira avaroepa vo tova iare. Oa iava takuro viropa uva voa kokepareva. Uva varoara raga kekereva osa voa toupaiva. Oa iava vorevira voreroepa kepa iare. Osa iava rirovira rutu rugorugoo iraoparoepa tavetavepaoro va-ia vao oa karekeepa.

Aitereivu Jisas Tapo Vokapasiva Vo Raivao-ia Vo Emeas (Mak 16:12-13)

13 Oire uva vo voki raga-a vao oa-ia aitereivu voea iava vokapasiva gare uruivi iare. Va vaisiaro aue-ia, Emeas. Aue iava Jerusalem-ia oisoa vo raiva-ia avapaave voare Emeas. Uva aue-ia oisoa uvuipape voare katai tau katai vuuta rutu (11 kilomita).

✡ **23:56:** Mk 16:1; Eks 12:16, 20:10 ✡ **24:1:** Lu 23:56 ✡ **24:4:** Ap 1:10 ✡ **24:8:** Jo 2:22 ✡ **24:10:** Lu 8:1-3

14 Oa iava voa vokapaoro avapasiepa
varao rutu-ia ora reopaoro oara kare-
keepa.
15 Oire uva voa ora reopaoro vokapa-
siva. Uva rera Jisas vaiterei ruvara-ia
ora karekeroepa. Oa iava vaiterei tapo
vokapaoro avaparoepa.
16 ✡ Ari vaiterei iava osireiara aauepa.
Oa iava viapau oiso rera eveipasiva oiso,
Jisas ro-ia.

17 Oire uva oiso vaitereire puraroepa
vaiterei akeoro, *"Eake-a vao oa-ia ora re-
opaoro avapasiei?"* Uva oisi-a oiso osa
puraroiva, ruusiva siraooro rutu.
18 Oa iava iravu rera vaisiaro, Kliopas
rera aatooro oiso puraroepa, "Riro irara
rutu ouruirovu iava vo-ia Jerusalem-ia
toupaivoi. Ari vii vai pasi kataito, viigoa
viapau pasi taraipauei vao-ia oa kare-
keerao oiso Jerusalem-ia vo vuutao raga-
ia, raa?"
19 ✡ Uva vaiterei akereva Jisas oiso,
"Eake-a?"

Oa iava oiso purasiepa, "Auoro! Vao-ia
oa karekeei ro-ia Jisas vova Nasaret eera
profetato. Ira oisoa riro gorupa kovoro
purapareve, ora riro gorupa reoro tapo vo
Pauto osireiaro-ia ora vo tapo oirara rutu
osireiaro-ia.
20 Aue tapo uvare voeao reipa irara pris
irara ora voeao tuvetuvepa irara vigei
voeaaro rera tovoivorao voeao gavman
irara vavaearo-ia. Oa iava voea gavman
irara reo goru puraivorao rera uposa. Uva
rera tapaivorao evao parikou-ia.
21 Ari ita, voari tuariri uva oisoa igei
rera oirao piepaio, Eera ira voea oirara
karureverea Isrel-pa irara vova tuukea-
ia. Iu. Ora oreovu tapo vao iava rera
vo kopiiaro isivaaro iava vo vokio-ia vo
pevapa voki vo vokio.
22 Ari ita, airovua vairo igei iava airoa
igei sita pieivoi rutu. Uvare vokipaua rutu
vokiae voarire tova-ia.
23 Oa iava voa viapau rera iava Jisas
varaua kekeivo. Osa iava vorevira voreae
igei tavisa. Ari ita, uva voa oearovu en-
selpa irara tapo kekeivo oea oiso puraae,
Ira tootoovira touparevoi.
24 Oa iava oearovu igei iava voare tova-
ia tavariivo. Uva oisi raga ita va kekeivo
oiso osa vo riako taviae. Vo uvare voa
viapau rera kekeivo."
25 Oire uva Jisas vaitereire oiso pu-
raroepa, *"Ari ita, viapau oiso visii-a ru-
gorugooa vaiei. Uvare visii iava sopaura
vavagisi iraopapeira. Oa iava viapau vo
reoro oirao piepataveira profet irara oara
iava oisoa tavipaave voari tuariri.*
26 ✡ E apeisi-a? Esa pasi viapau
taraipataveira oiso, Vo raga osa Krais si-
itoka ou rovo iraoreve, oire ra utupavira
rera vaaro keraria ora gorua oureve?"
27 Uva vova varao rovoepa Moses vo
reoaro-ia vo pou virosa voea rutu profet
irara. Oa iava vaitereipa siposiporeva
oiso vo reo rutu varao oara Tugoropa
Vuku-ia oisoa toupaive, vo reoro iava
rovopaoro oreoroa rigatoiva Moses ora
profet irara. Oara rutu oisoa rera raga
iava tavitavipape.
28 Oire uva vo urui iare tutuuiva vao
oa iare avapasiepa. Oa iava Jisas oiso
rovoroepa ra vo urui-ia vaiterei veraoro
putereve rera raga avaoro.
29 Vo osa rera voresivoiva, oiso
purasiepa, "Vo tou rovori vegei tapo.
Uvare ravireo rokorevoi. Uva rupasa
auepai." Oire uva vaiterei tapo tousa
koataroepa.
30 Oa isivaaro iava aiosa auepaaepa.
Uva vaiterei tapo pauroepa rera Jisas.
Uva bret oureva va-ia vearo vaisi purasa
Pautoa-ia. Oa iava vaitereipa va puteput-
ereva vaiterei vatevatesa vara.
31 Uva oisi-a oiso osa va purarevoiva,
vaiterei iava osireiara karu piropa ro-
roiooro. Oa iava vearovira rutu rera-ia
taraisiepa rera eveioro. Uva va isivaaro
iava vaiterei arova opesikoroepa avaoro.
32 Oire uva ora reopasiepa vaiterei
raga oiso, "Ari ita, vo osa vokapavevo
raivaaro, ovusa vegei tavitaviparevo aue
iava Tugoropa Vuku vituaro iava. Uva
oiraopavira ita, vegei iava vovouisirei
roruoro rirovira rutu kovatae rera vo
reoaro sovooro."
33 Oire uva vo voki raga-ia Jerusalem
iare vore karesiepa katai tau katai (11)

✡ **24:16:** Jo 21:4 ✡ **24:19:** Lu 7:16, 13:33 ✡ **24:26:** Hi 2:10; 1 Pi 1:11

disaipel iare pou virosa ora oearovu. Uva ora guruaepa voea rutu
34 ✡ oiso puraoro, “Oiraopavira rutu Turaro Jisas vorevira toreroi Saimon ira kekerevo.”
35 Oa iava voeapa siposiposiva varao iava oara vaiterei iare karekeepa raivaaro. Uva oiso purasiepa voeare, “Easi eera vegeipa bret puteputerevo. Oa iava rera-ia taraiveie rera eveioro.”

Jisas Ora Karekeroepa Rera Voeaaro Iare Disaipel

(Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

36 Oire uva oisi-a oiso osa ora reopaoro toupaiva, ovusa Jisas voea vuutaaro-ia ora tore pieoro ora karekeroepa voea iare.
37 Uva rirovira rutu ora sitaaepa. Oa iava uriripaaepa rutu oiso keapaoro, Iravu uraurato tugarato ira voea iare pouro viroi. Oa iava rera kekeivoi.
38 Uva voeare oiso puraroepa, *“Eakepa vurivira rutu ora sitatai? Ari eakere visii iava sopaura ragai-ia vakuvaku asapai?*
39 ✡ Ragai vavaearo keketa ora ragai kokotoaro viupara kekesa. Easi ragai raga-a vao, ragoa toupaavoi. Oire ragai-ia pituta ora visii varaaro iava vavaeara, uvare tugaratoa-ia viapau keruara vai toupaiveira oiso osa varao oara ragai-ia toupaivoi oara kekepatavoi ragai-ia.”
40 Oire uva oisi-a oiso osa puraroepa ora rera iava vavaearei karekeoro ora kokotoarei voeapa.
41 Oa iava rirovira rutu roru iraopaiva. Ari touvira viapau rera oirao piepaiva rutu. Uva rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa. Osa iava voea akereva oiso, *“Esa aioara vaiei voraro?”*
42 Oa iava rerapa ataria vateiva oa oriiva.
43 ✡ Uva va ouoro va aioreva ovusa rera siituepaiva rugorugoo iraopaoro.
44 Oire uva voeare oiso puraroepa, *“Voari tuariri uva visii tapo toupaavora, uva visii taviavora vo reoro rutu iava varao ragai iava vo Reo Taisi-ia vao Moses vaaro, ora varao rutu oara rigatoiva profet irara vao-ia Vukua voea vaaro, ora vo Sam. Uva vo reoro rutu-a varao oara oiraoei.”*
45 Uva va-a vao oa-ia voea vovouaro roroio piereva. Oa iava Pauto vo reoroaro-ia taraiaepa rutu.
46 ✡ Osa iava voeare oiso puraroepa, *“Tugoropa Vuku oiso purapapeira, Krais tavaka vo vavataaro kae rovo iraoreve. Oa iava vo pevapa voki-ia vorevira torerovere taru tova tapi iava.*
47 Oa iava rera vo kovoaro iava siposipo iraopaivere vo oirara rutupa voraro rutu okovoa-ia raiva purareva Pautoa iare. Ra va iava voea iava sopaura oaive vorevira pore piro vova vuri vovouro oaive. Oire ra Pauto voea iava vuriara oaive verareve. Uva vova Jerusalem-ia vo siposipo vao rovo iraopatavoi rara.
48 ✡ Uva uvui iraopatai ra vara iava varao siposipota oara keketavo rutu.
49 ✡ Oire uvuta! Va-a vao-ia oa iava Aite taviroepa voari tuariri, ira-a ro ira visiipa vatepaavoi Tugoropato Uraurato. Uva rera sipoavere visiipa vo osa vo urui-ia Jerusalem urui-ia tou rovota. Oa-ia visii iare va vao rera vo goruaro vuvuiua iava varapere visii-ia okovorovu purapasa oearovupa oirara vao Pauto vo kovoaro.”

Pauto Jisas Kae Piereva Vuvuiua Iare

(Matyu 16:19-20; Aposel 1:9-12)

50 ✡ Oire uva voava vo voea tuvetuvereva aue-ia ruture Betani-ia. Oa iava vavaea kae piereva voea vateoro viraakrovopaivoivaoa vao Pauto vo goruaro iava.
51 ✡ Oire uva voa-a vo uva voea viraakopareva touvira, ovusa Pauto rera kae piereva vuvuiua iare.
52 Uva voa raga rera-ia Jisas vuurapa vaisi pura, Jerusalem iare voreaepa. Oa iava rirovira rutu rorupaiva rutu.
53 ✡ Oa iava vao oisoa vokiara rutu-ia Rovopa Kepa-ia Tempel toupaive. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro rorupaive rera-ia.

✡ **24:34:** 1 Ko 15:5 ✡ **24:39:** Jo 20:27 ✡ **24:43:** Ap 10:41 ✡ **24:46:** Ais 50:6; Hos 6:2 ✡ **24:48:** Ap 1:8 ✡ **24:49:** Jo 14:16; Ap 1:4 ✡ **24:50:** Ap 1:12 ✡ **24:51:** 2 Kin 2:11 ✡ **24:53:** Ap 2:46

JON
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Iravu-a ro Jon katai tau erao disaipel iava rera, ira oisoa kaviko iraopareve rutu Jisas. Vaitereo ora Pita aiterea oearovupa disaipelpa irara oisoa irapasi. Uva Jisas vo araoreire keeraroepa ora Jems vo osa sara kovo purapasiva atari oupaoro ora aitetoa tapo Sebedi (Mk 1:19-20). Oa iava aiteto kavuoro utusiepa ora kovopa iraraaro Jisas sirova utuoro.

Oire uva vo rera vaaro-ia rigatoa Jisas iava poeravira rutu tavitaviroepa oiso, Rera raga Pauto ira oiravira karekeroepa vo rasio-ia toupasa oiso rutu osa vigei oirara. Uva viapau riroara vai siposipoara vai rigatoreva Jisas vo kovoaro iava, viapau. Ari Jisas vo siposiporoaro iava ora rera vo kovoaro vituaro iava rigatoreva Jon, oiso ra oirara uvuipaai ra roroiovira taraiave oiso, Jisas-a ro Krais, Pauto Ovi-itoaaro rutu. Ira iavirava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi oupe vo rera vaisiaro-ia ora rera vo goruaro-ia.

Uva Pentikos Voki isivaaro-ia Jon toupareva Pita tapo vo Jerusalem-ia (Ap 3:1, 4:23). Oire vaitereo aiterea Kristen irara tauvasiva voeao oea oisoa Sameria-ia toupaive (Ap 8:14-25).

1. Aviavi pie reoro aue iava Pauto vo Reoaro rera raga ita Krais, 1:1-18.
2. Jon Baptais vo tavitaviaro iava, ora vo osa Jisas rera vo kovoaro rovopasa voeao disaipel ropo rovoreva, 1:19-51.
3. Voraro virireva Jisas rera vo kovoaro ravoto kovoro purapaoro, okovoroa iavirava lotupa irapa irara Jiu reoa puraiva Jisas kopii piesa, 2:1-50.
4. Jerusalem-ia toupaoro disaipel irara siposiporeva ora rera iava. Oa iava oeavu rera kotoiva evao parikou-ia, 13:1–19:42.
5. Jisas tova tapi iava vo pevapa voki-ia vorevira toreroepa. Oa iava disaipel irara iare ora karekeroepa, 20:1-29.
6. Vo toupai vao vituaro iava oa iava Jon vo vukuo rigatoreva, 20:30-31.
7. Galili-ia Jisas disaipel tapo toureva, 21:1-25.

Reo-a Vao Oa-ia Tootooa Toupaiveira Oa Oiravira Karekeepa Ro Vaisiaro Jisas Krais

1 ✡ Voari tuariri vo uva vo rasio pura asavira touva Reoa raga touva. Oa-a Reoa oa Pautoa tapo touva. Uva oisi-a eisi osa Pauto toureva, osa-a eisi osa Reoa raga touva.
2 Oa tuariri rutu Pautoa tapo touva.
3 ✡ Oreoa orekerovu rutu vituaro. Oa iavirava Pauto orekerovu rutu purareva. Ari ita, viapau oiso oai oraivai raga iava karekeepa. Viapau. Ari Reoa raga-a orekerovu rutu vituaro.
4 ✡ Oa-a Reoa Tootooa rutu vituaro. Oa iava va Tootooa oirara rutupa Aviavia.
5 Uva va-a eva Aviavia oa rupapa aviavia vatepaiveira vare roropaoro. Osa iava eisi rupa viapau oiso vo Aviavi papupaiveira.
6 Oire uva iravu oirato urioroepa rera vaisiaro Jon, ro ira arureva Pauto.
7 Ira urioroepa oiraopa reo siposiposa. Va iava vao Aviavia tavitaviroepa voea rutupa, oiso ra va iava vao Aviavia uvuoro oirao pieive.
8 Uva rera-a viapau oiso va eva Aviavia. Viapau. Ari eera urio ragaroepa va iava vao Aviavia tavitavisa.
9 Oaviavia rutu-a eva oiraopa. Oa oirara rutupa aviavia vatepaiveira. Rera-a eera Aviaviaro oirara rutupa ira urioroepa vo rasio iare.
10 Oa raga-a eva Reoa oa urioepa vo rasio-ia tousa. Uva rera-a ro ira iavirava Pauto vo rasio rutu purareva. Uva oirara voea vo rasio-ia oisi iavirava viapau oisoa rera eveipaive.
11 Osa iava vararoepa vo tousa uva purareva rera voaaro. Ari ita, uva viapau oiso voeao rera voeaaro rutu rera ouiva.
12 Vo ovusa oearovu raga voea iava rera eveioro rera ouiva voeao oea oisoa rera-ia oirao piepaive. Oa iava voea vo vovouroaro-ia taraipaoro voea reesireva, ra oiso toupaive rutu, voea-a Pauto ovii iraraaro rutu.

✡ **1:1:** Kl 1:17; 1 Jo 1:1 ✡ **1:3:** Hi 1:2 ✡ **1:4:** Sam 36:9

13 Ari voeao oea oiso toupaiveira, Pauto ovii iraraaro viapau oiso eisire voea kavauivora aite irara ora aako riakoro oaive. Ora viapau oiso varaua raga vo ruipaaro-ia. Ora viapau oiso vo oiratoa raga vo ruipaaro-a. Viapau. Ari Pautoa raga ora rera vo ruipaaro-ia voea kareke piepareveira oiso rutu, ra oiso toupaive, Rera ovii iraraaro rutu.
14 ✡ Oa raga-a vao-ia Reoa oa oiravira ora poreepa. Osa iava igei vuutaaro-ia toureva. Oa iava igei rera vaaro keraria kekeiova. Vao keraria-a rera vaaro ro-ia Kataitoa raga Oviito Aite ira arureva oa iava urioroepa. Ira-ia vereopa vovou toupaiveira ora aue oiraopa pitupitu. Oara rutu iava agasiroepa.
15 Uva Jon Baptais rera iava tavioro oiso puraroepa, “Eera oirato tuariri rutu ira iava visii taviavora oiso-ia, Ro ira ragai sirova uturovere ira ragaipa reiparoveira. Eake iava? Uvare tuariri rutu toureva ovusa ragai kavau asavira touava.”
16 Ari ita, vigei rutu ovatevatearovu rutu vorevoreripavira sirao vatero oisoa oupape rera ruvara-ia. Varao oara rutu iava agasiroepa.
17 ✡ Eake iava? Uvare Pauto vigeipa Reo Taisi vatereva Moses vavaearo-ia. Ari va vao riroa rutu vereopa vovou ora oiraopa pitupitu oara rutu Jisas Krais iavirava karekeepa.
18 Viapau oiso irai gare visivi Pauto kekereva. Viapau rutu. Ari rera raga ro-ia Pauto Oviitoaaro ira Aiteto ruvara-ia oisoa toupareve. Oire uva va-a eva oa iava Aitetoa rutu iava oisoa vigei soporepareve.

Jon Baptais Tavitaviroepa (Matyu 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Oire uva Jiu iava voea reipa irara oearovu tauo purapa irara pris irara aruiva ora oearovu tapo Livai-pa irara voeao oea oisoa Tugoropa Kepa tokipaive. Oea Jerusalem iava urioaepa Jon akesa oiso, “Vii-a irouto?”
20 Uva Jon roroio pievira rutu voeapa siposiporeva. Uva oisi siposipopaoro viapau oiso voeapa oreoi vairupaoro oai vataupareva. Ari oisi raga siposipopareva oiso purapaoro, “Viapau oiso Krais-a ragai ro ira roporeva Pauto, oiso ra Jiu-pa irara tuvetuvereve.”
21 ✡ Oa iava rera akeiva “Ari apeisi-a. Vii-a profetato Ilaija, eke?” Oa iava oiso puraroepa, “Viapau.” Uva oiso ita puraaepa, “Asi rera vai-a vii ro profetato viigoare tuepaioveira. Ro ira iava tuariri reo purareva Moses?” Uva voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Viapau.”
22 Osa iava rerare oiso puraaepa, “Ari irouto-a vii? Igei oiso ruipapaiei ra voeao oreoiaro pukoio oea igei aruivoiva, urioie. Apeisi-a oiso osa purapauei ora vii ragare?”
23 ✡ Oa iava Jon oiso puraroepa profetato Aisaia vo reoroaro sirova utuoro, “Ragai-a iravu gisipoaro. Ragoa vo toupaoro raaka tapi oiso keeraparai, Turaro vo raivaaro torevokota.”
24 Uva Farisi oearovu aruiva ora voea raga iava. Oa iava avaaepa rera iare.
25 Uva rerare oiso puraaepa, “Ari viapau vii-a Krais, eke viapau vii-a Ilaija, ora viapau vii-a profetato. Vosa viapau Krais vii, uva apeisi ragavira vii reesirevora oa iava oirara rutu baptaisparivoi?”
26 ✡ Oa iava Jon voeare oiso puraroepa, “Ari ita, voea baptaispaaveira uukoa raga-ia. Vo ovusa visii vuutaaro-ia iravu toupareveira ira viapau eveipataveira.
27 Ro ira ragai sirova utuparoi. Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra rera vaaro iava tasipa tuukea karua.”
28 Vo reoro rutu purareva Betani uruia ovaratavu iava uuko ovi iviropavira vo ovio Jodan vo uva Jon oirara baptaispareva.

Jisas Ira-a Sipsip Kakae Pauto Vaaro

29 ✡ Uva vokipaua Jon Jisas tuereva osa vokapaoro urioparoepa rera iare. Oa iava Jon oiso puraroepa, “Va kekepata eva tauo puraso kakae Sipsip Kakae Pauto vaaro. Oa vuriara veravere oirara rutu iava vo rasio-ia.
30 Eera ira iava tuariri taviraepa oiso puraoro, Iravu oirato ragai sirova uturovere ira ragaipa reiparoi rutu. Eake iava?

✡ **1:14:** Jen 3:15; Re 19:13 ✡ **1:17:** Ro 3:24 ✡ **1:21:** Diu 18:15 ✡ **1:23:** Ais 40:3 ✡ **1:26:** Ap 1:5 ✡ **1:29:** Ais 53:7

Uvare tuariri rutu toureva vo osa kavau asavira ragai touava.
31 Ari ita, viapau vearovira rera-ia tarai rovoraepa. Oa iava urioraepa oirara rutu baptaisisa uukoa raga-ia ro oirato kareke pieoro voeaopa Isrel-pa irara."

32 ✡ Oire Jon oiraopa reo vatepaoro oiso puraroepa, "Uraurato tueavora ovusa vuvuiua iava vararoera oiso rutu osa kurue rera kukuearo ariaraaro toupasa.
33 ✡ Ari ita, viapau rera-ia tarai rovoraepa vo ovusa ro ira ragai arureva oirara rutu baptaisisa uuko raga-ia. Ira ragai tavirevora oiso puraoro, Uraurato kekerivere. Ira vararovere iravu kukuearo ariaraaro iare oirato. Eera ira oirara baptaispareverea rara aue-ia Tugoropato Uraurato. Oa iava aue-ia vukupaaverea Uraurato vo goruaro.
34 Uva ragai raga rera kekeava. Oa iava rera iava tavitaviparai oiso purapaoro, Oiraopavira rutu, uvare Pauto Oviitoaaroa rera ro-ia." Oiraopavira rutu Jon osa oiso puraroepa.

Jisas Disaipel Resura Oureva

35 Oire uva ovokivu vokipakouaro-ia Jon aitereivu tapo disaipeltoarei rera vaitereiaro toreroepa.
36 Uva voa-a vo uvava Jisas tuereva ovusa vokapaoro urioparoepa. Oa iava Jon oiso puraroepa, "Eva Sipsip Kakae Pauto Oviiaro."
37 Uva disaipeltoarei rera uvusiva ovusa oisi puraroepa oiso. Oa iava Jisas sirova utusa avasiepa.
38 Uva Jisas vaiterei akesa ora poreroepa ovusa rera sirova utupasiepa. Oa iava oiso puraroepa vaitereire, *"Eakere taraapasivoi?"* Oa iava rerare oiso purasiepa, "Rabai, ovu-ia touparivoi? Aa vo kepaoia?" [Ovaisi-a vao, Rabai porearo oiso toupai, Tisato.]
39 Uva vaitereire oiso puraroepa, *"Uriosi kekesa."* Oa iava avasiepa vo kepa kekesa voa oa-ia toupareva. Uva voa voeare vokiepa, vo uvare vo resura vuuta rutu-a vao oa-ia rera iare pousi viropa voa.
40 ✡ Andru, Saimon Pita araokotoaaro eera iravu vaiterei iava vaitereo aiterea Jon vo reoaro uvusivoiva, avaroepa Jisas sirova utusa.
41 ✡ Uva Andru araokotoare taraa rovosa avaroepa aue Saimon. Oa iava rera tavireva oiso, "Igei Mesaia kekeiovoi." [Ovaisia porearo-a vao oiso, Krais.]
42 ✡ Oa iava Andru rera tapo avaroepa Jisas iare. Uva voa Jisas rera kekeoro oiso puraroepa, *"Vii-a vao Saimon Jon oviitoaaro. Viigoa vaisiaro perea utupavira oiso, Sifas."* [Ovaisia porearo-a vao oiso, Pita eera Aveke.]

Jisas Filip Vaio Roporeva Ora Nataniel

43 ✡ Oire uva Jisas Galili iare vokioro Filip kekeoro rera tavireva oiso, *"Ragai sirova utuu."*
44 [Uva rera-a Filip aue iava Betsaida-ia, Andru vo uruiaro rutu vaiterei ora Pita.]
45 ✡ Uva Filip Nataniel kekesa avaroepa. Oa iava rera tavireva oiso "Ro ira iava tuariri Moses reoa rigatoreva Reo Taisi-ia. Ora aue tapo profet irara oea rera iava va rigatoiva, eera ira kekeiovorao ro Jisas Nasaret iava Josep oviitoaaro."
46 Uva oisi-a eisi osa iava Nataniel rerare oiso puraroepa, "Esa pasi oavu avu vai vearoa vai uvuipai avu ra Nasaret-ia karekepe, raa?" Uva va-a vao oa iava Filip rerare oiso puraroepa. "Urio ragau kekesa."
47 ✡ Oire uva Jisas Nataniel siituepareva ovusa urioparoepa rera iare. Oa iava rerare oiso puraroepa, *"Keketa ro-ia Isrelpatoa rutu. Ira-ia viapau kuuvua vai toupaivoi."*
48 Oa iava Nataniel rera akeoro oiso puraroepa, "E apeisi iava ragai-ia maraiuera?" Uva Jisas oiso puraroepa, *"Ari ita, vo osa Filip viire keera asavira tourevora ovusa fik ova vituaro-ia touparivora, ovokia-a eva oa-ia vii keke rovoavora."*
49 Oa iava Nataniel oiso puraroepa, "Tisato, vii-a Pauto Oviitoaaro. Vii Isrel-pa irara reraaro rutu Kingto."

✡ **1:32:** Mt 3:16; Mk 1:10; Lu 3:22 ✡ **1:33:** Ap 1:5 ✡ **1:40:** Mt 4:18-22 ✡ **1:41:** Dan 9:25 ✡ **1:42:** Mt 16:18
✡ **1:43:** Mt 10:1-6 ✡ **1:45:** Hi 11:1-6 ✡ **1:47:** Sam 32:2, 73:1; Ro 9:4, 6

50 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Vii tavipaavoi vao iava osa vii keke rovoa-vora fik ova vituaro-ia. Uva va vai-ia pasi oiraopau vao, raa? Uva utupavira oaravu kekepariverea oara vao-ia putepaiverea rara.”*
51 Uva Jisas rera ita vorerivira tavireva oiso puraoro, *“Oiraopavira rutu eisi osa visii tavipaavoi oiso, Vo utupavira vuvuiua keketaverea ovusa karu piro, ra purapu-rapa irara ensel keketa voa Pauto voeaaro ovusa voare ipapaave ora voava varapaave Oirato Oviitoaaro iare ragai.”*

2

Iravu Oirato Ira Riako Ouroepa Kena-ia

1 ✡ Vo pevapa voki-ia iravu oirato ri-akova oureva Kena-ia oiso Galili taere sovara-ia. Uva Jisas aakoaro voa kavatao kepa-ia toupaeva.
2 Uva Jisas-re tapo keeraaepa ora igei rera voeaaro disaipel va vao ora oupa pitupitu kekesa.
3 Uva wain ovi opesieiva, aakova Jisas tavieva oiso, “Voeao viapau wain ovi vaiei.”
4 Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, *“Riakova, ragai auearo. Viapau oiso vii auearo-a. Uvare ragai vo vuutaaro tugura asavira toupaivoi [ovuuta-ia ragai vaisiaro roroiovira kareke pieavere].”*
5 Oa iava aakova kovopa irara tavioro oiso puraopa, “Vosa eake reo purapareve visiire, uvuipatai ra oisi va sirova ututa.”
6 Oire uva voa toupaiva aue katai vatara (6) pitokaara avekeara oara-ia Tugoropa Sisu oisoa purapaive vo vavaeara oaive-ia aue Jiu. Oara oisoa uvuipape vo osa vara uukopaoro vara agasi piepaive oiso uvuivira erao tau (20) galen ora vo peva tau (30) galen aue uuko vo kataiva-ia pitokava.
7 Oa iava varare Jisas voea tavireva oiso, *“Uukoara vai kuvuta vo pitokaara rutu-ia.”* Uva vara agasi pieiva rutu.
8 Jisas voea tavireva oiso, *“Oarai kokota. Ra ro vatesa avata ira aioa-ia tokipa.”* Oa iava varava avaaepa.
9 Oire uva rera ro ira vo aio-ia tokiparoepa vo ovi togovireva, ovusa wainvira ora poreepa. Uva viapau taraiparoepa oiso, Ovu-ia vo ovi ouivo. Vo osa voea raga kovopa irara taraipaaepa voeao oea vara-ia uuko kuvupaaepa. Oa iava rera ro aioa-i tokipato rerare ro riako oupato keeraroepa
10 oiso puraoro, “Oirara rutu vearopa oviro wain oviro roo pie rovopaiveira. Oire ra rirovira ukaioave, ra va isivaaro iava taru wain turi-ia akukuara raga ukaio ragaave. Uva viapau oisi eisi pieri. Uvare vo vuuta-a vao oa-ia vearopara wain oviro roo pieparivoi oirara rutupa vo oviro oara rukurivo.”
11 ✡ Oire uva vao rovopa rutu ravotoa Jisas oa purareva oiso Kena urui-ia Galili taere sovara-ia. Oa-ia rera vaaro keraria vo goruaro kareke piereva voeapa. Oa iava voeao disaipelpa irara rera voeaaro rera oirao pieiva rutu.

12 Uva va vao isivaaro iava Jisas Ka-paneam iare tavetereva aakova tapo, ora araoko irara, ora igei disaipel irara. Uva voa ovokirovu-ia vo urui-ia touiova.

Jisas Voripa Irara Sigureva Tugoropa Kepa Iava Aue Tempel
(Matyu 21:12-13; Mak 11:15-19; Luk 19:45-46)

13 ✡ Vo Tagausapa Vurei Pasova Vureipa Jiu vaaro tutuu pieepa oiso ra karekepe, ovusa Jisas Jerusalem iare iparoepa.
14 Uva voa Rovopa Kepa Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia oirara rutu kekereva, ovusa orekerovu-ia voriara ora tuutuu-paaepa aue-ia tapo sara kovoro purapaoro bulmakau kare, ora aue sipsip, ora kurue kare, vo kareo okarea-ia oisoa tauo pu-rapaive. Uva voa voea kekereva ovusa paupaaepa oisi eisi vara-ia ora piepaoro.
15 Uva kopirovu kekereva Jisas. Oa iava rera-ia aue purareva ragi vuruko. Osa iava va-ia voea oirara tarioreva voava vo Tempel-ia vo kareva aue sipsip ora bul-makau. Uva voea varaaro petopetoreva moniara voeao oea moni tavariopaaepa varao tapo tebolara voea varaaro.

✡ **2:1:** Jo 4:46 ✡ **2:11:** Jo 1:14 ✡ **2:13:** Diu 16:1-6 ✡ **2:16:** Lu 2:49

16 ✡ Uva va-a vao oa iava voeare oiso puraroepa voeao oea sara kovoro pura-
paiva kurue kare-ia, *“Vo kareva kosita viro. Opeita Aite oaa vo kepaaro oiso piepata, Vori oupa kepa.”*
17 Uva igei disaipel oreovure rugooiepa oa epao Tugoropa Vuku-ia oa oiso pura-
papeira, ‘Kasivarivira rugorugoo iraopar-
aveira vii vo kepaarore oiso vovoupaoro, ra vearovira touve.’
18 Oire uva va vao kekeivoiva, reipa irara Jiu iava oiso puraaepa, “Eake ravoto rutu-a vao oa-ia igei kareke pierivoiva, uvuipaiei ra vii-ia taraiio oiso, Viigoa eva vo reesiva touparivoi oiso piepasa, raa?”
19 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *“Tugoropa Kepa vao Tempel rigapata okepa rara tore pieavere ita vo pevapa voki-
ia.”*
20 Uva va-a vao oa iava voea Jiu oiso puraaepa, “Vo resura tau katai vatara (46) ivaro-ia vo kepao pauiva. Uva apeisi-a? Vo pevavi raga-ia voki uvuipauei ra vo kepao vorevira tore pieri, raa?”
21 ✡ Jisas vo kepaore Tugoropa Kepa Tempel oisi eisi puraroepa varaua vouao ora rera iava.
22 ✡ Oire vo tore vokiaro vo osa Pauto vorevira tova tapi iava rera tore piereva ovokia-a eva oa-ia igei disaipel rera vo reoarore rugooiepa vao oa purareva. Oa iava Pauto vo rigatoaro oirao pieiova ora vo reo vao oa purareva Jisas.

Jisas Oirara Rutu-ia Tarairoepa

23 Oire uva Jisas Jerusalem-ia toureva va-ia vao Tugoropa Voki Pasova Vurei vaaro. Uva riro irara rutu oravotorovu rutu kekeiva varao oara purapareva voa. Uva vara-a evara oara iava rera oirao pieiva rutu.
24 Osa Jisas viapau oiso voea vo oirao piearo oirao piepareva. Viapau. Oa-a eva vituaro iava viapau oiso voea vavaearo-ia ora tovoroepa.
25 ✡ Eake iava? Uvare taraiparoepa voea rutu-ia. Viapau oiso vavagisivira toureva ra irai rera tavireve vo oirara vo pitupitur-
oaro iava. Viapau. Ari rera taraiparoepa voea vo sopaaro-ia.

3

Jisas Nikodimas Tapo Ora Reoroepa

1 ✡ Iravu ro oirato toupareva rera vaisiaro, Nikodimas rataratаa vovoutoa rutu Farisi-pato. Uva iravu-a voea iava reipa irara Jiu voeaaro.
2 Ira urioroepa Jisas iare vokiaro oiso rerare purasa, “Tisato. Igei taraipaiei oiso, Pauto vii siporevora oiso rutu osa iravu tisato. Ari vosa viapau Pauto irai-ia tou-
pareve, ra viapau uvuipa ra vo ravotoro purapareve irai oara purapariveira.”
3 ✡ Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu oiso osa vii tavipaavoi oiso, Vosa ro ira viapau airepavira kavauro, ira viapau uvuiparoi ra Pauto vo Saraaro kekereve ora viapau Pauto vo goruaro sovopareve.”*
4 Oa iava Nikodimas oiso puraroepa, “Apeisi ragavira irai avukaoro uvuiparoi ra vorevira ita kavauro? E pasi uvuiparoi ra vorevira aakova kovuaro-ia koataroera vorevira rera kavaueve ita, raa?”
5 ✡ Oire uva Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu osa vii tavipaavoi oiso, Vosa viapau uukoa-ia kavau rovoro oirato, ora tapo vosa via-
pau Tugoropatoa-ia Uraurato ita kavauro, ira viapau uvuipa ra Pauto vo Saraaro-
ia koataro ora viapau Pauto vo goruaro sovopareve.*
6 Ari ro oirato ira oiravira kavauro eera oiratoa raga. Ari ro ira Tugoropatoa-ia Uraurato kavauro, eera oirato ira sopaaro-
ia Tugoropato Uraurato toupareveira.
7 Opeita rirovira rutu rugorugoo iraopau vo osa oiso vii tavipaavoi, Vore-
vira kavauu airepavira.
8 Kiuvu ora rera raga vo ruipaaro sirova utuparoveira uvarovu vuvurepaoro ava-
paoro. Uva rera vo gurukoaro uvu-
pariveira, ra viapau taraipau oiso, Ovu iava urioparoi, eke ovu-ia avaparoi. Ari ita, oirara rutu uvuipaai ra kiuvu vo goru-
aro kekepaive. Uva oisi-a eisi osa ro-
roiovira rutu Pauto vo Urauraaro ora rera vo goruaro eveiparivere vo osa vorevira kavaupau, ra airepa rugooro purari.”

✡ **2:19:** Mk 14:58 ✡ **2:21:** 1 Ko 6:19 ✡ **2:22:** Lu 24:6-8 ✡ **2:25:** Jo 6:61, 64, 13:11 ✡ **3:1:** Jo 7:50 ✡ **3:3:** Ta 3:5; Je 1:18 ✡ **3:5:** Ef 5:26

9 Oa iava Nikodimas rerare oiso pu-
raroepa, “Uva apeisi ragavira va vao
uvuipai ra karekepe?”

10 Osa iava eisi Jisas rerare oiso pu-
raroepa, *“Ari apeisi ragavira-a va-ia vao?
Uvare vii-a Isrel-pa irara tuvetuvepato. Oa
iava viapau va-ia vao roroiopauei, raa?*
11 Oiraopavira rutu oiso osa vii tavi
iraopaavoi oiso, Igei varao-ia reopaiei
oara-ia taraipaiei. Ora varao iava
siposipopaiovoi oara kekeiovora. Osa visii
vao vo reore isivapataveira oreoa vao oa
iava oiraopavira rutu siposipopaiovoi.
12 Visii tavipaaveira vara iava varao
vo rasio iava. Uva viapau vara oirao
piepataveira. Vosa visii tavia ita varao
iava vuvuiua iava, ra apeisi ragavira vara
oirao piepata ita rara, raa?
13 Viapau oiso irai vuvuiua iare
iparoepa. Ari Oiratoa raga Oviitoaaro-a
ragai ragoa vuvuiua kavuoro vararaepa.
Ira raga-a ita ragai Kataito.
14 Tuariri Moses brasva rakoru
toorotoa-ia kae piereva kuvau tapi iria pu-
rareva. Eisi raga ita osa Oirato Oviitoaaro
kae pieiverea rara evao *parikou iare.*
15 Ra oisi iavirava oearovu oirara rutu
iava ragai oirao pieive. Ra va iava Tootoo
Ovoi ouive.

16 ✡ *“Oreoa vituaro iava oiso toupai,
Pauto ora rera vaaro sirao vovou rutu
oirara rutupa vatepareveira voeao oea vo
rasio-ia toupaiveira. Eva-a oa vituaro iava
ro kataitoa raga Oviito voeapa vatereva,
oisore ra oirara rutu iava oearovu rera
oirao pieive. Ra va iava viapau opesiave.
Viapau. Uva uvuipaai ra Opesi Asa Tootoo
ouive.*
17 Pauto viapau oiso Oviito siporeva
oirara rovirieipasa voeao vo rasio-ia oiso
osa ro reo rovirieipato aue jas. Via-
pau. Ari eera siporeva vorevira voea kae
piepaoro voea oupasa ora rera iare.
18 Ro ira Pauto Oviitoaaro oirao
piepareve ira viapau rovirieia vai. Ari ro
ira viapau rera oirao piepareve eera ira
opesi ovoiroverea rovirieia-ia. Eake iava?
Uvare viapau Kataitoa raga Oviito Pauto
Oviitoaaro oirao piepareve.
19 Uva va-a vao rovirieia *vituaro oa oiso
toupai, Aviaviaro oirarapa oa-a vao oa pou
pirora vo tuaririvi vo rasio-ia, ovusa oirara
rupapa ruipapaaveira. Eake iava? Uvare
vuri pitupitu-a voea vaaro.*
20 ✡ Uva voeao oea vuri pitupitupa
ruipapaaveira oea aviaviava ora up-
opaaveira oiso reasipaoro, Teapi voea
vo pitupituroaro vuriara poeravira
karekepape. Eva-a oa iava viapau
uriopaaveira aviavia iare.
21 ✡ Ari ro ira oirao pie vovou rutu pu-
rapareve ira aviavia iare urioparoveira.
Oire ra va iava oirara vearovira rutu rera
vurapaive. Ra oiso puraave rerare, Eera
ira ora rera vo kovoaro purapareveira
Pauto vo rugooaro-ia.”

Jon Poeravira Rutu Siposiporeva Jisas Iava

22 Oire uva va vao opesieiva, Jisas rera
voeaaro tapo disaipel avaroepa oisore Ju-
dia Distrik sovara-ia. Uva voa igei tapo
toupaoro oearovu baptaispareva Jisas ora
rera vaisiaro-ia.
23 Uva aue tapo Jon Baptais voea rutu
tapo baptaispareva vo aue-ia Inon-ia aue
ruvara-ia Selim-ia uva oisoa toupaive
riroara uuko oviro. Uva oirara rutu iava
oearovu baptaisa ousa urioaepa voa.
24 Vo ovusa Herot Jon tovo asavira tou-
pareva tuukea-ia.
25 Uva va-a vao oa iava oreorovu kosi
pieiva Jon voeaaro disaipel ora iravu Jiu-
pato. Oreoroa-ia ora reopaaepa baptaisa
vo pitupituaro iava.
26 Oa iava voea disaipel Jon voeaaro
rerare avaaepa. Oa iava oiso Jon
tavipaiva, “Tisato, ro-ia oirato ira vii tapo
touparevora oiso Jodan-ia iviropavira uva
rera iava siposipoparivora, ira-a ro ira
oirara rutu iava voea baptaisparevoi ora
rera iava. Oa iava voea rutu rera iare
avapaae. Ari apeisi viapau oeai uriopaai
vii iare?”
27 ✡ Uva Jon voea vo reoaro pukopaoro
oiso puraroepa. “Vosa Pauto iraipa viapau
kovoa vai vatereve, ra viapau oiratoa vai
raga uvuiparo oavu avu vai purasa.
28 Ari ita, visii raga ita vao visiigoa vo
reo uvutavora oa puraavora tuaririvi oiso,

✡ **3:16:** Ro 5:8 ✡ **3:20:** Ef 5:11, 13 ✡ **3:21:** 1 Jo 1:6 ✡ **3:27:** 1 Ko 4:7; Hi 5:4

Viapau oiso Ropoto Krais-a ragai. Ari Pauto ragai ira pierevora. Oa iava iraraera rerapa ro Krais ira ragai sirova uturovere.
29 ✡ Oire vosa irai riakova vai oureve, ra rerapa oirape ro ira oira oureve. Ra sarato toreparo rera gisipoaro uvupasa. Ra oisi iava roruparevе rutu rera uvupaoro rera ro ira riakova oureve. Uva ragai tapo oiso rutu rorupaavoi, uvare sarato oaa ira iare oirara rutu ora gurupaaveira.
30 Ira vaisiaro uvui iraopa ra reiparo, ovusa ragai vaisiaro varapara."
31 ✡ Ro ira viara iava urioroera ira oirara rutupa reipa. Ari ro ira rasitoa iava karekero eera ita vo rasio iava rera-a. Ira varao rutu iava vo rasio-ia reoreoparoveira. Ari ro ira vuvuiua iava urioro ira oirara rutu-ia putepareveira eera.
32 Ira varao iava siposipopareveira oara rutu kekereva ora vara rutu iava uvureva. Ari viapau irai vara iava vo reoro oupaoro vara-ia goruvira rutu pitupareveira.
33 ✡ Vosa ro ira vo reo oureve, ra va iava goruvira vo reo-ia pitupareve. Ora tapo vosa ro ira iureve vo Pauto vo reoaro-ia, eera-a ira oiraopa pitupitu kareke piepareveira Pauto vaaro.
34 Uva Pauto Oviito arurevora, oa iava urioroera. Oa iava Pauto vo reoaro iava siposipopareveira. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato vatereva Pauto. Oa iava rera-ia vukuparoveira.
35 Ari ita, Pauto Oviito kaviko iraopareveira. Oa iava orekerovu rutu vateparevora rera vavaearo iare.
36 ✡ Ro ira Oviitoaaro oirao piepareve, ira-ia Tootoo Ovoi toupaiveira. Ari vosa ro ira viapau Pauto Oviitoaaro vo reoroaro sirova utuparo, ira-a eera viapau uvuiparoi ra Tootoo Ovoi oureve. Viapau. Ari Pauto vaaro kasipua ira-ia eera toupaiverea opesi asavira rutu.

4

Jisas Riakova Tapo Ora Reoparoepa Sameria Iava

1 Vo vuuta-a vao-ia oa-ia oeavu ratarataa vovou irara Farisi oea iava oreovu uvuiva vao oa oiso purapai, Jisas oearovu rutu oupaoro riro irara rutu disaipel baptaisparevoi. Oa-ia Jon-ia puterevoi rutu.
2 Uva viapau Jisas voea baptaispareva. Ari igei raga rera voeaaro disaipel igoa voea oirara baptaispaiova.
3 Uva Jisas oisi oiso-ia tarairoepa oiso, Farisi vo reoaro-a vao oa uvuivoi oiso, Oirara baptaisparevoi Jisas aue-ia Jon putepaoro. Oa iava Judia-ia kavuoro vorevira kareroepa Galili iare.
4 Oa iava vo raivao gaereva oa Sameria-ia vuruvuruiaaro-ia oisoa toupaive.
5 ✡ Oire uva riro urui-ia karero viropa vao Sameria taere-ia oa oisoa vaisipaive oiso, Saika vo rasio ruvara-ia Jekop oa tuariri rutu vatereva oviitoapa Josep.
6 Ouruia-a eva oa-ia vao uuko oupa riku oisoa toupaive oa purareva Jekop. Uva Jisas vokapaoro avaroepa voare. Oa iava varaua rerare raveraveepa riro kaekae voka-ia. Osa iava vo riku vao uukopa ruvara-ia pauroepa Jisas aue rutu torevokoaro-ia ravireo vuuta 12 klok.
7 Oire uva voava iriavu riakova Sameria-ia urioopa uukosa. Uva Jisas oirare oiso puraroepa, *"Ragaipa uukoa vai. Ragoa rirovira rutu uuko regaparai."*
8 Vo ovusa igei disaipel irara riro urui iare kareio viropa aio vorisa.
9 ✡ Uva va-a vao osa oira o Sameria iava rerare oiso puraopa, "Easi vii-a Jiupato? Oea viapau oiso Sameria-pa irara tapo paupaaveira. Uva ragai-a vao Sameria iava. Uva apeisi-a oiso osa iava eisi purauei oiso, *Ragaipa uukoa vai. Ragoa uuko rega iraoparai?"*
10 Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *"Vosa taraipau Pauto vaaro-ia vatevatea, ra oisi iavirava va iava ro-ia taraiu ira vii areparevoi oiso purapaoro, Ragaipa uukoa vai. Ragoa uuko regaparai. Oire ra oisi iavirava rera vai areri pasi vaore uukoa oa-ia Tootoo Ovoi toupaiveira. Ra oisi iava va iava vii vatereve."*
11 Oa iava riakova rerare oiso puraopa, "Turaro. Viapau baketa vaiei vii iria-iaro, uvare vo rikuo uukopa rokovira rutu toupai. Uva oisi-a eisi osa iava vo uuko eva oa-ia Tootoo Ovoi toupaivoi oa ovu ourivere, raa?

✡ **3:29:** Mk 2:19, 20 ✡ **3:31:** 1 Jo 4:5 ✡ **3:33:** Ro 4:11 ✡ **3:36:** Jo 5:24, 6:47 ✡ **4:5:** Jen 33:19 ✡ **4:9:** Mt 10:5

12 Oa-a vao uuko riku oa vatereva igeipa aaoto oaio Jekop. Aue iava uvare rera raga va-ia oisoa ukaioparo ora rera ovii iraraaro tapo, ora bulmakau raguiro, ora sipsip raguiro voeao rera voeaaro. Uva vii vai pasi rera vai-ia puteparivoi, raa?"
13 Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *"Ari ita, oiraopavira rutu oirara rutu-ia voeao oea vo rikuo iava ukaiopaaveira. Oea ita vorerivira uuko regapaaveira.*
14 Ari vosa irai vao-ia uukoa ukaioro oa vate ruipaparai, ra viapau vorerivira uuko regaparo. Viapau rutu. Oire uva vo uukoa-a vao oa vate ruipaparai, oa oiso rutu toupai tuputupue riku. Oa rera iava sopaua-ia toupaiverea. Oire ra voava vusivusipaive rerapa tootooa vatepaoro vao oa uvuipai toupaive vo vokiara rutu-ia."
15 Oa iava riakova rerare oiso puraopa, "Turaro. Vo uuko vate iraori ragaipa. Oa iava viapau uvuiparai ra voreripavira uri-opara uukopasa vo rara uuko regapara."
16 Osa-a eisi osa iava Jisas oira tavireva oiso puraoro, *"Avau vatuato oarare keerasa. Oa iava vorevira vore voreuvere."*
17 Oa iava Jisas aatoeva oiso puraoro, "Viapau ragai oiratoa vai oaa." Osa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *"Vii-a ita vao viigoa oiso purauei, Ragai viapau oiratoa vaiei. Ari ita, uva oiraopavira oisi ita eisi purauei.*
18 Eake iava? Uvare voari tuaririvi vo vavae rutuva oirara oisoa tou rovopari. Oire uva eera ita irava touparivoi, viapau oiso vii reraaro rutu-a. Ari ita, evo reo vii vaaro oiraopai."
19 Uva rerare oiso puraopa, "Turaro. Ragai vii-ia tarai iraorai oiso, Profetatoa rutu vii, viigoa ragai vo rugooaro sisiro iraopari.
20 ✡ Ari ita, voari tuariri rutu voeao Sameria-pa irara igei aao irara oaio oisoa vo pukuio-ia ora gurupaave lotupasa. Ari visii Jiu oiso purapatai, Vo uva Jerusalem-ia toupaiveira uva oirara uvui iraopaai ra voa Pautoa-pa lotupaave."
21 Oire uva Jisas oiso puraroepa, *"Ri-akova, ragai vo reoaro oirao pie iraori. Ovuutavu urioperea taru oa-ia viapau oiso lotutaverea Aitepa vo pukui raga-ia eva. Ora viapau oiso rerapa lotupataverea tapo Jerusalem raga-ia.*
22 ✡ Visii ropa lotupataveira ira-ia via-pau oiso taraipataveira. Ari igei Jiu igoa ropa lotupaioveira ira-ia taraipaioveira. Eake iava? Uvare Pauto vo kovoaro-a vao vorevira oirara oupasa ora rera iare ro iavirava ira Jiu-pa irara iava karekeroepa.
23 Ari ita, tutuu pievoi vo vuutapa eva oiso ra karekepe uva karekei. Ra oirara rutu oiraopavira rutu lotupaave vuurapa vaisi purapaoro ora voea vo urauraro oaive iavirava Aitepa ora varao voea vo vovouroaro oiraopara. Oeare taraa-pareveira Aite evoea oea oisi eisi ragavira rera-ia vuurapa vaisi purapaive.
24 Pauto-a uraurato. Oa iava uvuipaai oirara rera-ia vuurapa vaisi pura iraopaive. Vo osa ora voea vo urauraroaro iavirava vuurapa vaisi pura iraopaive, ora voea vo vovouroaro oiraopar rutu."
25 Uva riakova rera tavioro oiso pu-raopa, "Taraiparai oiso, Mesaia urioro-vere ro ira vaisipaiveira oiso, Krais. Vosa uriorovere, ra vigei tavireve orekerovu rutu iava."
26 Uva Jisas oira tavireva oiso, *"Easi ra-gai raga-a vao ragoa vii tapo ora reoparai."*
27 Uva oisi-a oiso osa puraroepa ovusa rera voeaaro disaipel igei igoa vorevira urioiepa. Oa iava rirovira rutu rera-ia rugorugoo iraopaiepa, uvare oira tapo eira riakova ora reoparoepa. Uva viapau oiso irai oira akepareva oiso, "Eake vai ou ruipapauei?" Eke, "Eakere vii Jisas eira tapo ora reopauei?"
28 Oire uva oira o riakova ora oira oiraaro kavuoro uuko kaepava pitokava kareopa riro urui iare oirara rutupa tavi-tavisa.
29 Oiso puraopa, "Avoeao, uriota oirato kekesa ira ragai vo pitupituaro sisiro iraorevo opitupitua oisoa purapaa voari tuariri. Oa iava ragai tavirevo. Esa pasi Krais vai-a vigei muvetuvepatoaaro, eke?"
30 Uva va-a vao oa iava riro urui iava urioaepa rera kekesa Jisas.
31 Ovuuta-a vao oa-ia uriopaaera

✡ **4:20:** Diu 11:29 ✡ **4:22:** Ro 3:1-2, 9:4-5

ovuuta-ia igei disaipel rerare oiso puraiepa, “Tisato. Tepa aio iraori taru.”
32 Oa iava igeire oiso puraroepa, *“Ragai oaravu aioara toupai. Oara-ia viapau taraipatai.”*
33 Uva igei raga disaipel oiso ora reopaiepa, “Easi pasi irai vai rerapa oai aioa vai siporevo?”
34 Oa iava Jisas igei tavioro oiso puraroepa, *“Ragai vaaro-a vao-ia aioa oa oiso toupaivoi, Ro vo ruipaaro sirova utuparai ira ragai arureva. Eva oa oiso toupai osa vao aioa oa aiopaavoi. Uva uvui iraoparai ra rera vo kovoaro opesi pie rovoa.*
35 *“Visii vao visiigoa oiso purapataveira, Vo resuraei touvira aue kekira, ra aio oupa vuuta karekepe. Ari oiso rutu visii tavipaavoi, Vuravurata ra riro irara keketa oea uriopaaveira ragai iare. Voeao oea sopaura oaive oiso toupai osa vo kuero okueroa vioro varavaravira toupai. Oea oiso rutu toupai, ragai oirao piesa auepaai.*
36 ✡ Voeao oea ragai vo reoroaro iava siposipopaiveira oea oiso toupaiveira takuraara vikipaiveira. Oea oiso toupai ragai vo reoroaro paupa irara vo oirara sopaaro-ia. Ovusa aia oearovu ita oea ragai vo reoroaro aviavi piepaiveira oea oiso toupai kuero rotupa irara. Oire vo reo uvupaoro oearovu ragai oirao piepaive. Ra va iava Tootoo Ovoi ouive. Eva-a oa vituaro iava voeao takuraara paupa irara ora kue rotupa irara voea rutu rorupaive, uvare ragai-ia oirao piepai. Eva rorua voearei vo kovoreiaro iava.
37 Oiraopavira rutu oirara oiso purapaaveira, Iravu raga-a vo kovo paupato ari iravu-a vo kovo kuearo rotupato.
38 Oisi-a eisi osa iava visii aruavora vo kovoro kueroaro rotupasa okovoroa evara viapau oiso pau rovotavora. Ari oeavu raga vo kovoro pau rovoivora. Va-a vao osa oirara siposipo rovoivora oeavu Vearo Siposipo ragai iava. Vo osa oirarapa Vearo Siposipo aviavi piepatavora. Oa iava ragai-ia oirao pieivora.”
39 Oire uva va-a vao oa iava riro irara Sameria vo uruio iava voea oira reoroaro uvuoro Jisas oirao pieiva rutu. Eake iava? Uvare oira eira oiso puraopa, “Ira ragai tavitavirevoi varao iava muariri oisoa oara purapaa.”
40 Oisi-a eisi osa iava voea Sameria-pa irara urioaepa rera iare. Oa iava rera pieoro oiso puraaepa, “Igei tapo vo tou rovori.” Uva vo vokirei-ia tou rovoreva vo urui-ia voea tapo.
41 Osa iava riro irara rutu rera raga vo reoroaro uvuoro rera-ia oirao pie iraoiva rutu.
42 ✡ Uva oirare oiso puraaepa, “Viapau oiso vii raga vo taviaro uvuoro eera oirao pieiovoi oirato. Viapau. Ari igei rera vo reoroaro uvuiovoi. Oa iava taraiiei oiso, O ari rera raga ro-ia ira oirara rutu vorevira oureverea vo rasio iava ora rera iare.”

Jisas Reito Kovopatoaaro Oviitoaaro Ravotovira Tore Piereva

43 Uva vo vokirei vareo opesiepa oarea isivaaro iava Jisas vo uruio kavureva Galili iare avaoro.
44 ✡ Uva va-a vao osa Jisas siposipopaoro voeare oiso puraroepa, *“Profetato ro reo topa piepato ira viapau vaisia vaiei rera oaiaro vo rera vo taerearo rutu-ia.”*
45 Osa iava Galili-ia kare uvirosa avaroepa. Uva voa Galili-pa irara rera-ia roru iraopaiva, uvare voea iare avaroepa. Uva voea tapo varao kekeiva oara purareva voa evoa Jerusalem-ia vo vokio-ia Tugoropa Voki oa-ia Tugoropa Vurei pura piropa aue Pasova vao Tagausapa Vurei.
46 ✡ Uva voava ita aue iare karero viropa Kena-ia vo Galili taere sovara-ia. Ouruia-a eva oa-ia uukoa wainvira porereva. Uva Kapaneam urui-ia iravu ofisato reito toureva. Ira oviitoaaro-ia upia toupaiva.
47 Uva Jisas iava uvureva ovusa Judia iava ora vaseroepa Galili iare uriooro. Oa iava rera iare avaroepa goruvira rutu rera tavisa, oiso ra vararo rera oviitoaaro porete piesa irapa tutuu pieepa oiso ra kopiiro.
48 ✡ Uva Jisas oiso rera tavireva, *“Vosa visii vao ravoto kovoro viapaua vai kekepata, ra viapau oirao pie vovouro vai purapata.”*

✡ **4:36:** Ro 1:13 ✡ **4:42:** 1 Ti 4:10 ✡ **4:44:** Mt 13:57-58 ✡ **4:46:** Jo 2:1-11 ✡ **4:48:** Dan 4:2

49 Oa iava rera ro ofisato rerare goruvira
rutu oiso puraroepa, “Reito. Ikauvira
varau. Teapi oviitoa oaa kopiiro.”
50 Uva Jisas oiso puraroepa rera aruoro,
“Avau oviitoara tootoovira touparevoi.”
Uva Jisas vo reoaro oirao piepaoro vore-
vira voreroepa.
51 Oire uva vaova kareparoepa ovusa
kovopa irara rera voeaaro raivaaro rerava
aivaroiva. Oa iava voa oiso rera taviiva,
“Oviitoara vorevira tootooroi.”
52 Uva oiso voea akereva, “Aa vo vuutao-
a vao oa-ia gare visivi tootooroi vorevira?”
Oa iava oiso puraaepa, “Ari aruvea aue-
ia ravireo sipoko. Oa rutu-ia upia rera
kavuvo.”
53 Oa iava aiteto oiso tarairoepa, O
ari vo vuuta raga ita-a vao oa-ia ragai
tavirevo oiso puraoro, *“Oviitoara vorevira
tootooroi.”* Oire uva oisi-a eisi osa
iava Jisas oirao piereva ora voeao rera
voeaaro, oea tapo Jisas oirao pieiva rutu.
54 ✡ Uva Jisas Judia iava urioroepa vore
Galili taere-ia. Uva va vao erao pie ravoto
oa purareva voa vo Galili taere-ia.

5

Jisas Iravu Oirato Vorevira Porete Piereva Toko Rovua Vao Vo Betesda

1 Oire uva va-a vao opesieiva, oavu Tu-
goropa Voki Jiu vaaro pou piropa. Oa iava
Jisas Jerusalem iare iparoepa.
2 ✡ Uva voa-a vo Jerusalem-ia uva riro
ratao toupai sipsip ragui vaaro. Uva
oavu gareavi toko rovu toupaiveira oa
oiso vaisipaiveira, Betesda vo Hibru reo-
ia. Uva voa vo rovu vatuaro-ia ovavaevu
aue kiuvupa keparo toupaiveira.
3 Uva vo keparo-a varao kiuvupa keparo
oara-ia riro irara voosi irara, ora voearo
vuri kokoto irara, ora voearo oearoa oisoa
kerau upiaro iava kopiipaave. [Uva auere
voa oisoa tuepaoro toupaive vo osa ora
vurevurepe uuko rovu.
4 Aue iava uvare ovokirovu-ia Turaro
Pauto reraaro purapurapato ensel oisoa
varaparo vo rovu sovara iare vao toko
rovu voava va vurevurepasa. Oire ra
vo rovu vao ora vurevurepe. Ra iravu
ira rovoro vo rovu sovara iare, vosa
apeisi rera vaaro upia, oa iava vorevira
vearoro.]
5 Uva va-a vao osa oisoa iravu voa tou-
pareve vo kiuvu oupa kepa-ia. Ira vo
upiaaro aue rutu-ia uvuiepa vo peva tau
vo peva vatara ivaro rutu (38 ivaro).
6 Uva voa Jisas vo gerepa kekereva. Osa
iava rera-ia oiso tarairoepa, Riro kaekae-
vira rutu oisoa upiaparo. Oa iava Jisas
oiso rera tavireva, *“E oiso ruipapau ra va
iava eva vii vo upiaaro vorevira vearovira
karekeu?”*
7 Oire uva rera ro upiapato rera vo
reoaro pukooro oiso puraroepa, “Turaro.
Viapau oiso irai ra ragaivi siporeve uuko
rovu sovara-ia ragai tovosa vosa ora vure-
vurepe. Ari ragaivi raga ora akeake raga-
paraveira oiso ra avara. Vo ovusa oearovu
ragai-ia putepaoro voare ava rovopaave.”
8 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava Jisas rera
tavireva oiso, *“Toreu. Ra urua ouoro vava
vokari.”*
9 ✡ Oire uva ikauvira raga rera iava
varaua vearo ovoiepa. Oa iava vokareva
urua ouoro vao rera vaaro vava avasa.
Oire uva Sabat voki-a vao.
10 Oa iava Jiu rerare ro ira vorevira
poreteroepa oiso puraaepa, “Auoro. Sabat
voki-a vao. Oa-ia viapau rutu uvui
iraopauei ra ora vii vo uruaro kaepari vo
voki-ia vao Tugoropa.”
11 Oa iava voeare oiso puraroepa, “Easi
ro-a ira ragai vorevira porete pierevoi ira
oiso ragai tavirevoi, *Vii uruaro ouoro vava
vokari.*”
12 Oa iava rera akeiva oiso, “Iroutoa
rutu-a ira vii tavirevoi oisi osa iava vii
vaarova urua ouoro vava vokari, raa?”
13 Oire uva rera ro ira vorevira
poreteroepa ira viapau oiso taraiparoepa.
Uvare riro irara rutu oirara oea-ia ora
riroirooro Jisas avaroepa.
14 ✡ Uva utupa visivi Jisas rera tavireva
Tugoropa Kepa-ia Tempel rera kekeoro
oiso, *“Uvuri. Vorevira poreteue. Uva via-
pau rutu uvuipauei ra ita vorevira vuria vai
purari ita. Viapau rutu. Teapi pute pie upia
vai rutu ita vii-ia karekepe.”*
15 Osa iava avaroepa Jiu tavisa oiso,
“Rera-a ro oirato ira ragai vorevira porete
pierevorao aue Jisas.”

✡ **4:54:** Jo 2:11, 23 ✡ **5:2:** Nea 3:1 ✡ **5:8:** Mt 9:6 ✡ **5:9:** Jo 9:14 ✡ **5:14:** Mk 2:5

16 Oire uva oisi-a eisi osa iava rovoaepa
rera Jisas vuri piepaoro, uvare Sabat voki-
a oa-ia va eva purareva.
17 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Aite
oaa vokiara rutu-ia kovopareveira. Osa
raga ita ragai tapo kovopaavoi ita."*
18 ✡ Uva va-a vao oa iava voea Jiu oiso
vovoupaaepa rutu ra Jisas kopii pieive
rera upooro. Eake iava? Uvare viapau
oiso vao ragapa-a Sabat voki vo taisiaro
reo goru. Ari aue tapo uvare oiso pu-
raroepa, Pauto-a rera rutu Aitetoaaro.
Uva vo reo-a eva oa-ia oiso rutu rera raga
ora kareke pieparoepa Jisas, Oiso rutu
toupare osa Pauto.

Pauto Oviitoaaro-ia Reesia Toupai Kovo Purapasa

19 Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa
ora rera iava, *"Oiraopavira rutu oiso-ia
osa visii tavipaavoi, Viapau uvuiparai ra
ora ragai vo vovouaro iava oavu avu vai
puraa. Viapau rutu. Ari vao raga-a oa
purapaa oa kekeava ovusa Aitetoa oaa va
purapareva. Oire ra ragai tapo ita rera
Oviitoaaro ragoa uvuiparai oisi raga va
purapaa.*
20 Aite ruipa iraoroepa ragaipa, ra va
iava ragai kareke piereva varao iava
oara purareva. Uva ita, ragai tavirevere
okovorovu iava ita riropara rutu oara
varao-ia putepaivere rutu. Ra va iava
rirovira rutu rugorugoo iraopata vara-ia
tavetavepaoro.
21 ✡ Aite ro ira kopii irara vorevira
tootoo piepaoro voea vatepareveira
tootooa vorevira. Uva oisi raga ita-a eisi
osa oearovu vatepaavoi tootooa vorevira
voeaopa oea reesipaaveira ora ragaipa.
22 ✡ Aite viapau irai rovirieipareveira
taavaa vai-ia kort. Oara rutu varao
rovirieia purapa kovoro oara vatereva ra-
gaipa.
23 ✡ Oa iava oirara rutu uvui iraopaai
ra ragai vaisiaro kae piepaive osa raga
ita oiso uvuipaai osa Aiteto vaisiaro
kae piepaiveira. Ro ira viapau ragai
vaisiaro kae piepareve, eera ira viapau
Aite vaisiaro kae pieparevoi ro ira ragai
arureva vore rasito puaaro-ia.
24 *"Oiraopavira rutu oiso osa visii
tavipaavoi oiso, Ro ira ragai vo reoaro
uvupareve, eera-a ira ro oirao piepareve
ita ira ragai arureva oa iava urioraera,
ira-ia Tootoo Ovoi toupaiveira rutu. Ira
ita viapau oiso kortua-ia karekeroverea.
Viapau. Ari ira kopiia-ia puterevora vore
ivirooro Tootoo Ovoi vo raivaaro-ia.*
25 *"Oiraopavira rutu oiso osa visii
tavipaavoi oiso, Vo vuuta-a vao oa
karekesa auepapeira. Uva vo vuuta-a vao
oa karekeiei vo vokia-ia oa-ia kopii roro tou
irara Pauto Oviitoaaro gisipoaro uvuivere.
Oire ra voea evoea ragai vo reoaro uvuoro
tootooave rutu.*
26 Ari Aite-a Tootooa rutu vituaro, uvare
rera raga ita. Oa iavirava gorua vatereva
ragaipa rera Oviitoaaro. Oire uva ragai
tapo ita oisi raga ita toupaavoi osa rera,
Tootooa rutu vituaro.
27 Ragai-a vao Oirato Oviitoaaro ragoa
roporeva Pauto. Oa vituaro iava Aite ragai
vatereva reesia oirara rutu rovirieipasa
taavaa-ia kort.
28 Visii vao opeita rugorugoo iraopata
vaore oa oiso purapai, Tutuuvoi vo vuutao
oa-ia oirara rutu tova uruiro iava ragai
gisipoaro uvuiverea.
29 Uva tova uruiro iava kosipaa
piroverea voeao oea vearo pitupituro
purapaiveira. Oea vorevira toreaverea
taru Tootoo Ovoi rutu ousa. Ari voeao
oea vuri pitupituro purapaiveira oea
tapo ita vorevira toreaverea voea vo
pitupituroaro vo voriaro ousa taavaa-ia
kort.

Oearovuei Oea Oisoa Jisas-re Rutu Vaaro Rutu Vituaro Iava Oiraopavira Siposipopaiva

30 ✡ *"Viapau rutu uvuiparai ra oavu avu
vai puraa ora ragai vo vovouaro iava.
Vo reo oa uvuava Aite ruvara-ia oreoa-a
eva raga ita sirova utuparaverea oirara
rovirieipaoro kortua-ia. Uvare ragai vo
rovirieiaro-a torevokoa rutu. Uvare viapau
oiso ora ragai raga vo ruipaaro sirova utu-
paraveira. Ari ro raga vo ruipaaro sirova
utuparaveira ira ragai arurevora vore.*

✡ **5:18:** Jo 7:1, 19, 10:30-33 ✡ **5:21:** Ro 4:17, 8:11 ✡ **5:22:** Ap 17:31 ✡ **5:23:** 1 Jo 2:23 ✡ **5:30:** Jo 8:16, 4:34

31 *“Vosa ora ragai raga vo reoaro iava siposipopaa, ra va iava vo reo eva viapau oiso oiraopape.*
32 Ari iravu toupare ro Aite ira uvuiparoi ra ragai vo reoaro iava oiraopavira rutu siposipopareve. Taraiparai oiso, Rera vo reoaro oiraopai ragai iava, eisi osa oiraopai rutu.

33 *“Voari tuariri Jon iare oreovu sipotavora ragai iava akesa. Oa iava oiraopa reo rutu iava siposiporevora.*
34 ✡ Ragai viapau oiso rerare rugorugoo iraoparai rutu, Irouto ro ira ragai iava siposiporevora. Viapau. Ari oiso ruipa iraoparai ra Pauto visii vorevira oureve. Eisi osa iava vo reo puraavoi vo reo iava Jon *vo reoaro oisi osa ra rera vo reoarore rugoopata.*
35 Jon oiso tourevora osa vuravu aviavipava. Osa iava eisi oirarapa aviavia vaterevora. Oire uva oisi iava visii iava sopaura vearoepa. Oa iava poteku vuutavi-ia rorutavora rera vo aviaviaroia.

36 *“Ari oaravu epao oara Jon-ia putevoi vo osa ragai iava oiraopavira siposiporevora. Oara oiso toupai, Varao kovoara oara vaterevora Aite ragaipa oisore ra vara purapaa. Oara iava evara oirara tavipaiveira ra oiso taraipaave, Aite ragai arureva oa iava urioraepa.*
37 ✡ Uva Aite tapo ira ragai rutu iava siposipoparevora. Ari viapau oisoa rera gisipoaro uvupata gare visivi. Viapau rutu. Ora viapau oisoa rera puaaro kekepata.
38 Uvare tapo rera vo reoaro viapau visii sopaaro-ia toupaiveira. Eake iava? Uvare viapau eera vo reoaro oirao piepataveira Aite ira ragai arureva.
39 Ari ita, riro goruvira rutu Pauto vo rigatoaro aue Tugoropa Vuku vieipaoro va-ia tarai iraopataveira oiso rugorugoopaoro, ra oisi va iavirava Tootoo Ovoi oupata. Origatoa raga-a eva oa ragai rutu iava viaevira rutu siposipopaiveira,
40 vo osa ragai iare urio arapa reasipataveira vo Tootoo eva oupa arapa.
41 *“Viapau oiso ruipaparai ra irai ragai rei vaisi piepareve vova oirara.*
42 Ari visii-ia taraiparaveira visiigoa sopaaro-ia Pautoa-pa siraopa vovou viapau toupaive.
43 Aite oaa vaisiaro-ia urioraera. Uva viapau ragai vo reoaro uvupataveira. Vosa irai urioro vo ora irai raga vaisiaro-ia, ra irai vo reoaro uvuta.
44 Visii vao visiigoa oearovu raga ruvara-ia vuurapa vaisipa ruipapataveira. Vo osa viapau oiso rugoopata oiso, Vearopai vosa oai purape ra va iava Kataitoa raga Pauto ruvara-ia vuurapa vaisi oupe. Oire uva apeisi ragavira-a oiso osa iava uvuipatai ra ragai oirao pie iraopata, raa?
45 ✡ Viapau oiso ra ragai-ia rugorugoo ragapata oiso, Visii iava gasiaverea Aitepa. Viapau. Ari ro raga Moses ira oirao piepataveira oiso, Ira visii tauvareverea, ira-a eera ira visii iava gasireverea.
46 Vosa rera vo reoaro oirao pietavori Moses, oire ra oisi ragavira ragai oirao piepatavori tapo. Eake iava? Uvare rera-a eera ira ragai iava vo reo rigatoreva.
47 Ari vosa viapau vo reo *oirao piepata oa rigatoreva, ra apeisi ragavira ragai vo reoaro oirao piepata, raa?”*

6

Jisas Vo Vavae Tukupa (5,000) Aio Vateroepa

(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Uva vo reo opesieiva, Jisas toko rovu iava ovaratavu iare urioroepa. Vao toko rovu Galili-ia oa vaisipaiveira ovaisivu iava vao oiso, Taibirias.
2 ✡ Uva riro irara rutu riro ravotoro kekeiva oara purareva upiapa irara-ia. Osa iava rera sirova utupaaepa.
3 Uva-a vo uva Jisas iparoepa pukuia iare. Oa iava voa pauroepa igei tapo ae disaipel.
4 Oire uva Tagausapa Vurei Pasova vo vuutaaropa tutuu pieepa oiso ra karekepe. Evo voki-a Tugoropa Voki Jiu vaaro.

✡ **5:34:** 1 Jo 5:9 ✡ **5:37:** Diu 4:12; 1 Ti 1:17 ✡ **5:45:** Ro 2:17; Jo 9:28 ✡ **6:2:** Jo 2:11

5 Uva Jisas vuravurapareva. Oa iava
riro irara rutu oirara kekereva ovusa utu-
paaepa rera iare. Osa iava Filip akereva
oiso puraoro, *“Ovu-ia breteara vai voripai
voeaopa oirara, ra oarai aioive?”*
6 ✡ Uva oisi-a eisi osa Filip akeakeparoepa
vo osa rera raga taraiparoepa vao-ia oa
purapare rara.
7 Uva va-a vao oa iava Filip rerare oiso
puraroepa, “Vosa aue-ia erao vovoto kina
(K200) bret vorivio, ra pasi viapau vai
voea-ia uvuipe vo osa garepa visivi ouave
voea voeao-ia.”
8 Uva iravu disaipelto Andru aue
araokotoaaro Saimon Pita, ira oiso pu-
raroepa rerare,
9 ✡ “Iravu viovokoto ira vo touparevoi
ira varaaro vo vavae epao bret ora vaiterei
ataritoarei. Ari ita, uva viapau vai uvuipai
pasi voea-ia voeao-ia riro irara rutu.”
10 Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Voea
tavita, ra pauave evoa isiso kou ivara-ia.”*
Uva voea rutu uvuiaro-a voeao-ia oiso-ia,
vo vavae tuku rutu uvuiaro (5,000). Uva
voa-a evoa uva pauaepa.
11 Oa iava breteara ouoro Jisas vara-
ia vearo vaisi purareva. Oa iava voeapa
oirara vara roo piereva. Uva oisi raga ita
ataritoarei piereva voea roo pieoro, voea
vo ruiparoaro uvui pieoro.
12 Uva uvuivira aioivoiva, igei disaipel
tavireva oiso, *“Aio ururukoro guruta evara
oara touvira toupaivoi. Teapi oarai opesiko
ragape.”*
13 Oa iava vara guruguruiova. Uva katai
tau erao (12) pekuriara agasiepa vo vavae
iava vao bret vo ururukoro-ia oara iava
aiooro vukuaepa.
14 ✡ Oire uva vo ravoto vao kekeivoiva,
voea oiso puraaepa, “Oiraopavira rutu
rera-ia ro-ia, Profetato ira vo rasio iare
urioroera irare tuepavioveira.”
15 ✡ Uva Jisas voea-ia tarairoepa oiso,
Rera ousa uriopaai ora voeapa, ra oiso
toupareve, Voea reraaro reito king. Uva
va-a eva oa iava rera raga pukuia iare
voreroepa.

Jisas Toko Rovu Ivara-ia Vokapareva (Matyu 14:22-23; Mak 6:45-52)

16 Oire uva vuri eveveia-ia Jisas voeaaro
disaipel igei toko rovu iare varaiepa.
17 Uva uvuoa-ia kaeio viropa. Oa iava
va-ia toko rovu ivara-ia avaiepa, uvare
oiso vovoupaiepa ra Kapaneam iare avaio.
Uva rupaepa ovusa Jisas voa igei iare pou
viro asavira toureva.
18 Uva voa riro gorutoa rutu kiuvu
purepato igeire vusireva. Ira uuko rovu
sigasiga piereva.
19 Uva voa rera-ia tuepaoro avapaiepa
aue uvuiaro-ia vo peva vuuta, eke vo
resura vuuta rutu-ia (6 kilomita). Uva
voava ora poreiepa Jisas aivaro rera
kekesa, ovusa toko rovu ivara-ia voka-
paoro utuparoepa. Uva voa-a vo uva
uvuoa iare tutuu pierevoiva, uriripaiepa.
20 Oa iava voa igeire oiso puraroepa,
*“Asi ragai-a vao. Ragoa visii iare uturai.
Opeita uriri ragapata.”*
21 Oire uva voare uvuoa-ia rera kae
pieoro rera-ia rorupaiova ovusa ikauvira
uvuoa vo pou piropa uvare avapaiepa.

Jisas-re Taraapaiva Oirara

22 Uva vokipavira voea oirara touvira
toupaiva iviropa varata-ia vao toko rovu
iava. Uva Jisas viapau vo uvuo-ia kaero
viropa igei tapo disaipel. Viapau. Ari igei
raga vo uvuo-ia ipaiepa avaoro. Eisi osa
iava oirara taraiaepa, uvare katai uvuovi
raga oa voa touva. Oa iava Jisas viapau
voea tapo avaroepa va-ia.
23 Ari ita, vo osa oaravu uvuoara
Taibirias iava vara voavi ruvara iare vera
piropa vovio uva Turaro breteara-ia vearo
vaisi purareve, vao oa aioiva.
24 ✡ Oire uva voea oirara rutu roroaepa
Jisas-re ora disaipel. Uva viapau oiso
voea kekeiva osa voa toupaiva. Oa iava
ipaaepa uvuoara-ia Taibirias iava oara-
ia urioaepa. Uva aue iare Kapaneam-ia
avaaepa rerare Jisas voa taraasa.

Jisas-a Bret-ia Vuvuiua Iava Va-a

25 Oire uva rera Jisas kekeiva ivi-
ropavira toko rovu-ia. Oa iava rerare oiso
puraaepa, “Tisato. Aa vo vuutao iava vo
vokio-ia vore uriouei?”
26 Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Ragai
oiso oiraopavira visii tavipaavoi, Viapau*

✡ **6:6:** 2 Ko 13:5 ✡ **6:9:** 2 Kin 4:43 ✡ **6:14:** Jen 49:10; Diu 18:15, 18 ✡ **6:15:** Jo 18:36 ✡ **6:24:** Mt 14:34; Mk 6:53

oiso ra varare varao rugorugoopata ravotoara oara keketavo oa iava ragaire taraapatavoi. Viapau. Ari oa aiotavorao ita eva bret oa iava visii iava kovuara vukuerao. Eva-a oa vituaro iava ragaire taraapatavoi.

27 ✡ Viapau oiso ra kovopata vo aio eva oupasa oa *vuripapeira. Viapau. Ari vo aio ou iraopata oa vokiara rutu-ia toupaiveira. Eva-a tootooa vo aioaro, oa vokiara rutu-ia toupaiveira vearovira. Vo aio Oirato Oviitoaaro ragai oa vateaverea visiipa. Aue iava uvare Pauto Aite ragaipa reesia vatereva."*

28 Oa-a eva oa iava rerare oiso puraaepa, "Eake vai uvuipai ra oai puraio, ra Pauto vo kovoaro puraio?"

29 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Pauto vo kovoaro oiso toupai, Visii ro oirao pie iraota Pauto ira ragai arurevora vore."*

30 Oire uva rera akeiva oiso puraoro, "Eake-a reesia oa kekeiovere vii-ia, ra vii oirao pieio. Ora tapo eake kovoa vao ravoto kovo oa purarivoi, ra va kekeiovora, vii vo reoaro oirao pieio?

31 ✡ Vigei aao iraraaro aue aioiva kuvau tapi mana voari tuariri rutu oiso osa Tugoropa Vuku purapai. Uvare vuvuiua iava vo bret vatereva voeapa oa iava va aioiva."

32 Uva oisi-a oiso osa iava Jisas voea tavioro oiso puraroepa, *"Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Viapau oiso Moses visii vatereva bret vao vova vuvuiua-ia. Viapau. Ari Aite rutu-a ira oiraopa bret vatepareveira vova vuvuiua-ia visiipa.*

33 Vao bret Pauto oa vateparevora, Ro ira vuvuiua kavuoro vararoepa oirarapa tootooa vatesa voeao vo rasio-ia."

34 Oa iava rerare oiso puraaepa, "Turaro. Igeipa va eva bret vateri vokiara rutu-ia."

35 Oa iava Jisas oiso voea tavireva, *"Ragai raga-a ita bret vao Tootoo Vatepa. Ari ro ira ragai iare urioro ira viapau oiso uvuiparoi ra ogoero vorevira. Ora vosa ro ira ragai oirao piepareve ira ita viapau oiso uvuiparoi ra vorevira uuko regaro ita.*

36 *"Ari ita, visii tavipaavoi, Ragai kekepatavoi ovusa viapau oiso ragai-ia oirao piepataveira.*

37 Oiraravi voeao Aite ragaipa oeavi-a vatereva, oisore ra voeavi rutu ragai iare uriopaave. Oire vosa ro ira ragai iare urioro, irare viapau uvuiparai ra rerare isivapara. Viapau rutu.

38 Aue iava uvare ragai-a vao ragoa vuvuiua iava vararaera vore. Uva viapau oiso ora ragai raga vo ruipaaro sirova utusa-a. Viapau. Ari ragai vararaera ro vo ruipaaro sirova utusa ira ragai arurevora vore oa iava *urioraera.*

39 Uvare ro vo ruipaaro-a ira ragai arurevora, vao oiso ragavira viapau uvuiparai ra oearoi kavua voeao rutu iava oea vatereva Pauto Aite ragaipa. Viapau. Ari oea rutu ita evoea vorevira tore pieaverea voea tootoo pieoro vo Ovoiopa Voki-ia.

40 Aite oaa vo ruipaaro oiso toupaiveira, Oirara rutu voeao oea Oviitoa oaa kekepaoro rera oirao piepaive oea uvuipaai ra Tootoo Ovoi oupaive vao oa viapau opesia vai. Evoea oea vorevira tore pieaverea voeapa tootooa vateoro Ovoiopa Voki-ia.

41 *"Ragai raga-a ita vao bret ragoa vuvuiua iava vararaera."* Uva oisi-a oiso osa puraroiva, Jisas Jiu-pa irara kasipu iraopaaepa. Oa iava rirovira rutu reoreopaaepa.

42 Uva oiso purapaaepa, "Avoeao! Eaketoa vai irao-a rera ro-ia Jisas Josep oviitoaaro? Ari ita, vigei rutu tarai iraopavioveira aitetoarei-ia ora aakova. Uva eake vai iava oiso puraroi, *Ragai vuvuiua iava vararaera?*"

43 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Teapi rirovira rutu ora reo ragapata ora visii raga vuutaaro-ia.*

44 Viapau rutu irai uvuiparoi ra ragai iare urio ragaro. Viapau rutu. Easi Aite raga-a. Vosa irai ivureve vo ragai iare, oire ra rera-a eera urioro ragai iare. Uva rera ita-a eera ira vorevira tore pieaverea taru voari Ovoiopa Voki-ia.

45 ✡ Vo reo toupaivoi vo vukuo-ia profet irara vaaro oiso,

'Pauto oirara rutu tarai piereverea.'

✡ **6:27:** Ais 55:2; Jo 4:14 ✡ **6:29:** 1 Jo 3:23 ✡ **6:31:** Eks 16:15; Nam 11:8 ✡ **6:45:** Ais 54:13

Oire ra voea rutu rera uvuive vo rera ruvara-ia Aite taraia ouoro. Ra va iava ragai iare uriopaave.

46 *“Viapau oiso irai Aite kekereva. Ari ragai raga-a ragoa Pautoa tapo oisoa toupaa ragoa urioraera. Uva ragai raga ita-a ragoa Aite kekeava.*

47 Oiraopavira rutu oiso osa visii tavi iraopaavoi oiso, Vosa ro ira ragai oirao piepareve, eera-a ita ira-ia Tootoo Ovoi rutu toupaivoi.

48 Ragai raga-a ita bret Tootooa Vatepa.

49 Tuariri aao irara oavisii mana aioiva kuvau tapi uva raga-a vo uva kopiiaepa voari tuariri.

50 Ari bret oa vuvuiua iava varaepa. Vosa irouto ro ira va iava aio ruipaparo, ira viapau uvuiparoi ra kopiiro.

51 Ragai raga-a ita bret vao *Tootoo Vatepa ragoa vuvuiua iava vararaera. Vosa irai va vao bret iava aioro, ira uvuiparoi ra tootoovira toupareve ovoieivira rutu. Oa-a vao bret uvuiparai ra rera vatea vao-ia ragai iava varaua. Oua vatepaavoi oirara rutupa voea vo rasio-ia ra tootoovira toupaive.”*

52 Oire uva va-a vao oa iava voeao Jiu ora voea raga ora kaureopaoro oiso purapaaepa, “Eaketoa vai-a ro ira uvuiparoi ra ora rera iava varaua vatereve vigeipa? E uvuiparoi ra ora rera iava voua vatereve, ra voua aiope rera iava, raa?”

53 Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, *“Oiraopavira osa visii tavipaavoi, Vosa viapau Oirato Oviitoaaro iava varaua aiota, ora vosa viapau ragai revasiaro-ia ukaiota, ra viapau Tootoo Ovoi outa.*

54 Ari ro ira ragai iava varaua aioreve ora ragai revasiaro-ia tapo ukaioro, ira tootooparoverea vokiara rutu-ia. Ora ira vorevira tore pieaverea Ovoiopa Voki-ia rera tootoo pieoro.

55 Eake iava? Uvare ragai iava varaua-a oiraopa rutu aioa. Ora revasiva oiraopava rutu ukaiopava.

56 Ro ira ragai iava varaua aioreve ora ragai iava revasiva-ia ukaioro, ira ita-a eera ragaiva ora tavosivira rutu toupare, ovusa ragai rerava ora tavosivira rutu tapo toupaavoi.

57 ✡ Aite ira tootoovira toupareveira ira ragai arurevora oa iava urioraera. Oa iava ragai Aite vo goruaro-ia tootoovira toupaavoi. Osa-a eisi osa uvuiparoi ro ira ragai iava varaua aioreve, oire ra va iava tootoovira toupareve ragaiva ora tavosipaoro.

58 Vao bret oa vuvuiua iava varaepa oa viapau oiso vo bretova vaeavira toupaivoi oa aioiva vigei aao iraraaro tuariri. Oa iava kopii ovoiaepa. Viapau. Ari vosa ro ira vo breto aioreve, ira-a eera uvuiparoi ra vokiara rutu-ia tootooparo.”

59 Vo Jisas voea siposipopareva Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog sovara-ia vo Kapaneam-ia uva reo eva vatereva voeapa.

Jisas-ia Tootoo Vatepa Reo Rutu Toupaiveira

60 Oire uva riro irara disaipel vo reo vao uvuiva. Oa iava oiso puraaepa. “Vo reo vavagisi iraopai. Irou vai uvuipai ra vo reo uvuve?”

61 ✡ Vo osa ora rera iava sopaua-ia voea-ia tarairoepa Jisas oiso, Vo reo iava vao disaipel rirovira rutu oiso ora reopaai. Uva va-a vao oa iava voeare oiso puraroepa. *“Evo reo ragai vo reoaro visii vo rugorugooroaro vuri piepaivoi, raa?*

62 Ari vosa Oirato Oviitoaaro ragai tueta ovusa ipara vore uva oisoa toupaave tuariri, ra apeisi?

63 ✡ Urauratoa raga tootooa vatepareveira oiratoapa. Varaua-a viapau oiso Tootoo Ovoi vituaro-a. Ari vo reo oa vateavoi visii vo urauraroaro aio piepasa. Oa iava uvuipai ra visiipa tootoo vatepaive vo reo.

64 Osa oearovu visii vuutaaro iava vo reo vao viapau oirao piepaivoi.” Ari ita, Jisas voea-ia tarai ovoiroepa oea viapau rera vo reoaro oirao piepaiva. Ora tapo osa ro-ia tarairoepa ira keripa irarapa rera kosi piereve.

65 Oa iava oiso puraroepa. *“Ari ita, va raga vituaro-a vao oa iava visii taviavo oiso. Vosa Aite viapau oirato oisi piereve, ira viapau uvuipa ra ragai iare urioro.”*

66 Oreoa vao vituaro iava riro irara disaipel irara Jisas kavuoro sikaa viropa.

✡ **6:57:** Jo 3:17 ✡ **6:61:** Mt 11:6 ✡ **6:63:** 2 Ko 3:6

Oa iava viapau oiso rera tapo vorerivira touiva.
67 ✡ Oire uva Jisas igei katai tau erao (12) akereva oiso, *"E visii vai tapo ragai kavuoro avapatai?"*
68 ✡ Oa iava Saimon Pita oiso puraroepa, "Turaro. Ra irou iare avaio? Uvare vii raga-a viigoa-ia Tootoo Vatepa Reo toupaivoi.
69 Uvare igei vii raga-ia vovouisi oaio tovoiova vii raga oirao piepaoro. Uvare ita vii raga-ia taraiiepa oiso, Vii-a Tugoropato Pauto reraaro rutu."
70 Osa iava Jisas oiso igei akereva, *"Apeisi ragavira iava visii katai tau erao (12) oiso ropooro visii reesiavora, ovusa iravu epao visii vuutaaro-ia vurito ira ragaiva keripa?"*
71 ✡ Auere oiso puraroepa Judas Saimon oviitoaaro Iskariot. Eera-a iravu igei iava vao katai tau erao (12) disaipel. Aue iava uvare rera-a eera ira utupavira Jisas kosi piereve voeaopa oea rera upoive.

7

Araoko Iraraaro Rutu Viapau Jisas Oisoa Oirao Piepaive

1 Oire uva va vao opesieiva, Jisas oiso ragavira vokareva Galili taere-ia. Uva aue Jiu rera uposa auepaaepa vo Judia-ia. Oa iava voare ava arapa reasiparoepa.
2 ✡ Uva va vao Tugoropa Voki Jiu vaaro oa oiso oisoa vaisipaive Oovapa Voki aue-ia Rovopa Kuero-ia. Ovoki-a vao oapa tutuu pieepa.
3 Uva oisi-a eisi osa iava araoko irara rera arupaiva oiso, "Vo uruio iava avau Judia Distrik iare. Ra voa vii voeaaro disaipel vo kovoro kekeive oara puraparivoi.
4 Ari ita, vosa irai oavu avu vai purasa aueparo, ra riro vaisi oureve vo oirara osireiaro-ia. Ra viapau oiso uvuiparoi ra vatau tapi vai oai purareve. Oire vosa oiso varao puraparivoi, uva uvuipauei ra viaevira rutu torepau oirara rutu osireiaro-ia."
5 Uva voea tapo-a araoko iraraaro oea oisoa viapau rera oirao piepaive. Oa iava oisi eisi puraaepa.
6 Va-a vao oa vituaro iava Jisas oiso voeare puraroepa. *"Ragai vo vuutaaro tugura asavira toupaivoi oa-ia ragai vaisiaro karekeavere. Ari visii raga vo vuutaroaro-a varao-ia.*
7 ✡ Voeao oirara rutu vo rasio-ia viapau uvuipaai ra visiiva ora keripaave. Ari ragai ragava ora keripaaveira. Eake iava? Uvare vo pitupiturore reoreoparaveira vuriara oara purapaiveira vurivira rutu.
8 Uva oiso visii tavipaavoi, Visii raga avata voare evoa Oovapa Voki-ia. Ari ragai viapau oiso va iare eva Oovapa Voki avaparai. Aue iava uvare ragai vo vuutaaro tugura asavira toupaivoi."
9 Osa oiso-ia voea tavireva. Oa iava vo raga Galili-ia toureva.

Jisas Rovopa Kuero Iava Oovapa Voki-ia Toureva

10 Uva voea Jisas araoko iraraaro avaaepa Oovapa Voki kekesa. Oa iava rera tapo voare uturoepa vatauvira. Viapau oiso viaevira voare iparoepa.
11 Uva va-a vao osa voea Jiu rerare taraa ragapaiva va-ia vao Oovapa Voki oiso puraoro, "Ovu irao ro epao?"
12 Voea rutu rirovira rutu rera-ia ora reopaaepa. Uva oearovu oiso purapaaepa, "Avoeao. Asi vearoto-a eera." Ovusa oearovu oiso purapaaepa, "Viapau. Ari oirara rutu keakea iraopareveira eera."
13 ✡ Vo osa oearovu Jiu-pa irarapa uriripaoro vatau visivi raga rera-ia ora reopaaepa.
14 Uva vo voki rutu-a vao Oovapa Voki oa vo vuutaaro-ia Jisas Tugoropa Kepa iare iparoepa oirara rutupa siposiposa voa.
15 Osa iava voea Jiu iava voea reipa irara rirovira rutu oiso rugorugoo iraopaoro oiso puraaepa, "Eake rutu-a vao oa iava rera vo vukuara vieiparevoi. Viapau oiso taraia vai oureva rera ro oiso osa voeao tarai irara rutu tisa irara."
16 ✡ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Vo reo oa vatepaavoi visiipa viapau oiso ragai raga vo reoaro-a. Viapau. Ari Pauto vo reoaro-a ro ira ragai siporevora ragai aruoro.*

✡ **6:67:** Mt 10:2 ✡ **6:68:** Mt 16:16; Ap 5:20 ✡ **6:71:** Jo 13:26 ✡ **7:2:** Lev 23:34; Diu 16:16 ✡ **7:7:** Jo 15:18-19, 3:19-20 ✡ **7:13:** Jo 9:22 ✡ **7:16:** Jo 3:11, 8:28, 12:49

17 Vosa irai Pauto gisipoaro sirova utu
ruipa iraoparo, ra ragai vo reoaro iava
vao tarairo oiso, Oiraopavira vo reo Pauto
iava poupa piroi, eke ora ragai raga vo
vovouaro iava oiso reoparai.
18 Ro ira ora rera raga vo vovouaro iava
reoreoparo, ira-a eera oiso vovoupa ra
ora rera raga ora vaisiaro kae piepareve.
Ari vosa ro ira roari vaisiaro kae pie
ruipaparo ira rera siporeve, ira-a eera
torevokoto. Ira-ia viapau vuria vai toupai.
19 ✡ *"Tuariri Moses visii vatereva Reo
Taisi. Uva apeisi iava viapau irai visii
iava viapau vo taisi sirova utuparoveira?
Eake-a vao oapa ragai kopii piesa auepatai,
raa?"*
20 Oa iava rerare oiso puraaepa,
"Iravuei vurito uraurato vii-ia. Uva irou
vii uposa auepai, raa?"
21 Ua Jisas voeare oiso puraroepa, *"Ari
ita, vo kovo-ia tavetave iraopatavoi vao-
ia, Oirato vorevira porete pieavo vo Sabat
voki-ia. Oa iava rirovira rutu rugorugoo
iraopatai eisi.*
22 ✡ Easi Moses visiipa rakari verapa
pitupitu vatereva. Opitupitua-a eva oa
viapau Moses iava kosi piropa. Oa-a
eva voeari iare vigei aao iraraaro kare-
keepa. Uva visii kakae vure rakari-
aro rooroopaoro voea rakariaro verap-
ataveira vo voki-ia eva Sabat voki, vosa
vo voki-a eva rakari verapa voki rera vo
vokiaro kakaeto.
23 Oiso rugorugoopataveira ra *vearovira
rutu Moses vaaro Reo Taisi sirova utu
iraopata. Oa iava kakae vure rakariaro
rooroopataveira va-ia Sabat. Oire uva voa-
a vo Sabat uva ragai iravu oirato vore-
vira porete pieavorao. Uva eakepa ragaire
kasipupatai, raa?*
24 ✡ Opeita orekerovu rovirieipata ora
visii iava osireiara raga-ia oiso osa ragai
piepatavoi. Ari uvui iraopatai ra oearovu
sopaaro rutu-ia tarai rovopaoro voea vo
rugooroaro kerikerisipata."

Oeavu Oirara Oea Oiso Puraaepa, Easi Krais Vai-a Ro-ia?

25 Oearovu Jerusalem iava oiso pu-
raaepa, "E apeisi-a rera ro uposa auepaai,
eke?
26 Rera kekepata eera ira viaevira rutu
reoreoparoi. Oa iava viapau oiso ore-
ovu avu vai purapaivoi rerare. Easi
pasi oiraopai rutu, uvare vai reipa irara
taraipaai rera-ia oiso, Krais vai pasi, raa?
27 ✡ Ari ita, vigei taraipaviei rera vo
uruiaro rutu-ia. Ari vosa Krais karekero,
ra viapau irai taraiparo rera vo uruiaro
rutu-ia."
28 ✡ Oire uva Jisas Tugoropa Kepa-ia
Tempel toupareva voeapa siposipopaoro.
Uva rirovira rutu gisipo karureva voeare
oiso puraoro, *"Ragai-ia taraipatai ita. Ora
ragai vo uruiaro rutu-ia tapo taraipatai.
Ari ita, osa viapau oiso ora ragai raga vo
vovouaro iava urioraera. Ari Aitetoa oaa
raga ragai arurevora, oa iava urioraera.
Ira vo vovouaro-a oiraopa. Uva viapau visii
rera-ia taraipatai.*
29 Ragai ira-ia taraiparai uvare rera tapo
oisoa toupaa rera voaaro. Oa iava voava
ragai arurevora vore."
30 Uva oisi-a eisi osa iava rera tuukesa
auepaaepa. Vo ovusa rera vo vuutaaro
tugura asavira toupaiva. Oa iava viapau
irai rera-ia vavaea vai tovoreva. Viapau.
31 ✡ Uva riro irara rutu oisi iava rera
oirao pieiva. Oa iava oiso puraaepa, "Vosa
Krais pouro virovere, ra pasi riroara ravo-
toara vai purareve. Oara vai-a uvuipai ra
vo ravotoro-ia puteve oara purarevoi ro-
ia, eke?"

Oeavu Polis Irara Aruiva Jisas Tuukesa

32 Oire uva Farisi rataratаa vovou
irara voea oea uvuiva uvare oirara rutu
oreorovu rutu purapaiva rerare Jisas.
Osa iava reipa irara Pris ora aue Farisi
oearovu polis irara aruiva. Oa iava
urioaepa oiso ra rera tuukeive Jisas.
33 ✡ Uva va-a vao oa iava Jisas voeare
oiso puraroepa, *"Gare visivi visii tapo
toupaavoi. Ra ro iare vorera ira ragai
arurevora vore.*
34 ✡ Uva ragaire taraa ragapatavere. Ra
viapau oiso ragai keketa. Ora viapau tapo
oiso ra vo urui-ia pouta viro vao oa iare

✡ **7:19:** Eks 24:3 ✡ **7:22:** Lev 12:3; Jen 17:10 ✡ **7:24:** Lev 19:15 ✡ **7:27:** Mt 13:55 ✡ **7:28:** Jo 8:14 ✡ **7:31:** Jo 8:30; Mt 12:23 ✡ **7:33:** Jo 13:33 ✡ **7:34:** Jo 8:21, 13:33

avaravere. Vao iava uvare viapau oiso uvuipatai ra voare avata."
35 ✡ Oire uva voea raga Jiu ora reopaaepa oiso purapaoro, "Ovu iare avarovere vo uva viapau rera kekeperea? Easi pasi vigei iavapa irara vai iare avarovere voeao oea vigei arova sikasikaaepa vorarore avaoro vo voea vo uruiroaro iare Grik-pa irara? Uva voea tarai pieparevere vai Grik, raa?
36 Uvare oiso puraroi, *Ragaire taraa ragapata. Ra viapau ragai keketa.* Ora oiso tapo puraroi, *Ra viapau voare avata vo uvare avaravere voa tousa.* Uva aa vao-a vo reo vituaro, raa?"

Vo Toupai Uukoa Iava Vao Tootoo Vatepa

37 ✡ Ovoiopa voki vaopa Oovapa Vurei, reipa voki rutu oa-ia Jisas toreroepa rirovira rutu reooro oiso purasa, *"Vosa irai uuko regapaoro urioro, ira-a eera uvuiparoi ra urioro vo ukaiosa ragai.*
38 ✡ Oiso-ia osa Pauto vo rigatoaro oiso purapapeira,

'Ro ira ragai oirao piepareve ira-a eera sopaaro-ia uuko ovi Tootoo Vatepa ovi karekepapere rera iava vusivusipaoro.' "

39 ✡ Oire Jisas vo ruu reo purareva ro iava Tugoropato Uraurato ira ouiverea vo rara rera oirao piepaive Jisas. Uvare vo vokia-a eva oa-ia Jisas touvira keraria ou asavira toureva. Aue iava uvare rera eera Tugoropato Uraurato urio asavira toureva irare eisi puraroepa.

Oirara Ora Roo Pieaepa

40 ✡ Oire uva oearovu oisi eisi vo reo uvuoro oiso puraaepa, "Oiraopavira rutu rera-ia ro-ia profetato irare tuepavioveira."
41 Ovusa oearovu oiso puraaepa, "Eera Krais." Ari oearovu oiso puraaepa, "Ra viapau oiso Galili iava uriorovere Krais.
42 ✡ Tugoropa Vuku taviepa Krais iava ro Devit voeaaro iava rera. Ira Betlehemia pouro virovere vo uruio-ia oa-ia tuariri Devit tou rovoreva."
43 ✡ Oisi-a eisi osa iavirava ora voeareiia varei puraiva ora roo pieoro Jisas iavirava.
44 Uva oearovu oiso vovoupaaepa ra rera tuukeive. Uva viapau oiso irai reraia vavaea vai tovoreva.

Reipa Irara Jisas Viapau Oirao Piepaiva

45 Oire voea polis irara vorevira voreaepa reipa irararei iare Pris ora Farisi. Oa iava voeare oiso puraaepa, "Eakepa viapau rerava voretai?"
46 ✡ Uva polis irara voeare oiso puraaepa, "Ari ita, voari tuariri uva viapau oisoa irai oiso reoparo osa ro reoparoi."
47 Osa iava Farisi voeare oiso puraaepa, "Easi visii vai tapo pasi keakeaparevoi, raa?
48 ✡ E pasi oearoi igei vai iava Farisi, o voeao iava reipa irara irai vai keketavo ovusa rera vo reoroaro oirao pieparevo, raa? Viapau.
49 Uvare akuku iraravi raga-a evoea oirara oea Jisas vo reoroaro uvupaoro viapau taraipaai Reo Taisi-ia vao oa-ia vuria puraivoi Pauto osireiaro-ia, osa iava opesikoaverea rara."
50 Oire uva iravu-a ro-ia Nikodimas ira tuariri avaroepa Jisas iare. Voea iava rera, ira voeare oiso puraroepa,
51 ✡ "Esa vigei vaaro Reo Taisi oiso toupaivoi ra iravu iava akukuvira gasi ragape, eke? Uvui iraopaviei ra rera vo reoaro uvupe. Oire ra va iava vearovira tarai rovovio vao-ia oa pura rovoreve."
52 Oa iava rerare oiso puraaepa, "Easi vii tapo-a iravu Galili iava, raa? Vearovira rutu Pauto vo reoaro viei rovori, ra taraiu. Viapau irai profetatoa vai uvuiparoi ra Galili iava karekero."

8

Riakova Ora Oua Vuri Pieeva

[1 Oire uva voea rutu oirara sikasikaaepa vorarore ora voea vo keparoaro avaoro, ovusa Jisas Oliv Kovo Pukui iare avaroepa.

✡ **7:35:** Je 1:1; 1 Pi 1:1 ✡ **7:37:** Ais 55:1; Re 22:17 ✡ **7:38:** Ais 12:3 ✡ **7:39:** Joe 2:28; Jo 20:22 ✡ **7:40:** Mt 21:11
✡ **7:42:** Jer 23:5; Mai 5:2 ✡ **7:43:** Jo 9:16, 10:19 ✡ **7:46:** Mt 7:28-29 ✡ **7:48:** Jo 12:42 ✡ **7:51:** Diu 17:6, 19:15

2 Oa iava vokipakou rutu voava
vokiroepa Tugoropa Kepa iare vao Tem-
pel. Uva riro irara rutu voa rera iare
urioaepa. Oire uva paupaoro voea tarai
piepareva.
3 Uva voa-a vo uva riro tarai irara ora
rataratаa vovou irara Farisi iriavuva ri-
akova urioaepa rera iare. Aue iava uvare
oira kekeiva iravu tapo. Oa iava ora
voea vuruvuruaro rutu-ia oira tore piesa
urioaepa.
4 Uva oira iava Jisas tavipaoro oiso pu-
rapaaepa, "Tisato. O riakova iria ora oua
vuri pieevo. Uva oeavu oira-ia poua viro
osa eisi pieevorao.
5 ✡ Vao-ia Reo Taisi Moses igei tavireva
oiso puraoro, Vosa oiso iriavu riakova
vuria puraeve, oire ra oira vurokope aue-
ia aveke. Ra oisi iava eisi apeisi purau?"
6 Oiso osa puraaepa rera-ia kokara-
paoro. Uvare oiso vovoupaaepa ra oaire
reoa vai taraaive rera-ia. Auere ra oreoi
iava rera iava gasiive taru. Vo osa Jisas
takuro viropa rasia-ia rigatopaoro ora
rera iava sipareo-ia.

7 ✡ Oire uva rera akepaiva voreripavira.
Oa iava voava toreoro voeare oiso pu-
raroepa, *"Vosa irai visii vuruvuruaro-ia*
toupareve ro ira-ia viapau vuria vaipe, ira
uvuiparoi ra rovova vai-ia aveke vai oira
vuro rovoreve o-ia riakova."
8 Uva takuro viropa ita vo rasi rigatosa
ita.
9 ✡ Oisi uvuivoiva, voea rutu ora voea-
ia vesipaoro kosikosia viropa oiso, reipa
irara rovovira ira rovoaepa. Oa iava
oearovu tupepaaepa utupaoro. Osa iava
rera raga Jisas kavuiva. Uva rera raga oira
tapo toupareva, ovusa torepaopa voari
rera puaaro-ia.

10 Oire uva Jisas toreoro riakova ak-
ereva oiso, *"Ovu-ia oirara epao? E viapau*
irai epao vii iava gasiparevoi, raa?"
11 ✡ Oa iava riakova oiso puraopa, "Re-
ito. Easi viapau irai epao." Oa iava Jisas
oiso puraroepa, *"Ari ita, ragai tapo viapau*
oiso vii iava gasipaavoi. Avau vova, ra
viapau ita vorerivira oai vuria vai purari."]

Jisas Ira-a Rasitoapa Aviavia

12 Jisas voea tavioro oiso puraroepa,
"Ragai-a rasitoapa aviavia. Ro ira ragai
sirova uturo ira viapau uvuipa ra rupa-
ia vokareve. Viapau. Ari aviavia-ia tou-
parevoi vao Tootoo Vatepa vituaro."
13 ✡ Oa iava Farisi rerare oiso pu-
raaepa, "Easi vii ora vii raga vo reoaro-
ia siposipopariveira. Eva-a oa iava
vii vo reoaro iava viapau oarai oirao
piepaioveira."
14 ✡ Osa iava Jisas voeare oiso pu-
raroepa, *"Oiraopavira rutu ita. Ora ragai*
raga vo reoroaro iava siposipopaaveira.
Ari ita, vo osa oiraopa reo rutu-a ita vao ra-
gai vo reoaro. Eake iava? Uvare vo urui-ia
taraiparaveira vao oa iava urioraepa. Oa
iava vo urui-ia taraipaoro voare avaravere.
Vo osa visii viapau voa taraipatai vo uva vo
urui iava urioraera. Ora vo uva ragavira
avaravere uva tapo viapau taraipatai.
15 Visii vao visiigoa oearovivu oirara
roviriei iraopataveira vo vovouo-ia
vo rasio-ia. Ari ragai viapau irai
rovirieipaaveira.
16 Ari vosa ragai irai rovirieia, oire ra
torevokovira rutu irai rovirieia. Eake
iava? Uvare viapau oiso ragai raga
kataito. Viapau. Ari iravuei Aite, ro
ira ragai arurevora. Ira ragai tapo kovo-
pareveira.
17 ✡ Vo visii vaaro-ia Reo Taisi oiso
toupai, Vosa vaiterei katai reo raga iava
siposipopasi, oire ra vaiterei vo reoaro
torevokopape rutu.
18 Ari ita, ragai raga ora ragai iava
siposipopaaveira ora vo osa Aite ragai
arurevora. Ira tapo ragai iava oiraopavira
tavitaviparoveira."
19 Oire uva voea rerare oiso puraaepa,
"Ovu-ia vii Aitearo epao?" Oa iava
Jisas voeare oiso puraroepa, *"Viapau oiso*
ragai-ia taraipatai. Eisi osa viapau Aite
oaa-ia taraipata."
20 ✡ Vo reo pukoreva Jisas monipa tugi-
ia toupaoro. Vo osa oirara tarai piepareva
voa evoa Tempel-ia. Uva oisi-a oiso osa
iava viapau irai rera tuukepareva voa,

✡ **8:5:** Lev 20:10; Diu 22:22 ✡ **8:7:** Diu 17:7 ✡ **8:9:** Ro 2:22 ✡ **8:11:** Jo 3:18, 5:14 ✡ **8:13:** Jo 5:31 ✡ **8:14:** Jo 18:37, 13:3 ✡ **8:17:** Diu 17:6 ✡ **8:20:** Mk 12:41; Jo 7:30

uvare rera vo vuutaaro tugura asavira touva.

Vo Toupai Uvare Viapau Uvuipauei Ra Voare Avau Uvare Avaparai

21 ✡ Jisas vorerivira oiso voea tavireva, *“Avarai vore uva ragaire taraa ragapatavere. Ari ita, kopiipataverea visii varaarova vuriara oavisii, vo rara Aite viapau visii iava vara vera rovopareve. Oa iava viapau uvuipatai ra vo poupata viro uvare avaparai.”*

22 Uva va-a eva oa iava Jiu reipa iraraaro oiso puraaepa, “Apeisi ragavira eisi reoroi oiso, *Viapau uvuipatai ra vo uruio iare avata oa iare avaparai?* Asi evo reo vai porearo oiso vaio toupai, Ra rera raga ora uporo, eke?”

23 Uva voeare oiso puraroepa, *“Visii reroarova. Ari ragai viara iava. Uvare visii-a vao vo rasio iava. Ari ragai viapau vo rasi iava vao-ia.*

24 ✡ Osa iava visii taviavoi oiso, Kopiipatavere ovusa vuriara oavisii visii-ia touvira toupaive. Ari ita, vosa viapau ragai vo reoroaro oirao piepata vo uvare ora ragai raga iava visiipa siposipopaavoi. Oire uva oisi-a eisi osa iava vuriara oavisiiva kopiipatavere ovusa touvira visii-ia toupaive.”

25 Uva rera akeoro oiso puraaepa, “Iroutoa irao-a vii?” Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Ragai raga ita vao-ia oiso osa ora ragai iava tuariri visii taviavora.*

26 Riro reoro rutuva toupaavoi. Oara-ia uvuiparai ra visii vo pitupituroarore reoreora. Ora visii vo vovouroaro tapo rovirieia oiso osa jas ro reo rovirieipato. Ari ro ira ragai arurevora ira vo vovouaroa oiraopa rutu. Ora vo reoro rutu oara uvuava rera ruvara-ia, evara-a oara iava siposipopaaveira oirara rutupa voeao vo rasio-ia.”

27 Oire uva viapau roroioaepa. Vo uvare voea tavipareva Aitetoa iava.

28 ✡ Uva osa-a eisi osa iava Jisas oiso voea tavireva, *“Voari utupaua oiso Oirato Oviitoaaro kae pietavere rera kotosa. Uva vo vuuta-a eva oa-ia taraitaverea, Oiraopavira oisoa ora rera iava siposipopareve. Oire ra oisi iavirava taraita. Ari ragai viapau oiso oavu avu vai purapaavo ora ragai raga vo rugorugooaro iava. Viapau. Ari ragai vo reo iava siposipopaavo oa iava ragai tavireva Aite.*

29 ✡ Aite ragai siporeva ira ragai tapo toupareveira. Uva viapau oiso ragai kavurevora ra ragai raga toupaa. Viapau. Uvare vokiara rutu-ia varao *purapaaveira oarapa ruipaparoveira.”*

30 Oire uva oisi-a oiso osa puraroiva, oirara rutu iava oearovu rera oirao pie iraoiva.

Oiraopa Reo Rutu Uvuipai Ra Visii Oiso Pieve, Viapau Oiso Ra Akukuvira Iraipa Kovo Ragapata Oiso Rutu Osa Voeao Oea Tuukepa Kepa-ia Toupaiveira

31 ✡ Oire uva Jisas Jiu tavireve, voeao oea rera oirao pieiva oiso, *“Vosa vokiara rutu-ia ragai vo reoaro vearovira uvupata, oire ra va iava visiipe oiso, Ragai rutu voeaaro disaipel.*

32 ✡ Ra oisi iava oiraopa reo rutu-ia taraita. Oa iava oiraopa reo rutu uvuipai ra oiso visii pieve, Viapau uvuipatai ra akukuvira iraipa kovo ragapata. Oiso osa ro ira tuukepa kepa-ia toupareva.”

33 Oa iava rera vo reoaro pukooro oiso puraaepa, “Igei-a Ebraham iava vo sara. Viapau oiso irai igei iava akukuvira kovo ragapareveira iraipa. Uva apeisi iava eisi purauei oiso, *Viapau oiso akukuvira iraipa kovo ragapatavere?*”

34 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Irou irara voeao oea vuri vovou purapaiveira. Uva varao vuri vovouro oaive oara voea tuukepaiveira. Oa iava akukuvira kovo ragapaiveira vaopa vearo rugoo viapavira.*

35 Oviito ira vearovira kepaaro-ia aiteto toupareveira eva kepaaro rutu. Ari ro ira tuukepa kepa-ia toupareveira akukuvira kovo ragapaoro, uva viapau kepaaro rutu-a va vao.

36 Ragai-a vao Oviitoaaro ragoa uvuiparai ra tuukepa kepa iava visii kosi piea vao iava vuri vovou. Oa iava

✡ **8:21:** Jo 7:34, 36 ✡ **8:24:** Mk 13:6 ✡ **8:28:** Jo 3:14, 12:32 ✡ **8:29:** Jo 4:34 ✡ **8:31:** 2 Jo 9 ✡ **8:32:** Ro 8:2; Je 2:12 ✡ **8:34:** Ro 6:16; 2 Pi 2:19

uvuipatai ra vearovira toupata vo Aite oaa vo kepaaro.
37 *"Taraiparai oiso, Ebraham sara iraraaro visii. Uva apeisi viapau ragai vo reoaro visii sopaaro-ia toupaivoi, raa? Eisi osa iava oiso ruipapatai ra ragai upooro ragai kopii pieta.*
38 ✡ Ari ita, ragai siposipopaaveira varao rutu iava oara kekepaaveira Aite oaa ruvara-ia, ovusa visii evo pitupituro purapataveira oara oupataveira ro ruvara-ia visii aitearo."

Visii Aitearo-a Seten

39 ✡ Oire uva rerare oiso puraaepa, "Eari igei aitearo Ebraham." Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Vosa oiraopavira visii Ebraham ovii iraraaro, oire ra rera vo pitupituroaro rutu tapo purapata oiso osa rera Ebraham oisoa piepareve.*
40 Visiipa oiraopa reo rutu iava siposipo iraopaavoi varao oara uvuavora Pauto ruvara-ia. Oara-a varao oarapa vo vokioia ragai uposa auepatai. Ari ita, viapau oiso Ebraham oisi oiso piereva.
41 ✡ Oiraopavira uvare ora visii aitearo vo pitupituaro purapataveira."

Uva va-a eva oa iava rerare oiso puraaepa, "Easi igei aako riakoaro viapau oiso otopa vovouro vai purapaoro igei kavaupaivora. Igoa-a kataitoa raga Pauto ovii iraraaro."
42 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *"Vosa oiraopavira rutu rera Pauto visii aitearo rutu, oire ragaipa siraopata. Eake iava? Uvare ragai oisoa Pauto ruvara-ia toupaa. Ora vo uvare tapo rera vo ruipaaro-ia urioraera. Viapau oiso ora ragai vo ruipaaroia vore urioraera. Viapau. Ari Pauto ragai arurevora oa iava vore urioraera.*
43 Uva eakepa viapau ragai vo reoroaroia roroiopatai? Oa vituaro vao-ia oiso toupaivoi, Viapau oiso uvuipatai ra ragai vo reoroaro uvupata riro vavagisiara.
44 ✡ *"Visii-a Seten ovii iraraaro. Uvare goruvira rutu rera vo vovouaro sirova utu iraopataveira eera visii aitearo. Ari ita, voari tuariri rera-a eera riro oira upoto, ora tapo viapau oisoa oiraopa vovou rutu sirova utuparo. Uvare oiraopa vovou rutu viapau oisoa rera-ia toupaive. Uvare kuuvu reoro raga oisoa purapareve ora rera raga vo reoroaro torevokoaro. Eera-a riro kuuvuto, uvare rera raga-a kuuvu reoro rutu vo vovouaro vituaro.*
45 Ari ragai oiraopa reoro rutu iava siposipopaaveira. Uva apeisi viapau vo reoro oirao piepataveira? Uva kuuvu reoro raga oirao piepataveira ro aite oavisii vo reoroaro Seten.
46 Iroutoa vai visii iava uvuiparoi ra ragai iava oai vuria vai kosi piereve vao oa toupaive vo ragai-ia, raa? Ari ita, oiraopa reo rutu kosi piepaavoi. Uva apeisi iava oisi eisi viapau ragai vo reoaro oirao piepatavoi, raa?
47 ✡ Ari Pauto ovii iraraaro rutu rera *vo reoroaro rutu uvupaiveira. Ari viapau oiso rera ovii iraraaro-a visii. Oa iava viapau rera vo reoroaro uvupataveira."*

Ebraham Kareke Asavira Toureva Vo Vuutao-ia Oa-ia Touava

48 ✡ Oa iava voea Jiu rerare oiso puraaepa, "Eari, igei viire oiso purapaioveira, Sameria iava vii. Viigoa-ia iravu vurito tugarato toupareveira. Uva oiraopavira vai oisi eisi purapaioveira viire, eke?"
49 Uva Jisas oiso puraroepa voeare, *"Ragai viapau tugaratoa vaiva toupaaveira. Viapau. Ari Aite oaa raga vaisiaro kae piepaaveira, ovusa visii ragai vaisiaro akaipa piepata.*
50 ✡ Ari ragai raga viapau oiso uvuiparai ra ora vaisi oaa kae piepaa, uvare iravu raga uvuiparoi ra ragai vaisiaro kae piepareveira. Uvare rera-a eera oirara vo vovouroaro rovirieipato.
51 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Vosa irai ragai vo reoaro sirova uturo, ira-a eera viapau uvuiparoi ra kopii ovoiro."
52 Oire uva voea Jiu rerare oiso puraaepa, "Tarai iraoiei vii-ia. Viigoa-ia touparevoi vurito tugarato. Easi Ebraham kopii ovoiroepa, ora voeao reo topa piepa irara profet irara oea tapo kopiiaepa. Uva apeisi-a oiso osa iava oiso purauei, *Vosa*

✡ **8:38:** Jo 5:19, 30 ✡ **8:39:** Ro 9:7; Ga 3:7 ✡ **8:41:** Ais 63:16 ✡ **8:42:** 1 Jo 5:1 ✡ **8:44:** 1 Jo 3:8 ✡ **8:47:** 1 Jo 4:6 ✡ **8:48:** Jo 7:20, 10:20 ✡ **8:50:** Jo 5:41 ✡ **8:51:** Hi 11:5

irai vearovira rutu ragai vo reoaro sirova uturo, eera-a ira viapau uvuiparoi ra kopii ovoiro?
53 E apeisi-a? Easi pasi vii vigei aaotoaaro-ia puteparivoi Ebraham, raa? Ira kopiiroepa ora voeao profet irara oea tapo kopiiaepa. E vii raga apeisi ora kareke piesa auepauei?"
54 ✡ Uva Jisas voea aatoreva oiso puraoro, *"Vosa ora ragai raga vaisiaro kae piepaa, ra oisi iavirava ragai iava vaisia akukupapavira raga toupaive. Ari Aite raga-a ira ragai kae piepareveira ro irare oiso purapataveira, Visii reraaro Pauto,*
55 vo osa viapau rera-ia taraipataveira. Ari ragai rera-ia taraiparaveira. Vosa oiso purapara, Viapau rera-ia taraiparai, oire ra oisi iava riro kuuvutoape ragai oiso osa visii. Ari rera-ia *taraiparai. Osa iava vearovira rera vo reoroaro sirova rutu utuparaveira.*
56 ✡ *"Aaoto oavisii Ebraham rorureva vo vuutao-ia ragai vaaro-ia taraioro, oa iava urioraera vo rasio iare. Uva oisi-a eisi osa iava rera iava sopaua roruva rutu taraioro."*
57 Uva va-a vao oa iava Jiu rerare oiso puraaepa, "Easi vii viapau vo vavae tau (50) ivaro-ia tugurauera avukaoro. Uva apeisi-a? Rera vai kekeriva Ebraham, raa?"
58 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa, *"Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Vo osa Ebraham kareke asavira toureva, ovusa vo vuuta-a eva oa-ia ragai voari tuariri touava."*
59 Oire uva oisi-a eisi osa iava rerare avekeara kae pie ragaiva, oiso ra vara-ia rera vurokoive. Vo osa Jisas voava Tugoropa Kepa-ia vatauvira kosiro viropa.

9

Vo Toupai Voosito Iava Vo Siposipo

1 Uva vokapaoro Jisas avaroepa. Oa iava iravu voosito oirato kekereva. Aakova oisi raga rera kavaueva voosivira.
2 ✡ Uva voa igei disaipel Jisas akeiova oiso, "Tisato. Irou vaaro-a vuria oa iava aakova oiso ro voosivira kavauevora? E rera raga vo vuriaro oa iava oisi karekeroepa? Eke aitetoarei vaaro vuria oa purasiva?"
3 ✡ Uva Jisas igeire oiso puraroepa, *"Viapau ro oirato vuria vai purareva, ora aitetoarei ora aakova, ra oisi iava eisi voosivira karekero. Viapau. Ari vaore ro oiso toupareveira, ra rera-ia Pauto vo kovoaro viaevira rutu roroiovira karekepe.*
4 Vosa ravireo touvira touparevoi, uva uvui iraopaviei ra Pauto vo kovoaro-ia pitupe va puraoro. Uvare rupa urioei oa-ia viapau irai uvuipa ra kovoreve.
5 Vosa ragai vo rasio-ia touvira *toupaavoi, uva ragai-a aviavia voeaopa oea vo rasio-ia toupaiveira."*
6 Uva oisi-a oiso osa iava vavaea-ia ruiroepa. Oire rasia uverereva va tovure pieoro. Oa iava rera osireiaro vavoreva vo tovure-ia.
7 ✡ Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *"Avau sisusa uuko rovu-ia va vao Siloam."* [Oa porearo oiso toupai, Rera aruiva]. Oa iava avaroepa sisusa. Uva vorevira vorepaoro vuravurareva.
8 Uva va-a vao oa iava voeao rera vo uruiaro iava ora oearovu tapo voeao oea oisoa rera kekepaive ovusa pauvira raga tou rovopareve, oea rutu rerare oiso puraaepa, "E rera-a ro-ia ira oisoa rirovira moni areparo oirara rutu ruvara-ia, eke viapau?"
9 Uva osa iava rerare oiso puraaepa, "Iu. Rera raga-a ita ro-ia." Ovusa oearovu oiso purapaaepa. "Viapau. Easi oisi raga keketo-a ro-ia. Ari ita, uva iravu raga." Oa iava rera raga voeare oiso puraroepa, "Easi ragai raga-a ita vao-ia."
10 Uva rera akeiva oiso, "Uva apeisi-a oiso osa iava vii iava osireitoarei vu-ravurasivo, raa?"
11 Uva voeare oiso puraroepa, "Ari ro oirato ira vaisipaiveira oiso, Jisas ira rasia uverereva va tovure pieoro aue tapo uukoa. Oa iava vo tovure-ia ragai osireiaro vavooro oiso puraroe ragai aruoro, *Avau sisusa vavo uuko rovu-ia Siloam.* Oire uva voa sisuoro vuravura ovoiavo. Oa iava uvuirai orekerovu kekepasa."

✡ **8:54:** Jo 16:14 ✡ **8:56:** Mt 13:17; Hi 11:13 ✡ **8:58:** Jo 1:1; Re 1:8 ✡ **9:2:** Eks 20:5; Esi 18:20 ✡ **9:3:** Jo 11:4 ✡ **9:7:** Lu 13:4; Jo 11:37

12 Uva eisi osa iava oiso rera akeiva,
“Ovu-ia rera epao?” Uva oiso voeapa
taearoepa, “Viapau taraiparai.”

Farisi-pa Irara Vo Ravoto Vituarore Taraapaiva

13 Oire uva rera tapo ro voosito tuariri
ira voosivira oisoa toupareve avaaepa
Farisi iare voeao rataratаa vovou irara.
14 Uva Sabat voki-a vao oa-ia Jisas va vao
rasia tovure pieoro va-ia rera iava osireito
karureva.
15 Osa iava vorerivira ita rera akeiva
oiso puraoro, “Apeisi ragavira rutu-a oiso
osa iava vii iava osireitoarei vuravura-
sivo?” Oa iava oiso voea tavireva, “Ra-
gai osireiaro vavorevo tovurea-ia rasia.
Oa iava sisusa avaraiva, ragai iava osire-
itoarei vuravura ovoisivo roroio ovoioro.”
16 ✡ Osa iava oearovu Farisi oiso pu-
raaepa, “Viapau oiso Pauto rera siporeva,
uvare viapau oiso Sabat voki vo pitupitu-
aro sirova utuparoveira ora vao Reo
Taisi.” Oa iava eva oearovu oiso pu-
raaepa, “Uva apeisi ragavira-a ro ira-ia
vuria toupaive, ra oaiva varao purapareve
ravotoara, raa?” Oire uva-a vao oa iava
ora voearei-ia vo uvururei purapaiva.
17 Uva rera akeoro ita oiso puraaepa,
“Uva apeisi vai purapauei rerare ro ira vii
iava osireitoarei vura pierevo?” Oa iava
oiso puraroepa, “Ari profetato eera.”
18 Oiraopavira rutu ira-a ro oisoa
voosivira toupareve. Oa iava vo vokio
vuravurarevoi. Uva voea Jiu vo reo
vao viapau oirao piepaiva. Oa iava
aitetoareire keeraaepa vaitereo uvava
oviitoa rera ro ira iava osireitoarei karusi
viropa.
19 Vaiterei akeoro oiso puraaepa, “E rera
vai-a ro vei oviitoaaro, pasi? Ira iava oisoa
oiso purapasi, Ira kavaueva aakova, ovusa
voosivira raga toureva. Oire uva apeisi
iava vuravurarevoi?”
20 Osa iava aitetoarei voea tavisiva oiso,
“Ari ira-ia taraipaveiei eera vegei ovi-
itoaaro, osa raga voosivira aakova rera
kavaueva. Oa iava oisi raga karekeroepa.
21 Uva vo vokio viapau taraipaveiei oiso
osa ragavira iava rera iava osireitoarei
aviavisivoi. Ora tapo viapau taraipaveiei
oiso, Irouto rera osireiaro karurevo. Rera
ake iraota. Ira riroroera. Ira uvuipa ra ora
rera raga tavitaviro.”
22 ✡ Oire uva aitetoarei voea tavipasiva
oisi eisi, uvare Jiu asavira uriripasiepa,
voeao oea oiso purapaaepa reo goru pu-
raoro, Vosa irai Jisas oiso vaisirevere, Ari
Krais-a eera, oire ra oisi iavirava irai sigu-
ive vova Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog.
23 Oa-a vao oa vituaro iava aitetoarei
voea tavioro oiso purasiepa, “Ora visii
raga rera aketa. Ira riroroera. Osa iava
uvuipa ra ora rera raga visii tavitavireve.”
24 ✡ Oire uva rerare vorerivira keer-
aaepa ro ira voosivira tou rovopareve. Oa
iava rerare oiso puraaepa, “Pauto vaisi-
paoro oiraopavira rutu taviu. Uvare Jisas-
ia taraipaiei oiso, Vurito.”
25 Oa iava voeare oiso puraroepa, “E
vurito-a eera, eke viapau? Uvare viapau
taraiparai rera vo vovouaro-ia. Ari ita,
oiso raga ora ragai-ia taraiparai osa oisoa
tuariri voosivira raga toupaa. Uva vo
vokio raga-ia ragai iava osireitoarei aviav-
isivoi karu uviro ovoioro.”
26 Oa iava oiso rera akeiva, “Eake rutu
purarevo viire? Apeisi ragavira rutu vii
iava osireitoarei karurevo, raa?”
27 Oire uva voeare oiso puraroepa, “Visii
tavi ovoiavo ita. Uva apeisi ragavira uvusa
auepatai ita? Easi visii vai tapo oiso ruipa-
patai ra oiso pieta, Rera voeaaro disaipel,
raa?”
28 Oa-a eva oa iava rera takaupaoro
oiso puraaepa, “Vii raga ita rera disaipel-
toaaro. Ari igei-a Moses voeaaro disaipel.
29 Uvare taraipaiei oiso, Pauto Moses
vatereva reoa. Ari ovu irao rutu iava evo
oira urioei? Ira-ia viapau taraipaiei.”
30 Uva oiso puraroepa, “Avoeao. Avoko-
ria vao-ia. Oa-ia viapau taraipatai oiso-ia.
Uvare oiso purapatai, Ovu iava urioroe?
Ira-ia viapau taraipaiei. Rera raga-a ita ro
ira ragai iava osireitoarei aviavi pierevo.
31 ✡ Taraipaviei oiso, Pauto viapau oiso
vuri irara vo reoroaro uvupareveira. Ari
vosa ro ira rerapa lotuparo ora rera vo re-
oroaro rutu sirova utuparo eera Pauto, ra
va iava rera Pauto vo reoroaro uvupareve
vara purapasa.

✡ **9:16:** Mt 12:2 ✡ **9:22:** Jo 7:13, 12:42 ✡ **9:24:** Jos 7:19; 1 Sml 6:5 ✡ **9:31:** Sam 34:15; Pro 15:29

32 Vokiara rutu-ia voari tuariri viapau
oisi osiposipoi oisoa toupaive irai iava ira
voositoa vai osireiaro vura piereva ro ira
voosivira raga kavaueve aakova vai.
33 Vosa Pauto viapau ro siporevori vo
rasio iare, ra viapau oiso uvuiparoeri oar-
avu avu vai purapasa."
34 Oa iava rerare oiso puraaepa, "Auoro!
Aakoara vii kavaueva vuri pitupitu raga-
ia. Osa iava oisoa vurivira rutu toupari.
Apeisire auepauei, ra igei tarai pieri, raa?"
Uva oiso pura ovoioro rera siguiva vova
Sinagog.

Vovouisi Osireiaro Aisia Voosivira Toupaiveira

35 Uva Jisas rera iava uvureva uvare
rera siguiva. Oa iava rerare taraapareva.
Oa iava rera kekerevoiva, rera akereva
oiso, *"E Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto oirao
pieparivoi, eke viapau?"*
36 Oa iava rerare oiso puraroepa, "Reito.
Iroutoa rutu-a Oirato Oviitoaaro? Rera
iava ragai taviri, ra rera oirao piea."
37 ✡ Osa iava Jisas oiso puraroepa ora
rera iava, *"Ira kekerivoi ro-ia ovusa vii
tapo ora reoparoi."*
38 Uva oisi-a eisi osa iavirava oiso pu-
raroepa, "Turaro. Ragai vii oirao pieavoi."
Oire eisi pura ovoioro takuro viropa Jisas-
ia vuurapa vaisi pura ovoisa.
39 ✡ Oire uva Jisas oiso puraroepa,
*"Ragai urioraera vo rasio iare oirara
rovirieisa. Osa iava voearo vuravura asa
irara vuravurapaiverea. Ovusa voeao oea
vuravurapaiveira oea iava osireiara voosi-
papere rara."*
40 ✡ Uva oearovu Farisi iava voa rera
ruvara-ia toupaiva. Uva rera uvuoro
rerare oiso puraaepa, "E apeisi-a? Igei
tapo-a voosi osirei irara, raa?"
41 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa,
*"Vosa vovouisiro oavisii osireiaro visiire
voosivira toupaive, oire ra oisi iava via-
pau uvuipaai ra oeai visii togapaive aue-
ia reo. Ari ita, oiso purapataveira, Igei
iava vovouisiro osireiaro aviavipaiveira
oiraopara rutu-ia taraipaoro. Oire uva oisi-
a eisi osa iava uvuipaai ra visii togapaive
oeavu aue-ia reo.*

10

Reo Ruu Sipsip Kovokovo Iava

1 *"Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi,
Ro ira viapau rataoa rutu-ia vao sipsip
kovokovo vaaro koataro, ora vosa uvavu
ragava putereve vo kovokovo kukuearo-ia
voare koataoro, ira-a eera oiso toupare,
Kavirupato ira orekerovu rutu ou raga-
pareveira.*
2 ✡ Ari vosa ro ira rataoa rutu-ia koata-
paro, ira-a eera sipsip ragui tokipatoaaro
rutu.
3 Rataoa tokipato ira rataoa karu-
pareveira ropa ira sipsip ragui tokipareveira.
Oa iava sipsip ragui rera gisipoaro
uvupaiveira vo osa vo ragui vaivaisiarore
keeraparo vo raguio rera voeaaro. Osa
iava oisoa vo ragui kosi piepareve rataure
vo ragui tuvetuvepaoro.
4 Uva oisoa vo ragui sipsip ragui ora rera
voeaaro kosi piepareve rataure. Oire ra
vo raguipa iraro. Vo rara vo ragui sipsip
ragui rera gisipoaro eveipaoro rera sirova
utuave.
5 Viapau uvuipaai ra iravu raga sirova
utuave. Viapau. Ari eera asavira oisoa
toripaive, uvare viapau rera gisipoaro
eveipai eera iravu raga."
6 ✡ Va-a vao reo ruu Jisas oa voeapa
vatereva. Uva viapau roroiopaaepa vo reo
vituaro-ia vao oa purareva voeare.

Vearoto Sipsip Ragui Tokipato

7 ✡ Uva va-a vao oa iava Jisas voeare
ita oiso puraroepa, *"Oiraopavira oiso visii
tavipaavoi, Ragai-a vao rataoaro sipsip
ragui vova kovokovoa.*
8 Voeari oirara oea ragaipa iraaepa oea-
a kavirupa irara oea oisoa urio ragapaave
sipsip kavirupasa, osa viapau sipsip kare
voea gisipoaro uvupaoro voea iare utu-
paave.
9 Ragai raga ita ratao-a. Vosa irai ra-
gai iare urioro koatasa vo kasura sovara-
ia, ira-a eera orirurevere Pauto vo rara
koataro. Ra voava ita kosiro viro aio
oupasa. Ra oisi raga ora voreripaoro
urioparo koatapasa ita.
10 *"Kavirupato viapau oiso orekerovu
avu vaire urioparoveira. Ari sipsip ragui*

✡ **9:37:** Jo 4:26 ✡ **9:39:** Jo 5:22, 27; Mt 13:13 ✡ **9:40:** Ro 2:19 ✡ **9:41:** Jo 15:22, 24 ✡ **10:2:** Mk 6:34 ✡ **10:6:** Jo 16:25 ✡ **10:7:** Jer 23:1-2; Esi 34:2

kavirupasa urioparoveira voea upopaoro vo kare vuri piepasa rutu. Ari ragai vaore urioraera, ra tootooa rutu oupaive. Oire ra oisi iava voea-ia agasipape rutu vo tootoo.

11 ✡ Ragai vearoto sipsip ragui-ia tokipato. Uvare rera raga vearoto sipsip ragui tokipato ira ora rera iava tootooaro viki ragareverea rara vo ragui iavirava.

12 Ari ro kovopatoa raga ira voria ragare kovopareve, viapau oiso sipsip ragui tokipatoa rutu-a. Uvare viapau oiso rera vo raguiaro-a sipsip ragui. Eva-a oa vituaro oiso toupai, Ro ira aakau kare tueoro torirevere sipsip ragui kavuoro. Ra oisi iava aakau kare sipsip ragui aiopaoro vo ragui sikasikapaive.

13 Eake iava? Uvare eera voria ragare kovoparevoi. Viapau oiso sipsip raguire rugooparo.

14 *"Ari ita, ragai-a vearoto sipsip kare tokipato. Ragoa vo ragui-ia taraiparaveira, ovusa vo ragui tapo ita ragai-ia taraipaave.*

15 Oiso-ia Aite ragai-ia taraiparoi, ovusa ita Aite-ia taraiparai. Oa iava ora ragai iava tootooa oaa vikiavere rara sipsip ragui tauvaoro.

16 Oire uva oraguirovu tapo tou ragapaiveira sipsip ragui. Uva viapau oiso vo kovokovo iava vo raguiro-a. Oraguiroare tapo oiso ruipaparai ra vo raguiro tuvetuvea. Ra va iava ragai raga gisipoaro uvuive. Ra oisi iava katai ragui rutu puraa viro ora takuvuoro. Osa iavirava kataitoa raga pere vo ragui rutu tokipato aue ragai.

17 ✡ Osa raga vituaro iava Aite ragaipa vo sirao vatereva vare, oiso ra ora ragai vaaro tootooa viki ragaa vo raguipa otootooa vorevira ouaverea.

18 ✡ Viapau oiso irai ragai iava tootooa verarevere rara. Viapau. Ari ragai raga-a ragoa vare rugoopaoro va viki *ragapaavoi vao tootooa. Ari ita, gorua toupaivoi ragai vaaro tootooa viki ragasa. Ora oiso osa tapo toupaivoi vo goruo vo tootoo vorevira ita ousa. Oare oisi vo reo ouavora Aite ruvara-ia vare vao."*

19 Oire uva voeao Jiu vo reo vao uvuoro ora voea-ia voearei ita puraiva ora roo pieoro oisi vo reo iavirava.

20 Uva oisi-a oiso osa iava riro irara rutu oiso purapaaepa, "Vurito tugarato ira-ia toupare eera oa iava kokoroparoi. Uva eakere rera vo reoaro uvupatavoi?"

21 ✡ Ovusa oearovu voe iava oiso purapaaepa, "Viapau oiso vo reo-a vao ro vo reoaro ira-ia vurito tugarato toupareve. Eari apeisi ragavira vurito tugarato uvuiparoi ra voeao voosi irara osireiaro vorevira vura piepareve, raa?"

Jiu Jisas-va Keriaepa

22 Uva Jerusalem-ia Tugoropa Voki karekeepa vao oa-ia oisoa Oovapa Vurei purapaive vo vokio reesipaoro oa-ia Tugoropa Kepa Tempel vorevira rataoaro karuiva voari tuariri. Ovuuta-a eva riro uteo vuuta.

23 Uva voa Tempel sovara-ia Jisas vokareva rakorako uru ivara-ia vao oa paureva Solomon.

24 Oire uva voa-a vo uva Jiu rera kovokovosa urioaepa ora guruoro rera iare. Oa iava voa rerare oiso puraaepa, "Auoro. Aa vo vokio igeipa aviavi pievira rutu ora vii iava siposiporivere? Vosa vii rutu Krais, oire igeipa roroio pievira rutu tavi iraou."

25 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Visii tavipaavora vo vaisio iava. Uva viapau oiso oirao piepataveira. Uvare vo kovoro rutu varao oara purapaaveira Aite vaisiaro-ia oara iava ragai vaisiaro oiraopavira karekeparaveira.*

26 Ari ita, oearovu raga-a visii. Viapau oiso ragai vo raguiaro iava sipsip ragui visii-a. Osa iava viapau oirao piepataveira.

27 Ari ragai vo raguiaro sipsip ragui ragai gisipoaro uvupaiveira. Oa iava ragai tapo vo ragui-ia taraiparaveira. Osa iava eisi ragai sirova *utupaaveira.*

28 ✡ Oa iava vo ragui vatepaaveira Tootoo Ovoi vao vokiara rutu iarepa. Ra oisi iava viapau oiso opesikopaave. Viapau rutu. Uva viapau irai uvuiparoi ra vo ragui verareve ragai vavaearo iava.

29 Aite oaa ragaipa oraguia vatereva, uvare rera gorutoa rutu ira orekerovu rutu-ia pute iraopareveira. Uva viapau

✡ **10:11:** Ais 40:11; 1 Pi 5:4 ✡ **10:17:** Ais 53:7-8, 12 ✡ **10:18:** Hi 5:8 ✡ **10:21:** Jo 9:32-33 ✡ **10:25:** Jo 5:36 ✡ **10:28:** Jo 17:2-3; 1 Jo 2:25

oiso irai uvuiparoi ra vo ragui verareve vova Aite vavaearo iava.
30 Ragai ora Aite vegoa-a kataitoarei rutu."
31 Osa-a oiso osa vituaro iava voea Jiu avekeara kae pie ragaiva, oiso ra rera vurukoive vara-ia.
32 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Visii tue pieavora riroara rutu-ia vearopa kovoro Aite varaaro. Ari aa vo kovo-a vao oa-ia rugorugoopaoro ragai vurukosa auepatai evara-ia avekeara, raa?"*
33 Osa iava voea Jiu rerare oiso puraaepa, "Viapau oiso igei okovoi-ia vearoa vai rugorugoopaoro vii vurukosa auepaiei. Viapau. Ari aue iava uvare Pauto toviparivoi vii vao oirato akuku raga. Ora tapo vaopa uvare ora vii ragare oiso purapauei, Vii-a Pauto."
34 ✡ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Apeisi ragavira? Uvare rigatoa oiso toupaivoi vo visii vaaro-ia Reo Taisi oreoa-ia Pauto ora rerapa oeavu reipa irara reesireva voari tuariri oiso puraoro, Visii-a pau irara.*
35 Uva voea voeao tuariri oea iare Pauto vo reoaro avaepa vao oa oiso puraepa, Voea-a pau irara. Ari ita, Tugoropa Vuku viapau uvuipai ra oku pieive.
36 Uva Aite ragai reesioro ragai arureva vo rasio iare. Uva oisi-a eisi osa iava oiso purarai, Ragai-a Pauto Oviitoaaro. Uva eakere oiso purapatai, Pauto toviparivoi, raa?
37 *"Vosa viapau Aite vo kovoaro purapaa, ra opeita ragai vo reoaro oirao piepata.*
38 ✡ Ari ita, ragai rera vo kovoaro purapaavoi. Vosa irai ragai vo reoroaro oirao pie arapa reasiparo, oa iava uvuiparoi ra vo kovoro raga oirao piepareve oara purapaavoi. Osa iava uvuipatai rutu ra taraita ora vearovira rugorugoota oiso-ia, Ragai-ia toupare Aite, ovusa ita ragai Aite-ia toupaavoi."
39 Uva rera tuuke rovosa auepaaepa ita, ovusa voea vatavataoro avaroepa.
40 Uva Jisas vorevira voreoro uukova Jodan iviroreva. Oa iava vo pouro viropa uva tuariri Jon oirara baptaisreva. Uva voa toureva.
41 ✡ Oire uva voa riro irara rutu rera iare urioaepa. Oa iava oiso puraaepa, "Oiraopavira rutu. Viapau oiso Jon oravotoi purareva. Ari vo osa Jon rera iava ro reoara rutu purareva, oara-a oiraopara rutu."
42 Uva voa-a vo uva riro irara rutu rera oirao pieiva rutu.

11

Vo Lasaras Iava Toupai Uva Kopiiroepa

1 ✡ Uva iravu upiaparoepa eera Lasaras aue iava rera Betani urui-ia. Uva-a vo Betani-ia Maria vo voaorei vo uruiaro ora Mata.
2 Eira Maria iria oiso vo utupaua sanda kokoeva Turaro kokotoaro iare. Oa iava kokotoarei posiposi pieeva ora oira oruaro-ia. Uvava taataato-a eera Lasaras ira upiaparoepa.
3 Uva va-a vao oa-ia taataarirei keeraereiepa Jisas-re oiso puraoro, "Turaro. Ro ira kavikopariveira ira upiaparoi."
4 ✡ Oa iava Jisas vo reo uvuoro oiso puraroepa, *"Viapau ovoieivira rutu kopiipasa eva upiaro. Ari auere-a keraria vo goruaro kareke piepasa vao Pauto vaaro. Ra oisi iavirava ragai vaisiaro kae pieive rara."*
5 Uva Mata ora Maria ora Lasaras ovavuatapa oisoa rirovira siraoparo Jisas.
6 Uva Lasaras iava uvureva uvare upiaparoepa. Oa iava vo vokirei-ia toureva vo uruia eva oa-ia toureva.
7 Uva utupavira igei disaipel tavioro oiso puraroepa, *"Irata ra vorevio Judia Distrik iare."*
8 Oa iava igei disaipel rerare oiso puraiepa, "Tisato. Airevi raga ita voa vii vurukosa Jiu aue ragaae. Uva voare ita voresa auepauei, raa?"
9 ✡ Jisas oiso puraroepa, *"Asi viapau pasi oiso katai tau erao (12) vaiei o ravireo-ia, eke? Vosa ro ira ravireo-ia vokapareve, ra viapau oiso koveparo. Eake iava? Uvare vo rasio aviaviaro kekeparevoi vokapaoro.*
10 Ari vosa vokiaro vokapareve, ra koveparo, uvare viapau aviavia vai rerapa."

✡ **10:34:** Sam 82:6 ✡ **10:38:** Jo 14:10-11 ✡ **10:41:** Jo 2:11 ✡ **11:1:** Mk 11:1; Lu 10:38 ✡ **11:4:** Jo 9:3 ✡ **11:9:** Lu 13:33; Jo 9:4, 12:35

11 Uva oisi-a eisi osa pura rovoroiva,
oiso ita puraroepa, *“Vatetoa oavi Lasaras*
uusiroi. Ira tore piesa avaparai.”
12 Oa iava igei rerare oiso puraiepa,
“Turaro. Vosa uusiroe, uva uvuiparoi ra
vorevira torero poreteoro, eke?”
13 Jisas Lasaras kopiiaro iava eisi pu-
raroepa. Oa iava oiso keapaiepa, Ira uusi
ragaparoi.
14 Osa iava Jisas aviavi pievira oiso igei
tavireva, *“Lasaras ira kopiiroe rutu.*
15 Uva visiire rugorugoopaoro roru-
paavoi. Aue iava uvare viapau rera tapo
touavo vo vokia eva. Osa iava rera iare
avapaviei ra oiraota.”
16 Uva Tomas ro ira oisoa vaisipaive
oiso, Didimas tavarato, igei disaipel aru-
pareva oiso purapaoro, “Oire irata, ra
Tisato tapo kopiisa avavio.”

Jisas-a Oirato Vorevira Vo Torearo Vitu-aro Ora Tootooa

17 Oire uva Jisas avaroepa. Uva pouro
viropa. Oa iava tarairoepa oiso, Lasaras
vo resura rutu-ia voki toureva tova-ia.
18 Betani-ia uva Jerusalem-ia ruvara-ia
toupaiveira aue uvuiaro-ia vo peva vuu-
tara (3 kilomita).
19 Uva-a vo uvare riro irara rutu Jiu
iava urioaepa Mata voaorei ora Maria vo
vovouaro varaata piepasa, uvare taataato
vairei arova kopiiroepa.
20 Uva Mata Jisas iava uvuoro avaopa
raivaaro rerava aivarosa. Ovusa Maria
kepa raga sovara-ia paupaoro toupaeva.
21 Oire uva Mata rerare oiso puraopa,
“Turaro. Vosa vo tourivori, ra viapau
taataatoa oaa kopiiro.
22 ✡ Ari taraiparai oiso, Vosa Pautoa iare
variriu, ra vii vatereve oavu avu vai vii vo
ruipaaro sirova.”
23 Oa iava Jisas oiso oira tavireva,
“Taataatoara vorevira toreparoi, rara.”
24 ✡ Uva Mata rerare oiso puraopa, “Ari
ita, ragai oiso taraiparai, Ira Ovoiopa Voki-
ia toreroverea vo rara tootooro rera raga
vo vokiri-ia oa-ia oirara rutu vorevira to-
reaverea.”
25 ✡ Uva Jisas oira tavireva, *“Ragai raga*
ita vorevira torea vituaro ora tootooa vitu-
aro eva-a ita ragai raga. Ro ira ragai oirao
piepareve eagara vosa kopiiro, ira ita taru
oiso tootoovira toupareverea.
26 Ora voeao oea tootoovira toupai ra-
gai oirao piepaoro oea viapau uvuipaai
ra ovoieivira kopii ovoipaave. Viapau.
Ari evoea uvuipaai ra tootoovira raga
toupaive vokiara rutu-ia. Eva-a vai vao
oirao pieparivoi, eke viapau?”
27 ✡ Osa iava Mata rerare Jisas oiso
puraopa, “Aure, Turaro. Vii oirao piepaa,
uvare vii-a Krais Pauto Oviitoaaro. Vii vao
viigoa iava Pauto taviroepa, oiso ra uriou
vo rasio iare.”

Jisas Gaureva

28 ✡ Mata oiso puraopa. Oa iava taevare
keerasa avaopa Maria. Oire uva oira ou
pieoro vatuarore oirava voreopa. Uva
voa gare visivi oiso oira tavipaeva, “Tisato
eera ira urioroi vo tousa. Ira viire keera-
paroi.”
29 Uva Maria vo reo uvuoro ikauvira
avaopa Jisas iare.
30 Oire uva Jisas kare uviro asavira
toureva. Uvare voari raga toupareva uva
Mata rerava aivaroeva.
31 Ari ita, vo osa Jiu-pa irara Maria tapo
toupaiva kepa-ia oira vovouaro varaata
piepaoro. Uva voa-a evoa uvava oira
tueiva ovusa ikauvira kosio viropa. Oa
iava oira sirova utuaepa uvare oiso kea-
paaepa, Tova-ia gaupasa avaoe.
32 Oire uva Maria vo pouo viropa uva
toureva Jisas. Uva voa rera kekeoro rera
kokotoaro ruvara-ia rekuoro takuo viropa
rerare oiso puraoro, “Turaro. Vosa vo
tourivori, ra viapau oiso taataatoa oaa
kopiiro.”
33 ✡ Uva voa Jisas oira vurareva ovusa
gaupaeva. Ora voea tapo kekereva Jiu-pa
irara oea oira tapo urioaepa. Oea tapo
gaupaiva. Osa iava vurivira rutu rera iava
sopaua vavataepa kopiia vaarore kasipu
iraopaoro aue siitoka. Oa iava siraoroepa
rutu.

✡ **11:22:** Jo 9:31 ✡ **11:24:** Dan 12:2; Jo 5:28-29 ✡ **11:25:** Jo 1:4, 5:26 ✡ **11:27:** Mt 16:16 ✡ **11:28:** Mt 26:18; Lu 22:11 ✡ **11:33:** Jo 12:27

34 Osa iava oiso akereva, *“Ovu-ia rera tovatavo?”* Uva rerare oiso puraaepa, “Turaro. Uriou vo tova kekesa.”
35 Osa iava Jisas gaureva ora rera sopaaro raga-ia.
36 Oa iava Jiu rerare oiso puraaepa, “Rera kekepatavoi. Ro ira ro kaviko iraopareveira.”
37 ✡ Ovusa oearovu oiso purapaaepa, “Ira-a eera oearovu osireiaro vura pieparevora voosi irara. Easi pasi, viapau vai uvuiroeri vai, ra ro tauvarevora, viapau vai kopiiroeri?”

Jisas Lasaras Vorevira Tore Piereva

38 ✡ Jisas rirovira siraoa vo vavataaro sovorevoiva ora rera sopaaro-ia, vo pouro viropa uva toupaiva vo tova aveke rikuiia. Uvare iriavu-a rikui iria tekaiva rirova rutu-ia avekeva. Uva iriavu o rikui riaaro veropava aveke tupapaeva.
39 Uva Jisas voea tavioro oiso puraroepa, *“Aveke verata o-ia.”* Oa iava Mata o uvava taataato ira kopiiroepa iria oiso puraopa, “Turaro. Easi kopiiroerao. Vo resura voki putevorao rera isivaaro-ia. Uva eru geesi viapau kosi pirovere rara, eke?”
40 Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *“Ari apeisi vii tavi rovoavo? Uva oiso pura rae, Vosa oirao pieri, osa iava uvuipauei ra keraria vo goruaro kekeri Pauto vaaro.”*
41 ✡ Oire uva aveke veraiva.

Oa iava Jisas viara-ia vuraoro oiso puraroepa, *“Aite. Vii-ia vearo vaisi pura paavoi, uvare ragai vaaro variria uvurivoi.*
42 ✡ Taraiparai oiso, Vii ragai vo variriroaro uvupariveira varao oara purapaaveira. Ari voeare oirara rugooparai. Oa iava vo varirio puraavoi, oisore ra oisi vo reo uvuoro vao oirao pieive osa ragai arurivora vore.”
43 Eisi puraroiva, rirovira rutu rerare keeraroepa oiso puraoro, *“Lasaras! Kosiu viro!”*
44 Oa iava rera kopiito kosiro viropa kokoto tuukerova ora vavaeara varao oara tuukeiva aue-ia varo iroro. Ora rera puaaro tapo tavuruiva oavu-ia varoa oa oisi raga toupaiva. Oa iava Jisas oiso voea tavireva, *“Varoara verata. Ra oisi iava vokareve.”* Uva oisi pieiva rera-ia.

Reipa Irara Reo Goru Puraiva Jisas Uposa
(Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 ✡ Riro irara Jiu iava urioaepa Maria tapo va kekesa vao oa purareva. Uva va-a eva oa iava rera Jisas oirao pieiva rutu.
46 Osa oearovu rataratаa vovou irara aue Farisi iare avaaepa voea tavisa va iava vao oa purareva Jisas.
47 Osa iava reipa irara pris voeao tauo purapa irara voearei ora Farisi Kaunsel irara guruiva. Oa iava voea oiso akeiva, “Apeisi rera piepai ro ira riroara rutu ravotoara pura vasiparevoi?
48 Vosa rera eaka ragapapere, oire ra oisi raga piepareve. Ra va iava oirara rutu rera raga oirao piepaive. Vosa oisi eisi ra Rom gavmanaro rera voeaaro arureve, ra urioave vigei vaaro Rovopa Kepa Tugoropa Kepa pakosa. Ora orekerovu rutu vuri pieive varao vigei varaaro ora voeao vigei voeaaro.”
49 ✡ Oire uva iravu oirato rera vaisiaro, Kaiafas vo vuuta iava eva vo iva-ia pris kovo-ia reiparoepa. Ira voeare oiso puraroepa, “E viapau gare visivi taraipatai?
50 Opeita voeaore rugorugoopata. Vosa kataitoavi vai raga kopiiro oirara rutupa tootooaro vateoro, eva vearoa rutu visiipa. Teapi oirara rutu voeao vigei voeaaro opesi ragaave.”
51 Uva viapau oiso ora rera vovouaro iava oiso vo reo purareva. Ari eera pris kovo-ia reiparoepa vo iva sovara-ia voaia. Oa iava Pauto iava vo reo urioepa. Oa iava ravaavira oiso puraroepa, Jisas kopiirovere Jiu-pa irarapa tootooaro vateoro.
52 ✡ Uva viapau oiso Jiu ragapa tootooaro vatereve kopiioro. Viapau. Ari eera kopiirovere Pauto ovii iraraaro rutu gurusa. Voeao oea vo rasio-ia sikasikavira toupaiveira. Ra va iava katai irara raga puraive.
53 Uva vo voki-a eva Jiu reipa iraraaro rovoaepa reoa puraoro Jisas uposa.

✡ **11:37:** Jo 9:6-7 ✡ **11:38:** Mt 27:60 ✡ **11:41:** Jo 17:1 ✡ **11:42:** Jo 12:30 ✡ **11:45:** Jo 2:23 ✡ **11:49:** Mt 26:3 ✡ **11:52:** Ais 49:6; Jo 10:16 ✡ **11:54:** 2 Kro 13:19

54 ✡ Eva vituaro iava viapau oiso poeravira vokapareva Juda taere vuruvuruia. Uva vo taere kavureva eva. Osa iava uvavure avaroepa kuvau tapi ruvara-ia vo uruio iare riro urui oa voavi oisoa toupaive oa oisoa vaisipaive, Efraim. Uva vo uruia eva toureva igei disaipel tapo.

55 ✡ Oire uva Tagausapa Vurei Pasova vo vuutaaropa tutuu pieepa Jiu vaaro. Uva Pasova vurei oa touvira toupaiva ovusa oirara rutu uruiara rutu iava Jerusalem iare ipaaepa, oisore ra ora voea raga ora sisigarue pie rovoave oavu-ia tugoropa pitupitu voea vaaro.

56 Uva osa iava Jisas-re taraapaiva. Uva Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia torepaaepa. Oa iava voea raga voa ora reopaaepa oiso purapaoro, "Apeisi vai rugoopatai visii vao? Easi viapau pasi eera Tugoropa Voki kekesa urioparoi vai?"

57 Uva voeao reipa irara pris irararei ora Farisi oiso reesia puraiva. Vosa irai Jisas-ia taraiparovere vo osa ovu-ia toupareve, oire irai rera iava taviro. Oa iava uvuipaai ra uvai rera tuukeive.

12

Maria Sanda Petoeva Jisas Kokotoaro Iare
(Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 ✡ Oire uva touvira katai vatara vokiro toupaiva auepa Tagausapa Vurei Pasova oiso ra karekepe. Uva vo vuuta-ia Jisas Betani iare avaroepa Lasaras vo uruiaro iare ro ira vorevira tore piereva tova iava.

2 Oa iava vo urui-ia Jisas-pa aioa puraiva. Uva Mata urioopa aio tokesa. Oire voa Lasaras voea tapo oirara pauparoepa oea Jisas tapo paupaaepa.

3 ✡ Uva Maria aue uvuiaro katai vavata (paun) korovo ovi oueva. Oovia vaisipai oiso, Nad. Oovia puraiva aue iava airepa ruu piero. Ipa pie voriva rutu. Oa iava oira-ia Jisas kokotoaro kipueva. Uva ora oira iava orui-ia rera kokotoaro posiposi pieeva. Oira vearo geesi va vaaro vao sanda kepa sopaaro vogisi pieva.

4 Uva iravu disaipelto Judas Iskariot ro ira Jisas kosi pierevere keripa irarapa ira oiso puraroepa,

5 "Eakepa iraipa vo ovio sanda ovi vate asapai, ra va vorireve irai? Oa iava uvuipaviei ra va-ia aue vo peva vovoto kina (K300) oupe vo ovi-ia. Ra oai apota irara vai vatepe rara."

6 Uva viapau oiso apota irara-a oeare rugorugoopaoro oisi eisi puraroepa. Viapau. Ari ora rera ragare-a, uvare rera-a riro kaviruto. Ira oisoa moni bokis tokipaoro va kaviruparevе.

7 Uva oisi-a eisi osa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *"Oira eakata eira. Iria eisi pieevoi ragai kipuoro vo vokio iare ravaavira ovokia-ia ragai tovoivere tova-ia. Uvare ragai vo vokiaro tutuu pievoi.*

8 ✡ Apota irara visii tapo vokiara rutu-ia toupaiveira. Ari ragai viapau oiso visii tapo toupaavere touvira."

Reipa Irara Pris Reo Goru Puraiva Lasaras Uposa

9 ✡ Oire uva riro irara Jiu iava taraipaaepa oiso, Jisas vo uruio-ia touparevoi. Oa iava rera iare urioaepa. Uva viapau oiso rera raga kekesa urioaepa. Viapau. Ari vao iava tapo-a, uvare Jisas Lasaras tuaririvi vorevira tore piereva tova tapi iava. Oa iava rer tapo kekesa urioaepa.

10 Uva oisi-a oiso osa iava reipa irara reo goru puraiva, oiso ra Lasaras tapo upoive.

11 Eake iava? Uvare riro irara rutu Jiu iava Lasaras-re rugoopaoro voea kavuiva reipa irara pris Jisas raga oirao piesa.

Jisas Jerusalem-ia Karero Viropa Oiso Osa King
(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Oire uva vo vokio isivaaro riro irara Pasova vurei-ia toupaoro Jisas iava uvuiva oiso, Urioparoi vore Jerusalem-ia.

13 ✡ Osa iava sorapita raoro ouiva. Oa iava varava rerare korotosa avaaepa raivaaro. Oa iava raga piepaiva varava kaku piepaoro rerava oiso purapaoro,

✡ **11:55:** Mt 26:1-2 ✡ **12:1:** Lu 7:37-39 ✡ **12:3:** Jo 11:2; Mk 14:3 ✡ **12:8:** Diu 15:11; Mk 14:7 ✡ **12:9:** Mk 12:37 ✡ **12:13:** Sam 118:25-26; Jo 1:49

"Hosana! Ro vaisiaro kae piepe ira urioroi Reito Turaro vaisiaro-ia Isrelpa irara reraaro King!"

14 Uva Jisas iriavu donki kakae kekereva. Oa iava oira ivara-ia paupaoro urioroepa oiso osa Tugoropa Vuku purapapeira,

15 ✡ 'O Saion-pa irara. Opeita uriripata. Visii reraaro King keketa. Eera-a ira urioroi aue-ia paupaoro donki kakae.'

16 ✡ Oire uva rovoa-ia igei disaipel viapau oiso va vituaro-ia taraiiepa. Ari rera vo torearo isivaaro iava Jisas keraria oureva. Ovuuta-a eva oa-ia vorevira ora rugorugoo pieiepa vaore osa Tugoropa Vuku purapapeira rera iava. Osa iava tapo oirara ruture rugooiepa voeao oea orekerovu purapaiva vo rerare.

17 Tuariri Lasaras kopiiroepa. Oa iava tova-ia toureva. Uva riro irara Jisas tapo toupaiva ovusa Lasaras-re keeraroepa rera vorevira tore pieoro. Uva va-a vao oa iava riro irara tavitavi iraopaaepa va iava vao oa purareva Jisas.

18 Osa iava rera iava uvuiva oirara, uvare ravotoa purareva. Oa iava raivaaro rerava aivarosa avaaepa.

19 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava voea raga Farisi ora reopaaepa oiso purapaoro, "Va eva keketavoi. Visiigoa voeare korukoru ragapataveira, osa viapau. Uva oirara rutu rera raga sirova avaai."

Oearovu Grik Jisas Keke Ruipapaaepa

20 Oirara rutu Jerusalem iare ipaaepa Pautoa-pa lotusa vo vokia vao Tugoropa Voki Oovapa. Uva oearovu tapo Grik-pa irara voare ipapaaepa.

21 Uva Grik-pa irara urioaepa Filip iare aue iava rera Betsaida vo Galili taere sovara-ia. Uva oiso rerare puraaepa, "Auoro. Oiso ruipapaiei ra Jisas kekeio."

22 Oa iava Filip avaroepa Andru tavisa. Uva vaiterei rutu avasiepa Jisas tavisa.

23 Uva Jisas vaitereire oiso puraroepa, *"Easi Oirato Oviitoaaro ragai vo vuutaaroa vao oa pou piroi. Oa-ia keraria oupaavoi.*

24 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa vei tavipaavoi ragai vo vuutaaro iava oiso, Vosa wit takura viapau rasiua arore kovepe kopiisa voa, ra va raga kataia toupaive. Ari ita, vosa kopiiro, oire voava vorevira torero riro kouro aioara karekeoro.

25 ✡ Ari ro ira ora rera iava tootooaia virivirioparo ira iava opesi ovoipere eera. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro, eera-a ira ora rera vaaro tootooa oureverea vao Tootoo Ovoi rutu. Oa viapau opesia vai.

26 ✡ Vosa irai ragai vo kovoaro-ia pitureve, ira uvui iraopa ra ragai sirova uturo, oiso ra ragai tapo toupareve, Kovopatoa oaa vo uva toupaaverea. Vosa ro ira ragai vo kovoaro-ia pitupareve, irapa rei vaisi vatereverea Aite oaa taru.

Uvuipaai Ra Oirato Oviitoaaro Vaisiaro Kae Pie Iraopaive

27 ✡ *"Vo vokio ragai iava sopaua vavataei. Uva apeisi puraparai? E uvuiparai ra oiso vaio pasi purara, Aite vao verari oa ragaiia karekesa auepai? Eke viapau uvuiparai ra eisi purara? Viapau. Uvare va raga-a eva oare poura viropa vo vuutari-ia oa-ia siraoa vo tavakaaro ouavere.*

28 ✡ Aite. Uvuipauei ra ora vii vaisiaro rei pieri oisi iavirava oiso." Eisi osa puraroepa Jisas. Oa iava Pauto vo reoaro vuvuiua iava varaepa. Oreoa-ia oiso puraroepa, "Tuariri ora ragai iava vaisia rei pieavora. Oire uva vorerivira ora ragai vaisiaro rei piepaavoi rara."

29 Oirara voeao oea rera ruvara-ia tutuu pievira torepaaepa oea vo guruko uvuiva. Oa iava oiso puraaepa, "Varakeoto ira pokoro viroi." Ovusa oearovu oiso puraaepa, "Iravu purapurapato enselto ira rera tapo ora reoparoi."

30 Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Viapau oiso ragai tauvasa oiso vo reo karekeei. Viapau. Ari visii tauvasa-a.*

31 ✡ Vo vokio Pauto oirara rutu voeao vo rasio-ia rovirieiparevoi. Vo vuuta-a

---

✡ **12:15:** Sek 9:9 ✡ **12:16:** Mk 9:32 ✡ **12:19:** Jo 11:47-48 ✡ **12:24:** 1 Ko 15:36 ✡ **12:25:** Mt 10:39; Mk 8:35; Lu 9:24 ✡ **12:26:** Jo 14:3; 1 Te 4:17 ✡ **12:27:** Mt 26:38-39 ✡ **12:28:** Mk 1:11, 9:7 ✡ **12:31:** 2 Ko 4:4; Ef 2:2

vao oa-ia vo rasio vo pitupituaro vo goruaro tokoparevoi Seten vo goruaro-ia pute iraooro.
32 Vo vokio vo rasio-ia toupaa. Uva vovio utupauavi ragai kae pieivere ragai kotooro rara. Uva vo vuuta-a eva oa-ia oirara rutu vo rugooroaro ivuavere ora ragai iare. Ra oisi iavirava ragai oirao pieive."
33 Uva oisi-a oiso osa puraroepa ora rera vo kopiiaro reesioro.

34 ✡ Oa iava oearovu rutu rera vo reoaro pukooro rerare oiso puraaepa, "Igei oiso vo reo uvuiova Reo Taisi-ia, Krais oiso touvira rutu toupareve. Uva eake-a vao oa vituaro iava oiso purauei, Oirato Oviitoaaro kae pieivere rera kotooro? Uva aa ro rutu-a ro Oirato Oviitoaaro, raa?"
35 Oa iava Jisas oiso voea tavireva ora rerare, *"Gare vuutavi raga-ia aviavia visii tapo toupaivoi. Uva uvui iraopatai ra vo aviavio-ia vokata. Teapi rupa visii tavuruve. Ro ira rupa-ia vokapareve oire ra viapau taraiparo oiso, Ovu avaparoi.*
36 Vo osa aviavia vaviopavira visii tapo touvira toupai, oire uva uvui iraopatai ra vo aviavi oirao pie iraota. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu kareketa, Visii-a aviavia-ia vokapa irara rutu."

Riro Irara Rutu Jiu Viapau Oiso Jisas Oisoa Oirao Piepaive

Vo reo-a vao oa purarevoiva, Jisas voea kavuoro avaroepa voea osireiaro iava vatausa.
37 Ari ita, rera oisoa siitue ragapaive Jiu, ovusa riro ravotoro rutu pura ragapareve. Ovusa viapau rera oirao piepaive oisi iavirava.
38 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava profetato Aisaia vo reoaro oiraoepa vao oa iava oiso puraroepa,

'Turaro Pauto. Irouto igei vo reoaro oirao piepare? Irouto-a ro ira Turaro Pauto vo goruaro eveiparevoi? Viapau rutu oiso iraiei.'

39 Uva viapau oiso uvuipaavere ra Jisas oirao piepaive. Oa vituaro iava Aisaia oiso oreovu rigatoreva. Oa-ia oiso puraroepa,

40 ✡ 'Pauto voea osireiaro voosi ovoi piereva. Ora voea vo rugorugooroaro tapo tupareva. Osa iava viapau uvuipaai ra oaravu avu vai kekepaive ora voea osireiaro iava. Ora vo vearo rugoo-ia voea iava sopaura-ia. Oire ra oisi iavirava viapau ora voea iava sopaura oaive porepaive. Osa iava viapau uvuiparai ra voea porete piepaa. Viapau rutu.'

41 ✡ Ari ita, voari tuariri Aisaia ira Krais vaaro keraria kekereva. Oa iava vo reo purareva rera ragare Krais.
42 Riro irara reipa irara Jiu iava rera oirao pieiva. Osa Farisi ragapa uriripaaepa. Oa iava viapau ora voea vo oirao pieroaro iava tavitavipaaepa, uvare oiso rugoopaaepa, Teapi vigei siguive Reo Taisi Uvupa Kepa iava Sinagog.
43 Aue iava uvare oiso raga oisoa ruipa iraopaave ra oirara voea vaisiaro kae piepaive. Vo osa oisivi raga Pautoa-re oiso rugoopaave. Ra voea vaisiaro-ia vearo vaisi purapareve.

Jisas Vo Reoaro-a Vao Oa-ia Oirara Rovirieireverea

44 ✡ Oire uva Jisas rirovira rutu reooro oiso puraroepa, *"Ro ira ragai oirao piepareve ira viapau oiso ragai raga oirao pieparevoi. Ari Aite tapo oirao pieparevoi ro ira ragai arureva vore.*
45 Ora ro ira ragai kekereve eera ita-a ira Aite tapo kekepare ro ira ragai arureva.
46 Vo rasio iare oiso rutu urioraera osa aviavia vaore, oiso ra oirara rutu ragai oirao pieive. Ra oisi iava viapau oiso rupa-ia toupaive.
47 ✡ Vosa irai ragai vo reoaro uvupareve, ra viapau va oirao piepareve va sirova utupaoro, eera-a ira viapau rovirieiaverea oiso osa ro reo rovirieipato. Viapau oiso ragai urioraera ra oiso toupaa, Oirara rovirieipato ragai. Viapau. Ari uriorae voea vorevira virivarisa rutu.
48 Ro ira ragaire isivaparo vo rara viapau ragai vo reoaro oupareve, ira rovirieiverea ragai vo reoaro raga vo

✡ **12:34:** Sam 110:4; Ais 9:7 ✡ **12:38:** Ais 53:1; Ro 10:16 ✡ **12:40:** Ais 6:9-10 ✡ **12:41:** Ais 6:1-4 ✡ **12:44:** Mt 10:40 ✡ **12:47:** Jo 3:17

Ovoiopa Voki-ia. Uvare ragai vo reoaro, Oiraopa Reo rutu oa toupai oiso rutu osa reo rovirieipato.

49 ✡ Viapau oiso ora ragai raga vo vovouaro iava oiso reoreoparai. Viapau. Ari Aite-a ira ragai siporeva. Eera ira ragai taviparevoi vo reoro ruture vara purapasa vara rutu tapo iava siposipopaoro.

50 Taraiparai Aite vo reoaro-ia. Oa tootooa kareke piepaiveira vao Tootoo Ovoi vokiara rutu iarepa. Eisi osa iava vo reoro rutu varao purapaa oiso osa Aite varare puraroepa."

13

Jisas Disaipel Irara Kokotoaro Sisureva

1 Tagausapa Vurei Pasova vo vuutaaro kareke asavira touva. Uva Jisas tarairoepa vo vuutao-ia oa karekeei oa-ia vo rasio kavurevere Aitetoa iare avaoro. Uva oisoa oirara kaviko iraopareve voeao rera voeaaro oea vo rasio-ia toupaiveira. Okavikoa vao rera vaaro oa vo rutu tugurasa urioepa uva kopiiroepa.

2 ✡ Oire uva ovaiarovi aiopaoro toupaiva. Vo osa Seten ora rera vo rugorugooaro vuria tovo rovoreva Judas Iskariot sopaaro-ia ro Saimon oviitoaaro, oisore ra Jisas kosi piereve keripa irara vavaearo iare.

3 ✡ Uva Jisas tarai rovoroepa oiso, Aiteto orekerovu rutu vatereva rera vavaearo iare. Uva vao-ia tapo oiso tarai rovoroepa, Pauto Aite rera arureva oa iava urioroepa vore. Ora uva vorevira voreroverea rara Pautoa iare.

4 Oire uva aiopa tapiva toreroepa varoa verasa ora rera iava vao oa-ia oisoa ora rakurakuparo. Oa iava aue taul oureva rera-ia tuusa.

5 Osa-a eisi osa pierevoiva, uuko ovi petoreva aue iare dis. Uva rovoroepa igei disaipel kokotoaro sisupaoro. Uvare oiso rutu ora pieroepa, Akukutoavi raga kovopato. Uva voava igei kokotoaro posiposi piepareva vorevira taul-ia.

6 Uva Saimon Pita iare ora viruroepa. Oa iava Pita oiso rera akereva, "Turaro. E ragai kokotoaro tapo sisuparivoi?"

7 Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Vao oa purapaavoi oa-ia viapau taraipauei. Utupavira oa-ia taraiuvere rara."*

8 ✡ Uva Pita rerare oiso puraroepa, "Viapau oiso ra ragai kokotoaro sisuri. Viapau rutu." Uva Jisas oiso puraroepa, *"Eakepa Pita? Vosa viapau vii sisua, ra viapau uvuipauei ra oiso toupari, Ragai reraaro disaipelto."*

9 Oa iava Saimon Pita rerare oiso puraroepa, "Eagara. Ragai kokotoareiaro sisuri, ora vavaearei, ora kukue."

10 Uva Jisas oiso puraroepa, *"Ro ira ora rera iava varaua rutu sisu rovoreve ira sisigarue ovoiroi ita. Oa iava uvuiparoi ra kokotoaro raga ita sisureve. Ari ita, sisigaruevira toupatavoi. Uva viapau oiso visii rutu-a."*

11 Aue iava uvare tarairoepa ro-ia ira rera kosi pieparevoi rara keripa irarapa. Uva va-a vao oa iava oiso puraroepa, *"Viapau oiso visii rutu sisigaruetai."*

12 Oire uva Jisas voea sisu rovorevoiva, vorevira varoa-ia ora rakurakuroepa. Oa iava vorevira pauroepa. Uva voea akereva oiso, *"E vao-ia taraipatai oa puraavoi visii-ia?*

13 ✡ Ari ita, ragai vaisipataveira oiso, Tisato, ora oiso, Turaro. Uva vearovira rutua, uvare oisi eisi purapataveira ragaire. Osa raga ita-a eisi osa toupaavoi.

14 ✡ Oiraopavira rutu, uvare Turaro-a ragai, ora Tisato. Ragoa visii iava kokotoara sisuavoi. Oire uva visii tapo ita uvui iraopatai ra ora visii araoko iraraaro kokotoaro tapo oisi sisupata. Ra voeapa ora vaisiaro oavisii gare piepata.

15 ✡ Uva visii tapo uvui iraopatai ra oisi ragavira vioevira oisi piepata, oiso osa va vao ovoovovira puraavoi visii-ia.

16 Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Kovopato viapau putepare rera reraaro-ia reito. Ora ro ira okovovu iare avaro, ira viapau oiso uvuipa ra roari-ia putepareve ira rera arurevora, avaro.

17 Uva vo ovoovo-ia taraitai oa puraavo visii osireiaro-ia. Oa iava uvuipatai ra va

✡ **12:49:** Jo 14:31 ✡ **13:2:** Mk 14:10 ✡ **13:3:** Hi 2:8; Jo 8:42 ✡ **13:8:** Jo 3:5 ✡ **13:13:** Fl 2:11 ✡ **13:14:** 1 Pi 5:5 ✡ **13:15:** 1 Pi 2:21

sirova utupaoro oarai purapatavora, roru iraopata.

18 *“Viapau oiso visii ruture oiso purarai. Ari ragai voeao-ia taraiparai oea ora ragaipa reereesiava ragai voeaaro. Ari ita, uvare va vao oare Tugoropa Vuku oiso puraepa oa oiraoperea rara. Oiso osa Tugoropa Vuku-ia oiso purapai,*

‘Ro ira ragai tapo bret iava aioroera ira kokotoarei kae piere ragai-ia tasisa.’

19 *Uva va vao kareke asavira toupai osa rera iava visii tavipaavoi. Uvare oisi karekepere rara. Ra oisi iavirava ragai oirao pieta ragai raga ita vao-ia Krais.*

20 Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Vosa aa ro avuo ro ira kovopatoa oaare vearo vovou rutu purapareve ro ira arua, ira ita vearo vovou rutu purapareveira ragai tapo-ia. Oa iava ita rera vegei-ia ora Aite tapo-ia vearo vovou rutu purapareveira.”

Judas Jisas Vatesa Aueparoepa Keripa Irara Vavaearo Iare

(Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 ✡ Oire uva Jisas sopauaaro vavata iraoepa. Oa iava oiso voeare puraroepa, *“Iravu epao visii iava ira ragai kosi pieparevoi keripa irarapa rara.”*

22 Uva oisi-a eisi osa puraroiva, igei raga disaipel ora igeiva vurapaiova tuupavira oiso purapaoro, “Viapau taraipaviei irouto-a”.

23 Uva ragai Jon rera reraaro disaipelto Jisas kopukopuaro-ia otarapaoro pauparaepa. Ragoa oisoa kaviko iraopareve rera Jisas.

24 Osa iava Saimon Pita kukue pikuoro ragaire oiso puraroepa, “Rera akeri. Iroure eisi puraroei?”

25 Oa iava rera kopukopuaro iare tutuu pieoro rutu ogaga visivi oiso rera akeava, “Turaro. Iroure eisi purauei?”

26 ✡ Uva Jisas oiso puraroepa, *“Aioa vai tovopaavoi tapi rovu-ia. Ra rera vatea ro raga ita-ia.”* Osa iava aioa tovoreva kapia. Oire va ouoro va vatereva Judas-pa Saimon Iskariot oviitoaaro.

27 ✡ Oire uva Judas aioa ourevoiva, Seten rera sopauaaro-ia ora kiuroepa. Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *“Vosa va pura ruipapau. Uva uvui iraopauei ra ikauvira raga va purari.”*

28 Uva viapau oiso irai tebol ruvaraiavi paupaoro oisi iava vo reo vituaro-ia tarairoepa oreoa purareva Judas-re.

29 ✡ Uva oearovu igei iava disaipel oiso keapaaepa vao iava, uvare Judas moni bokis-ia pitupareveira. Oa iava oiso keapaaepa, Jisas rera taviparevoi orekerovu avu vai vorivorisa Tugoropa Vurei iare. Eke oarai vatevatesa apota irarapa.

30 Uva Judas aioa ourevoiva, ikauvira kosi ovoiro viropa ovusa rupa ovoiepa.

Airepa Reo Taisi

31 ✡ Uva Judas kosiro viroiva, Jisas oiso puraroepa ora rera raga vaisipaoro, *“Vaviopavira Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto keraria vo goruaro ourevoi, uvare Pauto vo kerariaro rera-ia karekei.*

32 Vosa ragai Oirato Oviitoaaro Pauto vaaro keraria vo goruaro kareke piea oirarapa, ra Pauto ita ragai vo kerariaro vo goruaro tapo kareke piereve poeravira oirarapa. Ra torevokovira Pauto oisi piereve, uvare ragai vo kerariaro vituaro rera-ia toupaiveira.

33 ✡ Ovii irara oaa. Gare visivi raga visii tapo toupaavoi. Uva ragaire taraa ragapatavere. Oiso osa Jiu taviava oisoia osa visii tavipaavoi tapo. Viapau rutu uvuipatai ra voare avata vo uvare avaparai.

34 ✡ Visii vateavoi airepa reo goru. Oaia oiso purarai, Ora visii iava sopaura rutu vatepata araoko irara oavisiipa siraopaoro. Oiso osa ragai ita ora ragai iava sopaua rutu vate rovoavora visiipa siraopaoro. Eisi raga ita osa uvui iraopatai ra ora visii araoko iraraaropa siraopata.

35 Vosa araoko irara oavisiipa siraopata. Oa iava uvuipai ra oirara rutu oiso taraipaave, Visii-a ragai voeaaro rutu disaipel irara.”

✡ **13:21:** Jo 12:27 ✡ **13:26:** Jo 6:71 ✡ **13:27:** Lu 22:3 ✡ **13:29:** Jo 12:5-6 ✡ **13:31:** Jo 7:39; 1 Pi 4:11 ✡ **13:33:** Jo 7:33-34 ✡ **13:34:** Lev 19:18; Jo 15:12; 1 Jo 2:7, 3:11, 4:10

Jisas Pita Tavipareva Oiso, Ragaire Isivauvere Rara.
(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 ✡ Oire uva Saimon Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Ovu-a vo uvare avauvere?” Uva Jisas oiso puraroepa rerare, *“Vo uvare avaravere, uvare viapau oiso uvuipauei ra ragai sirova voare utuu. Ari ita, voari utupavira ragai sirova utuuvere.”*

37 Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Eake iava viapau uvuiparai ra vii sirova utura? Uvare ora ragai iava tootooa oaa vikisa aueparai vii tauvaoro.”

38 ✡ Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“O ari ragai tauvaoro ora vii vaaro tootooa vikirivere, eke? Oiraopavira rutu oiso osa vii tavipaavoi, Vo osa kookai gau asavira touparevere, ovusa ragai vaisiaro vatauri vo peva piepa taea-ia.*

14

Jisas-a Raiva Tootoo Vatepa Vore Aiteto

1 ✡ *“Opeita visii iava sopaura oavisii siraopape. Ari Pauto oirao piepata ora ragai tapo ita.*

2 Vo Aite oaa vo kepaaro-ia oa-ia riroara rutu toupaiveira tugitugiara. Vosa viapau oisi eisi toupaivori, ra viapau oiso visii tavi rovoavori. Ari oiraopavira avaparai visiipa uruia ravaasa.

3 Oire vo osa avaparai visiipa uruia ravaasa, uva voava vorevira voreraverea visii ou piesa. Ra ragai tapo touta voa. Osa-a eisi osa vo urui-ia eva touavere. Oa-ia ita visii tapo ragai tapo toupataverea.

4 Uva taraipatai raiva-ia vo urui iare vao oa iare avaparai.”

5 Uva Tomas oiso rera akereva, “Turaro. Ovu-a vo uvare avapauei? Viapau oiso igei taraipaiei. Apeisi ragavira iava uvuipaiei ra vo raiva-ia taraiio eva voare?”

6 ✡ Oa iava Jisas oiso puraroepa, *“Ragai raga ita-a vao-ia raiva, uvare ragai-a Oiraopa Rutu vituaro. Ora ragai-a Tootooa tapo vituaro rutu. Viapau irai uvuiparoi ra oraivai raga iava Aite-ia pouro viro. Viapau rutu. Ari vo raga ragai.*

7 Vosa ragai-ia taraipataeri, ra oisi iavirava Aite oaa-ia tapo taraipata. Oire uva vaviopavira rovota rera-ia taraipaoro. Uvare ita rera kekepataveira.”

8 Uva Filip oiso rerare puraroepa, “Turaro. Igei kareke pieri Aiteara iava. Ra oisi iavirava igei vo ruiparoaro uvui piereve.”

9 Jisas rerare oiso puraroepa, *“Filip. Riro kaekae vuutaro rutu-ia oisoa visii tapo toupaa, osa viapau ragai-ia taraipau, raa? Ro ira ragai kekepareve, eera ita-a ira Aite tapo kekepareveira. Uva apeisi iava oiso purauei, Igei kareke pieri Aiteara iava?*

10 ✡ Easi viapau vai ragai oirao piepariveira vo osa Aite tapo toupaaveira, ovusa ita Aite oaa ragai tapo *toupareveira, raa? Vo reo oa vatepaaveira visiipa, uva viapau oiso va purapaaveira ora ragai raga vo rugorugooaro iava. Easi Aite ragai tapo toupareveira ira ora rera vo kovoroaro purapareveira.*

11 Ragai vo reoaro oirao pie iraota aue-ia uvare Aite-ia toupaa, ovusa Aite ita ragai-ia toupare. Vosa vo reopa viapaeri, oire ra vo kovoro ruture rugoo iraopata oara purapaaveira. Osa iava uvuipatai ra vo kovoro iavirava ragai oirao piepata.

12 *“Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Vosa irouto ragai oirao piepareve vo kovoro iava oara purapaaveira, ira-a tapo ita eera ira uvuiparoi ra oisi vara purapareve. Ari ita, oa iava uvuiparoi ra pute pievira rutu okovorovu riroara purapareve. Oire vo kovoro evara vo kovo-ia ragai vaaro puteve. Eake iava? Uvare avaparai Aite iare. Ra voa toupaoro Tugoropato Uraurato vara pieavere visii tauvapasa.*

13 ✡ Ra varao orekerovu rutu oarare variripata ragai vaisiaro-ia oara-ia uvuiparai ra vara purapaa. Osa iava uvuipai ra Aiteto vo kerariaro goruaro karekepe ragai iavirava.

14 Vosa ragai vaisiaro oirao piepaoro variripata orekevure, ra va puraa taru.

Jisas Reo Ovoi Purareva Vorevira Tugoropato Uraurato Vara Piesa

✡ **13:36:** Jo 21:18; 2 Pi 1:14 ✡ **13:38:** Jo 18:27 ✡ **14:1:** Jo 16:23-24 ✡ **14:6:** Jo 10:9 ✡ **14:10:** Jo 10:38, 5:19, 12:49 ✡ **14:13:** Je 1:5; Jo 15:16 ✡ **14:15:** 1 Jo 5:3

15 ✡ *“Vosa ragai kavikopaoro ragaipa ora visii iava sopaura oavisii rutu vatepata, eva-a oa iava ragai vaaro reo goru sirova vearovira rutu utu iraopatavere.*
16 Oa iava uvuiparai ra variriira Aite iare. Ra oisi iavirava visii vatereve iravu visii Tauvapato visii sopaura oavisii goru piepaoro vokiara rutu-ia.
17 ✡ Ro-ia Tugoropato Uraurato Oiraopara Rutu Kareke Piepato. Ira-ia viapau uvuipaai oirara rutu iava oearovu vo rasio-ia ra rera viapau oupaive, uvare viapau rera eveipaiveira, ora viapau rera-ia taraipaaveira. Ari ita, visii raga rera-ia taraipataveira. Eake iava? Uvare visii tapo toupareveira osa iava visii sopaaro-ia toupare.

18 *“Teapi keapata oiso, Visii kavupaavoi, ra oiso rutu toupata osa virakoi kakaero. Viapau. Ari visii iare vorevira voreraverea rara.*
19 Tutuu piepai ra oirara rutu voeao vo rasio-ia tou irara viapau ragai kekeive vorerivira. Ari visii raga taru ragai kekepatavere ragoa tootoovira toupaa. Eva-a oa vituaro iavirava visii tapo ita tootoovira toupataverea.
20 ✡ Ovokia-ia eva taraitavere oiso-ia, Ragai Aite tapo ora tavosiparai. Ra ita ragai tapo ora tavosipata, ovusa ragai ita visii tapo ora tavosipara.
21 Ro ira ragai vaaro reo goru oureve ra oisi iavirava vearovira rutu va sirova utuparo, ira-a eera ragaipa ora rera iava sopaua rutu vateparevoi ragai kavikopaoro. Ora ro ira ragai kavikopareve, ira ita kavikopareverea Aite. Ora ragai tapo ira tapo kavikopaaverea rera iare roroiovira rutu ora karekepaoro.”

22 Osa-a eisi osa puraroepa Jisas. Uva iravu raga Judas viapau oiso ro-a Iskariot, ira Jisas-re oiso puraroepa, “Turaro. Apeisi iavirava igei iare roroiovira ora karekeuverea, vo osa oisi eisi viapau roroiovira ora karekeu oirara rutu-ia voeao vo rasio-ia?”
23 ✡ Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Vosa ro ira ragai kavikopareve, ira-a eera vearovira rutu ragai vo reoaro sirova utuparoi. Oa iava Aite rera kavikopareverea. Osa iava vegei aaorei rutu rera iare urioveare rera tapo toupasa vokiara rutu-ia.*
24 Ari ro ira viapau ragai kavikopareve, ira-a eera viapau vearovira ragai vo reoaro sirova utuparoveira. Oire uva vo reo-ia vao-ia oa uvutavoi viapau oiso ragai vo reoaro-a. Ari Aite vo reoaro-a ro ira ragai arureva vore.

25 *“Tou visivi visii tapo toupaoro visii tavipaavoi varao iava.*
26 Ari ita, Tauvapatoa rutu ro Tugoropato Uraurato ira ragai vaisiaro-ia arurevere Aite. Eera ira visii tarai pieparevere orekerovu rutu-ia. Ora visii vo rugorugooroaro toretore pieparevere. Oire ra oisi iavirava vo reoro ruture rugoopata oara vatepaaveira visiipa.
27 ✡ *“Visii kavusa aueparai. Ra oisi iava visii vatea gavaure vovou vaore, oiso ra visii-ia toupaive. Eva gavaure vovou oa vatepaavoi visiipa ragai vaaro. Viapau oiso visiipa vao oiso gavaure vovou vateavoi osa voeao oirara vo rasio-ia visiipa gavaure vovou vate ragapaiveira. Opeita visii iava sopaura oavisii vavata ragapape. Ora opeita uriripata.*
28 Vo reo uvutavoi ita oa vateavoi visiipa oiso, Visii kavuavoi avaoro, oa iava vorevira voreraverea. Vosa ragaipa sirao rovotaeri, oa iava uvuipatai ra ragai-ia rorupata ovusa Aite oaa iare avara. Ra voa toupaoro visiipa Tugoropato Uraurato vara pieavere. Ari ita, Aite reiparoi rutu. Ira ragai-ia putepareveira.
29 Va-a vao oa pou viro asavira toupaivoi oa iava vo vokio visii taviavoi. Oa-a eva vovio utupa visivi karekepere taru vo osa Aite iare avara. Ra oisi iavirava taru ragai vo reoroaro oirao pieta.
30 *“Viapau oiso vorevoreripavira visiipa riro reoro vai rutu purapaa. Eake iava? Uvare vo rasio vo pitupituaro goruaro, rera raga-a Seten ira urioroi. Ira viapau rutu uvuiparoi ra ragai vo goruaro-ia putepareve.*
31 Ari ita, uvare oiso ruipaparai ra oirara voeao vo rasio-ia taraiave, Ragai Aite oaa kaviko iraopaavoi. Oa

✡ **14:17:** Jo 16:13; 1 Jo 4:6; 1 Ko 2:14 ✡ **14:20:** Jo 10:38 ✡ **14:23:** Re 3:20 ✡ **14:27:** Kl 3:15

iava oisi piepaaveira oiso osa Aite ragai tavipareveira. Oire toreta ra vova avavio.

15

Jisas Ira-a Wain Ova Rutu

1 ✡ *"Ragai-a wain ova oiraopa ova. Ari Aite oaa-a vo kovo tokipatoa rutu.*

2 Oirara voeao oea ragai oirao piepaiveira oea oiso rutu toupai osa sipukau raoro ragai iava oraoroa kuepapeira. Ari ro ira viapau ragai oirao piepareve, ira tokorevere Aite oiso osa rurui raoro oara tokopareveira ro kovo tokipato. Oire uva ro ira oirao pie vovou purapareveira, ira sopaaro iava orugoorovu vuri rugooro oaive verapareveira Aite. Oiso ra rirovira rera vo kuearo kareke piereve aue oirao pie vovouaro-ia. Oiso rutu osa ruipapaoro ro kovo tokipato evao raoro tokopareve.

3 Uva visii sopaaro iava vuri rugooro oavisii vera pirora aue iavirava Tugoropa Reo, oreoa iava visiipa siposipopaavora.

4 ✡ Ragai tapo ora tavosipaoro toupata. *Ra ragai tapo ita visii tapo ora tavosipaoro toupaa. Uvare viapau raoa kue oupai vosa viapau evaova varaaro-ia toupaive. Oiso rutu osa visii visiigoa viapau uvuipatai ra oirao pie vovouro purapata vosa viapau ragai tapo ora tavosipaoro toupata.*

5 *"Ragai-a wain ova rutu. Ari visii-a raoara. Ro ira ragai tapo ora tavosipaoro toupareve ovusa ragai tapo ita rera tapo ora tavosipaoro toupaa, ira-a eera ira rirovira rutu aio kue purapareveira. Ari vosa viapau ragai-ia toupata, oa iava viapau oiso uvuipatai ra oavu avu vai purapata.*

6 Vosa viapau irai *ragai tapo ora tavosiparo, ira taru eera verarevere Aite oaa oiso osa evao rao vao oa erakope. Ra va iava vo raoro guruguruive vara-ia vikisa tuitui kasi-ia vara kasioro.*

7 ✡ *"Vosa ragai tapo ora tavosipaoro toupata. Ora vosa ragai vo reoaro visii-ia toupaive. Ra oisi iavirava uvuipai ra variripata visii vo ruipaaro arova katai vovou purapaoro ragai-ia. Ra va iava visii vo ruipaaro uvureve Aite oaa va purasa.*

8 Vosa rirovira rutu aio kuero vai purapata, ovovoua iavirava eva eisi vuurapa vaisi oupareveira Aite. Osa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Ragai voeaaro visii disaipel.

9 Aite ragai kavikopareveira. Eisi raga osa visii kavikopaaveira. Oa iava vokiara rutu-ia uvuipatai ra oiso toupata, Ragai voeaaro rutu oea kavikopaaveira.

10 Vosa vearovira rutu ragai vaaro reo goru sirova utupata, eva-a oa iava uvuipatai ra ragai vo siraoaro sovara-ia toupata. Oiso raga ita osa Aite vaaro sirova reo goru vearovira utuparaveira. Oa iava rera vo siraoaro sovara-ia toupaaveira.

11 Oiso ruipaparai ra ragai vo roruaro visii-ia toupaive. Ra oisi iavirava vo roru eva visii sopaaro agasi piepaive rutu. Eva-a oa vituaro iava vo reo purapaavoi visiire.

12 *"Ragai vaaro-a vao reo goru oiso toupaiveira, Ora visii araoko iraraviaro kaviko iraopata. Oiso osa ragai ita visii kaviko iraopaaveira.*

13 ✡ Vosa irai ora irai iava tootooa vaiaro vikireve ora irai vate irara vaiaro tauvaoro, oire uva viapau oiso ovovouiei siraopa vovou vai oa vao-ia putepaiveira.

14 Vosa oiso rutu piepata osa visii tavipaavoi, oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Ragai vate iraraaro rutu visii.

15 Kovopa irara viapau uvuipaai ra vaoia taraipaave oa purapareve voea reitoaaro. Eisi osa iava oisi viapau visii vaisipaavoi vorerivira oiso, Kovopa irara. Aue iava uvare reoara rutu vateavorao visii siposipopaoro aue iava Aite. Oreoroa ouava rera ruvara-ia. Eva-a oa iava oiso visii vaisipaavoi, Vate irara oaa.

16 ✡ *"Viapau oiso ora visiipa ragai reesitava. Viapau. Ari visii ora ragaipa ropooro visii reesiava ragai raga. Oa iava visii tovoava kovoa-ia. Osa iava uvuipatai ra avataera, aio kuero purata. Osa iava visii vo aioroaro uvuipai ra toupaive opesi asavira. Eisi piepaoro uvuipatai ra ragai vaisiaro-ia variripata Aite iare. Ra visii vatereve oavu avu vai.*

✡ **15:1:** Ais 5:1-7; Esi 19:10 ✡ **15:4:** 1 Jo 2:6 ✡ **15:7:** Jo 14:13 ✡ **15:13:** Ro 5:7-8 ✡ **15:16:** Jo 6:70

17 Visii vateavora reo goru vaore, oiso ra
ora visii araoko iraraviaro kavikopata.

Rasitoa-ia Tou Irara Disaipelva Keri-paaverea

18 ✡ *"Vosa oirara voeao vo rasio-ia visiiva keripaave, osa iava uvuipatai ra taraita oiso, Oea-a evoea ragaiva keri rovoaera rovovira.*
19 ✡ Vosa visii vao vo rasio rutu iava-a voea, ra oisi iavirava visii agiagipaive oearovu. Vo uvare visii-a voea iavapa irara. Ari ita, viapau oiso visii-a vo rasio iava. Viapau. Aue iava uvare visii reesiavora oiso ra vo rasio vo pitupituaro kavuta. Eva-a oa iava oirara voeao vo rasio-ia visiiva ora keripaaverea.
20 Vearovira rutu vo reore rugoo iraopatavere oa puraavoi visiipa oiso, Viapau oiso kovopato rera reitoaaro-ia putepareveira. Osa-a eisi osa iava voea evoea oisoa ragai upopaive, eisi raga osa visii upopaivere. Ari ita, vosa ragai vo reoaro sirova utupaaeri, oire ra oisi raga ita visii vo reoroaro sirova utupaave.
21 Ari viapau taraipaaveira Aite-ia ro ira ragai arureva vore. Ra oisi iavirava keapaoro ragai vaisiaro-ia visii-ia vuri vovouro purapaive.
22 ✡ *"Vosa viapau oiraopavira urioraeri voeapa siposiposa, eva-a oa iava viapau vuriara vaieri voea-ia. Ari ita, urioraera voea oiraopavira siposipopaoro ragai vo kovoaro vituaro iava. Osa viapau vo siposipo oirao pieive. Eva-a oa voea vo vuriaro vituaro. Oa roroiovira toupaiveira.*
23 Ro ira ragaiva keriparo, eera ita-a ira Aite tapova ora keriparoveira.
24 Ari ita, okovorovu rutu oara oisoa viapau oearoi tuariri purapaive okovoroa puraavora voea rutu vuutaaro-ia. Oiraopavira rutu vosa viapau vo kovoro puraavori, ra oisi iavirava viapau vuriara vaipe voea-ia. Ari ita, vo osa vo vokio vara kekeivora uva ragaiva ora keripaai ora Aite oaa tapova. Eva-a ita voea vo vuriaro vituaro.
25 ✡ Uva voea vo pitupituroaro iavirava vo reo oiraopavira karekeepa oa rigatoiva vo voea vaaro-ia Reo Taisi. Oreoa vao oa oiso toupai, Ragaiva keri ragapaai.
26 ✡ *"Ro visii Tauvapato ira epao Aite tapo uvava rera aruavere, ra urioro visii iare. Eera Tugoropato Uraurato Oiraopa Rutu Kareke Piepato varao Pautoa iava. Ira Aite tapo toupareveira uvava uriorovere ragai iava oiraopavira siposiposa.*
27 Visii tapo ragai iava oiraopavira *siposipopatavere. Uvare tuariri visii ragai tapo oisoa toupata voari rovoa-ia ovusa kovoa rovoava. Oa iava vo voki-ia rekasisa voava uriotaerao oa-a vao-ia.*

16

1 ✡ *"Visii taviavora ragai vo reoroaro iava, Teapi visii varaaro oirao pie vovouro oavisii kovepe opesioro.*
2 ✡ Vo osa visii sigupaivere vova Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog voea vaaro. Osa raga ita visii piepaiverea visii upopaoro vo vuutarori-ia oara uriopaperea. Ra oiso keapaave, Vearo kovo purapaivoi Pauto vaaro.
3 ✡ Viapau oiso Aite-ia taraipaaveira. Ora viapau oiso ragai-ia tapo taraipaave. Eisi osa iavirava vo vovouro purapaiverea visii-ia.
4 Ari ita, visii oisoa tavipaa vara iava oara utupaua karekepaperea. Oa iava varare vorevira rugorugoopataverea, vo uvare vara iava visii tavipaaveira.

Tugoropato Uraurato Vo Kovoaro

"Tuariri oisoa visii tapo toupaa. Osa vituaro iava eisi viapau oisoa visii tavipaa va iava vao.
5 Uva vaoviopavira avaparai ro iare ira ragai arurevoiva, vore urioraepa. Uva viapau oiso irai visii iava ragai akeparevoi oiso, Ovu iare avapauei?
6 Viapau. Ari ragai raga vo reo pu-raavoiva, visiire sopaura oavisii vavatapai siraopaoro.
7 ✡ Oiraopavira rutu oiso visii tavi iraopaavoi, Visii arova avaparai visii tau-vasa. Oire vosa viapau avara, ra va iava viapau irai urioro visii tauvasa. Ari vosa

✡ **15:18:** 1 Jo 3:13 ✡ **15:19:** Jo 17:14 ✡ **15:22:** Jo 9:41; Ro 1:20 ✡ **15:25:** Sam 35:19 ✡ **15:26:** 1 Jo 2:1, 5:7
✡ **16:1:** Jo 15:18-27 ✡ **16:2:** Ap 26:9; Ais 66:5 ✡ **16:3:** 1 Jo 3:1 ✡ **16:7:** Jo 7:39, 14:16, 26, 15:26

avaparai, osa iava visii iare rera aruavere ra urioro eera visii Tauvapato visii soporepasa.

8 Uva uriorovere, ra oirara rutu voeao vo rasio iava tarai iraoaverea vuri vovouro rutu vituaro-ia voea varaaro, ora vao torevoko vovou rutu vituaro, ora kort vituaro-ia oira roviriei pitupitu Pauto vaaro, vo rara voea soporepareve.

9 Oire uva ora voea vo vuri vovouroaro *vituaro-ia taraipaavere. Oa vituaro oiso toupai, Viapau ragai oirao piepaiveira.*

10 Oirara rutu vo rasio-ia oea vearovira ragai-ia taraipaavere oiso, O ita, ari torevokotoa rutu-a ro Jisas. Aue iava uvare avaparai vore Aite oaa ruvara-ia. Ra viapau vorerivira ragai kekepata.

11 ✡ Ari oira rovirieipa pitupitu iava voea soporepareverea ro Tugoropato Uraurato. Aue iava uvare Pauto Seten vo goruaro rovirieioro va putereva, uvare rera raga Seten vo rasio vo pitupituaro vituaro.

12 *“Ari ita, riro reoro rutu epao oarava toupaa. Uva oiso ruipaparai ra visiipa tavitavira vara iava, osa viapau. Uvare viapau oiso uvuipatai ra vaoviopavira vo reoro outa. Teapi visii iava sopaura oavisii vavatapape rutu.*

13 ✡ Ari vosa oiraopa reoa rutu vituaro urioro, rera ro Tugoropato Uraurato ira oiraopa reo rutu iava visii soporeparevere. Ra viapau oiso ora rera raga vo rugorugooroaro iava reoreoparo. Viapau. Ari vo reo-a oa uvureve Pauto ruvara iava oa siposipoparevere. Oire ra oisi visii tavitavipaoro varao iava oara karekepaperea utupaua visii soporepareve.

14 Ira ragai vo vovouaro-ia taraipaoro va iava visii soporeparevere. Osa-a eisi piepaoro ragai iava rei vaisi kareke piereverea rara.

15 ✡ Orekerovu rutu Aite varaaro oaraa evara ragai raga ita varaaro. Eisi osa iava oiso pararai, Ira ragai vo vovouaro ouoro va iava visii siposipopaoro visii soporeparevere ragai iava.

Tavaka Vovou Ora Siraopa Vovou Roruvira Ora Poreperea

16 *“Gare vuutavi raga ra viapau ragai keketa vorerivira. Oire uva ita utupa visivi aia ragai keketavere ita rara.”*

17 Uva oearovu disaipel voea raga ora reopaoro oiso purapaaepa, “Aa vao rutua vo reo vao vituaro oa pararevoi vigeire? Oa-ia oiso puraroi, *Gare vuutavi raga, ra viapau vorerivira ita ragai keketa. Uva ita gare vuutavi raga pere, ra utupauavi ita ragai keketa.* Uva oiso tapo pura, *Aite iare avaparai.*”

18 Oire uva oiso puraaepa, “Gare vuutavi raga-a oa iava oisi taviroi. Oa apeisi ragavira toupai? Vigei viapau oiso taraipaviei vo reo vituaro-ia eva oa pararevoi.”

19 ✡ Oire uva Jisas voea vo rugooaro ou ovoireva vo osa rera akesa auepaaepa. Oa iava oiso puraroepa, *“Asi visii vai pasi ora akeakepatai vo reo vituarore oa puraavoi. Oa-ia oiso pararai, Gare vuutavi raga toupai, ra viapau ita vorerivira ragai keketa. Uva ita, utupa visivi rara ragai ita keketavere.*

20 ✡ Oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso, Utupaua gaupatavere sirao pievira rutu. Vo ovusa oirara rutu voeao vo rasio iava rorupaive. Ora tapo osa visii iava sopaura vavata iraope siraoa iava. Oire uva vo sirao-a eva oa roruvira rutu ora porepere taru.

21 ✡ Vosa riakova kakae kavausa auepao, oire ra ora oira vo vuutaaro-ia taraio oiso, Karekeei ragai vo vuutaaro. Oa iava rirovira rutu siraopao. Oire ra va isivaaro iava kakaeto kavaueve. Ra viapau oiso evo upiare vorerivira rugoo oa puraeve. Viapau. Ari roru iraopaeve kakaeto ragaia ro ira karekero.

22 Oiso ita osa vaoviopavira siraopatai. Ari utupavira vorevira visii kekeavere. Ra oisi iavirava sopaura oavisii visii iava roru iraove. Osa iava eisi viapau oiso irai uvuiroverea ra visii iava vo roru eva verareve.

23 Oire uva vo voki-a eva oa-ia viapau oiso ragai akepatavere oavu avu vaire. Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, Aite oaa iare variripata ragai vaisiaro oirao piepaoro. Ra visiipa taru vara vaterevere.

✡ **16:11:** Jo 12:31 ✡ **16:13:** Jo 14:17, 26 ✡ **16:15:** Jo 17:10 ✡ **16:19:** Mk 9:32 ✡ **16:20:** Lu 23:27; Jo 20:20 ✡ **16:21:** 1 Te 5:3 ✡ **16:24:** Jo 15:11

24 ✡ Voari tuariri uva viapau oisoa variripata ragai vaisiaro oirao piepaoro orekerovu avu vai oupasa. Oire vo vokio uva variri iraopatavere, oisore ra oisi iavirava oaravu avu vai oupata. Osa-a eisi osa vituaro iava visii iava sopaura roru iraopaivere rutu.

Jisas Rasito Vo Vovouaro-ia Putereva

25 ✡ *“Ragai oiso vo reoro puraavoi visiire ruuvira. Uva utupaua viapau oiso vorerivira ita visiire oisi ruuvira reoravere. Viapau. Ari visiipa evoa aviavi pievira raga taviravere Aite iava.*

26 Uva vo voki-a eva oa-ia ragai vaisiaro oirao piepaoro variripatavere. Uva viapau oiso visii tavipaavoi, Ragai raga Aite *iare variripparavere, oisore ra visii tauvapareve.*

27 ✡ Viapau. Ari Aite raga visii kavikopareveira. Uvare visii raga-a ita vao visiigoa ragaipa ruipataera. Oa iava ragai oirao pietavora vao iava osa Aite tapo toupaavoiva, urioraera vore.

28 ✡ Uvare tuariri rutu Aite tapo oisoa toupaa. Oa iava rera arova urioraepa vore rasitoa-ia. Uva vo vokio-ia vo rasio kavuoro Aite iare voreparai.”

29 Oire uva igei disaipel rerare oiso puraiepa, “Iu, vo vokio-ia aviavi pievira tavitaviu. Viapau oiso ra ruuvira raga reopau.

30 Uvare oiso taraiiei, Viapau oiso voearore tue rovopau oearoa vii akesa auepaave. Viapau. Ari vii auero rutu-ia tarai iraopauei. Eva-a oa vituaro iava vii oirao piepaioveira rutu oiso, Viigoa vao Pautoa tapo tourivoiva, uriouepa vore.”

31 Oa iava Jisas oiso igei akereva, *“E vo vokio-ia oiraotai rutu, raa?*

32 Uvuta. Vuuta vao-ia tutuu pievoi vaore oiso ra karekepe. Iu. Kareke ovoiei vo vokio oa-ia visii tariopaivoi rara vorarore visii vo uruiroaro-ia roopavira. Uva ragai kavupatavoi ovusa ragai raga toupaa. Ari ita, uva viapau oiso ragai raga toupaavere. Viapau. Ari ragai tapo touparevere Aite rara.

33 ✡ Uva oiso ruipaparai rutu ra ragai tapo ora tavosipata. Osa iava sopaura oavisii uvuipai ra gavaurevira toupaive. Eisi osa iava vo reo visiire puraavoi. Oiraopavira uvare vo rasio-ia tou irara visiipa riroa rutu tavaka siraoa vatepaiverea. Osa iava uvuipatai ra tuvuu vovouvira rutu goruvira toupata. Uvare ragai vo rasio vo vovouaro vo goruaro-ia pute iraoavoi.”

17

Jisas Ora Rerapa Variriroepa

1 Oisi-a oiso osa puraroepa Jisas. Oa iava vuvuiua taraaoro oiso puraroepa, *“Aite. Ragai vo vuutaaro-a vao pura piroi. Osa iavirava uvuipau ra ragai vaisiaro kae pieri. Eisi osa iava ragai vii Oviitoaaro vii vaisiaro kae piepaaverea.*

2 ✡ Uvare ragai vateriva reesia oiso ragai reesioro, Ragai-a oirara rutupa reipato. Osa iavirava uvuiparai ra oirarapa Opesi Asa Tootoo vatepaa voeao oea ragaipa vateriva.

3 Oa-a vao Tootoo Ovoi oa oupaivere vo rara vii-ia tarai rovopaave oiso, Vii-a Kataitoa raga Pauto, Oiraopatoa rutu. Ora vo osa ragai-ia tapo tarai rovopaave, Ragai Jisas Krais ragoa aruriva vore.

4 *“Vii vaaro keraria vo goruaro kareke pieavora vo rasio-ia. Okovo-a vao vateriva ragaipa va purasa oa opesi pieavoi.*

5 ✡ Aite. Voari tuariri rutu uva rasito kareke asavira toureva, ovuuta-a eva oa-ia vii tapo toupaoro oisoa oisi rei vaisivira toupaa. Uva vo vokio-ia oiso ruipaparai ra vo vaisi raga ita eva reia vateri ragaipa vo vegei vo touaro-ia.

Jisas Variriroepa Disaipel Tauvasa

6 *“Voeapa vii vo ruipaaro kosi pieavora voeao oirara oea ragaipa vateriva vo rasio-ia vii voeaaro. Ari ita, uva ragaipa voea vate ovoiriva. Oa iava vii vo reoaro vearovira rutu sirova utupaaveira.*

7 Osa-a eisi osa iavirava oiso taraiaerao, Orekerovu rutu varao oara vate ovoiriva ragaipa oara vii ruvara iava urioepa.

8 Ari ita, vo reoro rutu oara ragaipa vateriva oara rutu voeapa vateavora. Oa iava vara ou ovoiivora. Osa iava tarai

✡ **16:25:** Jo 10:6; Mt 13:34 ✡ **16:27:** Jo 14:21, 23 ✡ **16:28:** Jo 13:3 ✡ **16:33:** Kl 1:20; Ro 8:27; Re 3:21 ✡ **17:2:** Dan 7:14; Hi 2:8 ✡ **17:5:** Jo 1:1; Fl 2:6

ovoiaera oiso, Oiraopavira, uvare tuariri rutu oisoa vii tapo toupaa. Oa iava voava urioraepa. Ora vao oirao pieivora rutu ita osa ragai arurivora vore.

9 ✡ *"Varirіparai voea tauvasa. Ari ita, viapau oiso oirara rutupa voeao vo rasio-ia varirіparai. Viapau. Ari voea raga tauvasa oea roporiva ragai iare, uvare vii voeaaroa.*

10 Uva voea rutu-a ragai voeaaro evoea vii voeaaro. Uva ita, voea rutu-a vii voeaaro evoea ita ragai voeaaro. Oea ragai vaisiaro kae piepaiveira.

11 ✡ *"Vo vokio viapau oiso touvira toupaavoi vo rasio-ia. Ari voea vo rasio-ia toupaivere ovusa vii iare uriora. Aite, Tugoropato. Voea kavikori voea tokipaoro ora vii vaisiaro vo goruaro iavirava, vo goru oa vateriva ragaipa. Osa iava uvuipaai ra katai vovou rutu-ia toupaive. Oiso osa vegei katai vovou rutu-ia toupaveaira.*

12 Vo osa voea tapo toupaoro voea tokipaaveira vii vaisiaro vo goruaro iavirava. Vo vaisio oa goruaro vateriva ragaipa. Oa iava voea-ia vearovira rutu uutuparaveira voea tokipaoro. Osa iavirava viapau irai opesikoparo. Eera ira iava vii vo rigatoaro oiraopere.

13 Uva vii iare urioparai. Osa vituaro iava vo reo puraavoi vo rasio-ia. Oa iava ragai vaaro rorua uvuipai ra voea iava sopaura-ia agasipe rutu.

14 *"Ari ita, vii vo reoaro vateava voeapa. Osa iava oirara voeao vo rasio iava voeava keripaaveira. Eake iava? Uvare ragai voeaaro vii vo reoaro-ia taraipaoro viapau vo pitupitu purapaiveira oara vo toupaiveira vo rasio-ia. Oiso ita osa ragai ita viapau vara purapaaveira.*

15 ✡ Viapau oiso viire varirіparai oiso ra voea kae pieri vo rasi iava uvaire. Viapau. Ari oiso viire varirіparai ra voeavi virivaripari. Ra oisi iava vurito Seten viapau voea piro pieparevere.

16 Viapau vo pitupituro purapaiveira oara vo toupaiveira vo rasio-ia. Oiso ita osa ragai ita viapau vara purapaaveira.

17 Ora viipa voea roro pieoro voea reesiri, oisore ra vii vo vovouaro-ia Oiraopa Vovou goruvira pituive. Uvare vii vo reoaro-ia taraipaoro Oiraopa Vovou rutu-ia taraipaaverea.

18 Tuariri ragai aruriva oa iava urioraera oirara rutu vuruvuru-ia tousa voeao vo rasio-ia. Eisi raga osa voea voeao disaipel arusa aueparai, oiso ra oirara rutu vuruvuru-ia toupasa avaave.

19 ✡ Uva ora ragai iava tootooa oaa reesipaavoi voeao tauvaoro. Oa iava vii vaaro-ia Oiraopa Vovou taraipaoro ora reesiavere oiso, Vii oiraraaro-a igei.

Jisas Varіriroepa Voeao Tauvasa Oirao Pie Vovou Irara

20 *"Ari ita, viapau oiso voea raga tauvapasa varirіparai. Viapau. Ari voeao tapopa varirіparai oea voea vo siposipoaro uvupaive. Ra oisi iavirava ragai oirao piepaive rutu.*

21 ✡ Uva oiso ruipaparai ra voea katai vovou raga-ia toupaive. Oiso rutu osa *vii Aite ragai-ia toupariveira, ovusa ita ragai vii-ia toupaa. Osa raga ita voeapa ruipaparai oiso ra vegei tapo tavosivira toupaive. Osa iava uvuipai ra oirara rutu vo rasio iava vigei vo vovouaro katai vovou kekepaive, ra oisi oirao piepaive. Ragai arurivoiva, urioraera vore.*

22 ✡ Uva vao keraria vo goruaro ragaipa oa vateriva eva ita oa voeapa vateavoi, oiso ra va iavirava katai vovou rutu-ia toupaive, oiso osa vegei toupaveaira.

23 Ari ita, ragai voea-ia toupaavoi, ovusa vii ragai-ia touparivoi. Eisi osa raga ita voeapa oiso ruipaparai ra katai vovou raga-ia toupaive. Ra oisi iavirava oirara voeao vo rasio-ia taraipaave oiso, Vii ragai arurivora vore. Ora tapo oiso osa voeapa siraopauveira oiso osa ragaipa siraopauveira.

24 *"Aite. Oiso ruipaparai ra oirara voeao oea ragaipa vateriva ragai tapo toupaiverea vo uva toupaaverea. Oa iava ragai vaaro keraria vo goruaro kekeiverea voa. Aue iava uvare tuariri vo uva rasito pura uviro asavira toureva ovuuta-a eva*

✡ **17:9:** Lu 22:32; Jo 14:16 ✡ **17:11:** Re 19:12; Jo 10:30 ✡ **17:15:** Mt 6:13 ✡ **17:19:** Jo 15:13 ✡ **17:21:** Jo 10:38 ✡ **17:22:** Jo 14:20 ✡ **17:25:** Jo 15:21, 16:3

oa-ia oisoa ragaipa siraopau. Oa iava ragai vateriva va eva keraria vo goruaro.

25 ✡ Aite. Vii-a Torevokotoa Rutu. Uva oirara vo rasio iava viapau vii-ia taraipaaveira, vo ovusa ragai raga vii-ia taraiparai. Ora voeao disaipel oiso taraipaaveira, Ragai siporiva oa iava uri-oraepa vore.

26 ✡ Ari ita, vii vo ruipaaro iava siposipoavora voeapa. Uva topa pievira ita aia vii vo ruipaaro kosi piepaavoi voeapa vaore, ra kaviko vovou rutu sovopaive ora voea sopaaro-ia. Oiso rutu osa vii vaaro kaviko vovou sovopaaveira ora ragai-ia. Ora oisore ra ragai tapo voea-ia toupaaverea voeava ora tavosipaoro."

18

Judas Keripa Irara Vavaearo-ia Jisas Tovoreva

(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 ✡ Vo variri purarevoiva, Jisas ora igei disaipel tapo avaroepa uuko ovi ivirooro Kidron. Oa iviropavira okovovu Oliv kovo oisoa toupaive. Oa iava vo kovo-ia ora kiusa avaroepa Jisas igei tapo.

2 ✡ Uva Judas tapo vo kovo-ia taraiparoepa ro Jisas kosi piepato. Uvare vokiara rutu-ia Jisas igei disaipel tapo vo kovo sovara-ia voa oisoa uvuruparo.

3 Uva voa-a vo uvare Judas viurupa irara tuvetuvereva ora oearovu polis irara reipa irara pris voeaaro voearei ora voeao rataratаa vovou irara Farisi. Oa iava voare urioaepa aue-ia pitupaoro vu-ravuara, ora aoara, ora auero rutu varao upo purapara.

4 Oire uva Jisas tarai ovoiroepa vara rutu-ia varao oara rera-ia karekesa auepaaepa. Oa iava Jisas voea iare tutuu piereva rutu voeare oiso purasa, *"Iroure taraapatavoi?"*

5 Uva oiso puraaepa, "Ari Jisas, irare taraapaiovoi ro oisova Nasaret."

Osa iava Jisas oiso puraroepa, *"Easi ragai raga ita vao-ia."* Uva Judas toreparoepa voea ruvara-ia.

6 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Easi ragai raga ita vao-ia."* Oa iava ora viru-paoro vorepaaepa rasiuaaro kovepaoro.

7 Uva vorerivira ita voea akereva oiso, *"Iroure taraapatavoi?"* Oa iava oiso puraaepa, "Ari Jisas ro oisova Nasaret-ia."

8 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *"Voari visii taviavoi ita oiso, Ragai raga ita vao-ia. Vosa ragaire taraapatavoi, oire voeao eakapatavoi ra avaave."*

9 ✡ Uva eisi puraroepa vo reo oirao pieoro tuaririvi oa purareva. Oa-ia oiso puraroepa, *"Voea oirara ragaipa oea va-terivora oea iava viapau oiso irai opesiko-rovere."*

10 Oire uva va-a vao oa iava Saimon Pita toorio gororeva Rovopato Pristo kovopa-toaaro iava uvareoua pakosa oisova oira-papa varata-ia uvava voua toereva. Ira vaisiaro-a ro-ia, Malkas.

11 ✡ Oa iava Jisas Pita oiso tavireva, *"Toorio tovori rera vaaro-ia pausa. E apeisi-a? O-ia kap viapau ukaioravere iria agasioi aue iava siraoa vo tavakaaro Aite iria vaterevora ragaipa?"*

Jisas Sipoiva Anas Iare

12 Oire uva va-a vao oa iava voea rutu viurupa irara, ora reito ofisato, ora po-lis irara rutu oea rutu Jisas rauiva rera tuukesa iroara-ia.

13 ✡ Uva rerava ava rovoaepa Anas iare Kaiafas avuetoaaro, ro ira pris kovo-ia reiparoepa vo iva-ia eva.

14 ✡ Ira-a ro Kaiafas voari Jiu-pa irara tavi rovoreva oiso, "Vearopai vosa kataitoa vai raga kopiirovere oirara rutupa tootooaro vateoro."

Pita Ora Taearoepa Oiso Puraoro, Ragai Eera-ia Jisas Viapau Taraiparai

(Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Ragai ora Saimon Pita vegoa Jisas sirova utuveiepa. Uva pristo vo kepaaro kasuraaro iare koataraepa Jisas sirova.

16 Ovusa Pita ratau toreparoepa. Oa iava ragai vao ragoa-ia oisoa reito pristo taraiparo, ragoa avaraepa riakova tavisa

✡ **17:26:** Jo 15:9 ✡ **18:1:** 2 Sml 15:23 ✡ **18:2:** Lu 21:37 ✡ **18:9:** Jo 17:12 ✡ **18:11:** Mt 20:22 ✡ **18:13:** Mt 26:57; Mk 14:53; Lu 22:54 ✡ **18:14:** Jo 11:49-51

o iria oiso rataoa tokipaeve. Oa iava Pita koata pieava atoarore ragai arova.

17 Uva o tavauruva iria oisoa ratao tokipaeve rerare Pita oiso puraopa, “Easi vii-a iravu disaipelto rera reraaro, raa?”

Oa iava Pita oiso puraroepa, “Viapau oiso ragai-a.”

18 ✡ Oire uva kovopa irara voearei ora polis irara oavu tuitui kasi kasiva, uvare rirovira rutu uteopaaepa. Uva voa torepaoro vo kasi-ia tuituipaaepa. Uva Pita voa voea tapo toreparoepa tuituipaoro.

Rovopato Pristo Jisas Akereva (Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Uva Rovopato Pristo Jisas akereva disaipelre voeao rera voeaaro ora vaore osa oisoa oirara rutupa siposipopareve.

20 ✡ Oa iava Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, *“Ari ita, poeravira rutu oirarapa oisoa siposipopaoro voea tarai piepaa vo Tugoropa Kepa-ia aue Tempel, ora varao oara iare oisoa ora gurupaave Reo Taisi uvupasa Jiu-pa irara. Uva viapau oiso vatauvira oreovu avu vai oisoa purapaa.*

21 Uva eakere ragai akepari? Ari voea akeri evoea oea vo reoro uvuivora. Oa iava vo reoro-ia taraiaera varao oara purapaaveira.”

22 Uva oisi-a eisi osa puraroiva, iravu polisto toreroepa Jisas tapaoro oiso puraoro, “Eakere Rovopatoare Pristo eisi reopauei, raa?”

23 ✡ Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Vosa vuri reo vai puraa, oire uva uvuipau ra vo reo avu vuri reo kosi pieri. Ari vosa vearo reo raga puraa, uva eake-a vao oa rutupa ragai tapari?”*

24 Osa iava tuukea ragava toupareva Jisas, vo osa vava Anas rera siporeva Rovopatoa iare Pristo Kaiafas.

Pita Vorerivira Ita Oiso Puraroepa, Viapau Oiso Ragai Eera-ia Jisas Taraiparai (Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Uva Saimon Pita voari tuituipaoro toreparoepa. Osa voa rerare oiso purapaaepa, “Asi vii-a iravu vai disaipelto rera reraaro, raa?” Uva ora taearoepa oiso puraoro, “Viapau oiso ragai-a.”

26 Uva iravu kovopato Rovopatoapa Pristo roari saratoaaro Pita ira iava uvareoua toereva, ira oiso puraroepa rerare, “Oiraopavira rutu, uvare ragai tapo ita vii kekeavora ovusa rera tapo touparivora kovoa-ia.”

27 ✡ Uva Pita ora taearoepa ita oiso puraoro, “Viapau oiso ragai-a.” Vo osa kookai gau ovoireva.

Jisas Sipoiva Pailat Iare (Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 ✡ Oire uva Kaiafas ruvara iava rerava avaaepa ro reito Rom gavmanaro vo kepaaro iare vokipaua rutu. Uva viapau oiso voea rutu Jiu koataaepa vo kepa-ia vao reito gavman vo kepaaro. Uvare oiso rugoopaaepa, Teapi vuivui oupe Reo Taisi gasioro, ra viapau Pasova Vurei aiope.

29 Oa iava ratau toupaiva. Uva Pailat voea iare urioroepa oiso voea akesa, “Eakepa ro iava gasitavoi?”

30 Oire uva rera vo akearo pukooro oiso puraaepa, “Vosa rera ro viapau vuriara vai purapareve, oire ra viapau oiso rerava urioio vii iare.”

31 Osa iava Pailat voeare oiso puraroepa, “Visii raga rera outa, ra rera rovirieita kortua-ia visii vaaro sirova Reo Taisi.” Oa iava Jiu rerare oiso puraaepa, “Asi igeipa tugoropai rutu vaopa vo osa iravu kopii pieio.”

32 ✡ Ari ita, tuariri Jisas ora rera iava taviroepa ora rera vo kopiiaro reesioro. Uva oisi-a oiso osa iava rera vo reoaro oiraosa auepai.

33 Oire uva Pailat vorevira koataroepa voarire gavman kepa-ia. Oa iava Jisasre keeraroepa. Uva rera akeoro oiso puraroepa, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?”

34 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Easi vii vai raga oisi eisi rugoouei oa iava evo reo purarivoi, raa? O irai vai pasi vii tavirevo ragai iava oisi eisi, eke?”*

✡ **18:18:** Jo 21:9 ✡ **18:20:** Mt 26:55; Jo 7:26 ✡ **18:23:** Mt 5:39; Ap 23:2-5 ✡ **18:27:** Jo 13:38 ✡ **18:28:** Ap 11:3 ✡ **18:32:** Mt 20:19; Jo 12:32-33

35 Uva Pailat rerare oiso puraroepa, “Easi pasi Jiu-patoa vai-a ragai, raa? Ari sara irara oara raga ora reipa irara pris irara viiva urioai ragai iare. E eake vai purarivora?”

36 Jisas oiso puraroepa, *“Ari ita, ragai vo Saraaro viapau oiso vo rasio iava. Vosa oisi eisi, oire ra kovopa irara oaa upoa vai puraive. Ra viapau oiso irai uvuiro ragai tovosa Jiu-pa irara vavaearo-ia. Ari ita, uva vo vokio ragai vo Saraaro viapau oiso vo rasio iava.”*

37 ✡ Osa iava Pailat rerare oiso puraroepa, “O ari iravu-a vii king, raa?” Uva Jisas oiso puraroepa, *“Vii raga ita-a viigoa ragaire oiso purauei oiso, king. Aako ragai kavaueva. Oa iava vo rasio iare urioraepa va ragare vao-ia. Uvare ragai vo kovoaro-a Oiraopa Reo rutu iava siposipopasa. Ari ita, oirara rutu voeao oea Oiraopa Reo rutu sirova utupaaveira oea-a evoea oea ragai gisipoaro uvupaiveira.”*

38 Uva Pailat rera akereva oiso, “Eake rutu-a vao Oiraopa Reo, raa?”

Pailat Jisas Tapasa Evao Parikou-ia Taviroepa

(Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Oire eva eisi osa akerevoiva, vorevira kosiro viropa voea iare Jiu. Oa iava oiso voea tavireva, “Viapau oiso oavu avu vai vuria vai kekeavoi rera-ia.

39 Ari visii vo pitupituaro toupai, oiso ra visiipa iravu iava vasea tuukepa kepa iava vo Pasova Aio vo vuutaaro-ia. Uva ruipapatai pasi oiso ra visiipa king iava ro Jiu reraaro vasea, raa?”

40 ✡ Uva voea rutu raga pieoro oiso puraaepa, “Viapau. Ari Barabas iava vase iraori.” Eera Barabas riro oirara upoto ora orekerovu tapo kavirupato.

19

1 ✡ Oire uva Pailat Jisas vorevira koata piereva vore uva viurupa irara rera ragipaiva.

2 Oa iava rerapa kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Uva va tovoiva rera kukuearo-ia. Ora revasito kuvupato ira-ia rera kuvuiva rera reesioro oiso, Vii-a king.

3 Oire uva rera ruvara-ia pou viropaoro rerare oiso purapaaepa, “Vearo voki Jiu reraaro king.” Uva oisi purapaoro rera taparakopaiva.

4 Oa isivaaro iava Pailat voea iare kosiro viropa vorerivira ita voeare oiso purasa, “Ragai kekepatavoi ragoa visiipa rera kosi pie ovoiavoi. Ra oisi iavirava taraita oiso, Ragai viapau vuria vai kekeavoi rera-ia.”

5 Oire uva Jisas kosiro viropa. Uva va vao kukuvaipa oa puraiva iroiro iava rokarokapa iro oa rera kukuearo-ia toupaiva. Ro tapo revasito kuvupato ira rera-ia toupareva. Uva Pailat voeare oiso puraroepa, “Rera kekepatavoi ro-ia.”

6 ✡ Uva va-a vao oa iava voea reipa irara pris voearei ora polis irara rera kekeoro oiso puraaepa, “Rera tapa evao parikou-ia! Rera tapa evao parikou-ia!”

Oa iava Pailat voeare oiso puraroepa, “Ora visii raga rera outa rera tapasa evao parikou-ia. Ari ragai viapau oiso vuria vai kekeavoi rera-ia.”

7 ✡ Oire uva voea Jiu rera vo reoaro tuuoro oiso puraaepa, “Ari ita, igei vaaro Reo Taisi toupaivoi rerarepa, oiso ra kopiiro rera ro-ia. Uvare oiso puraparoveira, Ragai-a Pauto Oviitoaaro.”

8 Uva Pailat vo reo uvuoro uriri iraoparoepa.

9 Oa iava vorevira koataroepa gavman kepa-ia voa Jisas akesa oiso, “Ovuva karekeuepa?” Uva Jisas viapau oiso rera vo reoaro aatopareva.

10 Oire uva va-a vao oa iava Pailat rerare oiso puraroepa, “Eakepa viapau ragai aatopari, raa? Auoro. Uvuiparai ra vorevira vii iava vasea. Ora tapo uvuiparai ra vii tapaa evao parikou-ia. Easi pasi viapau va vai-ia taraipauei, raa?”

11 ✡ Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Vosa Pauto ro oisova viara-ia viapau viipa gorua vai vaterevori, oire ra viapau vii-ia gorua vaipe ragaipa reipasa. Osa-a eisi osa iava ro ira ragai tovorevorao vii vavaearo-ia ira vo vuriaro eisi vii vo vuriaro-ia putepaivoi rutu.”*

✡ **18:37:** Jo 8:47; 1 Jo 3:19, 4:6 ✡ **18:40:** Ap 3:14 ✡ **19:1:** Mt 27:26-30 ✡ **19:6:** Ap 3:13 ✡ **19:7:** Lev 24:16; Jo 5:18 ✡ **19:11:** Ro 13:1

12 Oire uva vo reo vao uvurevoiva, Pailat
raiva taraaroepa, oiso ra oai iava Jisas
iava vorevira vasereve. Ovusa aue Jiu-
pa irara rirovira rerare oiso puraaepa,
“Vosa rera iava vorevira vaserivere, oire
ra viapau oiso vii-a igei reitoaaro rutu Sisa
vatetoaaro. Ro ira ora rera ragare oiso
puraparoveira, Ragai-a king, eera Sisa vo
tavukiaro ousa auepa.”

13 ✡ Uva Pailat evo reo uvuoro Jisas
kosi piereva. Oa iava oira rovirieipato
vaaro-ia paupa pauroepa uvavu uva oisoa
vaisipaive oiso, Aveke Uru. Ari aue-ia
Hibru reo oiso oisoa va vaisipaive, Gabata.

14 Oire uva vo vokia-a vao orekerovu
ravaapa voki aue iare Pasova Vurei.
Uva ravireo vuuta rutu-a vao oa-ia
tuguraaepa. Oa iava Pailat Jiu-re oiso
puraroepa, “Rera kekepatavoi, eera Jiu
reraaro king.”

15 Uva rirovira rutu raga pieoro oiso
puraaepa, “Rera siguri! Rera siguri!
Rera tapasa evao parikou-ia!” Uva Pailat
voeare oiso puraroepa, “E oiso ruipapatai
ra visii reraaro king tapaa evao parikou-
ia, raa?”

Oa iava reipa irara pris irara oiso pu-
raaepa, “Viapau oiso igei irai epao ita
kingtoa vai. Ari kataitoa raga, Sisa.”

16 Uva va-a vao oa iava Pailat Jisas iava
vasereva voea vavaearo iare, oiso ra rera
tapaive evao parikou-ia voeao viurupa
irara reipa irara pris irara vo ruipaaro
sirova utuoro.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia (Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Oire uva Jisas ouiva. Oa iava rera
raga evao parikou kaepareva. Uva riro
urui kavuoro rerava avaaepa uvavure uva
oisoa vaisipaive oiso, Kukue Keru Pukui.
Ari aue-ia Hibru reo oiso-ia, Golgota.

18 Uva-a evoa uva rera tapaiva evao
parikou-ia. Oire evoa aitereivu tapo
voa tapaiva aatokorovira oiso, iravu
ovaratavu iava ari iravu ovaratavu iava.
Uva vaiterei vuruvuruaro-ia Jisas tovoiva.

19 Oire uva Pailat oreovu tapo riga-
toreva. Oa iava va tovoreva evao parikou-
ia vo rigato oa oiso purapai, JISAS KING
OAIVE JIU.

20 Uva Jisas kotoiva evao parikou-ia vo
riro urui ruvara-ia, osa iava riro irara Jiu
va vieipaiva voa. Uvare Pailat vo rigato
purareva aue-ia Hibru reo, ora Rom reo,
ora Grik reo.

21 Uva reipa irara pris Jiu voeaaro Pailat
tavipaiva oiso purapaoro, “Viapau oiso
ra oiso ragavira vo rigato purari, King
Jiu reraaro. Viapau. Ari oiso ragavira
uvuipauei ra vo rigato purari, Ro oiso
puraroepa, Ragai-a king, Jiu reraaro.”

22 Oa iava Pailat voeare oiso puraroepa,
“Vo reo oa rigatoa, eva-a oa rigato ovoi
ita.”

23 Uva voea viurupa irara Jisas tapa
ovoiiva evao parikou-ia. Uva oisi rera
pie ovoioro auero rutu varoara rera
varaaro ou ovoiiva. Oire ora voeapa
vo resurapavira vara rutu rookaiva, osa
voea viurupa irara katakataivira ora
voeapa ouaepa. Uva kuvuto tapo rera
reraaro ouiva ira-ia viapau oisoa turua
vai toupaive.

24 ✡ Osa-a eisi osa iava viurupa irara
ora reopaaepa oiso purapaoro, “Viapau
oiso uvuipaviei ra ro karikaripe. Ira-
ia uvuipaviei ra rera-ia satupavio, oisore
ra oiso piepaoro irai reesipe ro ira rera
oureve.” Oire uva oisi-a eisi osa rera-
ia piepaiva. Oa iava Tugoropa Vuku vo
reoaro oisi iavirava oiraoepa rutu. Vao
oiso-ia,

‘Ragai varaaro-ia varoara rooai vara
ouoro.
Ora satupaai ragai reraaro-ia kuvupato.’

Eisi osa pieiva viurupa irara vara-ia.

25 ✡ Uva evao parikou vao Jisas vaaro
ruvara-ia Jisas aakoaro toupaeva aue tapo
taeva, ora Maria rera Klopas vatuavaaro,
ora iriavu Maria Makdala iava. Vo
resura evairo voavi toupaiva evao parikou
ruvara-ia.

26 Uva Jisas aakova kekereva vegei
rutu ora ragai Jon ragoa oisoa kaviko-
pareve rutu, uvare voavi tutuu pie visivi

✡ **19:13:** Mt 27:19 ✡ **19:24:** Eks 28:32; Sam 22:18 ✡ **19:25:** Mt 27:55-56; Mk 15:40-41; Lu 23:49

torepaveiepa. Oa iava Jisas aakovare oiso puraroepa, *"Riakova. Eera vii oviitoaaro."*
27 Uva ragai tavireva oiso puraoro, *"Oia vii aakoaro."* Oire vo vuuta raga-ia oira ouoro Maria oirava avaraepa ora ragai vo kepaaro iare voa oira tokipasa.

Jisas Kopii Ovoiroepa
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 ✡ Uva vao isivaaro iava Jisas oiso tarairoepa, Orekerovu rutu opesi ovoiei vo vokio. Osa iava Pauto vo rigatoaro ora rera iava oirao pieoro oiso puraroepa Jisas, *"Uuko regarai."*
29 Uva otouvu toupaiva botol tou oa agasiepa aue iava viniga ovi. Oa iava oavu pupupua ouiva va rupu piesa vo ovi-ia viniga ovi. Uva uuko piropa. Uva evao kairi-ia va tuukeiva. Oa iava rera gisipoaro-ia Jisas va tovoiva.
30 ✡ Uva Jisas va-ia viniga ukaio ovoioro oiso puraroepa, *"Opesiei rutu vaoviopavira ragai vo kovoaro."* Eisi osa pura ovoiroiva, rera iava kukue goe ovoio viropa. Osa ora rera iava urauratoaaro iava vasereva Pautoa iare vorevira.

Viurupa Irara Ora Rera Iava Ovaratavu Togaiva

31 ✡ Uva vo vokia vao orekerovu ravaapa voki aue iare Tagausapa Vurei Pasova ora vao tapo Sabat voki riroa rutu. Oa vituaro iava Jiu-pa irara reasipaaepa oiso, Teapi vo kopiiro evao parikouro raga-ia toupaive vo voki-ia Sabat voki. Oa iava Pailat akeiva voea kokotoaro kepikepisa, oiso ra ikauvira kopiiave. Ra va iava vo kopiiro rere pieive.
32 Oire uva voea viurupa irara vaiterei kokotoaro kepikepisa avaaepa aiterea tapaiva Jisas tapo.
33 Uva Jisas-ia poua viropa rera kekesa ira kopii ovoiroepa. Oa iava viapau oiso rera kokotoaro kepikepiiva.
34 ✡ Ari iravu viurupato rera varataaro togareva aue-ia togava. Oa iava ikauvira revasiva paru ovoieva ora aue uuko ovi voava rera iava varaua-ia.
35 [Uva ragai Jon vao kekeava ragoa oisi va-ia tarairaiva, va iava oiso tavitaviparai oiraopavira rutu. Eisi osa iava uvuipatai ra va oirao pieta rutu.]
36 ✡ Ari ita, oa-a vao karekeiva oiso-ia Tugoropa Vuku vo reoaro oiraoei vo reo oa oiso purapapeira, 'Viapau oiso okerui kepiiverea rera iava.'
37 ✡ Ari oreovu-a vao oiso purapapeira voa Tugoropa Vuku-ia, 'Irava vurapaiverea ro ira togaivora.'

Jisas Iava Varaua Tovoiva Aveke Rikuiia
(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Oa-a vao isivaaro iava Josep Arimatia urui iava rera avaroepa Pailat aresa Jisas kopiire, uvare rera-a iravu disaipelto Jisas reraaro. Ari Jiu ragapa uriripaoro ora rera vo oirao piearo vataupareva. Oire uva Pailat rerapa vasereva. Oa iava Josep avaroepa Jisas iava varaua rere piesa.
39 ✡ Uva Nikodimas ro ira rovovira rutu Jisas iare urioroepa vokiaro, ira tapo urioroepa oavuva mer vearo geesi ovi iisi ovi. Oa iava va vavataaro rutu aue-ia uvuiepa 34 kilo.
40 ✡ Uva vo kopii ousiva. Oa iava rera rusiva varoa-ia oaravu tapo vearo geesiara. Oiso osa vara oisoa purapaive voea Jiu oirara tovapasa.
41 Oire uva voa-a vo uva Jisas tapaiva evao parikou-ia uva oisoa oavua kovoa toupaive. Oa sovara-ia oavu oira tovaso riku toupaiva. Ari ita, uva viapau oiso va-ia irai tova rovoiva.
42 Uva vo voki-a vao Jiu vaaro orekerovu ravaapa voki aue iare Pasova Vurei Oovapa. Uva vo rikui tutuu pie visivi raga toupaeva. Oa iava Jisas tovosiva rera tovaoro voa vo rikui-ia.

20

Jisas Vorevira Toreroepa
(Matyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 ✡ Oire uva rovo voki rutu-a vao wik iava uva Maria Makdala iava vokipaua rutu urioopa vo tova iare vo osa rupavira

✡ **19:28:** Jo 13:1, 17:4; Sam 69:21 ✡ **19:30:** Jo 17:4 ✡ **19:31:** Diu 21:23 ✡ **19:34:** 1 Jo 5:6, 8 ✡ **19:36:** Eks 12:46; Nam 9:12; Sam 34:20 ✡ **19:37:** Sek 12:10 ✡ **19:39:** Jo 3:1, 7:50 ✡ **19:40:** Jo 11:44; Mt 26:12; Jo 20:5, 7; Lu 24:12 ✡ **20:1:** Mt 27:60, 66

raga toupaiva. Iria aveke viapau kekeeva o iria-ia vo tova riaaro-ia toupaeva iria peka pieiva.

2 Oa iava ikauvira raga vorevira voreopa ragai ora Saimon Pita tavisa, ragoa Jisas oisoa kavikopareve rutu. Uva Maria vegei tavipaeva oiso purapaoro, “Turaro vorevira tova iava voreivo. Uva viapau taraipaiei oiso, Ovu-ia rera tovoivo.”

3 Osa iava vegei ora Pita uruia iava ora vaseveiepa vo tova iare avaoro.

4 Uva ikauvira raga avaveiepa. Ari ita, uva ragai Pita-ia puteava ikauoro. Oa iava voa pou rovora viropa vo tova-ia.

5 ✡ Uva voa kokeesa takura viropa osa iava varoara raga kekeava. Ari ita, uva viapau oiso koataraepa rutu vo rikui-ia.

6 Uva Saimon Pita ragai sirova utuoro rikui rutu-ia koataroepa. Oa iava voa varoara kekereva.

7 Uva voa oavu kekereva varoa vao oaia rera kukuearo tavuruiva Jisas. Oire uva va eva varoa viapau oiso varari tapo toupaiva oara-ia rera rutu tavuruiva. Viapau. Ari evo viko uvavu raga toupaiva.

8 Uva ragai tapo ragoa ira rovoraepa voare rikui-ia ragoa tapo ita voare koataraepa. Oa iava va eva kekeava. Uva oisi-a eisi osa iava oiraoraepa rutu.

9 ✡ Uva evo vuuta-ia viapau oisoa roroiovira rutu taraipaio Pauto vo rigatoaroia vao oa oisoa oiso purapape, Jisas vorevira toreroverea tova tapi iava.

10 Oire uva vegei disaipeltoarei vorevira kareveiepa atoiare.

Maria O Makdala Iava Iriava Aivaroreva Jisas (Mak 16:9-11)

11 Maria rikui raga ruvara-ia torepaopa gaupaoro. Uva voa raga gaupaoro toupaeva rikui sovara-ia kokeepaoro.

12 ✡ Oa iava aitereivu enseltoarei kekeeva aiterea popotetoarei-ia kuvupasiepa kuvutoarei. Uva voa paupasiepa vo uva Jisas varaaro tovoiva, iravu oisova uva kukueparoepa, ari iravu oisova uva kokotoparoepa.

13 Aiterea oira Maria akesiva oiso puraoro, “Riakova. Eakepa gauparivoi?”

Uva oiso puraopa vaitereire, “Ari Turaro ragai reraaro ira voraro avu tovosa rera vorevira voreivo vova-ia. Uva viapau taraiparai ovu-ia reraei.”

14 Uva oisi-a eisi osa puraoiva, ora poreopa rera Jisas kekesa ovusa toreparoepa. Uva viapau oiso Maria Jisas eveipaeva.

15 Uva Jisas oira akereva oiso puraoro, *“Riakova. Iroupa gauparivoi? Ora iroure taraaparivoi?”*

Uva Maria oiso keapaopa, Kovoa tokipato ro-ia. Oa iava oiso puraopa rerare, “Auoro. Vosa vii rera ouri, uva uvuipauei ra ragai taviri vore uva rera tovorivo. Ra voava rera kaeoro karera.”

16 Uva Jisas oiso puraroepa oirare, *“Maria.”*

Oa iava Maria ora poreopa rerare oiso purasa Hibru reo-ia, “Rabona.” Oa porearo oiso toupai, Tisato.

17 ✡ Uva oira tavioro oiso puraroepa, *“Opeita ragai-ia pitupari. Ragoa ipa asavira toupaavoi Aite iare. Ari kare iraou, ra araoko irara oaa taviri oiso-ia, Iparai Aite iare ragai reraaro ora visii Aitearo. Ira iare avarai Pauto, ragai reraaro ora visii reraaro Pauto.”*

18 ✡ Oire uva Maria vova Makdala vorevira kareopa disaipel tavisa oiso puraoro, “Turaro kekeavoi.” Uva voea tavieva vo reo iava vao osa oira tavireva Jisas.

Disaipel Jisas Kekeiva (Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Igei disaipel Jiu asavira uriripaoro toupaiova. Oa iava kepa-ia ora igei ururao tuupaiova. Uva ravireo voa igeire rokoreva rovopa voki-ia wik iava vo voki. Uva voa Jisas igei rutu vuruvuruaro-ia toresa urioroepa oiso puraoro, *“Opeita uriripata. Visii iava sopaura oavisii kavepe.”*

20 Oire uva oisi eisi puraroiva, igeipa ora rera iava vavaearei karekepareva ora ovaratavu rera iava. Oa iava viupara kekepaoro igei iava sopaura oaio roru iraoiva rutu.

21 Uva Jisas igei ita tavireva oiso puraoro, *“Visii iava sopaura uvuipai ra kave iraope. Ari ita, Aite ragai arureva oa iava*

✡ **20:5:** Jo 19:40 ✡ **20:9:** Mt 22:29; Lu 24:26, 46 ✡ **20:12:** Mt 28:2-3; Lu 24:4 ✡ **20:17:** Mt 28:10 ✡ **20:18:** Lu 24:10, 13

urioraepa vore. Osa ita visii arupaavoi ra avata."
22 Uva eisi puraroiva, igei iare vavauroepa oiso igei tavioro, *"Tugoropato Uraurato outavoi.*
23 ✡ Vosa oearovivu iava vuri vovouro vai oaive verapataverea, oire ra oisi iavirava vo vovouro vuriara voea iava opesi ovoipape. Ari vosa viapau oisi voea iava vuriara verapata, ra oisi iavirava voea-ia touvira toupaive."

Tomas Jisas Kekerevoiva, Oirao Piereva

24 Jisas ora karekeroepa disaipel irara iare vo vuutao iava vo vokia oa-ia iravu disaipelto igei iava katai tau erao (12) viapau oiso igei tapo toupareva ro-ia Tomas. Ira iava ovaisivu-a, Didimas tavarato.
25 Uva oisi-a eisi osa iava oearovu disaipel rera taviiva oiso, "Igei Turaro kekeiovoi."
Uva Tomas oiso voeare puraroepa, "Vosa viapau nilpa vuurei kekea rera vavaearo-ia, ora vosa viapau sipareo roko piea voa vo nilpa vuu-ia. Ora aue tapo vosa viapau vavaea oaa tapo roko piea vo uva rera togaivorao, oire ra viapau oiso oirao piepaa rutu."
26 Oire uva katai wik isivaaro iava igei disaipel kepa sovara-ia toupaiova. Uva Tomas igei tapo toureva. Uva ora igei ururao rataoara rutu tupaiova. Oa iava voa Jisas igei vuutaaro-ia ora karekeoro oiso puraroepa, *"Visii iava sopaura kavepe."*
27 ✡ Oire uva Tomas tavireva oiso, *"Ora vii iava sipareo tovori vo-ia. Ora ragai vavaearo kekeri, ra oisi iavirava viapau vakuvakuu. Ari ragai oirao pie iraori."*
28 Oa iava Tomas rerare oiso puraroepa, "Vii-a ragai reraaro Turaro. Ora vii-a ragai reraaro Pauto."
29 ✡ Osa iava Jisas rerare oiso puraroepa, *"Ragai kekerivoiva, ragai oirao pierivoi, raa? Osa-a eisi osa voeao oea viapau oiso ragai kekepaoro ragai oirao piepaive, oea uvuipaai ra vii vo roruaro-ia putepaoro roru iraopaive rutu."*

Vo Toupai Vao Vituaro Iava Oa Iava Jon Vo Vukuo Rigatoreva

30 ✡ Ari ita, Jisas ira oisoa oravotorovu puraparevе igei disaipel osireiaro-ia. Uva viapau oiso vara rutu rigatoavoi vo vukuoia.
31 ✡ Ari vao oa rigatoavoi visiipa, oisore ra va oirao pieoro rutu Jisas oirao pie iraota oiso, Ro-ia Krais. Ora aue tapo oirao pie iraota oiso, Jisas-a Pauto Oviitoaaro. Ora vo osa oirao piepata, osa iava uvuipatai ra Opesi Asa Tootoo rutu ou iraota rera iavirava.

21

Erao Vatara (7) Disaipel Jisas Kekeiva

1-2 Uva utupa visivi vorerivira ita Jisas ora karekeroepa igei iare disaipel vo toko rovu ruvara-ia, vao Taibirias. Uva karekeroepa oisi oiso-ia igei iare, Saimon Pita, ora Tomas ira iava ovaisivu-a vao Didimas tavarato. Ari Nataniel Kena iava oiso Galili taere. Ora vegei Sebedi oviitoareiaro, ora aitereivu disaipeltoarei igoa voa toupaiova.
3 Uva Saimon Pita igei tavipareva oiso, "Atarisa avaparai." Oa iava oiso puraiepa, "Vigei rutu ita avapaviei," Oa iava uvuoaia avaiepa. Uva vo rupa-ia eva viapau oiso atari kare vai ouiova.
4 ✡ Oire uva ravireo sikere asavira toureva ovusa Jisas rogaraua-ia toreparoepa. Uva igei viapau oiso rera-ia taraipaiepa vao oiso, Jisas-a ro-ia.
5 ✡ Uva Jisas igei akeoro oiso puraroepa, *"Ovii irara oaa. E atari kare vai epao?"* Oa iava rerare oiso puraiepa, "Viapau rutu."
6 ✡ Oa iava Jisas oiso igei tavireva, *"Ovaratavu iava oiso uvuoa-ia oirapapa kuverava vikita. Osa iava uvuipatai ra riro kare vai outa aue atari."* Oire uva oisi-a eisi osa iava kuverava roko pieiova uvuoa iava oirapapa varata iava. Uva oira roko pieiovoiva, riro kare rutu kuveraiova. Oa iava viapau oiso uvuipaiepa oiso ra oira kae pieio oira ivuoro.
7 Uva ragai Pita taviava oiso puraoro, "Eera Turaro!" Uva Saimon Pita ora rakurakupa varoa veraoro kovopareva. Eisi osa iava vo reo uvureva, Eera Turaro. Oa iava va-ia varoa vorevira ora

✡ **20:23:** Mt 16:19, 18:18 ✡ **20:27:** Lu 24:40 ✡ **20:29:** 1 Pi 1:8 ✡ **20:30:** Jo 21:25 ✡ **20:31:** Jo 19:35; 1 Jo 5:13
✡ **21:4:** Jo 20:14 ✡ **21:5:** Lu 24:41 ✡ **21:6:** Lu 5:4, 6, 7

rakurakuroepa. Uva vo rakurakuva uuko rovu-ia rokoreva.
8 Ovusa oearovu disaipel uvuoa-ia uri-
opaaepa kuverava ivupaoro atari kareva.
Uva viapau oiso tauaivira toupaiva roga-
rauapa. Ari oiso uvuivira vo resura vatara
tau (90) mita raga-ia.
9 Uva reresa urioiepa. Oa iava voava
verau viroiepa oavu tuitui kasi kekesa,
ovusa atarito voa vo kasi-ia toupareva.
Ora bret tapo oa voa toupaiva.
10 Uva Jisas igeire oiso puraroepa, *“Evo
kare iava atari kare oea outavoi okareiva.”*
11 Osa iava Saimon Pita uvuoa-ia kaero
viropa kuverava ivusa. Uva oira ivupaoro
urioroepa rogaraua iare. Uva riropa kare
raga iava agasiopa kuverava. Okarea oiso
uvuipaaepa katai vovoto vo vavae tau vo
peva (153). Ari ita, uva riro kare rutu-a.
Uva viapau kuverava vo kareva tokopao
viropa.
12 Oire uva Jisas igeire keeraroepa oiso,
“Uriota aiosa.” Osa iava viapau irai dis-
aipeltoa vai uvuiparoepa ra rera akereve
oiso puraoro, “Irouto-a vii?” Viapau. Ari
taraipaiepa oiso, Turaro-a ro-ia.
13 Uva Jisas bret ourevoiva, igeipa va
vatevatereva. Uva oisi raga ita igeipa
atarito roo piereva ita.
14 ✡ Vo uvare tova iava vorevira
toreroepa rera Jisas. Oire uva va-a vao vo
peva piepa vuuta oa-ia igei iare disaipel
ora karekeroepa ita.

Jisas Oiso Puraroepa, Ragai Vo Raguiaro Sipsip Ragui Aio Pieri.

15 ✡ Uva aio opesiioiva, Jisas Saimon
Pita-re oiso puraroepa, *“Saimon, Jon ovi-
itoaaro. Easi vii vai voea rutu-ia voeao
puteparivoi vai ragaipa ruipapaoro, eke?”*
Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Iu
Turaro. Vii kaviko iraopaavoi.” Oa iava
Jisas rera tavireva oiso, *“O ita, uva vii-ia
vovou iraoparai oiso ra ragai vo raguiaro
aio pieri sipsip ragui.”*
16 ✡ Uva vorerivira ita rerare oiso pu-
raroepa, *“Saimon, Jon oviitoaaro. E ra-
gaipa ruipa iraopauei?”* Oa iava
Pita rerare oiso puraroepa, “Iu Turaro.
Ragai-ia ita taraipauei ragoa vii kaviko
iraopaavoi.” Oa iava Jisas oiso pu-
raroepa, *“Oire ragai vo raguiaro sipsip
ragui tokipari.”*
17 ✡ Uva vo peva piepa vuuta-ia rerare
oiso puraroepa, *“Saimon, Jon oviitoaaro.
Esa pasi ragai vai kaviko iraoparivoi?”*
Uva va-a eva oa iava Pita iava sopaua
vavataepa rutu. Uvare rerare oisi eisi
puraroepa vo peva piepa vuuta-ia. Osa
iava Jisas-re oiso puraroepa, “Turaro.
Orekerovu rutu-ia taraipau. Oiso osa
taraipauei ragai-ia, vo osa oisi vii kaviko
iraopaavoi.” Oa iava Jisas rerare oiso
puraroepa, *“Ragai vo raguiaro sipsip ragui
tokipari.*
18 *“Oiraopavira rutu oiso osa vii tavi
iraopaavoi oiso. Voari tuariri vii raga oisoa
ora asikovira toupari ora vii vo iroaro-ia
takipaoro tuu iro. Oire uva oisoa vokapari
vii raga asikovira rutu uruiara iare voraro
uvare ava vovoupau. Ari ita, uva utupaua
avukauverea. Oire ovuuta-a eva oa-ia vii
vavaearo kae piereverea, oisore ra iravu
raga vii takireve tuu iro-ia. Oire oisi iava
vii tuvetuvepaoro uvavure avaparo voraro
uvaroare ava arapa reasipau.”*
19 ✡ Jisas vo oiso puraroepa, Pita utu-
pavira kopiirovere. Uva vo kopii-ia Pauto
vaisiaro kae piereverea. Osa puraroepa
Jisas vo Pita-pa kopiia reesioro. Oa
iava oiso Pita-re puraroepa, *“Ragai sirova
utuu.”*

Jisas Oreovu Purareva Ragai Iava Vao Jon

20 Oire uva Pita ora poreoro ragai vu-
rapareva ragoa oisoa kaviko iraopareve
Jisas. Ragoa vaiterei sirova uturaepa
avapaoro. Ragai raga ita ragoa voari
pauparaepa ovokia-ia aiopaiova uva Jisas
kopukopuaro rutu-ia toupaava, uvava
oiso puraraepa, “Turaro. Irouto-a ro ira
vii kosi pierevere keripa irara vavaearo
iare?”
21 Uva Pita ragai kekeoro Jisas oiso ak-
ereva, “Turaro. Ari apeisi ragavira ro vo
kopiiaro?”
22 Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa,
*“Vosa ragai raga rerapa ruipara, oiso ra
toupareve vore toupaoro uva voreraverea,*

✡ **21:14:** Jo 20:19, 26 ✡ **21:15:** Jo 13:37 ✡ **21:16:** Mt 2:6; Ap 20:28; 1 Pi 5:2 ✡ **21:17:** Jo 16:30 ✡ **21:19:** 2 Pi 1:14

uva viapau oiso vii auearo-a. Ragai sirova utuu."

23 ✡ Osa iava vo reo vao uvarovu rutu araoko irara iare disaipel viriva avaoro oiso, Ro disaipelto viapau oiso kopiiroverea. Ari ita, osa Jisas viapau oiso oisi rera tavireva oiso, Ro viapau kopiiroverea. Viapau. Ari eerare oiso puraroepa, *"Vosa oiso ruipapara ra toupareve vo vokiore tuepaoro oa-ia vorevira voreraverea, uva viapau oiso vii auearo-a."*

24 ✡ Ira raga-a ita ragai Jon, ro-ia disaipelto. Ragoa orekerovu rutu iava oiraopavira siposipopaava. Oa iava vo reoro rutu rigato ovoiava vaore, oiso ra vigei rutu vao-ia tarai iraopavio oiso, O ari va vao oiraopa siposipo rutu.

25 ✡ Ari ita, oaravu rutu oisoa purapareve Jisas. Vosa voeao oea vara rutu evara rigatooro varare katakataivira ora kasivariave rutu, oire ra vo vukuro evara rigatoive rirovira. Ra vo rasio iava viapau otavukipe oisi vara rutupa evara.

✡ **21:23:** Ap 1:15 ✡ **21:24:** Jo 15:27, 19:35 ✡ **21:25:** Jo 20:30

APOSEL IRARA VO KOVOARO
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oeavu vo vuku vaisiiva oiso, *Aposel Irara Vo Kovoaro.* Ari ita, oiraopavira uvuipai ra va vaisipe oiso, *Tugoropato Uraurato Vo Kovoaro.* Aue iava uvare rirovira tavitavipai rera vo kovoaro iava vo osa oirarapa rugorugooara ora taraiara rera varaaro oisoa vatepareve. Ora vo osa aposel vo kovoaro oisoa oirao piepareve tapo.

Uva rera ro Luk ira varei rutu vukuarei rigatoreva. Ira Vearo Siposipo Jisas iava rigato rovoreva (Ap 1:1). Oa iava aposel irara vo kovoaro iava rigatoreva vo vukuia vao. Ovukua rigatoreva 63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava, vo osa Pol tapo toupareva tuukepa kepa-ia Sisaria-ia.

Ari ita, Luk rirovira Tugoropato Uraurato iava tavitaviroepa. Ora aue iava tapo rigatoreva oaravu lotuara rovoaro varao oara-ia Pauto voeaaro oisoa toupaive. Uva rovovira Pita vo kovoaro iava tavitaviroepa vo osa lotupa irara oisoa tauvapareve (Ap 1–12). Oire evo siposipo isivaaro iava Pol iava ita tavitaviroepa Luk (Ap 13–28).

1. Aposel irara vatatopopaaepa Jisas vo reoaro vatesa oirara rutupa, 1:1-26.
   a. Jisas ovoiopavira aposel irara tavireva Tugoropato Uraurato iava ira vara pierevere voea tauvapasa, 1:1-11.
   b. Judas iava vao vo uvare iravu ira rera vo tavukiaro oureva, 1:12-26.
2. Turaro voea tavireva oiso, Vosa Uraurato
outavere, ra Jerusalem iava rovota ragai vo reoaro tavitavipaoro, 2:1–8:3.
3. Turaro voea tavireva oiso, Vore avata Judia taere iare ora Sameria-ia Vearo Siposipo iava tavitavipasa, 8:4–12:25.
4. Pol vaaro iava kovoa vo osa Jisas vo kovoaro purapaoro avaroepa voraro rutu uruiara-ia, 13:1–28:31.
   a. Rovopa voka Pol vaaro Jisas vo reoaro kaepaoro, 13:1–14:28.
   b. Riroa rutu paua puraiva vo Jerusalem-ia, 15:1-35.
   c. Eraopa voka Pol vaaro Jisas vo reoarova, 15:36–18:22.
   d. Vo pevapa voka Pol vaaro Jisas vo reoaro kaepaoro, 18:23–21:19.
   e. Pol tuukepa keparo-ia toureva vo Jerusalem-ia, ora Sesaria-ia, ora Romia, 21:20–28:31.

Jisas Reo Ovoi Purareva Auere Tugoropato Uraurato

1 ✡ Vateto oaa, Tiofilas, viipa rigato rovoavora voviri vo siposiporo iava ora vo kovoro iava varao oara oisoa purapareve Jisas.

2 Oara rovoreva osa vorevira iparoepa. Uva varao tapo reoreoara voeapa vatereva vo Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava, oiso ra vara purapaive, voeao aposel irara oea reereesireva Pauto vo kovoaro purapasa. Oire va isivaaro iava iparoepa vuvuiua iare

3 ✡ aue-ia vo resura tau (40) vokiro rera kopiiaro isivaaro iava. Oa iava voea iare aposel irara ora karekeroepa vorevira. Ora rera raga ora tootooaro karekereva voeapa oiso ra kekeive. Ora oiso tapo uvare vo kareke-ia eva voea tapo ora reoroepa aue iava Saraaro Pauto ipa asavira touoro.

4 Ovokivu-ia voea tapo goruvira tavireva oiso, *“Opeita vo Jerusalem-ia kavupata. Ari voa raga tuepatai auere ovoiei reoaro Pauto oa varapere vao oa iava visii taviavora tuaririvi.*

5 ✡ Oire Jon oearovu baptaisreva uukoa raga-ia. Ari tou visivi visii Tugoropato Uraurato vo baptaisaro-ia rera vaaro gorua outavere.”

6 Uva vo aivaro-a vao oa-ia oiso rera akeiva, “Turaro, apeisi-a? E vo vokio-ia Isrel sara tore piepari vorevira oiso osa voari tuariri?”

7 Uva voea tavireva oiso, *“Viapau oiso visii vaaro-a ra vo vuutaro-ia ora vo ivaroia taraita. Ari aue oaro-a Aite ira varao tovoreva vo ora rera raga vaaro-ia ruipa.*

✡ **1:1:** Lu 1:1-4 ✡ **1:3:** Mt 28:17; Lu 24:34, 36 ✡ **1:5:** Ap 11:16 ✡ **1:8:** Ap 2:1-4; Jo 15:27

8 ✡ Ari vao raga vo osa Tugoropato Uraurato uriorovere visii iare osa rera-ia gorua outa. Oa iava ragai iava oearovu rutu tavitavitavere voraro oiso, Jerusalem-ia ora Judia ora Sameria, vo taerero rutu varao ora voraro rutu rasitoa rutu ivara-ia."

Jisas Iparoepa Vuvuiua Iare (Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

9 Uva vo reo-a vao oa isivaaro iava kaero viropa ipaoro vo osa rera siitueiva. Osa rukuta rera ruueva Jisas rera vatauoro.

10 ✡ Uva vuvuiua-ia siituepaaepa osa iparoepa, ovusa sita pievira voea vatuaro-ia karekesiepa aitereivu kaapopatoarei-ia kuvupaoro.

11 ✡ Oire voeare oiso purasiepa, "Ai. Visii vao Galili-pa irara. Eakere vuvuiua ragava siituepatai? Ro-ia oirato Jisas ira ipa pierevoi Pauto vuvuiua iare. Ira ita vararoverea vorevira oiso osa iparoi osa rera keketa."

Judas Vo Tavukiaro Oureva Iravu

12 Uva eva isivaaro iava kareaepa Jerusalem iare vova vo pukuio-ia oa vaisipaiveira oiso, Oliv Kovo Pukui, vo raivao-ia oa oisoa voare potekupape voava vo pukuia.

13 ✡ Uva kepa oaive-ia poua viropa. Oire voava vo kepa-ia ipaaepa otugivu iare oa oisoa ipavirava toupaive, ivaraiapa tugi. Uva voea rutu vaisiaro-a voeao oea voa toupaiva oiso, Pita ora Jon, ora Jems, Andru, ora Filip vaio tapo ora Tomas, ora Batolomyu vaio tapo ora Matyu, ora Jems aue oviitoaaro Alfias, ora Saimon Selot, ora Judas aue oviitoaaro Jems.

14 ✡ Uva vaea vovou raga-ia voea rutu toupaiva variripaoro voeao oirara, ora riakora, ora Maria Jisas aakoaro, ora Jisas araoko irara oaro tapo.

15 ✡ Vo voki-ia vao Pita voea iava toreroepa reoreosa. Uva voea rutu vieiaro uvuiaro-a voeao-ia oiso, Katai vovoto erao tau (120) oirao pie vovou irara.

16 ✡ Pita ira oiso puraroepa, "Visii araoko irara oaa, aue iava uvare vao Tugoropa Reo oiraoepa oreoa vatereva Tugoropato Uraurato aue-ia Devit gisipoaro. Uva vo vokia oirao piea rutu karekeepa aue-ia Judas, eera ira voea tuvetuvereva voeao oea Jisas ouiva aue iare kort.

17 Eera iravu igei iava ira oisoa oiso kovopareve osa igei.

18 "Eera ira monia oureva aue-ia Jisas vuria puraoro. Oa iava oeavu rera vaaro-ia monia vo rasio voriiva oa-ia koveroepa takuvira. Oa iava ora kovuaro poko piereva. Uva sare rera iava vuseva.

19 Oire uva Jerusalem-ia tou irara va-ia taraiaepa. Oa iava va vaisiiva voea vo reoaro-ia oiso, Akeldama. Oa porearo oiso toupaiveira, Revasi Tova.

20 ✡ "Oara rutu varao toupaiveira aue-ia Sam Vuku oiso,

'Kepa oaro viapavira toupaiverea. Viapau oiso ra oirara vai iava irai voa toureve. Iravu rera vo kovoaro oureverea vao oa oisoa pitupareve.'

21 "Uva irai vo kovo ou iraorevere, vo kovo aue iava tavitavisa torearo Turaro Jisas. Oa iava voeao sirova uturovere oea oisoa rera sirova utupaave Jisas ora igei tapo.

22 Vo voki-a vao-ia ovokia rutu-ia Jon voea baptaispareva, ovokiroa rutu-ia tapo uvuipa ra igei tapo toureve ora vo ovokia-ia Pauto Jisas ipa piereva vorevira."

23 Oire uva voea vaitereo tore pieiva oiso aueroaro Josep ora ovaisireivu vareo-ia Basabas ora Jastas rera raga ita Mataias.

24 ✡ Uva oiso puraoro variriaepa, "Turaro. Vii oearovu rutu vovouaro-ia taraipau. Oa iava ro igei iare kareke pieri ira igeipa reesirivora.

25 Ira aposel kovoaro ourevere Judas vaaro oa arova vuria purarevora vore avaoro opesi tapi oaro aue-ia vuria oaro."

26 Uva va iava voea vao puraiva paupaua rerare Pauto vo ruipaaro sirova. Oa iava vaisiarei uveuvereiva. Oire iravu rera vaisiaro kae piereva torevokovira. Oa iava rera tore pieiva ro-ia Mataias. Uva ora voea iare vaeavira raga rera tovoiva, oiso osa voea voeao aposel irara katai tau katai (11).

✡ **1:10:** Jo 20:12 ✡ **1:11:** Mt 24:30; Mk 13:26; Jo 14:3 ✡ **1:13:** Lu 6:14-16 ✡ **1:14:** Ap 2:1, 46 ✡ **1:15:** Ap 6:3
✡ **1:16:** Jo 13:18 ✡ **1:20:** Sam 69:25, 109:8 ✡ **1:24:** 1 Sml 16:7

2

Tugoropato Uraurato Vararoepa

1 ✡ Uva vo osa Pentikos-pa Voki pou
piropa. Uva oirao pie vovou irara ora
guruaepa katai tapi raga-ia.
2 Uva urioepa gurukoa vuvuiua iava sita
pievira. Oa oiso urioepa rutu osa riroto
kiuvu. Uva vo kepao rutu agasi pieva
okepa-ia ora voeava paupaaepa vo guruko
vao oa varaepa vuvuiua iava.
3 Oire uva voea iare katakataivira kare-
keepa oiso osa arevuoara etovira voea
kukuearo-ia pausa.
4 ✡ Oa iava rera iava vuku iraoaepa
Tugoropato Uraurato ouoro. Uva rera
iavirava oearovu rutu pisa reoro rutu pu-
raiva, ovusa voeapa gorua vatereva vo
reoro purasa Tugoropato Uraurato.
5 Uva va iava oearovu rutu urioaepa
Jiu-pa irara riro vuurapa vaisi pura irara
voeao oea oisoa Jerusalem-ia toupaive,
voeao osararoa oisoa toupaive vo uvarovu
rutu vo rasitoa rutu-ia.
6 Oire uva gurukoa uvupaoro ora guru-
paaepa voea rutu. Vo osa vavagisipaaepa
uvare ora reo oaive raga uru piepaiva
katakataivira, vo reoro pisipisa reoro oara
purapaiva.
7 Oiraopavira. Uva voea rutu vavagisi-
paaepa. Oa iava oiso puraaepa rirovira
rutu rugorugooro, "Uvuta. Easi voeao
rutu Galili raga iava urioae.
8 Uva apeisi ragavira uvuipaviei ra ora
vigei vo reoaro raga uvupe vo reo oreoa-
ia kakaevira touera.
9 Uva vigei rutu oiso toupai vo-ia, vigei
Patia, ora voeao Midia, ora voeao Ilam, ora
voeao Mesopotemia, ora voeao Judia, ora
voeao Kapadosia, ora voeao Pontas, ora
voeao Esia,
10 ora Frisia, ora Pamfilia, ora Isip,
ora voeao otaererovu iava oiso osa
Libia-ia sovara-ia oea Sairini-ia ruvara-ia
toupaiveira, ora oearovu voeao oea Jiu-pa
irara vo pitupituroaro sirova utupaaveira.
11 Ora Krit-pa irara, ora Arebia-pa irara
vigoa rutu oiso ragavira toupai. Vigoa
rutu uvuipaviei ra evoea uvupe oea goru
kovoaro iava Pauto vaaro tavitavipaai."
12 Osa iava eisi vavagisivira rutu
toupaiva oiso purapaoro, "Avoeao! Eake
rutu-a vao?"
13 ✡ Oire uva oearovu oiso puraaepa
vakuvakupaoro, "Easi evoea aue raga-ia
airepa oviro wain ukaioaiva kokoropaai."

Pita Vo Reoaro Aue-ia Pentikos Voki

14 Uva Pita aueva toreroepa katai
tau katai (11) voeao rera iava oeava
oiso puraroepa goruvira, "Visii rutu
vao-ia Jerusalem-pa irara ora oearovu
uvarovuva Jiu-pa irara visiigoa ragai
uvuta. Uva ragai gisipoaro sirova utupatai
rara."
15 Uva oiso puraroepa oearovu vo
reoaro pukooro, "Viapau oiso evoea
kokoropaai wain iava oiso osa purapatai
voeare aue-ia toupaoro vo resura vatara
vuuta (9 klok) vo vokipaua. Viapau igei vo
pitupituaro vao vokipakou-ia ukaiopasa
aue-ia wain.
16 Ari vao iava tuariri profetato Joel
taviroepa oiso puraoro,
17 ✡ 'Pauto oiso puraroepa auere ovoiopa
vokiro, Ragai reraaro Uraurato ira-
ia oirara rutu vuku pieaverea voeao
oea rasitoa rutu-ia toupaiveira oiso-
ia, Voeao-ia ovii irara oavisii ora
ovii riako oavisii oea taru ragai
vo reoroaro siposipoiverea vo ragai
vo goruaro sovara-ia. Oa-ia tapo
orekerovu karekeaverea visii ovii
iraraaro viovokoa osireiaro-ia aue-
ia areo uusi. Ari avuka irara oavisii
urusiara oupaiverea.
18 ✡ Ora voeao kovopa irara oaa ora
kovopa riako oaa oea tapo vuku
pieaverea aue-ia Urauratoa oaa.
Oa iava ragai vo reoroaro kosi
piepaiverea.
19 Ragai osasararovu rutupa oaravu
rutu ravotoara karekeaverea vova
vuvuiua sovara-ia ora vo rasitoa-
ia tapo. Uva oaravu rutu tapo pu-
raaverea oisi vo reesiro ravaavira
oiso-ia, oaravua revasiara, ari
oaravu tuituiara, ari oaravu ku-
pareara.
20 Ari ro-ia ravireo ira rupavira taru
porero viroverea. Ari ro kekira

✡ **2:1:** Lev 23:15; Diu 16:9 ✡ **2:4:** 1 Ko 12:10-11 ✡ **2:13:** 1 Ko 14:23 ✡ **2:17:** Joe 2:28-32 ✡ **2:18:** Ap 21:4, 9-10

ira revasivira ora porero. Oire
vara rutu-a varao oara isivaaro iava
taru Turaro vo vokiaro oiraopavira
pou piroverea. Vo voki-a eva oa-ia
pisavira touperea oa-ia rera vaaro
gorua karekereverea ora kortua.
21 ✡ Vo oiso, irouto-a ro ira Turaro ar-
ereverea oiso puraoro, Turaro ra-
gaivi tauvari vii goruaro sovara-
ia, eera-a ira oiso kae piereve rera
orirusa.’
Eisi osa ro profetato Joel puraroepa tu-
ariri.
22 “Isrel-pa irara visii-a vao visiigoa vo
reoro uvu iraopata. Jisas ro vova Nasaret
ira visiipa karekerevora rutu Pauto aue-
ia oiraopara. Oa iava pisaara oiraopara
rutu puraravora Pauto goruaro-ia oiso-
ia, varao oara puraravora oearovu porete
piepaoro ora riro gorupa kovoro tapo
puraparevora. Uva vara rutu-ia varao
vearovira tarai iraopata.
23 Eera Jisas ira tapatavora aue-ia evao
parikou rera kopii pieoro oeavu raga
vavaearo iava oea-ia viapau lotua vai.
Uva va puratavora. Ari ita, viapau oiso
visii vaaro-a vao-ia, ari Pauto vaaro-a vao
oa puratavora, uvare visiipa rera iava
vasereva. Uvare rera raga vo ravaaro-a oa
oisoa voari rutu toupaive tuariri. Uva vo
ravaa-a eva oa vo taraiaro sirova ututaera.
24 Oire uva viapau oiso kopiia rera
tuukevora. Oa iava Pauto rera ro-ia kae
pierevora. Osiitoka eva kavurevora, oa
iava tootoovira toupare Jisas.
25 ✡ Oisi-a eisi osa iava Devit oiso pu-
raroepa vo rera iava ro Jisas,
‘Ro-ia Turaro Pauto ira kekepaaverea vo
ora ragai puaaro-ia vo irapaua.
Uvare vo ragai oirapapa vavaearo-
ia toupareverea Turaro ragai viri-
varipaoro. Ra viapau vuria vai oua.
26 Eva-a oa-ia sopaua oaa agasipapeira
aue-ia rorua, ora uvare tapo ragai
vuurapa vaisi purapaaveira rera-ia.
Vosa kopiira, eagara. Tueparaverea
vo ovoiopa voki vare tuepaoro.
27 Eva oa iava viapau oiso varaua oaa
urauraaro kavuriverea vore kopii
irara voaaro voeao uraura irara. Ra
viapau va iava vaseriverea, ora oiso
tapo ra viapau oiso ra Tugoropato
oara varaaro eruro.
28 Vii ragaipa tootoopa raiva vaterivora
ora ragai vuku piepariverea
aue-ia rorua, uvare ragai tapo
toupariverea vo vokiara rutu-ia.’
Eisi osa puraroepa Devit.
29 ✡ “Visii-a araoko irara oaa, uvuiparai
ra visiipa aviavi pievira tavira aue iava
aaotoa oavi ro-ia Devit ira kopiiroepa.
Oa iava rera tovaiva aue-ia kakiua rera
vouaaro. Uva va vao vigei ruvara-ia
toupai vo vokio.
30 Uva rera profetato va iava tarairoepa
vao oiso osa rera vatereva Pauto vao reo
ovoi. Vo reo-a ovoiei reo oreoa-ia oiso
puraroepa, Ragai vii aao irara iava irai
ouaverea irai turaro piesa oiso osa vii vao
Turaro. Uva va-a vao-ia oiso ragavira tarai
rovoroepa Devit oiso, Utupaua taru tou-
pareverea ro-ia oirato Pauto reraaro Jisas
Krais ro Ropoto vo rasitoa-ia. Ora kopi-
iroverea, ora vorevira toreroverea tapo.
31 Oa-a vao oa-ia taraipaoro oiso
puraroepa Devit auere Jisas Krais
vaore torea oaro vorevira, Viapau
oiso Pauto rera ro-ia urauraaro iava
vasereverea vore uva kopii irara urau-
raaro toupaiveira. Ora oiso, Asi viapau
varaua rerare eruperea.
32 “Ro-ia oirato Jisas ira vorevira tore
piereva Pauto, ira kekeiovora ora igei
osireiaro iava tuu pievira.
33 Uva toupareveira vo oirapapa varata-
ia uva rera tovoreva rera rei pieoro Pauto.
Uva vao tapo-a uvare Tugoropato Urau-
rato oureva ro irare Reo Ovoi purareva
Pauto rerapa. Oisi-a oiso osa iava varao
rutu kareke pierevo oara rutu keketavo
ora vara tapo uvutavo vo-ia.
34 ✡ Ira-a ro-ia Devit viapau oiso
iparoepa vuvuiua iare. Ari ora rera raga
oiso puraroepa,
‘Ro-ia Turaro Pauto ira oiso puraroepa
rerare Turarotoa oaa, Vo pauu oira-
papa vavae oaa-ia.
35 Ovusa viipa urua puraa tasipasa voeao-
ia keripa irara oara, vo rara voea-ia
puteri.’

✡ **2:21:** Ro 10:13 ✡ **2:25:** Sam 16:8-11 ✡ **2:29:** 1 Kin 2:10 ✡ **2:34:** Sam 110:1

36 “Oiraopavira rutu varao Isrel sararo
vao-ia tarai iraopaavere Jisas iava ro ira
rei piereva Pauto. Ro-ia ira evao parikou-
ia tapatavora. Oa-a vao oa iava rera
roporeva rera vaisioro oiso, Krais, rera
Turaro pieoro.”

Oirara Rutu Ora Voea Iava Sopaura Poreivoiva, Baptaisaepa

37 Uva vo reo isivaaro iava voea iava
sopaura oaive vavataepa rutu. Oa iava sir-
aoaepa. Oire va iava oiso puraaepa auere
Pita ora oearovu aposel irara, “Avoeao
araoko irara oaio. Eake vai-ia uvuipaiei ra
oai puraio?”

38 ✡ Oa iava Pita voeare oiso puraroepa,
“Ora visii iava vovouisiro oavisii poreta
katakataivira visii rutu. Ra baptaisa outa
ora reesioro. Ra rera vaisiaro-ia Jisas
Krais touta. Oiso ra visii iava vuri-
ara oavisii verareve, oa iava vao Tu-
goropato Uraurato outavere rera vo goru-
arova toupaoro.

39 ✡ Vao-ia Reo Ovoi oa purareva Pauto
visiire, ora aao irara oavisii, ora voearore
tapo oearoa tauairo rutu tapo toupaiveira,
ora oearovu rutu tapo oearoa roporo-
poreverea Pauto ora rera iare.”

40 Uva oreorovu rutu-ia voea goruvira
tavireva Pita oiso, “Ora oriruta visii vao-
ia ora voearo vo vokio iavapa irara. Uva
voearopa ora vatatopopatavere oearovu
vuri vovou irara.”

41 Oire va iava voea voeao rera reoaro
uvu iraoiva. Oa iava baptaisa ouiva. Voea
rutu voeao-ia oea vieiaro-a vao vo peva
tuku (3,000). Uva voea evoea oirao pie
vovou irara tapo ora takutakuvuaepa.

42 Oa iava taraia ouiva aue sirova utu-
paoro aposel irara vo siposiporoaro. Osa
iava voea rutu toupaiva oavu-ia ora goru-
aepa aue komunion aio purasa ora aue
tapo variria.

Oirao Pie Vovou Irara Vo Tootooaro Iava

43 ✡ Voea rutu voea-ia tavetavepaiva,
uvare oaravu rutu ravoto kovoro pu-
raiva aposel irara vo Tugoropato Uraurato
goruaro-ia.

44 Oirara rutu voeao oirao pie vovou
irara oea oisoa vaea kaevira toupaive
katai tapi, ora orekerovu rutu oaive oara-
ia ora roorookaaepa ora voea raga.

45 Vara rutu varao oara oisoa voea
ruvara-ia toupaive oara-ia moni ouaepa
oearovu ruvara-ia. Oa iava oisoa
voearopa vara varao moniaro roo
piepaive voeaopa apota iraravi.

46 ✡ Uva oisoa vokiara rutu-ia
aivaropaive Rovopa Kepa Tugoropa Kepa-
ia Tempel vo katai vovou raga-ia, ora vo
tapo kepara oaive-ia tapo. Uva tapo oisoa
aue-ia aioara oisi raga vaeavira aiopaive
voea rutu. Ora aue-ia roru vovou-ia oisoa
oearovupa orekerovu vate ragapaive.

47 ✡ Oa-a eva oa-ia oisoa Pautoa-ia vuu-
rapa vaisi purapaive. Uva va-ia oearovu
voea-ia oisoa tavetavepaive. Oa iava oisoa
vokiara rutu-ia Turaro Pauto oearovu gu-
rupareve oirao pie vovou irara voea iare.

3

Vuri Kokototo Vearoroepa Ira Oisoa Toupareve Tempel Iava Rataoa Riaaro-ia

1 ✡ Ovokivu-ia Pita vaio ora Jon ipasiepa
Tugoropa Kepa Tempel iare aue-ia vo peva
vuuta (3 klok) variripa vuuta ovaiarovi.

2 Oire iravu oirato ira kavaueva aakova
vuri kokototo. Ira iava kopiiepa koko-
toarei. Oa iava oisoa rera kaepaive. Uva
oisoa vokiara rutu-ia rera tovopaive vo
Tempel rataoa riaaro-ia. Vo ratao oa oisoa
vaisipaive oiso, Vearo Ratao Rutu. Uva
oisoa voa toupaoro oearovu arepareve
auere moni, ovusa koatapaave Tempel
sovara iare.

3 Oire voava kaea-ia Pita vaio kekereva
ora Jon ovusa koata rovopasiepa. Oa iava
vaiterei arepareva auere oaravu avu vai
rerapa, oiso ra oarai vatesi rerapa.

4 Uva tuupavira Pita rerava vurapareva.
Uva Jon tapo toupaoro oiso puraroepa,
“Vegei-ia vurari.”

5 Uva va iava vaitereiva vurapareva kea-
paoro oiso, Ragai vatepasivoi orekevu avu
vai.

✡ **2:38:** Lu 24:47; Ap 3:19, 5:31 ✡ **2:39:** Ais 57:19; Joe 2:32; Ap 10:45; Ef 2:13 ✡ **2:43:** Ap 5:12 ✡ **2:46:** Ap 5:42; 1 Ko 10:16 ✡ **2:47:** Ro 14:18 ✡ **3:1:** Ap 2:46; Sam 55:17 ✡ **3:6:** Ap 4:10

6 ✡ Oa iava Pita rerare oiso puraroepa,
“Viapau oiso monia vaiei ra viipa oai vateve. Ari ita, oavu raga vao-ia oa iava vii
vatepaave Jisas Krais vo goruaro raga iava
ro vova Nasaret. Uva vii tavipaa ra toreu,
ra vokari.”
7 Oire Pita rera oirapapa vavaearo-ia
pituoro rera tore piereva. Uva vo vuuta
raga-ia eva oa-ia rerare goruepa kokotoarei vova ario kerureiaro iava.
8 Uva voava tokatokareva voaviva voka
ovoisa. Oire vaiterei tapo koataroepa
vore Tugoropa Kepa vao Tempel sovara-
ia tokatokapaoro ora Pautoa-ia vuurapa
vaisi puraoro.
9 Osa iava eisi oirara rutu rera kekeiva
osa eisi vokareva Pautoa-ia vuurapa vaisi
puraoro.
10 ✡ Oa iava voava rerare oiso pu-
raroepa, “Akoea, ari ro oisoa Tempel vuura rataoaro-ia toupareve moni
arepaoro.” Ari ita, rirovira rugorugoo
iraopaaepa vao iava oa rera-ia karekeepa
uva oisi vokareva.

Pita Vo Reoaro Rakorako Uru Iava Vao Solomon Vaaro

11 ✡ Vo osa Pita vaio-ia pitupareva ora
Jon, ovusa oearovu ikaupaoro uriopaaepa
vore rakorako uru vao Rovopa Kepa Tugoropa Kepa. Oa oisoa vaisipaive oiso,
Solomon Vo Uruaro Rakorako Uru. Osa
iava oiso rirovira rutu rugorugoopaaepa
voea rutu.
12 Oa iava Pita voeare oiso puraroepa,
“Ai! Eake iava vegeiva tuupavira vurapata visii Isrel-pa irara. E oiso rugorugoopatai ora vegei raga vo goruaro iava
vao puravevo? Ora vao tapo vao iava
torevoko vovou oiso ro oirato pievevoi?
13 ✡ Viapau rutu. Oiraopavira, ari
Pauto raga ro Pauto oaive Ebraham vase,
ora Aisak, ora Jekop. Uva eera-a Pauto
oaive vigei aite iraraaro. Ari ita, rera
raga-a eera Oviito Kovopato Jisas ira rei
pierevora Pauto. Ira vate ragatavora
rera rovirieisa kortua-ia. Rera-ia kuuvu
pitupituro rutu puraoro rerare isivataera
vo Pailat osireiaro-ia. Oire va iava Pailat
Jisas kortuoro oiso puraroepa, Rerape.
14 Uva visii rutu vao-ia visiigoa rerare
isivaoro ora poretaera rera karusa ro oira
upopato. Oire rera kopii pietavora Torevoko Vovouto ora Tugoropato.
15 ✡ Ira upotavora Turaro ira Tootooa
vatepareveira. Ro ira vorevira tore
pierevora Pauto voeao ruvara iava kopii
irara. Uva rera-a eera ira kekevevora
vegei.
16 Va-a vao oa iava Jisas oirao
pievevoiva, vuri kokototo porete
pievevora rera vaaro iavirava gorua,
oporetea-a vao-ia oa keketavoi vo vokio
vao oa karekei ro-ia ira-ia taraitai.
17 “Araoko irara oaa, taraiparai vao-
ia osa vao pura ragatavora vuria, uvare
viapau taraipataera oiso rutu osa voeao
reipa irara oavisii vo tuariri.
18 Ari ita, vara rutu varao oara karekereva Pauto aue-ia profet irara gisipoaro
tuariri. Oire vo tavakaro urioera Krais
iare Pauto Ropotoaaro. Uva vo reoro
varao oara oirao pierevora Pauto vo rera-
ia.
19 “Oire ora visii vo pitupituroaro tavari-
ota, ra poreta viro. Oa iava vuriara oavisii
uvuipai verareve.
20 Osa iava eisi uvuipa ra vorerivira
airepa goru vatereve, oiso osa ogoepato
gorua oupareveira aioa-ia. Aue iava uvare
vao raga-ia Turaro Pauto visii tapo toupare. Uva va iava Jisas visiipa siporevere,
ro Krais ira roporeva Pauto visiipa.
21 Ari ita, rera ro tou rovoreverea vo
vuvuiua-ia vo vuutare tuepaoro, vo osa
orekerovu rutu torevoko rovorevere vo
rasitoa-ia. Oara iava rera voeaaro profet
irara tavireva tuariri voea vateoro. Osa
iava profet irara vara iava tavitaviaepa.
22 ✡ “Oire uva Moses tapo oiso puraroepa,
‘Pauto profetatoa vai roporeverea visii
araoko iraraaro iava irai oiso osa ragai piereva. Ra irai reoaro uvupata.
23 ✡ Oire vosa irouto rera reoaro viapau uvupareve, ira-a eera taru
voea iava viro piereverea rera opesi
piesa.’
24 Oiraopavira ita, voeao-ia profet irara
oiso osa ro-ia Samyuel rovopato, ora

✡ **3:10:** Jo 9:8 ✡ **3:11:** Lu 22:8 ✡ **3:13:** Ais 52:13 ✡ **3:15:** Ap 5:31 ✡ **3:22:** Diu 18:15 ✡ **3:23:** Diu 18:19

oearovu rutu voearo oearoa oiso rera sirova utupave vo reoro varao vatepaoro oara rutu iava tavitaviaepa vo vokiro rutu iava varao-ia.
25 ✡ “Oire uva evara-a oara iava oaravu outavere varao oara iava tavitaviaepa profet irara voari tuariri. Visiigoa Pauto vo Reo Ovoiaro sovara-ia toupata oreoa iava vigei tuariripa iraraaro tavireva oiso,
‘Ebraham, vova vii ovii iraraaro oea iava
taru viraakoa karekeperea vore
oearovu rutu-ia vo rasitoa-ia.’
26 Pauto Oviitoaaro roporeva rera sipo rovosa visii iare, oiso ra visii rutu viraakoreve auere, ra vuriara oavisii iava poreta viro.”

4

Pita Vaio Ora Jon Tovoiva Tuukepa Kepa-ia

1 ✡ Oire vo osa voea tapo oirara ora reopasiepa, ovusa poua viropa oearovu oirara oiso osa pris irara, ora Sadyusi-pa irara, ora ro rovopatoa rutu vova voeao iava oea oisoa Tugoropa Kepa Tempel tokipaive.
2 Uva va iava rirovira kasipupaaepa vo siposiporo iava oara vatesiva oirarapa oiso osa vao-ia oa-ia oiso purasiepa, “Voea rutu taru oirara vorevira toreaverea Tootooa ouoro oiso osa pierevora ro-ia Jisas.”
3 Oa iava vaiterei iava gasiiva vaiterei tuukesa uva vaitereire vokiepa voa.
4 ✡ Ari ita, riro irara rutu Pauto vo reoroaro oirao pieiva vo reo oa vatesiva. Eva-a oa iava voea rutu vieiaro aue-ia uvuiaepa, vo vavae tuku (5,000) voea rutu uvuiaro voeao oirao pie vovou irara.

Kaunsel Irara Osireiaro-ia Vaiterei Kortuiva

5 Uva katai voki putevoiva, voea rutu ora guruaepa Jerusalem-ia.
6 Oiso-ia tokipa irara, ora oeavu oira vasi irara, ora oeavu voeao Reo Taisi iava siposipopa irara, ora ro tapo Anas Rovopato Pristo, ora Kaiafas, ora Jon, ora Aleksanda, ora voea rutu voeao Rovopatoa rutu voeaaro.
7 Uva ora voea sovara-ia aposel irara tovoiva. Oa iava oiso voea akepaiva, “Aa vo goru-a, ora aa vo karopo-a oa iava varao purapatavo visii oira akukuro?”
8 ✡ Oire Pita Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava oiso puraroepa voeare, “Visii vao oirarapa uutupa irara reipa irara ora oira vasi irara oae Isrel-pa irara.
9 Vosa taraia oupata vegei-ia vava vegei rovirieipasa vao-ia vegei vaaro vearo kovo oa-ia ro porete pievevora vuri kokototo. Uva uvuipatai ra rera kekepaoro rugorugoo iraopata.
10 ✡ Ro Jisas ira vo goruaro-a vao oa aviavi pie iraopaavoi visiipa vao-ia ora voeao Isrel-pa irara. Ari ita, rera raga ro-ia Jisas Krais ro vova Nasaret ira tapatavora aue-ia evao parikou, oa iava rera tore pierevora Pauto aue iava kopiiaro. Ira vo goruaro-a vao oa oiso ro porete pievora vuri kokototo ira tapo toupatavoi vo vokio.
11 ✡ Ro-ia Jisas irare isivataera oiso osa vao vo reo-ia rera iava Jisas aveke tuuta oreoa toupai Tugoropa Vuku sovara-ia oiso,
‘O-ia aveke iriare isivaaera kepa paupa
irara. Uva utupauavi oiso karekeoi
kukuuvu tuuta oira o aveke.’
12 ✡ Uva viapau irai vova rasitoa-ia uvuiparoi irai ita ousa vore Pauto ruvara-ia. Viapau rutu. Ari ro raga vaisiaro-a, ira vigei kae piereverea utupaua ro raga, Jisas Krais.”
13 Oa-a eva oa iava vaiterei-ia tarai iraopaaepa voeao Jiu iava voea reipa irara, uvare viapau uriripasi goruvira rutu reopaoro. Uva oiso tapo oisoa taraipaave, Asi vaitereo viapau oiso skulsiepa, ora viapau vigei vo taraiaro ousivora. Oa iava rirovira rutu oiso rugorugoopaaepa, uvare vaiterei eveipaiva oiso, Easi vaitereo Jisas tapo oisoa toupasi.
14 Ari ita, rera vurapaiva ita ro-ia oirato ira vorevira vearoroepa. Uva viapau oiso uvuipaaepa oiso ra oreovu avu vai puraive va iava eva rera-ia.
15 Oire vaiterei kosi pieiva Kaunsel Kepa iava. Oa iava vaiterei-ia ora reopaaepa

✡ **3:25:** Jen 12:3, 28:14 ✡ **4:1:** Lu 22:4; Mt 3:7 ✡ **4:4:** Ap 2:41, 3:1 ✡ **4:8:** Ap 13:9 ✡ **4:10:** Ap 3:6, 2:24 ✡ **4:11:** Sam 118:22; Ais 28:16 ✡ **4:12:** 1 Ti 2:5-6

rirovira rutu rugorugoopaoro vaore oa purasiva.
16 Uva oiso puraaepa vaitereire,
“Avoeao, eake vai purapere vaitereire?
Ari ita, oiraopa rutu ita vao oa purasivo-
rao ravoto kovo rutu puraoro oirara rutu
osireiaro-ia voeao Jerusalem-ia tou irara.
Uva viapau uvuipaviei ra oiso puravio,
Easi viapau oavu avu vaiei vao-ia.”
17 Oire vaitereire oiso puraaepa voea
raga ora reopaoro, “Vearopai ra oisivu
avu rutu ora vaiterei raga-ia vape. Ra
viapau rutu avape oearovu siposiposa ro
iava Jisas. Teapi oearovu iare ita avape ra
va-ia taraiave.
18 Uva va isivaaro iava vorevira ita
vaitereire keeraaepa. Uva voava oiso
vaiterei vearovira rutu vosipaiva oiso
vaiterei tavipaoro, “Opeita vo vaisio iava
ita Jisas-pa vaisi oearo ita siposiposivere.”
19 ✡ Uva Pita vaio ora Jon oiso ragavira
voea akepasiva voea vo reoroaro pukooro,
“Eake vai vearopai vo Pauto osireiaro-ia,
visii vo reoroaro sirova utusa, eke Pauto
vo reoaro? Oire varei vearovira rookata,
aa vao vearopai.
20 Viapau rutu uvuipaiei ra varao kavuio
oara kekeiovora ora vara uvuiovora.”
21 Oire va iava vorerivira vaitereipa
oreovu ita goru pie reo vateiva. Oa
iava vaiterei iava vaseiva. Uvare via-
pau uvuipaaepa oiso ra raiva vai kekeve
ra oai-ia vaiterei vuri pieive. Aue iava
uvare vao ragare vorevira rugorugooaepa
oearovure voearo oearoa tapo vova ratau
Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaiva va-ia
vao vaiterei vo kovoaro-ia, oa-ia ro porete
piesivora vuri kokototo.
22 Rera-a ro irare vo resura tau (40)
ivaro puteva. Uva uvuiparoi ra vorevira
vokareve vo vokio-ia.

Oirao Pie Vovou Irara Uriri Asavira Variripaaepa

23 Oire uva va iava ora vaiterei iavapa
irara iare avasiepa voeapa siposiposa vo
reoro rutu iava varao oara puraiva voeao
rovopa irara rutu pris irara ora oira vasi
irara.
24 ✡ Uva vo siposipo uvuoro katai guruko
raga puraiva varirioro vaeavira rutu oiso,
“Pauto riro gorutoa rutu-a vii Turaro. Vii
raga varao purariva oiso-ia, vuvuiua, ora
rasito, ora avakava, ora orekerovu rutu
varao oara sovara-ia toupaiveira.
25 ✡ Uva vii raga vo reoro-ia Tugoropato
Uraurato oara iava Devit gisipoaro-ia ro
vii kovopatoaaro oara-ia oiso purauepa,

‘Eakere osararovu kasipuvira toupaiveira.
Ora eakere oearovu vo kovoro-ia
reesiara pura ragaiva akukuvira.

26 ✡ Uva voeao-ia oira vasi irara oea oisoa
rasitoa-ia toupaive ora ravaapaoro
uutuvira. Ora oearovu tapo voeao
tokipa irara oearoa rutu ora guru-
aepa uva voava rerare ro Turaro
Pauto kasipuaepa ora auere tapo
Krais rera reraaro ro Ropoto.’

27 “Oiraopavira osa toupai vo-ia. Uva
voea voeao ora guruaera auere vii Ovi-
itoaarore kasipusa ro Jisas ira roporiva
rera siposa Airereito Kovopato. Uva
voea-a voeao-ia oea ora guruaepa oiso-ia,
Herot-a ro-ia, Pontias Pailat-a ro, ora Isrel-
pa irara, ora oearovu ratau tou irara.
28 Oisi ragavira otakutakuvua vao pu-
raiva oiso osa vii vo goruaro ora vii vo
ruipaaro reesireva, oisore ra oisi kareke
iraope.
29 Turaro, igei tauvari voea vo reoaro
uvuoro kasipu reo, oiso ra viapau uriri-
paio vo osa vii vo reoroaro goruvira pu-
raio.
30 Ora vo osa vavaea oara tovori vo
oearovu porete piepaoro, auere ra ravaa
reesiro ora karekepe ora ravoto kovoro
tapo vao iavirava Jisas vaisiaro vii reraaro
Airereito Kovopato.”
31 ✡ Uva vo varirio isivaaro iava kepa
vao rikerikeepa ravurikeoro. Uva voea
rutu tapo agasiaepa Tugoropato Uraurato
vo goruaro ouoro. Eva-a oa iava uriri
asavira oisoa Pauto vo reoaro vatepaive.

Orekerovu Rutu Voea Varaaro-ia Oisoa Vaeavira Raga Pitupaive

32 ✡ Oire uva voeao oirao pie vovou
irara oea aue raga-ia oisoa toupaive katai
vovou ora katai tootoo. Uva viapau oiso
ra irai voea iava oiso puraro, “Eva-a ragai

✡ **4:19:** Ap 5:28-29 ✡ **4:24:** 2 Kin 19:15 ✡ **4:25:** Sam 2:1-2 ✡ **4:26:** Hi 1:9 ✡ **4:31:** Ap 2:2, 4 ✡ **4:32:** Ap 5:12

vaaro.” Oapa viapau oisi oa-ia touiva kataia raga-ia vaea rugorugoo.

33 Uva aueva gorua voeao aposel irara Turaro Jisas torearo iava siposipoiva. Osa iava riroa-ia touiva gavaurea ora tauva vereopa vovou-ia.

34 ✡ Uva viapau irai voea iava apotavira oisoa toupareve, uvare kepaara ora rasiara oaive-ia oisoa voria oupaave varao oara oisoa voea ruvara-ia toupaive.

35 Oire vo voriro evara oara oisoa oupaive oara oisoa tovopaive aposel irara ruvara-ia. Uva voava oisoa vara oupaoro voearovio roo piepaive apota irara.

36 Ro Josep ira oisoa vaisipaive oiso, Banabas. Ovaisia porearo oiso ragavira oisoa toupaive, Vearopa Reoro Vateto. Eera Livai-pato Saipras iava rera.

37 ✡ Uva oisoa rera vaaro rasia toupaive, oa-ia voriroepa monia ousa aposel irarapa.

5

Vo Ananaias Vaio Iava Toupai Ora Sapaira

1 Uva ita, iravu-a ro-ia rera vaisiaro, Ananaias ora vatuava o-ia, Sapaira aiterea tapo oavu oaesi-ia rasia vori ousiepa monia ouoro va-ia.

2 Ari ita, aiterea vaitereo monia ou ragasiva auero oaesi rutu voriaro-ia. Uva okarutuvu-ia pitureva ora rerapa. Uva vatuava tapo taraiopa va-ia, osa okarutuvu raga ouoro vava avaroepa aposel irara vatesa va.

3 ✡ Oa iava Pita oiso puraroepa rerare, “Ananaias. Apeisi ragavira iava ora vii iava sopaua iava vaserivoi Seten-pa? Oa iava voua-ia piturevoi. Uva vo pitupitua vao kuuvua purarivo Tugoropato Uraurato keaoro ora viipa moni-ia karutuoro rasia voriaro.

4 Vo osa vori asavira rasia oisoa toupaive, uva voa-a eva uva oisoa vii raga vo rasia oisoa pitupari. Uva va isivaaro iava vo rasi voriivo viipa. Oa iava va voriaro tokirivo. Oire uva apeisi ragavira vovouisi oara pierivo? Rera tapo Pauto kearivo. Viapau oiso oirara raga kearivo vao-ia. Viapau rutu.”

5 Uva va iava Ananaias vo reo uvuoro kove ovoiroepa kopii ovoioro. Oa iava voea rutu rera iava uvuiva va iava eva osa piereva kopiioro ora uririaepa rutu.

6 ✡ Uva oearovu rera ruuoro rerava kosia viropa rera tovasa.

7 Oire vo peva vuuta (3 aua) isivaaro iava urioopa vatuava oaro. Viapau oiso rera-ia taraipaoro oiso, Ro kopiiroe, ra oa-ia koataopa.

8 Uva Pita oira akereva oiso, “E vo monia vao-ia rasia oaesi voriaro?” Oa iava oiso puraopa, “Aure. Eisi ita osa torevokopai.”

9 Osa iava Pita oirare oiso puraroepa, “Apeisi irao iava vei rutu vaea vovou purasivo Tugoropato Urauratoa-ia kokaraoro Pauto reraaro? Uvuipau ra voea kukuukuaro uvuri ovusa vii kaesa vorepaave vova uva vatuatoa oara tovapa tapi.”

10 Oa iava kove ovoiopa kopii ovoioro. Uva voava vokapaoro vo gerepa kekeiva. Oa iava oira kaeiva oira tovasa voari vatuato tova ruvara-ia.

11 ✡ Uva voea voeao lotupa irara ora oearovu oea rutu vaitereo iava uvuoro rirovira rutu uririaepa.

Riroara Puraiva Ravaa Reesiro Ora Ravoto Kovoro

12 ✡ Oire voeao aposel irara osasararovu rutu ravoto kovoro puraiva oirara rutu vuutaaro-ia. Oa iava voea rutu vaea vovou puraiva. Uva ora guruaepa rakorako uru-ia Solomon vaaro.

13 Oearovu voearo lotu asa irara oea viapau voea tapo ora guruaepa uvare uriripaaepa. Ovusa oearovu oisoa voea iava aposel irarapa avivikepaave.

14 Ari ita, oearovu oearoa Turaro-ia oirao pie vovou rutu purapaiva, oearoa voea tapo ora guruaepa ora takuvuoro.

15 ✡ Oa iava voraro rutuva oearovu uriopaaepa oearovu kaepaoro, upiapa irara vore raiva. Uva voeapa urupaiva vo raiva puaaro aue-ia mat ora uru rakorakoro-ia tapo auere rugoopaoro, Vosa Pita voea-ia putepaoro vokaparevere, ra uveiotoa oaro kavupareve voea-ia rera verapaoro

✡ **4:34:** Ap 2:45 ✡ **4:37:** Ap 5:2 ✡ **5:3:** Diu 23:21; Lu 22:3 ✡ **5:6:** Jo 19:40 ✡ **5:11:** Ap 19:17 ✡ **5:12:** Ap 2:43, 3:11, 4:32 ✡ **5:15:** Ap 19:12

voea iare osa voea ruupareve uveiotoa oaro voea porete piepaoro.
16 Uva vo uruiro tapo uriopaaepa ouruiroa oisoa Jerusalem-ia ruvara-ia toupaive, ouruiroa oearovu upiapa irara sipopaiva ora oearovu oearoa-ia oisoa tugara kopiiro toupaive. Oa iava vorevira voea porete pieiva.

Vo Tavaka Iava Toupai Vao Oa Karekeepa Aposel Irara-ia

17 ✡ Oara-a evara ravoto kovoro riiriireva kasipuoro Rovopato Pristo ora oearovu rera iava Sadyusi-pa irara.
18 Osa-a eisi osa iava aposel irara ouiva voea tovosa tuukepa kepa sovara-ia.
19 Uva vokiaro urioroepa Turaro purapurapatoaaro ensel rataoa karusa. Oa iava voea kosi piereva rataure. Uva oiso puraroepa,
20 ✡ "Avata. Uva Rovopa Kepa-ia Tempel toutavere, ra voa toupaoro voea rutu oirara siposipota vao iava tootooa, Airepa Tootoo oa vo toupaivoi Jisas vo raivaaroia."
21 ✡ Eva-a oa uvuoro avaaepa Tempel iare vo reoro-ia rovosa vara vateoro.
Uva Rovopato Pristo urioroepa ora voeao rera iavapa irara tapo. Oa iava voeao Kaunsel irara guru pieiva voeare keeraoro voeao Isrel-pa irara oira vasi iraraaro. Uva va isivaaro iava oearovu aposel irara ousa avaaepa tuukepa kepa iava.
22 Oire uva polis irara avaaepa voare. Uva viapau voea kekeiva tuukepa kepa sovara-ia. Oa iava vura ragaoro voreaepa oiso purasa,
23 "Igei tuukepa kepa-ia vura ragaio. Viapau oiso irai ariarava karuiovo. Ari ita, tupavira raga toupaivo tupa. Ora aue tapo uvare vo kepa-ia uutupa irara tapo toupaivo."
24 Uva va iava vo reoro uvuoro Rovopato Pristo ora iravu reito aue iava Tempel aiterea rutu oiso rugorugoo iraopasiepa, Eake irao-a vao-ia oa pou piroi vo-ia?
25 Oa iava iravu urioroepa voea rutu tavisa oiso, "Avoeao uvuta. Easi voeao epao Tempel-ia oea oirara siposipopaivoi."
26 Oire reito avaroepa rera voeaaro tapo. Oa iava voea tapo aposel irara voreaepa voea rutu. Uva viapau oiso orekevu avu vai puraiva voea-ia, uvare oiso ragavira rugorugoopaaepa, Teapi vigei iare avekeara vai vikiive.

Aposel Irara Viapau Oisoa Uriripaave Kaunsel Irarare Reoreopaoro

27 Uva voava voeava karea viropa voea tovosa Kaunsel irara sovara-ia. Oa iava roia Rovopato Pristo oiso puraroepa,
28 ✡ "Igei visiipa goru vosi rutu pura ragaiovorao oiso, Opeita vo vaisio iava oearovupa siposipopatavere Jisas-pa vaisi. Uva apeisi iava visii raga vo uruio agasi pieta Jerusalem urui vo ora visii gisipoaro raga iava igeipa vao vuria puraoro oiso, Igoa rera kopii pieiovora?"
29 ✡ Uva Pita ora oeavu aposel irara vo reo pukoiva oiso puraoro, "Igei Pauto vo reoaro sirova utu iraopaioveira. Ari oirara vo reoroaro oara tupepapeira.
30 Vigei aite iraraaro Pautoa-aro ira Jisas tore pierevora vorevira ro ira kopii pietavora evao parikou-ia.
31 Uva Pauto rera rei pierevora ora rera oirapapa varata oaro-ia oiso rera pieoro, Turaro Kae Piepato, oisore ra Isrel-pa irara sopaaro oaive poreive. Oire ra va iava voea iava vuriara oaive verapare-vere.
32 ✡ Ora igei-ia vao iava tavitavipa irara ora ro tapo Tugoropato Uraurato ira voearopa vatepare Pauto oearoa rera vo reoaro sirova utupaaveira."

Gameliel Oiso Puraroepa, Kaunsel Irara Gavaure Visivi Aposel Irarare Reopata

33 Oire uva vo reoro voea sopaaro togava rutu. Oa iava voeare vovouisiro tore iraoepa. Uva oiso vovoupaaepa ra aposel irara upoive voea kopii pieoro.
34 Uva voava vo vokia vao-ia iravu toreroepa voea iava voeao Kaunsel irara ro-ia Farisi-pato rera vaisiaro, Gameliel. Eera Gameliel riro taraito Reo Taisi-ia. Irare oisoa oearovu rutu oiso purapaave,

✡ **5:17:** Ap 15:5 ✡ **5:20:** Jo 6:63, 68 ✡ **5:21:** Ap 4:5-6 ✡ **5:28:** Ap 4:18; Mt 23:35, 27:25 ✡ **5:29:** Ap 4:19
✡ **5:32:** Lu 24:48; Jo 15:26; Ro 8:16

“Eera-a vearo vovoutoa rutu,” uvare reo keketoa. Oire uva toreroepa oiso purasa, “Eisivi raga ratauvi voeao aposel irara kosi pieta.”

35 Oa iava oiso puraroepa Kaunsel irarare, “Visii vao Isrel-pa irara vatatopopata. Teapi voeao vuri pie ragata.
36 Teapi oiso pieta osa iravu ro-ia rera vaisiaro, Tiudas ira oisoa ora rera vaisiaro raga rei piepareve. Oire riro irara rutu rera sirova utuaepa. Voea uvuiaro voeao-ia vo resura vovoto (400). Uva va iava oeavu rera upoiva. Osa-a eisi osa iava oisi raga ora rigaaepa voeao vo resura vovoto ora opesi pieoro.
37 Uva voea isivaaro iava iravu ro-ia rera vaisiaro, Judas ira karekeroepa aue-ia vo vokio sensispa voki ro-ia Galili-pato. Uva voava riro irara ivureva ora rera iare rera sirova utusa. Ari ita, eisi ita osa ragavira iava ora opesi pieroepa. Uva oisi raga voeao utuaepa rera voeaaro.
38 ✡ Ari ita, vo vokio-ia visii tavipaa oiso, Voeape, ora voea vo kovoaro tapo, ora raivara oaive. Oara tapo evara opesi ragapere, vosa voea raga varaaro oira turiro.
39 ✡ Ari vosa voea varaaro vova Pauto, ra viapau oiso uvuipatai ra voea-ia puteta. Uva oiraopavira pasi oiso, Easi visii vai raga Pauto upopatavere.”

Aposel Irara Roruiva Ariia Oupasa Jisas Vaisiaro-ia

40 ✡ Osa-a eisi osa iava Gameliel vo reoaro sirova utuaepa. Oa iava voeare aposel irara keeraaepa. Uva voea ragiiva voeare goruvira oiso purapaoro, “Opeita Jisas vo kovoaro iava tavitavipatavere.” Uva va isivaaro iava voea eakaiva.
41 ✡ Oire Kaunsel-pa irara kavuiva roruoro, uvare Pauto voeapa reoa reesireva oiso puraoro, “Uvuitae ariia ouoro varao rutu vearopa kovoro karaketavoiva Jisas varaaro.”
42 ✡ Oa iava vokiara rutu-ia vo Rovopa Kepa-ia vao Tempel ora vo kepaara tapo vo siposipo oisoa vatepaive Jisas iava oiso, Pauto reraaro ro-ia Ropoto.

6

Erao Vatara (7) Oirara Reesiiva Aposel Irara Tauvapasa

1 Ovokivu-ia utupaua uva disaipel vieiaro riroepa. Uva voea raga iava oearovu Jiu-pa irara Grik reo-ia oisoa reopaave voeaore oea oisoa Hibru reo-ia reopaave oiso purapaoro, “Uva apeisi viapau vairopa raroe riako igei iavapa riako uvuivira aioara vai vatepaiveira vokiara rutu-ia?”
2 Uva oiso puraaepa voeao katai tau erao (12) aposel voeaore keeraoro disaipel irara, “Viapau rutu uvuipaiei ra Pauto vo reoaro vatepa kovo kavuio okovorovu raga tokioro.
3 ✡ Oire ora visii raga iava erao vatara vaire taraata torevoko sopa iraraa vai. Voeao oea vukupaaveira aue-ia Tugoropato Uraurato rera vaaro tauva ouoro, ora aue tapo vosa riro tarai iraraa vai. Oa iava uvuipaiei ra voea reesiio vo kovo tokipasa aio vatepa kovo.
4 Uvare igei vaaro oiso toupai, Igoa variripaiovere, ora vo reo vatepaiovere siposipopaoro.”
5 Uva va iava oiso puraaepa, “O ita vearopai.” Oa iava Stiven reesiiva ro ira aue-ia Tugoropato Uraurato vukuroepa ro riro oirao pie vovouto. Ora voeao tapo reesiiva oiso-ia, Filip, ora Prokoras, ora Naikena, ora Taimon, ora Pamenas, ora Nikolas Antiok iava rera ouruia oisoa ratau toupaive tauai, ira Jiu vo pitupituaro sirova uturoepa.
6 ✡ Oire voea tovoiva aposel irara ruvara-ia. Uva variria isivaaro iava voea-ia vavaeara tovoiva voea-ia ovoiei reesi puraoro.
7 ✡ Oire Pauto vo reoaro ora sikataepa. Uva disaipel vieiaro riroepa. Oa iava riro irara pris irara vo reo vao oirao pieiva.

Vo Stiven Iava Toupai Uvare Rera Tuukeiva

8 Oire uva Stiven vukuroepa gavaurea-ia ora gorua uvare Pauto vaaro-a tauva. Ira varao ravaa reesiro purareva ora oira porete piepa kovo tapo.

✡ **5:38:** Mt 15:13 ✡ **5:39:** Ap 7:51, 9:5, 11:17 ✡ **5:40:** Mt 10:17; Mk 13:9 ✡ **5:41:** 1 Pi 4:13, 16; Jo 15:21 ✡ **5:42:** Ga 1:16 ✡ **6:3:** Jo 21:23; Ap 1:15 ✡ **6:6:** 1 Ti 4:14, 5:22; 2 Ti 1:6 ✡ **6:7:** Ap 12:24, 19:20

9 Oire oeavu okepavu iava Jiu vaaro Reo
Taisi Uvupa Kepa oea oiso vaisipaiveira
oiso, Friman oea urioaepa ora oearovu vo
taerero iava oiso-ia, Sairini, Aleksandria,
ora Silisia, ora Esia Provins evoea oea rutu
kaureoaepa Stiven-va.
10 ✡ Uva viapau uvuipaaepa oiso ra
tarai oaro goruaro gasiive vao oa vatereva
Tugoropato Uraurato rerapa vao oa iava
oisoa reoreoparo.
11 ✡ Oire oearovu oirara vatauvira vori
ragaiva, oiso ra oiso vo kuuvu puraive,
“Igei Stiven uvuiovora osa Pauto vaio
toviparevora ora Moses tapo vaiterei vara
piepaoro.”
12 Oa iava voea oira vasi irara aveave
pieiva ora voeao riro tarai irara Jiu-pa
irara oea rera vateiva Kaunsel irarapa.
13 Uva oearovu kareke pieiva kuuvuoro
oiso purapaoro, “Ari ita, ro Tugoropa Tapi
toviparevo ora vao Reo Taisi tapo.
14 ✡ Uva rera uvuiovora osa oiso pu-
raroera, Ro-ia Jisas Nasaret iava ira vao
Tugoropa Kepa Tempel verarevere, ora vo
pitupituo tapo tavariorevere oa vatereva
Moses vigeipa.”
15 Uva voea rutu Kaunsel Kepa-ia uvu-
rupaoro rerava tuupavira vurapaiva. Uva
oisi ragavira Stiven iava puaua vurapaiva
sisikorevira oiso osa ensel puaaro.

7

Stiven Voea Vo Reoroaro Pukooro Voeapa Siposiporeva

1 Uva ro Rovopato Pristo oiso rera ak-
ereva, “E auero rutu varao torevokopai?”
2 ✡ Uva Stiven oiso puraroepa, “Araoko
irara oaa, ora aite irara oaa. Ro reitoa
rutu Pauto ira sisikorevira karekeroepa
Ebraham iare vigei aaotoaaro, vo osa
Mesopotemia-ia toureva. Uva vo tou isi-
vaaro iava aue iare avaroepa Haran-ia.
3 ✡ Uva oiso puraroepa Pauto, Rasiara
oara kavuoro avau ora sara irara oara vo
rasio iare oa-ia vii kareke pieavere.
4 Oire va iava Kaldia taere kavuoro
avaroepa Haran-ia toupasa, vo uvare aite-
toaaro kopiiroepa. Oa iava visii iare uri-
oroepa vo taereo-ia oa-ia toupatavo, uvare
Pauto rera urio piereva voare.
5 Viapau oiso rerapa rasia vai vatereva
Pauto auere ra oavi-ia tasipareve. Viapau
rutu. Ari ita, voari tuariri uva Reo Ovoi-
ia rera tavireva Pauto oiso, Viipa taru
vo rasio rutu vateaverea vii ora vii aao
iraraa vaiaro. Eisi osa puraroepa vo osa
Ebraham viapau oviitoa vaiaro toureva.
6 Uva Pauto oiso puraroepa, Ro-ia ira
aao iraraaro aapaapauvira toupaive tauai
rutu akukuvira kovopaoro. Ora aue tapo
vuria ouiverea rara tauaipa irara aue-ia
vo resura vovoto (400) ivaro.
7 Voeao oea oisoa kovopa irara oaive-ia
pitupaive ragai voearo, oea vo vuriaro vo-
riaro vateaverea taru voeapa, ora voeao
kovopa irara oea voava kosia viro ragaipa
lotupasa vuurapa vaisi purapaoro vo-ia.
8 ✡ Oire uva va iava voeapa reo ovoi
purareva Pauto. Oa iava vao puraiva
rakari verapa pitupitu vo ora voea iava.
Oire voava Ebraham Aisak kavaureva. Oa
iava vo peva vatara (8) vokiro putevoiva,
rera kuroreva rera rakari veraoro. Oire
va iava Aisak Jekop kavaureva. Uva rera
ro Jekop katai tau erao (12) arao aitearo
voeao vigei aite iraraaro.
9 “Voeao katai tau katai (11) arao
ora voea iava araokoto oaive-ia voriaepa
Josep rera riiriipaoro voeaopa oea ava-
paaepa Isip iare. Ari ita, Pauto oisoa rera
tapo toupareve.
10 Rera vuria iava orirureva rera viri-
varioro. Ora aue tapo osa riroa tarai
vatereva rerapa. Uva vearotoa rutu-a
ira oiso ragavira karekeroepa aue Pero
osireiaro-ia ro king oaive Isip-pa irara. Ira
tore piereva Pero, oiso ra rerapa eraoparo
Isip-pa irara tokipaoro ora orekerovu rutu
Pero vo kepaaro sovara-ia touara tapo.
11 “Oire uva ovokivu-ia ogoepa vuuta
urioepa vore Isip taere-ia ora vo tapo
Kenan taere-ia. Riroa rutua tavaka oa pou
piropa vo voki-ia eva. Oa iava vigei aite
iraraaro aio kasikasiaepa rutu rera-ia eera
ogoeto.

✡ **6:10:** Lu 21:15 ✡ **6:11:** Mt 26:59-60 ✡ **6:14:** Mt 26:61, 15:1 ✡ **7:2:** Jen 11:31 ✡ **7:3:** Jen 12:1 ✡ **7:8:** Jen 17:9-11 ✡ **7:13:** Jen 45:1-4

12 Oire Jekop aioara iava uvurevoiva Isip-ia, vigei aite irara oaro arureva voea ava pieoro voare Isip-ia.
13 ✡ Uva eraopa vore-ia ita Josep voeapa ora karekeroepa araoko irara oaro, ro ira oisoa Isip vata tokipareve.
14 Oa iava Josep aiteto oureva voare evoa Isip-ia. Uva voea rutu takuvuaro uvuiaro-a voeao-ia erao vatara tau vo vavae (75) rutu.
15 Oire voava vararoepa Isip iare Jekop voea tapo vigei aite iraraaro. Oa iava voa kopiiaepa.
16 Oire uva oisoa voa kopiipaave, oa iava vova oisoa voea kaepaive voea tovapasa Sekem-ia aveke rikui-ia oa vorireva Ebraham Hemo ruvara-ia Sekem-pato.
17 "Uva va iava Reo Ovoi vo vuutaaro tutuu pieva vao oare Ebraham tavireva Pauto. Osa iava ora kavakavauaepa Isrelpa irara Isip-ia.
18 Oire uva iravu Isip-pato king tore pieiva ira viapau oisoa Josep-ia taraiparo.
19 Vuri pitupitu-ia vigei aite iraraaro ratareva vatauvira oiso pieoro vo kakaerore sikeo kakaero, oisore ra aite irara vo kakaero kavu ragapaive. Oa iava vo kakaero oisoa kopiipaave.
20 Uva vo vokia-a vao oa-ia Moses kavauroepa vearo keketo rutu oirato vo Pauto osireiaro-ia. Uva voava vo peva putevoiva kekira, rera aio vatesiva aitetoarei, vo osa veguruvira toureva.
21 Oire uva oisi-a oiso osa Moses kavu ragaevoiva aakova, Pero oviivaaro rera oueva rera aio vatesa oiso rutu osa oira ovii kakaearo, osa rera pieeva.
22 Uva voava Moses riro tarai oureva Isip-pa irara vo siposiporoaro-ia. Ora riroroepa tapo aue-ia reoara ora kovoara.
23 "Oire voava vo resura tau (40) putevoiva ivara, oiso rugooroepa ra araoko irara oaro kekereve Isrel-pa irara.
24 Oire uva iravu-ia voea iava vuria karekeepa. Oa iava Moses va kekereva rera-ia. Osa iava va tuureva Moses iravuia Isip-pato rera tapaoro. Oa iava kopiiroepa.
25 Uva va iava oiso purarepa Moses ora rera ragare, Easi pasi ro araoko oiso pararovere ragaire vo osa riroa iava tavaka voea virivaria Pauto vo goruaro iavirava, Vearotoa rutu Moses. Riro virivari purato. Ira ragai tauvarevo.
26 "Uva utupa visivi aitereivu-ia pouro viropa ovusa ora upopasiepa. Osa iava vaiterei sikapaoro vaiterei goruvira tavireva oiso, Ae ora eakasi. Eakere ora upopasiei? Vei araorei raga ita vao. Vorevira ora agiagisi.
27 Uva ro ira iravuva ora upoparoepa ira Moses peooro rerare oiso puraroepa, Auoro, irouto vii rei pierevora, oa iava vegei sikapari?
28 E ragai upopaari oiso osa Isip-pato pierivorao aruvea, raa?
29 Oire uva va iava torireva Midian-ia tousa Moses. Oa iava voa oviitoarei kavaureva.
30 ✡ "Oa iava vo resura tau (40) ivaro puteva rerare. Uva purapurapato ensel rera iare pouro viropa raaka tapi vo Sinai Pukui-ia. Uva eto kasi-ia enselto karekeroepa rera iare Moses.
31 Uva rera-a ro kekerevoiva Moses, voavire tutuu piereva rutu, oiso ra va eveireve. Uva Pauto vo reoaro rera iare urioepa viaevira.
32 Oa rerare oiso puraepa, Ragai-a Pauto vii aitearo ora Turaroaro Ebraham, ora Aisak, ora Jekop. Uva Moses uririroepa. Uva viapau vorerivira voa vurareva.
33 Uva Turaro Pauto rerare oiso puraroepa, Tasitauo iava eva verari tasipa, uvare Tugoropa Tapi-a vo-ia uva toupaavoi uva tasipari va-ia.
34 Tavaka keke iraoavora oirara oaaia vo Isip. Oa iava voea gauaro uvuoro vararae voea orirusa voea virivarioro. Oire vatatopou ra vii sipo piea vorevira Isip iare.
35 "Ro-ia Moses irava kaureosiepa oiso puraoro, Irouto vii rei pierevora oa iava vegei sikapari vegei taapaoro? Uva rera-a ro Moses sipo piereva Pauto turarosa, ora voea tapo voeao virivarisa vao-ia tauva enselto vaaro oava pouro viropa garepa vegovi-ia.
36 Uva varao tapo ravoto kovoro purareva Moses Isip-ia ora avakava-ia tapo aue Ret Si. Ira rera voeaaro oirara tuvetuveoro raaka tapi iare voeava kosiro

✡ **7:30:** Eks 3:1-2

viropa Isip iava. Oa iava vo resura tau ivaro voa voeare puteva, osa voa voea oisoa tokipareve.

37 Ira-a ro Moses ira Isrel-pa irara tavireva oiso, Rera ro Pauto oavisii ira visii iava oirara profetatoa vai kareke piereverea oiso irai osa ragai. Ira taru visiipa Pauto vo reoroaro vatepareverea.

38 Ira raga-a ro Moses ira Isrel-pa irara gurureva raaka tapi voa voea tapo toupasa. Uva voa ro purapurapato ensel Moses gisipoaro iava reoroepa voeare. Oa iava voea vatereva Pauto vo reoaro goru reo oa viapau opesia vai.

39 "Ari ita, voea vigei aite iraraaro viapau oisoa Moses vo reoroaro sirova utupaave. Uvare oisoa oiso va purapaive, Rerape. Viapau uvuipaviei ra rera uvupape, uvare orekerovu rutu vigei varaaro toupaiveira Isip-ia.

40 Oa iava oiso puraaepa Eron-re, Tokarasiara vai purari ora vii vavaearo-ia. Ra oeai vigei tuvetuvepaive, uvare viapau taraipaiei Moses-ia oiso, Apeisi pierevora ira vore vigei tuvetuverevora raaka tapi Isip iava. Ira va-ia piroroera pasi, eke. Apeisia avu pierevora?

41 Uva vo vokiro-ia oavu bulmakau kakae puraiva vapa tauopasa. Uva oisia oiso osa iava rorupaiva rutu vo kovo-ia vao oa puraiva ora voea vavaearo iava.

42 ✡ Uva va iava Pauto voea arova isivaroepa voeapa vaseoro. Oa iava aaviikoarapa oisoa lotupaave varao oara vuvuiua-ia toupaiveira. Oiso rutu osa vo rigato oisoa toupaive profet irara vaaro vukua-ia vao oa-ia oiso puraroepa,

'E ragai ragapa tauopataera vo-ia raaka tapi, ovusa vo resura tau (40) ivaro visiire putevora visii vao Isrel-pa irara?

43 Viapau rutu. Asi visii vo kepa Moloko vo kepaaro lotupa kepa varo kepa kaepatavora aue tapo aaviiko rera ro oiraaro Refan pauto. Ora varao tapo oisoa kaepata oara puratavora varapa lotupasa tokarasiara. Oire uva visii topa piepaavoi rara vova eisire Babilon tauai rutu.'

44 "Uva vo-ia raaka tapi uva Lotupa Kepa varo kepa touva, okepa-ia Pauto oisoa ora rera vo reoaro vatepareve. Vo kepa-ia vao oava oisoa toupaive vigei aite iraraaro. Uva vo kepa-ia vao Pauto siposiporeva Moses tavioro oiso, Vo kepa purari oiso osa okepavu kekeriva.

45 Voeao vigei aite iraraaro oea sirova oeavu ita utuaepa vo kepa ragava vao-ia varo kepa toupasa. Uva osararovu rutu oisoa putepaive rara voea upopaive vo kepa ragava toupaoro vao-ia, vo vuutao-ia oa-ia oisoa Josua voeapa iraparo vo viurupasa. Oa iava voeao sara irara kosi piereva Pauto voea veraoro vigei aite iraraarova. Uva oisi-a eisi osa oisoa toupaive vava vao varo kepa Lotupa Kepa vo osa Devit toupareve.

46 Uva rera ro Devit ira vo tou-ia vao toupaoro vearo vovou oureva Pautoa-ia. Oa iava Pauto arereva oiso ra vigei reraaro Jekop reraaropa Pauto tavukia vai purareve.

47 Oire eva-a oa iava Solomon rerapa kepa paureva.

48 "Ari ita, Pauto ro oiraopatoa rutu viapau oiso vo kepao raga-ia toupareveira oa purapaiveira vavaea-ia. Oa iava oiso puraaepa profet irara,

49 'Ragai-a Pauto ragoa vo turaroparai vuvuiua-ia ora evoa rasitoa-ia. Ari evoa rasitoa-ia tasipaavoi voa paupaoro. Uva apeisi ragavira uvuipatai ra ragaipa kepaa vai pauta? Uva aa vo tavukio-a vao oa uvuipai vao oa-ia toupaaverea turaropaoro?

50 Varao-ia oiso-ia vuvuiua ora rasito oara rutu ragai raga puraava ora ragai vavaearo iava. Uva apeisi-a? Oiraopavira-a oiso osa purarai?'

51 "Visii vao-ia visiigoa viapau oiso uvupataveira. Visiigoa oiso rutu toupataveira osa voeao ratau tou irara oea-ia viapau oiso oirao pie vovouro vai toupaiveira vo sopaura oaive sovara-ia. Uva visii-a vao visiigoa Tugoropato Urauratoare korukorupataveira vo pitupituro purapaoro osa vara oisoa purapaive visii aite iraraaro tuariri."

✡ **7:42:** Amo 5:25-26

52 Uva va-a vao oa iava oiso voea akereva Stiven, “Irouto-a profet irara iava rera ira kavuiva visii aao iraraaro? Viapau oiso iraiei ira kavuro viropa vaopa vuri vovou oa puraiva rera-ia. Ora voea voeao upoiva oea Torevoko Vovouto vo raivaaro aviavi pieiva. Ro Tugoropato ira urioroepa, ira outavora kuuvu pitupitu-ia rera kopii piesa.
53 Visii vao visiigoa Pauto vo reoaro outavora pisavira enselpa irara ruvara-ia. Uva viapau oiso vo reo sirova utupataera.” Eisi osa rutu voeare puraroepa Stiven.

Stiven Vurokoiva Aue-ia Aveke

54 Vo reoro rutu voea vovouaro togava. Oa iava rirovira voea iava gisipoara keikei piropa rirovira kasipuoro rerare.
55 Ari ita, Stiven aue-ia Tugoropato Uraurato vukuroepa. Oa iava tuupavira vuvuiua taraareva. Uva voa Pauto vo sisikorearo kekereva ora Jisas tapo, ovusa Pauto oirapapa varataaro-ia toreparoepa.
56 ✡ Uva voava Stiven vao-ia oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu vuvuiua kekeavoi oa karuvira toupaivoi. Uva rera tapo kekea Ropotoaaro Oiraopato ira oirapapa varata-ia toreparoi Pauto varaaro-ia.”
57 Oa iava kokiara tupaiva vo gaupaoro kasipupaoro rerare. Osa iava rerare vusi ovoiiva.
58 ✡ Oa iava oearovu voea iava kuvupara oaive ririvuoro vara guruiva ro ruvara-ia rera vaisiaro, Sol. Uva voea-a evoea oea rovovira rera reroaro rovoiva aue-ia kort oea rera rovoiva rera vurukooro.
59 ✡ Oire vo osa rera vurokopaiva aue-ia aveke. Oa iava variriroepa oiso puraoro Jisas-re, “Turaro. Ragai urauraaro kae pieri.”
60 Uva voava takuro viropa oiso goruvira rutu keerasa, “Turaro. Opeita vao vuria voeapa reesiri, oiso ra utupaua va tuuri voeapa.” Oa-a vao oa isivaaro iava kopii ovoiroepa vovouisi vaseoro.

8

1 ✡ Uva Sol tapo gasirevoiva, Stiven upoiva.

Sol Oisoa Lotu Purapa Irara Vuri Piepareve

Uva vo voki-a vao oa-ia vao riroa rutu tavaka karekeepa vo lotua-ia Jerusalem-ia. Oa iava voea rutu voava sikaa viropa ora rigaoro vorarore oiso, oearovu Judia iare, ari oearovu Sameria iare avaaepa, ovusa voea raga aposel irara voa kavua viropa Jerusalem-ia.
2 Uva voa rera tovaiva Stiven voea voeao riro oirao pie vovou irara. Uva voa tovaoro gau eraro-ia gaupaiva rerapa.
3 ✡ Ari ro Sol ira oisoa lotupa irara rutu vuri piepareve, ira kepaara rutu-ia koatapaoro oisoa oirara ora riakora oupareve voea tovopasa tuukepa kepa-ia.

Vearo Siposipo Vao Oa Viriva Sameria-ia

4 Oire uva lotu purapa irara torioro avaaepa vorarore oiso-ia, Judia-ia ora Sameria-ia. Uva voa siposipooro oisoa vokapaive aue iava Vearo Siposipo voraro ruture.
5 Uva Filip vararoepa riro urui iare vao Sameria-ia voea tavitavisa Krais iava ro Ropoto.
6 Vo ovusa voea rutu vaea vovou raga-ia toupaoro rera siposipoaro sirova utupaaepa. Vo osa voeapa siposipopareva vearo reo vatepaoro voeapa. Ora oaravu tapo oara kekeiva rera-ia oira porete piepa kovoro.
7 Riro irara tugura oea kosi piereva ro-ia Filip, ovusa riro guruko purapaiva gaupaoro oirara iava kosi virooro. Oearovu rutu oearoa-ia oisoa rikerikepa kopiiro toupaive, ora voeao oea iava kokotoara oisoa kopiipape oearoa rutu vearo piereva.
8 Oa iava rirovira rutu roruiva vo uruia.
9 ✡ Ovusa iravu ro-ia rera vaisiaro, Saimon ira keakea kovoro oisoa purapareve pisavira rutu oirara keakeapaoro voeao Sameria-ia tou irara. Uva oisoa ora rera raga ora rei vaisi pieparo vo uruia.
10 Uva voea rutu oisoa oira vasi irara rera sirova utupaave ora voearo oirar-avi raga. Oa iava voeao oiso puraaepa, “Avoeao ro-ia gorutoa rutu Pauto reraaro Saimon.”

✡ **7:56:** Mt 3:16; Dan 7:13 ✡ **7:58:** Lu 4:29; Lev 24:16 ✡ **7:59:** Sam 31:5 ✡ **8:1:** Ap 7:58 ✡ **8:3:** 1 Ko 15:9; Ga 1:13; Fl 3:6; 1 Ti 1:13 ✡ **8:9:** Ap 13:6, 5:36

11 Uva voea rutu oisoa rera sirova utupaave, rara rirovira rutu voea keakeapareve.
12 Ari ita, vo osa Filip vo siposipoaro oirao pieiva vao Vearo Siposipo aue iava Pauto vo Saraaro ora Jisas vo vaisiaro goruaro, uva voea rutu oirara ora riakora baptaisa ouiva.
13 Uva va iava rera tapo Saimon oiraoroepa rarioro. Oa iava baptaisa oureva. Oire uva va isivaaro iava oisoa Filip tapo toupareve vokiara rutuia Saimon. Oa iava vo tou-ia varaoia tarairoepa ravoto kovoro ora varao tapo ravaa reesiro. Uva rirovira rutu rugorugooroepa varare varao-ia ravoto kovoro.
14 Oire vo osa aposel irara vao iava uvuiva vo uvare Sameria-pa irara Pauto vo reoaro ouiva. Oire va iava aitereivu sipoiva Pita vaio ora Jon Sameria iare.
15 Uva voa pousi viropa. Oa iava voeapa variri rovosiepa areoro Pauto ruvara-ia oiso, "Tugoropato Uraurato vara pierivere voeapa."
16 ✡ Aue iava uvare viapau voea sopaaro-ia toupareva Tugoropato Uraurato. Ari ita, Jisas vaisiaro sovara-ia baptaisa ou ragaiva.
17 Oire uva va iava vavaeara oaesi tovosiva voea-ia. Oa iava voea iare Tugoropato Uraurato vararoepa.
18 Uva ro-ia Saimon ira vaiterei situereva aposeltoarei osa vavaeara oaesiia Tugoropato Uraurato vara piepasiva voea iare. Oa iava oiso puraroepa vaitereire,
19 "Ari oiso ruipaparai ra ragai tapo vo goru vao-ia voria vei ruvara-ia, oiso ra vaia oearoi iare ragai tapo rera Tugoropato Uraurato vara piepaa oearo-ia vavae oaa tovopaoro."
20 ✡ Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, "Avoeao, apeisi ragavira rugorugoopau? E uvuipauei ra vatevatearo Pauto vorevira voriri? Vii ora monia oara oa tapo opesiuvere taru kopiioro.
21 Auoro. Viapau oiso uvuipauei, uvare sopaua oara tauaivira toupaiveira Pautoapa.
22 Vii vao-ia ora poreu vuri vovou oara iava varirioro. Osa iava Pauto uvuipa ra vii vaaro vuri vovou verareve.
23 Oiraopavira rutu vii iava sopaua sisiropaa oua vukuepa aue iava riroara rutu vuri vovouro vii varaaro. Uva vii-ia ora goruepa vii varaaro vuri vovouro viiia pituoro."
24 Oa iava Saimon oiso puraroepa vaitereire Pita vaio ora Jon, "Turaro iare varirisi ragaipa tauva areoro. Ra oisi iava viapau vao karekepe ragai-ia oiso osa purasiei ragaire."
25 Oire vo kovoro opesiaro isivaaro iava karesiepa Jerusalem iare, uvare voeapa aviavi pievira tavitavisiepa Pauto vo reoaro iava. Uva vo osa karesiepa oa iava vo raivao-ia ouruirovu-ia pousi viropa voeapa ita siposiposa vo uruiro-ia va raga iava Pauto vaaro Vearo Siposipo voa raga Sameria taere sovara-ia.

Filip Vaio Iava Ora Ro Itiopia-pato

26 Oire uva Turaro reraaro ensel Filipre oiso puraroepa, "Vatatopou, ra varau vo raivao-ia vova Jerusalem iava vore Gasa-ia vo raivao-ia oa raaka tapi-ia toupaiveira."
27 ✡ Uva va iava vatatoporoepa varasa, ovusa vo voki-a eva vao-ia iravu Itiopia iava, rera Kwin Kandesi reraaro reito ira oisoa oira vo monia tokipareve, ira urioroepa Jerusalem iare voa lotu purasa.
28 Uva vo voki raga-ia kareroepa voava aue-ia karis rakorako. Uva va-ia paupaoro profet Aisaia vo rigatoaro vieipareva.
29 Uva va iava Tugoropato Uraurato oiso puraroepa Filip-re, "Tutuu pieri karis rakorako iare."
30 Oire uva voa pouro viropa va iare ikauoro. Oa iava Filip rera uvureva vo osa profet Aisaia vo rigatoaro vieipareva. Osa iava oiso rera akereva, "E va-ia taraipau eva oa iava va vieipaari?"
31 Oa iava oiso puraroepa, "Viapau. Uvare irai ragaipa va aviavi piepareveira?" Oa iava Filip-re oiso puraroepa, "Vore kaeu viro ragai tapo pausa."

✡ **8:16:** Ap 19:2; Mt 28:19 ✡ **8:20:** Mt 10:8; 2 Kin 5:16 ✡ **8:27:** Sam 68:31; Jo 12:20 ✡ **8:32:** Ais 53:7-8

32 ✡ Oire vo vuutaro-a varao-ia oara oiso
toupai vo vuku iava vao oa vieipareva,

‘Rera ava pieiva oiso osa sipsip kare
oisoa kopii piepaive. Ra viapau
vo kakae eva sipsip kakae oivepe
vo osa oirato va oruaro siipareve.
Eisi osa ro oirato ira viapau oreovu
avu vai purareva osa rera-ia vuria
puraiva vao.

33 Uva vo osa rera arii pieiva rera-ia
vakuvakupaoro, uva viapau oiso
irai voea iava oiso puraroepa,
Rerape, uvare torevokoto-a eera.
Uva iroutoa vai uvuiparoi ra varao
vuri vovouro oaive vieireve voeao
iava vo vokio iavapa irara. Evara
vuri vovouro oara rera tootooaro
ouiva rera kopii piesa vo rasio-ia.’

34 Uva va iava ro-ia reito Itiopia-pato
oiso puraroepa Filip-re, “Irouto-a ro ira
iava siposipopare ro-ia profetato. Ora rera
raga iava-a, eke iravu raga?”

35 Oire uva Filip Vearo Siposipo
rovoreva rera soporesa aue iava Jisas vo
rigato raga iava Aisaia vo rigatoaro.

36-37 ✡ Uva vaiterei avasiepa vo raivao-
ia. Oa iava vo pousi viropa vao-ia uuko
rovu. Uva ro Itiopia-pato oiso akereva,
“E oavu avu vaiei ragai-ia oa iava viapau
uvuiparai ra baptaisa oua vao-ia uuko
rovu?”

38 Oire vo reo uvuoro karis rakorako ruu
piereva va goto pieoro. Uva va isivaaro
iava varasiepa aue iare uuko rovu vaiterei
vaitereo Filip vaio ora Itiopia-pato. Oa
iava voa Filip rera baptaisreva Itiopia-
pato.

39 ✡ Uva voava kaesi viropa vorevira.
Oa iava sita pievira Turaro Pauto Uraura-
toaaro Filip kaereva vorarore. Osa Itiopia-
pato viapau rera-ia tarairoepa vo osa vo-
raro rerava avaroepa. Uva avaparoepa
rera raga Itiopia-pato raivaaro rorupaoro
rutu.

40 Uva Filip Asdot-ia pouro vi-
ropa. Uva voa vokapaoro vo uruiro-ia
siposipopareva. Ari va isivaaro iava eva
avaroepa Sisaria iare.

9

Pol Porereva Vo Damaskas Raiva

1 Ro-ia Sol touvira rutu oisoa gasipareve
Turaro voeaaro disaipel irara upopaoro.
Uva oisi-a eisi osa iava avaroepa Rovopa-
toa iare Pristo

2 rera aresa varaore rigatoara, oisore
ra raiva oaro rerapa karu piro vore Jiu
varaaro iare Reo Taisi Uvupa Keparo Sina-
gog, varao oara oisoa toupaive Damaskas-
ia. Oiso ra voa oearoi kekereve voearo
oearoa Turaro vo raivaaro sirova utu-
paave Airepa Tootoo oupa raiva. Oire
voea oureve voea tuukeoro tuukepa kepa
iare Jerusalem-ia.

3 ✡ Uva vo osa avaparoepa Sol raiva-
ia vao Damaskas, uva tutuu piereva voa
ovusa aviavia varaepa vuvuiua iava rera
ruusa.

4 Oa iava koveroepa vo rasitoa-ia vo
reo uvuoro oreoa oiso puraepa rerare,
*“Sol, Sol, apeisi iava ragai vuri piepariveira
vokiara rutu-ia?”*

5 Oa iava oiso akereva, “Turaro, irouto-a
vii?” Uva Turaro oiso puraroepa, *“Ragai-a
Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.*

6 Uva vii tavipaa oiso, Toreu ra avau vo
uruio iare oa-ia iravu vii tavirevere ragai
iava vaore oa-ia uvui iraopauvere oiso ra
va purari.”

7 Vo osa voeao oea rera tapo avapaaepa
oea ruruvutu ragaaepa voka tuuke pieoro,
uvare oiso auepaaepa, Apeisi vai ragavira
reoreopave. Uvare viapau rera kekepaiva
ro ira reoreoparoepa auere Sol.

8 Oire uva voava Sol toreroepa rasiua
arova. Oa iava aauvira vurareva. Uva via-
pau oiso irai kekereva, uvare osireitoarei
rerare aausiepa. Oa iava rera kapoka-
poropaoro rera tuvetuvepaoro poua vi-
ropa aue-ia Damaskas-ia.

9 Oa iava vo peva-ia aue voki peva
voosivira raga toureva, ora aio asavira,
ora ukaio asavira tapo.

10 Oisi-a eisi osa iravu disaipelto tou-
pareva Damaskas-ia rera vaisiaro Anana-
ias. Ira kuu piereva Turaro areo uusi-
ia oiso puraoro, *“Ananaias.”* Oa iava
Ananaias oiso puraroepa, “Ragai-a vao-
ia.”

✡ **8:36-37:** Ap 10:47 ✡ **8:39:** 1 Kin 18:12; 2 Kin 2:16 ✡ **9:3:** Ap 22:6, 26:12; 1 Ko 15:8

11 Uva Turaro rerare oiso puraroepa,
“Toreu ra avau vao-ia raiva va vaisiaro,
Torevoko Raiva. Uva evoa akerivere auere
Sol ro vova Tasas, ira epao Judas vo
kepaaro-ia uva variripa tauvare areparoi.
12 Ira areo uusi-ia vao kekerevorao,
ovusa vii Ananaias rera osireiaro-ia vavae
tovoparivorao rera vura piesa vorevira.”
13 Oa iava Ananaias rera vo reoaro
pukooro oiso puraroepa, “Turaro, ro
iava uvuavora riro irara rutu iava, vo
osa oaravu kaureo vovouro puraparevora
oearovu-ia vii voeaaro-ia oirao pie vovou
irara vo Jerusalem-ia.
14 Ira uvuipa ra igei rutu tapo tuukereve,
igoa vii vaisiaro sovara-ia kovopaioveira.
Uvare vo rigato kaepareveira raiva pu-
rapa rigato oa ourevora Rovopato Pristo
ruvara-ia.”
15 ✡ Uva va iava Turaro rerare oiso
puraroepa, *“Avau, uvare ro reesiavora ora*
ragaipa ira ratau tou irara, ora oearovu
Isrel-pa irara, ora king irara tapo, ora tu-
raro irara oearoa rutu taru siposiporevere
ragai iava.
16 Ira kareke pieavere siitoka-ia, uvare
ragai iava siposiporevere.”
17 Oire uva avaroepa Ananaias vo
kepao-ia koatasa oa-ia Pol toupareva. Oa
iava oiso puraroepa ora rera vavaearo
tovooro rera-ia, “Araokotoa oaa, Sol.
Turaro Jisas ira vii iare karekeroerao
vo raivaaro Damaskas ruvara-ia vo osa
uriopauerao. Ira ragai siporevoi vore
vii vorevira vura piesa vii porete pieoro,
ora auere tapo ra vukuuvere aue-ia
Tugoropato Uraurato.”
18 Uva vo voki raga-a vao oa-ia verutara
rera osireiaro iava kovekoveepa. Oa iava
varare rorooro vearovira vurareva. Oa-
a eva oa iava toreroepa. Osa iava rera
baptaisiva.
19 Vo raverave eva isivaaro iava gorua
oureva vorevira, uvare aioara aioreva.

Sol Siposiporeva Damaskas-ia

Oire voava Sol touvira raga toupareva
Damaskas-ia disaipel irara ruvara-ia.
20 Uva vo vokia-a vao oa-ia siposipo
rovoroepa Jiu varaaro-ia Reo Taisi Uvupa
Keparo Sinagog keparo oiso purapaoro,
“Ro-ia Jisas Pauto Oviitoaaro.”
21 Uva oisi-a oiso osa iava rirovira ru-
gorugooaepa, vo uvare va-ia eva rera
uvuiva. Uva oiso puraaepa, “Avoeao!
E rera-a ro-ia ira Jisas kovopa iraraaro
upopareveira Jerusalem-ia? Uva via-
pau oisi piesa urioroi ita vore osa oisoa
voea tuukepaoro voea sipopareve aue iare
Rovopato Pristo?”
22 Vo osa rugorugooa oaro goruaro
riroepa rerare Sol. Oa iava voea Jiu-
pa irara voeao Damaskas-ia tou irara oea
vavagisi piereva, uvare Jisas oiraopavira
poerareva voeapa oiso purapaoro, “Krais-
a Ropoto ira reesireva Pauto oiso rutu,
Rerapa Kovopato.”

Sol Jiu-pa Irara Asavira Torireva Vokiaro

23 Ovokirovu isivaaro iava voea Jiu-pa
irara ora guruaepa, oisore ra rerare raiva
vaire taraaive rera kopii piesa Sol.
24 ✡ Vo ovusa voea vovouaro-ia
tarai ovoiroepa rera Sol. Uva kasura
rataoroaro-ia oisoa uutupaave vokiaro
rutu-ia avi vokiro-ia ora vokiaro rera
uposa.
25 Oa iava orupavu-ia vokiaro aue di-
saipel irara rirova-ia pekuri rera vara
pieiva rera pute pieoro kasura kukuearo
iava. Oa iava voava torireva.

Sol Jerusalem-ia Toureva

26 ✡ Oire vo osa Jerusalem-ia pouro vi-
ropa uva oiso aueparoepa, ra oearovu
tapo disaipel irara ora takuvuro. Oa iava
evoea rera roruorupaiva oiso purapaoro,
“Easi ro vigei keakeapare. Viapau oiso
iravu-a vigei iava disaipelto.”
27 Oa iava aue Banabas rera oureva
rerava avasa aposel irara iare. Oa iava
oiso voea tavireva rera iava, “Ari ita,
oiraopavira Turaro kekerevora. Uva
Turaro rerava ora reoroera. Ora vo
osa Damaskas-ia toupaoro voea goruvira
siposiporevora vo Jisas vaisiaro-ia.”
28 Oire va isivaaro iava aue Sol voea
tapo ora takuvuroepa voea tapo toupasa
vokiara rutu-ia Jerusalem-ia. Uva voa

✡ **9:15:** Ap 13:2; Ef 3:7-8; Ga 2:7-8 ✡ **9:24:** 2 Ko 11:32-33 ✡ **9:26:** Ap 22:17; Ga 1:17-18 ✡ **9:29:** Ap 6:1, 11:20; 2 Ko 11:26

uriri asavira siposipopareva aue iava Jisas Turaro vaisiaro.
29 ✡ Uva va iava voa ora reoparoepa oearovu tapo Jiu-pa irara voeao oearoa oisoa Grik-pa reo-ia reopaave. Vo ovusa voea rirovira rutu ruipapaaepa oiso ra raivaa vai rerare kekeive oa-ia rera kopii piesa.
30 Vo ovusa va-ia taraioro oeavu oirao pie vovou irara rera vara pieiva vore Sisaria. Oa iava voava rera sipoiva aue iare Tasas-ia.
31 Uva voeao lotupa irara oisoa vearovira rutu gavaurevira toupaive vo Judia-ia, ora Galili-ia, ora Sameria-ia. Oire va iava Turaropa avivikepaoro lotupa kovo-ia goruaepa. Oa iava ora rigaaepa riropaoro aue-ia tauvaaro vao Tugoropato Uraurato vaaro.

Pita Inias Porete Piereva Vo Lida Urui-ia

32 Uva ovokivu-ia Pita vararoepa vokapaoro voeao kekesa oea oisoa Jisas oirao piepaive aue-ia Lida urui-ia.
33 Vo osa voa pouro viropa uva iravu kekereva rera vaisiaro, Inias. Irare puteva vo peva vatara ivaro (8) rutu osa kerauvira raga toupareve urua ivara-ia.
34 ✡ Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Inias, Jisas Krais vii porete piepare vorevira, ra toreu. Ra urua oara torevokori.” Oa iava toreroepa Inias.
35 Vo osa voearo rutu vo uruiro iava voa toupaiva oiso, Lida vata ora Saron vata oearoa rutu-a voeao oea va rera-ia ro-ia kekeoro ora voea iava sopaura oaive rutu poreiva. Oa iava rera sirova oisoa utupaave Turaro.

Dokas Vorevira Tootoopa

36 Oire iriavu-a o riakova disaipelva Jopa vata iava oira. Iria vaisiaro, Tabita. Uva Grik vo reoaro-ia oiso, Dokas. Riro tauva purava rutu. Iria oisoa riropa kovoro vearopara purapaeve orekerovu vate ragapaoro apota irarapa.
37 Uva ovokivu-ia upia oira ouva, oa iava kopiiopa. Oire va iava vo kopii sisuiva oira tovosa ivaraiapa tugi-ia kepa-ia.
38 Uva Pita-re aruaepa, uvare oisoa Lida urui-ia tutuu pievira toupaive Jopa-ia. Eva-a oa iava voare aitereivu aruiva Pita ou piesa. Oa iava oiso rera tavisiva, “Ikauvira raga vegei sirova uriou, ra vorevio.”
39 Uva Pita tapo voresiepa. Oa iava voa pouro viropa. Uva rera ipa pieiva vo tugi iare vao ivaraiapa tugi. Uva voa rera kareke piepaoro raroe riako gaupaiva varoara-ia oara oisoa purapaeve Dokas, vo osa oisoa tootoovira toupaeve vairo tapo vo kovo purapaoro.
40 ✡ Oa iava Pita vairo rutu kosi piereva rataure. Uva kotupiuarei rekuoro variriroepa. Oire voava ora poreroepa vo kopiire oiso purasa, “Dokas, toreu!” Oire va isivaaro iava eva osirei kae pieoro porete ovoiopa tokoruosa Pita vurapaoro.
41 Uva oira vavaearo-ia pituoro oira tore piereva. Oa iava voea ruture lotupa irara keeraroepa ora vairo raroe riako. Oa iava oira kareke piereva voeapa, uvare toopa vorevira.
42 Oire va-a vao oa-ia taraiaiva voeao Jopa-ia tou irara iava, oearovu rirovira rutu Turaro oirao pieiva.
43 ✡ Uva Pita voa toureva Jopa-ia riro vokiro rutu-ia iravu tapo ira oisoa bulmakau rakariro gagopareve vara purapasa. Rera vaisiaro, Saimon.

10

Pita Vaio Iava Ora Konilias

1 Iravu rera vaisiaro, Konilias ira oisoa toupareve Sisaria-ia katai vovoto (100) tuvetuvepato viurupa irara. Uva voeao aue iava Itali ratau tou tapi.
2 Ira oisoa Pautoa-pa avivikeparo rutu vearotoa rutu lotupato ora ovii avao oaro. Riro vatevate vovouto oearovu rutupa apota irara. Ora oisoa tapo variriparo vokiara rutu-ia Pautoa-re.
3 ✡ Oire uva ovokivu-ia vo peva vuuta-ia (3 klok) ovaiarovi Pauto reraaro ensel kekereva, ovusa koataparoepa rera iare oiso purapaoro areo uusi sovara-ia, “Konilias.”
4 ✡ Oa iava tuupavira rerava vurapareva uriripaoro rerapa. Uva oiso puraroepa, “Eake-a, Turaro?” Uva oiso puraroepa enselto rerare, “Vii varaaro variriara pou piropa Pautoa iare, ora vii vaaro tapo

✡ **9:34:** Ap 3:6, 16, 4:10 ✡ **9:40:** Mt 9:25; Ap 7:60; Mk 5:41-42 ✡ **9:43:** Ap 10:6 ✡ **10:3:** Ap 9:10, 3:1, 5:19 ✡ **10:4:** Ap 3:4; Re 8:4; Mt 26:13

vatevatea vovou apota irarapa. Oarare rugorugooparoveira Pauto viire.
5 Uva oeai arupari Jopa iare eerare Saimon rera raga Pita, ra urioro vore.
6 ✡ Ira epao tavetevira iravu ruvara-ia Saimon, ira bulmakau kare rakariaro gagopareveira. Ira vo kepaaro avakava ruvara-ia toupaiveira. Pita vii tavirevere rara oiso osa pierivere rara."
7 Va isivaaro-ia purapurapato ensel rera arova voreroepa. Oa iava aitereivu oureva kovopatoarei ora iravu tapo upo purapato vearoto lotupato. Uva rera oisoa Konilias vearovira tauvapareve.
8 Oa iava enselto vo reoroaro iava voea tavitavireva voea aruoro Jopa iare.

Pita Orekerovu Kekereva Areo Uusi-ia

9 Utupa voki-ia vo urui iare tutuu pieiva evoea oira peva, ovusa Pita ivaraiapa tugi-ia varirisa kaero viropa rirotoa-ia ravireo.
10 ✡ Uva voa rirovira ogoeroepa aio ruipapaoro. Vo osa oeavu aioara rerapa ravaapaiva, ovusa rurapareva.
11 ✡ Evo rura oa sovara-ia areo uusi oureva. Ovuipa-ia aue vuvuiua kekereva ovusa karu piropa. Uva vo karupa-ia varapaepa aue varuere koko. Oiso osa oearovu varo kovero eoropaiveira. Eisi osa rutu vo koko kekereva osa varapaepa vore rasito.
12 Uva vo koko sovara-ia okarerovu sasararo touva oiso-ia, okarerovua vokapa karero, ari okarerovu riruvira ora voea raga-ia vokapaiveira rasitoa-ia, ovusa okarerovu oea papapaiveira.
13 Oa iava vo reo oiso rera iare urioepa, "Auoro Pita. Toreu ra vo kareo upori. Ra vo kare aiori."
14 ✡ Ovusa Pita oiso puraroepa, "Viapau rutu Turaro, oiso ra vo kareo iava irai aioa. Uvare vuivuiei vo karea okareroapa tugoropapeira vo-ia Jiu-pa irara vaaro sovara-ia Reo Taisi vo karepa kavupasa."
15 ✡ Oa iava vo reo oiso ragavira ita urioepa Pita iare, "Vosa vo karero-ia okarea purareva Pauto vearovira rutu, uva vii viapau uvuipauei ra oiso purau vo karere, Vuri kare vao-ia Jiu-pa irara vaaro Reo Taisi varuere karepa kavupa."
16 Uva vo peva-ia aue areo uusi peva vara kekepareva. Oa iava vo peva isivaaro iava vo koko rutu vorevira kae piropa vuvuiua iare.
17 Oire vosa evara vorearo isivaaro iava Pita rirovira rutu oiso rugorugooparoepa, Apeisi rutu vao porearo toupaivoi? Vo ovusa evoa oira peva Saimon vo kepaarore akepaiva vo kepaoia toupareva Pita. Oa iava poua viropa opevaa arureva Konilias rerare Pita vo kepa rataoaro riaaro-ia.
18 Oa iava vo peva eva oiso puraaepa, "E Saimon-ei vo ira vaisiaro ro-ia, Pita?"
19 Oire va iava Tugoropato Uraurato oiso puraroepa rerare vo osa touvira rugorugooparoepa areo uusire, "Evo peva oea viire akepaivoi.
20 Toreu, ra voea iare varau. Opeita vao-ia roruorupari. Viapau oiso ra vii tuukepaive, ra voea tapo avau. Ari ita, ragai raga viire vo peva aruavo."
21 Vao isivaaro iava Pita voea iare vararoepa oiso purasa, "Ragai-a vao ragoare taraapata. Eakere uriotai?"
22 Oa iava oiso puraaepa rera iava tavioro Konilias, "Ro-ia irapato ira katai vovotopa (100) viurupa irarapa iraparoveira. Vearo vovoutoa rutu-a, uvare Pautoa-pa avivikiparoveira Oa iava Jiu-pa irara rera vaisipaiveira oiso, Vearo vovoutoa rutu. Uva Pauto reraaro ensel ira rera tavireva oiso, "Pita-re aruu, ra urioro. Ra rera uvuri.
23 Uva va isivaaro iava Pita voea koata piereva kepa-ia. Oa iava rera tapo touiva voa tavetevira vokiaro. Uva utupa voki-ia voea tapo avaroepa ora oeavu oirao pie vovou irara Jisas-ia voava vo Jopa-ia.

Pita Konilias Vo Kepaaro Iare Avaroepa

24 Ovokivu-ia poua viropa vo Sisaria-ia, vo ovusa Konilias voa voeare tueparo ora rera voavaoaro, ora vate irara oaro tapo.
25 Oire vosa Pita Konilias vo kepaaroia koataroepa. Uva Konilias rerapa avivikepaoro rerare takuro viropa kotupiuarei rekuoro.

✡ **10:6:** Ap 9:43 ✡ **10:10:** Ap 22:17 ✡ **10:11:** Ap 7:56; Re 19:11 ✡ **10:14:** Lev 11:4, 20:25; Diu 14:3, 7 ✡ **10:15:** Ro 14:14; 1 Ko 10:25 ✡ **10:26:** Ap 24:14-15; Re 19:10

26 ✡ Oa iava Pita rera tore piereva oiso puraoro, “Ae! Eaketo-a ragai? Easi ragai-a oiratoa raga. Viapau oiso pautoa-a ragai.”
27 Oisi-a eisi osa ora reopaoro koatasiepa atoaro ruture oearovu oirara riro irara kekepaoro, ovusa ora gurupaaepa voa.
28 Oa iava oiso puraroepa voeare, “Visii rutu vao-ia taraipatai Jiu vo pitupituaro oa oiso toupaiveira, Viapau irai uvuiparoi Jiu-patoa vai ra osararovu raga iava iraiva uvururo tavetetoa vai, uvare viapau oiso Jiu vaaro eva. Ari ita, Pauto ragai tavirevora areo uusi-ia, oiso ra viapau uvuiparai ra vo pitupituo oirao piepaa igei vaaro Jiu, oa oisoa purapaive voeapa Reo Taisipa sopaipa irara, Visii-a vuri irara.
29 Oire vao oa sirova uriorai visii iare ikauvira, uvare ragaire arutaerao. Viapau oiso oavu avu vai-ia rugorugoopaoro uriorai visii iare. Oire uva eake vaipa ruipaoro ragaire arutaerao?”
30 ✡ Oire va iava Konilias oiso puraroepa, “Ari ita, vo resura aue voki putevoiva vo vuutaore vo peva vuuta (3 klok) ovaiarovi oa-ia varirıparaera, osa sita pievira urioroera oirato ragai iare. Ira varaaro sisikorevira tourevora.
31 Uva ragaire oiso puraroera, “Konilias, variria oara uvupareveira vii varaaro Pauto. Ora vao tapo vatevatea vovou apota irarapa vii vaaro oare tapo rugooparoi.
32 Uva oiso vovouparai ra Saimon Pitare aruu Jopa-ia. Ira Saimon vo kepaaroia toupare tavetevira vo kepao oa avakava sirova toupaiveira, bulmakau rakariro gagopato vo kepaaro. Uva vosa rera Pita uriorovere, ra vii tavireve.
33 Uva vo voki raga-a eva oa-ia viire aruraerao. Ari ita, uva vearo vovoutoa rutu-a vii, osa iava ikauvira uriou ragai iare. Oire ra vigei rutu vo toupe Pauto osireiaro-ia. Ra igei taviri rara vo reoro iava oara igeipa vaterevora Turaro Pauto viipa.” Eisi osa puraroepa Konilias.

Pita Konilias Vo Kepaaro Sovara-ia Reoreoroepa

34 ✡ Oa iava Pita siposipo rovoroepa voeapa oiso puraoro, “Oiraopavira rutu oiso ragavira taraiparai vokio-ia, Viapau oiso rovirieivira Pauto vo vovouaro toupaiveira vo osararovu rutupa.
35 Vosa eake sara iava irouto Pautoapa avivikeparo ora torevoko vovou purapareve, ira-a eera oiratoaaro Pauto.
36 ✡ Visii rutu vao-ia taraipatai vo reoia oa vatereva Pauto Isrel-pa irarapa. Oaia Jisas Krais iava gavaurea taviroepa vao sovara-ia Vearo Siposipo [oirara rutu reraaro Turaro].
37 Vo reoro-ia oreoroa kosi piepaiveira Judia iava oara rovoepa vova Galili taereia aue isivaaro iava oiso osa siposiporeva Jon vo ora rera vaaro-ia baptaisa.
38 Ora oiso tapo osa vo siposipo aue iava Jisas ro vova Nasaret, uvare rera iare Tugoropato Uraurato vara piereva Pauto ora riroa gorua, vo osa Jon rera baptaisreva. Jisas ira virireva vokaoro vearopara rutu purapaoro ora oirara rutu porete piepaoro voearo oearoa-ia pituva Seten vo goruaro. Oara purareva Jisas, uvare oisoa Pauto rera tapo toupareve.
39 Vara rutu varao kekeiovora oara puraparevora vo Judia taere-ia ora Jerusalem-ia. Uva rera kopii pieoro rera tapaivora evao parikou-ia Jisas.
40 Rera raga ita ira tore pierevora Pauto aue-ia vo pevapa voki. Oa iava rera karekerevora oirarapa.
41 ✡ Ari ita, viapau oiso oirara rutupa. Ari igei raga igoa reereesireva Pauto tuariri igoa rera iava tavitavipaioveira. Igoa rera tapo aiopaiovora ora ukaiopaiera rera torearo isivaaro-ia, vo osa kopii tapiva voreroera.
42 ✡ Ira oiso igei tavirevora goruvira rutu, *Ava iraopatai oirara rutupa siposiposa oiso, Ro-ia kataitoa raga ira reesireva Pauto oirara rutupa. Ira voea rovirieipareverea voeao oea tootoovira toupai, ora voeao oea kopiiaepa tapo.*
43 Oire voeao-ia profet irara oea rera iava tavitaviaepa tuariri oiso, Vosa iroutoa vai Jisas oirao piereve rera-ia rarioro, oa iava rera iava vuri vovouaro verareve

✡ **10:30:** Ap 1:10; Mt 28:3; Mk 16:5; Lu 24:4 ✡ **10:34:** Diu 10:17; Ro 2:11; Ef 6:9 ✡ **10:36:** Ais 57:19; Ro 10:12
✡ **10:41:** Jo 14:17, 22 ✡ **10:42:** Ro 14:9; 2 Ko 5:10

Jisas ora rera vo goruaro-ia.”

Ratau Tou Irara Tugoropato Uraurato Ouiva

44 ✡ Oire touvira evo reoro vatepareva Pita voeapa, osa Tugoropato Uraurato vararoepa voea iare oea rera vo siposipoaro uru piepaiva voa.
45 Uva voeao Jiu-pa irara oirao pie vovou irara oea tapo Pita urioroepa voare, oea rirovira rutu vao-ia tavetave iraopaiva, uvare ratau tou irarapa Tugoropato Uraurato vara piereva Pauto rera vatepaoro voeapa.
46 Ari ita, ro-ia Tugoropato Uraurato ira eveiiva voeao Jiu-pa irara, uvare pisa reo-ia Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva. Oire vao isivaaro iava Pita oiso puraroepa,
47 ✡ “Iroutoa vai uvuiparoi ra oiso puraro, Viapau uvuipauei ra uukoa vai-ia baptaisa vateri voeaopa oea Tugoropato Uraurato ouivoi oiso-ia osa igei igoa rera ouiovora?”
48 ✡ Osa iava Pita voea goruvira tavireva oiso, “Visii vao-ia baptaisa ou iraota ora reesioro, ra rera vaisiaro sovara-ia touta Jisas Krais.” Uva vo reo isivaaro iava rera akeiva oiso, “E uvuipau ra igei tapo tou rovori ovokiro-ia ita?”

11

Pita Ora Rera Vo Kovoaro Iava Siposiporeva Vo Jerusalem Vao Oa Oisoa Puraparev e

1 Oire uva aposel irara ora oearovu oirao pie vovou irara oea rutu vao iava uvuiva, Ratau tou irara Vearo Siposipo oaro Pauto ouivora va sirova utuoro.
2 Uva vo osa Pita kareroepa Jerusalem iare vorevira, uva oearovu Jiu iava voeao oea oisoa rakari verapa pitupitu iava siposipopaive oea Pita reroaropaoro rerava ora kaureopaaepa
3 ✡ oiso purapaoro, “Auoro, vii koatauerao osaravu raga-ia voeao ratau tou irara. Uva voea tapo toupaoro aioparivora voeao oea viapau ora kuropaaveira ora rakari verapaoro.”
4 Ari varao aviavi pie rovoreva Pita oiso osa vo siposipoa oiraopavira karekeepa. Oare oiso puraroepa,
5 ✡ “Ari ita, Jopa-ia toupaavora variripaoro, ovusa ragai iare urioera areo uusi-ia aio koko eorovira vuvuiua iava varaoro. Oa iava ragai iare pou pirora.
6 Uva tuupavira vava vurapaoro okarerovu rutu sasaaro kekepaavora oiso-ia okarerovua vavarai kare, ari okarerovua oea riruvira ora voea-ia vokapaiveira rasitoa-ia, ari okarerovua kokio kare.
7 Oa iava vo reo uvuavora oa ragaire oiso puraera, Auoro, Pita. Toreu ra vo kareo upori. Ra vo kare aiori.”
8 Uva oiso puraraera, “Viapau rutu Turaro, oiso ra vo kareo iava irai aioa, uvare vuivuiei vo kareo-ia okareapa tugoropapeira vo-ia Jiu-pa irara vaaro sovara-ia Reo Taisi vo karepa kavupa.”
9 Oa iava oreovu vorevira vuvuiua iava varaera ragai iare oiso puraoro, “Vosa vo karea purareva Pauto vearovira rutu, uva viapau uvuipauei ra oiso purau vo karere, Vuri kare vao-ia Jiu-pa irara vaaro Reo Taisi sirova varuere karepa kavupa.”
10 Uva vo peva-ia aue areo uusi peva vara kekepaavora. Oa iava vo peva isivaaro iava vo koko rutu vorevira kae pirora vuvuiua iare.
11 Vo voki raga-a vao oa-ia vo pevao oira peva poua viropa kepa iare vao oa-ia toupaavora. Oea urioaera Sisaria iava ragai ou piesa.
12 Oa iava Tugoropato Uraurato ragaire oiso puraroepa, Avau voea tapo. Viapau oiso ra rugorugoopau rutu vaore. Ari ita, viapau oiso vii tuukepai va vao-ia. Uva voeao-ia katai vatara ora vo peva vao oea ragai sirova utuaera. Oa iava igei rutu avaiera Konilias vo kepaaro-ia koatasa.
13 Oire uva ro-ia oirato igei tavirevora vao iava osa enselto kekerevora ora rera vo kepaaro-ia. Uvare torevira toupaoro rera taviparevora oiso, Oeai aruri Jopa iare Saimon ou piesa rera raga Pita.
14 Ira visii aao rutu tavirevere Turaro iava visii siposipooro, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Osa iava eisi visii viri-

✡ **10:44:** Ap 4:31, 8:15-16, 11:15, 15:8 ✡ **10:47:** Ap 8:36 ✡ **10:48:** 1 Ko 1:17 ✡ **11:3:** Ap 10:28; Ga 2:12 ✡ **11:5:** Ap 10:9-32

varirevere visii oriruoro Pauto.
15 Oire vo osa ragai voeapa siposipo
rovoraera, ovusa Tugoropato Uraurato
vararoera voea iare, oiso-ia osa va pu-
rareva vigei-ia voari rovoa-ia.
16 ✡ Uva vaore rugooraera oiso osa
puraroepa Turaro oiso, *Jon baptaisa
vaterevora aue-ia uukoa raga. Ari tou vi-
sivi visii Tugoropato Uraurato vo goruaro-
ia baptaisa outavere.*
17 Vo osa Pauto Tugoropato Uraurato
vaterevora voeapa, eisi ita osa vigei vate
rovorevora voari tuariri, vigei vao vigoa
Turaro Jisas Krais oirao piepapeira. Oire
vosa Pauto oisi va purareve, uva irouto-
a ragai ragoa uvuiparai ra Pautoa-re ko-
rura?"
18 ✡ Uva vo reoro-a varao uvuoro viapau
oiso oavu avu vai puraiva. Ari Pautoa-ia
vuurapa vaisi raga puraiva oiso puraoro,
"Oiraopavira rutu ita Pauto vigei vatereva
vo raivao ora osararovu rutu tapo. Oa iava
vigei rutu uvuipaviei ra Airepa Tootoo
oupe, vo rara ora vigei iava sopaura oavi
rutu porepe."

Vo Toupai Voeao Iava Lotupa Irara Vo Antiok-ia

19 ✡ Oire voeao-ia oea Jerusalem iava
sikaa viropa Stiven upoaro iava tauairo
ruture avaaepa oiso aue-ia vo Finisia-ia,
ari Saipras-ia, ari Antiok-ia vo taerero-a
evara oara-ia toupaoro oisoa Jiu-pa irara
raga siposipopaoro toupaive.
20 Ari oearovu oiso Saipras iava ari
Sairini iava evoea disaipel irara iava, oea
poua viropa aue-ia Antiok. Uva evoea-a
oea Grik-pa irara tapo siposipoiva Vearo
Siposipo iava Jisas Krais vaaro.
21 Oire uva Turaro voea tauvareva
gorua vateoro voeapa. Oa iava riro irara
rutu sopaura oaive poreiva Jisas Krais
oirao pieoro.
22 Vo siposipoa pou piropa voea iare lo-
tupa aivaro-ia, ovusa toupaiva Jerusalem-
ia. Oa iava aue Banabas sipoiva Antiok
iare.
23 ✡ Oire uva voa pouro viropa, oa
iava Pauto vo kovoaro kekereva voa,
ovusa Pauto voea viraakopareva. Oa iava
rirovira rutu roruparevа. Uva voeare oiso
puraroepa, "Oirao pieara oavisii tovota
Turaro-ia. Oa iava viapau oiso oavu avu
vai visii vaaro sikavere oirao piea, rara
goruvira raga oiso Turaro sirova utupata."
24 Eisi osa voeare puraroepa Banabas,
uvare vearo vovoutoa rutu-a. Ira ita
vukuroepa aue Tugoropato Uraurato ora
oirao pie vovou. Oa iava eva riro irara
rutu Turaro-ia oirao pie vaisi puraiva.
25 Oire Banabas avaroepa Tasas iare Sol-
re taraasa.
26 ✡ Uva voa rera kekerevoiva, rera tapo
vorevira kareroepa Antiok iare. Oa iava
voa tousiva katai iva sovara-ia. Oire uva
vo tou-a vao oa-ia toupaoro riro irara
rutu siposiposiva lotupa irara. Uva voeao
oea oisoa oiso disaipel irara vaisipaive,
Kristen irara, uvare oisoa Jisas Krais oirao
piepaive.
27 Uva ovokirovu-ia urioaepa oearovu
profet irara Jerusalem iava aue iare An-
tiok.
28 Oa iava iravu voea iava toreroepa
rera vaisiaro, Agabas. Uva Tugoropato
Uraurato vo goruaro iavirava reore-
oroepa voeare oiso purapaoro, "Rirotoai
ogoeto ovuuta uriopere vorarore rasitoa
rutu-ia." [Ari ita, oiraopavira rutu ro
ogoeto ira urioroepa, vo ovusa ro reito
Klodias vo tokiaro-ia touiva.]
29 ✡ Osa iava voea rutu disaipel oiso
puraaepa, "Vearopai vosa vigei voeaopa
oirao pie vovou irara tauvaa vai vatepe
Judia Distrik-ia oiso osa uvuipaviei
katakataivira.
30 Oa iava va puraiva moniara vateoro
voare vaitereo vaisiaro-ia Banabas vaio
ora Sol. Oire evaiterei varava avasiepa
oira vasi irarapa vara vatesa.

12

Oeavu Jems Kopii Pieiva Ora Pita Tapo Tuukeiva

1 Oire ro-ia ira vo vokio-ia oearovu lo-
tupa irara iava oea vuri pie rovoreva rera
vaisiaro, King Herot.

✡ **11:16:** Mt 3:11; Jo 1:26, 33; Joe 2:28, 3:18 ✡ **11:18:** Ro 10:12-13 ✡ **11:19:** Ap 8:1, 4 ✡ **11:23:** Ap 13:43
✡ **11:26:** Ap 26:28 ✡ **11:29:** Ro 15:26; 1 Ko 16:1 ✡ **12:2:** Mt 4:21, 20:23

2 ✡ Oiso osa vao oa purareva ro-ia Jems
kopii pieoro aue-ia bainet toorio, ro-ia Jon
araokotoaaro.
3 ✡ Uva Jiu-pa irara roruiva rera-ia.
Ororua-a vao kekerevoiva, Pita ita oureva
rera tovosa kortua-ia. Uva vao oa pu-
rareva Jiu-pa irara vo vokiroaro sopaaro
vuutaro-ia Tugoropa Vokiro. Ovokiroa
vaisiaro-a varao oara oisoa vaisipaive, Yis
Asa Bret Vo Vokiro.
4 Uva rera-ia pituoro rera koata
piereva tuukepa kepa sovara-ia. Oa
iava rera tokipasa uutupa irara re-
siresuravira tovoreva. Oiso ragavira
rugorugooparoepa, Vearopai ira karekea-
vere vo Tagausapa Vurei Pasova isivaaro-
ia oirara rutu osireiaro-ia rera rovirieisa.
5 ✡ Oire vo osa oisoa Pita tokipaive
tuukepa kepa-ia, ovusa voeao lotupa irara
rerapa Pauto oisoa arepaive aue-ia variri-
ara oaive vokiara rutu-ia.

Pita Kosi Piereva Tuukepa Kepa Iava Enselto

6 Oa iava tutuu pieepa, oire va iava King
Herot oiso vovouparoepa ra rera oureve
vorevira. Uva vo rupa-a vao oa-ia voeao
uutupa irara rera tapo toupaiva oiso-ia,
Aitereivu rera tapo ora aue-ia tuuke iro
ora tuukesiepa. Vo ovusa oeavu rataoa-ia
uutupaaepa.
7 ✡ Osa iava Turaro reraaro enselto
sita pievira pouro viropa rera ruvara-ia
Pita, ovusa aviavia varaepa voa raga ora
kiusa tuukepa tugi-ia. Oire voaviva rera
eraopareva rera vurevurepaoro. Uva oiso
puraroepa rerare Pita, “Toreu ikauvira.”
Oa iava tuuke iro kove ovoiepa rera iava.
8 Uva purapurapato ensel rerare oiso
puraroepa, “Kuvupatoa-ia ora kuvuu. Ora
tasiparei tapo goruri.” Oa iava vara
tovotovoreva ora rera-ia. Uva vorerivira
enselto rera ita tavireva oiso, “Ora raku-
rakupato oara-ia ora rakurakuu. Ra ragai
sirova utuu.”
9 Oa iava iraroepa enselto. Uva Pita rera
sirova uturoepa. Uusivira raga Pita tou-
pareva, vo osa rera eraopareva enselto.
Osa iava oiso keaparoepa Pita, Urusiparai.
Viapau oiso oiraopa vao-ia oiso-ia osa ra-
gai piepare ro-ia enselto.
10 Oire vo osa rovopato uutupato ira-
ia putesiva, oire va iava vokasiva ita
iravu-ia putesa eraopato. Oa iava tutuu
piesiva riro ratao iare vao urui iarepa
ratao. Ovusa karu piropa akukuvira raga
vaitereipa. Oa iava kosi virosiepa raiva
iare. Uva vao isivaaro iava enselto Pita
arova roroverikovira ava ovoiroepa.
11 ✡ Uva Pita torevokovira rutu ro-
roiovira rugorugooroepa oiso purasa,
“Oiraopavira rutu oiso osa tarai iraorai
vao-ia oa purarevo enselto ragai-ia. Ira
arurevo Turaro ragaire ragai kosi piesa
Herot vavaearo iava, ora varao tapo Jiu-
pa irara oara purapasa aue ragapaaveira
ragaire Herot tapo.”
12 Oire va-a vao oa ragare rugoru-
goopaoro Maria vo kepaaro-ia pouro vi-
ropa, Jon aakoaro rera raga Mak. Vo ovusa
voa vo kepa-ia riro irara ora gurupaaepa
variripaoro.
13 Uva voea iare pouro viropa rataoa
iava totosa. Oire va uvuoro iriavu kosi
uviropa va iava vurasa. Oira vaisiaro,
Roda.
14 ✡ Oa iava eva totoa rera reoaro
eveieva. Vo osa viapau oiso karueva.
Ari tupa raga-a toupaiva ratao-ia, ovusa
rirovira rorupaoro va kavu ragaeva voea
tavisa ikauoro vorevira oiso puraoro,
“Avoeao, Pita eera evoa ratao riaaro-ia.”
15 Uva viapau oiso oira vo taviaro
oirao piepaiva. Oiso raga purapaaepa
oirare, “O ita, easi kokoropava o iria vigei
keakeapaevoi.” Oa iava vorerivira ita
aia oiso voea tavieva, “Viapau rutu. Ari
oiraopavira eera-a Pita.” Oa iava oiso
puraaepa, “Viapau, easi rera urauraaro
eera.”
16 Osa Pita touvira totopareva rataoa-ia
voa raga toupaoro ratau. Oa iava rataoa
iava tupaaro karuoro rera kekeiva. Uva
rera-ia tavetave iraopaiva rutu rorupaoro.
17 Osa iava voea tapetapereva Pita aue-
ia vavaearei oiso voea tavisa, “Turaro
ragai kosi pierevo tuukepa kepa iava. Uva
visii tavipaa ra avata Jems tavisa ora
araoko irara oaro tapo va iava vao oa pu-
rarevo ragai-ia Turaro.” Uva vao isivaaro
iava voea kavureva vorarore avaoro.

✡ **12:3:** Eks 12:15, 23:15 ✡ **12:5:** Ef 6:18 ✡ **12:7:** Ap 5:19, 16:26 ✡ **12:11:** Lu 15:17; Dan 3:28, 6:22 ✡ **12:14:** Lu 24:41

18 Oire uva evo kepa-ia tuukepa kepa
voeao uutupa irara oiso aue iraoaepa
tavetavepaoro, Ae! Apeisi pierevo Pita
vova?
19 Oa iava oearovu arureva Herot rerare
taraasa. Uva viapau rutu oiso uvuipaaepa
ra rera kekeive. Osa iava voeaore keer-
aroepa uutupa irara oea oisoa tuukepa
kepa tokipaive voea akesa va iava. Uva
va-a vao oa iava oearovu arureva oiso ra
uutupa irara upoive, uvare voea ruvara
iava kosiro viro Pita.
Vao isivaaro iava Herot ovokirovu-ia
Judia Distrik-ia kavuoro vararoepa Sisaria
iare.

King Herot Vaaro Iava Kopiia

20 ✡ Oire uva King Herot rirovira
kasipuroepa auere Taia vatarei ora Saidon
vata. Oa iava ora guruaepa rera iare
uriosa. Oire va iava Blastas ou rovoiva
rera-ia vearo rugoo ou rovosa ora voeapa.
Uva ro ira ou rovoiva ira oisoa King
Herot vo kepaaro tokipareve. Oire vao
vuavua vovou oare taraapaiva rera-ia
Herot, uvare oiso ragavira taraipaaepa,
Easi ro ruvara-ia aio voripaviooveira.
21 Uva vo vokia-a vao oa reesireva oa-
ia varoa-ia ora rakurakuroepa vao turaro
irara vo varoaro. Uva voa paupa-ia tapo
pauroepa turaro irara vaaro voeapa riro
kaekaevira siposiposa.
22 Uva voeao oirara rera uvuoro oiso
purapaaepa rirovira keerapaoro, “Ro-ia
pauto ira vigei vateparevoi vo siposiporo.
Viapau oiso oiratoa raga-a ro-ia Herot, ari
pautoa-a.”
23 ✡ Uva vo voki raga-a vao-ia oa-ia
Turaro reraaro enselto rera upia piereva,
uvare viapau vao pautoapa vaisi tore-
vokoreva voeapa vorevira, oiso osa rera
vaisiiva. Uva vo upia vao oa-ia aviko
kare rera sarearo aioiva, vo ovusa urau-
ratoaaro varaua arova rera kavureva. Oa
iava kopiiroepa Herot.
24 Vo osa Pauto vo reoaro kovaepa ora
rigapaoro rirovira rutu.
25 Uva Banabas vaio ora Sol Jerusalem
iava karesiepa auero tapo Jon rera raga
Mak. Uva voea vo kovoroaro ovoioro
kareaepa vo peva rutu.

13

Banabas Vaio Ora Sol Reesiiva Vaiterei Aruoro Kovosa

1 ✡ Olotuvu vao-ia Antiok-ia oa sovara-
ia oisoa voeao profet irara ora tisa irara
toupaive oiso voea Banabas, ari Simion
ira oiso vaisipaive Naisa, ora auero Lusas
aue iava rera Sairini, ora Maneyen ira
oisoa iravu raga Herot Tetrak ruvara-ia
toupareve tuariri, ora ro-ia Sol.
2 Oea-a Pautoa-ia vuurapa vaisi pura-
paiva ovokivu-ia aio asavira toupaoro
auere lotu purapasa vearovira rutu. Oa
iava Tugoropato Uraurato voeare oiso pu-
raroepa, “Banabas vaio rovirieita ora Sol
vaiterei roro pieoro. Aiterea vo kovo pu-
rapasivere oa reesiavora vaitereipa, oiso
ra va purasi.”
3 ✡ Oa iava aio asavira raga toupaoro
variripaaepa vaitereipa. Oire va iava
voea vaiterei kukuearo-ia vavaeara oaive
tovoiva vo vaiterei reesioro Pauto vo
kovoaro purasa tauai. Oa iava eva isi-
vaaro iava vaiterei sipoiva vaiterei ava
pieoro voava vo.

Aposel Siposipoiva Saipras-ia

4 Oire voava Tugoropato Uraurato
vaiterei siporeva, oa iava varasiepa
Selusia iare. Uva voava aue iare Saipras-ia
avasiepa selpa uvuo-ia.
5 Uva voa pou virosieiva, voeao siposi-
posiva Salamis-pa irara vo Jiu-pa irara
vo keparoaro-ia Reo Taisi Uvupa Keparo
Pauto vo reoaro iava. Uva oisoa Jon
vaiterei tapo toupareve vaiterei tauva-
paoro.
6 Oire voeao oea voraro vo toko-ia
vokaiva. Oa iava vo voka iava Pefosa-
ia poua viropa. Uva voa iravu-ia poua
viropa Jiu-pato ira oisoa kuuvu kovoro
purapareve pisavira rutu. Riro keakea
purato profetato ira vaisiaro-a, Ba-Jisas.
7 Ro-ia rovopato gavman ro kuuvu
kovoro purapato vatetoaaro. Uva ro-
ia rovopato gavman ira-ia oisoa vearo
rugorugoo toupaive. Rera vaisiaro, Sesias
Polas. Ira vaitereore Banabas vaio
ora Sol keeraroepa, oisore ra Pauto vo
siposipoaro uvureve vaiterei ruvara-ia.

✡ **12:20:** Mt 11:21; 1 Kin 5:9, 11 ✡ **12:23:** 1 Sml 25:38; 2 Sml 24:17 ✡ **13:1:** Ap 11:22-26 ✡ **13:3:** Ap 6:6, 14:26

8 Ro-ia ira oisoa kuuvu kovoro pura-
pareve, rera vaisiaro Elimas rera raga
vaisiaro Ba-Jisas ira rore rovopato gav-
man korukoruroepa, vo osa vaitereipa
ruiparoepa. Uva rera ro reasiparoepa
oiso, teapi Pauto vo reoaro vatesivere ra
va uvureve.
9 Ari ita, ro-ia Sol rera raga vaisiaro, Pol
ira vukuroepa rera-ia Tugoropato Urau-
rato ira rerava tuupavira vurapaoro oiso
puraroepa rerare,
10 ✡ "Auoro, vii-a vao Seten reraaro rutu
viigoa vukupauveira tugara kare raga-
ia, ora vii varaaro tapo vuri pitupituro.
Vii vo pitupituroaro purapariveira. Vi-
igoa torevoko pitupituva keri iraopau-
veira. Vokiara rutu-ia vo vovouo pura-
pariveira oirara rutu piro piepaoro vova
Pauto vaaro-ia torevoko raiva.
11 ✡ Vaoviopavira raga Turaro vavaearo
vii-ia toupai. Oa iava vavoriipauei, ra via-
pau ravireo kekepari vo vokiro-ia varao."
Oire vao isivaaro iava apapa koarapavira
vurareva. Oa iava oira taraaparoepa
oiso ra irai rera sikuropaoro vokapareve,
uvare rupavira rutu vurareva.
12 Oa kekereva ro gavman rovopato,
oa iava rera iava sopaua rutu oiraoepa
rutu, vo osa varao-ia Turaro varaaro rutu
tavetavereva.

Pol Ora Banabas Aiterea Antiok-ia Vo Pisidia Taere Sovara-ia Toupasiva

13 Oire uva Pefos-ia kavuoro aue-ia selpa
uvuoa topaa viropa Pega urui iare ouruia
oisoa toupaive Pamfilia taere sovara-ia.
Uva evoa vaiterei arova kareroepa rera
raga Jon Mak Jerusalem iare.
14 Oa iava Pega urui iava vokasiva aue-ia
pou virosa Antiok vo uruio oa oisoa Pisidia
taere sovara-ia toupaive. Uva okepavu-ia
koatasiepa Sinagog Jiu vaaro voa pausa.
15 Oire oearovu Pauto vaaro Reo Taisi
viei rovoiva, ora vo reoro tapo profet irara
vo rigatoroaro. Uva varao isivaaro iava
voeao rovopa irara vova Sinagog vo rigato
vateiva vaitereipa origatoa oiso puraepa,
"Araokotoarei oaio, vosa reoa vai vei-ia
toupaive voeao oirara ora riakora sopaaro
soporesa, oire oai kosi piesi vo uvuruo-ia."
16 Oire uva Pol toreoro voea tapeta-
pereva vavaearei-ia oiso puraoro voeare,
"Visii Isrel-pa irara ora visii oearovu
visiigoa Pautoa-pa avivikepataveira. Visi-
igoa rutu vao uvuta.
17 ✡ Ro Pauto oaive Isrel-pa irara ira
oearovu voeao iava vigei aao iraraaro
viro piereva voea reesioro auere voea riro
piesa vo ovusa tavetevira voa toupaiva.
Oa iava voea iare goruaro karekereva
voea kosi pieoro voava Isip-ia.
18 Oa iava aue sovara-ia vo resura
tau ivaro (40) voea oisoa tauvapareve
vo osa raaka tapi-ia toupaive. Oiso
osa voearo oearoa veguru kakaero oaive
tokipaiveira.
19 Oire vosa erao vatara (7) sararo opesi
pie rovorevoiva aue iava Kenan-ia, voea
vatereva vo rasi Jiu-pa irara. Oa iava oiso
pura piropa, Voea raga vo rasiaro. Uvare
voeapa vo rasi roorookareva. Uva voa
touiva aue-ia vo resura vovoto vo vavae
tau ivaro (450).
20 Uva vao isivaaro iava Pauto voea
vatereva reo rovirieipa irara aue jas voea
tokipasa. Oa iava ro-ia Samyuel profetato
voeapa vatereva Pauto.
21 "Uva Samyuel isivaaro iava auere ita
Pauto areiva king. Oire Sol vatereva Kis
oviitoaaro vo sarao iava rera Bensamin
vase vo saraaro. Uva oisoa va-ia toupaive
vo ivaro sovara-ia vo resura tau iva (40).
22 Vao isivaaro iava Sol verareva vore-
vira ita Pauto aue tavari piesa Devit,
oisore ra voeapa turaroparo. Oa iava vo
reoro vatereva voeapa aue iava Devit oiso
puraoro, Ro-ia Jesi oviitoaaro, ira ragai vo
ruipaaro rutu-ia toupare. Ira taru oiso
vara puraparevere osa rera tavipaavoi.
23 ✡ Uva Devit aao iraraaro-ia Pauto ro
Jisas karekereva Isrel-pa irara kae piesa
voea oriruoro. Oa purareva vao ora rera
vaaro reo ravaa oirao pieoro.
24 "Oire uva Jon ira piereva Jisas-
pa. Oa iava oiso siposiporeva oirarapa,
Visii poreta viro, ra vuri vovouro oavisii
kavuta. Oa iava baptaisa outavere.
25 Uva Jon vo kovoro opesi pieoro oiso
puraroepa, Apeisi rugorugoopatai ragai-
ia? Irouto-a ragai? Viapau oiso ragai-a ro

✡ **13:10:** Mt 13:38; Jo 8:44; Hos 14:9 ✡ **13:11:** Eks 9:3 ✡ **13:17:** Diu 7:6-8 ✡ **13:23:** Ais 11:1; Mt 1:21; Ro 11:26

ira iare tuepataveira. Oire uvuta oiso-ia iravu ira uriorovere irapa ariiparai. Uva viapau uvuiparai ra rerapa akaipa kovo vai pura ragaa. Oiso osa vao tasipaaro oa-ia viapau uvuiparai ra va akaipavira vera ragaa vo rera iava.

26 “Araoko irara oaa. Visii vao Ebraham aao iraraaro, ora visii vao ratau tou irara visiigoa rutu Pautoa-pa avivikepataveira, vigei rutupa Pauto vo reo vatereva virivari pie reo aue iava Jisas Krais vigei Kae Piepatoaaro.

27 Voeao-ia Jerusalem-ia tou irara ora voeao reipa irara oaive oea rutu vo reo oirao pieivora profet irara vo reoaro vo Jisas kopii pieoro, uvare viapau oiso rera eveiivora oiso, Kae Pieto oaive. Ira iava profet irara vo reo rigatoiva oa oisoa vieipaive Sabat vokiro rutu-ia.

28 Uva viapau oiso uvuiaera ra rera kortuive vuriara vai sirova, uvare oiso ragavira taraiaera rera-ia, Easi torevokotoa-a ro-ia. Ari ita, Pailat taviiva oiso ragavira, Eagara ita, ruipapaiei oiso ra rera kopii pieri igeipa.

29 Uva vo reoro rutu evara oirao pieoro oara rera iava rigatoiva rera rere pieivora vova evao parikou-ia rera tovasa aveke rikui-ia.

30 Ari ita, vo osa Pauto vorevira rera tore pierevora vova kopiia.

31 Oa iava oearovu ovokirovu-ia rera kekeivora voearo oearoa tapo avaroepa Galili iava aue iare Jerusalem-ia. Voearo oearoa vo vokio-ia tavitavipaai rera iava.

32 “Ora vegei tapo vara iava tavitavipaveiei vearo siposiporo oiso-ia, vara iava ovoiei reoro oara oirao pierevora Pauto vigeipa rera-ia. Varao oara vatereva tuariri vo voeaopa vigei aite iraraaro.

33 ✡ Oiso osa vao-ia oa-ia Jisas tore pierevora vorevira kopiia iava. Osiposipoa vao aue-ia Sam Vuku papara erao oiso oa-ia puraroepa Pauto,

‘Vii-a oviitoa oaa. Ragai vo vokio vii aitea.’

34 ✡ Oa iava Pauto reo ovoi puraoro oiso va purareva, ira toreroverea Jisas kopiia iava vorevira, ra viapau eruro. Eisi osa pura piropa vo rigato oiso osa vao-ia,

‘Ragai-a vao ragoa visii rutu oiraopavira vateaverea oiraopara ora tugoropara, varao oara iava reo ovoi puraava auepa Devit.’

35 ✡ Ora vao tapo oa-ia oiso puraroepa Devit vo aue-ia opaparavu vo Sam Vuku sovara-ia.

‘Ro-ia Tugoropatoa oara ira iava varaua iava viapau uvuipau ra vaseri, oiso ra erupe.’

36 Uva vo reoa vao-ia aue iava Jisas oa purareva, viapau oiso ora rera raga-ia vo reo-a. Aue iava uvare rera vo touaro-ia Devit Pauto vo vovouaro purareva rera voeaaro-ia oirara, oa iava kopiiroepa. Uva rera tovaiva vo rera aite iraraaro tovaaro ruvara-ia. Oa iava rera iava varaua eruepa voa.

37 Ari ita, ro ira tore pierevora Pauto kopiiaro iava rera Jisas, ira iava viapau oiso varaua oaro eruera.

38 Araoko irara oaa, vao uvuta oa iava visiipa siposipopaavoi vuri verapa siposipo. Oa visiipa ora vatepere rera raga-ia ro-ia Jisas,

39 vo rara rera oirao pieta. Oa iava visii iava vuriara oavisii verarevere oara viapau uvuipai ra Moses vaaro Reo Taisi vara verapaive.

40 Vatatopopata, teapi vao visii-ia karekepe oiso osa profet irara vo reoaro-ia puraaepa voari oiso, Vao karekeperea vo oearovu-ia. Oiso osa vao-ia,

41 ✡ ‘Visii riro vakuvaku irara vao keketa, ra vare rugorugoota visiigoa taru kopiitavere, uvare vo kovo purapaavoi. Uva viapau oiso va oirao piepata. Ari ita, vosa irai visiipa evo kovo aviavi piepareve, ra viapau oiso irai vo reoaro oirao piepata va iava eva.’ ”

42 Oa iava kosi virosiepa Pol vaio ora Banabas voava vo Sinagog. Uva voea rutu oiso puraaepa vaitereire, “Uriosivere aia vo toupao-ia utupa igeipa siposiposa vo reoro iava.”

43 Oire uva voeao-ia Jiu-pa irara ora oearovu ratau tou irara oearoa oisoa Jiu-pa irara vo pitupituaro sirova utupaave, oea rutu vaiterei sirova utuaepa

✡ **13:33:** Sam 2:7 ✡ **13:34:** Ais 55:3 ✡ **13:35:** Sam 16:10 ✡ **13:41:** Hab 1:5

raivaaro. Oa iava voa vaitereo aposel-
toarei voea taporo ora reopasiepa oiso
voea tavipaoro, “Avoeao. Pauto vo
Saraaro-ia sopaura oavisii tovopatavoi.
Ra voa toupaoro goruvira rera sirova
ututa.”
44 Va-ia vao utupa Sabat voki vorevira
voeao vo urui iava ora guruaepa Pauto vo
reoaro uvusa.
45 Vo osa voeapa siposipopareva Pol,
ovusa Jiu-pa irara urioaepa vo uvuru
kekesa. Oa iava rirovira rutu vara riiriiva.
Osa iava vara iava rerava rirovira ora
kaureopaaepa rera reroaropaoro.
46 Uva goruvira rutu reopaoro voeare
Pol vaio ora Banabas oiso purasiepa,
“Ari ita, rovovira rutu visii vate irao
rovovevora vo reoro Pauto vo re-
oroaro. Uva visii-ia tarai iraopaveiei visii
kekepaoro, ovusa vo reoropa reasipaoro
vara peopata ora visii iava. Uva oisi-a oiso
osa ora kosi piepatai, oa iava viapau oiso
uvuipatai ra vao Tootoo Ovoi outa. Eva-
a oa vituaro iava avapaveare ratau tou
irarapa vo reo vatepasa.
47 Aue vituaro iava uvare ro Turaro
vegei tavirevora oiso,

‘Ragai visii sipopaa osararovu ratau tou
irara aviavi piesa voeapa vao iava
siposipooro. Oa iava uvuipaai ra
ora voea varaaro iava vuri vovouro
ora poreave, vo rara vo reoro varao
oirao piepaive voea rutu vo rasitoa
rutu-ia.’ ”

48 Uva vao uvupaoro oearovu ratau tou
irara iava rirovira rorupaiva. Oa iava
Pauto vo reoaro rei pieiva oiso puraoro,
“Vearovira rutu vatevatearo-ia Pauto.”
Uva riro irara vo reo oirao pieiva voeao
oea ropo rovoreva Pauto ora rerapa voari
rovoa rutu-ia.
49 Oa iava Pauto vo reoaro ora sikataepa
voraro ruture vo taerero-ia varao.
50 Uva voeao Jiu-pa irara oira vasi
irara kasipu pieiva ora riakora tapo vairo
airoa oisoa goruvira rutu lotu purapaave
vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa puraiva Pol
vaio ora Banabas kosi piesa vo taere iava.
51 Uva kokotoara oaesi iava vereo tove-
tovesiepa voare vo urui reesioro vao-ia,
Reo uvu asa urui. Oa iava voea kavuoro
ava ovoisiepa vore Aikoniam-ia.
52 Uva voeao disaipel irara vukuaepa
rutu aue-ia Tugoropato Uraurato ora aue-
ia tapo rorua.

14

Vo Toupasiva Aikoniam-ia Kovopaoro

1 Oire uva ovokivu-ia ita voa vo
Aikoniam-ia oavu-ia ita Sinagog pausa
koatasiepa. Voa ita goruvira rutu voeapa
siposiposiva. Uva riro irara rutu vaiterei
vo siposiporoaro oirao pieiva voea rutu
oiso, Jiu-pa irara ari Grik-pa irara tapo.
2 Ari ita, oearovu voea iava Jiu-pa irara
oirao pie asa irara oea oearovu kasipu
pieiva osararovu iava, oisore ra vurivira
rugorugooave vaitereire Pol vaio ora Ban-
abas oearovure tapo oirao pie vovou irara.
3 ✡ Oire voa vo riro kaekaevira tou-
siva siposipopaoro uriri asavira Turaro
iava, ro ira vaiterei vo reoroaro aue iava
Pauto vo tauvaaro oirao piepareva gorua
vatepaoro. Osa iava ravaa reesiro ora
ravoto kovoro purasiva ora vavaea oaesi
iava voea rutu osireiaro-ia.
4 ✡ Oa iava voeao vo urui-ia tou irara
oea viapau oiso vaeavira vovoupaaepa,
uvare oearovu oiso vovoupaaepa osa Jiu-
pa irara vo vovouaro. Ari oearovu
oiso vovoupaaepa osa aposel irara vo
vovouaro.
5 Oire Jiu-pa irara ora oearovu ratau tou
irara ora voea iavapa irara reipa irara oiso
vovoupaaepa ra aposeltoarei vurokoive
aue-ia aveke.
6 ✡ Ari ita, vo osa va-ia tarai rovosiepa.
Oa iava ouruireivu iare torisiva vo
uruireo Listra-ia ora Debi-ia. Ouruirea
oisoa Likionia taere sovara-ia toupaive,
ora vo tapo otaererovu oara oisoa voavi
ruvara-ia toupaive.
7 Uva voa Vearo Siposipoaro Jisas
vatepasiva voeapa.

Vaiterei Vo Kovoaro Iava Oa Purasiva Listra-ia

8 ✡ Oire uva iravu ira oisoa vo urui-ia vao
Listra urui tokoruovira raga toupareve,
uvare rera iava kokotoa vuriepa osa raga
rera kavaueva aakova. Oa iava oisoa
viapau uvuiparo oiso ra vokapareve.

✡ **14:3:** Hi 2:4; Jo 4:48 ✡ **14:4:** Ap 17:4-5 ✡ **14:6:** Mt 10:23 ✡ **14:8:** Ap 3:2

9 Uva Pol vo reoaro uvureva, oa iava
Pol rera eveireva. Osa iava ora rerare
oiso puraroepa, “Akoea, ro-ia oirato ira
ragai vo reoaro oirao piepare aue iava
Jisas. Ira poreterovere rara.” Uva Pol
rerava tuupavira vurareva oiso rutu pu-
raoro akareva,
10 “Toreu torevokovira. Vii oiraaro-ia
kokotuo.” Oa iava tokaoro toreroepa voka
ovoisa.
11 ✡ Oire riro irara va eva kekeiva oa
purareva rera-ia Pol. Rera kekeoro voea
rutu rirovira oiveaepa oiso puraoro, “Ae,
oiraopavira rutu vaitereo-ia pautoarei,
aiterea oira varavira raga varasiei vore
vigei iare.”
12 Banabas vaisiiva oiso, Sus pautoa
oaive, ora aue tapo Pol ira-ia vo vaisio tapo
tovoiva, Hemis iravu ita pautoa oaive. Uva
vao iava vo vaisio Pol-ia tovoiva Hemis-pa
vaisi, rara voeapa reo vateparo.
13 Ro-ia pristo Sus reraaro ira vo
kepaaro lotupa kepa oisoa uruia vatuaro-
ia toupaive, ira urioroepa bulmakau kare
tapo ora kokookoara voea rutu iare, oiso
ra vara-ia koruoua purareve voea tapo Pol
vaiopa ora Banabas. Uvare vaitereipa oiso
keapaaepa, pautoarei.
14 Uva Pol vaio ora Banabas eisi va
iava uvuoro ikauvira uriosiepa voea iare
kuvupara karikaripaoro ora vaiterei iava.
[Uvare rirovira rutu ariipasiepa vao-ia
oa purapaiva vaitereipa.] Oa iava oiso
purasiepa,
15 ✡ “Ae! Eake-a vao purapatavoi?
Viapau oiso vegei-a pautoarei. Vegei
oiratoarei oiso osa visii vao-ia. Vegoa
urioveiera visii rutu vao tavisa Vearo
Siposipo iava, oisore ra vo pitupituro iava
kuuvu pitupituro poreta viro Tootoopato
sirova utuoro Pauto. Ro ira vuvuiua
purareva, ora rasito, ora avakava, ora
auero rutu varao oara vara sovara-ia
toupaiveira.
16 Ro-ia Pauto ira oisoa osararovu ru-
tupa vaspareve voari tuariri. Oa iava ora
voea raga vo pitupituroaro sirova oisoa
utu ragapaave.
17 ✡ Ari ita, vo tuariri rutu rovoa-ia
uva Pauto auero rutu purareva, oiso ra
oirara rutu vara kekepaoro vara iava rera
eveipaive. Oiso vearopara rutu varao pu-
rareva oiso-ia, kokeva o auere kovepasa,
ari kovoara varao auere kovapasa, ari
evaoara rutu varao auere kuepasa, ari
oaravua varao auere opo purapasa, ora
varao tapo auere vara aiopasa. Oire ra
vara iava vukupaave ora aue-ia rorua ora
gorua. Varao oara rutu viraakoreva Pauto
vara ovoioro.”
18 Uva vo reoro-a varao oara-ia voea
kasikasi pievira akeakesiva, oisore ra va
eakaive vao uvare koruoua purapaiva
vaitereipa.

Pol Vurokoiva Avekeara-ia

19 ✡ Uva vo vokia-a vao oa raga-ia
oearovu Jiu-pa irara Antiok iava ora
Aikoniam-ia urioaepa oearovu ivu raga-
paoro. Oa iava voea sirova utupaaepa.
Uva Pol vurokoiva avekeara-ia. Oa iava
rera ivuoro rera kosi pieiva vo urui sovara
iava oiso keaoro, Ira kopiiroi.
20 Oa isivaaro iava vao voeao oirao
pie vovou irara ora guruaepa rera
kovokovooro. Oa iava poreteoro ora
pueroepa vorevira vo urui iare voresa.
Ovokivu-ia utupa voki vo urui kavuoro
avasiepa vaiterei rutu Pol vaio ora
Banabas aue iare Debi-ia.

Pol Vorevira Kareroepa Vova Antiok-ia Vo Siria Taere-ia

21 Uva voa vo Debi-ia toupaoro voeapa
Vearo Siposipo iava siposipapasiva. Oire
riro irara rutu vaiterei vo siposiporoaro
oirao pieiva rutu. Uva vara opesi
piesivoiva, vorevira karesiepa Listra
iare. Oa iava voava ita Aikoniam iare
voresiepa. Oa iava voava ita Antiok-ia.
22 ✡ Uva voava vorevira karepaoro
voeao oirao pie vovou irara sopaaro goru
piepaoro karesiepa riro goruvira oiso pu-
raoro, “Uvuipatai ra goruvira touta oirao
piepaoro. Uvare tutuu piepai ra koatavio
Pauto vo Saraaro-ia. Ari ita, vo osa voka
rovope vo raivao-ia oa-ia riroara vavatara
toupai.”
23 ✡ Oire uva oearovu lotupa irara iava
reereesisiva, oiso ra lotupa irarapa ira-
paoro vearovira voea tokipaive. Uva

✡ **14:11:** Ap 8:10, 28:6 ✡ **14:15:** Jen 1:1; Sam 146:6 ✡ **14:17:** Ro 1:20; Sam 65:10 ✡ **14:19:** 2 Ko 11:25; 2 Ti 3:11
✡ **14:22:** Ap 11:23, 13:43; Jo 16:33 ✡ **14:23:** Ta 1:5

aio kavuvira raga toupaoro Pautoa iare varirisiepa voeapa Turaro vo tokiaro sovara-ia voea tovooro, ro ira-ia rari-paaveira. Uva oisi-a eisi osa piepasiva voraro rutu vo uva lotu gururo rutu oisoa toupaive.

Vo Vorevira Karesiepa Antiok Iare Vo Siria Taere

24 Oire uva Pisidia sovara-ia vokapaoro aue-ia Pamfilia-ia pousi viropa.
25 Oa iava voa vo Pega vearo reo iava tavitavisiepa voeapa siposipooro oirara. Uva va isivaaro iava varasiepa aue iare Atelia.
26 ✡ Uva voava kare ovoisiepa selpa uvuo-ia Antiok iare, vo uruio-ia oa-ia oeavu aposel irara rovovira vaiterei tovo pie rovoiva Pauto vavaearo-ia kovosa. Oa iava opesioro voare karesiepa.
27 ✡ Oire vo osa voa pou virosiepa, oa iava lotupa irara rutu gurusiva voeapa varao iava tavitavisa oara oisoa pura-pareve Pauto vaiterei tapo. Vao iava tapo uvare vo raivao karureva ratau tou irarapa, oisore ra taraiave Jisas vaisiaro-ia. Ra va iava rera oirao pieive rera-ia rarioro.
28 Oire uva voa vo Antiok-ia riro kaekae-vira tousiva vo voea tapo voeao oirao pie vovou irara.

15

Lotuara Kaunsel Irara Ora Guruaepa Jerusalem-ia

1 ✡ Uva oeavu varaaepa Judia iava vore Antiok-ia voeao oea oiso voeaopa siposipopaiva oirao pie vovou irara oiso purapaoro, “Vosa visii viapau vo pitupitu sirova ututa Moses vaaro rakari verapa pitupitu, oa iava viapau uvuipatai ra vuri-ara oavisii iava virivarita utupaua.”
2 Oa iava Pol vaio ora Banabas voeare goruvira rutu oiso purasiepa, “Easi viapau oiso vao torevokopai.” Oa iava rirovira rutu ora takatoaepa kasipuvira ora re-ooro. Uva vao iava Pol vaio reesiiva ora oearovu vaiterei iare Jerusalem iare avasa vo reova vao-ia oa-ia ora reoaepa. Uva voare oearovu iare reipa irara ora aposel irara vava avaaepa, oiso ra va-ia ora reoave voea rutu.
3 Oire uva va iava voea rutu voeao-ia lo-tupa irara vaiterei sipoiva Jerusalem iare. Vo uruireo Finisia ora Sameria vuutaaro-ia pute rovooro voeao tavisiva oirao pie vovou irara oiso puraoro, “Vo raiva-ia Pauto ratau tou irara sopaaro porereva oiso-ia.” Oa iava rirovira rutu roruiva vo siposipo uvuoro oirao pie vovou irara.
4 Vo osa voa pousi viropa Jerusalem-ia, oa iava vaitereiva sekansa avaaepa reipa irara, ora aposel irara, ora voeao rutu lotupa irara. Oa iava voeapa siposiposiva varao iava oara oisoa purapareve Pauto vaiterei-ia.
5 Uva oearovu voearo oearoa oisoa Farisi vo siposiporoaro sirova oisoa utu-paave, oea toreaepa riro oirao pie vovou irarare oiso purasa, “Avoeao, tepa ora rakari verapaavere Moses vo taisiaro sirova utupaoro Reo Taisi.”
6 Uva va-a vao oa iava voeao reipa irara ora voeao aposel irara rutu ora guruaepa va-ia ora reosa.
7 Uva riro kaekaepa reoro rutu-a oara-ia ora reopaaepa vo aivaro-ia vao-ia oa puraiva. Oa iava Pita toreroepa oiso purasa, “Araoko irara oaa, tuariri Pauto ragai reesireva ratau tou irarapa Vearo Siposipo vatepasa, oisore ra oearovu rutu vo reo oirao piepaive.
8 Pautoa raga oirara rutu iava sopaura-ia taraiparoveira. Oa iava ora rera voeaaro vo rugorugooroaro oirao piepasa Tugoropato Uraurato rere pierevora voeaopa ratau tou irara, oiso osa piereva vigeipa voari.
9 ✡ Oiraopavira rutu. Viapau oiso Pauto vo vovouaro vigei iava oearoi veriverisi-paiveira. Viapau. Uvare vigei rutu areiivira rutu toupaiveira. Osa iava oearovu uvuipaai rera oirao piepaive. Oa iava Pauto uvuiparoi ra voea iava vuriara ve-rapareve.
10 Uva apeisi vovoupatai, ra Pauto akeaketa va-ia vao, oisore ra va-ia rera torevokota, ra va sirova utuave? Opitupitua vao rakari verapa oiso rutu toupaiveira osa aveke. Ari ita, vosa oirato

✡ **14:26:** Ap 11:19, 13:1, 3 ✡ **14:27:** Ap 15:4, 12; 1 Ko 16:9; 2 Ko 2:12; Kl 4:3 ✡ **15:1:** Ga 2:12, 5:2 ✡ **15:9:** Ap 10:28

oira-ia kae vovouro, ra viapau uvuiro oira kaesa vo rara vavatapao. Eisi osa oisoa toupaive voari igei aao iraraaropa tuariri, ora vigeipa vao-ia vo vokio. Eisi osa iava viapau uvuipavioveira ra oisi va sirova utupavio.

11 ✡ Ari ita, vao vigei vaaro oirao pie vovou oa oiso ragavira toupai, Akuku raga vatevatea oa vate ragareva Pauto. Ovatevatea raga iavirava Jisas Krais uvuiparoveira ra vuriara oavi verapareve vigei iava. Osa-a oiso osa pierevere rara voeaopa ratau tou irara."

12 Vao isivaaro iava voea rutu voeao vo uvuru-ia vao ora reopaaepa. Oea rutu ora tape pieaepa Pol vaio ora Banabas raga reoaro uru piepaoro, vosa voeapa siposipopasiva varao iava ravaa reesiro ora ravoto kovoro tapo. Varao oara oisoa purapareve Pauto vaiterei-ia voeapa voeao sopaipa irara ratau tou irara.

13 Oire uva siposipoa oaesi opesi piesiva, oa iava Jems toreroepa oiso purasa, "Araoko irara oaa, ragai uvuta.

14 Ari ita, Pita visiipa siposiporevoi roroiovira oiso osa iraroepa Pauto oearovu tauvapaoro voea ou rovosa voeao iava ratau tou irara, oisore ra vearovira rera sirova utupaave oiso rutu osa rera voeaaro.

15 Ari ita, vao rigatoa oaive voea profet irara oa oisi toupai osa Pita puraparoi vao-ia.

16 ✡ Vo uvare profet irara oiso va rigatoiva,

'Turaro oiso puraroepa, Vao isivaaro iava kareraverea, ra Devit vo kepaaro tore piea vorevira vao oa vurioro koveepa tuariri. Vo kepa vorevira vearo pieoro vo kepa tore pieaverea.

17 Auere ra voea rutu voeao ragaire taraiive ragai sirova utusa, voearei rutu voeareo ora oearovu rutu ratau tou irara, evoearei oearea reesiava oiso, Ragai voeareiaro oirara.

18 Eisi osa puraroepa Turaro ro ira vo taraio kareke piereva voari tuariri rutu.'

19 "Oire vao-ia ragai iava rugorugooa oiso toupai, Viapau uvuipaviei oiso ra voeao ratau tou irara vavagisi piepe vao-ia vigei Jiu-pa irara vaaro riro vavata reo goru. Uvare evoea iava sopaura oaive porepa virora Pautoa iare rera sirova utupasa.

20 Ari varao raga oara iava voea vatepere aue vai pasia vai oiso, Opeita varao koruou aioro aiopata, oara vatepaiveira oearovu tokarasi irarapa vara-ia vuivui purapaoro. Opeita ora visiiva otopata, oara kavu iraota. Opeita vo karero varuere kare aiopata okarea kopii piepataveira voea kaapaoro, vo rara viapau oiso revasiva puteive vo kare iava. Opeita revasiara aiopata.

21 ✡ Uva varao raga iava voea vatepai rara, uvare varao Tugoropa Reoro toupaiveira vao-ia Jiu vaaro-ia Reo Taisi. Oara vatepaiveira vieiara sovara-ia Sabat vokiro rutu-ia vo Jiu Reo Taisi Uvupa Keparo rutu-ia vova tuariri rutu."

Pasia Sipoiva Voeaopa Oirao Pie Vovou Irara Voeao Ratau Tou Irara

22 Oire va iava voea aposel irara, ora reipa irara, ora voearo rutu tapo lotupa irara, oea vaea vovou kataia raga puraiva ora guruoro aitereivu reesioro ora voea iava aue iare Pol vaio ora Banabas, oiso ra voea rutu avaave Antiok iare. Uva vaiterei vaisiaro-a vaitereo Judas Basabas ora Sailas, aiterea-ia oisoa vearo vaisi purapaive oirao pie vovou irara.

23 Uva vaiterei tapo vo pasio sipoiva oaia oiso purapaoro,

"Igei aposel irara ora riro irara tapo igoa visiiva oiso puraiei, Vearo voki rutu araoko irara oaio, visiigoa evoa toupataveira Antiok-ia, ora Siria-ia, ora Silisia-ia.

24 Ari ita, visii iava uvuiovora vo uvare oearovu voearo igei iava avaaera oiso visii tavitavisa. Uva visii vavagisi piepaivora oiso purapaoro, Uvuipatai ra Jiu vaaro sirova ututa Reo Taisi vo pitupituo-ia rakari verapa pitupitu. Ari ita, taraipatai oiso, Viapau rutu igei voea sipoiovora visii iare.

✡ **15:11:** Ro 3:24; Ef 2:5-8 ✡ **15:16:** Amo 9:11-12; Jer 12:15 ✡ **15:21:** Ap 13:15

25 Oa iava ora guruierao evaiterei
reesisa aue-ia katai vovou. Uva turaro
irara iava vaiterei uriosiei visii iare aue
sirova igei vatetoareiaro Banabas vaio ora
Pol.
26 ✡ Vaitereo-ia Pol vaio ora Banabas
aiterea ora tootooarei oaesi piresivora
vosa Turaro oaiopa kovopasivora ro Jisas
Krais.
27 Uva vaitereo sipoiovoi visiipa Ju-
das vaio ora Sailas, oiso ra ora vaiterei
gisipoaro iava visii tavitavisi vearovira
oiso osa evo rigato oa puraiovoi visiipa.
28 Uvare igei ora Tugoropato Uraurato
oiso auepaiei, Viapau oiso vearopai ra vao
riro vavata reo goru tovo ragapaio vo visii-
ia.
29 Ari ita, varao raga oara sirova utu
iraota oiso-ia, Opeita varao koruoupa
aioro aiopata oara vatepaiveira oearovu
tokarasi irarapa vara-ia vuivui purapaoro.
Opeita ora visiiva otopata, oara kavu
iraota. Opeita vo karero varuere kare
aiopata okarea kopii piepataveira voea
kaapaoro, vo rara viapau oiso revasiva
puteive vo kare iava. Opeita revasiara
aiopata. Oire uva oiso-ia ra visii rutu
vearovira ora visiiva tou iraopatavere, vo-
rara varao sirova ututa. Oire evavi raga ra
opesipe. Vearo voki rutu."
30 Uva tavitavipa resura oea sipoiva, oa
iava voare avaaepa evoa Antiok-ia. Oire
va iava voa vo resura voea voeao oirao pie
vovou irara guruiva voa vo rigato vatesa
voeapa.
31 Oa iava voea rutu vo rigato vieipaoro
rirovira rutu rorupaiva, uvare voea iava
sopaura oaive goru pieiva va-ia.
32 Uva Judas vaio ora Sailas profe-
tatoarei aiterea riro kaekaevira voeapa
siposiposiva voeao oirao pie vovou irara
voea vo rugooroaro goru pieoro.
33-34 ✡ Ovokirovu isivaaro iava oeavu
vaiterei sipo pieiva oiso puraoro, "Avasi
gavaurea sovara-ia toupasa." Uva vore-
vira voreaepa aposel irara iare.
35 Oa iava Pol vaio ora Banabas
tou rovosiva voa Antiok-ia vo voeapa
siposipopaoro aue iava Turaro vo re-
oroaro ora oearovu tapo riro irara.

Pol Vaio Ora Banabas Ora Sikasiepa

36 Oire uva ovokirovu isivaaro iava
Pol oiso puraroepa Banabas-re, "Vearopai
vosa kareve ora vegei araoko irara oaro
kekesa, voeao oea oiso toupaiveira vo-
raro uruiara-ia vo uvaroa voea siposipo
rovoveva aue iava Turaro vo reoroaro.
Oa iava uvuipaveiei ra taraive voeao-ia
oiso, Apesi ragavira toupai. Ra voea ita
tauvave."
37 ✡ Vo osa Banabas Jon-pa ruipa-
paroepa, rera raga Mak, oiso ra rera tapo
avasi voare.
38 ✡ Oire va iava Pol rerare oiso rugoru-
gooparoepa, Easi viapau uvuipaveiei ra
rera tapo avave. Uvare ita vegei kavureva
aue-ia Pamfilia-ia vo kovopa reasipaoro.
39 Oa iava ora aveavesiepa. Uva viapau
oiso katai vovou vai-ia toupasiva. Oa iava
ora tavarisiepa oiso, Banabas avaroepa
Saipras iare vaiterei ora Jon Mak selpa
uvuo-ia.
40 Ovusa Pol Sailas tapo avaroepa. Vo
ovusa voeao oirao pie vovou irara Pauto
vo tokiaro sovara-ia vaiterei tovoiva.
41 ✡ Uva avasiepa vo Siria taererei ora
Silisia-ia vuutaaro-ia lotupa kovo voraro
goru piepaoro.

16

Timoti Pol Vaio Tapo Avaroepa Ora Sailas

1 ✡ Oire voa pousi viropa vo Debi-ia
ora vo Listra-ia. Uva voa iravu oisoa
toupareve oirao pie vovouto rera vaisiaro,
Timoti. Uva aakova Jiu-pava ora oirao pie
vovouva tapo, vo ovusa aiteto-a Grik-pato.
2 Uva voeao oirao pie vovou irara oea
oisoa Listra-ia toupaive ora Aikoniam-ia
oea oisoa oiso purapaave rerare Timoti,
"Vearotoa rutu ro-ia."
3 ✡ Oire va iava Pol rera akereva oiso
ra rera tapo kovopareve vo voka-ia vao.
Ari ita, vo osa rovovira rera rakari vera
rovoreva, uvare riro irara Jiu-pa irara
oisoa voa toupaive. Uva oiso tapo taraia
ouiva uvare aiteto-a Grik-pato ira oisoa
rera-ia koruparo vapa eva rakari vera.
4 Oa iava avaaepa voea uruiara rutur-
oaro iare vao reo goru vatepaoro voeapa

✡ **15:26:** Ap 14:19; 1 Ko 15:30 ✡ **15:33-34:** 1 Ko 16:11 ✡ **15:37:** Ap 12:12 ✡ **15:38:** Ap 13:13 ✡ **15:41:** Ap 16:5 ✡ **16:1:** Ap 14:6; Ro 16:21; 2 Ti 1:2 ✡ **16:3:** Ga 2:3

voeao oirao pie vovou irara. Vo reoroia varao iava aue koruoupa aioropa, ora otopa pitupituropa, ora varao tapo revasipara aio arapa evo reo oa puraiva aposel irara Jerusalem-ia.

5 ✡ Oire vokiara rutu-ia lotupa kovo goru pieiva, vo osa voea rutu voeao vieiaro riroepa.

Vo Pol Masedonia-pato Kekereva Areo Uusi-ia

6 Uva vorarore vokaiva Frisia-ia ora Galesia-ia, vo osa Tugoropato Uraurato voeare korukoruroepa Esia Provins-ia siposipo arapa Turaro vo reoaro iava.

7 ✡ Uva va iava poua viropa vo Misia-ia uvuiaro rekasiaro-ia akeakevira avapaoro, oiso ra poua viro Bitinia-ia. Vo ovusa Tugoropato Uraurato goruvira rutu voeare oiso puraroepa, “Avoeao, opeita voare puteta Bitinia-ia koatasa.”

8 Oa iava voka ragapaoro aue Misia-ia vuutaaro iava varaaepa Troas iare.

9 ✡ Oire evoa-a uva areo uusi oureva Pol vokiaro oa-ia iravu oirato kekereva Masedonia-pato, ovusa variripaoro torepaoro keeraparoepa oiso purapaoro, “Vore uriou Masedonia-ia igei tauvasa.”

10 Vo areo uusi isivaaro iava vatatopopaaepa Masedonia iare avasa. Uva ragai Luk voea tapo avaraepa. Uva voavi raga oiso taraiiepa, Pauto igei sipopare rera vaaro vatesa Vearo Siposipo.

Lidia Sopaua Poreeva

11 Oa iava Troas iava avaiepa selpa uvuo-ia torevokovira Samotres iare avaoro. Oire voava ita utupa voki-ia aue iare avaiepa Niapolis.

12 ✡ Uva voava Filipai iare vao rovopa urui vovio Masedonia-ia sovara-ia. Vo uruio oa oisoa tokipareve gavman ro vova Rom-ia. Oa iava voa ovokirovu-ia toupaiova.

13 Uva Sabat voki-ia kosi viroiepa vore uuko ovi sirova oiso ragavira rugooro, Ari voa-a vo uva Jiu-pa irara variripa tapiaro toupaiveira. Uva voa uvuruoro airorovu riakora siposipoiova.

14 Oire uva iriavu riakova oira vaisiaro, Lidia vova Taiataira. Iria oisoa raove varoro raga sipopaeve vara-ia moni oupaoro, eira iria oisoa lotu purapao Pautoa iare. Oire Pol vo siposiporoaro uvueva. Uva Turaro oira sopaaro karureva. Oa iava rera vo reoroaro sirova utuopa.

15 ✡ Oire uva va iava baptaisa oueva ora voeao tapo oea oisoa oira vo kepaaroia toupaive. Oa iava igeire oiso puraopa igei akeoro, “E uvuipatai ra ragai tapo uvurusa uriota vo kepa oaa-ia, vo rara oiso ragai taraipata, Oirao pie vovouva oia.” Uva oisi raga oiso voreripavira igeire keerapaoro oiso purapaopa. Oa iava oira tapo avaiepa.

Pol Vaio Ora Sailas Tuukeiva Vo Filipaiia

16 ✡ Uva ovokivu-ia avaiepa varirisa. Uva voa iriavu igei tapo uvurusa urioopa kovopava. O-ia riakova riro reova varaoia oara utupaua karekepape. Uva vo reoroa oisoa purapaeve aue vo goruaroia tugara, osa oiso riroa monia oupaeve. Va oupaoro voeaopa vara vatepaeve oea oisoa oira tokipaive.

17 Uva oira igeire ora Pol oiso keerapaoro utupaopa, “Voeao Reitoa rutu Pauto kovopa iraraaro, oea oiso vigei tavipaiveira vao iava Pauto vaaro raiva oa-ia uvuiparoi ra vigei vorevira oupareve ora rera iare.”

18 Uva oisoa vokiara rutu-ia oisi raga piepaeve. Oire va iava Pol reasioro oirare ora poreroepa oiso purasa auere tugarato ro oira reraaro, “Jisas Krais vo goruaro iavirava vii tavipaa, ra oira arova kosiu viro.” Uva va iava kosi ovoiro viropa oira iava vo voki raga-ia.

19 Oa iava voeao oea oisoa oira tokipaive taraiaepa oiso, Easi kovoa oavi opesiei. Viapau oiso moni oupaviovere oira ruvaraia ita. Oire uva voava kasipuoro vaiterei sitaiva Pol vaio ora Banabas vaiterei ivuoro. Uva voava vo urui sovara-ia vuruvuru-ia vaitereiva avaaepa oira vasi irara iare voea tapo ora gurusa.

✡ **16:5:** Ap 15:41 ✡ **16:7:** Ro 8:9; Ga 4:6 ✡ **16:9:** Ap 9:10, 18:5, 20:1, 3, 27:2 ✡ **16:12:** Fl 1:1 ✡ **16:15:** Ap 11:14; Lu 24:29 ✡ **16:16:** Diu 18:11; 1 Sml 28:3, 7

20 Uva oa-ia oiso puraaepa, “Voeao
Jiu-pa irara oea vigei vo uruiaro vuri
piepaiveira.
21 Voea vo pitupituroaro-ia siposipopasi
pisavira rutu. Uva vigei vao-ia Rom-pa
irara viapau uvuipaviei ra va-ia vearo
vaisi purape.”
22 ✡ Uva va iava riro irara rutu ora uvu-
ruaepa vaitereo Pol vaio ora Sailas uposa.
Uva vo uvurua-ia ora voea iava voeao
turaro irara kuvupara oaive karikaripaiva
rirovira rutu kasipupaoro vaitereire. Oa
iava oiso puraaepa, “Vaiterei ragita.”
23 Oa iava vaiterei ragipaiva rirovira
rutu. Uva vao isivaaro iava tuukepa kepa
tokipato vateiva vaiterei oiso puraoro,
“Vearovira rutu vaiterei tokiparivere.”
24 Oire va uvuoro vaiterei peoreva
oisirire tuukepa kepa rutu sovara-ia. Uva
evoa-a uva vaiterei iava tasiara kaporeva
evao peroro-ia vaiterei tuukeoro.
25 ✡ Uva voki vuuta-ia Pol vaio ora Sailas
Pautoa-pa variripasiepa erapaoro rera-ia
vuurapa vaisi purapaoro. Vo osa oearovu
tuukepa irara vaiterei uru piepaiva.
26 Va purasivoiva, riroto ravurike
karekeroepa. Uva tuukepa kepa vituaro
rikerikeepa. Oa iava riro tuparo karu
piropa akukuvira. Ora kapo tuukero
tapo varao vova voea rutu tuukepa irara
kokotoaro iava rutu kovekoveepa oisi raga
akukuvira.
27 Oire oa iava ro ira oisoa tuukepa
kepa tokipareve eraoroepa riropa tuparo
vo karuparoaro kekesa. Va iava ora rerare
sigoa goro ragareva oiso ra ora uporo,
uvare oiso keaparoepa, Voea vai rutu
tuukepa irara toriivo.
28 Vo osa Pol rerare koruroepa oiso pu-
raoro, “Ae, opeita eva purapari ora vii-ia.
Easi igei rutu-a vao vo-ia.”
29 Va iava vuravu arereva, oa iava oira-
ia avapaoro ikauvira koataroepa. Oire
uva rirovira rikerikepaoro koveroepa
vaiterei kokotoaro-ia Pol vaio ora Sailas.
30 Voava vaiterei tapo kosiro viropa oiso
purapaoro, “Avoeao apeisi vai ragavira
uvuiparai ra vuriara oaa iava ora porera?”
31 ✡ Uva rerare oiso purasiepa, “Ro
Turaro Jisas Krais oirao pieri. Oa iava
vuriara oara iava uvuipau ra poreu viro,
visii rutu vao-ia ora voeao vii vo kepaaro-
ia tapo toupaiveira.”
32 Oire vao isivaaro iava voea rutupa
siposiposiva ora voeao oea oisoa rera vo
kepaaro-ia toupaive va iava vao Turaro vo
reoaro.
33 Vo vuuta raga-ia eva vo vokiaro ro ira
oisoa tuukepa kepa tokipareve vaitereipa
iava kapuara sisureva. Vao isivaaro iava
baptaisa oureva ora voea tapo oea tapo
oiso toupareve.
34 Oire uva vaiterei koata piereva rera
vo kepaaro-ia vaiterei aio vatesa voa. Uva
voa rirovira rutu rorupareva ora voeao
oea tapo oisoa toupareve, uvare oirao piea
ouiva.
35 Oire vokipaua voeao reipa irara oea
polis irara aruiva auere tuukepa kepa
tokipato tavisa, oiso ra vaiterei kosi
piereve.
36 Oa iava ro tuukepa kepa tokipato
vaitereire oiso puraroepa, “Avasi gavau-
rea sovara-ia toupasa.”
37 ✡ Ari oiso puraroepa Pol, “Akoea,
viapau oiso torevokovira vegei kort
rovoivorao. Oa iava vegei ragi ragaivo-
rao oearovu rutu osireiaro-ia. Vegei
toupaveaira vo Rom gavman sovara-ia.
Uva apeisi-a? Evoea uvuipaai ra oisi raga
ita vegei kosi pie ragaive ita vatauvira
voava vo tuukepa kepa-ia, eke? Uva voea
tavi iraopari, ra voea raga urioave vegei
kosi piesa voava vo-ia.”
38 Oire uva va iava voeao polis irara
reipa irara tavisa voreaepa. Uva voea-
a voeao oea rirovira rutu uririaepa,
uvare oiso ragavira taraiaepa Pol vaio-ia
ora Sailas, Eari Rom gavman vaitereiaro
vaitereo.
39 Uva evoea urioaepa vaiterei kosi
piesa. Oa iava vaitereire oiso puraaepa,
“Vei-ia vuria pura ragaio. Uva oiso
vovoupaiei ra vo kavuoro ava iraosi uvai
ragare.”
40 Va isivaaro iava tuukepa kepa iava
avasiepa Lidia vo kepaaro iare. Uva voa-
a evoa uva oearovu riro oirao pie vovou

✡ **16:22:** 2 Ko 11:23, 25 ✡ **16:25:** Ef 5:19 ✡ **16:31:** Jo 3:16, 36, 6:47 ✡ **16:37:** Ap 22:25-27

irara kekesiva. Oa iava voea vovouaro goru piesiva voa. Vao isivaaro rutu iava voa rutu vo kavuoro avasiepa.

17

Tesalonaika Vata Pol Vaiore Ora Sailas Rirovira Kasipuaepa

1 ✡ Uva Pol vaio ora Sailas vo uruireo-ia vokapaoro avasiepa Amfipolis uruia ora Apolonia. Uva voava aue-ia pousi viropa Tesalonaika urui uva oisoa Jiu vo kepaaro Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog toupaive.

2 Uva ora rera vo pitupituaro raga sirova utuoro vo kepa-ia koataroepa. Uva voa vo peva-ia Sabat vokiro Tugoropa Rigato voeapa karukarureva Pol

3 ✡ vo reo aviavi piesa Jisas vo siitokaaro iava, ora vao iava tapo osa vorevira toreroepa kopii tapi iava. Oa iava Jisas oirao piereva voeapa oiso puraoro, “Ari ita, Pauto reraaro Ropoto rutu Jisas.”

4 Uva oearovu rera vo reoaro oirao pieiva va uvuoro. Oa iava oiso vovouaepa ra vaiterei tapo ora takuvuave. Ora oearovu Grik iava riro irara oea oisoa Pautoa-pa lotu purapai, ora airorovu oira vasi riako.

5 Ari ita, oearovu voea raga iava Jiu-pa irara oea viapau oiso vaiterei vo reoaro uvuiva va oirao piesa. Evoea-a oea oisoa vaiterei vo kovoaro riiriipaive. Uva voea riro pokapoka irara oea ouiva oearovu tapo ora takuvusa aue Jiu, oiso ra voea rutu Pol vaio tapo ora upoave. Oa iava voea rutu avaaepa Jeson vo kepaaro-ia Pol vaiore taraasa voa. Uvare oiso ruipapaaepa ra oirara rutu osireiaro-ia vaiterei karekeive.

6 Oire uva vaitereire vura ragaoro Jeson ouiva ora oearovu tapo voearo oirao pie vovou irara. Uva voea rutuva avaaepa voea ivuoro voeao iare oea oisoa vo uruiia turaropaave. Oa iava voeare oiso puraaepa, “Avoeao vaitereo Pol vaio ora Sailas aiterea oirara rutu vavagisi piepasiveira uvarovu rutu. Uva oisi-a oiso osa piesa vore ita uriosiei

7 ✡ aue iare Jeson taveteoro. Aiterea-a vaitereo Sisa vaaro reo goru pute iraopasiveira oiso purapaoro, Iravu epao king. Rera vaisiaro, Jisas.”

8 Oa iava oirara rutu ora turaro irara oea oisoa vo uruio-ia toupaive oea vo reo vao uvuoro ora sitaaepa rirovira rutu rugorugooro.

9 Oa iava Jeson ruvara-ia moni ouaepa ora oearovu voeao riro oirao pie vovou irara oiso-ia, Vosa viapau vuria vai purasivori, oire vo vori vao voeapa Jeson vase vore pieive. Oisi-a eisi osa vaiterei pieivoiva, vaiterei iava vaseiva. Oa iava avasiepa.

Pol Vaio Ora Sailas Kovosiva Beria-ia

10 Uva vo rupa raga-ia Pol vaio ora Sailas sipo pieiva voeao oirao pie vovou irara aue iare Beria. Uva voare avasiepa. Oa iava Jiu vo kepaaro-ia Sinagog koatasiepa voeapa siposipo rovosa voa.

11 ✡ Voeao oea oisoa vo Beria-ia toupaive oea viapau oiso oisoa toupaive osa voeao Tesalonaika-pa irara, oea vaaruu vovouvira rutu oisoa toupaive auepa vo siposiporo uvu arapa. Ari voeao Beria vata vo rugorugooroaro karu viropa, ovusa voeapa siposipopasiva. Uva va-a vao oa vituaro-ia oisoa vearovira Tugoropa Rigato taraapaive voea voeao Beria vo osa Pol voeapa siposipopareve vaore, oiso ra rera vo siposiporoaro uvupaoro vearovira vara uvuipaive, vosa va rutu sirova torevokopape Pol vo siposiporoaro.

12 Oa iava riro irara rutu Jisas oirao pieiva oiso-ia, airorovu-a oira vasi riakoro Grik iava, ora oearovu rutu oirara.

13 Vo ovusa oearovu Jiu-pa irara voeao oisoa vo toupaive Tesalonaika-ia oea va iava uvuiva vao oa purapasiva Pol vaio oirara-ia voeao Beria-ia Pauto vo reoaro vatepaoro. Oa iava voare avaaepa voea piururuosa voea kasipu pieoro.

14-15 ✡ Oa iava oearovu oirao pie vovou irara Pol sipo pieiva uvavu avakava-ia. Uva voava Beria-ia Pol tapo avaaepa oearovu aue arova Timoti vaio ora Sailas Atens iare. Oire uva voa touoro vaitereire vorevira voea kokareva oiso, “Ragai iare

✡ **17:1:** Ap 27:2 ✡ **17:3:** Lu 24:26, 46 ✡ **17:7:** Lu 23:2; Jo 19:12 ✡ **17:11:** Ais 34:16; Lu 16:29; Jo 5:39 ✡ **17:14-15:** Ap 15:3 ✡ **17:16:** 2 Pi 2:8

ikauvira Timoti vaio ora Sailas arusa karepatai. Ra ragai tapo tousa utusi vo-ia.”

Vo Toupai Pol Iava Vo Osa Atens-ia Toureva

16 ✡ Vosa vaiterei ateate piepaoro Atens-ia Pol rirovira rutu rugorugoo iraoparoepa voeaore oea oisoa sopaura oaive tovopaive aue-ia tokarasiara oaive, voea rutu voeao vo urui rutu sovara-ia tou irara.
17 Oa iava avaroepa oavu iare Sinagog Jiu vaaro voa oearovu tapo Jiu-pa irara ora reoreosa ora oearovu oearoa oisoa Pautoa-pa lotupaave. Uva vokiara rutu-ia tapo aivaropa tapi oisoa voea tapo ora reopasa avaparo.
18 ✡ Ari ita, oearovu voearo riro tarai irara oea tapo oisoa Pol tapo uvurupaave oiso-ia, Epikurian-pa irara voeao, ora Stoik-pa irara. Uva oisi voearei rutupa siposiporeva Jisas iava ora rera vo torearo iava tapo. Vo osa rera vo reoroaro pukopaoro oiso puraaepa rerare, “O ita. Koovooto eera ira riroara rutu reoara purapare.” Vo ovusa oearovu oiso puraaepa, “Eera vigei siposipopare oearovu raga iava pisa irara pau irara.”
19 Oa isivaaro iava vao rerava Pol avaaepa aivaroa iare aue kukuearo-ia Ariopagas Pukui. Voa uva oisoa oaravu rutu lotuara rovirieipasa ora gurupaave. Oa iava voa rerare oiso puraaepa, “Vearopai vosa igei taviri oraivai raga iava vao-ia osa ragavira vii vo reoroaro toupaiveira.
20 Uvare pisa reoro rutu purapariveira. Eva-a oa iava oiso ruipapaiei ra vara porearo iava vearovira rutu taraiio.”
21 Uva voearo Atens iava ora oearovu tapo aapaapau irara oea rutu oisoa reo uvu ruipapaave orekerovu iava varao airepara, oara iava tavitavipaave oearovu.
22 Uva va iava Pol toreroepa voea rutu osireiaro-ia voa vo Ariopagas Pukui-ia oiso purasa voeare, “Visii vao-ia Atens-pa irara. Uvuiparai visii kekea vo ovusa avivikepata rirovira rutu oearovupa pau irara.
23 Ari ita, vo osa oisoa vokapaa, uva riroara rutu eravaoara oisoa kekepaoro viripaa voraro rutu visii vo uruiaro sovara-ia. Uva oavu-ia vo rigato epao oa oiso oisoa toupaive oiso-ia, Vao-a vao eravaoa ropa pauto ira-ia viapau taraipaviei. Uva rera-a ro pauto irapa oisoa lotupata vo rera-ia tarai asavira, ira iava oiso ruipaparai ra visii tavitavia.
24 ✡ Ro-ia Pauto ira vo rasio rutu purareva ora orekerovu rutu varao oara rera sirova toupaiveira. Aue iava uvare rera reitoa rutu ora rovopatoa rutu vo vuvuiua-ia ora vo rasitoa-ia. Ari ita, viapau oiso vo toupareveira lotupa keparo-ia oara purapapeira vo ora vigei vavaearo-ia.
25 ✡ Ora oiso tapo vo osa oearovu viapau uvuipaai ra oaravu avu vai rerapa vatepaive vo osa rerapa kovopaive. Eake iava? Uvare vara rutu-a vatepareveira oiso-ia, tootooa vao, ora vovoua, ora orekerovu rutu varao oara-ia vatevatea purapareveira oirara rutupa vo rasio rutu-ia. Uvare vaea kaevira raga toupapeira.
26 ✡ Ari ita, oirara rutu purareva kataito raga iava ro-ia rovopato. Ira raga iava voea rutu rigareva voraro ruture vo rasio rutu-ia. Uva rera raga Pauto vo vokio reesireva oa-ia karekeaverea, ora vo vokio oa-ia voea rutu opesiaverea, ora vo tapo uva toupaiverea taru.
27 Uva vara rutu-a varao ora rera ragare taraapasa oara purareva. Uva vai pasi uvuipaai ra rera vai kekepaive Pauto vo ora vara raga iava. Ari ita, oiraopavira rutu viapau oiso tauaivira vigeipa toupareveira Pauto.
28 Uvare Pauto raga iavirava tootoopaviei, ora rera raga iavirava vokapai, ora auero rutu purapai rera raga iavirava. Oiso osa iravu visii iava riro taraito rigatoa purareva oiso, Vigei rutu-a Pauto ovii iraraaro.
29 O ita, oiraopavira vigei-a Pauto ovii iraraaro. Uva viapau rutu uvuipaviei ra oiso rugorugoopavio oiso puraoro, Easi oirara raga Pauto puraiva oiso osa tokarasi aue-ia gol ora silva ora avekea vo oirara raga vo rugorugooaro sirova utupaoro.

✡ **17:18:** 1 Ko 4:10; Ap 4:2 ✡ **17:24:** Ais 42:5 ✡ **17:25:** Sam 50:10-12 ✡ **17:26:** Mal 2:10; Diu 32:8

30 Ari ita, Pauto ira oisoa oirara rutu
vura ragapareve voari tuariri rutu vo
ovusa vaaruu vovouvira toupaive voea vo
pitupituroaropa voea roviriei arapa. Uva
vo vokio goruvira rutu oirara ruture oiso
puraparoi, Visii rutu vuriara oavisii iava
poreta viro.
31 Eake iava? Uvare ovokivu reesireva
vao oa-ia oirara rutu taru rovirieireverea
vo rasio rutu-ia kataitoa raga uvuiarova
Jisas. Eera ira-ia vo reesi oiraopavira
purareva rera vorevira kopiia iava tore
pieoro," eisi osa puraroepa Pol.
32 Ari ita, vo osa vo reo uvuoro rera tore-
aro iava Jisas rirovira ora agesi pieaepa
vo va-ia vakuvakupaoro. Ovusa oearovu
voea raga iava oiso purapaaepa, "O ita,
igei oiso ruipapaiei ra vii vo siposipoaro
uvuio ita va iava eva."
33 Oa iava voea arova ora vaseroepa Pol
vorepaoro.
34 Vo osa oearovivu rera sirova ora
tavosiaepa oiso-ia, Daionisas ro Kaunselto
vova Ariopagas Kort, ora o-ia riakova
Damaris, ora oearovu tapo.

18

Pol Vo Kovoaro Iava Korin-ia

1 Va isivaaro iava Pol avaroepa Korin
iare vova Atens-ia.
2 Uva voa aivaroreva iravu tapo rera
vaisiaro, Akwila ira kavauroepa Pontas
urui-ia. Ira airevi raga urioroepa vatuava
oaro tapo aue iava Itali-ia. Aue vituaro
iava uvare iravu king ira reo goru-ia oiso
puraroepa, Voea rutu Jiu-pa irara vo kavu
iraoivere Rom-ia. Uva rera vaisiaro ro-ia,
Klodias Sisa.
3 ✡ Oire uva Pol vaiterei tapo toupaoro
kovoreva, uvare vaiterei vo kovoaro oiso
rutu oisoa toupaive osa Pol vo kovoaro
aue purapaoro varo keparo.
4 Uva oisoa vokiara rutu-ia vo Sabat
vokiro-ia vo Jiu vaaro-ia Reo Taisi Uvupa
Kepa Sinagog toupareve Pol vo voea
varaaro rugorugooara akeakepaoro, oiso
ra porea viro Jiu-pa irara ora oearovu
voea raga iava Grik-pa irara.
5 Oire vo osa Sailas vaio ora Timoti
kare ovoisiepa aue iava Masedonia-ia,
ovusa vaiterei isivaaro iava oisoa Pol voea
siposipopareve vokiara rutu-ia rera iava
Ropoto Jisas Pauto reraaro rera oirao
piepaoro voeapa.
6 ✡ Vo ovusa aue Jiu-pa irara
rirovira rutu kaureopaave rerava rera
reroaropaoro. Uva vo kaureo uvuoro
Pol voea ruvara-ia kuvupatoaaro iava
poupou tovetoveroepa oiso puraoro
voeare, "Eagara, visii vaaro eva vuri
reo kaureoa. Ari ita, vosa visii vao-ia
riroirovira raga toupata vapa vao, uva
viapau ragai vo vuriaro-a. Visii raga
vaaro. Ari ragai evapa viapau. Ragoa
kosiparavi ratau tou irara iare."
7 Uva Sinagog iava kosiro viropa Pol
avasa iravu vo kepaaro iare. Rera
vaisiaro ro-ia, Tisias Jastas ira ro Pautoa-
pa oisoa lotuparo. Uva rera vo kepaaro
aue vatuaro-ia oisoa toupaive Sinagog Jiu
vaaro.
8 Uva iravu Krispas ira oisoa Sinagog-
ia reiparo, ira oisoa Turaro Jisas oirao
piepareve ora voeao oea tapo oisoa tou-
pareve rera vo kepaaro-ia. Ora oearovu
rutu tapo Korin iava oearoa rutu oirao pie
vovou rutu ouiva Pol vo reoaro uvuoro.
Oa iava voea rutu baptaisaepa.

9 Uva orupavu-ia vokiaro aue Turaro
areo uusi-ia oiso puraroepa Pol-re,
*"Opeita uriripaoro ora vii iava gisipo kapu
piepari. Ari reo oara kosi piepari.*
10 Uvare vii tapo toupaaveira. Uva via-
pau irai uvuiparoi ra vuria vai purareve
vii-ia. Ari ita, riro irara rutu oirara
oaa vo uruio sovara-ia karekeavere, Ragai
voeaaro rutu."
11 Oire uva voa Pol katai iva-ia toureva
ora kuro iva tapo, vo osa Pauto vo reoaro
iava voea siposipopareva.

12 Oire vo osa voa iravu ro-ia Galio
ira airepavira rovoparoepa gavmanpaoro
voa Grik-ia. Vo ovusa voea rutu Jiu oiso
ruipapaaepa ra upoa purai aue-ia Pol. Oa
iava rerava avaaepa aue iare kort oiso
rera iava tavisa,
13 "Ro-ia ira vigei vaaro Reo Taisi
putepareveira oraivarovu purapaoro
Pautoa-pa lotupasa."

✡ **18:3:** Ap 20:34; 1 Ko 4:12 ✡ **18:6:** Ap 13:45, 51; 2 Sml 1:16; Esi 18:13 ✡ **18:14:** Ap 23:29

14 ✡ Oire vo osa Pol voea vo reoroaro puko rovopareva, ovusa Galio ora poreroepa Jiu-pa irarare oiso purasa, “Vosa rera-ia taraipata oiso, Oearovu uporeva oirara, ora riro kaviruto, ora oaravu rutu tapo vuriara oisoa purapareve, eva-a oa iava uvuiparai ra visii Jiu uvua va-ia.
15 Ari vosa visii raga vaaro Reo Taisi, ora varao vaisiara, ora oreorovu rutu, uva visii raga uvuipatai ra vara torevoko ragata rera tapo. Oa iava viapau uvuiparai ra vara puraa.”
16 Osa iava voea kosi piereva voava vo kortupa tapi.
17 Uva vao oa isivaaro iava voeao Grikpa irara aue Sostenis ouiva, ro ira oisoa Jiu vo kepaaro-ia Sinagog reiparo. Oa iava rera ragiiva vo kortupa kepa rataoaro riaaro-ia. Uva viapau va-ia eva oa puraiva rera-ia, Galio oavu avu vai purareva voea-ia.

Pol Antiok Iare Voreroepa Vo Siria Taere-ia

18 ✡ Uva-a voa vo Pol riro kaekae visivi toutou piereva. Oa iava voava ora vaseroepa voeao ruvara iava oirao pie vovou irara. Oa iava avaroepa selpa uvuo-ia aue iare Siria. Uva vaitereo-ia Akwila avukarei ora Prisila aiterea rera tapo avasiepa. Oire uva-a voa vo uvare avaroepa uva rera iava orui siiva rera vaaro reo ovoi reesioro, vao oa purareva voa Jiu-pa irara vo pitupituaro.
19 Oire uva voava pouro viropa Efesas-ia. Uva voa vaitereo arova avaroepa Akwila avukarei ora Prisila rera raga Jiu vo kepaaro iare Sinagog voea rutupa voa siposiposa voea vo rugorugooaro tavariosa.
20 Uva rera ake ragapaiva oiso ra voea ruvara-ia tou rovoreve, ovusa voeare oiso puraroepa, “Easi viapau uvuiparai ra vo toua.
21 ✡ Uvare oiso vovouparai ra ikauvira raga avara Jerusalem iare.” Oire uva oiso voea tavireva, “Ari ita, vosa Pautoa raga uvuipa ragai vorevira kare piereve visii iare pasi.” Oa iava voava Efesas-ia ora vaseroepa va-ia selpa uvuoa.
22 Uva voava avakava sirova o-ia pouro viropa vo Sisaria-ia. Oire voava taru avaroepa Jerusalem iare lotuara rutuva vearo vaisi purasa. Uva oisi-a eisi osa pierevoiva, Antiok iare vararoepa.

Apolos Siposipopareva Vo Efesas-ia

23 Pol riro kaekae visivi toureva vo Antiok-ia. Uva va isivaaro iava avaroepa vokapaoro ouruirovu iare vo rasio-ia vo Galesia ora Frisia-ia. Uva oirao pie vovou irara sopaaro goru piepaoro vokapareva.
24 ✡ Uva iravu Jiu-pato aue iava Aleksandria rera vaisiaro, Apolos. Riro vearo reo puratoa rutu, ora vao-ia tapo oisoa vearovira rutu rirovira taraiparo aue Tugoropa Vuku. Ira urioroepa Efesas iare.
25 ✡ Uva rera-a ro-ia ira oisoa taraiparo vo Turaro vaaro-ia raiva. Oa iava oisoa kasivarivira rutu torevokovira siposipopareve aue iava ro Turaro Jisas. Uva Jon vo baptaisaro raga-a oa-ia oisoa taraiparo.
26 Oa iava Jiu vo kepaaro-ia Sinagog siposipo rovoroepa goruvira. Uva Prisila vaio ora Akwila rera uvusivoiva, rera ousiva rera vearovira siposiposa rera tarai pieoro aue-ia Pauto vo raivaaro, uvare oaravivu vuri visivi rera vaaro-ia uvusiva.
27 Oire uva ro-ia Apolos ira oiso ruipaparoepa ra avaro Grik iare. Oa iava oearovu oirao pie vovou irara rera tauvaiva oavu-ia rigatoa rerapa raiva karusa va-ia. Oire vosa pouro viropa voa Grikia, oa iava voa toupaoro voeao oearovu oirao pie vovou irara rutu rirovira tauvapaoro toupareva voa. Voeao oea Pauto vo kavikoaro sovara-ia Jisas oirao pieiva rutu.
28 Oa iava rera vaaro-ia goru reo rutu Jiu vo reoroaro putepareva vo oavu-ia ora reoa. Uva Pauto reraaro ro Ropoto oirao piereva rutu aue-ia Tugoropa Vuku.

19

Pol Efesas-ia Toupareva

1 Uva vo osa Apolos Korin-ia toupareva, ovusa Pol oiso ragavira vokaoro vo pukuiro-ia urioroepa aue-ia pou virosa

✡ **18:18:** Nam 6:18; Ap 21:24; Ro 16:1 ✡ **18:21:** 1 Ko 4:19 ✡ **18:24:** Ap 19:1; 1 Ko 1:12, 3:5-6, 4:6; Ta 3:13 ✡ **18:25:** Ro 12:11; Ap 19:3-4

Efesas. Uva voa oearovu kekereva disaipel irara.
2 Uva voea akereva oiso, “E Tugoropato Uraurato outavorao vo oirao piea rovoaro isivaaro-ia?” Uva va iava oiso rerapa taeaaepa, “E uvare igei taraipaiei rera-ia ro Tugoropato Uraurato?”
3 Oire va iava voeare oiso puraroepa, “Ari eakere vao baptaisa-a oa outavorao?” Oa iava oiso puraaepa, “E aa vao-a? Ari vo baptaiso iava Jon oiso siposiporevora.”
4 ✡ Uva Pol oiso puraroepa voeare, “O ita, Jon ita obaptaisa vaterevora visii reesioro visiigoa poreta virora vuriara oavisii iava Pautoa iare. Oire ita, tepa Jisas tapo oirao pieta ro ira iava oiso puraroera Jon, Ro ira ragai sirova uturovere utupaua.
5 Oa uvuoro baptaisaepa ora reesioro, ra rera vaisiaro-ia Jisas Krais toupaiva.
6 ✡ Osa iava Pol ora rera vavaearo tovoreva voea-ia. Oa iava voea iare Tugoropato Uraurato rerereva. Oa-a eva oa iava osasarovu rutu aue reoara puraiva Tugoropato Uraurato goruaro-ia, ora varao tapo reo ravaaro.
7 Uva voea uvuiaro rutu-a voeao katai tau erao (12).
8 Oire uva oisoa Pol avaparo Jiu vaaro iare Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog voea siposipopasa uriri asavira rutu vo peva sovara-ia kekira. Uva oisoa voea rugooaro akeakepareve, oisore ra oiso pieve osa rera vo rugorugooaro Pauto vaaro iare Sara.
9 ✡ Ari vo osa oearovu viapau oisoa rera reoaro uvupaive. Uva vao vituaro iava Turaro Krais vo raivaarova oisoa kaureopaave oira uvururo osireiaro-ia, uvare viapau oirao pie vovou vai oaive. Va iava voea tapo disaipel avaroepa oavu iare skulpa kepa aue vaaro Tiranas. Uva voa vokiara rutu-ia voea oisoa siposipopareve.
10 Uva vo pitupitu-a vao oa purareva erao ivarei sovara-ia. Oa iava oirara rutu vo Esia Provins sovara-ia tou irara Turaro vo reoaro uvuiva, voea rutu voeao Jiu-pa irara ora Grik-pa irara.

Siva Ovii Iraraaro Iava

11 Uva voa vo tou-ia Pauto Pol-pa gorua vatereva. Oa iava voa pisipisa kovoro ravoto kovoro rutu purareva.
12 Oire voa varao purareva osasararovu rutu iava varo tokotokoro voea vararo vara-ia gavipasa. Uva vara-a evara oara oisoa oupaoro avapaave vo voearo-ia upiapa irara vara tovopasa. Ra vara raga iava porete ovoipaave. Ora aue tapo tugara karero kosi piepaive vo vara raga-ia varao varo tokotokoro.
13 ✡ Oire oearovu tariri irara Jiu oea vo kovoaro-a vao-ia pisa kovo tugara kosi piepa kovo oirara iava. Uva urioaepa vo kovo purasa akeakevira Jisas vaisiaro sovara-ia oiso puraoro, “Visii vao-ia tugara kosi viro iraota, uvare vao-a oa puraio Jisas vaisiaro sovara-ia, ro ira iava Pol siposipopareveira.”
14 Uva voea voeao-ia erao vatara aue Siva ro Rovopato Pristo Jiu reraaro. Ira ovii iraraaro oea vo kovo puraiva.
15 Oire uva ro oirato rera iava tugarato oiso voea tavireva, “O ita, ira eveipaa eera Jisas vaiterei ora Pol. Ari irou irara visii?”
16 Vao isivaaro iava voea rutu-ia ora vikiroepa rera ro ira-ia oisoa tugara toupaive. Oa iava voea upopaoro virireva. Uva va iava kasikasioro toriiva gapuvira raga rirovira rutu ora voea iava varaura oaive kapua pieoro.
17 ✡ Uva vo siposipo rera iava ikauvira rutu voraro rutu avaepa Efesas sovara-ia aue iare Jiu-pa irararei ora Grik. Uva riroa rutu uriria ouiva. Oa iava Turaro Jisas vaisiaro riro pieiva.
18 Oire uva oearovu voearo oirao pie vovou irara oea urioaepa voea iare voeapa kosi pievira tavitavisa, oisore ra vuriara oaive kavuive varao oara oisoa purapaive voviri tuariri.
19 Uva oearovu voea iava oearoa oisoa kuuvu kovoro purapaive, ora voea varaaro kuuvu kovoro purapa vukuro ouiva vara kasisa voea rutu osireiaro-ia. Uva vara rutu voriaro uvuiaro-a oiso toupai, Riroara rutu silva moniro (K50,000).
20 Uva oiso rutu goruvira Pauto vo reoaro touva voa. Uva viapau oavu avu

✡ **19:4:** Mt 3:11; Ap 13:24-25 ✡ **19:6:** Ap 6:6, 8:17, 2:4, 10:46 ✡ **19:9:** 2 Ti 1:15; Ap 9:2 ✡ **19:13:** Mt 12:27; Mk 9:38; Lu 9:49 ✡ **19:17:** Ap 2:43, 5:5, 11

vai uvuipaepa oiso ra va puteve vo osa goruvira rutu kovaepa.

Vo Efesas Vata Kasipuaepa Pol-re

21 Uva varao isivaaro iava Pol goru rugorugoo oureva, oiso ra vorarore avaro Masedonia-ia ora Grik-ia. Oire vo osa vorarore avaro uvaroava, uvuiparoi ra Jerusalem-ia pouro viro. Va iava oiso puraroepa, "O ita. Tepa ra Rom-ia kekeavere."

22 Vaitereo aiterea oisoa rera tauvapasi ira piereva Timoti vaio ora Irastas Masedonia iare. Vo osa oiso aueparoepa ra tou pie rovoreve voa vo-ia Esia Provins-ia.

23 Oire uva vo vokia-a vao oa-ia riroa upoa karekeepa vao-ia Turaro Krais vaaro raiva vo-ia Efesas-ia.

24 ✡ Iravu rera vaisiaro, Demitrias ira oisoa kovopa irara oaro tapo oaravu garepa keparovi lotupa keparo purapareve aue-ia silva. O vo keparoaro riakova pauva iria vaisiaro, Atemis. Ora oearovu tapo tokarasi irara oea tapo oisoa purapareve vara raga-ia silva. Oara rutu-ia oisoa riroa rutu voria oupareve ora oirara oaro tapo.

25 Oire uva ovokivu-ia ora rera voeaaro gurureva kovopa irara, ora oearovu tapo voearo oearoa areiivira raga oisoa oisi kovopaive tokarasi purapaoro. Oa iava voea ruture oiso puraroepa, "Avoeao, taraipatai vao-ia kovoa oa raga-ia monia oupapeira.

26 ✡ Visii uvuipatai ra vurata ora uvuta varao-ia oara purapare Pol oiso purapaoro, Voeao-ia pau irara tokarasi irara oea purapai ora voea vavaearo iava, viapau oiso oiraopa irara. Ira-a ro-ia Pol ira voeao rutu vovouaro soporerevora Efesas ora uvarovu rutu voraro Esia Provins-ia.

27 Uva vao-ia oa iava pasi vao vigei vaaro kovoa oavi opesipere, ora varao tapo voriara oavi. Ari ita, uva viapau oiso vara raga varao-ia, ari pasi vao tapoa osa vai pasi viapau oiso oearoi varaopa lotupa keparo Atemis varaaro avivikepaavere. Oa vai iava vo keparo varao tou ragapaivere pasi. Ora oira tapo o-ia Atemis vaisiaro rereevere iriapa oirara rutu lotu purapaaveira vo-ia Esia-ia ora voraro rutu vo rasio-ia."

28 Uva vo reoro uvuoro rirovira rutu raga pieiva kasipuoro. Oa iava voea rutu oiso puraaepa, "O-ia rirova rutu Atemis, vigei oiraaro vo-ia Efesas-ia."

29 Oire va iava oearovu tapo rovoaepa vo ora guruoro. Uva ora voea-ia vavagisiaepa. Viapau oiso ragavira taraipaaepa, Eake gurukoa vao, ora oiso apeisi ragavira piepaio. Osa iava voea rutu ikauvira urioaepa ora kiusa vo ora reopa uvuru sovara-ia, vo ovusa vaitereo ivupaiva Gaias vaio ora Aristakas vaitereo Masedonia Provins iava, aiterea tapo oisoa vokapareve Pol.

30 Oire Pol oiso ruipaparoepa ra rera tapo koataro vo uvuru-ia, ovusa disaipel irara rerare koruaepa.

31 Uva oearovu tapo gavmanpa irara vova Esia-ia oea rerare Pol korukoruoro rerapa rigatoaepa rera vate iraraaro oiso, "Opeita koatapauvere voea sovara-ia."

32 Orekerovu rutu voeare vo uvuru-ia vavagisiepa. Oa iava oiso vaivaisipaiva oearovu osivu ragavira reoreopaave, osa oearovu osivu ragavira purapaave ita. Uva viapau oiso ora voea-ia taraipaaepa oiso, Apeisi ragavira oiso osa piepai.

33 Uva oearovu Jiu-pa irara voea iava oea ro Aleksanda kekeiva. Oa iava rera peopeopaiva ira pievira ora voeapa. Vo ovusa oiso vovou ragaroepa ra voea tapetapereve ora rera vavaearo-ia, oiso ra ora reoreoave. Ra voea eakaive Jiu-pa irara.

34 Vo osa vo uvuru rutu vao-ia rera eveipaoro oiso purapaaepa, "Akoea. Rera ita eera Jiu-pato." Oire va iava voea rutu rerava rirovira raga pieiva aue-ia erao vuuta oiso puraoro, "O-ia rirova oavi rutu Atemis vo Efesas-ia. O-ia rirova oavi rutu Atemis vo Efesas-ia."

35 Oa iava iravu kuskus voea tapetape ovoireva oiso puraoro, "Visii rutu vao-ia Efesas-pa irara. Iroutoa vai viapau visii iava taraiparoveira vao-ia osa vigei rutu lotupa kepa tokipapeira Atemis vaaro, ora aue tapo aveke o tugoropava iria koveopa vuvuiua iava?

✡ **19:24:** Ap 16:16, 19 ✡ **19:26:** Sam 115:4; Ais 44:10-20

36 Vosa va-ia vao taraipata, oire ora tape
pieta. Opeita oavu avu vai purapata. Eake
iava? Uvare viapau oavu avu vai rutu
uvuipai vao putesa.
37 ✡ Easi visii voeao ou pietavoi vore.
Uva viapau oiso oaravu avu vai kaviruivoi
vo o vo kepaaro-ia lotupa kepa. Ora
viapau oiso oira vaisiaro vara pieivo.
38 Vosa Demitrias ora voeao tokarasi
purapa irara oiso ruipaparo ra voeao
oirara kortuive, oire uva torevoko raiva
toupaivoi va purasa, vo osa reo rovirieipa
irara va puraive, aue iava vo osa gavman
vaaro reo goru sirova utuave.
39 Vosa oreoroi va sovara-ia touve, oire
uva vearopai ra va torevokota Kaunselpa
aivaro sovara-ia.
40 Ari ita, uvuipaviei pasi ra va-ia vao
vuria vai oupe vo Rom gavmanaro-ia,
uvare vigei rutu tokipareveira. Eake iava?
Uvare viapau oiso uvuipaviei ra va vao
vuria aviavi piepe voeapa."
41 Oreo-a vao oa isivaaro iava voea rutu
kosi piereva kuskus.

20

Pol Masedonia Provins Iare avaroepa Ora Grik-ia

1 ✡ Oire uva va vao isivaaro iava Pol
keeraroepa voea ruture disaipel auere
voea tapo sekansa. Oa iava voea vovouaro
goru piereva vo voeapa vearo reoro vate-
oro. Uva vao iava avaroepa Pol Masedonia
iare.
2 Oa iava voraro rutu vokareva vo
taerero rutu-ia voearo oirao pie vovou
irara vovouaro goru piepaoro. Uva vo
voka-a eva oa-ia pouro viropa Grik-ia.
3 Oa iava voa tou rovoreva vo peva
kekira sovara-ia. Uva vo tou-ia eva Siria
iare avasa vatatopoparoepa aue-ia avasa
selpa uvuo. Uva voare avasa auepaoro
oiso uvureva, uvare rera uposa raiva pu-
rapaaepa Jiu. Oa iava viapau Siria iare
avaroepa, ari vorevira voreroepa Masedo-
nia iare.
4 Uva voeao-ia oirara oea rera tapo
avaaepa vova Esia voea oiso, Sopata ro
vova Beria ro-ia Piras oviitoaaro, ari Aris-
taka ora Sekandas aue iava vaiterei Tesa-
lonaika, ari Gaias vova Debi, ora ro-ia
Timoti, ora aitereivu vaitereo vova Esia
Provins, Tikikas ora Trofimas.
5 Voea rutu iraaepa tuesa aue-ia Troas
igeire. Vo ovusa ragai Luk vorevira Pol
tapo touava.
6 ✡ Vo vokiro varao Tugoropa vokiro
isivaaro iava Yis Asa Bret Vokiro Filipai
iava ora vaseiepa uvuoa-ia. Vosa vo vavae
aue voki igeire puteva voa oa-ia aue-ia pou
viroiepa Troas urui. Uva voa touiova katai
wiki-ia.

Pol Ovoiopavira Rutu Avaroepa Troas Iare

7 ✡ Oire uva voa rovopa vokia vo wik
iava ovokia-ia igei rutu ora guruiepa
kovukovu aio ora komunion aio purasa.
Ari ita, riro kaekaevira rutu siposiporeva
aue Pol katai tau erao (12) vuuta-ia putesa
voa vo vokiaro. Uvare oiso vovouparoepa
ra voa ragava va iava vao voki ovoiro
uvavure ita.
8 Uva vo kepa-ia otugivu oisoa toupaive
ivaraiapa tugi, oa sovara-ia vuravuara
toupaiva voa vo uva ora guruiepa Pol vo
siposipoaro uru piesa.
9 Oire vo osa Pol voeapa riro kaekae-
vira rutu siposipopareva, ovusa iravu
viovokoto, Yutikas kiuvupa ratao-ia pau-
paroepa rera uru piepaoro. Uva voa ru-
rapareva. Osa iava koveroepa kukau vi-
rooro riro kaekaevira kovesa vo rasiuaaro
vo tugi iava vao vo pevapa tugi ivaraiapa
rutu. Oire voava rera kae pieiva vo kopii
raga, uvare ora kopii pie ovoiroepa.
10 ✡ Uva Pol vararoepa rera-ia pituoro
taku virosa. Oa iava voeare oiso pu-
raroepa, "Teapi keapaoro uriri ragapata.
Viapau oiso oavu avu vaiei rera-ia. Ira ro
tootoovira toupare."
11 Uva vao isivaaro iava vorevira
iparoepa vore ivaraiapa tugi va vao
kovukovu aio ravaasa. Oa iava voea rutu
va aioiva. Oire uva voa riro kaekaevira
rutu siposipopareva voeapa, ovusa rerare
aviepa. Oa iava voea arova voki ovoiroepa
ora vaseoro voea arova.

✡ **19:37:** Ro 2:22 ✡ **20:1:** Ap 11:26; 1 Ko 16:5; 1 Ti 1:3 1 Kin 17:21; Mt 9:23-24 ✡ **20:6:** Ap 16:8 ✡ **20:7:** 1 Ko 16:2; Re 1:10 ✡ **20:10:**

12 Uva kareaepa voava vorevira rera
tapo ro-ia viovokoto, uvare vorevira
tootooroepa. Oa iava rera-ia roru
iraopaiva.

Pol Uvuoa-ia Avaroepa Vova Troas Eisire Mailitas

13 Uva igei iraiepa selpa uvuoa-ia Asos
iare, vo osa Pol raivaaro vokavira utur-
oepa igei iare.
14 Oire voava igei iare karero viropa.
Uva voava igei rutu taru uvuoa-ia avaiepa
ita aue iare Mitilini.
15 Voava ita topa uviroiepa va-ia selpa
uvuo aue iare Kaios ruvara-ia. Uva voava
taru pou viroiepa utupa voki-ia Semos-ia.
Oire voava ita ora vaseoro topa uviroiepa
Mailitas iare.
16 ✡ Oire voa Pol oiso ruipaparoepa
ra Efesas-ia pute ragaive, uvare reasi-
paroepa oiso ra voeare pute ragave
ovokirovu Esia-ia. Aue iava uvare
Pentikos Vureipa Voki Jiu vaaro iare ora
ikau pieparoepa Jerusalem-ia, oiso ra
ikauvira voa poua viro.

Pol Oira Vasi Irarare Avauereva Efesas-ia

17 Uva Mailitas-ia toupaoro Pol reoa
siporeva Efesas iare voeaore oea oisoa
lotu kovo-ia irapaave, oiso ra rera iare
urioave vo-ia selpa uvuoa-ia. Uva Efesas-
iapa tauai visivi toupaiveira.
18 Oire vo osa poua viropa rera iare, oa
iava voeare oiso puraroepa,
"Visii rutu vearovira vao-ia taraipatai,
oiso osa vova rovo voki rutu-ia Esia
Provins-ia vovouisi oaa rutu tovo rovoa-
vora vo kovo sovara-ia.
19 Uva viapau oiso ora vaisi oaa
rei pieavora. Ari oisoa gau ragapaa
vo pitupituro-ia voea varaaro vuri
pitupituro, rara vara-ia ragai sirao
piepaive. Ari ita, taraipatai va-ia vao
ragai vaaro tavaka vao-ia oiso osa oisoa
ragavira keripaave voeao Jiu, oiso ra ragai
upoive.
20 Uva vao-ia taraipatai oiso, Easi via-
pau oiso oreoroi karutuoro oarai vateav-
ora voviri visiipa vo reo iava tauva
reo. Ari ita, oiso-ia visiipa oiraopavira
siposipopaavora vo aivaroara-ia ora vo
kepaara oavisii-ia.
21 Vo reo raga vao-ia oa vateavora
voeareopa Jiu ora Grik, oearea voeareo
vosiavora oiso voearei tavioro, Vuriara
oavisii iava poreta viro aue iare Pauto, ra
Jisas Krais oirao pieta ro Turaro oavi.
22 Uva vo vokio-ia avaparai Jerusalem
iare, uvare ro Tugoropato Uraurato ra-
gai ivupare goruvira. Uva va iava oiso
rugooparai, Eake vai ragai-ia karekepere
voa evoa Jerusalem-ia?
23 Ari ita, vao raga-ia taraiparai vo
osa virivira vokapaaveira voraro uruiara
rutu-ia, uva Tugoropato Uraurato ragai
tavipareveira varao raga iava tavakaara,
ora vo osa ragai tuukepaive tuukepa
keparo-ia oara kekeavere vovio utu-
pauavi.
24 ✡ "Ari ita, vao ragai vo tootooaro
oa-ia viapau oiso rugooparaveira vo osa
kovopaaveira. Ari ita, vava toupaa auere
oiso ra va iava ragai vo kovoaro ora ra-
gai vo raivaaro opesi piea vareo oarea
ragaipa vatereva Jisas Krais oirara ru-
tupa siposipopasa Pauto vo tokiaro iava
vearoa.
25 "Ari ita, visii rutu tapo toupaavora
vo Sara iava siposipopaoro Pauto vaaro.
Uva vaviopavira raga vara rutu varao
opesi ovoiei. Uva taraiparai oiso, Easi
viapau oiso ragai puaaro keketavere rara
vorerivira.
26 Oa iava visii rutu tavitavi iraopaa vo
vokio-ia oiso-ia, Vosa ro ira visii iava oiso
opesiro oirao pie asavira raga, uva viapau
rutu oiso ragai vaaro-a.
27 Uvare viapau oiso visiipa oavu avu
vai karutupaavora vo osa visiipa Pauto vo
reoaro iava siposipopaavora.
28 ✡ Oire uva vatatopopatai. Ra
vearovira ora tokita, ora voeao tapo Pauto
voeaaro oea visii vo tokiaro sovara-ia
Tugoropato Uraurato oea tovorevora. Ra
oiso ora tokita osa oearovu sipsip karero
tokipaiveira. Visii tavipaa ra voeao aio
pie iraota vao-ia Pauto vo reoaro, voeao
oea roporoporevoiva Pauto, voea vorireva
Jisas revasiaro-ia vo evao parikou-ia.

✡ **20:16:** Ap 18:19; 2 Ti 1:15 ✡ **20:24:** Ap 21:13; 2 Ko 4:16; Ga 1:1 ✡ **20:28:** 1 Ti 4:16; 1 Pi 5:2; 1 Ko 12:28

29 Ari ita, uvare oiso ragavira taraiparai
osa oearovu osararovu iava ora kiuavere
visii sovara-ia voeao visii iava oearovu
riro oirao pie vovou irara kavirusa. Oiso
osa aakau kare uriopaaveira sipsip ragui
aiopasa voea kavirupaoro.
30 Ora oiso tapo auepa ora visii raga iava
oearovu oearoa rirovira kuuvuavere. Ra
visii iava oearovu keaive, Voearo oirao pie
vovou irara ora voea sirova utupasa.
31 Oire oiso-ia, ra uutupaoro ora
vatatopopata. Ra vaore rugoopata oa iava
visiipa oisoa siposipopaa vokiara rutu-ia
aue sovara-ia vo peva ivaro (3 yia). Oiso
tapo osa rirovira oisoa gaupaoro visiipa
siraopara.
32 "Vo vokio-ia visii tovopaa Pauto vo
tokiaro sovara-ia. Ra Pauto vo reoaro-ia
sopaura oavisii aio pieta. Oreoa-a vao-ia
goru reo rutu oreoa uvuipai visii sopaaro
goru piepasa. Oa iava utupaua oiso
visii viraakorevere, uvare visii rutu-a rera
voeaaro oea roporoporeva ora rerapa.
33 Visii tavipaa oiso, Viapau oiso
oearoi visii iava orekeroiaro riiriipaavora
moniara vai, ora kotokotoara vai, ora
vearopara vai kuvupara vai.
34 Uva visii raga vearovira rutu
taraipatai ragai-ia, ragoa ora ragai
vavaearo-ia orekerovu oisoa purapaa
moni oupasa aio voripasa ora ragaipa, ora
voeao tapo ragai iavapa irara.
35 ✡ Ragai-a ovoovoa visiipa ragoa visii
kareke pieavora vao-ia oiso, Apeisi ra-
gavira uvuipatai ra voearovio apota irara
tauva ragapata vaore rugoopaoro Jisas vo
reoaro oa-ia oiso puraroepa, "*Roru-a vao
oa oupari oearovu vate ragapaoro, oa-ia
putepaiveira vo rorua oa karekepapeira
varao-ia oara ou ragapari.*"
36 Uva vo reoa-a vao oa opesi pierevoiva,
Pol takuro viropa voea tapo varirisa.
37 Oa iava voea rutu rirovira gauiva rera
raupaoro ora rerava uugaapaoro. [Evarei
voea vo sekanaro.]
38 Uvare vaore rirovira rugorugooaepa
oreoa-ia oiso puraroepa voeare, "Viapau
oiso visii kekeavere vorevira." Eva-a oa
iava voea vovouisiro oaive vavataepa sir-
aooro. Uva va vao isivaaro iava rera tapo
avaaepa selpa uvuo iare.

21

Jerusalem Iare Avaroepa Pol

1 Vo osa voea arova lotu tokipa irara
ora vaseiepa vo-ia Efesas avaoro uvuoa-ia,
aue iare torevokovira pou virosa Kos-ia.
Uva utupa voki-ia avaiepa Ros iare. Oire
uva voava avaiepa Patara iare.
2 ✡ Uva evoa oavu kekeiovora selpa uvuo
oa aue iare Finisia avasa auepaaepa. Uva
va iare ora vaseiepa vo uvuo arova oa-ia
urioiepa vore.
3 Oire voa uriopaoro koike varata iava
Saipras toko vurapaoro puteiova tore-
vokovira avaoro Taia iare vao oa Siria
taere sovara-ia toupaiveira. Uva voa-a
vo uva selpa uvuo arova ora vaseiepa vo
osa va iava kovopa irara kotokotoara rere
piepaiva rogara arore.
4 ✡ Uva voa toupaoro oeavuva
aivaroiova disaipel. Oa iava voa touiova
katai wik rutu sovara-ia. Uva Tugoropato
Uraurato vo goruaro iavirava Pol taviiva
oiso, "Viapau uvuipau ra Jerusalem iare
avau."
5 ✡ Oire uva vo vokiro isivaaro iava ora
topaiepa ita uvavure ita avaoro. Oire
vo osa voava igei rutu ora disaipel irara
ovii avaoroaro igoa rutu ora vaseiepa vo
urui iava avaoro. Uva voava avapaoro
rogaraua-ia taku viroiepa varirisa.
6 Oa iava igei rutu ora igeiva sekaniepa
ora tavarisa voava, vo ovusa voreaepa
atoiare ovusa uvuoa-ia avaiepa.

Sisaria-ia Profetato Agabas Pol Vatereva Reoa

7 Vo osa aue iava ita Taia-ia avaiepa vore
Tolemes. Uva evoa oearovuva oirao pie
vovou irara sekaniepa voa touoro katai
voki-ia.
8 ✡ Oa iava utupa voki-ia avaiepa ita
Sisaria iare. Uva voa iravu vo kepaaro
iare avaiepa rera vaisiaro ro-ia, Filip ro
evanselisto. Voeao iava rera oea roporopo
rovoiva tuariri Jerusalem-ia erao vatara
oira vasi irara.

✡ **20:35:** Mt 10:8; Ro 15:1 ✡ **21:2:** Ap 11:19 ✡ **21:4:** Ap 20:23 ✡ **21:5:** Ap 20:36 ✡ **21:8:** Ef 4:11; 2 Ti 4:5

9 Uva rera ovii riakoaro tavauru riako
vo resura airoa vairo oisoa oiso rutu re-
opaave osa profet irara, varao reesipaoro
ravotovira oara uvuipai ra karekepape vo
utupaua.

10 ✡ Oire uva ovokirovu-ia voa toupaiova
ovusa iravu ro-ia vararoepa igei iare Judia
Distrik iava rera vaisiaro, Agabas ro profe-
tato.

11 Oire vosa igei iare karero viropa,
oa iava Pol vo iroaro takipa iro oureva
ora rera iava vavaeara ora kokotoarei
tuukesa oiso puraoro, “Vo irore Tu-
goropato Uraurato oiso taviroi, Ro vo iro-
ia takiparoveira, ira tuukeivere Jiu vo-ia
Jerusalem-ia. Osa iava osararovupa rera
vateivora, rera vuri pieivere.”

12 Uva vo reoro uvuiovoiva, igei rutu ora
voeao oea vo kepa-ia oisoa toupaive oiso
Pol rirovira rutu vosi ragapaiova, “Viapau
rutu uvuipauei ra Jerusalem iare avau.”

13 Vo osa oiso puraroepa, “Eake-a vao
oapa gaupata ragai vovouaro vavata pie
ragapaoro? Ari ita, voare vatatopoparai
Jerusalem-ia. Eagara vosa ragai tuukeive
voa. Ora vao tapo oare vatatopovira
toupaa, Eagara vosa kopiira auepa Turaro
Jisas voa vo Jerusalem-ia.”

14 ✡ Oire uva va iava oiso aueiepa,
Easi viapau rutu uvuipaviei oiso ra rera
vovouaro vorepe. Oa iava rera eakaiova
oiso raga rerare purapaoro, “Ari ita, vao
ragapa ruipapaiei vo osa Turaro raga-a
rera vo ruipaaro purareve vii-ia.”

Jerusalem-ia Pol Ora Rera Vo Kovoaro Iava Siposiporeva Reipa Irarapa

15 Vao isivaaro iava auero oaio
vatatopoiova ipa ovoisa voare Jerusalem-
ia.

16 Oire uva oeavu disaipel irara Sisaria
iava igei tapo avaaepa Neson vo kepaaro
iare okepa-ia toupaiovere. Ro-ia Neson ira
Saipras iava urioroepa, ira oisoa rovovira
rutu Pauto oirao piepareve.

17 ✡ Oire vo osa pou viroiepa Jerusalem-
ia, ovusa oearovu oirao pie vovou irara
igei-ia rirovira rorupaiva.

18 Oa iava utupa voki-ia Pol igei tapo
avaroepa Jems iare ora oearovu lotua-ia
reipa irara.

19 ✡ Uva pou virooro Pol voeava sekan-
roepa. Va isivaaro iava voeapa siposi-
poreva katakataivira varao iava oara pu-
rapareva Pauto voeaopa ratau tou irara vo
rera vo kovoaro-ia Pol.

Pol Reo Uvuroepa Reipa Irara Ruvara-ia Oa Iava Tempel Iare Avaroepa

20 ✡ Vo osa vo siposipo vao uvuiva, oa
iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva. Uva
va iava oiso Pol-re puraaepa, “Ari ita, vo-
ia Jiu-ia taraipauei, uva riro irara rutu
oirao pie vovou irara toupai riro tukuro
rutu (tausen). Vo osa tapo goruvira rutu
vao raga sirova Moses vaaro Reo Taisi
utupaaveira.

21 Ari ita, oearovu voea iava Jiu-pa irara
vii iava tauai rutu oisoa tavitavipaave
voeao oirao pie vovou irara oiso, Ro
Pol voeao Jiu siposipopareveira oearoa
ratau tou irara vo taereroaro sovara-ia
toupaiveira, oiso ra Moses vaaro Reo Taisi
eakaive. Ora vao tapo oare koruparoveira
oiso, Opeita ora visii voeaaro kakae vure
rakari verapata. Ora opeita vao tapo
sirova utupata Jiu vo pitupituaro.

22 Oire uva apeisi ragavira, vo osa vii vo
touaro iava uvuivere vo-ia voeao Jiu iava
voea oirao pie vovou irara?

23 Uva oiso vearopai rutu vosa oisi pieri
oiso osare vii tavipaiovoi oiso, Vo resura
epao oira vo-ia oea oavu reo ovoi pu-
raivora oavu avu purasa Pautoa-pa. Uva
va puraoro ora voea-ia reesia puraivere
ora gagavurioro.

24 Oresuai tapo avauvere rara Jiu-pa
irara vaaro tugoropa sisu purasa. Oire
uva vo pitupituo vigei vaaro voririvere
tugoropa sisu ora vao koruoupara tapo,
vo osa ora vii iava orui gagavurisa
auepau. Oa iava oearovu uvuipaai ra vii-
ia taraiave oiso, Akoea, ari vara rutu-a
varao oara iava kuuvupaaveira. Ari ita,
oiraopavira rutu Pol Moses vaaro sirova
Reo Taisi utuparoveira.

✡ **21:10:** Ap 11:28 ✡ **21:14:** Mt 26:42; Lu 22:42 ✡ **21:17:** Ap 15:4 ✡ **21:19:** Ap 14:27, 1:17, 20:24 ✡ **21:20:** Ap 22:3; Ro 10:2; Ga 1:14 ✡ **21:25:** Ap 15:20, 29

25 ✡ Uva igei vo rigato sipoiovora voeapa oearovu oirao pie vovou irara ratau tou irara voea origatoa tavipapeira Moses vaaro iava Reo Taisi. Oa oiso pura-papeira, Vearopai ra varao raga sirova utupata oiso-ia, Opeita varao koruoupa aioro aiopata oara vatepaiveira oearovu tokarasi irarapa vara-ia vuivui purapaoro. Opeita ora visiiva otopata oara kavu iraota. Opeita vo karero varuere kare aiopata okarea kopii piepataveira voea kaapaoro. Oa iava revasiva viapau puteiveira vo kare iava. Opeita revasiara aiopata."

26 ✡ Oire uva utupa voki-ia vo resura tapo avaroepa Pol voeapa va vorisa tu-goropa sisu. Oa iava voea rutu va puraiva ora rera. Eisi osa iava Jiu vo kepaaro-ia Rovopa Kepa Tempel koataroepa va iava vao reo ovoi reesiaro vearovira voea tavitavisa. Oire uva ora rera-ia tapo oavu purareva tugoropa sisu, oisore ra sisigaruevira rutu toupareve. Osa iava voea tavireva oiso, "Va vao tugoropa sisu oa opesipere vosa koruoua puraio, vo rara erao vatarapa voki puteve."

Pol Rauiva Vo Tempel Sovara-ia Rera Iava Gasisa

27 ✡ Vo osa erao vatarapa voki tutuu pieva osa oeavu Esia Provins iava voea Jiu-pa irara Pol kekeiva Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia. Oa iava voea oearovu rutu kasipu pieiva voea vavagisi piepaoro. Oa iava Pol sitaoro rera ivuiva

28 oiso keerapaoro, "Avoeao uriota! Uriota! Ro kekesa oirato ira uvarovu rutu avaparoveira oirara rutu vovouaro poreporepasa, oisore ra varao eakaive Jiu vo pitupituroaro. Ora varao rutu oara toupaiveira Moses vaaro-ia Reo Taisi, oisore ra vara tapo kavuive, ora vao tapo Tugoropa Kepa. Oire uva vo vokio ita koataparoi aue-ia Tempel voea tapo voeao ratau tou irara vo kepao-ia vuivuipasa, osapa oiso tugoro iraopapeira."

29 ✡ Oa iava oiso puraaepa, uvare vokipaua Pol kekeiva ovusa uruia sovara-ia toupareva iravu tapo ratau tou irara iava rera. Ira vaisiaro-a ro, Trofimas, Efesas iava rera. Ari ita, uva viapau oiso Tempel sovara-ia koatasiepa, ari rera roruoru ragapaiva.

30 Oire uva vo urui rutu ora sitaoro vusiiva Pol rausa Tugoropa Kepa sovara-ia. Uva voava rera ivupaoro kosia viropa. Uva va isivaaro iava riro ratao tupaoro va goruiva rera asavira.

Rovopato Viurupato Rom Gavman Tokipato Pol Oureva

31 Uva voea-a voeao kasipu irara oea oisore auepaaepa ra Pol kopii pieive rera upooro. Osa-a oiso osa iava oavu riga-toa ava pieiva iravu iare rovopato voeao iava viurupa irara rera. Origatoa-ia oiso puraaepa, Voea rutu vo Jerusalem-ia oiso ruipapaai ra Pol upoive, uvare kasipuvira rutu toupai rerare.

32 ✡ Oire iravu ro-ia ofisato ikaureva oearovu tapo reipa irara ora viurupa irara voare vo kasipu uvuru uva touva. Uva rera kekeoro ora oearovu viurupa irara Pol eakaiva rera kopii pie arapa.

33 Oa iava ro-ia ofisato Pol ruvara iare tutuureva rera-ia pitusa auere rera kort piesa. Uva oiso voeao viurupa irara tavireva ofisato, "Vearovira rutu rera Pol tuuketavere goruvira oirorei-ia sen irorei vai." Vo uvuru voeao akereva oiso, "E irouto-a rera? Ira eake purapare?"

34 ✡ Oa iava oeavu oiso puraaepa, ovusa oeavu osirovu ragavira ita aia reopaaepa. Uva viapau oisi vituaro iava oiso reoa vai oupareva, uvare riroirovira raga ora reopaaepa. Uva ofisato viurupa irara tavireva oiso, "Avata rerava Pol vore visii vo kepaaro-ia."

35 Oire vo osa kepa oaive-ia voea vi-urupa irara rerava karea viropa. Oa iava vo kepa taapaaro vituaro iava ipa-paoro ora voea raga vutuaro-ia rera ipa pieiva, uvare oearovu rirovira rutu kasipupaaepa rerare Pol.

36 ✡ Uva voea rutu rerare raga piepaoro urioaepa oiso purapaoro, "Rera upota! Rera upota!"

✡ **21:26:** Nam 6:13; Ap 24:18 ✡ **21:27:** Ap 24:18, 26:21 ✡ **21:29:** Ap 20:4, 18:19 ✡ **21:32:** Ap 23:27 ✡ **21:34:** Ap 19:32 ✡ **21:36:** Lu 23:18; Jo 19:15; Ap 22:22

Pol Jiu Tavireva Rera Vo Oirao Piearo Vituaro Iava

37 Oire tutuu pieiva ora voea vo kepaaro-
ia viurupa irara rerava koatasa. Uva
voava ofisatoare oiso puraroepa Pol, "E
uvuiparai ra vii tapo ora reo rovora?" Oa
iava vo reo uvuoro vao Grik reo ro ofisato
oiso puraroepa rerare, "O ari Grik reo-ia
taraipauei?
38 ✡ Uva vii vo reoaro-ia taraira, vi-
igoa viapau oiso gavman tapo ora up-
ouepa voviri tuariri oearovu vo rugoru-
gooaro vavagisi pieoro. Vo ovokia-ia
vo resura tukuro (4,000) tuvetuvepaivora
raaka tapire."
39 Oa iava Pol rera vo reoaro pukooro
oiso puraroepa, "Iu ita, ragai-a Jiu-pato
vova Tasas-ia vo Silisia taere. Vo uruio oa-
ia rei vaisi toupaiveira. Uva oiso ruipa-
parai ra voeao tapo oirara ora reora."
40 ✡ Oire va iava ro ofisa oiso rerare
puraroepa, "Oire ita, oisi pieri voea
tapo." Oire voava Pol taapa kukuearo-ia
torepaoro voea rutu tapetapereva aue-ia
vavaearei. Uva ora siroi pieaepa. Oa iava
voeava ora reoroepa Hibru-pa reo-ia rera
Pol.

22

1 Uva voeare oiso puraroepa, "Aite irara
oaa ora araoko irara oaa. Ragai uvu iraota
vao-ia osa visii tavitavipaa ora ragai iava."
2 Oire vo osa Hibru-pa reo-ia reore-
oroepa voeare, osa va-ia rera uvuoro
rirovira rutu riteiva reo tokooro.
3 Uva oiso puraroepa voeare,
"Ragai-a Jiu-pato ragoa vo kavauraera
Tasas-ia Silisia taere sovara-ia. Oa iava
Jerusalem-ia voava skulsa avaraera. Oire
uva voa toupareveira iravu Gameliel ra-
gai reraaro tisato, ira ragai vearovira
rutu siposiporevora Reo Taisi vao vigei
aao iraraaro vaaro. Oa iava vearovira
rutu Pauto sirova utuparaveira. Uva via-
pau oiso iraiei visii-ia ira uvuipa ra oiso
piereve osa toupaa.
4 ✡ Ari ita, riroa rutu tavaka oisoa kareke
piepaa voeaore oirao pie vovou irara Krais
vo raivaaro-ia, vo osa voeare taraapaa-
vora voea upopasa. Voea rutu oirara
tapo ora riakora oearoa rutu oisoa oupaa
tuukepa kepa iare.
5 Uva voea rutu-a voeao-ia reipa irara
pris irara ora voea Kaunsel irara oea rutu
uvuipaai vo reo oirao pieive visiipa ra-
gai vaaro, uvare voea ruvara-ia pasiara
ouavora vo Damaskas iarepa raiva karusa
voeare voa tou irara oirao pie vovou
irara. Oa iava vo raivao-ia avaraera
oearovu voresa oirao pie vovou irara vore
Jerusalem-ia, oisore ra voa voea upoio.

Pol Voea Tavireva Ora Rera Vo Pore Uviroaro Iava

6 ✡ "Ari ita, vo osa avaparaera vore
Damaskas-ia ruvara-ia ravireopa vuutavi-
ia, ovusa voa ragai iare varaera sisikore
aviavi vuvuiua iava ragai aau piesa.
7 Oa iava rasiua arore kove ovoiraera.
Uva voava vo reo uvuavora oa oiso pu-
raera ragaire, *Sol, Sol. Apeisi iava ragai
vuri piepariveira vokiara rutu-ia?*
8 Uva oiso akeavora, Turaro, irouto-a
vii? Oa iava Turaro oiso puraroepa, *Ragai-
a Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.*
9 ✡ Ari ita, voeao oea tapo vokapaavora
oea vo aviavi kekeivora, osa viapau vo reo
uvuivora. Oa uvuavora, ragai raga.
10 "Oa iava oiso puraraera rerare Tu-
raro, Uva eake vai purapaa? Oa iava oiso
ragai tavirevora rera Turaro, *Toreu vova
ra avau Damaskas iare. Uva evoa iravu vii
tavirevere rara varao rutu iava oara vii iare
uriopere utupaua.*
11 Ari ita, ragai aau pievora vo aviavi, oa
iava ragai sikuropaivora Damaskas iare
avapaoro.
12 ✡ "Uva voa iravu oisoa toupareve rera
vaisiaro, Ananaias vearoto lotu purapato,
ira oisoa Moses vaaro sirova Reo Taisi
vearovira utuparo. Ro irapa oisoa Jiu-pa
irara rutu avivikepaave voa Damaskas-ia.
13 Ira ragai iare urioroepa. Uva ragai
ruvara-ia tutuu pieoro oiso puraroepa,
Araokotoa oaa, Sol. Vorevira vurari. Oa
iava vorevira vuraavora vo rera keke
ovoisa.
14 Oire va iava Ananaias ragaire oiso pu-
raroera, Vegei aao iraraaro reraaro Pauto
vii reesirevo, oisore ra rera vo vovouaro-
ia taraiu. Ora vo rara Torevokoto kekeri

✡ **21:38:** Ap 5:36; Mt 24:26 ✡ **21:40:** Ap 12:17, 22:2, 26:14 ✡ **22:4:** Ap 8:3, 26:9-11; Fl 3:6 ✡ **22:6:** Ap 9:3
✡ **22:9:** Ap 9:7, 26:13 ✡ **22:12:** Ap 9:17, 10:22

rera reraaro Kovopato, ora vo osa rera vo reoaro uvuri vo reo oa kosi piro rera gisipoaro iava.
15 Vaore oiso ra vara rutu iava tavitaviu varao oara kekerivorao ora varao oara uvurivorao voea rutupa oirara. Ra vara iava rera oirao pieri voea rutupa.
16 ✡ Oire uva eakere tuepau. Avau baptaisa ousa, ora rara tapo Jisas Krais areri ra vii vaaro vuri vovou verareve. Eisi osa puraroepa Ananaias ragaire.

Pauto Pol Siporeva Ratau Tou Sararore

17 ✡ "Oire uva Jerusalem iare voreraera. Uva voa-a vo Jerusalem-ia uva variriparaera, ovusa areo uusi sovara-ia ragai iare urioroera Turaro, vo ovusa Tempel sovara-ia toupaavora.
18 Uva Turaro ragai tavirevora aue-ia areo uusi oiso, *Jerusalem iava avau ikauvira, uvare vo tou irara viapau oiso vii reoroaro uvupaivere varao ragai iava.*
19 Oa iava oiso puraraera rerare, Turaro oearovu ragai-ia taraipaai vo osa avaparaera vorarore aivaropa tapiro voeare taraapasa oirao pie vovou irara, auere voea ragipasa ora voea tovopasa vo tuukepa kepa sovara-ia.
20 ✡ Ora vao-ia tapo taraipaai ragai-ia vo osa vo tou-ia toupaavora, ovusa Stiven vurokooro rera kopii pieivora aue-ia aveke ro vii kovopatoaaro. Oire uva vo vokia-a eva oa-ia ragai toupaavora. Oa iava voeare oiso puraraera, Iu vearopai, rera kopii pieta, vo osa voea vo ogooroaro tokipaavora aue kuvupa ogooro oara veraivora ora voea iava rera uposa.
21 ✡ Ari ita, Turaro ragaire oiso puraroera, *Jerusalem iava ora vaseu, uvare voava vii arupaa. Ra avau osararovu rutu voeao ratau tou irara tavitavisa tauai.*"

Pol Uutupato Ruvara-ia Toureva

22 Ovoiei, voava voea rutu ora siroi pieaepa Pol vo reoaro uru piepaoro. Ari vosa ratau tou irara iava voea tavireva, oa iava rerare rirovira rutu kasipuaepa. Oire va iava voea rutu raga pieoro oiso puraaepa, "Rera kopii pieta. Teapi vo raga tootooparo."
23 ✡ Uva rerava oivepaoro rasiara kakavupaoro va-ia vikipaaepa viara-ia. Eva-a oa-ia kuvupara oaive tapo sitapaoro ora voea iava vara vikipaiva. Oara rutu-ia rerare kasipua kosi pieiva vao voea vo pitupituaro.
24 Oa iava ro ofisato rera koata piereva. Uva rera vateoro voeapa oiso voea tavireva, "Rera ragipata, ra oiraopa vai iava taviro vao oapa kasipupaai rerare Jiu."
25 ✡ Uva vo osa rera ragisa rera tuuke rovoiva, ovusa iravu ofisato ira rera ruvara-ia toreparoepa irare oiso puraroepa Pol, "E torevokopai, vosa vii vao Rom gavmanaro iava oiratoa vai ragiri, ro ira viapau rera reoaro kosi piereve rovovira aue iare taava kort?"
26 Oire uva vo ake uvuoro ro ofisato roari rovopatoa ruture avaroepa oiso purasa, "Apeisi vai ro piepari oirato. Uvare Rom gavmanaro iava rera."
27 Uva va iava urioroepa Pol akesa oiso, "E vii-a vao Rom gavman iava? Ragai taviri." Uva Pol rerare oiso puraroepa, "Aure."
28 Oa iava ofisato rerare oiso puraroepa, "Ari ita, ragai tapo-a vao-ia voava Rom-ia, ragoa riroa rutu moni vikiavora auere voa koatasa vo gavman sovara-ia." Oire va iava Pol oiso rera tavireva, "O ita, ari ragai vo gavman sovara-ia kavauraepa."
29 ✡ Oire ikauvira voeao oea rera ragisa auepaaepa rera kavu ovoioro avaaepa. Uva rera tapo ofisato rirovira rutu uririroepa, uvare oiso ragavira tarairoepa, Akoea, ari Rom gavman iava rera. Uvare rerare voea tavi ragareva oiso, Rera ragipata, ora rera tuukepata.

30 Uva voava utupa voki-ia Pol tuuke iro vagoreva va karuoro. Oa iava voea pris irara gurureva ora Jiu iava voea lotupa irara Kaunsel irara. Oire uva va-a vao ouvurua-ia ora voea sovara-ia rera tovoreva auere rera-ia oiraopa reo rutu ousa, vao oa iava rerare kasipuaepa rera togapaoro aue-ia reo.

✡ **22:16:** Ap 2:38; Hi 10:22; Ro 10:13 ✡ **22:17:** Ap 9:26, 10:10 ✡ **22:20:** Lu 11:48; Ap 8:1; Ro 1:32 ✡ **22:21:** Ap 9:15 ✡ **22:23:** Ap 7:58; 2 Sml 16:13 ✡ **22:25:** Ap 16:37 ✡ **22:29:** Ap 22:24-25

23

Pol Vo Tavitaviroepa Kaunsel Irara Voeao Jiu

1 Uva tuupavira Kaunsel irarava vura-
paoro voeare oiso puraroepa Pol, “Araoko
irara oaa, ragai torevokovira rutu oisoa
toupaa voari rutu vo vokio iare rekasisa.
Uva viapau oiso uririparai Pautoa-pa. Ari
ita, vo vokio viaevira rutu toupai ragai vo
vovouaro ora ragai vo rugorugooaro.”
2 ✡ Eisi osa iava Ananaias ro Rovopato
Pristo voeare oiso puraroepa oea Pol
ruvara-ia toupaiva, “Avoeao, rera
gisipoaro tapatapata.”
3 ✡ Uva va iava Pol rerare oiso pu-
raroepa, “O ita, Pauto viigoa tapata-
pareverea. Vii vao viigoa iava kepa
kaapovira kovovoaro toupaiveira vova
ratau, osa atoarova rupapavira toupaive.
Viigoa-a vao viigoa paupauei ragai kor-
tusa aue-ia Reo Taisi-ia. Uva viigoa raga
vao tokopari Reo Taisi, uvare voeao aru-
parivoi ragai tapatapasa.”
4 Oire va iava voeao oea Pol ruvara-
ia toupaiva oea oiso purapaaepa rerare,
“Auoro. Uva apeisi kaureopauei rova
Rovopato Pristo Pauto reraaro?”
5 ✡ Oa iava oiso voeare puraroepa,
“Avoeao, easi viapau oiso taraiparai rera-
ia eera Rovopato Pristo. Ari ita, vuria
puraavoi rerava kaureooro, uvare Moses
vaaro-ia Reo Taisi oiso purapapeira,
Opeita rova ora kaureopau reito ira visii
rutu tokipareveira.”
6 Oire uva Pol voea vo vovouroaro
kekereva. Oa iava oiso aueroepa, Vi-
apau oiso katai vovou vai-ia toupaivoi.
Aue iava uvare oearovu-a Sadyusi ari
oearovu Farisi iava. Oire eva-a oa iava
voeare Kaunsel irara oiso puraroepa,
“Araoko irara oaa, ragai-a iravu Farisi
iava, ora vao osa ragai-a Farisi-pato ovi-
itoaaro. Uva visii rutu-a vao ragai
rovirieipatavoi kortua-ia, uvare oiso oirao
piepaaveira, Kopii irara vorevira tore-
averea tootooro. Eva-a oa vituaro iava
oirara siposipopaaveira. Oa iava vapa
ragai kortupatavoi.”
7 Uva vao isivaaro iava voearei voeareo
Farisi ora Sadyusi oearea ora kaure-
opaaepa kasipuvira, uvare voearei vo ru-
gorugooaro ora sikaepa.
8 ✡ Oa vituaro iava ora reopaaepa
kasipuvira, uvare Sadyusi irara oiso oisoa
purapaave, “Viapau oiso vorevira torea
vai peira ora ensel irara vai peira, ora via-
pau oiso oirato urauratoa vaiaro peira. Vo
ovusa voeao Farisi-pa irara vo pevao rutu
oirao pieiva oiso-ia, torea, ora enselto, ora
uraurato.
9 Oire vo osa va iava rirovira ora kaure-
opaaepa. Uva voava voeao Reo Taisi iava
tisa irara oea oisoa Farisi vo pitupituaro
sirova utupaave, oea oiso purasa tore-
aepa, “Viapau rutu oiso vuria vaiei oa
kekeiovoi ro-ia Pol. Easi pasi, oiraopavira
vai-a oiso osa rera tavirevora uraurato vo
raivaaro ora vo Jerusalem-ia.”
10 Oa iava voearei kekeoro rirovira
rutu Pol-pa siraoroepa ofisato. Uva oiso
vovouroepa, Ora voeareire piopaoro rera
opesi ovoi piepai. Oa iava rerare rera
voeaaro viurupa irara arureva rera ousa
vo uvurure vuutaaro-ia. Uva oiso voea
tavireva, “Rerava voretavere vore visii vo
kepaaro.”
11 ✡ Oire uva vo rupa-a vao oa ro Turaro
Pol sirova touoro oiso puraroepa, *“Opeita
uriripau. Ari Jerusalem-pa irara ragai iava
siposiporivora. Uva eisi raga ita oiso taru
voeao Rom-ia tou irara siposiporivere ra-
gai iava.”*

Reo Ovoi Puraiva Pol-re Oiso Ra Rera Upoive

12 Uva utupa voki vokipakouaro-ia Jiu-
pa irara ora guruaepa, oiso ra rerare raiva
puraive rera kopii piesa. Oire vo vokia-
a vao oa-ia ora voeapa reo ovoi puraiva
oiso, Easi viapau uvuipaviei ra tootoovira
toupareve, ovusa aioara vai aiopape ora
ukaiopavio. Ari vo raga vearopai vosa
rera kopii pie rovopere.
13 Voea rutu uvuiaro-a voeao oea vo
resura tau (40) uvuiaro-ia puteva rutu,
vo uvuru rutu vieiaro oea vo raiva vao
purapaiva.
14 Oire uva voea voeao vo reo ovoi-
ivoiva, urioaepa rovopa irara pris irara

✡ **23:2:** Jo 18:22 ✡ **23:3:** Mt 23:27; Lev 19:35 ✡ **23:5:** Eks 22:28 ✡ **23:8:** Mt 22:23; Mk 12:18 ✡ **23:11:** Ap 18:9, 19:21, 28:23

ora oira vasi irara tavisa oiso, “Igei vao igoa ora igeipa reo goru puraio oiso, Easi viapau oiso uvuipaviei ra aioara vai aiopape ora ukaiopavio vosa Pol viapau kopii pie rovopape.

15 ✡ Uva visii rutu-a vao ora oearovu Kaunsel irara visiigoa tavipaiovoi, auere ra rovopatoapa ofisato vo reo ava pieta, oa iava uvuipa ra visii-pa Pol siporeve. Uva oiso ruipapaiei ra oiso rera keatavere, Igei vateri Pol, ra igeipa torevoko reo vai vatereve. Uva va-a vao oa-ia rerare utupaiovere ovusa urioro. Ra va iava rera upoio.”

16 ✡ Uva Pol paparitoaaro vo reo uvureva. Oa iava urioroepa viurupa irara vo kepaaro-ia Pol tavisa.

17 Oire uva va iava Pol iravu kepten arureva oiso puraoro, “Vearopai ra ro tapo paparitoa oaa avau vore rovopatoa iare ofisato. Ra vasivasivira rutu rovopato ofisato tavireve.”

18 ✡ Vao isivaaro iava avasiepa rera iare rovopato ofisato. Oa iava voa rera ruvara-ia pou virooro oiso puraroepa rerare, “Ro tuukepato Pol ira ragai arure vii iare ro tapo viovokoto ira ruvara-ia reoa toupaivoi. Uva oiso ruipapaa ra vii tavireve va iava.”

19 Oire uva Pol paparitoaaro ivuoro vavaea iava rerava avaroepa uvavivure toko pievira, oiso ra voa roroiovira rera tavireve. Osa iava oiso voa rera akereva, “Apeisi vai ragai tavisa uriouei?”

20 Uva ro viovokoto oiso puraroepa, “Auoro oiso-ia uvare voeao Jiu-pa irara ora reoae. Uva vii-ia va tovoivo oiso, Urioavere vii aresa auere Pol oiso ra rerava uriou rera siposa Kaunsel irara ruvara-ia vokipavira. Uva oiso vii keaivere, Rerapa ruipapaiei ra rera ruvara-ia torevoko reo vai ouio.

21 Uva viapau oiso ra voea uvuri, uvare vo resura tau-ia putevo voea rutu vieiaro voeao oea utuavere rerare rera uposa. Uva rera-ia ora reooro ora voeapa reo ovoi puraivorao oiso, Viapau oiso ra aiope ora ukaiovio vosa Pol upo asavira toupareve. Ari vo raga osa rera upo rovope rera kopii pieoro. Uva vao raga-ia vii vo reoaro pukoarore tuepaai.”

22 Oire uva va iava ro rovopato ofisato oiso rera goruvira tavireva oiso, “Viapau oiso ra irai ita taviri va iava vao oa iava ragai tavirivoi.” Oa iava rerare ro viovokoto koruroepa vorevira.

Pol Sipoiva Reitoa Iare Gavman Filiks

23 Uva vao isivaaro iava ro rovopato ofisato vaitereiarore keeraroepa vaiterei tavisa oiso, “Erao vovoto vai (200) vatatopopasi viurupa irara vai, ora erao vatara tau vai (70) voeao oea aue-ia hos kare avaavere, ora erao vovoto vai (200) voeao oea kaatutaru kaeivere avaoro Sisaria iare aue-ia vo resura vatara vuuta-ia (9 klok) vo kavuoro vokiaro.

24 Uva okarei tapo ousivere auepa Pol vo kareo okarea-ia avarovere. Oire uva virivarivira rutu rera tapo vatatopovira rutu avatavere aue iare Filiks roari reitoa rutu gavman.”

25 Oa iava ro rovopato ofisato rerapa rigatoroepa aue Filiks oiso,

26 ✡ Ragai-a Klodias Lisias ragoa vo pasio rigatoa viipa reitoa rutu gavman Filiks. Vearo voki rutu.

27 Voeao-ia Jiu oea ro-ia pituivora oirato oiso ra rera kopii pieive. Ari ita, vo osa rera-ia taraia ou rovoavora oiso ragavira, uvare rera-a Rom gavman iava. Oa iava rerare viurupa irara oaa aruavora rera ousa. Oire voava rera oriruavora voea sovara-ia.

28 Oa iava rera tapo avaraera Kaunsel irara iare, oiso ra rera-ia vuria vai kekea.

29 ✡ Uva rera-ia oiso tarairaera, Akoea ari Moses vaaro raga Reo Taisi oapa oisi rera piesa auepaai. Oire uva viapau oiso va iava uvuiraera rera tovosa tuukepa kepa-ia, ora oiso ra rera kopii piea.

30 Ari ita, vo osa iravu ragai tavirevorao rera iava. Uvare rerare raiva goruivorao ora voea-ia, oiso ra rera uposa utuave raivaaro. Eva-a oa iava vii iare rera sipoavoi. Oire uva voea-a voeao oea tavi-avorao, ra ora voea vo reoarova urioave rara, vao oa puraivora oiso ra rera upoive va-ia.”

✡ **23:15:** Ap 22:30 ✡ **23:16:** Ap 21:34 ✡ **23:18:** Ef 3:1 ✡ **23:26:** Ap 24:3, 15:23 ✡ **23:29:** Ap 18:15, 25:19, 26:31

31 Oire uva vo rupa raga-a vao oa-ia viurupa irara Pol tapo rovopato ofisato vo reoaro sirova utu ovoiaepa avaoro Antipatris iare. Oa iava vo rupa raga-ia voa pou viro ovoiaepa.
32 Uva voeao oea oisoa hos kare-ia vokapaive oea Pol tapo topa viropa, osa voeao viurupa irara voeava tavariooro vorevira kareaepa vore ora voea vo kepaaro iare.
33 Oa iava voa Sisaria-ia poua viropa. Oire voava va vao pasia vateiva rera tapo Pol rerapa ro reitoa rutu gavman.
34 Oire vo osa vo pasi vao vieireva, oa iava Pol akereva oiso, “Aa vo distrik iava uriouei?” Uva Pol oiso puraroepa, “Ari Silisia-ia.”
35 ✡ Oa iava rera uvuoro oiso puraroepa, “Akoea! Uva vii uvuavere rara voeao poua viro, oea viire vo reo puraivora.” Uva ora rera voeaaro tavireva oiso, “Pol ururao tupata vo Herot gavman vo kepaaro-ia.”

24

Pol Togapaiva Reoara Rutu-ia Aue Jiupa Irara

1 Oire uva ro-ia Ananaias ira vo vavae vokiro isivaaro iava urioroepa Sisaria iare oeavu tapo oira vasi irara, ora iravu tapo voeapa reo kaepato voeao oea oisoa Polre auepaave. Uva rera ro reo kaepato, Tetalas ira oiso urioroepa voea tapo, ra Pol iava vo reo kosi pieive rovopatoapa reitoa rutu gavman.
2 Oire uva Tetalas-re keeraroepa oiso ra Pol iava reoa kosi piereve rera togaoro vaia. Oa iava oiso puraroepa,
“Ari ita, vii-a reitoa Filiks viigoa vo tokiaro-ia vearoa varao kosi piropa oisoia, gavaurea vao ora gavaure tou igeipa vao Jiu-pa irara. Ari ita, riroara reo goruro vearopara oara igeipa purarivora, oisore ra igei vo uruioaro-ia orekerovu rutu torevokope.
3 Oa iava igei rutu vii-ia rorupaioveira varao-ia oara rutu purapariveira igeipa vii Filiks.
4 “Uva reasiparai vii pugu piearapa. Oa iava oiso vii arepaavoi, E uvuipauei ra ragai vo reoviaro uvuri, ovusa vii tavia va iava poteku visivi vao iava oa puraparevora rera ro Pol?
5 ✡ Ari ita, igei rerava siituepaioveira ovusa varao vuriara puraparevеira. Ira varao rovoparevеira oara-ia Jiu-pa irara reraarova gavman ora upoparevеira vo rasitoa rutu-ia. Ro ira oisoa voeapa reiparo oea oisoa Nasaret pitupitu purapaive.
6 ✡ Ora vao tapo osa igei vaaro Rovopa Lotupa Kepa Tempel vuivuirevora igei vaaro puteoro Reo Taisi tugoropa. Evaa oapa rera ouivora. [Uva va-ia oiso ruipapaiera rera kortuoro rera rovirieiio Reo Taisi-ia vao igei.
7 Osa rovopato ofisato Lisas igeiva paupaupaoro urioroera rera Pol ivu ovoisa igei ruvara-ia
8 oiso puraoro, Avoeao, rerava avata Filiks iare, ra rera rovirieireve vao-ia Rom vaaro raga reo goru.] Oire uva uvuipauei ra rera akeri varaore oara-ia ora reopaveiei oiraopara. Ra vii tavireve oisi raga oiso-ia osa vii tavipaa.”
9 ✡ Oire uva voea rutu Jiu oiso puraaepa ora voeapa kae pieoro kataivira, “Oiraopavira rutu eisi osa puraparoi Tetalas.”

Pol Filiks-pa Reoara Kosi Piereva

10 Vao isivaaro iava ro reito gavman Pol piiroo-ia tavireva. Uva va-ia oiso puraroepa Pol,
“Ari ita, vii-ia taraiparai Filiks viigoa oisoa Jiu rovirieiparive riro ivaro rutu sovara-ia, varao oara-ia rorupaoro vo reo vatepaavoi viipa ora ragai iava vo reo.
11 Uva uvuipau ra vaore voea akeri oiso osa katai tau erao (12) vokiro putevora varao oara-ia lotu puraparaiva, Jerusalem iare avaraera.
12 Uva viapau oiso Jiu ragai vurapaivora osa iraiva ora variri posiparaera ora reopaoro Jiu vaaro Rovopa Kepa Tempel sovara-ia. Ari ita, viapau oiso voeao iava oeai ragai kekeivora osa oeai kasipu pieavora uvai Reo Taisi Uvupa Kepaa vai sovara-ia, ora uvai vo urui sovara-ia. Viapau rutu.

✡ **23:35:** Ap 24:19, 25:16, 24:27 ✡ **24:5:** Ap 16:20, 17:6, 21:28 ✡ **24:6:** Ap 21:28 ✡ **24:9:** 1 Te 2:16

13 Uva vo reoa vao-ia oa purapaivoi,
viapau oiso ra va oirao pieive.
14 ✡ "Ari ita, varao raga iava vii tavipaa
ro iava Pauto ira ragapa lotu purapar-
aveira, ro igei aite iraraaro reraaro ro
Pauto. Vo raivao raga sirova utupaoro
rera vo raivaaro, vao-ia oa-ia vakuvaku-
paiveira Jiu oiso purapaoro, Kuuvu raiva.
Ari ita, vao-ia Moses vaaro Reo Taisi ora
varao profet irara vo rigatoroaro oara
rutu oirao piepaaveira.
15 ✡ Ari ita, vao raga-ia rugooparaveira
oiso osa oirara rutu kopiia iava vorevira
toreaverea voeao-ia torevoko vovou irara
ora voeao vuri vovouro pura irara. Uva
va raga-a vao oa raga-ia rugooparai vao-ia
voeaore oiso-ia osa voeao-ia Jiu.
16 Ari ita, uva va-a vao oare
akeakepaaveira rutu vo ora ragai vo
goruaro rutu-ia, oiso ra roroio vovou
rutu-ia toupaave Pautoa-pa ora voea
rutu oirara. Uvare viapau vuriara vai
purapaaveira voea-ia ora rera-ia Pauto.
17 "Uva riroara ivara isivaaro iava
vorevira kareraera Jerusalem iare Jiu-pa
irarapa vatevateavira moniara vatesa, ora
koruouara tapo purasa Pautoa-pa.
18 Uva vo osa varao purapaavora, osa
ragai iare urioaera. Uva voa tugoropa sisu
puraavora. Oire va raga-a eva oa-ia ragai
kekeivora. Ari ita, viapau riro iraraa vai
ragai tapo toupaivora, oa-ia viapau oiso
upoa vai.
19 Ari ita, oeavu Esia Provins iava Jiu-
pa irara oea tapo voa toupaivora. Uva
vosa evoea vo toupaive, oire uvuipaai ra
voea tapo viipa oirao pievira taviave vo
osa ragaire kasipupaave.
20 Ari ita, vo osa voea akeri oaire vuria
vai oiso oai kekeivora ragai-ia vo Kaunsel
uvuru sovara-ia.
21 ✡ Ari ita, vao raga osa purasa tor-
eraera voeare oiso, Oiraopavira oiso osa
visii vavaearo-ia toupaa kort purapa irara.
Uvare ragai vao ragare rugooparai oiso
osa oirara rutu taru vorevira toreaverea
kopiia oaive kavuoro." Eisi osa puraroepa
Pol rera tavioro.
22 Oire va-a vao oa iava Filiks ro riro
taraito aue-ia oirao piea vo pitupituaro-
ia, ira vo kort vao opesi piereva oiso voea
tavioro, "Vosa rovopato ofisa Lisas vo
pouro virovere, oire visii rutu vo reoroaro
rovirieia."
23 Oire va iava tuukepa kepa-ia uutu-
pato tavireva oiso, "Pol tapo avau rera
koata piesa tuukepa kepa-ia rerare tore
pie ragasa. Ari vosa sara irara rera iare
uriopaave, ra opeita voeare korupauvere,
vo osa orekerovu avu vaiva uriopaave
rera vatepasa."

Filiks Pol Tuukereva Vo Ivarei Uvuiaro-ia Tuukepa Kepa-ia

24 Oire uva ovokirovu isivaaro iava Fi-
liks urioroepa vatuava tapo Drusila Jiu-
pava Pol-re arusa, oiso ra rera kosi piereve
uutupato tuukepa kepa iava. Ra vaiterei
tavireve vo raivao iava Jisas Krais oirao
piepa raiva.
25 ✡ Oire va iava Pol vo avukarei tavi-
tavireva aue iava torevoko vovou vo
pitupituaro, auere ra torevokovira raga
ora tokipaave vaopa, teapi vuriara vai
purapaive. Uvare oirara rutu vo vokiaro
pou piroverea vao oa-ia taru oirara rutu
rovirieireverea Pauto. Oara-a varao oara
rutu uvuoro rirovira uririroepa Filiks,
uvare ora rera sopaaro-ia vo reoro uvui-
pareva. Oa iava Pol arureva oiso, "Ovoiei.
Avau. Uva ovokia ita oiso viire keerara-
vere, rara avu viipa ruipara ita."
26 Ari oiso vovouparoepa, Easi pasi Pol
vai ragaipa monia vai vaterevere va iava
rerare karua tuukepa kepa iava. Oire oa
iava rerare voreripavira keeraparoepa vo
rera tapo ora reoreopasa.
27 ✡ Oire uva erao ivarei puteva, oa iava
iravu raga tavarireva Filiks vo tavukiaro
iare. Rera vaisiaro ro-ia, Posas Festas. Uva
Filiks avaoro Pol kavureva tuukepa kepa-
ia vaore, oiso ra Jiu rera-ia rorupaive rutu.

25

Pol Sisa-pa Ruiparoepa Vaore Oiso Ra Rera Vo Kortuaro Uvureve

1 Oire uva Festas urioroepa Sisaria-ia
tousa. Voava vo peva isivaaro iava aue
voki peva Jerusalem iare avaroepa.

✡ **24:14:** Ap 9:2, 3:13 ✡ **24:15:** Ap 23:6; Dan 12:2; Jo 5:28-29 ✡ **24:21:** Ap 23:6 ✡ **24:25:** Ga 5:23; Ap 10:42
✡ **24:27:** Ap 25:1, 4, 9, 14

2 Uva voa Jerusalem-ia pouro viropa
Festas. Oa iava voa voeao rovopa irara
pris irara ora oearovu oira vasi irara voea
iava Jiu, oea rutu oreorovu-ia ita rera iava
Pol gasiiva rerapa ro-ia Festas.
3 Uva vorevoreripavira rera arepaiva
rerare Pol, oiso ra Jerusalem iare rera
siporeve. Uvare oavu raiva rerare ravaa
rovoiva, oiso ra rera upoive vo osa uri-
oparo raivaaro.
4 Uva voea vo reoaro pukoreva Festas
oiso voea tavioro, “Avoeao, ira tuukepa
kepa-ia toupare Sisaria-ia. Uva tutuu
piepai ra rera iare vorera voa.
5 Uva oiso vearopai vosa oearoi visii iava
riro iraraa vai ragai sirova utupaai, ra oeai
tapo karera. Oa iava vigei rutu uvuipaviei
ra rera-ia vuriara vai kekepe pasi.”

6 Oire uva vo peva vatara vokiro o katai
tau vokiro isivaaro iava Festas voreroepa
Sisaria iare. Oa iava utupa voki-ia vo
kort vao purareva. Uva va iava Pol-re
aruroepa. Oa iava oeavu rera iare rera
sipoiva.
7 Uva voa pouro viropa kortupa kepa
sovara-ia rera Pol. Oa iava oeavu Jiu-
pa irara Jerusalem iava oea Pol ruvara-
ia toupaiva, oea rera iava Pol oreorovu
rovoiva. Osa iava vo reoro iava vuriara
oara-ia Pol togapaiva, oara-ia viapau oiso
ra irai vara oirao piepareve.
8 ✡ Oire oa iava vearovira rutu Pol voea
vo reoroaro pukoreva oiso puraoro, “Vi-
apau rutu oiso vuria vai puraavora oiso
osa purapaai voeao. Viapau oiso oavu
avu vai gasiavora Jiu vaaro iava Reo Taisi.
Ora viapau tapo oiso Jiu vaaro-ia Rovopa
Kepa Tempel. Ora Rom reraaro tapo King
Sisa ira-ia tapo viapau oiso oai vuria vai
puraavora.”

9 Ari ita, Festas oiso ruiparoepa ra
Jiu agoagotoreve roviriei-ia kortua-ia.
Oa iava Pol akereva oiso, “E avapau
Jerusalem iare ra voa vii rovirieia?”

10 Oa iava Pol rerare oiso puraroepa,
“Vo kepao-ia oa-ia torepaoro toupaa eva
kortupa kepa Sisa vaaro. Uvare vo kepa
raga vao-ia oa raga ragai vo kortuaro
uvuipaivoi. Ragai-ia taraipauei ragoa via-
pau oiso vuria vai puraavora Jiu-pa irara-
ia.
11 ✡ O ita, vosa Reo Taisi tokoa, o
vosa oarai puraa vuriara vai, oa-ia taru
uvuipaai ra ragai kopii pieive. Osa iava
viapau uvuiparai ra voea asavira toria.
Ari vosa voea vaaro vao kuuvua, oa-ia vi-
apau rutu irai uvuiparoi ra ragai vatereve
voeapa voeao Jiu. Vii tavipaa oiso, Avar-
avere Rom reraaro iare King Sisa ira raga
uvuiparoi ra ragai roviriereve.”
12 Oa iava Festas ora reoroepa voeaova
riro tarai irara. Uva va iava oiso pu-
raroepa Pol-re, “O ita, ragai tavipari oiso
ra avau Sisa iare. Uva vii tavipaavoi oiso,
Vearopai ita, ra rera iare avau Sisa.”

Festas Agripa Akereva Pol-re

13 Uva ovokirovu isivaaro iava aue King
Agripa avukarei tavetesiva ora o-ia vatu-
ava Benaisi aue iare Festas. Oa iava rerava
vearo vokisiva.
14 ✡ Oire uva riro vokiro rutu-ia voa
toupaoro aue Festas King tapo ora re-
oroepa Pol iava vo reoro iava rera tavi-
tavipaoro. Uva oiso puraroepa, “Ro-
ia oirato ira vo tourevora ovusa Filiks
avaroera rera arova.
15 Ro-ia ira iava ragai taviivora rovopa
irara pris irara ora voea tapo oira vasi
irara eisi Jerusalem-ia vo osa voa toupaa-
vora. Uva oiso ruipapaaera ra ragai rera
roviriera.
16 Uva oiso voeare puraraera voea
tavioro, Viapau oiso Rom opitupituiaro
oiso toupai, ra oiratoa vai vate ragaive irai
kopii piesa vo rara viapau rera roviriei
rovoive, ora vo osa viapau kortua-ia voea
vo reoaro pukopareve.

17 “Uva va-a vao oa iava urioaiva vore
ovokivu-ia utupavira kort uvupa kepa
sovara-ia paupaoro, voea uutupa irarare
aruraera oiso ra rera sipoive.
18 Uva voa-a vo uva Jiu toreaera. Uva
ragai oiso keaparaera, Riroa vai rutu vuria
vai oa iava rera iava tavipaai. Osa viapau
oisi oai iava oisi vo reo puraivora.

✡ **25:8:** Ap 6:13, 24:12, 28:17 ✡ **25:11:** Ap 26:32, 28:19 ✡ **25:14:** Ap 24:27 ✡ **25:19:** Ap 18:15, 23:29

19 ✡ Vo osa vao raga lotua oa vo
pitupituaro-a, oa iava ragai tavitavi-
ivora ora Jisas iava tapo ro ira kopi-
iroepa. Uvare Pol rera iava oiso
siposipopareveira, Ira tootoovira toupare.
20 Uva va-a vao oa rutu-ia vavagisi-
paraera oiso, Uva apeisi ragavira va vitu-
arore taraaavere. Oa iava Pol akeavora
oiso, E avapauei eisire Jerusalem-ia, ra
voa vii kortua vo reo-ia vao-ia?
21 Vo osa Pol oiso puraroera, Viapau. Ari
King iare avaparai ro Rom-ia, oisore ra
rera raga ragai vo reoaro rovirieireve. Oa
iava uutupa irara rerare taviavora oiso,
Vearovira rera tokipata vaore tueoro osa
rera sipoavere rara utupa visivi aue iare
Sisa."
22 Oa iava Agripa oiso puraroepa Festas-
re, "Oiso ruipaparai ra Pol uvua." Osa
iava Festas oiso King Agripa tavireva,
"Vearopai. Ira uvurivere vokipavira."
23 Oisi-a eisi osa iava utupa voki-
ia Agripa vaio ora Benaisi oritoareiva
uriosiepa ora gurupa kepa-ia koatasa. Uva
oeavu tapo reipa irara viurupa irara iava
voea oea tapo uriosiepa voare ora oira
vasi irara. Oa iava Festas Pol-re aruroepa
oiso ra urioro.
24 Uva Festas voea ruture oiso pu-
raroepa, "Vii King Agripa ora visii rutu
vao-ia ro oirato kekepata ira arepaiveira
voeao Jiu oea vo toupaiveira Jerusalem-ia
vorevoreripavira rera uposa.
25 ✡ Vo osa ragai raga oiso rugoopar-
aveira, Viapau oiso vuria vai purareva, ra
oai iava rera upope. Uva rera sipopaa
auepa Sisa, uvare Pol rera iare ragai ar-
erevora.
26 Ari ita, oiso ragavira va-ia vavagisi-
parai oiso auepaoro, Aa vao-a vuria oa
iava Sisa-pa rigatoravere oa iava Pol
siposa rera iare? Oa-a vao oa iava rera ou
pieavoi vore visii rutu osireiaro iare. Oire
uva oiso ruipaparai ra vii King Agripa rera
ita taraari vao avuore oa iava rigatoavere
Sisa iare.
27 Uvare viapau oiso torevokopai ra
tuukepato sipo ragaa Sisa iare, vosa via-
pau siposipoa vai ou rovoa rerapa rera vo
vuriaro iava."

26

Pol Agripa-pa Reoara Kosi Piereva

1 Oire King Agripa oiso puraroepa Pol-
re, "Vearopai ra ora vii iava tavitaviu."
Oa iava Pol ora vavaearo iraoro oiso pu-
raroepa voeao Jiu vo reoaro pukooro, vao
oa-ia rera iava gasiiva.
2 "Vearovira rutu King Agripa vao-ia
oiso osa uvuiparai ra ragai vo reoaro vatea
vo reoro pukooro viipa.
3 Oiraopavira rutu oiso osa taraipauei
rutu Reo Taisi-ia vao Jiu vaaro ora igei vo
pitupituroaro. Oa iava oiso vii akepaavoi,
ra ragai uvuoro ragai vo reoaro aroviri.
4 ✡ "Ari ita, vara rutu-ia taraipaai Jiu ra-
gai vo touaro-ia vo osa viovokovira oisoa
toupaa vo ragai voeaaro ruvara-ia oirara
Tasas-ia. Uva voava avaraepa Jerusalem-
ia tousa.
5 Ari ita, tuariri voa ragai-ia tara-
iaepa. Vosa oisi ruipapaaeri, ra voa
vo reo kosi pieive. Uvare voa ragai-
ia taraiaepa osa Farisi vo vovouroaro
sirova utupara, varao riro vavagisiara
rutu oara opitupiturovu rutu-ia varao lo-
tupara putepaiveira rutu igei varaaro.
6 ✡ Oire uva ragai-a vao ragoa
rovirieipata vo vokio aue vituaro iava
uvare vo reo raga-ia oirao piepaaveira vao
Reo Ovoi oa vatereva Pauto voeaopa vigei
aao iraraaro.
7 ✡ Oa raga-a vao Reo Ovoi oa oisoa oirao
piepaive opesi asavira katai tau erao (12)
sararo vigei aao iraraaro, vo osa Pautoa-
pa lotupaave vo vokiaro ora vo ravireo-
ia. Ari ita, uva vo oirao piea vao-ia ragai
vaaro oa-ia ragai rovirieipai voeao Jiu osa
vii tavipaa King oaa.
8 Apeisi vaaro-ia vavagisipatai oiso ru-
goopaoro, Viapau Pauto uvuiparoi ra
oirato tore piereve vorevira kopiia iava?
9 "Ari ita, iravu-a ragai ragoa oisoa
vurivira rugoopara, oa iava oisoa vuria
purapaa Jisas vo siposipoaro-ia ro vova
Nasaret.
10 ✡ Oa iava oisoa varao purapaa
Jerusalem-ia riro irara rutu Pauto kovopa

✡ **25:25:** Ap 23:9, 29, 26:31-32 ✡ **26:4:** Ga 1:13-14 ✡ **26:6:** Ro 15:8; Ta 2:13 ✡ **26:7:** Je 1:1; 1 Te 3:10 ✡ **26:10:** Ap 8:3; Ga 1:13; Ap 9:14, 21

iraraaro tovopaoro tuukepa kepa sovara-ia. Uvare oisi vo goruva ragai tovoiva rovopa irara pris irara. Ari ita, vao tapo osa oisoa oearovu voea upopaive. Uvare ragai tapo oisoa voeare arupara oiso, Iu vearopai. Voea upota.

11 Uva ita, vokiara rutu-ia oisoa vuri-ara purapaa voea-ia voraro Jiu varaaro-ia Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagog. Ari ita, oiso rutu oisoa rugoopara ra voea varaaro oirao pie vovouro tokopaa. Vao-ia osa rirovira rutu voeare oisoa kasipupara. Oa-ia tauairo rutu oisoa voeare taraapaoro avapara.

Pol Voea Tavireva Ora Rera Vaaro Iava Oiso Osa Porero Viropa

12 ✡ "Ari ita, va vao vuri vovou purapasa avaparaepa vo raivao-ia vo Damaskas, uvare oavuva vasirako reesi oisoa voka-paa reo goru sirova, oarei ragai vateiva rovopa irara pris irara.

13 Uva uvupari King oiso-ia, Ovokivu-ia ravireo vuuta-ia oavu aviavia varaepa vu-vuiua iava oaviavia ravireo vo aviaviaro-ia puteoro rutu varaepa ragai aau piesa voeao tapo oea tapo vokapaava.

14 Uva igei rutu kovekoveiepa. Oire voa Hibru-pa reo uvua oa-ia oiso puraepa ragaire, *Sol, Sol. Apeisi iava ragai vuri piepariveira vokiara rutu-ia? Ragai vo ruipaaro tapo upopariveira. Oiso rutu piepariveira osa bulmakau orekerovu otuo-tupara totopaeveira ora oira kokotoaro-ia. Eisi osa rutu ragai toopariveira ora vii raga ora vuri piepaoro.*

15 Oire uva va iava oiso akeava, Turaro, irouto-a vii? Oa iava oiso puraroepa, *Ragai-a Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.*

16 ✡ Toreu. Uvare viire ora poerarai vii reesioro viigoa ragaipa kovoparivere. Uva vii tavipaa oiso, Oearovu rutu tavi-tavirivere varao iava oara kekerivoi ragai ruvara-ia vo vokio, ora varao iava tapo oara vii iare karekepapere utupaua.

17 ✡ Ari ita, vii virivaripaavere voeao asavira Jiu ora oearovu asavira osararovu iava ratau tou irara voearo oearoa iare vii sipopaavere.

18 ✡ Voeao oea vo rugooroaro karurivere voeapa vara aviavi pieoro. Eva oa iava rupa vovouro oaive iava porea virovere aviavia iare. Ora Seten vo goruaro iava Pautoa iare porepaa virovere. Eisi osa ragavira ragai oirao piepaivora, uvuipai ra voea iava vuri vovou verapa piro. Oa iava uvuiparai ra voea rutu takuvua ora voeao oea roporeva Pauto ora rerapa."

Pol Ora Rera Vo Kovoaro Iava Lotu Kovo King Agripa Tavireva Vao Oa Pu-rareva

19 "Ari ita, King Agripa, viapau oiso ragai vo reova kaureoraepa oreoa ragai iare varaepa vova vuvuiua iava areo uusi sovara-ia.

20 Ari rovovira Damaskas-ia voea siposipoavora. Oire uva voava Jerusalem-ia ita. Uva aia voava ita voraro rutu vo taerero-ia vo Judia Distrik sovara-ia ora voraro tapo osararovu-ia, oearoa rutu oisoa tavitavipaave oiso, Tepa vuriara oavisii iava poreta viro vore Pauto. Ora vosa porepata viro, ra uvuipatai ra oisi iavirava vearopa kovoro vai purapata visii vo oirao pieroaro kareke piepaoro.

21 ✡ Uva ragai ouivora voeao Jiu vo Rovopa Kepa Tempel sovara-ia ragai tovosa kortua-ia vo reoropa oara iava voeapa siposipopaavora. Uva vara-a varao oara iava oiso aue ragaaera ra ragai kopii pieive.

22 Ari ita, oisoa Pauto ragai tauvapareve vokiara rutu-ia, oiso ra vo vokio-ia toupaa rera vo reoroaro vatepaoro oirara rutupa voeao oiso-ia, oira vasi irara ari oearovua apota irara. O ita, oiso puraparai vao-ia oiso osa puraaepa profet irara ora aue tapo Moses varaore oara uriopaperea voari rutu utupaua.

23 ✡ Oiso-ia, Jisas ro Ropoto Pauto reraaro ira riroa ourevere siitoka. Eera irapatoa rutu ira taru kopiia iava toreroverea voeapa raiva puraoro voeao-ia Jiu ora ratau tou irara. Vo osa va-ia vao voeareipa varei rutu aviavi pie rovoreverea, oire va iava rera oirao pie iraoive rutu vo torea taraioro. Osa iava voea orirureverea."

✡ **26:12:** Ap 9:3, 22:6 ✡ **26:16:** Esi 2:1; Dan 10:11; Ap 22:14-15 ✡ **26:17:** Jer 1:8, 19 ✡ **26:18:** Ais 35:5, 42:7; 1 Pi 2:9 ✡ **26:21:** Ap 21:30-31 ✡ **26:23:** Mt 26:24; 1 Ko 15:20; Kl 1:18; Re 1:5

Pol Agripa Tavireva Oiso Ra Oirao Piereve Rutu

24 Oire vo osa Pol voea vo reoroaro pukoreva varao oara-ia rera toga raga-paiva, oa iava aue Festas rerare rirovira oiso puraroepa, “Auoro Pol. E kokoropau? Ari ita, riroa taraia oa ouriva. Oa raga-a eva vii kokoro piepaivoi.”

25 Uva Pol rerare oiso puraroepa, “Via-pau rutu Festas. Viapau oiso vii keakea-paavoi. Oiraopavira rutu oiso osa vii tavitavipaa torevokovira.

26 Ari ita, rera ro King Agripa ira vara rutu-ia varao taraiparoi. Rera tapo vara-ia roroiovira ora reoparai, uvare viapau oiso vara iava oai vatauvira puraavora.

27 Auoro King Agripa. E profet irara vo rigatoro oirao piepariveira? Ari ita, vii-ia taraiparai viigoa vo rigatoro oirao piepariveira.”

28 Uva King Agripa oiso puraroepa Pol-re, “E uva apeisi-a oiso rugoopauei, ra evo reovi-ia ragai iava sopaua poreri? Ra va uvuoro Kristen tou puraa?”

29 Uva Pol oiso puraroepa, “Ari ita, Pauto areavoi visii rutupa vo reovio-ia ora riro reo tapo, osa iava uvuipatai visii rutu kristenta oiso osa ragai-a vao vo vokio. Ari vao ragapa reasiparai oiso, Teapi visii tuukepaive oiso osa ragai piepaiveira.”

30 Oire uva vo reo isivaaro iava King, ora reito gavman, ora Benaisi, ora oearovu oea vo peva tapo toupaiva oea rutu tore-aepa ora vasesa avaoro.

31 ✡ Uva vo osa kosia viropa, oa iava voa ora reopaaepa oiso puraoro vo ora voea ragare, “Avoeao, viapau oiso oavu avu vai vuria vai puraravora ro-ia oirato irare oiso auepavierao ra rera upope ora rera koata piepape tuukepa kepa-ia.”

32 ✡ Oire va iava Agripa Festas-re oiso puraroepa, “Ari ita, uvuipauei oiso ra rera karuri vo vokio raga-ia. Ari aue raga ita uvare oiso puraroerao ra Sisa iare avaro. Ira rera rovirieirevere rara.”

27

Pol Tovoiva Selpa Uvuoa-ia Rom Iare Avasa

1 Oire uva varao isivaaro iava oavu reo goru puraiva, oiso ra Itali iare avaio aue-ia uvuoa. Vo osa Pol tovo rovoiva vo Sisa reraaro vo tokiaro-ia ofisato. Ro-ia rera vaisiaro, Julias ro Rom gavmanpa uutupato ira oisoa katai vovotova (100) toupareve viurupa irara. Uva voa tou-pareva oearovu tapo tuukepa irara.

2 Oire oavu-ia vao selpa uvuo vova Adramitiam oa-ia kae uviroiepa. Uva vo uvuo-ia avaiepa Esia-ia vatuaro. Uva igei rutu vao igoa avaiepa ora ragai Luk ora iravu ro-ia Aristakas Tesalonaika-pato vova Masedonia Provins.

3 ✡ Oa iava utupa voki-ia Saidon-ia pou viroiepa. Oire uva voa-a evoa uva pou vi-roieiva, aue Julias vearo vovou purareva. Oa iava Pol iava vasereva, oiso ra avaro vate irara iare voea ruvara-ia oaravu avu vai ousa, oisore ra vara iava vearovira toupareve.

4 Oa iava voava ita ora vaseiepa Saipras toko isivaaro-ia avasa, uvare kiuvuva aivaropaiva uvuoa. Oa iava vorevira vo toko ravisioro avaiepa.

5 ✡ Uva vo voka-a vao oa-ia Silisiarei vatuarovi puteiova ora Pamfilia-ia. Va iava Maira-ia pou viroiepa vao oa Lisia Distrik sovara-ia toupaiveira.

6 Uva voa-a evoa uva toupaoro ro igei reraaro ofisato oavu tuereva uvuoa, ovusa Aleksandria iava uriopaepa vo aue-ia Isip. Oire voava uriopaepa Itali iare avasa. Uva va-ia igei rutu tovoreva. Oa iava igeiva avaepa.

7 Uva garutu visivi vasi pievira ava-paiepa vokapaoro, uvare kasikasi pie vi-sivi rutu kovopaoro vokapaiova voare avapaoro Naidas-ia. Uva viapau uvuiiepa oiso ra voava topa viroio, uvare riroto kiuvu igei takireva. Oa iava vorevira varaiepa oiso Krit toko rorovira Salmoni kipekipe vatuaro-ia varasa. Oire eva-a oa iava vo toko reroaro avaiepa taru, uvare kasikasi pievira rutu vokaoro urioiepa.

8 Uva vo-ia kasikasi visivi rutu ava-paiepa vore avapaoro Vearo Paitu vao oa toupaiveira Lasia urui ruvara-ia.

9 Oire uva voa-a evoa igeire riroara vokiara puteva osa vokapaiova vo vuuta

✡ **26:31:** Ap 23:29 ✡ **26:32:** Ap 28:18, 25:11 ✡ **27:3:** Ap 24:23, 28:16 ✡ **27:5:** Ap 6:9, 13:13

vao oa-ia avakava vuriopa rutu rirovira. Uva va-a vao oa iava Pol voea goruvira tavireva ravaavira, uvare vo vuutao-ia taraiparoepa oa oisoa karekepape ivara rutu-ia katakataivira.

10 ✡ Uva voea tavireva oiso, “O ita, oiraopavira vao-ia oa kekepaa oa ouvere rara, vo osa vova topa uvirovio. Ra riroa tavaka oupe oa vatevere rara vo vuutao vigeipa. Uva selpa uvuo rokovere ora kotokotoara rutu tapo ora vigei vai pasi.”

11 Uva Pol vo tavitaviaro uvu ragapaoro ofisato uvuoa voka piepato vo reoroaro raga oirao piepareva vaiterei rutu ora ro oira-ia reipato kepten.

12 Uva voeavio kovopa irara va-ia vao uvuoa oea oiso vovou ragapaaepa ra Finiks iare topaa viro. Uvare vao oa-ia toupaiva oare rugoopaoro oiso pura-paaepa, “Avoeao viapau rutu uvuipaviei ra vo toupape, uvare vagoa vao-ia oa-ia uvuipasiei kiuvu vaio ora kokeva ra vigeiva uvuoa vuri piesi. Ari vosa aue iare ipavio Krit-ia vo uva Finiks pasis toupaiveira uva kavovovira toupaiveira paitua utopavira, oa-ia uvuipaviei ra viri-varivio.”

Riroto Kiuvu Vuri Toru Kareke Piereva Avakava-ia

13 Uva voava rovovira gare visivi rovoroepa vusipaoro kiuvu. Uva va iava oiso raga rugooa ouiva vo rera iava oa iava oiso puraaepa, “O ita, vearopai ra voa raga virare raiva purape, ra voare avavio eisi Finiks-ia.” Oa iava anka kae pieiva avasa uvuoa-ia vo Krit rogara vatuaro-ia.

14 ✡ Oire uva ikauvira purepavira vo toko iava vararoepa vo voa igeire riro varivarivira rutu.

15 Uva voava igeiva vo uvuo peoreva riro goruvira rutu, ovusa osa auepaiepa ra rera sirova oira tovoio, ovusa viapau oiso uvuipaiepa ra rera gaeive. Oapa voea peo ragapaoro igeiva va topapareva va pupipaoro.

16 Oire vosa voava gaegaerepaoro otokovu reoaro igeiva puteva virivari visivi va-ia ururaopaoro. Oa iava igeiva gaegaerepaoro avapaepa. Uva vo toko vaisiaro-a vao-ia oa-ia igeiva va-ia put-ereva, Koda Toko. Uva vo toko-ia vao putepaoro dingiva takauiepa rutu oira kae pieoro, o iria ivupaoro vokapaeva selpa uvuo.

17 Uva vo osa pege roruorupaoro va rutu tuukeiva uvuoa kovuaro oirovu-ia riro goru iro oiso, teapi kiuvu oira kaekae pieparevora, pegeo viro igeiva. Osa-a oiso osa iava uriripaaepa oiso, teapi vigeiva uvuoa vera piereve raaka-ia vao Aprika-ia ruvara-ia tou raaka. Oa iava va iava selara sigiiova oiso va puraoro ra igeiva gaegaerevira raga avape.

18 Uva va vao isivaaro iava rirovira rutu torueva avakava. Oa iava voeao kovopa irara voava auero-ia kotokotoara rovoaepa vara-ia vikipaoro.

19 Uva ovokivu-ia vo pevapa voki igei rutu kopirovu vikiiepa.

20 Uva riro vokiro rutu-a pupuru vokiro ovokiroa-ia viapau rutu oisoa ravireo kekepaio ora visurikoara, oara iava riroiroreva. Oa iava igei rutu oiso vovoupaiepa, Oiraopavira rutu igei rutu vao opesipaiei, uvare igeivi riroiro piere purepato kiuvu.

21 Uva riroara rutu vokiara igeire oisoa pute ragapaive aio asavira. Ovokiro-a evara isivaaro iava Pol toreroepa oiso purasa, “Ari ita, vosa ragai vo reoroarore uru piepasa ora tape piepataeri voviri vo osa Krit toko pute asavira toupaerao, oa iava viapau oiso vo tavakao vigei ouvori. Oa iava tapo varao kotokotoara viapau oiso riroirovira touvori vigei varaaro.

22 Uva visii tavipaa ra uririara eakata, uvare viapau oiso irai vigei iava kopiiro-vere. Ari vao raga uvuoa rokovere vigei arova.

23 ✡ Ari ita, vo vokiaro uva purapurap-ato ensel urioroerao ro reraaro Pauto ira ragai-ia pitupareveira, ora oiso tapo irapa kovopaaveira.

24 Uva ragai sirova toupaoro oiso pu-raroerao, Auoro Pol, teapi uriripau. Ari King Sisa osireiaro-ia tourivere rara. Uva visii rutu-a vao ora voeao oearovu uvuoa-ia tou irara visiigoa rutu virivariavere.

25 Oire uva ora tape pieta. Teapi uriri-pata. Oa purarevere rara vigeipa oiso osa

✡ **27:10:** Ap 27:21-22 ✡ **27:14:** Mk 4:37 ✡ **27:23:** Ap 23:11, 5:19; Ro 1:9

rera vo reoaro toupaiveira. Ari ita, oara rutu oirao piepaaveira ragai vao-ia.
26 Ari ita, vao uvuoa oa vigeiva vera pirovere oavu-ia raaka vo oavu-ia tokoa."
27 Uva vao iava katai tau vo resurapa (14) rupa vao oa-ia igeiva uvuoa peoppareva kiuvu vo avakao-ia vao oa vaisiaro, Edria Si. Uva voa avapaoro vo uvuoa-ia aue sovopaiva oa iava oiso puraaepa, Easi tutuu piei rasia vai iare, voeao oea oisoa vo uvuo-ia kovopaive.
28 Oa iava voeao vo rovu avaka rovu rokoaro uvuiiva oavu-ia iroiro. Oire uva aue-ia erao tau vuta (20 param) vo rovu rokoaro uvuiepa, uvare va uvuiiva vo iroia. Oa iava aue-ia ita uvuiepa katai tau vo vavae vuta (15 param).
29 Uva voava oavu-ia uvuia kekeiva vo avapaoro raaka-ia osa tutuuva uvuoa. Oa iava uririoro oiso puraaepa, "Vigei upopai raaka-ia". Uva vo resura vikiiva anka vo uvuo taki rovosa varirisa, oiso ra avi rovope tapo uvare rupavira vokapaiva.
30 Uva voa-a vo uva kovopa irara rirovira uriripaaepa. Oa iava oiso vovouaepa ra toriive vo uvuo arova. Uva iriavu dingi vo uvuo iava rere pieiva oiso ra torioro avaave. Uva oiso voea kea ragapaiva, "Oaravu ankara tovoio oisova irapaua va vao uvuoa takioro rutu."
31 Vo osa Pol oiso puraroepa auere ofisato ora voeao viurupa irara, "Vosa kovopa irara viapau vo toupaive uvuoa-ia, ra viapau oiso virivarita."
32 Oa iava iroiroro tokoiva aue iava dingi, ra koveo avaka rovu iare.
33 Vo osa avia sikerepaiva osa Pol oiso riro goruvira rutu voea tavipareva, "Vearovira rutu aiopatavoi, uvare viapau oiso vo wikireo sovara-ia aiopatavorao oarea putevo.
34 Uva eisi osa visii tavipaavoi oiso ra aioara vai aiota, ra vorevira gorua outa rara. Ari ita, viapau rutu oiso irai visii iava vuria vai ourevere."
35 Uva vo reo isivaaro iava Pol bret ouoro oiso puraroepa, "Vearovira rutu Pauto vao-ia." Uva va puteoro voea rutu osireiaro-ia va aioreva.
36 Uva va-a vao oa kekeoro rera-ia vorevira vovouisiro voea iava kavevira toupaiva oiso vovouoro, O asi vearovira toupai. Oa iava voea rutu aioara aioiva.
37 Uva voea rutu uvuiaro-a voeao oea oisoa vo uvuo sovara-ia toupaive, erao vovoto erao vatara tau katai vatara rutu (276).
38 Uva aio opesiaiva, oaravu aioara witara vikiiva avakava iare, auere oiso ra selpa uvuo varaatape.

Selpa Uvuo Oa Taki Piropa Raaka-ia

39 ✡ Oire uva avieiva. Osa iava viapau oiso vao tokoa vatuaro eveipaiva. Oa iava oavu kekeiva paitua. Uva oiso puraaepa, "Easi uvuipai vai ra vao iare uvuoa viru piepe rogararore tutuu pieoro."
40 Oire uva va iava voare va viru piesa auero rutu vatatopopaoro ankava iroiro tokoiva. Oa iava avaka rovu iare koveroepa. Ora vo uvuo torevokopa perova tapo iroiro iava vagoiva, ora sel tapo iria ipa pieiva. Oa iava vo uvuo topapaiva, oisore ra rogaraua iare viruve.
41 ✡ Oire uva ora vaseiepa oiso ra rogaraua iare viruve. Osa raaka-ia irapauava paiva, ovusa rirova toruva vo uvuo vituaro pegeeva.
42 ✡ Oa iava ofisato arepaiva viurupa irara voeare tuukepa irara, oiso ra voea kopii pieive vo raga auepa, teapi aataoro toriive vorarore vegoaro.
43 Uva oiso vovouparoepa ro-ia ofisato ra Pol raga virivarireve voea arova. Oa iava voea rutupa vaseoro oiso puraroepa, "Vosa uvuipata aatasa, oire vearopai avakava-ia ora vikioro voa aatapaoro verata viro rogara arore. Ari ita, vosa viapau uvuipata aatasa, oire vo peroro-ia pitupaoro verata viro."
44 Uva voa oearovu voea iava aatapaoro verapaa viropa, ovusa oearovu oaravu-ia plank peroro ora operorovivu-ia vo uvuo iava oara-ia verapaa viropa. Uva oisi ragaa eisi osa verau viroiepa igei rutu rogara arore virivarioro.

28

Pol Toureva Molta Toko-ia

1 Oire vo osa igei rutu vo toko-ia vao toupaoro vo toko vaisiaro-ia taraiiepa vaoia, Molta Toko.

✡ **27:39:** Ap 28:1 ✡ **27:41:** 2 Ko 11:25 ✡ **27:42:** Ap 12:19

2 Uva voeao oea oisoa vo toko-ia
toupaive oea igei-ia vearo vovou rutu
puraiva igeipa eto kasioro. Uvare rirova-
ia uteova uteoiepa, oa iava kasiraoiepa.
3 Uva voa-a vo uva Pol erako kouara
kakavupareva va tovosa eto kasi-ia, osa
oira kopii piepava rakoru rera vavaearo
avusa vusieva.
4 ✡ Oa iava voeao vo toko-ia oea oisoa
toupaive oira kekeoro oiso puraaepa ora
voeare osa rera vavaearo avupaoro ko-
tovira toupaeva, “Akoea oira upopatoa
vai-a ro ira vo toko iare virivarivira uri-
oroi. Uva vo vuria vao oa-ia torevokovira
ora rera-ia viroi. Uva kopiipa o iava
rakoru iria rera avuevoi.”
5 Ari ita, vo osa Pol oira sisiputareva
tuitui kasi iare. Oire uva viapau oiso
upiaroepa vova uvava rera avueva.
6 Osa iava voea rutu rerava tuepaoro
oiso vovoupaaepa, Easi tuvuuparoi ra
kopiiro va iava ikauvira. Uva oisa-a eisi
osa rugorugoopaoro rerava riro kaekae-
vira tue ragapaaepa oiso ra va iava kopi-
iro. Vo osa viapau vuria vai oureva vo
va-ia vao oavua puraeva rera-ia. Uva
va-a vao oa-ia soporeaepa. Oa iava oiso
puraaepa, “Avoeao, easi pauto-a ro.”
7 Uva reitoa ro-ia vo toko iava, Pablias
ira vo rasiaro ruvara-ia verau viroiepa,
ira vearo vovoutoa rutu. Ira vo peva-
ia voki igei oisoa aio vatepareve osa voa
toupaiova.
8 ✡ Uva vo vokiro-a varao oara-ia oisoa
Pablias aitearo upiaparo urua raga ivara-
ia. Oire uva oisoa rera iava kukue tapo
upiapao kasiraovira, ora kovuto ira tapo
oisoa rera upopareve. Oa iava Pol rera
iare koataroepa rerapa varirisa. Uva
rera varaaro-ia vavaea oaro tovooro, rera
vorevira porete piereva.
9 Uva va isivaaro iava oearovu rutu
upiapa irara urioaepa rera iare. Oa iava
voea rutu vorevira porete piereva.
10 Osa iava igeipa riroara vatevateara
vateiva. Ora vo tapo osa voava topa uvi-
rosa auepaaepa, osa igeipa oaravu ita vate
ragaiva vatevateara auere raiva vearosa
igeipa.

Pol Rom-ia Pouro Viroepa Molta Iava Uriooro

11 ✡ Uva-a vo uva vao uvuoa vuriaro
isivaaro iava igeire vo peva kekira voa
raga vo puteva. Oa iava oavu raga-ia
Aleksandria iava vo uvuo selpa avaiepa.
Vo uvuo vaisiaro-a vao-ia oiso-ia, Tavara-
toarei Pauto Araorei. Uva vo uvuoa voa
toupaoro koke taki ateate piepaeva, oa
iava voava avaiepa.
12 Oire uva aue-ia pou viroiepa
Sairakyus vo peva-ia voki voa tousa.
13 Oa iava voava avaiepa aue iare ita
Risiam. Uva ovokivu-ia vearoto kiuvu
urioroepa. Oa iava rera-ia avaiepa aue
iare Pyutiolai-ia.
14 Uva voa-a eva uva touoro oearovu
kekeiova oirao pie vovou irara oea oiso
igeire puraaepa, “E uvuipatai ra igei tapo
tou rovota katai wik sovara-ia?” Osa
iava vo wik eva putevoiva, Rom iare topa
viroiepa.
15 Uva voeao Rom-ia tou irara oirao pie
vovou irara igei iava uvuoro varaaepa
Aivaropa Tapire Apias voaaro. Uva
ouruivu-ia va vaisiaro, Vo Peva Stua
kovuaro oearovu veraoro puteiva ora
voea iava vo ruture puteoro. Oa iava
Pautoa-ia Pol vuurapa vaisi puraoro oiso
puraroepa, “Vearovira rutu Pauto aue-ia
voka.”
16 ✡ Vo osa voa pou viroiepa Rom-
ia, oa iava ro ofisato Pol-re oiso pu-
raroepa, “Vearopai ra kepa oara-ia tore-
vokovira touri, vo osa irai uutupatoa vai
vii tokipareve voa.”

Pol Vearo Siposipo Kosi Piereva Rom-ia Toupaoro

17 Oire uva voki peva isivaaro iava oira
vasi irara Jiu iava gurureva Pol. Oa iava
voeare oiso puraroepa, “Araoko irara oaa,
evoea evoa Jerusalem-ia Jiu-pa irara oea
ragai ouivora kortua iare, oiso ra Rom
reraaropa gavman ragai vateive. Ari ita,
viapau oiso vuria vai puraava voeao-ia
vigei voeaaro oirara, ora varao-ia aao
irara oavi vo pitupituroaro.
18 ✡ Uva Rom reraaro gavman ragai
rovirieirevora vo va-ia. Uva viapau oiso
vuria vai kekerevora ragai-ia. Oa iava

✡ **28:4:** Lu 13:4 ✡ **28:8:** Je 5:14-15; Mk 5:23 ✡ **28:11:** Ap 27:6 ✡ **28:16:** Ap 24:23, 27:3 ✡ **28:18:** Ap 26:31-32

oiso vovou ragaroera ra ragai karureve vorevira, uvare viapau oiso ragai-ia oavu avu vai touvora, oiso ra oai sirova ragai uporeve eisi osa rutu oisoa ruipapaave Jiu ragaire.

19 Uva oiso puraaera Jiu, Viapau oiso ro vo reoaro gavman torevokopai. Eva-a oa iava oiso puraraera, Vearopai ra Sisa iare avara, ra ragai vo reoaro rovirieireve. Ari ita, uva ragai viapau oiso voeao oirara oaa Jiu kortupaa.

20 ✡ Oa-a vao oa iava visii guruavoi oiso ra va-ia ora reovio. Ari ita, oiraopavira vo iro-ia ragai tuukepa iro oa vituaro toupaivoi vao-ia, Kataia-a raga oare rugoopaoro rariparai oiso osa voea ita voeao Jiu raripaaveira rera-ia ro-ia Ropoto Pauto reraaro Kae Pieto ira taru urioroverea."

21 Uva va-a vao oa iava rera vo reoaro pukooro oiso puraaepa, "Ari ita, viapau oiso reoa vai vuria vai vii oaiaro uvuiovora. Ora aue rigatoa vai tapo vo vii iava vo voea iava voeao oea oisoa uriopaave Judia Distrik iava.

22 Ari ita, oiso ruipapaiei rutu ra vo reo uvuio oreoa oirao piepariveira, uvare voraro rutuva voearo iava uvupaioveira vii voeaaro oirao pie vovou irara oea-ia vuri reoro purapaiveira oearovu."

23 Oa iava ovokivu reesiiva oiso, "Vo vokio-ia ora guruviovere vorevira ita." Uva vo voki-a vao oa-ia riro irara rutu Pol vo kepaaro iare urioaepa, ovokia vokipakouaro rutu-ia voeapa siposipopaoro rovoroepa vo putesa vokiarovi vo tugurasa vokiaro Pauto vo Saraaro iava siposipopaoro. Ari ita, vao-ia Moses vaaro Reo Taisi ora profet irara vo rigatoroaro origatoroa rutu iava voea tavitavipaoro voeapa vara aviavi piepareva aue iava Jisas.

24 Oa-a vao oa iava oearovu rera vo reoaro oirao pieiva, ovusa oearovu vo reo uvu ragaiva.

25 Uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso katai vovou vai-ia ora reopaaepa. Vo osa Pol arova ora vaseaepa osa oavu goruvira reo vatereva voeapa oiso puraoro voeare, "Ari ita, ro-ia Tugoropato Uraurato ira oiraopavira rutu profet Aisaia gisipaoro iava oisoa reoreoparo visii aao iraraarore ora visii vao oiso purapaoro,

26 ✡ 'Avau ra voeao oirara taviri oiso,
Visii vao-ia uvu ragatavere. Ari ita,
oiraopavira vo reo gurukoaro uvu-
patavere, osa viapau oiso taraipata-
vere. Ora oiso tapo vare keke raga-
patavere, ra ita viapau oiso vara-ia
taraipata oiso osa toupai.
27 Aue iava uvare tarai asavira toupata.
Kokiara oavisii tupapata ora visii
iava, ora osireiara oavisii tapo uru-
rupa piepata. Uvare reasipatai oar-
avu keke arapa, ora oiso tapo uvare
reasipatai oaravu uvu arapa. Oa-ia
vao ragai arova porepata viroveira,
aue iava uvare oisi ragavira rutu
visii iava sopaura oavisii ragaipa
reasipapeira oiso, teapi visii viri-
varia.'
Eisi osa puraroepa Pauto."

28 ✡ Uva Pol oiso puraroepa voeare ita, uvare tarairoepa voea vo vovouroaro-ia tarai asa vovouro, "Uvuta! Pauto vo raivaaro iava vao virivaripa ora poretepa raiva. Osa-a eisi osa iava vo reo vao avapaperea voeaopa ratau tou irara. Oa iava vo reo uvu iraoivere rara voea voeao sopaipa irara."

29 [Uva vo reo isivaaro iava ora vase ovoiaepa ora reopaoro voea raga. Uva vo reo-ia ora voeava kaureopaoro avapaaepa.]

30 Pol vo ivarei sovara-ia toureva Romia. Oa iava voa ora rerapa kepa vorireva. Uva vo kepa rataoaro oisoa karupareve oearovu rutupa voearo oearoa oisoa rera rugoopaoro rera iare uriopaave.

31 Uva oisoa vokiara rutu-ia voa toupaoro Pauto vo Saraaro iava siposipopareve ora Turaro iava ro-ia Jisas Krais. Eera ira iavirava oisoa uriri asavira rutu siposipopareve, osa viapau oiso irai uvuiparo rerare korusa.

✡ **28:20:** Ap 26:6-7, 29; Ef 3:1; 2 Ti 1:16 ✡ **28:26:** Ais 6:9-10; Ro 11:8 ✡ **28:28:** Ro 11:11

ROM
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva 57 o 58 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava, vo ovusa Korin urui-ia toupaoro oisoa lotupa irara tauvapareve. Riroara pasiara rigatoreva Pol oara toupaiveira Nupela Testamen sopaaro-ia. Ari vao-ia oa purareva voeaopa Rom vata oa oaravu rutu-ia putepai vao reia pasia.

Uva vo pasio sovara-ia ira voearei rutupa reoara purareva. Voeao Jiu-pa irara (Ro 2:17–4:25), ora voeao tapo Jentaelpa irara (Ro 1:13-15, 11:13) oearea takuvuvira oisoa lotupaave vo Rom urui-ia toupaoro. Uva voearei rutu tavireva oiso rigatooro, Kataitoa raga-a ro Krais ira uvuipa ra oirara karureve vuri vovou vo goruaro iava. Ra va iava uvuipaai Airepa Tootoo oupasa rera oirao piepaoro. Ari ita, Moses vaaro tapo vao Reo Taisi oa viapau uvuipai, ora orekerovu rutu oara viapau uvuipai tootooa vatepasa. Ari kataitoa raga Krais vo osa rera oirao piepaive oirara rutu.

Oearovu Papara 8 oiso vaisipaiveira, Vearo Siposipo Rera Iava Tugoropato Uraurato.

1. Kovoa vituaro vao aposelto oa purareva aue Pol, 1:1-17.
2. Oirara rutu uvuipaai ra vao kaviko vovouaro oupaive vao Pauto. Auepa, teapi eto kasi-ia avaaverea vao vuri tapi, 1:18–3:20.
3. Pauto Oviitoa-ia Airepa Raiva purarevora vao
oa-ia uvuipa vigei oriru iraopasa, 3:21–4:25.
4. Jisas raga-ia uvuipaviei ra Airepa Tootoo oupape, 5:1–8:39.
5. Pol siraoroepa Jiu-pa irarapa voeao oea reesireva Pauto ora rerapa, 9:1–11:36.
6. Vo toupai oiso osa ragavira uvuipa Kristento ra toupareve Pauto vo ruipaaro sirova utupaoro, 12:1–15:13.
7. Vo Pol ovoiopa reoro purareva ora tapo vearo vokireva, 15:14–16:27.

Kovoa Vituaro Vao Aposelto Oa Purareva Aue Pol

1 ✡ Ragai raga-a, vao Pol Jisas Krais reraaro kovopato, ro ira ragai arurevora rera vo reoaro kaesa. Eera ira ragai roporeva rera vaaro kaepasa va iava oearovupa siposipopasa Vearo Siposipo.
2 Vo siposipo-ia oa iava Pauto tuariri rutu reo goru purareva. Vao oa iava profet irara va vao reo goru rigatoiva Tugoropa Vuku sovara-ia voari tuariri rutu.
3 ✡ Vo siposipo-ia Vearo Siposipo oa rera iava ro-ia Jisas Krais toupai, vigei reraaro Turaro, Pauto Oviitoaaro. Ro ira oiravira rutu kavauroepa vo rasio-ia vo Devit vo saraaro sovara-ia.
4 Uva oiraopavira rutu-a, uvare tugoropa vaisitoa rutu-a ro-ia Pauto Oviitoaaro. Ira-ia toupaiveira riroa gorua. Aue vituaro iava uvare rera vo kopiiaro iava ravotovira vorevira toreroepa. Oire uva va-a eva oa iava vigei rutu taraipavio oiso, Rera eera Pauto Oviitoaaro rutu.
5 ✡ Rera Jisas ira iava Pauto vigei-ia vearo vovou purapareveira. Osa iava Pauto ragaipa ruipapaoro rutu ragai-ia vo kovo tovoreva oiso ra rerapa kovopaa rutu oiso, aposel. Ra va iava oearovu rutupa tavitavipara osararovu rutu iava. Ra va uvupaoro ora voea iava sopaura oaive vorevira porepaive rera iare, ro Pauto rera vaisiaro kae piepaoro.
6 Oire uva visii-a eva visiigoa evoa toupataveira Rom urui-ia osararovu rutu iava visii. Pauto visiigoare tapo keeraroepa oiso ra kareketa voeao tapo Jisas voeaaro.
7 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava vo rigato purapaavoi visiipa vao Rom-ia tou irara. Visiigoapa siraopaoro Pauto visiire keeraroepa, oiso ra oiso touta rera voeaaro. Uva uvuipasi Pauto Aite oavi ora Turaro Jisas Krais ra visiipa tauva vatesi ora gavaure vovou tapo.

Pol Vearo Vaisi Purareva Rera Vaaro Sovara-ia Variria Pautoa Iare

✡ **1:1:** 1 Ko 1:1; Ap 9:15 ✡ **1:3:** Jo 1:14 ✡ **1:5:** Ga 1:16; Ap 6:7 ✡ **1:7:** 1 Ko 1:2-3

8 Rovopavira rutu visii tavipaavoi vao
iava osa oirara rutu voraro rutu toupaoro
visii iava uvupaiveira oiso, Riro rari irara
visii Jisas-ia. Oa vituaro iava oiso pura-
parai, Vearovira rutu Pauto. Aue iavirava
uvare Jisas rutu vo kovoaro-a vao-ia.
9 ✡ Oire uva vokiara rutu-ia kasivarivira
rutu kovopaaveira ora ragai iava vovouisi
rutu tovopaoro, oiso ra va iava Pauto vo
kovoaro vearovira rutu puraa oearovu ru-
tupa siposipopaoro rera Oviitoaaro iava.
Ro-ia Pauto ira vearovira rutu ragai-ia
taraiparoveira vosa oiso oiraopavira pu-
rapara, Visiipa siraopaoro vokiara rutu-ia
visiire variriparai Pautoa iare.
10 Ari ita, voviri tuaririvi uva oiso ruipa
ragapara oiso ra visii kekea. Oa iava Pauto
iare variriparai oiso ra visii kekea. Uva
Pauto vo vovouaro raga sirova va vao
variria purapaavoi vo vokio-ia, oiso ra
visii kekea rara.
11 ✡ Uva oiso ruipa iraoparai ra visii
kekesa uriora rara. Oiso ra visii siposipoa
varao iava oara iava Tugoropato Uraurato
ragai siposiporevora. Oire ra vara iava
uvuoro visii varaaro oirao pie vovouro
oavisii goru pieta rutu.
12 Uva ora tautauvavio ora vigeipa tavi-
tavioro varao iava vigei rutu varaaro
oirao pie vovouro. Oire ra va iava vigei
rutu iava vaeavira goruvira rutu torepe
oirao pie vovouro oavi.
13 Araoko irara oaa, vearovira rutu vare
vao rugorugoo iraopatai, uvare vokiara
rutu-ia oiso ruipa ragaparaveira ra visii
kekea, vo osa orekerovu rutu ragai vo
ruipaarore korupape. Ari ita, visii tapo
tou ruipa ragaparaveira, oiso ra visii
siposipoa visii tarai pieoro vo siposipo
iava vao-ia. Oire va iava visii iava oearovu
iava sopaura oaive pore piro, oiso osa
oearovupa siposipopaavora rera iava Jisas
voeaaropa ratau tou sararo.
14 ✡ Ari ita, Pauto ragai reesirevora
rutu. Uva vo reesire rugoopaoro rutu rera
vo kovoaro purapaaveira oearovivu rutu
oirara tauvapaoro. Viapau oiso voeao
raga tauvapasa reipa uruiro-ia. Viapau.
Ari oearovu rutupa voearo oearoa ve-
goara sopaaro-ia toupaiveira. Ari ita, vi-
apau oiso voearo ragapa riro tarai irara.
Viapau. Ari voeaviopa tapo ruruvutu
irara.
15 ✡ Va vao vituaro iava visii keke
ruipa iraoparai visiigoa evoa Rom-ia
toupataveira. Oiso ra voa visii siposipoa
visii tarai pieoro va iava vao Vearo
Siposipo.

Vearo Siposipo Vo Goruaro-a Vao

16 ✡ Vao Jisas vo reoaro viapau oiso
raveravea-a ra vava ariipara. Viapau. Ari
ita, uvare Pauto vo goruaro rutu va-ia
toupaivoi vao-ia Vearo Siposipo. Uva va-a
eva oa iava oiso taraiparai vo osa oearovu
vo reo iava uvuoro ora virivaripaaverea
rutu voeao oea Jisas oirao piepaiveira rutu
voeao iava Jiu-pa irara voari rovovira, uva
voea isivaaro iava oearovu rutu voeao
ratau tou irara.
17 ✡ Vao Pauto vo reoaro oa roroiovira
rutu vo raivao kareke piepaiveira Jisas vo
raivaaro, oa-ia oearovu rutu uvuipaai ra
va-ia ora agiagipaave Pautoa-va. Uvare
vo raiva vituaro-a eva oirao piea, ora
vo raiva ovoiaro-a vo raga oirao piea,
va vao oa iava Pauto voea oirara oiso
reesipareverea oiso, Voea voeao torevoko
vovou irara. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso
purapapeira,

‘Ro torevoko rugooto ira uvuiparoi ra
Pautoa-ia rugorugoopaoro rera-ia
rariparo orekerovu rutu oupaoro
varao vearopara Pauto varaaro.’

Oirara Rutu Isivaaepa Pauto Vo Ruipaaro Sirova Utu Arapa

18 ✡ Pauto toupare vo vuvuiua-ia.
Uva voava roroiovira rutu kasipua
karekepareveira voeaore vuri vovou
irara ora voeao oea rerare isivapaaveira.
Voeao oea oiraopa siposipore koruko-
rupaaveira oearovu asavira oiso, teapi
va-ia taraipaave. Uva voea-a evoea
oea vuri pitupitu purapaiveira vare
korukorupaoro.

✡ **1:9:** Fl 1:8; Ap 24:14 ✡ **1:11:** Ro 15:23 ✡ **1:14:** 1 Ko 9:16; Ap 28:2 ✡ **1:15:** Ro 12:18 ✡ **1:16:** 2 Ti 1:8; 1 Ko 1:18 ✡ **1:17:** Ro 3:21; Ga 3:11; Hi 10:38 ✡ **1:18:** Ef 5:6; Kl 3:6

19 Ari ita, viapau oiso rera vo vovouaro
vataureva Pauto. Uva voea tapo va-
ia taraipaaveira oiso osa vigei, uvare
oearovu rutupa va karekereva.
20 ✡ Iu, Pauto tuariri rutu orekerovu
rutu purareva vo vuuta-ia eva, oa iava
vo voki-ia rekasisa urioerao ovokia vao-
ia. Uva oirara vara varao kekepaiveira
varao oara purareva ora rera vo goruaro-
ia vao oa viapau opesia vai. Oire uva
vara iavirava uvuipaai ra rera vo goruaro
eveipaive ora rera vo vovouaro. Eva oa
vituaro iava viapau raiva vai epao voeapa
oiso ra vuri pitupituro oaive vataupaoro
vara taeapaive.
21 Ari ita, Pautoa-ia oisoa taraipaave.
Uva viapau oisoa rerapa avivikepaave
rera vaisiaro kae piepaoro. Ora viapau
oiso oisoa purapaave rerare, “Vearovira
rutu Pauto” vo rera-ia vearo vaisi pura-
paoro. Oisi-a eisi osa raga purapaoro oisoa
akukupapa rugorugooro raga oupaive.
Uva vara-a evara oara-ia ora voea vo ru-
gorugooroaro ruupa pieiva vara vavagisi
pieoro rutu.
22 ✡ Oa iava oisoa oiso purapaave, “Igei-
a riro tarai irara rutu.” Vo osa voeare
rugorugooara vavagisivira rutu toupaive.
23 ✡ Ari ita, vo pitupituo kavuiva oa-ia
oisoa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive,
ro ira viapau opesia vaiaro. Oa iava
opitupiturovu oaive raga puraiva varaopa
ora avivikepasa vara-ia vuurapa vaisi pu-
rapaoro tokarasiara. Oara oisoa pura-
paive ora voea vavaearo raga iava, oiso
ra oiravira kekepa viro ora kokiovira, ora
rakoruvira, ora vo karero okareroa vo
rasio-ia vokapaiveira.

Vo Toupai Ovurirovu Rutu Iava

24 ✡ Uva oisi-a eisi osa ragavira vo
pitupitu eva puraiva, oa iava Pauto voea
iava vasereva oiso ra ora voea vo pitupitu-
aro purapaive evara kokoropara. Oa
iava ora voea vo rugorugooroaro raga
sirova utuoro opitupiturovu rutu vuri-
ara karekareke piepaiva. Uva ora voea-
ia opitupiturovu rutu purapaiva oiso osa
okarerovu kaakau karero, voeao okarea
viapau oiso ora vo karepa ariipaave.
25 ✡ Ari ita, Pauto vaarore oiraopa reo
ovauoro oreorovu raga kuuvuara sirova
utupaaepa ora voea raga varaaro. Oa iava
oisoa varaore variripaave oara purareva
Pauto voari tuariri. Oire uva varapa evara
variripaoro rerare Pauto isivaaepa rutu,
ro ira vara rutu evara purareva. Ro-ia
Pauto ira-ia vuurapa vaisi purapai vigei
vao vo vokio ora vo utupaua rutu.
26 Uva vara-a varao vuri pitupituro oara
iava Pauto voea iava vasereva, oiso ra
ora voea raga ora voea vovouroaro sirova
utuave. Ra vara-ia ora arii pieave ora voea
raga. Vao kavuoro vearoa ora oua, ora
vairoro ragava otopaave riakora.
27 Vo ovusa oirara tapo oisi raga
piepaoro ora voeava otopaave. Oire uva
oisi-a eisi osa iava riroa vuria vavataaro
oisoa kaepaive ora voea raga. Uva va
eva vuri pitupitu vo voriaro oa voeapa
torevokopapeira oa oupaiveira.
28 ✡ Uva oisoa Pautoa-re isivapaoro rera
vo tavitaviarova kaureopaave. Uva va-a
vao oa iava voea iava vaserevoiva Pauto,
voea iava sopaura oaive agasiepa rutu
vuriara oaive iava vo pitupituro-ia oara
oisoa purapaive vo vokiara rutu-ia.
29 Oiso vo vovouro varao vuri vovouro
rutu oiso-ia, iiruko vovoua vao, ari otopa
pitupitua vao, ari riiriipa vovoua vao, ari
oira kopii pie ovoipa pitupitua vao, ari
ora upopa pitupitua vao, ari kuuvu reoroa
varao oara oisoa purapaoro oearovivu
akaipa piepaive, ari reo topatopa piepa
vovoua vao.
30 Ari oearovu togapa vovoua vao kuuvu
reoro-ia, ari Pautoa-pa reasipaoro oisoa
ora voea vaisiaro raga iava vagupaave, ari
raiva taraapa vovoua vao oisore ra oraivai
iava vuriara purapaive, ari aite irarava
ora kaureopa vovoua vao.
31 Ora vuri pitupituro oaive purapaoro
oisoa voea varaarore ovaupaave reo
ovoiro oaive. Ora viapau oiso oaravivu-
ia roroiopaave. Uva oearovupa siraopa
pitupitu viapau sovopaive vo ora voea
sopaaro-ia. Ari, vosa oisi ora sovooro
voearovi tauvapaive osa viapau. Aue iava
uvare viapau sirao vovourovi vai voea

✡ **1:20:** Sam 19:1-6 ✡ **1:22:** Jer 10:14 ✡ **1:23:** Sam 106:20; Ap 17:29 ✡ **1:24:** Ef 4:18-19; 1 Pi 4:3 ✡ **1:25:** Ais 44:20 ✡ **1:28:** Ef 4:19

sopaaro-ia.
32 ✡ Pauto vo reoaro-a vao oa oiso pura-
papeira, Oiso torevokopai vosa iravu vuri
vovou purapareve vokiara rutu-ia, oire ra
rera kopii pieta rera upooro. Uva va-a eva
rera vaaro voria. Oire uva vo reoa vao-
ia oa-ia oisoa taraipaave rutu. Uva oiso
purapaave vare, “Eagara, vo reope eva.
Vao purape vuria.” Oire uva vao-ia tapo
vuria purapaive oearovu siposipopaoro
oiso, “Eagara, vuri vovou purapata. Via-
pau oiso oavu avu vaiei va-ia.”

2

Pauto Vo Rovirieiaro Torevokoa Rutu

1 ✡ Voeao-ia vuri irara oea iava tavi-
taviparai oiso, E voea rovirieipataveira
oiso voeare purapaoro, “Vuri irara
evoea”? Oire opeita ora visii raga ora
keakeapata oisi eisi purapaoro. Vosa
oearovu togapata, oire uva visii raga ita
oisi vara vuriara purapataveira. Uva oisi-
a eisi osa purapaoro uvuipatai ra ora visii
raga ora togapata ita.
2 Oa-ia vao-ia taraipaviei oiso, Pautoa
raga oa-ia vao voeapa siraoa vavataaro
vatepareveira voea vo vovouroaro vuri-
ara rovirieipaoro. Uva va-a eva rera vo
pitupituaro oa oisi eisi torevokopapeira
rutu.
3 Uva visii-a vao-ia visiigoa oirara
toga iraopataveira varao-ia voea vo
vovouroaro vuriara. Ari ita, uva visii
raga ita visiigoa oisi vara vuriara purap-
ataveira. Oire uva apeisi-a? Pauto vaaro-
ia voria putetaverea va vatavataoro?
4 Ari ita, taraipatai Pautoa-ia vearo
vovouto, uvare viapau oiso vagevagepavira
visiire kasipuparoveira oiso ra visii opesi
pie ovoireve. Oire uva apeisi-a? Va-a
eva vituaro iava rerapa reasipataveira,
eke? E viapau taraipataveira rera-ia
Pauto ira visiipa kave vovou rera vaaro
vatepareveira visiipa siraopaoro, oisore
ra vorevira rera iare sopaura oavisii
porepata?
5 ✡ Oire uva vo voki-a vao oa-ia
Pauto rera vaaro kasipua karekereverea
voea varaaro vuriara rovirieipaoro tore-
vokovira, uva evo voki-ia visii vaaro voria
outaverea rera ruvara-ia pute pievira
rutu. Eake iava? Uvare riitako vovou irara
visii rera vo reoaro uvu arapa.
6 Aue iava uvare uvuivira rutu
Pauto voea vorireverea vuriara oaiveva
uvuioro, oiso osa voea varaaro vuriara
uvuipapeira.
7 Uva oisi-a eisi osa ragavira Pauto
voea vatereverea Tootoo Ovoi voeao oea
vo tootoore taraapaiveira, ora voeao oea
rerare vearo vovou rutu purapaive ka-
sivarivira rutu oiso ruipapaoro ra Pauto
voea-ia roruparevе, voea vaisiaro kae
piepaoro.
8 ✡ Osa voeao oea ora voea ragare
rugorugoopaoro vearo vovou kavu-
paiveira, voea vo pitupituroaro raga
sirova utupaoro vuriara, uva voea-a evoea
oea-ia Pauto rera vaaro riroa kasipua
tovoreverea voeare aveaveoro rutu.
9 Oire uva riroa tavaka ouiverea voea
vo vuriroaro voriaro iava, ora riroa tapo
vavata siraoa-ia oa ouiverea. Ovori epao
toupai oa ou rovoiverea irapavira voeao
Jiu. Ra voea isivaaro iava oearovu voeao
iava ratau tou irara vo vori raga ouive ita.
10 Ari ita, uva oiraopavira uvare voriara
epao, oara toupai vearo vovouro rutu
vo voriroaro. Oara vatereverea Pauto
voeaopa oea vearo pitupitu purapaive.
Oiso osa vo voriro-ia, vigei-ia rorureverea
vigei vaisiaro kae pieoro, ora gavaurea
tapo vatereverea vigeipa. Oa-a vao oa ou
rovoiverea irapavira voeao Jiu. Ra voea
isivaaro iava oearovu voeao iava ratau tou
irara vo voriro raga ouive ita.
11 Aue iava uvare torevokovira raga
Pauto vaeavira rutu oearovu rutu
rovirieireverea vo utupaua.
12 Uva voea voeao-ia ratau tou irara
oea-ia viapau oiso Moses vaaro Reo
Taisi toupaiveira. Oire vosa vuri vovou
puraive, ra va-ia kopii ovoiave opesi
ovoioro. Uva viapau oiso Pauto oisi voea
piereverea vo uvare Moses vaaro sirova
Reo Taisi utuoro voea rovirieireverea.
Viapau. Ari, eva peira Reo Taisi Jiu-
pa irara raga ruvara-ia. Ari vosa voea

✡ **1:32:** Ro 6:21; Ap 8:1 ✡ **2:1:** Ro 1:20; 2 Sml 12:5-7 ✡ **2:5:** Diu 32:34 ✡ **2:8:** Ga 5:20; 2 Te 2:12 ✡ **2:13:** Je 1:22-23

evoea vuriara purapaive, oa sirova voea rovirieireverea eva Reo Taisi.
13 ✡ Vosa voeao oirara oea Reo Taisi uvupaiveira, ra viapau va sirova utupaave vo Pauto osireiaro-ia, uva viapau oiso vearo irara voea evoea. Ari voea oea vearovira vaisipareveira Pauto, oea vearovira Reo Taisi uvupaoro va sirova utupaaveira.
14 Uva va vao-ia Reo Taisi oa viapau oiso voeao-ia ratau tou irara toupaiveira. Ari vosa irai voea iava ora rera vo ruipaaro raga iava vearo vovouro purapareve varao oara iava tavipapeira Reo Taisi, oire uva vo vovouro-a varao oara oiso karekepere rera-ia, oara evara rera vaaro reo goru va sirova utupasa.
15 Uva voea raga ita oea vearo pitupitu purapaiveira, oa-a eva oa-ia vao kareke piepaiveira oiso rutu Reo Taisi vo reesireesiaro, oa toupaiveira voea sopaaro-ia oisi. Ora oiso ragavira tapo osa va vao kareke piepaiveira, uvare ora eveipaaveira voea varaaro iava vuriara. Ra va iava ora togapaave oiso puraoro, “Vuria puraavoi.” Oire vosa ovokivu-ia ora eveiave ora voea raga oiso puraoro, “Vearoa puraavoi,” ra oisi ragavira eisi voea vaaro reo goru ora voea-ia karekeive.
16 Uva oisi-a eisi osa iava vo vokia eva oa-ia Pauto Jisas tavireverea oiso puraoro, “Oirara rovirieiparivoi,” ovoki-a eva oa-ia varao vatau rugorugooro oara vigei sopaaro-ia vatauvira toupaiveira roroiovira ora karekeperea rutu viaevira. Uva vara-a evara oara rovirieireverea rara Jisas. Oiso osa oearovu taviavora vao iava Vearo Siposipo Jisas vaaro.

Voeao Iava Jiu Ora Voea Vaaro Reo Taisi

17 Visii vao-ia apeisi ragavira toupataveira? Oa iava visii raga ora vaisipataveira oiso, “Igei raga Jiu, riro tarai irara Reo Taisi-ia.” Oa-a eva oa-ia ora visii raga ora vaisiaro kae piepataveira oiso purapaoro, “Pauto ira igei raga roporeva. Ira igei raga-ia toupareveira.”
18 Uva visii rutu rera vaaro Reo Taisi vieipataveira. Osa iava vearovira taraipataveira vo, oiso ra rera vo ruipaaro sirova utupata. Oa iava uvuipatai ra oaravu rutu oisi iava vearovira rovirieipata oaravu reereesipaoro oiso, “Torevokoara varao-ia.”
19 Oire ora visii raga iava oiso purapataveira, “Uvuipaiei ra ro vaaruu vovouto vovouaro karuio, ora uvuipaiei ita tapo ra aviavia vateio voeaopa oea rupavira toupaiveira.
20 Ora uvuipaiei tapo ra voeao auu reo pura irara torevokoio tapo. Ora tapo uvuipaiei voeao roroio pievira siposipopasa oea airepavira Pautoa-ia taraiave.” Ora oiso purapataveira, “Taraipaioveira vearovira rutu Reo Taisi-ia, oa iavirava varao-ia oiraopa reoro rutu vituaroa iava taraipaioveira rutu ora orekerovu rutu-ia taraipaiei.”
21 Avoeao! Visii vao-ia visiigoa oearovu rutu siposipopataveira. Uva apeisi-a? Ari akepa visii raga ora siposipo asapataveira? Oearovu vosipataveira oiso purapaoro, “Opeita kavirupata.” Uva apeisi-a? E kavirupa irara visii? Iu. Oa purapataveira.
22 ✡ Oearovu vosipataveira oiso purapaoro, “Opeita otopata.” Ari eakepa visii raga oisi ora pie asapataveira. Visii riro kasipu irara voeaore oea varaore variripaaveira oara purapaiveira ora voea vavaearo iava. Vo osa visii raga orekerovu kavirupata vo keparo-ia oara-ia varao toupaiveira tokarasiara.
23 Uva ora visii raga tapo ora vaisi oavisii kae piepataveira oiso purapaoro, “Pauto vaaro Reo Taisi igei raga-ia toupaiveira.” Uva va vao-ia Reo Taisi oa vatavatapaoro Pauto vaisiaro akaipa piepataveira rutu.
24 ✡ Vao-ia Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

> ‘Voeao-ia ratau tou irara oea visii varaaro vuri pitupituro kekepaoro Pauto vaisiaro tovipaiveira.’

Rakari Verapa Pitupitu Oa Viapau Uvuipai Oirara Orirupasa

25 ✡ Vosa Reo Taisi rutu sirova utu ruipapata, ra ora visii iava rakari verapata ora reesipaoro oiso, Visii Pauto voeaaro rutu. Eisi osa vearopai. Ari vosa oisi va purapaoro eisi Reo Taisi vatavatapata, ra

✡ **2:22:** Ap 19:37 ✡ **2:24:** Ais 52:5 ✡ **2:25:** Ga 5:3

vo reesi eva oiso rutu toupaive Kuuvua rutu. Oa akaipavira rutu toupai.

26 Oire uva apeisi ragavira toupai vo Pauto osireiaro-ia? Aue iava vosa iravu voeao iava ratau tou irara rakari vera asato vearovira Pauto vaaro sirova Reo Taisi utuparo. Oiraopavira ita, oiso Pauto ira eveiparevere oiso rutu osa iravu ro visii iava, visiigoa ora visii iava rakari verapataveira.

27 Oire uva voea voeao-ia ratau tou irara ora voea iava rakari vera asa irara, oea vearovira rutu Pauto vaaro Reo Taisi sirova utu iraopaaveira. Uva voea-a evoea oea vorevira visii togaiverea, uvare visii-a vao Jiu rakari verapa irara, visiigoa akukupapavira Reo Taisi-ia tarai ragapataveira, osa viapau oiso va sirova utupata.

28 ✡ Aue iava uvare iroutoa rutu-a Jiupato? Easi ro-a ira-ia rakari vera reesi toupai, raa? Viapau. Asi ro-a ira-ia oiraopa reesi rutu toupaive. Vo reesio-ia oiso-ia vosa Pauto vaaro Reo Taisi rera sopaaro rutu-ia oiraopavira rutu toupaive.

29 ✡ Oiraopavira rutu ro-ia oiraopato Jiupato ira-ia oiraopa reesi rutu toupaive rera sopaaro-ia. Vo reesio oa viapau oiso sigoa-ia oa purapaiveira vao Reo Taisi sirova utupaoro. Asi vao-a oa purapareveira Pauto reraaro Tugoropato Uraurato. Oa-a eva oa vituaro rutu iava ruipapaaveira rutu, oiso ra voea-ia roruparevе rutu Pauto, uvare viapau oiso rugorugoopaaveira ra ora voea raga vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaive oirara.

3

Pauto Rovovira Reoa Vate Rovoreva Voeapa Jiu Uva Voava Rerare Isivaaepa Ita

1 Oire uva apeisi ragavira oiso osa toupaivoi vao-ia? Vosa Jiu-pato vii, oire ra va iava iravira irapau oearovu rutupa oirara vo Pauto osirearo-ia, eke? E apeisi-a? Akukuvira raga ora voea iava voeao Jiu rakari vera ragapaaveira, eke oai toupaiveira va-ia vao?

2 ✡ Avoeao, oiraopavira rutu oa-ia vao toupaivoi vao-ia. Oa vituaro uvare va-ia vao oearovu rutu putepaiveira. Rovopa rutu vearoa oiso rutu toupaiveira, uvare Pauto ora rera vo reoaro vatereva voeaopa Jiu. Oa iava uvuipai ra va iava vearovira rutu taraipaave va-ia vao oa purareva voeapa.

3 Oire uva apeisi-a? Oearovu Jiu-pa irara vo reore vao-ia isivaaepa, uva apeisi-a? E Pauto vare vao rera vo reoaro ovauroverea?

4 ✡ Viapau rutu. Oreoa vao rera vaaro oirao piereverea ra oiraopavira karekeperea rutu. Vosa oirara rutu oiso toupaive osa riro kuuvu irara, uva rera raga ira pauakavira rutu toupareveira Oiraopatoa Rutu Pauto. Oiso osa vao-ia purapapeira Tugoropa Vuku,

> ‘Vosa reoreopau, ra vii vo reoaro oiraopape rutu, oire ra va iava taru oirara rutu vo reo uvupaive. Vosa oearovu vii keakeapaoro vii togapaive oaravu-ia kuuvuara oiso purapaoro, Vuritoa rutu vii, oire ra voea-ia puteri voea varaaro viaevira kuuvu reoro karekeoro.’

5 Ari ita, oearovu vo rasio iava oiso purapaaveira, “Vosa vigei vo pitupituroaro varao vuriara oara-ia Pauto vaaro torevoko pitupitu viaevira rutu karekeperea, oire uva apeisi-a?” Vosa Pauto vara-ia vigei varaaro vuriara vigei vorireverea, uva apeisi-a? Ra rera Pauto vuria purareve va-ia oisi?

6 Viapau rutu! Viapau oiso vurito-a Pauto. Vosa oisi ragavira touparevori, ra apeisi ragavira oearovu varaaro vuri vovouro torevokovira rovirieipareve voeao oea vo rasio-ia toupaiveira?

7 Oire oearoi pasi ragaire oiso puraavere, “Viapau oiso torevokopai ra Pauto igei varaaro iava kuuvuara igei rovirieireve. Aue vituaro iava uvare vara iava evara Pautoa-ia taraipaaveira oearovu vearovira oiso, Oiraopatoa Rutu Pauto. Ira ora rera vo reoaro oirao piepareveira vara rovirieipaoro.

8 ✡ Oire vosa oiraopa reo vao-ia, ra va iava oearovu vai pasi oiso puraave, “Oire

✡ **2:28:** Mt 3:9; Jo 8:39 ✡ **2:29:** Kl 2:11; 2 Ko 10:18; 1 Pi 3:4 ✡ **3:2:** Diu 4:8; Sam 147:19 ✡ **3:4:** Jo 3:33; Sam 116:11, 51:4 ✡ **3:8:** Ro 6:1

ra vuriara vai purape, ra va iava vearoa vai karekepe." Ari ita, oearovu oiso ragai tovipaiveira oiso purapaoro, "Vii Pol vi-igoa oisi oiso oearovu siposipopariveira." Oiraopavira rutu oa-a vao oa-ia voea evoea riroa tavaka ouiverea rara vo Pauto ruvara-ia voea vo toviroaro voriaro sirova vuriara.

Viapau Rutu Irai Vo Rasio-ia Torevokotoa Vai Toupareveira

9 ✡ Oire uva apeisi-a? Voeao Jiu-pa irara ratau tou irara-ia putepaiveira, uvare voea-a vearo irara, eke? Viapau rutu. Vo reo-ia oa aviavi pievira rutu pura rovoavo oiso-ia, Voea rutu voeao Jiu ora voeao tapo ratau tou irara oea rutu takuvuaro-ia goruvira rutu toupaiveira vuria vo vari-variaro.

10 ✡ Oisi-a oiso osa rutu toupaiveira Tugoropa Vuku-ia vo reo-ia,

'Viapau rutu iraiei torevokotoa vai, uvare
oirara rutu-a vuri irara.
11 Ari ita, viapau oiso iraiei ira roroiovira
rutu Pautoa-ia taraiparoveira. Ora
tapo viapau oiso irai epao ira
Pautoa-re taraapareveira rerare
rugorugoopaoro.
12 Uvare oirara rutu-a oea Pautoa-re isi-
vaaepa vuriara-ia pirooro. Viapau
oiso vearoa vai purapaiveira. Oa
iava viapau oiso irai epao voea iava
ira vearoa vai purapareveira.
13 ✡ Ari ita, voea vo reoroaro vuriara rutu
eru geesi reoro, oiso rutu osa vao
eruara vo geesipapeira tova urui-ia.
Ari ita, voea gisipoaro iava kuuvu
reoro kosipa piroveira vo oearovu
keakeapasa. Oa iava voea vo re-
oroaro oearovu avupaiveira, oiso
rutu osa tavuako.
14 ✡ Oearovu tovipaiveira vurivira rutu
vaavaavuuvira. Oa iava ikau-
vira rutu voea iava kasipua kosipa
piroveira.
15 ✡ Oire ra oearovu upopaive.
16 Ora uvarovu rutu vokapaoro oearovu
rutu varaaro tekipaiveira. Oire ra
varapa rirovira siraopaave voeao
oea varaaro-a.
17 Viapau rutu oiso vao-ia taraipaaveira
kave vovou vo pitupituaro.
18 ✡ Ari ita, oiraopavira, viapau oiso
Pautoa-re rugoopaoro rerapa ora
avivikepaaveira.'

19 Oire uva vigei oiso taraipavioveira Pauto voeaopa Jiu-pa irara Reo Taisi vatereva, oiso ra toupaive va sirova utu-paoro. Oa iava viapau oiso irai voea iava uvuiparoi ra oiso puraparo, "Ragai-a torevokotoa rutu." Viapau rutu. Ari ita, oiraopavira voea rutu voeao uvarovu rutu tou irara oea va-ia vao Reo Taisi taraipaoro ora voea-ia taraipaaveira oiso, "Vigei rutu vao-ia vuri irara. Vigoa taru voria ouperea vo Pauto ruvara-ia, varao voriaro vigei varaaro vuri vovouro oavi."

20 Eake iava? Uvare viapau oiso iraiei ira torevokovira karekeroverea Reo Taisi sirova utuoro vo Pauto osireiaro-ia. Via-pau. Ari vosa oisi ragavira oiso oaravu-ia taraipavio va iava vao Reo Taisi, oire ra oisi ita ora vigei raga-ia taraipavio, ra oiso purapavio, "Oiraopavira rutu ita, vigei rutu vuri irara."

Ro Ira Krais Oirao Piepareve Eera Ira Torevokovira Karekeroverea Pauto Osireiaro-ia.

21 Vosa eisi ragavira toupaive Reo Taisi, oire ra viapau oiso oisi ragavira va iava torevokovira karekepavio. Viapau rutu. Ari ita, uva oraivavuei vao oa roroiovira karekerevora Pauto oirara rutupa. Vao oa iava vo rigato epao vo Moses vo taisiaro Reo Taisi sovara-ia. Ora vo oearovu rutu profet irara vo rigatoroaro tapo sovara-ia, varao oara puraiva voari rutu tuariri.

22 Oiso osa vao-ia oa-ia vigei reesi-pareveira oiso purapaoro, "Torevoko irara voeao-ia" aue iava rara Jisas Krais oirao piepape. Oraiva eva oa oirara rutupa toupai. Oa-ia oisi eisi voea taru oiso piereverea voeao oea Krais oirao piepaiveira rutu. Oa-a eva oa vituaro iava oirara rutu areiivira raga toupaiveira Pauto osireiaro-ia.

23 ✡ Oiraopavira rutu, oiso osa oirara rutu vuri vovou purapaiveira.

✡ **3:9:** Ga 3:22 ✡ **3:10:** Sam 14:1-3 ✡ **3:13:** Sam 5:9, 140:3 ✡ **3:14:** Sam 10:7 ✡ **3:15:** Ais 59:7-8 ✡ **3:18:** Sam 36:1 ✡ **3:23:** Ga 3:22

24 Oa iava oirara rutu tauaipaaveira
Pauto vo Saraaro-ia koata arapa vore rera
ruvara-ia. Ari Pauto vo siraoaro riroa rutu
akukuvira oa vate ragapareveira vigeipa
vo Jisas Krais vo kovoaro iavirava. Oire
uva vo vatevatea vao-ia oa-ia vigei reesi-
pareveira oiso, Torevoko irara voeao-ia,
vorara va-ia vigei iava vuriara vera rovo-
pareve.
25 ✡ Aue iava uvare Pauto Jisas vara
piereva rera sipooro vigeipa kopiioro ko-
ruoua tavariosa. Oire uva va vituaro-
a vao-ia vosa va oupasa Jisas oirao pie
rovopape rutu, ra va iava Pautoa tapo
ora agiagipavio. Uvare Pauto oirara
rutu varaaro oisoa keke ragapareve vuri
vovouro. Oa iava voeapa oisoa siraoparo
rutu. Oire uva oisi-a oiso osa iava Pauto vo
vovouaro torevokoa rutu viaevira kare-
keerao vo vokio.
26 Uva vo vokio viapau oiso oirara vo
vovouroaro keke ragapareveira. Uva va-
a eva oa vituaro iava oirara rutu oiso
taraipaaveira, Ro-ia Pauto torevokotoa
rutu. Ira voearore oiso puraparoveira,
“Torevoko vovou irara voeao,” vo rara
Jisas oirao pie rovopaive rutu.

27 ✡ Oire uva eake vai rutu uvuipai ra
oai purape, ra oai iava vo vaisi eva oupe
oiso, Vii-a torevoko vovouto? Ra va iava
vaguvira tavitavivio? Viapau rutu oiso
oai epao. Uvare Reo Taisi rutu sirova
utupavioveira, eke? Viapau rutu. Ari aue
raga-ia oirao piea vao vigei vaaro. Oa
raga-ia uvuipaviei ra vo vaisi eva oupe.
28 Oire uva oisi-a oiso osa iava
uvuipaviei ra Pautoa tapo ora agiagipavio
vearo vaisi ou rovooro, vo rara Jisas
oirao pie rovopape rutu. Ari ita, viapau
oiso uvuipapeira vosa Reo Taisi raga vo
pitupituroaro sirova utupavio.

29 Uva apeisi-a? E Pauto-a Jiu raga
reraaro? E viapau oearovu rutu reraaro-
a voeao ratau tou irara, raa? Ari
oiraopavira rutu, ro-ia Pauto oirara rutu
reraaro.
30 ✡ Pauto-a kataitoa raga rutu. Ira
voearei rutu iava oearovu rutu reereesi-
pareveira torevoko vovou irara ora rerapa
vao raga iava oirao piea. Voearei rutu iava
oiso, voeao iava Jiu-pa irara ora voeao
ratau tou irara.
31 Oire uva apeisi ragavira? Reo Taisi
veripape uvare vigei varaaro oirao pie
vovouro va-ia Reo Taisi putepaivoi rutu?
Viapau rutu. Ari ita, vo osa vao airepa
raiva sirova utupaoro vao tapo Reo Taisi
oirao piepape.

4

Pauto Ebraham Vaisireva Oiso, Torevokoto

1 Ro-ia Ebraham Jiu-pa irara aaotoaaro,
uvare rera-a voea vituaro rutu Jiu.
Oire uva apeisi ragavira purapaviei
rerare, uvare apeisi ragavira torevokovira
karekero viropa?
2 Uva apeisi-a? Torevokotoa rutu-a rera
varao iava okovoroa rutu purareva, eke?
Viapau. Vosa eisi vo kovoro purarevori,
uvuipa ra ora vaisiaro rei piero. Oire ra va
iava ora rera iava vara-ia evara ora rera
iava riataroeri. Ari ita, uva viapau oiso
uvuiparoepa ra oisi eisi piereve vo Pauto
osireiaro-ia.
3 ✡ Uva Tugoropa Vuku oiso purapa-
peira,

‘Ebraham Pauto oisoa oirao piepareve.
Va-a vao oa iava Pauto rera
vaisireva oiso, “Torevokoto.” ’

4 Ari ita, oiso-ia vosa iravu iravupa
oirato kovopareve, oire ra vo kovo-ia eva
rera vaaro vori ouparo. Vo vorio-ia rera
vaaro viapau oiso sirao voria vova rera re-
itoaaro rerapa. Viapau. Ari evo vori oisoa
oupareve vao raga-ia rera vo kovoaro.
5 Oire uva rera-a eera ira oisoa vaisi-
pareve Pauto oiso, Torevokoto, vo rara ora
rera vo kovoroarore ovaupaoro Pautoa
raga oirao piepareve. Ari ita, Pautoa raga
oiso vigei vaisipareveira, Torevoko vovou
irara, vigei vao vigoa vuriara purapapeira.
6 Ro-ia Devit ira tapo oiso reoreoroepa
va iava vao oiso-ia, Vosa voeao oirara oea
Pauto oirao piepaive, oire ra voea varaaro
oirao pie vovouro kekepaoro oiso voea
vaisipareve, Torevoko vovou irara. Oa
iava oisoa rorupaive rutu. Uva viapau

✡ **3:25:** 1 Jo 2:2; Hi 9:14, 28; 1 Pi 1:19 ✡ **3:27:** Ro 2:17, 23; 1 Ko 1:29-30 ✡ **3:30:** Ga 3:8 ✡ **4:3:** Jen 15:6; Je 2:23
✡ **4:7:** Sam 32:1-2

oiso voea vo kovoroaro kekepaoro-a. Viapau. Ari, aue raga oirao piea vao voea vaaro.
7 ✡ Oiso vo rigato purareva Devit,
‘Voeao oirara oea rorupaive rutu, uvare
voea iava vuriara rutu vera
ovoireva vara ovau ovoioro rutu
Pauto.
8 ✡ Ora tapo rorupareve, ro ira varaaro
vuriara kekepaoro Pauto via-
pau oiso vara vieipareveira vore
tuepaoro utupa voki-ia.’
9 Oire uva apeisi-a oiso osa puraroepa Devit? E voeao raga rorupaive oea ora voea iava oisoa rakari verapaave? Viapau. Eake iava? Uvare Ebraham voari tuariri rutu Pauto oirao piereva rutu. Oire uva Pauto rera vaaro iava oirao piea eveioro oiso rera vaisireva Ebraham, Torevokoto. Eisi osa visii tavitavipaavoi vo reo iava vo Tugoropa Vuku-ia.
10 Oire uva apeisi-a? Aa vo vuutao rutu iava vo voki-a vao oa-ia oisi Ebraham vaisireva Pauto? Uva oisi rera vaisi rovorevoiva, ora rera iava utupavira rakari torevoko vovouepa, eke? Ari! Osa-a eisi.
11 ✡ Iu ita, oa-a eva isivaaro rutu iava rera iava rakari veraaepa reesia puraoro. Oiso ra va iava oiraopavira karekepe vo vaisio oa-ia Pauto rovovira oiso rera vaisireva Ebraham, Torevokoto, vo osa ora rera iava rakari vera asavira toureva. Oire uva eisi osa ragavira piereva Ebraham, Voeao ratau tou irara aitetoaaro. Voeao oea ora voea iava viapau rakari verapaaveira. Uva oisi-a oiso osa iava voea varaaro raga iava oirao pie vovouro voea vaisipareveira Pauto oiso, Torevoko vovou irara.
12 Oiso-ia tapo rera ro Ebraham Jiu-pa irara aitetoaaro toupareveira, voeao oea oisoa rakari verapaave. Ora voeao tapo Jiu oea Pauto oirao piepaiveira. Uva oisi-a eisi osa pie rovoreva Ebraham Pauto oirao pie rovooro, oa iava ora rera iava rakari veraroepa utupavira.

Reo Ovoi Vatereva Voeaopa Oirao Pie Vovou Irara

13 ✡ Pauto Reo Ovoi purareva Ebraham-pa ora voeao rera aao iraraaro utupa irara. Vao oa-ia oiso puraroepa, “Ragai visiipa vo rasio rutu vateavere rara, ora voeao vii aao iraraaro utupa irara.” Ro Ebraham ira oisoa Reo Taisi rutu sirova utuparo. Oire uva viapau oiso va vituaro-a vao-ia oa iava Pauto rerapa Reo Ovoi purareva. Viapau. Ari oirao piea raga-a rera vaaro oa vituaro iava va vao vearo vaisi rutu oureva Pauto ruvara iava Ebraham.
14 Oire uva apeisi-a voea iava voeao oea reo ovoi ouiverea? E voea raga va sirova utupaaveira va vao Reo Taisi, eke? Oire vosa oisi oiso toupaive, ra akukuvira raga oeavu Pautoa-ia oiraopa vaisi purapaive. Ra va iava viapau Pauto vaaro Reo Ovoi viapau akaipavira rutu toupaive, raa? Ari!
15 ✡ Uva viapau oisi eisi toupaiveira. Eake iava? Uvare va-ia vao taraipaviovoeira Reo Taisi oa oiso purapapeira, “Voeao oea vuriara purapaive oarava uvuivira ita vara voriaro ouiverea.” Ari vosa viapau oisi eisi Reo Taisi vaieri, oire va iava viapau oiso ra irai ragaire oiso puraparo, “Vuriara puraparivoi. Oa iava vii vaaro voria ouriverea rara.”
16 Oire uva va raga vao Reo Ovoi vituaro oirao piea. Oiraopavira rutu, uva viapau oiso va vituaro-a vao varao-ia vigei vo kovoroaro. Vosa va vituaro oisi oiso toupaive, uva viapau oiso akukua vatevatea vao-ia Reo Ovoi Pauto vaaro. Ari ita, oiraopavira oiso osa varao uvuipaviei ou rovopape vo Reo Ovoi iava vao Pauto vaaro rara Pauto oirao pie rovopape, oiso osa Ebraham oisoa pie rovopareve voari tuariri, uvare Ebraham-a vigei rutu aitearo. Vigoa Reo Taisi sirova utupavioveira, ora voeao oea Pauto oirao piepaiveira oiso rutu osa oisoa piepareve Ebraham.
17 ✡ Aue iava uvare oiso purapapeira Tugoropa Vuku, ‘Ragai vii oiso pieava osararovu rutu aitearo vii.’ Oiraopavira rutu vigei vao-ia Ebraham ovii iraraaro vo Pauto osireiaro-ia, ro Pauto ira oisoa oirao piepareve Ebraham. Oa vao Reo Ovoi oirao piereverea vo utupaua Pauto. Aue vituaro iava uvare rera raga uvuiparoveira rutu voeao kopii irara vorevira tore piepasa vova tova uruiro-ia.

✡ **4:8:** 2 Ko 5:19 ✡ **4:11:** Jen 17:10; Lu 19:9 ✡ **4:13:** Jen 17:4-6 ✡ **4:15:** Ro 3:20, 7:8, 10, 11 ✡ **4:17:** Jen 17:5; 1 Ko 1:28

Ora varao tapo oara-ia viapau uvuipaai oearovu oiso ra vara kekepaive, rera raga uvuipa oara karekepasa roroiovira. Rera ro vigei reraaro Pauto ira oisi oiso toupareveira.

18 ✡ Rera ro Ebraham ira avuka ragaroepa kakae kavau asavira raga. Uva oisoa touvira rutu tueparo Pautoa raga oirao piepaoro oiso purapaoro, “Rera raga ragai vaterevere rara kakaetoa vai.” Uva va-a vao vituaro iava oisoa vao Reo Ovoi oirao piepareve rutu oa vatereva Pauto rerapa. Vao oa-ia oiso puraroepa, “Vii-a Ebraham, osararovu rutu aitearo.”

19 ✡ Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Ebraham katai vovoto ivaro (100) iare uvuisa tutuureva. Oa iava oiso puraroepa ora rerare, “Avoeao, avuka ragarai ragaivi. Uva kopiisa tutuuavoi. Vegei avukarei rutu ora vatuava oaa o-ia Sara. Iria viapau uvuipaoi oiso ra kakaetoa vai kavaueve.” Uva oisi ragavira toupaoro goruvira oisoa va raga vao Reo Ovoi oirao piepareve, oiso ra va iava kakaetoa vai kavaureve.

20 Oire uva va raga-ia vovoupaoro vao Reo Ovoi viapau oiso rera vaarore oirao piea oisoa ovauparo. Uvare va-a vao oirao piea oa rera vo rugorugooaro goru pieva rutu. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva rutu.

21 Ari ita, goruvira rutu va vao Reo Ovoi oirao piereva rutu. Oiso ra Pauto rera vaaro rerapa va oiraopavira kareke piereve rutu, uvare viapau oisoa vakuvakuparo rera-ia Pauto rera Ebraham.

22 Oire uva va-a eva oa vituaro iava Pauto rerare oiso puraroepa, “Torevoko vovoutoa rutu vii Ebraham.” Uvare oisoa rera vaaro kekepareve riro gorua oirao piea rera vaaro.

23 Oire uva vo reo-a vao oa rigatoiva rera iava Ebraham oiso, ‘Pauto rera vaisireva oiso, Torevokoto vearoto.’ Uva va vao oiso puraoro viapau oiso rera raga iava oiso vo rigato puraiva.

24 Ari ita, vo reo toupaiveira vigei rutu iava, vigoa vaisireverea Pauto oiso, Torevoko vovou irara. Aue raga iava vo rara rera oirao pie rovopape rutu, ro-ia Pauto ira Jisas kopiia iava vorevira tore piereva.

25 Pauto rera eakareva viurupa irara vavaearo-ia, oiso ra kopiiro vigei varaaro vuriara voriaro ouoro. Uva va-a vao oa iava vorevira toreroepa, oiso ra va iava eva Pautoa tapo ora agiagipavio oiso rutu toupaoro, Torevoko vovou irara rutu.

5

Pautoa Tapo Ora Agiagipavio Vo Rara Jisas Oirao Pie Rovopape

1 Oire vo osa Pautoa tapo ora agiagi rovopavio rera vaaro Reo Ovoi oirao pie rovopaoro, oa iava gavaurea-ia rera tapo toupapeira. Vo uvare Jisas Krais vigei Turaroaro va eva kasipua opesi pierevora.

2 ✡ Oa vao purarevorao Jisas vigeipa. Ari ita, uvui iraopaviei ra Jisas oirao piepaoro vereopa vovou oupape vo Pauto ruvara-ia. Uva evo vovou oupaoro tootoopavioveira vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa iava roru iraopapeira vo vuutaore tuepaoro, oa-ia Pauto tapo toupaperea rera vo vovouaro rutu sirova utupaoro oiso rutu osa rera.

3 Ora varao tapo sirao vovouro vo tavakaroaro oara-ia tapo roru iraopape. Uvare vara-ia tarai iraopavioveira oiso, Oara vearopapeira vigeipa. Eake iava? Uvare vara varao vo siraoaro kaepaoro uvuipaviei ra raverave asavira goru visivi rutu vokapape.

4 Oire vosa oisi eisi toupaperea osa Pauto vigeire vo reo purareverea oiso puraoro, “Vearopai rutu uvare oisi eisi piepatavoi.” Oire vo osa vo reo-ia taraipaoro rutu, oa vigei varaaro oirao pie vovouro goru piepaiverea rutu rerare tuepaoro.

5 ✡ Oiraopavira rutu, uvare viapau oiso akukuvira oirao piepapeira rerare tuepaoro. Viapau. Uvare Pauto riroa siraoa vate ragarevora vigeipa ro-ia Tugoropato Uraurato ira-ia vigei iava sopaura agasi pierevora rutu. Ro-ia Tugoropato ira-ia Pauto vigeipa sirao vate purarevora.

6 ✡ Vo vuuta-a eva oa-ia viapau oisoa vigei raga uvuipavio ora tauvapasa, vao oa-ia Pauto vo vokio reesireva oa-ia Krais

✡ **4:18:** Jen 15:5 ✡ **4:19:** Jen 17:17; Hi 11:11 ✡ **5:2:** Ef 2:18; 1 Ko 15:1; Hi 3:6 ✡ **5:5:** Fl 1:20; Ef 1:13 ✡ **5:6:** Ga 4:4; Ro 4:25

arureva vigeipa kopiisa vigei vao vuri irara.
7 Oire vo osa irai oiso puraro, “Vosa oeai ragai roro pieive ragai reesioro oiso ra iravu vearoto vo tavukiaro ouoro rerapa kopiira. Avoeao, uva siraovira rutu-a. Uvare reasiparai oisi pie arapa. Eari vai pasi, irai vai uvuiparoi ra oisi piereve. Irou vai ira-ia taraipai?
8 Ari ita, Pauto riroa rutu siraoa purareva vigeipa ro-ia Krais, ira vigei vo tavukiaro rutu oureva kopiioro vigeipa vao-ia riro vuri vovouro pura irara.
9 Uva vigei-a vao vigoapa kopiiroepa rera Krais. Osa iava uvuipaviei ra Pautoa tapo ora agiagipavio. Ora rera ro Krais ira vigei virivaripareverea Pauto vo kasipuaropa. Ra va iava utupaua viapau oiso vigei ouve ita va.
10 ✡ Voari tuariri rutu uva oisoa rera tapo ora keripavio. Oa isivaaro iava rera tapo ora agiagivierao uvare Oviito Jisas vigeipa kopiiroera. Uva oisi-a oiso osa toupaoro oiso rutu toupapeira, Pauto vate iraraaro vigei. Ra vao-ia tapo vearovira tarai iraopavio rutu oiso, Jisas vigei oriruparevereа vigei tootoo piepaoro aue iavirava rera vaaro tootooa.
11 Iu ita, uva viapau oiso orirua raga-a oa-ia rugorugoopavioveira. Ari vao tapoa riroa rutu rorua oa oupapeira. Vo roruo oa sovopapeira ora vigei-ia, vo rara vokiara rutu-ia Pautoa tapo ora agiagipavio. Ro Jisas Krais vigei Turaroaro ira vearo vovou-ia vituparoveira rutu.

Adam Ira Kopiia Rovoreva, Ari Krais Ira Oiraopa Tootoo Rovorevora Vigeipa

12 ✡ Oire uva vo rovoa-ia iravu oisoa toupareve ira kopiia rovoreva Adam. Oaa vao vituaro vuri vovou vo voriaro karekeepa vao-ia kopiia. Uva oisi ragavira oirara rutu-ia poupa piroveira kopiia, uvare oirara rutu vuri vovou purapaiveira.
13 Uva vuri vovou purapaoro oisoa toupaive oirara rutu. Oire uva Moses vo vuuta-ia voeare kavauroepa. Oa iava riroroiva, vao Reo Taisi purareva voeapa. Ari ita, voari tuariri uva oisoa va-ia vao vuri vovou toupaive vo osa viapau Reo Taisi vaiva toupaive. Uva viapau oiso Pauto voea varaaro vuri vovouro oisoa vieipareve.
14 ✡ Oire uva vo vuuta vao Adam vaaro oa iava vo tuguraepa Moses vo vuutaaroia, oa-ia oirara oisoa kopii ragapaave. Uva viapau oiso oisoa piepaive oiso osa roia Adam, ira Pautoa-va kaureoroepa rutu vuri vovou rovooro rutu. Va vao purareva rera Adam ovoovovira. Oa iava Jisas rera isivaaro-ia karekeroepa kavauoro oavu ita ovoovoa vituaro rovooro.
15 Oire uva vaiterei-a vaitereo tasitoarei. Uva viapau oiso vaeavira rutu vaiterei-ia toupaiveira. Aue iava uvare Adam vaaro vuria viapau rutu oiso Pauto vo vatearoa. Eake iava? Uvare riro irara rutu oisoa va-ia kopii ragapaave rutu. Ari ita, Pauto vaaro-a sirao vate, uvare riro irara rutu oirara vo sirao vao ou ragapaiveira rutu. Ari ro raga-ia Jisas ira vigeipa siraoparoveira. Ira vituparoi vao-ia oa iava Pauto vo sirao vate kareke pierevorao vigei-ia vo vokio.
16 Oire uva rera vo voriaro Adam oa oureva rera vaaro-ia vuria vo voriaro, pisa vorivi rutu vaopa Pauto vaaro riroa siraoa. Aue vituaro uvare kataia rutu vuria riroa rera vaaro kekeoro rera rovirieireva. Oa iava rerare oiso puraroepa Pauto, “Vuritoa rutu vii Adam.” Ari ita, vigei rutu varaaro riroara vuriara. Ovusa vigeipa riroa rutu vate rovopareva siraoa. Oire va isivaaro iava oiso vigei vaisipareve, Vearo irara rutu.
17 ✡ Oiraopavira rutu Adam vaaro vuria oa iavirava kopiia vo goruaro varivariaro karekepapeira vo oirara rutu-ia. Rera raga iava ro-ia Adam. Ari ro-ia Jisas Krais ira vaaro pute pievira rutu toupaiveira. Uvare va purareva vigeipa oa-ia riroa rutu vatevatea siraoa oupapeira. Oa iava oiso vigei vaisipareveira, Torevoko vovou irara. Ra va iava vo toupapeira tootooa vo goruaro-ia, uvare rera raga Krais ira Oiraopa Tootoo rutu vatepareveira.

18 Kataitoa raga vaaro iava vuria vo tavakaaro kosi piropa oirara rutu iare. Uva ita, kataitoa raga Jisas ira vuri-

✡ **5:10:** Kl 1:21-22; 2 Ko 5:18 ✡ **5:12:** Jen 2:17, 3:6, 19 ✡ **5:14:** 1 Ko 15:22, 45 ✡ **5:17:** 2 Ti 2:12; Re 22:5

ara vo tavakaaro opesi pieoro tootooa vaterevora oirara rutupa.

19 Uva oisi-a oiso osa iava riro irara rutu vuri irara oisoa toupaive, uvare kataitoa raga Pautoa-va kaureoroepa Adam voari rovoa-ia vuria rovooro. Uva oisi ragavira ita vigei rutu riro irara uvuipaviei ra vearo vaisi oupape, uvare kataitoa raga ita Jisas Pauto vo ruipaaro sirova uturoepa.

20 * Va-a vao-ia Reo Taisi oa ora kareke rovoepa rutu voari tuariri, oiso ra va iava oirara rutu ora eveipaave ora voea raga. Ra va iava oiso purapaave ora voeare "Oiraopavira vuri irara rutu vigei." Uva va-a vao oa vituaro iava vuri vovou ora rigaaepa oirara rutu iare. Oire uva oisi raga ita Pauto vaaro vereopa vovou oa pute pievira rutu ora rigaerao rutu.

21 Uva vuria vo goruaro oisoa oirara tokipaive voeapa reipaoro. Vao oa vituaro iava oisoa kopiipaave. Ari vao Pauto vaaro vereopa vovou oa-ia uvuipaai ra vearo tauva rutu oupaive torevoko vovou purapasa. Aue iava uvare Jisas Krais toupare vo vokio, ira Pauto vaaro vereopa vovouro roroioreva rutu. Vao vereopa vovou oa iava vigeipa siraoparoveira rutu vigeipa Tootoo Ovoi vatepaoro. Vao oa-ia vituparoveira rera Jisas Krais vigei Turaroaro.

6

Vigei Rutu Kopiiviera Krais Tapo

1 Apeisi puravio vao iava? E uvuipaviei ra oaravu ita vuriara purape, ra va iava vorerivira Pauto vara ita verareve ora rera vo siraoaro riro pieoro?

2 Viapau rutu. Uvare oiso rutu toupapeira osa voeao kopii irara, oea viapau uvuipaaveira oiso ra vuriara vai purapaive. Uva apeisi-a? E uvuipaviei ra oisi eisi toupaoro vuri vovouro vai purape vokiara rutu-ia, eke viapau?

3 Uva va-ia tarai iraopata oa-a vao-ia baptaisa vituaro rutu oiso, vo osa baptaisa ouepa va-ia ora reesioro oiso, kataivira rutu toupai vigei rutu Krais tapo ora tavosipaoro. Oire uva oisi raga ita-a eisi osa ora reesiviepa ita oiso, oisi raga kataivira rutu rera tapo kopiioro.

4 ✡ Oire uva va-a vao-ia baptaisa vituaro porearo oiso-ia, Vo osa Krais kopiiroera, oire uva vigei tapo rera tapo kopiiviera. Oa iava vigei tapo ita tovaivora rera tapo. Oa iava vorevira rera tootoo pieoro rera tore pierevora Pauto riroa iava gorua vao rera vaaro. Uva oisi ragavira-a eisi osa iava uvuipaviei ra airepa tootoo-ia vokapape.

5 Oire uva va-a vao osa rera tapo kopiiviera, uva vorevira toreroera. Oa iava vigei tapo ita ovoovovira toreviera rera tapo. Oa-a eva oa iava airepa tootoo oupapeira.

6 Oiso va-ia taraipavio osa rera evao parikou-ia tapaiva vigei varaaro tapo vuri vovouro. Uva va vao vuria vo varivariaro oa vigei oisoa tuukepaive, osa iava vigei iava toko ovoi piropa.

7 Vosa irai oiratoa vai kopiiro, ra viapau oiso touvira vuria vo goruaro sovara-ia toupareve. Viapau. Ra aa vao iava? Ovarivaria eva toko ovoi piropa rera iava, ro ira kopiiro.

8 Uva oisi ragavira vigei varaaro tapo vuri vovouro rera tapo Krais touepa kopiioro evao parikou-ia. Eisi osa iava uvuipaviei ra oiraopavira rutu rera-ia raripavio, oiso ra rera tapo toupaoro tootoopavioverea vo vokio ora vo utupaua.

9 ✡ Taraipavio oiso-ia, Krais vorevira kopiia iava toreroepa. Uva viapau uvuiparo ita ra vorevira kopiiro ita. Aue vituaro uvare viapau oiso kopiia vo varivariaro sovara-ia touparevoi.

10 Oire vo osa Krais kopiiroepa, uva va-a eva oa-ia kopiia vo varivariaro toko ovoireva va opesi pie ovoioro. Oa iava viapau uvuiparoi ra ita vorevira kopiiro. Uva vo tootooa-a eva oava touparevoi Pauto roru piepasa ora rera-ia.

---

* **5:20:** Ga 3:19; 1 Ti 1:14 uvare rerare tuepaoro raripavioveira rera oirao piepaoro rutu. Oire uva eake-a vo reo vao porearo, raria? Oreoa porearo-a vao-ia oiso toupaiveira, Tuepata varaore oara visiipa touvira karekeperea. Ari ita, vo osa ro ira iare oisi orekevu karekepe, oire ra viapau oiso vovouparo raripaoro ita, "Oa ouavere tou visivi." Viapau, eva ita oa rerapa kareke ovoierao. ✡ **6:4:** Kl 2:12; Ga 6:15; Ef 4:22-24 ✡ **6:9:** Re 1:18 ✡ **6:11:** Ga 2:19

11 ✡ Oisi-a eisi osa iava vearovira rutu ora visiire rugorugoopata oiso-ia, vigei kopii irara. Viapau oiso vuria vo varivariaro-ia toupapeira. Ari ita, oiraopavira oiso toupapeira tootoo irara vigei, vo rara Krais Jisas tapo ora tavosi-pavio Pautoa-pa rorua kareke piepaoro ora vigei-ia.

12 Oire vosa vuri vovou ita visii-ia rovosa ita auepape, oire ra vare koru ovoita. Ra oisi iava viapau oiso vo vovou sirova ututa.

13 ✡ Ora viapau rutu uvuipatai tapo ra ora visii varauraaro iava orekerovu avu vai iava vaseta, oiso ra vuri vovou eva sirova utupe. Ari uvuipatai ra ora visii iava varaura rutu vate ovoita Pautoa-pa ora visii iava sopaura rutu tapo. Oiso rutu ovoovooro oisi va purata osa ra-gavira kopiia iava vorevira toretaera. Osa iava Pauto vo vovouaro sirova utupaoro vearoa purapataveira.

14 ✡ Oiraopavira rutu-a oiso osa vuri vovou vo varivariaro toko piropa. Uva viapau oiso uvuipai ra visiipa riropape. Eake iava? Uvare vao-ia Moses vo taisiaro Reo Taisi viapau visiipa reipapeira. Ari vao raga Pauto vaaro sirao vate, vao oa-ia tauvaa oupataveira.

Vigei Oiso Toupapeira, Torevoko Vovoupa Kovopa Irara

15 Oire uva apeisi-a? E uvuipaviei ra vuri vovou purapape uvare vao Reo Taisi viapau vigeipa reipape, eke? Apeisi-a? Uvuipaviei ra vuria purape, uvare sirao vatei vigei-ia vao Pauto vaaro? Asi viapau rutu oiso uvuipaviei.

16 ✡ Visii taraipataveira vao-ia oiso-ia, Vosa kovopato vii, oire va iava vii reraaro vo reoroaro uvu iraopariveira, ro re-ito. Vosa oiso-ia rera-ia toupaive vuri vovou, oire vii tavireve oiso osa va pu-raparivoi. Ra rera vaaro sirova utuoro oiso vo pitupitu purari vuria. Eisi osa iava va voriaro ouriverea ita vorevira vao-ia kopiia. Ari vosa ro-ia Pauto vii reitoaaro oisi vare oiso vii tavireve, “Vao purari,” oire uva va-a eva oa-ia vearoa ourivere va voriaro, rara va iava oiso vii vaisireve, Vearoto vii.

17 Uva uvuipaviei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purape, uvare voviri vuri vovouro sirova utupataera. Oa iava vo vokio ora tavarioei. Uvare visii iava rugorugooara agasierao rutu varao iava oiraopa siposi-poro osiposiporoa outavora.

18 ✡ Ari ita, Pautoa raga ira visii iava vo tuuke karurevora vuri vovouro vo tuukearo. Uva vo vokio-ia rera raga tou-pare Pauto visii reraaro reito. Osa iava uvuipatai ra rera ragapa kovopata tore-voko vovouro purapaoro.

19 Uva oisi ragavira reorai voeao-ia kovopa irara aue uvuioro. Auepa teapi oiso raga visiipa siposipopaoro visii vav-agisi piepaa. Ari ita, voviri tuariri ora visii iava vasetava. Oa iava vuriara rutu ora visii-ia purapatavora vearo pitupitu pura arapa reasipaoro. Uva vo vokio-ia uvui iraopatai ra rugorugooara oavisii tavario iraota. Oa iava ora visii iava ita vasepata-vere oiso ra vearo pitupitu sirova utupata Pauto vo ruipaaro rutu purapaoro.

20 Vo osa rovovira voari toupata-vora, uva oiso rutu toupatavora, Vuri pitupitupa kovopa irara visii. Uva oisi toupaoro viapau oiso uvuipataera ra vaore vearo raiva rugoopata.

21 Ari ita, osararovu rutu vuriara pura rovotavora. Oire uva vara-a evara oara iava ariitai ita. Uva eake rutu-a vao oa outavora vara iava evara? Viapau rutu oiso oavu avu vaiei vara iavirava evara, uvare vuriara vo voriaro-a aue kopii raga.

22 ✡ Oa iava vuria vo varivariaro karu pirorao rutu. Oa iava vuria kavuoro oiso toupatavoi rutu, Visii Pautoa-pa kovopa irara. Uva ora visii iava vovouisiro oav-isii rutu iava vearoa purapatavere, uvare Tootoo Ovoi rutu vituaro-a va vao-ia.

23 ✡ Oiraopavira rutu, oa-a vao rera vo voriaro ro oirato oa oureverea rera vaaro vuria vo voriaro vao-ia kopii ovoi. Ari Pauto vao riroa rutu sirao vate Tootoo Ovoi akukuvira vate ragapareveira. Oa vitupai ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais.

7

✡ **6:13:** Ro 7:5; Kl 3:5 ✡ **6:14:** Ro 8:2; Ga 5:18 ✡ **6:16:** Ro 11:2; Mt 6:24; Jo 8:34 ✡ **6:18:** Jo 8:32; Ro 8:2 ✡ **6:22:** 1 Ko 7:22 ✡ **6:23:** Ro 5:12; Ga 6:7-8

Ovoovo Reoa Vao Reo Taisi Aviavi Piepa Reo

1 Araoko irara oaa, vo reo-ia oa
purapaavoi visiire oiso-ia, vao-ia Reo
Taisi vearovira taraipataveira Moses
oa purareva. Oreoa-ia oiso ragavira
taraipataveira voeao vo reoaro oea epao
oea tootoovira toupai.
2 ✡ Oiso ragavira oa-a vao goruvira
toupaiveira reo goru o-ia riakova iria vat-
uato tapo toupaeve, vo osa tootoovira
toupasi vo avukarei rutu. Ari ita, vosa oira
arova kopiiro, oire ra viapau oiso reo goru
sirova utuo ita.
3 ✡ Uva vosa rerava vatuato toupaoro
iravu ragava toupaeve, oire ra va iava
oira-ia ora reopaoro oearovu oirare oiso
purapaave, "Avoeao, otopava-a o-ia." Ari
vosa vatuato oira raroeoro kopiiro, ra va
iava viapau oiso va eva reo goru gasieve
vo osa iravu raga oueve.

4 Oa-a vao oa oisi oiso toupaiveira
visiipa vao-ia, araoko irara oaa. Aue
iava uvare visii-a vao visiigoa kopiitaera
Krais tapo ovoovovira oiso osa Krais vo
evao parikou-ia kopiiroepa. Oa vituaro
iava viapau oiso visiipa Reo Taisi reipa-
peira Moses vaaro. Visiigoa oiso rutu
toupataveira osa voeao kopii irara, oea
viapau Reo Taisi uvupaive. Uva vo vokio-
ia oiso rutu toupatavoi, rera voeaaro ro-ia
Krais airepato visii vatuatoaaro. Ro Krais
ira kopii rovoroiva, vorevira toreroepa.
Uva rera tapo torepaoro vorevira kopiia
iava uvuipaviei ra vearo vovouro pu-
rapape vo rasio-ia vao sirova Pauto vo
ruipaaro utupaoro.
5 ✡ Vo osa voviri tou rovopaera ora vigei
vo ruipaaro raga-ia vuriara purapaoro,
oa iava vao Moses vaaro Reo Taisi vara
vuriara roroiovira kareke piepaivora. Osa
viapau vao Reo Taisi vigeire oisoa koru-
pape vuri pitupituro purapa arapa. Oa
iava oisoa vo pitupitu vuriara purapape
vo rasio-ia vao sirova vuri vovou vo goru-
aro utupaoro vore kopii ovoipasa.
6 ✡ Oire uva vo vokio-ia viapau oiso Reo
Taisi vigeipa reipaerao. Oa iava tuukea
karu pirorao, vo uvare va arova kopi-
iviera. Uva vo vokio-ia kovopae viapau
oiso vao-ia tuariripa Reo Taisi. Viapau.
Ari vao-ia airepa raiva vao oa karekerevo-
rao Tugoropato Uraurato vigeipa.

Vuria Vo Pitupituaro Oa Vigei Vuri Pieva

7 ✡ Oire apeisi vovoupaviera vare vao
Reo Taisi? E vuria-a? Viapau. Asi vearoa.
Ari ita, oa-a eva Reo Taisi oa raga ragai
taraivora vaopa vuria vo pitupituaro. Vao-
ia osa oiso purapapeira Reo Taisi, "Opeita
iravu varaaro riiriipari." Oire vosa viapau
oiso purapaeri, oa iava viapau ragaire vo
ruipa eva karekeeri iravu raga varaaro
riiriisa.
8 Uva va vao vuria orekerovu riiriipasa
oa raga ragai soporeva rutu. Oa iava oiso
rugorugooraepa, ra opitupiturovu rutu
puraa orekerovu riiriipasa oa iava tavi-
tavipai Reo Taisi. Oa iava Reo Taisi raga
oiso ragai pieva ra vuria puraa. Iu, vosa
viapau Reo Taisi vaieri, oire ra viapau oiso
vuria oisi opitupitui purapaavori.
9 Ari ita, voari rutu tuariri uva oisoa
toupaa Reo Taisipa sopaipavira rutu. Oa-a
eva oa iava oisoa tootoovira rutu toupaa.
Uva Reo Taisi-a vao oa-ia tarairaiva, ora
ragai varaaro-ia vuriara ateraerao vo
uvare riroerao rutu oa vituaro-ia oiso rutu
touavora, Kopiito ragai.
10 ✡ Ari ita, Pautoa raga ira Moses-pa
Reo Taisi vate rovoreva. Oiso ra va iava
oirara rutu tootoovira touive Reo Taisi
sirova utupaoro. Uva va iava vao Reo Taisi
taraia ouava. Uva va-a raga eva oa ragaipa
kopiia vateva.
11 Oa vaaro-a vao vuria-a oa ragai
keakeava vavo reoaro iava vao Reo Taisi.
Oa vituaro iava tuukera viropa rutu. Oire
uva vuria vo voriaro ouavorao vao-ia
kopiia.
12 ✡ Oiraopavira rutu, eva Reo Taisi
Pauto vaaro rutu. Torevokoa rutu vearoa
oa rigatoreva Moses.
13 Oire uva apeisi-a? Vearo reoa va vao-
ia oa ragaipa kopiia sipova, eke? Viapau
rutu! Asi vao raga vuria vo pitupituaro
oa sipova. Va raga iava vao vearo reo oa

✡ **7:2:** 1 Ko 7:39 ✡ **7:3:** Mt 5:32 ✡ **7:5:** Ro 6:13, 21; Ga 5:19; Je 1:15 ✡ **7:6:** Ro 2:29; 2 Ko 3:6 ✡ **7:7:** Eks 20:17; Diu 5:21; Ro 3:20 ✡ **7:10:** Lev 18:5; Ro 10:5; Ga 3:12 ✡ **7:12:** 1 Ti 1:8

vao vuria vateva kopiia ragaipa. Auere oiso ra viaevira rutu vuria vo pitupituaro karekepe. Oire ra va-ia taraipaoro vao Reo Taisi vuri vovou vo pitupituaro eveipape oiso purapaoro, Vuri-a vao-ia vuri vovou vo pitupituaro.

Vo Ruiparei Iava Vareo Oarea Oiratoa-ia Ora Itopapeira

14 Taraipavioveira vao-ia Reo Taisi urau-raropa oa vatereva Tugoropato Urau-rato vigei iava urauraropa vearoa rugooa vatepasa.

15 ✡ Uva va-a eva vituaro iava vavagisi iraoparaerao oiso auepaoro, Eakere oisoa oiso vo pitupituro ragai varaaro? Oisopa osa varao oara pura ruipa ragaparaveira, osa viapau oisi vara purapaa. Vo osa varao raga purapaa oara pura arapa reasipara, uva vara raga purapaa evara vo vokiara rutu-ia.

16 Oire vosa oisi ragavira oiso va puraa oiso osa va pura arapa reasipara, oire ra va iava vao Reo Taisi eveia, ra va iava oiso auera, Vearoa vao-ia torevoko reo oa oiso purapai “Opeita varao purapari.”

17 Oire uva viapau oiso ragai raga-a vao ragoa varao purapaaveira oara pura arapa reasiparaveira. Viapau. Vao raga vuri vovou vo pitupituaro raga oa oisi oiso ragai piepaiveira, oa vo toupaiveira ragai sopaaro-ia.

18 Uva oiso ragavira rutu ora ragai-ia taraiparaveira, Viapau oiso ragai-ia vearoa vai epao, uvare rasito raga iava ragai. Oa iava raverave iraoparaveira. Ra viapau uvuiparai varao sirova utupasa torevoko vovouro, oara vo toupaiveira ragai sopaaro-ia.

19 Oiraopavira rutu viapau oiso varao purapaaveira vearopara oara pura ruipa ragaparaveira. Ari varao raga purapaa vuriara oara pura arapa reasipara.

20 Oire vosa varao raga purapaaveira evara vuriara varao oara pura arapa oiso reasipara, opitupitua vituaro rutu-a vao-ia vuria, oa vo ragai sopaaro-ia toupaiveira.

21 Oire uva oiso ragavira rutu toupaaveira, vo osa vearoa purapasa auepara, ovusa vuria tutuu pieve ita ragai iare ragai vo ruipaaro piro piepaoro.

22 ✡ Ari ita, ragai vo ruipaaro vaopa ruipa iraopapeira Pauto vaaro Reo Taisi. Oiso ra ragai vaaro-ia rugooa tou iraopaive.

23 Vosa vouao varaua ora ragai iava eveipaa oiso vouao-ia oavuei reo goru oa vo rugoova ora upopapeira, oa sirova ruipa ragaparaveira. Oa-a eva vao-ia reo goru oa ragai iava varaua-ia toupaiveira, oa eva vuria vo vovouaro goru piepaoro rutu ragai tuukepaiveira. Oa iava oiso rutu vapa toupaaveira ragai, Vapa kovopato vuri vovou, vo rara va sirova utupara.

24 ✡ Avoeao, siraovira rutu uvare vuri-toavi rutu-a ragai. Vouao-ia varaua ragai iava oua-ia iroutoa vai uvuiparoi ra voua tuuke piereve. Ra oisi iava viapau oiso ra ovoiei kopii iare ragai topapaive varaua.

25 ✡ Uva ro raga ita Jisas Krais vigei reraaro Turaro, ira raga-a ira uvuiparoveira ragai tauvapasa. Oa iava rera iava Jisas Pautoa-ia vearo vaisi purapaaveira. Uva oisi-a oiso ragavira toupaaveira oiso, Vova ora ragai iava sopaua-ia uvava Reo Taisipa ruipapaoro va sirova utuparaveira Pautoa-re rugoru-goo iraopaoro. Vo osa varaua vouao ragai iava oiso toupaive, Kovopato vuri vovou vo pitupituaropa.

8

Pauto Reraaro Tugoropato Uraurato Ira Vigeipa Tootooa Vatepareveira

1 ✡ Vosa kataivira rutu rera tapo Jisas Krais toupape, oire ra va iava viapau Pauto vigei togapareve reoara vai-ia.

2 Vo rara Oiraopa Tootoo rutu oupape rera tapo Jisas Krais, uvare Pauto reraaro-a Uraurato vo reo vao-ia purareva oiso pu-raoro, “Visii karukaruavoi vuriara arova varao oara visii tuukeva kopiia-ia. Oiso ra oiso rutu toupata, Ragai vo reoaro tapo reipai visiipa.”

✡ **7:15:** Ga 5:17 ✡ **7:22:** Sam 1:2; 2 Ko 4:16 ✡ **7:24:** Ro 6:6, 8:2 ✡ **7:25:** 1 Ko 15:57 ✡ **8:1:** Ro 5:16 ✡ **8:3:** Ap 13:39; Hi 7:18

3 ✡ Vigei vao-ia oirara viapau oiso uvuipavioveira ra Moses vaaro Reo Taisi sirova vearovira utupavio. Oa vituaro iava viapau oiso uvuipapeira va vao Reo Taisi vigei torevokopasa vigei virivaripaoro. Uvare Pautoa raga-a ira uvuiparoveira vigei rutu virivaripasa. Pauto ora rera Oviitoaaro kataitoa rutu siporeva vo rasio iare, oa iava oiravira kavauroepa. Uva kopiiroepa vigei vaaro vuria vo voriaro ouoro. Uva va-a eva vuria oa vo pitupituroaro-ia puteoro rutu vigei karukarureva vova vuria-ia. Osa iava viapau oiso vigeipa reipapeira.

4 Vao-ia Moses vo reoaro oa eva torevokopai. Uva uvuipaviei oiso ra varao purapape oarare tavitavipapeira vo reoa vao-ia Reo Taisi, vo rara Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova utupaoro vo rugorugooroaropa reasipavio ora vigei varaaro ragapa.

5 Aue vituaro uvare voeao oearoa varao raga purapaiveira oara ragapa ruipapaave rutu, evoea-a oea varao ragare rugorugoopaaveira rutu oara voea ragapa karekepape. Vo osa voeao oea Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova utupaave, oea-a evoea varao ragare rugorugoopaaveira vara purapasa oara-ia roruparevеira Pauto.

6 Vosa varao raga-ia rugorugoopavio oara vigei ragapa karekepapeira vo rasio-ia, oire uva vara voriaroei ita vao-ia kopii ovoi. Ari vosa vaore rugorugoopavio Tugoropato Uraurato vo ruipaaro sirova utupasa, oa-a eva ovoiaroei vao-ia oiso-ia, Tootoo Ovoi ora gavaurea.

7 Vosa ro ira oiso vara purapareve ora rera raga varaarore rugoopaaro, uva rera-a eera ira oiso toupare, Pautoa-va keripato. Aue vituaro uvare viapau oiso Pauto vaaro Reo Taisi sirova utuparoveira. Oiraopavira rutu, uvare viapau oiso uvuiparoveira, oiso ra va vao Pauto vaaro Reo Taisi sirova vearovira utuparo

8 Iu ita, uvare voea-a evoea oea ora voea raga vo ruiparoaro sirova utupaaveira vo rasio-ia, evoea oea viapau oiso uvuipaaveira ra Pauto roru piepaive ora voea-ia.

9 ✡ Vo osa visii viapau oiso purapataveira ora visii raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. Ari visii Tugoropato Uraurato vo ruipaaro sirova utupataveira, vo osa oisi oiraopape rutu oiso, Tugoropato Uraurato visii sopaaro-ia toupareveira. Oiraopavira rutu ro iava oirato ira-ia viapau oiso toupareve Tugoropato Uraurato ro Jisas reraaro, uva rera-a eera oirato viapau oiso Krais reraaro-a.

10 ✡ Visii iava varaura taru kopiipere, uvare vuria vo pitupituaro-a va eva. Ari ita, visiire oiso puraroverea Pauto, “Torevoko vovou irara visii.” Eisi osa iava visiipa Oiraopa Tootoo vatereverea Tugoropato Uraurato, vo rara Krais visii sopaaro-ia toupareve.

11 Oire vosa rera iava Urauratoaarope visii sopaura-ia, uva va iava Pauto visii tapo vorevira tootoo piereverea kopiia iava vo Tugoropato Uraurato iavirava, oiso rutu osa Jisas tootoo piereva.

Uvui Iraopaviei Ra Airerei Vovouvira Toupape

12 Araoko irara oaa. Opeita Pauto vo ruipaaro vatavata iraopata ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupaoro.

13 ✡ Vosa oisi oiso piepaoro ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupata, ra kopii ovoitaverea taru. Ari vosa Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia visii vo ruiparoaro kopii pieta, oire uva uvuipatai ra Tootoo Ovoi rutu oupataverea.

14 Ari voeao oea Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova vearovira utupaave, oea-a evoea Pauto ovii iraraaro.

15 ✡ Pauto visiipa Tugoropato vaterevora. Uva viapau oiso visii pierevora ra akukuvira rerapa kovopata rerapa uriri ragapaoro. Viapau. Uvare Tugoropato Uraurato vigei sopaura-ia toupareveira. Oa vituaro iava oiso toupapeira, Vigei-a Pauto ovii iraraaro. Ora vao vo osa tapo rera vo goruaro-ia oiso rerare purapavioveira, “Aite, aite.”

16 Uva ro-ia Tugoropato Uraurato ira vigei reraaro tapo uraurato ora takuvuparoveira. Ra va iava kataivira raga rera

✡ **8:9:** 1 Ko 3:16; Ga 4:6 ✡ **8:10:** Ga 2:20; Ef 3:17 ✡ **8:13:** Ga 6:8; Kl 3:5 ✡ **8:15:** 2 Ti 1:7; Hi 2:15

tapo oiso purapavioveira, “Vigei-a vao-ia Pauto ovii iraraaro.”

17 ✡ Oire uva oisi-a eisi osa toupapeira oiso, Vigei-a rera ovii iraraaro. Oa iava varao vearopara vatevateara ouperea, oara oriruparevеira voeaopa rera voeaaro. Oiraopavira rutu viapau oiso varao raga-a vearopara, ari oaravu rutu tapo-a varao oara oriruparevеira Krais-pa. Aue iava uvare varao tavakaara vo siraoaro kaepapeira oiso osa Krais vo siraoro rutu kaereva. Eisi osa iava uvuipaviei ra varao tapo oupape oara peira vo Pauto ruvara-ia Krais varaaro.

Vigeipa Vearoa Toupaiveira Keraria Vore Utupaua

18 ✡ Vo siitokaro oara kaepapeira vo rasio-ia akukuara raga. Ari ita, vosa varei uvui ragapaoro varei akeake ragapapeira vao tapo rorua oa peira vore utupaua, oire uva viapau oiso uvuipavioveira osa ra oisi varei piepape. Eake iava? Uvare vigei roru piepareverea rera vaaro-ia vaea vovou rutu oa peira rera ruvara-ia Pauto. Ororua eva riroa rutu, oa vo siitokaro vaaro-ia putepaiveira rutu.

19 Aue vituaro iava uvare vara rutu varao oara purareva Pauto voraro rutu, oara vo vokiore vagevagepaoro rutu toupaiveira oiso ra pou piro vo vokio, ovokia-ia Pauto rera ovii iraraaro kareke piereverea orekerovu rutu osireiaro-ia.

20-21 ✡ Oire uva vara rutu-a varao oara purareva oara rutu erupapeira. Ari viapau oiso vara vaaro-a. Viapau. Uvare vo rovoa-ia vuria vo pitupituaro rovovira rutu kareke rovoepa. Oa-a vao oa vituaro iava vara rutu iava vasereva Pauto, oiso ra oisi ragavira piepaive opesi ovoipaoro. Uva touvira vara rutu evara toupaiveira vo vokiore tuepaoro oa-ia vara rutu eruara vo pitupituroaro opesi ovoiperea. Ovokia-ia vigei kareke piereverea Pauto. Evo voki raga ita oa-ia vara rutu ora tavarioperea airepara karekeoro ita. Ari ita, vigei rutu tapo ita osa raga ita eisi pieperea, oa iava varao oara purareva Pauto oara vigei tapo roruverea.

22 Vara rutu varao oara-ia taraipavioveira oara purapaoro rovoroepa voari tuariri. Oa iava vo vokio rekasierao vara, oara riroa tavaka vo siraoaro kaepaiveira, oiso rorovira osa riakova o iria kakaetoava upiapaoro rera kavausa auepaoro gaupaeve.

23 Uva viapau varao raga oara purareva, oara oisi eisi piepaiveira. Viapau. Easi vigei tapo oirara. Vigoa vovouisiro iava koikoipapeira giigiiraupaoro. Vigoa-ia toupareveira ro Tugoropato Uraurato, ro-ia rovopatoa rutu vatevatea vovouto Pauto, ira vatereva vigeipa. Oiraopavira rutu, uvare gaupaoro tuepavioveira vo vokiore oa-ia vigeire oiso puraroverea Pauto, “Ragai ovii iraraaro visii.” Oa eva vituaro iava airepavira ora tavarioviooverea.

24 Pauto vigei ora rerapa vorevira voreverea, uvare rerare tuepaoro raripavioveira rera oirao piepaoro rutu. Oire uva eake-a vo reo vao porearo, raria? Oreoa porearo-a vao-ia oiso toupaiveira, Tuepata varaore oara visiipa touvira karekeperea. Ari ita, vo osa ro ira iare oisi orekevu karekepe, oire ra viapau oiso vovouparo raripaoro ita, “Oa ouavere tou visivi.” Viapau, eva ita oa rerapa kareke ovoierao.

25 Ari vosa viapau va keke ovoireve, oire ra va iava toko asavira rutu tueparo.

26 ✡ Oire uva oisi-a eisi osa vituaro iava Tugoropato Uraurato urioparoveira vigei tauvapasa vao raverave vovou irara. Ira vigei tauvapaoro Pautoare varirіparoveira vigeipa, vo rara viapau taraipavio oiso, Apeisi ragavira uvuipaviei ra oiraopa variri purapape. Vo varirio oa purapareveira Pautoa iare oaia koikoipaoro, viapau oiso irai oiratoa vai taraiparoveira va-ia aviavipasa. Oiso osa piepareveira Tugoropato Uraurato.

27 Oiraopavira rutu Pautoa raga taraiparoi vigei iava sopaura-ia, ora vao-ia tapo taraiparoveira Tugoropato Uraurato vo koikoiaro vova vigei sopaaro-ia. Uvare Pauto vo ruipaaro sirova utuparoveira rera ro Tugoropato Uraurato vigeipa variripaoro.

✡ **8:17:** Ga 4:7; 2 Ti 2:12; 1 Pi 4:13 ✡ **8:18:** 2 Ko 4:17; Kl 3:4; 1 Pi 5:1 ✡ **8:20-21:** Ap 3:21; Ro 6:21 ✡ **8:26:** Mt 20:22; Ef 6:18

28 Uva vara rutu-ia varao vearovira
taraipavioveira oara vigei-ia karekepa-
peira, oara rutu ovoiaro-a vao-ia vearoa.
Oa vituaro oiso toupaiveira, vosa Pautoa-
pa siraopavio vigei vao vigoa reesireva
ora rera vo ruipaaro-ia. Oire uva eagara,
oara-a evara oara rutu porereverea Pauto
vigeipa vearoa puraoro.
29 Vigei rutu ropo rovorevoiva, vigei
reesireva ora rerapa oiso ra oiso
rutu toupape osa rera Oviitoaaro Jisas
Krais. Oire ra Jisas oiso toupareve
vigei avaiotoaaro, vigei vao rera araoko
iraraaro rutu.
30 ✡ Uva Pauto vigei reereesireva
katakataivira vigoa roporopo rovopaoro.
Uva vigeire keera rovoroiva, oiso pu-
raroepa vigeire, “Torevoko vovou irara
visii.” Oa iava vearopara vatevatereva
rera vaaro iava keraria.

Pauto Vaaro Siraoa Oa Viapau Uvuipai Ra Opesipe Vigei Iava

31 Vara rutu-ia tarai ovoiviepa evara.
Uva aa vo reo rutu-a vao oa epao tou-
vira oa purapere rara? Vosa Pauto vigei
tapo ora takuvuro vigei virivarioro, uva
uvuipaviei ra voeaore oea vigeiva ora
keripaaveira oiso puravio, “Eagara, visi-
ipe.”
32 ✡ Viapau oiso iirukoto-a Pauto
ora rera Oviitoaaro raga-ia kavikovira
vovoupaoro. Viapau. Ira akukuvira
rutu vovou eakavira paaroreva ro-ia Jisas
vigeipa. Oire uva oisi-a eisi osa ragavira
rera piereva osa tapo orekerovu rutu iava
paarorovere akukuvira vigeipa.
33 Iroutoa vai rutu-a ro ira uvuiparoi
ra vigeire vao Pauto ovii iraraaro oiso
puraro, “Vuri irara-a visii”? Oire viapau
oiso irai epao. Eake iava? Uvare rera raga
Pauto ira vigeire oiso puraroepa, “Vearo
irara-a visii torevoko irara.”
34 ✡ Ari ita, viapau rutu uvuipaai oeai
oiso ra oisi vigeire purapaave oiso-ia. Aue
vituaro iava oiso-ia uvare Krais Jisas kopii
rovoroiva, vorevira rera ita tore piereva.
Oa iava oirapapa varataaro-ia vao Pauto
toreparoveira. Uva voa toupaoro Pauto
arepareveira vo vigei tauvapasa.
35 Oiraopavira rutu. Viapau oiso irai
epao ira uvuiparoi ra vigei iava Krais vo
siraoaro tokoreve. Ari ita, otavakarovu
rutu karekepapeira vigei-ia oiso-ia, tavaka
vovou-a vao, ari tou taraapa vovou-a vao,
ari kasipupa vovou-a vao-ia vigeire uvare
vigei-a Krais voeaaro, ari ogoe vuuta vao,
ora apotapa vuuta vao, ari ora upopa vo
vuutaaro-a vao, ora vao-ia kopiia. Oire
uva aa vao-a vao vara iava evara oa
uvuipai ra Krais vo siraoaro tokove vigei
iava? Viapau rutu oiso oaiei.
36 ✡ Oara iava oiso purapapeira Tu-
goropa Vuku,

‘Vokiara rutu-ia igeipa tutuu piepapeira
kopiia, uvare vii voeaaro-a igei.
Igoa oiso rutu piepaiveira osa sipsip
kare, okarea upopasa auepaaveira.’

37 Oiraopavira uvare siraoa vo va-
vataaro kaepapeira. Uva viapau oiso oaiei
ra vigei-ia putepaive. Oa iava uvuipaviei
ra va-ia roru iraopape va kaepaoro, uvare
vo roru vituaro-a vao-ia, Jisas vo siraoaro
vigeipa.
38 ✡ Oiraopavira rutu va-ia tarai
iraoparai oiso-ia, Easi viapau oiso oaiei
oa uvuipai ra vao Jisas vo siraoaro tokove
vova vigei-ia oiso-ia, kopiiarei ora tootooa
oarea tapo viapau oiso uvuipai, ora
purapurapa irara ensel, ora voeao oea
orekerovu rutupa reipaaveira oea rutu
vuvuiua-ia toupaiveira, ora varao oarai
vo vokio-ia ora varao oara epao vore
utupaua,
39 ora varao rutu orekerovu oara peira
vuvuiua-ia, ora varao rutu orekerovu oara
vo rasitoa-ia toupaiveira. Oara rutu evara
viapau rutu oiso uvuipai. Viapau oiso
oarai epao varao rutu iava evara oara pu-
rareva Pauto oara iava oarai uvuipai oiso
ra vigei tokove vova Pauto vo siraoaro-
ia, vo sirao-ia vigeipa oa-ia vituparoveira
Krais Jisas vigeipa ro vigei Turaroaro.

9

Pol Siraoroepa Jiu-pa Irarapa Voeao

✡ **8:30:** Ef 1:5, 11; Ro 9:24 ✡ **8:32:** Jo 3:16; Ro 5:8 ✡ **8:34:** Kl 3:1; Hi 1:3, 7:25, 9:24 ✡ **8:36:** Sam 44:22; 2 Ko 4:11 ✡ **8:38:** Ef 1:21; 1 Pi 3:22 ✡ **9:1:** 2 Ko 1:23, 11:10

Oea Reesireva Pauto Ora Rerapa

1 ✡ Ragai-a Krais reraaro uva viapau oiso kuuvuparai. Ro Tugoropato Uraurato ira ragai sopaaro tokipareveira. Uva voa toupaoro ragai tapo katai reo rutu puraparevoi. Oa iava oiso puraparai, Viapau oiso kuuvuparai oiso purapaoro.

2 Riroa rutu siraoa oa ragai-ia toupaiveira ragai iava vovouisi vavata pie iraopaoro vokiara rutu-ia.

3 Uvare voeaviore sara irara oaa rugorugoo iraoparaveira Jiu. Voeao katai revasi rutu ragai tapo, oeavia isivaaepa Jisasre. Uva va voriaro ouiverea ora voeapa rara. Oa iava oiso vovou iraoparai ra voea vo voriaro vao vuri vori oua voea vo tavukiaro ouoro. Eagara, vosa ragaire Krais oiso puraroverea, "Vurito vii," voea arova oisi ragai vaisioro. Uvare rirovira rutu voeapa sirao iraoparai.

4 Aue iava uvare Pauto voeao raga Jiupa irara roro piereva ora rerapa voea oiso vaisioro, Ragai ovii iraraaro. Oa iava voea iava oearovupa kerariaro iava paaroroepa. Oa iava Pauto voea tapo reo ovoiro purareva vao tapo Reo Taisi oa rigatoreva Moses. Ora tapo vaore oiso ra oiraopavira Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive. Uva va isivaaro iava Pauto voeapa reo ravaa purareva oiso, "Utupavira taru visii oriruaverea rutu ora ragai ruvaraia."

5 ✡ Voeari turaro irara reipa irara Pauto voeaaro, voeao aao iraraaro oea-a voeao Jiu-pa irara vo vokio-ia. Oire uva Krais-a voea saratoaaro vo osa oisoa tootoovira toupareve vo rasio-ia. Uva Pauto ira turaroparoveira orekerovu rutupa. Iraia uvuipaviei ra vuurapa vaisi purapape opesi asavira rutu. Eva ovoiei oiraopa.

Pauto Oirara Rutu Reesireva Ora Rerapa

6 ✡ Iu ita, reo ovoi purareva Pauto voeapa Jiu-pa irara. Uva viapau va sirova vara rutu ouiva oara-ia voeapa reo ovoi purareva. Uva apeisi-a? Oisi eisi vuripai? Viapau. Uvare oearovuei voea iava Jiu voeao oea viapau roporeva Pauto voea iava.

7 Oisi ragavira eisi osa voeaore Ebraham ovii iraraaro, viapau oiso voea ruture oiso puraroepa Pauto, "Visii rutu-a vao-ia ragai voeaaro." Viapau. Easi eera oiso puraroepa Ebraham ragare "Ro Aisak vii oviitoaaro kikooto, ira ovii iraraaro raga oiso karekeave vii iavapa irara. Vo osa voeao viapau, avaioto ovii iraraaro."

8 Oreoa porearo vituaro oiso toupaivoi, Viapau oiso Ebraham ovii iraraaro rutu oiso toupaiveira, Pauto voeaaro. Voeao oea varaua vo ruipaaro-ia puraa viropa. Ari voeao raga oea Ebraham-re aiteaepa vo osa voea-ia Pauto vo reoaro vao reo ovoi oirao piereva.

9 ✡ Uva oiso Reo Ovoi-ia Ebraham tavireva Pauto, vao oa-ia oiso puraroepa,

'Vo osa vuuta-a vao torevokovira pou piro,
oire ra vorevira vorera. Oa iava vii
vatuavaaro Sera kakaeto kavauevere.'

10 ✡ Uva touvira reoreoparai va iava vao oiso osa Aisak riroroiva, vatuava oureva Rebeka. Oa iava tavara kakaerei kavaueva.

11-12 ✡ Oire vosa kovua raga-ia kavau asavira tousiva vo vuria pura asavira ora vearoa, uva Pauto Rebeka tavireva vaiterei iava oiso, "Kikooto ro avaiotoapa reiparovere." Uva oisi ragavira piereva Pauto vo rera vo vovouaro oirao piesa oiso. Oire uva vaiterei-ia touva vo reesirei vo rovoa-ia. Uvare viapau oiso vaiterei vo pitupituroaro-a, oara sirova oisi vaiterei reesireva. Ari rera raga Pauto vo ruipaaro-a, oa-ia oisi vaiterei piereva.

13 Iu, osa Tugoropa Vuku purapapeira oiso, 'Pauto oiso puraroepa, Jekop-a ro, irapa ruipaparaveira ropa Iso reasipaoro rutu.'

14 Oire uva apeisi ragavira? Pauto akerukavira oiso vo reo purareva, eke? E apeisi-a? Viapau torevokotoa rera Pauto, eke?

15 ✡ Ari ita, Pauto oiso puraroepa Moses-re,

'Ragai oiso oirara piepaaveira ragai
vo vovouaro sirova utupaoro.
Oearovupa voea iava siraoparaveira.'

✡ **9:5:** Kl 1:16-19; Jo 1:1 ✡ **9:6:** Nam 23:19 ✡ **9:9:** Jen 18:10 ✡ **9:10:** Jen 25:21 ✡ **9:11-12:** Jen 25:23 ✡ **9:15:** Eks 33:19

16 Oire uva oisi-a eisi osa ragavira Pauto
vo siraoaro oupapeira. Vao osiraoa vi-
tuaro oiso toupaiveira, Viapau oiso vigei
vo kovoaro-a ora viapau oiso vigei vo
ruipaaro-a oisi piepasa, ari rera raga vo
vovouaro-a. Oa sirova oisi piepapeira.
17 ✡ Oire uva Fero-a ro-ia ira-ia ovoovoa
toupaiveira vao oa-ia Pauto rerare oiso
puraroepa, ‘Ragai vii turaro piepaavoi.
Oa iava orekerovu kareke pieavere vii-ia.
Oire ra vara kekepaoro ragai vo goruaro
taraipaave. Ora aue tapo ragai vaisiaro
viripaivere vo rasitoa rutu-ia.’
18 Uva vo ovoovoa-ia uvuipaviei ra
vearovira taraipavio oiso, Ora rera vo
ruipaaro sirova utupaoro oearovu ra-
gapa siraoparoveira oearovu riro kaureo
piepaoro ritakovira rutu.

Pauto Vaaro Iava Siraoa Ora Rera Vaaro Kasipua

19 ✡ Oire uva Pauto oirara rutu oiso
piepareveira ora rera vo vovouaro raga
sirova utupaoro. Uva va-a vao oa iava
irai vai pasi visii iava ragaire oiso pu-
rarovere, “Vosa eisi piepareve Pauto, oire
uva iroutoa vai uvuiparoi ra Pauto vo
vovouaro gasireve? Uva apeisi ragavira
iava Pauto uvuipa ra iraire oiso puraro,
Vurito-a vii”?
20 ✡ Ari iroutoa vai-a vii vova ra-
sito, viigoa uvuipau ra eisi purau Pauto
tovipaoro? Uva o-ia pitokava viapau
oiso uvuipaoi ra toreoro oiso purao rore
ira oira purareve, “Eakere oiso ragai
pieparivoi?”
21 Oiraopavira rutu, ro-ia ira pitokarirei
purasa aueparo oiso iriavu oira-ia
vearopara gurupareve, ari iriavu o iria-
ia vuriara rogaraara vikipareve. Uva
eisi piepaoro oisoa rera raga vo ruipaaro
sirova utuparo.
22 Oire uva apeisi ragavira Pauto
toupareveira? Ira voeaore kasipu
iraoparoveira oearoa vuri pitupituro
purapaiveira. Ra oiso vovouparo ra voea
opesi piereve ora rera vo goruaro rutu
karekeoro voea-ia. Osa viapau oisi voea
piepareve vagevagevira.
23 Iu ita, oiso piepareveira voeaore
oeapa siraoparoveira. Oiso ra voea-ia
keraria vituaro rera vaaro karekereve.
Uva voea-a vigei raga ita. Vigoa vatatopo
piepareveira rera varaaro vearopara
oupasa vo rera vaaro-ia keraria.
24 Uvare vigei ruture keeraroepa ora
rera iare. Iu, uvare oeavu-a vigei iava
Jiu, ovusa oeavivu-a voeao voea raga iava
ratau tou irara.
25 ✡ Oiso osa puraparoepa vo Pauto
rigato oa purareva Hosea vo Tugoropa
Vuku voeao iava ratau tou irara,

‘Voeao oea oiso viapau toupaive ra-
gai voeaaro, oea vaisiaverea
oiso, Evoea ragai voeaaro rutu.
Ora voeao oea vo sara sovara-
ia toupaiveira oeapa viapau sir-
aopara, evoea-a oeare oiso purar-
averea, Visiipa tapo sirao iraopar-
aveira.

26 ✡ Uva vo uva vo tavitavio uvuiva oiso,
Viapau oiso ragai voeaaro-a visii, uva evoa
raga ita oiso vo vaisio uvuiverea, Ragai
ovii iraraaro visii, ragai Pauto Tootoo
Ovoi.’
27 ✡ Ora vo reo tapo oa vo Vukuo-ia
Tugoropa toupaiveira origatoa purareva
Aisaia Jiu-pa irara iava. Oa-ia oiso pu-
raroepa,

‘Vosa voeao Jiu-pa irara rutu vieiaro taku-
vuaro rutu oiso toupaiveira osa rog-
araara riroara rutu, oire uva voea
iava kataipa irara raga roporopore-
vere ora rera iare.

28 Vao vituaro iava uvare ikauvira ora
goruvira rera ro Turaro Pauto voea
varaaro vuriara voriaro vatereverea
voeapa.’
29 ✡ Aue iava uvare oiso ragavira Pauto
va purareverea osa Aisaia rovovira voari
rutu va rigato rovoreva,

‘Ro reitoa rutu Turaro Pauto. Oire vosa
viapau oiso Jiu-pa irara vigeipa
siraoroeri ora voeao vigei ovii
iraraaro, uva vigei rutu vigoa opesi
pie ovoirevori, oiso osa voeao oea
Sodom uruirei-ia oisoa toupaive ora
Gomora urui.’

✡ **9:17:** Eks 9:16 ✡ **9:19:** Jop 23:13; Dan 4:35 ✡ **9:20:** Ais 29:16 ✡ **9:25:** Hos 2:23 ✡ **9:26:** Hos 1:10 ✡ **9:27:** Ais 10:22-23 ✡ **9:29:** Ais 1:4, 13:19

Voeao Isrel-pa Irara Jisas Vo Tavitaviaro Viapau Oirao Pieiva

30 ✡ Uva apeisi puravio va iava eva? Oiso-ia, voeao-ia ratau tou irara oea viapau oiso kasivarivira rutu oisoa kovopaive, oire ra va iava oiso toupaive, Torevoko vovou irara rutu vo Pauto osireiaro-ia. Ari ita, vo osa Pauto oisoa oirao pie iraopaive, eva-a oa raga iava Pauto voeare oiso puraroepa, “Torevoko vovou irara rutu visii.”
31 Vo osa voeao Jiu-pa irara Pauto oea rovovira ropo rovoreva ora rera iare, oea-a evoea oisoa taraa ragapaive rutu oaravure aue iava Reo Taisi. Oiso ra oisi oai iava oiso karekeave, Torevoko irara rutu vo Pauto osirearo-ia. Vo osa viapau oisi voeapa uvuipape rutu.
32 ✡ E apeisi-a oiso osa vaaro-ia viapau oisoa uvuipape voeapa Jiu? Aue iava uvare ora voea raga ora virivaripasa ora voea ragapa oiso vo kovo pura ragaiva. Osa viapau oiso oirao pie vovou vai puraiva rera-ia Pauto. Oire uva avekeei iria toupaeveira o iria-ia koveaepa. Oa iava viapau oiso uvuiaepa oiso ra vo raivao sirova utuave virivaria oupa raiva.
33 ✡ Uva Tugoropa Vuku oiso tavipapeira o iava aveke ro Jisas,

‘Keketa, o-ia aveke iria tovoavoi vo-ia Saion taere sovara-ia ravaavira. Iria-ia koveavere ora opesi pie ovoioro. Ari vosa ro ira rera-ia raripaoro rera oirao piepareve rutu, eera-a ira-ia viapau uvuiparoi oiso ra rera iava vasereve.’ Mt 21:42; Ro 10:11

10

Voeao Isrel Vata Viapau Oiso Torevoko Pitupitu Sirova Utuaepa Vao Pauto Vaaro

1 Araoko irara oaa, rirovira rutu rugorugoo iraoparaveira voeaore Jiu-pa irara ragai iavapa irara. Uvare rirovira rutu oiso ruipa iraoparaveira ra Pauto voea oureve ora rera iare. Oa-a eva oa iava rirovira rutu Pautoa iare varirıparaveira voeapa.
2 ✡ Uva vearo reo rutu purapaavoi voea iavirava, uvare kasivarivira rutu kovo iraopaiveira, oiso ra voea-ia Pauto rorureve. Ari ita, akukupapavira rutu kovo ragapaiveira, uvare viapau oiso soporepaa viroveira ora voea vo kovoroaro vituaro iava.
3 ✡ Viapau rutu oiso taraipaaveira vao iava vo osa Pauto oirara oiso vaisipareveira, Torevoko vovou irara. Ora aue tapo vo osa kovo ragapaiveira oisore ra vo vaisio ouive, Igei-a vao torevoko irara. Oa-a eva oa vituaro iava viapau oiso ora voea iava vasepaiveira oiso ra Pauto voea torevokoreve.
4 ✡ Uva taraipavio rutu oiso Jisas urioroera. Oa iava Reo Taisi vo goruaro opesiera. Oire uva vo vokio-ia oiso toupai, Vosa ro ira rera oirao piepareve rutu, eera-a ira torevoko vovoutoa rutu vo Pauto osireiaro-ia.

Pauto Oiso Ruipaparoveira Ra Ora Rera Iare Oirara Rutu Vorereve Voeao Ouoro

5 ✡ Moses vo reo rigatoreva Reo Taisi iava oiso-ia,

‘Irouto-a ro ira tore ruipaparo vo Pauto osireiaro-ia oiso rutu osa torevokoto, ira uvui iraopa oiso ra varao rutu sirova uturo oara epao Reo Taisi sovara-ia. Uva oisi eisi piepaoro Tootoo Ovoi oureve.’

6 Ari oreovu raga vao oa toupaiveira va iava vao oirao piea Pautoa-ia oiso,

‘Opeita ora viire oiso purau, Irouto ro ira vuvuiua iare iparoverea?’

[oiso ra voava Krais vara piereve].

7 ✡ Ora

‘Opeita oiso tapo ora viire purau, Irouto-a ro ira rasito sovara-ia rokoreverea?’

[oire ra voava Krais ipa piereve vorevira kopiia iava].

8 ✡ Uva eake rutu-a oare purapapeira Pauto vo reoaro vaore torevoko vovou? Oreoa vao oiso purapapeira,

‘Vo reo-ia vao iava torevoko vovou viapau oiso tarataraapaa vare taraapasa. Oreoa-ia reoreopauveira ora vii gisipoaro iava. Ora vo reo oirao piepariveira vo ora vii vovouaro-ia.’

Oreoa vao oa iava voviri visii tavitavi rovoavora oiso puraoro, “Oiso toupatavere Krais oirao piepaoro.”

✡ **9:30:** Ro 10:6; Ga 2:16 ✡ **9:32:** 1 Pi 2:6, 8 ✡ **9:33:** Ais 28:16 ✡ **10:2:** Ap 21:20 ✡ **10:3:** Ro 1:17; Fl 3:9
✡ **10:4:** Ga 3:24; Ro 7:1-4 ✡ **10:5:** Nie 9:29; Esi 20:11, 13, 21 ✡ **10:7:** Hi 13:20 ✡ **10:8:** Diu 30:14

9 Vo rara oiso purapata ora visii
gisipoaro iava, “Jisas ragai Turaroaro.” Vo
rara tapo ora visii vovouaro-ia vao oirao
piepata rutu oiso osa Pauto Jisas vorevira
tore piereva kopiia iava. Oire eva-a oa
iava uvuiparoi ra visii vorereve vorevira
ora rerapa visii virivarioro.
10 Oa vituaro-a vao-ia oiso-ia, Vosa Pauto
oirao piepape vo ora vigei vovouaro-ia,
oire ra va iava vigei vaisireve oiso pu-
raoro, Torevoko vovou irara visii. Ora
vo rara oiso purapavio, “Jisas vigei Tu-
raroaro.” Oire ra va iava ora rerapa vigei
vorevira vorereve ita.
11 ✡ Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapa-
peira,

‘Ro ira rera oirao piepareve, oire uva rera-
a eera ira iava viapau uvuiparoi ra
rera iava vasereve.’

12 ✡ Uva vo reo-a vao-ia oa oiraopa-
peira rutu voea rutupa oirara, voeao Jiu-
pa irara, ora voeao ratau tou irara, uvare
katai irara rutu-a vo Pauto osireiaro-ia.
Ro Pauto vigei rutu reraaro Turaro. Oire
vosa irouto-a ro ira Pautoa iare variri-
paro, eera-a irapa uvuiparoi ra vearopara
paaropareve Pauto rera tauvapasa vara-
ia.
13 ✡ Uva oiso purapapeira Tugoropa
Vuku,

‘Ro ira varirIparo vore Turaro akepaoro
auere tauva, eera-a ira vorerevere
ora rerapa rera virivarioro.’

14 Vosa viapau Pauto oirao pie
rovopaive, oire ra apeisi ragavira rera
Pauto akeive tauvaare? Ora vosa rera iava
vo siposipo viapau uvu rovopaive, oire ra
apeisi ragavira ita rera oirao pieive? Ora
vosa viapau siposipopa irara vai toupaive
voeapa siposipopasa rera iava, oire ra
apeisi ragavira uvuipaave ra rera iava vo
siposipo uvupaive?
15 Ora vosa viapau irai toupareve
siposipopa irara vai arupasa, oire ra
apeisi ragavira vo siposipo vao kosipa piro
voraro rutu viripasa? Ari ita, Tugoropa
Vuku oiso purapapeira,

‘Vosa oeavu vigei iare poua viro Vearo
Siposipo iava vigeipa siposiposa,
osa-a oiso osa vearopapeira rutu.’

Isrel-pa Irara Isivapaaveira Va Vao Vearo Siposipo Uvu Arapa

16 ✡ Uva oearovu isivapaaveira rutu va
vao Vearo Siposipo uvu arapa. Oa iava
vao-ia Aisaia oiso vo reo rigatoreva,

‘Turaro, kataipa iraravi raga ragai vo
reoaro uvupaiveira vo reo oirao
piepaoro. Vo osa oearovu reasi-
paave.’

17 Oire taraipavioveira vao-ia Krais iava
vo tavitavi oiso osa oearovu voari tuariri
vigei tavi rovoiva. Oire uva vo tavitavia
eva oa vituaro-a vao-ia, oa iava Pauto
oirao piepapeira.
18 ✡ Uva visii akepaavoi oiso, E Jiu vi-
apau vo tavitavi iava vao uvuiva? Ari
oiraopavira oa iava vao-ia uvuiva, uvare
Pauto vo reoaro oiso purapapeira,

‘Ari ita, siposipopa irara vo siposipoaro
gurukoaro voraro rutu rasitoa-ia
viriva. Oreoa vao-ia voraro rutu
avaepa rasito rutu rekasiaro-ia.’

19 ✡ Uva oiso tapo vorevira ita visii
akepaavoi oiso, E apeisi-a? Aviavipai vo
reo voeaopa Jiu, eke? Ari! Uvare Moses
oiso vo rigato purareva va iava vao,

‘Viapau oiso ragai vo reoaro outava, eva
oa iava voeaopa ratau tou irara tavi-
taviravere. Eva-a oa vituaro iava
oiso ragavira aveavepataverea.
Uva voea voeao-ia ratau tou
irara sopaipa irara voeare kasipu
iraopata, vo osa Vearo Siposipo uvu
rovopaive.’

20 ✡ Ora Aisaia tapo ira goruvira rutu
uriri asavira vo reo vao rigatoreva va iava
vao-ia,

‘Oirara ragai kekeiva voeao oea viapau
ragaire oisoa taraapaive. Ora ragai
voea-ia poura viropa voeao oea via-
pau oisoa oearoi akepaive ragaire.’

21 ✡ Ari ita, Pauto oiso puraroepa voeare
Isrel-pa irara,

✡ **10:11:** Ais 28:16 ✡ **10:12:** Ro 3:22 ✡ **10:13:** Joe 2:32 ✡ **10:16:** Ais 53:1 ✡ **10:18:** Sam 19:4 ✡ **10:19:** Diu 32:21 ✡ **10:20:** Ais 65:1; Ro 9:30 ✡ **10:21:** Ais 65:2

‘Vokiara rutu-ia voeao ouou ragapaaveira
ora ragai iare, ovusa ragaire isiva-
paave kaureopaoro.’

11

Pauto Siraoparoepa Oearovivupa Isrel-pa Irara

1 Ragai vo akearo-a vao-ia oa oiso pu-
rapai, E Pauto voeaore isivaroepa rera
voeaaro Jiu? Viapau rutu. Ragai-a vao
Pol voea iava rera, uvare ragai aaotoaaro-
a Ebraham voea iava rera. Ora vao tapo
ragai vo saraaro oa oiso vaisipaiveira,
Bensamin.
2 ✡ Oea roporeva voari rovoa rutu-ia
Pauto ora rerapa, voeao Jiu-pa irara. Oire
uva vo vokio viapau oiso voeare ovau-
paroi. Oreoa vao oa-ia taraipataveira Tu-
goropa Vuku-ia toupaiveira vao iava osa
Ilaija Pauto tavitavipaoro Isrel-pa irara
togareva oiso puraoro,
3 ‘Turaro, vii voeaaro siposipopa irara
upoiva voea kopii pieoro. Ora
vii varaaro tapo eravaoara rigaiva.
Uva ragai raga vao-ia ragoa touvira
toupaavoi. Uva ragai tapo uposa ita
auepaai.’
4 ✡ Uva apeisi ragavira Pauto rera vo
reoaro aatoreva? Oiso-ia,
‘Viapau oiso vii raga-a. Ari oeavu rutu
tapo-a erao vatara tuku (7,000)
evoea oea viapau ro-ia kuuvuto
pauto vuurapa vaisi purapaiveira
Bal. Oea-a evoea oea touvira
toupaivoi ragai voeaaro.’
5 Oire uva oisi ragavira-a eisi osa
toupaivoi katakataipa irara vo vokio-ia
voeao rera voeaaro. Voeao oearoa roporo-
poreva ora rerapa, uvare oisoa voeapa
vereopa vovou vatepareve.
6 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa vao oira
roporopopa pitupitu vituaro toupaiveira
vereopa vovou raga-ia vao rera vaaro.
Oa vituaro-a vao-ia oira roporopopa
pitupitu viapau oiso toupaiveira varao
iava vearopa kovoro oara purapaive. Vosa
oisi eisi toupaivori, ra viapau oiso Pauto
vaaro vereopa vovou oiraopape rutu.
7 Oire uva oisi raga toupaiveira osa via-
pau vao kekeiva Jiu oare oisoa taraa raga-
paive vereopa vovou Pauto vaaro, ovusa
voeao raga katakataipa irara, voea iava
oea roporeva Pauto, oea va keke ovoiiva.
Ovusa oeavu voea iava Jiu oea iava oisoa
rugorugooara tuukevira rutu vavagisivira
toupaive. Oa iava rerare Pauto isivaaepa.
8 ✡ Oa-a vao oa iava oiso purapapeira
Tugoropa Vuku,
‘Pauto voea vo vovouroaro vavagisi
piepaoro rovoroepa voari tu-
ariri rovoa-ia. Oa iava vo rutu
rekasiaerao vo vokio-ia oisi raga
piepaoro. Uva va-a eva oa iava
viapau oiso uvuipaai ra oiraopara
kekepaoro vara eveipaive, ora
varao tapo oiraopa reoro oisi
raga ita viapau eveipaoro vara
uvupaive.’
9 ✡ Devit tapo oiso puraroepa vo rigato-
ia oa purareva,
‘Ari ita, oisoa aioara tapo vearopara pu-
rapaive oiso keapaoro, Varao iava
igei-ia roruparevеira Pauto. Vo osa
vara rutu-a evara akukuara raga.
Oara-ia ora voea vo vovouroaro
raga-ia oisoa viripato purapaive
rera-ia ora voeare kuverava pu-
rapasa. Oire uva oisi-a oiso osa
vara purapaoro ora voea-ia rikui-ia
koveaepa voa ora kopii pie ovoioro.
10 Vearopai vosa voea iava osireiara
voririkeepa, oa iava viapau uvuipaaepa
ra oaravu eveiive. Ora vearopai tapo vo
uvare vosa pukoa viropa riro vavatapara
kaepaoro tavaka vovouro.’

Oearovu Oirara Oureva Ora Rerare Vorevira Pauto

11 ✡ Oire visii akepaavoi oiso-ia, E Jiu
kove ovoiaepa koveoro, eke? Viapau rutu.
Easi evoea vorevira toreaverea. Ari ita,
uvare koveaepa voea vo pitupituroaro-ia
varao vuriara, evara oara kekeoro Pauto
voea arova voeao Jiu ora poreroepa voeao
iare ratau tou irara, ora rera iare voeao
ousa. Oire uva rera vo siraoaro voeaopa
ratau tou irara, oa kekeoro voeao Jiu

✡ **11:2:** Sam 94:19; 1 Kin 19:10 ✡ **11:4:** 1 Kin 19:18 ✡ **11:6:** Ro 4:4 ✡ **11:8:** Ais 29:10; Diu 29:4 ✡ **11:9:** Sam 69:22-23 ✡ **11:11:** Ap 13:46; Ro 10:19

rerapa vorevira ruipapaaverea, oiso ra voeapa ita vorevira siraoro ita utupavira.

12 ✡ Uva oisi ragavira oiso pieivoiva Jiu, Pauto oearovu rutu vatereva rera vo reoaro voraro rutu vo rasio-ia. Ari ita, uvare voea vaaro Jiu oirao piea rera-ia oisoa potepaive, oa-ia oearovu rutu vo rasio iava uvuipaai ra rera goruvira rutu oirao piepaive. Uva oisi-a eisi osa iava oearovu vearoara ouiva, vo osa Jiu vuriara puraiva. Uva vara-a evara oara-ia pute pieara vearopara rutu ouiverea voearei rutu takuvuaro, vo rara Jiu vorevira ora poreave rera iare Pauto.

Voeao Ratau Tou Irara Oea Jiu Vo Tavukiaro Ouiverea Rara

13 Visiire ratau tou irara reoreoparai, uvare ragai-a Krais-pa kovopato visiipa. Oire uva viapau oiso ariiparai vo kovova vao-ia reia rutu oa purapaavoi visiipa.

14 Oiraopavira rutu, reia rutu vao-ia kovoa. Vosa oisi ragavira rugorugoopaaeri voeao Jiu, ra vaopa Pauto vo kovoaro ruipapaave vai pasi. Oa iava vorevira porea virori rera iare Pauto vo utupavira.

15 Vo osa Jiu-pa irara arova ora poreroepa voeao tapo ratau tou irara ora agiagisa. Ora vo osa voeao tapo Jiu-pa irara oisi raga ita vorevira ora poreave rera tapo vorevira ora agiagisa ita. Vosa oisi ragavira oiso pieive, oire ra oiso rutu roropape voeapa kopiia iava vorevira toreai rera iare Pauto.

16 ✡ Oire vosa tuariri voeari Ebraham vase oisoa toupaive Pauto voeaaro, oea iava voeao-ia vo vokio-ia, oea tapo ita oisi ragavira eisi toupaivoi. Uvare oiso-ia vosa vo eva vavurupaaro vearovira toupaive, oire ra va iava vo eva raoaro tapo oisi raga ita vearovira toupaive.

17 ✡ Oire oevavu oliv ova oa varuparo uvavu toupaiveira. Oa iava oraorovu piaiva. Uva vo tokoruro iare oraorovu ouiva vo evao iava vegovego ova oavu oliv ova. Oiso ra vo raoro siguvaive vo tokoruro-ia. Ra voa poretepe. Oire uva visii-a vao-ia ratau tou irara visiigoa oiso toupata osa vo evao vegovego ova oliv ova. Visiigoa oiso rutu oureva Pauto osa vo evao vegovego ova vo evao iare, oa vo oisoa toupaive varuparo paupa ova. Oiso ra voa vorevira poreteta gorua ouoro tootoosa. Vo goru oa peira Jiu-pa irara tauvapasa.

18 Oire ra viapau oiso rutu rugorugoopata, Vearo irara rutu-a visii voea-ia putepaoro Jiu, oea oiso tokoa viropa osa vo evao. Viapau. Uvare visii oiso rutu toupatavoi, Raoara visii. Iu ita, viapau oiso raoara vavuruparapa tootooa vatepaiveira. Viapau. Asi vavurupara-a oara raoara vatepaiveira tootooa. Eva oa vituaro iava viapau uvuipatai ra ora rei vaisi pieta.

19 Oire uva pasi oiso vaio purapatai, “Ari ita, Pauto oea piareva. Oa iava voea vo tavukiaro ouiovorao.”

20 ✡ Iu, oiraopa reo vao-ia. Uvare Pauto voea piareva, vo rara reasipaave Pauto oirao pie arapa. Oire vo osa vo tavuki-ia eva toupata, uvare rera oirao piepataveira, ra opeita vagupaoro ora visii iava riatapata. Viapau. Ari vo ovoovore rugoo iraopaoro uriri iraopatavere.

21 Aue vituaro uvare evoea Jiu oiso toupai osa vo evao sipusipuaro, oa varuparo toupaiveira. Oeva iava Pauto voea piareva voea tokooro. Uva apeisi-a vosa visii tapo vao-ia vo evao iava vegovego ova oisi eisi oai vuria vai purata osa evoea Jiu? Oire ra viapau oisi oai iava Pauto visii tapo tokoreve visii piaoro, eke?

22 Keketa! Oiso osa ragavira Pauto vo pitupitureo puraparevеira oiso, oearovupa siraoparoveira oearovupa kasipupaoro. Oire ra ora voea vo vovouroaro-ia vuri vovouro vorevira voea viro piepareve. Uva oisi ragavira-a eisi osa voeao Jiu ora voea-ia viroaera uvare voea tokorevora. Vo osa visii ragapa riroa rutu siraoa rera vaaro karekereva, vo uvare touvira rutu Krais oirao piepataveira. Ari vosa visii tapo viapau oisi piepata, oire ra oisi ita visii tapo tokoreve ora rera iava.

23 ✡ Voeao Jiu oea Pautoa-ia oirao piea kavu rovoiva. Osa iava voea tovoreverea Pauto vo ora voea vo tavukiaro-ia, vo rara rera vorevira oirao pieive ita. Uva Pauto

✡ **11:12:** Ro 11:25 ✡ **11:16:** Lev 23:10 ✡ **11:17:** Jer 11:17; Ap 2:39 ✡ **11:20:** Ro 12:16; 2 Ko 1:24 ✡ **11:23:** 2 Ko 3:16

uvuiparoveira rutu oisi piepasa eisi.
24 Visii ratau tou irara visiigoa oiso rutu
toupataveira osa vo raoro vo evao iava,
vegovego ova. Oire vosa visii oureva
Pauto vova vegovego ova vo evao iare oa
eva varuparo toupaiveira paupa ova, oire
uva oisi-a eisi osa ragavira apopoipapeira
rutu. Eake iava? Uvare viapau oisi eisi
oevaroi piepaiveira. Ari ita, vosa Pauto
voeao raga vorevira Jiu siguvareve vo eva-
ia, oire ra voeapa avekatape rutu oisi oiso.

Pauto Vo Siraoaro Oirara Rutupa

25 ✡ Araoko irara oaa, oiso ruipaparai
ra vao-ia taraita vatau reo. Ra va-ia
taraioro viapau oiso ra ora visii vaisiaro
rei piepata oiso purapaoro, Igei-a vao riro
tarai irara. Oreoa vao-ia oiso toupai,
Oearovu voea iava voeao-ia Jiu viapau
oiso vokiara vai rutu-ia kaureopaaveira
Pauto vo vovouarova. Osa piepaoro
vo rutu rekasisa poua viroverea, uva
uvuiperea ratau tou irara vo vieiaro, voea
raga oea Pauto oirao piepaiveira rutu.
26 ✡ Uva vo vuuta-a eva oa isivaaro iava
Pauto voea rutu oureverea Jiu-pa irara
ora rerapa. Oa iava oiso purapapeira
Tugoropa Vuku,

‘Iravu vova Saion uruia ira urioroverea
visii kae piepasa, vo rara voea
iava oirara vuri vovouro vera
ovoipareve voeao Jekop vo saraaro
iava voea.
27 ✡ Osa va-a vao oa puraoro vao Reo Ovoi
oiraopavira rutu kareke pieaverea. Vao oa
puraava tuariri rutu voea tapo Jiu-pa irara
aao iraraaro.’
28 Oire vo osa Jiu-pa irara Vearo
Siposipore isivaaepa, oa iava oiso rutu
karekeaepa, Pautoa-va ora keripa irara.
Uva va vituaro-a eva oa iava uvuipatai
visii vao-ia ratau tou irara ra va iava Krais
oirao piepata. Ari ita, vo osa voari rutu
Jiu-pa irara ropo rovorevoiva ora rerapa,
voea tapo reo ovoi purareva voeari tu-
ariripa irara. Uva oeare rugorugoopaoro
voeaopa siraoparoveira vo vokio iavapa
irara Jiu.
29 ✡ Uvare viapau rutu rera vo rugoru-
gooaro tavariopaiveira. Ari ita, vosa katai
vovou raga purareve, oire ra oearovu
roporoporeve voea iava voea viraakosa.
Uva oisi-a eisi taru osa vo vovou pu-
rareverea rara.
30-31 Ari ita, visii vao-ia ratau tou
irara oisoa reasipata Pauto vo reoaro
uvu arapa. Uva vo vokio Pauto visiipa
siraoroerao, uvare vo tavukio-ia Jiu-pa
irara vaaro toupatavoi, voea oea isivaaepa
rerare. Oiraopavira vo vokio-ia viapau
oiso riro irara vai Jiu-pa irara vai Pauto-
ia oirao piepaivoi rutu. Ari voea rutupa
siraoroverea vo utupaua. Visiipa sirao
iraoparoveira Pauto, eisi osa ragavira ita
voeapa siraoroverea Jiu.
32 ✡ Oa vituaro vao-ia osa Pauto oirara
rutu iava vasereva, oiso ra ora voea vo
ruipaaro raga-ia vuri pitupituro pura-
paive. Ra va iava voea rutupa siraoro
akukuvira rutu vo utupaua.

Uvuipaviei Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Pu-rapasa

33 ✡ Oiraopavira Pauto orekerovu rutu
paaropareveira vigeipa varao iava rera
varaaro. Ora rera vaaro rugorugooa
riropapeira rutu, uvare orekerovu rutu-
ia tarai iraoparoveira. Iroutoa vai rutu-
a ro ira uvuiparoveira oiso ra roroiovira
rutu Pauto vo ruipaaro-ia taraiparo? Ora
iroutoa vai rutu-a ro ira roroiorovere rutu
ora rera vo pitupituaro-ia taraiparoveira?
34 ✡ Vo Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Irouto-a ro ira Pauto vo rugorugooaro-
ia taraiparoveira? Irouto-a ro ira
Pautoa-pa rugoo vateparoveira rera
vo taraiaro topa piepaoro rutu?
35 Irouto-a ro ira uvuipa ra oarai vateoro
Pautoa-pa oiso puraro, Varao tuuoro ra-
gaipa oarai vateri rara?’
36 ✡ Vao vituaro iava uvare Pautoa
raga ro ira reoreoroiva, orekerovu rutu
karekarekeepa. Varao rutu oara vo
toupaiveira oara purareva rera raga. Oiso
ra vara-ia rera iava vaisia kae piepape. Ra
Pautoa-ia vuurapa vaisi purapape vokiara
rutu-ia. Ovoiei.

✡ **11:25:** 1 Ko 2:7-10; Ef 3:3-5 ✡ **11:26:** Ais 59:20-21 ✡ **11:27:** Ais 27:9 ✡ **11:29:** Nam 23:19 ✡ **11:32:** Ro 3:9; Ga 3:22-23 ✡ **11:33:** Ef 3:8; Sam 92:5 ✡ **11:34:** Ais 40:13-14; Jop 36:22 ✡ **11:36:** 1 Ko 8:6; Hi 2:10; Ro 16:27; Hi 13:21

12

Vo Toupai Vao Iava Vosa Ora Vigei Iava Varaura-ia Tauopavio Krais-pa Voura Vatepaoro Oiso Osa Tauoa

1 ✡ Araoko irara oaa, vao-ia taraipataveira riroa siraoa Pauto vaaro vigeipa. Oa-a vao oa iava goruvira rutu visii akepaavoi oiso ra ora visii iava varauro oavisii rutu vateta, ora sopaura oavisii rutu Pautoa-pa. Kasivarivira rutu rerapa kovopata vearo pitupituro purapaoro rera vo vovouaro raga sirova utupaoro. Ra va iava visii-ia roruparevе. Vo osa oisi eisi piepaoro rera-ia vuurapa vaisi purapata rutu oiraopavira.

2 ✡ Opeita varao raga-ia rugorugoopata vo rasio-ia touara oearovu vo pitupituroaro sirova utupaoro. Viapau. Ari Pautoare rugoopata, eera ira uvuiparoi ra visii vo rugooroaro tavariopareve. Ra va iava airepa rugooro oupata ita, oisore ra vara-ia taraipata oarapa ruipaparo Pauto. Oiso ra vara purapata. Vosa rera vo rugooaro vearoa sirova utupata ora vao tapo vearo pitupitu, oire ra va iava visii-ia roruparevе rutu.

Vo Pitupitu Oa Pura Iraopape Pauto Voeaaro Osireiaro-ia

3 Akukuvira rutu Pauto ragai vate ragarevora vao rera vaaro tauvaa, uvare ragai-a rerapa kovopato. Osa iava oiso visii tavipaavoi, Opeita oiso ora visiire rugorugoopaoro oiso purapata, “Igei-a vao reipa irara rutu.” Viapau rutu. Ari uvuipatai ra avivikevira rutu ora visiire rugorugoo iraopata, rara vao eveipata ora visii-ia oirao pie vovou oa vaterevora Pauto visiipa. Vo osa visii vo vovouroaro-ia tarai rovoroiva rutu, uvuivira rutu visii vaterevora totoevira oirao pie vovouro.

4 ✡ Ari ita, kataiua varaua vigei-ia, osa vara rutu varao toupaiveira vigei varaaro-ia oara varaaro kovoara roorookavira toupaiveira.

5 Eisi osa rutu toupapeira vigei vao-ia oirara vigoa oisi roorookavira rutu toupapeira, vo osa Krais tapo kataivira rutu takuvuvira toupape. Oiso osa kataiua varaua vo roorookarova varao toupaiveira.

6 ✡ Vo osa oisi eisi toupaepa roorookavira, oa iava viapau vaeavira oaravu vigeipa vatepareveira varao vatevateara vigei tauvapasa. Viapau. Ari katakataivira vigei vatepare. Oire ra vearovira kovopape vara iavirava rera-ia raripaoro. Oiso-ia osa ragavirare vigei reesireva vaore rera vo siposipoaro purapasa oearovupa. Oire vosa oisi vao purapaoro uvui iraopaviei ra rera-ia raripavio vearo kovo purapaoro vigei varaaro oirao pie vovouro sirova uvuivira.

7 Ora oiso tapo osa iava vigei reesireva oearovu tauvapasa, osa iava eisi uvui iraopaviei ra oisi vara purapape voeapa. Ari ita, vosa oisi vigei reesireva oiso ra oearovu tarai piepape tapo, uva uvui iraopaviei ra oisi piepape.

8 ✡ Ora oisore tapo ra oearovu vovouaro varaata piepape, oire uva uvui iraopaviei ra oearovu vovouaro varaata piepape rutu. Vosa oiso vigei tavireve, ra oearovupa vatepavio varao iava vigei varaaro moniara, uva oisi-a eisi osa ragavira uvui iraopaviei ra voearopa vara-ia paaropavio. Ora vao tapo osa vigei reesireva vaore, oiso ra oearovu tokipape, oire ra oisi kasivarivira rutu vo kovo oisi purapape. Ora ro tapo ira kasivarivira rutu apota irararovi tauvapareve, ira-a eera uvui iraoparoi ra oisi piepaoro roruparevе rutu.

Oiraopa Pitupitu Purapape Oearovupa Siraopaoro

9 Opeita kuuvuvira oearovupa sirao ragapata. Ari uvui iraopatai ra ora visii iava vovouisiro rutu iava oearovivupa siraopata rutu. Ora vao-ia oiso-ia vuri pitupituro veri iraopaoro vearoa-ia pitu iraopata goruvira rutu.

10 Vigei rutu kataivira rutu tou iraopapeira Krais tapo, eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra ora vigeipa siraopavio rutu, oiso rutu osa vigei vavuata. Oire vosa

✡ **12:1:** 2 Ko 10:1-2; Ro 6:13, 16, 19 ✡ **12:2:** 1 Pi 1:14; 1 Jo 2:15; Ef 4:23 ✡ **12:4:** 1 Ko 12:12-14; Ef 4:4, 16 ✡ **12:6:** 1 Ko 7:7, 12:4, 10 ✡ **12:8:** Mt 6:1-3; 1 Ti 5:17

iravu visii iava rera vearoa vai pura-pareve, uva uvuipatai ra rera-ia egapata rorupaoro.

11 Kasivarivira rutu kovo iraopata. Oisi piepaoro eisi opeita pokapoka ragapata. Vosa kovoa purapata Turaropa, ra oisi va purapaoro goruvira rutu ora visii iava vovouisiro rutu tovo iraopata va-ia.

12 ✡ Visii vao-ia visiigoa Krais-ia rari iraopaoro toupata, osa iava eisi uvui iraopatai ra roruvira rutu toupata. Ora goruvira rutu varao tapo-ia tavakaara toupata. Ra variripata vokiara rutu-ia Pautoa-pa.

13 ✡ Vosa araoko irara oavisii orekerovupa potepaive, oa iava uvuipatai ra ora visii varaaro iava paaropata voeapa vatepaoro. Ora oiso tapo ra voearopa tavetepa irara ora visii vo keparoaro karupata, ra voa voea tou piepata vearovira.

14 ✡ Ari ita, uvui iraopatai oiso ra Pauto arepata, ra va iava voeao viraako-pareve oea visii togapaive oreorovu-ia. Oiraopavira rutu oiso uvuipatai ra voeapa vearopara arepata. Viapau oisore-a ra voea vuri piepareve Pauto.

15 Voea tapo roru iraopata oea roruvira toupaive. Ora voeao tapo gaupata oea gauvira toupaive.

16 Ra vaeavira rutu kovopata ora visii-ia rorupaoro. Opeita oiso ragavira ora visiire rugorugoopata, Oearovu visii iava vara pievira toupaiveira. Viapau. Avivike-vira rutu ora visiipa toupaoro kataivira rutu kovopata voearovio tapo akaipa keke irara. Opeita oiso ora visiire purapata, “Igei-a riro tarai irara rutu.”

17 ✡ Oire vosa iravu visii iava vuria vai purareve visii-ia, ra viapau oiso rerava ora tuutuukopata. Ora oiso tapo-ia, vosa vearo rugorugooro raga purapata, oa iava viapau uvuiparo irai ra visii vo rugoru-gooroaro vaisireve oiso, Vuriara evara.

18 Opeita potepata vearo rugorugoo pu-rapa arapa. Ari gavaure vovou purapata oearovu tapo toupaoro.

19 ✡ Araoko irara oaa, opeita oeavu vuriara purapaive osa vara aatopasa oiso auepata rugoopaoro, Ragai auearo va aatosa. Viapau. Oape Pauto vaaro oa taru aatorevere. Oa-a vao-ia vituaro iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Ragai raga auearo oara vuriara voriaro vateaverea oirara rutupa. Ragai raga Turaro oara tuuaverea taru.’

20 Oiraopavira rutu, oiso osa purapa-peira Tugoropa Vuku vigeire oiso,

‘Vosa irouto oirato ogoeparo viiva ora keripato, oire ra rerapa aioa vateri. Ora vosa uuko regapaparo, ra rera vateri uukoa. Ari ita, vosa oisi pierivora rerapa, ora sovoro rara rerare kasiraope rugooa oiso osa tuituia ariioro rera varaarore vuria rugooro.’

21 Ora opeita vuri vovou vo pitupitu-aropa vasepata, oiso ra visii-ia puteve rutu ora rigaoro. Viapau rutu. Oa-ia vao vuri vovou uvui iraopatai ra va-ia pute iraopata rutu vao vearo vovou raga purapaoro.

13

Uvui Iraopaviei Ra Gavman Reroaro Toupape

1 ✡ Vigei rutu vao-ia uvuipaviei ra gav-man varaaro reo goruro sirova vearovira utu iraopavio. Vosa viapau Pauto gavman vai tovorevori vo-ia, oire ra viapau oiso toupareve irai. Ari ita, Pauto voeaopa gorua vatepareveira, oiso ra gavman vo kovoaro purapaive vigeipa.

2 Vosa iroutoa vai ora kaureoparo gav-man tapo, ira vaova tapo ora kaureop-arovere oa tovoreva Pauto. Oa-a eva vituaro rera raga ora rerare tavaerovere vo rovirieipa voki-ia.

3 Uvare oirara vearopara purapaiveira, uva viapau oiso uriripaaveira gavmanpa. Oea raga ita-a evoea oea vuria pura-paiveira. Oire vosa ruipapata oiso ra gavman tapo toupata rutu uriri asavira, uva uvuipatai ra vearo pitupituro rutu purapata. Opitupituro-a evara oara-ia uvuiparoi ra vara iava visii vaisiaraaro kae piepareve.

✡ **12:12:** Hi 10:32, 36 ✡ **12:13:** Ro 15:25; Hi 13:2 ✡ **12:14:** Mt 5:44; Lu 6:28 ✡ **12:17:** Pro 20:22; 2 Ko 8:21
✡ **12:19:** Lev 19:18 ✡ **13:1:** Ta 3:1; 1 Pi 2:13; Jo 19:11; Dan 2:21

4 Voeao oea gavmanpa kovopaive oea oiso rutu toupaiveira, Pauto kovopa iraraaro. Oa iava vearopara karekepapeira rutu visii rutupa. Ari vosa vuriara purapata, oire ra vara iava rera asavira uriri iraopata. Aue iava uvare torevokovira rutu visii vorirevere varao-ia visii varaaro vuriara. Uva oisi eisi pieoro Pauto vo kasipuaro oirao pierevere, voeao-ia oea vuriara purapaiveira.

5 ✡ Osa iava uvui iraopatai ra gavman vo reoroaro sirova vearovira rutu utu iraopata. Ari ita, viapau oiso vao raga-ia, vo osa Pauto vo kasipuarore rugoopaoro vearovira gavman varaaro sirova utupata. Easi vao rutu tapo-a, vo osa ora visii vo rugooroaro eveipaoro vara-ia taraipata oiso, Vearo vovou-a vao-ia.

6 Oiso osa vao tapo vearopai osa takis vatepataveira gavmanpa. Eake iava? Uvare gavmanpa kovopaoro Pauto vo kovoaro purapaiveira voeao oea goruvira gavman vo kovoaro purapai.

7 ✡ Oire ra takis vate iraopata voearopa oearoa visii arepaive oiso, oai gavmanpa, ari oai kaunselpa. Osa ragavira eisi oiso opeita iravu ragapa vateoro iravu vo arearo uvu ragata. Viapau rutu. Asi uvuipatai ra voea rutupa ora avivike iraopata voea vo areroaro uvupaoro.

Apeisi Ragavira Uvuipaviei Ra Reo Goru Sirova Utuvio

8 ✡ Vosa irou irara vigeipa eake kovo vateive, oire ra ikauvira vo kovo opesi piepe va puraoro. Ari Pauto okovovu raga rutu vaterevora vigeipa vao oearovupa siraopasa. Okovoa-a vao viapau rutu uvuipai oiso ra va opesi piepe. Ari ita, uvare oiso toupai vo osa irouto ro ira oisi vo kovo purapareve vearovira rutu, eera-a ira Moses vaaro Reo Taisi sirova vearovira utuparoveira.

9 ✡ Uvare Moses vo rigato purareva oiso-ia, ‘Opeita ora visiiva otopata, ora opeita oira upopata, ora opeita kavirupata, ora opeita riiriipata,’ ora varao tapo oara katakataivira toupaive. Oreoroa rutu varao takuvuaro oiso purapapeira, “Iravivupa siraopau oiso rutu osa ora viipa siraopauveira.”

10 ✡ Vosa iravivupa siraopata, oire ra viapau oiso vuria vai purata rera-ia. Vo osa oisi eisi piepaoro Reo Taisiro rutu roorookaro-ia sirova vearovira utupata. Aue iava rara vo reoro rutu varao takuvuaro-ia vearovira rutu utupata oearovupa siraopaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Torevokovira Vokape

11 ✡ Osa vearopapeira vosa oisi va purapape vao-ia. Uvare taraipavioveira oiso Ovoiopa Voki-a vao oa tutuu piepaivoi. Oire ra opeita tapurisivira toupata uusi rorovira. Viapau. Ari kaiporivira rutu toupata, vo rara rera oirao pie rovoera oiso rugorugoovio, Utupavira rutu voreroverea igei ousa. Osa oiraopavira rutu-a vo vokio-ia vorepa voki rera vaaro oa-ia kareroverea, oapa tutuu pievoi rutu.

12 ✡ Rupapa tutuu piei, oa iava aviua sikereresa tutuuvoi. Osa iava uvui iraopaviei ra varao kavupe oara purapapeira vo rupa-ia. Vo osa oisi oarai purapape, oire ra va iava oirao pie vovou-ia pitupaoro ora vigei raga ora virivaripavio Pautoa raga-ia raripaoro vo osa aviavia-ia vokapape.

13 Vigei vao-ia vigoa aviavia-ia toupapeira. Osa iava uvui iraopaviei ra torevoko vovouro purapape oiso purapaoro, Opeita vureipata spakpaoro, ora opeita riako vuravurapata, ora oira otopa pitupitu purapasa. Opeita arii asavira vuri pitupituro purapata. Opeita raivaro taraapata oearovure oisore ra voea upopata voraro voea riiriipaoro.

14 ✡ Ari ita, Turaro raga Jisas Krais iraia uvuipatai ra rera arepata rera vo goruarore va-ia ora virivaripasa vuri vovouro asavira. Oire uva vo goru-a eva oa raga-ia uvuipatai ra kokarapa vovou putepata ora visii iava vo osa visii ou ragapaive vo vovou.

✡ **13:5:** Ekl 8:2; 1 Pi 2:19 ✡ **13:7:** Mt 22:21; Mk 12:17 ✡ **13:8:** Ga 5:14; Kl 3:14 ✡ **13:9:** Eks 20:13-14 ✡ **13:10:** Mt 22:39-40 ✡ **13:11:** 1 Ko 7:29 ✡ **13:12:** 1 Jo 2:8; 1 Te 5:8 ✡ **13:14:** Ga 3:27; Ef 4:24 ✡ **14:1:** 1 Ko 8:9, 9:22

14

Opeita Araoko Irara Oavisii Vo Pitupituaro Rovirieipata

1 ✡ Iravu oirato ira airevi raga Krais oirao pieparevorao, ira oisoa viapau taraiparo aue-ia oirao piea. Vosa ruipaparo visii tapo tousa, ra vearovira rera pau pieta. Ra opeita rera taraiaro-ia vakuvakupata ora piopiopaoro vo taraio rera vaaro aue-ia oirao piea.

2 ✡ Oeavu oirara oea goruvira rutu oirao piepaiveira vore Pauto, oa iava oaravu rutu aiopaiveira oaiorovu rutu. Ari oeavu oea varu arapa kavupaiveira aue raga aioparo osasararovu rutu aioara voeao oea viapau goruvira Pauto oirao piepaiveira.

3 Ro ira orekerovu aiopareve, ira viapau uvuiparoi oiso ra eera akaipa piepareve ira viapau oiso evo pitupitu sirova utuparoveira vara aiopaoro evara. Oire uva rera ro ira varu arapa kavupareveira, ira viapau uvuiparoi ita ra eera akaipa piepareve, ira osasararovu rutu aioara aiopareve. Eake iava? Uvare Pauto vaiterei rutu-ia vaeavira vearo vaisi rutu purare.

4 ✡ E roviriei vovou irara rutu-a visii? Oa iava uvuipatai ra iravu voeaaro kovopa irara rovirieipata? Viapau. Ari, voea raga reraaro turaro voea vo pitupituroaro rovirieirevere voeare oiso puraoro, “Vao vearopai,” ari “Vao vuripai.” Uva oiraopavira rutu-a va-ia vao oa vearopape voeapa oa rutu reipere voeapa, uvare voea tauvapareverea Turaro va-ia.

5 Oavu-a vao-ia ovoovoa iravu iava oirato, ira ovokivu reesipareveira oiso purapaoro, “Rei voki rutu-a vao-ia, ovokiapa viapau oiso ovokirovu reipapeira.” Vo osa iravu oiso rugorugoopaoro oiso puraparo, “Viapau oiso ovoki reipai. Ari vo vokiro rutu varao kataivira raga toupai.” Oire ra oisi raga roopavira rugorugoopaoro ora vaiterei vovouaro-ia oiso puraparo, “Tepa vo reoro goru piepasi. Auepa teapi vaiterei iava vo rugooro tariri ragapape.”

6 Oearovu ovokirovu rei piepaiveira, oiso ra va iava Pauto vaisiaro kae piepaive vo vokiro-ia rerapa avivikepaoro. Vo osa oearovu osasararovu rutu aiopaiveira aioara, varao oara vatereva Pauto voeapa. Evara-a oara-ia rera-ia vuurapa vaisi purapaiveira rera vaisiaro kae piepaoro. Vo ovusa oearovu voeao oea aioara rutu iava oaravupa kavupaiveira, uvare oiso rugoopaaveira, Pauto vo vovouaro sirova utupaiei. Ari ita, uva voea tapo-a oea Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaiveira vara-ia aioara rerapa avivikepaoro ita.

7 Viapau oiso irai vigei iava ira epao ro ira tootoopaoro ora rera raga-ia rugorugooparoveira. Ora vosa irai vigei iava kopiiro, ra viapau uvuiparoi ra Pauto vo Saraaro iava kosiro viro.

8 Ari ita, vao vituaro-ia osa tootoopaoro toupapeira rera ragapa ro vigei reraaro Turaro. Ora oiso tapo osa kopiipaoro rera raga sirova utupavioveira. Uvare vosa tootoopavio Turaro ragapa, ora kopiipavio rera sirova utupaoro, uva oiso toupapeira, Vigei vao rera voeaaro Turaro.

9 Oiraopavira rutu oiso osa Krais kopiiroepa, ora vorevira toreroepa tootoooro. Oiso ra voearei rutupa turararoro oiso, Voeao oea tootoovira toupaive, ari voeao oea kopiiave.

10 ✡ Visii vao-ia eake-a vao oapa araoko irara oavisii toga ragapataveira oaravu-ia reoara? Ora eakere voeapa voeao araoko irara oavisii reasipataveira voea akaipa piepaoro? Uvare vigei rutu Pauto ruvara-ia torevioverea. Ra voa rera raga vigei rovirieireve varao iava vigei vo vovouroaro.

11 ✡ Uva va-a eva oa-ia taraipavio oiso, Oiraopa rutu, uvare vao Tugoropa Vuku oa-ia oiso puraroepa Turaro,

> ‘Ragai-a tootoopato. Oa iava uvuiparai rutu oiraopavira visii tavipasa oiso, Oirara rutu vo rasio-ia ragaipa avivikepaaverea rekupaoro ragai iare. Ora oiso tapo osa voea rutu ragaire oiso puraaverea, Oiraopatoa rutu Pauto.’

12 ✡ Oa vituaro-a vao-ia vo pitupituro-ia vigei varaaro oara kosi piepere ora vigei

---

✡ **14:2:** 1 Ti 4:4; Ta 1:15 ✡ **14:4:** Je 4:12 ✡ **14:10:** 2 Ko 5:10 ✡ **14:11:** Ais 45:23; Fl 2:10-11 ✡ **14:12:** Mt 12:36

iava Pauto tavitavipaoro.

Opeita Araoko Irara Oavisiire Orekerovu Purapata Ra Vara-ia Voea Kove Piepata

13 ✡ Opeita oreorovu purapata touvira oearovu visii iava togapaoro. Ari visii vo pitupituroaro tavariopaoro vatatopo iraopata oiso, teapi orekerovu purapata vuri vovouro sirova araoko irara oavisii piro piepaoro.

14 Ro Turaro ira ragai vo rugorugooaro goru pierevora oiraopavira rutu, oiso ra vearovira rutu tarai iraopara oiso, Viapau oiso oaioiei vuria vai. Viapau rutu. Ari vosa irouto ro-ia ira oiso puraro, "Oa eva vuripai rutu," osa oisi rerapa vuripape rutu. Rera-a eera oiso rutu toupare osa voeao oearoa oaravupa aioara kavupaiveira.

15 ✡ Ari ita, vosa vo aioro aiopata oarare oisoa oiso purapaave, "Vuriara," oire ra vo vukuro kekepaoro araokoto oavisii riroa vavata oupare visii vo pitupituaroia. Vo osa oisi piepata, ra viapau oiso rerare rugorugoopaoro siraopata ro araokoto oavisii. Opeita iravu piro pieta oisi vara aiopaoro vo ora visii vo ruipaaro raga sirova utuoro. Uvare Krais kopiiroepa rera tapopa eera.

16 Vosa oiso taraipata vao-ia, Vearo pitupitu purapeira. Oire vatatopopata, teapi oeai visii vo pitupituaro kekepaoro oiso va vaisiive "Vuri pitupitu vao-ia."

17 Vao iava Pauto vo Saraaro vituaro. Viapau oiso varao iava-a oara aiopapeira ora varao oara-ia ukaiopavioveira. Viapau. Asi akukuara raga evara. Ari varaoia reipara rutu oiso-ia, torevoko pitupitu-a vao-ia, ora vao gavaure tou oearovu tapo, ora oiso-ia ra rorupata vao iava osa Tugoropato Uraurato vigei tauvapareveira.

18 Oire uva irouto ira vara evara purapareveira oiso-ia rerare ro Krais rugorugoopaoro, ira-ia eera roruparevеira Pauto, ora oiso tapo vo osa oearovu rera-ia vearo vaisi purapaive va raga iava rera vaaro vearo pitupitu.

19 ✡ Oire uva oisi-a eisi osa ragavira uvui iraopaviei ra vearo vovou purapaoro akeakepape oearovuva gavaure vovou purapaoro. Oa-ia uvuipaviei oearovu varaaro oirao pie vovouro goru piepape rutu.

20 Pauto ruipaparoveira rutu vigeipa oiso ra ora rera vo kovoaro purapareve vo vigei sopaaro-ia. Uva viapau uvuipaviei oiso ra rera vo kovoaro tekipape varao ragare rugorugoopaoro akukupapa aioro. Iu, osa eisi vearopai oiso ra osasararovu rutu aiopape aioara, uva vuripai vosa oisi piepaoro oearovu vovouaro piro piepape voea kasipu piepaoro vara-ia varao aioara.

21 Vosa oisi toupaivori, ra vearopape rara viapau oiso varuara vai aiopata, ora aue wainara vai-ia ukaiopata, ora orekerovu vai rutu purapata, varao oara-ia araoko irara oavisii vai kove piepata.

22 ✡ Ora varao rugorugooara ora visii varaaro, oara-ia uvuipatai ra ora visiipa vara roroio piepata rutu vo rara Pautoa raga tapo ora reopata varare varao aioara rugoopaoro ora orekerovu rutu. Auere ra roruparevе, ro ira ora rera raga viapau ora togapaoro ora rera ragare rugooparo varao-ia, oara-ia taraiparo oiso, Vao torevokopai vo Pauto osireiaro-ia.

23 Ari vosa ora rera raga vo vovouaroia viapau vearovira tarai rovoro, ra oiso rugooparo "Torevokopai eke viapau," oiso ra vara aiopareve. Oire vosa vara sirova utuparo, oire ra rerare vuripape, vo rara viapau oiso va oirao piepareve oiso purapaoro, "Torevokopai rutu vo aio." Oiraopavira rutu oisi eisi oiso-ia vosa visii vao orekerovu purapata, ra vara iava viapau Pauto oirao piepata, oire eva-a oa vituaro iava visiire vuripai rutu.

15

Uvui Iraopaviei ra Krais Vo Pitupituarore Rugorugoopavio Oearovu Ruture Rugoopaoro

1 ✡ Vigei vao vigoa goruvira rutu Krais oirao piepapeira, vigoa uvui iraopavioveira oearovivu tauvapasa,

✡ **14:13:** Mt 7:1; 1 Ko 8:13 ✡ **14:15:** Ef 5:2; 1 Ko 8:11 ✡ **14:19:** Sam 34:14 ✡ **14:22:** 1 Jo 3:21 ✡ **15:1:** Ro 14:1; Ga 6:1-2

oea varaaro oirao pie vovouro raver-avepapeira. Ora vigei raga-ia vovoupa pitupituro tapo kavu rovopape ra oearovivu kapokaporopape voea tauva rovopaoro aue-ia siraoa vo vavataaro.

2 Ari ita, vigei rutu uvuipaviei ra katakataivira araoko irara oavi tauvapape voea vo vovouroaro varaata piepaoro. Auere ra voea varaaro oirao pie vovouro goruvira rutu torepape.

3 ✡ Uvare viapau oiso Krais ora rera raga-ia rugorugooroepa. Oa-a vao oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Vosa oearovu visii tovipaive visiipa riroa sirao vavata vatepaoro, ragai tapo ita ovavata eva kaeavora visii vaaro.’

4 Vo reoro rutu-a varao oara Tugoropa Vuku-ia toupaiveira, oara vigei ruture tapo reoreopapeira, oiso ra vearovira rutu vo reo iava taraia oupape. Oa iava uvuipai vigei vo vovouroaro varaata piepasa. Ra va iava goruvira rera-ia pitupape rari-paoro.

5 ✡ Oiso-ia Pauto-a raga ira uvui iraoparoveira vigei vo vovouroaro varaata piepasa ora vigei varaaro rari vovouro goru piepasa. Eera-a ira raga vo goruo vatepareveira vigeipa oiso ra Krais vaaro ovoovoa eveipaoro rera vo vovouaro purapape. Uva eisi osa piepaoro uvuipaviei ra gavaurevira rutu toupape oearovivu tapo katai rugoo raga-ia.

6 Uva uvuipaviei ra oisi ragavira eisi toupaoro katai vaisi purapape oearovivu tapo Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro, ro Pauto, Jisas Krais ro vigei Turaroaro Aitearo.

Vearo Siposipo Vao Voeaopa Ratau Tou Irara

7 Katai vovou rutu purapata oearovu tapo voearo oearoa visii tapo paupasa uriopaaveira. Oiso osa Krais visii piereva ora rera-ia visii tovooro. Oire ra va iava oearovu visii vo pitupituroaro kekepaoro Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive.

8 ✡ Uva visii tavipaavoi oiso, Krais vararoepa vo rasio iare, oisore ra Jiu-pa irara tauvapareve. Vo osa oisi piepaoro vao Reo Ovoi Pauto vaaro oirao piepape. Vo reo-ia oa purareva voearipa vigei aao iraraaro voari rutu tuariri oiso ra voea tauvareve.

9 ✡ Oisore tapo ra ratau tou irara vu-urapa vaisi purapaive Pautoa-ia ora rera vaaro riroa siraoa voeapa. Oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Ragai-a vao ragoa ratau tou irara tapo torepaoro vuurapa vaisi pura-paaverea vii-ia Pauto. Uva igei rutu eraioverea vii vaisiaro kae piepaoro.’

10 ✡ Oire uva oreovu tapo va iava vao Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Visii ratau tou irara rorupata evoea tapo Jiu, oea roporeva Pauto ora rerapa.’

11 ✡ Ora vo reo tapo oa rigatoiva vo vuku sovara-ia vao-ia oa oiso purapapeira,

‘Ratau tou irara vuurapa vaisi purapata Turaro-ia. Iu, rirovira rutu vuurapa vaisi purapata Turaro-ia, visii vao-ia osararovu rutu iava.’

12 ✡ Ora vao-ia Aisaia oreoa rigatoreva, oa oiso purapapeira,

‘Ro aaoto Jesi ira oiso toupare osa ikopi, ira iava iravu oiso kovaroverea oiso osa airepa sipukao. Ra voa toupaoro ratau tou irarapa turaroparo. Uva rera raga-ia raripaaverea vokiara rutu-ia.’

13 ✡ Oire uva varirıparaveira Pautoa iare visiipa, ro ira oiso toupareveira, Visii varaaro oirao pie vovouro vituaro. Ira uvuiparoveira visii vatepasa gavaure vovou ora rorua. Oiso ra vara iava visii vaaro rirope rutu vao oirao piea, vo osa Tugoropato Uraurato vo goruaro visii sopaaro-ia kovopaive.

Pol Arii Asavira Vo Rigato Purareva

14 Araoko irara oaa, oiso rugoru-gooparai visiire, Visii vo pitupituroaro-a vearoara rutu, ora visii vo rugoru-gooroaro roroioara. Oara-ia uvuipatai ra oearovu vearovira tarai piepata ora visii iavapa irara.

✡ **15:3:** Sam 69:9; 2 Ko 8:9 ✡ **15:5:** Ro 12:16; 1 Ko 1:10 ✡ **15:8:** Mt 15:24; Ap 3:25-26 ✡ **15:9:** Sam 18:49 ✡ **15:10:** Diu 32:43 ✡ **15:11:** Sam 117:1 ✡ **15:12:** Ais 11:10 ✡ **15:13:** Ro 14:17

15 Ari ragai vo rigato vao-ia oa puraavoi visiipa arii asavira, uvare oiso ruipa-parai ra visii rugoo piea visii pore pieoro. Oa vituaro-a vao-ia oa iava Pauto ragai reesirevora vo kovo vao purapasa.

16 ✡ Oiraopavira Pauto ira ragai oiso pierevora oiso-ia, Krais Jisas-pa kovopato ragai voeaopa ratau tou irara. Uvare ragai vo kovoaro oiso rutu toupai, Voeapa siposipopasa vao iava Vearo Siposipo Pauto vaaro. Auere ra va uvuivora, uvuiave ra Pauto ora rerapa voea vore-vira oureve voea-ia roruoro, voeao oea pasiko piepareveira Tugoropato Uraurato ora rerapa Pauto.

17 ✡ Vo osa Krais tapo ora tavosipaoro oiso purara vare vao ragai vo kovoaro, “Vearopai rutu” vo kovo oa purapaaveira Pautoa-pa.

18 Oiraopavira viapau oiso ragai raga vo kovoaro-a. Ari vo kovo purarevora Krais vao-ia ragai-ia, oiso ra va kekepaoro, ora va uvupaoro ragai vo reoaro ora voea iava sopaura oaive porepaive Pautoa iare voeao ratau tou irara.

19 ✡ Iu ita, osa oiso ragai pierevora, oiso ra ravaa reesiara vai purapaa, ora ovoovoara vai. Ora oiso tapo osa ragavira Tugoropato Uraurato ragaipa gorua vaterevora. Uva oiso ragavira piepaoro viripaavora voraro rutu Vearo Siposipo oiraopavira rutu kosi piepaoro Krais iava. Uva Jerusalem iava rovoraepa oiso rutu rekasisa Ilirikam oisi vo kovo purapaoro.

20 ✡ Aue iava uvare oiso ruipaparaveira ra uvaroi ouruiroi-ia oearoi tarai piepaa va iava vao Vearo Siposipo Krais iava, voraro uvaroa viapau irai voea tarai pie rovoive rera iava ro Krais. Uva oiso reasi-parai ra oeai okovoiaro topa piea.

21 ✡ Vao-ia oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Vo uva viapau Jisas Krais vo siposipoaro viapau uvupaive, uva-a evoa va uvuiverea taru. Vo uva viapau va ou rovoive, uva-a evoa uva voea iava rugorugooara taru roroiop-erea.’

Rom Iare Tavetesa Ruipa Ragaparoepa Pol

22 Eisi osa ragavira ragai vo ruipaaro toupaiveira. Oa iava voraro rutu viri-paaveira. Uva vara-a varao oara-ia ora pugu pieparaveira. Oa iava viapau uvuiparai oiso ra visii iare tavetea evoa.

23-24 Uva vo vokio ragai vo kovoaro opesierao voraro uvarovu. Uva ragai vo ruipaaro-a vao oa ouavora voari tuariri oa sirova utusa vatatopoparai, oiso ra evoare tavetea visii iare. Ari ita, Spen-ia ruture avaravere, vo rara visii tapo tou rovoa evoa Rom-ia. Oire uva visii rutu iare taveteavora, vigei rutu rorupere. Ra va isivaaro iava ragai tauvaoro pasi ragai vai topa pieta vosa avara.

25 ✡ Vaviopavira ava rovoparai rara Jerusalem iare voeaopa vatevateara vate rovosa oirao pie vovou irara. Varao oara guruiva vatevateavira oearovu voeapa.

26 ✡ Uvare lotupa irara oea ratauvira toupaiveira Masedonia Provins ora Grik taere, oea ora voea vo ruipaaro raga sirova utuoro monia guruiva voeaopa apota irara Pauto voeaaro iava, oea Jerusalem-ia toupaiveira.

27 Uva roruiva, vo uvare voeapa oisi pieiva eisi. Ari viapau uvuipaai ra apota iraravire ovaupaave, uvare voeao ratau tou irara Vearo Siposipo ou rovoiva Jiu ruvara-ia. Oire uva oisi ragavira ora tuutuupaoro uvuipaai ra vearopara vatepaive vorerivira voeaopa Jiu.

28 Uva va guruivorao oa iava va topa piepaavoi voeapa rara voeao oea Jerusalem-ia toupaiveira. Uva va isivaaro iava voa kavuoro Spen iare avaravere visii iare tavete rovopasa tou visivi.

29 Taraiparai oiso osa urioparai visii iare vara rutuva vearopara, oara toupaiveira vo Krais vo viraakoaro sovara-ia. Oara visiipa vatesa urioparai.

30 ✡ Araoko irara oaa, katai vovou raga-ia toupataveira Turaro Jisas Krais tapo, ora tapo vo uvare Tugoropato Uraurato vigei tauvapareveira vo oearovupa sir-aopasa. Oa vituaro-a vao-ia oa iava visii are iraopaavoi oiso ra vigei rutu goruvira

✡ **15:16:** Ap 9:15 ✡ **15:17:** Fl 3:3; Hi 2:17 ✡ **15:19:** Ap 19:11 ✡ **15:20:** 2 Ko 10:15-16 ✡ **15:21:** Ais 52:15
✡ **15:25:** Ap 19:21 ✡ **15:26:** 2 Ko 8:1, 9:2 ✡ **15:30:** Ga 5:22

variripavio Pautoa iare. Ra va iava ragai tauvapareve.

31 Variripata oiso ra viapau ragai vuri pieive voeao Judia-ia tou irara oirao pie vovou asa irara. Oa iava voea asavira ragai virivarirevere rara Pauto. Ora vaore tapo variripata voeaopa oea Jerusalem-ia toupaiveira oirao pie vovou irara. Oiso ra va iava vearovira rutu vao tauvaa ragai vaaro ouive.

32 Oire uva va vao isivaaro iava Pauto vo ruipaaro sirova utuoro urioravere visii iare rorupaoro rara. Uva visii tapo touoro reareaa oua vearovira rutu.

33 ✡ Pauto vigei rutupa gavaure vovou vatereve. Uva variriparai auere ra visii tapo toupareve. Ovoiei.

16

Pol Vearo Voki Purareva Ora Rera Vate Iraraaropa

1-2 ✡ Iriavuei oira vaisiaro, Fibi oirao pie vovouva. Iria vo uruio-ia toupaeveira Senkria urui lotupa kovo-ia pitupaoro. Iria oisoa riro irara rutu tauvapaeve ora ragai tapo. Vearo vovouva rutu. Uva va-a eva oa-ia oirapa vearo vovou purata ita visii vao Pauto voeaaro rutu, vo rara urioo visii kekesa ita, uvare Turaro oiraaro-a oira eira.

3 ✡ Ragai-a vearo voki purata vaitereopa Akwila avukarei ora Prisila. Aiterea ragai tapo tavosivira kovopasiveira Krais Jisas vo kovoaro puraoro.

4 Aiterea ora vaiterei iava tootooa oaesi piresivora ragai tauvaoro. Osa iava vearo vaisi purapaavoi vaiterei-ia. Ari viapau oiso ragai raga-a, ari voeao rutu tapo ratau tou irara oea lotu purapaiveira.

5 Ragai-ia vearo voki purata voeao rutu iare oea lotupaaveira vo avukarei evaiterei vo kepaaro-ia.

Ora oiso purata vearo voki ro iare Epinitas ragai vatetoaaro rutu. Eera rovopato-a rutu voeao iava vo-ia Esia Provins. Ira Krais oirao pie rovoreva rutu.

6 Ora ragai-ia vearo voki purata o iare Maria. Iria vearo kovo rutu purapaeveira kasivarivira visii rutupa.

7 Ora vearo voki purata vaitereo iare Andronikas vaio ora Junias. Uvare igei peva-a vao Jiu iava igoa vase tuukepa kepa-ia touiova. Aiterea-ia vaitereo taraipaaveira aposel irara, uvare rovovira rutu Krais oirao pie rovosiva. Oire uva vaiterei isivaaro iava ragai ita.

8 Ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Amplietas. Irapa siraoparaveira rutu, uvare Turaro reraaro-a rera.

9 Ora vaitereo iare tapo vearo voki purata aiterea iava ro-ia Eban ira Krais-pa kovopareveira oiso osa vigei. Ora ro Stekis ragai vatetoaaro rutu.

10 Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Apelis, uvare rera-ia oearovu taraipaaveira, vo uvare rera vaaro oirao pie vovo oa goruvira rutu Krais-ia toupaiveira.

Ora vearo voki purata vo aao iare, Aristobyulas aao.

11 ✡ Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Herodion, uvare saratoaaro-a Jiu iava rera. Ora voeao tapo iare oirao pie vovou irara vova Nasisas aao iava voea.

12 Ora vearo voki purata vaireo iare Traifina vaio ora Traifosa, airea Turaro vo kovoaro purapaereveira.

Ora o tapo iare Pesis iria riro kovo rutu puraeva Turaropa, ragai vatevaaro.

13 Ora vearo voki purata ro iare Rufas. Uvare vearo vovoutoa rutu-a ro ira ro-poreva Jisas ora rera iare. Ora o tapo iare aakova iria oiso rutu oisoa toupaeve ragai aakoaro.

14 Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki voeao iare Asinkritas vase ora Fligon, Hemis, Patrobas, Hemas, ora oearovu oirao pie vovou irara, oea voea tapo toupaiveira.

15 Ora vearo voki purata vaitereo iare Filologas vaio ora Julia. Ora vo vavuatareo iare tapo Nerias vavuatarei. Ora voeao iare tapo Olimpas vase, ora voeao tapo Pauto voeaaro oea tapo toupaiveira.

16 ✡ Ora visiiva sekanta visii varaaro sirao vovouro karekeoro. Ora voeao rutu lotupa irara Krais voeaaro oea oiso pura-paai visii ruture, “Vearo voki rutu.”

✡ **15:33:** Ro 16:20; 2 Ko 13:11; Fl 4:9 ✡ **16:1-2:** Ap 18:18 ✡ **16:3:** Ap 18:2; 2 Ti 4:19 ✡ **16:11:** 1 Ko 1:11 ✡ **16:16:** 1 Ko 16:20; 1 Te 5:26

Pol Ovoiopa Reoro Vatereva Voeapa Voea Goru Piesa

17 ✡ Araoko irara oaa, visii vosi iraopaavoi voeao asavira. Oiso ra voeapa ora vatatopo pie iraopata, teapi visii sikasikapaivere. Ra va iava oearovu visii iava oirao pie vovouroaro piro piepaive. Uva oiso visii tavipaavoi ra tauaivi rutu voeapa toupata, oea Vearo Siposipore kaureopaaveira vao-ia oa ou rovotavora.

18 ✡ Voeao raga ita oea oearovu vo vovouroaro piro piepaiveira, oea viapau oiso Krais vo kovoaro purapaiveira ro vigei reraaro Turaro. Oire uva va purapaoro ora voea raga vo ruiparoaro sirova utupaaveira. Ra vo reo purapaive oa vearovira rutu gurukopaive, vo osa viapau oiraopa reo-a va eva. Oire uva oisi-a eisi osa purapaoro voeao keakeapaiveira oea viapau oiso oiraopa reoro-ia taraipaave rutu.

19 ✡ Oearovu rutu visii-ia taraipaaveira visiigoa Krais vo siposipoaro ou ovoitava. Oa iava roru iraopaavoi rutu. Uva oiso ruipa iraoparai ra vearovira rutu roroio iraopata varao-ia vearopa pitupituro taraipaoro. Oire ra vuri pitupituro vatavata iraopata varapa reasipaoro.

20 ✡ Pauto-a raga vigei vaaro gavaure tou vituaro. Ira raga Seten-ia putesa aueparoveira, oiso ra rera tovopareve vo visii kokotoaro reroaro. Ovoiei.

Jisas Krais raga visii vatereve rirovira rutu vova rera vaaro-ia tauva, vo osa visii varaaro-ia rugorugooara toupareve.

Oearovu Vearo Voki Puraaepa Voeaore Rom-ia Tou Irara

21 ✡ Timoti ira visiire vearo voki puraparevoi. Ira ragai tapo vokapaoro kovopareveira. Ora voeao tapo Lusias vase, ora Jeson, ora Sosipata Jiu iava voea vo uvava raga.

22 Oire ora ragai-a vao Tetias ragoa tapo visii iare vearo voki purapaavoi, uvare kataitoa raga Turaro oavi vigei reraaro. Ragoa Pol vo reoreoaro rigatoavoi visiipa vo pasio sovara-ia.

23 Oire uva ragai-a vao-ia Pol ragoa vo toupaavoi Gaias vo kepaaro-ia. Uva rera tapo visii iare vearo voki puraparevoi. Ira vo kepaaro-ia ora gurupaaveira lotupa irara voa lotupasa. Ora vaitereo Erastas vaio ro ira gavman vo moniaro tokipareveira vo uruio-ia, ora ro Kwotas vigei araokotoaaro. Aiterea rutu tapo visii iare vearo voki purapasivoi.

24 [Pautoa iare varirIparai visiipa, oiso ra rirovira visii tauvareve Turaro Jisas Krais aue-ia vereopa vovou. Ovoiei.]

Pol Vuurapa Vaisi Purareva Pautoa-ia

25-26 Vigei rutu vuurapa vaisi purape vo Pauto vaisiaro kae piepaoro. Ro ira uvui iraoparoveira visii goru pie iraosa, oiso ra Krais-ia raripata. Oiso osa purapapeira vo Vearo Siposipo-ia ora vo ragai vo reoaro-ia tapo vao oa vateavora visiipa. Vao Vearo Siposipo oa vao iava tavitavipapeira oa rovoa rutu-ia vatauepa. Oire uva vo vokio-ia Pauto va roroiovira karekeparevorao. Vo uvare va iava profet irara rigatoara pura rovoiva voari tuariri, ora vo uvare tapo Pauto voeao siposipopa irara rutu arureva vorarore osararovu rutu iare va iava vao-ia siposiposa. Oa-a vao-ia oa vituaro iava uvuipaviei ra goruvira rutu Krais oirao pie iraopape. Ora va tapo vosa Pauto vo vovouroaro rutu-ia vearovira utupaoro.

27 Vigei reraaro Pauto kataitoa raga. Ari viapau oiso irai epao, ira rera vo taraiaro-ia putepareveira vao-ia reia rutu. Ari ita, uvare Jisas Krais raga va-a vao vituaro oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura iraopapeira, vo rara rera vaisiaro kae piepape opesi asavira rutu. Ovoiei.

Eisivi raga, ra opesipe ragai vo reoaro.

Ragai-a vao, Pol.

✡ **16:17:** 1 Ti 1:3, 6:3; 2 Jo 10 ✡ **16:18:** Fl 3:19; Kl 2:4 ✡ **16:19:** Ro 1:8; Mt 10:16 ✡ **16:20:** Jen 3:15 ✡ **16:21:** Ap 16:1, 13:1, 17:5, 20:4

1 KORIN
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva 56 o 57 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Ira va siporeva voeaopa lotupa irara oea Korin urui-ia oisoa toupaive. Uva vo urui Korin urui riro urui rutu, ouruia-ia osasararovu rutu vuri pitupituro oisoa toupaive. Oa iava vo pitupituro iava vuriara oisoa Pol akepaive. Eisi osa iava vara iava aviavi pievira rigatoreva voeao oirao pie vovou irara tauvapasa, oiso ra viapau vuria purapaive evo urui-ia toupaoro.

Oire uva goruvira Pol voea tavitavireva varao iava tokarasiara, ora kuuvu irara tisa irara, ora otopa pitupituro iava, ora aioara varao oara tugoropai aio arapa, oiso ra viapau vuriara vai purapaive vara-ia evara. Uva varao tapo torevoko pitupituro oara iava rigatoreva oiso-ia, ora oupa pitupitu (1 Ko 7:1-40), ora komunion (1 Ko 11:20-34), oearovivupa siraopa vovou (1 Ko 13), ora lotu purapasa Tugoropato Uraurato varaaro vatevateara kovo piepaoro torevokovira (1 Ko 12:1–14:40).

Evo reo isivaaro iava oreorovu purareva vao iava osa oirara vorevira toreaverea kopii tapi iava vo utupaua (1 Ko 15:1-58).

1. Vo pasio iava aviavi pie reoro, ora vearo vaisi purareva Pol, 1:1-19.
2. Lotupa irara ora roopa pieaepa oeavu irapa irara vaisioro oiso-ia, Pol, ora Apolos, ora Pita, 1:10–4:21.
3. Otopa pitupitu oiso vaisireva Pol, Vuri pitupitu rutu. Ora oiso, teapi araokotoara iava gasiri kortua-ia vao oa purapaiveira voeao oirao pie asa irara, 5:1–7:40.
4. Kristen irara vo pitupituroaro iava vo osa oearovu tapo toupaiveira voeao oirao pie asa irara, 8:1–11:1.
5. Lotupa pitupitu iava oa-ia uvuipaai oirara ra Pauto roru piepaive, 11:2–14:40.
6. Torearo iava Jisas eisi raga osa toreaverea oirao pie vovou irara vo Jisas, 15:1-58.
7. Sirao vate puraiva voeaopa Kristen irara vo Judia Distrik-ia, 16:1-4.
8. Pol vo ovoiopa reoro purareva ora tapo vearo vokireva, 16:5-24.

1 ✡ Ragai-a vao Pol Jisas Krais reraaro aposelto. Ragoa roporeva rera vo kovoaro kaesa Pauto ora rera raga vo ruipaaro sirova utuoro. Oa iava vegei vao vo pasio rigatopavevoi ora ro-ia Sostenis vigei araokotoaaro.

2 ✡ Uva vo pasio vao-ia visiipa lotupa irara visiigoa Korin urui-ia toupataveira. Visii vao visiigoa roporeva Pauto ora rera iare, oiso ra oiso rutu toupata, Rera voeaaro rutu torevoko vovou irara. Visiigoa Krais Jisas tapo ora tavositaepa ora voearo rutu tapo uvarovuva, oearoa ro Turaro vigei rutu Turaroaro Jisas Krais vaisipaiveira variriara purapaoro.

3 Uva Pauto Aite arepaavoi vaiterei ora Turaro Jisas Krais, oisore ra visii vatesi tauva ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia

4 Vokiara rutu-ia vearo vaisi purapaaveira Pautoa-ia visii-ia rugorugoopaoro, uvare vereopa vovou rutu purapareveira visii tauvapaoro Krais Jisas vo goruaro iavirava.

5 ✡ Ari ita, vo osa Krais tapo ora tavosivira toupatavoiva, visii-ia vearopara rutu karekeepa oiso osa varao, vearopa rugorugooro ora varao tapo oiraopa reoro rutu kareke piepasa.

6 Uva oisi-a eisi osa iava visii vo touaro oisi eisi oirao piepaiveira rutu vo reo vaoia Krais iava oa vateavora visiipa.

7 ✡ Oa iava viapau oiso oaravu avu vaipa viraakoara vai apotavira toupataveira, vo osa tuevira toupata rore vigei reraaro Turaro Jisas Krais, vao iava osa vorevira voreroverea vo rasio iare.

8 Oiraopavira rutu ira visii vo vovouroaro goru pieparevere taru vo ruture rekasisa Ovoiopa Voki-ia vaore, vo osa vo voki-ia eva Jisas Krais vo vokiaro Pauto visii kekeoro visiire oiso

✡ **1:1:** Ro 1:1; 2 Ko 1:1 ✡ **1:2:** Ap 18:1 ✡ **1:5:** 2 Ko 9:11, 8:7 ✡ **1:7:** Fl 3:20; Ta 2:13 ✡ **1:9:** Ais 49:7; 1 Jo 1:3

puraroverea, “Roroio vovou irara raga visii. Visiigoa-ia viapau vuriara vai.”
9 ✡ Ari ita, viapau oiso Pauto tavarioa vai epao Oa iava uvuipaviei rutu ra Pautoa-ia rari iraopavio rera oirao piepaoro. Ro ira visiire keeraroepa, oisore ra ora tavosita rutu Oviitoava Jisas Krais vigei reraaro Turaro.

Lotupa Irara Ora Roopa Pieaepa

10 ✡ Goruvira rutu oiso visii tavipaavoi Jisas Krais vaisiaro goruaro-ia ro vigei reraaro Turaro oiso, Araoko irara oaa, katai vovou rutu purata vo osa ora reoreopata. Oa iava viapau uvuipatai ra ora roopa piepata. Eisi osa va iava vao visii tavipaavoi oisore ra tavosi visivi rutu toupata katai rugorugoo raga purapaoro, ora katai kovo raga purapaoro.
11 Aue iava uvare oreorovu uvuavora voea ruvara iava Klowi voeaaro. Oea oiso aviavi pievira ragai taviivora, uvare rirovira rutu kaureo iraopataveira visii vao araoko irara oaa.
12 Uva vo reo eva topa piepaavoi oiso reopaoro visii vaaro vuria. Vao iava osa totoevira roopavira oiso purapataveira, “Ragai Pol vo siposipoaro sirova utuparai.” Ovusa oearovu visii iava oiso purapaave, “Uva eakepa? Ari ragai Apolos vo siposipoaro sirova utuparai.” Ovusa oearovu oiso purapaave visii raga iava, “Ari ragai Pita vo siposipoaro sirova utuparai.” Vo osa oearovu goruvira oiso purapaave, “Ari ragai Krais vo siposipoaro sirova utuparai.”
13 Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga Krais roopa piepataveira, oisore ra oearovu rutu roopavira rera-ia pitupaive. Uva visii akepaavoi oiso, E apeisi-a? Pol kotoiva evao parikou-ia oiso ra visiipa kopiiro? Uva apeisi-a? Baptaisa outavora rera vaisiaro-ia Pol, eke?
14 Oire uva Pautoa-ia vearo vaisi purapaavoi vao iava, uvare viapau oiso visii iava iraipa baptaisa vai vateavora. Ari vaitereo ragapa-ia Krispas vaio ora Gaias.
15 Eva-a oa vituaro iava viapau irai uvuiparoi ra oiso puraparo ragaire, “Pol igeipa baptaisa vatereva, oisore ra rera vo siposipoaro raga sirova utupaio.”
16 Aika! Ora rugoo pierai iravure oirato Stefanas ora rera voeaaro. Ari ita, osa vaia ovauparai vai pasi vo oearoi vai tapore voearo oearoa vaipa baptaisa vateava, eke viapau pasi.
17 ✡ Viapau oiso Krais ragai arureva baptaisa vatesa. Viapau. Easi eera ragai arureva Vearo Siposipo iava siposiposa. Oa-a vao oa iava viapau vo taraio iava vo rasio-ia oisoa siposipopaa. Viapau. Vaopa teapi Krais vo kopiiaro vo evao parikou-ia akukuvira raga tou ragapaive.

Krais-a Pauto Vaaro Gorua Ora Taraia

18 ✡ Ari ita, vo siposipo Krais vaaro iava kopiia vo evao parikou-ia, oa voeaoia oiso rutu toupaiveira keevaita reo raga, oea oiso vore avapaave Opesi Ovoipa Urui iare. Vo osa vo siposipo-a eva, Pauto vo goruaro iava vigeipa vao vigoa oriruvira rutu toupapeira vo rera vaaro sovara-ia gorua.
19 Vo Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira,

‘Ragai vao taraia opesi pieaverea voeao iava riro tarai irara. Ora voea iava oiso roroio rugooro vavagisi pieaverea taru voeao oea orugorugoorovu rutu oupaiveira vo rasio raga iava.’

20 ✡ Oire apeisi ragavira voea-ia evoea riro tarai irara eisi toupai? Ari apeisi voeaopa oea taraiare taraapaiveira? Ora voeao oea oearovu rutu-ia putepaive oreorovu-ia reoreopaoro? Oiraopavira rutu uvare Pauto vo taraiaro-a gorua rutu oa karekereva Oa iava vo taraio vo rasio iava akukupapaepa.
21 Uva oisi-a eisi osa ragavira iava viapau uvuipaviei ra Pautoa-ia roroiovira taraipavio ora vigei vo rugooaro raga iava. Eake iava? Uvare oisire vigei oisi piereva ora rera vo rugooaro sirova. Ari ita, Pauto voeao oupareveira ora rera iare oea rera oirao piepaive igei vo siposiporoaro uvupaoro. Vo siposiporo oarare oiso purapaaveira oearovu, “Keevaita reoro raga.”

✡ **1:10:** 2 Ko 13:11; Ro 12:16 ✡ **1:17:** Jo 4:2; Ap 10:48 ✡ **1:18:** Ap 17:18; 1 Ko 15:2; Ro 1:16 ✡ **1:20:** Ais 33:18

22 Voeao Jiu oea oiso ruipapaaveira ra
ravotoara kekepaivora, oirao piepaive.
Ora oearovu voeao iava Grik oea tapo oiso
ruipapaaveira ra riro tarairo vai rutu ou
rovopaivora, oirao piepaive rutu.
23 ✡ Vo osa vigei-a vao vigoa vo siposipo
raga iava ora tavitavipavioveira Krais
vaaro iava kopiia vo evao parikou-ia. Os-
iposipoa vao Jiu vo vovouaro vuri pie
iraopaiveira, oa iava vo siposipopa reasi-
paiveira. Ora voeao Grik oea vare oiso
purapaaveira, “Keevaita reo raga.”
24 Ari ita, oiraopavira rutu vo siposipo
vituaro-a rera ro Krais. Ira Pauto vo
goruaro rutu karekepareveira. Ora oiso
tapo vo uvare oiso toupareveira, Eva riroa
rutu taraia Pauto vaaro. Oiraopavira rutu
uvare vo reo-a eva oa rutu vituaro-a rera
ro-ia Krais voeapa voeao oeare Pauto oiso
puraroepa, “Ragai voeaaro,” voea ousa
vorevira ora rera iare, voeao raga iava ita
voea Jiu ora oeavu Grik ratau tou irara.
25 Ari ita, Pauto vo siposipoaro oare
oearovu oiso purapaaveira, “Keevaita reo
raga.” Uva va-a vao oa oearovu rutu
oirara vo tarairoaro-ia putepaiveira vo
rasio iava voea. Ora oiso osa oiso pura-
paaveira, “Raverave reo Pauto vo reoaro.”
Uva va-a eva goru reo Pauto vo reoaro oa
oirara vo reoroaro-ia uvuipapeira ra vara-
ia putepaive vo reoro vo rasio iava.

26 Araoko irara oaa, visii vo touroarore
ora rugorugoo pie iraopata, vo osa Pauto
oisoa vo keeraaro uvu asavira toupata.
Eake iava? Uvare viapau riro tarai irara-a
visii voari tuariri. Ora viapau oiso gorupa
reoro pura irara visii. Ora viapau oiso
turarovira oisoa toupata oirara osireiaro-
ia.
27 ✡ Ari Pauto visii ora rerapa roporeva
visii ouoro rera vo ruipaaro sirova utuoro
vaore, oiso ra riro tarai irara-ia pute
iraota. Ora oiso ra voeao-ia tapo pute
iraota riro gorupa irara, oea visii raga ita
vaisipaiveira, “Akukupapa irara.” Eake
iava? Ari vaore oiso ra ora voea raga ora
arii piepaave.
28 Ari ita, vara-a evara oara oiso vaisi-
paiveira akukupapara, Pauto oara ro-
poreva vaore, oiso ra vara iavirava oar-
avu opesi pie ovoireve varao oara rei
piepaiveira ora voea vo rugorugooroaro
raga iava varao vo rasio iava.
29 Eva-a oa vituaro oiso toupai, Via-
pau irai uvuiparoi ra irai raga vo Pauto
osireiaro-ia ora vaisiaro rei piepareve oiso
purapaoro, “Ragai vo taraiaro raga vao oa
uvuipai.”
30 Viapau oiso uvuiparoi. Uvare Pautoa
raga-a kataito ira visii rutu Krais Jisas
tapo tavosireva. Ora vo uvare rera raga-
a Pauto ira Krais oiso piereva ra rera
iavirava vigei vo tarairoaro uvuipe rutu.
Osa iava eisi uvuiparoi ra vigeire oiso
puraparo, “Visii torevoko vovou irara.”
Oa iava uvuipaviei ra oiso rutu toupape,
Vigei-a Pauto voeaaro rutu. Oa iava ora
rera iare vigei oureverea rara.
31 ✡ Oire uva oisi-a eisi osa toupaiveira
oiraopavira rutu oa iava Tugoropa Vuku
oiso purapapeira,

‘Vosa irai oiso ruipaparo ra ora irai raga
ora vaisiaro rei piepareve, ra via-
pau oisi uvuipape Ari vosa Turaro
Krais raga vaisiaro rei piepareve,
oa raga-a eva oapa oisi torevokopai
rutu eisi.’

2

Pol Evao Parikou Iava Siposiporeva

1 Araoko irara oaa, vo osa rovovira rutu
visii tarai pie rovoava Pauto vo reoaro-ia,
uva viapau oiso voa vavagisi reoro vai-ia
taraivira rutu visii tarai pieava.
2 ✡ Viapau. Ari ragai vo vovouaro
raga iava-a vao oiso ra ovovourovu rutu
veepoa. Oisore ra Jisas Krais iava po-
eravira tavitavira, ora rera vo kopiiaro
vituaro iava tapo vo evao parikou-ia.
3 Vo osa raveraveraepa visii tapo
toupaoro uriripaoro,
4 oa iava viapau oiso vearovira rutu
visii siposipoava tarai pievira rutu. Via-
pau. Ari Pauto reraaro raga Tugoropato
Uraurato ira goruvira ragai vo reoaro goru
piereva rutu va oirao pievira rutu kareke-
oro vao iavirava rera vo varivariaro.

✡ **1:23:** Ga 5:11 ✡ **1:27:** Je 2:5 ✡ **1:31:** Jer 9:23-24; 2 Ko 10:17 ✡ **2:2:** Ga 6:14; 1 Ko 1:23 ✡ **2:5:** 2 Ko 4:7, 6:7

5 ✡ Uva va-a eva visii vo vovouaro oiraopa vovou rutu vituaro, uvare viapau oiso oirara ruvara iava vo tarai iava-a voeao vo rasio iava. Viapau. Ari Pauto ruvara iava vo varivari iava-a vao.

Tugoropato Uraurato Pauto Reraaro Vigei Vatepareveira Taraia

6 Oiraopavira rutu oiso osa oisoa riroa vatepaa taraia voeaopa oirao pie vovou irara, oea oisoa uvuipaave ra riroa rutu oupaive taraia. Uva viapau oiso vo rasio iava vo taraia. Ora tapo viapau oiso voeao ruvara iava turaro irara oea reipaaveira vo rasio-ia. Otaraiava opesiaverea ora gorua.

7 Viapau Easi Pauto vo taraiaro-a vao oa oisoa kosi piepaa. Vo taraio oa oisoa vatauvira toupaive oirara vo rugooroaro asavira. Vo taraio oa reesireva Pauto voari tuariri rovoa-ia, vo osa viapau orekerovu avu vai touva vaore oiso ra va iavirava rorupape rera tapo toupaoro vorerivira.

8 Ari ita, viapau rutu oiso iraiei turarotoa vai ira vo tarai-ia eva tarai rovoroepa. Vosa oisi va-ia taraiaeri, oire ra va iava viapau oiso Turaro tapaive vo evao parikouia, ro ira-a keraria vituaro.

9 ✡ Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Vao oa viapau irai kekepareve, ora vao oa viapau irai uvupareve, ora vao oare viapau irai rugorugooparo, uva va-a eva oa oiraopavira rutu karekeperea. Pauto oa ravaareva voeaopa oea rerapa siraopaave.’

10 ✡ Oiraopavira rutu va iava vao oa oisoa vatauvira rutu toupaive Pauto oa poeravira karekereva rera reraaro iavirava Tugoropato Uraurato. Uvare Tugoropato Uraurato ira Pauto vo taraiaroia taraiparoveira, vao oa kae pievira rutu toupaiveira ora roko pievira rutu toupaiveira. Oa-a eva oa iava rera raga uvuiparoi ra vigeipa vo tarai topa piepareve. Vo taraia oa sirova utuoro ora rera iare raiva purareva vigeipa.

11 ✡ Ari ita, oirato reraaro uraurato ira orekerovu rutu-ia taraiparoveira varao oara oirato sopaaro-ia toupaiveira. Oiso osa Pauto reraaro Tugoropato Uraurato ira orekerovu rutu-ia taraiparoveira varao Pauto vo taraiaro iava vara.

12 Vo vovouo vo rasio iava oa-ia viapau uvuipaviei ra va-ia pitupape taraia oupasa. Viapau. Ari Tugoropatoa raga Uraurato ro Pauto ruvara iava ira ouepa. Eake iava? Uvare Pautoa raga rera arureva vigeipa varao iava vigei aviavi piepasa Pauto vo tauvaroaro vigeipa, vigoa Pautoa-pa siraopavioveira.

13 Uva oisi-a eisi osa ragavira iava igei viapau oearovupa siposipopaioveira vo reoro iava oara oupaioveira voeao ruvara iava riro tarai irara vo rasio iava. Viapau. Ari oiso ragavira iava-a, uvare Tugoropato Uraurato igeipa reoreoara vatepareveira varao oara iava uvuipaiei ra aviavi pievira oiraopara rutu iava siposipopaio, varao Pauto varaaro voeaopa oea uvuipaai ra vara oupaive, vo osa Tugoropato Uraurato voea sopaura-ia toupareve voa voea tauvapaoro.

14 ✡ Ari ro ira viapau sopaaro-ia Tugoropato Uraurato toupareve, ira-a eera viapau oiso uvuiparoi ra vo tauva oureve vao Tugoropato Uraurato vaaro. Vao iava rara viapau rera iava rugorugooara viapau aviavipape va iavirava. Oa vituaro iava oiso piepaiveira voeao-ia akukupapa irara. Eake iava? Uvare viapau oiso va kerisipaiveira vao Tugoropato Uraurato vo kovoaro.

15 Ari ita, vo osa ro ira iava sopauaia toupareve Tugoropato Uraurato, ira uvuiparoi ra vearovira rutu orekerovuia taraipaoro vara kerikerisipareve oiso, “Vearo-a vao-ia, ari vuri-a vao-ia.” Ari rera-a eera ira-ia viapau irai uvuiparoi rera vo vovouaro rovirieireve. Eake iava? Vo rara eera ira-ia viapau Pauto vovouaro toupaive, viapau uvuipa ra rera rovirieipareve ro ira-ia Tugoropato Uraurato toupareveira.

16 Eva-a oa vituaro iava Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Iroutoa vaiei ira aviavipa vao-ia Turaro vo taraiaro? Ora oiso iroutoa vaiei ro ira uvuiparoi ra Turaro tarai piereve?’ Vigei raga ita vaoia vigoa vo rugorugooroaro-ia Krais vo

✡ **2:9:** Ais 64:4, 65:17 ✡ **2:10:** Mt 16:17; Ef 3:3, 5 ✡ **2:11:** Pro 20:27; Jer 17:9 ✡ **2:14:** 1 Ko 1:18; Je 3:15

rugooaro toupaiveira. Evo rugoo iavirava uvuipaviei ra orekerovu rutu kerikerisipape vara vearovira rovirieipaoro.

3

Lotupa Irara-a Pautoa-pa Kovopa Irara

1 ✡ Oiraopavira rutu araoko irara oaa. Vo osa voari tuariri visii tapo oisoa toupaa, uva oisoa viapau visii tapo ora reopara oiso osa oearovu tapo ora reoparaveira voeao oea-ia Tugoropato Uraurato toupareveira. Ari ita, oisoa visii tapo ora reopara veu visivi raga oiso rutu osa vo kakaero veu kakaero. Uvare eisi toupaoro Krais sirova utupaoro viapau rutu oisoa uvuipata vearovira roroio pievira taraipasa vo reo-ia vao Pautoa iava.

2 ✡ Uva oisoa visii vatepaa gorotua aioa, vao oa-ia viapau sopea vai, uvare viapau oiso rirovira rirotaepa, oiso ra va iava varao goru aioro aiopata. Uva oiraopavira rutu-a uvare touvira rutu visii epao veu visivi raga. Oa iava viapau uvuipatai ra goru aio vai aiota.

3 Eake iava? Uvare oisoa touvira rutu vo vovouro purapata vo rasio iava vara. Vao-ia osa oearovu varaaro orekerovu riiri-ipataveira. Ora vo vovouro purapataveira kaureo vovouro. Oara-a evara oara-ia vo vovouro varao kareke piepataveira vo rasio iava. Oiraopavira rutu uvare oira turiro raga vo vovouroaro-a varao oara pura vasipataveira.

4 Vosa irai visii iava oiso puraparo, “Pol sirova utuparai.” Osa irai oiso puraro, “Ari Apolos sirova utuparai.” Oire uva apeisi-a? E vo rasio iava viapau vo pitupitu-a eva, eke? Iu.

5 Aue iava uvare irouto-a rera ro-ia Apolos? Ora irouto-a ro Pol? E apeisi-a? Turarotoarei-a vegei? Viapau. Easi kovopatoarei raga vegei Pautoa-pa, vegoa rutu oisoa tauvaa vatepave visii vo vovouaro oirao piea tore piepaoro. Ari ita, vigei rutu katakataivira vo kovo purapai oa vatepareveira vigeipa Turaro oisore ra va purape.

6 Oiso-ia, takura pauraepa rasia-ia, vo osa Apolos oisoa vo kovo aruopareve vo kovo vioupaoro. Ovusa Pautoa raga-a ira vara evara kovaaro kae piereva rutu.

7 Ari ro ira takura pauroepa, ora ro ira oisoa vo kovo aruopareve, uva evaiterei rutu akukuvira kovo ragasiva, vo osa Pautoa raga kataito ira vara riro pieoro rutu vo kovo aruopareva, oa iava vearovira kovaepa.

8 ✡ Uva iroutoa vaiei ora vaiterei raga iava irai ro ira oisoa ora vaiterei raga iava irai-ia putepareve. Viapau. Asi vaeavira rutu Pauto vaiterei vorireverea oiso, Ro ira oisoa takura pauparo, ari ro ira oisoa vo kovo vioupareve.

9 Eake iava? Uvare igei oisoa tavosi visivi rutu kovopaio Pautoa-pa. Uva eakea vao oa vituaro iava igei roo piesa auepatai? Ari ita, visii-a vao visiigoa oiso toupata osa rasia vao oa-ia aio kovo purapa piroveira vao Pauto vo rasiaro.

Ro Kovopato Lotupa Irara Tokipareveira Kasivarivira Oiso Osa Kepa Paupato Kovopareve

Uva oavu-a vao-ia ovoovoa uvare visii oiso toupataveira, visii-a Pauto vo kepaaro.

10 Pauto oisoa ragai tauvapareve vo osa kovopaa kasivarivira rutu, oiso osa ro kepa paupato ira kasivarivira kovopareve kepa paupaoro. Oire uva torevokovira rutu tuutara tovo rovoava. Oa iava ro kepa paupato vara ivara-ia vo kepao purareva. Uva visii tapo ita oisi otuutarovu ivara-ia kepa paupataveira. Osa iava eisi uvuipatai ra ora vatatopopata vaopa, teapi vurivira vo kepa pauta.

11 ✡ Oa-a vao vituaro oiso toupaiveira uvare Pauto-a ro ira Jisas Krais reesireva oiso, Eera ira kukuuvu tuuta. Otuuta vo rikuaro iare viapau uvuipai otuutavu raga ra tavarive.

12 Uva oisi-a oiso osa iava oearovu goru tuutaro-ia kepa paupaaveira oiso-ia, sikoi tuuta-a vao-ia, ari atogo tuuta-a vao-ia, ari torea tuuta-a vao-ia. Vo osa oeavu rivutepa tuutaro-ia kepa paupaaveira oiso osa varao-ia, kusiivio-a vao, ari revasioki

✡ **3:1:** 1 Ko 2:15; Ro 7:14; Hi 5:13 ✡ **3:2:** Hi 5:12-13; 1 Pi 2:2 ✡ **3:8:** Sam 62:12 ✡ **3:11:** Ais 28:6; Ef 2:20

tuuta-a vao-ia, ari kovuruko tuuta-a vao-ia.
13 ✡ Oiraopavira rutu voea rutu vo kovoroaro taru viaevira karekeperea vo vokio-ia ovokia iava vo vuuta-ia vorevira karekeroverea Krais. Uvare vo vokia-a eva oa-ia eto kasiva pouro viroverea. Vo kasio eto kasi oa vo kepao vo goruaro oiraopavira rutu viaevira karekeverea.
14 ✡ Vosa ro ira oisi oiso vo kepao paureve vo tuutaro-ia varao goru tuutaro, oire uva vo kepa-a eva oa viapau oiso rovaperea. Oire ra va-ia riroa rutu voria oureve rera ro ira vo kepaaro-a.
15 ✡ Ari vosa vo kepao oa rutu rovaperea opesi ovoioro, oire ra rera ro ira vo kepa paureve, ira iava vara rutu tapo kovoara opesi ovoiperea. Vo osa rera oiso toupareve osa ro ira vorevira kae pieiva rera sitaoro tuitui kasi iava, vo osa rova rovoparoepa. Eva-a oa vituaro iava uvui iraopatai ra vearo kovo rutu purapata vo Pauto vo ruipaaro-ia vearo kovo purapasa.

Visii Rutu Vao Oirara Visiigoa Oiso Toupataveira Osa Tugoropa Kepaaro Pauto

16 ✡ E viapau vai pasi taraipataveira ora visii-ia vearovira, uvare oiso toupata, Tugoropa Kepa Tempel Pauto vaaro? Vao oa-ia vokiara rutu-ia Tugoropato Uraurato toupareveira?
17 Uva oisi-a oiso osa ragavira ro oirato ira Pauto vo kepaaro Tugoropa Kepa vuri piepareve, ira raga ita opesi pie ovoireverea Pauto. Eake iava? Uvare Pauto vo kepaaro rutu-a Tugoropa Kepa. Uva visii raga ita eva oiso toupata osa kepa.

Viapau Rutu Uvuipaviei Ra Oiratoa Vai Vaisiaro Kae Piepape

18 ✡ Opeita ora visii raga ora keakea ragapata oiso-ia, vosa irai visii iavapatoa vai ora iraire oiso rugorugooparo oeai siituepaoro, Akoea, riro taraito-a ragai. Oire uva uvui iraoparoi ra rorukovira toupareve vo oirara rutu osireiaro-ia. Osa-a eisi osa iava uvuiparoi ra oiraopavira rutu oiso toupareve, Taraitoa rutu vo Pautoa-ia.
19 ✡ Vao vituaro iava oiso-ia vo osa ro ira reesipaive oirara oiso, Riro taraitoa rutu ro-ia, uva rera raga ita vaaruu vovouto vo Pauto vo reesiaro-ia. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira oisi voea iava eisi,
‘Voeao riro tarai irara Pauto oea eisi
piepareveira oiso ra ora voea
vo taraiaro raga-ia utupaoro vo
taraio vo rasio iava oa-ia ora piro
piepaaveira.’
20 ✡ Ari oreovu tapo-a vao voa vo Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira,
‘Ro Turaro ira riro taraito vo rugooaro-ia
taraiparoveira rutu, vo tarai rera-
ia eveipaoro rutu. Oa iava oiso
puraparoveira, Akukua raga viapa.’
21 Osa iava viapau irai visii iava uvuiparoveira oiso ra oiratoa vai raga vaisiaro kae piepareve oiso purapaoro, “Ira-a ro-ia vearo tarai toupaiveira.” Vao iava uvare orekerovu rutu oara oisi toupaiveira visii varaaro
22 oiso-ia, Pol-a ro-ia, ari Apolos-a ro, ari Pita ro-ia, uva igei rutu-a vao visii voeaaro. Igoa oiso toupaioveira, Visii tauvapa irara. Ora orekerovu rutu varao vo rasio iava, ora aue tootooa, ora kopiia, ora vo vuutaro oara varao vo vokio-ia, ora vo vuutarori rutu voari utupaua. Oara rutu evara visii tauvapara.
23 ✡ Ari ita, oara rutu toupai, Visii tauvapara. Osa ragavira ita visii toupatavoi oiso, Krais voeaaro visii. Ovusa Krais oiso toupare, Pauto Oviitoaaro.

4

Turaro Raga Taraiparoveira Rera Voeaaro Kovopa Irara Rovirieipaoro

1 ✡ Uva visii vao uvui iraopatai ra igeire oiso rugoo iraopata, Igei-a Krais kovopa iraraaro. Uvare igei vo kovoaro-a vao oa oiso toupaivoi, Pauto vo reoaro tokipa irara va kosi piepaoro vao vataua.
2 Ari ita, oiso ragavira taraipatai tapo, ro ira reesireve rera reraaro turaroto vaore, oiso ra rera varaaro orekerovu

✡ **3:13:** 1 Ko 4:5; 2 Te 1:7-10 ✡ **3:14:** 1 Ko 4:5, 9:17 ✡ **3:15:** Jop 23:10 ✡ **3:16:** 1 Ko 6:19; 2 Ko 6:16 ✡ **3:18:** Ais 5:21; 1 Ko 8:2 ✡ **3:19:** Jop 5:13; 1 Ko 1:20 ✡ **3:20:** Sam 94:11 ✡ **3:23:** 1 Ko 15:23; 2 Ko 10:7 ✡ **4:1:** 2 Ko 6:4; 1 Ko 9:17

tokipareve. Ra va iava goruvira rutu orekerovu rutu vearovira toki iraopareve varao rera reraaro turaroto varaaro.

3-4 ✡ Uva oisi-a eisi osa ragavira vigei Turaroaro ragai vo kovoaro rovirieireverea taru. Viapau oiso visii-ia rugorugooparai rutu oiso osa ragai vo kovoaro rovirieipataveira. Uvare oiso taraiparai visii-ia, Viapau uvuipatai ra oisi orovirieii purata visii vao ora irai. Ora ragai ita ragoa viapau uvuiparai ra ora ragai ragare oiso purapara, “Viapau vuria vaiei vo ragai-ia.” Vao vituaro iava uvare Turaro vo rovirieiaro-a oa purareverea.

5 ✡ Uva oisi ragavira ita viapau uvuipatai ra oearovu kovopa irara vo kovoroaro vagevagepavira rovirieipata. Uvare oiraopa roviriei rutu epao touvira, oa karekeperea vo osa Turaro vorevira voreroverea. Oire uva vo vuuta-a eva oa-ia vo vovouro rutu vatauara poeravira karekereverea, oara oearovupa vataupaiveira sopaura oaive sovara-ia. Oa iava vara iavirava voea vo voriaro vatereverea Pauto, vo rara vearo kovo purapaive. Oa iava voea vaisiaro rei piereverea. Ari vosa akaipa kovo, oire ra viapau oiso voea rei vaisi piereve.

Voeao Korin Vata Oea Ora Vaisiaro Kae Pie Iraopaiva

6 Araoko irara oaa, vo reo purapaa ora vegei iava ora Apolos visii vo rugorugooroaro aviavi pieoro. Uva vo ovoovoroa varao-ia oara puraavoi vaore, oiso ra vara iava vo reo rutu vituaro-ia taraita oa oiso purapai, “Visii uvui iraopatai ra vearo reo rutu sirova utupata.” Ari ita, uva viapau irai visii iava uvuiparoi ra iravu vaisiaro rei piepaoro iravu vaisiaro akaipa piepareve.

7 Uva iroutoa vai rutu-a ro ira eisi visii piereva, oiso ra oearovu rutu vo tarairoaro-ia pute iraopata? E ora visii raga, eke? Viapau. Asi Pautoa raga ira visiipa orekerovu rutu vatereva. Uva apeisi-a? E uvuipatai ra visii raga vaisiaro oavisii rei piepata varao-ia vatevateara? Viapau rutu.

8 ✡ Oiraopavira rutu vo vokio-ia orekerovu rutu toupaivoi visii vo ruiparoaro uvui pievira rutu uvui piepaoro, uvare riroara rutu orekerovu rutuva toupataveira. Vo osa igei, viapau oisi. Uva oiso vovouparai ra oiraopavira rutu oisi turarovira toupata, ra ragai tapo oisi visii tapo toupaa turarovira.

9 Oa iava oiso rugooparai, Pauto osa oiso igei aposel irara piereva oiso ra oearovu sirova utupaio igei vao-ia akukupapa irara. Oiso rutu osa voearo oearovu oirara oearoa-ia upo reesiro toupaiveira, oisore ra va-ia ora voea-ia ariia ouive oirara rutu osireiaro-ia ora purapurapa irara ensel.

10 ✡ Oiraopavira rutu uvare oiso rutu toupaioveira, Kokoropa irara vo Krais vo kovoaro purapaoro, vo osa visii vai-a riro tarai irara rutu, eke? Ari igeivi-a raverave vovou irara rutu, ari visii-a riro goru irara rutu, raa? Vo uvare oearovu igei oiso vaisipaoro igei tovipaiveira, Akukupapa irara visii raga vaisiaro kae piepaoro.

11 Uva vaviopavira raga ogoepaiei, ora viapau uukoa vaiei igeipa ukaiosa. Ora varao tapo varoara igei varaaro karikaripara, ovusa oearovu igei ragipaiveira. Virivira raga uvarovu rutu vokapaioveira.

12 ✡ Ari ita, igeivi kasivarivira rutu kovopaioveira ora igei vo vavaeroaro iava orekerovu voripasa ora igeipa. Vo ovusa oearovu igeivi takaupaive, ovusa voeare vearo vovoupaioveira. Ari ita, vosa oeai igei vuri pie ruipaave ra viapau oiso ra igei vo kovoaro kavuoro va arova raveraveio.

13 Igei tovipaiveira ovusa voea vo reoroaro pukopaio voeava kave visivi raga reoreopaoro. Oiraopavira rutu uvare igeivi oiso rutu toupaioveira osa kaie kouro, oiso rutu osa kaie tagatagaaro, varao oara viki ragapaiveira akukuvira.

Voeao Korin-pa Irara Uvui Iraopaai Ra Pol Vo Pitupituaro Vioe Iraopaive

14 Oire uva vo reo-a vao-ia oa rigatoavoi visiipa uva viapau oiso visii arii piesa-a. Viapau. Ari visii taraisa-a, uvare oiso toupatavoi, Visii-a ita ragai voeaaro kakae vure.

✡ **4:3-4:** Ro 2:13 ✡ **4:5:** Ro 2:1, 29 ✡ **4:8:** Re 3:17-18 ✡ **4:10:** 1 Ko 1:18; Ap 17:18 ✡ **4:12:** Ap 18:3; 1 Pi 3:9
✡ **4:15:** 1 Ko 1:30; Fm 10

15 ✡ Riro irara rutu epao oea visii tarai pieive Krais vo taraiaro iava. Ari viapau oiso riro irara vai rutu epao visii aite irara vaiaro. Viapau. Ari ragai raga kataito. Vao iava uvare oisoa visii siposipopaa Vearo Siposipo iava vaore, oiso ra va iava Krais oirao piepata rutu.
16 ✡ Uva goruvira rutu visii tavi iraopaavoi, oiso ra ragai vo pitupituaro vioe iraopata.
17 Oa vituaro iava Timoti arupaavoi rara visii iare. Eera ita iravu ragai oviitoaaro Krais vo kovoaro-ia. Ira viapau oiso ravveraveparoveira ragai tauvapaoro. Ira visii tauvaparevere rara. Ra va iava ragai vo pitupituroarore rugoopata, opitupituroa purapaaveira Airepa Tootoo-ia toupaoro vao oa ragaipa vatepareveira Krais. Vo pitupituro rutu oara iava lotupa irara rutu siposipopaoro vokapaaveira voraro rutu.
18 Ari ita, oearovu ora visii raga iava voea vaisiaro rei piepaiveira keapaoro oiso, Viapau vorevira Pol igei iare urioroverere.
19 Ari vosa Turaro oiso puraro, "Vearopai," oa iava uvuiparai ra rera vo ruipaaro sirova uriora visii iare tou visivi rara. Ra voa visii tapo toupaoro voeao siituepaa oea vaisiaro rei piepaiveira. Ra va iava ora ragaipa oiraopavira rutu taraira vo kovo-ia eva oisi oiso, E vearoaa, eke kiuvua raga vao voea vo kovoaro iava.
20 ✡ Aue iava uvare Pauto vo Saraaro viapau oiso reo turi vai raga karekepaiveira. Viapau. Ari rera vo Saraaro riroa rutu gorua kareke piepaiveira.
21 Oire uva aa vao vaio-a oapa ruipapatai, ragi rao vaiva pasi urioravere visii torevokosa? Eke vereopa vovouva urioravere visiipa siraooro? Oire ora torevokota. Osa iava vearo vovou ragava urioravere visii iare.

5

Vao Iava Ora Oupa Vo Pitupituaro Vuri Piepaive Vo Korin-ia

1 ✡ Tavitaviara visii iava ragai iare kare pirorao. Vao iava osa oearovu visii iava otopa pitupitu purapaiveira. Uva vara-a evara vuri pitupituro rutu oara opitupiturovu rutu-ia putepaiveira vo vuriro oara purapaiveira voeao oirao pie vovou asa irara. Oiraopavira rutu uvare va-a eva vuri pitupitu rutu, osa ro iravu oirato visii iava ira aiteto vatuavaaro oureva.
2 ✡ Oire vosa rera vaaro-ia vuri vovou taraipata, ra apeisi ragavira iava ora visii raga ora vaisiaro kae piepata, raa? Vearopai vosa vuria vo tavakaarova toupaoro rera verata ora visii iava rera eera kooupato.
3 Uva ragai vo rugorugooaro raga-ia rera rovirieiavora eera oirato ira vuri vovouro rutu purapareveira vo rovirieioia vigei reraaro Turaro vaisiaro sovara-ia Jisas Krais. Ari ita, visiipa tauaivira rutu toupaavoi vo osa ragai iava sopaua visiiia toupaivoi.
4 Osa-a eisi osa ragavira iava vigei rutu uvuipaviei ra katai vovou rutu sirova ora takuvupavio. Oa iava uvuipaviei ra rera ro ira-ia vuri vovou toupaive ra ro verape vo goruo iavirava vigei reraaro Turaro Jisas Krais vaaro.
5 ✡ Ra oisi pieoro rera tovope Seten vavaearo-ia. Oire voa rera iava varaua vo ruipaaro opesipe. Oiso ra va iava ora rera vaaro vuria eveireve soporeoro. Osa iava pasi uvuiparoi Turaro ra rera iava uraurato oureve rera orirusa vo vuuta vo vokiaro-ia Turaro vaaro.

Korin Lotu Uvuipaai Ra Iravu Veraive Vurito

6 ✡ Viapau oiso torevokopai, ra ora visii raga vaisiaro kae piepaoro vagupata. Vao ovoovo reo oiso purapai, "Gareavi raga yis uvuipai ra plaua rutu kae pieve va rutu."
7 ✡ Oire uva va-a eva vagu vovou oa oisi eisi toupai oiso osa yis. Oa-ia eva yis uvui iraopatai ra va verata. Ra va iava oiso rutu touta osa airepa plaua vearoa vao oa-ia viapau yisa vai toupai. Ari visii-ia taraiparai oiso-ia, Vearo vovou irara-a visii. Oire uva vo ovoovo vao-ia purapaavoi va iava vao yis, uvare Tagausapa Vurei Pasovaei oa vatatopoei. Uvare Krais-a ro ira oiso

✡ **4:16:** Fl 3:17; 1 Te 1:6; 2 Te 3:9 ✡ **4:20:** 1 Te 1:5 ✡ **5:1:** Lev 18:8; Diu 22:30 ✡ **5:2:** 1 Ko 4:18; 2 Ko 7:7 ✡ **5:5:** 1 Ti 1:20 ✡ **5:6:** Je 4:16; Ga 5:9 ✡ **5:7:** 1 Pi 1:19

tourevoi osa oavu sipsip kakae ro ira-ia koruoua pura piropa, oiso ra Krais iavirava uvuipaviei ra oiso toupape, Roroio vovou irara vigei.

8 Osa iava uvuipaviei ra Pasova purape rorupaoro rutu. Ari viapau oiso vao-ia bret vo vurei purape oa-ia tuariripava toupaeve yis o iria vao reesipaevoi kaureo vovou ora vao vagu vovou. Viapau. Uva vao-ia uvuipaviei ra va purape bretea oa-ia viapau yisa vai toupaeve. Obrete-a eva oa oiso toupai, Sisigarueua rutu sopaua ora oiraopa.

9 Voari tuaririvi uva visiipa oavu pasia rigatoava vao oa-ia oiso ragai visii taviava, “Opeita voearo tapo ora takuvupata oearoa vuri vovouro purapaiveira varao otopa pitupituro.”

10 Uva vo rigatoa-a eva ragai vaaro viapau oiso evoea otopa irara vaisiava va-ia voeao oea viapau oirao piepaive. Uvare voea raga ita opitupiturovu rutu vuriara purapaiveira oiso vara, otopa-a vao-ia, ari iiruko vovou-a vao-ia, ora kavirupa vovou, ora vuurapa vovou-a vao-ia kuuvu irarapa pau irara oa purapaiveira. Vosa voeare visii taviavori oiso, “Voea vatavatapata,” ra ovure oisi avapata voea vatavatapaoro? Uvai ragare vo rasio iava?

11 ✡ Viapau. Ari ragai vo pasia vituaro rutu oiso toupaivoi, Opeita ro tapo ora takuvupata ira visii tavipareve ora rera iava oiso, “Ragai-a visii araokotoaaro vo Jisas vaisiaro sovara-ia.” Vo osa touvira otopa pitupitu purapareveira ora vao iirukopa. Ora vao osa kuuvuvira vuurapa vaisi purapareveira kuuvu irarapa pau irara. Ora oiso tapo osa oearovu tovipareveira. Ora spakparoveira kokoropaoro. Ora orekerovu rataratapa vovouro purapareveira. Uva ita, opeita rera tapo paupaoro aiopata.

12-13 ✡ Oiraopavira viapau oiso ragai vaaro-a vo voeao rovirieipasa oea lotupa irarapa ratauvira toupaive oirao pie asa irara. Viapau. Ari auearo-a raga Pauto ira voea rovirieireverea. Uva visii oiso akepaavoi, “E visii auearo-a lotupa irara vo pitupituroaro rovirieipasa? Iu. Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapai, ‘Ro ira-ia vuri vovou toupaive, uva uvui iraopatai ra rera verata ora visii iava.’

6

Lotupatoa Rutu Ira Viapau Uvuiparoi Ra Rera Araokotoaaro Iava Gasireve

1 ✡ Ari ovurivu-a vao-ia oa visii-ia toupaiveira, uvare ora visii iava oearovivu iava gasipataveira vore gavman. Oa iava voeao ruvara-ia voea tovopataveira oea viapau Jisas oirao piepaiveira. Uva viapau oiso torevokopai eisi. Uvare eakere vo vuriro voea varaaro viapau opesi piepataveira vara-ia ora reopaoro, uvare visii raga ita Pauto voeaaro.

2 ✡ E viapau taraipataveira uvare voeao Pauto voeaaro oea vo rasio rutupa reipaaverea rutu vo orekerovu rutu rovirieipaoro? Uva visii raga ita Pauto voeaaro visiigoa eisi pietaverea vo rasio-ia voari utupaua. Oire uva apeisi-a? E viapau uvuipatai vo vokio-ia ra gareparavi rovirieipata vo ora visii vo taereroaro raga-ia, raa?

3 Tarai iraopataveira vao iava osa enselpa irara vo vovouroaro rovirieipaperea rara vo voeapa reipaoro? Oire uva uvuipaviei ra oisi oiraopavira rutu vuri vovouro rovirieipape varao voeao varaaro vo rasio-ia vo vokio.

4 Vosa oavu vuria visii-ia pou piro, uva apeisi-a? E uvuipatai ra voeao oirao pie vovou asa irara tavita, ra visii tauvaive opitupiturovu rovirieipasa, raa?

5 Ae, viapau! Easi eisi vuripai. Uvui iraopatai iravure taraata ora visii raga iava riro taraito eera, ira uvuiparoi ra visii varaaro rovirieireve vuri vovouro, oiso osa vao oa katai araorei rutu tokove vaitereo oirao pie vovoutoarei.

6 ✡ Oiraopavira rutu vao-ia vuria oiso-ia, vo osa iravu riro oirao pie vovouto iravu iava gasireve oirao pie vovouto, ra va iava ro vaiterei vo vuriaro rovirieireve oirao pie asa vovouto.

7 Ari ita, visii-a eva visiigoa eisi piepataveira ora visii iava oearovivu iava gasipaoro. Uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga ora kove piepataveira. Eake

✡ **5:11:** 2 Te 3:6 ✡ **5:12-13:** Diu 13:5, 21:21 ✡ **6:1:** Mt 18:17 ✡ **6:2:** Dan 7:22; Mt 19:28 ✡ **6:6:** 2 Ko 6:14

iava? Vosa ro iravu oirao pie vovouto ira ora rera vaaro vuria rovoreve visii vuri pieoro, oa-a eva oa-ia uvuipatai ra rera eakata rerare oiso puraoro, “Oire rerape.” Osa eisi torevokopai.

8 Uvare visii raga ita visiigoa oearovivu sirao pie ragapataveira voea varaaro ou ragapaoro. Iu, uvare ora visii voeaaro-a araoko irara oavisii oea eisi piepataveira.

9 ✡ Oiraopavira vao-ia oiso taraipataveira, Voeao oea vuri vovouro purapaiveira oea viapau oiso koataverea Pauto vo Saraaro iare. Ra viapau oiso ora keakeapata uvare taraipatai oiso, Viapau oiso voeao koataaverea oea otopa vovouro purapaiveira, ora voeao oea tauopaaveira voeaopa kuuvu irara pau irara, ora voearo oearo oearovuva oirara otopaave ora riakora airoroa oriakorovuva otopaave,

10 ora voeao kavirupa irara, ora voeao iiruko vovou irara, ora voeao vokiara rutu-ia spakpaaveira kokoropaoro, ora voeao oea oearovivu tovipaiveira. Oiraopavira rutu viapau irai voea iava koataroverea Pauto vo Saraaro iare.

11 Uva oearovu epao oea visii iava oisi vo pitupituro purapaivora voari rovovira. Vara-a evara isivaaro iava visii rutu iava sopaura oavisii sisigarueera rutu. Oa-a vao oa iava visii reesireva oiso, Visii ita Pauto voeaaro. Oa iava torevoko vovouvira rutu toupatavoi vo Pauto osireiaro-ia ro raga vaisiaro iavirava Turaro Jisas Krais, ora tapo vo kovo iavirava Tugoropato Uraurato vo kovoaro Pauto reraaro.

Uvuipaviei Ra Pauto Vaisiaro Kae Piepape Vova Varaua Oavi-ia

12 ✡ Oearovu visii iava oirao pie vovou irara oiso purapaaveira, “Uvuiparai ra opitupiturovu rutu purapaa.” O ita osa eisi oiraopai. Uva viapau oiso opitupiturovu rutu visii tauvapaiveira. Ari ita, ragai tapo uvuiparai ra oiso purapara, “Uvuiparai ra opitupiturovu purapaa.” Ari viapau uvuiparai ra ora ragai iava vasea. Uvare apeisi ragavira uvuiparai vovio utupaua ra oiso vo pitupituro eakasa?

13 ✡ Oearovu epao visii iava oea oiso puraaveira, “Aioa toupaivoi vaore kovuto vuku piesa. Ora kovuto toupare aio oupasa.” Oiraopavira rutu. Ari ita, Pauto evara rutu aioara ora kovuara opesi piereverea. Vao ovoovo reo vearovira vigei soporepaivoi oiso purapaoro, Oiratoa iava varaua vaore viapau oiso toupai, ra varaua vo ruipaaro-ia vao-ia otopa pitupitu vukupape. Opitupitu vaaro viapau oiso ra akukuvira opesipe oiso osa aioa. Viapau. Ari varaua-a Turaro vo kovoaro purapaua. Vo osa rera-a Turaro ira vigei iava tootooara oavi vuku piepareveira vigei tauvapaoro.

14 ✡ Pauto ira Turaro iava varaua kopii tapi iava vorevira tore piereva. Oiso osa ragavira vigei tore piereverea voari utupaua vo goru raga iavirava eva rera vaaro.

15 Ora visii iava varaura-ia taraipatai ouraroa oiso rutu toupaiveira, Jisas iava vavaeara, ora kokotoara, ora orekerovu rutu. Oire uva oisi-a eisi osa taraipaoro, E ragai uvuiparai ra Krais varauaaro iava ovarui oua pasi, ra va oiso piea ovaru vao otopa? Easi viapau rutu eisi torevokopai.

16 ✡ Esa pasi viapau taraipataveira oiso, Vosa iravu oirato iriavuva otopava ora tavosiro o-ia iria vuri pitupitu purapaeveira, ra oisi iava kataiua varaua purasi ora vaiterei-ia? Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapai roroiovira rutu, ‘Oirato ora riakova aiterea uvuipasi ra kataiua varaua purasi ora vaiterei-ia.’

17 Ari ro ira Turaro-ia ora tavosiro rutu ro Turaro ira roroiovira toupareveira. Oire ra katai vovou purareve rera tapo oisi eisi toupaoro.

18 Vao otopa pitupitu veripata vaopa, vosa irai oai vuri pitupitu vai purareve oearoi-ia, oa-ia eva viapau ora rera iava varaua vuri piereve. Ari vosa ro ira otopa pitupitu purareve, ira-a eera ira ora rera iava varauaaro vuri pierevoi rutu.

19 ✡ E viapau vao-ia taraipataveira pasi oiso-ia, Visii iava varaura-a Tugoropa Kepa Tempel, Pauto vo kepaaro, vo uva toupareveira Tugoropato Uraurato ro ira vatereva Pauto visiipa. Oa-a eva vituaro

✡ **6:9:** Re 22:5 ✡ **6:12:** 1 Ko 10:23 ✡ **6:13:** Mt 15:17; Ef 5:23 ✡ **6:14:** Ro 6:5, 8, 8:11 ✡ **6:16:** Jen 2:4; Mt 19:5 ✡ **6:19:** Jo 2:21; Ro 14:7-8

iava visii-a Pauto voeaaro. Viapau oiso irai voeaaro-a visii. Ari ita, viapau oiso visii voeaaro-a visii, ra akukupapavira ora visii vo ruiparoaro sirova utu ragapata.

20 Uvare Pautoa raga ira visii vorireva ora rera iare vo Oviito Krais revasiaro iavirava. Oa iava uvui iraopatai ra ora visii iava vearovira rutu varauraro oavisii rutu tokipata torevoko vovou raga purapaoro. Osa iava uvuipaai ra oearovu Pauto vaisiaro kae piepaive rara visii vo pitupituroaro siituepaoro.

7

Ora Oupa Pitupitu Iava

1 Vaviopavira visii vo akeroaro pukopaa varao oara sipotavora ragaipa pasia-ia. Oiso-ia rovopa vao-ia. Viapau oiso oavu avu vai vo osa viapau oirato riakova oureve.

2 Ari vao raga uvare rirovira rutu otopa pitupitu toupaiveira visii vo uruiaro-ia. Eva-a oa vituaro uvuipa ra oirato ora rerapa torevokovira riakovaaro oureve. Ora riakova tapo uvuipaoi ra ora oirapa torevokovira oiratoaaro rutu oueve reo goru sirova utupaoro.

3 ✡ Oire vii vatuato viapau uvuipauei ra ora vii iava varaua oara vairupari vo vatuava oarapa. Ora vii riakova viapau oiso uvuipauei ra ora vii iava varaua oara vairupari rerapa, vo osa vatuato oara vii iava vouava uusi ruipaparo.

4 Viapau oiso ra vatuava reipao ora oira iava varaua tokipaoro. Viapau. Ari uvui iraopaoi ra vatuatoaaro vo ruipaaro sirova utupao. Osa raga ita toupai, viapau oiso ra uvuiparoi vatuato ra ora rei pieparo. Viapau. Ari rera ita uvui iraoparoi ra vatuavaaro vo ruipaaro sirova utuparo.

5 ✡ Opeita ora vairupasi ora veipa. Ari ita, vearopai vo osa gare vuutavi ou rovopasi variripasa katai rugoo ragaia. Uva vo vuuta-a eva oa isivaaro iava uvuipasiei ra ora veiva uusisi. Teapi Seten kokarapato vei-ia kokararo vuri pitupitu purasa, ra va-ia kovesi, uvare viapau uvuipatai ra goruvira va-ia vao otopa vovou ora airerei iraopata, pasi.

6 Vo reo-a eva ragai vaaro oa-ia visiire airereivira reoparai. Viapau oiso reo goru vai purapaavoi visiire.

7 Uvare ragai vo vovouaro oiso toupaivoi, vo osa oirara rutu oisi raga oiso toupaive osa ragai. Ari ita, oiso taraiparai, Pauto katakataivira oirara rutu vatereva vatevateara vaore, oiso ra oiso piepaive iravu ora rera vo pitupituaro purapareve, ovusa iravu osivu raga ora rera vo pitupituaro purapareve rera raga vo vatevatearo iava.

8 Oire oreovu-a vao-ia visiipa voeao oirara, ora voeao raroe irara ora vairo raroe riako, visiigoa viapau vatua irara vai ora viapau vatua riakoro vai oavisii. Vearo iraopai vosa oisi raga toupata osa ragai riako ou asavira.

9 ✡ Ari vosa viapau uvuipata oiso ra visii vo ruiparoaro rukupata, oa-a eva vituaro iava uvuipatai ra ora oupata. Oire vo osa ora oupavira toupaoro viapau oiso visii vuri piepaive orugoorovu avu vai vara varaura oaraiaro.

10 ✡ Uva vaviopavira voeao ora oupa irara taraipaavoi. Oa iava goruvira rutu oiso puraparai. Ari viapau oiso ragai vaaro-a reo goru. Ari Turaro raga oa-ia oiso puraparai, “O riakova viapau uvuipaoi ra oira vatuatoaaro kavueve.

11 Ari vosa rera kavu ragaeve vatuato, ra va iava vorevira ita uvui iraopaoi ra rera agiagieve, eke apeisi toueve, oira raga tou ragapaeve. Uvare viapau uvuipaoi ita ra vorevira irai oueve. Osa tapo ita oiratoapa toupai. Ira tapo ita viapau uvuiparoi ra ora oupa pitupitu putereve vatuava vaiaro kavuoro.

12 Oire oreovu-a vao-ia oearovupa visii iava. Viapau oiso Turaro vo reoaro-a. Ari ragai raga vo reoaro-a oa oiso purapai, Vosa irai oiratoa vai riro oirao pie vovouto riakova vai oureve, o iria viapau Jisas oirao piepaeve, oire uva oisi eisi viapau oirao piepaoro uvuipaoi ra touvira toupaeve rera ruvara-ia oira vo ruipaaro sirova utupaoro. Oa-a eva vituaro iava viapau rutu uvuiparoi vatuato oiso ra oira kavureve.

✡ **7:3:** 1 Pi 3:7 ✡ **7:5:** Eks 19:15; 1 Sml 21:4-5 ✡ **7:9:** 1 Ti 5:14 ✡ **7:10:** Mal 2:14-15

13 Osa o riakova riro oirao pie vovouva
irai oirato oueve, ro ira viapau Jisas oirao
piepareve. Ra oiso puraro, “Vearopai osa
raga toupavearea.” Osa iava viapau rutu
uvuipaoi oiso ra rera kavueve.
14 Eake iava? Uvare vatuato viapau
oirao piea vai. Oire ra Pauto riakova
raga vo vovouaro oirao piea sisiropaoro
vaiterei vaaro ora oua reesipareve oiso,
Vearoa torevokoa. Ari vosa riakova ita
oisi oira oirao pie vovou asava, oire
ra Pautoa raga ita oirato vo vovouaro
oirao piea sisiropaoro vaiterei vaaro ora
oua reesipareve oiso purapaoro, “Vearoa
torevokoa.” Vosa viapau Pauto oisi eisi
puraroeri, oire ra va iava viapau oiso
vearovira torevokovira ovii kakaero vai
purapasi. Ari vo osa oisi raga eisi, vaiterei
iava torevokovira ovii irara karekepaave
vo Pauto osirearo-ia.
15 Ari vosa rera ro ira viapau Jisas
oirao piepareve ora rera vatuavaaro kavu
ruipaparo o ira Jisas oirao piepaeve, uva
oisi vearopai, ra oisi rerape. Oire uva oisi-
a eisi osa sirovava viapau reo goru vaiei
vao oa iava viapau uvuipaoi ra vatuato
vo vovouaro sirova utupao. Vao vitu-
aro iava uvare Pauto ora rera voeaaro
tavireva oiso, “Kave vovou raga purapata
orekerovu rutu-ia.”
16 ✡ Aue iava uvare vosa kave vovou
raga purapari vii riakova riro oirao pieva,
oa iava pasi uvuipauei ra vii reraaro
vatuato tauvari. Oire eva-a vai oa iava
uvuiparoi ra ora rera iava sopauaaro por-
ereve Jisas oirao piesa. Ora vii tapo oirato
oirao pie vovouto viigoa tapo uvuipauei ra
oisi raga ita kave vovou purapari vatuava
oara tauvapaoro. Oa iava uvuipaoi ra oira
iava sopauaaro pore piro, ra Jisas oirao
pieeve.

Uvui Iraopaviei Ra Vo Vovou-ia Toupape Pauto Oa Rovo Piereva Vigeipa

17 ✡ Oire uva oavu-a vao oa-ia uvui
iraopatai visii rutu ra oiso rutu toupata
vo vuutao-ia osa vo vuutari oa-ia oisoa
toupata oa-ia Pauto visii reesireva rera vo
kovoaro purapasa. Ari ita, Turaro ira visi-
ipa vatevateara vatereva, oisore ra vara
kovo piepata. Uva va-a vao osa toupatavoi
vo kovo eva purapaoro. Vo reo-a eva
oa vatepaaveira voraro rutu lotupa irara
voea siposipopaoro.
18 Vosa irouto-a ro ira ora rera iava
rakari vera rovoro Jiu vo pitupituaro
sirova utuoro, ira-a eera porero viroi
Pauto vo ruipaaro purasa. Oire ra teapi
oiso vovoupara vo reesi tavarioreve. Ora
vo osa irouto-a ro ira viapau vo reesiva
toupaoro porero viro Pauto vo ruipaaro
sirova utusa. Oa-a eva isivaaro iava vi-
apau uvuiparoi ra ora rera-ia oreesii pu-
rareve lotupa irara roru pie ragapasa.
19 Eake iava? Uvare va eva rakari
verapa pitupitu viapau oiso reipapeira.
Viapau. Ari vao raga oa rei iraopai, Pauto
vo ruipaaro sirova utupa.
20 Visii rutu uvui iraopatai ra oiso rutu
toupata osa oisoa toupata vo uva ora visii
iava sopaura oavisii poreoro Pauto vo
ruipaaro sirova ututaera.
21 Oiso-ia, E reitoa vaipa oisoa kovopata
akukuvira vori ou asavira vo vokio-ia oa
ora visii iava sopaura oavisii poretava
Pautoa iare? Oire uva vearopai oiso ra oisi
raga eisi toupata. Ari ita, vosa oraivavu
avu vai toupaive, ra oai iava uvuipatai ra
torevokovira reito oavisii arova monipa
kovo vai outa. Oire ra oai purata.
22 ✡ Vosa eera ruvara-ia visii reraaro
reito kovo ragapata moni ou asavira, uva
uvuipatai ra iravu ruvara-ia Turaro Jisas
Krais vori outa, vo rara ora visii iava
sopaura oavisii pore rovota. Ari ro ira ora
rerapa kovopareve moni oupaoro, oire
ra Krais-re oiso puraro, “Ragai reraaro-a
Turaro.”
23 ✡ Oiraopavira rutu vo uvare Pauto
vigei vorireva rera Oviitoaaro-ia ora
rera iare vigei ouoro. Osa iava viapau
uvuipatai ra ora visii iava ora vasep-
ata oearovupa oirara, oiso ra visii vo
vovouroarore ora rei piepaave. Viapau.
Uvare Krais raga ira vigeipa reiparoveira.
24 Araoko irara oaa, visii rutu uvui
iraopatai ra katakataivira Pautoa tapo ora
tavosipaoro oiso rutu toupata osa oisoa
toupata vo uva ora visii iava sopaura
oavisii poreoro Pauto vo ruipaaro sirova
ututaera.

✡ **7:16:** 1 Pi 3:1 ✡ **7:17:** Ro 12:3; 1 Ko 4:17 ✡ **7:22:** Jo 8:32, 36; Fm 16; Ef 6:6 ✡ **7:23:** 1 Ko 6:20

Voeao Iava Oirara Ora Raroe Riako Oea Viapau Ora Oupaave

25 Oire vo reo-a vao-ia visii vo akeroaro pukopasa voearo iava oearoa viapau riako oupaave. Viapau oiso oreoi iava ragai vo reo purapaavoi vo Turaro oreoiaro. Ari ora ragai raga vo rugooaro iava vo osa Turaro ragai soporepare ragai tauvapaoro. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra ragai vo reoaro sirova utupata.

26 Taraiparai vao-ia riroa tavaka vigei rutupa oirao pie vovou irara oa rovoi. Uva vo tavakaore rugoopaoro oiso puraparai, Vearopai vosa irouto oirato oisi raga toupareve, ra oisi raga vearopape rerapa.

27 Ari ro ira riakova oureve, ira viapau uvuiparoi ra oiso rugooro ra oira kavureve. Ora vosa ro viovokoto, ira viapau uvuiparoi ra riakova vaire taraapareve vaore, oiso ra iriai oureve.

28 Ari ita, vosa rera ro viovokoto riako ouro, oire ra viapau oiso vuria vai purapareve. Viapau. Ari ita, ora o tavauruva iria iravu oirato oueve, oa iava viapau oiso vuria vai purapaeve. Uva ragai vo rugooaro-a vao-ia oa-ia oiso puraparai, Vearopai rutu voeapa vosa viapau ora oupaave. Eake iava? Uvare oiso rugooparai, Vosa oisi raga eisi toupaivora, uvuipaai ra otavakarovivu vatavatapaive varapa ora airereipaoro. Vaopa teapi vo tavakarovi evara takutakuvupaive vao iare riro tavaka oa epao vo vokio-ia vigei rutu vaaro.

29 ✡ Ragai vo reoaro vituaro-a vao-ia oiso-ia. Araoko irara oaa, vuuta vao potekupai vigeipa vo rasio-ia. Eva-a oa sirova voeao oea ora oupaaveira uvui iraopaai ra oiso rutu toupaive osa riako ou asa irara Pautoa-pa kovopaoro.

30 Ora voeao oea gaupaiveira, oea vo vokio oiso rutu tou iraopaivere osa voeao oea viapau tavaka vovouro vai oupaive ora siraoara vai Pautoa-pa kovopaoro. Ora voeao tapo oea agesipaaveira, oea uvui iraopaai ra oiso toupaive vo vokio-ia osa voeao oea viapau rorupaive Pautoa-pa kovopaoro. Ora voeao oea sara kovoro purapaaveira, oea uvui iraopaai ra oiso rugoopaave Pautoa-pa kovopaoro, Viapau oiso ora vigei ragapa moni oupavioveira.

31 ✡ Ora voeao oea varao-ia kovopaiveira vo rasio iava vara oea uvui iraopaai ra oiso rutu toupaive, Evoea oea viapau oiso goruvira rutu varao-ia pitupaiveira vo rasio iava vara. Vao vituaro iava uvare tutuu piepai vo rasiopa oiso ra ora tavariooro pisavira rutu ora karekepe.

32 ✡ Vaopa reasiparai oiso, Teapi orugooroi visii pugu piepaive. Uvare oiso ruipaparai ra oiso rutu toupata osa ro ira viapau riakova vai oureve. Ira katai rugoo raga sirova utuparoi. Oire rera-a eera ira uvuiparoi ra Turaro vo kovoaro purapareve. Eake iava? Uvare rirovira rutu oiso ruipaparoi ra Turaro roru piepareve rutu ora rera-ia.

33 Ari ro ira riako ouro, ira kovoparevere moni oupaoro vatuava roru piepasa. Oire uva vo kovoro-a evara oara-ia ora pugu pieparoi.

34 ✡ Uva oisi-a eisi osa piepaoro vo rugooreiva touparevere oiso, Turaro-ia orugoovu, ari vatuava-ia orugoovu. Ari vosa tavauruva raga, oire ra rera raga Turaro vo kovoaro purapaeve. Eake iava? Uvare oira-a eira iria Turaro vo reesiaropa ruipapaoi vao oa oiso toupai, Rera oiraaro rutu. Ari o oira oupava iria kepa tokirore rugorugoopaoveira ora ovii vure tapo ora orekerovu. Uvare oiso ruipapaoveira ra vatuato roru piepaeve.

35 Oreoa vao-ia oa purapaavoi visii varaaro oirao pie vovouro tauvapaoro. Viapau oiso visiire korukoruparai vearo pitupituro-ia. Viapau. Ari ragai vaopa ruipaparai torevoko pitupitu rutu, oiso ra va purapata ora tovopaoro vo Turaropa kovopasa. Oa-ia viapau oiso oavu avu vai uvuipai ra visiire korupape rera vo kovoaro purapa arapa.

36 Oire vaviopavira vo reo vatepaavoi voeaore oea ora ousapa reesirova toupaivoi vore utupaua. Oire vosa vaiterei evaiterei oiso vo reesiva ora ousapa toupaoro oiso vovousi katai vovou raga sirova utuoro, Vearopai ra viapau ora ouve. Oire ra va iava oirato oiso ora rugoo

✡ **7:29:** Ro 13:11-12 ✡ **7:31:** 1 Ko 9:18; 1 Jo 2:17 ✡ **7:32:** 1 Ti 5:5 ✡ **7:34:** Lu 10:40

piero, Ae asi viapau oiso vearo vovoua vao-ia oa purapaavoi ragai raga oira vo ruipaarore korupaoro. Oire vosa evo rugoo sirova uturoera vorevira, viapau oiso vuria vaipe vaiterei-ia vo rara ora ousi.
37 Ari vosa irai ora irai raga oruipaiaro sirova utuoro oiso puraro, “Viapau uvuiparai ra riakoa vai oua.” Oire vosa uvuiparo rutu oiso ra ora rera iava varaua vo ruipaaro rutu-ia putereve vo ruipao oa riako ou ruipapape, oire eva-a oa iava viapau uvuiparoi ra iriai tavauruva vai oureve. Uva oisi-a eisi osa ragavira vearopai rerapa.
38 Vo reoro rutu isivaaro iava oiso puraparai, Vosa ro oirato ira o tavauruva oureve iria-ia rera vaarova ora ousapa reesi toupaeve, oire ra va-ia viapau vuria vaipe vaiterei-ia. Ari ro ira viapau oiso riako vaiaro oupareve, ira oiraopavira rutu vearo vovou purapareveira.
39 ✡ Ari vosa o riakova iria ora oira reraaro oueve, oire ra rera tapo toupaeve vokiara rutu-ia. Viapau uvuipaoi ra rera kavueve vo osa tootoovira raga toupareve. Ari vosa kopii rovoro, uva-a eva uva uvuipaoi ra ora oira vo ruipaaro sirova utuoro iravu raga oueve ita. Ari vao raga oiso-ia osa iava viapau uvuipaoi ra iravu oueve ro ira viapau Jisas oirao piepareveira.
40 Ari vosa oira ou asavira toupaeve, oa iava uvuipaoi ra oiraopavira rutu roruvira raga toupaeve. Eisi osa ora ragai raga vo rugooaro toupai. Uvare oiso taraiparai, Pauto reraaro Tugoropato Uraurato osa tapo vo vovouaro toupaiveira.

8

Varuere Kare Oisoa Tauopaive Tokarasi Irarapa

1 Visii vo akearo pukopaavoi varao iava aioara oara-ia koruoupaaveira tokarasi irarapa voea-ia vuurapa vaisi purapaoro. Vao iava uvare oiso purapataveira, “Igei orekerovu rutu-ia taraipaiei.” Ari ita, visii vo reoroaro oiraopai. Ari vao raga vo osa ro ira ora rera-ia rugooparo oiso, Riro taraito-a ragai. Eera-a ira ora vaisiaro rei pie ragapareveira. Ari vosa vereopa vovou rutu purapareve, oire ra ora rera vaaro vearo pitupitu goru piepareveira rutu.
2 ✡ Ari ro oirato ira oiso puraparo, “Iu osa taraiparai oiso, Ragai-ia taraia toupaivoi.” Ira raga ita-a eera apotapa taraiapa.
3 ✡ Vo osa ro ira Pautoa-pa sirao iraoparo, ira raga ita-a eera ira-ia taraiparoveira Pauto. Oa iava rerare oiso puraparoveira, “Ragai reraaro-a roia oirato.”
4 Oire vigei vao-ia taraipavioveira rutu ro iava tokarasi, Ira ovoovovira vaopa oiso toupareveira, oa viapau toupaive rera iavirava. Ora tapo vo osa oiso taraipavioveira, Kataitoa raga toupareveira Pauto. Viapau iraiei ita. Oire uva apeisi-a? Uvuipaviei ra voeapa koruoupa varuro aiopape, eke? Uva viapau.
5 Ari ita, riro irara toupaivoi voeao oea vaisipaiveira oiso, Pau irara ora turaro irara voeao vova vo rasio-ia ora oiso vuvuiua-ia.
6 ✡ Uva oiso vearopai, Viapau uvuipaviei ra voea-ia rugorugooara oavi tovopape, uvare vigei reraaro-a ro Oiraopatoa rutu Pauto Aite kataitoa raga. Ira orekerovu rutu purareva. Ora vigei tapo purareva ora rerapa, oisore ra rera vaisiaro rei piepape tootoovira toupaoro. Ora tapo ro kataitoa raga Turaro vigei reraaro Jisas Krais. Ro ira iavirava Pauto orekerovu rutu purareva. Ora vo osa rera vo goruaro iavirava tootoopavioveira. Ira vigei rutu oiso piereva ra oiso toupape, Vigei-a rera voeaaro rutu.
7 Oire uva apeisi-a vo aioro-ia varao oara vatepaiveira voeapa evoea tokarasi irara? Ari ita, voari rovovira rutu uva oearovu visii iava oisoa aio vatepaave voeaopa tokarasi irara. Uva voea vo rugorugooroaro touvira karu uviro asavira toupaiveira. Oa iava touvira viapau roroiopaaveira Pautoa-ia taraipaoro vo vokio. Vao vituaro iava vosa koruoupa aio vorevira aioive, uva va-a eva oa-ia oiso

✡ **7:39:** Ro 7:2; 2 Ko 6:14 ✡ **8:2:** 1 Ko 3:18, 13:8-9, 12 ✡ **8:3:** Ga 4:9; Ro 8:29 ✡ **8:6:** Mal 2:10; Ro 11:36

rugoopaaveira, Ora voea iava sopaura vuivui piepaiveira. Eake iava? Uvare viapau oiso goruvira rutu ora voea vo rugooroaro goru pie rovopaiveira.

8 ✡ Oiraopavira rutu viapau oiso uvuipaviei ra aio kavupaviera rutu, torevokovira oiso toupape vo Pauto osireiaro-ia. Uva viapau oiso oavu avu vaiei vosa viapau vo aioro evara aiopape. Ora viapau oavu avu vai vo rara vara aiopape.

9 Ari ora airerei iraopata vaopa, vosa eisi rugoopaoro ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupata. Teapi visii vo vovouaro sirova utuoro oearoi koveave vuria-ia, voeao oea-ia raverave vovou oirao piea toupaivoi.

10 Vosa visii tapo irai toupare ro ira viapau vearovira ora rera vo rugooaro rovirieipareve, oire ra visii uvupa osa oiso purapata, “Vigei rutu-ia toupaivoi taraia.” Oire va-a eva oa sirovava visii siituepareve ovusa aiopaoro paupata tokarasipa kepa-ia. Oire uva apeisi-a va-ia vao? Vosa rera tapo oisi aiota, ra va isivaaro iava oiso rugooro vai pasi, Easi vuria vai-a vao oa puraavoi.

11 Uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga ita uvuipatai ra iravivu araokoto oavisii kove pieta ro irapa Krais kopiiroepa. Uvare visii vo taraiaro-a oa-ia rera vavagisi pietavoi.

12 Visii raga ita vuri vovou purapataveira Krais-ia, vo osa ora visii araoko iraraaro kove pieta voeao oea viapau vearovira taraipaave vao purapaoro torevoko vovou rutu.

13 ✡ Uva ragai raga vo rugooaro-a vao-ia, Vosa tokarasi vaaro aioa varua aiopaoro ora ragai araokotoaaro kove piea vuria iare. Uva oisi-a eisi osa iava uvui iraoparai ra varuarapa kavu ovoia vaopa oiso, teapi araokotoa oaa vuria vai purareve.

9

Pol Oisoa Roruparevе Vo Rara Viapau Moni Ouparo Vao-ia Rera Vaaro Aposel Kovo

1 Viapau oiso iraiei ira uvuiparoi ra ragaipa reiro, uvare ragai-a aposelto Pautoa ragapa kovopato. Vo osa Jisas vo reoaro vigei reraaro Turaro kaepaaveira, ro ira kekeavora ora ragai vaitereiaro iava osireitoarei. Uva apeisi-a? E viapau visii-a ragai vo kovoaro vo kuearo vao aposel kovo?

2 Ari ita, vosa oearoi viapau ragai eveipaive oiso purapaoro, “Easi viapau aposelto rera ro.” Uva apeisi-a visii? Iu, uvui iraopatai ra ragai-ia taraipata, Aposelto ragai. Eake iava? Uvare visii vaaro-ia oirao piea Turaro tapo ora tavosipatai. Okuea-a eva ragai vo kovoaro iava vao aposel kovo.

3 Vosa oearovu ragai reroaropaiveira ragai togapaoro oreorovu-ia, uva voea vo reoroaro pukopaaveira oiso purapaoro,

4 ✡ E viapau ragaipa oiso torevokopai ra aioara vai oupaa, ora uukoara vai vo oirao pie vovou irara ruvara-ia, uvare ragai vo kovoaro-a vao lotua-ia?

5 E viapau ragaipa oiso torevokopai ra oiso piea osa oearovu aposel irara, ora voearo Turaro araoko iraraaro, ora ro Pita oea vatua riako tapo vokapaoro avaaepa vairo oirao pie vovou riako? Uva apeisi-a? E viapau uvuiparai ra oisi piea vao-ia ragai vo vokaaro?

6 Uva apeisi-a? E vegei raga ora Banabas uvui iraopaveiei ra kovopave aio voripasa varao vegeipa ora orekerovu, vo osa viapau oearovu oisi oisoa piepaive?

7 E upo purapato aio voripasa kovopareveira ora orekerovu vo osa viuru kovo-ia toupareve? E iraiei ira aio kovo vai puraparevoi, ra viapau oai iava opoa vai aioreve? Uva apeisi-a? Iraiei oiratoa vai ira sipsip kare vai tokipaoro oeai iava roro pigiparoveira, ra viapau oviroiia ukaioro vo vo kare iava, raa? Iu. Vara rutu varao ovoovo reoro oara oiraopai. Ari igei tapo uvuipaiei ra tauva oupaio vo lotupa irara ruvara-ia Pauto vo kovoaro purapaoro.

8 Ovoovo reo-a eva oa puraavoi varaore rugoopaoro vo rasio iava. Ari vosa Reo Taisire ora rugoo piera, oire ra vava

✡ **8:8:** Ro 14:17 ✡ **8:13:** Ro 14:21 ✡ **9:4:** 1 Te 2:6; 2 Te 3:8-9 ✡ **9:9:** Diu 25:4; 1 Ti 5:18

vaeavira rutu vo reo vao puraa vao iava aposel kovo-ia vori oupa.

9 ✡ Uva vigei uvuipaviei ra Moses vaaro Reo Taisi vieipe oa oiso purapapeira, ‘Vo kareo bulmakau kare oea wit-ia tasiasi-paoro uvuipaai ra vearo takuraro kareke piepaive. Okarea tapo ita uvuipaai ra vo takuraro aiopaoro vokapaive kovopaoro.’ Uva apeisi-a? E Reo Taisi vaiei va iava eva vo uvare Pauto vearo vovouparoveira vo karere, vo rara vara aiopaive, eke?

10 Viapau. Ari vigeire va-a eva Reo Taisi oa oiso purapapeira. Oiraopavira rutu ro oirato ira aio kovo aruo rovoreve, oire ra iravu ro oirato vo kovo opoaro tatereve, aiterea rutu uvuipasiei ra vaeavira kovopasi oiso rugoopaoro, Oiraopavira rutu uvare aiopaveare rara vovio utupauavi vegei vo kovaaro iava.

11 Ari ita, takuraara vikiavora rasitoa-ia ro visii iava sopaura. Otaraia vao takuraara oa vova Tugoropato Uraurato uriopapeira. Uva apeisi-a? E viapau uvuiparai ra ora ragai vo kovoaro iava kueara vai oua vo kueo iava oa visii-ia toupaiveira, raa?

12 E torevokopapeira voearopa oearovu oearoa visii ruvara-ia orekerovu oupaiveira ora voea vo pauroaro vearopasa? Uva apeisi ragai? Ragoa uvuiparai ra pute pievira rutu oisi piea eisi.

Ari ita, viapau oiso ora ragaire rugorugooparaveira ragoa oiso toupaaveira. Eagara vosa riroa tavaka oupaa, ra viapau oiso visii ruvara-ia oiso arepara oiso, Ragai tauvapata. Uvare oiso rugooparai, Teapi oisi oai iava oearovivure korukorupara vao uvupa arapa Vearo Siposipo Krais iava va.

13 ✡ Visii voeao-ia vearovira rutu taraipataveira oea Tugoropa Kepa-ia aue Tempel kovopaiveira. Uva voa raga aio oupaaveira ora voeapa. Ora voeao tapo oea koruoupa aioro purapaiveira vo Tempel-ia. Oire ra voava okurorovu aiopaive ora voea raga ita varao oara kavupa piroveira.

14 Uva oisi ragavira Turaro vo reoaro tapo riro goru reo rutu oiso purapapeira, ‘Voeao oea lotupa irarapa siposipopaiveira vao iava Vearo Siposipo, uva voea raga ita lotupa irara ruvara-ia orekerovu rutu oupaiveira ora voea vo pauroaro rekopasa.’

15 Uva viapau oiso oisi voeao lotupa irara oisoa piepaa vo reo sirova utupasa eva riro goru reo rutu, oisore ra oisi ragai tauvapaive. Uva viapau oiso oisore visiipa vo pasio rigatopaavoi ra oisi ragai tauvata. Viapau. Eagara. Vosa kopiiravere oisi oreoi pura arapa vaore rugoopaoro oiso puraparai, Teapi irai ita oiso ragai vo tavitaviroaro vo ora ragai iava akukupapa piepareve.

16 Ari ita, viapau oiso ora rei vaisi pieparai oiso reopaoro va iava vao ragai vo vovouaro oa purapaaveira Vearo Siposipo iava siposipopaoro. Viapau rutu. Eake iava? Uvare Turaro ragai arureva vo vovou purasa vao-ia. Oiraopavira rutu. Siraovira rutu vosa viapau rera vo reoaro sirova uturaeri Vearo Siposipo iava siposipopaoro.

17 Vosa ora ragai raga vo ruipaaro sirova uturaeri vo kovo purasa, osa-a eisi osa iava visii arepaavori oiso ra ragaipa voriara vai vatepata. Osa viapau oisi eisi. Viapau rutu. Ari ragai vo kovo purapaaveira uvare Pauto ragaire oiso puraroepa, “Uvuipauei rutu. Oa iava viipa vo kovo vatepaavoi, oisore ra Vearo Siposipo iava siposipopari.”

18 ✡ Oire uva akuku visivi raga toupaaveira vo ora ragai raga vo touaroia. Uva aa vo voria rutu-a vao oa uvuipapeira ragaipa? Vao raga vo osa rorupaaveira rutu Vearo Siposipo iava siposipopaoro. Vao oa-ia viapau voria vaiei. Uvare viapau visii arepaavoi oisore ra ragai vateta voria vai va-ia vao ragai vo kovoaro.

Pol Oisoa Oiso Toupareve, Kovopato Oirara Rutupa

19 ✡ Viapau oiso reitoa vaiei ro irapa kovopaaveira. Viapau. Ari ora ragai vo vovouaro raga sirova utuparaveira vaore, ra oiso toupaa, Ragai oirara rutupa kovopato. Vaore oiso ra ragai vo kovoaro

✡ **9:13:** Lev 6:16; Diu 18:1 ✡ **9:18:** 2 Ko 11:7, 12:13 ✡ **9:19:** Ga 5:13; Mt 18:15

iavirava riro irara vai iava sopaura vai pore piroverea Jisas oirao piesa.
20 Vosa oisoa reo vatevatepara vo Jiupa, uva voea tapo toupaoro oisoa voea vo pitupituroaro sirova utupara vaore, oiso ra ora voea iava sopaura oaive porepaive. Ari ita, oiraopavira eisi osa iava viapau oiso Moses vaaro Reo Taisi ragaipa reipape. Ari voea raga vo reoaro sirova oisoa utupaoro va sirova utupara vare vao rugoopaoro, oiso ra voea iava sopaura oaive porepa piro Jisas oirao piepasa.
21 ✡ Oire uva oisi-a ita eisi osa ragavira voeao tapo ratau tou irara oisoa toupaa uva tapo ita oisoa oisi voea vo pitupituroaro sirova utupara, oea oisoa viapau Moses vaaro-ia taraipaave Reo Taisi. Vaore rugoopaoro oiso ra ora ragai raga vo pitupituaro iavirava ora voea iava sopaura oaive porepaive. Ari oisi eisi piepaoro viapau oisoa Pauto vaarore Reo Taisi viapau oisoa ovaupara, vo osa touvira Krais raga vo reoaro sirova oisoa utupara.
22 Vosa voea tapo raverave rari irara toupaaveira, uva ora ragai vo vovouaro oisivio rutu piepaaveira osa voea vo vovouroaro. Eake iava? Uvare oiso rugooparaveira, Oearovi vai voea iava uvuipaai ra Jisas vo reoaro uvuive va-ia gorua ouoro. Oire uva irou irara iraoa oea tapo uvuiparai touoro ora ragai vo vovouroaro oiso piea osa voea. Ra va iava ragai vo pitupituaro kekepaoro ragai vo reoaro uvupaive oiraopavira rutu ora voea iava sopaura-ia Jisas oirao piepasa.
23 Eisi osa iava ragai vo pitupituroaro evara purapaaveira, uvare ragai vo ruipaaro-a oiso ra Vearo Siposipo kosi piepaa. Ra va iava rorupaa oirara kekepaoro voeao oea ora voea iava sopaura oaive vorevira porepaive va uvupaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Goruvira Ikaupaoro Vo Poupavio Uva Ovoiopa Reesi Toupaiveira

24 ✡ Voeao-ia tarai iraopata oea ora paupaupaoro ikaupaiveira. Oire uva riro irara rutu-a oea ikaupaiveira, ra kataitoavi raga voea rutu-ia putereve, eera-a ira oisoa voria oureve. Uva visii tapo ita oisi uvuipatai ra oisi ora varovaropata ikaupaoro vo Krais vo raivaaro-ia. Ra opeita raveravepata ikaupaoro vo voriro oavisii ou arapa Pauto ruvara-ia.
25 Uva oisi-a eisi osa ro ira paupau ikauro purapareve ira uvuipa ra rearea asavira ikaupareve varaua oara tarai piepaoro oiso rugoopaoro, Rorupaavere rara oearovu rutu-ia putea. Ororua-a eva rera arova opesipere. Ari vosa vigei oisi piepape, oire ra va iava vigei vaaro rorua ororua vatepareira vigeipa Pauto oa viapau oiso opesipe rutu.
26 Uva oisi-a eisi osa vituaro iava torevokovira rutu ikaupaaveira reesia-ia tugurapasa. Iu, uvare oiso rutu toupaa osa ro ira vavaearei vuvukopareveira iravu tosa. Oa-ia viapau oiso riroirovira vavaearei vikivikipaaveira.
27 ✡ Viapau. Ari ora ragai iava varaua goru piepaaveira voua tarai piepaoro. Osa iava uvuiparai ra ora ragai iava varaua vo ruipaaro vara piepaa vaopa oiso, teapi oearovu ragaire oiso purapaave, “Rerape. Ira viapau uvuiparoi.” Vo osa oisi eisi puraave ragaire, uvare raveravevira opesi ragarai.

10

Vo Toupai Kokarapa Iava, Teapi Va-ia Kovevio

1 ✡ Oavu-a vao-ia oa toupai vo vigei soporepasa voeao iava oea viapau voria oaive ouiva vo Pauto ruvara-ia. Araoko irara oaa, visii rugoo piepaavoi voearire Jiu aao iraraaro oea Moses sirova utuaepa kuvau tapi, vo uva viapau aue uukoara vai ora aue aioara vai. Uva voa-a vo uva oisoa Pauto voea virivarivira rutu voea tuvetuvepareve rukuta-ia. Oa iava Ret Si iviroiva uvare raakaopa.
2 Uva oisi-a eisi osa pieoro ovoovovira Tugoropa Sisu Baptais ouiva Moses ruvara-ia vo avakava-ia Ret Si ora rukuta. Oa-ia oiso ora reesiaepa, Voea evoea Moses tapo ora tavosiaepa.

✡ **9:21:** Ro 2:12, 14 ✡ **9:24:** 2 Ti 4:7; Hi 12:1 ✡ **9:27:** Ro 8:13; Kl 3:5 ✡ **10:1:** Eks 13:21, 14:22, 29

3 Uva voa-a vo uva vaeavira voea rutu
katai aio rutu oisoa aiopaive, vao oa
voeapa oisoa karekepape vo Krais vo
goruaro raga-ia.
4 ✡ Ora voea rutu oisoa kataia rutu-
ia uukoa ukaiopaave vaeavira, vao oa
voeapa oisoa karekepape vo Krais vo
goruaro raga-ia. Ari ita, vo ovi-a eva
uuko ovi oa avekeva iava kosi piropa oa-ia
oisoa ukaiopaave. Uva ragai ovoovovira
aveke vaisipaavoi, uvare rera raga-a eera
Krais ira oisi toupareveira oiso osa aveke.
Rera raga-a ira oisoa voea tauvapareve,
ovusa viapau oiso rera vo tauvaaro oisoa
eveipaive.
5 Ari Pauto viapau oisoa roruparevе
rutu voea iava oearovu-ia riro irara rutu.
Oa-a eva vituaro iava oisoa voea raga
kopiipaave uvarovu voraro kuvau tapiro
vo voea vovouaro ouaive ou arapa vo
Pauto ruvara-ia.
6 Osiposipoa vao oiso ovoovovira
vigeipa toupaiveira vaopa, teapi vigei tapo
oisi orekerovu vuriara sirova avapavio.
7 ✡ Ora oiso tapo, teapi vigei vao tokarasi
irara-ia vuurapa vaisi purapape oiso osa
oearovu voea iava oisoa piepaive. Oa iava
Tugoropa Vuku voea iava oiso purapa-
peira, ‘Pauaepa aiosa ora ukaiopasa. Oire
uva va isivaaro iava toreaepa pupipasa.’
Vo aio-ia oa puraiva tokarasi irara-ia vuu-
rapa vaisi purapaoro.
8 ✡ Ora vaopa tapo oiso, teapi otopa
pitupitu purapape oiso osa oearovu voea
iava evoea. Evo vuriro voea varaaro oara
vituaro iava riro tukuro rutu kopiiepa
katai voki raga-ia oiso osa vo tukuo-ia
23,000 aue oira.
9 Vigei vao viapau rutu uvuipaviei ra Tu-
rarore aveave reoro vai purapape oiso pu-
rapaoro, “Ae apeisi viapau vearovira vigei
tokipareveira Pauto,” oiso osa oearovu
voea iava oea oisoa oiso purapaave. Uva
oisi-a eisi osa pieivoiva, rakoru kare voea
upoiva, uvare vo kare siporeva Pauto.
10 Ora viapau rutu uvuipaviei ra rera-
ia Turaro vakuvakupavio oreorovu pura-
paoro vuriara rera-ia, oiso osa oearovu
voea iava oea oisoa rera-ia vakuvaku-
paave. Ari ita, eisi osa piepaivoiva, ope-
siaepa, uvare Oira Upopato Enselto voea
rutu uporeva.
11 Oovoovoroa rutu-a evara oara
toupaiveira vigeipa, uvare oearovu vara
rigatoiva, oiso ra voa toupaive vigei
vosipasa rutu varapa. Vaopa teapi vuriara
purapape vara-ia oiso osa voea voari.
Uvare vigei-a vao toupai vo vuutao iava
vo voki-ia oare tutuu piepai Ovoiopa Voki.
12 Oiso ragavira iava, teapi oiso kea-
paoro oiso rugoopata, Goruvira torepatai.
Teapi oisi iava koveta.
13 ✡ Evo pitupituro oara karekepapeira
vigei-ia kokarapasa. Uva viapau oiso vigei
raga-ia, ari oearovu tapo-ia voeao voraro
rutu. Oa iava Pauto visiire viapau isi-
vaparovere. Osa iava kokarapa vovou
viapau uvuipai ra visii-ia putepaive. Vi-
apau. Ari visii tauvaparevere vokiara
rutu-ia. Uvare rera raga ira reo ovoi
rera vaaro oirao piepareveira. Oa iavi-
rava visiipa gorua vatepareveira uvuivira
rutu visii tauvapaoro vaopa oiso, teapi
raveravepata. Ora oiso osa uvuiparoi ra
oraivai purareve visii virivarisa vao oa
iava uvuipatai ra kokara-ia vatavatapata.

Viapau Rutu Uvuipaviei Ra Pauto Oirao Piepaoro Vurito Uraurato Tapo-ia Rari-pavio

14 Oisi-a eisi osa iava vate irara oaa,
visii vatatopo piepaavoi oiso ra tauai vi-
sivi rutu toupata vo pitupituro asavira
tokarasiara-ia vuurapa vaisi purapa.
15 Vearovira rutu rugoo iraopata. Osa
iava uvuiparai ra visii-ia taraipaoro
visiire oiso purara, Ragai vo reoroaro
rovirieipata oiso, E vearovira avu rutu
visii tavipaavoi oiso?
16 ✡ Vo osa kovukovu aio purapa-
peira vao komunion, uva kap-ia pitupa-
peira. Oa iava oirava Turaro arepape,
oisore ra oirava Pauto vigei rutu viraako-
reve. Oa iava uvuipaviei ra rera-ia Pauto
vearo vaisi purapape. Uva apeisi-a? E
oiraopavira eisi piepaoro Krais tapo ora
tavosipavioveira, rara vare ovoovovira
Krais revasiaro-ia ukaiopavio, o revasiva
iria parueva vo vigeipa. Iu. Ora vao

✡ **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 ✡ **10:7:** Eks 32:4, 6 ✡ **10:8:** Nam 25:1-9 ✡ **10:13:** 2 Pi 2:9 ✡ **10:16:** Mt 26:26; Ap 2:42

bret-ia oa kakuakupapeira va aiopasa. Uva apeisi-a? E Krais tapo ora tavosipavioveira ovoovovira Krais iava varaua aiopaoro eisi? Iu!

17 Oiraopavira rutu vigei-a riro irara rutu oirara, ari kataiua-ia varaua karekepavioveira vao-ia lotua, vo rara kataia raga aiopape bret-ia. Eake iava? Uvare ora tavosipavioveira kataivira rutu kataia bret-ia aiopaoro eera raga ita Krais.

18 ✡ Voearire rugoopata voeao Jiu oea oisoa koruoupa aioro iava aiopaive. Vo aioro oara oisoa vatepaive Pautoa-pa. Osa eisi pieiva oa-ia vigei soporeiva. Oa iava uvuipaviei ra oiso rugoopavio, Akoea ora tavosiaepa rutu Pautoa tapo.

19 Oire uva apeisi-a oiso osa puraparai voeaore ratau tou irara oea tokarasi irara vo pitupituaro sirova utupaaveira? E akukuvira raga toupaiveira tokarasi irara, ora varao aioara oara-ia oisoa voeapa koruoupaave, eke?

20 ✡ Iu. Akukupapara raga-a evara oara-ia viapau gorua vai. Ragai vo reoaro vituaro-a vao-ia oiso-ia, Evo aioro oara oisoa tovopaive eravaoara-ia tokarasi irarapa vara-ia koruoupaoro, viapau oiso Pautoa-paa. Osa-a eisi osa iava oiso ruipaparai ra viapau oiso voare avapata vo uva tokarasi irarapa koruoua purapaiveira.

21 Viapau rutu uvuipatai katai vovou purapaoro ra vairei-ia ukaiopata kaprirei oiso, O iria vatepapeira Turaro vaaro-ia komunion, ari o iria vatepaiveira tugara kare-ia vuurapa vaisi purapaoro. Uva viapau oiso uvuipatai vo aiorei iava aiopata oiso, vo aio Turaro vaaro komunion, ari vo aio tugara kare-ia vuurapa vaisi purapaoro. Oaiorea-a evarei ora vareipa pisavira rutu toupaiveira.

22 ✡ Easi pasi visii vai oiso vovoupataveira ra Turarore vuri vovou piepata tokarasi irara-ia visii vo rugorugooaro tovopaoro, ra va iava visiire kasipuparo, eke? E vigei vo goruaro Turaro vo goruaro-ia putepaiveira, raa? Asi viapau rutu.

Vokiara Rutu-ia Uvui Iraopaviei Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapasa

23 ✡ Ari ita, oearovu vigei iava oiso purapaaveira, “Uvuipaviei ra opitupiturovu purapape, ora vigei vo ruiparoaro sirova utupaoro.” Oiraopai eisi. Ari viapau oiso opitupiturovu rutu vearopapeira. Uvuipaviei ra opitupiturovu purapape. Uva vao raga uvare viapau oiso opitupiturovu vo vovouroaro vigei tauvapaiveira.

24 ✡ Opeita iravu vigei iava tapo ora rera raga ora tokiparo oearovivure rugoo asavira. Viapau. Ari eera uvui iraoparoi rutu ra oearovure rugoopaoro voea tauvapareve tapo vearo pitupituro raga purapaoro.

25 Viapau oiso oavu avu vaiei vo oaravu rutu-ia varuara, varao oara voripataveira uua-ia vara aiopasa. Ari vao raga vo uvare viapau koruoupa pitupiture rugoopaoro vara viapau ake rovopataveira oiso, “Ovu iava vao-ia?”

26 Vao iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Rasito ora orekerovu rutu varao rera-ia toupaiveira Turaro varaaro.’ Oa vituaro iava uvuipaviei ra oaravu rutu varuara aiopape.

27 Vosa ro ira-ia viapau oirao pie vovou vai toupaive viire kaokaoro aiosa rera tapo, ra va iava ora vii vo rugooaro sirova utuoro avau. Oire vosa viipa aio koko purareve. Vearopai va aio ragari. Opeita rera akepari oaravu-ia akeara rirovira oisi varare rugorugoopaoro.

28 Ari vao raga vosa irai vii tavi rovoreve oiso, “Koruoupa aioa vao-ia auepa tokarasi.” Oire ra va iava viapau oiso aiori vaopa oiso, teapi rera vo rugooaro piro pieri varao iava oirao pie vovou vo pitupituroaro. Ora vao tapo vosa oiso ora sovota, Vuria-a vao, ra opeita va aiopata.

29 Oire uva viapau oiso visii vo rugorugooroarore oiso purarai, ari oearovua vo rugooroaro-a.

Vo osa oisi vo reo iava oearovu oiso vaio puraave, “Eakere ora ragai vo rugooarore

✡ **10:18:** Lev 7:6 ✡ **10:20:** Diu 32:17; Sam 106:37 ✡ **10:22:** Ais 45:9 ✡ **10:23:** 1 Ko 6:12; Ro 14:19 ✡ **10:24:** Ro 15:1-2; Fl 2:4, 21

korurai vao oa-ia oearovu vuri pieavoi pasi vo aio-ia ora orekerovu avu vai rutu?
30 Vosa Pautoa-ia vearo vaisi puraa vo aio iavirava, uva apeisi irai uvuiparoi ra vo aio iavirava ragai togareve?”
31 ✡ Eisi osa iava oiso visii tavipaavoi, Vo osa eake aio aiopata, ora eake uuko-ia ukaiopata oara rutu-ia uvui iraopatai ra vara rutu aiopata ora vara rutu-ia ukaiopata, oisore ra visii siituepaoro oearovu visii-ia uvuipaai ra Pauto vaisiaro kae pieive.
32 Torevokovira rutu tootoopatai. Oa iava viapau uvuipai ra vuria vai karekepe voeao-ia Jiu, ora voeao tapo ratau tou irara, ora oirao pie vovou irara voeao Pauto voeaaro.
33 ✡ Oiso vearopai rutu vosa ragai vo pitupituaro vioepata. Oiso osa akeakevira raga ragai vo touaro purapaaveira oearovu roru piepaoro. Ari ita, viapau oiso ora ragai ragare rugooparaveira vaore, oiso ra vearoa vai oua. Viapau. Ari vaore oiso ra oearovu rutu vearoa ouive. Oa-a evo vituaro iava oearovu uvuipaai ra ora voea iava sopaura oaive poreive Jisas oirao pieoro.

11

1 ✡ Osa vituaro iava eisi visii tavipaavoi, oisore ragai vo pitupituaro vioeta, oiso rutu osa Krais vo pitupituaro vioepaaveira.

Kukue Tavurupa Pitupitu Vao Lotua-ia

2 ✡ Visii-ia vearo vaisi puraavoi, uvare ragai roru piepataveira ragaire rugoopaoro ragai vo siposipoaro sirova utupaoro vao oa vateavora visiipa.
3 Uva ragai vo ruipaaro oiso toupai, ra roroiovira rutu vo reore rugoopata oreoa oiso purapai, Krais-a toki ruvarautoa rutu ira oearovu rutu-ia oirara putepareveira. Oiso rutu osa vatuato vatuava-ia putepareveira oirapa reipaoro. Oiso osa raga ita Pauto Krais-pa reiparoveira.
4 Osa iava ro ira varirparo, eke Pauto vo reoaro iava siposipopareve kosi pievira oirara rutu osireiaro-ia, vosa ora rera iava kukue ruupareve, oa-a eva oa-ia rera raga uvuiparoi ra ora akukupapa pieparo.
5 Osa raga ita o riakova iria oisi varirpao, ora Pauto vo reoaro iava siposipopaeve tapo kosi pievira vo oirara rutu osireiaro-ia. Oire vosa viapau ora oira iava kukueva ruupaeve, oa-a eva oa-ia ora oira vatuatoaaro vaisiaro akaipa piepaevoi. Oire vosa viapau kukuvaipa tovoeve tavuruvira, ra oiso rutu toupaeve osa o iria ora oira iava orui gagavurieve riroa ariia ouoro.
6 Ari ita, vosa viapau ora oira iava kukueva tavurupaeve vo varoa-ia, oire uva vearopai pasi vosa ora oira iava orui gagavuri rovoeve. Uvare taraipatai oiso, Vosa riakova ora oira iava orui gagavurieve, ra va-ia ora arii pieo oira raga. Uva oisi-a eisi osa iava oiso vearopai rutu oirapa vosa ora oira iava kukue tavurupaeve vo lotupa kepa-ia.
7 ✡ Oire uva viapau oiratopa torevokopai oisi oiso vosa ora rera-ia kukuvaipa tovoreve Pautoa iare lotupaoro. Eake iava? Uvare rera vaaro vuraa oiso rutu toupai osa Pauto vo vuraaro. Osa eisi osa iava uvuipaai oearovu Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaive. Ari riakova vo vuraaro-a vao, oa iava oearovu oirara oearovu-ia oirara raga uvuipaai ra rei vaisi purapaive.
8 Vao vituaro iava uvare viapau oiso oirato purareva riakova iava. Viapau. Ari oirato pura rovoreva rovovira rutu. Oa iava utupavira riakova ita purareva.
9 ✡ Uvare viapau oiso oirato purareva riakova iare, ari riakova purareva oiratoa iare.
10 Eva-a oa vituaro iava uvui iraopaoi ra riakova ora oira iava orui tavurupaeve kukue-ia Pautoa iare lotupaoro. Oa iava uvuipaai oearovu oiso taraipaave oira-ia, Vatuato oirapa reiparoi. Ora ra va iava enselpa irara oiso puraave oira kekepaoro, “Vearopai rutu.”
11 Ari oiraopavira rutu vo Turaro vaisiaro sovara-ia toupaoro vigei raga oirara viapau uvuipaviei ra riako asavira toupape. Oisi raga ita riakora viapau oiso

✡ **10:31:** Kl 3:17; 1 Pi 4:11 ✡ **10:33:** 1 Ko 9:22, 13:5 ✡ **11:1:** 1 Ko 4:16 ✡ **11:2:** 1 Ko 4:17; 2 Te 2:15 ✡ **11:7:** Jen 1:26 ✡ **11:9:** Jen 2:18

uvuipaai ra oira asavira toupaive ita.
12 Oa-a vituaro-a vao-ia vo uvare
Pauto riakova purareva oiratoa iava
voari rovoa-ia. Osa raga ita oirara
kavaupaiveira riakora, oea rutu-a voeao
oea purareva Pauto ro ira-a orekerovu
rutu vituaro.
13 Ora visii vo rugorugooroaro roviriei
iraopata oiso-ia, E torevokopai riakovapa
o iria variripao oirara rutu osireiaro-ia
Pautoa-pa ora oruaro tavuru asavira eke?
14 Vaore rugoopata vo voki iavapa
pitupitu oa vigei soporepaiveira o iava
geegeeru orui riro kaekaeva. Vo rara
oirato oirava geegeeru ariiparo.
15 Ari vosa riakova oirava orui geegeeru
toupaeve, oa iava oisoa oearovu oirara
oira kekeoro oira-ia vearo vaisi purapaive
rorupaoro. Uvare iriapa Pauto vo oru vao
geegeerua vatereva vaore, oiso ra vo oru-
ia kukue tavurupaeve.
16 ✡ Ari vosa irai ragaiva kaureo ruipa-
paro va-ia eva, uva uvuiparai ra rera
tavia oiso, Viapau oiso igei aposel irara
igoa oiso oai-ia taraipaiei vo rasio iava
oa oiso torevokopai vigei rutupa, ora
oearoipa Pauto oirara vaiaro lotupa irara
vai voearo uvarovu rutu toupaivoi.

Turaro Vo Aioaro Iava Vao Oa Oisoa Vuri Piepaive Korin-pa Irara

17 Visii vatepaavoi oreorovu va-ia vao
iava osa viapau oiso visii-ia rorupaa oisi
iava eisi. Eake iava? Uvare lotua-ia
visii rutu ora gurupataveira. Oire voa vo
pitupituro purapataveira oara viapau oiso
torevokopapeira evara.
18 Uva rovo reo rutu-a vao-ia. Oa iava
oearovu ragai taviivora, uvare roopavira
toupaoro ora kaureopataveira vo ora visii
vo pauroaro-ia. Oa iava oiso rugooparai,
O asi oiraopavira vai-a pasi.
19 ✡ Ari ita, vearopai vosa osivi ra-
gavira rugorugoopata, uvare oiso osa ra-
gavira iava uvuipatai ra oearovu ora visi-
ipa eveita voeao oea-ia vearo rugoo ora
oiraopa vovou toupaiveira.
20 Oire vo osa ora gurupata Turaro vo
aioaro purapasa vao ovapa aio, oaioa eva
akaipa piepataveira.
21 Uvare vagevagepavira katakataivira
aio rovopataveira oearovivure tue
asavira. Osa iava eisi oearovivu ogoevira
raga touvira toupaive, vo osa oeavu raga
vuku rovoave kokoropaoro spakpaoro.
22 ✡ E viapau kepaara vaiei visii
okeparoiaro, oara-ia uvuipatai ra
rovovira aio rovopata ora ukaio rovopata,
raa? E visii vo vovouaro-a eva eisi, oa
iava Pauto voeaaro reroaropaoro voeava
kaureopataveira voeao lotupa irara? Oire
oisi-a eisi osa iava oearovivu voea iava
arii piepataveira voeao oea aio arapa
ogoevira toupaive. Uva apeisi puraparai?
Ragai roru piepataveira va-ia oisi eisi eke?
Viapau rutu!

Turaro Jisas Ira Komunion Vatereva Voeaopa Disaipel Rera Voeaaro

23 ✡ Uvare Turaro vo taraiaro-a vao
oa rovovira rutu visii vateavora vao oa
ouava rera raga ruvara-ia Turaro. Otaraia
oiso purapapeira, Vo vokiaro Judas vigei
reraaro Turaro Jisas kosi piereva vore
viurupa irara vavaearo, vo rupao-ia oa-ia
Jisas bret-ia pitureva.
24 Oa iava va kakuakureva va-ia vearo
vaisi puraoro Pautoa-ia. Uva oiso pu-
raroepa, *“Va vao-ia bret ragai iava varaua,
oa-a vouao visii rutupa, oisore ra va aiota
ragaire rugoopasa.”*
25 Oire uva oisi raga ita evo aio isivaaro
iava kap-ia pitureva oiso purapaoro, *“O-ia
kap iria agasivira toupae aue-ia wain ovi.
Iria oiso toupai ovoovova vaopa Airepa Reo
Ovoi Pauto vaaro, oreoa oirao piepaeverea
ragai iava o-ia revasiva. Vosa aa vo vokio-
ia oira-ia ukaiota, ra oisi va puraoro ra-
gaire rugoopata.”*
26 ✡ Osa iava uvuipatai ra Turaro vo
kopiiaro vigeipa oirao piepata rutu vo
vokiro rutu-ia, varao oara-ia va vao bret-
ia aiopata, ora oira-ia o kap ukaiopata
vo rutu tugurasa vo vuutao-ia oa iava vo
voki-ia vorevira voreroverea Turaro.

Ro Ira Komunion Vuri Piereva, Ira Vo Vuriaro Voriaro Toupai Rera Ragapa

27 Eisi osa iava vosa ro ira vurivira vao
aioreve Turaro vaaro bret ora ukaioro o
iava kap, ira raga ita-a ira vuria purarevoi

✡ **11:16:** 1 Ko 7:17 ✡ **11:19:** Mt 18:7; 1 Ti 4:1 ✡ **11:22:** Je 2:6 ✡ **11:23:** 1 Ko 15:3; Mt 26:26-28; Mk 14:22-24; Lu 22:17-20 ✡ **11:26:** Jo 14:3

vareo rutu-ia oiso, Turaro iava varaua ora revasiva.
28 Visii rutu katakataivira ora visii iava sopaura oavisii-ia uvui iraopatai ra voura sisiro rovota. Oa iava uvuipatai ra ora visii varaaro-ia rugooara oavisii torevokovira Pautoa iare rugorugoopata. Ra va iava taru va aiota bret ora ukaiota kap-ia.
29 Uvare vosa akukuvira raga va vao bret aioreve ora oira-ia o kap ukaioro vo rara viapau oiso vearovira ora rera sopaaro-ia tarai rovoro oiso rugoopaoro, Apeisi ragavira rutu vao vituaro porearo toupai oiso, Vao-ia Turaro iava varaua oiraopaua rutu. Oire uva va-a eva oa iava voua aiorevoi ora ukaioroi oira-ia o kap, oarea-ia ora rera raga-ia vuria purarevoi vo Pauto osireiaro-ia. Ra va-ia ora rerapa voria oureve siraoa-ia tavaka.
30 Eva raga ita-a oa vituaro iava oearovu riro irara visii iava upiapaaveira ora raveravepaaveira. Ora oearovu visii iava oisoa kopiipaave.
31 Vosa visii rutu ora visii iava sopaura oavisii sisiro rovopata rutu, oa iava Pauto viapau oisi visii piepareve eisi.
32 ✡ Ari ita, Turaro vigei varaaro vuri vovouro rovirieipareveira, oa iava vigeipa tavaka vateparevoi vigei torevokopaoro vo vokio-ia, vaopa oiso, teapi opesi ovoivioverea voeao tapo oea viapau oirao pie vovou vaiva toupaivoi.

33 Araoko irara oaa, vosa Turaro vo aioaro aiosa ora gurupata, ra opeita vagevagepavira va aiopata. Ari oearovivure tue rovota voeao oea tapo koatapaai va aiosa.
34 Ora vosa irai visii iava ogoero, uva oiso vearopai ra rovovira ora rera vo kepaaro-ia aio rovoreve. Oa iava Pauto viapau uvuipa ra visii ruture oiso puraro, “Vurivira eisi piepatavoi visii,” vo rara oisi eisi ora gurupata vare vao Turaro vo aioaro.

Oaravuei touvira varao oarapa ruipaparai oiso ra visiipa vara torevokoa. Osa pieavere rara vo osa visii tapo tousa urioravere rara.

12

Vo Toupai Ovatevatearovu Rutu Iava Tugoropato Uraurato Varaaro

1 Araoko irara oaa, visii vo akeroaro pukopaavoi varao iava vatevateara Tugoropato Uraurato varaaro. Uvare oiso ruipaparai ra vearovira rutu roroiovira vara-ia taraipata.
2 Uva taraipatai oiso ragavira osa toutava voari tuariri, vo uva viapau oisoa oirao pie vovou vaiva toupata, vo vuutao-ia oa-ia oisoa tokarasi irara raga rei piepata, voeao oea vo vovouroaro sirova utupaoro visii raga ora piro pietaepa.
3 ✡ Oiraopavira rutu vara-ia varao vearovira taraipata oiso-ia, Ro ira tuvetuvepareve Pauto reraaro Uraurato, ira viapau uvuiparoi rutu ra tovi reoro vai purareve oiso puraoro, “Rerape eera Jisas, ira-ia vuria toupaivoi.” Ora oiso tapo osa iava viapau irai uvuiparoi ra oiso puraparo, “Rera-a ro-ia Jisas ragai reraaro Turaro,” vo ovusa viapau rera vo ruipaaro Tugoropato Uraurato sirova utuparo.
4 ✡ Ovatevatearovu rutu toupaivoi oara vatepareveira kataitoa raga Tugoropato Uraurato.
5 Ora oaravu rutu tapo kovoara toupaivoi vara purapasa. Oara-ia uvuipaviei ra vara purapape kataitoa ragapa Turaro.
6 Ari ita, oirara rutu viapau oiso uvuipaai ra vaeavira okovorovu rutu purapaive Pautoa-pa. Ari kataitoa raga Pauto ira oirara rutu oiso pieparevei ra rera ragapa kovopaive voea vo rugooroaro-ia uvuivira.
7 ✡ Oiso osa katakataivira Tugoropato Uraurato vo kovoaro eveipaiveira ora voea iava sopaura-ia oaravu-ia vatevateara varao oearovu rutu oirara tauvapasa
8 oiso-ia, ro Tugoropato Uraurato ira iravupa reoa vatereve, oisore ra va iava oirara vo rugooroaro soporepareve. Vo osa rera raga ita Tugoropato Uraurato iravupa rugooa vatereve vaore, ra oearovu oirara tarai piereve vao iava oa vatauvira toupaiveira.

✡ **11:32:** Sam 94:12; Hi 12:7-10; 1 Ko 1:20 ✡ **12:3:** 1 Jo 4:2-3; Ro 9:3 ✡ **12:4:** Ro 12:4-7 ✡ **12:7:** Ef 4:7 ✡ **12:9:** Mt 17:19-20

9 ✡ Uva rera raga ro Tugoropato Uraurato ira riro gorua oirao piea iravupa oirato vatereve, oiso ra va iava oearovivu vearovira tauvapareve. Ora iravupa aia ita gorua vatereve oisore ra va iavirava oearovu oirara ruvarupareve voea porete piepaoro.
10 ✡ Ari iravupa gorua vatereve ravoto kovoro purapasa. Ari iravu oiso piereve, ra Pauto vo taraiaro oiraopavira rutu kosi piepareve goruvira. Ari iravu oiso piereve ra oearovu rutu oirara vo tarairoaro rovirieipareve oiso purapaoro, "Vova vo kovo-ia Tugoropato Uraurato, ari ourauravu raga iava kuuvua vao-ia." Ari ita, ovusa iravupa pisa visivi rutu reoa vatereve, ra va iavirava reoreoparo. Ari iravupa taraia vatereve, ra vo tarai iava eva pisa reo rutu porereve. Oa iava uvuipaai oearovu vo reo porearo rutu-ia taraipaave.
11 ✡ Ari ita, evara rutu orekerovu rutu oara toupaivoi vatevateara, vo osa kataitoa ragaei Tugoropato Uraurato ira oirara rutupa katakataivira oisi vara piepareveira ora rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro.

Vigei-a Ovarurovu Vova Krais Iava Kataiua Varaua

12 Oire Krais-a ro ira oiso toupare, Kataiua varaua oua-ia ovarurovu epao. Ari ita, uva osasarovu rutu-a vo ovusa kataiua raga iava varaua vara-a.
13 ✡ Oiso ragavira Jiu-a voeao-ia, ari ratau tou irara-a voeao-ia, ora voeao oea kovo ragapaiveira akukuvira vori ou asavira. Ari voeao oea monipa kovoro purapaiveira ora voeapa, vigei rutu-a vao vigoa ora reesiviepa oiso, Vigei-a kataiua iava varaua. Oa-a vao oa iava Tugoropa Reesi ouepa vigei rutu vo Krais-va ora tavosioro vao iavirava Tugoropato Uraurato goruaro. Iu, Pauto vigei vaeavira rutu oiso piereva, oiso ra vigei rutu ukaiopavio ovoovovira rera iava Tugoropato Uraurato, ra rera tovopape vo vigei varaaro-ia tootooara oavi.
14 Vouao varaua viapau oiso kataiua rutu-a. Viapau. Ari ovarurovu rutu voua iava toupai. Osa rutu toupareveira Krais ira varaaro iava ovararovu rutu toupaiveira.
15 Vosa tasi tauo oiso purape, "Viapau oiso vavaea-a ragai. Oa iava viapau oiso toupaavoi, Ragai-a ovaruvu voava." Uva oisi-a eisi osa viapau torevokopai, uvare tasi tauo-a oa oiso toupaivoi, Oavu voua iava varaua.
16 Ora vosa kokito oiso puraro, "Viapau oiso ragai-a osireito. Eisi osa iava viapau oiso ragai-a varaua iava." Eva oa viapau torevokopai, uvare rera-a kokito voua iava varaua.
17 Vosa voua rutu varaua oiso raga toupaive osireitoa raga, oire uva apeisi-a, uvuiparoi osireito ra uvureve? Ora vosa voua rutu varaua oiso raga toupaive, Voua kokitoa raga, uva apeisi-a? E uvuiparoi ra geesipareve, raa?
18 Viapau. Uvare Pautoa raga ora rera vo vovouaro sirova utuoro ovarurovu rutu tovoreva varaua-ia.
19 Vosa katai varuvi raga toupaive, uva apeisi-a? Oiraopavira rutu uvare viapau oiso uvuipai oisi eisi toupaive varaua.
20 Oiraopavira rutu viapau oiso oisi-a eisi, uvare ovarurovu rutu iava voua-a kataiua raga varaua.
21 Uva viapau osireito uvuiparoi ra oiso puraro vavaeare, "Viipe. Ra ragai ragape. Uvare ragai raga uvuiparai." Ora kukueva viapau oiso uvuipaoi ra tasi tauore oiso purao, "Viipe. Ragai uvuiparai. Uvare viapau uvuipauei ra ragai tauvari."
22 Ari ita, oisi eisi viapau torevokopai. Oa-ia eva viapau uvuipaviei ra vearovira toupape, vo rara viapau ovarurovu viapau toupaive vigei-ia, vo varuro oara raveravevira vai toupaiveira.
23 Ora vo varuro oarare oiso rugorugoopaaveira, Akukuara raga evara, ovarurovi-a evara oara-ia uvui iraopaviei ra kasivarivira rutu varavi tokipape. Ora vo varuro oarare oiso rugoopavioveira, Viapau oiso vearovira kekepa piroi, ovarurovi-a evara oara-ia vearovira rutu vara ruupape varoara-ia.
24 Vo varo oa-ia viapau uvuipaviei ra vara ruupape ovaruroa vearovira rutu

✡ **12:10:** Ga 3:5; 1 Jo 4:1 ✡ **12:11:** 2 Ko 10:13 ✡ **12:13:** Ef 2:18; Ga 3:28; Kl 3:11; Jo 7:37-39

kekepa piro. Uva vo varuro rutu takuvureva Pauto kataiua rutu varaua puraoro, oiso ra oirara vo varuroviore vearovira rutu rugoopaave oara akaipa visivi toupaive.

25 Oire uva oisi-a eisi osa vituaro iava ovarurovu viapau oiso roopavira toupaiveira. Viapau. Ari evo varuro rutu vaeavira rutu ora tauvapapeira ora vo varuro raga ora tokipaoro.

26 Vosa ovaruvu vuria tavaka ouve, ra ovarurovu vo tavaka sovove ora vara-ia. Oa iava vara rutu vo sirao kaeve. Ari vosa ovaruvu vaisiaro kae pieive, oa iava ovarurovu roruve va tapo.

27 ✡ Oire visii rutu ora takuvutaepa rutu. Oa iava oiso toupata visii-a kataiua rutu oiso osa Krais. Ari ita, visii rutu katakataipavira toupataveira oiso osa ovarurovu voua raga iava varaua rera vouaaro.

28 Osa iava Pauto ovarurovu rutu tovotovoreva torevokovira ora vara vo tavukiroaro-ia oiso ragavira, Rovopa irara-a voeao aposel irara. Uva eraopaai voeao-ia profet irara. Uva vo pevapaai voeao-ia tarai vatepa irara. Uva voea isivaaro iava voeao-ia oea ravoto kovoro purapaiveira. Uva evoea isivaaro-ia voeao tapopa vo goru vatereva oirara ruvarupa irara ora voeao oearovu tauvapa irara, ora voeao oearovu rutupa irapa irara, ora voeao oea pisa reoro rutu-ia reoreopaaveira.

29 Oire uva viapau oiso voea rutu areiivira rutu toupaiveira oiso, Voea rutu-a profet irara, ari voea rutu-a tarai vatepa irara. Viapau. Viapau oiso voea rutu gorua oupaiveira Tugoropato ruvara-ia Uraurato vao ravoto kovoro purapa, ora

30 oirara ruvarupa, ora vao pisa reoreoro-ia reoreopa, ora vao pisa reoro aviavi piepa.

31 ✡ Osa iava eisi uvui iraopatai ra ora visii iava sopaura rutu tovota varaoia vatevateara oara evara-ia uvuipai ra putepaive rutu.

Ari ita, oavuei aia oa epao touvira aue riroa rutu sirao vovou. Vosa viapau vava toupata, ra viapau uvuipatai ra evo vatevatero kovo piepata vo oearovivu tauvapasa.

13

Vo Toupai Oearovivupa Siraopa Vovou

1 Uva va vao-ia rovoa rutu aue siraopa vovou oa oiso toupai, Uvuiparai ra oearovu rutu vo reoroaro-ia reoreopara, ora vo reo enselpa irara vaaro pisa reo rutu. Ari vosa viapau siraopa vovou purapaa oisi eisi reopaoro, ra ragai vo reoaro oiso raga guruko ragapaive osa toiva o iria akukuvira guruko ragapaevoi, uvare oira toga ragapai.

2 ✡ Ora vosa goruvira rutu Pauto vo rugooaro kosi piea va iava siposipopaoro. Ora vosa orekerovu rutu-ia taraipara varao oara viaevira toupaive ora varao oara vatauvira toupaiveira. Ora vosa riroa rutupe oirao pie vovou ragai-ia oa iavirava uvuiparai ra pukuia virua uvavure. Ari vosa viapau siraopa vovou purapaa eisi evara purapaoro, oire ra oiso raga toupaa, Akukupapatoa raga ragai.

3 ✡ Ari ita, vosa ora ragai varaaro rutu orekerovu vatepaa oearovivupa apota irara. Ora vosa ora ragai raga iava varaua iava vasea oearovupa, oire ra ragaire kasipupaoro ragai iava voua kasiive vaopa, uvare Pauto vo kovoaro-a oa purapaaveira. Oara rutu-a evara oara-ia viapau vitua vai toupai, vo rara viapau siraopa vovou vai pura rovopaa.

4 ✡ Oire uva va-a vao-ia siraopa vovou oa oiso rutu toupai osa kave vovou ora vereopa vovou. Uva ro ira siraopa vovou purapareve, ira viapau uvuiparoi ra orekerovu riiriipaoro iravure vuri rugorugoo purapareve, oiso ra rera varaaro rutu ou ragareve. Ora vo osa viapau ora rera ragaia vovouparo. Ora viapau oiso ra ora rera raga vaisiaro rei piepareve.

5 ✡ Ora vo osa ro ira-ia siraopa vovou toupaiveira, ira viapau uvuiparoi ra oearovivu arii piepareve. Ora ira viapau uvuiparoi ra iiruko vovou purapareve. Ora viapau uvuipa ra vagevagepavira kasipuparo. Ora vo osa viapau oiso

✡ **12:27:** Ef 1:23 ✡ **12:31:** 1 Ko 14:1, 39-40 ✡ **13:2:** Ap 13:1-2 ✡ **13:3:** Mt 6:2 ✡ **13:4:** Pro 10:12; 1 Pi 4:8 ✡ **13:5:** 1 Ko 10:24

ra varaore vuriara rugorugooparo oara purapaive oearovu rera-ia.
6 Oire uva rera ro ira-ia siraopa vovou toupaive ira viapau uvuiparoi ra roruparevе vuri rugorugoo-ia. Ari uvuiparoi ra varao-ia vearopa rugooro rutu orekerovu varaaro roruparevе, varao oiraopa rutu varaaro ora vearopara rutu.
7 ✡ Ari ro ira siraopa vovou-ia toupareveira, ira viapau uvuipa ra va eakareve vo osa riroa tavaka pou piro rera-ia. Ora vao tapo vosa oavu-ia oirao piepareve, ra viapau uvuipa ra va iava ora rera vo rugooaro tavarioreve ita aia. Ora vao tapo vo osa rorupaoro toupareve varaore tuepaoro, vo osa Pauto vo utupavira rera vatereverea, ra viapau uvuipa ra vo roru eaka piereve. Ora uvuipa ra kave vovou purapareve voeaore oea viapau rera vo rugooaro sirova utupave.
8 Va-a vao siraopa vovou oa pauakavira rutu toupaiveira. Oirara uvuipaaveira vearovira Pauto vo reoaro kosi piepasa. Ari ita, uva katai voki raga iare va-a. Ora vao osa oirara vatevateara oupaiveira, oire ra vara iava reoreopaave pisavira reopaoro, oreoroa rutu-a evara oara opesi ovoipapeira. Oiraopavira rutu uvare riroa rutuei taraia vo Pauto vo ruipaaro iava. Uva ita, osa vo tarai tapo opesiperea.
9 Oara rutu vituaro-a vao-ia, uvare vigei varaaro-a vatevateara oara viapau rutupavira toupaiveira varao oara-ia taraia oupapeira, ora oara iava Pauto vo reoaro kosi piepapeira.
10 Viapau. Ari oavu epao rutupa rutu. Vosa va eva rutupa pou piro, ra va iava orekerovu rutu evara kurokuroara opesi ovoipe.
11 Oire vo osa kakae visivi oisoa toupaa, uva voa-a evoa uva oisoa veu visivi rutu reopara. Ora tapo oiso rutu voa oisoa rugorugoopara osa oeavu kakae vure rugorugoopaaveira. Oire uva vo vokio-ia ragaiei oira vasito. Eisi osa vituaro iava kakae vure vo vovouroaro kavuava.
12 Varao oara kekepai vigei vo vokio. Uva viapau oiso roroiovira vara kekepai, uvare turopavira oiso vara vurapai osa sisiroara-ia orekerovu turopavira kekepapeira aauvira. Ari vovio utupaua vara evara viaeperea vigeipa, ra va iava roroiovira vara kekepe. Vo vokio-ia Pauto varaaro-ia taraiparai, vo osa ragaipa vavagisipai. Ari evara rutu taru eveiaverea vovio utupaua vara-ia roroiovira tarai ovoioro, oiso rutu osa Pauto ragai-ia tarai ovoiparoveira.
13 ✡ Iu, osa ragavira-a eisi osa touperea voari utupaua. Ari vo vokio-ia oiso rutu toupai vo peva vao oa reipai rutu oiso-ia, oirao pie vovou-a vao-ia, ari rari vovou-a vao-ia, ari siraopa vovou-a vao-ia. Oa-a vao-ia siraopa vovou rovopa rutu vo vo peva iava.

14

Vo Toupai Rovopa Iava Vatevatea Tugoropato Uraurato Vaaro

1 Ora visii iava sopaura rutu tovota siraopa vovou rutu purapasa. Uva viapau uvuipatai ra oiso ovatevatearovure ovaupata. Uvare vo vatevatea vao-ia Pauto vo reoaro kosi piepa, oa-a eva tapo visiipa reipapeira.
2 ✡ Aue vituaro iava uvare ro oirato ira pisa vaivaisi-ia reoreoparo, ira viapau oiso oirarapa reoreoparoi. Viapau. Ari eera Pautoa ragapa reoreoparoi. Eake iava? Uvare oirara vo rugorugooroaro vavagisipai rera vo reoaro uvupaoro, vo osa vatauvira rutu oiraopa rugoo kosi pieparevoi Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava.
3 Ari ro ira roroiovira rutu Pauto vo reoaro kosi piepareve, ira raga ita oirara tauvaparevoi voea vovouroaro tapo goru piepaoro. Ora voea vateparevoi kave vovou.
4 Ari ro ira pisa vaivaisi-ia reoparo, ira raga ita ora rera raga ora tauvaparoi. Ari ro ira Pauto vo reoaro vearovira rutu kosi piepareve, ira-a ita eera ira lotupa irara rutu tauvaparevoi taraia vatepaoro Pautoa iava.
5 ✡ Uva ragai vo ruipaaro-a vao-ia, oiso ra visii rutu pisavira rutu reopata. Ari rirovira rutu oiso ruipa iraoparai ra

✡ **13:7:** Ro 15:1 ✡ **13:13:** 1 Ko 16:14 ✡ **14:2:** Ap 10:46; 1 Ko 12:10, 28, 30 ✡ **14:5:** Nam 11:29

vo vatevateaova toupata, oa iava vava uvuipatai ra vearovira Pauto vo reoaro kosi piepata. Oa-a vao oa iava ro ira roroiovira rutu Pauto vo reoaro vatepareve, ira-a eera ira oiraopavira oirara rutu tauvapareveira. Ari ro ira oreovu raga-ia pisa vaivaisiro-ia reoreoparo, ira viapau oiso piepareveira osa eera. Ari vao raga oiso-ia, vosa iravu rera vo reoroaro porepareve, oa iava lotupa irara rutu uvuipaai ra tauva rutu oupaive.

6 ✡ Oire araoko irara oaa, e uvuiparai ra visii iare taveteoro visii tauvaa vo rara pisa visivi reoreora? Viapau. Ari vao raga vosa uriora ra roroiovira Pauto vo reoaro vatea vao oa vatereva ragaipa, ora tarai reo vao rera ruvara iava va-a, ora siposipoara varao oara-ia visii tarai piesa urioravere.

Visii Uvui Iraopatai Ra Pauto Vo Reoaro Kosi Piepata Vo Oirara Vo Reoaro-ia

7 Oiraopavira rutu vosa viapau vearovira pureo tavara vuvurepata ora aue gitaara tatupata, ra va iava ogurukorovu rutu puraave. Ra apeisi ragavira roroiovira vara gurukoaro gauaro eveipata, raa?

8 Ora vosa ro ira utave vuvurepareve, oire ra vosa viapau roroiovira gurukopaeve, ra apeisi ragavira oira gurukoaro eveioro oearovu oiso puraave, “Upoa purasa vatatopopaviei”?

9 ✡ Uva oisi ragavira vosa oisi eisi pisavira visii vo reoroaro vatepata, ra apeisi ragavira oearovu visii vo reoroaro uvupaoro vara vituaro-ia roroiovira taraipaave? Ari ita, visii vo reoroaro oara ora ropi ragapapeira, oiso rutu osa kiuvu gurukoara kaepaoro avaparoveira.

10 Riroara rutu reo kakuro oara vo rasio-ia toupaiveira. Oara rutu vituaro porepoporearo toupaiveira.

11 Ari vosa viapau eveivira irai oreoiaro uvua vao oreovu raga, oire uva eera-a ira ragaipa aapaapauvira toupareveira, vo osa ragai ita oisi raga rerapa aapaapauvira ita oisi toua. Ra ita viapau uvuipaveiei ora vegei-ia taraipasa.

12 Taraiparai oiso, Visii-a vao visiigoa ruipa iraopataveira oiso ra vara rutuva varao vatevateara toupata, varao Tugoropato Uraurato oara vatepareveira visiipa. Uva osa iava eisi uvui iraopatai ra visii ita pute pie visivi rutu vatevateara kovo piepata, varao oara lotupa irara tauvapaiveira rutu voea vo vovouroaro oirao pie vovouro goru piepaoro rutu.

13 Oiso osa ro oirato ira pisa vaivaisi-ia reopaoro uvui iraoparoi ra Pauto arepareve variripaoro, ira raga ita uvuiparoi ra rera vo vaivaisiaro roroiovira rutu porepareve oearovupa.

14 Oiso osa ora ragai-ia taraiparaveira, uvare ovokirovu-ia pisavira rutu vaivaisipaoro varirriparaveira, vo rara Tugoropato Uraurato vo vaivaisiro tovopareve vo ragai sopaaro-ia. Uva ora ragai reraaro raga iava uraurato oisi oiraopavira rutu vaivaisipaoro varirriparaveira. Ovusa viapau vo vaivaisiro-ia taraiparaveira.

15 ✡ Ra va iava eva eake vai pura iraoa? Ari vao oiso osa vearopai vo osa ora ragai iava urauratoa oaa rutu iava variripara, osa vearopai tapo vo osa ora ragai vo rugorugooaro rutu iava aviavi pievira variripara. Oiso osa tapo ragaipa vearopai vo osa erapara ora ragai reraaro rutu iava uraurato, ra ita oisi raga aviavi pievira rutu erapara vova ragai vo rugorugooaro-ia.

16 Uvare vosa irai visii iava vearo vaisi purareve Pautoa-ia vo ora irai iava uraurato vaiaro rutu-ia oisi eisi pisavira vaivaisipaoro. Ra apeisi ragavira iravu rera vo reoaro sirova utuoro oiso puraro, “Vearovira rutu Pauto”? Osa eisi viapau uvuiparoi. Eake iava? Uvare viapau oiso rera vo reoaro vearovira aviavi pievira uvurevo.

17 Ari ita, vosa visii tapo ita pisavira rutu vaivaisipaoro oisi vearovira rutu varirriara purapata Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro, osa eisi vearopai ita. Uva aue raga, apeisi ragavira uvuiparoi irai ra visii ruvara-ia tauva oureve vo osa visii vo varirriroaro uvupareve eera sopaipato.

18 Vearo vaisi purapaaveira Pautoa-ia

✡ **14:6:** Ro 6:17 ✡ **14:9:** 1 Ko 9:26 ✡ **14:15:** Ef 5:19; Kl 3:16

vo vaivaisi iavirava vao-ia pisa. Uvare rirovira rutu va-ia reoreopaoro variri-paraveira oearovu vo vaisiroaro-ia pute pievira pisaara.

19 Ari vo uva lotu puraparaveira oearo rutupa, uva vo raivarei toupaivoi, oiso-ia osa vao-ia, rovopa reoreo vatepa, oiso osa ragavira uvuiparaveira garepa reoro-ia aviavi pievira reoreopaoro. Uva eraopa vao-ia, oa-ia oisi raga ita reoreoa vatepa vaopa, vo osa riro vavagisi reo rutu-ia riropara vaivaisipaoro reoreo vatepara. Ra viapau oiso irai uvuiparo aviavi pievira vara uvupaoro vara oupareve. Uva apeisi-a? Ari oiso-ia osa vao vearopai rovoa, osa ragavira ragai vo vovouroaro-ia uvuiparai ra aviavi pievira oearovivu tarai piepaa.

20 ✡ Araoko irara oaa, opeita oiso ragavira varaore pisa vaivaisiro veuvira rugorugoopata. Ari ita, oiraopavira rutu uvare veu kakae viapau vuria vaiei. Ra visii tapo ita uvuipatai ra oisi eisi piepata. Ari uvui iraopatai ra oiso vearovira rugoopata osa oira vasi irara vo rugooroaro toupaiveira vo vaivaisiro iava.

21 ✡ Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapai,

‘Vo oearovu-ia voearo oreorovu raga iava
voea, ora vo oearovu gisipoaro-ia voeao osararovu iava ragai vo reoaro vateavere voeaopa ragai voeaaro. Ari eagara vosa viapau ragai gisipoaro sirova utupaave vo voea-ia va uvupaoro.’

Eisi osa puraroepa Turaro vo osa Jiu vo kaureo vovouroaro kareke piereva.

22 Oire uva vo vatevatea-a vao-ia pisa vaivaisi oa iava uvuipaai oirao pie asa irara ra Pauto vo goruaro eveipaive vao oa kaureo vovou kareke piepaiveira. Ari va vao-ia vatevatea oearovupa oisore ra va iava goruvira rutu Pauto vo reoaro kosi piepaive, oa toupaiveira vaopa oiso ra va iava voeao riro oirao pie vovou irara Pauto vo goruaro eveipaive vao oa Pauto vo tauvaaro kareke piepaiveira.

23 Oire vosa oirao pie vovou irara ora guruave lotusa, ra va isivaaro-ia rovoave pisipisavira vaivaisioro. Uva apeisi vosa oearu voea iare koataave voearo iava oirao pie vovou asa irara, voeao oea vo vaivaisiropa ruruvutuvira toupaive. Uvare oiso puraave vai pasi, “Easi voeao kokoropaoro oiso reoreopaai.”

24 Ari vosa voea voeao lotupa irara ora guruave Pauto vo reoaro iava siposiposa, oa-a eva oa iava voeao oirao pie vovou asa irara uvuipaai ra ora voea iava sopaura oaive sovooro oiso puraave, “Oiraopavira rutu uvare vuritoavi-a ragai.” Aue iava uvare vo reo eva uvuivoi vo voea iava sopaura togavoi voea vo vovouroaro vuri-ara kareke pieoro.

25 ✡ Ora vo osa vo reo eva voea vo rugorugooroaro roroiove varao oara vatau-vira toupaiveira. Oa vituaro iava uvuipaai ra voea rutu ora takuvuave Pautoa-ia vuurapa vaisi purasa oiso purapaoro, “Oiraopavira rutu, uvare Pautoa epao visii-ia.”

Okovorovu Rutu Varao Lotua Varaaro Uvui Iraopai Ra Torevokovira Rutu Karekepape

26 ✡ Oire uva apeisi-a oiso osa ragai vo reoaro opesiaroei? Ari oiso, vo osa visii rutu ora gurupata vuurapa vaisi pura-pasa, uva oiso vearopai vosa iravu erava kae pie rovoreve. Ari iravu tarai reo iava siposiporeve. Ari iravu vo reo kosi piereve oreoa vatereva Pauto rera ragapa. Ari iravu siposiporeve pisa reo vo vaivaisiaro iava, vo ovusa iravu vo reo porepareve. Ari ita, viapau rutu uvuipatai oavu avu vai purasa, vo rara viapau visii rutu lotupa irara tauvapaive va eva.

27 Vosa oearoi visii iava oiso vovoupaave ra va-ia vao pisa reo vo vaivaisiaro re-oreoave, uva uvuipaai ra oiso reoreoave vaiterei raga, eke vo peva tupetupere-ovira, vo osa oeavu katakataivira voea vo reoreoroaro porepareve.

28 Ari vosa viapau irai toupareve voea vo reoreoroaro porepasa, osa iava uvui iraoparoi ro ira pisavira vaivaisipaoro siposipopareve ora tape piero vaopa, vosa eisi reoreopaoro ora rera raga vo reo uvu-pareve ora Pautoa tapo.

29 Ari ita, oiso vearopai vosa aiterei o vo peva oiso vovouave ra Pauto vo

✡ **14:20:** Ef 4:14; Sam 131:2 ✡ **14:21:** Ais 28:11-12 ✡ **14:25:** Lu 17:16 ✡ **14:26:** 1 Ko 12:7-10

reoaro kosi pieive vao oreoa voea ragapa oisoa vatepareve. Uva oisi-a eisi osa iava oearovu uvuipaai ra vo peva eva vo reoreoroaro rovirieiive, oiso ra vo reo vituaroia taraiave.
30 Ari vosa irai oeavu tapo pauparo, ra Pauto rerapa oreovu vatereve, oire ra va iava uvuipaai oearovu ra iravu siposipopato tapetapeive oiso puraoro, “Ora tape pieu.” Ra va iava rera eera eraopato Pauto vo reoaro iava kosi piereve voeapa.
31 Visii rutu uvuipatai ra Pauto vo reoroaro kosi piepata oearovupa rera vaaro iavirava vatevatea. Uva aue raga vosa tupetupereovira oisi siposipopata, osa ragavira iava visii rutu uvuipatai ra ora visii vo reoroaro iavirava taraia oupata. Ra vara iava visii iava sopaura goru piepata tapo.
32 ✡ Ari ro oirato ira vatereve Pauto ora rera vo tavitaviaro, ira uvui iraoparoi ra ora rera iava uraurato rei piepareve rutu vo osa evo reo kosi piepareve. Teapi reoreo ragaparo akukuvira.
33 Eake iava? Uvare Pauto viapau oiso vo vatevatearo vigeipa oiso vatepareveira, ra vara-ia ora vavagisi piepavio lotu purapaoro. Viapau. Ari oiso ruipaparoveira ra torevokovira kave vovouvira rera vo ruipaaro sirova.

Vo osa vo uvaroa ora gurupata visii oirao pie vovou irara lotupasa,
34 ✡ uva voa-a evoa uva riakora raga rutu uvuipaai ra ora tape piepaave vo oiso rutu osa rutu airovu lotupa riako ora tape piepaaveira vo uvarovu rutu. Vaopa uvare viapau oiso vairopa torevokopai, oiso ra akukuvira reoreo ragapaave, uvare Jiu vaaro Reo Taisi oiso purapapeira, ‘Riakora uvuipaai ra ora vairo raga vo tavukiroaro-ia toupaive. Uvare viapau uvuipaai ra oirara vo tavukiroaro iare putepaive.’
35 Vosa oiso ruipapaave ra vara-ia taraipaave varao oara karekepe vo visii vo uvuruaro-ia, oarare uvuipaai ra vatua irara oaive akepaive vo ora vo vurero vo keparoaro-ia. Vaopa vosa iriai riakova vai lotua-ia reoreopao ora oira vo ruipaaro ragai-ia, ra oisi iava vigei rutu ariia oupape.
36 Uva apeisi-a? Ragaiva ora kaureopatai? Oire ragai tavita oiso, apeisi-a? E visii raga-a visiigoa iare pou piropa Pauto vo reoaro? E rera vo reoaro visii vo lotuaro sovara iava rovoepa?
37 Ari vosa irai visii iava oiso ora iraiia rugooparo, Ragai-a vao Pautoa reraaro kovopato, ora ragoapa Tugoropato Uraurato vatevatea vaterevorao, uva uvuiparoi ra irai ragai vo rigatoaro eveireve oiso purasa, “Pol vo rigato purarevora vao iava uvare Turaro goruvira rutu rera arureva oisi va purasa.”
38 Uva ro irouto oirato ira viapau ragai vo reoaro eveireve oiso, Turaro rutu iava vo reo-a vao, uva va iava ira viapau torevokovira ora vaisipa oiso puraoro, “Ragaia vao Pauto reraaro kovopato.”
39 Oire araoko irara oaa, oiso ora visii vo vovouroaro piepata. Oa iava uvui iraopatai ra Pauto vo reoroaro kosi piepata vara iava siposipopaoro. Ari vao raga oapa vuripai oiso, Opeita oearovivure korukorupata voeao oea pisa reoro-ia vaivaisipaive, uvare Tugoropato Uraurato vo goruaro-a va eva.
40 ✡ Uvui iraopatai ra vara rutu orekerovu torevokovira rutu purapata. Opeita visii raga ora vavagisi piepata vara-ia varao vo lotua sovara-ia.

15

Krais Kopiiroepa Oa Iava Vorevira Toreroepa

1 Araoko irara oaa, oiso vovouparai ra visii rugoo piea vaore Vearo Siposipo oa iava vokiara rutu-ia visiipa oisoa siposipopaa. Vao oa outavoiva, goruvira rutu torepataera oirao pie vovouro oavisii-ia.
2 Vo siposipo-ia oa iava ragai oisoa visii siposipopaa, oiso ra va-ia goruvira rutu pituta. Oa iava Pauto uvuiparoi ra visii vorevira oureve ora rera iare. Uvare va-a vao-ia vo osa oeai rovovira rutu va oirao pie ragapaivora, vorevira va ita eakaive. Osa-a eisi osa iava Pauto viapau uvuiparoi

✡ **14:32:** 1 Jo 4:1 ✡ **14:34:** 1 Pi 3:1; Jen 3:16 ✡ **14:40:** 1 Ko 14:33

ra oisi ora rera iare vorevira oeai visii iava oureve.

3 ✡ Vo reo-a vao rovoa rutu oa ou rovoava, oa iava visiipa vo reo ita aia topa pieavora. Vo reo oa oiso purapapeira, Krais kopiiroepa vigei vo vovouroaro vuriara voriaro ouoro. Oiso rutu osa Tugoropa Vuku rera iava tavitavi rovoepa vigeipa.

4 ✡ Vao oa isivaaro iava rera tovaiva. Oa iava vorevira Pauto rera tore piereva vo pevapa voki-ia. Oiso rutu ita osa Tugoropa Vuku vo siposipoaro oisoa tavitavipape.

5 Uva vorevira rovovira rutu Pita iare ora karekeroepa. Oa isivaaro iava voea rutu iare aposel irara urioroepa.

6 Oa iava ita vo vavae vovoto rutu iare (500) oirara vo vuutavi raga-ia eva ora karekeroepa, voeao oea oisoa rera sirova utupaave. Oea iava oearovuei riro irara tootoovira toupaivoi, vo ovusa ita oeavu epao voea iava oea kopiiaepa.

7 Oa-a eva isivaaro iava Jems ita rera kekereva ro ira lotupa irarapa reiparoveira. Oire voava voea rutu ita aposel irara rera kekeiva.

8-9 ✡ Uva ragai tapo iare ora karekeroepa ragai vao ovoiopatoa rutu. Ari ita, ovoovovira ragai ovoiovira rutu kavauraepa. Uva voa-a evoa uva oisoa pisavira rutu rerapa toupaa, vao-ia osa Pauto voeaaro oirara oisoa vuri piepaa voviri rovopa visivi. Osa iava viapau oiso uvuiparai ra torevokovira ora ragaire oiso purara, “Vearoto-a ragai aposelto.”

10 ✡ Uvare Pautoa raga vo siraoaro-a vao oa iavirava oiso toupaavoi vo vokio-ia. Vao-ia siraopa vovou oa ragaipa vatereva. Oa vaaro-a vao siraopa vovou oa viapau oiso ora ropivira oiso ragai pie ragava. Viapau. Ari eva ouoro va iava kasivarivira oisoa kovopaa Pautoa-pa oearovu rutu aposel irara vo kovoroaro-ia putepaoro. Oiraopavira rutu uvare viapau oiso ragai vaaro-a va vao-ia. Ari Pautoa raga vo tauvaaro-a oa eisi ragai pieva.

11 Uva oisi-a eisi osa ragavira, eagara va iava oearovu-ia aposel irara oisoa va uvupata, eke ragai vai ruvara-ia pasi va uvutava. Uvare oiraopavira rutu-a, uvare igei rutu Vearo Siposipo iava vaeavira siposipopaioveira vao kataia Jisas iava va-a. Oa iava va oirao pietava.

Vigei Vaaro Iava Torea Vorevira

12 ✡ Ari ita, igei vo siposipoaro-a vao-ia oa oiso purapapeira, Pauto Krais vorevira tore piereva kopiia iava. Uva apeisi-a, oiso osa iava oearovu visii iava oiso purapaaveira, “Voeao oea kopiipaaveira, oea viapau uvuipaai ra vorevira kopii tapirova torepaave”?

13 Viapau vearovira reoreopaai oisi puraoro, uvare vosa vo reo eva oiraopape, ra vo reo kuuvupape Krais iava oiso, Vorevira toreroepa.

14 ✡ Ari ita, vosa Krais viapau vorevira toreroeri kopiia iava, ra viapau oisi oai iava osiposipoi igei-ia toupaive. Oa iava viapau uvuipai oai oisi toupaivora, igei-ia viapau oai oirao piepata.

15 Ora tapo vosa oisi eisi oai toupaivori, ra oai iava oearovu visii iava oiso purapaave, “Kuuvu reoro rutu purapaiveira Pautoa iava.” Eake iava? Uvare oiso siposipopaioveira, Rera raga ita ira Krais vorevira tore piereva kopii tapi iava. Ari vosa visii vo reoroaro oiraopape oisi eisi oiso, viapau oiso kopii irara vorevira viapau toreaverea. Vo osa ita oisi ragavira ita Pauto viapau Krais tore pierevori.

16 Vosa viapau vorevira kopii irara toreave, ra osa oisi viapau Krais vorevira toreroeri.

17 ✡ Ora vosa Krais viapau toreroeri vorevira, ra akukuvira rutu oisi iava ora keakea ragapata visii raga rera oirao pie ragapaoro. Oire uva va-a eva oa iava visii raga ora opesi pie ragapataeri, uvare visii vo vovouroaro-a vuriara.

18 Vosa oiraopavira rutu oisi eisi reopata, osa iava voeari oearovu voeao oea oisoa Jisas oirao piepaive oearoa oisoa kopiipaave, oea tapo ita uvuipaai ra oisi ragavira iava opesi ragaave vuria oupaoro.

✡ **15:3:** 1 Ko 11:23; Ais 53:5-12 ✡ **15:4:** Sam 16:8-10 ✡ **15:8-9:** Ap 9:3-8; 1 Ko 9:1 ✡ **15:10:** Ef 3:7-8 ✡ **15:12:** Ap 17:32; 2 Ti 2:18 ✡ **15:14:** 1 Te 4:14 ✡ **15:17:** Ro 4:25

19 Vosa vigei vao Krais-ia raripavieri
varao ragare vearopara rugoopaoro oara-
ia uvuipavioveira ra vara oupape vo rasio-
ia tootoovira toupaoro. Oa isivaaro iava
viapau uvuipavieri ra oarai oupasa kopi-
ipavio. Viapau, ari opesi ovoipavieri. Vosa
oisi eisi oiraopaeri vigeipa, ra siraovira
rutu oisi iava vigeivipa. Vo osa vo sirao
eva vigei vaaro oearovu vo siraoroaro-ia
uvuipaeri putepaive rutu.

20 Ari ita, oiraopavira rutu Krais vore-
vira tore piereva Pauto kopii tapi iava.
Uva oisi-a eisi osa vo ovoovo puraoro
iraroepa ipaoro voeapa voeao oea vore-
vira toreaverea kopii tapiva.
21 Osa ragavira kopiia vo pitupituaro
rovoepa kataitoa raga iava, ro ira vuria
purareva rovovira rutu Adam. Osa kopiia
iava torepa pitupitu-a vao oa rovoreva
kataitoa raga ro ira vearoa purareva
Krais.
22 Uva oirara rutu kopiipaaveira, uvare
rera sirovava voea rera aao iraraaro ro
ira vuria pura rovoreva Adam. Eisi osa
ita katai raiva raga sirova oirara rutu
toreaverea rara tootooro voeao oea Krais-
va ora tavosi rovopaaveira.
23 Vigei rutu katakataivira torevioverea
vorevira tootooro vo vigei vo vuutaaro-
ia. Uva vigei reraaro ro-ia Krais ira
vigeipa ira rovoroera, ra rera sirova utu-
vioverea, vo rara vorevira voreroverea
vigei oupasa.

24 Oire uva evo vuuta isivaaro iava vo
vuutao pou piroverea oa-ia rasito ope-
siroverea taru. Vo uva Krais gavman irara
rutu opesi piereverea, ora reipa irara,
ora turaro irara, voeao oea vo rasitoa-ia
toupaiveira ora voeao oea uvarovu rutu
toupaiveira. Oa-a eva isivaaro iava taru
orekerovu rutu-ia putereverea rara varao
oara reipapeira vigeipa. Oire uva oisi
eisi va puraoro rera vaaro Turaro gorua
vatereverea ropa reitoa rutu Pauto Aite.
25 ✡ Eva ita oa vituaro iava vo goruei
vao-ia Krais-ia, oava vo tuguraroverea
uva Pauto ora rerava keripa irara opesi
piereverea voea tovooro vo Krais koko-
toaro reroaro.
26 Uva ovoioa rutu-a vao kopiia vo
pitupituaro Pauto oa tapo opesi pie
ovoireverea.
27 ✡ Aue iava uvare Tugoropa Vuku
oiso purapapeira, ‘Pauto orekerovu
rutu tovoreva Krais kokotoaro reroaro,
rera raga toki ruvarautoa rutu.’ Uva
taraipaviei vo reo eva porearo-ia oa
viapau oiso oiso purapapeira, “Pauto ora
rera raga ora tovoroepa Krais kokotoaro
reroaro.”
28 Viapau. Uvare Krais raga ira
orekerovu rutupa reiparoverea. Oire
vo vuuta-a eva oa-ia rera raga ora
tovoroverea Pauto vo Saraaro-ia. Osa
iava Pautoa raga rei iraoparoverea rutu
orekerovu rutupa ora rera tapopa Oviito.
29 Ari oavu-a vao-ia osa oearovu bap-
taisa oupaiveira voeare rugoopaoro voeao
rovo kopii irara, oire ra oisi iava Tugoropa
Reesi oupaive. Oire uva apeisi-a? Vosa
viapau vorevira tootooave, uva eake-a vao
oare voeaore rovo kopii irara rugoopaoro
baptaisa purapaiveira?
30 Ora apeisi-a tapo igei-ia, vo osa
vokiara rutu-ia ora igei iava vasepa-
ioveira, oiso ra oearovu vai igei vuri
piepaive pasi, vo osa vo kovo purapaio
vao-ia.
31 ✡ Araoko irara oaa, oiraopavira rutu
uvare vokiara rutu-ia kopiia ragai iare
tutuu piepaiveira rutu, vo osa Pauto
vo kovoaro purapaa. Oreoa eva oirao
piepaavoi rutu, uvare roru iraopaaveira
visii-ia. Vao iava osa Krais Jisas tapo ora
tavosipataveira.
32 Ari vosa riro avuavu kare tapo oisoa
ora upopara vuria ouoro vo uruio-ia
Efesas-ia. [Oa-a vao iava ovoovovira oiso
reoreoparai riro kasipu vovou irara reesi-
paoro.] Uva aa vao-a vao vearo-a ra-
gai vaaro oa ouaverea vo upo iavirava
eva ragai vaaro? Asi viapau oaiei. Ari
ita, vosa kopii irara viapau oiso vore-
vira toreaverea, oire ra oisi iava eagara,
“Uvuipaviei ra aio ragapape ora ukaio
ragapavio, vao iava osa vokipavira kopii
ragaviovere.” Oreoa vao oearovu pura-
paiveira.
33 Opeita visii ragai ora keakea ragapata

✡ **15:25:** Sam 110:1 ✡ **15:27:** Sam 8:6; Mt 28:18 ✡ **15:31:** Ro 8:36; 2 Ko 4:10

vao iava, osa oearovu visii tapo toupaoro ovovourovu vuriara purapaiveira. Uvare uvuipaai ra visii tapo vuri piepaive.

34 Poreta viro vearo rugoo puraoro vorevira. Vuri vovouro oavisii pura arapa eakata. Oa-a vao oa iava oiso visiire purarai visii arii pieoro. Uvare oeavuei visii iava voeao oea touvira Pautoa-ia tarai asavira toupaivoi.

Varaura Vorevira Toreperea Osivu Ragavira Karekepaoro

35 Iravu oirato oiso vaio akerevere, “Apeisi ragavira oirara vorevira kopiiara iava tootoopaoro torepaaverea? Ora apeisi ragavira varaura kekepa piroverea rara?”

36 Ari ita, ro vaaruu vovouto ira oiso evo ake purarevere. Uvare viapau taraipatai vaisio-ia takura isi, eke? Vosa vaisi pauta, uva va-a eva oa iava voa uvuipai ra vaisi iava varaua eru rovope, va isivaaro iava kovape.

37 Oiraopavira rutu vaisi-a vaisio aisia pauta takura isi raga-a oiso osa aue kukara takura, ora oaravu rutu takuraro. Uva viapau oiso vara iava takeruara oisoa pau rovopata.

38 Ari Pautoa raga-a ira vara govukoaropa varaura vatepareveira, vo rara rera raga oisi rugoo rovoro. Ora vo vara rutu takuraara katakataiaro tapopa varaura vatepareveira oiso, oavu raga ita vao, ari oavu raga ita vao.

39 Oire ovararovu rutu viapau oiso vaea kaevira toupaiveira. Viapau. Ari ovaravu raga-a vao oirato, ari varuere kare ovaravu raga, ovusa kokio kare ovaravu raga, ari atari kare ovaravu raga.

40 Oiso osa varao oara kekepapeira vuvuiua-ia, ora varao rasitoa-ia oara kekepapeira. Uva vearo kekeara rutua varao oara vuvuiua-ia toupaiveira, ora varao tapo ita rasitoa-ia oara toupaiveira oisi, vearo kekea. Uva vao raga ita uvare osivu raga visivi kekepa piroveira.

41 Ari ita, ravireo vo kekearo vearoparoveira ora kekira tapo ita. Ira tapo vearo visivi kekeparo viroveira, vo osa eera vo kekearo pisa visivi ita kekepa piro. Ora aaviikoara rutu vo kekearo katakataivira kekepa piroveira pisa visivi vearovira ita.

42 ✡ Oire uva oisi ragavira eisi osa kopii irara piesa vorevira toreaverea tootoosa. Vosa varaura tovapapeira, oire voa erupapeira. Uva evoa-a uva ita vorevira torepere, ra va iava viapau opesia vai voua varaua oaiaro.

43 Vosa varaura tovapapeira, uva raveravevira toupaive vurivira keke uviropaoro. Ari vosa vorevira torepe, ra evoa kaitutuvira rutu goruvira kekepa piro vearovira rutu.

44 Vosa varaura tovapapeira, uva oira vara-ia toupaive. Ari vosa vorevira torepe, ra uraura vara purave. Oiraopavira rutu ita, uvare vo vokio-ia oira vara-a vao oa-ia toupapeira. Oa iava uvuipaviei ra oiso ragavira ora vigei-ia taraipavio, Utupaua uraura vara-ia taru toupaperea.

45 ✡ Vao iava uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira, ‘Rovopatoa rutu Adam pura rovoreva Pauto oiso ra oiravira toupareve.’ Uva oiraopavira rutu-a uvare iravu-a ro Adam ovoioto ira-a ita ro raga Krais reraaro Uraurato ira tootooa vatepareveira.

46 Uraurato vo tootooaro viapau oiso irapapeira. Viapau. Ari vo rasio vo tootooaro irapapeira. Oa iava uraurato vo tootooaro utupapeira.

47 Pauto rovopatoa rutu Adam rasito poupouaro iava pura rovoreva. Ari ro ovoiopato Adam vuvuiua iava vararoepa.

48 Ari ita, oirara voeao vo rasio iava oea oiso rutu toupaiveira osa ro ira rasito poupouaro iava pura rovoreva Pauto. Ari voeao oea vo uruiaroei vuvuiua-ia, oea oiso toupaiveira osa ro ira vuvuiua iava vararoepa.

49 Uva vigei vo kekearo oiso roropaiveira osa rovopato vo kekearo, ro ira vo rasio poupouaro-ia pura rovoreva Pauto. Osa-a eisi osa ragavira vo utupaua vigei vo kekearo oiso roroverea osa ro Krais vo kekearo, ira vuvuiua iava vararoepa.

50 ✡ Araoko irara oaa, ragai vo reoaro

✡ **15:42:** Dan 12:3; Mt 13:43 ✡ **15:45:** Jen 2:7; Ro 5:14, 8:2 ✡ **15:50:** Mt 16:17

vituaro-a vao-ia oiso, Vouao varaua ouaia sopeara toupaiveira ora aue revasiva. Ovara-a eva viapau uvuipai ra Pauto vo Saraaro iare koatape. Eake iava? Uvare voua varaua uvuipai erupape. Oa vituaro viapau uvuipapeira oiso ra vao tapo ora tavosipape oa viapau uvuipai ra opesipape.

51-52 ✡ Ragai vo reoaro uvuta. Uvare vatau reo-a vao visiipa oa kosi piepaavoi. Viapau vigei rutu kopiivioverea. Ari ora tavario ragavioverea vagevage visivi raga, oiso osa kataivira ripopareveira osireito. Vo vuutao-ia oa-ia gurukoeverea ovoiova utave, vo osa Jisas vo vuutaaro reesioro vo vuutao oa-ia voreroverea. Ogurukoa eva isivaaro iava kopii irara vorevira toreaverea vo vararova oara viapau uvuipai ra opesipe. Vo ovusa vigei ora tavario ragavio kopii asa irara.

53 Uvare vo varao oa erupapeira oa uvui iraopai ra ora tavariopape vo varao iare oa viapau uvuipai ra opesipe. Uva oisi-a oiso osa vo varao oa kopiipapeira, oa uvui iraopai ra ora tavariope vo varao iare oa viapau opesia vai.

54 Oire uva va-a eva vituaro iava uvuipaviei ra Tugoropa Vuku vo reoaro eveipape. Ra oiso purapavio, Ari oiraopa reo rutu, vao oa oiso purapapeira Jisas iava,

‘Kopiia vo goruaro oa opesi ovoiepa rutu.
Vo osa orekerovu rutu-ia putereva.’

55 ‘Ovu vii vo goruaroei kopiia, vao
oa iavirava uvuipauei igei vuri
piepari? Ora ovu-ia kopiia vii
vo goruaroei, vao oa iavirava
uvuipauei ra orekerovu rutu-ia
putepari?’

56 Oiraopavira rutu uvare kopiia vo goruaro vituaro-a vao-ia vuri vovou. Oa vituaro iava uvuipai ra vigei vuri piepaive. Uva uvuipaviei ra vuri vovou eveipape rutu, vo rara Moses vaaro-ia Reo Taisi taraipavio. Uva vuri vovou-ia taraipaoro va voriaro oupapeira vao-ia kopiia.

57 Ari roru iraopaavoi Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro. Eake iava? Uvare rera raga vigei vatepareveira tauva ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais vo goruaro iavirava. Eva-a oa iava uvuipaviei ra vuri vovou vo pitupituaro-ia putepape ora kopiia.

58 ✡ Oisi-a eisi osa iavirava visii araoko irara oaa, goruvira rutu toupata raripaoro. Opeita raveravevira vovoupata. Ari goruvira rutu kovo iraopata Turaropa. Uvare Jisas vo torearo-ia rugoopaoro taraipatai oiso, Viapau oiso akukuvira kovo ragapatavoi rerapa Turaro. Viapau. Ari visii vo voriaro epao vearoa voria oa outaverea rara.

16

Sirao Vate Oirara Rutu Tauvapa Pauto Voeaaro

1 ✡ Oire oreovu vao-ia oa visiipa vatepaavoi vao iava moni vate. Uvare oiso ruipaparai ra oiso piepata osa Galesia-pa irara taviava. Oa iava oisoa moni oupaave Pauto voeaaro tauvapasa.

2 ✡ Oiso voea taviava, Toupa vokiro rutuia visii rutu moniara oavisii orirupata ora visii vo kovoroaro uvuipaoro. Oire vosa oisi eisi piepata, oa iava viapau oavu avu vai vo ovusa visii ruvara-ia moni oupasa uriopara visii iare tavetepaoro.

3 ✡ Vo osa poura viro ra voeao arua oea reesitava moni kaepasa. Oire uva voea riara iare oaravu pasiara rigatoavere rara voea iava varao oara kaeivere vaore, oiso ra voeao Jerusalem urui sovara-ia tou irara taraiave voea-ia oiso puraoro, “Oiraopavira rutu voea Korin iava urioai vigeipa sirao vate moniro vatesa.”

4 Ari vosa oiso rugoopata, Asi rera raga Pol uvuiparoi ra avaparo, uva evoea uvuipaai ra ragai taveoive.

Oiso Ruipaparoepa Pol Ra Vokareve Korin-pa Irara Kekesa

5 ✡ Visii iare karera virovere vo rara Masedonia Provins-ia pute rovoa, uvare voa Masedonia Provins-ia pou viro ruipa rovoparai.

✡ **15:51-52:** 1 Te 4:15-17 ✡ **15:58:** 2 Pi 3:14; 1 Ko 16:10
✡ **16:1:** Ap 24:17, 9:13, 16:6 ✡ **16:2:** Ap 20:7; 2 Ko 9:4-5
✡ **16:3:** 2 Ko 8:18-19 ✡ **16:5:** Ap 19:21

6 Uva viapau taraiparai oiso visii tapo
touavere, eke viapau. Oiso rugoo raga-
parai, Iu vai pasi vo vaio tugurasa uva
kokepa vuuta opesipere. Oire vo vuuta
vai isivaaro iava uvuipatai vai ra ragai
tauvata ragai sipo pieoro ouruirovu iare
voraro uvaroare avapara.
7 Uva reasiparai poteku visivi visii tapo
tou arapa. Uvare ragai vo ruipaaro-a vao
oa-ia oiso ruipaparai ra riro kaekae visivi
visii tapo toua, vo rara Turaro oiso puraro,
“Vearopai eisi viipa.”
8 Ari ita, tou rovoavere rara Efesas
urui-ia vo vokio-ia rekasioro ovokia vaisi-
paiveira oiso, Pentikos-pa voki.
9 Uvare riro kovo rutuei ragai vaaro vo
urui-ia vao-ia. Uvare rataoa karu pirorao
ragaipa, oiso ra Turaro vo kovoaro puraa.
Ari visii tavipaavoi oiso, Riro irara rutu
epao vo kovore korukorupa irara.
10 ✡ Oire vosa Timoti visii tapo tousa
urioro, oa iava uvuipatai ra rera vearovira
pau pieta. Oa iava viapau rera-ia uvuipaai
orugorugoovu avu vai toupaive visiire.
Eake iava? Uvare rera-a Turaropa
kovopato ira oiso toupare osa ragai.
11 ✡ Viapau rutu oiso vearopai vosa irai
visii iava rerare oiso puraro, “Akaipatoa
raga ro-ia akukuto.” Viapau. Ari visii
rutu uvuipatai ra rera tauvapata rera sipo
piepaoro. Oa iava uvuiparoi ra vearo
voka rutu purapareve rorupaoro. Uvare
ragai rerare tueparavere ora oearovu tapo
araoko irara oavi oea rera tapo uriopaa-
vere.
12 ✡ Oire ra ro iava Apolos vigei araoko-
toaaro visii tavipaavoi. Uvare vorevoreri-
pavira rera tavitavi ragapaavora, oiso ra
visii iare tavetereve oearovu tapo araoko
irara, ovusa touvira orugoorovu rera-ia
toupaivoi. Oa iava viapau oiso ikauvira
avapasa rugooparoi. Ari vovio vaio-a pasi
utupaua, vo rara rerapa raiva karu piro.

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

13 Visii vearovira rutu ora airerei
iraopata. Goruvira rutu toupata visii
varaaro-ia oirao pie vovouro. Opeita
uriripata. Ari tuvuu vovouvira rutu
toupata.
14 Vo osa varao okovoroa rutu purap-
ata, oara-ia uvuipatai ra sirao vovou rutu
sirovava vara purapata.
15 Taraipataveira vo aao-ia Stefanas aao.
Oaaoa rovovira rutu ora vo aao iava
sopaura oaive pore rovoiva, voeao iava vo
aao oea Grik taere-ia oisoa toupaive. Uva
va-a vao oa iava ora vo aao iava sopaura
oaive rutu tovoiva vo kovo puraoro Pauto
oiraraaro tokipa kovo. Araoko irara oaa,
oiso visii tavipaavoi,
16 Voeao vo vovouroaro sirova ututa oea
eisi piepaiveira osa evo aao vovouaro. Ari
vosa oearovu voea sirovavi toupaive voea
tapo kovopaoro, oa iava uvuipatai ra oiso
voea rutu vo vovouroaro sirova ututa.
17 Roru iraopaavoi vao iava uvare Ste-
fanas vase voeao oea ragai iare urioaerao
voeao ora Fotyunetas ora Akaikas, oea ra-
gai rugoo piepaiveira visiire, uvare tauai
rutu ragaipa toupataveira.
18 Otoua-a vao oa-ia ragai tapo toupaoro
ragai roru pieivorao, oiso rutu osa oisoa
visii tapo toupaoro visii roru piepaive. Ari
ita, uvuipatai ra oirara-ia vearo vaisi rutu
purapata evoea oea oiso rutu toupaiveira
osa voeari Stefanas vase.
19 Voea rutu voeao lotupa irara oea Esia
Provins-ia toupaiveira oea rutu visii iare
vearo voki purapaivoi. Ora vaiterei tapo
Akwila avukarei ora Prisila aiterea vearo
voki visii iare purasivoi. Ora voeao oea
vaiterei vo kepaaro-ia ora gurupaaveira
lotu purapasa. Uva vearo voki vaisipaoro
visiipa, oiso purapaai vo Turaro vaisiaro
sovara-ia.
20 Vigei rutu araoko iraraaro voea vo
uruio-ia oea vearo voki purapaivoi visiipa.

Oire uva va-a vao oa iava visii
tavipaavoi ra ora visiipa siraopaoro
sekanta.

21 Va vao-ia ragai vo reoviaro oa riga-
toavoi ora ragai raga vavaearo-ia oiso-ia,
“Vearo voki ragaiva Pol.”

22 Oire vosa irouto visii iava viapau Tu-
raropa siraoparo, irape. Ira voari utupaua
taru opesi ovoiroverea. Turaro Jisas uriou
igei iare ikauvira rutu.

✡ **16:10:** Ap 16:1, 19:22 ✡ **16:11:** 1 Ti 4:12 ✡ **16:12:** Ap 18:24; 1 Ko 1:12, 3:5-6

23 Oire uva oiso ruipa iraoparai ra visii
tauvaa outa vigei reraaro Turaro Jisas
ruvara-ia vo ovusa visiipa siraoparo.
24 Ragai-a vao sirao vovou rutu pu-
raavoi visii tapo ora tavosioro Krais Jisas
vaisiaro-ia.
Eisi osa vo pasio opesi piepaa.
Ragai-a vao, Pol.

2 KORIN
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vao eraopa pasi rigatoreva vo ivao isivaaro iava oa-ia rovopa pasi rigatoreva Masedonia Provins-ia toupaoro. Uva voea Korin urui-ia tou irara rovopa pasi vieiivoiva, vuri pitupituro kavuiva. Oa iava Taitas vo reo kaereva Pol iare rera tavisa voea vo pitupituroaro iava varao vearopara. Eva-a oa iava vao-ia eraopa pasi rera vaaro rorua karekereva voeapa.

Ari viapau voea rutu lotupa irara rera Pol vo reoaro sirova utuaepa. Viapau. Aue iava uvare touvira vuri pitupituro purapaiva. Uvare Pol vo vaisiaro aposel vaisi akaipa piepaiva oiso purapaoro, Viapau oiraopato-a ro Pol, oa iava viapau uvuipaiei rera vo reoaro uvupasa. Oire uva va-a eva oa iava ora rera iava goruvira voea tavitavireva, uvare Pauto rera reesireva oisore ra aposel kovo purapareve (2 Ko 10:1–13:10).

1. Ora rera iava aviavi pie reoro, ora vearo vaisi purareva Pol, 1:1-11.
2. Pol ora rera vaisiaro aposel vaisi oirao piereva voeaopa vakuvaku vovou irara, 1:12–7:16.
3. Oirao pie vovou irara uvuipaai araoko irara oaive tauvapaive vo Jisas vaisiaro-ia, 8:1–9:15.
4. Goruvira Pol ora rera vaaro iava aposel kovo taviroepa. Teapi kuuvu irara vo siposiporoaro sirova utupaave Korin vata, 10:1–13:10.
5. Ovoiopa reoroaro varao Pol varaaro ora oreorovu varao goru reoro rutu, 13:11-14.

1 ✡ Pauto ragai Pol roporeva oiso ra oiso toupaa, Krais Jisas reraaro ragai aposelto. Oa iava vegei-a vao ora ro-ia vigei araokotoaaro, Timoti vegoa vo rigato puravevoi visiipa Pauto voeaaro rutu visiigoa evoa Korin urui-ia lotu purapataveira. Ora voearopa tapo oearovu oearoa evo taere iava vo uruiro-ia toupaiveira Grik taere Pauto voeaaro.

2 Uva ragai vo ruipaaro-a vao-ia oa-ia oiso vovouparai ra Pauto vigei Aitearo ora ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais visiipa vereopa vovou rutu purasi visii tauvapaoro ora gavaure vovou.

Pol Pautoa-ia Vearo Vaisi Purareva Vaoia Osa Oisoa Rera Tauvapareve

3 Uvuipaviei ra Pautoa-ia vearo vaisi rutu purapape rera-ia rorupaoro vigei reraaro Turaro Jisas Krais Aitearo. Ro Aite ira riroa rutu kaviko vovou purapareveira. Ro-ia Pauto ira ruvara iava otauvarovu rutu oupapeira.

4 ✡ Vosa tavakaa vai vegei-ia pou piro, ra oai-ia oisoa vegei tauvapareve. Osa iava uvuipaveiei ita ra oisi oearovu tauvapave, vo osa voearo-ia ita vo tavaka poupa piro. Eake iava? Uvare vegei ita uvuipaveiei ra vo tauvaa ita topa piepave oearovupa, oiso osa vegei pie rovopareveira Pauto.

5 Oiraopavira oiso rutu ita osa Kraispa vo siitoka eva siraoa oisoa vatepaive oearovu. Uva vo raiva raga ita eva kataia oa sirova ita uvuipaveiei ra riroa siitoka vo siraoaro oupave. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaveiei ra riroa rutu tauva oupave Pauto ruvara iava, vo rara Krais tapo ora tavosipave rutu.

6 ✡ Ari ita, oearovu vegei vuri piepaiveira. Uva va-a eva oa iava Pauto vegei tauvapareveira. Uva vearopai oisi ita. Uvare vosa vegei oisi piepaive eisi, oa iava uvuipaveiei ra oisi iava goruvira toupave visii vo vovouroaro varaata piepasa. Ra va iava oisi vegei vo vovouaro siituepaoro va sirova ora visii iava oirao pie vovouro oavisii rutu goru piepata. Ra va iava oiso purapata "Vigei ita uvuipaviei ra oiso rutu goruvira torepavio osa vaitereo Pol vaio," vo rara vo siitoka vo siraoaro visii-ia poupa piro.

7 Eva-a oa vituaro iava uvuipaveiei ra oiso taraipave visii-ia, Oiraopavira goruvira rutu torepaai, uvare tavaka vo vavataaro sovopaiveira oiso osa vegei. Oa iava va vao riroa tauva oupaivoi, oiso osa vegei ita vo tauva oupaveaira vokiara rutu-ia.

✡ **1:1:** 1 Ti 1:1 ✡ **1:4:** 2 Ko 7:6-7, 13 ✡ **1:6:** 2 Ko 4:15 ✡ **1:8:** Ap 19:23

8 ✡ Araoko irara oave, oiso ruipapaveiei ra otavakarovu iava taraipata varao oara vegei-ia poupa pirorao vo Esia Provinsia. Ari ita, riroa rutu vavata vegei-ia pou pirorao va vao tavaka vo vavataaro. Oa iava raveravevira oisoa toupave voa oiso rugoopaoro, Vegeivi kopiipaveiei.

9 ✡ Oiraopavira rutu, uvare oiso rutu rugoopaveiera, Vegoa ita reesiivora, oisire ra vegei upoive. Uva vo rugoo-a eva vegeiia pou ovoi pirora, oa iava viapau oiso rugoopaveiera ra ora vegei ovovouiaro sirova goruvira toreve. Viapau. Ari kataitoa raga Pauto vegei Virivaripato, ira raga ita uvuiparoi ra vegei virivaripareve. Ro ira oirara tore piepareveira vorevira kopii tapirova.

10 Ari ita, oisi ragavira oisoa vegei virivari piepareve voeao asavira oea oisoa vegei-ia upo ruipa ragapaave. Uva vo vokio ita oisi raga vegei virivaripareveira. Oire uva oisi-a eisi osa uvuipaveiei ita rera-ia raripave vovio utupaua, vo rara ita vegei iare tutuu piepaive ita va kopiia vorerivira.

11 ✡ Uva uvuiparoi ra vegei ita tauvapareve, vo rara visii vegeipa variripata vegei tauvapaoro. Ra va iava Pauto visii vo variriroaro riroara uvupaoro vegei-ia vearoa purapareve. Eisi osa ragavira iava riro irara uvuipaai ra vo tauva eveipaoro rera vaisiaro kae piepaive va iava vearo vaisi purapaoro.

Pol Viapau Oiso Korin-pa Irara Keareva

12 ✡ Oire uva vegei vaaro-a vao-ia riroa rutu rorua, ororua rutu vituaro-a vao sovopaavoi vo ora ragai iava sopaua-ia. Eake iava? Uvare oiso taraiparai Pauto vegei-ia vearoa rutu purapareveira vo vegei iava sopauarei goru piepaoro. Oa iava vegei visii tapo toupaoro ora oearovu tapo voraro oisi va torevoko rugorugooro rutu Pauto vo rugorugooroaro ora katai vovou oisoa purapave ita. Oiraopavira viapau oiso vo rasio vo taraiaro sirova utupaoro-a, ari Pauto vo tauvaaro iavirava raga vegei oisoa vereopa vovouro purapave evara.

13 Vosa opasirovu rigatopaavora visiipa, oara-ia evara roroio reoro raga rigatoavora visiipa.

14 Uva oiso vovouparai rutu ra utupauavi vo reo-ia vao ora vegei iava vearovira taraitavere rutu, oreoa-ia vo vokio gare visivi vavagisipatai. Vaore vosa vo utupaua ovokia-ia Turaro vorevira voreroverea, uva vegei vaisiaro-ia vearoa puratavere a. Ovusa ita vegei oisi raga vo vokia ita visii vaisiaro-ia vearoa purave rorupaoro.

15 Ari ita, visii oirao piepaavora oiso, Vegei vai egaegapata. Oa-a vao oa iava oiso vovou ragaraepa ra visii iare tavetea vo vuutarei-ia, oiso ra oisi pieoro voreripavira visii tauvaa.

16 Eva vituaro iava oiso vovou ragaraepa ra visii iare tavetea evoa. Ra evoava Masedonia Provins iare ava rovora. Oire ra voava ita vorevira vorera visii iare. Ra va isivaaro iava taru evoava ragai tauvata ragai sipo pieoro Judia Distrik iare.

17 Uva oisi-a eisi osa visii tavi rovoava osa eisi ragai vovouaro oiraopavira rutu toupava. Viapau oiso visii keaava oiso osa iravu vo rasio raga iava rera. Viapau. Uvare viapau uvuiparai oiso ra oeai tavi ragaa oiso, "Urioparai visii iare," vo ovusa ragai oruipaiaro viapau oisi eisi toupaive.

18 Pauto oiraopavira rutu reoparoveira. Oa iava rera vo pitupituaro sirova oisi oiraopavira rutu reoparaveira oiso-ia, Ragai viapau uvuiparai ra oiso rugoopara, Viapau avaparai, vo ovusa ragai iava gisipo oiso purapao, "Oiraopavira urioparai."

19 ✡ Oiraopavira rutu igei vase vao-ia Sailas ora Timoti visii tarai pieiova Jisas iava, vo siposipo-ia oa oiso purapai, Jisas Krais Pauto Oviitoaaro ira viapau oiso rugooparo, Ragai viapau vao purapaavoi, vo ovusa rera gisipoaro iava oiso purapape, "Oa purapaavoi vao-ia." Viapau. Ari oisoa va pura ovoipareve vao oare oisoa taviparo va purapasa.

20 ✡ Oa vituaro-a vao-ia oiso-ia uvare Pauto ovoi reoro purapaoro oiso puraparoveira "Ragai oa purapaa." Oa iava

✡ **1:9:** Jer 17:5, 7 ✡ **1:11:** Ro 15:30; Fl 1:19 ✡ **1:12:** 2 Ko 2:17; 1 Ko 2:4, 13 ✡ **1:19:** Mt 16:16; 1 Te 1:1; Hi 13:8 ✡ **1:20:** Ro 15:8-9

Krais Pauto vo reoaro sirova utupaoro oisi va purapareveira vo reo oirao piepaoro rutu. Eisi osa ragavira Pauto oiraopavira rutu taviparoveira. Uva va sirova utupaoro Krais tapo ora tavosipavio oiso purapaoro, “Oiraopavira rutu,” vo Pauto vaisiaro kae piepaoro.

21 Vo uvare Pautoa raga-a ira vigei rutu ora vegei Krais-va tavosireva vigei vo vovouroaro oirao pieara goru pieoro rutu. Uvare Pautoa raga-a ira vegei roporeva vo kovoa vao purapasa.

22 ✡ Ari ita, vigei rutu-ia vo reesio tovoreva oa oiso purapapeira, “Vigei-a Pauto voeaaro.” Uva vara rutu oirao piesa Tugoropato Uraurato tovoreva vo vigei sopaaro-ia. Ra va iava rera iavirava oiso taraipavio, Oiraopavira rutu osa eisi oaravuei oara epao tuevira vigeipa varao iava rera varaaro.

Viapau Pol Ikauvira Voea Iare Avaroepa

23 ✡ Oire vo osa oiso rugoo ragaparaepa oiso ra uriora evoare Korin-ia, osa viapau ita urioraepa. Vo uvare oiso rugooraepa, Teapi visii iava sopaura vavata piea. Pauto ragai iava sopaua-ia taraiparoi, vo ovusa oiso oiraopavira visii tavipaavoi.

24 ✡ Viapau oiso riro goru reo vai rutu vatepavevoi visiipa, oisore ra oai raga sirova utupata, vo osa ora visii varaaroia oirao pie vovouro rugoopata. Viapau. Ari visii vo vovouroaro uvuivira rutu toupaiveira varao oirao pie vovouro. Uva visii-ia kovopavevoi visii vatepaoro tauvaa. Oa iava uvuipatai ra roruvira rutu vearovira toupata.

2

1 Uva ora ragai raga vo rugorugooaroa vao oa-ia oiso rugooraepa, Viapau uvuiparai ra vorevira visii iare avara. Teapi visii vatea vavata vovou.

2 Vaopa vosa oisi eisi visii piea, uva irou vai-a vao uvuipai ra ragai roru pieve? Ari visii ita viapau uvuipatai ra ragai roru piepata, vo osa visiipa vavata vovou vate rovoa.

3 ✡ Eisi osa vituaro iava-a vari rovopa pasia oa rigato rovoavora visiipa oisi raga ita eisi. Uvare reasiparaera oiso, Teapi visii ruvara iava riro vavata oua, vo osa visii-ia poura viro. Eake iava? Uvare visii raga ita visiigoa vokiara rutu-ia uvuipatai ra ragai roru piepata ragai vo reoroaro sirova utuoro. Va-ia oisi eisi taraiparai, Vosa ragai rorupaa, oire visii tapo ita rorupata.

4 ✡ Uva rirovira rutu gaupaoro siraopaoro va eva rovopa pasi rigatoavora visiipa. Viapau oiso visiipa vavata vovou vatepasa vo rigato puraavora. Ari ragai vaaro riroa rutu siraopa vovou kareke pieoro-a visiipa.

Uvuipaai Ra Iravu Iava Vuria Veraive Ro Ira Vuria Purareva

5 Oire uva vuria purapaoro eera oirato ira visii tapo touparevora. Ira ragaipa vavata vateparevoi ovusa oearovupa visii iava vavata rutu vateparevoi. Uva oisi eisi purarai oiso, “Visii iava oearovupa” vaopa oiso, teapi torevokovira rutu riro goruvira oisi ragavira rera togapaa va-ia.

6 Ari ita, visiipa vo reo rigatoavora ro iava ira vuri vovou rovoreva riro vavata vateoro. Oa iava ragai vo reoaro sirova utupaoro rerare oiso purataera, “Vuria purarivoi,” rera vo vuriaro vo voriaro vateoro rerapa. Uva oisi-a eisi osa uvuipai rutu rerapa.

7 ✡ Oire visii taviavoi oiso, ra viapau ita vorerivira rera vo vuriarore rugoopata. Viapau. Ari uvuipatai ra rera vaaro oirao pie vovou vorevira goru pieta vaore rugoopaoro, Teapi oisi va iava rera iava sopaua-ia riro vavata vovou sovooro ora piro pieparo.

8 Uva oiso goruvira rutu visii tavipaavoi, Rerapa visii vo vovouroaro siraopa vovouro rirovira rutu kareketa. Ra va iava oiso tarairo, O ari oiraopavira rutu ragaipa siraoai.

9 Uva vari rovo rigato pura rovoavora vare rugoopaoro oiso, E pasi ragai vo reoroaro rutu sirova utupaavere, eke viapau?

✡ **1:22:** Ef 1:13-14 ✡ **1:23:** Ga 1:20; 1 Ko 4:21 ✡ **1:24:** 1 Pi 5:3; Ro 11:20 ✡ **2:3:** 2 Ko 12:21, 7:16, 8:22 ✡ **2:4:** 2 Ko 7:8-9, 12 ✡ **2:7:** Ga 6:1; Ef 4:32

10 Uva oisi-a eisi osa ragai vo reoaro
sirova utupaoro rera eera vo vovouaro
vuria veratavoi, vo osa oisi eisi piepata-
vora. Ra ragai tapo ita rera vaaro vuria
veraa vo Krais vaisiaro sovara-ia. Ari vosa
iravu iava oavu vuria veraa, ra viapau
ita vorevira vare rugoora. Osa-a eisi osa
piepaaveira vo Krais vaisiaro sovara-ia
visii iava sopaura rutu goru piepaoro.
11 ✡ Vaopa, teapi Seten vigei-ia
putepareve rutu. Uvare taraipaviei rera-
ia ira vigei ateate piepaoro toupareveira
vaore, oiso ra ovokirovu-ia vigei kove
piepareve rera vo reoroaro-ia kuuvuara.

Pol Riro Tavaka Rutu Kekereva Troas Urui-ia

12 ✡ Vosa Troas urui-ia poura viropa
Vearo Siposipo iava Krais vaaro siposi-
posa, uva evoa touoro oiso tarairaepa,
Akoea, Turaro ragai vo kovoaropa rataoa
karurevoi vao-ia.
13 ✡ Uva evoa touoro taraa ragaava
rore vigei araokotoaaro Taitas. Oa-a
eva vituaro iava rirovira rutu rugoru-
goo iraoparaepa rerare oiso purapaoro,
“Apeisi pierevo?” Uva va-a eva vituaro
iava voea evoea avaueava. Oa iava voava
topara viropa Masedonia Provins iare.

Aposel Irara Pauto Vo Goruaro Iavirava Oisoa Upoa-ia Putepaive Rutu

14 ✡ Ragai roru iraopaoro Turaro-
ia toupaavoi. Uvare Krais tapo ora
tavosipaveiei, ra vegei tapo vokapareveira
Pauto uvarovu rutu Seten-ia putepaoro.
Ari ita, voraro rutu viripareveira Pauto
vegei iava sopauarei tauvapaoro, vo
ovusa vegei vo taraiaro vao Krais iava kosi
piepave uvarovu rutu. Ra va iava vo reo
vao rera iava oa uvupaoro va sovopaive
gavaurevira ora voea-ia, oiso rutu osa
vearo geesiva o korovo (wel).
15 ✡ Aue iava uvare vegei oiso rutu
toupaveaira osa o vearo geesiva korovo,
vao oa-ia koruoua tauoa purapareveira
Krais Pautoa-pa. Uva vo geesi-a eva oa
gaegaerepaoro uvarovu rutu avapapeira
voeaore oea oupareveira Pauto ora rera
iare vorevira, ora voearo oearoa opesi
ovoipaaveira.
16 Ari ita, vosa va vao vearo geesi voea
ruvara-ia pou piro, oire ra va iava vo
geesi eveiive, ra oiso puraave, “Asi Pautoa
iava vo geesio-ia. Oa iava taru opesi
ovoiioverea.” Osa voeao oea Pauto ora
rera iare vorevira ouparevere vo geesi
eveioro va geesiive. Ra va iava oiso
puraave, “Pauto vo geesiaro vao-ia tau-
vapa. Oa iava taru Tootoo Ovoi oupe.”
Oiraopavira rutu vo osa vegei raga-a via-
pau oiso uvuipaveiei ra oisi voea tauva-
pave. Viapau. Ari Pauto vo goruaro raga-a
oa iavirava voea tauvapaveaira.
17 ✡ Riro irara rutu oirara Pauto vo
reoaro vatepaiveira oiso rutu osa akuku-
papara raga kotokotoara. Oire ra vara-ia
moni oupaave vara voripaoro. Ari vegei
viapau oiso osa voea. Eake iava? Uvare
Pauto vegei vao arureva. Eva-a oa vituaro
iava oiraopa reo rutu iava siposipopave,
vo rara Krais tapo ora tavosipave. Uva
Pauto vegeiva vurapareveira, vo ovusa
oiraopavira rutu vo reo kosi piepave oa
oupave rera ruvara-ia.

3

Kovopa Irara Vaaro Airepa Reo Ovoi

1 Vosa oisi eisi purapave, uva via-
pau oiso ora vegei vaisiaro raga kae
piepaoro-a. Viapau oiso aapaapautoarei-
a vegei visiipa, oa iava uvuipaveiei ra
visiipa oaravu pasiara kaepave, vo pasiro
oara-ia rigatopaive oearovu oiso puraoro,
“Vearotoarei-a vaitereo aiterea vo reoaro
uvuta vearovira. Ra aiterei vearovira pau
pieta.” Viapau oiso oisi eisi opasiei. Ari
vegei-ia taraipataveira. Ari ita, uvarovu
rutu vokapaveaira. Uva voraro viapau
oiso ora vegei iava opasiiva vokapaveaira
vo pasio oa rigatotavora. Ari ita, uva vegei
vearovira oisi raga pau piepaiveira.
2 Eake iava? Uvare visii raga ita vegei
vaaro pasia eva vegei vo kovoaro oirao
piepaoro. Vo uvare visii vo touaro-
a vearoa, otoua vegei vo kovoaro oiso

✡ **2:11:** Mt 4:10; Lu 22:31; 2 Ko 4:4; 1 Pi 5:8 ✡ **2:12:** Ap 16:8; 1 Ko 16:9 ✡ **2:13:** 2 Ko 7:5-6 ✡ **2:14:** Ro 6:17; Ef 5:2; Fl 4:18 ✡ **2:15:** Ef 5:2; 2 Ko 4:3 ✡ **2:17:** 2 Ko 4:2, 1:12, 12:19

karekepaiveira pasia. Oa-ia uvuipaai oearovu rutu ra va vieioro taraiave.
3 Oirara rutu visii eveipaiveira oiso, Visii vao pasia vao vova Krais oa viapau oiso ing vai-ia rigatoreva aveke pero vai-ia. Viapau. Ari visii sopaaro-ia vo pasio rigatoreva ro iavirava Tugoropato Uraurato Pauto reraaro ira vigei iava sopaura-ia toupareveira. Oire vo pasi-a vao oa rigatorevoiva, va siporeva oearovu iare Pauto vo kovoaro iavirava oa purapavevora visii tapo toupaoro.
4 Osa eisi purapaveiei uvare va-ia vao taraipaveiei oiso osa Pauto vegei tauvapareveira vokiara rutu-ia vo vegei vo kovoaro-ia, vo ovusa Krais tapo ora tavosipave.
5 ✡ Viapau oiso oavu avu vai epao vegeiia, oiso ra oai iava oiso purave, “Iu. Uvuipaveiei rutu vo kovo purapave.” Viapau rutu. Ari Pautoa raga-a ira oiso vegei piepareveira vo kovo purapasa.
6 ✡ Uva Pautoa raga-a ira vegei goru piepareveira vegei sipopasa rera vaaro iava Airepa vao Reo Ovoi tavitavipasa. Vo uvare rera-a Pauto ira reoreopaoro Tuariripa vao Reo Ovoi-ia va rigatoreva aveke pero-ia. Oa iava oearovu oirara vo reo sirova utu ragaaepa. Osa iava vo reoia voea raga ora piro pieaepa uva oisoa kopii ovoipaave evo reo sirova. Ari vao-ia Airepa Reo Ovoi oa viapau oiso toupaivoi osa eva Tuariripa. Eake iava? Uvare Airepa Reo Ovoi-a vao oiso purapapeira, “Ro Pauto reraaro Tugoropato Uraurato ira Tootoo Ovoi vatepareveira.”
7 ✡ Ari ita, Pauto tuariri rutu Reo Taisi aveke pero-ia rigatoreva. Vao oa iava Moses vo pero kareke piereva voeaopa oirara, vo ovusa Pauto vaaro keraria aviaviaro goruvira rera-ia roropaiva. Uva voavi ragava va eva keraria vo aviaviaro opesipaoro varapaepa oisivi. Ari ita, tou visivi roropaiva goruvira. Ra va iava vao Jiu-pa irara osireiaro aau piepaiva, oa-ia viapau vearovira Moses puaaro kekeiva. Oire va vao isivaaro iava va eva Reo Taisi sirova akukuvira utu ragaoro kopiia ouiva. Ari oiraopavira rutu oiso osa va vao-ia Reo Taisi rovoepa, vo ovusa Pauto vaaro riroa keraria va-ia rorova ora Moses-ia tapo.
8 Oire uva apeisi-a va-ia vao Airepa Reo Ovoi oa Tootoo Ovoi vatepaiveira? Oiraopavira rutu uvare va vao Airepa Reo Ovoi vaaro keraria pute pievira rutu roropaivere vo osa vo Reo iava tavitavipave rera iava ro Tugoropato Uraurato ira Tootoo Ovoi vatepareveira.
9 Uva voea rutu va-ia vao Reo Taisi taraiaepa oiso, Vearoa vao-ia reoa. Oa-a vao oa iava oearovu voea iava kopiiaepa. Uva oisi raga ita oiso osa oearovu vao-ia Airepa Reo Ovoi vao Krais vaaro taraipaoro oiso purapaai, “Vearo reo rutu vao-ia. Oreoa-ia aviavia toupaiveira oirara iava sopaura aviavi piepasa, oisore ra Pauto uvuiparoveira ra oiso puraparo, Visii-a torevoko vovou irara. Osa iava taru Tootoo Ovoi outaverea.”
10 Uva voea voeari tuariripa irara oea vao-ia Reo Taisi taraioro oiso puraaepa, “Vearoa rutu-a vao-ia oa reipai rutu vigeipa.” Ari vo vokio vigei taraipaviei, uvare viapau oisi eisi vo vokio-ia toupai. Eake iava? Uvare Airepa vao Reo Ovoi-a oa Tuariripa Reo-ia pute iraopaivoi rutu pauakavira toupaoro, vo osa orekerovu rutu kareke piepaiveira vearopara.
11 Ari ita, Tuariripa Reo oa oisoa aviavia vatepaive opesipaoro. Ari vao-ia Airepa Reo Ovoi vo aviaviaro oa viapau rutu opesia vai epao. Evo reo oa vearo iraopai tuariripa-ia Reo Taisi putepaoro rutu vearoa sisikore aviavi vatepaoro.
12 ✡ Oa-ia oisi taraipaoro vegei tuuvu vovou rutu purapaveaira.
13 Uvare vegei viapau oiso toupavevoi osa roari Moses ira ora rera iava puaua tavurureva vaopa oiso, teapi Jiu-pa irara keraria aviaviaro kekeive, vo osa rera puaaro iava opesipaoro varape.
14 Ari ita, voea iava rugorugooara oisoa vavagisipape. Uva vo vokio-ia oisi raga touvira vo tavururova toupaivoi voea vo rugooaro ruupaoro vaore, oiso ra tuariripa Reo Taisi vieipaive, ra va iava viapau voeapa aviavipape. Ari vosa iroutoa vai ro ira Krais tapo ora tavosiro, eva-a

✡ **3:5:** 2 Ko 2:16; 1 Ko 15:10 ✡ **3:6:** Ga 3:10; Jo 6:63 ✡ **3:7:** Eks 34:29-35 ✡ **3:12:** Ef 6:19

oa iava uvuiparoi ra ora rera iava ruupa varoa verareve ora rera vo rugooroaro ariarava, oisore ra roroiovira taraiparo.
15 Ovokirovu-ia vo vuutao-ia Jiu-pa irara va vao Reo Taisi vieipaive Moses vaaro, vo ovusa viapau oiso aviavivira rugoopaave. Uvare ruupa varoa oa-ia ora voea vo rugorugooroaro tavurupaiveira.
16 ✡ Ari uvuipai vera uvirosa va eva varoa vo osa voea iava iravu oirato rera iava sopaua porereve Turaro oirao piepasa.
17 Oire uva irouto-a Turaro ira vaisipai evo reo? Ro raga ita Tugoropato Uraurato. Oire taraipaviei vao-ia vosa Tugoropato Uraurato oiratoa iava sopauaia toupareve, ra viapau oiso touvira rera iava rugorugooara vavagisipape.
18 ✡ Uva vigei tapo viapau oiso touvira ora vigei iava puaura ruupai oiso osa piereva Moses. Viapau. Ari oirara uvuipaai ra vigei-ia vurapaoro Turaro vo vovouroaro eveipaive. Vao-ia rera ragaia ro Turaro reraaro Tugoropato Uraurato, ira vokiara rutu-ia vigei tavariopaoro kovopareveira, oiso ra vigei vo vovouroaro riropape avapaoro oiso rutu toupasa osa Krais vo touaro.

4

Aposel Irara Oiso Toupaiveira Osa Pitokava O Verakova

1 Pauto vereopa vovou rutu puraoro vegeipa vo kovo vatereva. Eisi osa vituaro iava vegei iava viapau sopauarei raveravepapeira.
2 Uva oisi eisi pievevoiva, vo vovouro eakaveva oara oisoa purapave rupa vovou-ia varao oara-ia oisoa ariia oupave. Uva eisi osa pievevoiva, viapau oiso kuuvupaveaira. Ora vosa vo reo-ia vao Pauto vo reoaro siposipopaveaira, uva viapau oiso va tavariopaveaira. Ari aviavi pievira rutu va iava siposipopaveaira vaore, oiso ra uvui iraopata va-ia taraipasa oiso, Oiraopa-a rutu. Ari ita, Pauto vegei-ia taraiparoveira oiso, Vegei oiraopa reo rutu kosi piepave. Oiso rutu ita osa oearovu oirara ita vegei-ia taraipaaveira oisi,
3 ✡ vo osa aviavi pievira Pauto vo reoaro kosi piepaveaira voeapa. Ari oearovu viapau roroiovira va ouiva. Uva aue oaive-ia vosa voea raga ora opesi pie ovoiave eisi va iava.
4 Uva eisi osa piepaiveira vo rara Seten voeao oirao pie vovou asa irara vo rugooroaro ruupareve vara rupa piepaoro, ro raga ita Rovopatoa Rutu Tugarato vo rasio iava. Oire ra oisi iava viapau aviavia vai kekepaive, vo aviavio oa Vearo Siposipo iava rugorugooarare roropaiveira vara aviavi piepasa. Vo siposipo-a vao oa rera iava Krais toupaiveira. Ro ira kerariava toupareveira oiso rutu osa Pauto.
5 ✡ Uva viapau oiso ora vegei raga iava siposipopaveaira. Viapau. Ari vegei Krais Jisas iava siposipopaveaira oiso, Rera-a Turaro. Ari vegei-a kovopatoarei visiipa vo Krais vaisiaro-ia. Eisi osa vo reo iava tavipaveaira.
6 ✡ Aue iava uvare Pauto oiso puraroepa, “Aviavia rorori vova rupa tapi.” Ira raga ita Pauto ira aviavia roro piepareveira vigei iava sopaura-ia vigei iava rupa vovouro verapaoro. Oisore ra vo aviavi iavirava varao-ia roroiovira taraipavio Pauto vo vovouroaro, oarare oisi eisi roropaiveira Jisas Krais vo vovouaro iavirava.
7 Pautoa raga-a ira vegei iava sopauarei oisi piereva, oiso ra oisi aviavivira toupaive. Ari ita, oiso vegei piepareveira osa pitokava o iria uvuipaoi ra pegepege ovoio viro opesi ovoioro. Uva va-a eva oa uvuipai Pauto vo goruaro kareke piepasa, uvare rera vaaro raga-a gorua oava toupavevoi.
8 ✡ Oiraopavira rutu tavakaara vegeiia pou ragapa piroveira vaore, osa ra vegei tupapaive, vo osa viapau. Ari ita, ovokirovu-ia vegei vo rugooroaro vavagisi ragapapeira, ovusa viapau uvuipai ra vo kovo kavuve.
9 Riro irara rutu vegeiva ora keripa irara toupai, ovusa vate irara oave viapau vegei eakapai. Ovokirovu-ia vegei iava

✡ **3:16:** Ro 11:23 ✡ **3:18:** 1 Ko 13:12; 2 Ko 4:4, 6 ✡ **4:3:** 2 Ko 2:12, 3:14; 1 Ko 1:18 ✡ **4:5:** 1 Ko 1:13, 23 ✡ **4:6:** Jen 1:3 ✡ **4:8:** 2 Ko 7:5, 6:12

varauarei upia piepaiveira, uva viapau oiso vegei opesi pie ovoipaiveira vegei upopaoro.
10 Vokiara rutu-ia vegei oiso piepaiveira osa Jisas pieiva rera-ia vuria puraoro. Uva oisi-a eisi osa va vuria oupaveaira vao oa-ia goruvira rutu torepaveaira. Oisore ra Jisas vo tootooaro vo goruaro roroiovira karekepape vo varaura oave-ia ouareia raveravevira toupaiveira.
11 Vokiara rutu-ia vegei iare kopiia tutuu piepaiveira, uvare Jisas-pa kovopaveaira, oiso ra oearovu rera vo goruaro eveipaive vao oa purapareveira vegei iava varaura oave-ia, vo ovusa kopiisa tutuupaive.
12 Uva oisi-a eisi osa vituaro iava visii tapo uvuipatai ra Tootooa oupata. Vo uvare kopii-a vao vegei iare tutuu piepaiveira, vo ovusa Pauto vo reoaro kosi piepave visii tauvapasa.
13 ✡ Ari ita, vegei oiso rutu toupavevoi osa ro iravu ira rigatoa purareva Tugoropa Vuku-ia oiso-ia, ‘Ragai oirao pie vovou rutu pura rovoava. Uva va-a eva sirovava oiso reoreoparai kosi pievira.’ Oiraopavira rutu oiso osa vegei Pauto vo reoaro iava siposipopaveaira, vo rara rera oirao piepave.
14 Uvare taraipaveiei oiso, Eera Pauto Turaro Jisas vorevira tore piereva rera tootoo pieoro. Oa-ia oisi taraipaveiei, Osa ita vegei vorevira tore piereverea vegei vore piesa visii tapo ora rera iare, vo rara vigei rutu Krais Jisas tapo ora tavosipavio.
15 Vo tavakaro rutu varao oara oupaveaira vao iava Vearo Siposipo siposipopaoro visiipa. Oa iava varare oiso puraparaveira, “Vearopai.” Eake iava? Uvare vegei-ia vurapaoro tauvaa oupataveira, vo rara goruvira torepave. Ora oearovu tapo riro irara vo tauva ouive, vo rara Pauto vaaro siraoa voea-ia karekepe. Oire ra va iava riro irara rutu oiraopavira Pauto vaisiaro kae piepaive rera-ia vuurapa vaisi purapaoro.

Vao Iava Tavaka Oa Riroa Keraria Kareke Pieverea

16 Eisi osa vituaro iava vegei iava sopauarei viapau oiso raveravepapeira rera oirao piepaoro. Vo ovusa vegei iava varauarei opesipaoro avapai oisivi raga. Vo osa vokiara rutu-ia vegei iava sopauarei gorua oupaiveira.
17 ✡ Evara-a vuriara oara vegei-ia purapaiveira gareparavi raga. Uva opesi ovoipapeira, vo ovusa goruvira rutu tore iraopave. Uva oisi-a eisi osa vituaro iava riroa rutu voria oupavearea voari utupaua varao iava vearopara oaraei vuvuiua-ia vegeipa opesi asavira.
18 ✡ ✡ Eake iava? Uvare ora vegei iava sopauarei rutu tovo iraopaveaira varao-ia Pauto varaaro, oara-ia oirara viapau uvuipaaveira oiso ra vara kekepaive. Viapau varao-a oirara oara kekepaiveira vo rasio-ia. Uvare varao raga oara-ia oirara uvuipaai vara kekepasa, oara evara rutu opesi ovoiperea. Vo ovusa varao oara-ia viapau uvuipaaveira oirara oiso ra vara kekepaive, oara touvira rutu toupaiverea opesi asavira. Oara rutu-a evara oarare rugorugoopaveaira.

5

Aposel Irara Vo Oirao Pieroaro Voea Iava Sopaura Oaive Oisoa Goru Piepaive

1 ✡ Vo osa vo rasio-ia toupaveaira, uva vegei iava varaura oiso rutu toupaiveira, kepa. Uva oiso taraipave, Okepa-a vao opesi ovoipapeira erupaoro. Oa isivaaro iava okepavu epao vegeipa, vo kepao oa purareva Pauto vo vuvuiua-ia vegeipa. Okepa-a viapau irai oiratoa vai oa paureva. Okepa viapau opesia vaiei vegei arova.
2 Uva oiso purapaveiei, “Ae, siraovira.” Ari ita, ruipa iraopaveiei oiso ra airepauarei vai-ia varauarei vai touve vo kepa-ia vao oa epao vuvuiua sovara-ia vegeipa.
3 Ari ita, airepauarei vaipa varauarei ruipa iraopaveiei vaopa, teapi kopiiveiera, viapau varauarei vai pere vegeipa vo utupa tootoo-ia.
4 ✡ Vo osa touvira vo varaareo-ia toupaveaira vo rasio-ia, uva upiara sovopaoro koikoipapeira ora siitokaara. Uva viapau oiso purapaveiei, Viapau

✡ **4:13:** Sam 116:10 ✡ **4:17:** Ro 8:18 ✡ **4:18:** Ro 8:24; Hi 11:1-3 ✡ **4:18:** Ro 8:24; Hi 11:1 ✡ **5:1:** 2 Pi 1:13-14 ✡ **5:4:** 1 Ko 15:53-54

ruipapaveiei vegei vouareiaropa varauarei. Viapau. Ari vegei oiso pura iraopaveiei, Ruipapaveiei rutu ra vegei vouareiaro varauarei kavuve, vouareo ouarea-ia kopiiveare. Ra va iava tuaripauarei tavariove airepauarei-ia toupasa, vouarei ouarea viapau opesia vaiei.

5 Pauto rera raga vegeipa raiva purareva vaore, oiso ra ora vegei iava varauarei oave tavariope airepa vararei ousa. Uva vegei vatereva Tugoropato Uraurato vore sopauarei oave iare varao rutu oirao piepasa rera iavirava oara rutu purareva Pauto vegeipa.

6 Eva-a oa vituaro iava vegei goruvira rutu toupaveaira tuuvu vovou rutu-ia. Vo uvare taraipaveaira oiso osa tootoopaveaira vova ora vegei iava varauarei-ia vo osa tauaivira toupaveaira Turaro vo uruiaropa.

7 ✡ Vo osa touvira viapau Turaro kekepave, uva rera vo touaro oirao piepaoro toupaveaira, vao oa sirova ora vegei vo touaro purapaveaira. Uva varao oara kekepaveaira, viapau vara kekepaoro raripaveaira vegei vo oirao pie vovouroaro purapaoro.

8 Oire uva tuuvu vovouvira rutu toupaveaira. Oa-a vao oa iava vegei vo ruipaaro oiso toupaiveira, ra ora vegei iava varauarei kavuve rera tapo Turaro toupasa vo rera vo uruiaro-ia.

9 Ari rovopa rutu-a vao-ia ruipa vegei vaaro Pauto roru piepasa vo rasio-ia toupaoro vo ora vegei iava varauarei-ia ora vo vuvuiua-ia.

10 ✡ Oiraopavira vigei rutu vovio utupaua rera ruvara-ia torevioverea Krais, vo ovusa vigei vo vovouroaro rovirieipareve. Uva evoa vigei rutu totoevira voria oavi ouperea rera ruvara-ia, ora vigei vo kovoroaro voriaro vo kovoro oara purapapeira vo rasio-ia toupaoro. Ari ita, oearovu rorua oupaiverea vearo kovoro oaive voriaro-ia, osa voeao vuri kovo purapa irara, viapau.

Vao Iava Voeao Tauvapasa Oea Katai Vovou Rutu Purapaive Pautoa Tapo

11 ✡ Oire va-a eva vuri kovo voriaro oa-ia taraipaoro uriri iraopaveaira. Ouriria vao vituaro iava vegei goruvira oirara rutu tavitavi iraopaveair, oisore ra ora porepaave Turaro iare. Uva oisi-a eisi osa iava Pauto vegei vo vovoureiaro-ia taraiparoveira rutu. Uva visii tapo ita tavipavevoi, oisore ra visii tapo vegei vo vovoureiaro-ia taraipata vo kovo iava vao oa purapaveaira.

12 Viapau oiso voreri tavi vaiei oa-ia uvuipaveiei ra visii ita tavive oisi oiso-ia, “Vegei oiso piepavevoi vearovira, eke eisi osa piepavevoi vearovira.” Viapau. Ari visii tavitavipavevoi ora vegei vo vovoureiaro iava. Oa iava uvuipatai ra voeao vo reoroaro pukopaoro voea tavipata vegei iava, vo osa rorupata vegei-ia.

13 Vosa kokoropa rugoorei vai-ia kovopave, uvuipavei vo kovo purapave Pauto vaisiaro kae piepasa. Ari vosa torevokovira kovopave, oa-ia uvuipaveiei visii tauvapasa.

14 ✡ Ari Krais raga vaaro riroa siraoa oa vegei oiso piepaiveira, oa iava viapau uvuipaveiei ora vegei vo ruipaaro raga sirova utupasa. Viapau. Ari rera raga vo rugooaro-a oa sirova utupaveaira. Uvare vegei ita oisi rera-ia oiso taraipaveaira, uvare rera raga-a kataito, ira kopiiroepa oirara rutu vo vovouroaro voriaro ouoro. Ari ita, rera raga iavirava oirara rutu toupaiveira vo Pauto osireiaro-ia oiso rutu osa kopii irara.

15 Uva kopiiroepa oirara rutupa, oisore ra viapau uvuipaviei ra ora vigei raga vo ruiparoaro sirova utupavio vigoa Tootoo Ovoi ouera. Viapau. Ari rera raga vo ruipaaro-a, ro ira kopiia iava vorevira toreroepa vigei rutupa Airepa Tootoo vateoro.

16 Osa-a eisi osa vituaro iava vegei viapau uvuipaveiei ra vo rasio vo pitupituroaro sirovava touvira rutu oirara vo vovouroaro rovirieipave. Viapau. Ari oiraopavira rutu-a vosa Krais keke rovovevori voviri rovovira, oire uva voa-a evoa uva vo rugoo sirovava eva vo rasio iava va rera vo kovoaro rovirieivevori.

✡ **5:7:** 1 Ko 13:12 ✡ **5:10:** Ro 14:10; Ef 6:8 ✡ **5:11:** Hi 10:31; Ju 23 ✡ **5:14:** Ap 18:5; Ro 5:15

Uva viapau uvuipaveiei ra oisi eisi pieve vo vokio.
17 ✡ Oa vituaro iava vosa ro oirato ira Krais tapo ora tavosiparo, oire ra va iava oiso karekero, Airepatoa rutu. Vo uvare rera vo vovouroaro tuariripa vovouro kavu ovoirevo vao-ia tousa airepa vovou.

18 Pautoa raga ira oisi vigei airepavira kareke piepareveira vigei vo vovouroaro tavariopaoro. Ari ita, vigei-a vao vigoa rovovira rerava oisoa ora keri rovopavio. Oa iava Oviito Krais siporeva. Ira iavirava Pauto vigei oisi piereva, Ora rera raga vate iraraaro vigei. Oa isivaaro iava vegei vatereva vo kovo, oisore ra oearovivu agiagipave rera iare.
19 Ari ita, vegei vo siposipoaro-a vao-ia oiso toupai, Pauto oirara oisoa agiagipareve ora rera iare. Vao iava uvare Krais vo kovoaro-a, ira kopiiroepa oirara rutupa. Uva Pauto viapau oiso vuri vovouro rigatoreva oirara varaaro vara vievieipasa, oiso ra voa varare rugoopaoro oirara togapareve vara-ia. Viapau. Ari vo siposipo-a oa vegeipa vatereva, oisore ra oirara rutu tavi-tavipave rera iava oiso, Ro oirara rutu agiagipareveira voea kavikopaoro ora rera iare vorevira.

20 ✡ Uva oisi-a eisi osa toupaveaira Krais vo reoaro kaepaoro vaore, oiso ra vegei gisipoaro-ia Pauto visii tavitavipareve. Uva va-a vao oa iava Krais vo vovouaro kareke piepavevoi goruvira rutu visii tavipaoro oiso, “Ora visii iava vaseta Pautoa-pa. Oa iava uvuiparoi ora rera iare visii agiagipareve visii kavikopaoro. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Oiraopa irara rutu rera voeaaro.
21 ✡ Ari ita, Krais ira-ia oisoa viapau vuri vovouro vai toupaive. Uva Pauto oisi rera piereva, oiso ra vigei varaaro vuri vovouro kaereve varao vova vigei iava ora rera iare. Oa iava uvuipaviei ra Krais tapo tavosivira rutu toupape. Ra va iava Pauto vigei kekepareve oiso, Sisigarue vovou irara rutu. Oiso rutu osa rera Pauto vo vovouaro sisigarue-a rutu.

6

Pol Riroa Rutu Tavaka Kaereva Vo Kovo-ia

1 Vo osa Pautoa tapo kovopaoro visii goruvira rutu oiso tavipavevoi, Opeita Pauto vaaro tauvaa vo vereopa vovou-ia va ou ragapaoro oa ropi ragapata vava tou ragapaoro.
2 ✡ Aue iava uvare Pauto oiso puraroepa vo Tugoropa Vuku-ia,

> ‘Vosa torevokovira rutu karekeepa evo vuuta, oisore ra va-ia visii uvua, oire uva va-ia visii uvuava. Uva vo vuuta eva torevokovira rutu kare-keepa, oisore ra va-ia visii kae piea. Oire uva va-a eva oa-ia visii kae pieava.’

Oire uvuta! Evo vuuta-ia visii uvure-vere. Uva vo vuuta-a vao-ia vo vokio-ia, oa-ia oiso vovoupa ra visii kae piereve ora rera iare.
3 Oire uva vegei viapau oiso oavu avu vai purapavevoi oirara kove piepasa. Vao oa iava oearovu uvuipaai ra oiso pura-paave vegeire, “Vuri kovo eva oa purapa-sivoi.”
4 Viapau. Ari vegei orekerovu rutu oiso purapavevoi vegei vo kovoaro vearovira kareke piepasa vo kovo-ia oa purapavevoi Pautoa-pa. Vosa tuuvu vovou rutu pura-pave vuriara oupaoro oearovu ruvara-ia ora osiitokarovu rutu oara rutu vegei goru piepai, oisore ra goruvira rutu torepave oisi iavirava.
5 Iu. Oearovu vegei oisoa ragipaive. Ora oisoa vegei tovo ragapaive tuukepa kepa-ia akukuvira raga. Ovusa oearovu vegei kovokovopaive vegeiva kuarapaoro. Vo ovusa kasivarivira rutu kovopave uusi asavira ora ogoevira vo ovokirovu-ia.
6 Vosa vara evara vegei iare oisoa poupa piro, uva ora goru piepave rutu. Viapau vuria vai puravevora. Ari oisoa roroio rugorugoo raga rutu purapave. Ora oisoa kave vovou purapave ora vereopa vovou vaore, oiso ra oearovu va iava taraipaave oiso, Akoea, vearotoarei-a Pauto kovopa-toareiaro. Ari ita, vegei oisoa oiso ra-gavira piepave rera vo goruaro iavirava

✡ **5:17:** Ro 16:7; Ga 5:6 ✡ **5:20:** 2 Ko 3:6 ✡ **5:21:** 1 Pi 2:22; 1 Jo 3:5; Ga 3:13 ✡ **6:2:** Ais 49:8

Tugoropato Uraurato kaviko vovou rutu purapaoro.
7 Oiraopa reo raga oisoa vatepave, ora vearo pitupituro purapave vo rera vo goruaro raga-ia. Ra oiso ragavira va-ia vao torevoko vovou pitupave osa ro ira kakutoa raga-ia ora virivaripaoro upoa purapareve rera-ia.
8 Uva oearovu oisoa vegeire oiso rugoopaave, Vearo kovo purapasivoi, vo osa oearovu, viapau. Ari oearovu oisoa vegei takaupaive, vo ovusa oearovu vegei vaisiaro kae piepaive. Vo ovusa oearovu vegei vaisipaoro oiso purapaave, "Riro kuuvutoarei." Vo ovusa oiraopa reo rutu iava tavitavipave.
9 Ari oearovu vegeire oisoa oiso purapaave, "Aapaapautoarei ratau toutoarei." Vo ovusa oearovu rutu vegei vo kovoaro-ia vearovira taraipaoro vegei eveipaive. Uva vegeipa tutuu piepai oiso ra kopiive. Vo ovusa vegei-a vao touvira rutu tootoovira toupavevoi. Ari ita, oirara vegei ragipaiveira vurukoara-ia. Oa-a vao oa-ia viapau vegei upo ovoipaiveira ra kopiipave.
10 ✡ Ari ita, oearovu vegei iava sopauarei vavata piepaiveira, vo ovusa touvira rutu rorupave. Ora oiso toupaveaira, Vegei-a apotatoarei. Ari oiso toupaoro oearovu riro irara oiso purapaveaira ra orekerovu rutu-ia pitupaive vearopara Pauto varaaro, vo rara Pauto vo reoaro vatepave voeapa. Ari oavu-a vao-ia vao iava osa oearovu vegeire oiso rugoopaaveira, Viapau oiso oaravu avu vai peira vaitereipa. Vo ovusa orekerovu rutu vegei varaaro toupaive.

11 ✡ Vate irara oaa visii, visiigoa Korin-ia toupataveira. Visiigoapa sirao iraopaveiei oa-ia viapau oiso oreovu avu vai vataupavevoi visiipa.
12 Uva-a evoa uva viapau ora vegei iava sopaura oave vairupaveaira visiipa. Viapau. Ari visii raga-a taru, visiigoa ora visii iava sopaura vairupataveira vegeipa. Oa iava vigei rutu viapau katai vovou-ia toupapeira.
13 ✡ Oire uva va-a vao oa iava ragai vo reo vatepaavoi oiso rutu osa aiteto ovii iraraaro tapo ora reoreoparoveira. Ora visii iava sopaura oavisii karuta vegeipa siraosa, oiso osa vegei ita oisoa vokiara rutu-ia visiipa siraopave visii kavikopaoro rutu.

Vigei Raga-a Pauto Vo Kepaaro

14 ✡ Oire vosa visii Krais voeaaro visiigoa orekerovu vearoara pura ruipapata, ra viapau oiso ra voearo tapo ora tavosipaoro oirao pie vovou asa irara oisi vara purapata. Uvare apeisi ragavira uvuipatai ra vuria tapo tavosipaoro vearo vovou raga purapata? Ora apeisi ragavira uvuipatai ra voearo tapo ora tavosipata oea rupa vovouva toupaiveira, visii vao visiigoa aviavi vovouva toupataveira? Vosa eisi ragavira piepata, ra viapau oiso vearovira kovopata voea tapo ora tavosipaoro rutu.
15 E Krais vaio ora Seten uvuipasi ra katai vovou purasi? Asi viapau rutu. E ro oirao pie vovouto oirao pie asato vo vovouarova tapo vaeavira toupareveira? Easi eisi viapau rutu.
16 ✡ Vigei-a Pauto vo kepaaro Tugoropa Kepa, ro Pauto Tootoo Ovoi. Uva apeisi-a? Uvuipatai ra orekerovu avu vai oupata vo tugara kare vo kepaaro vo orekeroi tovopasa Pauto vo kepaaro-ia Tugoropa? Viapau. Aue iava uvare Pauto oiso puraroepa vigeire,

> 'Ragai pauparaverea vo uva toupaiveira ragai voeaaro oirara. Uva-a voa uva voea vuutaaro-ia toupaaverea. Ra voa oiso toupaa, Ragai-a voea reraaro Pauto. Vo osa voea oiso toupaive, Ragai voeaaro oirara.'

17-18 ✡ ✡ Ora oiso tapo osa puraroepa Turaro,

> 'Uvuipatai ra voea ruvara iava ora goropaoro avapata. Opeita varao-ia pitupata oara vuivuipavira toupaiveira. Vosa eisi pieta, oa iava uvuiparai ra visii ora ragai iare oua. Ra va iava oiso toupaa, Ragai-a visii aitearo. Ovusa visii ita oiso toupata, Ragai ovii iraraaro visii, ora ragai

✡ **6:10:** Ro 8:32; 1 Ko 3:21 ✡ **6:11:** Esi 33:22; Ais 60:5 ✡ **6:13:** 1 Ko 4:14 ✡ **6:14:** Diu 7:2-3; 1 Ko 5:9-10 ✡ **6:16:** 1 Ko 3:16; Jer 31:1; Esi 37:27 ✡ **6:17-18:** Ais 52:11 ✡ **6:17-18:** Hos 1:10; Ais 43:6

ovii riakoaro visii. Eisi osa purarai, ragai
vao-ia Gorutoa rutu Turaro.’

7

1 ✡ Vate irara oaa. Reo ovoiro evara
toupaivoi vigeipa. Osa ragavira-a eisi osa
uvui iraopaviei ra orekerovu rutu varao
kavupape oara-ia ora vigei iava varaura
ora sopaura vuivui piepapeira. Oa iava
uvui iraopaviei ra ora airerei piepavio
rutu Pautoa-pa avivikepaoro.

Korin-pa Irara Ora Voea Iava Sopaura Oaive Poreivoiva, Pol Rorureva Rutu

2 ✡ Ari ita, vegei viapau oiso vuria vai
puraveva visii iava irai-ia. Viapau oiso irai
keaveva visii iava irai piro pieoro. Viapau
oiso irai keaoro orekerovu avu vai oisoa
ou ragapave irai ruvara-ia. Osa vituaro
eisi uvuipatai ra vegeipa siraopa vovou
rutu vatepata.

3 Uva viapau oiso eisi puraparai visii
togapaoro. Viapau. Uvare oiso pu-
raparai vorevoreripavira visii tavipaoro,
Rirovira rutu ora vegei iava sopauarei
rutu-ia visii kaviko iraopaveaira visiipa
siraopaoro. Oa vituaro-a vao oa iava
vegei iava sopauarei visii tapo ora tavosi-
papeira, vo ovusa tootoovira toupave, eke
vo osa tapo kopiive.

4 Viapau oiso orugorugooi epao ita oa
purapaavoi oiso reopaoro visiire. Uvare
visii vo vovouroaro-ia roru iraopaoro
taraiparai oiso, Torevoko vovou rutu pu-
rapatavere. Ari ita, otavakarovu rutu
oisoa vegei-ia poupa piro. Uva-a evoa
uva oiso visii iava uvuvevora, Vearo
pitupitu purapatavoi. Eva-a oa vituaro
rutu iava varaata vovouvira toupaveaira
visii-ia roru iraopaoro.

5 ✡ Ari ita, oiso ragavira-ia Masedonia
Provins-ia pou viroveiepa. Uva viapau
oiso voa reareaveiepa, uvare otavakarovu
rutu vegei iare voa pou piropa, vo osa
oearovu vegeiva ora kaureopaaepa. Oa-a
vao oa iava vegei iava sopauarei rirovira
vavataepa rugorugoo iraopaoro.

6 Uva rera-a Pauto ira uvuiparoi vo va-
vataro verapareve oirara sopaaro iava.
Osa-a oiso osa vegei-ia piereva vo osa
Taitas siporeva vegei iare.

7 Uva viapau oiso rera keke raga-
pave. Viapau. Ira-ia rorupavevoi rutu,
uvare rera vo siposipoaro uvuvevo vao
visii iava, vo uvare vearovira rutu
rera tauvatavora rera iava sopaua rutu
goru piepaoro. Oiraopavira rutu ragai
tavirevorao visii iava, vo uvare ragaipa
oisoa ruipapata oiso ra ragai keketa. Ora
vo osa oisoa ragaipa rirovira siraopata.
Ora vao iava tapo osa ragai vo reoroaro
sirova oisoa goruvira rutu utupata. Oire
uva va-a eva tapo-ia rirovira rutu roru
iraopaavoi.

8 Ari ita, ragai vaaro-ia rovoa pasia
taraiparai oiso, Voea vaipa pasi riro va-
vataa vai vateavora vao sipooro. Ari
viapau oiso siraoparai vo vokio-ia vo pasi
iava eva. Uva taraiparai oiso osa visii sirao
pieavora gare visivi raga. Ari viapau oiso
ragai iava sopaua oaa vavatapai visiire
rugoopaoro.

9 Viapau. Ari ragai roru iraopaavoi. Uva
viapau oiso vo sirao vavataaro iava-a eva
visii vaaro. Viapau. Ari vao iava uvare
visii vo vavataroaro-a evara oara vituaro
iava ora visii vo pitupituroaro tavario-
tavora ragai vo reoaro uvuoro. Uvare
Pauto kasikasi pievira vo vavataro kovo
pierevora visii iava sopaura-ia. Uva oisi-
a eisi osa vituaro-ia ragai viapau oiso visii
vuri pieavora.

10 ✡ Eake iava? Uvare vo vavataro evara
oara iava uvuipa Pauto oirara vorevira
sopaaro porepareve. Ra va iava Pauto
voea orirureve. Osa iava eisi vigei rutu
uvuipaviei rutu ra rorupe. Ari vosa
vo tavakaro vo rasio iava oupaive oirao
pie asa irara, oa iava uvuipaai ra kopii
ovoipaave rara, vo rara viapau oiso ora
oeai iava sopaura vai oaive vorevira por-
eive va iavirava.

11 ✡ Vearovira rugorugoo iraopata vo
tavakare vao-ia, uvare Pauto oisi va-ia
vo kovo purareva visii-ia. Uvare va iavi-
rava oisoa oisi rutu goruvira rugorugoo
iraopata. Ora oiso tapo osa va iavirava
ikauvira rutu vo reo pukotava, oa-ia visii
vo vovouroaro torevoko vovouro kare-

✡ **7:1:** 2 Ko 6:17-18 ✡ **7:2:** 2 Ko 6:12-13 ✡ **7:5:** 2 Ko 2:13, 4:8 ✡ **7:10:** Ap 11:18 ✡ **7:11:** Ro 3:5

keepa vaore, oiso ra viapau oisi orugorugooroi purapaive oearoi visii iava. Ari ita, uvare oisi-a eisi osa iavirava vuri vovou veritavora vapa uriripaoro vapa pura arapa ita. Iu, uvare ragaipa siraopaoro goruvira rutu ragai vo reoaro sirova torevokovira rutu utu iraotaepa rera eera torevokooro ira vuri pitupitu purareva. Oa iava va eakareva. Oire uva oisi-a eisi osa iava ragai vorerivira keke ruipapatai vaore, ra visii vovouaro kekeoro va-ia oisi taraira eisi oiso, Oiraopavira rutu viapau oiso vuria vaiei visii-ia, vo uvare oisi eisi rera pietava eera.

12 Oire vo rigato eva oa puraavora uva viapau oiso rugorugooraera, Uvare vuri pitupitu purareva, ora o tapo iria rera vovouaro-ia vuria oueva. Viapau. Ari visiire rugorugoopaoro evo pasi rigatoavora visiipa. Oisore ra va kekeoro vo reo sirova utuoro ora visii-ia va iava taraita vo Pauto osireitoaaro-ia. Ra oiso purata, “Oiraopavira rutu oiso osa Pol-pa siraopavioveira ora voeao oea rera tauvapaiveira.”

13 Oa-a eva vituaro iava vegei iava sopauarei varaata piepataveira.

Iu. Roru iraopavevoi visii vovouroaroia ora ro-ia tapo Taitas. Uvare vegei roru pierevora rutu va-ia, osa visii iava vegei tavitavirevora, vo osa visii rutu rera vo vovouroaro goru piepatava rera vo tavakaroaro verapaoro.

14 Ari ita, voviri tuariri Taitas tavi rovoava oiso, “Evoea Korin-pa irara oea ragai vo reoroaro uvuivere rara.” Oire uva va-a eva osa ragai vo reoaro eva oirao pietavora rerapa visii vo vovouroaro iava. Uvare vokiara rutu-ia vegei visiire oiraopavira reopaveaira. Oiso osa vo reo oa vateava Taitas-pa visii iava, uva oisi oiraopavira rutu karekeera.

15 Oire uva visiire rugorugoopaoro rera vaaro siraopa vovou kavikoa riropai. Eake iava? Uvare ikauvira rutu ora visiipa rera rei vaisi pietava, vo uvare rera vo reoaro uvutava. Ora vao-ia tapo osa ora visii raga oisoa ora uriri piepata oiso rugoopaoro, E vearovira avu rera vo vovouaro sirova utuviovere?

16 ✡ Uva roru iraopaavoi, uvare vao-ia tarai ovoirai oiso, Goruvira rutu eisi vo vovou purapataveira eva vearoa.

8

Oirao Pie Vovou Irara Uvuipaai Araoko Irara Oaive Tauvapaive

1 Araoko irara oaa, oiso ruipa iraoparai visiipa ra oiso ragavira taraipata voeaoia lotupa gururo oea voraro toupaiveira Masedonia Provins sovara-ia. Vao iava osa Pauto oisoa rirovira rutu voeapa vereopa vovou rutu purapareve.

2 ✡ Vosa riro tavakaro rutu voea-ia pou piro, uva evara-a oara-ia toupaoro uvuipaai touvira ra roruvira rutu toupaive. Uva vo rorua eva vituaro-a vaoia, orekerovivu-ia voea varaaro oara-ia oisoa sirao vate purapaive. Oiraopavira uvare apota iraravi rutu-a. Ari oisi toupaoro apotavira riroa rutu sirao vate puraivora.

3 Uva oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Voea varaviaro rutu orekerovu vateivora Krais voeaaro apota irara tauvapasa. Ari ita, pute pievira oaravu ita voea varaaro vateivora. Osa piepaivora eisi ora voea vo ruipaaro raga sirova.

4 Uva goruvira ragai tavipaivora, “Igei ruipa iraopaiei rutu oiso ra sirao vate purapaio va takuvupaoro oearovu vo vateroaro tapo. Oa iava uvuipaiei ra va-ia Pauto voeaaro tauvapaio.”

5 Uva oisoa oiso keapaave, Gareavi raga monia sirao vate oa vatei, osa viapau. Riroa rutu oa vatepaivora. Ari ita, oisia eisi osa ragavira ora voea rutu iava sopaura rutu oisoa Turaropa vatepaive. Eisi osa ragavira Pauto vo vovouaro sirova utuoro ora voea rutu iava ita sopaura vateiva vegei tauvapaoro.

6 Oa-a eva oa iava oiso Taitas-re puraveiera, “Ari ita, voviri tuaririvi Korinpa irara tavirivora, oiso ra sirao vate purapaive. Ari vosa viapau ikaupavira va guruguruive, uva eva raga-ia uvuipauei ra voea tauvarivora, va ikauvira opesi pieive va guruoro.” Eisi osa rera tavivevora.

✡ **7:16:** 2 Te 3:4 ✡ **8:2:** 2 Ko 9:11 ✡ **8:7:** 2 Ko 9:8; 1 Ko 1:5, 12:13

7 ✡ Oiraopavira rutu ita oiso osa ovokirovu-ia okovorovu purapata, ra vearovira rutu vara purapata riro goruvira. Uva oisi-a eisi osa ragavira visii-ia taraiparai oiso, Osa ita goruvira rutu Jisas vo reoaro-ia pitupataveira. Ora va kosi piepataveira vearovira rutu. Ora vearovira rutu vearo tarai-ia taraipataveira. Ora vegeipa sirao iraopataveira. Ari ita, ikauvira rutu ragai vo reoaro uvu ovoitava ragai tauvasa. Oire uva vearovira rutu pute pievira vara evara purapataveira. Uva visii arepaavoi ra vao tapo sirao vate vearovira rutu ita purapata.

8 Ari ita, ragai viapau oiso reo goru vai purapaavoi vaore, oiso ra va sirova utupata. Viapau. Ari visii tavipaavoi voeao iava oea oiso ruipapaai ra oearo-vivu tauvapaive. Uva visii akepaavoi oiso, "E uvuipatai ra oisi pieta eisi?" Ra va iava visii vaaro siraopa vovou kareke pieta viaevira rutu.

9 ✡ Uvare taraipatai vigei reraaro Turaro Jisas Krais vo vovouaro-ia vao vereopa vovou. Ira oisoa riroara rutu-ia orekerovu pitupareve ora rera varaaro. Ari ita, oa iava vara-ia ora apota pieroepa rera raga visii rutu tauvaoro. Uva oisi ora apota pieroiva, eisi visii piereva, oiso ra riroara rutu-ia orekerovu pitupata rera varaaro vearopara.

10 Oire uva oiso rugorugooparai vao iava, Vearopai vosa vo kovo opesi pieta ora visii varaaro moniara guruoro sirao vate puraoro, vo kovoa rovotavora vo ivari-ia oa putevora. Ari ita, uva voari oearovivu tauvasa vovou rovotaera.

11 Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ikauvira ora visii vo kovoaro opesi pie ovoita visii vo ruipaaro oirao piepaoro. Ra oisi vo moniro guru ovoipaoro voeavio apota irara tauvapata voea vatepaoro vara. Vosa riroara moniara sirao vatero touve, oara-ia ita uvuipatai ra vara vateta. Ari vosa garearavi, oire oisi raga ita vara vateta ita voeapa.

12 Vosa vearo vovou rutu purata vo vate purasa eva siraoa, oire ra va-ia Pauto roru pieta. Vosa riropara rutu, ora garepara visii varaaro oara pitupata, uva viapau oiso Pauto vara vieipare. Uvare va-a eva visii raga vo vovouaro vituaro oa-ia oisi rera eisi roru piepataveira.

13-14 Viapau oiso visii tavipaavoi ra visii raga kasivarivira kovopata, ovusa oearovu tou ragapaive pokapokapaoro. Viapau. Ari vo vuutao-ia riroara rutu orekerovu toupaivoi visii ruvara-ia. Evara-a oara iava uvuipatai ra voeaviopa apota irara vatepaoro voea tauvapata. Oisore ita ra vo utupaua riroara vai-ia ita pituivere. Oire ra visii tauvaive ita oarai vatepaoro vo osa ita apotavira toupata. Osa iava uvuipatai ra vaeavira rutu ora tuutuukopata ita.

15 ✡ Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

> 'Ro ira riroara rutu ora rera varaaro gurupareve, oara-a evara viapau oiso varao-ia putepaiveira oarapa ruipaparoveira. Ora oiso osa ro ira gareparavi ora rerapa guru-pareve, oara-a evara viapau oiso potepaiveira varao-ia oarapa ruipa-paroveira. Oara rutu evara rerapa uvuipai ro ira ora rera iare riroara rutu gurupareve, ora ro ira ora rerapa gareparavi gurupareve.'

Uva oisi rutu toupaivoi vo visiipa vo osa orekerovu gurupata sirao vate purapasa oearovivupa.

Oearovu Kovopa Irara Poua Virovere Korin-ia

16 Vegei Pautoa-ia vearo vaisi pura-pavevoi rorupaoro rutu, uvare Taitas eisi piereva oiso ra visiipa siraoparo, oiso osa vegei oisoa visiipa siraopave. Oa iava rirovira rutu oisi vovou iraoparoi oiso ra visii tauvapareve.

17 Ari ita, ora rera vo vovouaro rutu sirova utuoro uriorovere rara visii tauva-pasa. Vosa oisi eisi piereve, oire ra oisi iavirava vegei vo reoaro sirova uturo vao oa-ia rera sipopavevoi visii iare.

18 Uva vaiterei rutu sipopavevoi visii iare ora ro iravu araokoto oavi. Ro ira-ia vearo vaisi rutu purapaiveira lotupa gururo vo uruiara rutu-ia. Eake iava?

✡ **8:9:** 2 Ko 13:14; Fl 2:6-7 ✡ **8:15:** Eks 16:18

Uvare vearo kovo rutu purapareveira Vearo Siposipo kosi piepaoro.

19 Ora vao tapo-ia oiso-ia uvare voea raga lotupa irara rera reesioro rera ropoiva vaore, oiso ra vegei taveopareve. Ra igei rutu vo kovo purapaio Turaro vaisiaro rei piepaoro, vo osa sirao vatero kaepaoro avapaio voearopa apota irara. Oire va iava oisi ora igei iava voea tauvapa vovouro kareke piepaio voeapa.

20 Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro ora vatatopopaio rutu vaopa, teapi oearoi igeire vuri rugorugoo vai kosi pieive va iava vao vo osa va vao sirao vate riroa vatepaio oearoipa.

21 ✡ Igei katai vovou ragava toupaioveira, oiso ra va iava torevoko vovou raga purapaio Turaro osireiaro-ia ora vo oirara rutu osireiaro-ia.

22 Oire uva iravu raga ro vigei araoko-toaaro ira voea tapo arupavevoi visii iare. Ari ita, ovokirovu rutu-ia rera vo kovoaro sisiropaveaira. Oa-a vao oa iava oiso taraipaveaira rera-ia, uvare rirovira rutu oiso ruipaparoveira ra visii tauvareve. Uva visii-ia vearovira raripaoro oiso vovouparoveira rutu ra visii tauvapareve.

23 ✡ Ora ro Taitas ira ragai tapo kovopareveira visii tauvapaoro. Ora oearovu araoko irara oavi, voeao oea roporopoiva lotupa irara vo reo eva voea vaaro kaesa visii iare. Ra voea iavirava Krais vaisiaro kae pieta.

24 ✡ Uva oiso visii tavipaavoi, ra voeavipa vereopa vovou rutu purapata voea tauvapaoro. Ra oisi iavirava lotupa gururo rutu va-ia taraipaave vao oiso osa oiraopavira rutu visii vaaro iava vearo pitupitu rutu siposipopaveaira visii-ia vearo vaisi purapaoro.

9

Vatevatea Iava Vao Pauto Vaaro Oirara Tauvapasa

1 Va iava vao visii tavitavi ragapaavoi vo pasio rigatooro, uvare visii-ia taraiparaveira oiso osa apota irara tauva ruipa iraopataveira Pauto voeaaro evoea oea Judia Distrik sovara-ia toupaiveira. Ari ita, osa eisi piepataveira ora visii raga vo ruiparoaro sirova utupaoro.

2 Uva visii vo vovouroaro-ia tarai rovoraiva, eisi voeaopa oisoa vearovira siposipopaa oea Masedonia Provinsia toupaiveira. Uva oiso puraparaera, “Voeao vigei araoko iraraaro oea Grik-ia toupaoro, ora voea vo vovouaro puraivorao vao sirao vate vatepa vo ivaria oa putevorao. Oire uva visii iava uvuoro voeao Grik-ia tou irara voea vo vovouaro puraivora voeao apotapa irara tauvasa.”

3 Oa vituaro-a eva oa iava voeao araoko irara oavi visii iare sipopaavoi. Oire ra oisi iava vo reo eva visii iava oiraopavira rutu karekepe, vo osa visii ruvara iava oarai sirao vatero vai oupaive. Vosa viapau oisi ovatevatearoi ravaata, ra oisi iava viapau ragai vo reoaro oiraopavira karekepe.

4 Oire vosa oearoi Masedonia iava ragai tapo urioavere, vo osa viapau moni vatatoporo vaiva toupata vare eva sirao vate, uva oisi-a eisi osa iava uvuiparai ra riroa rutu ariia oua visii iava. Oiraopavira oiso osa visii tapo uvuipatai ra vo arii outa, vo rara rirovira rutu vo vatevatearo egaega ragapaoro reoreopata, vo osa viapau vara vatepata.

5 Oire uva va-a eva vituaro iava vigei araoko iraraaro ira pie rovoavoi visii iare sirao vate ravaasa vo vateo oa iava ragai tavi rovotavora. Uva oisi-a eisi osa iava vo vatevatea rutu eva ravaavira visii ruvara-ia toupaivere, vo ovusa visii ruvara-ia pou virosa uriora. Ra va iava oiso taraira, Ora visii raga vo vovouroaro sirova ututai vo vatevateao vateoro, vo osa viapau ragai vo reoaro iava.

6 ✡ Vaore ovoovoa rugoo iraopata ro iava oirato ira gareara takuraara paureva. Oa iava vara kuearo gare visivi oureverea. Ari ita, ro ira riro takuraro paureva, oa iava vara kuearo ita rirovira oureverea ora rerapa.

7 Oire visii rutu katakataivira ora visii vo vovouroaro sirova sirao vatero vate iraota. Ra opeita reo goru ragare rugorugoo iraopata rutu, ra va-ia sirao vate vatepata. Ora vosa oisi vara purapata,

✡ **8:21:** Ro 12:17, 14:18 ✡ **8:23:** Fl 2:25 ✡ **8:24:** 2 Ko 7:14, 9:2 ✡ **9:6:** Ga 6:7, 9

ra opeita ora visii ragare siraopaoro rugorugoopata oiso-ia, Ora ragai varaviaro opesi pieavoi. Viapau. Eake iava? Uvare Pauto taru rerapa vereopa vovou rutu puraparevere, ro ira sirao vate purapareve rorupaoro rutu oearovupa.

8 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa Pauto uvuiparoi visiipa orekerovu vatepasa visii vo vovouroaro-ia pute pievira rutu. Eisi osa iava rirovira rutu orekerovu touvere visiipa ora oearovivu tauvapasa tapo. Oa iava viapau uvuipatai ra orekerovu avu vaipa apotapata varao oarapa ruipapata.

9 ✡ Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

‘Ro ira rirovira rutu apota irara vatevatepareve, ira-a eera ira-ia vereopa vovou opesi asavira rutu toupaiverea.’

10 Ari ita, vo ovoovo-ia tapo oiso oiraopavira purapai, Vosa oirato takuraara paupareveira, Pautoa raga ita-a ira vo takuraro purareva. Oire vosa ro ira otakurarovu ita paureve, uva rera raga ita Pauto ira vo takuraro kova pieparevеira. Oire ra va iava oirato vara aiopareve. Osa ragavira Pauto uvuiparoi ra oisi eisi visii pierevora, oisi vo vatero varao vatepata. Osa iava uvuipatai ra vo vatero tuuaro pute pievira rutu oupata rera ruvara-ia.

11 Oire vosa Pauto visiipa rirovira rutu orekerovu vate rovopareve, uva visii ita uvuipatai ra vara iava rirovira oaravu vatepata. Osa-a eisi osa iava riro irara rutu oirara uvuipaai ra Pauto vaisiaro kae piepaive, vo rara visii vo vatevateroaro ou rovopaive ora voeapa varao oara kaeoro uvuipaiei avaio voeapa.

12 Uvare vo vatevatea eva oa puratavoi oa-ia varei kovoarei toupaivoi oiso, Oavua vao apota irara tauvapasa voeao oea orekerovupa apotavira toupaivoi. Ari oavu-a vao-ia oiso ragavira uvare vo vatevatea-a eva oa iavirava riro irara uvuipaai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive rera-ia rorupaoro.

13 Vosa igei vo moniro evara ouoro avaiovere rara voea vatesa, oire ra vara kekeoro varao visii vo vateroaro siraoara taraiave visii-ia oiso puraoro, “Oiraopavira rutu uvare voeao Korinpa irara goruvira rutu Krais vo reoaroia pitupaiveira vao Vearo Siposipo. Oa iava oearovupa siposipopaiveira va iava tavitavipaoro.” Oire ra va iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraive visii iavirava. Ora visii vaaro-ia vereopa vovou vearo vaisi puraive vao oa purapata voea tauvapaoro ora oearovu.

14 Osa iava uvuipaai ra visiipa rirovira variripaave visii kaviko iraopaoro. Eake iava? Uvare uvuipaai ra taraiave oiso, Pauto oiraopavira rutu visii tauvapaoro vearopara rutu kareke pieparevеira visii-ia.

15 ✡ Ari ita, vigei rutu uvuipaviei ra vearo vaisi purapape rera-ia va iavirava vao riroa rutu tauva sirao vate rovopa rutu. Vo vateo-ia rera raga-ia ro-ia Krais, ira siporeva Pauto vigei virivarioro vigei kae piesa.

10

Pol Takau Reoro Pukoreva Varao Oara Oisoa Purapaive Aposel Irara Takaupaoro

1 Ragai-a vao-ia Pol ragoa oiso visii tavipaavoi ra goruvira rutu vo reore rugoo iraopata. Uvare oiso purapataveira, “Pol igeipa tauaivira toupaoro igeipa uriri asavira riro gorupa reoro vatepareveira. Ari vosa igei tapo touparevori, ra va iava kave visivi reoreoparo igeire.”

2 Oire uva oiso ragavira visii tavipaavoi vo vovouo sirova Krais oa oisoa purapareve kave vovou. E ragaipa ruipapatai ra visii iare uriora uriri asavira visii tapo toupaoro reoreosa evoa visii rutu puaaroia, eke? Opeita eisi ragai piepata, oiso ra oisi piea visii-ia. Uvare oiraopavira rutu taraiparai oiso osa uvuiparai ra uriri asavira rutu oisi eisi piea voeao iare oea vegeire oiso purapaaveira, “E vaiterei rasitoa raga vo rugorugooroaro sirova utupasiveira.”

3 Ari ita, vegei rasitoa-ia toupaveaira. Uva viapau oiso rasito vo pitupituarore rugorugoopaveaira oiso ra va-ia gorua oupave Seten-va ora upopasa.

✡ **9:8:** Ef 3:20; Fl 4:19 ✡ **9:9:** Sam 112:9 ✡ **9:15:** 2 Ko 2:14; Ro 5:15-16 ✡ **10:4:** 1 Ti 1:18; 2 Ti 2:3; Ap 7:22

4 ✡ Varao upo purapara oara-ia upo purapaveaira, uva viapau oiso vova rasitoaia vara-a. Viapau. Ari evara vova Pauto ruvara-ia uriopapeira riro goruara rutu. Oara uvuipapeira rutu vao riro gorua vuria opesi pie ovoipasa, ora vao rera vaaro riro goru kovo. Osa ita eisi osa vegei varao opesi piepaveaira, oara purapaiveira oirara varao kuuvu reoro Pautoa tapo kaureopaoro.

5 ✡ Varao oiso vosa oearovu Pauto toga ragapaive oreorovu-ia rera takaupaoro, vo rara oisi vo reo iava viapau oearovu rera oirao piepaive. Oire uva vo reoro verapaveaira varao oara iavirava oearovu ora vaisi oaive raga kae piepaiveira, oiso ra oirara vo rugorugooroaro tavariopavevora, oirara uvuipaai ra Krais ragare rugoopaave rera raga sirova utupaoro.

6 Osa pieveare eisi ra va iava oisi eisi toupata Krais ragare rugoopaoro. Osa iava uvuipaveiei ra uriri asa vovou rutu iava oearovu visii iava vo rugooroaro torevokove, voearo oearoa touvira rutu ora voea ragare rugorugoo iraopaaveira Pauto vo reoroaro uvupa arapa.

7 Osireiara oavisii vura pieta. E Apeisia? Viapau vegei sopaaro eveipata, eke? Uvare vegei tapo ita sopaura oave porevevora Krais iare oiso rutu osa visii. Oire vosa irai oiso ora iraire puraparo, "Ragai-a Krais reraaro," uva uvui iraoparoi ra vorevira rera raga ita ora sopaarore rugorugoopaoro ora rugorugoo piero. Oisi iava oiso tarairo, Ragai ita Krais reraaro. Eisi raga ita osa vegei tapo ita toupave, Krais vaitereiaro.

8 Eagara vosa ragai raga rirovira rutu reoara puraavora ora ragai iava oiso, Ragai reiparai visiipa. Uva viapau oiso vo reo-ia vao ariia vai ouavoi. Vo uvare Turaro raga ira oisi ragai pierevora visii varaaro oirao pie vovouro tore piesa. Viapau oiso ragai vo kovoaro-a visii vo vovouroaro oirao pie vovouro tekipasa.

9 Ra opeita oiso rugoopata, Ragai vo pasiro rigatoavoi visii uriri piesa. Viapau oiso ragai eisi visii pieavoi.

10 Oearovu vai pasi visii iava oiso purapaai, "Pol riro goru reoro purarevoi igei torevokosa vo pasiro-ia. Ari vosa igei tapo touparevori vo-ia, ra raveravevira raga reoreo ragaparo akukuvira."

11 Ragai evoeapa oiso ruipa iraoparai, ra vao-ia oiso taraiave rutu osa ragavira visiipa tauaivira rutu toupaoro vo reo rigatoavoi vo pasiro-ia. Uva vo reorei vaeavira rutu toupaivoi ora vo reo oa taru puraavere vo osa visii iare poura viro evoa.

12 Viapau oiso reoreopaveiei osa voeao oea ora voea vo kovoroaro raga rovirieipaoro oiso purapaai, "Oearovu vuri kovoro purapaiveira, ovusa igei vearo kovo ita purapaio." Vo ovusa voea raga ita oiso purapaaveira, "Viapau oearoi uvuipaai ra oiso vearopa kovoro vai purapaive osa igei." Uva vegei viapau oisi uvuipaveiei ra eisi purapave. Uvare kokoropa reoro raga varao oara-ia eisi purapaaveira.

13 Ari Pautoa raga-a ira vegei oisi tavireva vo kovo vao-ia purasa. Oa vituaro iava rera vo reoaro raga sirova utupaveaira vo osa visiipa kovopaveaira. Uva viapau uvuipaveiei ra oiso purave ora vegei ragare, "Okovovu raga-a vao-ia oa purapavevoi vearovira." Viapau. Ari vo kovo raga vao-ia oa iava tavitavipaveaira, Pautoa raga oa vegeipa vatereva va purapasa vo visii tauvapaoro ora oearovu.

14 Vosa oisoa toupata voari tuariri Vearo Siposipo uvu asavira, uva visii iare urioveiepa va iava tavitavisa vao Vearo Siposipo. Oa iava uvuipaveiei ra ora vegei vo kovoaro iava torevokovira tavitavipaoro rorupave rutu, uvare vo kovo-a eva Pauto oa vatereva vegeipa, oisore ra va purave visiipa.

15 Uva viapau oiso oearovu vo kovoroaro egaegapaoro oiso purapave, "Vegei vo kovoaro raga vao-ia osa va purapaveaira." Viapau. Ari varao raga iava tavitavipaveaira oiraopavira okovoa purapaveaira. Ari ita, vegei oiso ruipapaveiei ra visii vo vovouroaro oirao pie vovouro kovapape rutu. Oisore ra visii tauvapaoro vegei vo kovoaro riropape rutu vao oirara tauvapasa.

✡ **10:5:** 1 Ko 1:19; Ais 2:11-12

16 Uva ita, uvuipaveiei ra otaererovu
iare ita avave Vearo Siposipo iava tavi-
tavisa visii vo taerearo-ia puteoro. Uva
uvuipaveiei voeaopa siposipove oea via-
pau Vearo Siposipo iava uvupaiveira. Osa
iava viapau uvuipaveiei ra oearovu raga
vo kovoroaro egaegapaoro rorupave. Vi-
apau. Ari vo kovo raga vegei. Eake
iava? Uvare vegei raga-a vegoa Krais iava
rovopavira rutu voea evoea tavitaviveare
rara.

17 ✡ Uva oiraopavira rutu-a, uvare Tu-
goropa Vuku oiso purapapeira,

‘Ro ira oiso vovouparo ra iravu raga
vaisiaro kae piepareve, ira-a eera
uvuiparoi ra Turaro raga kataito
vaisiaro kae piepareve.’

18 ✡ Eake iava? Vosa ro oirato ira ora
rera raga iava vaisia kae piepareve oiso
purapaoro, “Ragai vearo kovo rutu-a vao
purapaaveira,” oreoa eva akuku reo raga.
Ari vosa Turaro Pauto rerare oiso puraro,
“Eera vearo kovo rutu purapareveira,”
oire ra va iava vo reo eva oisi oiraopavira
rutu toupaive.

11

Pol Poeravira Rutu Kuuvu Irara Iava Aposel Irara Tavitaviroepa

1 Oiso ruipaparai ra ragai vo reoaro
uvuta, uvare oearovu ragaire oiso pu-
rapaaveira, “Rerape eera. Ira ora rera
vaisiaro raga kae piepareveira ora rera vo
kovoaro iava eera Pol,” osa viapau ragai
oisi eisi. Uva ita, uvuipatai ra ragai vo
reoaro uvu iraopata.

2 ✡ Eake iava? Uvare ragai visiire
rirovira rutu rugorugoo iraoparaveira,
oiso raga ita osa Pauto visiire rirovira
rutu rugorugooparoveira oiso, Teapi oeai
visii ivuive rera arova. Oa-a vao oa
iava oiso rugooparai visii-ia, uvare oiso
rutu toupatavoi ovoovoa, oiso osa o iriavu
tavauruva iria reesireva aiteto iravupa
viovokoto, oiso ra oira oureve. Uva oisoa
vaiterei vo vokiarore ora ousapa voki
tuepaoro aiteto vearovira rutu oisoa oira
tokipareve vaopa oiso, teapi irai raga oira-
ia vuria vai pura rovoreve. Oire uva oisi-
a eisi osa ragai-a ita visii rutu aitearo
ragoa visii reesipaaveira, oiso ra Krais
tapo kataivira rutu ora tavosipata. Oa vi-
tuaro iava eisi vokiara rutu-ia kasivarivira
visii tokipaaveira.

3 ✡ Eake iava? Uvare vapa vao uriri
iraoparaveira oiso, teapi oearoi raga visii
vo rugorugooroaro tekipaive vara vuri
piepaoro. Ra oisi iava vo vovou kavuta
vare ovauoro oa purapataveira Krais tapo
ora tavosipaoro. Teapi oiso pieta osa o-ia
Iv iria piro piereva ro rakoruto Seten vara
raga-ia evara kuuvu reoro.

4 Ari ita, rorupataveira oearovu vo
siposiporoaro uvupaoro, oara osivu ra-
gavira purapaiveira. Uvare iravu vai
raga iava Krais vo siposipo eva. Vi-
apau oiso rera raga ro Krais ira iava
visii siposipopaveaira. Uva oisi ragavira-
a eisi osa iava vo reoro evara oaravu
raga tovopataveira ora visii iava sopaura-
ia. Oa iava ora visii sopaaro iare iravu
raga uraurato oupataveira. Oiraopavira
rutu uvare voea evoea vo siposipoaro
viapau oiso toupaiveira osa vo siposipo
vegei vaaro. Ora eera uraurato iravu
raga. Viapau oiso ro-a Tugoropatoa rutu
Uraurato ro ira-ia taraipaveaira.

5 Uva oeare evoea oiso purapataveira,
“Vearo irara rutu voeao-ia aposel irara.”
Ari ita, ora ragai vo kovoaro-ia taraipar-
aveira oiso, Viapau oiso evoea vo kovoaro
ragai vo kovoaro-ia putepaiveira. Viapau.

6 Uva ita, viapau oiso uvuiparai ra vearo
reo vai puraa, oiso osa vo reoro oara pu-
rapaiveira. Ari ragai vao raga-ia oiraopa
reo rutu-ia vearovira rutu taraiparai, oiso
osa va iava oisoa siposipopaa visiipa ro-
roiovira rutu va kosi piepaoro. Ora oiso
tapo osa oisoa torevokovira rutu ragai vo
pitupituaro viaevira rutu visii osireiaro-
ia purapaa, oiso ra vara-ia taraipata oiso,
Vo reoro-a eva Pauto vo reoaro rutu
oiraopara.

7 Oiraopavira rutu va iava osa oisoa
Vearo Siposipo iava visiipa siposipopaa.
Uva vo kovo eva oa-ia viapau oisoa moni-

✡ **10:17:** Jer 9:24 ✡ **10:18:** Ro 2:29 ✡ **11:2:** Hos 2:19; Ef 5:26-27 ✡ **11:3:** Jen 3:4; Jo 8:44

ara vai oupaa visii ruvara iava. Viapau. Ari ragai akukuvira rutu eisi oisoa piepaa ora ragai vaisiaro raga vara piepaoro, oisore ra visii vaisiaro kae piea. Uva apeisi-a? Vuria vai oa oisoa purapaa eisi piepaoro, raa?

8 Ari ita, vosa oisoa visii tapo toupaa, uva oearovu lotupa irara uvarovuva ragai oisoa tauvapaive moniara vatepaoro varao oara-ia oisoa visiipa kovopaa. Uva eisi osa piepaoro oisoa moni oupaa oearovu raga ruvara-ia vo visii tauvapasa vara-ia. Uva apeisi-a? Oisi eisi vuripai, raa?

9 Oire vo osa visii tapo toupaoro moni apotaparaera auere ora ragaipa oaravu avu vai voripasa. Uva viapau visii areavora moniara vaire. Viapau. Ari voeao raga araoko irara oavi oea oisoa Masedonia Provins iava uriopaave ragai tauvapasa. Viapau visii ruvara-ia moni areparaera. Uva viapau oiso ra visii arepaa oaraire ita moniara vai vo utupavira.

10 Taraipatai oiso osa oiraopavira rutu oiso puraparai, Krais tapo ora tavosiparaveira. Uva oisi ragavira ita oiso osa oiraopavira rutu oiso puraparai, Viapau rutu irai uvuiparoi ra ragai vo siposipoarore korukoruro, osiposipoa purapaavoi vao iava osa visiipa akukuvira rutu oisoa kovo ragapaa moni ou asavira. Viapau. Ari ragai vo reoaro voraro rutu avaperea Grik-ia.

11 Eake iava oiso puraparai visiire? E viapau pasi visii vaipa siraoparaveira, raa? Ari ita, Pautoa raga taraiparoveira ragai vaaro-ia riroa rutu siraoa visiipa oiraopavira rutu oa ragai-ia toupaiveira.

12 ✡ Oire uva akukuvira raga touvira moni ou asavira visiipa kovopaavere. Uvare evoea oearovu oea vaisipataveira oiso, Aposel irara oea moni oupaoro kovopaiveira. Uva oisi-a eisi osa iava viapau uvuipaai ra ora voea vo kovoaro-ia rorupaoro vovio utupauavi va iava tavitavipaave, oiso osa ragai ora ragai vo kovoaro-ia rorupaoro uvuiparai ra tavitavipara.

13 ✡ Oearoa viapau oiso aposel irara-a. Viapau rutu. Ari kuuvu irara raga evoea. Oea ora voea vo kovoaro keakeavira raga purapaiveira va tavariopaoro vaore, oiso ra utupauavi oiraopavira rutu voea vo kovoaro oiso karekepe Krais voeaaro vo kovoaro aposel kovo. Vo osa viapau rutu.

14 Ari ita, viapau oiso va kekepaoro ora sitaraerao. Uvare Seten tapo ira uvuiparoi ora rera raga ora tavarioparo. Ra va iava eisi karekeparo oiso, Purapurapato enselto ro ira oiraopa reo rutu iava tavitaviparoi. Vo osa viapau rutu.

15 ✡ Oire oisi-a oiso osa vo ovoovo sirova utupaoro ora rera Seten voeaaro kovopa irara vo vovouroaro tapo tavariopaiveira, uvare ora voeare eisi rugoopaaveira, oiso ra oearovu visii iava voea vaisipaive oiso, Vearo irara rutu aposel irara. Vo ovusa Pauto vearovira rutu voea-ia vurapareveira vore tuepaoro utupaua, uva voea vo voriaro vatereverea evara kuuvu kovoro voeapa vorioro.

Pol Riroara Rutu Tavakaara Oisoa Oupareve Aposel Kovo-ia

16 Oire ragai ita oiso vorerivira visii tavipaavoi voeao iava oea ragaire oiso purapaaveira, “Rerape eera. Ira ora rera raga ora rera iava vaisia kae piepareveira.” Opeita visii tapo ita ragaire oisi purapatai eisi. Ari vosa oisi eisi purapata, oire eagara, uvuipatai ra touvira ragai vo reoroaro uvuta

17 vo osa oiso puraparai, “Vearovira vao purapaa,” ora “Ragai oa puraavere vearovira rutu.” Uva Turaro viapau vo reo eva ragaipa vaterevoi. Ari ragai raga vo rugorugooaro iava oiso vo reo purapaavoi akukuvira raga.

18 Ari ita, riro irara ora voea raga ora vaisiaro kae piepaaveira, uvare vo rasio vo rugooaro sirova utupaaveira oisi eisi piepaoro. Oire uva eagara ita. Ragai tapo ita oisi piepaavoi.

19 Visii raga ita ora vaisipatai oisio, Igeia riro tarai irara rutu. Osa iava roruvira rutu vo reo uvupataveira oa-ia oearovu oiso purapaaveira, “Igei uvuipaiei ra oiso vearovira vara puraio, eke eisi ragavira.”

✡ **11:12:** 1 Ko 9:12 ✡ **11:13:** Ga 1:7; 2 Pi 2:1; Fl 3:2 ✡ **11:15:** Fl 3:19

20 Oiraopavira rutu visii roruvira rutu evo reoro uvupata varao oara-ia oisi eisi oiso visii tavipaive, “Oire oisi eisi piepata ikauvira!” Ora tapo oiso osa rorupata voea vo rugooroaro raga sirova utupaoro, vo rara visii vo rugorugooroaro paipai piepaive visii varaaro ou ragapaoro vatauvira raga. Ora vosa visii oiso piepaive akaipa irara raga. Ora vosa visii puaaro taparakopaive.

21 E vuria vai pasi puraavora, uvare viapau oiso eisi visiipa oai puraavora tapo, raa?

Oire vo osa oisi eisi purapaave oiso, “Igei vearoa vao-ia purapaiovoi,” osa raga ita ragai tapo uvuiparai ra oisi reora visiire eisi. Ari ita, uvuiparai ra eisi kokoropavira reora visiire osa voeao oea vuriara purapaiveira oisi eisi reoreopaoro.

22 ✡ Ora apeisi-a? Ora voeare oiso purapaaveira, Igei-a Hibru-pa irara? Osa raga ita ragai tapo uvuiparai ra oiso purara, Ragai-a iravu Hibru-pato. Ora apeisi-a? Jiu-a voea evoea? Iu ita, uva ragai tapo ita iravu Jiu-pato. Ora apeisi-a? Ebraham aao iraraaro-a, osatoa tapo ita ragai, ragoa oisi toupaa.

23 ✡ Vosa oiso purapaave, “Igei-a Krais kovopa iraraaro.” Uva ita, ragai tapo vearovira Krais vo kovoaro goruvira rutu purapaaveira voea vo kovoroaro-ia putepaoro rutu. Uva ora ragai-ia taraiparai uvare oisi rutu eisi ora ragai raga ora vaisiaro kae piepaavoi oiso rorovira rutu osa kokoropato. Oire uva va-a vao osa oisoa kasivarivira Krais-pa kovopaa, oa iava oisoa vo ovuutarovu-ia ragai tovopaive tuukepa kepa-ia. Ora rirovira rutu oisoa ragai ragipaive. Ora vo osa oisoa ovokirovu-ia ragaipa oisoa tutuu pie ragapape oiso ra kopiira. Oire uva oisi-a eisi osa oisoa piepaavora, ragai vo siitokaroaro voea vo siitokaroaro-ia pute iraopaive rutu evoea aposel irara riro kuuvu irara.

24 Oire vo vavae vokiro-ia oara sovara-ia oisoa ragai ragipaive aue-ia kopirovu iro voea vo pitupituroaro sirova utupaoro Jiu. Osa oisoa piepaive oearovu oirara ragipaoro vo peva tau vo resura vatara vuutaro rutu-ia (39) ragipaoro.

25 ✡ Ora voea tapo Rom vata oea ita ragai ragiiva opevavu-ia ita voki. Uva ovokivu-ia ragai vurokoiva aue-ia aveke. Ora vo peva selpa uvuo peva oara ragaiva vuriepa vo peva vuuta rutu-ia vo rirova-ia purepava. Oa iava voa avakava igei oisoa vuri piepaeve. Vo uva katai voki rutu-ia ravireopa voki gaegaerevira touava ora oavu-ia rupa voki voa raga avakava ivara-ia gaegaerepaoro.

26 Oire vo osa oisoa voraro rutu vokapaoro viripaa, uva vo tavakaro ragai iare oisoa karekepape oiso rutu osa varao pirutuara, ora voeao kavirupa irara. Ora vosa voeareo Jiu-pa irara ora voeao ratau tou irara oiso ruipa ragapaave ra ragai vuri pieive rutu. Ari ita, vosa reipa uruiro tapo-ia toupaoro oisoa vo tavakaro oupaa ora voraro tapo vegoaro. Ora voraro avakava selpa uvuoara-ia vokapaoro. Ora vao-ia tapo oisoa tavakaara oupaa rara ragai keakeapaive oiso purapaoro, “Igei-a vii vate iraraaro.” Vo osa viapau.

27 ✡ Uva voa-a vo uva oisoa kasiraovira rutu kovopaa. Vao-ia osa riro ruparo rutu-ia viapau oisoa uusipara, ora viapau aiopaa, ora viapau ukaiopara. Ari ita, riro vokiro rutu-ia oisoa aio apotapara rutu, ora aue varo, ora aue kepa vaore uusipasa.

28 Ora oiso osa oavu-a vao-ia, uvare vokiara rutu-ia oisoa riro vavata rutu siraoa oisoa kaepaa lotupa gururo ruture voeapa siraopaoro rutu

29 oiso-ia, Vosa oearovu oisoa raveravepaave, vo oa iava oisoa ragai tapo ita oisi ora ragai-ia oraverave sovopaa. Ora vosa oearovu oirara oearovu vuri vovouro-ia kove piepaive, oire ragai tapo ita otavakaroa evara vo siraoaro oisoa sovopaa vo ora ragai-ia oiso rutu osa eto kasi.

30 ✡ Vosa ora egaegapaoro vo reoro puraa ora ragai iava, oa iava uvuiparai ra varao raga iava visii tavitavipaa, oara iava ragaire oiso puratavere vai pasi, “Viapau oiso riro gorutoa vii Pol.”

31 Uva Pautoa raga Turaro Jisas reraaro Aite ira vo vaisiaro kae piepaiveira rutu

✡ **11:22:** Ap 6:1 ✡ **11:23:** 2 Ko 6:5 ✡ **11:25:** Ap 16:22, 14:19 ✡ **11:27:** 1 Te 2:9 ✡ **11:30:** 1 Ko 2:3

oirara, ira taraiparoveira vo osa ragai viapau oiso visii keakeapaa.
32 ✡ Ari ita, vo osa Damaskas urui-ia touava, ovusa ro Reito Aretas reraaro kovopato oisoa voa turaroparo, ira ora rera voeaaro uutupa irara arureva, oisore ra ragai ouive vo rei urui rataoaro riaaroia, oiso ra ragai tovoive tuukepa kepa-ia.
33 Ovusa voava voea asavira toriava, uvare oearovu ragai vara pieiva rirovaia kuverava kiuvupa ratao-ia ragai pute pieoro vo kasura iava. Oa iava viapau uvuiaepa oiso ra ragai ouive voea uutupa irara.

12

Urusiara-ia Riro Reoro Rutu Iava Pol Kareke Piepareva Pauto

1 Vo reo iava ragai oiso ragavira reoreoparai osa oearovu piepaiveira ora voea iava vaisiara oaive raga kae piepaoro. Ari eagara osa piepaa ita. Vo uvare ragai oiso ruipaparai ra visii tavia varao iava areo urusiro oara-ia vo reoro vatepareveira Pauto ragaipa ravotovira
2 ✡ oiso-ia, Ourusivu-a vao-ia oa puraavoiva, katai tau vo resura ivaro va isivaaro iava putevorao vo touo-ia oa-ia oiso toupaavora, Ragai vao Krais reraaro. Va-a eva oa iavirava ragai kae piereva oiso ruture vuvuiua ivara-ia rutu. Ari ita, varauava touava vo urusi-ia eva. Uva viapau taraiparai rutu oiso, Apeisi ragavira-a oiso osa kaera viropa varaua rutuva, eke uraura vai raga. Uvare viapau taraiparai. Uva Pautoa raga ira taraiparoi.
3 Oire vorerivira ita oiso puraparai, Taraiparai oiso osa oiraopavira rutu iparaepa vuvuiua iare. Uva viapau oiso aviaviparai rutu oiso osa ragavira avu iparaepa. Uva Pautoa raga ira taraiparoi.
4 Uvare rera raga-a ira ragai kae piereva vuvuiua iare, vo uva rera vo reoaro riro gorua rutu uvuava. Uva ragai-a vao oiso puraparai, “Riro goru reo rutu-a oa iava viapau uvuipaai oirara ra va iava tavitavia.”
5 Uva roru iraopaavoi vara-ia varao oara kekeava vo tou-ia eva. Oa iava visii tavitavipaavoi vara iava. Oire uva viapau oiso ragai vo kovoaro iava vao vearo kovo visii tavitavipaavoi. Viapau. Ari varao ragaa oara-ia uvuipatai ra taraita, Ragai-a Pol raverave vovouto.
6 ✡ Vosa ragai raga ora vaisiaro kae pie ruipapara, oa iava viapau kokoropavira reoreoparavere. Eake iava? Uvare oiraopa reo rutu-a vao-ia oa kosi pie iraopaavoi ora ragai iava. Uva viapau ita oisi piepaa ora ragai iava vaisia ita kae piepaoro vaopa, teapi oearoi ragai vaisiaro raga kae piepaoro vo reoro ragare ragai varaaro rugorugoopaave. Ari ita, uvuipatai ra ragai vo kovoaro kekepata ora ragai vo reoaro uvupata. Ra va iava torevokovira rutu ragaire rugorugoopata ragai vaisiaro oisi piepasa.

Pauto Oavu Upia Rerapa Pol Vatereva

7 Oiraopavira rutu oiso osa riroara rutu pisara vearopara kekeava, vo osa vuvuiua iare taveteava. Uva oisi vai iava pasi uvuiparai ra ragai vaisiaro rei piea evara rutu iava tavitavipaoro. Vo osa viapau oisiei. Uvare Pauto ragaipa oavu upia vatereva vaopa, teapi ora ragai raga vaisiaro kae piepaa vagupaoro, ra oisi vaia vuria vai puraa. Vo upiao-ia oa oiso toupai, Seten-pa kovopato ro ira ragai iava varaua upia piepareveira vapa oiso, teapi oisi iava vagupara.
8 Uva vo peva rutu-ia aue vuuta variriparaepa Turaro akepaoro vare vao. Oiso puraraepa, “Turaro, vo upiao verari ragai iava.”
9 ✡ Oa iava ragai vo variriaro pukoreva vao-ia oiso puraoro, *“Viapau. Ari uvuipauei ra upiavira raga toupari, uvare virivarivira toupari ragai vavaearo-ia. Ari ita, ragai vo goruaro kareke piepariveira rutu, uvare goruvira rutu kovopariveira raveravevira raga toupaoro.”* Osa-a eisi osa ragai tavireva Turaro. Oa iavirava rorupaa tavitavipaoro ora ragai vo raveraveroaro iava. Eake iava? Uvare vara-a evara ragai rugoo piepaiveira rutu. Ra vara iava Krais vo goruarore rugoopara ora ragaipa vaore, ra kasivarivira ragai tokipareve vereopa vovou purapaoro ragaipa.

✡ **11:32:** Ap 9:24-25 ✡ **12:2:** Ro 16:7; Ef 4:10; 2 Ko 11:11 ✡ **12:6:** 2 Ko 10:8, 11:16 ✡ **12:9:** Fl 4:13; 2 Ko 11:30

10 ✡ Oire ra va iava kave vovouvira rutu
toupaa. Eagara ita vosa riroara tavakaara
iava vuriara ragai-ia karekepape oiso osa
varao, vo osa ragai iava varaua raver-
avepape, ora vo osa ragai-ia takau vaisiro
purapaive, ora vo osa apotapara, ora
vo osa ragai uposa auepaave, ora vo
osa orekerovu vuriara karekepe ragai-ia.
Oara rutu iava uvuiparai ita ra rorua
oupaa vara-ia, vo osa Krais-pa kovopaoro
toupaa. Ororua vao vituaro oiso toupai,
vo uvare raveravevira toupaoro vao-ia
taraiparaveira Krais vo goruaro, uvare
ragai goru piepaiveira rutu.

Pol Oiso Ruipaparoepa Ra Korin-pa Irara Varaaro Oirao Pie Vovouro Goru Piereve Rutu

11 Oire uva oisi-a eisi osa purapaoro
ragai oiso reoreoparai osa voeao oea ora
voea iava vaisiara oaive kae piepaiveira.
Uva viapau oisi eisi piepaavoi ora ragai vo
ruipaaro raga sirova utupaoro. Ari visii
raga-a visiigoa ragai oisi piepatavoi, oa
iava oiso eisi puraparai. Eake iava? Uvare
visii raga ita visiigoapa torevokopai,
Visiigoa uvuipatai ra ragai vaisiaro kae
piepata. Ari ita, akaipatoa raga-a ragai,
ovusa ita oiso toupaoro oearovu vo
kovoroaro viapau ragai vo kovoaro-ia
putepaivoi, voeao oearoa vaisipataveira
oiso, "Vearo irara rutu voeao aposel
irara."

12 ✡ Vo osa ragai visii tapo oisoa toupaa,
uva oisoa ragai vo kovoaro kekepata,
ovusa riro goruvira rutu kovopaa rav-
erave asavira. Ora oaravu rutu ravoto
kovoro purapaa visiipa, ora okovorovu
pisa kovoro. Oara rutu iava taraia out-
ava ragai iava oiso osa vao-ia oa iava
oiso taraitaepa, O ari oiraopatoa rutu-a
aposelto Pauto reraaro rutu.

13 Uva eakere ragaire oiso purap-
ataveira, "Viapau oiso vearo vovou vai
igei-ia purariva oiso osa vara purariva
oloturovupa uvarovu?" Uva visii vo
reoaro oiso vai toupaivoi vao iava, osa
ragai viapau pasi visii ruvara-ia viapau
oisoa moniara vai oupaa vaore orekerovu
avu vai voripasa ora ragaipa, raa? Uva
apeisi-a? Vuripai oisi eisi, raa?

14 Oire uva vatatopoparai oisore ra visii
iare ita vorerivira uriora. Uvare oiso
ruipaparai ra visii iare vo pevapa voka
puraa ita visii kekesa. Uvare ragai vo
vovouaro visii-ia toupaiveira, oiso ra visii
tapo toupaoro visii varaaro oirao pie
vovouro goru piea. Viapau oiso visii
ruvara-ia moni ousa-a ora ragaipa. Via-
pau eisi ragavira vovoupaoro oiso moni
areparavere visii ruvara-ia. Ari ita, aite
irara moniara oaive orirupaiveira ovii
irara oaive tauvapasa. Vo ovusa ovii irara
kakae vure viapau voea aite irara oaive
tauvapaive oara-ia moniara vai.

15 Uva oisi-a eisi osa iava uvuiparai ra
visii tauvapaoro rorupaa rutu orekerovu
rutu ragai varaaro ora sopaua oaa rutu
tapo visiipa vatepaoro. Vosa eisi piepaa,
ra ragai vaaro-ia siraopa vovou oisi
iava eisi taraipata rutu. Uva apeisi-a?
Eakere ragaivipa tapo gare visivi raga
siraopataveira, raa?

16 Taraipatai vo osa viapau oiso ragai
visii ruvara-ia moni ousa urioraera. Ari
oearovu raga visii iava eisi ragaire pura-
paaveira oiso, "Pol igei keakeapasa uri-
oparoera, vo osa orekeroi vatauvira pura-
parevora."

17 Oire uva apeisi-a? Ragai tavita! Aa
vao-a oa puraavora, raa? E ragai iraiaro
kovopatoa vai aruavora visii vuri piesa, oa
iava eisi purapataveira ragaire, raa?

18 Uva goruvira rutu Taitas taviava voari
tuariri. Oa iava rera sipoava visii iare.
Ora iravu araokoto oavi tapo aruava rera
taveosa. Oire uva apeisi-a? Ragai tavita!
E Taitas vai visii keakeareva visii vuri
pieoro, raa? E viapau vegei rutu ora Taitas
katai vovou raga purapaoro visii-ia oisoa
kovopave, ora vo pitupituo oa iavirava
visii oisoa tauvapave, raa?

19 Vosa vo pasio vieipatavoi oa puraavoi,
ra viapau oiso vare vao rugoota oiso, Vo
pasio rigatorevorao oiso ra vearo rugoo
rutu purape rerare. Ari vegei evo reo
puravevoi Krais vo vovouaro raga sirova
utuoro. Vate irara oave, visii tauva-
pasa orekerovu rutu purapaveaira. Pauto
ragai-ia taraiparoveira, ovusa oiraopa re-
oro rutu iava tavipara.

✡ **12:10:** Ro 5:3; 2 Ko 6:4 ✡ **12:12:** Ro 15:18-19

20 ✡ Visii tavipaavoi vao iava uvare visiire rirovira rugorugoo iraoparai oiso, Teapi visii iare urioraera, touvira rutu vuri vovouro purapata. Uvare pasi tou visivi vai ora visiire kaureopataveira, ora tapo ora visii kasipu vovouro rutu purapataveira, ora vara riirii vovou. Ora kuuvu reo raga purapata oearovivu iava. Ora oiso osa vai tapo tou visivi oearovivu takaupataveira. Ora vo osa orugoorovu raga vatepata lotupa irara roo piesa. Ora vo osa visii raga vo vovouroaro iava vagupata, ora vo osa ora iiruko vovou purapataveira. Teapi vorerivira oisi raga ita eisi visii kekea. Oire ra va iava visiire ita kasipura vorerivira. Oapa reasipataveira ragaipa oiso, Teapi visiire vorerivira eisi piea.

21 ✡ Ora oiso tapo osa rugorugooparai vaopa, Teapi vorerivira visii kekea vo osa touvira vuri pitupitu purapata, ra Pauto ragai arii piereve vao iava, uvare visii varaaro-a vuriara oavisii. Vosa oisi eisi piepata, ra uvui iraoparai ra visiipa siraopaoro gaua. Uvare voeao oea tuariri rutu vuri vovouro puraiva, uva viapau oisoa vara iava ora voea iava vo vovouisiro oaive porepaive vara veripaoro varao vuri pitupituro rutu otopa pitupituro.

13

Korin-pa Irara Uvuipaai Ra Vearovira Rutu Ora Voea Vo Oirao Pieroaro-ia Uutu Iraopaave

1 ✡ Ragai visii iare vo vokarei puraava. Uva vo vokarei isivaaro iava vo pevapa voka puraavere rara. Tugoropa Vuku-ia vo reo oiso purapai,

‘Vosa vaiterei eke vo peva oirara iravu kekeive ro ira vuria purareve, oa iava uvuipaai ra torevokovira rutu rera togapaive va-ia rera vaaro vuria viaevira rutu kareke piepaoro.’

2 Oire uva oisi-a oiso osa vo reo purapaavoi visiire visiigoa vuriara rutu oisoa purapata tuariri ora oearovu tapo. Uvare va-a vao osa visii tapo touava eraopa voka-ia, uva evoa oiso visii taviava oiso. Oire uva vorerivira ita visii tavipaavoi oiso visiipa tauaivira rutu toupaoro, “Oiraopavira rutu vo vokaria utupa voka visii tapo toupaavere.” Uva voa-a evoa uva viapau oiso irai visii iava kavuavere, vo osa visii rutu torevokopaoro visiire kasipura, visii vao visigoa touvira rutu vuri pitupituro pura iraopataveira.

3 Uva oiso purapataveira ragaire, “E Krais vo reo vatereva oa vatepareveira igeipa Pol? Eke ora rera vai raga vo rugooaro iava vo reo vai?” Oire vosa visii iare urioravere rara, uva uriri asavira rutu reoreoravere visiire. Ra va iava ragai-ia oisi taraita oiso-ia, Akoea, Krais vo reoaro kosi piepato-a rera ro-ia. Aue iava uvare Krais visii iava sopaura-ia kovopareveira raverave asavira, vo osa rera vo goruaro kareke piepareveira eisi piepaoro.

4 ✡ Oiraopavira rutu uvare oearovu Krais upoiva vo evao parikou-ia vo uva raverave ovoioro kopii ovoiroepa. Uva varaua oaa raveravepapeira oiso osa Jisas varaaro piereva vo evao parikou-ia. Oa iava rera tapo ora tavosipaoro Pauto vo goruaro oupaaveira. Ari Pauto riroa rutu gorua kareke piereva. Oa iava va-ia Krais vorevira tore piereva kopiia iava. Oa-a vao oa iava oisi ragai Krais tapo ora tavosipaoro kave vovou rutu purapaaveira. Oisore ra vo osa visii iare urioveare rara visii torevokosa, uva rera tapo torepaoro Pauto vo goruaro kareke pieveare rutu visii-ia.

5 ✡ Ora visii vo vovouroaro rutu sisiro iraota vara rovirieipaoro, ra oiso ora akepata, “E torevoko vovouvira rutu toupai oirao piepa pitupitu sirova rutu utupaoro? Eke viapau?” E viapau oiso taraipatai, Jisas Krais visii iava sopaura-ia toupareveira? Uva oisi-a eisi osa oiraopai. Ari vosa oearovu visii iava viapau Krais-va tavosivira toupaive, ra opesi ovoiave.

6 Ora vosa vegei iava sopauarei sisiro rovopata, ra va iava taraita oiso, Oiraopavira rutu Krais tapo tavosivira

✡ **12:20:** 2 Ko 2:1-4 ✡ **12:21:** 2 Ko 2:1, 4, 13:2; Ga 5:19
✡ **13:1:** Diu 19:15; Mt 18:16 ✡ **13:4:** Fl 2:7-8; Ro 6:4, 8
✡ **13:5:** Jo 6:6; 1 Ko 11:28, 9:27

toupasiveira Pol vaio.

7 Vegei variripaveiei Pauto arepaoro visii tauvapasa, ra viapau vuri vovouro vai purapata. Eake iava? E vao iava osa ora vegei raga ora vaisiaro kae piepave visiire? Viapau. Ari vaore vegei visiipa oiso ruipapaveiei, ra vao purapata oa oiso torevokopai. Vosa oearovu vegeire oiso rugoopaave, Vaiterei vo kovoaro vuria, oire uvuipai voeape. Uvare vegei visii ragare rugorugoo iraopaveaira.

8 Vo uvare vegei viapau uvuipaveiei ra vao Oiraopa Reo tavariove. Viapau rutu. Ari vegei vo kovo purapaveaira vao Oiraopa Reo vearovira rutu voa kareke piepasa.

9 Ari ita, uvuipaveiei ra rorupave vo osa viapau ora vegei vo kovoaro iava vao aposel kovo goruvira tavitavipave. Vorara visii-ia taraipave oiso, Goruvira rutu Jisas raga-ia oirao piepataveira. Osa iava eisi Pauto arepaveaira visii varaaro oirao pie vovouro uvuivira rutu kareke piepasa, vo rara torevoko vovou raga purapata.

10 ✡ Vo osa tauai toupaoro visiipa vao rigatoavoi, oisore ra vosa aa vo reo avuo vao ragai vaaro sirova utupata ora visii raga ora torevokopaoro, oa iava viapau oiso uvuiparai ra uriora visii torevokosa Turaro vo goruaro iavirava. Uvare rera vo goruaro toupaiveira oirara varaaro oirao pie vovouro goru piepasa. Viapau oisore ra oirara varaaro oirao pie vovouro vuri piesa.

Ovoiopa Reo Vatereva Pol

11 ✡ Araoko irara oaa, va vao-ia ovoiopa reo ragai vaaro. Vearovira rutu toupata. Ora visii rutu iava sopaura oavisii rutu tovopaoro torevoko pitupituro raga purapata ragai vo reoaro sirova. Opeita ora kaureopata ora upopasa. Ari uvuipatai ra kave vovou raga purapata oearovivu tapo ora visii iava voea. Uva uvuiparoi Pauto ra visii tapo toupareve ro ira visii vatepareveira siraopa vovou rutu ora gavaure vovou.

12 Ora visii iava vavaeara oavisii vatepata sekanpaoro araoko irara oavisii tapo voeao Krais voeaaro.

13 Voea rutu voeao Pauto voeaaro vo toupaoro oiso purapaai visiire, “Vearo voki rutu visii-ia.”

14 Oire uva ragai-a vao variriparai Turaro iare Jisas Krais, oisore ra visii tauvapareve, vo osa Pauto visiipa siraopa vovou rutu tapo vatepareve. Ora vaore tapo ra taraipata oiso osa Tugoropato Uraurato toupareveira visii iava sopaura sovara-ia, vo osa katai vovou raga-ia toupata rera-ia tapo.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi, ra opesipe.

Ragai-a vao, Pol.

✡ **13:10:** Ta 1:13; 2 Ko 10:8 ✡ **13:11:** Ro 15:33; Ef 6:23

GALESIA
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva Antiok urui-ia toupaoro aue-ia 49 yia Jisas vaaro isivaaro iava kavaua. Vo pasio rigatoreva voeao iare Kristen irara vo Galesia Provinsia voea tavioro oiso, Viapau uvuipatai ra rugorugoo ragapata vao-ia Jiu vaaro Reo Taisi rakari verapasa. Uva oiso puraroepa eisi uvare oeavu Jiu iava oea urioaepa Galesia-pa irara siposipopasa ora voea vaaro iava Reo Taisi. Ari goruvira voeao oirao pie vovou irara tavireva Pol, uvare Krais voea karureva Reo Taisi vo goruaro ariarava (Ga 2:15, 16, 21). Uva viapau uvuipaai oirara ra Reo Taisi raga sirova utupaoro torevoko vaisi ouive Pauto ruvara-ia.

1. Ora rera iava aviavi pie reoro Pol varaaro ora oreorovu vo pasio vituaro iava, 1:1-10.
2. Pol Pauto ruvara-ia gorua ou iraoreva aposel kovo purapasa, 1:11–2:21.
3. Vearo Siposipoaro-ia Pauto vereopa vovou toupai oirara rutu tauvapasa, vo osa viapau tauvaa vai oupaive Jiu vaaro Reo Taisi sirova utupaoro, 3:1–4:31.
4. Kristen irara airerei vovouvira toupaoro viapau uvuipaai ra ora voea raga vo ruipaaro sirova utupaave, 5:1–6:10.
5. Ovoiopa reoreoro-ia Pol reoroepa, 6:11-18.

1-2 ✡ Vo rigatoa vao-ia oa purapaavoi voeao rutupa riro oirao pie vovou irara lotuara rutu sovara-ia oea toupaiveira Galesia taere sovara-ia. Uva ragai-a Pol ragoa vo rigato puraavoi voea tapo oea ragai tapo toupaivoi oearovu oirao pie vovou irara. Ari ita, iravu ragai roporeva, oiso ra oiso toupaa, Ragai-a aposelto oirara siposipopato. Ari viapau vova vo rasio iava ira ragai roporeva. Ora aue tapo viapau Pauto irai oiratoa vai tavireva ragai roposa. Viapau. Ari rera raga-a Jisas Krais ora rera aitetoaaro Pauto, ro ira Jisas vorevira porete piereva kopii tapiva.

3 Oire uva oiso visiipa ruipaparai ra Pauto vigei rutu Aitearo ora Jisas Krais vigei reraaro Turaro, vaitereo aiterea visii tauvapasiveira gavaurea vatepaoro.

4 ✡ Ari ita, Jisas vigei reraaro Pauto Aite vo ruipaaro sirova utuoro ora rera iava vasereva ora rera-ia tauooro vuriara oavi-ia. Oa iava kopiiroepa vuriara rutu vo goruaro-ia tasioro. Eisi osa pierevoiva, uvuipaviei vo raivao-ia oa purareva Jisas vuriara vatavatapape vo rasio-ia toupaoro.

5 Eva oa iava uvuipaviei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapape vo vokio ora vo vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Kataia Raga Vearo Siposipo Toupai

6 Visii tavitavipaavoi oiso, uvare rirovira rutu tavetave iraopaavoi vao iava osa ikauvira Pauto kavupatavoi ro ira-ia vearovira rutu tarai rovopataveira. Ari ita, Krais visiipa siraoparoveira. Osiraoa iavirava Pauto visii ourevora. Osa iava Tootoo Ovoi vatereva visiipa. Ari visii vo siposipo Vearo Siposipo kavupatavoi vo siposipo vao kuuvu siposipo oirao pieoro oiso keapaoro, Vearo Siposipo-a vao.

7 Oiraopavira rutu uvare katai siposipo raga vao oiraopa siposipo, osiposipo tavariopaoro oearovu raga visii keakea ragapaiveira visiipa tavaka vate ragapaoro.

8 ✡ Uva va vao-ia Vearo Siposipo voviri tuariri oa vate rovoavora visiipa eva oiraopa siposipo rutu. Oire vosa irouto vova vo rasio iava, ora vosa irai vova vuvuiua iava enseltoa vai, ora vosa ragai raga oisi va Vearo Siposipo tavarioreve osiposipovu raga vateoro, uva eera-a ira vai-a tovoreverea Pauto vo vuri tapi uva opesi ovoiroverea.

9 ✡ Oisi raga ita oiso-ia osa vorerivira visii tavipaavoi oiso, Vosa oisi irouto va vao Vearo Siposipo tavarioreve vao oaia rovovira tarai rovota, ira-a eera irapa Pauto riroa tavaka vatepareverea oa viapau opesia vaiaro.

10 ✡ Apeisi-a? Eakere oiso visiire puraparai? E visii vai agoagoto ragapaavoi

✡ **1:1-2:** 2 Ko 1:1 ✡ **1:4:** Ro 4:25; Ga 2:20 ✡ **1:8:** 2 Ko 2:14-17, 11:13-15 ✡ **1:9:** Ro 1:15-17; 1 Ko 16:22 ✡ **1:10:** 1 Te 2:4-6

visii roru pie ragapaoro? Viapau. Easi ragai vo reo oiso purapaavoi, auere ra Pauto ragai-ia roruparevе. Ari ita, vosa oirara raga roru piepasa vo rugorugoova toupaa, ra viapau oiso uvuiparai oiso toupasa, Ragai-a Krais-pa kovopato.

Pol Iava Vo Siposipo Ro Ira Vavaearo Oiso Karekeroepa, Pautoa-pa Kovopato

11 ✡ Araoko irara oaa, oiso visii tavipaavoi, Viapau rutu oiso oirara iava vo siposipo oiraopa oa vate rovoavora visiipa.

12 Oiraopavira rutu. Viapau oiso irai oiratoa vai ragaipa oiso vo tavitavio pu-rarevora ragai siposipooro. Viapau. Ari rera raga ro-ia Jisas Krais ira ragaipa oiraopa siposipo rutu karekereva poer-avira rutu.

13 ✡ Ari ita, ragai-ia oisoa taraipata vo osa Jiu-pa irara vo pitupituroaro sirova oisoa utu rovopara voviri tuariri. Ovuuta-ia eva voraro rutu oisoa voearore taraa-paa lotupa irara Pauto voeaaro, oiso ra voeapa vuri vovou vatepaa. Oa iava oisoa akeakepaa vo lotupa kovo opesi piesa. Uva taraipatai oiso, Viapau Vearo Siposipo ouava voeao ruvara-ia oea uposa oisoa rugorugoo ragapara.

14 Aue iava uvare oisoa kasivarivira rutu Reo Taisi sirova utupara, vao oa oisoa Jiu-pa irara vo pitupituroaro sovara-ia toupaive. Oiraopavira rutu oiso osa oearovu rutu-ia puteava aue-ia ragai vo vovouaro, voeao oea karekeaepa vo vuutao-ia oa-ia ragai karekeraepa.

15 ✡ Ari Pauto vo rera vaaro-ia vereopa vovou ragaire keeraroepa ragai tauvaoro, oiso ra rerapa kovopaa. Vao vituaro iava osa ragai reesireva ora rerapa vo osa tou-vira aako raga kovuaro-ia toupaava.

16 ✡ Uva Pauto ora rera vo ruipaaro sirova utuoro Oviito oaro kareke piereva ragaire, oisore ra va iava avara visiipa ratau tou irara siposiposa rera iava Jisas. Uva vo vuuta-a eva oa-ia viapau oiso oearoi ruvara-ia vo taraio ouavora vo oearoi tapo ora reoreopaoro.

17 Viapau oiso Jerusalem iare ava rovo-raepa aposel irara ruvara-ia orugorugooi ou rovosa voeao oea reesi rovoreva Pauto. Viapau. Ari raaka tapia-ia vo uvare ava rovoraepa Arebia. Evoava uvava karera viropa vorerivira taru riro urui iare vao vo Damaskas.

18 Oire uva utupavira rutu vo peva ivaro isivaaro iava Jerusalem iare Pita kekesa avaraepa. Uva katai tau vo vavae (15) vokiro-ia voa touava rera ruvara-ia oar-avu tarai reoro oupaoro.

19 Uva vo vuuta-a eva oa-ia viapau oiso irai aposelto kekeava. Ari ro raga-ia Jems vigei Turarotoaaro araokotoaaro.

20 Uva vo rigato-a vao-ia oa purapaavoi oiraopa vovou rutuva vo Pauto osireiaro-ia. Viapau oiso kuuvu reo-a vao-ia.

21 Oire uva Jerusalem iava Siria taere iare avaraepa ora vo tapo Silisia-ia.

22 Uva vo vuuta-a eva oa-ia ragai kekeivori, voeao lotupa irara oea evoa toupaiveira Judia-ia.

23 Ari reoara raga iava oisoa ragai-ia taraipaave varao oara iava oisoa oearovu voea tavitavipaive oiso, “Easi eera igeiva ora keriparoera voviri tuariri. Uva vo vokio-ia igeipa siposipoparevoi, oiso ra Krais oirao piepaio. Ro Pol ira tuariri oisoa Krais vo siposiporoaro tekipareve rutu.”

24 ✡ Oa iava ragai vaaro airepa vovou kekepaoro vuurapa vaisi purapaivora Pautoa-ia.

2

Pol Jerusalem Urui Iare Avaroepa Aposel Irara Kekesa

1 ✡ Oire uva va vao osa katai tau vo resura (14) ivaro putevoiva, vara isi-vaaro iava avaraepa Banabas tapo. Oire Taitas ou pieava oiso ra vegei tapo avaro Jerusalem iare.

2 Evoa uvare avaraepa, Pauto ragai tavirevoiva voare. Oire uva va vao osa lotuapa irapa irara tapo ora reoreo rovo-raepa voa vo igei raga. Uva evoea isi-vaaro iava oearovu tapo aia oirao pie vovou irara touava voea tapo ora re-opaoro. Uva irapa irara tavitaviava vao iava Vearo Siposipo osiposipoa puraava voeaopa ratau tou irara. Auepa teapi oiso

✡ **1:11:** 2 Ti 3:16-17 ✡ **1:13:** Mt 16:17-19 ✡ **1:15:** Ais 49:1-6; Jer 1:4-6 ✡ **1:16:** 1 Ti 1:12-16 ✡ **1:24:** Ap 11:18
✡ **2:1:** Ap 15:1-5

keapaave irapa irara, Osiposipovu raga iava voeapa siposipoparevo Pol voeaopa ratau tou irara. Ra va iava viapau oiso ragai tapo katai vovou purapaive voeao irapa irara. Ora teapi vo kovo okovoa purapaa vo vuutao-ia ora vo kovo oa pura rovoavora irapavira akukuvira rutu ava ragape.

3 ✡ Oire uva va vao osa vo tavitavi vao ragai vaaro uvuoro oiso puraaera, "O ita, osa vearopai eisi." Uva oisi-a eisi osa purapaoro viapau oiso goruvira ragai tavipaivora, oiso ra ragai vatetoaaro iava Taitas rakari verara, voeao iava ratau tou irara rera, ra oisi rera pieoro rera reesia.

4 Oiraopavira eisi vo osa oearovu riro kuuvu irara vo vuuta-ia eva oearovu urioaepa igei sovara-ia pausa, oiso ra igei vo pitupituroaro-ia taraiave vara rovirieipaoro. Uvare Krais Jisas vo siposipoaro iavirava viaevira rutu toupaio vaopa Reo Taisi. Oire uva oiso purapaaepa, "Oiraopavira, igei tapo ita vao-ia riro oirao pie vovou irara." Uva voea raga vo ruipaaro-a, oa-ia oiso vovoupaaepa ra vigei-ia voea vaaro riro vavata reo goru tovo ragapaive vao Jiu vaaro iava Reo Taisi.

5 Ari viapau voea vo ruipaaro sirova uturaepa oisi Taitas pieoro oiso-ia. Vosa oisi va puraavori, ra kerukavira poupa piro visii-ia vo siposipo vao Vearo Siposipo oa uvutavora ragai ruvara-ia.

6 Ari ita, evoea reipa irara oea viapau oiso ragaipa orugorugooi airepa vai vateivora. Iu, oearovu evoea vaisipaiveira oiso, Reipa irara, vo osa vigei rutu areiivira rutu toupapeira vo Pauto osireiaroia.

7 Uva viapau oiso orugorugooroi rutu vateiva ragaipa, uvare taraiaepa rutu ragai-ia vo osa Pauto ragaipa vo kovo vatereva, oiso ra oirara rutupa voeao ratau tou irara vai iava Vearo Siposipo siposipoa. Oiso rutu osa aue ita Pita irapa Pauto oisi vo kovo ita vatereva, oiso ra voeapa voeao Jiu-pa irara siposipopareve va iava vao Vearo Siposipo.

8 Aue vituaro iava uvare Pita roporevoiva Pauto, ora rera vo goruaro karoporeva rerapa, oiso ra va iava vearo kovo rutu purareve voeaopa Jiu-pa irara. Ari ita, uva oisi-a oiso-ia osa ragai tapo ita roporeva. Oa iava oisi raga ita ragaipa ora rera vo goruaro karoporeva, oiso ra vo goru iava riro goru kovo rutu puraa voea-ia ratau tou irara.

9 ✡ Oire uva va vao osa Pauto vo goruaro eveipaoro ragai-ia oiso purapaaepa "O vearopai ita." Oa iava vegeiva ora Banabas sekanaepa irapa irara Jems vase ora Pita ora Jon. Uva katai rugoo rutu sirova utuiepa igei rutu oiso ora reooro, Jems peva Jiu-pa irarapa Jisas vo reoaro iava siposipoivere, vo osa vegei voeaopa ratau tou irara siposipove.

10 ✡ Ora vao tapore oiso ra moniara vai oupaave vatevateara vai voeao tauvapasa oarai-ia apota irara. Oa iava voea taviavora oiso, Kasivarivira rutu oa purapaaveira vao oiso.

Pol Ira Pita Torevokoreva Vo Antiok-ia

11 ✡ Oire vo osa Pita Antiok urui iare urioroepa vo uva toupaavora. Oa iava rera taviavora oiso, Vuria purarivoi.

12 Ovuria-a vao oa oiso ragavira toupaivoi, Vo osa voari rovovira rutu oisoa Pita koataparo voea tapo ratau tou irara aiopasa. Oa iava Jems oeavu oirao pie vovou irara arureva voare voia Antiok-ia. Uva voea evoea kekerevoiva Pita, viapau oiso vorerivira ita ratau tou irara tapo aioreva. Auepa uvare oiso ragavira urirparoepa, Teapi rerare oiso puraave, "Jiu vaaro Reo Taisi gasipareveira Pita oiso piepaoro."

13 Eisi ita osa oeavu tapo Jiu-pa irara oisoa piepaive, voeao oea oisoa Jisas oirao piepaive rutu vo rera raga Pita vo vovouaro sirova utupaoro vo vovourei rutu vatakoiva. Uva va vao osa piepaoro Banabas tapo ora piro pieroepa.

14 Opitupitua-a eva oa kekeavorao. Oa iava oiso rugooraerao, Viapau oiso katai vovou vai puraivoi Vearo Siposipo sirova utusa. Oire uva va-a vao oa vituaro iava Pita taviavora voea vuutaaro-ia oiso, Pita vii-a Jiu-pato. Viigoa Jiu vaaro Reo Taisire ovauuepa tuariri rutu. Oire uva apeisi-a?

✡ **2:3:** Ap 15:6-20 ✡ **2:9:** Ap 13:1-5 ✡ **2:10:** Ap 11:29-30, 24:17 ✡ **2:11:** Ap 11:10

Uvare vo vuutao-ia voea ratau tou irara taviparivoi, oiso ra eva Jiu vo pitupituroaro sirova utupaoro oisi piepaive.

Ro Ira Jisas Oirao Piepareve Ira Uvuipa Ra Torevokovira Karekero

15 Ari ita, vegei-a vao vegoa voa kavauveiepa vegei Jiu-patoarei. Viapau oiso vegei-a voeao iava ratau tou irara oea vuri pitupituro sirova utupaaveira vuriara purapaoro.

16 ✡ Vearovira rutu oiso taraipaveiei, Vosa Jiu raga vaaro Reo Taisi sirova utupave, ra viapau oiso va iava vegei vaisireve Pauto oiso, “Torevoko vovoutoarei-a vei.” Viapau. Ari vao raga iava vo osa Jisas Krais-ia rari iraopave. Eva-a oa iava uvuiparoi ra vegei vaisireve oisi eisi. Ari ita, vegei-a ita vao-ia vegoa eisi piepaveaira vo Krais Jisas-ia raripaoro, oisore ra vegei-ia va kekepaoro oirao pie vovou Pauto vegei vaisireve, “Torevokotoarei.” Viapau oiso Reo Taisi oirao piepaveaira rutu. Eake iava? Uvare oiso ragavira taraipaveaira, Viapau oiso irai vaisireverea Pauto oiso, “Torevokoto-a vii,” vo osa evo taisi raga vo reoaro sirova utuparo.

17 ✡ Oire uva apeisi-a? Vosa vegei ora vii Krais oirao piepaoro oiso rugoopave Pauto vegei vaisirevere oiso, “Torevokotoarei-a vei.” Osa iava utupavira rara oisi ora eveiveare oiso, Akoea, ratau toutoarei-a vegei vuritoarei. Oire uva apeisi-a? E ora vegei iava oiso tavipaveiei, Krais oirao piepaoro ora piro pieveiera? Asi viapau rutu. Siraovira rutu vosa irai oisi oiso-ia puraro rera iavirava ro-ia Krais.

18 Ari ita, uvare oiso toupaivoi, Vosa irai eru kepa vai rigareve, ra vo kepa iava tuutara-ia airepa kepa paureve. Oire ra viapau oiso oisi vearopape. Ari ita, uva oiso ragavira-a, vosa rovovira rutu Jiupa irara vaarore Reo Taisi ovau rovora, oire ra vorevira ita va sirova utupaoro oiso purapara ragai raga ora keakeapaoro, Pauto ragai oureverea ora rera iare. Osa viapau rutu.

19 Vosa eva Reo Taisi kavu ovoia vare ovauoro vao oa viapau uvuipape ragaipa tootooa vatepasa. Oire uva oisi-a eisi osa ragavira iava kopiiraepa Reo Taisi arova. Oa vituaro iava uvuiparai ra vorevira tootoovira toupaoro Pautoa ragare rugorugoopaoro toupaa.

20 Iu. Eake iava? Uvare Krais evao parikou-ia kotoro viropa. Uva rera tapo kopiiraepa. Oire uva voa-a evoa vo rugorugooro rutu kopiiepa oara iava oisoa ora ragai ragare rugorugoopara. Uva vo vokio Krais vo rugorugooaro toupaiveira ragai-ia. Oa ragai tootoo piepai ragaipa vearopa rugorugooro vatepaoro. Osa iava tootoo iraoparaveira rutu. Evo tootoo oa vituaro oiso toupai, Pauto Oviitoaaro rutuia rari iraoparaveira. Ro ira iava vasereva ragaipa ragai kavikooro, oiso ra rera kopii pieive. Eva-a oa iava Oiraopa Tootoo oupaaveira rutu.

21 ✡ Viapau oiso Pauto vaaro veripaaveira vatevatea vovou Reo Taisi ragaia raripaoro, oiso ra Tootoo Ovoi oua vo va-ia. Viapau. Eake iava? Vosa irai Reo Taisi raga vo reoaro sirova utuparo, ra va iava Pauto rerare oiso puraro, “Torevokoto-a vii.” Vosa oisi oiraopape vo reo eva, oire ra oiso taraipavio, O ari akukuvira rutu kopii ragaroepa Krais. Ari ita, osa viapau rutu oiso eisi torevokopapeira.

3

Reo Taisi Vo Pitupituaro Sirova Utupa Vovou Ora Oirao Piea Sirova Utupa Vovou

1 Visii vao-ia vaaruu vovou irara vova Galesia! E viapau ora eveipataveira, uvare visii piro pierevorao iravu? Visii roroio pievira taviava ro iava Jisas Krais ira evao parikou-ia kopiiroepa. Uva vo vokioia oearovu raga vo reoroaro sirova utu ragapataveira oiraopa reo rutu kavupaoro. Irouto-a ro ira oisi eisi visii pierevorao?

2 Oire uva katai ake raga vao-ia oaia oiso visii akepaavoi. E Pauto visii vaterevora Tugoropato Uraurato vo osa Reo Taisi sirova vao Jiu vaaro utupataera? Asi viapau rutu. Oire ra oiso ragavira ita visii akea. E Pauto visii vaterevora Tugoropato Uraurato vo osa Jisas Krais oirao

✡ **2:16:** Ef 2:8-9 ✡ **2:17:** Ro 3:19-23 ✡ **2:21:** Ro 10:9-13

piepatavora vo rera raga-ia raripaoro? Iu, eisi.
3 ✡ Oire uva eake-a vao oare visii vao-
ia eisi rutu piepataveira oiso osa voeao
kokoropa irara? Ari ita, rovovira rutu
voari Pauto reraaro Tugoropato Uraurato
sirova utu rovotaepa. Oa iava rera ita
kavutavora ora visii raga vo goruaro-ia
raripaoro. Oire uva apeisi-a? Eisi vai
piepaoro ora keakea ragapataveira oiso
rugoopaoro, Uvuipatai vai pasi ra tore-
vokovira kareketa oisi iava eisi?
4 E vara ruture varao ovautaera oara
rutu visiipa vatepareva Tugoropato Urau-
rato vo osa oisoa Pautoa-pa kovopata?
Uva apeisi-a? Oiraopavira rutu-a oisi eisi
pasi?
5 Uva oiso visii akepaavoi, E apeisi-
a Pauto visiipa Tugoropato Uraurato
vatepareveira, ora varao tapo oira porete
piepa goruro, ora varao tapo ravoto
pitupituro purapa goruro, vo rara Reo
Taisi raga vo vovouaro sirova utupata?
Easi viapau rutu! Teapi ora piro piepata
Reo Taisi raga-ia rugoopaoro. Eake iava?
Uvare evara vituaro oiso toupai, Vo osa
Jisas Krais oirao piepata rutu rera vo
siposipoaro sirova utupaoro vao oa iava
uvutavora.
6 ✡ Ari ita, oiso purapapeira ro iava Ebra-
ham vao-ia Tugoropa Vuku, ‘Pauto vaaro
Reo Ovoi oirao piereve rutu. Eva oa iava
oiso Ebraham vaisireva Pauto, Torevoko
vovoutoa rutu.’
7 Oire uva oiso ragavira va-ia tarai
iraopata, Vosa irouto ro ira Pauto oirao pie
iraopareve vo ora rera vaaro-ia raria, ira-
a eera Ebraham saratoaaro.
8 Oire vo tuariri rutu rovoa-ia Pauto
voeao-ia ratau tou irara tarairoepa
oiso, Akoea, voeao Vearo Siposipo oirao
piepaiverea, ra va iava ora ragaipa
voea oua vorevira. Uva oisi-a eisi osa
tarairoiva, Ebraham tavireva Pauto aue
iava Tugoropa Reo oiso puraoro, ‘Vii-a
vao rutu vituaro, oa iava oirara rutu taru
viraakoaverea.’
9 ✡ Uva Ebraham vo reo eva Reo Ovoi
oirao piereva rutu. Oa iava Pauto oiso rera
vaisireva Ebraham, Torevokotoa rutu.
Oire vosa eisi oearoi tapo rera Pauto vaaro
Reo Ovoi oirao piepaive, ra va iava voea
ita oisi vaisireve oiso, Torevoko vovou
irara rutu.
10 ✡ Ari oearovu Reo Taisi raga oirao
piepaiveira oiso purapaoro, “Vao raga
uvuipai ra vigeipa vearoara karekeve.”
Uva voea-a evoea oea vuria vo voriaro
rutu ouive vo Pauto ruvara-ia, uvare Tu-
goropa Vuku-ia oiso purapapeira,
‘Vosa irouto ro ira Reo Taisi-ia taraiparo,
oire ra va-ia
taraipaoro viapau oreorovu rutu sirova
utuparo varao oara va sovara-ia
toupaiveira, ira-a eera taru vuria vo
voriaro rutu oureve Pauto ruvara-
ia.’
11 Oiraopavira rutu, oiso osa viapau
oiso iraiei ro ira uvuiparoi ra Reo
Taisi sirova utupaoro torevokovira rutu
karekeroverea vo Pauto osireiaro-ia.
Viapau rutu. Eva oa iava oiso purapapeira
vo Tugoropa Vuku-ia,
‘Ro ira Pauto oirao piepareve rutu oire ra
va iava Pauto rera vaisireve oiso,
Vii-a torevokoto, ira-a eera irapa
taru Tootoo Ovoi vatepareverea
Pauto.’
12 Eake iava? Uvare Reo Taisi-a
oavu raga rutu pisa. Uvare oirao pie
asavira rutu orekerovu rutu purapaiveira
oearovu oirara vo Reo Taisi sirova utu
ragapaoro. Uva Tugoropa Vuku-ia oiso
purapapeira,
‘Vosa irouto Reo Taisi rutu sirova utu-
paoro varao puraparevе oara Reo
Taisi sovara-ia toupaiveira, eera-a
ira uvuiparoi ra Tootoo Ovoi rutu
oureve.’
13 ✡ Ari vigei rutu-a vao-ia vigoa oisoa
potepape rutu vo Reo Taisi sirova utu-
paoro. Eva-a oa vituaro iava vigeipa vuria
vo voriaro rutu vaterevori Pauto. Oire
uva eakere? Uvare Krais urioroepa vigei
varaaro rutu ouoro vuriara. Uva varava
kotoro viropa evao parikou-ia, uvare vo
Tugoropa Vuku-ia oiraopavira oiso pura-
papeira,
‘Ro oirato ira kotoive evaova-ia, oiso ra
voa rera vo voriaro vuri vori oureve
vo Pauto ruvara-ia, vo osa Pauto
rera vaisireve oiso, Vurito-a vii.’

✡ **3:3:** Ro 10:17 ✡ **3:6:** Jen 15:1-6 ✡ **3:9:** Jen 12:1-3 ✡ **3:10:** Diu 27:26 ✡ **3:13:** Diu 21:23

14 Oire vo Pauto Ebraham-pa Reo Ovoi purareva vao oa-ia rerare oiso puraroepa, “Ragai vearopara vateaverea rara voeao rutupa ratau tou irara.” Uva vigei vaaro vuri vori ou ovoioro Krais Jisas va eva Reo Ovoi oirao piereva vigeipa. Eva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra oisi iava ratau tou irara tapo vigei rutu Tugoropato Uraurato oupape, vo rara goruvira rutu oirao pie rovopape rutu vo Pautoa-ia raripaoro.

Vo Toupai Reo Taisi Iava Ora Reo Ovoi

15 Araoko irara oaa, visiipa ovoovo reo vatepaavoi. Vosa aiterei reo ovoi vai purasi vo reoara vai rutu opesi pieoro, ra viapau oiso iravu uvuiro aue aveke tauvu verasa vao oa-ia oisoa ovoiei vaisi purapasi. Oiso tapo osa viapau irai uvuparoi ra airepa reo vai takuvuoro tuariripa reo vai verareve vao iava reo ovoi.

16 ✡ Oire Pauto Ebraham vaiopa ora rera aaotoaaro Reo Ovoi vatereva vo reo-ia oa viapau oiso vatereva oiso puraoro, “Vo reo vatepaavoi visii aao rutupa,” Viapau. Ari ro ragare Krais oiso puraroepa, “Vao oa purapaavoi vei aaoparei ragapa.”

17 ✡ Uva oiso puraparai, Viapau oiso oaiei oai uvuipai ra vo reo tavariove oa purareva Pauto ovoieivira. Oire uva va-a vao Reo Ovoi isivaaro iava varao vo resura vovoto vo peva tau (430) ivaro puteva. Oa iava Reo Taisi vatereva Pauto. Uva viapau oiso vao-ia Reo Ovoi putepaiveira Reo Taisi. Viapau. Ari touvira rutu Reo Ovoi toupaiveira vao Pauto vaaro.

18 Ari ita, vosa irai eisi Reo Taisi sirova utuparo, ra va iava vearoa oureve, oire uva va-a eva oa iava Reo Ovoi akukuvira rutu tou ragapaiveira. Ro-ia Ebraham ira Reo Ovoi oirao piereva rutu. Oa vituaro iava Pauto rerare oiso puraroepa, “Ebraham-a torevoko vovoutoa rutu.” Oa iava vearovira rutu oiso taraipavio, Viapau oiso Pauto vaaro-ia Reo Ovoi putepaiveira rutu eva Reo Taisi.

19 ✡ Oire uva aa vao rutu-a va vao Reo Taisi vo kovoaro? Vao-ia oa vo kovoaro vao Reo Taisi oiso toupaiveira. Uvare voeao tuariripa irara viapau oiso ora voea-ia va eveiiva oiso puraoro, “Akoea, vuri pitupituro rutu-a varao oara purapapeira.” Ari vo osa va-ia Reo Taisi taraiaiva, oiso puraaepa, “O, ari vuriara rutua varao oara purapapeira Pauto osireiaroia.” Uva oisi raga-a eisi osa oisoa toupaive Reo Taisi vore tuepaoro uva Pauto Oviitoaaro pouro virovere rera raga ita Ebraham aaotoaaro. Oire uva vo vuuta-a eva oa-ia opesi ovoiepa Reo Taisi. Uva va-a vao Reo Taisi oa iava Pauto enselpa irara tavireva. Oa iava evoea ita topa pievira aue Moses taviiva ita. Uva eera ita topa pievira oirara ita tavitavireva.

20 Ari torevokovira rutu Pauto Reo Ovoi vatereva. Eva-a oa vituaro iava vao-ia Reo Taisi putepaiveira rutu, uvare Reo Taisi riroara rutu iava pura piropa gisipoara.

Reo Taisi Vo Kovoaro Iava

21 Oire uva apeisi-a? Ora upopapeira varei vareo Reo Taisi ora Reo Ovoi? Asi viapau rutu. Ari ita, vosa irai va sirova Reo Taisi utupaoro va iava tootooa oupareve, uva va-a eva oa iava uvuiparoi vai ra torevoko vaisi oupareve vo Pauto ruvaraia. Asi viapau oiso uvuipai ra torevoko vaisi vai oureve Reo Taisi iavirava,

22 ✡ uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Oirara rutu vuri rugorugooro oaive sirova utupaaveira. Osa iava vuria oirara rutu tuukepaiveira vo rasio-ia.’ Oa-a eva oa iava oirara rutu uvuipaai ra oiso taraipaave, Voeao oea Jisas Krais oirao piepaive ora voeao vo vovouroaro iava oirao pie vovouro raga, oeapa Oiraopa Tootoo rutu vatereverea Pauto vo Reo Ovoiaro sirova utuoro vao oa vatereva Ebraham-pa.

23 Voari tuariri rutu vo osa Krais-ia oirao pie vovou vo pitupituaro pou viro asavira oisoa toupaive, ovuuta-a eva oa-ia Reo Taisi oisoa vigeire riro vavata iraopape. Uva oisoa vigei tuukepaive rutu. Oa iava oirao pie vovou vo pitupituaro karekeera. Uva va-a eva vituaro iava Jisas ora karekeroera vo rasio iare.

24 ✡ Oire uva Reo Taisi vo kovoaro-a vao, oirara tokipasa voea torevokopaoro. Oa iava vo rekasiera vo vuutao-ia oa-ia Krais pouro virora. Uva vo vuutao-ia Krais vigeipa tasi puraparevoi vitupaoro. Oa

✡ **3:16:** Jen 13:14-18 ✡ **3:17:** Eks 12:40; Ro 4:13-14 ✡ **3:19:** Diu 5:5; Ro 4:13-15 ✡ **3:22:** Ro 3:23 ✡ **3:24:** Ro 10:4; 1 Ko 4:15; Ga 2:16

iava uvuipaviei ra oirao pie vovou rutu purapape torevokovira rutu toupaoro vo Pauto osireiaro-ia.
25 Ari ita, ovuuta-a eva oa vo vokio-ia toupaivoi eva oa-ia Krais-ia raripaviei. Uva va-a eva vituaro iava viapau oiso Reo Taisi vigeipa reipapeira.
26 Oire uva vo vokio-ia visii varaaro oirao pie vovouro visii oiso rutu piepaivoi, Visii-a Pauto ovii iraraaro vo rara Krais Jisas-ia raripata rutu.
27 ✡ Uvare baptaisa outavora, oiso ra kataivira rutu toupata Krais tapo oiso, Visii-a Pauto ovii iraraaro rutu oiso rutu osa ro-ia Krais eera Pauto Oviitoaaro.
28 Ari ita, oiraopavira uvare visii rutu areiivira rutu toupataveira. Viapau oiso roopavira toupata oiso, Jiu-pato-a vii, ari ratau tou irara iava vii, ari kovopato-a vii moni oupato, ari vii-a akuku kovotoa raga. Ora oiso riakova viapau oiso oiratoa-ia putepaevoi, ora viapau oirato riakova-ia puteparevoi. Viapau rutu. Ari kataivira rutu toupataveira vo Krais Jisas-ia.
29 ✡ Iu, vo osa visiipe rutu Krais voeaaro, ra oiso rutu touta, Visii-a Ebraham aao iraraaro visiigoa rera sirova utupataveira. Ra va iava vao outa vearoa Pauto ruvara-ia oa iava voari tuariri Reo Ovoi purareva Ebraham tavioro.

4

1 Oire uva topa pievira vo reo vatepaavoi ita oiso-ia, vosa iravu oirato kopiiro auero rutu arova varao rera varaaro, ra oviito vara-ia ita pitureve vo rara riroparo. Oire ra viapau oiso ikauvira vara oisoa oupareve vo rara kakaevira toupareve. Viapau. Ari oisoa kovopavira tou rovopareve oiso osa kovopato vo vuutaore tuepaoro oa-ia oisoa vara rutu oupareve varao aiteto varaaro.
2 Oire vo osa kakaevira toupareve, uva oisoa oearovu sirova utuparo voeao oearoa oisoa rera tokipaive ora rera varaaro vo vuutaore tuepaoro oa reesireva aiteto.
3 Oire uva vigei ita oisoa toupape oiso osa evoea kakae vure, uvare tuariripa pitupituro oisoa vigeire reipape rutu varao oara-ia oisoa avatapa irara toupaive uraura irara.
4 ✡ Uva va-a eva isivaaro iava vo vokio pou pirorao vigeipa ovokia reesireva Pauto, oiso ra vo vokia rera Oviitoaaro kataitoa rutu siporeve. Oa iava vo vokia rera siporevorao. Uva tavauruva rera kavauevorao. Oa iava riropaoro touparevora Jiu vaaro Reo Taisi sirova utupaoro.
5 ✡ Ari ita, oirara oisoa Reo Taisi reroarovi tou rovopaive. Oa iava Jisas urioroera vo taisi vavataaro verasa vuri voriro oavi opesi pieoro, oisore ra vigei rutu oiso toupape, Pauto ovii iraraaro rutu.
6 ✡ Oiraopavira rutu uvare visii rutu-a Pauto ovii iraraaro. Eake iava? Uvare eva oirao piesa Pauto rera Oviitoaaro Urauraaro siporevora vigei sopaaro iare, oisore ra voa toupaoro oiso puraparo vigei iavirava, “Aite. Igei rutu Aitearo.”
7 Oire uva va-a eva oa vituaro iava viapau oiso akukuvira kovo ragapaoro toupataveira oiso osa voeao oea akukuvira raga kovopaiveira aite irara varaarore tuepaoro. Viapau. Ari visii-a Pautoa rutu ovii iraraaro. Eva-a oa iava varao rutu vateparevere visiipa oara tuevira toupaiveira visii rutupa vao-ia ovii irara.

Pol Rirovira Rutu Galesia Vatare Rugorugooroepa

8 Voari rovovira rutu uva Pautoa-ia tarai asavira rutu oisoa tou rovopata. Evo vuuta-ia oiso rutu toupata, Kovopa irara voeaopa vuri tugararo oea visii oisoa tuukepaive, voeao oea viapau oiso oiraopavira rutu toupaiveira oiso osa Pauto.
9 Oire ra vo vokio-ia Pautoa-ia taraipata, vo rara rera-ia oirao pie vovou purapata. Ari ita, oiraopavira uvare Pautoa ita visii-ia tarai iraoparo rovopavira. Oire uva apeisi-a? Rerare ovaupaoro vorepatai varao iare tuariripa pitupituro varao oara viapau uvuipai oirara tauvapasa, eke? E ruipapatai ita ra tuariripa pitupitupa kovo ragapata ita vori ou asavira, raa?

✡ **3:27:** Ro 6:1-10 ✡ **3:29:** 1 Ko 3:23 ✡ **4:4:** Jen 3:15; Ais 7:14 ✡ **4:5:** Ef 1:7; Jo 1:12; Ef 1:5 ✡ **4:6:** Ro 8:14-17 ✡ **4:10:** Kl 2:14-17

10 ✡ Uva vo pitupituro purapaoro ovokirovu oovapa vokiro reesipataveira ora visiipa, ora oaravu kekiraara, ora oivarovu tapo, oisore ra vo vuutaro-ia aioara vureiara purapata. Oire ra voa vara-ia variripata oiso keapaoro, Oara-ia Pauto roru piepaioveira.

11 Ari ita, visiire rugorugoo iraoparaveira, uvare riro kovo rutu puraava visii siposipopaoro. Uva apeisi-a? Akuku kovo raga-a oa puraava visii-ia, eke?

12 Araoko irara oaa, goruvira rutu visiire oiso puraparai, Ragai tapo katai vovou rutu purapata vao iavirava Reo Taisi vare rugorugoopaoro, uvare ragai tapo va kavuava, ra visii tapo va kavu iraopata. Ari ita, viapau oai vuria vai puratavora ragai-ia.

13 ✡ Ari tuariri oisoa ragai tauvapata vo osa upiaparaera. Oupia-a eva oa-ia toupaoro riro kaekaevira toupaavora visii ruvara-ia. Ovuuta-a vao oa-ia visiipa Vearo Siposipo vatepaavora. E vare rugorugoopatai?

14 ✡ Vo osa oisoa upiapaoro visii pugu piepaa, uva viapau oiso ragai oisoa kavupata ragai tovipaoro. Viapau. Oiraopavira rutu, eisi osa voeao enselpa irara vai pasi oisi piepatavori, oiso osa ragai oisoa tokipata. Ora ro tapo Jisas Krais ira vai-a tapo uvuipatai ra rera oiso tokipata osa ragai oisoa tokipata.

15 Oire uva oisi-a eisi osa ragavira oisoa ragai tauvapata voari tuariri. Oire uva apeisi-a? Visii vaaro ragai-ia roru vovou touvira toupaivoi visii-ia oiso osa voari tuariri, eke? Ari ita, taraiparai, Vosa eisi puratаeri voari tuariri, “Ora vigei varaaro gorogorope osireiara.” Oa iava purata, “Ie, Pol, osireiara varao oara tateiovoi ora igei iava viipa tauva vatepaoro pute pievira rutu.” Oire uva oisi-a eisi osa puratаeri, vo uvare ragaipa oisoa sirao iraopata rutu rirovira.

16 Ra apeisi vo vokio-ia? Vo uvare visiipa oiraopa reo rutu vate rovoavora. Uva apeisi-a? Vo vokio-ia ragai-a visiiva keripato, eke?

17 Oire oiso-ia vo osa visiipa kuuvu reoro raga vatepaiveira rakari verapa pitupitu iava vo visii aroviaku ragapaoro, uva riroa rutu rugorugooa purapaiveira visii-ia. Eake iava? Uvare oiso rutu vovoupaaveira ra visii ivupaive igei arova, oiso ra kasivarivira rutu voea sirova utupata.

18 Oire vearopai vo osa oearovu kasivarivira avu rugorugoopaavere visiire visii tauvapasa oiso osa ragai visii tauvapaavora visii tapo toupaoro. Ari vao raga oiso vo osa torevokoa vai karekepere vo tauva iava eva. Ari ita, viapau oiso torevoko rugoo vai-ia visii tauvapaivere voea evoea. Aue iava uvare ora voea vo pitupituaro raga sirova utupasa visii tavitavipaiveira vao rakari verapa pitupitu.

19 ✡ Ari ita, oiso rutu toupataveira, Ragai ovii iraraaro rutu. Oire vosa riakova kakaeto kavausa auepao, ra riroa rutu upia oueve. Uva vo upia eva oira iava oisoa opesipape vo osa kakaeto karekero. Uva oisi-a eisi osa ragavira visiiva riroa upia oupaaveira vo osa riropata. Ari ita, vosa ovoieivira rutu visii varaaro oirao pie vovouro toupaive vo osa vara iava Jisas-ia raripata, eva-a oa iava uvuiparai ra ragai iava opesipe evara upiara.

20 Ragai rirovira rutu oiso ruipa irao ragaparai ra visii tapo toupaa vo vuutaia vao-ia. Uvare oiso rutu ruipa iraoparai ra ragai vo rugorugooaro visii varaaro rugorugooara keke iraove. Oa iava ragai vaaro riro vavata reoreo uvuipai ra tavariope. Ra va iava kavevira reoreora visii tapo. Uvare vo toupaoro ragai vo rugorugooaro paipai iraopaivoi. Eva-a oa iava viapau uvuiparai oiso ra visii tauvaa.

Reo Ruu Vaireo Iava Hega Vaio Ora Sera

21 ✡ Oire ragai tavita vearovira rutu ora visii iava visiigoa oiso ruipapataveira ra Reo Taisi reroaro toupata. Uva eake-a vao oa rutupa viapau vearovira Reo Taisi vo reoaro uvupataveira?

22 Oire vo taisi oiso tavipapeira, Ebraham vaiterei oviitoarei kavaureva. Uva oiso-ia iriavu-a kovopava iria oviitoaaro-a iravu. Ari iriavu-a vatuava oaro rutu iria oviitoaaro-a iravu.

✡ **4:13:** 1 Ko 2:3 ✡ **4:14:** Mt 10:40; Lu 10:16 ✡ **4:19:** 1 Ko 3:1-4, 4:15 ✡ **4:21:** Ro 3:19-20

23 Oire uva avaioto kavaueva o kovopava oiso osa airorovu rutu okakaerovu kavaupaiveira. Ovusa ro-ia kikooto ira pisa visivi rutu karekeroepa. Eake iava? Uvare rera-a eera ira iava Pauto Reo Ovoi purareva Ebraham-pa.

24-25 ✡ Oire vo siposipo ovoovovira rutu toupaiveira vaitereo iava oviitoarei, uvare vaireo riakorirei airea oiso rutu toupaereveira varei Reo Ovoirei. Ari ita, o-ia kovopava Hega iria ovii iraraaro oiso karekeaepa, Evoea kovopa irara. Uva oiso rutu toupaeveira osa vao Reo Taisi oa Moses-pa vatereva Pauto vo Sinai Pukui-ia. Ari ita, voeao oea oisoa Arebia-ia toupaive oea vo pukui oisoa vaisi-paive, Hega Pukui. Uva eira Hega iria ovoovovira oiso rutu toupaeveira osa vao Jerusalem urui. Eake iava? Uvare oira-a kovopava oiso osa voeao Jerusalem urui-ia tou irara oea oisoa Reo Taisi reroarovi kovopaive.

26 Oire uva oira-a o-ia vigei aakoaro rutu Ebraham vatuavaaro rutu eira iria oiso toupaeveira, Ouruivu airepa rutu vao Jerusalem oa vo vuvuiua-ia toupaiveira, eira-a Sera iria ovii iraraaro viapau oiso Reo Taisi reroarovi kovopaiveira.

27 ✡ Iria iava Tugoropa Vuku oiso pura-papeira,

‘Rorupari vii vao riakova viigoa kakae kavau asavira toupari upia ou asavira. Utupavira riro kakaero rutu taru kavaurivere o-ia puteoro kovopava o-ia iriapa kakae puraro vatuato.’

28 ✡ Oire uva visii rutu-a vao ra-gai araoko iraraaro Pauto ovii iraraaro, visiigoa rera oirao piepaoro rutu oiso rutu toupataveira osa vaitereo Ebraham avukarei, aiterea Pauto vo reoaro oirao piesiva rutu. Oa iava Aisak kavausiva.

29 Ari ita, o-ia Hega iria ro kavaueva iravu kakaeto oiso raga ita osa airo-rovu rutu riakora kakae vure kavau-paiveira. Uva eera-a ira ropa tavaka vatereva ira Pauto reraaro Uraurato vo goruaro-ia kavauroepa. Uva oisi rutu-a oiso-ia osa piepaiveira vo vokio-ia Reo Taisi reroarovi kovopaoro voeaopa tavaka vatepaoro oeapa Pauto Tugoropato Urau-rato vatepareveira.

30 ✡ Ari ita, ro-ia Ebraham ira iava oiso tavipapeira vo Tugoropa Vuku sovara iava, uvare Pauto oiso rera tavireva ra kovopava ora rera iava verareve voavaorei rutu ora oviito. Eake iava? Uvare ro kovopava oviitoaaro viapau oiso uvuiparoi ra orekerovu rutu varao Ebraham varaaro oureve vo rara Ebra-ham kopiiro. Uvare ro ragapa rutu oisoa uvuipape rera vatuavaaro rutu oviitoaaro. Vosa kopiiro aiteto, ra orekerovu rutu oureve taru rera raga.

31 Araoko irara oaa, viapau oiso toupape osa voeao okakaeroa kavaueva o-ia kovopava. Viapau rutu. Ari vigei-a vao oiso rutu toupape, Vigei-a Ebraham vatuavaaro rutu ovii iraraaro. Oire uva evo reo oa oiso ovoovovira rutu toupaiveira vigeipa.

5

Vii Viigoa Karurevora Tuukea Iava Vi-igoa Uvuipauei Ra Eakavira Rutu Toupari

1 ✡ Viapau rutu oiso kovopavira toupataveira oiso osa voeao oea Reo Taisi reroarovi kovopaiveira, uvare visii karurevora Krais Reo Taisi vo tuukearo iava. Uva visii tavipaavoi oiso, ra oiso ragavira rutu toupata. Ra oisi toupaoro viapau oiso ra ora visii vo pitupituroaro iare vorevira porepata oiso osa evoea kovopa irara.

2 Oire uva ragai-a Pol ragoa vo reoaro vao-ia uvu iraota! Vosa vao Reo Taisi sirova utupaoro ora visii iava rakari ve-rapata oiso rugoopaoro, Vao raga rutu iava Pauto uvuiparoi ra igei ora rera iare vorevira oupareve. Uva oisi-a eisi osa iava Krais viapau uvuiparoi ra visii orirupareve vo ora rera iare visii virivaripaoro.

3 ✡ Oiso vorerivira ita visii tavipaavoi, Vosa irai visii iava oiso rugooparo, Vosa ora ragai iava rakari verara, ra va iava Pauto ragai-ia vearo vovou purareve. Oire vosa oisi oiso-ia rugooparo, ra viapau rutu uvuiparoi ra oreorovivu ruture ovauparo vao Reo Taisi rutu sovara-ia.

✡ **4:24-25:** Jen 17:15-27 ✡ **4:27:** Ais 54:1 ✡ **4:28:** Ro 9:6-9 ✡ **4:30:** Jen 21:9-11 ✡ **5:1:** Fl 4:1 ✡ **5:3:** Diu 27:26; Ga 3:10

4 Uva visii oiso purapataveira, “Reo
Taisi sirova utupaoro Oiraopa Tootoo rutu
oupaioveira.” Ari oisi-a eisi osa purap-
ataveira, uva viapau rutu oiso uvuipatai
ra Oiraopa Tootoo oupata vo Krais ruvara-
ia. Uvare eisi purapaoro Pauto vo siraoaro
kavupataveira.
5 ✡ Ari igei tauvapareveira Tugoropato
Uraurato igoa Krais-ia raripaoro Pauto vo
reoarore tuepaioveira, vo osa rera raga
igeire oiso puraro, “Vearo irara rutu visii.”
6 Ari ita, oiso-ia vosa ro ira Krais Jisas-
va tavosivira toupareve, ra viapau oiso
rerapa rakari verapa pitupitu reipape
rutu. Ora vao vosa vo pitupitu kavureve,
ra viapau oiso eva tapo rerapa reipape.
Viapau. Ari vao raga rutu-ia oirao pie
vovou. Eva-a oa vituaro rutu iava oirato
vo vovouaro tore piepaiveira, ra sirao
vovou rutu purapareve vo vokiara rutu-ia.
7 Voari tuariri uva vearovira rutu Krais
vo reoaro uvu rovotavora, oa iava oisoa va
sirova utupata. Oire uva iroutoa rutu-a ro
ira visii piro pierevora oiraopa reo sirova
utu arapa? Uva apeisi rutu-a oiso osa
visiire puraroera, oa iava oisi rera uvuoro
eisi pietavora?
8 Ari ita, viapau rutu oiso Pauto visii
piro pierevora. Viapau. Uvare rera-a eera
ira keeraparoveira varao arova tuariripa
vo vovouro visii varaaro oara oisoa visii
tuukepaive rutu.
9 ✡ Uva oearovu oiso ovoovovira pura-
paaveira, “Gareavi yis uvuipai ra riroa
rutu plaua kae pieve rutu va riro pieoro.”
10 Oire uva oisi-a eisi osa voearo vo
reoroaro visii piro piepaiveira. Ari
Pauto ovovouroa-ia evara voea varaaro
vurapareveira oara voriaro voeapa
vatereverea. Uva oiso ragavira tarai
iraoparai ro iava Turaro Krais ira raga
uvuiparoi visii tauvapasa rutu. Oa
iava uvuipatai ra evara piro pie reoro
eakapata. Eisi osa iava uvuipatai ra ragai
vo reoroaro sirova utupata ita.
11 Uva oearovu oiso purapaaveira, “Rera
Pol oiso voea siposipopareveira, oisore ra
ora voea iava rakari verapaave. Ra va
iava oiso karekepaave, Jiu rutu.” Uva vosa
oisi eisi visii siposipopaavori, ra eakepa
Jiu-pa irara ragaire kasipupai? Ari vao
raga Jisas iava vo reo ro ira evao parikou-
ia kopiiroepa, oreoa vatepaaveira. Oa
vituaro iava oisi eisi kasipupaai ragai vuri
piepasa.
12 Uva oiso ruipa iraoparai evoea iava
oea visii piro piepaiveira oiso purapaoro,
ra ora visii iava rakari verapata. Uva
oiso voeapa vearopapeira vosa visii arova
uvuipaai ra ora verapaave uvaroi ragare.
13 Araoko irara oaa, oiso visii tavipaavoi,
Pauto visiire keeraroepa, oiso ra tuariripa
pitupituro rutu kavuta varao vavagisiara
rutu. Ra avekatavira toupaoro opeita ora
visiire oiso purapata, “Uvuipaviei ra va-
raua vo ruipaaro sirova toupape.” Viapau.
Ari eisi toupaoro uvuipatai ra oearovupa
siraopaoro voea tauvapata.
14 ✡ Aue iava uvare vara rutu evara oara
Reo Taisi sovara-ia toupaiveira oara rutu
takuvuaro iava oiso purapapeira, “Oearo-
vivupa sirao iraopata oiso osa ora visii
ragapa siraopataveira.”
15 ✡ Ari ita, vosa eisi piepata oiso
osa kaakau kare vo kareo oea ora
upopaaveira, ra eake vai va sirovava
karekepe? Ora vatatopo iraopata. Uvare
eisi piepaoro uvuipatai ra ora opesi pieta.

Tugoropato Uraurato Vo Pitupitu-aro Iava Ora Oirara Vo Pitupituaro Vo Toupaoro Rasitoa-ia

16 Ragai vo reoaro-a vao-ia oiso. Vo osa
Tugoropato Uraurato ora rera vo reoaro
vatereve visiipa, oire eva-a oa-ia uvuipatai
ra va sirova utu iraopata. Ari ita, vosa
visii raga vo ruiparoaro oiso purapapeira,
Eagara vuria purari, uva vo ruiparo-a
evara oara iava uvuipatai ra pore iraota
viro Tugoropato Uraurato vo reoaro raga
sirova utupasa.
17 ✡ Uvare Tugoropato Uraurato
vo rugorugooaro osivu ragavira rutu
toupaiveira, vo rara vigei vo rugoru-
gooroaro pisavira toupaive. Oire vo
rugorugoorei eisi ragavira toupaoro ora
upopapeira. Ora tapo vo rugorugoorei
oiso vigei piepaiveira, ra oavu kavuoro

✡ **5:5:** Ro 5:1-11 ✡ **5:9:** Mt 13:33-35; 1 Ko 5:1-8 ✡ **5:14:** Ro 13:8-10 ✡ **5:15:** Je 3:13-18 ✡ **5:17:** Ro 7:15-25

oavu raga sirova utupavio vao oa pura arapa reasipavio.
18 Ari ita, vosa Tugoropato Uraurato vo reoaro rutu sirova utu iraopata, ra va iava viapau oiso Reo Taisi visii tuukepaive.
19 ✡ Vosa ora vigei raga vo rugorugooroaro raga sirova utupavio, ra va iava vo vovouro rutu viaevira karekepape varao oiso-ia, otopa pitupitu, ora vuri rugorugooro tapo varao oara purapaiveira, ora opitupiturovu purapaiveira arii asavira.
20 ✡ Vo osa oearovu tokarasiara vaisiaro kae pie ragapaive va iare tugara vo goruroaro ou ragapaoro. Ari oearovu kavokavo kovoro raga purapaiveira. Ari oearovu viurupa vovouro purapaiveira. Vo osa oearovu ora upopaveira. Ari oearovu riirii vovouro purapaiveira, osa oearovu kasipu vovourova toupaiveira, ora oearovu tapo ora voea raga-ia vovoupaaveira ora vaisi oaive kae piepaoro. Vo osa oearovu oiso purapaave, “Igei vovouaro torevokopai. Ari visii vaaro koikepavira toupai.”
21 Vo osa oearovu varaaro aupariara riiriipaiveira. Ari oearovu riro goruparaia ukaiopaave kokoropaoro. Osa oearovu vurei aioro purapaive. Oire ra vo aioro-ia ora voeava vuri vovouro purapaive. Oire uva oiso ita vorerivira visii tavipaavoi osa rovovira visii tavi rovoavora oiso, Vosa ro ira vuri vovouro rutu purapareve oiso osa vara evara, ira-a eera viapau rutu oiso uvuiparoi ra koataro Pauto vo Saraaro iare. Ra va iava viapau oiso toupareve, Rera-a Pauto oiratoaaro.
22 ✡ Ari vosa Tugoropato Uraurato vo rugorugooroaro sirova utupavio varao oara kareke piepareve vigei sopaaro-ia. Uva evara oara iava uvuipai ra oiso karekepape, sirao vovou-a vao-ia, ari rorupa vovou-a vao-ia, ari kave vovoua vao-ia. Oire ra eisi sirova viapau oiso vagevagepavira kasipupavio, vo osa oearovu tauvapasa auepavio, ora varao vearo rugorugooro, ora vao tuuvu vovou rutu oa purapape.
23 Ora vao tapo veripape oiso-ia, opeita oearovivu-ia putepape, ora opeita ora vigei iava vasepape vuri vovouro purapasa. Oire vosa oisi eisi piepari, viapau oiso irai uvuiparoi ra vii togareve reoa vai-ia, vii vao viigoa Tugoropato Uraurato vo vovouaro sirova utupau. Viapau. Aue iava uvare viapau oiso Reo Taisi vo pitupituaro puteparivoi eisi vara sirova utupaoro.
24 ✡ Oire opitupituroa rutu varao eakaiva voeao Krais voeaaro varao vuri rugorugooro.
25 ✡ Ari ita, vosa tootoopaviovoeira vo Tugoropato Uraurato vo goruaro sovaraia, eva-a oa iava uvuipaviei ra ora vigei iava vase iraopape rera iare. Oa iava uvuiparoi ra vigeipa vasepareve ora rera vo rugorugooroaro iare.
26 Ra vara evara sirova utupaoro viapau oiso vagu vovoua vai purapape, ora viapau oiso oearovure kasipu rugooro tore piepape, ora viapau oiso ra oearovu varaaro riiriipape.

6

Vigei Uvuipaviei Ra Araoko Irara Oavi Tauvapape Voea Vo Siraoaro Kaepaoro

1 ✡ Araoko irara oaa, vosa irouto visii iava oirao pie vovouto vuri vovou-ia kovero, oire ra irai visii iava ro ira goruvira rutu Tugoropato Uraurato vo vovouaro sirova rutu utuparo, eera-a ira uvuiparoi ra reravi vorevira tore piereve rera tauvaoro kave vovou raga-ia. Oire ra vearovira ita vorevira vokareve. Uva vo osa rera tauva rovorevora, vearovira rutu ita rera ora vatatoporovere vaopa, teapi rera ita va vao vuria raga-ia kovero ita.
2 Visii rutu oearovivu rutu visii iavapa irara tauvapaoro toupata voeavi kapokaporopaoro vuri vovou vo vavataarova. Oire vosa oisi eisi piepata, ra va iava Krais vo reoaro sirova oisi rutu eisi utupata vao rera vaaro reo goru.
3 Ari vosa irai visii iava oiso puraparo, “Viapau rutu uvuiparai ra eisi ovoovoi sirova utura. Uvare riro vaisitoa rutua ragai.” Oire uva rera-a eera ira eisi purapaoro ora keakea ragaparoi.

✡ **5:19:** Ef 5:3; Kl 3:5 ✡ **5:20:** Re 21:8 ✡ **5:22:** Ef 5:9; Kl 3:12-15 ✡ **5:24:** Ro 6:6 ✡ **5:25:** Ro 8:4 ✡ **6:1:** Je 1:13-16

4 Vosa iravu siituepaoro oiso purapau, “Viigoa-ia putepaavoi uvare vuria puraparivoi,” oire uva viapau oiso torevokovira eisi reopauei. Viapau. Ari vearovira rutu ora vii raga ora viiva siituepau ora vii vo vovouroaro roviriei rovopaoro rutu. Oire vosa vii iava sopaua oiso purape, “Vearopai,” ra va iava oiso ragavira taraiu, O, ari torevoko vovou-a vao-ia oa purapaavoi,

5 uvare oirara rutu uvui iraopaai ra katakataivira kovoara oaive vavataaro kae piepaive.

6 ✡ Oire vosa irai Jisas vo reoaro iava visiipa siposiporeve, oa iava visii ita uvuipatai ra orekerovu-ia vearopara rera tauva ragapata rera vatepaoro.

7 ✡ Opeita ora visii raga ora keakea ragapata oiso keapaoro, Uvuipaviei ra Pauto keapasa vatauvira orekerovu pura ragapape. Oa vituaro vao-ia oiso toupaiveira, Vosa eake vao pauri vo kovoa-ia vii vaaro, ra oisi raga kuepe.

8 Oire vo osa irai orekeroi vuriara vai paupareve, ra vara iava oupaoro rera vo vovouroaro vuri vovouro aio piepareve. Eva-a osa raga piepaoro ora opesi pie ovoiroverea. Ari vo osa ro ira vearopara paupareve Tugoropato Uraurato vo reoaro sirova utupaoro, uva rera-a eera ira vearoa oureverea. Aue iava vo rara Tugoropato Uraurato ruvara-ia Tootoo Ovoi rutu oureve.

9 ✡ Vo rara reasi asavira varao vearopara purapape. Ari vosa keruriavira rutu topa pievira orekerovu rutu vearopara purapata, oire eva-a oa iava taru vearopa kuero oupatavere vova Pauto ruvara-ia.

10 ✡ Va-a eva vituaro rutu iava uvuipaviei ra oearovivu rutuva vearopa vovouro purapape vo osa vuutaa vaipe oisi eisi piepasa. Oiso osa voeao oeavia Krais oirao piepaiveira vigei araoko iraraaro, oeapa ita uvuipaviei ra oisi vearopara rutu purapape pute pievira rutu.

Pol Kristen Irara-ia Rorureva Voea Goru Pieoro

11 Oire ragai-a vao ragoa raga visiipa vo rigato puraavoi. Uva vo kirokiroro kekepatavoi riropara ragai varaaro.

12 Uva voeao oea oisi visii siposipopaiveira goruvira rutu visiire oiso purapaoro, “Uvui iraopatai ra ora visii iava rakari verapata.” Uva eisi ragavira piepaiveira vuri vovou vo vavataaro asavira oiso, teapi voea oupaive. Aue iava uvare oiso taraipaaveira oraivavu epao vao-ia osa Jisas kopiiroepa evao parikou-ia vigei vorevira ouoro. Uva vo raiva eva oa iava siposipopaoro pasi vuri vovou vai oupaive Jiu ruvara-ia pasi.

13 Ari ita, osa voeao-ia oea oisoa ora voea iava rakari verapaave, viapau oiso Reo Taisi rutu rutuaro sirova utupaoro-a. Viapau. Uva oiso ruipapaaveira rutu ra voea vo reoaro sirova utupaoro ora visii iava rakari verapata. Ra va iava oiso purapaave ora voea iava, “Easi evoea vigei vo pitupituaro raga sirova utupaaveira.” Oa iava oearovu voea vo pitupituaro raga rei piepaive rutu.

14 ✡ Ari ragai viapau oiso oisi ragavira eisi oearoipa siposipopaa. Viapau. Ari evao parikou raga rei piepaaveira rutu vao oa-ia kopiiroepa vigei reraaro Turaro Jisas Krais ragai ouoro. Uva oisi-a eisi osa vituaro iava viapau oiso orekevu avu vai ragai vo vovouaro uvai ragare ivupaiveira varao vo rasio iava akukupapara raga. Evara rutu kopiiepa ragai iava evao parikou-ia.

15 ✡ Ari ita, vo osa ora visii iava rakari verapataveira oa-a viapau eva uvuipai ra visii virivarive. O vosa vo pitupitu eva kavuta, oa tapo ita viapau uvuipai oiso ra visii virivarive. Ari vao raga-ia vo rara Tugoropato Uraurato vigeipa airepa rugorugooro vatereve.

16 Vosa oisi raga eisi vo reo sirova utupaave oearoi, oire ra va iava voeare oiso purara, Osa vearopai eisi. Eake iava? Uvare ruipaparaveira rutu voea rutupa oiso ra vearo tou puraive, ora aue tapo ra sirao vovou purareve Pauto voea-ia ora oearovu tapo Pauto voeaaro.

17 ✡ Oire ovoiopa reo-a vao-ia ragai

✡ **6:6:** 1 Ko 9:7-18 ✡ **6:7:** 1 Ko 6:9-11 ✡ **6:9:** 1 Ko 15:58 ✡ **6:10:** Jo 9:4; Ta 3:8 ✡ **6:14:** Fl 3:7-9; Ro 6:2, 6 ✡ **6:15:** 2 Ko 5:17 ✡ **6:17:** 2 Ko 1:5

vaaro oiso oa visiipa vateavoi vo vokio-
ia. Ovokia vao isivaaro iava viapau rutu
oiso irai uvui iraoparoi ra utupaua ragai
vo reoarova ora kaureoro. Uvare ragai-a
Jisas-pa kovopato. Ari ita, viupara varao
oara ragai varaaro-ia toupaivoi ragai vo
reoaro oirao piepasa.

18 Araoko irara oaa, oiso rutu ruipa
iraoparai ra vigei reraaro Turaro Jisas
Krais visii rutu viraako iraoreve visii tau-
vapaoro.

Evavi raga, ra opesipe.

Ragai-a vao, Pol.

EFESAS
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva Pol tuukepa kepa-ia toupaoro eisi Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vaaro isivaaro iava kavaua. Pol aue iava rigatoreva ra katai vovouvira rutu toupaive Jisas vaisiaro-ia voeao lo-tupa irara. Ari ita, oirao pie vovou irara oiso rutu toupaiveira, Jisas iava varaua (Ef 1:23, 4:25, 5:23, 30), ro ira oiso toupare osa kukue (Ef 4:15-16). Ora vao sios voea ita lotupa irara oea oiso rutu toupaiveira Krais oiraaro vatuava (Ef 5:22-32) vo osa rera-a vatuato. Evo reoro rutu rigatoreva Pol lotupa irara goru piesa, voeao oea oisoa Efesas urui-ia toupaive.

1. Ira pievira aviavi pie reoro rigatoreva Pol, 1:1-2.
2. Krais-a ro ira vo raiva vituaro rutu oa-ia uvuipaai oirara ra vorevira voreave Pautoa iare rera tapo ora agiagipaoro ita, 1:3–3:21.
3. Opitupiturovu iava torevoko pitupituro oara purapaiveira voeao oea aviavia-ia toupaiveira Pauto vaaro, 4:1–6:20.
4. Pol vearo voki purareva oearovuva oirara, 6:21-24.

1 Ragai-a Pol ragoa vo pasio rigatoavoi visii rutupa Pauto voeaaro visiigoa evoa Efesas-ia toupataveira. Visiigoa Krais Jisas vo reoaro uvu rovotava. Uva vo vokio-ia touvira rutu toupatavoi Krais Jisas-va ora tavosipaoro oisi raga vo reo sirova utu-paoro. Ari ita, Pauto ragai roporeva ora rera vo ruipaaro-ia, oisore ra aposel kovo-ia pitupaoro Jisas Krais kareke piepaa.

2 Oire uva ragai vo ruipaaro oiso rutu toupaivoi visiipa, Pauto ro vigei Aitearo ora ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais evaiterei aiterea vokiara rutu-ia tauvaa ora gavaurea vatepasiveira visiipa.

Pauto Vigei Vatepareveira Viraakoa Vao-ia Ro-ia Jisas Krais

3 Uva vearopai ra rera-ia Pauto vuu-rapa vaisi purapape ro Aitetoaaro Jisas Krais vigei Turaroaro. Uvare vigei rutu viraakorevora orekerovu rutu vearopara vateoro varao rera vo Saraaro iava, auere oiso ra uraura tootooro oavi tauvapareve, uvare kataivira rutu vigei Jisas Krais tapo toupapeira.

4 Voari rutu tuariri vo osa Pauto rasito pura asavira toureva, uva vo vuuta-a eva oa rutu-ia Pauto vigei ropo rovoreva rutu, oisore ra oiso toupape, Vigei rera voeaaro rutu. Oa-a vao vituaro rutu riaaro iava, rera ro-ia Krais. Uva oisi-a eisi osa iava uvuipaviei ra torevoko vovou rutu pura-pape vao oa-ia viapau vuria vai vo rera osireiaro-ia Pauto.

5 ✡ Ari ita, Pauto vigei kavikoreva rutu, uvare vigeire rugorugooroepa rutu voari rovoa-ia ro iava Jisas Krais, ira iavirava vigei ourevere taru vorevira ora rera iare oiso vigei vaisioro, Ragai ovii iraraaro. Eisi osa pierevere, uvare rera rutu vo ruipaaro-a Pauto.

6 Rera-ia vuurapa vaisi pura iraopata ro-ia Pauto vaore rugorugoopaoro rutu, akukua vatevatea vovou ora vao rera vo tauvaaro vereopa vovou-ia vigei-ia. Eake iava? Uvare rera Oviitoaaro-a ira oisoa kavikopareve rutu. Ira iavirava akuku-vira rutu evara oupapeira.

7 Ro-ia Jisas ira evao parikou-ia kopi-iroepa. Oa iava voa rera iava revasiva parueva vigei iava vuri vovouro veraoro rutu. Oiraopavira rutu Pauto vo sir-aoaro riroa rutu vao oa iavirava vigei karurevora vuria vo tuukearo iava.

8 Vo sirao-ia oa pute pievira rutu vigeipa vaterevora. Eake iava? Uvare orekerovu rutu-ia tarai rovoroepa rutu.

9 ✡ Iu. Uvare Pauto ora rera raga vo ruipaaro sirova utuoro vao vatau reo poeravira karekereva. Vo reo oa voari rutu tou rovova ro iava Krais Pauto vo rugooaro iava.

10 Oreoa-ia Pauto ovokivu reesireva vao oa-ia Krais iava orekerovu rutupa kukue purareverea varao oara rutu gurureverea vo vuvuiua-ia ora vo rasitoa-ia ora rera iare. Uva eisi osa pieoro oiso ora rera vo ruipaaro sirova uturo.

11 Pauto ora rera vo ruipaaro-ia vigei roporeva vo Krais vaisiaro sovara-ia, oiso

✡ **1:5:** Ro 8:28-34 ✡ **1:9:** Ro 16:25

ra oiso toupape, Rera voeaaro vigei. Uvare ora rera vo ruipaaro raga-ia oaravu rutu purapareveira.
12 Oiraopavira rutu, vigei vao-ia vigoa Krais-ia oisoa rari rovopavio. Ra oearovu vigei varaaro oirao pie vovouro kekepaoro uvuipaai ra vuurapa vaisi purapaive Pautoa-ia.
13 ✡ Oire uva oisi ragavira eisi osa toupaivoi visii rutu-ia. Eake iava? Uvare voari rovoa-ia oiraopa reo uvu rovotavora vao Vearo Siposipo osiposipoa iava uvuiparoi Pauto ra vigei oureve vorevira ora rera iare. Oa iava Krais-ia raritaera. Uva Pauto ora rerapa visii reesirevora visii vateoro Tugoropato Uraurato ro ira iava rovoa-ia Reo Ovoi purareva.
14 ✡ Ro-ia Tugoropato Uraurato rovopatoa rutu varaopa oara oupaperea vo utupaua. Oiraopavira rutu rera-a eera ira iava uvuipaviei ra ora vigei-ia rera sovopaoro va iava oiso purapavio, O, oiraopa reo rutu vao Pauto vaaro oa tavitavipapeira varao rutu iava oara vatereverea Pauto vigei ouoro ora rera iare. Uva vearovira rutu Pauto, uvare rei vaisitoa rutu-a vii.

Pol Variriroepa Pautoa Iare Oiso Ra Efesas-pa Irarapa Taraia Vatereve

15-16 Vo voki-a vao oa-ia visii iava uvu rovooro variripaoro rovoraera Pautoa iare visii iavirava rera-ia vearo vaisi puraoro. Ari ita, evo voki-ia visii-ia tarai rovoraepa rovovira rutu, vo osa Jisas Krais oirao piepatavora ro vigei Turaroaro. Oa iava eva oisoa oearovupa siraopata voearo Pauto voeaaro.
17 Oisi-a eisi osa rugoopaoro Pauto akepaaveira ro Jisas Krais Turaro Aitearo ro ira kerariava toupareveira, ira arepaaveira visiipa, oiso ra visiipa Tugoropato Uraurato vatepareve. Auere ra va iava vearovira rutu Pautoa-ia taraipata.
18 ✡ Ira arepaaveira oiso ra visii varaaro rugorugooara karureve aviavia ariarava rera vaaro. Eva-a oa iava uvuipatai ra vovio utupaua roroiovira rutu varao keketa oara karekereverea varao oarare tuepataveira. Aue vituaro iava uvare visii ourevora ora rera iare. Oiraopavira rutu oiso osa va vao Reo Ovoi oa purareva Pauto, oiso ra rera voeaaro rutu viraako iraoreve rutu vo utupa voki-ia. Uva va-a eva riroa rutu viraakoa oa eveitavere rara.
19 Ari ita, vo vokio tapo rera vo goruaro riro varivarivira rutu kovopaiveira vigei tauvapaoro vao vigoa rera oirao piepapeira. Eisi osa iava uvuipatai ra varaoia riropara rera varaaro taraipata aviavi pievira rutu.
20 Uva vo gorua-a eva oa vaova areipaiveira ogorua iava Krais vorevira tore piereva kopiia iava rera pau piesa vo ora rera vaaro-ia oirapapa varata vo Pauto vo uruiaro-ia vo vuvuiua-ia.
21 ✡ Oa iava voa toupaoro oearovu rutuia reipa irara putepareveira oiso-ia, gavmanpa reipa irara-a voeao, ari turaro irara-a voeao, ora voeao tapo pau tugara irara ora enselpa irara oea reipaai vo vokio ora vo utupaua. Ari ita, oea rutuia evoea pute iraopareveira rera raga ro-ia Krais.
22 ✡ Oiraopavira rutu Pauto orekerovu rutu tovoreva vo Krais tasiaro reroaro, oiso ra varapa kukue purapareve vigeipa lotupa irara vigoa rera iava varauava ovoovovira toupapeira.
23 Uva voua-a varaua lotuua oua-ia ovoivira rutu toupareveira. Ira voraro rutu orekerovu rutu ovoi pie iraopareveira.

2

Pauto Vigei Oiso Rutu Piereva, Kopii Irara Vigei, Oisore Ra Avaavaovira Krais Tapo Tootoopavio

1 Ari ita, voari tuariri rutu uva oisoa oiso rutu toupata osa kopii irara. Eake iava? Uvare oisoa kaureopaoro rirovira rutu vuri vovouro purapata.
2 Uva vo vuuta-a eva oa-ia toupaoro oisoa vo rasio vo pitupituroaro ragapa ruipapata. Oa iava Seten vo pitupituroaro raga oisoa purapata, ro ira tugara kare rutupa turaroparoveira. Ira kovopareveira

✡ **1:13:** Jo 16:7-11; Kl 1:5; Ef 4:30 ✡ **1:14:** 2 Ko 1:22 ✡ **1:18:** Ap 26:18; Ef 6:10 ✡ **1:21:** Fl 2:9-10 ✡ **1:22:** Ef 4:15

vo voeao sopaaro-ia oea Pautoa-va ora kaureopaaveira.

3 ✡ Oiraopavira rutu ita oiso osa vigei tapo piepapeira vo ora vigei raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. Ari ita, varao-ia vuri vovouro oara puraepa voari tuariri oara varaura vo ruiparoaro-ia karekeepa ora vo tapo vigei vo rugorugooroaro-ia. Uva oisi-a eisi osa pieepa, oa iava tutuu pie ragava Pautoa-pa, oiso ra vigei varaaro vuriara voriaro vatereve vigeipa oiso osa oearovu oirara oisoa piepareve.

4 ✡ Vo osa rirovira rutu siraopaoro vigeipa rera vaaro riroa sirao rutu vatereva vigeipa.

5 Oire uva-a va eva oa vituaro iava avaavaovira vigei rutu tootoo piereva Krais tapo, vigoa oisoa oiso rutu toupape, Kopii irara aue-ia vuri vovou. Oiraopavira rutu uvare Pautoa-re riroepa rutu vao vereopa vovou. Oa iava vorevira ora rera iare vigei oureva vigeipa siraooro.

6 ✡ Uva vigei vorevira tore pieparevora, uvare vigei tavosireva Krais tapo. Uva oisi-a eisi osa ragavira ovoovovira toupaoro Krais Jisas tapo vuvuiua-ia turarovira toupapeira.

7 Oire vigei oiso piereva. Oa vituaro iava oearovu vo utupa vuutaro-ia uvuipaai ra vigeiva vurapaoro Pauto vo vatearo vao sirao vate eveipaive vo vigei-ia vo osa Krais Jisas-va ora tavosipavio. Vo sirao-ia oa oaravu rutu-ia pute iraopaiveira.

8 Oa-ia Pauto akukuvira rutu vigei vorevira ourevora ora rera iare vo vigei varaaro sirova oirao pie vovouro. Oire uva apeisi-a? E vigei raga vo kovoaro riaaro iava oiso toupapeira? Viapau rutu. Ari vao raga-a akuku vate Pauto vaaro.

9 ✡ Uva viapau rutu uvuipavioveira ora vigei raga-ia vuurapa vaisi purapape. Eake iava? Uvare viapau oiso vigei vo kovoaro-a.

10 Iu, uvare Pautoa raga kataito vigei pura rovorevoiva, vigeipa Airepa Tootoo vatereva ro-ia Jisas Krais. Oiraopavira rutu uvare vao rutupa oisoa ruipaparo, vo osa vearovira rutu toupape oearovivu tauvapaoro, uvare tuariri vo vovou reesi rovoreva vigeipa oearovivupa siraopasa.

Krais Vo Sararei Takuvureva Oa Iava Kataia Purava

11 Oire ra opeita vaore ovaupata osa Jiupa irara voeao rakari verapa irara oisoa visii vaisipaive oiso, Vuivuipa irara visii oea-ia viapau reesia vai toupaiveira. Iu. Uva ora visiire rugoopata, Vigei-a Jentaelpa irara vigoa ratau kavauiepa.

12 Ora oiso tapo rugoopata, Vo vuutaa eva oa-ia Krais-pa oisoa toko pievira toupaio, uvare igei rutu-a vao-ia tauaipa irara raga aapaapau irara voeaopa Pauto voeaaro Jiu. Ari ita, voeapa evoea Jiu Reo Ovoi purareva osa sopaipavira oisoa toupata vaopa Reo Ovoi. Oa iava viapau uvuipataera ra oaravu avu vai oupata Pauto ruvara-ia. Otoua-a eva visii vaaro oa-ia oisoa Pautoa-pa rorukovira rutu oisoa toupata. Eva-a oa iava oisoa viapau oaravu avu vaire tuepata varao vova Pauto.

13 ✡ Ari ita, voari tuariri tauaivira rutu oisoa toupata, ovusa vo vokio-ia Krais Jisas-va ora tavosipaoro uvui iraopatai ra Pautoa iare tutuu piepata. Oa vituaro iava uvuipatai ra oiso pieta, uvare vigeipa kopiiroepa Krais ora rera iava revasiva petooro.

14 ✡ Rera raga-a ira Jiu-pa irararei ora ratau tou irara takuvureva. Oa iava ora agiagiaepa, uvare rera vo kopiiaro-ia vigei ariarava kovokovoa tokoreva. Oa-a vao oa-ia ora vigeiva keripa pitupitu opesi pie ovoireva.

15-16 Uva evao parikou-ia kopiioro Jiu varaaro reo goruro opesi piereva varao oara-ia oisoa oiso visii vaisipaive, Aapaapau irara. Uva oiso osa pieoro voearei iava airepa sara roro piereva ora reraia voea tavosioro. Eisi osa iava gavaure vovou-ia kataivira toupapeira, uvare Pautoa tapo ora agiagipavioveira. Iu, uva oiso osa kataivira toueiva, vigei vaaro keripa vovou opesiepa vao-ia evao parikou.

17 Oiraopavira Krais pouro viropa Vearo Siposipo iava siposipopaoro aue iava gavaurea aviavi pievira. Uva va-a vao

✡ **2:3:** Ga 5:16-17; Ro 2:14 ✡ **2:4:** Ro 10:12; Sam 103:1-14 ✡ **2:6:** Ef 1:20 ✡ **2:9:** Ro 3:20, 28; 2 Ti 1:9 ✡ **2:13:** Hi 10:19-25 ✡ **2:14:** Kl 3:15; 1 Ko 12:13

osa va purareva visiipa ratau tou irara visiigoa oisoa Pautoa-pa tauaivira rutu toupata. Ora igei tapopa vao-ia Jiu-pa irara igoa oisoa rera-ia taraipaoro rera ruvara-ia toupaio.

18 ✡ Iu, Jisas Krais vo kovoaro-a vao vituaro rutu oiso-ia, oa-ia uvuipaviei vigei Jiu-pa irara ora visii ratau tou irara ra aite Pauto osireiaro iare koatavio, vo ovusa Tugoropato Uraurato vigei rutu tauva-pareve.

19 Visii vao-ia ratau tou irara, viapau oiso vorerivira ratau tou irara-a visii. Ora viapau oiso aapaapau irara-a visii. Viapau rutu. Eake iava? Uvare visii-a ora igei Pauto voeaaro katai irara rutu. Aue iava uvare vigei rutu-a Pauto ovii iraraaro.

20 ✡ Oire voeao-ia profet irara ora voeao aposel irara oearea rutu-a tuutara. Oa iava voea riara-ia torepaaveira oiso toupaoro. Ari ita, Krais Jisas-a eera rovopatoa rutu Tuutato. Oiso osa vo tu-utao oa tovo rovopaiveira aveke tuuta vo osa kepa-ia pau vovouave.

21 Oire eera kukuuvu tuuta Jisas ira-ia vigei rutu uvuipavioveira ra rera raga-ia ora takuvupavio, ra riropape kovapaoro vo osa vearo pitupituro purapape. Oa iava uvuipaviei ra oiso rutu toupape osa rera vo kepaaro Tugoropa Kepa vao oa-ia viapau vuria vaiei.

22 Uva visii tapo visiigoa uvuipatai ra rera raga-ia tavosivira toupata oearovivu tapo voearo oirao pie vovou irara. Eva-a oa vituaro rutu iava Pauto vo kepa paureve rera vo kepaaro. Visii rutu-ia vo kepao oa sovara-ia toupareveira urau-ravira Tugoropato.

3

Pol Vo Kovoaro Voeaopa Siposipopasa Ratau Tou Irara

1 ✡ Ragai-a Pol Jisas Krais kovopa-toaaro ragoa vo toupaavoi tuukepa kepa-ia, uvare visii iava tapo siposipopaaveira oiso, Vigei rutu-a katai irara rutu.

2 Vao vai-ia pasi taraipataveira oiso osa Pauto ragai tauvaoro ragai vatereva vo kovo-ia, oisore ra visii tauvaa. Iu, vao-ia taraipatai ora oavu-ia tapo vao.

3 Vo osa Pauto ora rera vo vovouaro karekereva ragaipa, oiso ra va-ia taraira. [Ari ita, gare visivi va iava siposipoavora visiipa oavu-ia rigatoa ragai vaaro].

4 Evo rigato oa vieipaoro uvuipatai ra va iava ragai-ia taraipaoro oiso purapata, “Akoea, Pol roroiovira rutu taraiparoveira varao-ia oara Krais iava vatauvira toupaiveira.”

5 Ari ita, voari tuariri uva oisoa Pauto vo vovouaro vatauvira rutu tou rovopaive. Oa iava rera voeaaro viapau oisoa va-ia taraipaave. Uva vo vokio Pauto ora rera vo reoreoaro aue-ia Tugoropato Uraurato karekerevorao ora rera voeareiaropa voeao aposel irara ora voeao profet irara, oearea roroio sopavira rutu oisoa toupaive.

6 ✡ Vo reo-a oreoa oisoa vataupape oa oiso oisoa purapape, “Voeao ratau tou irara oea orekerovu rutu ouiverea Pauto ruvara-ia oiso osa voeao Jiu-pa irara. Vao oa vituaro-a vao-ia Vearo Siposipo, oa iava vigei rutu oiso toupai, Katai irara. Uvare oiraopa rutu-a vao Reo Ovoi oa purareva Pauto Krais Jisas iava vigei rutupa.

7 Ari ita, Pauto vo kovo vatereva ra-gaipa, oiso ra oearovu rutupa siposipopaa Vearo Siposipo iava. Oa iava ragai tauva-pareveira rera raga vo goruaro-ia, oisore ra torevokovira rutu rera vo kovoaro pu-rapaa.

8 ✡ Oiraopavira rutu uvare oirara rutu voeao Pauto voeaaro oea ragai-ia putepaiveira. Eake iava? Uvare akaipatoavi rutu-a ragai. Ari ragai raga roporevorao Pauto, oiso ra Vearo Siposipo kaea voeaopa ratau tou irara. Osiposipoa varao iava Krais varaaro vearopara oara viapau uvuipatai oiso ra vara vieipata, uvare viapau oiso vara iava rekasia vaiei.

9 Ora vao tapo osa oisore ragai reesireva, ra voeapa Pauto vo vovouaro aviavi piepaa va kosi piepaoro roroiovira rutu. Auere ra va iava oirara rutu vearovira taraipaave oisi vo vovou kovoaro iava, ora rera-ia tapo Pauto. Vao

✡ **2:18:** Ef 3:12; 1 Ko 12:13 ✡ **2:20:** 1 Ko 3:9-11; 1 Pi 2:6-8 ✡ **3:1:** Kl 1:24-29 ✡ **3:6:** Ro 9:24-33 ✡ **3:8:** 1 Ti 1:12-15

iava osa orekerovu rutu pura rovoreva voari rovoa-ia, uva vao tapo vatau vovou pura rovoreva.

10 ✡ Uva oisi-a eisi osa pie rovoreva voari tuariri. Oa iava voeao reipa irara ensel ora oearovu oea vuvuiua-ia toupaiveira tokipaoro rera vo taraiaro eveipaiveira, vo osa rera varaaro otarairovu rutu kareke piepaiveira voeao lotupa irara ora takuvupaoro kataivira.

11 Oa-a vao-ia oa purareva ro-ia Jisas Krais vigei reraaro Turaro vo rasio iare rera sipooro. Uva va purareva Pauto ora rera raga vo vovouaro sirova utuoro, ovovouva oisoa toupareve vo osa vo rasio pura asavira touva.

12 ✡ Ari ita, uva uvuipaviei ra ora vigei-ia Jisas tavosipaoro rera oirao piepape. Eva-a oa iava uvuipaviei rutu ra tuuvu vovouvira rutu Pauto iare tutuu piepape rera osireiaro iare.

13 Va-a eva vituaro iava ragai oiso visii tavipaavoi, Viapau uvuipatai ra ragai vaaro tavaka kekepaoro visii varaaro oirao pie vovouro raverave piepata. Ari ita, vuria oupaavoi visii tauvapaoro. Eva-a oa vituaro iava uvuipatai ra varaata vovouvira rutu toupata.

Vo Toupai Krais Vo Siraoaro Iava

14 Oire uva Pauto vo ruipaaro taraipaoro variria purapaavoi taku viropaoro Aite oaa iare.

15 Ira ruvara-ia oiraopa vaisi rutu oupapeira vigei ora voeao oea vuvuiua-ia toupaiveira.

16 ✡ Ira-a ro-ia Pauto ira arepaavoi, oisore ra visiipa tupetupereovira rutu Tugoropato Uraurato vatereve vao iava keraria oa viapau opesia vai, oisore ra rera iavirava visii varaaro oirao pie vovouro goru pie iraoreve.

17 Ora vaore tapo varirIparai oiso ra Krais visii sopaaro-ia tootooparo, vo rara rera oirao piepata rutu. Uva toupaoro evoa rera vo siraoaro uvuipai ra karekepe. Oa vituaro iava eva uvuipatai ra goruvira toreta oiso osa evaoara, oara rasitoa-ia ikoara roko piepaoro goruvira rutu riropavira torepapeira.

18 ✡ Ora oiso variripara ra visii rutu-a vao ora voeao Pauto voeaaro visiigoa rutu uvuipatai ra Krais vo vovouaro sirao vovou roroiovira eveipata rutu. Ovovoua oiso rutu toupaiveira oiso, vo parakaaro-a vao, ari va kaekaearo-a vao, ari va torearo-a vao, ora va rokoaro-a vao.

19 ✡ Uva eisi osa ragavira uvuipaoro uvuipatai ra vo sirao uvuiaro-ia taraita. Ari oiraopavira rutu uvare viapau oiso irai uvuiparoi ra rera vo siraoaro rekasiaro rutu-ia taraiparo. Uva eisi toupaoro Pauto visii sopaaro-ia uvuipa ra visii vuku piepareve rutu ora rera raga-ia.

20 Oire uva Pauto ora rera vo goruaro vituaro karekepareveira vigei sopaaro-ia. Eva oa vigei vo areroaro-ia ora vigei vo rugorugooroaro-ia pute pievira okovorovu rutu purapaiveira.

21 Uva va-a vao oa iava vuurapa vaisi purapapeira Pautoa-pa. Uvare evara oirao piepareveira rera vo goruroaro ora rera vo siraoaro vo lotua sovara-ia ora vo Krais Jisas tapo-ia. Ari ita, vokiara rutu-ia rera vaisiaro kae piepapeira rutu opesi asavira. Eisi ovoiei.

4

Vigei-a Vao Kristen Irara Krais Iava Varaua

1 ✡ Ragai vo-ia tuukepa kepa-ia toupaavoi, uvare Turaro kovopatoaaro-a ragai. Ragoa oiso goruvira visii tavipaavoi, Pauto visii keerarevoiva, visii-ia uvuia purarevorao, oisore ra vearovira tootoopaoro vo uvui-ia rekasipata.

2 Uva oisi-a eisi osa toupaoro uvuipatai ra gavaurevira rutu toupata vo ora visii raga iava vaisiara vara piepaoro. Ra opeita kasipu vovouro purapata. Ari uvui iraopatai ra visii iava sirao vovou rutu kosi piepata oearovivu tauvapaoro.

3 Vo vovouo rutu pura iraopata oa purapareveira Tugoropato Uraurato visii-ia, oiso ra kataivira rutu tou iraopata. Oire ra oisi vo vovou sovopaoro ora visii-ia gavaurevira rutu tou iraopata.

4 Kataivira rutu tou iraopata oiso osa kataiua varaua. Ora vao tapo uvare

✡ **3:10:** 1 Pi 1:12; 1 Ko 2:7 ✡ **3:12:** Hi 4:16 ✡ **3:16:** Fl 4:19 ✡ **3:18:** Ef 1:18; Jop 11:8-9 ✡ **3:19:** Kl 2:10; Ef 1:23
✡ **4:1:** 1 Te 2:12

kataito-a Uraurato vigei reraaro. Ora oiso osa vaeavira rutu visii ruture keeraroepa Pauto, oisore ra oisi raga ita vaeavira raga orekerovu ruture tuepata varao oupasa rera vaaro iava keraria.

5 ✡ Uvare kataitoa raga vigei reraaro Turaro. Ra rera-ia kataia raga oirao pie vovou purapape. Ora vao tapo kataia rutu baptaisa oa-ia uvuipaviei ra ora reesipavio va oupaoro.

6 Ari ita, uvare kataitoa rutu-a Pauto ira oiso toupareveira, Oirara rutu Aitearo. Rera raga reiparoveira vigei rutupa. Ira rera vo goruaro vigeipa katakataivira vatepareveira, oisore ra rera vo kovoaro purapape. Ora oiso tapo osa katakataivira vigei iava sopaura-ia toupareveira.

7 Vigei rutu vao-ia vigoa voari tuariri pisavira rutu vatevatea ouepa Krais ruvara-ia, vo osa vigei rutupa katakataivira vara vatereva ora rera vo ruipaaro sirova.

8 ✡ Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

‘Vo osa tuukepa irara tapo iparoepa viara-ia ruture, oa iava vatevateara voeapa vatareva oirara.’

9 Oire uva aa vao-a vao vo reo vituaro vao-ia vo osa iparoepa voea tapo? Vao-ia oa vituaro vo osa rasito sovara-ia roko rovoreva.

10 Uva voava toreoro vuvuiua-ia puteoro iparoepa rutu. Oire uva vo rekasioro ora rera vo tavukiroaro rutu uvui piereva vara agasi pieoro rutu ora rera-ia.

11 ✡ Ari ita, uvare rera raga ira vara rutu vatevateara vatereva oirara rutupa oiso-ia, oearovu-a voeao oea roporeva aposel kovo purapasa. Ari voeao profet irara oea roporeva, oisore ra rera vo reoaro vatevateive oirara rutupa. Ari voeao oea roporeva Vearo Siposipo iava siposiposa va uvarovu ruture sikasikaoro, oea vaisipaiveira oiso, evanselis. Ari voea oea roporeva, oisore ra rera vo reoaro iava oirara rutu tarai piepaive voea tauvapaoro, oea vaisipaiveira oiso, pasta irara voea raga ita tisa irara.

12 Oire uva eakere vo vatevatearo vatepareveira voeaopa oirara? Oa vituaro-a vao-ia oiso toupaiveira, ra va iava oisi rutu uvuipaoro goruvira rera vo kovoaro purapaive lotupa irara. Ra va iava vigei goruvira rutu torepe, uvare vigei-a vao Krais iava varaua lotuua.

13 Eisi osa iava uvuipaviei vigei rutu, ra katai rugoo raga-ia vao oirao piepa pitupitu ora takuvupavio Pauto Ovi-itoaarore rugoopaoro Krais. Eisi osa iava uvuipaviei ra oiso rutu pura uvirovio kakae vure rirooro vo rekasisa Krais vo uvuiaro-ia. Ra va iava rera iavirava uvuivira rutu toupape Krais.

14 Oire ra voava veu kakaero vo rugooaro kavupe rirooro. Eake iava? Uvare vo kakaero evara vo rugooaro viripaiveira ora tavariopaoro oiso rutu osa kiuvu ira voraro rutu avaparoveira, ora oiso osa toru kouro. Ari ita, uvare vuri irara voeao piro piepaiveira kuuvu reoro vatepaoro voeapa oea veuvira rugorugoopaaveira, oisore ra voea vo vovouroaro sirova utupaave.

15-16 Ari vigei oearovupa siraopaoro oiraopa reoro rutu-ia uvui iraopaviei ra voea vatepape. Eisi osa iava uvuipaviei ra rirovio vo rekasisa Krais vo uvuiaro rutu-ia okovorovu rutu purapaoro. Uva vigei-a Krais iava varaua. Oa iava rera-a vigei kukuearo. Ra va iava vigei vao pisa irara ora takuvupavio rutu. Ra va iava rera vo goruaro oupape vao vova Krais vo tootooaro goruaro-ia. Oire ra va oupaoro rera tapo tavosivira rutu riropavio, vo rara torevokovira rutu rera vaaro purapape. Uva oisi-a eisi osa iava voua varaua uvuipai ra riropape vao-ia lotuua. Eake iava? Uvare lotuua varaua vituaro rutu vao-ia siraopa vovou.

Airepa Tootoo Toupaiveira Krais Raga-ia

17 Oire uva Turaro Krais vaisiaro-ia goruvira rutu oiso visii tavipaavoi, Opeita ora tou pie ragapata oiso rutu rorovira osa voeao ratau tou irara oea-ia viapau rari vovoua vai toupaive. Uva voea vo rugorugooroaro agasipapeira rutu aue-ia kokoropa vovouro raga.

18 Uvare voea vo rugorugooroaro-a oara rupavira rutu toupaiveira. Viapau oiso

✡ **4:5:** 1 Ko 12:12-13, 15:1-8 ✡ **4:8:** Sam 68:17-19 ✡ **4:11:** 1 Ko 12:8-28; Ro 12:3-8

voea iava rugorugooara karupa piroveira, oisore ra Pauto vo tootooaro oupaive. Uvare oiraopavira rutu riitako vovou irara rutu-a voea voeao-ia vaaruu vovou irara.

19 ✡ Ari ita, viapau rutu oiso ora voea vaaro ariia sovopaiveira, vo osa ora voea vo vovouroaro vuriara purapaive. Aue iava uvare ora voea iava vaseiva, oiso ra ora voea vo pitupituaro raga sirova utupaave orekerovu rutu vuriara purapaoro arii asavira, varao oara-ia ora voea iava varaura agasi piepaiveira touvira rutu.

20 Opeita evo pitupituro vuriara purapata, uvare viapau oiso vo tarai-a eva oa outavora vo Krais ruvara-ia oiso ra vara purapata.

21 Uvare vo osa Krais-ia taraia ou rovotavora, uva viapau oiso vuri pitupituro purapasa vo tarai eva outavora.

22 Oire tuariripa vovouro kavu iraota, rara varao vuri vovouro ora visii iava verata oara iava visii iava varaura oavisii agasipapeira. Varao oara visii keakeapaiveira, oisore ra vuri pitupituro purapata ora visii vo vovouroaro raga sirova utupaoro.

23 Vosa eisi pieoro visii vo rugorugooroaro tavariota, ra va iava visii iava sopaura airepavira rutu karekepe ora tavariooro.

24 ✡ Vao-ia Airepa Tootoo sisigaruea rutu, oa-ia viapau vuria vaiei. Oa ora visii-ia tovo iraota oiso rutu osa airepa varoa sisigaruea. Pauto otootooa purareva oiso osa rera vo tootooaro.

25 ✡ Opeita touvira raga kuuvu reoro purapata. Ari oiraopavira rutu araoko irara oavisiiva ora reoreopata. Uvare vigei rutu takuvuvira toupapeira oiso rutu, Vigei-a kataiua varaua Krais iava.

26 Oire vosa kasipupata, ra viapau vava vuria purapata. Ikauvira raga oiso vo vovou opesi pie ovoita. Teapi vo kasipure vokipe, vo osa touvira kasipupata.

27 ✡ Oa vituaro oiso toupai vao-ia, Vosa oisi touvira kasipupata, ra va-ia ora visii iava sopaura iava vasepata, ra Seten visii sopaaro-ia koataparo vuri pitupituro karekepasa.

28 Oire vosa irai oiratoa vai orekerovu avu vai kaviruparevе, ira-a eera uvui iraoparoi ra vo pitupitu eva kavu iraoreve. Oa iava uvuiparoi ra torevokovira ora rera vaaro-ia kovoa pitureve. Oa iava uvuiparoi ra rera vaaro voria oureve. Ra va iava oearovivu tauvapareve voearo apota irararovi.

29 ✡ Opeita vuri reoro kosi piepata ora visii gisipoaro iava. Ari uvuipatai ra vo reoro raga vearo reoro purapata. Oara iava oearovivu uvuipaai ra tauva oupaive visii ruvara-ia voeao raverave vovou irara.

30 Ora opeita Pauto reraaro Tugoropato Uraurato vavata piepata orekerovu-ia vuriara oavisii. Eake iava? Uvare vo reesia-a eva oa oirao piepareveira, oa iava Pauto visii eveireverea voari Ovoiopa Voki rutu-ia. Vo vokio oa-ia ora rera iare Pauto visii oureverea.

31 Evara rutu vuriara oara ora visii iava vera iraota oiso-ia, kasipua vao-ia, ari aveavea vao-ia, ari oearovu togapa vao-ia kasipu reoro-ia. Ora aue tapo ora vovouaro raga iare kasipupaoro, ari ikaupa vavae viki.

32 Evara ovovouroa tavariopaoro vearopara rutu pura iraopata oiso-ia, oearovivu tauvapata voearopa siraopaoro, ora voearo iava vuriara verapata oiso osa Pauto visii iava vuriara oavisii verarevora Krais-ia, uvare Krais voeaaro-a visii oirara.

5

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Voka Iraopape Aviavia-ia

1 ✡ Visii rutu-a Pauto ovii iraraviaro. Eva-a oa iava uvuipatai ra rera vo pitupituaro vioepaoro oisi pieta, oiso rutu osa ovii kakaero aite irara vo pitupituroaro vioepaoro vara sirova utupaaveira.

2 Ovoivira rutu sirao vukurova toupata vo oearovivupa siraopaoro. Vo osa oisi eisi piepaoro Krais vaaro sirova ovoovovira oiso utupata. Uvare vigeipa siraooro ora rera iava vasereva. Oa-ia ora rera-ia tauoa purareva. Oa iava Pauto vo tauo vearovira utuuvaaro geesireva va-ia rorupaoro rutu.

✡ **4:19:** Ro 1:24-32 ✡ **4:24:** 2 Ko 5:17 ✡ **4:25:** Sek 8:16-17 ✡ **4:27:** Je 4:7 ✡ **4:29:** Mt 12:34-35 ✡ **5:1:** Lu 6:36

3 Ra opeita ora visiiva otopa pitupituro
purapata, ora varao vuri rugooro, ora
opeita oearovu varaaro riiriipata vara
oupasa ora visiipa. Viapau rutu uvuipatai
ra oisi eisi piepata. Ora aue tapo opeita
oaravu-ia vuri reoro ora reopata vara pu-
rapasa.
4 Ora tapo oiso-ia, opeita ora visiire
vuri reoro purapata varao vuivuipa reoro,
oreoroa-ia oearovu kovata piepataveira.
Viapau. Ari uvuipatai ra Pauto vaarore ru-
goopaoro rutu rera-ia vuurapa vaisi pura
iraopata.
5 Oire vearovira varao-ia tarai iraopata
oiso-ia, Ro ira otoparo, ora ro ira vuri
rugooro purapareve, ora ro ira oearovu
varaaro riiriipareve, eera-a ira viapau
uvuiparoi ra Krais vaio ora Pauto vo
Saraaro iare koataro rera vo voriaro ousa.
[Oa vao riiriipa pitupitu porearo oa-ia
Pauto tovopareveira utupaua, rara varao
raga vo touara vo rasio-ia ira piepareve.
Oiso rutu osa ro ira tokarasiara raga oirao
piepareveira Pauto tovopaoro rutu utu-
paua.]

6 ✡ Ora opeita iravupa ora visii iava
vasepata, oiso ra visii keareve visii
tavipaoro, “Viapau oavu avu vai. Ari
uvuipatai vo pitupituro purapasa.” Oire
teapi rera vo reoaro uvuta, uvare
oiraopavira rutu evo pitupituro sirova
Pauto vo kasipuaro karekeperea voeaore
oea rerava ora kaureopaaveira rutu.
7 ✡ Eva oa vituaro iava visii tavipaa,
Opeita voea tapo evoea ora tavosipata.
8 Eake iava? Uvare tuaririvi rupa vovou-
ia toupatavora. Uva vo vokio-ia visii rutu-
a vao Turaro vaaro-ia aviavia toupatavoi.
Eva-a oa vituaro iava uvui iraopatai ra
oiso rutu tou iraopata osa voeao oirara oea
aviavia sovara-ia toupaiveira.
9 Vo aviavio oa vearo vovou ora tore-
voko vovouro rutu kareke piepaiveira.
Uva vo vovouro-a evara oara-ia uvuipatai
ra vara pura iraota.
10 Vo rara orekerovu rutu akeake
iraopaoro vara purapata, ra va iava oar-
avu ora visii-ia sovopata vara eveipaoro
oiso, O, ari Turaro roruparevoi rutu va-ia
oa puraei.
11 Opeita varao orekerovu purapata
oara purapaiveira oearovu oara kuearo
vurivira karekepapeira. Evara-a oara pu-
rapaiveira vo rupa vovou-ia. Ari visii
uvuipatai ra evara vuriara oaive viaevira
kareke pie iraopata vore aviavia-ia.
12 Vo vovouro vuriara oara ariia kareke
piepaiveira, vo rara vara-ia ora reopata
varao oara vatauvira purapaiveira.
13 Vosa vara evara vatau vovouro kosi
pie rovopape vore aviavia-ia, ra va iava
utupavira oiraopavira rutu vara vitu-
aro karekepape. Aue iava uvare varao
oara vatauvira toupaiveira oara viaevira
karekepere vo osa aviavia vara-ia rorove.
14 ✡ Eva-a oa vituaro iava oiso purapai,

‘Eraou vii viigoa uusipau. Ora vorevira
toreu vii kopiito. Osa iava Krais vo
aviaviaro uvuipai ra vii-ia rorove.’

15 Ora vatatopo iraopata. Goruvira rutu
voka iraota. Teapi koveta. Ra visii vo
vokaroaro oiso rutu pie iraota osa voeao
varaaro riro tarai irara. Ra opeita oiso
piepata osa voeao vaaruu vovou irara.
16 ✡ Teapi visii vo vuutaroaro ropi ra-
gapata. Ari vokiara rutu-ia vearo kovoro
raga purapata, uvare vuriara toupaivoi vo
vokiro-ia.
17 Ra opeita oiso raga toupata osa voearo
vaaruu vovou irara. Viapau. Ari vo osa
Pauto vo vovouroaropa ruipapaoro oisi vo
vovou sirova ututa.
18 ✡ Ora opeita goruara-ia uukoara
ukaiopata ora kokoro piepaoro. Viapau.
Vosa eisi raga piepaoro uvuipatai ra visii
raga ora opesi pieta vai pasi. Ari uvuipatai
ra Tugoropato Uraurato iare ora visii iava
vaseta. Ra va iava rera iava ovoivira rutu
touta.
19 Vo rara ro iavirava Turaro ora visii
raga ora reoreopata, vo ora visii raga
ora varaata piepaoro vo reo sirovava
oa toupai vo Sam ora vo erava-ia uva
toupai Tugoropa reoro. Oire vo osa oiso
eisi piepaoro ora visii sopaaro-ia Turaro
vaisiaro kae pie iraopata.
20 Ra vokiara rutu-ia vearo vaisi pura
iraopata orekerovu rutu iavirava rera-ia

✡ **5:6:** Jer 29:8; Ro 1:18 ✡ **5:7:** 1 Ti 5:22 ✡ **5:14:** Ais 60:1; Jo 5:25 ✡ **5:16:** Kl 4:2-6 ✡ **5:18:** Pro 23:29-35

ro Pauto vigei Aitearo, ro vaisiaro-ia Turaro vigei reraaro Jisas Krais.

Ora Oupa Pitupitu Iava Vao Oirara Ora Riakora

21 Oire visii vao oiso ora piepata, ra oearovivu reroaro toupata. Oisi-a iava eisi uvuipatai ra Krais vaisiaropa avivikevira toupata.

22 Riakora visiigoa vatua irara oavisii reroarovi toupata voea vo reoroaro uvupaoro. Osa ragavira eisi piepaoro uvuipatai ra Turaro Jisas reroarovi ora tovopata.

23 ✡ Oiso ragavira osa ro ira vatuavaaro tokipareve, eisi osa ragavira Krais oirara rutu tokipareveira, voeao lotupa irara oea oiso toupaiveira, Rera iava vavaeara, ora rera iava kokotoara, ora varaua, uvare voea rutupa oiso toupareveira, Voea Kae Piepatoaaro.

24 ✡ Eva vituaro iava va vao lotua Krais vo reoaro sirova utupapeira. Oire uva visii riakora uvuipatai ra vatua irara oavisii vo reoroaro sirova vearovira rutu utupata ita.

25 ✡ Ra visii vatua irara riakora oavisiipa vearovira rutu sirao iraopata oiso osa Krais lotupa irarapa sirao iraoparoveira. Uvare voeapa siraooro ora rera iava vasereva, oisore ra kopiiro voeapa.

26 Osa eisi piereva Krais Pautoa iare oirara rookaoro. Uva oisi rutu-a oiso-ia osa ovoovo purareva lotupa irara sisuoro aue-ia baptais ora vao Pauto vo reoaro Tugoropa Reo.

27 Uva va vituaro-a vao oiso osa uvuiparoi Jisas ra ora rerapa lotupa irara vatepareve, vo rara vuurapavira rutu toupaive. Viapau vuivuiara vai voea-ia, ora viapau regorea vai voea-ia. Ari uvuipaai ra roroiovira raga toupaive, uvare vara asavira oiso voea sisigarue piepareve voea sisupaoro.

28 Eisi osa ragavira visii vatua irara riakora oavisiipa siraopaoro vearovira rutu vairoro tokipata. Oisi rutu osa ora visii iava varaurapa siraopaoro voura vearovira tokipataveira. Uvare oiso toupai, Ro ira vatuavaaropa siraoparoveira, ira ita-a eera ora rera varaaropa siraoparoveira.

29 Viapau oiso iraiei ira ora irai iava varaua vaire kasipuparoveira. Viapau. Ari voua aio piepareveira vearovira voua tokipaoro. Eisi rutu osa Krais ora rera iava varaua tokipareveira vouao-ia vao-ia lotuua.

30 Ari ita, vigei-a vao lotupa irara vigoa oiso rutu toupapeira, Rera iava vavaeara, ora kokotoara, ora orekerovu rutu varao voua-ia vouao varaua rera vouaaro.

31 ✡ Uva oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Ro oirato ira aitetoarei kavuoro avaro, ra voava iriavu riakova oureve, oire ra oisi iava eisi vo rara ora ousi oiso rutu karekesi, Kataiua varaua.’

32 Uva vo reoa-a vao-ia reia rutu, oa vituaro viaevira kareke piereva Krais. Uva ragaipa oiso va porearo vituaro toupaivoi, Lotupa irara rutu toupai Krais-ia kataiua raga purapaoro varaua rera-ia.

33 Ari vao porearo vituaro visii rutupa oiso toupaivoi-ia, ra ora visii vo riakoroaropa siraopata, oiso rutu osa visii vatua irara ora visiipa siraopataveira. Eva-a oa iava vairo vatua riakoro oavisii uvuipaai ra visiipa avivikevira toupaive.

6

Vo Reo Aite Irara Vo Reoaro Ora Ovii Irara

p 1 ✡ Oire kakae vure visii vao uvui iraopatai ra aite irara oavisii vo reoroaro uvupata, uvare Turaro visii tovoreva voea reroarovi. Osa eisi vearopapeira.

2 Oire avivike iraopata aitearapa ora aakoara. Eva-a rovopa rutu Reo Taisi iava, oa toupaiveira aue tapo Reo Ovoi.

3 Vao Reo Ovoi oa oiso purapapeira, “Vosa eisi ragavira piepata ora visii aite iraraaropa, oire ra va iava vearovira rutu visii iava tootooara riro kaekaevira toupaive vo rasio-ia.”

4 ✡ Oire vei aitetoarei ora aakova viapau uvuipasiei ra ovii irara oaesi kasipu piepasi, ra va iava oisi piepaive. Viapau. Ari oiso-a vo osa voea tokipaoro voeapa

✡ **5:23:** 1 Ko 11:3; Kl 1:18 ✡ **5:24:** Kl 3:18 ✡ **5:25:** Kl 3:19 ✡ **5:31:** Jen 2:23-24; Mt 19:5; 1 Ko 6:16 ✡ **6:1:** Eks 20:12 ✡ **6:4:** Pro 22:6; Jen 18:19

vearo raiva purapasi va-ia vearovira rutu voea siposipopaoro Turaro vo siposipoaro sirova utupaoro.

Kovopa Irara Iava Vo Reo Ora Voea Tokipa Irara

p

5 ✡ Visii vao-ia akuku kovo irara visiigoa vori asavira kovo ragapataveira, visiigoa ora visii vo kovoaro purapata voeaopa avivikepaoro oea visii tokipaiveira. Oire vosa oisi eisi kovopata, ra viapau oiso orugoorovu purapata voeare. Ari uvuipatai ra voeapa kovo ragapata oiso rutu osa Krais-pa kovo ragapataveira.

6 Oire ra opeita kasiraovira rutu kovopata vo vuutao raga-ia oa-ia visiiva vurapaive voeao oea visii tokipaiveira vaore rugoopaoro, ra visiire oiso purapaave, “Akoea, vearo kovoto ro-ia.” Viapau. Ari visii uvuipatai ra vo vuutara rutu iava vo vokiro-ia visii vo varivariroaro tovopata vo vara-ia kovopaoro Pauto vo ruipaaro sirova. Uva eisi osa ragavira uvuipatai ra eisi varivaripata vo Krais-pa kovopaoro.

7 ✡ Oire ra oisi ora visii vo kovoaro purapata rerare rugorugoopaoro Turaro Krais. Oa iava uvuipatai ra rorupata. Eisi osa viapau uvuipatai oiso ra oirara ragare rugorugoopata voeao oea visii tokipaiveira.

8 Eva-a oa vituaro porearo rutu oiso toupai, Vo osa evara uvuiaro voriaro rutu vearopara vatereverea visiipa Turaro Krais varao oara purapata. Eagara, vosa aa ro avuo ro ira akukuvira kovopareve, ira-ia viapau vaisia vai toupaive, ora ro ira-ia vaisia toupaive tapo, oea rutu vaeavira uvuiaro oisi piereverea.

p

9 ✡ Ora visii vao-ia tokipa irara visiigoa vearo vovou iraopata voeaore visii voeaaro kovopa irara. Opeita voeare reoreopaoro voea uriri piepata. Ari vaore rugoo iraopata, uvare visii tokipato toupareveira vo vuvuiua, ira reroaro toupataveira visii rutu tokipa irara ora voeao kovopa irara areiivira raga.

Oirao Pie Vovou Irara Vaaro Uutupa

p

10 Oire ovoiopa reo-a vao-ia oa oiso visiipa vatepaavoi, oiso ra goruvira rutu torepata Turaro Krais vo goruaro-ia. Uva oiso ruipaparai ra rera ruvara-ia vo goru outa rera tapo ora tavosioro rutu.

11 Ra varao-ia ora kuvupata oara visiipa vatepareveira Pauto, oiso ra vara-ia Seten asavira vara-ia ora utopata vao asavira kuuvupa pitupituro rera varaaro.

12 ✡ Uvare viapau oiso oirara raga tapo ora upopavioveira voeao oea-ia varaua toupaiveira. Viapau. Ari voeao tapo-a uraura irara tugara oea tapo ora upopavioveira, voearo reipa irara ora turaro irara oea urauravira toupaiveira. Voeao oea vuri vovouro purapaiveira rupa vovou-ia toupaoro. Voeao oea vo viara-ia ora vo rasitoa-ia tokipaaveira.

13 Uva oisi-a eisi osa toupaiveira, uva uvuipatai ra Pauto varaaro ora utopara outa vara-ia ora utosa. Oire vosa vo vokio oa-ia vo vuri eva karekepere, oa vokia-ia goruvira rutu virivaripaoro torepatavere. Viapau oiso ra ora visii iava sopaura iava vasepata. Uva oisi-a raga eisi osa piepaoro uvuipatai ra goruvira torepata vo tugurasa uva taru vo tatu eva opesipe.

p

14 ✡ Oire toreta ora virivaripaoro oiso-ia, Tuu iroro-ia takita vo ora visii kovuaro-ia, eva-a oiraopa reo rutu oa oiso rutu toupai, takipa iro. Ora vo pekerio oa-ia pitupata ora visii iava varataara oavisii utopasa. Opekeria oa oiso toupaivoi osa vao torevoko vovou oa-ia viapau vuria vaiei.

15 Oire ra ora visii-ia tasipara oavisii tapo tovota varao oara oiso toupai, eva-a ikaupa voka oa-ia vokapaoro uvuipatai ra Vearo Siposipo kosi piepata uvarovu rutu, vao oa gavaure vovou iava tavipai.

16 Vokiara rutu-ia vo pekerio kaepata viurua iare oa oiso toupai, oirao piepa vovou rutu. Oa-ia uvuipatai ra o asavira rauruva iria viriaro-ia tuituia toupaiveira ora utopata, vo kaeo oa-ia ritaparoveira Seten.

17 ✡ Ora vao tapo kukuvaipa oa ora visii

✡ **6:5:** Kl 3:22; Fl 2:12 ✡ **6:7:** Kl 3:23 ✡ **6:9:** Ap 10:34-35; Jo 13:13; Kl 3:25 ✡ **6:12:** 1 Ko 9:25; Ro 8:38 ✡ **6:14:** Ais 11:5, 59:17 ✡ **6:17:** Ro 1:15-17

kukuearo-ia tovota va-ia kukuvaioro, oa oiso toupaivoi osa Pauto vigei oureva ora rera iare vigei orirusa rutu. Ora vao-ia Pauto vo reoaro oriruvira pitupata, vo reo oa vatepareveira visiipa Tugoropato Uraurato. Oreoa oiso toupai osa toorio.

18 ✡ Oire uva oisi rutu piepaoro uvui iraopatai ra variripata vo vokiara rutu-ia, ovusa Tugoropato Uraurato vo tauvaaro-ia variriara purapata. Eva-a oa vituaro iava tuevira toupata variripasa. Ora vao tapo oiso osa Pauto voeaaropa oirara variripata voea tauvapaoro vo vokiara rutu-ia.

19 Ora ragaipa tapo variripataverea ra va iava Pauto ragaipa oreorovu vatepareve vo osa oirarapa siposipopasa vatatopopaa. Ora vaore tapo ragai goru piepasa variripatavere ra uriri asavira Vearo Siposipo kosi piepaa vo reo poerapaoro voearopa oearovu ratau tou irara.

20 Ari ita, oiraopavira uvare reo kaepato-a ragai vao-ia Vearo Siposipo kosi piepaoro. Ari vo vokio-ia ragai epao vo-ia tuukepa kepa-ia. Ragaipa variripata Pautoa iare ra uriri asavira rutu Vearo Siposipo kosi piepaa, uvare ragai vo kovoaro rutu-a.

Pol Vearo Voki Purareva Oearovuva Oirara

p

21 ✡ Eera Tikikas vigei araokotoaaro, irapa kavikopavioveira. Vokiara rutu-ia igei tauvapareveira Turaro vo kovoaro purapaoro. Ira visii siposipoparevere ragai iava, auere ra vearovira taraipata ragai vo touaro iava ora varao iava oara purapaaveira vo toupaoro.

22 Ira-a ro-ia ira visiipa sipopaavoi, oiso ra visiipa siposipopaoro visii vo vovouroaro varaata piepareve igei iava siposipopaoro.

p

23 ✡ Oire ragai vo ruipaaro-a vao-ia oa-ia oiso ruipaparai ra Pauto ro vigei Aitearo ora Jisas Krais ro vigei Turaroaro, aiterea evaiterei gavaure vovou vatepasivoi, ora vao sirao vovou, ora vao oirao pie vovou rutu voeao rutupa igei araoko iraraaro oearoa Jisas-ia raripaaveira.

24 Oire Pauto visii rutu viraakoparevoi, visiigoa ropa Turaro oavi Jisas Krais sirao iraopaoro rerapa ruipa iraopataveira. Vo ruipao iava oa-ia viapau opesia vaiei.

p Eisivi raga ra opesipe.

p Ragai-a vao, Pol.

✡ **6:18:** 1 Te 5:17 ✡ **6:21:** Ap 20:4 ✡ **6:23:** 1 Pi 5:14

FILIPAI
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tuukepa kepa-ia toupaoro eisi Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Pol vo vearo vaisi vore piereva vao-ia vatea oa sipoiva Filipai vata, osa vo toupareva tuukepa kepa-ia. Ora aue iava tapo voea tavireva oiso osa toupareva vo tuukepa kepa-ia. Ora aue iava tapo goruvira voea tavireva voea vovouaro goru pieoro, ra viapau uvuipaai ra voea gisipoaro uvupaive kuuvu irara tisa irara voeao oea aue iava siposipopaiveira rakari verapa pitupitu (Fl 3:2-3, 18-19).

1. Vearo vaisi purareva Pol Pautoa-ia voea-ia rugoopaoro Filipai vata, 1:1-11.
2. Pol ora rera varaaro iava taviroepa tavakara, varao oara iavirava vo raiva karu piropa oa-ia Vearo Siposipo avaepa voraro rutu, 1:12-26.
3. Reesiara iava varao oara iava uvuipaai oearovu ra Kristento eveiive, 1:27–2:18.
4. Timoti vaio ora Epafrodaitas arusa aueroepa Pol lotupa irara vo vovouroaro varaata piesa, 2:19-30.
5. Vatatopo pie reoro voeao iava keripa irara Jiu, ora aue iava variri purapa pitupitu, 3:1–4:9.
6. Pol vearo vaisi purareva Filipai vatava aueva vatevatea, 4:10-20.
7. Ovoipa reoro vatereva Pol, 4:21-23.

1 ✡ Ragai-a vao Pol ora ro Timoti vegoa vo rigato puravevoi visiipa, vegei-a vao Krais kovopatoareiaro. Oa iava visii rutu vo rigato vieipatavere, visii eva lotua-ia irapa irara, ora visii rutu vao visiigoa lotua-ia ora tauvapataveira, ora visii oirao pie vovou irara evoa Filipai urui-ia.

2 Oire Pauto visii rutu viraakoreve vereopa vovou-ia. Ari ita, ragai visiipa Pauto arepaavoi ro vigei Aitearo, vaiterei ora Turaro Jisas Krais, oisore ra visiipa gavaure vovou vatesi.

Pol Vo Variriaro Voeare Oea Rera Vo Reoaro Vieipaive

3 Oire vosa visii ruture rugooparai, oa iava vearo vaisi purapaavoi Pautoa-ia visii iavirava.

4 Ora vo vuutaro-ia tapo oara-ia variriparaveira rorupaoro visii-ia.

5 ✡ Aue iava uvare vo vuutarore rugooparaveira oara-ia ragai tauvapatavora Pauto vo kovoaro purapaoro, vo osa visii ruvara-ia toupaavora Vearo Siposipo iava visiipa siposipopaoro. Oiraopavira uvare voari rutuva rovoa-ia ragai tauvapaoro rovotaepa. Oa iava vo vokio-ia tugurataerao oisi raga ragai tauvapaoro.

6 Pautoa raga-a ira oisi visii piereva, oa iava oisi ragai tauvapataveira. Oiso osa raga ita Pauto vo kovo rovoreva visii-ia vo rutu tugurasa uva Krais Jisas vorevira vorerovere vo rasio iare. Eisi osa ragavira va-ia vearovira taraiparai ragai.

7 Rirovira rutu oisoa ragai tauvapata, oa iava oisoa ragai vo kovoaro purapaa. Vo kovo oa vatereva Pauto ragaipa vo tuukepa kepa-ia, oiso ra voa va puraa ora vo ratau vo oearovu tavitavipaoro Krais iava, vo osa voa Vearo Siposipo vituaro rutu oisoa kosi piepaa vo voeao vo reoroaro veripaoro asapapa reo pura irara, voeao riro kuuvu reoro raga pura irara. Uva va eva visii vaaro tauvaa oare rugoopaoro vearovira rutu visiire rugorugoo iraoparaveira. Eisi osa torevokopai.

8 Ari ita, Pauto ragai vo reoaro-ia oiraopavira rutu taraiparo vo osa oiso purapara, Visiipa rirovira rutu sirao iraoparaveira Krais Jisas vo siraoaro sirova.

9 Uva ragai vaaro variria oa purapaavoi visiipa, oiso ra visii vo vovouroaro sirao vovouro rirope rutu, ora visii vo tarairoaro tapo, ora varao torevoko rugorugooro rutu.

10 ✡ Eisi osa iava uvuipatai ra vearovira rutu rugorugoo rovopata. Ra va iava rugorugooara rutu roviriei rovopaoro orugoorovu vearopara purapata vara-ia kovopaoro. Eva-a oa iava viapau oiso irai uvuiparoi ra oreovu avu vai-ia visii togareve. Eisi osa iava uvuipatai ra

✡ **1:1:** Ap 16:11-35 ✡ **1:5:** Ap 2:42, 16:12-40 ✡ **1:10:** 2 Ti 4:8

vearovira raga touta vo vokio-ia tugurasa oa-ia Krais vorevira voreroverea.
11 Uva oisi-a eisi osa piepaoro uvuipatai ra torevoko vovouro raga purapaoro oisi raga kareketa, vo vovouro oara visii iava vearovira riro piereverea Jisas Krais. Ovovouroa-a evara oara kekepaoro oearovu uvuipaai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive rera vaisiaro kae piepaoro.

Ragai-a Vao Ragoa Krais Sirova Toupaa

12 Uva visii tavipaavoi araoko irara oaa, Varao rutu orekerovu oara oisoa purapaive oearovu vo ragaire, uva evara oara-ia raiva puraiva, oiso ra va iava Vearo Siposipo avape uvarovu ruture.
13 ✡ Oisi-a oiso-ia osa tuukepa kepa-ia ragai tovoiva, oa iava voa tuukepa irara tokipa irara polis irara oisoa voa ragai-ia taraipaave oiso, Krais kovopatoaaro-a ro-ia, oa vituaro iava tuukepa kepa-ia toupareveira.
14 Ari oavu-a vao-ia vo osa oisi tuukepavira toupaavora. Uva voa oearovu voeao oirao pie vovou irara oisoa ragai-ia taraipaoro voea vo vovouroaro oirao pie vovouro oisoa goru piepaive rutu Jisas-re rugoopaoro. Eisi osa iava uvuipaai ra oisi uriri asavira rutu Pauto vo reoaro kosi piepaive.
15 Ari ita, oearovu rera iava Krais oisoa siposipoive, vo osa rirovira ragaiva ora kaureopaave ragai riiriipaoro. Vo osa oearovu rera iava Krais siposipopaive vearo vovou rutu purapaoro.
16 Oire uva voea-a evoea oea oisoa eisi piepaive ragaipa siraopaoro, uvare oiso ragavira oisoa taraipaave, Pauto vo kovo vatereva ragaipa, oiso ra rera vaaro Vearo Siposipo goruvira tore piea, ovusa oeavu va reroaro ragapaive,
17 voeao oea viapau oiso katai vovou-ia Krais vaisiaro iava oisoa siposipopaive. Viapau. Ari oiso-a ra ora voea raga vaisiaro kae piepaive, uvare oiso tapo oisoa rugorugoopaave, Vosa Vearo Siposipo iava siposipopape, ra va iava Pol vuria rutu oupareve vo tuukepa kepa-ia. Eisi osa vearopai.
18 Uva voeare oiso puraparai, Eagara. Voeape. Eake iava? Uvare rorupaavoi. Uvare oisi voearei iava Krais vaisiaro kosiro viropa voeareo oearea vo rugoorei purapaiveira oiso, Voeao oea vuri rugooro purapaiveira, ari voeao oea oiraopa rugoo sirova utupaaveira.
19 Iu, eisi osa varei-ia vareo taraiparai oiso, Visii varaaro variriara oara purapataveira ragaipa. Ora ro tapo Jisas Krais Urauratoaaro vo tauvaaro ragai-ia, oarea vo tauvaaro iava vorevira vearovira toupaavere rara ita.
20 ✡ Ragai vo ruipaaro rutu oiso rutu toupai osa va vao oa oirao piepaavoi rutu. Osa iava eisi viapau uvuiparai ra raveravepaoro vao kavua ragai vo kovoaro. Vo uvare oiso ruipaparai ra vokiara rutu-ia oisi raga oiso touvira rutu toupaa va-ia vao goru vovou. Oa iava uvuiparai ra ora ragai rutu iava Krais vaisiaro kae piepaa. Ari ita, osa-a eisi oiso vosa apeisi avu, vosa kopiira, eke apeisi-a vosa tootoora.
21 ✡ Uvare eake rutu-a va vao-ia tootooa? Oa vituaro iava ora ragai ragare oiso puraparai, Ro-ia Krais, ragai vaaro rutu tootooa vituaro, vo rara rerapa kovopaa. Ora vosa kopiira, ra va iava vearo tou rutu ouavere.
22 Vosa touvira toupaaverea, oa iava uvuiparai ra rerapa kovopaa tou visivi rutu vo rasio-ia. Oire uva apeisi-a, aa vao-a vao oa ragaipa vearopai, tootooa eke kopiia? Uva oisi-a eisi osa iava varei-ia avavaiapaoro rirovira vavagisiparai ora ragai raga.
23 ✡ Uvare oiso ruipaparai rutu ra vo rasio kavura Krais tapo tousa tootoooro oiso osa rera. Uvare va-a eva oa oaravu rutu-ia putepaiveira.
24 Ari ragai vo kovoaro reipai rutu visiipa. Oa iava uvuiparai ra touvira tootoopara vo rasio-ia.
25 Eva-a oare rirovira rutu rugorugoo iraoparaveira. Uva va-ia taraiparai oiso, O, ari oiso iava uvuiparai ra goruvira rutu toupaa vo rasio-ia visii tauvapaoro, auere ra visii varaaro oirao pie vovouro rirope. Ora oiso ra rorupata Jisas raga oirao piepaoro.

✡ **1:13:** Fl 4:22 ✡ **1:20:** Ef 6:18-20 ✡ **1:21:** Hi 9:27 ✡ **1:23:** 2 Ko 5:1-10

26 Va-a eva vituaro iava ragai tapo rorupatavere utupaua, uvare ragai utorevoiva, visiire vorevira voreraera. Osa iava vigei rutu Krais Jisas vaisiaro kae piepapere.

Pol Filipai Vata Tavireva Oiso Ra Rera Tapo Tavosivira Toupaive Vo Upoa-ia

27 Oire uva va-a vao-ia oa visiipa reipai rutu, oiso-ia ra ro oirato vo vovouaro sirova ututa ira goruvira rutu Krais vaisiaro oirao piepareveira. Eisi osa iava uvui iraopatai ra apeisi avu pieta, vosa visii tapo toupaa. Eke apeisi avua, vosa viapau eisi. Eagara vosa apeisi avu toupatavora visii iava ragaipa taviave oearoi, oiso oisi raga goruvira rutu toupaiveira touvira katai vovou raga purapaoro. Uva eisi osa ragavira piepaoro vuri pitupituro upopatavere katai vovou raga sirova utupaoro vao Vearo Siposipo goruvira rutu tore piepaoro.

28 ✡ Opeita voearo asavira uriripata oea visiiva ora keripaaveira. Viapau. Ari goruvira rutu torepatavere. Oa iava visii eveipaive, ra visiire oiso purapaave, “O oiraopavira rutu, uvare uvuipaai ra vigei-ia putepaive.” Aue vituaro iava uvare Pauto visii kavikopaoro visii virivarireverea, osa voea-a evoea oea opesi ovoiaverea.

29 ✡ Ari ita, Pauto visii roporeva, oiso ra Krais-pa kovopata vo raivarei-ia oiso-ia, Oraivavu vao-ia rera oirao piepaoro. Ari oraivavu-a vao-ia siraoa riroa tavaka oupaoro vo oearovu-ia, vo rara rera sirova goruvira rutu utupata.

30 Oire uva vigei rutu-a vao ora ragai vigoa rutu va eva vuri pitupitu-ia uvuipaviei ra va upopape tavaka kaepaoro. Eisi osa vava oisoa ora upopara voviri tuariri, oiso osa ragaiva oisoa vurapata. Uva vo upo raga-a vao oa touvira purapaavoi vo vokiro-ia vao oa iava uvupatavoi.

2

Ora Vigei Iava Sopaura Oavi Gare Piepaoro Uvuipaviei Ra Ora Vigei Iava Sopaura Vatepape Oearovivupa Araoko Irara Oavi

1 ✡ Oire uva oiso puraparai, E visii iava sopaura uvuipai ra gorua ouve vo Krais-ia? Uva apeisi-a? E rera vo siraoaro sovopataveira oa visii iava sopaura varaata piepaiveira? Ora apeisi-a? E katai rugoo rutu purapataveira Tugoropato tapo Uraurato? Ora apeisi-a? E oeavivupa siraopataveira voearo tokipaoro?

2 Oire uva visii vo reoaropa ruipaparai ra oiso purape, Iu. Oara rutu-a evara oara-ia uvuipatai rutu ra ragai roru pie iraopata rutu oiso katai rugoo raga purapaoro vo oearovivu rutupa siraopaoro vao katai vovou raga purapaoro.

3 ✡ Opeita orekerovu ora visii ragapa purapata, ra vara-ia rei vaisi piepata. Ora opeita vara iava vaguvira reopata ora visii iava. Viapau. Ari visii uvui iraopatai ra ora gare piepata oisivi vo rara oiso rugoopata, Viapau oiso vigei oearoi-ia putepapeira vo orekeroi purapaoro.

4 Ora ra opeita ora visii raga-ia rugorugoopata rutu varao-ia visii varaaro. Viapau. Ari oearovivure rugorugoo iraopata voea tauvapasa.

5 ✡ Oire uva vo rugooro visii vo rugooroaro ora visii iava ora varao vo oearovure vo rugooro oara rutu uvuipai ra oiso toupaive osa Krais vo rugooaro vo ora rerare ora oearovure tapo.

6 ✡ Uvare Krais ira oiso rutu toupareveira osa Pauto. Ari viapau oiso ora rera raga-ia rugooroepa oiso puraoro, “Ragai rirovira rutu oiso pieavere osa Aite vo uva toupareveira.” Viapau.

7 ✡ Ari rera raga vo ruipaaro-a oa-ia gorua sovara iava ora keraria ora rera iava vasereva oiso rutu ora pieoro, Kovopatoa raga oearovupa. Ari ita, oiso rutu karekeroepa oirato vo rasio iava rera.

8 Uva rera raga oisoa ora gare pieparo. Oa iava oisi raga piepaoro vo raivao gaepaoro vokareva uvava vo tuguraroepa evao parikou-ia uva rera kopii pieiva.

9 Oa iava Pauto vorevira rera tore piereva rera kae pievira tovosa uvarovu

✡ **1:28:** 2 Te 1:3-12; Ro 8:17 ✡ **1:29:** Mt 5:12; Ap 14:22 ✡ **2:1:** Ju 20-23 ✡ **2:3:** Je 3:14 ✡ **2:5:** Ro 15:1-3 ✡ **2:6:** Jo 1:1 ✡ **2:7:** Sam 8:1-9

rutu ariaraaro. Oa iava oisi piepaoro vao rei vaisi tovoreva rera-ia Krais oearovu rutu vaisiaro-ia puteoro.

10-11 ✡ Uva vo vaisi eva rei vaisi ovaisiapa avivikepaoro va kae piepaiverea vaia vuurapa vaisi purapaoro oearovu rutu voearo vo viara-ia, ora voeao rutu vo rasito ivara-ia, ora voeao rutu vo rasito reroaro tou irara. Oearoa rutu-a oea taru vuurapa vaisi purapaiverea Pautoaia Aiteto oiso puraoro, "Oiraopavira rutu uvare rera ro Jisas Krais vigei reraaro rutu Turaro."

Uvuipatai Ra Oiso Rutu Toupata, Visii Aviavia Rasitoa Rutupa

12 Araoko irara oaa, visii tavipaavoi oiso, Vo osa tuariri visii ruvara-ia tou rovopaavora, uva oisoa vearovira rutu ragai vo reoroaro sirova utupata. Uva oisi raga uvuipatai ra ragai vo reoaro uvupata vo osa visiipa tauaivira toupaavoi. Oa iava uvuipatai ra ora visii raga kasivarivira rutu kovo iraopata siituevira ropepaoro. Ra va-ia vo kovo opesi pie ovoita rara okovoa iava Pauto visii-ia rorureverea rutu.

13 Uvare Pauto visii tauvapareveira, oisore ra rera vo ruipaaro sirova utu ruipapata. Osa iava uvuipatai ra rera vo ruipaaro sirova utupaoro rera roru piepata.

14 ✡ Oire ra oaravu rutu kovoara purapata kaureo asavira. Ora opeita tapo oearovu tapo kasipu reoro purapata.

15 ✡ Vosa eisi rutu piepata, ra sisigaruevira rutu toupata. Oa iava oisi rutu karekepata, Visii rutu vao-ia Pauto ovii iraraaro rutu oea torevoko vovou rutuva toupaiveira. Iu, osa-a eisi osa toupaoro uvuipatai ra roroiovira rutu toupaoro voeao tapo vuri irara toupata oea eisi ora piro piepaaveira voea raga. Ra voeapa Vearo Siposipo iava siposipopata, oiso rutu toupaoro osa aaviikoara roropaiveira aviavipaoro.

16 ✡ Oire vosa tootoopa reo vatepata voeapa, oa iava uvuiparai ra visii-ia roruaverea vo vokio-ia oa-ia vorerovere Krais. Eake iava? Uvare oiso vovouraverea, Viapau oiso akukuvira kovo ragaavora visii tauvapaoro.

17 ✡ Uva oiso vovouparai, Oearoi vai ragai upoive ragai revasi pieoro, uvare visii tauvapaaveira. Uva viapau oiso taraiparai vao-ia oa ragai-ia karekeperea. Eagara, uvuiparai ra visii tapo touvira rorupaa.

18 Oire uva oisi-a eisi osa raga toupata roruvira ragai roru piepaoro vo vovou raga-ia vao-ia varaata vovou.

Vo Toupai Timoti Vo Reoaro

19 Vosa Turaro Jisas vo ruipaaro-a, oa iava oiso vovouparai ra visii iare Timoti arua. Ra va iava vorevira visii iava ragaipa tavitavisa vorero rara. Ra oisi iava visii-ia roru iraopaa.

20 Ro raga ira katai rugoo rutu purapareveira igei tapo toupaoro vo visii-ia rugorugoopaoro rutu.

21 Vo osa oearovu ora voea raga varaarore rugorugoopaave vare vao Jisas Krais vo kovoaro ovaupaoro.

22 ✡ Ari ita, taraipataveira rera-ia ro Timoti, oiso ragavira osa rera vo kovoaro kekepatavorao vo osa kovoparevora. Oiraopavira uvare oiso rutu toupareveira, Rera ro-ia Timoti ragai oviitoaaro rutu, uvare tavosivira rutu kovopaveaira Krais vo kovoaro iava siposipopaoro.

23 Uva visii iare rera aruavere rara tou visivi, vo rara varao iava taraia ou rovoa oara puraivere ragai-ia, vo osa vo toupaa tuukepa kepa-ia.

24 ✡ Turaro raga-ia rariparai, oa iava uvuiparai ra urioravere tou visivi visii tauvasa.

Epafrodaitas Iava Vo Reo

25 Oire va-a vao osa rirovira rutu ora rugorugoo pieraera. Oa iava ro vigei araokotoaaro Epafrodaitas arupaavoi visii iare, ira arutava ragai iare. Oa iava ragai tauvapasa urioroepa. Uva rera iava oiso visii tavipaavoi, Ira vearovira rutu kovorevora vuri pitupiturova ora upopaoro rutu.

26 Uva ruipa iraoparoi oiso ra vorevira visii kekesa vorero. Ari ita, viapau oiso vearovira touparevoi, uvare visii ruvara

✡ **2:10-11:** Ais 45:22-23 ✡ **2:14:** 1 Ko 10:10; Mt 5:15-16 ✡ **2:15:** Ef 5:1 ✡ **2:16:** 2 Ko 1:14; 1 Te 2:19 ✡ **2:17:** 2 Ti 4:6-8 ✡ **2:22:** 1 Ko 4:17; 1 Ti 1:2 ✡ **2:24:** Fl 1:25

iava oreorovu uvurevora ora rera iava oreoa oiso purapaera, “Vurivira rutu upiaparoi.” Osa viapau oiso upia vai epao rera-ia.
27 Ari oiraopavira, rirovira rutu upiaparoera, oa iava kopii ragaroera. Uva Pautoa raga rerapa siraooro rutu rera vearovira tokirevora. Oa iava ita ragai tapopa siraoroera Pauto oiso auepaoro, Teapi rerapa Epafrodaitas siraopaoro ragai iava sopaua vavatape rutu. Oire uva varaatavira raga oisoa toupaa.
28 Iu. Osa oiso ruipa iraoparai rutu oiso ra visii iare rera arua. Ra va iava rera kekeoro rera-ia rirovira rutu roruta. Eisi osa iava uvuipai ra ragai vo vavataaro opesipe.
29 ✡ Ra va iava rera tapo sekanta vo rera-ia rorupaoro, vo rara pouro viro visii iare rera ro-ia visii araokotoaaro Krais vaisiaro sovara-ia. Uva uvui iraopatai ra oearovu tapo avivikepata voeao oea oiso rutu toupaiveira osa rera ro-ia Epafrodaitas.
30 Uvare ora pireroepa rutu topogovira, oiso ra Krais vo kovoaro purareve. Oa iava vo kovo purapaoro tutuu pie ragaepa oiso ra kopiiro. Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro oisoa ragai tauvapareve vo visii iavirava kovopaoro, uvare ragaipa tauaivira rutu toupataveira.

3

Ro Iava Oirato Ira Krais Oirao Piepareve Rutu, Eera Torevokoto

1 Oire oiso vo rigato opesi piepaoro oiso visii tavipaavoi, Rorupata rutu aue-ia Turaro, vo rara rerare rugoopata rutu rera vaisiaro raga-ia toupaoro. Uva aia ita oiso vorerivira visii tavipaavoi oiso osa voari tuariri visii taviava vara iava varao oara reipapeira rutu visiipa.
2 ✡ Vearovira rutu ora vatatopo iraopata voeaopa oirara oea oiso toupaiveira, Kaakau kare oea vuriara purapaiveira. Uvare oiso purapaaveira, “Ora rooroopata ora visii iava rakari verapaoro ora reesipaoro.”
3 Ari ita, vo reesiei vo vigei-ia oiraopa. Oa vituaro rutu porearo oiso toupaiveira, Vo uvare Tugoropato Uraurato Pauto reraaro vigei tauvapareveira orugoorovu vatepaoro auere lotu purapasa. Ora vo osa Jisas Krais vaisiaro kae piepapeira vo rara rera-ia toupape. Ora oiso tapo uvare viapau oiso ora vigei raga-ia rugoopavioveira varao raga-ia raripaoro oara purapapeira vigei raga vo ruiparoaro sirova utupaoro.
4 ✡ Oire uva irai vaiei pasi ira vai-a uvuiparoi ra oisi oiso-ia puraro, “Ragai kovoara rutu gogotoavora vara rutu opesi pieoro. Oa iava uvuiparai ra Pauto vo Saraaro iare koatara.” Oire vosa iraieri ra eisi puraro osa eera, oire uva ragai raga-a vao-ia ragoa-a eera oearovu rutu-ia putepaa.
5 Vao vituaro uvare Jiu-ia kavauraepa, oa iava ragai-a Bensamin vo saraaro iava. Uva kataiva rutuva revasiva toupaavoi voeao tapo oiraopa Hibru vova Jiu. Uva vo uva kavauraiva, erao vatara (7) vokiro isivaaro iava ragai iava rakari veraaepa. Oire uva voava riro raiva, Farisi vaisi-ia toupaava vao Jiu vaaro Reo Taisi sirova utupaoro goruvira rutu.
6 ✡ Oa iava oisoa toupaoro Jiu-pa irara vo pitupituroaropa ruipa iraopara, oiso ra va iava voearo vuri piepaa oea oisoa Jisas vo kovoaro purapaive. Oiraopavira rutu uvare reo uvutoa rutu-a ragai torevokovira. Oa-ia oisoa Reo Taisi-ia kasivarivira rutu utupara. Uva viapau oiso oavi va iava vao Reo Taisi oisoa kavupaa oaire ovaupaoro.
7 Oire evara rutu vieiavoi oara iava uvuiparai ra ora ragai raga vaisiaro kae piepaa vara iava. Uva varare vovou eakavira oiso puraparai, Varape evara akukuara raga. Aue vituaro iava uvare vo vokio Jisas Krais raga oirao piepaavoi rutu.
8 Ari ita, oara rutu-a evara oarare oiso puraparai vovou eakavira, Oara rutupe evara akukupapara raga. Uvare kataia raga-a vao oa raga-ia taraiparai oa orekerovu rutu-ia vara evara putepaiveira, vao-ia ro-ia Jisas Krais ragai reraaro Turaro. Eake iava? Uvare orekerovu rutu oiso toupaivoi osa kaieara.

✡ **2:29:** 1 Ko 16:18; 1 Ti 5:17 ✡ **3:2:** Ais 56:9-12 ✡ **3:4:** 2 Ko 11:16-33 ✡ **3:6:** Ap 8:1-4

Oara rutu viki ovoipaavoi rera raga-ia Krais goruvira rutu pituoro.

9 Uva varao torevoko vovouro sirova utuparaera vo Reo Taisi rutu purapaoro oiraopavira. Uva vara rutu evara akukupapara raga oara-ia viapau oiso oavu avu vaiei. Uva vo vokio-ia rera vaisiaro-ia toupaoro uvuiparai ra torevoko vovou rutu pura iraopaa vo Krais vo goruaro raga-ia, vao oa vituaro oiso toupaivoi, ra Krais oirao pie iraopaa. Uvare Pautoa raga torevoko vovouro rutu karekereva. Oa iava oiso vara eveipareveira ragai vaaro oirao piea kekepaoro.

10 ✡ Uva orekerovu rutu kavuoro katai vovou raga rutu sirova utuparai ro-ia Krais taraipasa. Ora vao goruvira rutu toupasa vo rera vo goruaro-ia, ogorua iava vorevira toreroepa rera vaaro iava kopiia. Ora tapo ra rera vo siitokaaro kaea vao oa vateiva rerapa oearovu. Ora tapo osa oiso ruipaparai ra oiso piepaa osa Krais osa varaua vo ruipaaro oisoa kopii piepareve.

11 ✡ Oire uva va-a eva osa iava Pautoa-ia rariparai oiso, Ragai tapo vorevira tore piereverea Airepa Tootoo ousa.

Pol Ikaureva Vo Rekasisa Ovoiopa-ia Reesia

12 ✡ Viapau oiso oearoi tavitavipaaveira vao iava oiso, Ragaiei vo-ia ovoiopa-ia reesia vo uva viapau vuria vai toupaiveira, uvare vearo vovou raga purapaaveira. Asi viapau. Eake iava? Uvare touvira rutu akeake rovopaaveira rutu oisi rutu eisi tousa. Eisi osa iava oiso rutu uvuiparai ra oiso toua osa Krais vo ruipaaro toupaiveira ragaipa. Uvare Krais Jisas raiva purareva oraiva iava uvuiparai ra voa vo poura viro ovoiopa-ia reesia.

13 ✡ Oiraopavira rutu araoko irara oaa, viapau oiso rugooparai, Ragaiei evoa karera viropa. Viapau. Ari goruvira rutu oiso vovouparai ra orekerovu rutu kavuoro evoare topara viro.

14 Uva oisi-a eisi osa ikaupaavoi torevokovira oiso vovoupaoro ra voa poura viro vo ovoiopa reesi-ia. Oa iava uvuiparai ra voa toua oiso rutu osa Krais vo ruipaaro toupai ragaipa, oiso ra voa Airepa Tootoo oua. Ari ita, vo touo oa iare Pauto ragaire keeraroepa va vao Krais Jisas vo kovoaro iavirava.

15 Oire uva uvuipatai ra torevokovira rutu rugoo iraopata oiso rutu osa riropa irara. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu rugoopata vare vao osa ragai. Ari vosa oearovu visii iava osivu raga rugorugoopaave, uva vo rugoo eva oa oisi visiipa kareke piereve Pauto.

16 Ari vao raga-ia oiraopa tarai pie reo rutu goruvira toupata oa visii iare pou piropa voari tuariri.

17 Araoko irara oaa, oiso ruipa iraoparai visiipa ra oiso rutu pie iraopata osa ragai. Uvare va-a eva ovoovoa oa puraiovora visii tapo toupaoro, oisore ra oisi va sirova utupata. Oa iava uvuipatai ra voeao reesipata oea va sirova oiso utupaave. Oa iava visii uvuipatai ita ra oisi vioevira utupata.

18 Ari ita, viapau oiso katai reo vai va iava vao visiipa vateava voari tuariri. Easi riro reoro rutu-a. Uva vorerivira oiso osa ita visiipa vo reo vao vatepaavoi gaupaoro. Uvare riro irara rutu oiso vovoupaai rutu ra oiso toupaive osa voeao keripa irara, oearoa Krais vo reoarova ora upopaaveira rutu. Vo reo oa evao parikou iava tavitavipapeira.

19 ✡ Oiraopavira uvare voea-a evoea oea opesiaverea vo eto kasi-ia, uvare oiso piepaiveira ora voea vo rugorugooroaro raga sirova utupaoro. Uvare ora voea vo ruiparoaro raga-a oara rei piepaiveira rutu oiso rutu osa varao tokarasiara voea varaaro, oara vaisiaro rei piepaoro vara sirova utupaaveira. Uva vara rutu-a evara vuriara oara-ia uvuipaai ra ariia vai ouive ora voea raga-ia, uvare viapau arii vovouro vai voea-ia. Aue iava uvare vara raga purapaoro vagupaaveira varao raga-ia rugorugoopaoro oara vo rasio-ia toupaiveira.

20 Oire uva vigei-a vao Pauto voeaaro rutu oirara vigoa vo uruiaro rutu vuvuiua-ia toupaiveira. Uva tuepavioveira touvira rutu oiso rugorugoopaoro, Esa pasi touvira vai uriorovere Kae Piepato vigei

✡ **3:10:** Ef 1:9-23 ✡ **3:11:** 1 Ko 15:51-57 ✡ **3:12:** 1 Ti 6:12; 1 Ko 13:10 ✡ **3:13:** Lu 9:62 ✡ **3:19:** 2 Ko 11:15; Ro 16:18

reraaro vova vuvuiua-ia ro-ia Turaro Jisas Krais.
21 ✡ Ari ita, vigei iava varauraro oavi raveravepapeira ovararoa tavarioreverea rara Krais. Ra va iava oiso raga karekepe osa rera iava varaua oua vo toupaiveira sisikorepaoro. Eisi osa piereverea vo rera vo goruaro-ia, vao oa-ia uvuiparoi ra ora rera reroaro orekerovu rutu tovoreve varapa reipaoro.

4

Uva Uvuipaai Ra Katai Vovou Purapaive, Ra Va Iava Vereo Vovou Rutu Oupaive Voeao Rutu

1 ✡ Oire uva araoko irara oaa, ragai visii-ia roru iraopaaveira vo osa visiire rugoopara, uvare kasivarivira rutu Krais vo pitupituaro rutu sirova utupataveira. Oa-a eva oa-ia ragai iava sopaua varaata iraopapeira. Ari ita, uvare oiso ruipa iraoparai ra oisi raga eisi piepata Krais sirova goruvira rutu torepaoro.

2 Oire vei-a vao-ia riakorirei Yuodia vaio ora Sintiki veigoa ragai vo reoaro vao-ia uvu iraoere oa veipa vatepaavoi, oiso ra ora vei vo vovouroaro varao kaureo vovouro eaka iraoere. Uvare Turaro-a ira vei tauvarevere vo osa oisi pieere.

3 Oire uva vii tapo ragai vatetoaaro rutu uvuipauei ra evairei tauvari. Uvare oisoa ragai tauvapaive voea rutu ora Klemen vase vo Vearo Siposipo kosi piepaoro. Oea vaivaisiaro vo toupai Pauto vo vukuaro-ia vao Tootoopa oa toupaiveira.

4 Oire ra rorupata Turaro vo vovouaro rutu sirova utupaoro. Uva vorerivira ita visii tavipaavoi oiso, Roru iraopata!

5 Opeita gete rugorugooro purapata oearovivure. Ari uvuipatai ra voeavi tauvapata, uvare Turaro vo vokiaropa tutuu piepai vao oa-ia taru vorevira vorerovere.
6 ✡ Opeita rirovira rugorugoopata varaore oara-ia uvuiparoi Pauto visii tauvareve, vo rara rerare goruvira rutu variri rovopata. Vosa oisi eisi piepaoro rerare, uvuipatai ra vearo vaisi rutu pura rovopata rera-ia vao iavirava tauvaa rera varaaro visii-ia.
7 Oire vosa oisi-a eisi piepata, oa iava uvuipatai ra gavaure vovou rutu outa vao oa visiipa vatereve Pauto. Vao oa viapau uvuipaai kareke piepaive oirara ora voea vo taraiaro-ia. Viapau. Ari Pautoa raga ira uvuiparoveira ra visii soparoaro vuavua piepareve. Ora varao visii vo rugorugooaro tapo, vo rara Krais raga-ia rari iraopata.

8 ✡ Oire oiso vo reo opesi pieoro visii tavipaavoi araoko irara oaa. Visii vo rugorugooroaro agasi pieta rutu varao raga-ia oiso-ia, oara vearopara kareke piepaiveira ora aue sisigarueara, ora varao oiso oara avivike vovou kareke piepaiveira, ora varao torevokoara. Oara rutu-a oara iava uvuipatai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapata.
9 Ari ita, visii tapo oisoa ora reopara eva oa-ia visiipa ovoovoa puraava. Oovoovoa sirova utuoro uvuipatai ra vara evara sirova utupata. Osa iava uvuipa Pauto ra visii tapo toupareve visiipa gavaure vovou rutu vatepaoro.

Pol Vearo Vaisi Purareva Filipai Vatava Aueva Vatevatea

10 Oire uva rorupaavoi rutu Turaro vo pitupituaro iavirava, uvare voari tuariri viapau oisoa uvuipata ra visii varaaro kaviko vovouro kareke pieta ragaipa. Ari vo vokio-ia oisi uvuipatai rutu. Uva va-a eva oa-ia rirovira rutu visii-ia roru iraopaavoi, uvare vorerivira aia ragai tauva iraopatavo.
11-12 ✡ ✡ Viapau oiso puraparai ora ragaire, Oaravu avu vaipa apotaparai. Viapau. Ragai taraia ouavora oiso, Vosa orekerovu rutu ragai-ia karekepape, eagara, ragai iava sopaua vearopapeira evapa. Evara rutupa ragoa uvuiparai ra oiso toupaa osa ro oirato apotato. Ora uvuiparai ra riroara rutu-ia pitua. Ragai taraiparai vo pitupituo-ia riropa aio pitupitu ora vao ogoepa pitupitu. Ora vo pitupituo-ia taraiparai riro orekerovu

✡ **3:21:** 1 Ko 15:43-53 ✡ **4:1:** Dan 12:3; 2 Ti 4:6-8 ✡ **4:6:** 1 Te 5:17-18 ✡ **4:8:** 1 Ko 13:4-8; 1 Pi 2:12; 1 Te 5:22
✡ **4:11-12:** 1 Ti 6:6 ✡ **4:11-12:** 1 Ko 4:11; 2 Ko 11:9 ✡ **4:13:** Jo 15:5; 2 Ko 12:9

rutu-ia pitupasa, ora vao orekerovu rutupa apotapasa. Ora vo vuutara rutu-ia ora vo uvarovu rutu. Oire uva vara rutua varao oara-ia vearo tarai ouavora oara rutu ragaipa vearopai.

13 ✡ Ari ita, uvuiparai ra eisi ragavira toua. Eake iava? Uvare vare oiso torepasa Krais rera vo goruaro vatepareveira ragaipa ora vigei rutupa.

14 Uva vearopai rutu vo uvare oisoa vearovira ragai tauvapata vo osa vuria oupaa.

15 Oire visii Filipai-pa irara vao-ia taraipataveira osa Vearo Siposipo iava siposipo rovoraepa vo Masedonia Provins-ia pute rovopaoro, vo uva visii raga vaaro katai lotu toupaiveira vao oa iava oisoa visii rutu ragai tauvapata ragaipa moni vatepaoro, ora vigei rutu oisoa ora tutukopavio oaravu-ia ora vatepaoro.

16 Ora vo osa Tesalonaika-ia oisoa toupaa uva viapau oiso katai vuuta raga-a vao oa-ia ragaipa tauvaa oisoa sipopata. Ari vorevoreripavira-a.

17 Uva oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso orekevu avu vai rutu ou ruipaparai visii ruvara-ia. Viapau. Ari vao keke ruipaparai voari utupauavi vo uva visii vo tauvaroaro evara voriaro taru outaverea vearopara.

18 Ari ita, uvuivira rutu oisoa ragaipa orekerovu rutu vatepata. Ovuuta vao-ia oa-ia uvuivira orekerovuva toupaavoi vova visii ruvara-ia varao oara sipotavora ragaipa, oarava urioroepa Epafrodaitas. Evara-a oara oiso rutu toupaiveira, Vearo riipua tauoa oa riipuaro vupapaoro Pauto roruparevera rutu visii-ia.

19 ✡ Ari ita, uva rera raga-a Pauto ira visiipa oisi uvuivira oaravu vatereve vara iava rera varaaro oara vo toupaiveira rera voaro. Oara-a evara vituaro purareva vao-ia Krais vo kovoaro vigeipa.

20 Uva eisi osa iava vokiara rutu-ia vuurapa vaisi purapapeira rera-ia eera Pauto vigei Aitearo opesi asavira. Ovoiei.

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

21 Vearo voki rutu vaisipaavoi oirara rutuva voeao oea Krais Jisas vaisiaro sovara-ia toupaiveira. Voeao-ia vigei rutu araoko iraraaro oea ragai tapo toupaoro visiipa vo reo sipopaivoi oisi raga ita eisi oiso purapaoro, “Vearo voki rutu visii-ia.”

22 Ari ita, voea rutu voeao-ia Pauto voeaaro oea vo toupaiveira oea rutu eisi purapaai oiso, “Vearo voki.” Ora voeao tapo oirao pie vovou irara oea reito Sisa vo kepaaro-ia kovopaiveira oea tapo oisi raga ita eisi visiire purapaai oiso, “Vearo voki visii-ia.”

23 Ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais ira uvuipa ra visii rutu viraakooro visiipa vereopa vovou vatereve visii tauvapaoro. Eva-a oare oiso visiipa varirparai rerare.

Eisivi raga, ra opesipe.

Ragai-a vao, Pol.

✡ **4:19:** Sam 23:1

KOLOSI
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva eisi toupaoro tuukepa kepa-ia Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva vo Pol Kolosi vatapa rigatoreva voea tavioro, uvare Vearo Siposipo vatakoiva varao tapo Jiu vo pitupituroaro, ora varao oirao pie asa vovou irara vo pitupituroaro. Oiso voea tavireva uvare oearovu raga lotupa irara oisoa vuurapa vaisi purapaive enselpa irarapa. Ora oiso oisoa siposipopaive, Krais-a oiratoa raga, uvare viapau Pautoa iava rera. Oa iava Pol goruvira voea tavireva Krais iava oiso, Pauto ruvara iava ira ro urioroepa oiravira toupasa vo rasio-ia (Kl 2:9-10).

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, ora vearo vaisi Pautoa-ia, 1:1-14.
2. Krais iava ora rera vo kovoaro, ro ira uvuiparoi rutu oirara oisi piesa ra torevoko vaisi ouive vo Pauto ruvaraia, 1:15–3:4.
3. Oirara uvuipaai ra Tootoo Ovoi ouive Krais-ia vo rara rasito vo pitupituroaro kopii pie rovoive vara kavu ovoioro, 3:5–4:6.
4. Pol vearo voki rutu purareva voea rutuva Kolosi vata, 4:7-18.

1-2 Vo pasio rigatoavoi ragai Pol visiipa araoko irara oave, visiigoa Kolosi uruia toupataveira Pauto voeaaro. Visiigoa goruvira rutu toupataveira Krais-ia raripaoro rutu. Ragoa roporeva Pauto, oisore ra oiso toupaa, Ragai-a Krais Jisas reraaro aposelto. Uva vegei rutu-a vao-ia vo rigato puravevoi ora Timoti vigei araokotoaaro visiipa. Uva variriparai Pautoa iare vigei Aitearo, oisore ra visii vatereve tauvaa ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia Rera Vaaro-ia Variria

3 Vo osa variripaveiei visiipa tauvare akepaoro uva vokiara rutu-ia vearo vaisi purapaveaira Pautoa-ia ro Turaro Jisas Krais Aitearo.

4 Uvare visii iava uvupaveaira visiigoa Krais Jisas oirao piepataveira rutu. Ora vao tapo iava osa Pauto voeaaropa siraopataveira rutu.

5 Ari ita, oisi-a eisi osa piepataveira uvare vaore oiraopa Vearo Siposipo rugoopataveira oa iava voari tuariri visii taviiova oiso, Pauto orekerovu rutu vearopara tovoreva vuvuiua-ia visiipa oara taru oupataverea utupaua.

6 ✡ Va vao Vearo Siposipo oa riropaoro uvarovu ruture va kuearova ora sikasikapaveira voraro ruture vo rasio-ia, oiso rutu osa voari rovoa-ia ita visii vuruvuruaro-ia ora sikasikaepa, vo vokio rutu isivaaro iava oa-ia Pauto vo siraoaroia roroiovira taraia ou rovotava. Vo sirao akuku vatevatea rera vaaro oa vate ragapareveira Pauto.

7 ✡ Uva vo taraia-a vao oa vatereva visiipa ro-ia Epafras, ro ira oisoa vegei tapo kovopareve goruvira rutu, uvare iravua rera Krais reraaro. Ira oisoa kaviko iraopave.

8 ✡ Ira vegei tavireva visii iava oiso, Pauto reraaro Tugoropato Uraurato visiipa oearovupa siraopa vovou vatereva.

Pol Variriroepa Pautoa Iare, Oiso Ra Kolosi Vata Goru Piereve

9 Uva eisi osa iava visii iava uvuoro vo vokia eva variria rovoveva visiipa. Oa iava oisi raga piepaoro vo vokio tuguraveiei. Ari ita, variripaveaira Pautoa iare oiso ra rera vo vovouaro viaevira rutu karekepe visii-ia. Ra va iava vearovira taraipata vo osa Tugoropato Uraurato visiipa vara aviavi piepareve.

10 ✡ Ra oisi va-ia roroiovira taraipaoro vearovira Turaro vo pitupituaro ora rera vo vovouaro sirova utupata. Ra va-ia rera roru piepata rutu ora visii-ia. Ora vosa oearovu-ia vearo kovo purapata. Uva va-a eva oa-ia kuea kareke piepata, ra oiso pieve, Visii-ia Pautoa iava vo tarai oa kovapai.

11 ✡ Uva variripaoro Pauto arepaveaira oiso ra visii goru piepareve. Ra va iava Pauto vo kerariaro vo goruaro oupata vo

✡ **1:6:** Mt 24:14 ✡ **1:7:** 1 Ko 4:1-2 ✡ **1:8:** Ro 15:30 ✡ **1:10:** 1 Te 2:12; Ef 4:1 ✡ **1:11:** Ef 3:16, 4:2

goruo oa toupaiveira visii goru piepasa. Oa iava viapau uvuipatai ra Pautoa-pa tauaita, vo rara otavakavu visii-ia pou piro.

12 Viapau. Ari touvira rutu vigei Aitearo-ia Pauto vuurapa vaisi pura iraopata rorupaoro rutu, uvare Pauto oisire visii oisi uvuireva rutu, oiso ra vara outa oara Pauto ruvara-ia toupaiveira vore utupa vokia tuepaoro, oara ravaavira toupaiveira voeaopa oea aviavi vovou rutu-ia vao rera vaaro vokapaiveira.

13 Ari ita, rupa iava Pauto vigei vorevira oureva vigei orirusa rera vo Saraaro sovara-ia ro Oviito ira kaviko iraopareveira.

14 ✡ Ro Jisas ira vigei karureva vorevira vova vuri pitupitu vo tuukearo vigei iava vuri vovouro verapaoro.

Vo Toupai Krais Vo Pitupituaro Iava Ora Rera Vaaro Kovoa

15 ✡ Viapau oiso irai Pauto kekepareveira. Ari ro raga Krais, ira raga oisi rutu oiso toupareveira osa Pauto. Oa iava rera vurapaoro uvuipaviei ra va iava Pauto kekepape rera-ia. Ari ita, Pauto orekerovu rutu pura rovoreva. Uva Krais raga orekerovu rutupa rovopatoa rutu, uvare vara rutu-ia puteparevеira rera ro avaioto Pauto Oviitoaaro.

16 Uvare rera iavirava Pauto pute pievira orekerovu rutu purareva oiso-ia, oaravu-a varao oara vuvuiua-ia toupaiveira, ari varao oara vo rasitoa-ia toupaiveira, ora evara oara iava oaravu kekepapeira, ovusa vara iava oaravu viapau kekepape, varao oara vatauvira toupaiveira. Oire uva va vao osa oeavu tapo pura rovoreva reipa irara voeao uraura irara enselpa irara oea reipaaveira voeaopa oea vuvuiua-ia toupaiveira. Vara rutu evara purapareva Pauto Oviitoaaro iavirava, oiso ra rerapa varape Oviito.

17 ✡ Ari ita, voari rovoa-ia viapau orekerovu avu vai touva ovuuta-a eva oa-ia Krais raga kataito toureva. Uva rera raga iare orekerovu rutu ora vara vo tavukiroaro iare purareva voraro. Uva touvira vara evara toupaiveira rera vo goruaro-ia.

18 Oire uva Krais-a lotua iava kukue, ovusa lotu-a varaua. Uvare vigei raga vigoa tokipareveira vigeipa oiraopa rutu Tootoo Ovoi vatepaoro. Rera-a Krais avaiotoa rutu ira kopiia iava vorevira tore piereva Aiteto. Eva-a oa vituaro iava rera-a rovopatoa rutu ira orekerovu rutu-ia puteparevеira, uvare vigeipa iraoro toreroepa vorevira.

19 ✡ Ari ita, Pauto vo ruipaaro-a oa-ia oisi piereva rera Oviito Krais oiso rutu osa Pauto.

20 ✡ Uva rera raga vo ruipaaro-a vao sirova utuoro rera Oviito roporeva, oisore uva rera iavirava orekerovu rutu varao pauaka touara vorevira oureverea ora rera iare. Oa iava Pauto ora agiagipa pitupitu purareva, vo osa kopiiroepa Oviito evao parikou-ia ora rera iava revasiva petooro vigeipa. Va-a vao oa vituaro iava orekerovu rutu taru oureverea ora rera iare varao oara vuvuiua-ia toupaiveira ora vo rasitoa-ia.

21 Ari ita, voari tuariri uva oisoa vuriarare rugoopata, oa iava varao vuri vovouro oisoa purapata. Oara-ia Pautoa-pa oisoa tauaivira toupata rerava keripaoro.

22 Uva vo vokio-ia oiso toupatavoi, Rera vate iraraaro visii. Uvare oisi-a eisi osa visii piereva, vo osa Oviito siporeva oiso ra kopiiro oiso rutu osa oirato akukutoavi. Oire uva va-a vao oa purareva, oiso ra rera vo vuraaro iare koatataverea roroiovira raga torevoko vovouvira rutu toupasa rera ruvara-ia, vo osa viapau vuriara vai visii-ia.

23 Oiraopavira rutu osa eisi ragavira va purareverea, vo rara Vearo Siposipo oirao piepaoro rutu va vituaro-ia goruvira rutu pitupata. Teapi oearovu gisipoaro uvupaoro oirao pie vovouro oavisii iava vasepata. Vo vovouro oara ou rovotava rutu voari vo uva Vearo Siposipo oirao pie rovota va uvupaoro. Ari ita, eva raga ita Vearo Siposipo oa iava ragai raga ita vao-ia Pol oiso siposipopaaveira, uvare oiso rutu toupaaveira, Ragai-a kovopato

✡ **1:14:** Hi 9:16-28 ✡ **1:15:** 2 Ko 4:4; Re 3:14 ✡ **1:17:** Hi 2:9-10 ✡ **1:19:** Jo 1:16 ✡ **1:20:** 2 Ko 5:18-21

vo reo vao sikasikapaoro uvarovu ruture vo rasio-ia.

Pol Ira Kolosi-pa Irara Tauvareva

24 Roru iraopaavoi uvare visii tauva-
paoro riroa siitoka oupaaveira. Osi-
itoka vao oa-ia Krais vo siitokaaro uvui
piepaavoi oiso osa piereva lotupa irara
rutu tauvaoro. Uvare vigei raga ita-a vao-
ia lotua iava varaura. Oa iava uvuipai
ra vo siitokarei rutu ora tavosioro lotua
tauvave rutu ora Krais.
25 Uvare ragai tovoreva Pauto visii tau-
vasa. Oa iava ragai vatereva vo kovo-ia,
oiso ra va iava visii tavitavipaa vo reoro
rutu iava varao rera vo reoroaro. Oa iava
uvuipai ra vearoa rutu karekeperea visii-
ia lotupa irara rera voeaaro.
26 ✡ Ari ita, voari tuariri uva Pauto vo
reoaro Krais vo kovoaro iava oreoa oisoa
vatauvira rutu toupaive. Viapau oisoa
irai voa vo reo-ia roroioparo. Uva vo
vokio-ia rera vaaro Vearo Siposipo kosi
pierevorao, oisore ra va-ia taraiave voeao
rera voeaaro.
27 Eake iava? Uvare Pauto oiso
ruiparoepa ra rera vo reoaro vatau reo
voeao iare rera voeaaro karekepe ora
poeraoro vao riro goru reo rutu. Oa peira
oirara rutu vaaro. Oa vao porearo oiso
toupaiveira, Krais-a eera ira tootoovira
rutu touparevoi visii iava sopaura-ia. Ira-
a vao vituaro, oa iava rera vo kerariaro
iava vearopara outaverea rara, evara
oarare tuepavioveira raripaoro.
28 ✡ Uva eisi osa iava vegei oearovu rutu
oirara tavitavipaveaira Krais vaisiaro
iava. Oa iava oirara rutu vatatopo
piepaveaira voea siposipopaoro riroa-ia
taraia vaore, ra viapau vavagisipaave.
Ra va iava rera-ia taraipaave, oa iava
rera vo vuraaro iare koataaverea. Viapau
oiso ragavira taraipaoro-a osa voeao veu
kakaero. Ari oiso rutu-a osa voeao riropa
irara vo Krais tapo kataivira toupasa.
29 ✡ Uva va purapasa riroa rutu kasi-
varia kovoa purapaaveira. Oa iava Krais
vaaro riroa gorua vatepareveira va pu-
rapasa, vo goruo oa-ia ragai iava sopaua
goru piepareveira rutu.

2

Oirara Rutu Uvuipaai Ra Goruvira Rutu Oirao Piepaive Kuuvu Reorore Isivapaoro

1 Oire uva oiso ruipaparai ra vao-ia
vearovira rutu tarai iraopata, osa ra-
gavira kovoava visiipa kasivarivira rutu,
ora voeaopa tapo Leodisia tou irara, ora
oeavupa tapo voeao oea viapau oiso ragai
iava oisoa puaua kekepaive.
2 ✡ Uva oiso osa ragavira kovopaoro
rirovira rutu voeare rugorugoo iraoparai,
auere ra voea iava sopaura oaive goruvira
rutu torepe. Ra va iava ora voea iava
voearopa siraopa vovou tapo purapaive
katai vovou raga-ia, vo rara vearovira
rutu roroiovira Pautoa-ia taraipaave. Oa
iava uvuipaai ra vakuvaku rugoorore isi-
vapaave. Osa iava uvuipaai ra Pauto vo
reoaro-ia vatau reo taraipaave vo reo oa
Krais raga iava toupaiveira.
3 ✡ Va vituaro iava uvare rera raga Krais
ira ruvara-ia taraiara rutu toupaiveira.
Ira raga uvuiparoi ra oiraopa rugooro
rutu kosi piepareve vara vatepaoro.
4 Eisi osa iava oiso visii tavipaavoi,
Opeita iravupa ora visii iava vasepata ro
ira uvuiparoi ra kuuvu rugooro iare visii
piro piereve. Viapau rutu oiso ra rera vo
reoaro uvupata.
5 ✡ Ari ita, ragai visiipa tauaivira
toupaavoi. Uva oisi-a oiso osa toupaoro
visiire touvira rugooparai. Vo uvare tore-
vokovira rutu visii vo touaro-ia toupaoro,
oisi torevokovira Krais oirao piepataveira
goruvira rutu. Opitupitu-a eva visii vaaro
oa-ia rirovira rutu visii-ia rorupaaveira
vokiara rutu-ia.

Vigei Rutu Uvuipaviei Ra Krais Tapo Ora Tavosipavio, Oa Iava Uvuipaviei Ra Oiraopa Tootoo Oupe

6 ✡ Ari ita, visii rutu oiso puratаepa,
“Krais-a vigei rutu Turaroaro.” Uva va-
a eva osa rerava oisi pietavoiva, uvui
iraopatai ra ora tavosivira rutu rera tapo
toupata.
7 Eisi rutu toupaoro uvuipatai ra oiso
toupata ikoto. Ro ikoto ira oisiri rutu

✡ **1:26:** Ef 3:3-4 ✡ **1:28:** Kl 3:16; 1 Ko 2:6-7 ✡ **1:29:** 1 Ko 15:10; Ef 1:19 ✡ **2:2:** Fl 3:8 ✡ **2:3:** Ais 45:3; Ro 11:33
✡ **2:5:** 1 Te 2:17; 1 Pi 5:7-9 ✡ **2:6:** 1 Te 4:1

rokopareveira rasitoa-ia avekeara-ia pitupasa. Oire uva oisi-a eisi osa eera ikoto osa ragavira ita visii Krais-ia pitupataveira, eera ira oiso toupareveira osa rasito ora aveke. Osa iava uvuipatai ra kovapata riropaoro rera-ia gorua oupaoro. Oa iava uvuipatai ra igei vo siposiporoaro sirova utupaoro visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goruvira rutu karekepe. Osa iava uvuipatai ra oisi toupaoro vuurapa vaisi purapata Pautoa-ia vo vokiara rutu-ia.

8 ✡ Oire ora vatatopo iraopata vaopa, teapi irai visii-ia kokararo visii ivuoro kuuvu reo vai uvusa vuria vai. Vo reoro oara ora voea raga vo rugorugooroaro iava karekepaiveira, oara ouiva vova avu iraraaro voeao vo rasio-ia. Viapau oiso vo vara ouiva Krais ruvara-ia.

9 Oa-a vao porearo oiso toupai, uvare Krais iavirava Pauto vo vovouaro vituaro karekepareveira viaevira rutu oiravira toupaoro.

10 Ra va iava rerava ora tavosipaoro Krais ovoieivira rutu Oiraopa Tootoo rutu oupata. Uvare rera raga-a ira reipa irara rutupa reiparoveira. Rera raga-a ira turaro irara rutupa turaroparoveira.

11 Uva va-a vao osa rera tapo ora tavositaiva, ora visii iava rakari verataepa. Ari ita, viapau oiso rera vo reesiaro rakariua-ia toupaiveira oa verapaiveira oirara. Viapau. Asi voa sopaura oavisii rutu sovara-ia. Uvare rera raga Krais ira vuri vovou vo goruaro tokoreva vao oa oisoa sovara-ia toupata. Oa iava viaevira rutu toupatavorao varaua raga vaaro vuria kavuoro.

12 Ari ita, oirara visii-ia baptaisa puraiva vao oa iava oiso rutu toupatavoi visii ita, Krais tapo kopiitaepa. Oa iava rera tapo tova-ia rokotava. Oa iava vorevira rera tapo ita toretaepa. Vao iava osa Pauto vo goruaro rutu oisoa oirao pie iraopata, vo goruo oa iava Krais vorevira tore piereva rikui iava.

13 Ari ita, kopiivira rutu oisoa toupata voari tuariri, uvare vuri vovou oisoa purapata. Uvare ratau tou irara visii, vo rara viapau Reo Taisi-ia taraipata vao Pauto vaaro. Uva vo vokio-ia Krais raga-ia visii tore piereva. Oa-a eva vituaro iava Airepa Tootoo rutu vaterevora Pauto vigeipa vuriara veraoro vigei sopaaro iava.

14 ✡ Ora vao tapo osa rera raga Pauto varaaro reo goruro oara oisoa gasipata, varao-ia oara oisoa oiso purapape, “Opeita vao purapata.” Eva-a oa vituaro iava oreorovu toupai Reo Taisi-ia oa oiso purapai, “Vuri pitupituro rutu purapataveira visii.” Uva Pauto evo reoro rutu verareva vo osa Krais kopiiroepa evao parikou-ia. Uvare Krais-a ro ira vigei vaaro oureva varao vuriara oavi vo voriaro ouoro.

15 Uva va-a vao osa Krais evao parikou-ia kopiioro Seten vo goruaro-ia putereva ora voeao pau tugara irara. Osa iava viapau oiso oai rera-ia putepaiveira. Viapau. Ari evoea rutu tovoreva ora rera kokotoaro reroaro. Oa-ia voeao Seten vase arii piereva rutu vo oirara rutu osireiaro-ia.

16 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava viapau uvuipatai ra ro reoaro uvupata ira visii togapareve varao iava visii varaaro aioara, ora uukoara, ora vo vokiro ovokiroa reesipataveira ora visiipa oiso, tugoropa voki-a vao, ora vo aio airepatoa iava kekira, ora vao Sabat voki.

17 Evara reo goruro oara vurapaoro Pauto vo kovoaro oisoa kekepaive urauravira okovoa touvira purapareve. Oire eva isivaaro iava Krais urioroepa ro Oiraopatoa rutu, ro ira-ia Pauto vo kovoaro oiraopavira rutu roroio pierevora.

18 Oire opeita oearovu vo reoroaro uru piepata, vo osa visiire oiso purapaave, “Vuri irara-a visii, uvare viapau oiso enselpa irara-ia vuurapa vaisi purapataveira osa ora visii iava varauraaro tekipata.” Uvare visii keaoro oiso puraaverea, “Igei-a vao igoa riro tarai rutu ouiova urusiara-ia. Uva eakepa visii tapo viapau oiso pie asapataveira?” Uva oisi-a eisi osa piepaoro ora voea raga ora riro piepaaveira vo oirara raga vo rugorugooroaro-ia.

19 ✡ Ari ita, oa-a eva oa vituaro iava Krais-ia pitu arapa ora voea iava vase-

✡ **2:8:** 1 Ko 8:9; Ga 4:3, 8-11 ✡ **2:14:** Ef 2:14-18 ✡ **2:16:** Ro 14:1-3 ✡ **2:19:** Ef 1:22, 4:16

paiveira. Rera raga ita-a ira orekerovu rutu kukuearo. Osa toupaoro vigei-ia orekerovu rutu aioara vatepareveira varauapa vouao lotuua. Ira raga-a ira vigei rutu takutakuvupareveira, oisore ra kataiua raga-ia varaua toupape vigei rutu vao-ia lotuua. Oa iava uvuipaviei ra riropavio, vo rara vigeipa Pauto gorua vatepareve.

Krais Tapo Kopii Ovoitaepa

20 ✡ Ari ita, kopiitaepa Krais tapo. Oa iava varao kavutava oara-ia visiire oiso oisoa purapaave, "Varao sirova utupata, ra vara iava oriruvira rutu toupata." Uva eake rutu-a vao vo rasio iava oare uvuipatai ra touvira rutu vara sirova utupata varao oiso-ia,

21 Opeita vara-ia pitupata, ora opeita vara-ia togovipata, ora opeita vara ravapata vara sovopaoro.

22 Oara-a evara vo ragava rasitoa-ia. Va vituaro iava vosa aioara togovipata, oire ra voava vara opesi pie ovoipata vara aiopaoro, uvare akukupapara raga evara vo rasio iava.

23 ✡ Uva voeao oea oisoa evo pitupitu purapaive oea oiso rutu kekepaa viroveira, riro tarai irara ora oea lotu purapaaveira tapo. Uva oiso purapaaveira, "Enselpa irarapa taku viropata voea vaisiaro kae piepaoro. Ora uvui iraopatai ra ora vaisiaro gare piepata. Ora varaura vo ruipaaropa reipata vo osa visii iava varaura oavisii upopata." Ari ita, akukupapara raga evara reo goruro. Oara viapau uvuipai ra voea iava varaura tokipaive. Eake iava? Uvare touvira varaura vo ruiparoaro reipapeira rutu voea vo rugorugooroaro piro piepaoro.

3

Pauto Ovoieivira Krais Tapo Vigei Tore Pie Ovoireva

1 ✡ Oire vo osa Pauto visii tore pie ovoireva Krais tapo, oa iava visii rutupa Airepa Tootoo rutu vate ovoireva. Uva oisi-a eisi osa iavirava uvuipatai varaore vearovira rutu rugoopata oara peira vuvuiua-ia tuevira. Vovio uva toupareveira Krais reia-ia paupa vao Pauto voaviaro oirapapa varata iava.

2 ✡ Oa iava viapau rutu uvuipatai ra varaore vo rasitoa-ia rugoopata. Viapau. Ari varao ragare rugoo iraopata oara epao vuvuiua-ia.

3 Aue iava rara oiso rutu toupata osa voeao kopii irara oea rasito vo touaro kavupaiveira Airepa Tootoo rutu oupasa Krais tapo ora tavosipaoro. Osa eisi uvuipatai toupatavora, Pauto visii oriru-pareve vokiara rutu-ia.

4 ✡ Oiraopavira rutu uvare visii vaaroa Oiraopa Tootoo rutu vituaro rera ro-ia Krais. Uvare vorevira vorerovere, ra oisi vo tootoo outa aue tapo rera vo kerariaro vo aviaviaro.

Vao Iava Airepa Tootoo Ora Tuariri Tootoo

5 ✡ Varao-ia vo rasio iava oara kopii piepata oara-a varao-ia oiso-ia, kaakau kare vo pitupituaro-a vao oa uvuipatai kavu iraopata, ora otopa rugooro, ora opeita iravure riiriipare oirato vatauvira rera oupasa ora riakova oira oupasa, ora vao tapo opeita iiruko vovou purapata, ora opeita oearovu varaaro riiriipata, ora oiso tapo ra viapau oaravu vuri pitupituro purapata ora visii raga-ia vovoupaoro orekerovu-ia vearopara varao vo rasio-ia touara. Opitupituroa-a evara porearo oara-ia Pauto tovopataveira utupaua rara varao raga vo touara vo rasio-ia ira piepataveira, oiso rutu osa ro ira tokarasiara raga oirao piepareveira Pauto tovopaoro rutu utupaua.

6 Vosa vo pitupituro evara purapaive oirara oara voriaro voeapa tuuvira vatereverea Pauto voeare kasipuoro.

7 Ari ita, tuariri rutu opitupituroa evara oisoa purapata, vo osa vo vuuta-ia eva vara visiipa riropape vo rasio-ia.

8 Ari vo vokio uvuipatai ra vara ruture isivapata oiso, kasipu vovoua vao-ia, ora aveave vovoua vao-ia, ora vuri rugorugoo, ora takau reoa vao-ia oearovu togapaoro reoara-ia, ora tapo ora asapapa reoro

✡ **2:20:** Ro 6:3, 5; Ga 4:3, 9 ✡ **2:23:** Ro 13:14 ✡ **3:1:** Ro 6:1-10; Sam 110:1 ✡ **3:2:** 1 Jo 2:15-17 ✡ **3:4:** 1 Te 4:13-18; Jo 14:6 ✡ **3:5:** Ro 6:13; Ef 5:3, 5

eakapata, ora arii asa reo puraro eakapata tapo.
9 Ora opeita oearovu keakeapata, uvare tuariri evo pitupituro sirova oisoa utupata oa isivaaro iava varare isivataepa vara kavuoro.
10 ✡ Uva vara iava ora tavariooro airepa vovouro sirova utupataveira ro airepato varaaro ira airepavira ita purareva Pauto. Eisi ita osa ragavira visii tauvapareveira Pauto oiso ruipapaoro ra topatopa pievira torevoko vovou rutu purapata. Oa vituaro iava uvuipatai ra torevoko vovou sirova rutu utupaoro va iare tutuu piepata vao Pauto vo vovouaro vioepaoro.
11 ✡ Ari ita, uvare vigei rutu-a vao-ia vigoa airepa pierevorao Pauto. Oa vituaro iava viapau oiso pisipisavira toupai. Viapau. Vigei-a katai irara raga Krais vaisiaro sovara-ia oiso-ia, ratau tou irara voeao, ora Jiu-a voeao, ora voeao oea oisoa ora voea iava rakari verapaave ora reesipaoro, ora voeao oea vo pitupitu eva kavuiva, ora voeao tauai rutu oea toupaiveira, ora voeao oea vegoararo toupaiveira, ora voeao oea riro vaisivira toupaiveira, ora voeao akaipa keke irara. Eake iava? Uvare Krais-a kataitoa raga vigei rutu vituaro. Oa iava vigei rutu vaeavira roosikevira rutu toupai.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Oearovupa Siraopa Pitupitu Pura Iraopape

12 ✡ Pauto visii kaviko iraopareveira oare visii roporeva oiso ra oiso rutu toupata, Rera voeaaro. Oa-a eva iava uvui iraopatai ra oearovivupa siraopata. Ra oearovure ita rugorugoopaoro voea tauvapata. Ra oisi voea piepaoro ora visii iava vaisiara oavisii vara piepata voea reroarovire. Opeita vagevagepavira kasipupata, ari uvuipatai ra voea ateate pie rovopata. Oa iava uvuipaai ra visiire vorevira ita kave vovou puraive.
13 Ari ita, vosa iravu-ia siraoa vo vavataaro touve, oa iava visii rutu uvuipatai ra reravi vo vavataaro kapokaporota rera tauvaoro. Ora vosa irouto ro-ia visii-ia vuria vai pura rovoreva, ira iava uvuipatai ra rerapa siraota va veraoro rera iava. Oiraopavira rutu vosa iravu iava oisi vuria verata, oiso rutu ita-a osa visii iava Krais vuriara vera rovoreva visii rutu kavikooro.
14 Ari ita, uvare riroa rutu-a va vao-ia kaviko vovou. Ovovou-a vao-ia kaviko vovou orekerovu rutu vearopa pitupituro vituaro rutu, oara uvuipai ra vaeavira rutu ovoieivira toupaive.
15 ✡ Vosa eake avu visii-ia karekepe, oa sirova Krais uvuiparoi ra visiipa vare kave vovou vatereve, vo rara goruvira torevoko vovou-ia vare kerisi iraopata. Uva Pauto visii oureva vaore oiso ra kave vovou purapata. Ovovoua-a eva oa-ia uvuipatai ra kataiua rutu-ia varaua toupata vao-ia lotuua vearo vaisi purapaoro Pautoa-ia vokiara rutu-ia.
16 Vo reore rugorugoo iraopata oa toupai ro iava Krais, oisore ra vo reo rutu sovopaoro utu iraopata. Oa iava uvuipatai ra vearo rugoo raga-ia oearovu tarai piepaoro voearopa oisi vara kareke piepata varao torevoko vovouro. Oire vo osa oisi piepaoro uvuipatai ra vearo vaisi purapata Pautoa-ia Tugoropava-ia erapaoro, ora o erava iria-ia vuurapa purata rera-ia. Ora o iria-ia Pauto vo reoaro vieita.
17 ✡ Ari vosa eakero avu purapata ora vo osa eake reoro avu tapo purapata, oara rutu-ia uvuipatai ra vo raga vara purapata Turaro Jisas vaisiaro sovara-ia. Oa iava rera tapo ora tavosipata visii rutu, vo osa Pautoa-ia vigei Aitearo vuurapa vaisi purapata.

Oirato Vo Vovouaro Iava Vo Osa Oearovu Tapo Vearovira Toupareve

18 ✡ Visii riakora uvuipatai ra vatua irara oavisii vo reoroaro uvu iraopata rutu. Vosa oisi eisi piepata, oa iava uvuipatai ra Turaro vo vovouaro rutu sirova utupata.
19 Ra visii tapo oirara uvuipatai ra riakora oavisii kaviko iraopata rutu vairoropa siraopaoro. Opeita vo riako torevokopata kasipu reoro-ia.
20 ✡ Ora visii kakae vure visiigoa aite irara oavisii vo reoroaro uvu iraopata,

✡ **3:10:** Ro 12:2; Ef 4:23 ✡ **3:11:** Ga 3:26-29 ✡ **3:12:** Ga 5:22-23; Fl 2:3; 2 Ko 6:6 ✡ **3:15:** Fl 4:7 ✡ **3:17:** 1 Ko 10:31-33; Ef 5:20 ✡ **3:18:** Ef 5:22-23 ✡ **3:20:** Ef 6:1-4

vo osa vara sirova utupata. Vosa oisi piepata, oa iava uvuiparoi Pauto ra visiiia rorupareve rutu.

21 Ora visii aite irara opeita kasipu reoro rutu-ia ovii irara oavisii torevokopata. Teapi riro vavatapara vatepata voeapa kakae vure oara-ia pasi viapau uvuipaai oiso ra vara kaepaive.

Pol Vo Reoreo Purareva Voeaopa Kovopa Irara Ora Tokipa Irara

22 ✡ Ora visii kovopa irara visiigoa uvuipatai ra voearo vo reoroaro uvu iraopata oearoa visiipa reipaaveira. Ra opeita kasivarivira rutu kovopata vo vuutao raga-ia oa-ia visiiva vurapaive voeao oea visii tokipaiveira, vaore rugoopaoro ra visiire oiso purapaave, “Akoea, ari vearo kovoto ro-ia.” Ari ro raga-a ira-ia rugoopaoro uvuipatai ra oearovupa vearo kovo rutu purapata Turaro Krais.

23 Iu, vosa aa vo kovo avuo vao oa kasivarivira purapaoro rera ragare rugoopata Jisas, ra oiso purapata, “Oiraopavira rutu, ira-a ro ragaipa reiparoi ira ragaipa vo kovo vatereve.” Uva osa eisi vovoupaoro uvuipatai ra oearovupa kovopata voearo oearoa visiipa reipaaveira.

24 ✡ Oa vituaro oiso toupaivoi, Visiia Krais-pa kovopa irara. Ari ita, uvare taraipatai visii vaaro voria toupaivoi tuevira oa vatereverea rara visiipa.

25 ✡ Pauto oearovu rutuva vurapareveira roosikevira rutu voea rovirieipaoro. Oa tapo eva vituaro iava oiso toupaiveira, Vosa irai visii iava vuria vai purareve, ira tapo ita ora rera vo voriaro oureverea va sirova eva.

4

1 ✡ Visii tapo reipa irara visiigoa ora visii voeaaropa kovopa irara torevoko pitupitu vearoa purapata vaeavira rutu. Eake iava? Uvare oiso taraipatai, Visii reraaro epao reito ira vuvuiua-ia toupareveira.

Goruvira Variripa Pitupitu Ora Torevokovira Vokapasa Tapo

2 ✡ Uva visii uvui iraopatai ra goruvira variria vo pitupituaro rutu-ia pitu iraopata. Teapi rurapaoro variripata. Ari uvuipatai ra roroiovira rutu rugoopaoro Pautoa-ia vearo vaisi purapata vokiara rutu-ia.

3 Uva oisi-a eisi osa piepaoro igei tapopa variripata vaore, ra igeipa raiva karupareve oa-ia uvuipaiei ra siposipopaoro Vearo Siposipo iava vokaio. Ari ita, voari tuariri viapau oiso vo siposipo-ia vao taraiaepa oirara. Uva vo vokio karu piroi rutu va vao Vearo Siposipo Jisas Krais iava, uvare va karuavoi. Oa-a vao vituaro iava ragaiei vo-ia tuukepa kepa-ia.

4 Oire variria Pauto vo tauvaarore purapata, oa iava uvuiparai ra roroiovira rutu ragai vo siposipoaro vatepaa oirarapa. Aue iava uvare Pauto ragai roporeva oisi eisi va purapasa.

5 ✡ Oire vosa oearovu tapo toupata voeao oirao pie vovou asa irara, uva uvuipatai ra voeapa ora vatatopo piepaoro rutu oaravu vearopa pitupituro purapata voeapa. Opeita visii vo vuutaroaro ropi ragapata vo osa viapau voea tauvapata.

6 ✡ Oire vosa oearovupa reo vatevate vovoupata, ra vearo rugoo rutu iava voeapa reoreota. Ra tapo vearovira rutu taraipaoro voea vo akeroaro aatopata torevoko reo-ia.

Pol Tikikas Vaio Ora Onisimas Arureva

7 ✡ Oire uva oavu-a vao-ia oa iava visii tavipaavoi ro iava vigei araokotoaviaro Tikikas. Ira oisoa kasivarivira rutu ragai tauvapaoro kovopareve Turaro vo kovoaro purapaoro. Ira visii siposiporevere rara ragai iava.

8 Oa iava visii iare rera arupaavoi vaore, ra igei vo touaro iava uvuoro visii iava vovouisiro varaatape.

9 ✡ Uva vaiterei rutu-a vaitereo visii iare uriopasiei rara ora ro Onisimas iravu ita vigei araokotoaviaro. Ira tapo ita oisi kasivarivira rutu oisoa kovopareve reasi asavira. Eera-a visii raga iava rera ira

✡ **3:22:** 1 Te 5:18; Ef 6:5-8 ✡ **3:24:** Ef 6:2-8; 1 Ko 7:22 ✡ **3:25:** Ef 6:8-9; Ap 10:34 ✡ **4:1:** Lev 25:43, 53; Ef 6:9 ✡ **4:2:** Ro 12:12; Fl 2:7 ✡ **4:5:** Ef 5:15-16 ✡ **4:6:** Ef 4:29; Mk 9:50; 1 Pi 3:15 ✡ **4:7:** Ef 6:21-22 ✡ **4:9:** Fm 10-18 ✡ **4:10:** Ap 19:29

tapo oisi raga ita igei vo touaro iava visii tavitaviparevere rara.

Pol Vearo Voki Rutu Purareva Voea Rutuva Voeao Kolosi Vata

10 ✡ Aristakas ira ragai tapo toupare vo-ia tuukepa kepa-ia vaiterei ora Mak, Banabas raovutoaaro, aiterea tapo visii-ia vearo voki purapasivoi. Ro Mak ira iava voari tuaririvi visii taviava, oiso ra rerava sekanpata rera vearovira rutu tokipaoro.

11 Uva iravu ro Jisas ira raga vaisiaroa ro Jastas ira tapo visii-ia vearo voki puraparevoi. Uva vo peva raga-a vao-ia Jiu iava voea oea ragai tapo oisoa kovopaive Pauto vo Saraaro kova piepaoro. Oearoa oisoa rirovira rutu ragai tauvapaive riroa vavata kaepaoro.

12 ✡ Ari iravu-a ro visii iava rera Epafras ira tapo visiiva vearo voki puraparevoi. Ira tapo oisoa Krais Jisas vo kovoaro purapaoro oisoa vokiara rutu-ia variriara purapareve visiipa kasivarivira rutu, auere ra vearovira katai vovou rutu-ia torepata goruvira oira vasivira. Ra oisi vo vovou iava katai rugoo raga-ia Pauto vo ruipaaro rutu sirova utu ruipasa auepata.

13 Ari ita, ragai oisoa rera teeriopaa rutu vo osa oisi kovopareve. Oa iava ragai rera iava visii tavipaavoi oiraopavira rutu vao iava osa visiipa kovoreva voari tuariri, ovusa rera teeriopaavora rutu. Uva viapau oiso visii ragapa kovoreva. Ari voeareo tapopa kovoreva Leodisia-rei ora Hirapolis vata.

14 ✡ Ora ro Luk ira oisoa igei ruvarupareve ira oisoa kavikopaio rutu, vaiterei ora Dimas aiterea tapo visiiva vearo voki purapasivoi.

15 ✡ Ragai vaaro vearo reo topa piepata voeaopa araoko irara oavi oea Leodisia-ia toupaiveira, ora o Nimpa, ora voeao oea oira vo kepaaro-ia lotu purapasa uriopaaveira.

16 Oire vo pasia vao-ia oa viei rovopatavoi, ra va iava va topa pievira vateta ita voeaopa oirara lotupa irara oea Leodisia-ia toupaiveira. Oa iava voea tapo ita uvuipaai ra va vieiive. Oa iava uvuipatai ra tuuvira aia ita visii voea vo pasiaro vieita rara ita.

17 Oire Akipas tavipatavoi oiso, “Vo kovo opesi pieri oa vatereva vigei reraaro Turaro viipa.”

18 Ari ita, ora ragai raga vavaearo iava vo rigato puraavoi oiso-ia, Vearo Voki ragaiva Pol. Ragaire rugoopata ragoa vo toupaavoi tuukepa kepa-ia touvira. Pauto visii viraakoreve ora ragai.

Eisivi raga osa ragai vo reoaro opesi piepaavoi.

Ragai-a vao, Pol.

✡ **4:12:** Kl 1:7 ✡ **4:14:** 2 Ti 4:10-11 ✡ **4:15:** Ro 16:5

1 TESALONAIKA
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tavete tapi touoro vo Korin urui-ia 50 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Taraiparoepa voeao-ia Jiu-pa irara oea vuria rutu oisoa purapaive lotupa irara-ia oirao pie vovou irara. Eva-a oa iava vo rigato purapareva voea varaaro oirao pie vovouro goru piepasa. Uva aue iava tapo rigatoreva Krais vo vorearo iava vore vo rasio oirao pie vovou irara ou piesa vuvuiua iare (1 Te 4:13–5:11).

1. Pol vearo vaisi purareva Pautoa-ia voeapa Tesalonaika vata, 1:1-10.
2. Pol vo kovoaro iava vao oa purareva Tesalonaika-ia, 2:1–3:13.
3. Oirao pie vovou irara uvui iraopaai ra airerei vovouvira toupaive, 4:1-12.
4. Turaro oirao pie vovou irara rutu ousa vorevira voreroverea, 4:13–5:11.
5. Ovoiopa reoro Pol varaaro, 5:12-28.

1 Ragai-a vao-ia Pol ragoa vo pasio rigatoavoi vaitereo tapo toupaoro Sailas vaio ora Timoti. Origatoa oa puraavoi visii rutupa lotupa irara visiigoa evoa Tesalonaika-ia toupataveira, visii eva Pauto Aite voeaaro ora Turaro Jisas Krais. Uva variripaiei visiipa oisore ra visiipa tauva vatesi ora gavaurea.

Voeao Tesalonaika-pa Irara Oisoa Oirao Piepaive Rutu Torevokovira Rutu Toupaoro

2-3 Igoa peva vao igoa vokiara rutuia Pautoa-ia vearo vaisi purapaioveira visii iavirava. Uva visii vaisipaioveira variriara-ia, vo rara visii vo pitupituarore rugoopaio, vo osa visii varaaroia oirao pie vovouro oavisii goruvira kovopataveira, ora vo osa oearovupa siraopaoro voea tauvapataveira. Ora vaoia tapo visii vaaro rari vovou rutu, vo osa vigei reraarore Turaro Jisas Krais tuepaoro eisi goruvira raripataveira vo Pauto Aite oavi osireiaro-ia.

4 Oiraopavira rutu araoko irara oaio visii kavikopareveira rutu Pauto. Uva visii-ia oisi taraipaiei oiso, Visii eva visiigoa roporeva Pauto ora rerapa, oisore ra oiso rutu toupata rera voeaaro.

5 ✡ Vao iava uvare Vearo Siposipo iava siposipoava visiipa. Ari ita, viapau oiso reo turituri raga oa siposipoavora visiipa. Viapau. Ari gorua rutu tapo-a Tugoropato Uraurato iavirava. Uvare ragai vo reoaroa vao oa oirao piereva rutu vigei rutupa ora visii. Iu, uvare igei vo pitupituroaroia oisoa taraipata vo osa toupaiovora evoa visii tauvapaoro.

6 Uva igei vo rugorugooroaro sirova utuoro orekerovu oisoa purapata Turaro vo rugorugooroarova torevokovira. Uva Pauto vo reoaro-ia pitutavoiva, oearovu visii vuri piepaivora. Ari ita, oisoa rorupata rutu vo reoro-ia varao oara vira piereva Tugoropato Uraurato visiipa rorua tapo.

7 Uva oisi-a eisi osa ragavira va-ia ora visii-ia ovoovoa puratava voeaopa oirao pie vovou irara, oisore ra oisi va kekepaoro goruvira oirao pie vovou purapaive va sirova utupaoro, voeareo oearea Masedonia Provinsarei-ia toupaiveira ora Grik.

8 Aue vituaro iava uvare Turaro vo siposipoaro-a oa oiso rutu ora sikataepa osa toiva gurukoaro oa ora sikataepa voraro ruture. Ari ita, avaepa voare vo Masedonia-ia ora evoa Grik-ia. Oa iava voava uvarovu ruture puteva, oiso ra oearovu voraro va iava uvuoro visii varaaro oirao pie vovouro-ia taraipaave rutu. Oa vituaro iava viapau oiso uvuipaiei ra oearoipa ita siposipoio.

9 ✡ Evoea oea oisoa visii iava igei siposipopaive, vo osa visii tapo oisoa toupaio. Aue iava uvare vearovira rutu oisoa igei tokipata. Ora varao iava tapo osa ora visii vo kovoroaro varao tokarasipa kovoro tavariotava oiraopatoa rutu iare Pauto ro irapa kovopataveira.

10 ✡ Ora aue tapo osa rera ovitoaarore tuepataveira ro ira vuvuiua iava vararoverea. Eera ro Oviito Jisas ira vorevira tore piereva kopii tapi iava.

✡ **1:5:** 2 Te 2:14; Kl 2:2 ✡ **1:9:** 1 Ko 12:2; Ga 4:8 ✡ **1:10:** 2 Pi 3:12; Ap 2:24; Ro 5:9

Ro raga ita ira vigei virivaripareveira osa iava viapau Pauto vo kasipuaro vigei-ia pou piroverea. Oa-a eva voeao vuri vovou irara-ia pou piroverea.

2

Pol Vo Kovoaro Iava Vao Oa Purareva Tesalonaika-ia

1 Oire va vao-ia araoko irara oaio, oa-ia tarai iraopata oiso-ia, Viapau oiso akukuvira raga visii iare tavete ragaiova. Viapau. Uvare igei vo kovoaro kueera visii-ia.
2 ✡ Uva vao-ia tapo oiso ragavira taraipata rutu osa Filipai-ia oisoa toupaio, uva oisoa oearovu igei vuri piepaive rutu igei tovipaoro. Uva va-a eva oa iava Tesalonaika iare topa uviroiepa. Uva evoa ita oearovu oisoa igeire ita kaureopaave. Ari ita, Pautoa raga ira oisoa igei vo vovouroaro goru piepareve rutu, oiso ra visiipa Vearo Siposipo iava tavitavipaio.
3 Uva torevokovira rutu va iava visiipa siposipoiova, ra va-ia viapau visii iava irai piro pieio. Viapau rutu. Ora aue tapo viapau ora igei raga-ia rugoopaoro vo siposipo puraiova.
4 Ari reoreopaioveira vao sirova utupaoro Pauto vo ruipaaro, uvare oisire igei oisi uvuireva. Oa iava oiso puraroepa igeire, “Uvuipatai ra Vearo Siposipo kaeta va iava siposiposa.” Uva viapau oiso vaore oisoa Vearo Siposipo kosi piepaio, oiso ra oirara igei-ia rorupaive. Viapau. Vaorea oiso ra Pauto igeire oiso puraroverea, “Vearovira rutu,” vo rara oisi igei vo vovouroaro eveireve.
5 ✡ Oire uva oisi ragavira taraipataveira osa oisoa visii tapo toupaio. Uva vo tou-ia viapau oisoa visii agoagoto ragapaoro toupaio. Ora oiso tapo igei-ia taraipata, Viapau oiso orekerovu riiriipa vovou vai oisoa vataupaio. Viapau rutu. Pauto vearovira rutu ragai vo reoaro-ia taraiparoi osa oiso puraparai oiraopavira.
6 Ari ita, viapau oisore vo kovo puraiova ra igei vaisiaro raga rei piepata visii ora oearovu. Viapau rutu. Oiraopavira, uvare igei-a Krais-pa kovopa iraraaro voeao igoa arureva igei sipooro. Eisi osa iava uvuipaiei ra oiso visii tavipaio, Igei vaisiaro rei piepata. Ari ita, osa viapau oisiei eisi.
7 Ari vao raga kave vovou rutu oa raga oisoa purapaio visii tapo toupaoro. Oiso rutu osa aakova oisoa kakaeto piepaeve vo osa vo kakae tokipaeve.
8 Oa iava visii kavikopaoro oisoa rorupaio Pauto vo reoaro iava visiipa siposipopaoro. Ora vao tapo osa oisoa oiso rutu vovoupaio ra ora igei iava sopaura oaio rutu vatepaio visiipa, uvare oisoa visii kaviko iraopaio rutu.
9 ✡ Oire uva apeisi-a araoko irara oaio? E igei vo kovoarore rugoopataveira vao-ia osa kovoiova visii-ia? Ari ita, uva goruvira rutu oisoa moni oupasa kovopaio vo ravireoura-ia ora vokiaroro tapo. Osa iava viapau oisoa igeipa orekerovu avu vai voripata, vo osa visii tapo oisoa toupaoro visiipa siposipopaio va iava vao Vearo Siposipo Pauto vaaro.
10 Ari ita, igei vo pitupituroaro oisoa eveipata visii rutu ora Pauto vo osa oisoa rerapa goruvira kovopaio, ora vuri rugorugooro pura asavira. Osa iava viapau irai uvuiparoi ra oreoi purapareve igei vaisipaoro vo osa visii tapo toupaio visii vao visiigoa Krais oirao piepataveira.
11 Oire oisi-a eisi osa ragavira va-ia tarai iraopata oiso-ia osa katakataivira rutu oisoa visii kavikopaio oiso rutu osa aite irara roopavira kakae vurero oaive kavikopaiveira.
12 ✡ Uva oisoa visii iava sopaura goru piepaio. Ora tapo visii sopaaro oisoa varaata piepaio. Ora oisoa topatopa piepavira visii tavitavipaio, oisore ra vo touo purapata oa-ia uvuiparoi Pauto visii-ia rorupareve. Vao vituaro iava uvare visii roporeva oiso, Visiigoa koatataverea vore rera vo Saraaro-ia vao oa-ia rera vo kerariaro-ia rera tapo toupataverea.

Voea Rutu Goruvira Oirao Pie Vovou Purapaoro Sirao Vo Vavataaro Oisoa Kaepaive

13 Oire uva oavu tapo-a vao-ia oiso osa visii iavirava Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaioveira vo vokiara rutu-ia. Aue iava

✡ **2:2:** Ap 17:1-4 ✡ **2:5:** 2 Ko 2:14-17 ✡ **2:9:** Ap 20:34; 2 Te 3:8 ✡ **2:12:** Ef 4:1; 1 Pi 5:10

uvare visiipa Pauto vo reoaro kaeiova. Oa iava va uvuoro ora visii sopaura oavisiiia vo reo oriru ovoitava rutu. Uva oisoa viapau oiso rugorugoopata, Oiratoa raga vo reoaro vao-ia. Osa viapau. Ari oiso rugoo ovoitaepa, Pautoa rutu vo reoaro vao-ia, oreoa visii sopaaro-ia kovopaiveira visii eva oirao pie vovou irara.

14 ✡ Araoko irara oaio, uva visii vuria outavora oearovu-ia ora visii raga iava voearo vova ora visii raga vo taereroaroia. Uva visii lotupa irara oiso rutu toupatavoi osa voeao oea Judia Distrikia oisoa toupaive Jisas vaisiarova. Uva va-a eva oa-ia vuria ouiva rera vaisiaro iavirava voeao-ia Jiu.

15 ✡ Uvare voea ita evoea Jiu oea Jisas upoiva rera kopii pieoro ora oeavu profet irara. Ari ita, igei tapo oisoa vuri piepaive rutu vo osa oisoa igei sigupaive. Oiraopavira rutu, uvare ora voeare Pauto kasipu piepaiveira rutu. Ora aue tapo osa oearovure oisi eisi oisoa kasipupaave.

16 ✡ Igeire oisoa korukoru ragapaave oiso, Teapi ratau tou irarapa siposipopaio vo reo iava vao Pauto vo reoaro. Oiso rugoopaoro, Teapi vo reo sirova utupaaera, oiso rutu pieive Pauto voeaaro. Oa vao vituaro iava kap agasiopa rutu varao iava vuri vovouro voea varaaro. Uva va vao osa agasioiva, oira vurapaoro rirovira rutu kasipu iraoparoveira Pauto, oisore ra oirapa voea opesi pie ovoireverea.

Pol Oiso Ruipaparoepa Rutu Ra Vorerivira Ita Voea Kekereve

17 ✡ Araoko irara oaio, voviri visii arova avaiepa. Uva varaura raga ita, ovusa rugorugooara touvira rutu igei iava visiire rugoopapeira. Uva va vao osa visiire rugoopaoro raiva taraa ragaparaveira oiso ruipapaoro ra vorevira visii puaaro ita kekea.

18 Rirovira rutu ruipa irao ragapaioveira oiso ra vorevira visii iare kareio visii kekesa. Vo osa viapau. Uva ragai vorevira karesa akeake raga iraopaaveira, vo ovusa Seten raga vorevira ragaire korukoruparo.

19 ✡ Ari ita, utupaua vigei reraaro Turaro Jisas vorevira voreroverea. Ra va iava rera puaaro-ia vigei rutu torevio vo vuutaia eva. Ra eake vai ouio igei? Ora eake vai iava vearo vovouio? Ora eake vai-ia rorua vai ouio? Ora aa vao oa-ia ora igei iava vaisiara rei pieioverea? Ari visii iavirava raga.

20 ✡ Uvare oiso rutu toupataverea, Igei vaaro keraria ora igei vaaro rorua.

3

Pol Timoti Arureva Voea Iava Sopaura Goru Piesa

1-3 ✡ Viapau rutu uvuipaiei oiso ra visii iare urioio evoa, uvare viapau raivaa vai igeipa. Uva va-a vao oa iava rirovira rutu rugorugooparaerao vo toupaoro Atens urui-ia, oiso ra visii iare Timoti arua, ra visii iare urioro vo osa ragaipe vo raga. Ro Timoti vigei araokotoaaro ira Pauto vo kovoaro purapareveira vegei tapo Vearo Siposipo siposipopaoro oearovupa Krais vaaro iava. Uva visii iare rera sipoavoi visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goru piepasa rutu. Teapi oearovu visii varaaro oirao pie vovouro iava visii kosi piepaive visiire kasipupaoro, ra va iava vo vovouro oavisii kavupata. Uva taraipatai va-ia vao osa Pauto voeapa vaseparevеira, auere ra vigei-ia vuriara purapaive voeao vuri irara.

4 Ari ita, vo osa oisoa visii tapo tou rovopaio uva voa visii taviiova oiso, Utupa visivi vuria oupere rara voeao ruvara-ia vuri irara. Oire uva taraipatai uvare oisi rutu eisi karekeepa.

5 ✡ Uva visii-ia rirovira rugorugoopaoro Timoti aruava visii iare, uvare viapau rutu uvuipaiei ra visii varaaro-ia taraipaio oirao pie vovouro oavisii vo raga toupaoro. Uva rirovira rutu oiso rugorugooparaveira, Seten vai pasi visiiia kokaraparoveira, oiso ra oirao pie vovouro oavisii kavupata. Oire ra oisi iava igei vo kovoaro akukupapavira rutu visiiia tou ragapaive.

✡ **2:14:** Ap 17:5; 2 Te 1:4 ✡ **2:15:** Mt 23:34-36 ✡ **2:16:** Mt 23:32-33 ✡ **2:17:** 1 Ko 5:3; 1 Te 3:10 ✡ **2:19:** 2 Ti 4:6-8; 1 Te 3:13 ✡ **2:20:** 2 Ko 1:14 ✡ **3:1-3:** Ap 17:15 ✡ **3:5:** 1 Ko 10:12-13

Pol Roruparevа Timoti Vo siposipoaroia

6 Oire uva va vao osa Timoti visii ruvara iava vorevira kareroerao visii iava ragai tavitavisa. Uva vearo reo visii iava kaeoro kareroerao goru oirao pie rutu iava visii vaaro vo Krais vaisiaro sovara-ia. Ora vao tapo iava osa oearovupa siraopataveira. Ora vao tapo iava osa visii iava ragaipa tavitavisa kareroerao, uvare vearo vovou rutu purapataveira igei-ia. Eva oa vituaro iava igeipa oiso ruipapataveira rutu ra igei keketa. Osa igei tapo ita oisi ruipapaio oiso ra visii kekeio.

7-8 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava igei iava vovouisiro varaatavira toupaiveira, vo osa vuri vovou vo siraoaro sovara-ia toupaio oearovu vovouroaro. Iu araoko irara oaio, visii varaaro iava oirao pie vovouro uvupaoro tootoopaiei rutu, vo osa tavosivira rutu Turaro tapo toupataveira.

9 ✡ Eva-a oa iava uvuipaiei ra vearo vaisi Pautoa-ia purapaio visii iavirava. Ari ita, rorupaiovoi rutu vo Pauto osireiaro-ia, uvare visii vaaro-ia taraipaiei vearoa rutu toua. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaiovoi rutu visii iavirava.

10 Vo ravireopa vokiro-ia ora vo vokiaroro uvaroa Pauto arepaioveira rutu oiso ruipapaoro ra visii iava puaara kekepaio. Ari ita, vosa visii varaaro oirao pie vovouro potepaive, oa iava uvuipaiei igei visiipa vara riro piepaio ita.

Pol Variriroepa Pauto Iare

11 Igei-a vao oiso ruipapaiei ra vigei Aitearo Pauto vaiterei ora vigei reraaro Turaro Jisas igeipa raiva vai purasi. Ra oai iava evoare torevokovira urioio visii iare.

12 ✡ Ora oiso tapo osa rirovira rutu oiso ruipapaiei ra visii varaaro siraopa vovouro riro piepareve rutu Turaro oavi. Oire ra vo vovouro iava oearovivupa siraopata ora visii iava voearo ora oearovu rutu. Eisi osa iava uvuipai ra vaeavira rutu touve igei vo vovouarova siraopa vovou.

13 ✡ Uva oisi-a eisi osa uvuipai ra toupaivora, sopaura oavisii uvuipa ra va iava visii iava vo vovouro goru piepareve rutu Turaro. Oa iava uvuipatai ra torevokovira raga rera osireiaro-ia kareketaverea Pauto Aite vo vokio-ia oa-ia vorevira kareroverea oirara rutu tapo rera voeaaro vigei reraaro Turaro Jisas.

4

Vo Toupai Toua Iava Vao Oa Iava Uvuipa Pauto Vigei-ia Roruparevе

1 Oire oavu-a vao araoko irara oaio tavipaiovoi. Igei ruvara-ia vo taraio outavora vao iava vearo tou oa-ia Pauto roru pietavora. Uva va-a vao oa iava goru pievira ita Turaro Jisas vaisiaro-ia visii oiso tavitavipaiovoi, Uvuipatai ra eva-ia pute pievira oaravu rutu ita purapata vearopa pitupituro.

2 Ari ita, oreoa-ia vao tarai reo taraipatai oa visiipa vateiovora ro vaisiaro-ia vigei reraaro Turaro Jisas.

3 ✡ Uvare Pauto oisi eisi ruipaparoveira oiso ra oisi vara purapata oiso-ia, vo osa sopaura oavisii visii iava torevokovira raga toupaive, vo rara viapau otopa pitupiturore rugoopata vara purapasa.

4 ✡ Ari visii uvuipatai ra katakataipavira ora oupa pitupitu raga purapata. Oa iava uvuipatai torevokovira raga riakora oavisii oupata, oa-ia viapau vuria vai.

5 ✡ Vosa oisi piepaoro eisi, viapau oiso vo vovouo otopa purapata. Oa oiso toupaiveira voeao vaaro oea viapau Pautoa-ia taraipaave.

6 Ora viapau oiso irai uvuiparoi ra vuria vai purareve ora irai araokotoa vaiaro-ia irai keakeapaoro, oiso ra rera putereve rera-ia. Oa-a vao oa iava voari tuariri visii taviiova. Vo uva varare evara ravaavira visii vosiiova oiso visii tavioro, Turaro voeao vorireverea oea oiso vara vuriara purapaiveira.

7 ✡ Uvare viapau oiso Pauto vare eva otopa pitupitu vigei roporeva. Viapau. Ari vaore-a oiso ra vearovira rutu roroiovira toupape.

8 Uva oiso toupai vo osa ro ira vo reore vao-ia isivaparo. Uvare eake-a? Viapau oiso oirara ragare oisi isivaparoveira eisi.

✡ **3:7-8:** Ef 6:11-17 ✡ **3:9:** 1 Te 1:2 ✡ **3:12:** 1 Te 4:1, 10 ✡ **3:13:** 1 Ko 1:8; 1 Te 2:19, 4:17 ✡ **4:3:** 1 Ko 6:18; Kl 3:5 ✡ **4:4:** 1 Ko 7:2; 1 Pi 3:7 ✡ **4:5:** 1 Ko 6:14-20 ✡ **4:7:** Hi 12:14; Lev 11:44

Ari Pautoa-re ro ira visiipa Tugoropato Uraurato vatepareveira.

9 Ari ita, oiso taraipatai viapau oiso uvuiparai ra vorerivira visii ita roroio piea vaore, ra ora visii araoko iraraaropa siraopata. Uva rera visii tarai pie ragaparevora Pauto, oiso ra oearovivupa ora visii iava voea kavikopata.

10 Ari ita, oiso osa oearovivupa piepataveira ita vigei araoko iraraaro voearo riro oirao pie vovou irara, oearoa voraro toupaiveira Masedonia Provins-ia. Uva oiso goruvira rutu visii tavipaavoi, Uvuipatai ra evo vovou-ia pute pievira rutu oisi piepata eisi.

11 Oire uva ora eaka pie iraopata. Opeita voraro vokapata oearovu vo rugorugooroaro torevoko ragapasa ora visii vo ruiparoaro raga-ia. Ari uvuipatai ra moni oupata ora visii vo kovoroaroia varao oara purapataveira ora visii vavaearo iava. Oiso osa voari rovoa-ia tuaririvi visii tavi rovoiovora.

12 Oa iava uvuipaai oearovu oirao pie vovou asa irara oisi iavirava visii kekepaoro visiipa avivikepaave. Ora aue tapo ra viapau potepata auepa vearopara varao oara arepataveira oearovu ruvaraia.

Turaro Vigei Rutu Ousa Vorevira Voreroverea

13 ✡ Araoko irara oaio, igei oiso ruipapaiei ra voeao-ia tarai iraopata rutu kopii irara vaopa, teapi rirovira rutu visii iava sopaura siraopape rutu voeapa oiso rutu osa voearo oearoa viapau Pauto oirao piepaoro gaupaiveira.

14 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa vigei va vao oirao piepapeira oiso-ia, Jisas kopiiroepa, oa iava vorevira va iava ora poreteroepa toreoro. Oa-a eva vituaro iava oiso ragavira rera oirao piepaioveira. Osa ragavira iava Pauto voea rutu voeao kare piereverea oea kopiipaaveira Jisas oirao piepaoro. Oea rera tapo kareaverea Jisas.

15 ✡ Oire uva oiso ruipapaiei ra visiipa vao iava taviio oa iava Jisas taviroepa rera vo siposipoaro-ia vo vokio iava oa-ia vorevira voreroverea vigei rutu ousa. Uva vigei vao vigoa tootoopaviei viapau oiso voeapa iravioverea oea kopiipaaveira.

16 ✡ Viapau. Asi Turaro raga-a ira vuvuiua iava oiso keerapaoro vararo. Ora rovopatoa rutu reito enselto ira kaku pie rovoreverea vo osa Turaro vaaro utave guruko pura piro. Ogurukoa isivaaro iava voeao oea Krais oirao piepaoro kopiipaaveira tore rovoaverea.

17 ✡ Uva evoea isivaaro iava vigei rutu vao vigoa tootoovira toupai vo vokio-ia voeava aivaroperea rukuta sovara-ia. Ra va iava vigei rutu Turaro iare pou virovio vo vuvuiua rutu ivara-ia. Uva voa-a evoa Turaro tapo toupaperea vokiara rutu-ia.

18 Oreoa vao-ia oa iava uvuipatai ra oearovivu tavitavipata. Ra va uvupaoro ora voea iava vovouisiro oaive varaata piepaive.

5

Ora Vatatopo Iraopata Vo Vuutaopa Oaia Turaro Vorevira Voreroverea

1 Araoko irara oaa, viapau oavu reoa rigatopaavoi visiipa, oiso ra va-ia visii siposipopaa evo vuutaro iava oara-ia orekerovu karekeperea vo utupaua rutu. Ari ita, viapau ruruvutu rugorugoo irara-a visii.

2 ✡ Viapau. Ari taraipataveira oiso, Vo voki-a vao oa vatauvira pou piroverea oiso rutu osa kavirupato vo pitupituaro. Uva viapau irai evo vokia-ia taraiparo ovokia-ia voreroverea Turaro.

3 ✡ Ovuuta-a eva oa-ia oearovu oiso purapaaverea, “Viapau oiso oavu avu vaiei. Ari orekerovu rutu torevokovira raga toupaivoi.” Vo osa vo vuuta-a eva oa-ia riroa rutu siraoa vo tavakaaro karekeperea voea rutu-ia. Oiso rutu osa riakova oisoa upia oupaeve vo osa kakaeto kavausa auepao. Viapau rutu oiso uvuiaverea vo tavaka eva vatavatasa, uvare Pauto vo Saraaro iava opesi ovoiai.

4 ✡ Ari ita, araoko irara oaa, viapau oiso visii vo rugorugooroaro visii iava rupavira toupaiveira, ra oisi iava visii sita

✡ **4:13:** Jo 11:11-27 ✡ **4:14:** 1 Ko 15:13, 23 ✡ **4:15:** Ap 1:10-11 ✡ **4:16:** Mt 24:31 ✡ **4:17:** 1 Ko 15:52 ✡ **5:2:** 1 Ko 1:8; 2 Pi 3:10 ✡ **5:3:** Hos 13:13 ✡ **5:4:** Ro 11:14; 1 Jo 2:8

pieoro vo voki eva pou piro oiso rutu osa kavirupato.

5 Ari visii rutu aviavi rugoovira toupatavoi. Uva vigei rutu-a vao oirara vo vokio iava ravireopa voki. Viapau oiso rupa voki iava vigei-a.

6 Teapi uusipata oiso osa oearovu. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra ora airereipavio varao tokipaoro rutu ora vigei iava varauraro oavi vo ruiparoaro.

7 Oiraopavira rutu, uvare rupa vokia oa-ia uusipaaveira oirara osa oearovu vo rupa-ia spakpaaveira kokoropaoro.

8 ✡ Ari vigei-a aviavi voki iava voea oirara. Oa vituaro iava uvuipaviei ra roroio rugorugoo rutu-ia toupape vao oearovupa siraopa rugoo ora oirao piepa rugoo. Oa iava uvuipaviei ra ora utopatoa-ia oirao piepato kuvuvio kuvupato vuriara asavira. Ora oa iava uvuipaviei ra ora vigei iava kukueara kukuvaipe vo pitupituo-ia oa-ia Pautoa-re tuepavioveira vo vokiore, oa-ia vigei rutu oureverea vorevira ora rerapa.

9 Viapau oiso Pauto vaore oiso vigei roporeva, ra vigeire kasipuro vigeipa upia vateoro. Viapau. Asi vigei reraaro Turaro Jisas Krais kopiiroepa. Oa iava vigei varaaro vuri vovouro voriaro oureva rera raga.

10 ✡ Eva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra rera tapo tootoovio vo utupaua. Eagara vosa apeisi tootoovira toupape, eke kopiivira toupape ovusa urioro vorevira vigeire.

11 Uva oisi-a eisi osa ragavira uvuipatai ra oearovivu ora visii iava sopaaro varaata piepata voea tauvapaoro oiso osa ora visii raga ora piepataveira.

Vo Reoreo Iava Oa-ia Vo Pasio Opesi Piereva

12 ✡ Oire uva visii goruvira akepaavoi, oisore ra voeao-ia rei vaisi purapata oea visiipa reipaaveira. Uvare Turaro voea roporevora, auere ra visii tauvapaive visiipa tarai reoro vatepaoro.

13 Uva uvuipatai ra voeavipa reipa irara avivikevira rutu toupata voeapa siraopaoro. Aue iava uvare voea-a evoea oea Turaro vaisiaro sovara-ia kovopaoro toupaivoi. Oire ra ora visii ragava tapo gavaure vovou rutu purapata.

14 ✡ Araoko irara oaio, goruvira rutu visii tavipaiovoi, oiso ra voearovio pokapoka vovou irara vosipata rutu. Ora voeao tapo vovouaro goru piepata oea uririavi purapaiveira. Ora oiso ra voearovio tapo tauvapata oearoa viapau oiso goruvira torepaaveira. Ra oisi eisi piepaoro kave vovou rutu purapata vo oearovu rutuva.

15 ✡ Vosa irai visii iava irai vuri piereve, viapau oiso uvuipatai ra rera varirivira ita vuri pieta. Viapau rutu. Ari goruvira rutu vaore rugoo iraopata, ra ora visiiva vearo vovou raga purapata oearovu rutu tapo oirara.

16 Vokiara rutu-ia roruvira raga toupata.

17 Vokiara rutu variripata reasi asavira.

18 Vosa eake karekepe visii-ia, uva uvuipatai ra va-ia vearo vaisi purapata Pautoa-ia. Vao vituaro iava osa Pauto oisi ruipaparoveira eisi vo osa Krais Jisas vaisiaro-ia oisi piepata.

19 Ra opeita Tugoropato Uraurato vo goruaro sisipata oiso osa eto kasiro sisipataveira vo kasiro roko piepaoro.

20 Ra opeita voea vo reoroaro uvu arapa reasipata oea oiso toupaiveira, Pauto gisipoaro.

21 Orekerovu rutu vearovira rovirieipata vara iava vearopara raga roporopopaoro vara-ia pitupasa.

22 Ra oisi piepaoro eisi vearovira varao rutupa vatavata iraopata vuri pitupituro.

23 Oiraopavira ita, uvare Pauto-a ro-ia gavaure vovou vituaro rutu. Ira uvuipa ra visii airereipareve, oiso ra roroio vovouro raga-ia toupatavere. Oa iava urauraara oavisii ora vovouisiro oavisii ora varauraro oavisii oara rutu uvuipai ra vuri asavira rutu toupaive vo vokiore tuepaoro oa-ia vigei Turaroaro Jisas Krais vorevira voreroverea.

✡ **5:8:** Ais 59:16-21 ✡ **5:10:** 2 Ko 5:15 ✡ **5:12:** 1 Ti 5:17; Hi 13:17 ✡ **5:14:** 2 Te 3:11; Ro 14:1 ✡ **5:15:** Ro 12:17; 1 Pi 3:9 ✡ **5:24:** Fl 1:6

24 ✡ Uva Pauto visiire keeraroepa, ra oisi
piereve visii-ia eisi osa iava uvuipa, ra
viapau visii kavureve.
25 Araoko irara oaa, variri iraopata
igeivipa.
26 Ora sekanpata oearovivu tapo vo
Jisas vaisiaro sovara-ia evoea vigei araoko
iraraaro.
27 Oire uva ragai-a vao goruvira rutu
oiso visii tavipaavoi Turaro Jisas vaisiaro
sovara-ia, oa iava uvui iraopatai ra vo
pasio vieita voea rutupa oirao pie vovou
irara evoea araoko irara oavi.
28 Igei variripaiei, oiso ra Turaro Jisas
Krais visiipa vereopa vovou vatereve.
Eisivi raga osa vo rigato purapaavoi
visiipa.
Ragai-a vao, Pol.

2 TESALONAIKA
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Gare vuutavi raga puteva vo osa Pol rovopa pasi purareva voeaopa Tesalonaika vata. Uva evo vuuta isivaaro iava oavu eraopa pasi rigatoreva voea ragapa. Aue iava uvare vavagisipaaepa Jisas vo vorearo iava vao oa iava rigatoreva rovovira. Uva viapau rera vo reoroaro uvuiva vo osa voea tapo toupareva. Ora viapau rera vo reoroaro oirao pieiva varao iava oara iava rigato rovoreva rovopa pasi-ia oara toupaiva. Eva-a oa vituaro iava eraopa pasi rigatoreva vorerivira voea soporepasa aviavi pievira Krais vo vorearo iava. Uvare oearovu voea iava lotupa irara oiso purapaaepa, Ari Krais vorevira vore ovoiroera tuaririvi. Osa viapau oiraopaepa eisi.

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, 1:1-2.
2. Pol rera vaaro rorua kareke piereva Pautoa-ia voea iavirava Tesalonaika vata, 1:3-12.
3. Aviavi pie reoro vao iava Turaro vo vokiaro oa-ia voreroverea oirao pie vovou irara ou piesa, 2:1-17.
4. Goruvira voea tavireva Pol oisore ra variriara puraive, ora ra raverave asavira kovoa puraive Pauto vaaro, 3:1-15.
5. Ovoiopa reoro Pol varaaro, 3:16-18.

1 Igei-a vao-ia oiso-ia ragai Pol ora Silas ora Timoti igoa vo rigato puraiovoi visiipa lotupa irara evoa Tesalonaika urui-ia. Visiigoa oiso toupata, Pauto vigei Aitearo voeaaro visii ora Jisas Krais vigei reraaro Turaro.

2 Uva oiso ruipapaiei ra Pauto Aite vaio ora Jisas Krais Turaro vareo vatesi visiipa oiso-ia, tauvaa vao-ia ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Rutu Purareva Pautoa-ia

3 ✡ Igei uvuipaiei ra Pautoa-ia vearo vaisi rutu puraio visiire rugoopaoro araoko irara oaio. Osa-a eisi osa purapaoro torevokopai. Vao vituaro iava uvare visii varaaro oirao pie vovouro riro varivarivira rutu torepai. Ora varao iavirava sirao vovouro oara visii iava riro varivaripai oearovupa siraopaoro ora visii iava voearo.

4 ✡ Oa-a vao vituaro iava igei vo reoroaro-ia oearovivu oloturovu iava voea tauvapaivoi voearo-ia tavitavipaoro visii iava visii vaisiaro rei piepaoro. Ora vao iava tapo vo osa oearovu visii vuri piepaiveira, vo osa touvira goruvira rutu toupata oirao pie vovou purapaoro raverave asavira rutu.

Pauto Vigei Rovirieipareveira Torevoko Pitupitu Sirova

5 Oire uva oisi-a eisi osa toupai visii vo pitupituaro vituaro vao oa iava vo reo Pauto vo reoaro oirao piepaiveira vao oa-ia oirara torevokovira rutu rovirieipareveira. Eake iava? Uvare goruvira rutu oirao pie vovou rutu purapataveira oearovu-ia ora visii-ia vuria oupaoro. Ovovoua-a eva oa kekereverea Pauto visii-ia. Oa iava uvuivira oiso kareketaverea visiigoa vao visiigoa rera vo Saraaro-ia koatataverea.

6 ✡ Iu, uvare torevoko vovou raga Pauto oa purapareveira voearopa siraoa vavataaro vatepaoro oearoa visii vuri piepaiveira.

7 Uva vo vavata vao oa tuuke piereverea visii iava ora igei. Ari ita, oisi-a oiso osa va purareverea vo osa Turaro Jisas vuvuiua iava vorevira vararo voeao tapo reipa irara purapurapa irara voeao ensel.

8 ✡ Eisi raga ita osa urioroverea voea vo voriaro vuri vori vatesa voeaopa oea viapau oiso Pautoa-ia taraipaaveira. Ora voeaopa oea viapau vearovira rera vo siposipoaro sirova utupaaveira vao Vearo Siposipo rera iava Turaro Jisas.

9 Oiraopavira rutu, osa ragavira-a oiso osa voea vo voriroaro varao oupaoro vo toupaiverea kuvau tapi rutu vuri tapi. Uva-a vo uva viapau voea ruvara-ia toupareverea Turaro. Viapau rutu. Uva viapau oiso oavi garea vai vearoa vai rera vo kovoaro iava, o rera vo goruaro iava

✡ **1:3:** 1 Te 1:2, 3:12 ✡ **1:4:** 2 Ko 7:14 ✡ **1:6:** Kl 3:25; Re 6:10 ✡ **1:8:** Hi 12:29; Ga 4:8; Ro 2:8

toupaiverea oiso ra oai kekepaive voa. Uva-a evoa vuri tapi uva touvira rutu toupaiverea ora voeapa siraopaoro opesi asavira rutu.
10 Oire uva oisi-a eisi osa voea piereverea vo voki-ia vao oa-ia uri-oroverea rara vorevira. Ovokia-a vao oa-ia voeao oirao pie vovou irara rutu rera-ia vuurapa vaisi puraiverea rera-ia egapaoro rutu. Uva-a vo uva visii tapo voea tapo toutaverea, uvare vo Siposipo Vearoa oirao pietavora oa visiipa vateiovora.

Variria Purareva Pol

11 ✡ Oa vituaro iava visiipa goruvira rutu varіripaioveira vo vokiara rutu-ia Pauto akepaoro, oisore ra visii tau-vapareve auere ra vo touo vearovira rutu purata otoua iare visii reesireva. Uva oiso ruipapaiei ra rera vo goruaro-ia visii vo ruipaaro uvui piereve visi-ipa visiigoa vearo vovou purapasa ruipa iraopataveira. Ora aue tapopa varіri-paioveira, oiso ra visii vo kovoroaro ovoi piereve, vo kovoro oara purapataveira vao vituaro iavirava oirao pie vovouro oavisii.
12 ✡ Oisi-a oiso osa uvuipatai oisi piepaoro rera vaisiaro kae pieta rutu Turaro Jisas. Ra aia ita tuuvira ita visii vaisiaro varіrivira kae piereve ita rera. Oa rutu vituaro-a vao-ia akuku raga vatevatea vereopa vovou vaiterei vaaro Pauto vaio ora Turaro Jisas Krais.

2

Ro Iava Ira Pautoa-va Ora Kaureop-aroveira

1-2 Oire uva visii tavitavipaavoi rera iava ro-ia Turaro Jisas Krais, ira vorevira voreroverea taru vo rasio iare vo vokio-ia oa-ia vigei rutu ora guruvioverea rera tapo tousa. Uva ragai oiso goruvira rutu visii tavipaavoi, ra viapau oiso vo vokia eva oearovu vo reoroaro uvuta, voeao oea oiso purapaaveira, "Turaro vo vokiaro-a vao-ia oa pou piroi." Teapi oisi vo tavi uvuoro visii raga ora visii iava rugoru-gooara vavagisi pieta. Vo uvare oeai vai oirara vai pasi urusia vai-ia eisi evo reo ouiva, eke oeai vai Pauto vo reoaro iava siposipopa irara vai vo reo eva kosi pieiva, eke oearoi vai pasi igei iava oisi puraaepa oiso, "Pol vai pasi va iava taviroepa rera vo rigatoaro-ia."
3 ✡ Oire ra viapau oiso voea vo re-oroaro evara kuuvuara oirao piepata. Vao vituaro iava uvare viapau vo voki-ia vao Turaro ovokia-ia voreroverea vo rara viapau vo vokireo kareke rovope oiso-ia, vo vokio voeao vaaro oea Pautoa-va ora kaureopasa ora guruaverea. Ari vo vokio oa-ia ro Vuritoa Rutu viaevira ora karekeroverea, ira vuri pitupituro rutu vituaro karekepareveira. Eera raga ita Vurito, ira eto kasi iare avaroverea.
4 ✡ Rera raga ita ro Vuritoa Rutu ira orekerovu rutuva ora upo rovoparoverea varao oara rutu-ia oirara rutu vuurapa vaisiro purapaiveira. Ora varao oara reesipaiveira oirarare oiso purapaoro, "Vova vao-ia Pauto." Oire uva rera-a eera ira ora rera raga ora rei pieroverea rutu varao rutu-ia puteoro. Ora oiso tapo osa Pauto vo kepaaro-ia Tugoropa Kepa Tempel koataroverea tapo. Uva voa pauoro oiso puraroverea ora rerare, "Ragai-a oiraopatoa rutu pauto."
5 E ragai vo reoarore rugoopatai vao iava oiso, eke? Vo reoro oara oisoa vatepaa visiipa vo osa visii tapo oisoa toupaa.
6 Ari ita, ro Vurito ira viapau oisi oai purapareveira. Eake iava? Uvare oavuei touvira oa rerare korupapeira. Uva va vai-ia taraipataveira ita pasi. Oiso-ia vosa vo koru eva opesi rovope, oire ra utupavira va isivaaro iava taru pouro viroverea.
7 Oiraopavira rutu, uvare vo gorua vao-ia vuri vovou vo goruaro vituaro oa oirara oiso piepaiveira oa iava reo goruro gasi-paiveira. Uvare vatauvira rutu sopaura sovara-ia kovopaiveira vo goru vao-ia. Ari ita, uva utupavira rutu ora poera iraop-erea riro varivarivira rutu kovooro, vo rara evo koru vera rovoreverea iravu raga ita oa vare korukorupapeira.
8 ✡ Oire uva va-a eva oa isivaaro iava rara rera ro ira vuri vovouro rutu-ia vi-tuparoveira ira karekeroverea rara. Oa-

✡ **1:11:** 1 Te 1:2-3 ✡ **1:12:** Fl 2:9 ✡ **2:3:** Ef 5:6-8; Lu 18:8; Dan 7:8, 25 ✡ **2:4:** Ais 14:13-14 ✡ **2:8:** Re 19:11-20; Dan 7:10

a vao taru oa iava Turaro Jisas sisikorepaoro urioroverea. Uva vo sisikorea eva ora vo vuvuroa evara oara raga Turaro varaaro rera Vuritoa Rutu Oirato taru kopii pie ovoiive rera opesi pieoro.

9 Rera raga ita ro-ia Vurito ira taru urioroverea vo Seten vo goruaro-ia orekerovu rutu purasa ravotovira. Uva vara rutu-a varao oara keakeavira raga toupaiverea rera vo reesiroaro ora rera vo kovoroaro, vo osa viapau oiraoa vai vara-ia.

10 Oire uva vara-a varao riroara rutu kuuvu kovoro rera varaaro oara-ia oirara piro pie ovoireverea. Ra va iava opesi ovoiave. Eake iava? Uvare oiraopa ruture isivapaaverea vao oa iava viapau oiso Pauto voea oureverea ora rera iare.

11 Uva va vituaro iava Pauto voea vavagisi piereverea rutu. Ra va iava kuuvu kovoro oirao piepaive rutu.

12 Oire uva oiraopa kovore isivapaoro rorupaiverea varao raga vuri vovouro purapaoro. Oa-a vao oa vituaro iava Pauto voea rovirieipaoro voeare oiso puraroverea, “Visii vao-ia vuri irara rutu.”

Pauto Visii Reesireva Ora Rera Iare Visii Ousa

13 ✡ Vokiara rutu-ia uvui iraopaioveira ra vearo vaisi purapaio Pautoa-ia visiire rugorugoopaoro. Araoko irara oaio, visii kavikopareveira Turaro, uvare rovoa rutu-ia visii reesi rovoreva vaore ora rera iare vorevira visii ousa. Oa iava Tugoropato Urauratoa-ia oiso visii piereva ra ora airereipaoro oiso rutu toupata, Pauto voeaaro rutu. Ora oisore tapo ra goruvira rutu rera vaaro oiraopa kovo rutu oirao piepata.

14 ✡ Uva va sovara-ia Pauto visiire keeraroera Vearo Siposipo vao oa iava visiipa siposipoiovora. Iu. Uvare Pauto visiire keeraroepa, oiso ra rera tapo ora tavosi ovoipaoro rera tapo ita keraria oupataverea rera vaaro ro Turaro Jisas Krais vigei reraaro.

15 ✡ Araoko irara oaa, goruvira rutu torepata varao-ia pitupaoro oiraopara rutu. Oara-ia visii tarai pieiovora vo osa vara iava visii siposipopaiovora, ora vo osa vara iava visiipa rigatoara sipopaavora.

16-17 ✡ Uva eisi osa iava oiso ruipaparai ra vigei reraaro Turaro Jisas Krais ora ro vigei Aitearo Pauto visii vakuvakuvira rutu tore piepasi, auere ra vearopa vovouro goruara rutu purapata ora vearopa reoro. Oiraopavira uvare Pauto vigei vo vovouroaro varaata piepareveira ora rera vaaro iavirava vereopa vovouaro. Ora vigeipa siraoparoveira vokiara rutu-ia vigei varaaro rari vukuro vituaro purapaoro.

3

Visii Rutu Variripata Ra Pauto Igei Tauvapareve

1 Araoko irara oaio, visii akepaavoi oiso ra variripata igeipa. Ra va iava ikaupavira rutu Turaro vo reoaro uvarovu ruture sikasikapaio. Osa iava vo reo-ia oearovu uvuipaai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi puraive oiso osa visii pie rovotava voari rovovira.

2 Ora vaore tapo variripata Pautoa-re ra igei utopareve voeao asavira vuri irara. Teapi igei vuri piepaive. Oiraopavira oearovu epao oea viapau oiso igei vo siposiporoaro oirao piepaiveira.

3 ✡ Ari ita, viapau tavarioa vai peira reraia ro Turaro. Ira touvira visii varaaro oirao pie vovouro goru piepareveira visii virivaripaoro ro asavira Vuritoa Rutu.

4 Uva ro-ia Turaro ira igei vo rugorugooroaro tore piepareveira visii iava tavipaoro, uvare vearovira rutu igei vo siposiporoaro sirova utupataveira. Ora tapo osa evo vovou isivaaro iava topa pievira ita utupauavi oisi piepataverea.

5 ✡ Ari ita, Turaro raga uvuiparoi ra visii sopaaro ivupareve vore Pauto vo siraoaro. Ra voa toupaoro goruvira rutu toupata oiso osa Krais.

Oirara Rutu Uvuipaai Ra Kovo Iraopaive

✡ **2:13:** Ef 1:4; 1 Pi 1:2 ✡ **2:14:** 1 Pi 5:10 ✡ **2:15:** 1 Ko 16:13, 11:2 ✡ **2:16-17:** 1 Te 3:2, 11; Jo 3:16 ✡ **3:3:** 1 Ko 1:9; 1 Te 5:24; 2 Pi 2:9 ✡ **3:5:** 1 Kro 29:18

6 ✡ Araoko irara oaio, goruvira rutu oiso visii tavi iraopaavoi vo vaisio sovara-ia ro-ia Turaro Jisas Krais voeao vata-vatapasa, oea pokapoka pitupituro pura-paiveira igei vo reoroaro sirova utupa arapa.
7 Oire vara-ia varao vearo pitupituro tarai iraopata, ra vara sirova goruvira utu iraopata pokapoka asavira oara oisoa purapaio. Uvare viapau oisoa pokapoka vovouro vai oisoa purapaio vo visii tapo toupaoro.
8 Igei viapau oiso akuku tauva vai ou ra-gaiova visii ruvara iava. Viapau. Ari evara aioara oara oisoa voripaio visii ruvara-ia. Ari ita, kasivarivira rutu oisoa kovopaio vo aviaviaro ora vo vokiaro moni oupaoro auepa oiso, teapi visii vo moniaro aio ragapaio.
9 Uva eisi osa oisoa piepaio visiipa ovoovoara purapaoro visii osireiaro-ia. Ari oiraopavira oiso uvui irao ragapaioveira oiso ra oisi visii tavipaio, ra igeivi akukuvira tauva ragapata, uvare Pauto kovopa iraraaro-a igei. Vo osa viapau uvuipaiei ra eisi oisi visii tavipaio.
10 Vo osa visii tapo oisoa toupaio uva oiso oisoa visii tavipaio, “Vosa irai viapau moni kovo vai purapareve, ra va iava viapau oiso aiopareve.”
11 Uva oiso purapaiei visiire uvare vo reo uvuiovorao oiso-ia, “Oearovu visii iava pokapokapaaveira voraro vokapaoro oearovu vo rugorugooroaro torevoko ra-gapasa ora voea vo ruiparoaro raga-ia.”
12 ✡ Uva voeare ravaavira goruvira rutu oiso purapaiei vo vaisio sovara-ia Turaro Jisas Krais, auere ra ora voea vo kovoaro vearovira rutu purapaive ora tape pie ra-gapaoro. Osa piepaoro uvuipaai ra moni oupaave ora voea vo pauaro voripasa.
13 Oire visii-a vao opeita reasi iraopata varao vearopara purapa arapa.
14 Vosa irouto visii iava viapau igei vo reoaro sirova utuparo vo pasio-ia, ira-ia uvuipatai ra rera reesita. Ira uvuipatai vatavatata, ra va-ia ora rera-ia ariia oureve.
15 Uva opeita oiso rera piepata, Visiiva keripato. Viapau. Ari vorevira uvuipatai ra rera vosita. Aue iava uvare rera-a eera visii araokotoaaro.

Ovoiopa Reo Vao-ia

16 ✡ Ro vigei reraaro Turaro ira raga-a gavaure vovou rutu vituaro. Uva oiso ruipaparai rutu ra gavaure vovou rutu vituaro iava visii vatepareve vo vokiara rutu-ia oraivarovu rutu-ia. Osa iava uvuiparoi Turaro ra visii tapo toupareve.
17 Ari ita, ora ragai raga vavaearo iava vo rigato puraavoi oiso-ia, Vearo Voki ra-gaiva Pol. Vo pitupitua vao oa sirova utu-rai vao opesi pieoro osa pasiara rutu opesi pieavoi. Eisi ragavira ragai vo kiroaro keketa.
18 Ra visiipa Turaro Jisas Krais eva vere-opa vovou vatereve visii tauvapaoro, ra visii tapo touve.

Evavi raga osa vo pasio purapaavoi.
Ragai-a vao, Pol.

✡ **3:6:** 1 Ko 15:1-13 ✡ **3:12:** 1 Te 4:1, 11; Ef 4:28 ✡ **3:16:** Ro 15:33; Rut 2:4

1 TIMOTI
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ovokirovu-ia Pol vaio ora Timoti oisoa kovopasi, oa iava Pol Timoti arureva Efesas urui iare, oiso ra voa toupaoro lotupa irara tauvapareve irapaoro voeapa (1 Ti 1:3).

Goruvira Timoti tavireva rera vosipaoro voeao asavira kuuvu irara tisa irara. Teapi oirao pie vovou irara vavagisi piepaive ora voea varaaro-ia kuuvu reoro. Ora auere tapo Timoti tavireva oiso ra riro oirao pie vovou irara vai reesireve lotupa kovo-ia pitupasa. Rirovira tavitavipai vo pasio aue iava lotupa kovo, ora aue iava voeao lotupa kovo-ia irapa irara.

1. Aviavi pie reoro-ia Pol reoroepa, 1:1-2.
2. Lotupa kovo iava rigatoroepa Pol oiso-ia, variri purapa pitupitu, ora irapa irara reesisa, ora kuuvu irara vo siposiporoaro vatavatapasa vara uvu arapa, lotupa riako vo pitupituroaro, ora lotu purapa pitupituro iava vara, 1:3–3:16.
3. Oreorovu vatereva Pol Timoti-pa rera vo vovouaro goru piepasa vo osa lotupa kovo-ia iraparo, 4:1–6:21.

1-2 ✡ Ragai-a Pol ragoa vo pasio rigatoavoi viipa Timoti viigoa goruvira rutu Krais oirao piepariveira. Oa iava oiso toupariveira, Ragai oviitoaaro rutu. Ragoa roporeva Pauto Krais Jisas-pa kovopasa. Rera raga Pauto ro ira vigei vorevira oureva vigei virivarioro ora rera iare, oiso ra Krais-re Jisas tuevira toupape. Uva variriparai Pautoa iare Aite ora Krais Jisas vigei reraaro Turaro, oiso ra viipa tauvaa ora siraopa vovou vatesi ora gavaure vovou.

Uvui Iraopaviei Ra Oreorovu Rutu Kuuvu Reoro Veripape

3 Vo osa ragai Masedonia Provins iare avaparaera, uva evoa oiso goruvira rutu vii taviava, ra evoa raga toupari Efesas-ia. Uva vorerivira ita oisi vii tavipaavoi, oiso ra voa raga evoa toupari. Eake iava? Uvare oearovu oearovu iava kuuvuara siposipopaivoi. Osa eisi vituaro iava uvuipauei rutu ra voeare korupau vo reoropa evara.

4 ✡ Oiso voea evoea riro kuuvu irara tavipari, “Opeita vo siposiporo purapata vo rasio raga iava vara. Ora opeita aao irara oavisii vaivaisiaro vievieipata. Uvare vo reoro evara oara vituaro iava kaureo vovou karekepapeira lotupa irara iava. Viapau oiso ra vo siposiporo purapata vo rasio raga iava. Viapau. Uva vo reoro evara viapau oiso uvuipai visii vo rugooroaro-ia kovopasa Pauto vo taraiaro soporepaoro visiipa. Viapau.”

5 ✡ Ari ita, vao goru reo rutu voeapa vatepari, ra voea iava vovouisiro oaive torepe ora voeapa sirao vovou rutu puraoro. Uvare va vao-ia sirao vovou oa voeao-ia toupaiveira oea torevoko vovouro rutu purapaiveira, ora oa voeao-ia tapo toupaiveira oea viapau oiso ora voea iava sopaura oaive sovopaoro oiso purapaaveira, “O ari touvira rutu vuri vovouro-a varao oara purapapeira.” Ora oa-a vao oa voeao-ia tapo toupaiveira oea oiraopavira rutu oirao pie vovouro purapaiveira.

6 Oearovu ora voea vo vovouroaro iava ora piro piepaaveira varao oirao pie vovouro kavupaoro. Osa iava voea iava rugorugooara riroirovira raga avapapeira akukupapa reoro raga-ia ora reopaoro.

7 ✡ Uva oiso ruipa ragapaaveira ra oiso rutu toupaive osa voeao oea Pauto vaaro iava reo goru siposipopaiveira. Oa-a eva oa iava voea vo rugooroaro paipai ragapaiveira vo reoro-ia roroiovira taraipa arapa, oara iava siposipopaiveira osa viapau oiso vara-ia taraipaave.

8 Vigei taraipavioveira vao-ia, Reo goru vearo-a, vo osa torevokovira rutu vo taisi iava siposipopaive.

9 Uva eisi osa iava uvui iraopaviei ra vearovira rutu taraipavio oaravu-ia reo goruro. Uvare viapau oiso voeaopa vao reo goruro, oearoa torevoko vovouro pu-

✡ **1:1-2:** Ap 16:1; 2 Ti 1:2 ✡ **1:4:** Ta 1:14; 1 Ti 6:4 ✡ **1:5:** Ro 13:8-14 ✡ **1:7:** Je 3:1; 1 Ti 6:4

rapaiveira. Viapau. Ari voeaopa oea vara gasipaiveira, ora voeao oea vuri pitupituro rutu purapaiveira, ora voeao oea viapau Pauto oirao piepaiveira, ora voeao oea viapau oiso lotuapa ruipapaave, ora voeao oea viapau Tugoropato Uraurato vo vovouaropa ruipapaaveira, ora voeao oea aite irara oaive ora aako riako upopaiveira ora oearovu rutu oirara upopaiveira.

10 ✡ Ora voeao tapo otopa irara, ora voeao oea ora oupa pitupituro vuri piepaiveira, ora voeao oea oearovu oirara kavirupaiveira voea-ia monia oupasa, ora voeao oea kuuvu reoro raga purapaiveira vo rara viapau vearopa reoro rutu purapaive orekerovu oirao piepasa rutu. Ora voeao tapopa reo goruro toupaiveira oea vuri pitupituro sirova utupaaveira, vo rara reasipaave oiraopa siposiporo rutu sirova utupa arapa,

11 varao oara Vearo Siposipo rutu-ia toupaiveira, vo siposipo oa Pauto ragaipa vatereva oisore ra va kosi piepaa. Ari ita, rera raga vo siposipo eva kosi piereva Pauto ro ira vaaro-a keraria oa aviaviava toupaiveira. Ira raga-ia oiraopa roru rutu toupaiveira.

Pol Ira Pautoa-ia Vearo Vaisi Purareva Uvare Rerapa Siraoparoepa

12 ✡ Vearo vaisi purapaavoi Krais Jisas-ia vigei reraaro Turaro. Ira ragai vatepareveira vo goruo vo kovo purapasa. Uva va-a vao oa iava vearo vaisi purapaavoi rera-ia, uvare ragai-ia raripaoro Krais vo kovo tovoreva ragai-ia oiso ra rerapa kovopaa.

13 ✡ Ari ita, oiraopavira rutu voari tuariri vuri reoro rutu oisoa purapaa rera-ia Krais. Oa iava oisoa keripa vovouro rutu purapaa oirao pie vovou irara rutuva rera voeaaro. Ora oiso osa tapo oisoa rera vaisiaro tovipaa. Uva Pauto ragaipa siraoroepa vo rara viapau rera oirao piepaa vaaruu vovouvira rutu toupaoro vuri vovouro rutu purapaoro rera-ia.

14 Uva oisi-a eisi osa iavirava ragai-ia kaviko vovou rutu purareva. Uva va iavirava ragai vo vovouaro tore piereva rutu oirao pie vovou ora vao siraopa vovou vateoro. Ovovourea vigei-ia toupaiveira vo rara Krais Jisas tapo ora tavosipavio rutu.

15 ✡ Uvare vo reo-a vao-ia oiraopa reo rutu oreoa-ia uvuipaai pitupaoro va oirao piepaive. Oreoa vao-ia oa oiso purapai, “Krais Jisas vararoepa vo rasio iare, oiso ra raiva purareve voeaopa vuri irara. Ra va iava vorevira voea kae piereve.” Ari ita, ragai-a vuritoavi rutu. Oiraopavira ragoa oearovu rutu-ia vuri irara oisoa putepaa vuriara rutu purapaoro.

16 ✡ Uva va-a eva oa iava oisi eisi Pauto ragai-ia vo sirao oiso karekereva. Osirao-a vao oa iavirava oisoa Krais Jisas ragai ate piepareva vaore tuepaoro ra ora ragai iava sopaua oaa vorevira porea rera iare. Uvare oiso rutu oisoa toupaa, Rovopatoa rutu ragai vurito. Ra oearovupa voeao utupa irara oiso rutu ovoovovira toupaaveira. Uvare ragai porereva ora rerapa ragaipa sirao iraopaoro rutu.

17 ✡ Ro Pauto Kataitoa raga ira viapau opesia vaiei, ira viapau uvuipaai ra rera kekepe ro ira orekerovu rutupa reiparoveira. Oa iava uvuipaviei ra rera vaisiaro kae piepaoro rera-ia vuurapa vaisi purapape vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Uvui Iraoparoepa Timoti Ra Kuuvu Siposiporo Pura Irara Torevokoreve

18 ✡ Timoti oviitoa oaa, vii vatepaavoi vo reo-ia riro goru reo rutu, oiso ra evoea riro kuuvu siposiporo pura irara torevokopari. Osa-a eisi osa purapaoro vo reo sirova utuparai profetato oa purarevorao vii iava voviri tuaririvi. Evo reoro-ia goruara rutu pitu iraopari oara oiso rutu toupaiveira osa upo purapara. Oara-ia uvuipauei ra vearovira rutu upoa purapari vuria vo goruaro tokooro.

19 ✡ Osa iava eisi uvuipauei ra goruvira rutu oirao pie vovou rutu purapari sisigarue vovou rutu iava. Ari ita, oearovu viapau oisoa oisi eisi piepaive, vo rara va

✡ **1:10:** Eks 21:16 ✡ **1:12:** 1 Ko 15:10-11 ✡ **1:13:** Ap 9:4-5 ✡ **1:15:** Ro 1:15-18 ✡ **1:16:** Ef 2:7 ✡ **1:17:** Kl 1:15; Ro 11:36 ✡ **1:18:** 1 Ti 4:14; 2 Ti 2:2-3 ✡ **1:19:** 1 Ti 6:12

eva sisigarue vovou rutu veripaive. Osa iava eisi oisoa ora voea vo vovouroaro oirao pieara vuri pie ovoipaive.

20 ✡ Oiso osa aitereivu-a vaitereo evoea iava Haimenias ora Aleksanda. Aiterea tovoava Seten vavaearo iare, oisore ra voa taraia ousi siraoa vo tavakaaro-ia. Ra oisi iavirava Jisas vaisiaro takau arapa eakasi.

2

Oiso Osa Ragavira Uvuipaviei Ra Variripavio

1 Oire uva vao-ia rovopa reo rutu vii tavi rovopaavoi ragai vaaro viipa vao variria vo pitupituaro iava oiso-ia, ra vokiara rutu-ia variripau voeaopa oea voraro rutu toupaiveira ora vigei tapopa. Uvuipauei ra Pauto akepari vaore, oiso ra voeao tauvapareve, vo osa vearo vaisi purapari Pautoa-ia vo tauva-ia vao oare variripau.

2 ✡ Uvuipaviei ra reipa irarapa variripavio ora voeao turaro irara oea vigeipa reipaaveira. Oa iava uvuipaai ra va-ia tauvaa oupaoro vearovira rutu vigei tokipaive. Osa iava uvuipaviei ra gavaurea-ia toupape ora vao kave vovou-ia, vo rara eisi vearo vovou rutu purapape Pautoa-pa avivikepaoro rutu, uvare vigeipa reiparoveira.

3 ✡ Osa piepaoro eisi uvuipaviei ra Pauto roru piepape ro vigei Kae Piepatoaaro.

4 Ari ita, ira ora rera vo ruipaaro sirova vao-ia oiso oirara vorevira ora rera iare oupareveira. Ora oiso ra oisi iavirava rera-ia taraipaave vao iava rera vo reoaro oiraopa rutu.

5-6 Uvare oiso rutu-a rera raga ro-ia Kataito Pauto, ora ro-ia Kataito Krais Jisas Vuruvuru-iapato. Ro ira Pautoa-va vorevira oirara rutu agiagi piereva va iavirava rera vo vovouaro. Vao-ia osa ora rera iava vasereva, oisore ra rera upoivora, vigei varaaro vuriara voriaro oureve evao parikou-ia. Ovuuta-a eva oa purareva oa torevokopai. Pauto oa purareva oisore ra va iava rera vo vovouaro oirao piereve oirara rutu vorevira virivarioro.

7 Oa-a eva vituaro iava Pauto ragai siporeva oisore ra aposel kovo puraa, ora vo osa ratau tou irara tarai piea. Vo rara oisi eisi piepaoro vo siposipo kosi piepaa oirao pie vovou iava. Viapau oiso kuuvuparai. Viapau. Ari oiraopa rutu-a vao-ia ragai vo kovoaro iava.

8 ✡ Uva oiso ruipaparai ra oirara rutu voeao voraro rutu variripaave, voeao oea Pauto vaaro oiraopa vovou sirova utupaaveira va purapaoro. Oea uvuipaai ra ora voea iava vavaeara oaive kae piepaoro variripaave, vo rara viapau kaureo vovouro vaiva toupaive ora kasipu vovouro vai.

Reoara Vairopa Riakora

9 ✡ Oiso ruipaparai tapo vao iava oiso-ia ra evairo ora vairo-ia vearo visivi kuvuara tovopaive vaopa, teapi ooritorovu rutu ora vairo-ia oruaro-ia tovopaive. Ora tapo vaopa, teapi rirovira rutu varao-ia aasipaave bisiara oara-ia riropa moniro rutu vikipaiveira vara-ia ora orito ragapasa. Ora teapi orito ragapasa riropa moniro viki ragapaiveira vara-ia varao varoara.

10 Viapau. Ari vao-a oiso-ia vosa vearo vovouro rutu purapaive vairo evairo, ra oisi iavirava oearovu vairo kekepaoro oiso purapaave, “Oiraopavira rutu lotupa riako taru vo riako.”

11 ✡ Vosa lotupa riako vuurapa vaisi purapaive vo lotua-ia, ra uvui iraopaai kuuvaki visivi rutu toupaive oearovivupa avivikepaoro.

12 Ragai vo rugorugooaro oiso toupaivoi, Riakora viapau uvuipaai ra oirara taraipaive voeapa reipaoro. Viapau. Ari evairo uvuipaai ra kuuvaki visivi toupaive avivikepaoro.

13 ✡ Eake iava? Uvare Pauto Adam pura rovoreva. Uva va isivaaro iava utupavira Iv purareva.

14 ✡ Oisi-a oiso osa ragavira rakoru viapau oiso Adam keakeaeva rera kove pieoro. Viapau. Ari riakova-a iria vo reo eva sirova utuopa koveoro, vo uvare oira-a riakova iria Pauto vaaro reo goru gasieva vao oa vatereva Pauto vaitereipa tapo.

✡ **1:20:** 2 Ti 2:17, 4:14 ✡ **2:2:** Esr 6:10; Ro 13:1 ✡ **2:3:** Ro 12:2; 1 Ti 4:10; Ap 16:31 ✡ **2:8:** Sam 134:2 ✡ **2:9:** 1 Pi 3:3 ✡ **2:11:** Jen 3:16 ✡ **2:13:** Jen 1:27; 1 Ko 11:8 ✡ **2:14:** Jen 3:6; 2 Ko 11:3

15 Uva Pauto vorevira iriai kae piereverea vo osa oiraopa vovou rutu pura rovoeve rera-ia. Vo rara torevokovira rutu kakae kavaupao, ora vo rara oearovu tauvapaive voearopa siraopa vovou purapaoro. Ora aue tapo vo osa ora airereipao vuri rugooro asavira, ra vearo rugoo raga-ia toupaeve. Osa iava eisi oiraopavira rutu Pauto oira vorevira oureverea rara ora rera iare.

3

Voeao Vo Reoaro Lotupa Uvurupa Tokipa Irara

1 ✡ Vo reo-a vao oreoa-ia oiraopavira rutu oiso reoparai. Vosa irouto oiso vovouparo ra lotupa irara tuvetuvepareve, osa ita eisi vearopai. Uvare oisi eisi oiraopai vearo kovo.

2 Ari ro ira lotupa irara sovara-ia reiparo, ira uvuiparoi vosa viapau rera-ia vuri vovou vai toupaive. Ora vosa kataiva ragava vatuava toupareve. Ira uvuiparoi ra ora airereiparo varao tokipaoro rutu ora rera iava varaua vo ruiparoaro. Vo rara vereopa vovou rutu torevoko purapareve oearovupa ora rera vo kepaaro-ia voearo koata piepaoro. Osa ita vearopai vo osa uvuiparoi ra vearovira rutu oearovivu tarai piepareve.

3 Vo rara viapau spakparo, ora kasipu vovouro purapareve oearovivu upopasa. Ira uvui iraoparoi ra kave vovou rutu purapareve ora kuuvaki tou. Vo rara viapau oiso riro rugorugooro vai rutu oupareve, oiso ra oisi iava rirovira rutu moni ouparo.

4 ✡ Oa iava uvui iraoparoi ra vearovira rutu ovii irara oaro toki iraopareve voea torevokopaoro. Ra va iava rera vo reoroaro uvupaivora, oisi raga piepaive osa rera.

5 Vaopa vosa viapau oiso ovii irara piepareve oiso ra rerapa avivikepaave, uva apeisi ragavira-a oiso osa uvuiparoi ra vearovira rutu lotupa irara tokipareve, raa? Uvare voea tapo ita-a evoea Pauto ovii iraraaro.

6 Ro ira airevi raga ora rera iava sopaua oaro porereve Turaro iare, ira viapau uvuiparoi ra oirarapa reiparo. Eake iava? Auepa teapi ikauvira rutu ora rera vaisiaro rei piereve ora rera vo kovoarore rugoopaoro. Ira-a eera-ia Pauto uvuiparoi ra rera verareve rera vo vovouaro sirovava eva tavoko vovou oiso osa Seten piereva.

7 ✡ Oire uva viapau uvuiparoi ra lotupa kovo-ia pitupareve vo rara voea tapo lotu asa irara rera vaisiaro-ia viapau vearo vaisi purapaive. Ra oisi iava viapau oiso rerapa avivikepaave. Osa iava eisi uvuiparoi ra kovero vo rara oisi iavirava Seten vo kokaraaro rera iare kare piro.

Vo Toupai Vo Reo Voeaore Oea Lotupa Irarapa Irapaaveira

8 ✡ Voeao oea tauvapaaveira lotua vo kovoaro-ia oirarapa irapaoro, vo osa vearo vaisivira toupaoro evo kovo purapaive. Vo rara viapau rutu oiso uvuipaai ra voea keakea ragapaive voeapa reo vatepaoro vo rugorugooreiva. Ora vo rara viapau spakpaave, ora iirukopaave, ora voea raga-ia rugorugoopaoro.

9 ✡ Vo osa goruvira rutu oiraopa reo rutu-ia pitupaive vao oa-a oirao piea vo vovouaro rutu vituaro. Uvare viapau uvuipaai ra vuri rugorugoova toupaive. Ari vao ragava roroio vovou.

10 Uvuipau ra voea evoea kovopa irara vo pitupituroaro siitue rovopari rutu. Oire vosa vearovira rutu kovopaive, oa iava uvuipaai ra oisi kovopaive vearovira. Ra voea reesipari oiso, Tauvapa irara-a voeao-ia.

11 ✡ Ora evairo tauvapa riako airoa tapo uvui iraopaai ra oisi vearo vovouro rutu purapaive. Aue iava rara viapau rirovira reo rovopaave oearovivu toga ragapaoro oreorovu-ia kuuvuara. Ora vo rara viapau rirovira rutu ukaiopaave goruara-ia. Ora uvui iraopaai ra goruvira rutu kovopaive.

12 Vosa irouto ro ira tauvaparo lotua-ia, ira uvui iraoparoi ra kataiva rutuva vatuava toupareve. Ora ovii irara oaro tapo

✡ **3:1:** Ap 11:30, 20:28-30 ✡ **3:4:** Ta 1:6 ✡ **3:7:** 1 Te 4:9-12; 1 Ko 5:12; 2 Ti 2:26 ✡ **3:8:** Ap 6:1-8 ✡ **3:9:** 1 Ti 1:19 ✡ **3:11:** 2 Ti 3:3; Ta 2:3

ora aao irara vearovira rutu tokipareve tapo.
13 Voeao tauvapa irara oea vearo kovo purapaive vo lotua, oea vearo vaisi ouiverea taru oearovu ruvara iava vovio utupaua. Osa vituaro iava tuuvu vovouvira rutu oearovu vearovira rutu tavitaviiverea va iava vao Krais Jisas-ia raripa vovou.

Pauto Vo Reoaro Rutu Vituaro Iava

14 Oiraopavira rutu uvare ragai oiso ruipaparai ra vii kekea rara. Va vao oare rugoopaoro vo rigato puraavoi viipa.
15 Ari vosa oavu avu vai ragaire korupere, ra oisi iava viapau ikauvira vii iare uriora, uva uvuipauei ra ragai vo rugooaro ouoro vearovira vo pasio vieiri. Uvare oiso ruipaparai rutu ra taraiu vo pitupitu-ia vao-ia oa purapapeira lotua-ia, vao lotua Pauto vaaro ro Pauaka Tootootoa rutu. Ro Pauto kukuuvu tuuta rutu ora vitui rutu vaopa oiraopa reo rutu vituaro.
16 ✡ Iu, uvare apopoivira rutu toupai Pauto vo vovouaro, vo osa va-ia taraisa ruipapavio.
Ari oiraopavira va kareke piesa oiravira karekeroepa.
Oa iava Tugoropato Uraurato rera vo vovouaro torevokoa rutu oirao pievira karekereva.
Ora vo osa purapurapa irara voeao ensel rera kekeiva.
Ora vo osa oearovu rera iava siposipoiva voraro rutu vo rasio-ia.
Oa vituaro iava riro irara rera oirao pieiva.
Oa iava Pauto vorevira rera ipa piereva vuvuiua iare.

4

Riro Kuuvu Irara Iava Vo Reo

1 ✡ Ari ita, roroiovira rutu Tugoropato Uraurato oiso taviparoveira, Utupaua oearovu oirao pie vovouro oaive kavupaiverea. Vo osa ora voea iava sopaura oaive porepaive kuuvu urauraro sirova utupasa voeao Seten voeaaro. Vo osa tugara vo siposiporoaro uvupaive vara purapasa voeapa kovopaoro.
2 Voeao iava riro kuuvu irara osiposiporoa kosipa piroveira voea oea viapau vuri vovouro sovopaiveira ora voea iava sopaura-ia. Vao iava uvare voea iava sopaura rutu tupapa piroveira.
3 ✡ Oea oiso voea tarai piepaiveira oiso purapaoro, “Viapau oiso vearopai ora oua. Ora oaravu tapopa aioara oara voeapa tugoropapeira. Oa iava viapau uvuipaai oearovu vara aiopasa.” Ari ita, oiraopavira rutu varao-ia aioara rutu Pauto oara rutu pura rovoreva vaore, oiso ra oirara vara oupaive aiopasa rera-ia vuurapa vaisi pura rovopaoro. Oire va iava vara taru aiopaive voeao oea Pauto oirao piepaive oiraopavira rutu rera vo vovouaro-ia tarai rovopaoro.
4 ✡ Orekerovu rutu Pauto vearovira rutu karekereva. Oa iava viapau irai uvuiparoi ra vara iava oaioi veripareve varao. Viapau. Ari uvuiparoi ra vara rutu oupaoro Pautoa-ia vuurapa vaisi purapareve vara iavirava.
5 Eake iava? Uvare Pauto vara rutu karureva, oisore ra vigei vara rutu oupape. Ra va iava rerare variripavio rera vo reoaro-ia vaivaisipaoro variria-ia.

Vo Timoti Iava Toupai Uva Uvui Iraoparoi Ra Vearovira Rutu Oiso Toupareve, Vearoto Krais-pa Kovopato

6 Ari ita, vosa eisi lotupa irara tarai piepari evo reoreo-ia rugorugoopaoro, oa iava uvuipauei ra oiso rutu toupari, Vearotoa rutu vii Krais Jisas-pa kovopato. Uvare oirao piea rutu iava vo reo-ia ora torevoko vovou rutu purapa, oarea rutu uvuipai ra vii-ia torevoko vovou riro piepaive va kova piepaoro.
7 ✡ Uva viapau oiso uvuipauei ra evo reoro uvupari kuuvuara, oara viapau oiso Pautoa iava siposipopaiveira. Viapau rutu. Ari uvuipauei ra varapa ora airerei iraopau. Oa iava vii iava sopaua uvuipai ra gorupape rutu Pautoa raga vo pitupituaro iavirava.
8 Ari ita, vigei ora vigei iava varaura tokipaoro rorupapeira oisi eisi piepaoro.

✡ **3:16:** Ais 7:14, 9:6-7; Jo 1:1-14; Ap 1:10-11 ✡ **4:1:** Mt 24:4-8; 1 Jo 2:18-29 ✡ **4:3:** 1 Ko 7:28; Hi 13:4; Jen 1:29
✡ **4:4:** Ro 14:14 ✡ **4:7:** 2 Ti 2:16; Hi 5:14

Uva va-a eva oa-ia riroa rutu rorua oupapeira, vo rara vearovira rutu ora vigei iava sopaura airereipape. Eake iava? Uvare eisi iava Oiraopa Tootoo rutu oupere rara vo vokio ora voari utupaua.

9 Oreoa-a eva oa oiraopa reo rutu. Oa-ia uvuipaai oirara rutu goruvira rutu pitupaoro va oirao piepaive.

10 ✡ Oa-a eva vituaro iava kasivarivira rutu kovopapeira. Uvare Pautoa-ia raripapeira ro ira pauakavira rutu tootooparoveira. Ira raga ita ro kataito ira taru oirara kae piereverea. Oiraopavira rutu ita, uvare rera raga ira vigei virivaripareveira vigoa rera oirao piepapeira.

11 Goruvira rutu tarai piea purapari varao-ia.

12 Opeita ariipau ora vii raga vo rara oearovu oiso purapaave viire, “Easi viovokotoa raga eera.” Viapau rutu. Uvare vii raga uvuipauei ra voeaopa riro oirao pie vovou irara ovoovoa purapari vearopa reoro rutu purapaoro, ora vearopa vovouro, ora vereopa vovou. Ora vo osa tapo riro goruvira rutu rari vovou rutu purapari ora sisigarue rugorugooro rutu roroioara.

13 Ragaire tuepaoro rirovira rutu siposipoara Tugoropa Vuku iava vieipari lotupa irarapa siposipopaoro, ora voea tarai piepari.

14 ✡ Ora oiso ra opeita vo vatevatea eva ropi ragapari Tugoropato Uraurato oa viipa vatereva. Oa-a eva oa-ia vii iava ravaa reo puraiva. Oa iava reipa irara rutu vii ariaraaro ora voea iava vavaeara tovoiva vii viraakooro.

15 Uva vatatopovira rutu vo pitupituro evara puraparivere vaore, osa oearovu vii siituepaoro oiso purapaavere, “O ita, vearovira. Uvare rera vaaro oirao pie vovou kovapai.”

16 ✡ Ra airereivira rutu ora tokipauvere vearovira rutu oearovu tarai piepaoro. Ra opeita raveravepauvere vearopa kovoro purapaoro, uvare vara-a evara oara iavirava uvuipau ra virivaripau, ora voeao oea vii vo reoaro uvupaiveira.

5

Vearo Vovou Vao Oirara Rutu Torevokopa

1 ✡ Opeita kasipuvira iravivu avukato vo vovouaro torevokori. Viapau. Ari uvuipau ra vearovira rugoopaoro oiso-ia rera kave visivi torevokori oiso osa aiteara rutu piepariveira. Ora viovoko irara tapo oisi eisi piepari oiso osa araoko irara oara rutu piepariveira.

2 Ora avuka riakovi tapo oisi eisi piepari vairo torevokopaoro airoa ita oiso toupai, Vii aako riakoaro. Ora tavauru riako tapo oisi eisi torevokopari airoa ita oiso toupai, Vii taataa riakoaro evairo, vo rara vearo rugorugooro raga purapari vairo-ia.

Raroe Riako Iava Vo Reo Vairo Airoa Arova Vatua Irara Kopiipaaveira

3 Vearo vovou rutu purapari vairovipa vairo airoa oiraopavira rutu raroevira raga toupaiveira. Vao iava rara viapau rutu oearoi vairo tokipaive.

4 Ari ita, vosa ovii kakaero vai toupaive ora avu kakaero vai, okakaeroa ita evoea uvuipaai ra vearovira rutu vereopa vovouva oira tokipaive. Oa-ia uvuipaai ra vo tokiro tuuive otokiroa oisoa pura rovopaive vairo evairo voea-ia. Eake iava? Uvare vo pitupitu-a eva oa-ia uvuipaai ra Pauto roru piepaive.

5 ✡ O raroeva riakova iria viapau tauvapareve irai, iria-a eira kataivira raga toupaoro Pauto oirao piepaeveira rutu, vo rara vokiara rutu-ia Pauto akepaeve variripaoro, oiso ra oira tauvapareve.

6 ✡ Ari ita, vosa iriai raroeva vai ora iriai raga vo ruipaaro sirova utuo vuria vai puraoro, ra va iava oiso rutu toupaeve, Kopiiva rutu oira eira va iava eva oira vaaro vuria.

7 Voea rutupa uvui iraopauei ra goru reo rutu vatepari. Osa iava uvuipaai vuriara oaive eakapaive. Oa iava oearovu viapau uvuipaai ra reoara vai-ia voea togapaive.

8 ✡ Oire vosa irai viapau oiso vearovira rutu ora irai sara irara vaiaro tokipareve ora aao irara vaiaro, ira ita-a eera ira oirao piepa pitupiture isivaparoveira. Vao oa

✡ **4:10:** 1 Ko 4:11; 1 Ti 2:4; Ap 16:31 ✡ **4:14:** 2 Ti 1:6; 1 Ti 1:18 ✡ **4:16:** Ap 20:18; Jos 1:1-9 ✡ **5:1:** Lev 19:32
✡ **5:5:** 1 Ko 7:32; Lu 2:37 ✡ **5:6:** Je 5:5 ✡ **5:8:** Mt 15:1-9; Ga 6:10; Ta 1:16

iava rera vaaro vuria voeao vo vuriroaro-ia putepaiveira rutu oirao pie vovou asa irara.

Vo Toupai Raroe Riako Iava Airoa Lotupa Kovo Purapaive

9-10 ✡ Vosa oisi raga raroevira toupaeve vo rara kataitoa raga vatuato oira reraaro, oire oisi touevora, oearovu oiso oirare purapaave, “Iria o vereopa vovouro rutu vearopara purapaeveira.” Ora vosa vearovira rutu kakae vure airereivira riro piepaevora, ora oearovivu aapaapaupa iraravi rutu koata pie ragapaeveira ora oira vo kepaaro iare. Ora vosa oearovu Pauto voeaaro kokotoaro sisupaive. Ora vosa voearovio tauvapaeve oearoa tavaka vo siraoaro vavataaro kaepaiveira, ora okovorovu rutu vearopara purapaeve. Vosa oirare katai vatara tau (60) ivaro rutu puteve, osa iava uvuipauei ra oira vaisiaro rigatori airorovu vaisiaro iare raroe riakoro. Osa iava lotupa irara uvuipaai ra vairo rutu tokipaive.

11 Ari ita, viapau oiso ra vairo vaisiaro tapo rigatopari airoroa viapau oiso avukapaave. Uvare evairo uvuipaai ra ora vairo vo ruiparoaro sirova utupaave vorevira oira oupaoro. Osa iava pasi uvuipaai vai ra vorevira Krais-re isivapaave.

12 Osa eisi piepaoro vao reo goru gasipaiveira oa oisoa pura rovopaive oiso purapaoro, “Krais vairoaro vigei.”

13 ✡ Vairo raroe riako airoa viapau avukapaave, airoa uvuipaai vai pasi ra opitupiturovu oaive purapaive vo vuutarovio pute pie ragapaoro viripaive okeparovu iare. Ora opitupiturovu vai tapo oara vai-ia uvuipaai ra vara purapaive, vo osa vo vovouro sirova utu ragapaave siposipoara purapaoro kiuvu reoro raga iava. Varao iava vara oupaoro oara viapau torevokopapeira oiso ra vara iava reoreopaave.

14 ✡ Osa-a eisi osa ragavira ragai vairore raroe riako rugooparai airoa viapau avukapaaveira. Airoapa vearopai vosa vorevira oira oupaave. Ra va iava kakae kavaupaoro vo kakaero vearovira tokipaive ora vairo sara irara tapo. Vosa oisi eisi piepaive, ra oisi iava vigeiva keripa irara viapau oiso vigei-ia vao oirao pie vovou irara ora reopaave vuri reoro vai-ia.

15 Oiraopavira rutu, uvare airovu evairo iava raroe riakoro Krais-re isivapaoro Seten sirova utupaaveira.

16 Oire vosa irouva o riro oirao pieva rutu iria uvuipaoi ra vairo oira sara riakoaro raroe riako tokipaeve. Osa iava viapau uvuipaoi ra lotupa irara arepaeve oisore ra vairo tokipaive. Viapau. Eake iava? Uvare lotupa irara vairoro tokipaiveira raroe riakoro airoroa viapau oearoi vairo tokipasa.

Vo Reoreo Lotuapa Reipa Irarare

17 ✡ Voeao oea lotua-ia reipaaveira oeavi-ia uvui iraopatai ra vearovira voeapa tauvaa vateta. Ari ita, evoea oea siposipopaiveira visiipa ora visii tarai piepaiveira, osa iava uvuipatai ra voeavipa vearo vovou rutu purapata pute pievira rutu.

18 ✡ Eake iava? Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

‘Vo kareo bulmakau kare oea wit-ia tasiasipaoro uvuipaai ra vearo takuraro aiopaoro vokapaive kovopaoro. Uvare voriavi ovoiaro-a vo karepa.’

Ora vo reo tapo oa-ia oiso purapai,

‘Torevokopai kovopatoapa vori ousa evo kovo-ia rera vaaro.’

19 ✡ Ari ita, vosa irai kataitoavi vai oreoi-ia lotua-ia reipato toga ragapareve, ra opeita rera vo reoaro uvupari, vaopa vo osa viapau aiterei opevai rera sirova toupaive rera vo reoaro oirao piepaoro va vavata piepaive.

20 ✡ Voearo oearoa lotua-ia reipaoro vuria puraive, oa iava uvuipauei ra voea torevokori oirara rutu osireiaro-ia. Osa iava uvuipaai ra voea kekeoro uririave. Ra viapau irai voea iava lotupa irara vuria vai purapareve.

21 Ragai-a vao oiso vo reo-ia vii tavipaavoi Pauto osireiaro-ia ora voeao rera voeaaro oiso-ia, Krais Jisas-a ro ora

✡ **5:9-10:** Ap 9:36-43, 16:15 ✡ **5:13:** 2 Te 3:11; Ta 1:11 ✡ **5:14:** 1 Ko 7:9; Ta 2:5 ✡ **5:17:** 1 Ko 9:6-14 ✡ **5:18:** Diu 25:4 ✡ **5:19:** Mt 18:15-20 ✡ **5:20:** Ga 2:11-14

purapurapa irara ensel. Uva oiso goruvira rutu vii tavipaavoi ra vo reo sirova utuu rutu ragai vaaro oa purapaavoi, oiso ra voea rutu areiivira rutu torevokori vearovira.
22 ✡ Ra opeita vagevagevira ora vii iava vavaea tovopari oearovu-ia voearo reesipaoro, oearoa oiso vovoupaave ra Turaro vo kovoaro purapaive. Ora opeita voearo tapo ora tavosipau oearoa vuri vovouro purapaiveira. Viapau. Ari uvui iraopauei ra ora vii iava sopaua airereipari rutu vapa vao oiso, teapi vuria vai purari.
23 Opeita uukoara raga-ia ukaiopau upiapaoro. Ari uvuipauei ra gare visivi raga wain ovi iava ukaiou ora vii iava kovuto ruvarupaoro. Aue iava uvare kovuto viire upiaparoveira.
24 Taraipauei oearovu poeravira rutu vuriara purapaiveira, ovovouroa-ia evara viapau uvuipai ra vataupape. Osa raga piepaoro vo rutu rekasiperea Ovoiopa Voki-ia uva taru ora voea varaaro voriaro ouiverea vuriara. Vo osa voearo oearovu vatauvira oaravu vuriara purapaiveira. Osa iava viapau ikaupavira voea varaaroia vuriara taraipavioveira.
25 Uva oisi raga ita oiso osa vearopa kovoro viaevira karekepapeira. Ora vo kovoro garepa kovorovi oisivi vearo pieara ita oara tapo viapau oiso uvuipai ra vataupape.

6

Akuku Kovo Irara Iava Vo Reo

1 ✡ Voeao oirao pie vovou irara oea vori ou asavira kovo ragapaiveira oea uvuipaai ra vearo vovou rutu pura iraopaive voearo-ia oearoa voeapa reipaaveira oisopa, teapi oearoi vuri reoro vai purapaive Pauto vaisiaro-ia ora vigei vo taraiaro.
2 ✡ Oearovu voeao oirao pie vovou irara oearoa akukuvira kovo ragapaiveira voearopa oearovu riro oirao pie vovou irara rutu, uva voea evoea viapau uvuipaai ra oiso rugoopaave, Rera ro araokotoa oaa raga ita. Uva viapau uvuiparai ra rera uvupaa. Ari ita, viapau rutu torevokopai oisi eisi rugoopaoro. Ari eisi ragavira uvuipaai ra kovo iraopaive pute pievira voeapa araoko irara oaive. Uvare voea ita oea oirao pie vovou irara tauvapaiveira.

Riroara Rutu Orekerovu Oupa Pitupitu Iava

Oire vii Timoti, vo reoro iava siposipo iraopari oearovu tarai pieoro vara-ia.
3 ✡ Ari vosa irai osivu ragavira siposiporeve voea tarai pieoro, ro ira viapau vo reo vigei reraaro Turaro Jisas Krais vaaro viapau oirao piepareve rutu. Ro ira orugoovu raga oureve vao oa-ia uvuipaviei ra Pauto roru piepape, osa viapau oiraopa rugooa,
4 ira-a eera ira ora rera raga vaisiaro kae piepareveira oiso purapaoro, “Riro taraito-a rutu ragai.” Ira-ia viapau taraia vaiei eera. Ira oiso ruipa ragaparoveira ra oearovuva kaureoparo vo reoro rutu vituarore taraa ragapaoro. Opitupitua-a eva vuria oa-ia riiriipa vovou ora upo purapa vovou oarea karekepapeira. Oupoaia oearovu ora tovipaaveira ora vaisi ragapaoro oiso, “Visii vao vuriara purapa irara.”
5 Uva oisi-a eisi osa iava ora kaureopaoro ora kasipupaaveira voea raga voeao oea vo rugorugooroaro vavagisivira toupaiveira, uvare oiraopa reo ruture oisoa isivapaave. Oa iava oiso rugoopaaveira, Easi uvuipaviei ra lotupa vovou purapape. Oa iava uvuipaviei ra riroara vai rutu orekeroi vearopara vai oupape ora vigeipa.
6 ✡ Oiraopavira rutu, vosa irouto ro ira Pauto vo reoaro rutu sirova utuparo, ira uvuiparoi ra roruparevе rutu varao-ia oara oupare Pauto ruvara-ia. Vo rara ora rera iava sopaua-ia tarai rovoro oiso, Oaravia ita varao uvuipai Pauto oara ragaipa vatepareveira.
7 ✡ Vosa kavaupavioveira, uva orekerovu avu vaiva-a, raa? Viapau. Vosa ita kopiipavioveira, uva orekerovu avu vai kaepaoro avapavioveira, raa? Viapau.

✡ **5:22:** Ap 6:6; 2 Ti 1:6; Ef 5:11 ✡ **6:1:** Ta 2:9; 1 Pi 2:18 ✡ **6:2:** Ga 3:28; Fm 16; 1 Ti 4:11 ✡ **6:3:** 1 Ko 8:1-3
✡ **6:6:** Fl 4:10-19 ✡ **6:7:** Jop 1:21; Sam 49:16-20

8 Ari ita, vosa vo rasio-ia toupapeira, uva
varavio raga vigeiva uvuipapeira aioara
ora varoara.
9 Ari voeao oea rirovira rutu orekerovu
guru ruipapaaveira ora voeapa, oea-
a evoea ikauvira rutu kovepaiveira
kokarapa vovou. Oeare oisoa Seten
kuverava tovopareve voea kuverapasa.
Ra va iava rera vo vovouaro raga sirova
utupaave vao vuria. Uva va-a eva oa
oirara iava sopaura vuri piepaiveira. Ra
va iava kove ovoipaave opesipasa.
10 ✡ Aa vo vovouo-a va eva vuri vovou
vituaro? Vao raga ita aia oa oirara vuri
piepaiveira, moni ou ruipa. Ari ita,
oearovu vorevira oirao pie vovou iava
porepaa viroveira moni oupa pitupitu
raga sirova utupaoro. Uva va-a eva oa-ia
uvuipaai ra otavakarovu rutu oupaive ora
voea iava sopaura-ia.

Uvui Iraopauei Ra Goruvira Rutu Tootoo Ovoi Rutu-ia Pitu Iraopari

11 Uva vii-a Pauto reraaro. Oa iava
uvuipauei ra evo pitupituro vatavata
iraopari vara pura arapa. Uva uvuipauei
ra Pauto vo rugooaro-ia pitupaoro kasi-
varivira rutu varao pura iraopari tore-
voko rugoo rutu iava, ora oirao pie vovou,
ora siraopa vovou, ora kave vovou, ora
tapo vo osa goruvira rutu torepau Pauto
vo vovouaro sirova utupaoro.
12 ✡ Goruvira rutu paupaua purari, ra
orekerovu-ia vuriara pute iraori. Uvare
va-a eva vii vo oirao piearo oa iavirava
uvuipauei ra ora vii vo voriaro ouri vao
pute pie moni oa oiso rutu toupai, Tootoo
Ovoi. Eake iava? Uvare Pauto vii ro-
porevora, oisore ra va vao Tootoo Ovoi
ouri. Vao oa iava oiraopavira rutu tavi-
taviuepa va iava eva vii vaaro raria. Oa-ia
oearovu riro irara va-ia taraipaaepa.
13 ✡ Oire uva oiso riro goruvira rutu viire
puraparai vaitereo Pauto vaio osireiaro-
ia ora ro Jisas Krais, uvare rera raga
Pauto orekerovu rutu tootooara vituaro.
Ora Jisas uvare Pontias Pailat osireiaro-ia
aviavi pievira Pautoa iava tavitaviroepa.
14 Uva oiso va iava vao vii tavitavipaavoi
vaiterei osireoaro-ia oiso, Goruvira rutu
Pauto vo vovouaro sirova utupau ora
airereipaoro. Teapi vuri vaisi puraive
oearovu vii-ia. Ra oisi raga toupari
vo vokio-ia rekasipasa ovokia-ia vigei
reraaro Turaro Jisas Krais voreroverea.
15 ✡ Pautoa raga-a ira torevokovira ora
rera vo vovouaro sirova vo voki eva
karekereverea. Uvare Kataitoa raga Re-
itoa rutu ira oearovu rutupa reiparoi king
irara voeao voraro rutu. Ora oearovu ru-
tupa turaro irara reiparoi voearo voraro
rutu.
16 ✡ Ira viapau opesia vai, uvare
tootoovira toupareveira rera vaaro-ia
keraria ovusa roropaive. Oa aviaviaro
eva uvuipai ra ro aau pieve ira voavire
tutuu piereve. Ari ita, viapau oiso irai
rera kekereva. Osa raga ita viapau irai
rera kekerevere. Rei vaisitoa rutu. Ira vo
goruaro-ia viapau uvuipai oavu avu vai
puteve. Osa raga toupareveira. Ovoiei.

Vo Reoa Vao Voeaore Oea Riroara Rutu Orekerovuva Toupaiveira

17 ✡ Uvuipauei rutu ra voearo oearoa
riroaro rutuva orekerovu toupaiveira
tavitaviri vaopa, teapi ora voea vaisiaro
raga rei piepaive vara iavirava evara vova
rasitoa-ia. Osa iava viapau uvuipaai ra
vara raga-ia raripaave oara opesiperea.
Ari uvui iraopaai ra Pautoa-ia rari
iraopaoro rera oirao piepaive rutu, ro ira
vigeipa riroara rutu vatepareveira. Osa
iava uvuipaviei ra vara-ia rorupape.
18 ✡ Oiso voea taviri, “Vearo kovo pu-
rapata. Opeita iirukopata. Ari uvuipatai
ra paaropa vovou rutu vatevatea vereopa
vovou purapata.”
19 Osa piepaoro eisi uvuipaai ra vearoa
voria gurupaive vao ovoria ouiverea rara
voviri utupaua. Vo uva oiso Tootoo Ovoi
ouive vao Oiraopa Tootoo rutu.

Uvuipauei Ra Ora Vii Vo Kovoaro-ia Siitue Pievira Rutu Uutupau

20 ✡ Timoti, vearovira rutu vo kovoro
oriru iraopari Pauto viipa oara vatereva.

✡ **6:10:** 1 Ti 3:3; Je 5:19 ✡ **6:12:** 1 Ko 9:25-26 ✡ **6:13:** Jo 18:37 ✡ **6:15:** Re 17:14, 19:16 ✡ **6:16:** 1 Ti 1:17; Jo 1:18; Ef 3:21 ✡ **6:17:** Ekl 5:18-20; Sam 62:10; Lu 12:20-21 ✡ **6:18:** 1 Ti 5:10; Ro 12:8, 13 ✡ **6:20:** 2 Ti 1:14, 2:16

Vaopa uvare oearovu rirovira rutu reo-reo ragapaaveira orekerovu iava, ovusa viapau rugorugoopaave Pautoa-re. Ari oearovu oreorovu rutu riroara pura raga-paiveira akukuvira raga varao raga iava vo rasio-ia. Oa iava oisi vo reorore oiso pu-rapaaveira, “Riroa taraia toupaivoi oreoa-ia vao-ia.” Vo osa viapau. Uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso uvuipauei ra voea tapo ora tavosipau evoea oea eisi piepaiveira.

21 Eake iava? Uvare oearovu ora vaisi oaive raga oisoa rei piepaive oiso pura-paoro, “Riro tarai irara igei.” Oa-a eva oa-ia oisoa Pauto oirao piepa vovoure ovau-paave.

Ragai-a vao visii rutupa variriparai Pau-toa iare ra visii-ia vereopa vovou rutu purareve visii tauvapaoro.

Eisivi raga osa vo pasio puraavoi viipa.

Ragai-a vao, Pol.

2 TIMOTI
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vorerivira Pol toupareva tuukepa kepaia eisi Rom 66 o 67 yia Krais vo kavauaro isivaaro iava. Uva voa toupaoro vo pasio eraopa pasi rigatoreva taraipaoro oiso, Tutuu pievoi vo vuutao ra kopiira (2 Ti 4:6). Uva Timoti vovouaro goru piesa vo pasio rigatoreva Pol. Rera tavireva oiso ra viapau uririparo vo tavakapa vuutaaroia, vosa vuri vovou purapaive oearovu rerare (2 Ti 1:8, 2:3-7). Uva oiso puraroepa Timoti-re, Goruvira Vearo Siposipo kosi pieri oirara siposipopaoro tuuvu vovouvira rutu toupaoro (2 Ti 4:1-5).

1. Irapa reoro aviavi pie reoroaro Pol varaaro, 1:1-2.
2. Timoti vovovouaro tore piesa goru reo vatereva Pol, oiso ra touvira rutu tuuvu vovouvira toupareve Timoti kovopaoro lotua-ia, 1:3–2:13.
3. Pol rera tavireva oiso ra airereivira toupareve, ora vatatopoparo voeaopa kuuvu siposiporo purapa irara oea poua viroverea ovoiopa vokiro-ia, 2:14–4:8.
4. Ovoiopa reoro varao, ora vearo voki purareva Pol oearovuva, 4:9-22.

1-2 ✡ Ragai-a vao Pol ragoa vo rigato puraavoi viipa Timoti. Uva vii oiso toupari, Vii-a ragai oviitoaaro. Ragoa roporeva Pauto ora rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro, oa iava oiso toupaaveira, Ragai-a Krais Jisas reraaro aposelto. Oa iava vo kovo eva purapaaveira va iava vao Tootoo Ovoi tavitavipaoro. Uva va-a eva oa iava Pauto reo ovoi purareva vare vao tootooa, oiso ra va oupape vo rara Krais-va ora tavosipavio rutu. Uva ragai-a vao Pautoapa Aite variriparai ora Krais Jisas vigei reraaro Turaro, ra visii vatesi tauvaa, ora sirao vovou rutu, ora gavaure vovou.

Viapau Uvuipaviei Ra Ariipavio Vearo Siposipopa

3 ✡ Aao irara oaa oisoa Pauto vo rugorugooroaro sirova rutu utupaave. Osa raga ita oiso osa ragai katai raga roroio rugoo sirova utuparaveira Pautoa-pa kovopaoro. Oa-a eva oa-ia vearo vaisi rutu purapaaveira rerapa. Ora tapo osa viipa Pautoa-ia vearo vaisi purapaaveira vo osa viipa variripara vo vokiaro ora vo avi vokiro-ia.

4 Uva gau ovire rugooparaveira vao oa purariva ragaire rugoooro. Osa iava oiso ruipaparai rutu ra vii kekea ita. Oa iava uvuiparai ra rorua rutu vii tapo toupaoro.

5 Ari ita, ragai rugooparaveira vii vaarore oirao pie vovou rutu oa oisoa purapari kasivarivira rutu. Uvare oisi raga ita-a eisi oisoa pie rovopaere taataiara avaorei aue Lois ora aue aakoara Yunis, airea oisoa rovopa visivi Pautoa-ia oirao piepaere rutu. Uva taraiparai osa vii tapo ita oisi rera oirao piepariveira.

6 Eva oa iava vii rugoo piepaavoi vo kovo iavirava oa vaterevora Pauto viipa, vo osa vii reesiavora vii-ia vavae tovooro. Ra oiso rutu vo kovo riro pieri osa ro oirato ira eto kasi vuvurepare vao oa rokosa auepai. Ra vorevira vuvuve.

7 ✡ Ari ita, Pauto viapau oiso vigei piepareveira ra orekerovupa uriripavio. Viapau. Ari eera vigei vatepareveira Tugoropato Uraurato vigei iava sopaura goru piepasa, ora sirao vovou kareke piepasa, ora vigei tauvapasa, oisore ra airereivira rutu toupape varaura vo ruiparoaropa reipaoro rutu.

8 Oire uva opeita ariipau oearovu tavitavipaoro Turaro iava. Ora ragai tapopa oisi viapau uvuipauei ra ariipau osa tuukepa kepa sovara-ia toupaavoi rera vo kovoaro iavirava. Uva uvuipauei ra goruvira rutu tore iraopau vo osa vii-ia poupa piro otavakarovu va iavirava vao Vearo Siposipo. Ari ita, Pautoa raga vii tauvaparevere, ra goruvira rutu torepau evo tavakarova.

9 Rera raga oisoa vegei oriruparevе. Oa iava vegei roporeva ora rerapa kovopasa. Uva uvuipaveiei ra ora airereipave rutu vuri rugoo asavira, ra vao raga vearo kovo purapave. Vegei vao rera vaitereiaro.

✡ **1:1-2:** Ef 3:6 ✡ **1:3:** Hi 13:18-23; Ro 1:8-9 ✡ **1:7:** Ro 8:15; Jo 14:27; 1 Jo 4:17-21

Uva apeisi-a? E vearo pitupitu vai pura rovovevoiva? Viapau. Ari vao raga iava-a, Rera vo vovouaro raga, ora rera vaaro vereopa vovou rutu vegei-ia. Vao oa oisoa purapareve vegei sopaaro-ia Krais Jisas iavirava voari tuariri rutu, vo osa vo rasio pura uviro asavira touva.

10 Ari vo vokio rera vo vovouaro-ia taraipaveiei vao vereopa vovou oa pura-pareveira vegei-ia. Eake iava? Uvare viaevira rutu va karekereva vo osa Krais Jisas siporeva, oisore ra oiso toureve, Eera vegei Kae Pietoaaro. Ira oiraopavira kopiia vo varivariaro tokoreva Tootoo Ovoi kareke pieoro. Otootooa eva vituaro oiso toupaivoi vao-ia Vearo Siposipo Krais iavirava va-a.

11 Oa-a vao oare Pauto ragai roporeva oearovupa va iava eva Vearo Siposipo tavitavi rovopasa. Oare ragai reesireva oiso, Aposelto ora tarai vatepato.

12 ✡ Eisi osa iava vo tavakao oupaaveira. Uva viapau oiso ariiparaveira vo osa oisi toupaa eisi. Eake iava? Uvare tarai ovoiraera ro-ia ira oirao piepaaveira oiso, Oiraopavira rutu ira uvuiparoi ra ragai virivaripareve vao-ia ragai vo kovoaro. Oa vatereva ragaipa vaore, oiso ra va purapaa rerapa voari rera vo Vokiaro-ia rekasisa utupaua.

13 Oreoa vao tarai reo uvuriva ragai gisipoaro-ia. Oreoa-ia eisi ovoovovira vii taviava, oiso ra oisi va sirova utu-pau goruvira rutu vo reoro-ia pitupaoro vara purapari. Ra viapau evo oirao pie vovou kavupari, ora eva siraopa vovou oa oiso toupaiveira vegei-ia osa Krais-va tavosivira toupaveaira.

14 ✡ Vearovira vo kovo tokipari vao oa vatereva viipa Pauto. Oa iava uvuipau ra oiraopavira Vearo Siposipo iava tavitavipau ro vo goruaro iavirava Tugoropato Uraurato, ira vegei sopaaro tootoo piepaoro vegei-ia toupareveira.

15 Voeao-ia taraipauveira oea Esia Provins-ia toupaiveira oea rutu ragaire isivaoro porea viropa vaitereo tapo Fiselas ora Hemosenis.

16 Uva Turaro arepaavoi oiso ra vereopa vovou purareve Onesiforas aaopa, uvare ovokirovu rutu-ia ragai iava sopaua oisoa varaata piepareve ragai roru piepaoro. Vo uvare viapau oisoa ragaipa ariiparo vo osa oisoa tuukepa kepa-ia toupaa.

17 Viapau. Ari vosa Rom urui-ia pouro viroiva, rovoroepa voava ragaire taraa-paoro. Oa iava ragai ruvara-ia pouro viropa.

18 Ira ita taraipauveira eera Onesiforas, ira ragai oisoa tauvapareve vearovira rutu Efesas-ia ragai tapo toupaoro. Oa-a eva oa iava Turaro arepaavoi ra oisi iava rerapa sirao vovou rutu purareverea vo vokiri-ia utupaua Turaro vo vokiaro.

2

Uvuipauei Oiso Toupari, Vearoto Viurupato Krais Jisas Reraaro

1 Timoti, ragai oviitoaaro rutu-a vii. Vigoa goru vovou rutu pura iraori rara vereopa vovou ouri Krais Jisas ruvara iava. Ovovoua eva oa-ia tauvaa oupaveaira vo rara rerava ora tavosipave rutu.

2 Vo reo oa uvuriva ragai ruvara-ia vo osa va iava riro irara rutu oisoa siposipopaa, uva vii ita uvuipauei ra oearovupa ita topa pievira vo reo va-teri voearopa oearoa vo kovoroaro-ia vearovira taraipauveira. Oa iava voea ita uvuipaai ra oisi raga ita vearovira oearovu ita siposipopaive vo reoro-ia.

3 Ora vatatopo iraopau, uvare oearovu tapo otavakarovu ouparivere, uvare oisi eisi toupari oiso, Krais Jisas reraaro viuru-pato ro ira goruvira rutu toreparoveira.

4 ✡ Uvare viurupato oiso vovouparoveira ra rera reraaro reito roru piepareve ora rera-ia. Osa ragavira iava eisi viapau oiso voearova ora tavosiparovere oearoa ora voea ragapa moni oupa kovoro purapaiveira. Viapau. Uvare rera-a ira viuru kovo raga purapareveira.

5 ✡ Oiso osa ro ira ikaupareve pau-paua purapaoro. Ira viapau uvuiparoi ra oearovu-ia putepareve rutu, vo rara viapau torevokovira reoreoa sirova uturo vao paupaua vaaro. Oa iava oiso oisoa rera piepaive, Ovoiokuto.

✡ **1:12:** Ta 3:8; 1 Ti 6:20 ✡ **1:14:** Ro 8:9, 11 ✡ **2:4:** 2 Pi 2:20 ✡ **2:5:** 1 Ko 9:25

6 Ora ro ira kasivarivira rutu aio kovo
tokipareve, uva uvuiparoi ra vo kovo iava
avaio kuero ou rovoreve ora rerapa tore-
vokovira.
7 ✡ Vo ovoovorore rugoopauei oara pu-
rapaavoi viipa, oiso ra katai rugoo raga
rutu sirova utupau. Oara viipa Turaro
roroio pieparevere vo rugorugoorore vii
soporepaoro, ra oisi iava vara vituaro-ia
vearovira rutu taraipau.

8 Rugoou Jisas Krais-re Devit aaotoaaro,
ro ira Pauto vorevira tore piereva kopii
tapi iava. Ira iava oisoa siposipopaa Vearo
Siposipo rutu purapaoro eisi.
9 Vo osa oisoa Vearo Siposipo iava
siposipopaa, uva va-a eva oapa oearovu
oisoa ragai tuukepaive sen iroro-ia, oiso
rorovira rutu osa voearo vuri irara oearoa
reo goruro gasipaiveira. Uva viapau rutu
oisoa uvuipaave oiso ra Pauto vo reoarore
korupaave va tuukepaoro sen iroro-ia.
10 Eva vituaro iava viapau raver-
aveparaveira vo osa otavakarovu rutu
ragai-ia poupa piroveira. Ari oisi eisi
piepaoro voeaore rugooparaveira Pauto
oea ropopareveira ora rerapa. Uvare oiso
ruipaparaveira ra voea tauvapaa. Oa iava
Pauto voea virivaripareve, vo rara Jisas
Krais oirao piepaive. Ra va iava vao rera
vaaro keraria tapo oupaive oa viapau
opesia vai.

11 Vo reo-a voa-ia oiraopa rutu,

"Vosa oiraopavira rutu kopiiviepa rera
tapo, oa iava rera tapo toupapeira
tootoopaoro.

12 ✡ Vosa goru vovou rutu-ia siraoa
vo tavakaaro kaepape, oa iava
uvuipaviei ra rera tapo reipavio.

Vosa rerare isivavio, osa ita uvuiroverea
rera vigeire isivaoro.

13 ✡ Vosa viapau oiraopavira rutu rera
vo vovouaro purapape, uva rera
raga ora rera vo vovouaro pu-
rareve. Eake iava? Uvare via-
pau oiso uvuiparoi ra ora rera vo
vovouaro tavarioreve vao vokiara
rutu-ia ovovoua oirao piepareveira
vigeipa."

Oiraopatoa Rutu Iava Kovopato Ro Ira-ia Pauto Vo Reesiaro Toupaiveira

14 ✡ Voea rugoo pieri voea vatatopo
pieoro evoea oea tokipariveira Pauto
osireiaro-ia. Ra oiso purau voeare,
Opeita ora kaureo ragapata oreorovu
rovirieipaoro vara-ia ora reo ragapaoro.
Viapau rutu vearoa vai uvuipai ra eisi
oreoi iava karekepape. Viapau. Ari vao
raga-ia uvare voearo vo rugorugooroaro
vuri piepaiveira oearoa voea vo reoroaro
uru piepaiveira.

15 ✡ Ora vii iava vovouisi rutu tovori
ora vii vo kovoaro-ia. Oa-ia uvuipauei
ra Pauto roru piepari va-ia. Osa iava
viapau uvuipauei ra ariia vai oupari vii
vo kovoaro-ia, vo rara torevokovira rutu
Pauto vaaro-ia oiraopa reo oearovu tarai
piepari.
16 Viapau rutu uvuipauei ra voearo tapo
ora tavosipau oearoa riroara rutu akuku
reoro raga pura ragapaiveira, vo osa vi-
apau Pautoa-re rugoopaave. Vo reoro
oreoroa-ia oirara rutu kove piepaiveira,
oa iava Pauto vo reoarore isivapaaveira
vare ovaupaoro.
17 Oreoroa varao akuku reoro oara
iava siposipopaiveira oara oiso rutu
toupaiveira, Riroa kapua oa sopeara
aiopaiveira. Oea iava vaitereo-ia ti-
satoarei aiterea oiso vaisipaiveira, Haime-
nias vaio ora Failitas.
18 ✡ Aiterea evaiterei oiraopa reo
rutu arova pirosiera. Uva va-a vao oa-
ia oearovu vo vovouroaro piro piepa-
siveira oisi siposipopaoro oiso, Vigei tore
ovoiviepa kopii tapi iava.

19 ✡ Vo osa vo reoa vao oiraopa reo
rutu Pauto oa purareva oa oiso rutu
toupaiveira kukuuvu tuuta. Oa viapau
uvuipai ra irai va gugiugireve va ver-
apasa, vao oa iava evo reo oiso pura-
papeira, "Oea-ia Turaro taraiparoveira
voeao rera voeaaro." Ora oreovu vao oa
oiso purapapeira, "Ro ira oiso puraparo,
Turaro-a ragai reraaro, ira uvui iraoparoi
ra ora rera iava vovouisiaro porereve vuri
vovou rera vaaro kavuoro."

✡ **2:7:** Pro 3:5-10 ✡ **2:12:** 1 Pi 4:13; Mt 10:33 ✡ **2:13:** Ro 3:3; Nam 23:19 ✡ **2:14:** 1 Ti 5:21, 6:4 ✡ **2:15:** Je 1:12 ✡ **2:18:** 1 Ko 15:12-18 ✡ **2:19:** Ais 28:16-17; Jo 10:14

20 Okepavu-ia riroa oisoa osasararovu
rutu dis toupaive oiso-ia, oaravu aue iava
gol, ari oaravu aue iava silva, ari oaravu
aue iava evaoara, ari oaravu aue iava ver-
ako rasi. Evara rutu oara iava oaravu rutu
pisa visivi toupaiveira oara-ia ovureirovu
aiopaiveira. Ovusa oaravu raga toupaive
varao akukupapara oara-ia vokiara rutu-
ia aio ragapaiveira.
21 Osa ragavira ita oirato tapo uvuipa
ra pisa visivi toureve oiso osa kovopa
Pauto vaaro, vo rara vuri pitupitu rera
vaaro kavu rovoreve, vo pitupituo oa
oiso rutu toupaiveira osa akukupapava
raga. Oa iava uvuiparoi ra Pauto rera
roporeve rera reesioro oiso rutu, Rerapa
kovopato. Osa iava Pauto uvuiparoi ra
vearo kovo rutu purareve rera iavirava
vo osa oiso toupareve, Ira-a eera vo kovo
purasa vatatopovira touparevoi.
22 Vii vovouaro airereioro rutu va
tokipari vaopa, teapi va vao vuri vovou
purari vo vovouroapa ruipapaaveira
voeao viovoko irara. Ovovouroa asavira
uvuipauei ra vatavatapau. Goruvira rutu
kovopari torevoko vovou rutu purapaoro
oirao pie vovou tapo, ora siraoa, ora
gavaure vovou. Vo osa oisi eisi piepaoro
uvuipauei ra voearo tapo ora tavosipau
oea sisigarue sopavira rutu toupaiveira.
Oire ra oisi va iava Turaro arepaive voea
tauvapasa.
23 Uva viapau oiso uvuipauei ra voea
tapo ora tavosipau oea akuku reoro raga
purapaiveira ora kaureo ragapaoro, vo
osa viapau taraipaave rutu. Oea-ia
taraipauveira evoea oea oisi eisi piepaoro
ora kaureoara kareke piepaiveira vokiara
rutu-ia.
24 ✡ Ari ita, Turaropa kovopato via-
pau uvui iraoparoi ra kaureoparo. Ira
uvuiparoi ra vearopa rugooro rutu pura-
pareve oirara rutupa. Vosa vearovira rutu
voea tarai piepareve, ra viapau voeaore
vagevagepavira aveaveparo oea viapau
vagevagepavira rera vo reoaro oupaoro
va-ia viapau roroiopaave.
25 Ira uvuiparoi rutu ra kave vovou ru-
tuva voea torevokopareve voeao oea rera
vo gisipoarova kaureopaave. Oa vai iava
uvuipaai ra ora voea iava sopaura oaive
porepaive, vo osa Pauto voea tauvapareve
vo osa oisi vai eisi piepaive. Osa iava voea
evoea uvuipaai ra oiraopa reo rutu oirao
pieive.
26 Eisi osa uvuipaai ra vorevira vearo ru-
gorugooro ouive o iava kuverava torioro
Seten iria tovopareveira voea oupasa. Ro
vurito ira rovovira voea ou rovopareveira,
oisore ra rera vo vovouaro sirova utu-
paave.

3

Ovoiopa Vuuta Iava Oa-ia Taru Ovovourovu Rutu Vuriara Karekeperea

1 ✡ Vearovira rutu vao-ia taraiu vo
osa ovoiopa vuutaro iava vo vokiro-ia
karekepaperea tavaka vo siraoaro.
2 ✡ Oirara riroara rutu vuri pitupituro
purapaiverea oiso vara, iirukopa vovou-a
vao-ia, ari orekerovu rutu gurupa vovou-
a vao-ia, ari vagu vovou-a vao-ia, ari ora
vaisi oaive raga kae piepa vovou-a vao-
ia, ari oearovivu tovipaiverea. Ora vo
osa aite irara oaiveva kaureopaave, vo osa
viapau voea vo vovouroaro sirova utu-
paave. Vo rara viapau oiso rugoopave ra
vearo vaisi purapaive voea-ia orekerovu
oupaoro voea ruvara-ia. Vo osa Pauto vo
vovouroarore isivapaave.
3 Vo osa viapau vereopa vovou pura-
paive. Oa-a eva oa iava viapau oiso oearo-
vivupa siraopa vovouro viapau pura-
paiverea. Osa-a eisi osa iava vuri takauro
rutu purapaiverea oearovu reopaoro. Ora
rirovira rutu ora upo ruipa iraopaave
kasipu iraopaoro reasi iraopaoro vereopa
vovou vo pitupituaro purapa arapa.
4 Ora oiso osa ora voea vate iraraaro
taeapaiverea voeare isivapaoro vorevira,
vo rara vagevagepavira vuri rugorugooro
raga sirova utupaave. Ora oiso osa ora
voea raga vaisiaro kae piepaiverea oearo-
vivu vaisiaro akaipa piepaoro. Ora oiso
osa ora voea raga vo vovouroaro sirova
utupaaverea Pautoa-re isivapaoro.
5 Ora oiso osa lotu purapaaverea
varaatavira raga oiso osa orekerovu
rogetara gaegaerepapeira uuko rovuro

✡ **2:24:** 1 Ti 3:3; Ta 1:7 ✡ **3:1:** 1 Jo 4:1-3; Ju 17-18 ✡ **3:2:** Ro 1:24-32

ivara-ia. Vo rara vao oiraopa goru rutu taeapaive oa oiraopavira rutu vavatapaoro rokopaiveira sovara-ia ruture. Uva viapau uvuipauei oiso ra voea iare tutuu piepari.

6 Ari oearovu voea iava vatauvira okeparovu-ia koatapaaveira airorovu oupasa riakora, oiso ra vairoro vo rugorugooroaro piro piepaive vairoro airoa viapau goruvira rutu rugorugoopaave. Airoa riro vavata rutu kaepaiveira vairo varaaro vo vavataaro vuriara. Uvare vairo vo rugorugooroaro viripaiveira orekerovure vuriara rugoopaoro, oiso ra vara purapaive.

7 Evairo riakora airoa taraa ragapaiveira vaore, oiso ra oiraopa vovou rutu vo pitupituroaro-ia taraiave, osa viapau.

8 ✡ Ari voeao-ia oirara oea vuri rugooro purapaiveira oiraopa pitupitu ruture isivapaoro. Oea ita evoea oea kove ovoiaepa lotupa pitupituaro pura arapa. Oiso rutu osa vaitereo-ia Janis vaio ora Jambris aiterea vaitereo-ia oisi Moses-re isivasiepa rera vo reoaro sirova utu arapa.

9 Osa iava viapau uvuipaai ra riro kovo vai puraive. Eake iava? Uvare oearovu oirara voea vo vovouroaro kekepaoro oiso purapaaveira, “O ari keakea kovoro varao voea varaaro oara purapaiveira kokoropavira raga.” Oiso rutu osa vaitereo voari tuariri Janis vaio ora Jambris oisoa eveipaive.

Uvui Iraopauei Rutu Ra Pauto Vo Reoaro-ia Goruvira Rutu Pitupari

10 Ari ita, oisoa ragai vo vovouaro sirova vearovira rutu utupau varao iava oara oisoa purapaa tarai reoro vatepaoro, ora vo pitupituro oara oisoa purapaa, ora ragai vo touaro vituaro iava tapo. Oara rutu-ia oisoa evara vearovira rutu ragai siituepari, vo osa vara purapaa oirao pie vovou rutuva. Ora vo osa oisoa orekerovu ruture ora tuvuu piepara siraoa vo vavataaro kaepaoro. Ari ita, ragai vo siraoaro-ia oisoa taraipau vao oa oisoa purapaa oearovupa. Ora oiso osa viapau oisoa raveravevira kovopaa.

11 ✡ Ari ita, ragai vo tavakaroaro-ia oisoa taraipau varao oara oisoa ragai-ia poupa piro. Oara oisoa ragaipa vokiara rutu-ia upiara vatepaive. Ora varao rutu-ia taraipauveira oara oisoa ragai-ia karekepape vo osa Antiok-ia toupaa, ora Aikoniam-ia, ora Listra-ia. Oara rutu evara oisoa ragaipa rirovira rutu tavaka vovou vatepaive. Ari ita, uva Turaro raga oisoa ragai virivaripareve vara rutupa evara.

12 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa irou irara avu voeao oea Pauto vo vovouaro sirova utu ruipapaave Krais Jisas tapo ora tavosipaoro rutu, oea ita-a oea oisi vo tavakaro vo siraoaro oupaivere taru.

13 Ari vuri irara voeao riro kuuvu irara oea oirara vo rugorugooroaro piro piepaiveira vuri vovou vo pitupituaro voeapa topatopa piepaoro rutu. Osa iava vorevoreripavira oearovu keakeapaiveira. Osa piepaoro eisi ora voea raga ora piro piepaaveira rutu.

14 Ari ita, uva vii Timoti uvui iraopauei ra goruvira rutu torepaoro oiraopa reo rutu sirova utupau. Vao oa-ia oearovu vii tarai pieivoiva, va oirao pieparivereira goruvira rutu. Uva voea-ia taraipauveira voeao oea oisoa vii tarai piepaive.

15 ✡ Vo osa kakae visivi touriva uva oisoa evoa vii tarai piepaive. Ovuuta-a eva oa-ia taraiuepa Tugoropa Vuku iava vo siposipo-ia vao oreoa vaaro iava taraia ouriva. Vo taraio oa vituaro-a vao-ia vo raivao oraiva-ia Pauto uvuiparoi ra oirara rutu vorevira oupareve ora rera iare, vo rara Krais Jisas oirao piepaive rutu.

16 ✡ Oiraopavira Pauto reraaro-a Tugoropato Uraurato ira reoara kareke rovoreva varao oara Tugoropa Vuku-ia toupaiveira. Vo reo oa-ia uvuipaviei ra oiraopa vovou rutu iava siposipopape. Ora oiso osa vo reo iavirava uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura-ia vuri vovouro eveipape. Ora oiso osa vo reo iavirava uvuipaviei ra torevoko pitupituro-ia taraipavio ora vigei raga oiso rutu osa vigei tavipaiveira.

17 Eisi osa vo reo vao Tugoropa

✡ **3:8:** Eks 7:11-12 ✡ **3:11:** Ap 13:44-52, 14:19-20 ✡ **3:12:** Sam 34:19; Mt 16:24; 1 Te 3:3 ✡ **3:15:** Sam 119:97-104 ✡ **3:16:** 2 Pi 1:19-21

toupaiveira oiso osa kovo purapa, ro vaaro ira Pautoa-pa kovopareve. Osa iava uvuiparoi ra uvuivira rutu okovorovu rutu purapareve varao vearopa kovoro rutu.

4

Uvui Iraopau Ra Oiraopavira Rutu Pauto Vo Reoaro Kosi Piepari

1 ✡ Krais Jisas oirara vo vovouroaro rovirieireverea rara, voeao oea oiso tootoovira toupaive ora voeao oea kopi-ipaaveira. Oire uva vii tavipaavoi Pauto osireiaro-ia vaiterei ora Krais Jisas oiso, Krais taru oirara rutu osireiaro-ia ora karekeroverea turarovira oirara rutupa reipaoro.

2 Uva oisi-a oiso osa goruvira rutu vii tavipaavoi oiso ra goruvira rutu evo reoro iava tavitaviu, vo osa oearoi vii uvu ruipa-paave va-ia. Oire vosa vapa reasipaave, oire eagara. Oisi raga uvuipauei ra va iava voea tavitavi ragari. Osa iava uvuipauei ra va-ia voea vo vovouroaro vuriara poer-avira karekeri, vo osa oearovu voea iava torevokori, ora vo osa oearovu varaaro oirao pie vovouro voea iava goru pieri voea rutupa siposipooro kave vovou ru-tuva.

3 ✡ Vo vuutari utupa oa pou piroverea ovuuta-a eva oa-ia viapau oiraopa reo rutu uvuiverea oirara, uvare ora voea raga vo vovouroaro sirova utupaaverea. Vo uvare riro irara rutu voea tuvetuvepa irara guruguruiverea voea aivaro pieoro ora voea iare oea kokiaro kokosipaveira rutu vo reoro uvu iraopasa oreoropa ruipapaaveira.

4 Osa eisi piepaoro oiraopa reo ruture isivapaaveira, oiso vovoupaoro ra vao raga tuariripa reo vo siposipoaro sirova utupaave rasito vaaro.

5 ✡ Uva uvuipauei ra roroiovira rutu ru-gorugoopaoro ora airereipau rutu. Teapi raveravepauera, tavaka vovou vo sir-aoaro kaeri. Uva vo kovo-ia uvuipauei ra va purapari oearovivu siposipopaoro Vearo Siposipo iava. Osa tapo uvuipauei ra okovorovu rutu tapo purapari varao oara vaterevora viipa Pauto. Oa iava uvuipauei ra oiso toupari, Rera kovopa-toaaro vii.

Ragai Vo Kovoaro Opesisa Tutuuvoi

6 ✡ Ari ita, taraipauveira voeari-ia rovopa irara oea oisoa tauopaave Pautoa-pa. Osa ita eisi ragai-a vao oisi tauovira toupaavoi. Aue iava uvare ragai vo vuutaaro tutuu pievoi oiso ra vo rasio kavua Pautoa iare avaoro, oiso rutu vo tuukeo karuoro vo rasio-ia osa pisikui o iria vagoovi.

7 ✡ Ragai vao-ia paupaua ikauava, oa iava reesia-ia poura virorao. Uvare ragai vo kovoaro viapau oisoa oavu avu vaipa apotapape vao iava rara oiraopa vovou rutu purapaa.

8 ✡ Osa pieava eisi oa iava ragai vaaro peira pute piea voria. Ovoria eva ouaverea vo rara oiso ragai vaisireve, Torevokotoa rutu vii, voari Ovoiopa Voki-ia. Uva Turaro vo reesiaro-a ro ira ora rera raga torevokovira oirara vo vovouroaro rovirieipareverea. Uva viapau oiso ragai raga vo reesiaro-a. Ari oearovu rutu tapo vaaro-a voeao oea rerare tuevira toupaiveira rerapa kaviko vovou rutu purapaoro.

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

9 Akeake iraopari ragai iare ikauvira uriosa.

10 Ari ita, Dimas ragai kavureva vo ra-sio raga vo pitupituaro sirova utupasa. Oa vituaro-a vao oa iava Tesalonaika iare avaroera, vo osa Kresens Galesia iare avaroera. Ari Taitas Dalmesia iare avaroera.

11 Uva Luk raga-a ro ira touvira ragai tapo touparevoi. Uva Mak tapo uriopauei, ra vei rutu ragai iare uriosi. Eake iava? Uvare uvuiparoi ra ragai tauvareve vo kovo puraoro.

12 Ari aue Tikikas aruavora Efesas iare.

13 Vosa uriopauvere, ra ragai reraarova kuvupato uriou ira kavuava Traos-ia aue ruvara-ia Kapas, ora vukuara tapo. Vi-apau oiso uvuipauei ra vo vukuro evara kavuri oara oisoa purapaive aue iava bul-makau rakariro.

✡ **4:1:** Re 20:11-15 ✡ **4:3:** Ais 30:9-12; Jer 5:30-31 ✡ **4:5:** Ap 21:8 ✡ **4:6:** 1 Ti 6:12 ✡ **4:7:** Fl 3:10-14 ✡ **4:8:** 1 Te 4:13-18 ✡ **4:14:** Ap 19:33; Ro 12:19; Sam 119:98-99

14 ✡ Ari ropa ora vatatopopauvere Aleksanda ira orekerovu rutu purapareveira aue-ia bras. Ira oisoa ragai vuri piepareve rutu. Ovuria eva voriaro Turaro rerapa vatereverea voari utupaua.
15 Irapa ora vatatopo iraopauei. Eake iava? Uvare rirovira rutu kasipupaoro oiso ruipaparoveira ra vigei vo siposipoaro tekipareve va opesi ovoipasa.
16 ✡ Ari ita, rovo vuuta rutu-a vao-ia oa-ia rovoa rutu-ia kortua-ia toreraepa. Uva viapau oiso irai voa ragai tapo toureve voea vo reoroaro reo rovirieipa irara pukopasa ragai tauvapaoro. Uva Pautoa iare varirIparai ra viapau oiso voeare kasipupaoro voeapa reesia vai purareve, vao-ia vuria oa puraiva ragai eakaoro.
17 Ari ita, Turaro viapau oisoa ragai eakapareve. Viapau. Uvare rera raga ira oisoa ragaipa gorua vatepareve. Oa iava oisoa vo reoro rutu iava siposipopaa Pautoa iava. Eisi osa iava voea rutu voearo ratau tou irara oisoa ragai vo reoroaro uvupaive. Uva oisi-a eisi osa piepaavoiva, Turaro oisoa ragai virivaripareve voea asavira keripa irara, oea oisoa oiso vovou ragapaave ra ragai opesi pieive. Evoea oea oiso rutu toupaiveira osa aakau kare voeao riro kasipu vovou irara.
18 ✡ Ari ita, Turaro utupaua ragai virivariparevere evoea ruvara iava oearoa oisoa oiso vovou ragapaave ra ragai vuri pieive. Oa vituaro iava ragai orirureverea ora rera vo Saraaro-ia eisi vuvuiua-ia. Oa-a eva oa iava vokiara rutu-ia rera vaisiaro kae piepaaveira rera vaaro keraria eveipaoro oa-ia viapau opesia vai. Ovoiei.
19 Uva ragai-a vao vearo voki rutu purapaavoi Prisila vaiopa, ora Akwila, ora Onesiforas aao rutu.
20 Oire uva Erastas ira epao touvira Korin-ia. Ora Trofimas ira kavuava Mailitas-ia, uvare upiaparoepa voa.
21 Akeakeri rutu ra ikauvira uriou. Teapi kokepa vuuta vao vuria pou piro. Yubyulas vase vearo voki purapaivoi ora ro Pyudens, ora ro Lainas, ora ro Klodia ora voea rutu araoko irara oaive voeao vo.
22 Turaro iare varirIparaveira oiso ra rera tapo vii reraaro tapo uraurato tavosivira toureve. Ra oisi iava Pauto tauva visii rutupa vatereve evoa.

Evavi raga osa viipa vo pasio purapaavoi.

Ragai-a vao, Pol.

✡ **4:16:** Ap 7:60 ✡ **4:18:** 2 Pi 2:9; Sam 121:7

TAITAS
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol toupareva Masedonia Provinsia uva voa toupaoro vo pasio rigatoreva Taitas-pa. Oiso ra Krit Toko iare Taitas arureve Pol oiso ra voeao lotupa irara tokipasa avaro. Vo pasio oa oiso toupaiveira osa vao rovopa pasi oa rigatoreva Pol rera vatetoaaro iare Timoti. Aue iava uvare Taitas tavireva oisore ra lotupa irarapa iraparo (Ta 1:5), torevokovira siposipopaoro vao iava Vearo Siposipo (Ta 2:1), ora voea vo rugorugooaro soporepasa voeao oea viapau vearovira Pauto vo reoaro sirova utupaave (Ta 2:15, 3:8).

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, 1:1-4.
2. Voeao iava lotupa kovo-ia irapa irara, 1:5-16.
3. Lotupa irara tavireva Pol varao iava oara-ia uvuipaai ra Pauto roru piepaive rera vo ruipaaro sirova utupaoro, 2:1–3:11.
4. Ovoiopa reoro Pol vo reoroaro, 3:12-15.

1-4 ✡ Ragai-a vao Pol ragoa vo rigato puraavoi viipa Taitas, uvare oiso rutu toupariveira, Ragai oviitoaaro rutu vii, vo rara vegei rutu Turaro oirao piepave rutu. Ari ita, varipiparaveira Pautoa iare Aite ora Jisas Krais vegei Kae Piepatoaaro, auere ra vii tauvapasi aue-ia gavaure vovou ora vereopa vovou rutu. Ragai-a vao-ia Pautoa-pa kovopato, uvare Jisas Krais oiso puraroepa ragai aruoro, “Avau oearovu rutupa siposiposa.” Iu, uvare Pauto ragai roporeva, oiso ra voeao tauvaa oea roporeva Pauto vaore, oiso ra voea vo vovouroaro oirao pie vovouro goruvira rutu voea iava torepe. Oa iava uvuipaai ra vao-ia Pauto vo pitupituaro oiraopa rutu taraiave, vo rara va iava voea siposipoa. Oire ra oisi iava va-ia taraioro vearovira rutu tuevira raga toupaive auere Tootoo Ovoi, uvare voeapa vo tootoo vatereverea Pauto voeao rera voeaaro. Tuariri rutu vo uva vo rasio pura viro asavira touva uva Reo Ovoi purareva va iavirava, oiso ra vo tootoo vatereve. Oiraopavira, uvare viapau oiso kuuvupato-a Pauto. Ira vo vuutao-ia oearovu arurevora va iava vao Vearo Siposipo kosi pievira siposipopasa. Eera Pauto vegei Kae Pietoaaro ira ragai tapo ita roporeva oisi ita osiposipo iava siposipopasa.

Taitas Vo Kovoaro Iava Vo Osa Krit Toko-ia Toureva

5 ✡ Vii Taitas tavipaavoi oiso-ia, Vii kavuavora evoa Krit Toko-ia, oiso ra voa vo kovoro torevokori okovoroa pura uviro asavira toupaivora evoa Krit-pa irara sovara-ia. Oire ra voa oearoi tapo reereesiri voeao oearoa uvuipaai ra lotupa irara tokipaive voraro uruiara-ia voeapa irapaoro.

6 Eisi osa iava uvuipauei ra vaore rugoou osa vii tavi rovoavoi rovovira oiso, Voeao lotupa irarapa oea irapaaveira viapau oiso uvuipaai ra vuriara vai purapaive. Ora oiso-ia viapau irai uvuiparoi ra aireiva vatuarirei vai toupareve. Viapau. Ari kataiva raga. Ora vo osa rera ovii iraraaro, oire ra oirao piepa vovouvira rutu torevokovira toupaive. Viapau rutu oiso uvuipaai ra ora voea vo ruiparoaro sirova utupaoro vuri vovouro purapaive. Ra oisi iava voea iava siposipoara uvarovu rutu vuriara avapape.

7 Aue vituaro iava uvare rera-a eera oirarapa irapato ira Pauto vo kovoaro tokipareveira. Eisi osa iava uvuiparoi ra torevokovira raga toupareve. Opeita ro ropori ira oearovu tapo rirovira ora kaureoparo. Ora opeita ro tapo ropori ikaupa kasiputo, ora ro ira spakpaoro kokoroparo, ora ro ira oearovu upopaoro voea upia piepareve, ora ro ira ora rera raga-ia vovouparo vo orekerovu rutu ou ragapaoro.

8 Ari uvuipauei ra rera ropori ira oearovure sopaipa irara oiso puraro, “Uriota vore ragai vo kepaaro-ia vearovira pausa touoro.” Ora ro tapo ira vearo rugooro raga sirova rutu toupareve. Eera ira uvuiparoi ra ora rera vo

✡ **1:1-4:** Nam 23:19; Ro 16:25; 2 Ti 1:10 ✡ **1:5:** Ap 20:28-30; 1 Ti 3:1-7

vovouaro raga rovirieipareve, ra va iava torevoko vovouro raga purapareve ora airereipaoro rutu. Iu, eera torevoko vovoutoa rutu.

9 Ari ita, vosa oiraopa reoro rutu-ia pitupareve varao oara oupareveira vo Vearo Siposipo iava, uva va-a eva oa iava ita rera uvuiparoi ra oearovivupa topa pievira siposipopareve kosi pievira va iava vao oiraopa reo rutu. Ora ira uvuiparoi ra viaevira vo reoro karekereve vuriara oreoroa vatepaiveira oearovu oirara piro piepasa.

10 ✡ Aue iava uvare riro irara rutu epao oea ora upopaaveira vaova Vearo Siposipo, vo osa oearovu keakea ragapaive kokoropa reoro raga-ia. Ari ita, voea tapo Jiu oea vao iava ora voea iava rakari verapa pitupitu siposipopaiveira.

11 Uva voea tavi iraori ra ora eakaave uvupavira, uvare oira aaoro rutu piro piepaiveira rutu vuri reoreoro raga-ia. Uvare oiso piepaiveira ra vo aaoro ruvara-ia moni oupaave vo aaoro siposipopaoro.

12 Oiraopavira rutu osa vii tavipaavoi iravu iava Krit-pa irara iava rera. Ira oiso puraroepa voeaore oea oisoa vo Toko-ia vao Krit toupaive, “Voeao-ia Krit-pa irara oea kuuvu reoro raga purapaaveira. Oea oiso rutu toupaiveira osa kaakau kare. Oea kovo arapa reasipaoro ora voea raga-ia rugoopaaveira riroara rutu aio ragapaoro.”

13 Ari ita, uva oiraopa reo rutu-a vao-ia. Eisi osa vituaro iava uvuipauei ra goruvira rutu voeare korupau vo voea torevoko piepaoro. Oa iava voea vo vovouroaro oirao pie vovouro uvuipai ra goruvira voea iava torepape.

14 Uva oisi-a eisi osa toupaoro uvuipaai ra vo reoropa reasipaave tuariripa siposiporo iava varao akukuara, oara vo ragava uriopapeira Jiu, ora voeao oearoa reo goruro pura ragapaiveira oara-ia oiraopa reore isiva ragapaaveira.

15 ✡ Oire vosa viapau irai vo rugorugooroaro-ia vuria vai toupaive, uva va eva vituaro iava oiso toupai, Vosa apeisi eake uvureve, ora apeisi eake kekereve oara-a evara oara-ia viapau oiso vuria vai toupaivoi. Ari ita, vosa vuria vai toupaive vo rera varaaro-ia rugorugooara, oire uva vara-a evara oara vituaro-ia oaravu rutu vuriara toupaiveira varao oara uvupareve ora vara kekepareve. Aue iava uvare rera vo rugorugooroaro piroepa rutu. Oa iava oisi iava orekerovu rutu rera iava vuivuiepa ro ira Jisas Krais viapau oirao piepareve.

16 Ari ita, oiso purapaaveira, “Igei Pautoa-ia taraipaioveira.” Uva vigei uvuipaviei oiso ra voea vo pitupituroaro eveipaoro vearovira rutu voea-ia taraipavio oiso, Asi vuri rugorugoo irara rutu-a voeao oea kuuvu reoro raga rutu purapaiveira. Eake iava? Uvare kasipu vovouro raga-a oara purapaiveira vo oearovuva ora aveavepaoro. Oa-ia Pauto vo reoaro gasipaiveira. Oa iava viapau oiso uvuipaai ra vearopara vai purapaive.

2

Vo Toupai Avuka Irara Iava Vo Reo

1 ✡ Oire uva uvuipauei ra torevokovira rutu voea tarai piepari aue-ia oiraopa reo rutu vao oa-a vigei vaaro oirao piea rutu vituaro.

2 ✡ Avuka irara tavipari oiso, Opeita spakpata ukaiopaoro, ora opeita varao purapata osa kokoropa irara vara purapaiveira. Viapau. Ari uvuipaai ra vearovira rutu taraipaoro ora voea vo pitupituroaro sirova utupaave vara purapaoro. Oa iava viapau uvuipaai ra raveravevira Krais oirao piepaive ora oearovupa siraopaave vo vokiara rutu-ia.

3 Oisi raga ita eisi osa uvuipauei ra vairoro avuka riako tavipari, ra oisi raga vo vovouro purapaive evara. Auepa teapi kiuvu reoro raga pura ragapaive oearovivu toga ragapaoro vo reo-ia. Ra opeita tapo goru oviro vai-ia ukaiopaave spakpaoro. Uva evairo airoa uvuipaai ra vatuapa riako vearovira rutu tarai piepaive vearo pitupituro-ia.

4-5 ✡ Ra va iava vo aaoro vearovira ora tokipaave ora vo aaoropa siraopaoro. Ra viapau vuri rugorugooro karekepape vo

✡ **1:10:** Je 1:26-27; 1 Ti 1:6 ✡ **1:15:** Lu 11:39-41; Ro 14:23 ✡ **2:1:** Ta 1:9 ✡ **2:2:** 1 Ko 13:4-8 ✡ **2:4-5:** 1 Ko 14:34; Ef 5:22; 1 Ti 6:1

riako-ia. Uva uvuipaai vatuapa riako ra vearovira rutu vatua irara oaive vo reoroaro uvupaive reasi asavira. Evairo airoa uvuipaai ra ora vairo vo vovouroaro raga rovirieipaive, ra va iava torevoko vovouro raga purapaive ora airereipaoro rutu. Uva oisi-a eisi osa vearopai vo osa eisi ragavira vo pitupituro evara purapaive. Oa iava viapau oiso irai uvuiparoi ra vuri reo vai purapareve vao-ia Pauto vaaro tarai reo.

Vo Toupai Viovoko Irara Iava Vo Reo

6 Oire uva oisi ragavira ita uvuipauei ra voeao viovokoa tarai piepari. Ra va iava ora voea vo rugooroaro rite pie rovopaive auepa, teapi evo rugooro raga voea vovouaro piropiro piepaive rutu vo rara voea-ia putepaive.

7 ✡ Oire uva vii tapo Taitas oiso toupari, Viigoa uvuipauei ra voeapa ovoovoa rutu purapari vo osa vearovira raga kovoa purapari. Opeita voeare keevaita reoro raga purapari. Viapau. Ari uvuipau ra voeapa vavata pievira reopau vo osa voea siposipopari.

8 ✡ Iu, uvuipau ra vo reo rutu vateri oa vituaro-ia riroa gorua rutu toupai. Oa iava viiva keripa irara viapau uvuipaai ra oiso puraave, “Kevaita reo raga-a eva akukupapa reo vuria.” Oa iava uvuipaai ra ariiave.

Vo Toupai Kovopa Irara Iava Vo reo

9 ✡ Oire uva kovopa irara uvuipaai ra voeao vo reoroaro tapo uvupaive oea voea tokipaiveira. Ra va iava vearovira rutu voea-ia rorupaive voea tokipaoro. Ora ra opeita kaureopaave voeare.

10 ✡ Uva viapau uvuipaai ra reipa irara oaive varaaro orekerovu kavirupaive. Ra va iava oearovu voea-ia va kekepaoro oiso purapaave, “O oiraopavira rutu, uvare Pauto ro Kae Pieto vaaro tarai reo kasiraovira rutu torepai.”

Uvui Iraopaviei Ra Sisigarue Vovouvira Toupape

11 ✡ Ari ita, Pauto rera vo vovouaro vao vereopa vovou viaevira rutu karekere piepareveira vo oearovu rutu kae piepaoro. Oa iava vorevira ora rera iare voea oupareveira.

12 Eva vereopa vovouaro oa vigei tarai piepai, ra va iava rera vo ruipaaro purapape vo rasio-ia. Eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra vuri vovouro oavi kavupape ora vigei iava, oiso ra vearovira rutu ora airereipavio vuri pitupituropa vo rasio iava.

13 ✡ Uva oiso ragavira touoro vo vokiore tuepavio pisa voki rutu. Ovokia-ia vao Pauto vaaro kerari aviavi oa karekepere rara, vo osa va-ia aue Jisas Krais vigei Kae Pietoaaro vorevira vorero. Oa-a eva oare rugoopaoro goruvira raripavioveira.

14 Uvare ora rera iava vasereva oiso ra kopiiro. Eisi osa iava uvuiparoi ra vigei kae piepareve vorevira varao iava vigei vo vovouroaro vuriara. Ora vao tapo oiso ra torevoko vovou raga-ia toupape, uvare ora rera iare vigei vaisireva. Oire uva va-a eva oa iava uvuipaviei ra ruipapavio vearo vovouro purapasa vo rera vaisiaroia.

15 ✡ Oire uva vo reo-a vao oa iava uvuipauei ra oearovu vo vovouroaro varaata piepari voea goru piepaoro. Asi vii-a reito vaisito viigoa uvuipauei oiso ra oearovivu vo vovouroaro vuriara poerapari voea vorevira torevokopaoro. Teapi viipa keapaave oiso, Vii-a oira akuku ragaa.

3

Uvuipau Ra Goruvira Toupari Torevoko Pitupitu Raga Purapaoro

1 ✡ Oire voeao oirara oea tokipariveira oea-ia uvuipauei ra voea soporeri. Auepa teapi gavman-va ora kaureopaave ora voeao oirara oea reipaaveira visii rutupa. Oa iava uvuipaai ra vearovira rutu voea vo reoroaro uvupaive, ra vearo kovo rutu purapaive.

2 Voea taviri oiso, Opeita oearovu togapata vuri reo-ia. Viapau. Ari visii uvui iraopatai ra kave vovou rutu purapata oearovu rutupa. Ora vao tapo osa

✡ **2:7:** 1 Ti 4:12 ✡ **2:8:** Fl 4:8-9; 1 Ti 6:3 ✡ **2:9:** Ef 6:5 ✡ **2:10:** Mt 5:16 ✡ **2:11:** Ef 2:8-10 ✡ **2:13:** 1 Te 4:13-18; 2 Pi 1:1 ✡ **2:15:** 1 Ti 4:12-16 ✡ **3:1:** Ro 13:1-7

ravaavira raga toupata oearovivu tauvapasa gavaure vovou raga-ia.

3 Vao vituaro iava uvare voari tuariri oisoa toupape vuriara raga purapaoro rupasopavira raga toupaoro. Ora varao osa oisoa ora vigeiva kaureopavio. Ora oiso osa tapo viapau vearo vovou sirova oisoa utupavio vo osa reo goru gasipape. Oa iava vuri pitupitu vigei tuukeva, oiso ra ora vigei raga vo rugooroaro-ia vuriara sirova utupavio. Eva-a oa iava oisoa oearovu varaaro riiriipape. Uva oisoa oearovure rirovira kasipupavio, osa vorevira igeire ita rirovira rutu kasipupaave.

4 Ari ita, vo osa Pauto vo vuutaaro karekeerao oa-a eva oa-ia ora rera vareiaro sirao vovourei karekerevorao ora tauvaa vigeipa.

5 ✡ Oa iava vorevira vigei ora rera iare ourevorao ro-ia Pauto vigei Kae Pietoaaro. Oiraopavira, viapau oiso vearo kovo vai purapape, ra oai iava Pauto vigei-ia vearo vovou vai purapareve. Viapau rutu. Ari ita, vao raga-a kaviko vovou riroa rutu rera vaaro vigei-ia. Oa-a eva oa iava Airepa Tootoo rutu ouerao, uvare vigei sisigarue pierevorao. Osa vigei pieoro ro Tugoropato Uraurato oisi vigei pierevorao, Airepa irara vigei.

6-7 Iu, Pauto vigeipa rirovira rutu Tugoropato Uraurato vaterevorao, vo uvare Jisas Krais vigei Kae Piepatoaaro vigeipa raiva purarevora vao vorevira ora porete piepa raiva. Uva Pauto vigei vaisipare oiso rutu, Torevoko irara. Eva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra oisi iava ora agiagipavio rutu Pautoa tapo. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi ouperea vao oare tuevira toupaoro goruvira rutu raripavioveira.

8 ✡ Uva vo reo-a vao-ia oa puraavoi oa-ia oiraopavira rutu vii tavipaavoi, oisore ra voeapa vo reo vasirakovira rutu topa piepari rutu, ra va iava pisa visivi rutu toupaive voeapa voeao oea Pauto oirao piepaive rutu. Ra va iava vearo kovoro purapaive evara oara vearopai. Oara iavirava uvuipaai ra vearo tou rutu ouive.

9 Uva visii rutu viapau uvuipatai ra akukupapa reo raga-ia ora upopata. Ora opeita aao irara oavisii raga-ia vuurapa vaisi purapata vo voea vaivaisipaoro. Ora opeita ora visii ragava kaureopata. Ora opeita oearovu kasipu piepata Moses vaaro-ia Reo Taisi voeare reoreopaoro. Uva vo reoro-a evara kiuvu reoro raga, oreoroa rutu iava viapau uvuipai vearoa vai karekepe.

10 ✡ Oire vosa irai orugoorei iava pisavira siposiporeve vo lotupa uvuru sovara-ia, ra vo rugoorei sirova roopavira avaave, ra vii goruvira rera taviri oiso, Viapau uvuipauei ra vorevira oisi osiposiporoi purapari ita! Oire vosa viapau vii vo reoaro uvureve, ra viapau oiso vorerivira ita rera tapo touri.

11 Vo uvare rera-ia taraipauei oiso, Vuri vovou rutu rera-ia toupaivoi. Ovovouroa ora rera-ia eveipaoro oiso puraparoveira, “Eagara, ragoa oisivio toupaavere.”

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

12 Ari ita, ragaipa tutuu piepai ra vii iare Atemas sipoa eke aue Tikikas. Oire vosa irai vaiterei iava vii iare pouro virovere, ra va iava ikauvira ragai iare uriou voia Nikopolis-ia. Uvare oiso ruipaparai ra evoa touve vo uteopa vuuta-ia.

13 ✡ Viigoa uvuipauei ra Sinas tauvari riro taraito reo goruro-ia, aiterea vatatopopasiei ora Apolos vokasa. Uva vii tavipaavoi oiso ra oearovu taviri, ra orekerovu avu vai vaitereipa vatevateive oarava uvuipasiei avasa.

14 Voeao oirao pie vovou irara oea tokipaveaira, oeare oiso vii tavipaavoi ra voea vearovira rutu tarai pieri. Ra va iava vearo pitupitu rutu purapaive. Oa iava uvuipaai ra tauva vovou rutu purapaive voeaopa oea Jisas vo kovoaro purapaiveira. Ra vearo tou rutu purapaive ora voea vo rugooroaro kavuoro oara-ia ora voea raga-ia vovoupaaveira.

15 ✡ Ari ita, voeao rutu oea oisoa ragai tapo toupaive oea voeao viiva vearo voki rutu purapaivoi. Oa iava uvuipauei ra vo

✡ **3:5:** Ef 2:4-9; Ro 3:20 ✡ **3:8:** Je 2:14-20; 1 Ti 1:15 ✡ **3:10:** Ro 16:17 ✡ **3:13:** Ap 18:24 ✡ **3:15:** Kl 4:18

vaisio topa pieri, vearo voki voeaopa oea Jisas oirao piepaiveira.

Pauto visiigoa rutupa rirovira vereopa vovou vatereve ora igei tapo.

Ragai-a vao, Pol.

FAILIMON
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tuukepa kepa-ia toupaoro eisi Rom urui-ia 61 o 63 yia Krais vo kavauaro isivaaro iava. Vo rigato purareva rera iare rera vatetoaaro ro Failimon ira Pol vo reoaro uvuoro porero viropa oa iava va sirova uturoepa Krais oirao piepaoro. Uva iravu kovopato Onisimas Failimon reraaro, ira torireva Failimon arova vore Rom uva voa oisoa Pol tapo toupareve, oa iava oisoa Krais oirao piepareve, uvare rera vovouaro porereva. Oisi-a eisi osa iava Failimon akereva Pol oiso, E uvuipauei ra rera Onisimas vorevira ou pieri, uvare vii araokotoaaro rera-a ro vo Krais vaisiaro-ia. Ra rera ou pieoro rerapa siraou vao-ia rera vo vuriaro vao oa purareva.

1. Aviavi pie reoro rigatoreva Pol, 1-3.
2. Ora rera vaaro sirao vovou Failimon-pa, 4-7.
3. Failimon arereva Pol oiso ra vorevira Onisimas ou piereve, 8-22.
4. Ovoiopa reoro-ia vearo vokireva Pol, 23-25.

1-2 ✡ Ragai-a vao Pol ragoa tuukepa kepa-ia toupaavoi, uvare Krais-pa kovopato-a ragai. Uva vegei-a vao ora ro Timoti vii araokotoareiaro ora ragai, vegoa vo rigato puravevoi viipa Failimon. Uvare viipa siraopaveaira vo osa Krais-pa kovopariveira. Oire uva voearo rutu tapopa vo rigato-a vao-ia, oearoa vii vo kepaaro-ia ora gurupaaveira lotu purapasa. Ora o tapo vigei taataavaaro Apia iriapa tapo vo rigato puravevoi, ora ro tapopa Akipas ira vegei tapo vuri vovourova ora upoparoveira.

3 Uva variriparai Pautoa iare vigei aitearo ora Jisas Krais vigei Turaroaro oiso ra gavaure vovou purasi visii-ia tauvaa vateoro visiipa.

Oirao Pie Vovouaro Failimon Ora Siraopa Vovou Aue-ia Turaro

4 ✡ Ari ita, vosa variria purapaoro vii vaisipaavoi Failimon. Ora vosa viire rugoopaoro vearo vaisi vuurapa vaisi purapaavoi ragai reraaro-ia Pauto.

5 Vo uvare vii iava uvupaaveira vo oearovu ruvara-ia. Uvare vii-a eva viigoa oearovu rutupa siraopauveira voeao vii voeaaro, vo rara goruvira rutu oirao pie vovou purapari Turaro-ia Jisas.

6 ✡ Uva oiso variripaoro viire rugooparai oiso, Vearopai rutu vo osa ora vii vaaro oirao pie vovou kareke pieri oearovu rutupa oirara. Oire ra va iava vii-ia vo vovou eveioro oiraopavira rutu varao oirao pieive vara-ia taraioro vearopara, oara vigeipa Krais Jisas-ia toupaiveira, vo osa rera tapo ora tavosipavio.

7 ✡ Oiso osa va eva, araoko, vii vaaro sirao vovou voearopa Pauto voearoaro. Oa iava rorupaavoi rutu, uvare va-a eva oa ragai vovouaro varaata pievoi rutu. Ari ita, igei rutu varaata pierivora igei vao Pauto voeaaro.

Pol Failimon Tavireva, Viipa Ruipaparai Rutu Ra Onisimas Ou Pieri Ora Vii Iare Oiso Rutu Osa Araokoto Oara

8 Oire uva vearo vovou-a vii vaaro oa-ia taraipaoro uvuiparai ra oiso vii tavia goruvira, Ragai vo reoaro uvu iraori, uvare vegei araorei-a vo Krais vaisiaro-ia.

9 Ari ita, viipa siraoparaveira rutu. Eva-a oa vituaro iava gavaure visivi vii arepaavoi. Ragai-a vao avukatoavi Pol, ragoa tuukepa kepa-ia toupaavoi Krais-pa kovopato.

10 Oire uva oisi-a oiso osa ragavira rerapa ro-ia Onisimas vii arepaavoi, oiso ra rera tauvari ira viipa kovo rovoreva. Oa iava torireva vii arova. Uvare rera-a ira oiso rutu toupareveira, ragai oviitoaaro. Vao vituaro iava uvare tuukepa kepa-ia toupaoro Krais iava rera taviava. Oa iava ragai vo reoaro uvuoro Krais oirao piereva. Osa iava Airepa Tootoo rutu oureva.

11 Ari ita, voari tuariri viapau vearo kovo vai purapareva viipa. Ari vo vokio-ia uvuiparoi rutu ra vearo kovo rutu purapareve vegei rutupa ora vii.

✡ **1:1-2:** Ef 3:1; Fl 2:25; Kl 4:17 ✡ **1:4:** Kl 1:3-7; Ro 1:8-9 ✡ **1:6:** Je 2:14-20; Fl 1:9 ✡ **1:7:** 2 Ko 7:13

12 Oire uva rera arupaavoi vorevira vii
iare. Uva rera-ia ora ragai iava vovouisi
rutu tapo sipopaavoi vii iare siraovira.
13 Ari ita, rerapa ruipa ragaparai
rutu oiso ra vovio raga ragai ruvara-
ia toupareve, vo uva tuukepa kepa-ia
toupaavoi. Aue iava uvare oearovupa
siposipopaaveira Vearo Siposipo iava.
Oire ra oisi ragai ruvara-ia touoro ragai
tauvareve vii vo tavukiaro ouoro.
14 Ari viapau uvuiparai ra goruvira rera-
ia pitupaa vo raga ragai ruvara-ia, vosa
viapau vearo vaisi pura rovori rera-ia. Ari
ita, reasiparai oiso ra vii tavia oiso, “Ragai
tauvari.” Viapau. Ari vii raga vo rugooaro
vegei-ia. Oa-ia uvuipauei ra vegei tauvari
vii vo ruipaaro sirova.
15 Ari ita, ragai oiso rugorugooparai,
Pautoa vai vo ruipaaro sirova torireva vii
arova. Oire uva voa-a evoa uvava voreoro
taru vii ruvara-ia riro kaekaevira rutu
touparevere. Iu, uva oiraopavira rutu-a
eisi.
16 ✡ Vo vokio vao oa-ia viapau oiso On-
isimas touparevoi osa voari tuariri akuku-
vira oisoa kovo ragapareve. Viapau.
Uvare vo vokio-ia oiso rutu touparevoi,
Rera-a ro-ia vegei araokotoaaro vo Krais
vaisiaro-ia. Eva-a oa-ia kovopa irarapa
pute pievira touparevoi. Eisi osa iava
uvuipaveiei ra rirovira rutu rerapa sir-
aopave. Oire vosa oiso rugorugoopau
rore Onisimas, Ragaipa kovopato ro-ia ora
ragai araokotoaaro vo Turaro vaisiaro-
ia, uva eisi osa rugoopaoro uvuipauei ra
rirovira rutu rerapa siraopau vo sirao-ia
pute pievira osa rerapa siraoparaveira.
17 Ari ita, vosa oiso ragaire ru-
goopau, Vatetoa oaa rutu-a ro-ia Pol, uva
uvuipauei ra rerare tapo oisi rugoou,
vorevira ora vii iare rera voreoro ro-ia
Onisimas.
18 ✡ E vuria vai peira rera-ia vii-ia ora
vo vii orekerovu avu vaiaro-ia? Vosa oisi
oarai pape, oire uva uvuiparai ra viipa
oarai kare piea.
19 Oire uva va vao oa kekepari oreoa
rigatopaavoi ora ragai Pol vavaearo raga
iava. Oa-ia oiso puraparai, Iu, oiraopavira
rutu viipa oara kare pieavere. Uva
uvuiparai ra oiso vii tavia, Easi riroa rutu
epao oa ou ragariva ragai ruvara-ia, uvare
vii siposipo ragapaavora Vearo Siposipo
iava. Oa iava Jisas oirao pieoro Airepa
Tootoo ourivora.
20 Oire araokotoa oaa, vii Failimon
arepaavoi oiso ra oisi eisi va purari.
Uvare tavosivira rutu toupavevoi vo Krais
vaisiaro-ia. Uva va-a vao oa-ia uvuipauei
ra oisi iava ragai vovouaro varaata pieri
rutu, vo osa vii tauvareve Turaro oisi eisi
piepasa.
21 Ari ita, vii-ia taraipaoro oiso viipa
vo pasio rigatoavoi. Oiso osa ragavira
uvuipauei ra oisi va purari. Uvare oiso
ragavira vii-ia taraiparai, evara-ia pute
pievira rutu taru orekerovu rutu oisi pu-
rarivere rara ragaipa.
22 Oire uva oisi-a eisi osa ragaipa oai
tugia vai ravaavira vatatopori. Ari ita,
Pauto oirao piepaavoi rutu, oiso ra visii
rutu varaaro variriara vearovira rutu
uvupareve. Oa iava ragaipa raiva purare-
vere vao oa-ia vorevira voreravere visii
tapo toupasa.

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

23 Oire uva oreovu-a vao-ia vo osa
Epafras vearo voki purarevoi viiva.
Ira oisoa ragai tapo toupareve vo
tuukepa kepa-ia, uvare rera tapo Krais-pa
kovopato.
24 ✡ Ora voeao tapo Mak vase, ora Aris-
takas, ora Dimas, ora Luk oea rutu tapo
viiva vearo voki purapaivoi, voeao oea
oisoa ragai tapo kovopaive.
25 Oire uva ragai-a vao variriparai
Turaro iare Jisas Krais, oisore ra visi-
ipa tauva vatereve visii viraakooro rutu.
Ovoiei.
Ragai-a vao, Pol.

✡ **1:16:** Mt 23:8; 1 Ti 6:2 ✡ **1:18:** Lu 10:30-37 ✡ **1:24:** Ap 12:12; Kl 4:10

HIBRU
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva iravu voeaopa oirao pie vovou irara Jiu-pa irara iava voea. Ari viapau taraipaviei oiso, Iroutoa rutu vo rigato purareva.

Uva Krais iava Kristenpa irara tavi-tavireva oiso purapaoro, Ro Krais ira oearovu rutu-ia pute iraopareveira reipaoro voeao iava, oiso osa voeao profet irara, ora voeao enselpa irara, ora ro Moses, ora Josua, ora pris irara Eron vo saraaro iava voea. Ora oiso tapo puraroepa vo pasio-ia, Vao Airepa Reo Ovoi oa tuariripa-ia pute iraopaiveira tauva vatepaoro oirarapa. Ora vao koruoua oa purareva ora rera-ia Krais ora aue tapo varao oirao pie reoro oara rutu Jiu varaaro-ia putepaiveira varao oara oisoa purapaive vo tuariri rutu.

Oire uva Papara 11 sovara-ia goru reoro rutu toupaiveira oreoroa epao voeao iava tuariripa irara oea varaaro oirao pie vovouro oisoa kareke piepaive Pautoa raga-ia rari iraopaoro vo osa oisoa oaravu kovoara purapaive.

1. Jisas iava vao aviavi pie reo, ira-a orekerovu rutu vituaro-a rera, 1:1-3.
2. Krais voea-ia enselpa irara puteparevoi rutu, 1:4–2:18.
3. Krais vaiterei-ia Moses vaio ora Josua puteparevoi rutu, 3:1–4:13.
4. Krais voea-ia pris irara Eron vo saraaro iava pute iraoparevoi rutu, 4:14–7:28.
5. Tuariripa koruouaroa-ia puteparevoi Krais, uvare ora rera iava revasiva-ia ovoiopa koruoua purareva Airepa Reo Ovoi oirao piepaoro, 8:1–10:18.
6. Oirao pie vovou-a vao oa-ia uvui iraopaviei ra Pauto roru piepape oiso osa tuariripa irara oisoa rera roru piepaive, 10:19–12:29.
7. Goru reo vatereva Kristen irara vo vovouroaro tore piepasa, oiso ra tu-uvu vovouvira toupaive, 13:1-25.

Pauto Oviitoaaro Vigeipa Reo Vatepare

1 Pauto tuariri rutu ora rera vo reoaro oisoa vatevatepareve voeaopa vigei aao iraraaro. Ora vo osa tapo vo oraivarovu rutu-ia oisoa profet irara-ia piepareve ra rera vo reoaro kareke pieive va kosi pieoro.

2 ✡ Ari vo vokiroa varao-ia ovoiopa vokiro oara-ia Pauto ora rera vo reoaro kosi pierevora rera Oviitoaaro-ia. Ro-ia ira iavirava Pauto orekerovu rutu pura rovoreva voari rovoa rutu-ia. Ora oiso tapore eera ira-ia orekerovu rutu tou-verea vo ovoiopa voki-ia, ra oiso rutu pieve evara, Rera raga varaaro.

3 ✡ Eera Jisas ira iava roropaiveira avi-avia vova Pauto vo kerariaro-ia. Ro ira kekepaoro oiso taraipaaepa, O ari Pauto oiso toupareveira osa ro, uvare Pautoa-va areiipareveira rutu Jisas. Rera vo reoaro vo goruaro oa-ia orekerovu rutu voka piepareveira oiso vuvuiua-ia ora vo rasitoa-ia, oisore ra orekerovu rutu oisi raga toupaive vo vokiara rutu-ia. Oire uva raiva pura rovoreva oirara rutupa vo vuri-ara rutu verapasa vo ora rera revasiaro-ia. Oa iava vo vokio oirapapa varata-ia pauparoi vuvuiua-ia Pauto ruvara-ia, ro-ia Reitoa rutu ira oearovu rutu-ia king irara putepareveira.

Pauto Oviitoaaro Ira Enselpa Irara Rutu-ia Putepare

4 Eva-a oa iava rera raga enselpa irara-ia putepareveira rutu. Oiso osa raga ita rera vaisiaro voea vaisiaro-ia putepareveira vo vaisio-ia oa vatereva Aiteto Pauto rerapa.

5 ✡ Uva va vituaro iava oiso toupai, uvare viapau oiso irai voea iava enselpa irara oisi tavireva oiso,

‘Vii-a ragai Oviitoaaro. Vo vokio-ia ragai-a vii aitetoaaro.’

Ora oiso tapo osa viapau oiso irai voea iava enselpa irara tavireva oiso,

‘Ragai-a rera aitearo. Ira taru tou-pareverea ragai Oviitoaaro.’

6 ✡ Oire vosa Pauto ora rera Oviitoaaro rutu Avaioto vara piesa aueparoepa, uva oiso puraroepa,

---

✡ **1:2:** Ga 4:4; Hi 2:3; Sam 2:8 ✡ **1:3:** Jo 1:14; Kl 1:17 ✡ **1:5:** Sam 2:7 ✡ **1:6:** Diu 32:43

‘Voea rutu Pauto voeaaro purapurapa irara ensel irara taku viro iraoave rera Oviitoaaro-ia vuurapa vaisi puraoro.’

7 ✡ Oire uva voeao enselpa irara oea iava Pauto oiso puraroepa,

‘Purapurapa irara ensel irara puraava, oiso ra oiso toupaive osa kiuvu. Ora tapo ragai voeaaro kovopa irara oiso puraava, ra oiso toupaive osa vuvua.’

8 ✡ Oire uva vo reo raga purareva rera Oviitoaaro iava oiso,

‘Turaro. Vii vaaro paupa viapau oiso opesiperea. Oa touvira rutu toupaiverea ovusa va-ia paupau oearovu rutu tokipaoro. Voeao rutupa reipauverea, oea torevokovira rovirieipariverea.

9 ✡ Viigoa vovou iraopau torevokoa purapasa vao vuria verapaoro. Eva-a oa vituaro iava Pauto, vii reraaro Pauto vii roporevora. Oa iava oearovu rutu-ia putepari, vo osa viipa avivikepaaveira vii-ia vuurapa vaisi purapaoro. Va-a vao oa vituaro iava roru vovou rutu vaterevora viipa.’

10 ✡ Oire uva oiso tapo puraroepa Pauto,

‘Vii-a Turaro viigoa vo rasio karekeriva va purapaoro rovoa-ia. Oa iava ora vii iava vavaea raga-ia vuvuiua ita aia purariva.

11 Ari ita, oiraopavira rutu. Vara rutu opesiperea, vo osa vii raga touvira rutu toupari. Oara rutu evara rutapaperea avukapaoro. Oiso rutu osa varoara varao oarapa tutuu piepapeira oiso ra karikari piro.

12 Oisi-a eisi osa piepaivora uvuipau ra vara vikopari vara vikipasa. Uva vara rutu oisi purariva oara ora tavariopapeira oiso osa varoara ora tavariopapeira, vo osa vii viapau oisi otavarioiei. Ora viapau rutu oiso avukapauverea.’

13 ✡ Ari ita, Pauto viapau irai enseltoa vai tavireva oiso purapaoro,

‘Vo pauu ragai vaaro iava oirapapa varata. Uva tuepauverea vo vokioia oa-ia voeao viiva keripa irara tovoaverea vo vii reroaro, oiso rutu osa orekerovu varao oara ivara-ia tasipaiveira kokotoara.’

14 Oire uva eake rutu-a voeao enselpa irara? Uvare voea rutu kovopaiveira urauravira Pautoa-pa. Oa iava Pauto voea sipopareveira voearo tauvapasa oearoa ora vatatopopaaveira rerare tuevira. Vo osa voeapa ruipaparo, oiso ra ora rera iare voea oupareve.

2

Pauto Vo Ruipaaro Oisi Toupaiveira Ra Vorevira Ora Rerapa Vigei Oupareve

1 Oire uva vo reo-a vao oreoa vate rovoivora vigeipa oiraopa reo rutu, oa iava vo reo uvu iraopapeira. Vo reo-ia pitupapeira goruvira rutu. Teapi vo reo arova ora aapaapau pie oiso osa opitaisi vo avaka rovu ivara-ia gaegaerepai.

2 ✡ Uva vo siposipoa-a vao oa purapaiveira enselpa irara oa eveipaiveira oirara rutu oiso, Va-a vao-ia oiraopa siposipo rutu aue Reo Taisi Jiu vaaro. Uva viapau oiso vearovira vo reo sirova utu rovopaaepa. Oa iava vuria vo voriaro uvuivira ouivora.

3 ✡ Oire uva apeisi-a? Vosa vo siposipo eva uvu ragapape vo pitupitu iava Pauto vaaro oearovu oupa vore ora rera iare, uva apeisi ragavira oiso osa iava uvuipaviei ra vuri vovou vo voriaro vatavatape? Viapau rutu uvuipaviei ra vuria vo voriaro vatavatape, uvare Turaro Vearo Siposipo kosi pie rovoreva. Oa iava oearovu va uvuivoiva, Pauto voea oureva ora rera iare. Va-a eva oa rutu vituaro iava vo siposipo oiraopavira rutu oiso karekeerao vigeipa.

4 ✡ Uva Pauto vigei rutupa evo reo oirao piereva oaravu rutu ravotoara puraoro vigeipa ora rera vo goruaro riro goru rutu kareke pieoro. Oa iava oaravu tapo vatereva voeaopa oirao pie vovou irara, varao vatevateara Tugoropato Uraurato varaaro. Uva vara-a evara oara vatereva

✡ **1:7:** Sam 104:4 ✡ **1:8:** Sam 45:6-7 ✡ **1:9:** Ais 61:1-3 ✡ **1:10:** Sam 102:25 ✡ **1:13:** Sam 110:1 ✡ **2:2:** Hi 1:1 ✡ **2:3:** Hi 10:29, 1:1; Lu 1:2 ✡ **2:4:** Jo 4:48; 1 Ko 12:4; Ef 1:5

voeapa ora rera vo ruipaaro raga-ia, Pauto.

Jisas Raga Uvuiparoi Rutu Vorevira Vigei Oupasa

5 Oire uva airepa vovouva urioroepa Krais. Oa iava viapau oiso Pauto enselpa irara reesireva oisore ra varao-ia airepa rugooro tokipaave, varao oara iava tavitaviparai.

6 ✡ Viapau. Ari, iravu oirato oiso puraroepa Tugoropa Vuku sovara-ia oiso,

‘Pauto. Eake irara vai-a oirara ra voeare rugorugoo rovou? Iu. Eake rutu-a oirara ra voeapa siraopau rutu?

7 Ari ita, poteku vuutavi raga oa-ia voeapa oisi pierivora, oiso ra enselpa irara reroarovi toupaive. Uva evoea oirara oea-ia keraria tovorivora, oiso ra vara rutu voea vaisiaro kae piepaive. Uvare orekerovu rutu voea reroaro toupaiveira varao oara rutu tokipaiveira.’

8 Oiraopavira rutu oiso osa evo reo purapai oiso, Orekerovu rutu oirara reroarovi toupaivoi varao oarapa reipaaveira. Ari touvira rutu oirara siitueperea vo rara oisi pieive orekerovupa reioro.

9 ✡ Ari ita, viapau oirara oisi kekepapeira, ari Jisas raga. Poteku vuutavi raga oa-ia tourevora vo enselpa irara reroarovi oiravira. Oa iava Pauto oirara rutupa siraooro Jisas siporevora, oiso ra voea rutupa kopiiro. Okopiia isivaaro iava rera kae pierevora ora rera iare. Uva rerapa rei vaisi rutu vaterevora rera tovooro rera vo kerariaro sovara-ia.

10 Uvare Pauto-a ira orekerovu rutu karekereva ora rerapa. Ora orekerovu rutu rovo rovoreva. Eva-a oa vituaro iava oisi torevokovira rutu Jisas oisi piereva. Ari ita, Jisas eera ira iava oirara rutu uvuipaai ra oisi toupaive, ra va iava Pauto ora rera iare vorevira voea oupareve. Uva va-a vao oa vituaro purareva Jisas siitoka ouoro. Uvare rera raga kataitoa rutu ira uvuivira rutu karekeroepa oirara rutu tuvetuvepasa vaore, oiso ra Pauto voaaro koatapaave.

11 ✡ Uva Jisas vuriara rutu vera iraopareveira oirara iava. Oa iava voea rutu Jisas vase areiivira rutu toupaiveira, uvare torevoko irara-a vigei. Oa iava kataitoa rutu-a Aiteto Pauto vigei rutu Aitearo. Oa-a eva oa sirova viapau oiso Jisas ariia vai oupareveira, vo rara oirao pie vovou irara rutu vaisipareve oiso, *“Ragai araoko iraraaro.”*

12 ✡ Ira vo reoaro oiso puraepa,

‘Pauto. Ragai vii iava araoko irara oaa tavipaoro vii vaisaro-ia vuurapa vaisi purapaaverea vo oirara rutu osireiaro-ia voea oea ora gurupaave.’

13 ✡ Ora vo reo-ia tapo rera vo reoaro oa-ia oiso puraroepa,

‘Ragai vii-ia Pauto rari vovou purapaaveira.’

Ora vo reo tapo oa oiso purapai,

‘Ragai-a vao ragoa voeavio tapo kakae vure toupaavoi, oea vaterevora Pauto ragaipa.’

Jisas Ira Oiravira Karekeroepa Vigei Tauvasa

14 ✡ Oire uva voeao oea oiso vaisireva kakae vure evoea-a oirara rutu. Uvare Jisas oisi rutu kavauroepa oiso osa voeao oirara oeava areiipare. Ira eisi ragavira piereva aue-ia evao parikou-ia kopiioro, oiso ra Seten vo goruaro-ia tasireve vao oirara kopii piepa goru.

15 ✡ Uva Jisas Seten-ia pute ovoireva rera vo goruaro tokooro. Oa iava voea vo rugorugooroaro karukarureva voeao oea vokiara rutu-ia oisoa kopiiapa uriripaave. Uva vo uriri tapo eva opesi pie ovoireva.

16 Oiraopavira rutu vao-ia taraipavio oiso, Viapau oiso enselpa irara tauvapareveira. Viapau. Aue iava uvare voea-a voeao oea tauvapareveira oea toupai Ebraham aao iraraaro.

17 ✡ Oa vituaro iava oiso rutu karekeroepa osa oirara rutu araokotoaaro, oisore ra oiravira rutu touoro goruvira rutu Pauto vo kovoaro purapareve. Vo kovo-ia okovoa oisoa purapareve Rovopato Pristo, oiraopa kovotoa

---

✡ **2:6:** Sam 8:4-6 ✡ **2:9:** Fl 2:7-9; Ap 2:33; Jo 3:16 ✡ **2:11:** Hi 10:10 ✡ **2:12:** Sam 22:22 ✡ **2:13:** Ais 8:17-18; Jo 10:29 ✡ **2:14:** Mt 16:17; Jo 1:14 ✡ **2:15:** Ro 8:15; 2 Ti 1:7 ✡ **2:17:** Fl 2:7; 1 Jo 2:2, 4:10

rutu Pautoa-pa tauoara purapaoro vigei iavirava siraovira. Oa iava Pauto oirara iava vuri vovouro rutu verareva.
18 ✡ Oire uva oisi ragavira eisi osa toupaoro uvuiparoveira rutu voeao tauvapaoro oea-ia kokaraparoveira Seten. Eake iava? Uvare Jisas tapo-ia kokara ragaroepa rera Seten. Oa iava va-ia vo sirao oureva eera, vo osa voa Jisas rera-ia Seten vorevira putereva rutu.

3

Vao Turaro Vaisi Jisas Vaaro Oa Vao-ia Turaro Vaisi Moses Vaaro Puteva

1 Araoko irara oaa, visii vaisireva Pauto, "Ragaipa." Uvare viapau vuri vovou vaiei visii-ia. Oire rugoo iraopata rore Jisas. Eera ira siporevora Pauto vo rasio iare rera vo reoaro kaepasa. Oa iava oiso rera karekerevora rera Rovopatoa rutu Pristo. Uva rera-a eera ira vaisipai oiso, "Vigei reraaro."
2 Uva viapau oiso Pautoa-va kaureoroepa ro ira roporeva rutu vo kovo purapasa. Oiso osa piereva aue Moses ira viapau oiso potereva vo oirara rutupa kovopaoro Pauto voeaaro ora Pautoa tapopa.
3 ✡ Oire auea vao-ia ovoovoa ro iava oirato ira kepa paureve rei vaisi kepa. Ra rera vaisiaro reiparo vo kepa-ia. Oiso osa aue Jisas ira vaisiaro Moses vaisiaroia puteva vo Pauto rugorugooaro-ia.
4 Ari ita, viapau oiso okepai akukuvira kareke ragapapeira. Viapau. Ari oirara raga oea vo keparo rutu evara paupaiveira. Oiso osa Pauto ro ira orekerovu rutu purareva.
5 ✡ Oire uva Moses-a eera Pauto kovopatoaaro. Uva viapau oisoa potepareve voeaopa kovopaoro oea Pauto vo kepaaroia toupaiveira. Viapau. Asi eva-ia rera vo kovoaro ovoovoa purareva vao oa iava ora tavitaviave vo utupaua.
6 ✡ Ari ita, uva Krais-a Pauto Oviitoaaro rutu ira tapo viapau oiso potepareveira vigei tokipaoro vigoa oiso toupapeira, Pauto vo kepaaro. Uva vigei vao vigoa oiso rutu toupai, Pauto vo kepaaro, vo rara Krais-ia oirao piepaoro goruvira pitupape vo Pauto vo Saraarore tuepaoro.

Voeao Oea Pauto Gisipoarova Kaureopaai Oea Viapau Uvuipaai Ra Reareaa Vai Ouive

7 ✡ Oire uva eisi toupaoro Tugoropato Uraurato ravaavira vigei vatatopo piepareveira oiso purapaoro,
'Vo osa vo vokio reoara uvu iraopata varao vova Pauto gisipoaro-ia,
8 ra opeita oiso vo vovouro purapata osa voviri tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va. Vo osa voraro toutava raaka tapiro evoava oisoa Moses vo reoroaro akeakepata varo reroaropaoro.
9 ✡ Ari ita, uvaroa evoraro uva touiva voeari visii aao iraraaro. Uva oisoa voraro toupaoro oaravu rutu vuriara purapaive. Oa iava tutuu pie ragaepa ragaipa oiso ra voea opesi piea. Osa viapau. Ari vo resura tau ivaro-ia (40) touiva osa voea oisoa tokipaa touvira. Iu ita. Evoa oisoa ragai vo tokiaro evei ragapaoro vuri vovouro rutu pura ragapaive.
10 Oa vituaro iava voeare kasipuraepa oiso puraoro, Voea rutu voeao-ia riro kaureo irara. Uvare viapau oiso ragai vo reoaro sirova utupaaveira oisi vara purapasa.
11 ✡ Uva voeare kasipuraepa. Oa iava reo ovoi puraava oiso puraoro, Viapau rutu oiso oeai koataavere ragai tapo touoro reareasa!'

Viapau Rutu Uvuipavio Ra Kaureopavio Pautoa-re Oiso Osa Voeao Isrel

12 ✡ Araoko irara oaa, ora vatatopo iraopata. Teapi irai visii iava oiso okaureoi purapareve evo vovouro rutu purapaoro vuriara. Ra vara-ia ora piro piero Pauto arova. Ro Pauto ira touvira visii tokipareveira.
13 ✡ Ari oearovivu tauvapata ora visii iava vokiara rutu-ia, vo osa touvira evo vokiro toupaive vore utupaua. Teapi irai visii iava ora keakea ragaparo oiso purapaoro, "Viapau oiso vuri vovou uvuipai

✡ **2:18:** Hi 4:15 ✡ **3:3:** 2 Ko 3:7-11 ✡ **3:5:** Nam 12:7; Eks 14:31; Diu 18:18-19 ✡ **3:6:** 1 Ko 3:16; Ro 5:2 ✡ **3:7:** Hi 9:8; Sam 95:7 ✡ **3:9:** Ap 7:36 ✡ **3:11:** Hi 4:3, 5 ✡ **3:12:** Hi 12:25 ✡ **3:13:** Hi 10:24-25; Ef 4:22

ra ragai vuri pieive." Oire uva va-a eva oa viapau oiso uvuipai ra vii arovi pieve Pauto vo pitupituaro sirova utusa.

14 Eake iava? Uvare vigei rutu Krais tapo takuvuvira rutu toupai rera vaaro oupaoro tauvaa, vo rara vao-ia rari vuku goruvira rutu pitupape vao oa-ia rovovio rovovira rutu. Teapi vaore ovaupavio Ovoiopa Vokire tuea.

15 Iravu vo rigato purareva oa oiso pura-papeira,

'Vosa vo vokio reoara uvupata varao vova Pauto gisipoaro iava, ra opeita vo vovouro purapata osa voviri tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va.'

16 Uva irou irara rutu-a voeao oea Pauto gisipoaro oisoa uvu ragapaoro rerava kau-reopaave? Evoea raga ita oea tuvetu-vereva Moses vo vokio-ia oa-ia Isip-ia kavuoro avaaepa.

17 Ora irou irara rutu-a voeao oeare kasipuroepa Pauto aue-ia vo resura tau (40) ivaro? Ari voea raga ita evoea oea vuri vovouro purapaiva. Oa iava kopi-iaepa evoraro raaka tapiro.

18 ✡ Uva irou irara-a voeao oeapa vao ovoiopa reo purareva Pauto oiso voea vosioro ravaavira, "Viapau rutu oiso oeai koataaverea ragai tapo touoro reareasa!" Oreoa vao-ia oa purareva voeare voeao oea oisoa rerava ora kaureopaave rutu.

19 ✡ Oire uva va-a eva oa-ia taraipavio rutu, uvare va iavirava viapau oiso uvuiaepa rera voarore reareapa tapi koataave, uvare viapau rera-ia raripaoro oisoa toupaive.

4

Rearea Toupai Pauto Voeaaropa Oirara

1 Touvira Pauto vo reoaro vigeipa toupaivoi vore koatapasa reareapa tapi. Ra ora vatatopo iraopata vaopa uriri-paoro, teapi irai vigei iava potereve vo Pauto osirearo-ia, ra viapau uvuiro voare koatasa vo reareapa tapi.

2 Iu, oa iava vo siposipo uvuerao oiso ra Pautoa tapo toupape oiso osa voeari tu-ariripa irara. Ari ita, oea vo siposipo oisoa uvu ragapaive. Osa iava vo reo oupaoro viapau oisoa vo reo oirao piepaive.

3 ✡ Ari vigei vo reo vao-ia oirao piepaera. Eva-a oa vituaro iava koata ovoiviera voare vo Pauto voaaro reareapa tapi toupasa. Oa iava ita oiso puraroepa,

'Uva voeare kasipuraepa. Oa iava ovoiopa reo puraava oiso puraoro, Viapau rutu oiso uvuipai ra oeai koataaverea ragai tapo touoro reareasa!'

Uva oisi-a eisi osa puraroepa. Ari oiraopavira rera vo kovoaro opesi piereva rutu voari rovoa-ia. Oa iava voeare oisoa tueparo.

4 ✡ Oa vituaro oiso toupaiveira vo-ia Tugoropa Vuku-ia, uvare oiso puraroepa aue iava vao-ia erao vatarapa (7) voki,

'Vao-ia erao vatarapa voki reareароepa Pauto orekerovu rutu isivaaro iava vara purarevoiva.'

5 Oire uva vo reoa raga-a vao oa ita toupaivoi vo Tugoropa Vuku sovara-ia,

'Viapau rutu oiso koataaverea vo ragai iare reareasa.'

6 Ari ita, voeao oea vearo siposipo uvu rovoiva oea viapau oiso koataaepa Pautoa iare vo reareapa tapi reareasa. Uvare viapau oiso oirao pie vovou vai oisoa purapaive. Ari oearovu epao touvira, oea uvuipaai koatasa rera iare Pauto vo reareapa tapi.

7 ✡ Eake iava? Uvare Pauto ovokivu reesireva oiso vaisioro, Vo vokio. Oreoa vao isivaaro iava Devit vo reo riga-torevora vao-ia Pauto vo reoaro vo vokio iavapa reo oiso,

'Vosa vo vokio reoara uvu iraopata varao vova Pauto gisipoaro-ia, ra opeita vo vovouro purapata osa tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va.'

8 ✡ Uva oirara vo vuutao-ia touiva oa-ia Josua voea tokireva. Oire vosa vo vuuta-ia eva koataaeri vore Pauto voaro reareapa tapi, ra viapau oiso Devit oisi oa-ia taraioro oiso vo rigato purareve, 'Ovokivu toupai touvira oearovupa.'

9 Ari ita, oiraopavira rutu, uvare tou-vira vuuta epao vao oa-ia koataaverea vo Pauto ruvara iare reareasa. Oa oiso

✡ **3:18:** Nam 14:23; Hi 4:6 ✡ **3:19:** Jo 3:36 ✡ **4:3:** Sam 95:11 ✡ **4:4:** Jen 2:2; Eks 20:11 ✡ **4:7:** Sam 95:7-8 ✡ **4:8:** Jos 22:4

toupai osa vo vokio erao vatarapa voki oa-ia reareroepa orekerovu rutu puraoro.

10 Aue iava uvare ro ira koataro voare vo Pauto voaaro reareapa tapi, uva oiso rutu toupare, Ira ita eera oisi orekerovu rutu opesi pierevora, oa iava reareroi oiso osa Pauto reareroepa.

11 Oisi-a eisi osa visii tavipaavoi oiso, Orekerovu vearovira rutu purapape, ra va iava koatavioverea vore Pauto rera tapo reareapasa voa. Auepa teapi irai vigei iava oiso piereve osa voeao tuariripa irara oea oisoa kaureopaave. Ra va iava viapau oiso uvuipa ra Pauto tapo toupasa koataro.

12 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa Pauto vo reoaro tootoopai ora kovopaivoi. Riro avuavua oa oaravu rutu sigoara avuavuaro-ia putepaiveira rutu. Uva eisi osa uvuipai oirara ra va avuavuaro sovopaive vo ora voea sopaaro-ia, ora vo tapo ora voea varaaro-ia rugorugooara. Oa rokopaiveira vo keruara rutu sovara-ia. Oire voava vearopa vovouro rovirieipaive varao arova vuri vovouro, ora varao vearopa rugorugooro varao arova vuri rugorugooro.

13 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava viapau rutu oiso uvuipai ra kataiavi vai gareavi vai vataupape. Viapau. Ari orekerovu rutu-ia taraiparoveira Pauto vara kekepaoro. Ari ita, orekerovu rutu viaevira toupaiveira. Ra va iava vara-ia taraiparo Pauto. Va-a eva oa iava uvui iraopaviei ra ora vigei vo vovouroaro karekepape. Ra va iava vara-ia taraipaoro Pauto vara rovirieipareve.

Jisas-a Rovopato Pristo Vigeipa

14 ✡ Eva-a oa iava goruvira rutu toupata Jisas raga-ia raripaoro. Ira raga uvuiparoi vigei tauvapareve, uvare rera raga-a Pauto Oviitoaaro. Eera ira koata rovoroepa Pautoa tapo tousa, uva voa toupaoro Rovopato Pristo vo kovoaro purapareveira vigei tauvapaoro.

15 ✡ Uva Jisas viapau oiso toupareveira osa irai pristoa vai, ro ira viapau vigei varaaro vuriara vavataaro sovopareve. Ari ita, vigei reraaro-a Rovopatoa rutu Pristo Jisas ira tou rovoreva vo rasitoa-ia oiso osa vigei vao-ia. Oa iava oaravu rutu vuri pitupituro rera-ia kokara ragapaepa, oiso ra vuria vai purareve. Osa viapau oiso oai purareva vuria vai.

16 ✡ Oisi-a eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra koatavio Pauto voaaro iare reia paupa tutuu pieoro uriri asavira rutu. Ra voa vigei kekeoro vigeipa vereopa vovou vatereve, vigeipa siraooro vo vuutao-ia, oa-ia riroa rutu tavaka karekeperea.

5

Ro-ia Jisas Rovopatoa Rutu Pristo Vigei Orirupato

1 Oire ro oirato ira rovopa pris irara vo kovoaro-ia pitupareveira, oirara raga iava rera-a. Uva rera vo kovoaro rutu-a vao-ia Pautoa-pa kovopaoro oirara rutu tauvapasa oiso-ia, tauoara purapareveira auere ra Pauto oirara iava vuriara ver-apareve, ora Pautoa-pa vatevateara vate ragapareve voea iavirava.

2 Uva uvuiparoveira rutu voeaopa siraopaoro voea tauvapasa oea ruruvutu rugoo-ia ora piro piepaaveira, uvare via-pau goru vovouro vai voea-ia toupaiveira. Uva oisi raga pristo vo vovouroaro toupaiveira osa sovopaoro ora rera-ia voea tauvapareveira.

3 Uva oiso toupaoro uvui iraoparoi tauoara purapareve oirara tauvapaoro, oiso ra Pauto voea iava vuriara oaive verapareve ora rera iava tapo pris.

4 ✡ Viapau rutu irai uvuiparoi ra ora iraipa avivikevira toupasa ora ropoparo oiso purapaoro, “Ragai-a Rovopato Pris.” Viapau. Ari Pautoa raga ira rera vaisi-pareveira oisi. Eva-a oa iava Rovopatoa rutu vo kovoaro purapareveira Pristo. Oa-a eva oa vituaro iava Eron Rovopato vo kovoaro Pris kovo oureva voari tuariri.

5 ✡ Oire uva eisi osa ita toupaoro Krais viapau ora roporoepa rera raga. Viapau. Ari Pautoa raga ira rera roporeva rerapa avivikea vateoro. Oa iava Pauto oiso puraroepa,

---

✡ **4:12:** Jer 23:29; Ef 6:17 ✡ **4:13:** Sam 33:13-15 ✡ **4:14:** Hi 13:1, 7:26, 10:23 ✡ **4:15:** Hi 2:18; 2 Ko 5:21; 1 Pi 2:22 ✡ **4:16:** Ef 2:18 ✡ **5:4:** 2 Kro 26:18; Eks 28:1 ✡ **5:5:** Jo 8:54; Sam 2:7; Hi 1:1, 5

‘Vii-a ragai Oviitoaaro. Oa iava vo vokio-
ia ragai viipa oiso toupaa, Ragai vii
Aitearo.’

6 ✡ Uva oreovu toupai vo Tugoropa Vuku
sovara-ia oa oiso purapai,

‘Vii pris vo kovoaro purapariverea
vokiara rutu-ia vao oa viapau ope-
sipape rova Melkisedek areiipaoro
rutu.’

7 Oire vo osa Jisas oisoa toupareve vo
rasio-ia uva voava oisoa variriparo Pautoa
iare. Uva oisoa gaupaoro areparo rera vo
vavataaro sovopaoro. Uvare oisoa oiso
taraiparo Jisas, Pauto uvuiparoi ra ragai
utoreve, ra va iava viapau kopiira rutu.
Uva va-a eva oa iava Pauto rera uvureva.
Eake iava? Uvare taraipavira rutu Pautoa-
pa avivikepaoro oisi vo variri oisoa pura-
pareve Jisas.

8 ✡ Oire Jisas-a Pauto Oviitoaaro rutu.
Ari tavaka vovou vo vavataaro kaereva.
Oa rera tarai pieva rutu, oiso ra va iava
Pauto gisipoaro sirova rutu uturo.

9 Uva eisi osa piepaoro Jisas vo rekasio-
ia rutu rekasiroepa oa purareva Pauto
rerapa. Eva-a oa vituaro purareva
toupaoro, oiso ra va iava Pauto vigei
oupareve vorevira ora rera iare, vo
rara goruvira rutu Jisas gisipoaro sirova
utupavio.

10 Uva rerare ro Jisas oiso puraroepa
Pauto, “Rovopatoa rutu vii Pristo vo
Melkisedek vo saraaro sovara iava.”

Opeita Kovepata Oirao Pie Vovou Arova

11 Visiipa riro gorupa reoro oara vatesa
aue ragaparai osa vavagisipatai. Uva via-
pau vearovira rutu vara uvupataveira, ra
vara sirova utupata.

12 ✡ Riro kaekaevira toupatavora visii
vao oirao pie vovou irara. Osa iava
uvuipataeri oiso ra oearovu siposipopata
va iava, osa viapau oiso uvuipataveira.
Ari oearovu raga ruvara-ia vo tarai ou
iraopataveira vo siposipo iava vao oa ou
rovotava voari tuariri. Oiraopavira rutu,
uvare vorevira oiso rutu toupataveira osa
voeao veu kakaero oea viapau uvuipaai
ra sopeara vai aiopaive. Viapau. Ari aue
raga tapi rovuro.

13 ✡ Oire vosa iravu kakaeto tapi rovu
raga tapipareve, ra va iava oearovu rera
siituepaoro oiso purapaave, “Okakaeto-a
ro-ia ira-ia viapau vearo rugoo vai toupai.
Ira viapau taraiparo torevoko vovou vai-
ia.”

14 ✡ Ari ita, riropa irara raga sope varuro
aiopaiveira. Uvare voea varaaro ru-
gorugooara oaive roroiovira toupaiveira.
Oa iava taraivira orekerovu rutu
rovirieipaiveira. Uva vo vokio-ia uvuipaai
ra vearopara orekerovu rovirieipaive
oiso, Vearo-a vao-ia, ari vuri-a vao-ia.

6

Goruvira Rutu Kovopape Oirao Piea-ia Pitupaoro

1-2 ✡ Oisi-a eisi osa iava uvui iraopaviei
ra topa pievira otarairovu ita oupape.
Oiraopavira ita. Eake iava? Uvare
rovovira Krais vo taraiaro ou rovoepa.
Oa iava uvuipaviei ra otarairovu ita topa
pievira oupape. Uvare rovopa rutu-a vao-
ia ro-ia Krais ira-a vigei vaaro vituaro
rutu oirao pie vovou. Uva apeisi-a? E
vorerivira ita visii taviavere va vituaro
puraoro ita? Viapau. Teapi visii tavi
ragaa ita akukuvira oiso puraoro, “Opeita
ora vatatopo pie ragapata akukupa kovoro
raga pura ragapaoro.” Viapau. Ora teapi
visii siposipo ragaa baptaisa vituaro iava
ita, ora vao vavae tovo vo viraakoa pu-
rapaoro. Ora voearo iava oearoa kopii
rovopaaveira ra voava vorevira voea ita
tore piepape. Ora vo vuutao iava oa-ia
Pauto oirara rutu rovirieireverea voeapa
vuri vovou vo voriaro vateoro.

3 Vo siposiporo-a evara oara iava
uvuipaviei ra topa pievira ita avavio
otarairovu iare ita, vo rara Pauto oiso
puraparo, “Osa vearopai eisi osa piepata.”

4 ✡ Oearovu epao oea Pautoa-ia
taraipaaveira aviavi pievira rutu. Ari
vosa koveave oisi rera-ia taraipaoro ra
vo tarai kavuoro kove ovoiave. Ra
apeisi ragavira vorevira ita voreave oiso
vo tarai iare rera iava vao-ia torevoko

✡ **5:6:** Sam 110:4; Hi 7:17 ✡ **5:8:** Hi 3:6; Fl 2:8 ✡ **5:12:** Ap 7:38; 1 Ko 3:2 ✡ **5:13:** 1 Ko 3:1 ✡ **5:14:** Ais 7:15
✡ **6:1-2:** Fl 3:12-14 ✡ **6:4:** Hi 10:26, 32; Ef 2:8; Ga 3:2, 5

vovou toupasa? Oiraopavira rutu, uvare Tugoropatoa-ia Uraurato tarai rovoaepa rutu ro vova vuvuiua-ia rera sovopaoro ora voea sopaaro-ia.

5 Uva oiso tapo taraipaaerao, Pauto vo reoaro-a vao oa tapo-a vearopai rutu. Ora vao riroa rutu gorua oa eveiivora va sovopaoro ora voea sopaaro-ia vao oa kovovere rara vo vuutao-ia Pauto vaaro.
6 Uva evara rutu arova koveaepa. Ari ita, oiraopavira rutu viapau oiso uvuipaai ra vorerivira ora voeare oiso puraave, Ragai iava vuria oaa verari Pauto. Eake iava? Uvare vara ruture ovauoro evara oiso piepaiveira oiso osa ro Pauto Ovi-itoaaro tapaivora evao parikou-ia. Oa iava riroa ariia oureva oearovu rutu osireiaro-ia.

7 ✡ Ari ita, vosa rasia vearovira toupaive, oisi toupaoro oaravu rutu aioara kova piepaive vara-ia oirara rutu aio piepasa. Ra ovokirovu-ia Pauto vo rasipa vearoa purapareve kokeva kove piepaoro vo rasi vearo piepasa.
8 Ari vosa vuri kou rokarokapa kou voa kovape, ra va-a eva oa iava vuri rasia. Oa iava Pauto uvuiparoi ra vo rasi opesi pie ovoireve vai pasi va kasioro.

9 Visii-a ragai vate iraraaro, visii tavipaavoi riro vavatavira rutu eisi. Ari visii-ia vearovira rutu taraipaioveira visiigoa vao oiso toupataveira goruvira rutu oirao pie vovou purapaoro oa-ia igei vo reoaro uvupataveira. Oa vituaro iava eva vearoa rutu kuea oa kareke piepataveira.
10 ✡ Uva oiso taraipavioveira, Pauto orekerovu rutu torevokovira roviriei-pareveira. Teapi keapata oiso, Visii vo kovoroarore ovauroverea ora visii vo siraoroaro varao rerapa. Uvare rerare rugoopaoro rera voeaaro oisoa tauvapata. Ari ita, eisi osa touvira voea tauvapataveira.
11 Oire uva rirovira rutu vaopa oiso ruipapaiei rutu oiso ra visii rutu katakataivira oearovivu rutu kavikopata voeapa siraopaoro. Eva oa iava taru vearopara outaverea varao oarare visii rutu rugoopaoro oisi piepataveira eisi ragavira raripaoro.
12 Opeita pokapokapata. Uvare igei oiso ruipapaiei rutu visiipa ra oiso rutu toupata osa voeao riro oirao pie vovou irara aate vovou irara rutu. Auere ra oisi eisi toupaoro vearopara oupaive varao oarare ovoiopa reo purareva Pauto.

Uvuipaviei Vo Pauto Vaaro Ovoiopa Reo Oirao Piepasa

13 ✡ Pauto Reo Ovoi rutu purareva ropa Ebraham. Oa iava va-ia reo goru pu-rareva, oiso ra va iava Reo Ovoi rera vaaro oirao piepape. Osa viapau oiso iraiei ira toureva vo vuuta-ia oiso ra irai vaisiaro Pauto vaisiaro-ia putereve. Oisore ra ira vaisipaoro Reo Ovoi rera vaaro oirao piepareve Pauto. Eva-a oa vituaro iava rera raga Pauto ora vaisiroepa ora rera vaaro Reo Ovoi pura ovoioro.
14 Oire Pauto oiso puraroepa rore Ebra-ham,
‘Ragai-a vao ragoa vii tapo Ebraham
vao Reo Ovoi purapaavoi, oiso ra
riro irara rutu oirara taru viire
aiteave voeao ovii iraraaro vii aao
iraraaro.’
15 Oa isivaaro iava oisoa Ebraham tou-pareve reo ravaa ateate piepaoro vao oa oirao piereva Aisak kavauoro.
16 ✡ Oire vosa irai oiratoa vai reo ovoi vai purareve, eera-a ira oisoa ro vaisipareve ira rera vaisiaro-ia oisoa putepareve rera vo reoaro oirao piepaoro. Osa iava ore-orovu rutu ora eaka piepapeira.
17 ✡ Oire uva Pauto oiso ruipaparoepa rutu, ra voea iava vakuvaku rugooro ve-rareve. Ra va iava goruvira rutu rera-ia raripaave varaore rugorugoopaoro oara ouiverea rara rera ruvara-ia vearopara. Uva va-a vao-ia oa vituaro iava ora rera raga ora vaisiroepa rera vaaro Reo Ovoi oirao pieoro rutu.
18 Uva vo reorei-a vareo-ia oiso-ia, Reo Ovoi-a vao-ia, ari oirao piepa reo-a vao-ia. Uva viapau rutu oiso uvuipai ra keakeav-ira ora tavariopape vo reorei. Viapau rutu. Aue iava uvare Pauto viapau rutu oiso uvuiparoi ra vo reorei iava oreo-ia kuuvu reoa vai purareve. Uva oisi-a eisi

✡ **6:7:** Sam 65:10 ✡ **6:10:** Mt 10:42, 25:40 ✡ **6:13:** Jen 22:16-17 ✡ **6:16:** Ga 3:15; Eks 22:11 ✡ **6:17:** Sam 110:4

osa taraipaoro rera-ia ro vigei reraaro uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura goru piepape. Osa iava uvuipaviei ra vo vovou-ia goru vovou pitupaoro Pauto vaarore viraakoa tuepavio, vigei vao vigoa rera iare ikauepa, oiso ra vigei utoreve.

19-20 ✡ Uva oisi toupaoro uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura tupapaoro goru-vira rutu toupape. Ra voava viapau oiso ora virupape. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra oriruvira rutu toupape. Ra va iava Pauto vigei sopaaro sisiropaoro Tugoropa Tavuki Rutu-ia toupareve vo uva koataroepa Jisas vigei tauvaoro. Uva va-a eva oa vituaro iava Jisas oiso rutu tou-pareveira opesi asavira eera vigei reraaro Rovopato Pristo Pauto vo tauvaaro oupato vigeipa. Ari ita, eera Jisas Rovopatoa rutu Pristo aue Melkisedek saratoaaro.

7

Ro-ia Melkisedek Iravu Rovopato Pristo

1 ✡ Oire rera ro-ia Melkisedek reitoa rutu turaro voea reraaro Selem vata. Ira oiso toupaoro pris kovo tapo purareva ro iavi-rava Reitoa Rutu Pauto Rovopatoa Rutu. Ari ita, vo tuariri rutu Ebraham oearovu turaro irara uporeva voea kopii piepaoro. Uva oupovu iava karepaoro rera tapo ro-ia Melkisedek aivaroreva raivaaro vo uva Ebraham viraakoreva rera Melkisedek.

2 Oa iava Ebraham Melkisedek vatereva varao oara gogireva evoea upopaoro. Oire vosa rera ruvara-ia Ebraham katai tau (10) rutu aue golara toupaiva, oa iava vara iava oavu gororeva kataia rerapa ro Melkisedek turaro va vatesa. Uva oisi raga ita aue vievieioro sipsip tau (10) iriavu voea iava gororeva ita rerapa oira vatesa. Oire uva oisi raga oiso osa orekerovu rutu iava piepaoro va purareva rerapa. [Oire rovopa vao porearo rutu oiso toupaiveira rera iava ro-ia Melkisedek ro-ia king ira torevokovira rutu toupareveira. Ira-ia viapau oisoa vuria vai toupaive. Eisi osa toupai rera vo vaisiaro porearo. Ari eraopa vao porearo oiso toupaiveira vo rera raga vaisiaro-ia, Ro-ia reitoa rutu king ira gavaure vovouva toupareveira voeao reraaro Selem vata.]

3 Ira-a ro viapau aitetoa vai ora viapau aakovaa vai. Ora viapau aao iraraa vai rera oeaiaro. Ora oiso tapo osa viapau oisoa taraipaave, Aa vo vokio-ia puraro viropa. Ora aa vo vokio-ia vorevira kopi-iroepa. Uva eisi osa vo tou puraoro Pauto Oviitoaaro vo touaro ovoovooro toureva. Uvare Rovopatoa rutu Pristo vo kovoaro-a oa-ia oisoa pitupareve vokiara rutu-ia.

4 ✡ E apeisi-a? Oearovu rutu-ia oirara oisoa putepareve ro-ia Melkisedek? Ari, oiraopavira rutu. Ira-ia taraipaviei rutu oiso-ia, Ro-ia Melkisedek irapa vatevateara rutu vatereva aue Ebraham oira vasitoa rutu vo tauro iava oara gogireva oearovu turaro irara upopaoro.

5 ✡ Oire ro-ia Melkisedek viapau oiso Livai vase vo saraaro iava rera-a, evoea oea oisoa pris vo kovoaro-ia tuariri rutu pitupaive. Uva auea vao-ia Reo Taisi oa-ia oisoa oiso toupaive evoea vo kovoaro iava. Vosa katakataivira tauara toupaive, oire ra voava katakataivira oaravu oupaive kataipara voea ruvara iava voeao Isrel-pa irara. Ari ita, evoea ruvara-ia oisoa vara oisi ououpaive oea tapo oisoa ora araokopaave rutu. Aue iava uvare kataitoa rutu-a voea rutu aaotoaaro ro-ia Ebraham.

6 ✡ Viapau oiso Livai vase iava rera-a Melkisedek. Ro reito ira oisi katakataivira vara oureva eera ruvara-ia Ebraham rera viraakooro. Ro Ebraham irapa Reo Ovoi vatereva Pauto.

7 Oire vigei taraipavio ro-ia ira oiraopavira rutu oisoa voeaopa vi-raakoara vearopara vatepareve. Eva-a oa vituaro iava oisoa oearovu vaisiaro-ia putepareve rutu reipaoro.

8 ✡ Voeao Livai vase oisoa katakataivira orekerovu oupaive tautauara rutu iava. Uva oisoa kopiipaave oiso raga osa oirara. Ari ro-ia Melkisedek ira iava oiso vo reo toupaiveira, oisoa tootoovira rutu tou-pareve. Viapau oiso kopiiroepa.

9 Uva uvuipaviei ra oiso purapavio, Iu, Ebraham ira katakataivira orekerovu rutu vatereva tautauara rutu iava. Osa oisi raga ita piereva Livai katakataivira rera

✡ **6:19-20:** Lev 16:2; Hi 9:7 ✡ **7:1:** Jen 14:18-20 ✡ **7:4:** Jen 14:20 ✡ **7:5:** Nam 18:21, 26 ✡ **7:6:** Jen 14:19; Ro 4:13 ✡ **7:8:** Hi 5:6, 6:20

varaaro iava tautauara vatevateoro. Ari ita, voea-a evoea Livai vase oea oisoa oisi katakataivira oisoa oupaave. Eake iava? Uvare voea ita oisoa vo kovo eva pris kovo purapaive.

10 Oire uva apeisi-a? Vo uvare Livai kavau asavira rutu toureva vo osa oisoa Ebraham voari rutu tou rovopareve tuariri. Uva oiraopavira oiso-ia uvare eisi vo tou-ia eera Livai rera aaotoaaro sopaaro-ia touvira toupareva aue Ebraham, vo osa rera raga Ebraham rovovira rutu Melkisedek-va aivaroreva raivaaro.

Vo Airepato Pristo Tuariripa Pristo Tavarioreva

11 Vo tuariri Livai vase oisoa pris kovo-ia pitupaive. Uva va-a eva voea vaaro pris kovo oa vearovira oirara kareke piepaivori. Ra va iava vearovira rutu karekepaave. Oa-a eva vituaro iava Reo Taisi vatereva Jiu-pa irarapa Pauto. Uva eakere iravu pristo utupaua uvuipa ra karekero ro ira Melkisedek-va areiipareve, osa aueva Eron Rovopato Pristo viapau areiipareve?

12-14 ✡ Oire vosa Pauto iravu roporeve pisato pristo voeao rovopa irara pris tavariosa rera-ia, uva va sirova eisi uvui iraopaai ra vao tapo Reo Taisi tavario iraoive. Oire ro-ia taraipavioveira oiso-ia, Viapau oiso Krais-a Livai vase vo saraaro iava voeao pris irara. Viapau. Ari Juda vo saraaro iava rera-a. Ari ita, viapau irai voea iava Juda-pa irara pristoa vai, uvare vo sarapa viapau oiso Moses pris kovo vatereva.

Jisas Oiso Toupareveira Osa Ro Melkisedek Ira Oisoa Toupareve

15 Oire ra evo reo iava vearovira rutu oiso aviavipavio osa rore rugoopavio ira pisavira rutu karekeroepa Melkisedek-va areiisa.

16 Oiraopavira rutu ira prisvira rutu karekeroepa pisavira. Uvare viapau oiso Reo Taisi sirova uturoepa. Ora aue tapo viapau oiso voea iava-a eera oea oisoa kopiipaave. Viapau. Ari vao-a oa vituaro iava evo kovo-ia pitupareveira, uvare vao Tootoo Ovoi rera vaaro rerapa gorua vatepaiveira.

17 ✡ Oa iava Pauto vo reoaro-ia oiso purapapeira,

‘Vii vo kovoaro vao pris kovo opesi asa rutu. Oa purapariverea oiso osa ro Melkisedek oa oisoa purapareve.’

18-19 Oire uva oisi-a eisi osa pieoro vao tuariripa Reo Taisi ora tavarioepa. Uvare oisi va sirova utupaoro oirara rutu oisoa viapau Pautoa iare tutuu piepaive. Oa iava oisoa akukuvira rutu tou ragapaive Reo Taisi. Uva va-a vao oa iava Pauto oraivavu raga purareva vao-ia airepa raiva. Oa iava uvuipaviei ra Pautoa iare tutuu piepape rutu.

20 Oire uva Pauto oiraopa reo purareva oiso puraoro, Eera pristo ira ovoivira toupareverea opesi asavira. Uva viapau rutu oiso uvuiparoi ra evo reo tavarioreve. Ari ita, viapau oiso iraire oiso oreoi purareva vo pris kovo tovotovopaoro oiso osa vo reo vao purareva Pauto.

21 Viapau. Asi Pautoa raga oiso Jisas-ia vo vaisio tovoreva oiso, Pristo vo osa vao oirao pie reo purareva oiso,

‘Turaro oirao pie reo purarevora. Orugooa vao-ia rera vaaro oa-ia viapau uvuiparoi ra osi ragavira va tavarioreve vo reo-ia oa oiso purapai, Vii vao-ia viigoa vokiara rutu-ia prisvira toupariverea opesi asavira rutu.’

22 ✡ Eva-a oa iava uvuipaviei ra vearovira rutu oiso taraipavio, Ro-ia Jisas ira Airepa Reo Ovoi oirao piereva rutu vo reoa vao oa iavirava Pauto vo siraoaro karekeepa oirara rutupa. Vo reo oa vearovira rutu toupaiveira vao-ia tuariripa Reo Ovoi putepaoro rutu, oreoa vatereva Pauto Moses-pa.

23 Uva oavu-a vao-ia oiso-ia. Riro irara rutu voari tuariri pris kovo oisoa purapaive. Eake iava? Uvare kopiipaoro oisoa oearovupa vo kovo kavupaive.

24 Ari ro-ia Jisas ira ovoieivira rutu tootoovira raga toupareveira. Oa iava rera raga vo kovo-ia vao-ia pris kovo pitupareverea vokiara rutu-ia.

✡ **7:12-14:** Ais 11:1; Mt 1:3; Lu 3:33; Ro 1:3; Re 5:5 ✡ **7:17:** Sam 110:4; Hi 5:6 ✡ **7:22:** Hi 8:6, 9:15, 12:24 ✡ **7:25:** Ro 8:34; Hi 9:24

25 ✡ Uva va-a eva oa vituaro iava uvuiparoi ra vo vokio ora vo vokirori-ia oearovu oupareve Pautoa iare, vo rara Jisas oirao piepaoro rutu rera iare uri-opaave. Aue sirova uvare Jisas ovoieivira rutu tootooparoveira Pauto arepaoro voea oupasa.

Rovopato Pristo Ira Uvui Iraoparoveira Oiso Ra Vigei Tauvapareve

26 ✡ Oiraopavira rutu. Aue-ia Jisas Rovopatoa rutu Pristo ira uvui iraoparoveira rutu vigei tauvapasa. Ro ira-ia toupaiveira vao torevoko vovou rutu, uvare roroio vovouvira rutu oisoa toupareve. Ora aue tapo viapau rera-ia oisoa vuria vai toupaive, ora oisoa airereivira toupareve vuri vovou irara vo rugooroaropa. Oa iava eva Pauto rera kae piereva rutu vuvuiua-ia pute pievira rutu.

27 ✡ Viapau oiso toupareveira osa oearovu voeao rovopa pris irara. Uvare viapau oiso koruouara vai purapareveira vo vokiara rutu-ia, oiso ra Pauto rera varaaro vuriara verapareve ora oearovu iava tapo oirara. Viapau, ari katai vuuta rutu-a vao oa iare ora rera iava vasereva rutu aue iare evao parikou. Oa iava voa ora rera-ia katai koruou rutu purareva.

28 Oire uva Reo Taisi-a vao sirova utuoro ora voea raga-ia pris vaisi oisoa tovopaive, voea oea-ia oisoa viapau goru vovou vai toupaive torevoko pitupitu purapasa. Ari ita, Reo Taisi vo vuutaaro isivaaro iava Pauto ora rera vaaro Reo Ovoi oirao piereva. Osa iava Oviito oiso vaisireva ro-ia, Rovopatoa rutu Pristo. Ira uvui iraopa ra vigei tauvapareve vokiara rutu-ia.

8

Jisas Vigei Reraaro Rutu Rovopato Vo Vuvuiua-ia

1 Evo reo aviavi pie reo vituaro-a vao-ia oare eisi puraepa oiso, Krais-a Rovopa-toa rutu Pristo vigei reraaro. Ira oira-papa varata-ia paupa-ia Pauto vaaro pau-paroveira vuvuiua-ia.

2 Uva pris irara vo kovoaro pura-pareveira evoa toupaoro oiraopa Tu-goropa Tapi. Oa oiso rutu toupaiveira osa vao Tugoropa Kepa lotupa kepa. Uva viapau oiso irai vo kepa eva Lotupa Kepa paureva. Viapau. Ari Pautoa raga.

3 Voea-a evoea rovopa pris irara oea oisoa evo kovo purapaive varao vatepasa orekerovu vatevateara ora koruouro aue-ia varuere kare. Uva oisi-a eisi osa tapo Jisas uvui iraoroepa okoruouvu vateoro Pautoa-pa.

4 Vosa touvira vo rasio-ia tou rovo-pareva, uva viapau oiso uvuiparoepa oiso ra voa pris kovo-ia pitupareve. Eake iava? Uvare viapau oiso Livai vase iava rera-a. Voea oea iava Reo Taisi oiso tavipa-peira. Voeao raga oea oisoa pris kovo-ia pitupaive vao tauo vatepa kovo.

5 ✡ Ari voea vo kovoaro oa-ia oisoa ovoovovira vo toupaive, vo osa oiraopa kovo vo toupaive vuvuiua-ia. Uva oiso rutu ovoovovira toupaiveira osa Moses vatatoporoepa, oiso ra varo kepa pau-reve vao oa sovara-ia lotupa kovo purasa aueparoepa. Osa iava Pauto rera tavireva oiso, “Oiso ragavira varao rutu purarivere vo kepa pauoro osa vo ovoovo oa-ia vii keke pieavora vo Sinai pukui-ia.”

6 ✡ Oiraopavira rutu Krais-ei vo vuvuiua-ia vo vuutao-ia oa vao. Ira vo kovoaro pris kovo voeao vo kovoroaro-ia vo rasitoa-ia putepaiveira pris irara. Oa vituaro iava vao-ia Airepa Reo Ovoi. Evo reo oa purareva Pauto, oiso ra rera tapo oirara ora agiagiave. Oiraopavira rutu uvare vao Airepa Reo Ovoi vao-ia tuariripa putepaiveira rutu, uvare va-a vao oa taru orekerovu rutu vearopara karekeverea rara.

Airepa Reo Ovoi Oa Tuariripa-ia Putepaiveira

7 Ari ita, vo osa tuariripa rutu vao-ia Reo Ovoi vearovira tou rovova, uva eakere ita utupavira va isivaaro-ia airepa purareva ita? Ari ita, uvare vao tuariripa oisoa potepaive oa-ia viapau oisoa Pauto sirova utupaave.

8 ✡ Oire uva eisi osa pievoiva, Pauto ora rera voeaaro togareva vo reo-ia oa oiso purapai,

✡ **7:26:** Hi 4:15, 8:1 ✡ **7:27:** Hi 5:1, 3; Ef 5:2 ✡ **8:5:** Kl 2:17; Hi 9:23; Eks 25:40 ✡ **8:6:** 1 Ti 2:5; Hi 7:22 ✡ **8:8:** Jer 31:31-34

‘Turaro oiso puraparoi, Ovokirovu epao oara uriopapere. Oara-ia oavu Reo Ovoi puraaverea voea tapo Isrel-pa irara ora voea tapo vova Juda.

9 ✡ Uva va vao-ia Airepa Reo Ovoi oa pisavira rutu toupaiveira. Oa viapau oiso vaova areiipaivere oa puraava Isip iava voea tuvetuveoro voea-ia pitupaoro. Uva reasi iraopaaepa vao Reo Ovoi sirova utu arapa ragai vaaro. Osa iava voea iava vaseava, oiso ra ora voea raga vo taraiaro sirova utuave.

10 ✡ Oire uva Turaro tapo ita vo reo-ia vao oisi ita puraroepa oiso, Va vaoia Reo Ovoi oa puraaverea voeao tapo Isrel-pa irara oa oiso purapai, Varao-ia ragai varaaro reo goruro oara tovoavere rara voea vo rugorugooroaro-ia, oiso ra voa vara-ia taraiave. Ora vara rigatoavere vo voea sopaaro-ia, oiso ra voa vara eveipaive vara sirova utupasa. Ragai oiso toupaaverea, Ragai vao voea reraaro Pauto. Ora voea oiso toupaiverea, Ragai voeaaro oirara.

11 ✡ Viapau oiso irai epao voea iava ira voea siposipoparevere voeao oea rera tapo toupaiveira oiso voeare purapaoro, Turaro oavisiiia vearovira rutu tarai iraopata. Ora tapo viapau oiso ra oearovivu rutu tapo oisi voea iava oearoi tavitavipaive rera iava Turaro

voearo oearoa voea vo taerearo-ia toupaiveira. Eake iava? Uvare voea rutu ragai-ia taraipaavere. Oisoia voeavio tapo oea kakae visivi toupaiveira, ora voeao oea rei vaisiia toupaiveira.

12 Ari ita, siraoravere voea kekeoro vo osa vuri pitupitu puraive. Oire ra voea iava vara vera ovoipaoro viapau oiso varare rugorugoopara ita vorerivira.’

13 Uva va-a vao Airepa Reo Ovoi oa iava reoreoroepa Pauto. Uva vo reoreoa vao oa-ia reoreopaoro vaore tuariripa Reo Ovoi oiso puraroepa, “Rutapa raga eva. Tuariripa.” Oire orekerovu-ia taraipavio oiso, Vosa eake tou ragapaive vao oa-ia viapau kovoa vai, oire ra oisi raga ora opesi pie ragape va.

9

Ro Rovopato Pristo Ira Tuariri Rutu Oisoa Varuere Kare Revasiaro-ia Tauoparo

1 ✡ Oire va vao-ia tuariripa Reo Ovoi oa sovara-ia oisoa reo goruro toupaive. Vo reoro oara sirova Jiu oisoa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive. Oara varao sirova tapo kepa pauiva Pauto iavirava.

2 ✡ Oisi-a oiso osa vituaro iava rakari kepa pauiva vao oa-ia oisoa vo tugirei toupaive oiso, rataupa tugia vao oa oisoa vaisipaive oiso Tugoropa Tavuki. Oa-ia varao rutu tugoropara tovoiva oiso vara, vuravua o, ora tebol ro-ia, ora brete-a vaoia oa-ia oisoa tauopaave Pautoa-pa.

3 ✡ Ari vo tugio vao-ia atoaropa tugi otugia-a vao-ia varoa isivaaro-ia oisoa toupaive. Vouao oua tovoiva vuruvuru-ia kovovovira. Oire uva vo tugia vao oa oisoa oiso vaisipaive, Tugoropa Tavuki Rutu.

4 ✡ Vo tugio oa oisoa atoaro rutu toupaive, oa sovara-ia oisoa varao rutu toupaive oiso-ia, gol alta vao-ia oa oisoa ivara-ia orekerovu kasipaive vara-ia vearoa riipu geesi purapaoro. Ora aue bokis o iria oisoa vaisipaive oiso, Aak. O iria sovara-ia oisoa vukua toupaive vao oa-ia Reo Ovoi rigatoiva. O bokis iria tavuruoro aue gol oa puraiva. O iria sovara-ia oisoa oavu gol tou toupaive. Vo touo oa sovara-ia oisoa aioa toupaive vao oa vatereva Pauto. Oa oisoa vaisipaive oiso, Mana. Ora ro tooroto Eron reraaro ira-ia airepa sipukao kova oisoa toupaive. Ora vareo aveke perorei oarea-ia Reo Taisi rigatoreva Pauto.

5 Oire uva oira-a bokis iria ivara-ia aitereivu uvarutoarei oisoa toupasi toa pievira. Vaitereo aiterea ovoovovira oisoa kekepasi viro oiso, Tugoropatoarei vuvuiua iava vaiterei. Aiterea oiso putae parakarova oorovira toupasi vo uva oisoa vaiterei vuutaaro-ia varuere kare revasiaro petopareve Rovopato Pristo,

✡ **8:9:** Eks 19:5-6 ✡ **8:10:** Hi 10:16; 2 Ko 3:3; Sek 8:8 ✡ **8:11:** Ais 54:13 ✡ **9:1:** Eks 25:8 ✡ **9:2:** Eks 25:8-9, 23-39 ✡ **9:3:** Eks 26:31-33 ✡ **9:4:** Eks 30:1-5, 25:10-16

oiso ra oira-ia Pauto oirara iava vuriara verapareve. Oire uva viapau oiso vuutaa vaiei vaviopavira oiso ra oai-ia vara iava varao visii aviavi piea.

6 Uva oisi-a eisi osa oisoa toupaive voa vo vara vo tavukiaro-ia. Uva voea rutu pris irara oisoa koatapaave vokiara rutu-ia va iare rataupa tugi va iava vao vo tugi rakari kepa voa voea vo kovoaro purapasa.

7 Ari ro raga Rovopatoa Rutu iravu Pristo ira oisoa koataparo vao iare rovopa tugi rutu atoaropa. Uva va eva Tugoropa Tavuki Rutu oa iare oisoa koataparo kataipa vokiro raga-ia vo vokiro katakataivira ivara iava vo vokiro. Ovokiroa-ia oisoa revasi rovurova koataparo vara-ia koruoua purapasa Pautoa-pa, ora rera iavirava, ora voea tapo oirara voeao oea rutu oisoa vuriara purapaive ruruvutuvira vo osa viapau vara-ia taraipaave.

8 ✡ Oire uva vo vokio-ia rera ro Tugoropato Uraurato vara iava evara vigei siposipopareveira aviavi pievira. Uvare va vao-ia Rovopa Kepa rutu voea Jiu vaaro okepa iava vo tugio rataupa voeaopa Jiupa irara oisoa reipape rutu. Uva vo vuuta-a eva ovuuta-ia oisoa voea asavira atoaropa tugi tupapa piro rutu vaopa oiso, teapi voare koatapaave voearo oira akukuro.

9 Oire vo kepa vao Rovopa Kepa rutu oa ovoovovira toupaiveira vao oa-ia uvuipaai pris irara ra vatevateara vatepaive ora tauo vatero tapo purapaive voa. Ari ita, oiraopavira evara iava viapau oiso uvuipaai ra Pautoa iare tutuu piepaive, uvare oaravupa aia potepaiveira rutu.

10 Uvare vo kovoa vao-ia Pautoa-ia vu-urapa vaisi purapa kovo oa oisoa pura-paive varao raga-ia aio tauoro ora ukaiopa tauoro, ora osasararovu rutu oiso osa varao sisupa pitupituro. Oire vo reo goruro-a evara oara raga oisoa sirova utu-paave vo rasio iava vara. Oa iava oisi eisi oirarapa reipapeira vo vuutao-ia rekasisa oa-ia orekerovu rutu torevokopareveira Pauto vo osa vara rutu tavariopareve.

Ro Krais Ira Ora Rera Raga Revasiaro-ia Tauoroera

11 ✡ Ari ita, evara isivaaro iava Krais pouro virora vao-ia airepa vuuta vo vokio. Uva oiso tourevora Rovopato Pristo, ira airepa kovo purapare. Oa iava avaroepa vo kepa vao Rovopa Kepa sovara-ia koatasa, okepa tuariripa kepa-ia vao rakari kepa putepaiveira rutu. Vao vituaro iava uvare viapau oiratoa vai vo kepa paureva vo rasio iava orekerovu avu vai-ia.

12 Oire vosa Krais va-ia rataupa tugi puteoro rutu atoaropa tugi iare vao Tu-goropa Tavuki Rutu koata ovoiroepa, uva viapau oiso revasi rovu vaiva voare koataroepa aue iava meme ora bulmakau kakae vai oa-ia tauoa vai purasa. Viapau. Ari ora rera raga oiraarova revasiva katai vuuta raga-ia koata ovoiroepa vo raivao purasa, oa-ia uvuiparoi Pauto ra va iava vigei vorevira oureve ora rera iare. Vo raivao oa-ia viapau opesia vaiei.

13 ✡ Vao-ia revasi rovuro aue iava meme ora bulmakau ora oavu bulmakau kakae iava gavuta oara rutu rororeva pristo vo oirara rutu ariaraaro. Eake iava? Uvare vuivuipavira rutu toupaoro pris irara oisoa voea piepaive, oisore ra oiso voea vaisipaive, Evoea sisigarue irara rutu oea Reo Taisi sirova utupaoro.

14 ✡ Iu. Oiraopavira rutu ita osa oisi eisi vara puraiva. Uva apeisi-a o-ia Krais iava revasiva? Ari ita, riroa rutu vao-ia oa pute pievira rutu pura piropa rera iava revasiva-ia. Oa-a vao oa-ia riroa rutu kovoa ora puraepa. Vao vitu-aro iava uvare ora rera raga iava oira-ia revasiva koruoua purareva, rera iavi-rava Tugoropato-ia Uraurato, ro ira via-pau opesia vaiei. Oa iava uvuivira rutu Pautoa-pa vo koruou vao purareva. Ari ita, rera oiraaro revasiva iria vigei iava sopaura sisigarue pieeva rutu, oiso ra vi-apau oiso akukuvira Pautoa-pa kovopape. Viapau. Ari vaore-a ra oiso rutu toupape, Oiraopa kovo irara rutu Pautoa-pa, ro ira tootooparoveira vokiara rutu-ia.

Jisas Revasiaro-ia Airepa Reo Ovoi Goru

✡ **9:8:** Hi 10:19-20; Jo 14:6 ✡ **9:11:** Hi 2:17, 10:1, 8:2 ✡ **9:13:** Nam 19:9, 17-18 ✡ **9:14:** 1 Jo 1:7; 1 Pi 3:18; Ta 2:14

Pierevora Rutu

15 ✡ Oa vituaro-a vao oiraopa oa Krais-
ia pura piropa Airepa Reo Ovoi, oiso ra
voeao oea vaisipareveira Pauto oiso, Ora
rera voeaaro evoea oea viraakoara ouiv-
erea, varao oara viapau opesia vai. Oara
iavirava Reo Ovoi purareva. Eake-a va
vituaro? Ari vao uvare kopiiroepa Krais.
Ora vao uvare rera vo kopiiaro iavirava
oirara roroioaepa voea vo vovouroaro
iava vuriara, oara oisoa purapaive vo osa
oisoa tuariripa Reo Ovoi rei piepaive.

16 Vo osa oavu reoa toupaive auepa ovii
irara aiteto vaaro vao oreoa-ia oisoa voea
tavipareve aiteto, oiso ra orekerovu rutu
ouive varao rera varaaro vo rara kopi-
iro. Uva viapau oiso irai vo reo oisoa
oirao piepareve vo orekeroi vateoro, vo
rara viapau oiso aitetoa oaive kopiiro rutu
oiraopavira.

17 Uvare viapau oiso vo reo-ia kovoa vai
toupaivoi vo osa touvira tootooparo aiteto.
Ari vo raga vo osa kopii rovoro rutu.

18 Oa vituaro-a vao-ia oiso toupai vao-
ia rovopa Reo Ovoi. Vosa viapau revasiva
vai toupaive va oirao piesa rutu, ra viapau
oiso kovoa vai va-ia.

19 ✡ Ari ita, voari rovovira rutu uva
Moses oirara rutu tavitavireva varao
rutu iava oara oisoa Reo Taisi sirovavi
toupaive. Oa iava revasiva karareva bul-
makau kakae iava uukoa tapo. Uva vo
uvere rutu-ia vao oa-ia oirara sisureva ora
vo vuku vao oa-ia oisoa toupaive Reo Taisi.
Uva va purasa evaoa kairi oureva vo evao
oa vaisipaiveira oiso, Hisop. Oa iava va
kukuearo-ia sipsip oru tuukereva. Ra va-
ia revasi uvere kae piepaoro voea iare
oirara va sisiputapareva, vo osa vo oru
oisoa roko piepareve revasi rovu-ia.

20 ✡ Uva oiso puraroepa,

‘O-ia revasiva iria Reo Ovoi oirao pieeva.
Oa iava visii goruvira rutu tavireva
Pauto, oisi ra va sirova utu iraota.’

21 Oire uva oisi ragavira-a eisi ita
osa Moses oisoa revasiva sisiputapareve
rakari kepa sisupaoro, ora varao tu-
goropara rutu oara-ia oisoa lotua pura-
paive vo kepa sovara-ia.

22 ✡ Oiraopavira vosa Reo Taisi sirova
rutu goruvira utupaave, oa iava uvuipaai
evara iava oaravivu riroara sisigaruevira
toupaive o iavirava revasiva. Ora tapo
varao vuri vovouro, vo rara eira revasiva
peto rovoreve oira-ia tauoa puraoro vuri
vovouro verapasa.

Krais Ora Rera Raga-ia Tauoa Purareva Vuri Vovouro Oavi Verasa

23 Uva oisi-a eisi osa torevokopapeira
osa varao vo rasio-ia touaro oisoa sisi-
garue piepaive varaore ovoovovira oara
vuvuiua-ia toupaiveira. Ari oiraopara
rutu vuvuiua-ia toupaiveira. Oara viapau
oiso uvuipai ra vara sisigarue piepaive, vo
rara viapau otauorovu pute pievira rutu
purapaive vearopara rutu.

24 ✡ Osa iava Krais viapau vore
koataroepa Tugoropa Tapi oirara raga
oa puraiva ovoovovira vaore oiraopa
vuvuiua-ia toua. Viapau. Ari vuvuiua rutu
iare kaero viropa vo uva toupareveira
Pauto ruvara-ia tauvaa oupaoro vigeipa.

25 Uva rera ro Jiu reraaro Rovopatoa
rutu Pristo ira oisoa koataparo vore Tu-
goropa Tavuki Rutu-ia aueva varuere kare
iava revasiva katakataivira vokiara-ia vo
ivara rutu-ia. Ari Krais viapau oiso
vorevorerivira koataroepa okoruoui ita
purasa ora rera-ia.

26 Vosa rerapa torevokopaeri ra oisi
eisi piereve, oire ra va iava vorevoreri-
pavira siitoka vo siraoaro oureve voariva
rovooro uva vo rasio rovoepa. Ari ita, uva
viapau oisi eisi torevokopapeira. Uvare
katai vuuta rutu-a vao-ia oa-ia vo rasio
iare urio ovoiroepa, vo uva vo vuutao
tutuu pieva oiso ra opesipe. Eva-a oa
sirovava ora rera iava vasereva koruoua
puraoro. Oa iavirava vuri vovou vo vari-
variaro opesi ovoiepa.

27 ✡ Ari ita, oirara rutu katai kopii raga
rutu purapaive. Osa iava taru Pauto voea
vo vovouroaro rovirieireverea rara.

28 ✡ Uva oisi-a eisi osa va puraoro Krais
ita katai kopii raga purareva ora rera-
ia tauoa puraoro, oiso ra oirara rutu
iava vuriara vera uvirope. Ari ita, vore-
vira voreroverea rara. Ra viapau oiso

✡ **9:15:** 1 Ti 2:5; Hi 3:1 ✡ **9:19:** Eks 24:6-8; Lev 14:4, 6-7 ✡ **9:20:** Eks 24:8; Mt 26:28 ✡ **9:22:** Lev 17:11; Ef 1:7
✡ **9:24:** Hi 6:20; 1 Jo 2:1 ✡ **9:27:** Jen 3:19; 2 Ko 5:10 ✡ **9:28:** Ro 6:10; 1 Pi 2:24; Ta 2:13

vorerivira vuri vovouro vai verasa-a. Viapau. Ari voea kae pie ragasa-a voea oriruoro, voea raga oea rerare tuevira toupaiveira.

10

Tuariripa Tauo Viapau Oiso Uvuipape Vuriara Verapasa

1 Varao Reo Taisi iava Jiu vaaro oara oiraopavira varao oiraopara oisoa ovoovopaive vara uraurapaoro oara utupauavi uriope. Oiraopavira rutu otauoroa evara oisoa vorevoreripavira rutu purapaive ivara rutu-ia. Oire uva apeisi-a? Vosa vara varao oisi vorevoreripavira purapaiveira, oara uvuipai ra voeao iava vuriara verapaive, oea tutuu pie ragapaiveira Pauto iare, eke? Viapau. Viapau oiso eva Reo Taisi uvuipapeira rutu.

2 Ari ita, vosa Reo Taisi uvuipaeri rutu, ra va sirova utupaoro tauoara purapaoro oirara iava sopaura sisigaruevira raga toupaivori. Oire ra va iava viapau voreripavira ora sovopaoro oiso purapaave, "Ragaivi-a vao-ia vuri vovouto." Ra va iava koruouara pura arapa eakaave, vo rara sisigaruevira rutu toupaive.

3 Ari oiraopavira evo koruouro voea oisoa rugorugoo piepaive rutu evarare vuri vovouro, vo rara ivara rutu-ia voea iava sopaura-ia toupaive vuriara.

4 ✡ Oa vituaro vao oiso toupaivoi, O-ia bulmakau vairei ora meme airea revasiaro-ia Pauto viapau uvuiparoi ra vuriara verareve oirara iava.

5 ✡ Oire vosa varasa vore rasitoa-ia Jisas aueparoepa, oa iava Pautoa-re oiso puraroepa,

'Ari ita, varaopa tauoara viapau ruipapauveira ora vatevateara. Oa iava ragaipa ouavu varaua ravaariva.

6 *Vo kareo okarea rutupavira kasipaiveira oirara eravaoara ivara-ia, okarea-ia viapau oiso vii roru piepaiveira. Ora tapo vo koruouropa reasipauveira vuriara verapa koruouro.*

7 ✡ *Eva-a oa iavirava oiso puraraepa viire Pauto, Toupaavoi ragai vii vo ruipaaro sirova utusa. Eisi osa va iava ragai iava vo reoro toupaiveira vo vukuo-ia oa-ia Reo Taisi toupaiveira.'*

8 ✡ Oire uva rovovira Krais oiso puraroepa, *'Varaopa reasipauveira,'* ora *'Varao oara-ia viapau vii roru piepaiveira oiso osa varao koruouara ora varao vatevateara vatepa, ora vo karero varuere karero oea kasipaiveira vo eravaoara ivara-ia, ora varao oaravu koruouara vuri vovouro verapasa.'* Ari ita, oisi eisi osa puraroepa varao rutu iava oara oisoa purapaive torevokovira Reo Taisi sirova utupaoro.

9 Eva-a oa iava oiso puraroepa Krais, *'Ragai toupaavoi Pauto vii vo ruipaaro sirova utusa.'* Oire uva vo reoa vao oa iava Pauto tuariripa koruouro veeporeva, oiso ra rera vo koruouaro vara vo tavukiaro ouve vao oa purareva Krais ora rera-ia.

10 ✡ Eake iava? Uvare rera Jisas Krais ira Pauto vo ruipaaro sirova utu ovoiroepa oisi va pura ovoioro. Vao oa vituaro iava vigei iava sopaura rutu sisigarue ovoiepa vo koruouo-ia oa purareva ora rera-ia katai vuuta-ia.

Jisas Ora Rera-ia Tauoroera Vuriara Verasa

11 Voeao pris irara Jiu iava oea oisoa katakataivira ora voea vo kovoaro purapaoro torepaave katakataipavira vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa-ia oisoa voreripavira vo koruouro purapaive. Ari vo koruouroa evara oara viapau oisoa uvuipape oiso ra vara-ia voea iava vuriara verapareve Pauto.

12 ✡ Ari ro Krais katai koruou raga pura ovoireva vuri vovouro vera ovoioro. Eva katai koruou oa uvuiepa vokiara rutu iare. Oa isivaaro iava pau ovoiroepa Pauto vo varata iava oirapapa.

13 Evoa uva tuepaoro toupareveira vo vuutaore oa-ia rerava keripa irara tovoreverea Pauto vo rera kokotoaro reroaro oiso osa orekevu rerapa tasipa.

14 Oire uva katai koruou raga pura ovoireva. Oa-ia voea rutu uvui pie ovoireva. Oa iava uvuipaai ra Pautoa

✡ **10:4:** Mai 6:6-7 ✡ **10:5:** Sam 40:6-8; 1 Pi 2:24 ✡ **10:7:** Jer 36:2 ✡ **10:8:** Mk 12:33 ✡ **10:10:** Jo 17:19; Hi 7:27 ✡ **10:12:** Hi 1:3

iare tutuu piepaive voeao sisigarue vovou irara.
15 ✡ Ari ita, uva ro tapo Tugoropato Uraurato oisi vo reo eva oirao piepareveira rutu oiso osa pura rovoroepa rutu Tugoropa Vuku sovara-ia,
16 ✡ ‘Vao-ia Reo Ovoi ragai oa puraaverea oirara rutu tapo vo utupaua. Vo uva ragai varaaro reo goruro tovoaverea voea rutu iava sopaura-ia. Ora vara rigatoaverea voea vo rugorugooroaro-ia, eisi osa puraroepa Turaro.’
17 ✡ Oire evo reo isivaaro iava ita rera raga Uraurato oiso puraroepa,
‘Ragai varaore ita vuri vovouro viapau oiso rugooraverea vorerivira ora varao vuri pitupituro.’
18 Uva oiraopavira rutu vara varao vuri vovouro vera ovoireva oirara iava. Uva apeisi-a? E uvuipai ra okoruoui ita vorerivira ora purape, oiso ra oai iava vuriara vorerivira ita vera piro? Viapau rutu.

Uvuipaviei Ra Oirao Piepe Rutu, Ra Va Iava Pautoa Iare Tutuu Piepape

19 Araoko irara oaa, uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso oai epao oa uvuipai ra vigeire korukorupape vore koatapa arapa Tugoropa Tavuki Rutu-ia. Viapau. Ari uvuipaviei vao iavirava Jisas vaaro kopiia.
20 Oa-a vao oa-ia airepa raiva karureva tootooa vatepa vigeipa. Oraiva-a vao oa iava uvuipaviei ra varo kovovo-ia putepape koatapaoro. Vao varoa oa oisoa ovoovovira toupaive oiso osa rera iava varaua.
21 Iu. Rovopato Pristo toupare vigei rutu reraaro ira Pauto ovii iraraaro oirara tokipareveira.
22 ✡ Uva uvui iraopaviei rutu ra Pautoa iare tutuu piepe rutu oiraopa vovou rutuva oiso ora vigei-ia taraipaoro, O ita, torevokovira toupaavoi oiso, Ragai-a Pauto reraaro. Vao vituaro iava uvare vigei iava sopaura sisu piropa. Oa iava vo rugooro vigei iava opesiepa ora eveipa rugooro oiso, Vuri irara-a vigei. Ora vao iava tapo osa vigei iava varaura sisigarueepa vearoa-ia uukoa.
23 ✡ Oisi-a eisi osa iava uvuipaviei ra goruvira rutu oirao pie vovou purapape vao oa iava oearovu tavitavipape va oirao piepaoro. Eake iava? Uvare uvuipaviei ra Pauto-ia raripavio auere, ra ora rera vaaro Reo Ovoi oirao piepareve.
24 Oa iava uvuipaviei ra oearovivu vo siitokaroaro sovo iraopape. Ora oearovivu vo vigei iava tauvapape oiso ra ora vigei voea vovouroaro oisi iava sirao vovouro kosi piepape oearovivu-ia vereopa vovou rutu purapaoro.
25 ✡ Ari vao raga osa vigei viapau uvuipaviei ra vao kavupape ora gurupa pitupitu lotupasa oiso osa oearovu piepaiveira. Viapau. Easi vigei uvuipaviei ra oearovu vo vovouroaro tore piepape. Vao iava uvare Turaro vo vokiaro, vorevira vorepa voki tutuu piepaivoi rutu.

Opeita Isivapavio Pauto Oviitoaarore

26 ✡ Vosa vigei vo siposipo-ia oiraopa tarai ovoi rovovio rutu, oire ra va isivaaro iava vuri vovou ita purasa ruipavio ita. Uva apeisi-a? E oai epao voreri tauo vai oa uvuipai vigei iava vuriara ita vorerivira verave? Easi viapau rutu!
27 ✡ Uva vo uririo raga oava uvuipaviei toupape varao iavirava vuriara oavi vigei varaaro. Oiso varapa-ia osa varao-ia oiso, Rovirieia vao-ia ora riro goru kasia vao-ia oa voeao aiopaiverea oea Pautoa-re isivapaaveira.
28 ✡ Vosa irai oiratoa vai oisoa Moses vaaro Reo Taisi gasipareve, ra irai tovopaive kopiia-ia. Viapau iraipa siraoave, vo osa vaiterei ora vo peva oea oisoa oiso purapaave iraire, “Oiraopavira rutu uvare vuria vao oa purarivo.” Oa iava oisoa voea vo reoaro oirao piepaive.
29 Oire uva eake vori rutu oupareverea ro ira Pauto Oviitoaarore isivaparo? Eera ira oiso puraparo, “Revasiva akuku ragaa,” iria rera sisigarue pieeva rutu Pauto vaaro sirovava Reo Ovoi. Ora apeisi-a ropa oirato ira Tugoropato Uraurato

✡ **10:15:** Hi 3:7 ✡ **10:16:** Jer 31:33-34 ✡ **10:17:** Hi 8:12 ✡ **10:22:** Hi 4:16; Ef 3:12; Esi 36:25 ✡ **10:23:** Hi 4:14; 1 Ko 1:9 ✡ **10:25:** Ap 2:42; Hi 3:13; Fl 4:5 ✡ **10:26:** Nam 15:30; 2 Pi 2:20 ✡ **10:27:** Ais 26:11 ✡ **10:28:** Diu 17:2-6

tovipareve, ro Uraurato ira Pauto vo siraoaro kareke piepareveira rerapa oirato? Oire uva apeisi-a rerapa eera? Siraovira rutu! Uvare rera varaaro iava vuri vovouro vo voriaro oupareverea vao-ia pute pievira rutu oa toupai vo Reo Taisiia.

30 ✡ Uvare rera-a eera ira-ia taraipavioveira ira oiso puraroepa, ‘Ragai auearo vao vuri vovou vo voriaro vatepasa. Oa tuuavere rutu rerapa.’ Ora oreovu ita vao oa purareva oiso, ‘Turaro ora rera voeaaro varaaro vuri vovouro rovirieireverea rara.’

31 Ari ita, siraovira rutu voeavipa voeao oea vo vovouro vuriara purapaoro Pauto vavaearo-ia kovepaaverea vara voriaro oupasa rera ruvara-ia pauaka tootooa rutu Pauto.

Goruvira Rutu Torepau Oirao Pie Vovou Oara-ia

32 Vore rugorugoo iraopata visii vo touaro vao oa oisoa purapata tuariri. Ovuuta-a eva oa-ia Pauto vaaro aviavia visii sopaaro soporeva ora rera iava. Oa isivaaro iava riroaravi rutu tavaka vovouro outava oearovu-ia. Osa viapau oisoa visii kove piepaive.

33 Ari ita, vurivira rutu visii api pievira karekeiva oirara oearovu osireiaro-ia. Oa iava visiivi oisoa agesipaive visii tovipaoro. Ora ovokirovu-ia oeavu tapo ora tavosipasa oisoa ruipapata voeao oea oisi vo tavakaaro oisoa oupaive.

34 Ora voeao tapo vo vavataroaro sovopata ora visii-ia oea oisoa tuukepa keparo-ia tuukepaave. Oa iava voeapa oisoa siraopata. Ora oiso osa oearovu tapo oisoa uriopaave visii varaaro-ia orekerovu pitupasa. Uva viapau oisoa evarare rugorugoopaoro siraopata. Viapau. Ari visii oisoa roru iraopata rutu, uvare oisoa taraipata oiso, Oaravu epao visii varaaro oara visiipa tuevira toupai, oara varao-ia putepaiveira rutu vo rasio iava vara.

35 ✡ Opeita oearovupa uriripaoro ora visii iava goru vovouro oavisii rutu akukupapavira viki ragapata. Uvare vo vovouro raga uvuipai ra visiipa vearo vori sipove.

36 ✡ Ari ita, vosa kave vovou rutu sirova utu rovopata, oa vituaro iava uvuipatai rutu ra oiraopa vovou rutu Pauto vaaro sirova utupata. Oa iavirava uvuipatai ra vearopara outa, varao oara iava Reo Ovoi purareva Pauto.

37 ✡ Aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapai,

‘Tou visivi taru voreroverea. Viapau oiso
ateate pie ragapaoro voa toupare.

38 ✡ Uva ragai voeaaro-a oirara oeaia torevoko vovou toupaiveira oea taru tootoopaave oirao pie vovou rutu purapaoro. Ari vosa irouto ro ira voea iava ragai arova porero viroverea, ira-a eera viapau oiso ragai roru piereverea ora rera-ia.’

39 ✡ Oire uva viapau oiso vigei-a vao voea iava voeao oea oisoa pore uviropaave rera arova opesi ovoipaoro vo vuri tapi-ia. Viapau. Ari vigei-a vao vigoa oirao pie vovou rutu purapaoro oriruvira rutu toupapeira.

11

Vo Toupai Oirao Pie Vovou Vo Pitupituaro Vituaro

1 ✡ Oire uva eakea rutu-a vao oirao pie vovou? Oa vao-ia oiso toupaiveira, Varao oara-ia oiso tarai ovoipavioveira oara varao oiraopavira karekepaperea vo utupaua, oarare tuevira toupaoro oirao piepapeira. Ora tapo vosa oiso ragavira ora sovopavio, O ari oiraopara-a, oara viapau kekepapeira.

2 Uva vo vovou-a eva oa purapaoro voeari tuariripa irara oisoa Pauto roru piepaive ora voea-ia.

3 ✡ Oirao pie vovou rutu purapaoro tarai ovoipavio oiso, O ari Pauto orekerovu rutu purareva varao oara kekepai ora rera vo Reoaro iavirava. Uva viapau oiso orekerovu avu vai iava vara purareva. Viapau.

✡ **10:30:** Diu 32:35-36; Ro 12:19 ✡ **10:35:** Hi 2:2 ✡ **10:36:** Lu 21:19; Kl 3:24 ✡ **10:37:** Hab 2:3-4; Lu 18:8 ✡ **10:38:** Ro 1:17; Ga 3:11 ✡ **10:39:** 2 Pi 2:20 ✡ **11:1:** Ro 8:24; 2 Ko 4:18 ✡ **11:3:** Jen 1:1; Jo 1:3; Hi 6:5 ✡ **11:4:** Jen 4:4, 10; 1 Jo 3:12

Vo Toupai Ebel Vase Iava Ora Inok ora Noa

4 ✡ Oire uva oirao piepaoro Ebel koruoua purareva Pautoa-pa, vo koruouo oa Ken vo koruouaro-ia puteva. Ooirao piea iavirava Pauto rerare oiso puraroepa, "Torevokotoa rutu vii." Aue vituaro iava uvare va-a vao vatevatea koruou oa-ia Pauto roru piereva ora rera-ia Ebel. Uva vo vovoua vao rera vaaro Ebel ira kopiiroepa, oa vigei siposipopaivoi vo vokio-ia touvira.

5 ✡ Oire ro vo oirao piearo-a vao-ia Inok oa iavirava viapau oiso kopiiroepa. Ira tootoovira raga kae piereva Pauto. Oa iava oirara oisoa rerare taraa ragapaive, uvare Pauto ora rera iare rera oureva. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapai, 'Kae pie asavira oisoa vo rasio-ia toupareve Pauto roru piepaoro ora rera-ia rutu.'

6 ✡ Ari ita, viapau irai oiratoa vai uvuiparoi ra oisi Pauto roru piepareve, vo rara viapau oirao pie vovou vai pura rovopareve. Uva va-a vao vituaro oiso toupaiveira, Ro ira ruipaparo oiso ra Pautoa iare tutuu piepareve, ira-a eera uvuiparoi ra Pauto vo touaro oirao pie rovopareve rutu. Ora aue tapo oirao piepareve oiso, Pautoa iare tutuu piereve, ra voa vearo vori oureve rera ruvara-ia.

7 ✡ Oire iravu-a ro-ia Noa ira ora rera vo oirao piearo iava Pauto vo reoaro vo vovou reo uvureva uriripaoro. Oreoa-ia rera vosioro tavitavireva varaore oara kekereverea utupaua. Oreoa vao sirova utuoro aak uvuo purareva Noa. Oa iava voa ovii avao orirureva rutu vo tuukou vo vuutaaro-ia. Uva oisi-a eisi osa pierevoiva, Noa oirara rutu karekereva vo rasio-ia vuri irara. Oa iava Pauto rera raga roro piereva oiso, Vearoto. Eake iava? Uvare oirao pie vovou rutu-a vao oa oisoa purapareve.

Ebraham Iava Vo Reoro

8 ✡ Vo oisoa Ebraham oirao pie vovou purapareve. Oa purapaoro Pauto uvureva ovusa rerare keeraroepa. Oa iava rera vo reoaro sirova utuoro ora vaseroepa, oiso ra rera vo taerearo kavuoro avaro vore avaoro uvare Reo Ovoi purareva Pauto rerapa. Ari ita, rera vo taerearo rutu kavuoro gauruoepa. Oire voava avapaoro viapau oiso taraiparoepa oiso, Ovu iare avaparai.

9 ✡ Uva va-a vao osa rera vo vovouaro oirao pie vovou sirova oisoa toupareve vo taereo-ia oa iare rerapa Reo Ovoi purareva Pauto. Uva voa oiso rutu oisoa toupareve osa ro ira vegoparo rakari keparo raga-ia. Ora vo araoreo tapo oviitoarei Aisak vaio ora Jekop aiterea tapo oisoa vo keparo-ia evara rakari keparo toupasi, aitereapa Pauto Reo Ovoi vatereva.

10 Vao vituaro iava Ebraham vokiara rutu-ia rera vo oirao piearo-ia oisoa tuevira raga toupareve, oiso ra vo uruio kekereve ouruia paureva Pauto ora rera vo ruipaaro-ia. Oa pauakavira rutu toupaiverea.

11 ✡ Uva va-a vao oirao pie vovou oa vituaro Ebraham uvuiparoi ra oiso toupareve, Aite. Ari ita, eagara vosa avukaroepa rutu, ora vao tapo osa vatuava Sera oisoa kakae kavau asavira toupaeve. Vo osa touvira rutu Pautoa-ia oisoa rariparo, oisore ra oiraopavira rutu karekepe rerapa Reo Ovoi Pauto vaaro.

12 Oiraopavira rutu ita, uvare kopiisa tutuu piereva, vo osa rera raga aao iraraaroa voeao riro irara rutu oea karekeaepa. Oea vieiaro oiso rutu pura viropa osa aaviikoara vieiaro, ora oiso osa rogara vao oa avakava sirova toupaiveira viei asavira.

13 Oire uva oisi raga touvira rutu oirao piepaoro oisoa kopiipaave varao ou asavira oara iava Pauto Reo Ovoi purareva. Uva oiso ora voea-ia taraiaepa, Akoea, igeivi vao sopaipa irara. Vigoa tavete visivi raga toupapeira vo rasio-ia, oa iava vara eveipaioveira varao vearopara oara tauai rutu vo utupaua vigeipa toupaiveira Pauto ruvara-ia va iava vearo vaisi purapaoro vara-ia evara.

14 Ari ita, oearovu oirara evo reo purapaiveira. Uva vigei uvuipaviei ra oisi ragavira taraipavio voea-ia oiso, O ari touvira ora voea voaaro ruture taraapaivoi.

15 Uva viapau vorerivira voare rugooava voea vo taerearo-ia vao oa iava

✡ **11:5:** Jen 5:21-24 ✡ **11:6:** Hi 7:19 ✡ **11:7:** Jen 6:13-22 ✡ **11:8:** Jen 12:1-4 ✡ **11:9:** Jen 12:8 ✡ **11:11:** Jen 17:19, 18:11-14, 21:2

gauruava oiso ra voare vorevira kareave. Oiraopavira rutu oiso uvuipaai ra vore kareave, vo rara oisi ruipapaave vore karesa.
16 Ari oisoa oiso ruipapaave ra uvavure avaave, vo uva vearovira rutu toupaive. Otaerei-ia vao oa oiso rutu toupaive osa vuvuiua. Oa-a eva oa vituaro iava oisoa Pauto viapau ariiparo voea uvupaoro, vo rara rera vaisiaro vaisipaive oiso purapaoro, “Igei reraaro Pauto.” Eake iava? Uvare oiraopavira rutu riro urui voeapa ravaareva va pauoro.
17 Va vao oirao pie vovou oa oisoa purapareve Ebraham oa iavirava oiso vovouroepa ra oviitoa-ia koruoua purareve Aisak, vo uvare Pauto rera-ia kokararoepa. Ari ita, oiraopavira uvare Ebraham-pa Reo Ovoi pura rovoreva Pauto, oiso ra riro irara rutu oirara aao keeraave rerare Ebraham. Uva va-a vao oa-ia tarai rovoroiva, vatatopoa purareva, oiso ra oviitoa-ia kataito koruoua purareve.
18 Uva rovovira rutu Pauto rerare oiso puraroepa,
‘Rera-a eera Aisak ira iavirava riro irara
rutu viire aiteaverea.’
19 Va-a vao osa Ebraham tarai ovoiroepa oiso osa ragavira uvuiparoi ra Pauto Aisak tore piereve vorevira kopiia iava. Ari ita, oiso osa ovoovovira kopii tapiva vorevira toreroepa Aisak rera ruvara-ia Ebraham toupasa.

Vo Toupai Aisak Vase Iava Ora Jekop Ora Josep

20 Oire uva Aisak oirao pie vovou sirovava reo ovoi purareva auere viraakoa, oiso ra vo araorei-ia karekepe Jekop vaio ora Iso.
21 ✡ Oa isivaaro-ia Jekop Josep ovii iraraaro katakataivira viraakoreva ora rera vaaro oirao pie vovou vituaro iavirava, vo osa rerapa tutuu piepa oiso ra kopiiro. Ari ita, takuvira oisoa toupaoro tooroto riara-ia Pautoa-ia oisoa vuurapa vaisi purapareve.
22 ✡ Ora ro tapo Josep ora rera vo oirao piearo vituaro iava vo reo purareva vo vuutao iava oa-ia Isip-ia kavuivere Jiu-pa irara. Oreoa isivaaro iava oreovua vao oa iava voea tavireva ora rera iava oiso, “Vosa ragai iava varaua kopiipe ra voua tovota oiso.” Uvare rera vaaro kopiia tutuu pieva.

Moses Iava Vo Reoreoro-ia

23 ✡ Va-a vao oirao pie vovou oa oisoa purapasi vaitereo Moses aitetoareiaro. Oa sirovava rera kavausivoiva, vo kakae oisoa vataupasiva vo peva rutu sovara-ia kekira peva. Vo rara rera-ia vearovira rutu taraipasi oiso, Vearo keketoa rutu roia. Oa vituaro iava ro king vo reoaro gasisiva tuuvu vovouvira rutu vo reo oa purareva kakae vurerore.
24 ✡ Oa iava riroroiva Moses, vaopa oisoa reasiparo oiso teapi oiso rera vaisipaive, Pero ro reito oviivaaro oviitoaaro.
25 Ari ita, oisoa oisi vo vaisi veripaoro oiso vovouroepa rutu ra Pauto voeaaro tapo oirara ora tavosiro rutu, vo osa riroa rutu tavaka oisoa oupaive. Oa iava oisoa vaopa reasiparo, teapi vuri vovou vai purareve gare vuutavi raga-ia.
26 Uvare varao rutu-ia taraiparoepa oara-ia osa tavaka vo siraoroaro oisoa oupareve oiso rutu osa vo tavaka oureva ro ira roporeva Pauto. Varao oara oiso oaravu rutu-ia pute iraopaive rutu varao vearopara rera varaaro oara oisoa Isip-ia toupaive. Eake iava? Uvare oisoa tuevira vaore vearo vori toupareve vao oa oureverea vovio utupauavi rera vo tavakaroaro iavirava.
27 ✡ Oire uva oirao pie vovou vituaro sirovava Isip-ia kavureva. Oa raga iavirava viapau oiso kingto vaaropa kasipu vovou uririparoepa Moses. Viapau. Ari oisoa topaparo viro rutu avapaoro. Eake iava? Uvare rera-a eera ira oiso rutu toupareva, Ira eera Pauto kekereva ora rera-ia, ro ira viapau uvuiparoi irai ra rera kekereve.
28 ✡ Uva oirao pie vovou purarevoiva, va sirovava oirara rutu tavireva, oiso ra Tagausapa Vurei Pasova puraive. Vo vuutao-ia oa-ia voea rutu tavitavireva, oiso ra revasiva-ia rataoara rutu riaaro kipuive. Vo kipuro oara kekepaoro

✡ **11:21:** Jen 48:5 ✡ **11:22:** Jen 50:24-25; Eks 13:19 ✡ **11:23:** Eks 2:2, 1:16 ✡ **11:24:** Eks 2:10 ✡ **11:27:** Eks 12:50-51 ✡ **11:28:** Eks 12:21

uvuiparoi ra vo keparo reesipaoro Jiu-pa irara ovii kakaeroaro voeao avaiopa kakaero tagaupaoro okakaerovu raga avaiopa kakaero kopii piereve enselto. Uvare rera vaaro-a voea upopasa.

Riro Irara Rutu Jiu-pa Irara Goruvira Rutu Oirao Pieiva

29 ✡ Oisi-a oiso osa vo vovouro iava varao oirao pie vovouro Jiu-pa irara Ret Si avakava iviroiva ovusa voeapa raakaopa. Oa iava Isip-pa irara voea tariopaoro iviropaoro utupaaepa, ovusa voea ururao ora aivaro pieopa. Oa iava voa kopii ovoiaepa.

30 ✡ Ora tapo oiso osa vo oirao pieroa varao oara iava kasuraara varao Jeriko-ia kururu piropa, vo osa Jiu-pa irara vo urui taripaoro riro goruvira rutu viri rovopaiva erao vatara (7) vokiro rutu-ia.

31 ✡ Ora o tapo riakova Rehap riro otopava iria ruvara iava voeao rutu kopiiaepa oea oisoa Pautoa-re isivapaave, ovusa oira viapau kopiiopa. Eake iava? Uvare voeao oea vo rasi vagogo rovosa urioaepa vao oa-ia oisoa toupaeve. Oa iava voa oira raga voea tokieva oira vo kepaaro-ia oira vaaro iavirava oirao pie vovou.

32 Oire uva visii akepaavoi, E uvuiparai oeai iava ita visii tavitavia, eke? Oiraopavira, viapau oiso vuutaa vaiei ragaipa ra Gidion vase iava visii siposipoa ora Barak, ora Samson, ora Jepta, ora Devit, ora Samyuel, ora voea rutu voeao profet irara oea oisoa Pauto vo reoaro kosi piepaive.

33 ✡ Oiraopavira rutu oiso osa oisoa oirao pie vovouro purapaoro riro irara rutu upopaive uvarovu rutu voea-ia putepaoro. Ari ita, torevoko pitupitu rutu sirova oisoa utupaave, oa iava vao ouiva oeare voeapa Pauto Reo Ovoi purareva. Voeao oea laion kare iava gisipo kapu pieiva. Oa iava viapau oiso voea aioiva.

34 Ora voeao oea riro kasi rutu tuituia roko pieiva. Ora oiso osa virivarivira rutu toripaiva voea asavira oea toorioara-ia voea upopasa aue ragapaaepa. Uva va-a vao osa raveraveaepa. Uva vorerivira ita ora voea iava varaura-ia gorua ouiva. Osa iava tuuvu vovouvira rutu upoara puraiva oearovu tapo uvarovu rutuva voea voea-ia putepaoro rutu.

35 ✡ Ora oearovu tapo voea iava oea oisoa kopii rovopaaera, vorevira torepaave. Eake iava? Uvare airorovu voea iava vairoro airoa oisi oiso oirao piepaiva oiso puraoro, “Oiraopavira uvuipaai ra vorevira toreave vigei voeaaro.” Ora oiso tapo osa oearovu vuri irara oea voeare oiso puraaepa, “Uvuipatai ra vova kosita viro vosa visii varaaro oirao pie vovouro kavu rovota.” Uva viapau kosia viropa, uvare oiso ruipapaaepa ra voea varaaro oirao pie vovouro kareke piepaive. Oa iava oisoa voea vuri piepaive rutu voea upopaoro. Vo rara oiso ruipapaave ra eisi voea piepaivora, vorevira torepaave vearo tootoo rutu oupasa.

36 Uva oearovu oisoa voea tovipaive tapo voea ragipaoro viripa iroro-ia. Ovusa oearovu oisoa voea tuukepaive iroara-ia tuukepa keparo-ia voea tovopasa.

37 Ari oearovu oisoa voea vurokopaive aue-ia aveke, ovusa oearovu raga ita voea iava varaura koripaive. Ora vo osa oearovu oisoa upopaive aue-ia toorioara. Ora tapo oisoa taririvira toupaive apotavira rutu toupaoro sip-sip rakariro-ia kuvupaoro ora meme rakariro, ovusa oearovu voeao oisoa vuri piepaive rutu.

38 Oiraopavira rutu oiso osa voeao rasio-ia tou irara oisoa viapau voea eveipaive ra va iava oiso purapaave, “O asi vearo vovou irara vai-a voeao-ia.” Voea raga ita voeao-ia oea oisoa viripaive voraro raaka tapiro, ora voraro pukuara-ia, ora tarieara-ia, ora rikuara tapo.

39 Uva oiraopavira rutu-a oiso osa vo siposiporo toupaiveira voeao iava oea oisoa Pauto roru piepaive rutu. Eake iava? Uvare eisi oisoa piepaive voea vo vovouroaro oirao pie vovouro rutu purapaoro. Uva viapau varao vearopara ouiva oara iava voeapa Reo Ovoi purareva Pauto.

✡ **11:29:** Eks 14:21-31 ✡ **11:30:** Jos 6:12-21 ✡ **11:31:** Jos 2:1-21, 6:21-25 ✡ **11:33:** 2 Sml 7:11; Dan 6:22 ✡ **11:35:** 1 Kin 17:22

40 Uvare Pauto orugoovu raga-a vao oa purareva vigeipa. Oiso rugooro ra vao-ia airepa rugoo voea tapo tuariripa irara vigei rutu takuvuoro vigei uvui pie ovoireverea voari ruture utupaua.

12

Vigei Uvuipaviei Ra Jisas-ia Vurapaoro Rera Oirao Piepape

1 ✡ Ari ita, vo vokio-ia vearovira rutu taraipavierao voeao iava tuariripa irara, uvare oisi eisi oisoa piepaive voea vo pitupituroaro evara oirao pie pitupituro oiraopavira kareke piepaoro. Uva vigei tapo ita uvui iraopaviei ra oisi eisi piepape. Oa iava uvuipaviei ra varao vuri pitupituro kavupape vo pitupituro oara vigei-ia goruvira rutu pitupaiveira, ora varao rutu tapo oara vigeire korukorupapeira torevoko pitupitu purapa arapa. Uva uvuipaviei ra vara rutu evara kavuera, vo paupauo purape reasi asavira oaravu-ia pute iraopasa vuriara.

2 ✡ Uva oisi eisi piepaoro uvuipaviei ra goruvira rutu Jisas-ia vurapape. Vao iava uvare rera raga vigei varaaro oirao pie vovouro vituaro vo rutuva rovopaoro rovoa-ia vo rekasisa opesipa tapi. Oiraopavira rutu ita, uvare viapau oiso torireva vao asavira evao parikou vo siitokaaro. Viapau. Ari ora rera iava vasereva voare, oiso ra voa kopiioro ariia oureve evao parikou-ia. Uvare vao ragare rugorugooroepa riroa rorua oa rerapa oisoa tuevira toupaive. Ari ita, uvare vo vokio rera epao reia-ia pauparoi paupa vo oirapapa varata-ia vao Pauto vaaro.

Pauto Vigeipa Siraopa Vatereva Vigei Torevokopasa

3 ✡ Rerare ro Jisas rugorugoo iraopata. Opeita rera vaarore riroa goru vovou ovaupata. Vao oava toupaoro kasipu vovou oureva vuri irara ruvara-ia. Uva oisi-a eisi osa visii tapo ita viapau uvuipatai ra visii vo vovouroaro goru vovouro viki ragapata visii vo oirao pieroaro kavupaoro.

4 Vao iava uvare vo paupau-a eva purapaoro vuri vovouva ora upopatai oa-ia revasiva visii iava touvira parupaevere pasi.

5 ✡ E vo reorore vai ovautaepa oara Pauto vatereva visiipa vao rera ovii iraraaro, oisore ra ora visii iava vovouisi oavisii goru pie iraopata? Uvare oiso puraroepa,

‘Oviitoa oaa, vaore rugorugoo iraopau vo osa Turaro Pauto viipa vavata vatepareve, oiso ra va kaeri. Ora tapo oiso-ia ra opeita raveravepau vo osa viipa goru reoro rutu vatepareve varao vii torevokopasa.

6 ✡ Uvare ro ira kaviko iraopareveira Pauto, ira raga ita-a

eera irapa uvuiparoi Pauto ra rera vatepareve vavata oiso ra va kaepareve. Ora voeao tapo oea oiso vaisipareveira, Rera ovii iraraaro, oeapa voea vo vuriaro vo voriaro vatepareveira voea torevokopaoro.’

7 Oire uva uvui iraopatai ra goruvira rutu vovou iraota vo osa vo vavata eva oupata. Vo uvare taraipatai oiso, Aite ruvara iava va vao-ia. Ari ita, visii vo vavataaro vao karekepaiveira rutu visiipa, oire ra va iava oiso purapata, “Oiraopavira rutu Pauto osa oiso igei piepareveira oiso, Rera ovii iraraaro.” Uva ragai tavita oiso, E irai aitetoa vai viapau iraipa oviitoa vai goru reo vai viapau vatereva vaore irai torevokopasa oai-ia, eke?

8 ✡ Vosa viapau Pauto vaaro vavata kaepata oiso osa oearovu rera ovii iraraaro vo vavata kaepaiveira, oa iava uvuipatai ra ora visii-ia taraipata oiso, O ita, viapau oiso vigei-a Pauto ovii iraraaro rutu. Ari iravu raga ovii iraraaro-a vigei.

9 Ari ita, voeao aite irara oavi vo rasio-ia vigei torevokopaiveira varao vuri pitupituro asavira. Oa-a eva oa iava voeapa avivikepavioveira. Uva va-a eva osa vituaro iava uvuipaviei ra pute pie visivi rutu ora vigei iava vasipape rera iare. Oa iava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi

✡ **12:1:** 1 Ko 9:24; Hi 10:36 ✡ **12:2:** Fl 2:8-9; Hi 1:3, 13; 1 Pi 3:22 ✡ **12:3:** Mt 10:24; Ga 6:9 ✡ **12:5:** Pro 3:11-12
✡ **12:6:** Sam 94:12; Je 1:12 ✡ **12:8:** 1 Pi 5:9

oupape rera ruvara-ia Aite Pauto ro vova vuvuiua.
10 Uva aite irara oavi vigei oisoa tore-
vokopaive potekupa vuutarovi raga-ia
voea vo rugorugooroaro sirova utupasa.
Ari Pauto vigeire rugorugooparoveira
rutu oiso vigei torevokopaoro. Oa
iava uvuipaviei ra torevoko vovou rutu
purapape ora airereipaoro, oiso rutu osa
rera vo vovouaro vuri asa vovou rutu.
11 ✡ Vosa goru reo rutu oupaive vao voea
torevokopa reo vuri pitupituro iavirava,
oa iava uvuipaai ra ora voeapa siraopaave
oiso purapaoro, “Siraovira rutu vigeivipa
vao-ia, vigoa viapau oiso vo reo-ia vao-
ia rorupapeira.” Viapau. Ari oiraopavira
uvare oearovu voea iava vao goru reo
uvuivoiva, oa iava torevoko vovou ouiva.
Uva vo utupaua voea vo voriaro ouiva vao
gavaure vovou.

Reo Ravaa Iava Vao Oisore Ra Goruvira Toreta

12 ✡ Oisi-a eisi osa ragavira uvui
iraopatai toupaoro ora visii iava vavaeara
goruvira rutu kae pieta varao oara
raveravepaoro eoropapeira. Ora oiso ra
goruvira rutu kotupiara itotuo piepaoro
tore iraota.
13 ✡ Ra oisi iava topa pievira voka
iraooro avata vao-ia torevoko raiva. Visii
vao vearo kokoto irara voea tapo vokapata
voea goru piepaoro voeao vuri kokoto
irara. Teapi raiva tasi arova piropaave.
14 ✡ Ora visii iava vovouisiro oavisii
rutu tovo iraota. Oa iava uvuipatai
ra gavaure vovou rutuva oearovu tapo
toupata oirara. Ora visii iava vovouisiro
oavisii rutu tovo iraopata, ra ora air-
ereipaoro viapau rutu vuri pitupituro vai
sirova utupatavere. Eake iava? Uvare via-
pau oiso irai oiratoa vai Turaro Pauto kek-
ereverea vo rara viapau eisi piepareve.
15 Ora vaopa tapo ora vatatopo iraopata.
Teapi irai visii iava vaore isivaparo Pauto
vaaro kavikopa vovou oa purapareveira
visiipa. Ora vao tapopa ora vatatopo
iraopata. Teapi oiso rutu toupata osa
okuerovu varao itakopa kuero. Aue vitu-
aro, teapi oirara rutu vuri piepata visii vo
pitupituroaro raga-ia. Oiso rutu osa itako
ovi gare ovivi raga oa aioara rutu vuri
pievo vara sovara-ia avaoro.
16 ✡ Ra vaopa tapo ora vatatopo iraopata.
Teapi irai visii iava otopa vovou vai pu-
rareve. Ora tapo teapi irai Pautoa-re isiva-
paoro oiso piepareve osa ro Iso. Ira katai
vuutavi raga-ia gareavi raga aioa ouoro
araokoto ruvara-ia kikooto ira reo ovoi
purareva kokotoa aropa oiso puraoro, Ra-
gai varaaro rutu ouriverea rara varao aite
ruvara iava.
17 ✡ Ari ita, rera-ia taraipataveira, uvare
va isivaaro iava oiso ruipa ragaroepa ra
aiteto ruvara-ia viraakoa oureve. Vo osa
viapau uvuiroepa. Eake iava? Uvare
viapau oiso uvuiparoepa ra evo vovou
tavarioreve oa-ia tuutuua pura rovoreva
kikootoapa. Uva gau ragapaoro rirovira
rutu akeake ragapareva. Vo osa viapau.

Vigei Pou Viroviei Vo Vearo Pukui-ia Vao Vo Saion

18 ✡ Viapau oiso pou virotaepa vo
pukuio-ia Sinai, oiso osa voeari Jiu voari
tuariri. Vo pukuio oa oisoa uvuipaave
ra va kekeive ora voea osireiaro iava.
Opukuio eva oa-ia oisoa riro kasi rutu
eto kasi karekepape ovokirovu-ia, vo osa
Pauto reo vateparo. Ora vao tapo osa
voa oisoa ruupa rutu karekepape ora
purepato kiuvu.
19 Opukuia raga ita-a eva oa-ia utave
guruko karekeepa ora reoreoa. Ari ita,
oreoreoa eva uvuiva, oa iava vare oisoa
riro goruvira rutu arepaave oirara, oiso ra
opesipe vo reoreo voea arova.
20 ✡ Eake iava? Uvare Pauto vo
reoreoaro uvupaoro rirovira rutu uriri
iraopaaepa. Oreoa-ia voeare Pauto oiso
puraroepa,

‘Vosa irai oiratoa vai, eke irai varueretoa
vai vo pukuio-ia tasiasireve, ira-a
eera ira-ia uvuipaai rera vurokoive
rera kopii pieoro.’

21 ✡ Iu. Oiraopavira rutu uvare vo
pukuia-a eva oava vurapaoro oisoa
rirovira rutu uriripaave. Osa iava Moses
ora rerare oiso puraroepa,

✡ **12:11:** 1 Pi 1:6; Je 3:17-18 ✡ **12:12:** Ais 35:3 ✡ **12:13:** Pro 4:26; Ga 6:1 ✡ **12:14:** Mt 5:8 ✡ **12:16:** Jen 25:33 ✡ **12:17:** Jen 27:30-40 ✡ **12:18:** Eks 19:12-22; Diu 4:11 ✡ **12:20:** Eks 19:12-13 ✡ **12:21:** Eks 19:16 ✡ **12:22:** Fl 3:20

‘Ragai-a vao ragoa rirovira rutu rikerikeparai uriri iraopaoro.’

22 ✡ Oire uva visii ita vao-ia viapau oiso vo pukuia eva pouta viropa. Viapau. Ari opukuivu raga vao oa-ia pouta viropa oa vaisipaiveira oiso, Saion. Vo uva Pauto vo uruiaro toupaiveira ro Tootoopatoa Rutu. Vo uruio-ia ouruia epao toupaivoi oiso osa raga toupaiverea voari rutu utupaua vo vuvuiua-ia. Vao oa vaisipaiveira, Jerusalem. Oa sovara-ia riro tukuro (tausen tausen) rutu enselpa irara rorupaoro toupaiveira. Voea raga ita oea vo uvuruo iare pouta virora.

23 ✡ Oa-ia toupaiveira voeao Pauto ovii iraraaro avaio irara. Voea ita oea vaisiroaro rigatoreva vukua-ia vao oa epao vuvuiua-ia. Ari ita, kareta virora rera iare ro Pauto ira oirara rutu vo vovouroaro rovirieipareveira. Ora voeao iare tapo uraura irara torevoko vovou irara voeaaro Pauto oea uvuivira ovoi piereva rutu.

24 Oiraopavira rutu ita, vo uvare kareta virora Jisas iare. Ro ira-ia oiraoepa oa pura piropa Airepa Reo Ovoi. Oire ra oisi iavirava ora rera iava revasiva petoreve va eva Reo Ovoi goru pieoro. Eira revasiva iria vo kovoaro Ebel revasiaro-ia putepaeveira rutu. Uvare Krais revasivaaro-a iria vearopara rutu kareke piepaeveira.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Ora Vatatopo Iraopavio Vearovira

25 Ora vatatopo iraopata vaopa oiso, Opeita siposipopato vo reoroaro veripata, oiso osa voeao oea viapau oiso oisi rera vo reoroaro uvupaive, eera ira tugoropa siposiporo oisoa vatepareve vo rasio-ia vo tuariri rutu. Uva voea-a evoea oea viapau oiso voea vo voriaro vuria vatavataiva. Oire uva apeisi-a vigeipa vao? E uvuipaviei ra oisi va vuria vo voriaro vatavatapape, vo rara oisi rera vo reoroaro veripape ro ira vo reoro kosi piepareve vuvuiua iavapara?

26 ✡ Oiraopavira rutu ira-a ro ira vo gurukoaro voari tuariri rutu vo rasio rikerike pieeva. Oa iava Reo Ovoi purareva oiso puraoro,

‘Ragai taru vorerivira vo rasio ita rikerike piea. Uva viapau oiso vo rasio ragaa, ari vuvuiua rutu tapo-a.’

27 Oire uva vo reoa vao-ia oa oiso purapai, Vorerivira, oa porearo oiso roroiovira rutu toupai oiso-ia, Vara rutu orekerovu Pauto oara purareva voari rutu rovoa-ia, oara rutu opesiperea rikerikeoro. Ari varao oara viapau oiso rikerikeperea, oara raga-a evara oara perea.

28 ✡ Oire uva rorupata, uvare vao oupapeira Pauto vo Saraaro oa viapau opesia vai vo osa rikerikepe. Osa iava vigei uvuipaviei ra Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaoro rerapa avivike iraopavio rera vaisiaro kae piepaoro rutu.

29 ✡ Uvare Pauto riro kasiva eto kasi toupareveira. Oa uvuipai ra orekerovu rutu rova pieve vara rutu opesi pie ovoioro.

13

Uvuipaviei Ra Ora Vigei Araoko Iraraaropa Sirao Vovou Vatepape

1 ✡ Vokiara rutu-ia uvui iraopatai ra oearovivupa siraopata, voeao araoko irara oavi oea Krais vaisiaro-ia toupaiveira.

2 ✡ Opeita vaore ovau iraopata oiso osa uvuipatai ra oearovivure aapaapaupa irara keerapata vorarore visii vo keparoaro-ia voea koata piepasa. Ari ita, oearovu oisoa oisi eisi oearovu piepaive voari. Uva viapau oisoa voea eveipaoro voea koata piepaive ora voea vo keparoaro iare, vo osa voeavi uvuiaroa ita enselpa irara oea oisoa koata piepaive.

3 ✡ Ora voeaviore tapo rugorugoopata oearoa tuukepa keparo-ia toupaiveira vo Jisas iavirava. Ra ora visii-ia voea sovopaoro oiso taraipata, Visii uvuiaro eva visiigoa ita tuukepa kepaia toupatavoi. Ora ra voeaviore tapo rugorugoo iraopata oearovia tavaka vo vavataaro kaepaiveira. Vo vavataaro

✡ **12:23:** Lu 10:20; Fl 3:12 ✡ **12:26:** Eks 19:18; Hag 2:6 ✡ **12:28:** Dan 2:44; Hi 13:15 ✡ **12:29:** Diu 4:24 ✡ **13:1:** Ro 12:10; 1 Te 4:9 ✡ **13:2:** 1 Pi 4:9 ✡ **13:3:** Mt 25:36; Kl 4:18 ✡ **13:4:** 1 Ko 6:9

uvuipatai ra ora visii-ia va sovopata oiso rutu ita, ovavata-a eva voea vaaro oa visii-ia ita toupaivoi.

4 ✡ Opeita vo pitupituore ora oupa pitupitu oiso rugorugoopata, Akukupapa raga. Viapau rutu. Ari ro oirato ora o riakova oavukarea raga uvuipasiei ra ora vaiterei raga rutu toupasi. Vao vituaro iava vosa viapau oisi eisi toupasi, oa-a eva oapa Pauto vaiterei ora oearovu rutu rovirieireverea vapa vao ora voeava otopa vovou, vo osa vo pitupitu vo voriaro vuri vori vatereve voeapa.

5 ✡ Ora opeita vo vovouova toupata tapo moniara riiriipa vovou. Ari uvuipatai ra varavio-ia roru iraopata oara-ia pitupataveira oiso purapaoro, “Ari uvuipai varao.” Eake iava? Uvare Pauto vao-ia oiso puraroepa,

‘Viapau oiso visii kavuaverea. Ora viapau oiso visiire ovauraverea.’

6 Oreoare vao rugorugoopaoro uvui iraopaviei ra goru vovouvira rutu oiso purapavio,

‘Ragai reraaro tauvapato Turaro Pauto. Osa iava viapau uvuiparai ra orekerovu avu vaipa uriripara. Oiraopavira rutu. Eake vai-a vao oa-ia uvuiparoi irai ra oai purareve ragai vuri piesa? Viapau oiso oaiei.’

Vigei Uvuipaviei Ra Oiso Rutu Utupavio Osa Voeao Turaro Irara Tuariripa Irara

7 ✡ Ora voeaore rugorugoo iraopata tuariripa irara oea oisoa visii tuvetuvepaive Pauto vo reoaro iava siposipopaoro. Ora voea vo pitupituroarore tapo rugoopata oiso osa ragavira oisoa toupaive tootoopaoro ora kopiipaoro. Uva vo pitupiturei-a evarei oarea-ia visii ita uvuipatai ra oisi voea vioepata voea vo vovouroaro oirao pieara sirova utupaoro.

8 ✡ Jisas Krais viapau oiso tavarioa vaiei. Ira vo vokio touparevoi oisi raga ita osa tuariri oisoa toupareve. Osa raga ita eisi osa voari utupaua toupareverea taru.

9 ✡ Opeita osiposiporovu raga pisaara uvupata vaopa, teapi visii ivuive vao arova torevoko raiva Pauto vaaro. Vosa vigei iava sopaura sirao vovou vo goruaro ouve Pauto ruvara-ia, osa vearopai. Oa iava vigei iava sopaura viapau uvuipai ra osasararovu rutu aue reo goruro vo goruaro ouve varaore aiopara. Oara vo pitupituaro viapau oirara oisoa tauvapaive vo osa va-ia vokapaive.

Vo Toupai Vao Iava Koruoua Oa-ia Rorupare Pauto

10 ✡ Ovoovova eravao vigei oiraaro toupaivoi oira-ia koruoua toupai. Vo koruouo oa iava viapau rutu uvuipaai Jiupa irara pris ra oai puraive va-ia. Uvare viapau voea vaaro-a. Ari vigeipa oirao pie vovou irara.

11 ✡ Ari ita, ro Rovopatoa rutu Pristo Jiu iava ira oisoa Tugoropa Tavuki Rutu iare oisoa koataparo varuere kare iava revasi rovurova vara-ia koruoupasa vuriara verapaoro. Vo karero okarea oisoa kasipaive vo uva sel urui-ia toupaive vatuaro.

12 ✡ Uva oisi-a eisi osa vituaro iava Jisas ita kopiiroepa oisi ratau vo riro urui iava rataoa riaaro vatuaro-ia. Oa iava voa rera iava revasiva parueva oirara rutu sisigarue pieoro vuri vovouro iava.

13 ✡ Uva vigei tapo ita uvuipaviei ra oisi uruia vatuaro iare kosi viropavio varao kavuoro Jiu varaaro, oiso ra rera sirova utupavio. Ra va iava ora vigei-ia rera vaaro ariia sovopape va vao siitoka vavataaro kaepaoro.

14 Oiraopavira ita, viapau oiso pauaka urui-a vao oa oiso vaisipapeira, Vigei vo uruiaro va vo rasio-ia. Viapau. Ari touvira rutu tuevira toupaoro vo uruire taraapapeira vao oa rutu-ia toupaperea voari utupaua.

15 Eisi osa iava uvuipaviei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapape Jisas vaisiaro iavirava. Vo vaisio vuurapa vaisi oa oiso toupai, Vigei vaaro koruoua vova vigei iava gisipoara-ia. Uvare rera vaisiaro rei piepapeira oisi va iava tavitavipaoro.

16 Ora opeita tapo vo vovoureore tapo ovaupata vearoa purapa, ora aue vao tauvaa oearovu tauvapasa. Eake iava? Uvare

✡ **13:5:** Fl 4:11; Diu 31:6, 8; Jos 1:5 ✡ **13:7:** Hi 6:12 ✡ **13:8:** Hi 1:12 ✡ **13:9:** Ef 4:14; Kl 2:7, 16 ✡ **13:10:** 1 Ko 9:13, 10:18 ✡ **13:11:** Eks 29:14; Lev 16:27 ✡ **13:12:** Jo 19:17 ✡ **13:13:** Hi 11:26

evo vovourei oarea-ia uvuipatai ra Pauto roru piepata ora visii-ia.

17 ✡ Voeao oea visiipa irapaaveira vo reoroviaro tapo uvu iraopata, ora voea vo vovouroaro tapo sirova utupata. Uvare vuutara visii iava sopaura oavisii tokipaiveira vaopa, teapi oearovu visii piro piepaive. Oa iava voea evoea tokipa irara Pauto tavitavipaaveira ora voea vo kovoaro iava. Vosa voea vo reoroaro oisi purapata, oa iava uvuipaai ra visii-ia kovopaive roruvira. Ari vosa oisipa eisi viapape, oire ra siraoa vo vavataaro kaepaive oisi eisi kovopaoro. Ra oisi vo vavata iava viapau oiso ra tauvaa vai outavere.

Vo Toupai Tauvaa Oupa Iava Variria

18 Visii vo variriroaro topa piepata, ra Pauto igei tauvapareve. Oa iava ora igei-ia tarai ovoipaioveira oiso, Igei iava sopaura sisigaruepapeira vo Pauto osirearo-ia. Uvare igei vo ruipaaro rutu-a va vao-ia torevoko vovou purapaoro vokiara rutu-ia.

19 Uva vorerivira ita visii arepaavoi goruvira rutu oiso ra variripata. Oa iava Pauto visii iare ragai vore piereve rara.

20 ✡ Pauto vigei Turaroaro Jisas kopiia iava vorevira tore piereva rera ro vigei Tokipatoa Rutu Vearoto. Ira sipsip ragui tokipareveira, oraguia-a vao vigei raga ita. Ari ita, rera vaaro iava kopiia vao Reo Ovoi Pauto vaaro, oa oiraoepa vo reo oreoa-ia viapau opesia vaiei.

21 ✡ Uva Pauto arepaaveira ro gavaurepa vovouto, oisore ra vearopara vatepareve visiipa, vaore, oiso ra oisi vara iava rera vo ruipaaro sirova utu iraopata. Ora vaore tapo, oisore ra oisi vigei pieparevora, uvuipaviei ra rera roru piepape vao iavirava Jisas Krais vo goruaro. Oire uva uvuipaviei ra Krais vaisiaro kae piepape vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Ovoiopa Reo-a Vao-ia

22 Goru visivi rutu visii araoko irara oaa tavipaavoi auere ra ragai vo reoaro uvu iraota. Oreoa purapaavoi visii iava sopaura oavisii goru piepaoro. Oa oisivio rutu toupai gareavi pasia.

23 ✡ Uva oiso ruipaparai ra visii tavia ro iava Timoti vigei araokotoaaro. Ira kosi pieivorao vova tuukepa kepa iava. Oire vosa ikauvira raga kareroera ragai iare, oa iava uvuipaveiei ra vegei rutu uriove visii kekesa.

24 Igei vo reoaro topa piepaoro vearo voki purata voeaova visii voeaaro turaro irara ora oearovuva Pauto voeaaro. Voearo visii araoko iraraaro vo taereo iava Itali oea tapo visii-ia ita vearo voki purapaivoi.

25 ✡ Uva visiipa Pauto arepaavoi, oisore ra visiipa vereopa vovou rutu purareve visii tauvapasa.

Eisivi raga ra opesipe.

✡ **13:17:** Ais 62:6; Ap 20:28 ✡ **13:20:** Ro 15:33; Sek 9:11 ✡ **13:21:** 1 Pi 5:10; Fl 2:13 ✡ **13:23:** 1 Te 3:2; 1 Ti 6:12
✡ **13:25:** Ta 3:15

JEMS
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oeavu tarai irara oiso rugorugoopaaveira, Ro Jems ira raga ita Jisas araokotoaaro (Mt 13:55; Mk 6:3). Uva ora vaisiparoepa oiso, Krais-pa kovopato (Je 1:1), ora tisato (Je 3:1). Vo pasio rigatoreva voeaopa oea vaisireva oiso, Katai tau erao (12) sara oea sikasikavira toupaiveira voraro rutu. Uva taraipavio voea-ia Kristen irara oea tapo sikasikavira oisoa toupaive vo vuuta-ia eva. Aue iava uvare oearovu vuri vovou irara vuri pitupituro oisoa purapaive voea vo touaro vuri piepaoro.

Jems varao-ia reoreoparoi vao iava osa ragavira uvuipa Kristento ra toupareve oiso-ia, teapi kasipu vovouva riro kaekaevira toupareve (Je 1:19-21), ora uvui iraopa ra vearovira ora rera iava arevuoto tokipareve (Je 3:1-12), teapi oearovu raga vo pitupituroaro roviriei ragapareve, (Je 4:11-12), ora teapi goruvira varao-ia pitupareve varao vo rasio iava (Je 5:1-3). Ari uvui iraoparoi ra Pauto ruvara-ia tutuu pievira toupareve (Je 4:7-8), ora uvui iraopa ra rera vaaro rari vuku oirao piereve varao iavirava kovoara oara purapareve Pautoa-pa ora oearovivupa oirara tapo tauvapaoro.

1. Ora rera iava aviavi pie reoro vatereva Jems, 1:1.
2. Oiraopa lotu vo pitupituaro iava oa kareke piepareve ro ira Pauto vo reoaro uvupaoro va sirova utuparo, 1:2-27.
3. Oirato vaaro oirao pie vovou oa oirao piepareve

kovopaoro, ora arevuoto tokipaoro, ora vo osa viapau oearovu tovipareve, 2:1–3:12.

4. Oiraopa tarai iava vo reoro, ora vao iava variria upiapa irara tauvapasa, 3:13–5:18.
5. Ovoiopa reoro varao-ia vo iravivu tauvapasa vuriara iava, oiso ra porero viro, 5:19-20.

1 Ragai-a vao Jems ragoa-a Pautoa-pa kovopato ora Turaro Jisas Krais. Ragoa vo pasio rigatoavoi visiipa Isrel-pa irara katai tau erao (12) saraaro visiigoa Isrel-ia oisoa tou rovopata. Oa iava voava sikasikataepa orasirovu raga-ia toupasa. Uva ragai visiiva vearo vokiavoi.

Kokarapa Iava Vao Oa Uvuipai Ra Vigei Goru Piepaive

2 ✡ Araoko irara oaa, vosa oaravu rutu kokaraara visii-ia karekepape, oa iava uvuipatai ra oiso rugoopata, Rorupas-apara varao-ia.

3 ✡ Uvare taraipatai varao-ia oara karekepape visii varaaro oirao pie vovouro-ia kokarapasa, oara uvuipai ra visii-ia poupa piro, ra vara iava keevoisivira torepata varao kaepaoro tavaka vovouro, vo rara kokaraara-ia putepata.

4 ✡ Vokiara rutu-ia goruvira rutu tore iraopata tavaka vo siraoaro kae iraopaoro. Oa iava vo pitupitu eva uvuipai ra vearovira rutu kareke iraope visii-ia. Osa iava uvuipatai ra vearovira rutu touta. Ra oisi iava viapau oiso opitupituipa apotata oai ou arapa Pauto ruvara-ia. Viapau. Ari eisi iava visii uvuipatai ra uvui iraota rara.

Ro Ira Vearo Rugorugoopa Ruipaparo Ra Vare Variriro

5 ✡ Vosa irai visii vuruvuru-ia ro iava vearo rugorugoo vaipa apotaparo, oire Pautoa iare varirriro, oiso ra rerapa rugorugoo vatero. Ra va iava Pauto rera vatereve. Ari ita, ro Pauto ira vearo rugooro rutu vatepareveira oirara rutupa. Uva viapau voearore kasipuparoveira oearoa vearo rugooropa apotapaave vo osa varare arepaave.

6 ✡ Ari vosa rera eera oirao pie rovo iraopareve ra va iava Pautoa iare varirriro, viapau uvuiparoi ra gare visivi rera vaaro oirao pie vovou kavureve oiso rugoopaoro, Esa pasi, Pauto ragaipa vao vaterevere, eke viapau. Eake iava? Uvare rera-ia vo rugorugoorei toupaivoi. Uvare

✡ **1:2:** Ro 5:1-6; Mt 5:12; Hi 10:34 ✡ **1:3:** Ro 5:3 ✡ **1:4:** Kl 4:12; 1 Te 5:23 ✡ **1:5:** Pro 2:1-9; 1 Jo 5:14 ✡ **1:6:** Mk 11:24

oiso touparevoi osa avakava iria toru-
paoro ora vurevurepaoveira.
7-8 ✡ Osa voearo eisi viapau uvuipaai
ra oiso rugoopaave, Turaro irapa oavu
avu vai vaterevere. Viapau rutu. Eake
iava? Uvare rera vo rugooaro avavaiapai
ora sikasikapaoro. Oa iava vo vovouro
evara rera varaaro rera oiso piepai, oa
iava viapau uvuiparoi ra katai raiva vai
raga sirova utuparo.

Apotatoa Iava Ora Ro Riro Kotokoto Guruto

9 Vosa aa ro avuo araokotoa oavi apotato
ro oirao pie vovouto, ira uvuiparoi ra
roruparevе, uvare Pauto rera kae piepare-
vere ora rera osireiaro iare.
10 ✡ Ora vosa aa ro avuo ro araoko-
toa oavi ira riroara rutu kotokotoar-
ava toupareve, ira tapo ita uvuiparoi ra
Pautoa-ia roruparevе vo rara rera apota
piereve. Eake iava? Uvare oisi voea
riro kotokoto guru irara akukuvira rutu
kopii ragaaverea rara, oiso rutu osa isiso
kokookoro oara kopiipapeira.
11 ✡ Taraipavio vosa ravireo kaeparo
viroveira, oire ra kasiraoparo rutu. Oa-
ia isiso kouro erakopapeira rutu. Ra vo
kou kokookoaro kovepe. Oire ra voava
oritoara vuripe. Eisi raga ita osa ro riro
kotokoto guruto ira rataa pievira kopii
ovoirovere vo osa touvira kovopareve
orekerovu gurupaoro ora rerapa.

Vo Toupai Varao Iava Orekerovu Oara Oiratoa-ia Kokarape

12 Ari ro oirato ira goruvira rutu tore
iraoparo tavaka vo siraoaro kaepaoro
vokiara rutu-ia, ira uvuiparoi ra roru-
pareve, vo rara varava ora keevoisiparo.
Irapa Pauto Tootoo Ovoi vaterevere oiso
rutu osa rera vo voriaro, vao Pauto ovoria
iava reo ovoi purareva vo vori vatesa
oirarapa voeao oea ora voea iava sopaura
oaive vatepaive rerapa.
13 ✡ Vosa orekevu iravu sita pieve rera
rata pieoro, oire voava rera ivuve ra vuria
purareve. Uva viapau uvuiparoi ra oiso
puraro, “Pauto ragai ivurevoi vao vuria
purasa.” Viapau. Uvare vuria viapau
uvuipai ra Pauto ivuve. Ora Pauto viapau
oiso oirato ivupareveira vuri vovouro pu-
rapasa.
14 Ari ita, vigei iava katakataivira
sopaura toupaiveira oura ora sitapapeira
ra vigei ivupaive. Va raga vao vuri ruipa
vigei vaaro oa raga vigei aroviakupaiveira
vigei-ia kokarapaoro. Oa iava vigei
ivupaiveira vuri vovouro purapasa.
15 ✡ Uva vo pitupitu-a vao oa-ia sopaura
ora sitapapeira. Oire voava vuri vovou
kova pieve, ra oisi raga ora rigapaoro kae
piro va ragava vuri vovou. Vo vovou
vao vuria kakaearo. Ra voava utupavira
rirovira rutu karekepe. Oa-ia oisoa kopiia
purapave oiratoapa.
16 Araoko irara oaa rutu. Teapi vao
kokarapa pitupitu eaka ragapata oa visii
keakeapaiveira.
17 ✡ Vo pitupituro rutu varao vearopara
vate ragapa pitupituro ora varao vat-
evateara vigei tauvapara, oara rutu
vuvuiua iava uriopapeira vova Pauto
ruvara-ia ro ira aviaviara rutu pu-
rareva, varao oara roropaoro vuvuiua-ia
toupaiveira. Ari ita, ovuutarovu-ia viapau
vaeavira roropaiveira vo rara rukuta
vara utopaeve. Ari Pauto viapau oisi eisi
toupareveira, aue iava uvare viapau oavu
avu vai epao oa uvuipai Pauto vaaro vearo
vovou utopasa.
18 ✡ Viapau. Ari eera ora rera raga
vo ruipaaro sirova utuparoveira. Oa-
ia vigei Aitearo puraparo viroveira vao
iava vo rara rera vaaro Oiraopa Reo rutu
oirao piepape. Uvare rera-a ro ira vigei
karekereva aue sirova Oiraopa Reo rutu
rera vaaro vaore, ra oiso toupape, Avaio
kakaero orekerovu rutupa ira pievira
varao oara purareva Pauto.

Uvuipatai Ra Reo Uvu Iraopata Vara Sirova Utu Iraopaoro

19 ✡ Araoko irara oaa rutu, va-ia tarai
iraota ra visii rutu vatatopopata ikau-
vira reo uvusa. Ari ita, ra viapau oiso
vagevagepavira reo purapata. Ora viapau
oiso ra ikaupavira kasipupata.

✡ **1:7-8:** Pro 3:5-6; Je 4:8 ✡ **1:10:** 1 Ko 7:31; 1 Pi 1:24 ✡ **1:11:** Ais 40:6-8; Sam 102:4, 11 ✡ **1:13:** 1 Ko 10:11-13
✡ **1:15:** Sam 7:11-17; Ro 6:21 ✡ **1:17:** Jo 3:27; Mal 3:6 ✡ **1:18:** Jo 1:13; Ef 1:12; Re 14:4 ✡ **1:19:** Pro 5:1, 2, 10:19, 16:32

20 Eake iava? Uvare kasipu vovoua oirato vaaro oa viapau oiso torevoko vovou vai kareke piepaiveira Pauto oaiaro.
21 Osa-a eisi osa iava vao vuivuipa vovou ora vao vuri pitupitu rirovira rutu karekepapeira. Evara ovovouroa veri rovopata. Ra tapo ora visii vo rugorugooaro eaka pie rovota, ra vo reo outa oa tovoreva Pauto vo visii sopaaro-ia. Evo reo oa iavirava uvuipatai ra vorevira voreta oriruvira rutu toupasa vo Pauto ruvara-ia.
22 ✡ Ari ita, vo osa oisi vo reo sirova utu iraota oisi va purasa. Viapau uvuipatai ra va uvu ragapata. Viapau. Vosa va uvu ragapata, uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra visii raga ora keakea ragapata.
23 Vosa irai Pauto vo reoaro uvupareve vo osa viapau va sirova utuparo, ira-a eera oiso rutu toupare, ira ora rera iava puaua raga vuraparevoi sisiro-ia.
24 Vo osa ora rera iava puaua vura rovoreve, ra voava ikauvira avaro vo puare ovausa. Ra oiso aueparo, Apeisi ragavira puavira toupaaveira?
25 Ari ita, Pauto vaaro reo goru oiraopa oa vigei ariarava vuri vovou vo tuukearo karupaiveira. Oa torevokopai rutu vosa irai vearovira rutu va vituaro vao reo goru kekereve, ra va iava va sirova uturo. Uva vosa viapau vo reo uvu ragapareve ra ikauvira akukuvira raga vo reore ovauparo, oire uva rera-a eera ira uvuiparoi roruparevе Pauto vaaro-ia viraakoa.

26 ✡ Ari vosa irai oiratoa vai oiso rugooparo, Ragai-a vearoto lotupato ragoa Pautoa-pa lotu iraoparaveira rutu, vo osa viapau oiso ora rera iava arevuoto vearovira tokipareve, oire uva rera-a eera ira kuuvuparoveira vo ora rera raga sopaaro-ia. Eva-a oa iava rera vaaro oirao piea ora lotua oiso rutu toupaiveira, Oavu avu raga.
27 ✡ Ari lotupato vo vovouaro-a sisigaruea rutu vo Pauto Aite osireitoaaroia vo rara vearo vovou purapareve oisoia, vo osa virakoi kakaero ora raroe riako tauvapareve voea vo vavataaro kaepaoro.

2

Uvuipaviei Ra Oirara Rutupa Vaea Kaevira Raga Siraopavio

1 ✡ Araoko irara oaa, vigei reraaro Turaro Jisas Krais oirao pie iraopata ro ira kerariava toupareveira. Oa vituaro iava eva viapau uvuipatai ra ro raga vearopata ira rei vaisiva toupareve roviore isivapaoro akaipatoavi.
2-3 Easi pasi irai vearotoa vai-ia kuvutoa vai oisoa ora kuvuparo ora riro voripara-ia ora oritooro. Ra va iava koataro visii okepaiaro-ia lotupa kepaa vai. Ovusa apotatoa vai pasi oisoa vuritoaia kuvupato kuvuparo, oire ra rera tapo ita koataro voare vo visii vo kepaaro-ia lotupa kepa. Uva pasi oisoa ro vaio raga vearopata ira vearotoa-ia kuvupato oisoa ora kuvuparo. Oa vai iava oiso oisoa rera tavipata, “Vao-ia paupa pauu.” Uva pasi oiso ro apotato oisoa tavipata, “Vao-ia vii torepau,” eke “Vo pauu rakorako uru-ia vovio ragai kokotoaro ruvara-ia.”
4 Vosa oiso vo vovouro purapata, oire uva vo vovouro evara oara-ia araoko irara oavisii rovirieipataveira vo ora visii raga vo rugorugooroaro iava. Viapau vaea kaevira torevokovira voea rovirieipataveira. Ari oiso rutu piepataveira osa voeao oirara rovirieipa irara ora voea vo rugooroaro raga vuriara sirova.
5 ✡ Araoko irara oaa, visii uvu iraota! Voeao oea oiso apotavira toupaiveira oirara rutu osireiaro-ia voea vo rasio-ia, oea evoea reesireva Pauto oiso puraoro, “Ragai ovii iraraaro. Visii tauvapaavere oiso ra goruvira oirao pie vovouro oavisii purapata ragai-ia. Ora vao tapo osa vo koatataverea ragai vo Saraaro-ia toupasa.” Vo uvare voari tuariri Pauto reo ovoi purareva voeaore oisi eisi piesa voeaopa oea rerapa siraopaave.
6 Ari visii voeavi voeao apota irara arii piepataveira. Taraipatai ita voeao-ia riro moni irara oea visii vara piepaiveira rutu visiipa tavaka vo siraoaro vatepaoro. Oea raga ita evoea oea visii iava gasipaiveira kortuara iare tavaara.

✡ **1:22:** Mt 7:21-29; 1 Jo 3:7 ✡ **1:26:** Sam 34:13 ✡ **1:27:** 1 Jo 2:15-17 ✡ **2:1:** Ap 10:34-35; Ro 10:9-13 ✡ **2:5:** 1 Ko 1:26-31

7 Uva Pauto vearo vaisi tovoreva visii-ia
vao-ia vo vaisio-ia oiso, Krais voeaaro. Oa-
a eva oa iava vo vaisiva visii tovipaiveira
voea evoea riro moni irara.
8 ✡ Oire uva torevokopai rutu visiipa
vosa rovopa rutu reo goru sirova ututa
vao oa Tugoropa Vuku-ia toupaiveira oiso
purapaoro, ‘Vosa ora viipa siraopauveira,
osa raga ita eisi osa uvuipauei ra roviopa
siraopau ira vii ruvara-iavi toupareve.’
9 Ari vosa oearovu raga vearopaoro
oearovivure isivapata, uva va-a eva oa-ia
vuria purapataveira. Oa iava vao Pauto
vaaro reo goru visii sopaaro togapaivoi.
Osa iava va sovo iraopatavoi rutu, Visii
vao-ia riro reo goruro-ia gasi irara.
10 ✡ Vosa irai vearovira rutu Reo Taisi
rutu sirova utupaoro oavivu-ia reo goru
gasireve, oa-a eva oa-ia Reo Taisi rutu-ia
gasipareveira.
11 ✡ Vigei taraipavioveira oiso, Pauto
oiso puraroepa, ‘Opeita vii vaaro ora oua
puteri.’ Uva rera raga ita oiso tapo pu-
raroepa, ‘Opeita oirato upooro rera kopii
pieri.’ Oire vosa viapau ora oua puteri ra
ita oirato upooro rera kopii pieri, oa ita-a
eva oa-ia Reo Taisi-ia gasirivoi.
12 Vare vao-ia rugoo iraopata, uvare
Pauto visii rovirieireverea vao reo goru
sirova utuoro, oreoa vao oiso toupaiveira
vigei tauvapasa, oiso ra vearovira
toupape.
13 Vosa oiraopavira rutu irai viapau
iravipa siraoparo oiratoa vai, irai ita-a
eera vo vovouaro rovirieireverea Pauto.
Eisi osa iava viapau gare visivi rerapa sir-
aoroverea Pauto. Ari vosa ro ira iravivupa
siraoparo, ira ita-a eera Pauto irapa sir-
aoroverea.

Oirao Piea Vao Oa Viapau Vearo Kovo Vaiva Toupaive Oa Kopii Ovoiperea

14 ✡ Araoko irara oaa. Vosa irai oira-
toa vai oiso puraro, “Ragai Krais oirao
piepaavoi,” vo osa viapau vearo kovo pu-
rapareve rutu, oire va iava rera vaaro
oirao piea akukupapa raga purave. E pasi
eisi vo oirao pie vai iava Pauto uvuiparoi
ra rera vai vorereve ora rera iare? Easi
viapau.
15 Easi pasi oearoi araoko irara oavi ora
taataa riako oavi oea vai-ia vuriara vaiva
varoara toupaivoi. Ora auepa tapo viapau
voeapa aioara vai.
16 Easi pasi irai epao visii vuutaaro iava
ira vai-a uvuiparoi ra oiso voea tavireve,
“Pauto visii tauvareve ra avata varoara
vai-ia tuusa. Oire ra va iava aiooro
kovuara oavisii vuku pieta.” Ari ita, vo
osa oisi eisi pura ragaparo osa viapau oiso
voeapa oarai varoara vai vatepare ora
aioara vai voea iava varaura tauvapaoro.
Ra apeisi ragavira vo reo eva voea tau-
vave?
17 Oire uva aue oirao piea oisi raga ita
eisi toupaivoi. Vosa oisi tou ragapaive, ra
viapau vearo kovo vai karekepaive. Ra
oisi raga ita akukupapavira toupaive vao
oirao piea oa kopiiepa.
18 ✡ Uva iravu oiso puraparoveira,
“Iravu uvuiparoi ra oirao pie vovou rutu
purapareve, vo ovusa iravu vearo kovo
purapareve.” Oa iava ragai oiso puraparai
rerare, “Oire ragai kareke pieri vii vo
oirao piearo iava vao oa viapau vearoa
vaiva tapo karekepapeira.” Uva vearo
kovo-a vao purapaavoi vaore, oiso ra vii
kareke piea ragai vo oirao piearo iava.
19 E oiso oirao piepariveira, Kataitoa
raga Pauto touparevoi? Uva oisi vearopai.
Uva ita, vuri irara tapo uraura irara tugara
oisi eisi oirao piepaiveira rirovira rutu
rikerikepaoro uriria iava.
20 Vii-a kokoropatoa rutu! Ari ita, vosa
oisi oirao pie ragapari vo osa viapau vearo
kovo vai tapo purapari, oire ra va iava vii
vaaro oirao pie vovou akukupapavira ita
oisi toupaive. Easi pasi va vai vao vituaro
iava tarai ruipapauei, raa?
21 ✡ Voari tuariri rutu uva vigei aao-
toaaro Ebraham oviito Aisak tovoreva
eravao-ia, oiso ra rera vatereve Pautoa-pa
oiso osa tauoa vo Pauto vo ruipaaro sirova
utupaoro. Oire uva vo vokia-a eva oa-ia
Pauto rera vo vovouaro kekereva. Oa iava
oiso rera vaisireva, Torevokoto oirato.
22 Taraipatai eera vaaro-ia oirao pie
vovou ora vearo pitupitu tapo oarea oisoa
kovopaive. Oa iava rera vaaro oirao

✡ **2:8:** Lev 19:18 ✡ **2:10:** Ga 3:10-12 ✡ **2:11:** Eks 20:13-14; Diu 5:17-18 ✡ **2:14:** Ef 2:8-10; Mt 7:26 ✡ **2:18:** Je 3:13 ✡ **2:21:** Jen 22:1-14 ✡ **2:23:** Jen 15:6; Ro 4:3; Ais 41:8

pie vovou oisoa uvui piepaive rutu Pauto osireiaro-ia oisi iava.
23 ✡ Voari tuariri rutu Tugoropa Vuku-
ia oiso puraroepa Moses, ‘Ebraham oisoa
Pauto oirao piepareve.’ Oa vituaro iava
oiso puraroepa Pauto, ‘Torevoko vovou
rutu vii vaaro Ebraham.’ Eva-a oa iava
Ebraham oisoa oiso rutu toupareve, Pauto
vatetoaaro.
24 Oire uva vo vokio va-ia taraitai auepa
vao akukupapa oirao pie raga, viapau
oiso va iava uvuiparoi ra iraire oiso pu-
raro, “Torevokoto vii.” Viapau. Ari
rore rugooparoi ira vearo kovo rutu pura-
pareveira aue-ia oirao piea. Oa-a eva oa
iava oiso rera vaisirevere, “Torevokotoa
rutu vii oirato.”
25 Oiso raga ita osa o otopava Rehap iria
voeao tokieva Josua oea arureva. Uva voa-
a evoa uvava oraivavu raga-ia voea vore-
vira kare pieeva voea virivarioro keripa
irara asavira. Oa iava Pauto oirare Rehap
oiso puraroepa, “Torevokova.”
26 Vigei taraipavio oiso, Varaua-ia via-
pau urauratoa vai oua kopii ovoiepa rutu.
Osa raga ita oiso, vosa ro ira oirao pie
ragapareve vo osa viapau vearo kovo vai
tapo karekepareve, oire uva oisi-a eisi osa
iava rera vo oirao piearo-a eva oisi eisi
toupai oiso, Kopiiepa.

3

Uvui Iraopaviei Ra Ora Vigei Iava Are-vuoara Vearovira Rutu Tokipape

1 Araoko irara oaa. Teapi riro irara
vai visii iava ora tisa vaisi piepaave.
Taraipaviei oiso uvare utupaua Pauto
goruvira rutu kovoreverea vigei tisa
irara rovirieipaoro, vo osa garevira
kovoreverea oearovu oirao pie vovou
irara rovirieipaoro.
2 Vigei rutu rirovira ora piro
piepavioveira vuriara purapaoro. Ari
ro ira uvuiparo ra ora rera iava gisipo
eaka piepareve vuri reoro pura arapa,
ira ita-a eera uvuiparoi ra ora rera iava
varaua rutu vearovira airereipareve vuri
pitupituro purapa arapa.
3 ✡ Vigei hos gisipoaro tuukepapeira
aue-ia ain, auere ra vigei raga vo ruipaaro
sirova utuparo vokapaoro. Oa iava rera
iava varaua porepapeira vo oraivavu iare.
4 Ora auere tapo selpa uvuo rugoopata
oavu eva riroa rutu. Vosa riroto kiuvu
va peopareve ovusa avapape avakava-ia,
oire uva va iava stia gareavi rutu. Ari ita,
vosa kepten uvavure ava vovouparo, ra va
iava vo uvuo porepaoro avaro.
5 Eisi raga ita osa arevuoto garetoavi
raga varaua iava. Ari ira uvuiparoi ra
oaravu rutu karekepareve reoreopaoro.
E taraipataveira aue-ia tuituia oa
uvuipai ra riro kasi rutu poko pieve vegoa-
ia? Oire ra va iava evaoara rutu rovape.
6 ✡ Arevuotoa tapo osa toupare oiso
osa tuituia, ira varaua rutu vuruvuruaro-
ia toupareveira. Uva voava ovovourovu
rutu vuriara kosikosi piepareveira. Oa
iava vara-ia evara orekerovu rutu varaua
rutu vuivui piepareveira. Uva eisi osa
varaua vo ruipaaro kosi piepareveira oiso
rutu osa riro kasirao kasi rutu eto kasi.
Opesi tapi rutu vituaro okasia vao kasi-
paiveira eto kasi.
7 Oirara okarerovu rutu varuere kare
oupaiveira vavarai kare oiso, kokio kare,
ora rakoru kare, ora oaravu rutu avakava
sovara-ia touara. Oa iava vo karepa
reipaaveira voea raguipaoro. Osa raga ita
eisi uvuipaai oirara oisi eisi piepaive vo
vokio.
8 ✡ Ari ita, uva viapau irai oiratoa vai
uvuiparoi ra arevuotoapa reiparo, oiso
ra oisi rera reroarovi toupareve. Viapau
rutu. Uvare vokiara rutu-ia arevuoto
toreparoveira vuri reoro rutu purapasa.
Ro ira-ia vuri raviraviro toupaiveira ka-
vokavo oirara kopii piepasa.
9 Ro-ia arevuoto ira iava Turaro-ia vu-
urapa vaisi purapapeira ora Pauto vigei
Aitearo. Ira raga ita ro arevuoto ira iava
oearovivu vurivira takaupapeira oirara
voeao oea purareva Pauto oisi raga ita oiso
osa rera.
10 Vao Pauto vaisiaro kae piepa reo ora
vao takau reo oreorea rutu kataiva raga
iava gisipo kosipa piroveira. Araoko irara
oaa. Teapi vigei tapo oisi eisi opitupituroi
purapape oiso.

✡ **3:3:** Sam 32:9-11 ✡ **3:6:** Pro 12:17-18 ✡ **3:8:** Sam 140:1-3; Mt 15:10-20

11 Viapau uvuipai ra oai tuputupue riku
vai vearoa vai uukoa vai kareke piepaive
ora avakava tapo ita.
12 ✡ Araoko irara oaa. E pasi fik ova
uvuipai ra oliv kue vai kareke pieeve,
raa? Ora pasi wain ova vai uvuipai ra fik
kue vai kareke pieive? Eisi raga ita osa
avakava viapau uvuipaoi ra vearoa vai
uukoa vai kareke piepaeve.

Vao Vearo Tarai Oa Pautoa Iava Uriopapeira

13 ✡ Easi pasi iraiei visii iava ira-ia vearo
rugorugoo vaiei ora taraia vai, raa? Vosa
irai oisito oiso, oire ra ora rera vo touaro
oirao pievira rutu kareke piepareve rera
vaaro-ia vearo kovo. Oire ra oisi iava va-
ia vearo rugorugoo oaro oearovupa oirara
kareke piepareve.
14 Easi visii vai pasi oearovivure
vuri vovoupataveira oiso vo vovouro-
ia, ora visii raga vaisiaro kae piepa
vovou, ora oearovivu tovipa vovou, ari
iirukopa vovoua vao-ia. Oire vosa oiso
vo vovouro purapata, ra opeita ora
visii vo tarairoaro-ia rorupaoro oiraopa
reoro rutu reroaropata kuuvu reoro raga
purapaoro vara-ia.
15 ✡ Otaraia eva viapau oiso vuvuiua
iava varaepa. Viapau. Ari rasito raga iava
va-a, varaua raga vo ruipaaro. Oa iava
Seten-a vara rutu aitearo.
16 Oire vosa oearoi oearoire oirara vai
vuri vovoupaave, ora vosa ora voea raga
oiso vo pitupituroaro purapaive vare vao
ora voea raga-ia vaisiaro kae piepasa, osa
voearo eisi viapau oiso vearovira pau-
paaveira. Vo uvare ovovourovu rutu vuri-
ara purapaiveira.
17 ✡ Ari oirara uvuipaai ra otarairovu
raga oupaive varao oara vova uriopapeira
Pauto. Varao oara iava uvuipaai ra oiso
vo vovouro purapaive, rovopa vao-ia vo
rara roroio vovou rutu sirova utupaave.
Ari eraopa vao-ia vo rara oearovivu tapo
gavaurevira toupaive vo rara voeavi kave-
paive rutu. Ora vo rara oearovu vo re-
oroaro tapo uvupaive vara arovipaoro.
Ora vo rara oearovu kavikopaive vearo
kovo purapaoro. Oire uva oisi-a eisi osa
iava uvuipaai ra vearo kovo raga vaeavira
rutu katai rugoo-ia purapaive oirara rutu-
ia. Osa iava viapau uvuipaai ra oiso
toupaive, Kuuvu oirao pie vovou irara.
18 Ari ita, vosa kave vovou raga-ia
toupape, oa-a eva uvuipai oiso toupai, Aio
kokookoro pauparivoi. Oire ra va-ia vao
kave vovou torevoko vovou rutu karekepe
oiso, Vearoa rutu kuea.

4

Ro Oirato Ira Rasito Vo Vovouaropa Ruipaparo Ira Ita-a Eera Ira Pautoa-va Ora Keriparoveira

1 ✡ Eake rutu-a oreorovu ora kaureopa
reoro vituaro, ora oreorovu kasipuara
varao oara visii vuutaaro-ia toupaiveira,
raa? Vo uvare riiriipa vovouro visii-ia
toupaiveira. Oa iava visii iava sopaura-
ia ora upopapeira, oiso ra ovovourovu
varaua raga vo ruipaaro sirova utupape.
2 Orekerovu rutupa ruipapataveira, ra
viapau oiso vara oupata. Uva va-a eva oa
iava oira upo vovoupataveira. Visii vao-ia
riro orekerovu riirii irara, oa iava viapau
oiso vara oupataveira. Osa iava kasipu
iraopaoro upoara kosi piepataveira. Vao
iava uvare viapau oiso Pautoa iare varir-
ipataveira vo orekerovu oupasa. Uva va-a
eva oa iava viapau oarai oupataveira.
3 Variripataveira orekerovu oupasa.
Uva viapau oiso vara oupataveira. Eake
iava? Uvare viapau torevoko rugooro-
a visii varaaro oara iava Pautoa iare
variripataveira. Ora vo osa ora visii
vo ruiparoaro raga-ia rugorugoopaoro
orekerovure arepataveira variripaoro
Pautoa iare.
4 ✡ Visii vao visiigoa oiso rutu
toupataveira osa voeao oea ora oua vuri
piepaiveira. Vosa ro ira vo rasio vo
vovouaropa ruipaparo, eera-a ira Pautoa-
va ora keriparoveira. Easi pasi viapau
vao-ia taraipataveira, raa? Oire vosa
irouto vo rasiova ora vate vovouparo,
eera-a ira karekerovere, Pautoa-va keri-
pato.

✡ **3:12:** Mt 7:16 ✡ **3:13:** Ga 6:4; Je 2:18 ✡ **3:15:** Je 1:17; 1 Ti 4:1 ✡ **3:17:** 1 Ko 2:6; Ro 12:9; 1 Pi 1:22 ✡ **4:1:** Ro 7:15-25 ✡ **4:4:** 1 Jo 2:15-17 ✡ **4:5:** Jen 6:5; Nam 11:29

5 ✡ Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ro-ia Uraurato Pauto ira tovoreva vigei sopaaro-ia ira vigei kasivarivira rutu tokipareveira vaopa oiso, teapi Pautoa-re ovauvio.’ Esa pasi vo reo vaiore oiso rugoopatai, Akuku reo raga-a, raa?

6 ✡ Ari Pauto riroa rutu siraoa vate iraopareveira vigeipa. Oa iava Tugoropa Vuku oiso purapaiveira,

‘Pauto voea riro kaureo irara uvu raga-pareveira, voeao ragapa rirovira rutu sirao iraopaoro oea ora voea iava vaisiaro oaive gare piepaiveira.’

7 ✡ Avoeao! Ora visii iava vasepata Pautoa-pa vo osa ora visii iava sopaura vatepata rerapa. Ra Seten-pa tapo ora vairu iraopata, ra oisi iava visii arova toripareve.

8 Oa iava Pautoa iare tutuu piepata rutu. Osa iava uvuiparoi ra visii iare tutuu piepareve. Visii vuri vovou irara visiigoa iava sopaura oavisii sisigaruepe oiso rutu osa ro ira ora rera iava vavaea sisureve. Oire ra va iava rera iava sisigaruepa vo vavae. Visii vao visiigoa-ia vo rugorugoor-eiva toupataveira. Visiigoa ora visii iava vo rugorugoo eva vuria ora visii sopaaro iava vera iraota.

9 Visiigoa ora visiipa sirao iraota ora tapo gau iraota rirovira rutu. Agesi vovou tavariooro vorevira gau iraota. Ora uvui iraopatai ra rorupa vovouro oavisii tavar-iota, ra sirao vovou raga-ia toupata.

10 Ora visii raga oisivi ora gare piepata vo Turaro osireiaro-ia. Vosa oisi piepata oiso, oa iava Turaro uvuiparoi visii vaisiaro kae piereverea.

Vigei Viapau Uvuipaviei Ra Araokotoa Oavi Togapape Reoara-ia

11 ✡ Araoko irara oaa, viapau uvuipatai ra ora visii araoko iraraaro takaupata. Ro ira iravu araokoto takaupareve eke rera araokotoaaro togapareve oreorovu-ia, ira-a eera Pauto vaaro reo goru takauparevoi ita vo osa va tekiparevoi reoara-ia. Oire vosa reo goru togapari, uva viapau oiso vii-a reo goru sirova utupato. Viapau. Ari vii oiso toupari, Reo goru rovirieipato.

12 ✡ Kataitoa raga Pauto toupare ira reo goru kareke piepareveira. Uva rera raga reo rovirieipavira toupareveira. Uvare rera raga Kataito ira uvuiparoi oirara rutu vorevira vorepareve, ora voea tapo oirara opesi piepareve. Uva oisi-a oiso osa iava, irouto-a vii viigoa iravivu toga-pari oreovu-ia ro ira vii ruvara-iavi tutuu pievira toupareve, raa?

Viapau Uvuipaviei Ra Pautoa-re Kaure-opavio

13-14 ✡ ✡ Visii oearovu visiigoa oiso pu-rapataveira, “Vo vokio eke vokipavira uva avaviovere riro urui iare sara kovoro vai purasa katai iva rutu uvuiaro-ia. Oa iava uvuipaviei riroara vai moniara vai oupe.” Uva oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso taraipataveira oiso, Eake karekepere evoa vokipavira. Visii iava tootooara apeisi ragavira toupaiveira? Visii eva visiigoa oiso rutu toupataveira osa kupareto. Ro ira karekeparoveira, oire voava gare visivi toureve, ra va iava opesi ovoiro.

15 Ari torevokopai vosa oiso purata, “Vosa Turaro oisi ruiparo, osa iava uvuipaviei ra tootoovira toupape, ora vo kovo purapape, eke viapau okovovu raga.”

16 Ari ita, visii raga riro gisipo iraopataveira rutu ora visii raga iava vaisiara oavisii kae piepaoro. Ovovouroa rutu-a varao-ia kaureo vovouro vuriara.

17 ✡ Vearovira rutu rugoo iraopata. Ro ira vearo vovou purasa taraiparo ra via-pau vo vovou purareve, ira ita-a eera ira vuri vovou purarevoi.

5

Ro Ira Riroara Rutu-ia Orekerovu Pitu-pare

1 ✡ Ragai-a vao vaviopavira visii rutu tavipaavoi oiso-ia, Visii riroara rutuva orekerovu rutu toupataveira. Visiigoa vo tavakaore rugorugoo iraopata oa karekesa auepai visii-ia. Oa iava uvui iraopatai ra gau iraopata oivepaoro rutu.

✡ **4:6:** Sam 138:6 ✡ **4:7:** Mt 4:1-11 ✡ **4:11:** Mt 7:1-5; 1 Pi 2:1 ✡ **4:12:** Mt 10:28; Ro 14:4 ✡ **4:13-14:** Pro 27:1 ✡ **4:13-14:** Lu 12:16-21; Jop 7:7; Sam 102:3 ✡ **4:17:** Lu 12:47; Jo 9:41 ✡ **5:1:** Lu 16:19-31

2 Kotokotoara ora oritoara varao visii
varaaro oara rutu eruera, ora varoara
tapo varao visii varaaro atarike kare oara
rutu aio ovoivora.
3 ✡ Varao golara ora silvaara visii
varaaro oara rutu vuri ovoiera. Ovuria
eva oa visiipa vuri vovou puravere, ra
oisi iava viaevira visii vo vuri vovouroaro
karekepere. Uva visii vo ruiparoaro
auepa moni oara raga visii kasipaivere
oiso rutu osa eto kasi. Visii vao visiigoa
riroara rutu orekerovu oisoa gurupata ko-
tokotoara ora moni vo vuutao-ia ovoiopa
voki iarepa.
4 Vearovira rutu uvu iraota voeao iava
kovopa irara oea aio kovo aioaro eriva
varuparo vo visii vo kovoaro-ia. Oire uva
voeavi keatava vorevira voea vo voriaro-
ia pituoro ita. Vo vorio oa ora visii
iare vorevira rukutava. Oa-a vao oare
voeavi oisoa rirovira rutu visii are ra-
gapaive. Uva vo area vao voea vaaro
oa Pauto kokiaro-ia pou piropa ro ira
oirara rutupa ora purapurapa irara ensel
turaroparoveira.
5 ✡ Vokiara rutu-ia vo rasio-ia
toupataveira vearopara rutu oupaoro.
Oa iava vara-ia rorupaoro toupataveira.
Ari ita, rirovira rutu aio iraopataveira,
oa iava taoropataveira. Oire uva visii
uposapa vokia-a eva oa pou piroi oa-
ia visii koriivere oiso osa okarerovu
koripaive.
6 Visiigoa torevokotoa eva gasitava rera
uposa. Oa iava visii eaka ragareva. Via-
pau oiso visii tapo vorevira ora uporoepa.

Uvuipaviei Ra Sopaura Oavi Goru Piepaoro Siraoa Karekepape Rerare Turaro Tuepaoro

7 ✡ Uva oisi-a oiso-ia araoko irara
oaa visii vao oirao pie vovou irara
osa ora visii iava sopaura oavisii goru
piepaoro sirao vovouro rutu kaepata
rerare Turaro tuepaoro, ovusa vorevira
urioro. Ari ita, tarai iraopataveira ro-ia
ira vaaro-a kovoa, ira vearoparare aioara
tueparoveira, auere ra aio purape. Uva
ora rera iava oisoa sopaua goru piepareve
auere tapo kokeva ora ravireo tuepaoro,
oisore ra varei rutu uvuivira kovovora, va
iava taru aio ouro.
8 Oire uva visii tapo uvuipatai ra oisi
ora visii iava sopaura oavisii goru piepata
tavaka oupaoro. Uvare vao Turaro vo
vuutaaro tutuuvoi rutu oa-ia vorerovere.
Uva va-a eva oa iava sopaura oavisii
uvuipai ra tuvuuvira rutu toupaive rari-
paoro.
9 ✡ Araoko irara oaa. Opeita
oearovure araoko irara oavisiire kasipu-
pata, ora voeare tapo isivavira reopata.
Teapi rovirieipato visiire va voriaro
vorekuoreverea vurivira ita. Uvu
iraopatavoi. Rovirieipato rataoa riaaro-
ia toreparoveira Pauto Ovoiopa Vokire
tuevira toupaoro.
10 ✡ Araoko irara oaa, uvuipatai ra
voeaore profet irara rugoo iraopata oea
tuariri Turaro vaisiaro iava tavitavi
rovoaepa. Keripa irara oeavia-ia vuria
puraiva. Ari ita, uva oisoa ora voea
iava sopaura rutu goru pie iraopaive vo
tavaka eva vo siraoaro kaepaoro. Uva
visii uvuipatai ita ra voea vo pitupituroaro
sirova ovoovovira oisi rutu utu iraopata.
11 ✡ Uvuta! Vigei oiso purapavioveira,
Ora voea iava vovouisiro oaive rutu goru
pieiva tavaka vo siraoaro kaesa. Oa-ia
uvuipaai ra rorupaive. Ari ita, Jop vo
siposipoaro uvutava oa toupaiveira Tu-
goropa Vuku-ia. Vo uvare ora rera iava
sopaua rutu goru piereva otavakarovu
rutu vo siraoroaro kaesa. Uva va-a eva
isivaaro iava Turaro vearo vovou rutu
karekereva rera-ia. Oa-ia tapo vao-ia
taraipavioveira. Iu, osa taraipaviei ita, Tu-
raro vigeipa rirovira rutu siraoparoveira
vo rara vokiara rutu-ia vigei kaviko-
pareve.

Viapau Uvuipaviei Ra Oiraopa Reo Rutu Purapape Viara Iare

12 ✡ Ari ita, araoko irara oaa, rovopa
rutu-a vao-ia oa-ia uvuipatai ra va pu-
rapata. Oa oiso toupai, Opeita vuvuiua
vaisipata, eke eake rasito, eke orekerovu
vo osa oiraopa reo ovoi rutu purapata
viara iare. Ari vosa oiso purapata, “Iu” vo
oreovu-ia vearo reo, oire oiso purata “Iu”

✡ **5:3:** 1 Ti 6:6-11 ✡ **5:5:** Amo 6:1; Jer 12:3, 25:34 ✡ **5:7:** 1 Ko 7:29-31; Diu 11:14 ✡ **5:9:** Je 4:11-12 ✡ **5:10:** Mt 5:12 ✡ **5:11:** Jop 1:21-22, 42:10; Nam 14:18 ✡ **5:12:** Mt 5:34-37

raga. Eisi osa uvuiei. Ari vosa oiso purata, “Viapau,” oire “Viapau ita” osa ovoiei eisi. Teapi oisi iava eisi Pauto visiipa vuria vo voriaro vore piereverea.

Ro Torevokoto Vo Variriaro Oa-ia Gorua Toupai

13 ✡ E irai vai visii iava araokoto oavisii tavaka vo siraoaro vai kaeparevoi, eke? Oire uva uvui iraoparoi ra Pautoa iare varirriro. Easi pasi irai vai araokoto oavisii iava sopaua vai rorupaivoi. Oire uva uvuiparoi ra erava vai-ia eraro Pauto vaisiaro kae pieoro.

14 ✡ Irai pasi visii iava araokoto oavisii ira upiaparoi vai pasi, raa? Uva uvuiparoi ra lotupa irarapa reipa irarare tuvetuvepa irara keeraro. Ra va iava rera iava varauaia korovo ovi tovoive Turaro vaisiaro-ia variria puraoro.

15 Vosa Pauto oirao pie rovopaoro rerare varirriave, oire ra Pauto rera upiapato vorevira porete piereve. Oa iava vorevira ora vearoro ita. Ora vosa vuri vovouara vai pura rovorevora, oara-ia uvuiparoi Turaro ra vara rutu verareve.

16 ✡ Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ora visii iava vuriara oavisii kosi pie iraopata oearovupa araoko irara oavisii. Oa iava uvuipatai ra Pautoa iare variri iraopata, ra voea araoko irara oavisii tauvapareve. Oa iava Pauto uvuiparoi ra visii vorevira porete piepareve. Vo varirrio torevokoto oirato vaaro oa-ia gorua toupaiveira. Oa uvui iraopai ra oiratoapa tauva ouve Pauto ruvara-ia.

17 Ilaija oiso raga-a rera osa vigei. Ira Pautoa iare goruvira rutu varirriroepa auere kokeva, oiso ra viapau koveo. Oa iava kokeva viapau koveopa vo rasitoa-ia vo peva rutu uvuiaro-ia aue iva peva ora katai vatara aue kekira.

18 ✡ Uva vorevira varirriroiva, vuvuiua kokeva ita vara pieeva. Oa iava aioara vorevira poreteepa vo rasitoa-ia.

Ro Ira Raiva Kavureve Ira Uvuipai Ra Rera Vorevira Vorepe

19 ✡ Araoko irara oaa, vosa irai visii iava Oiraopa Reo rutu vo pitupituaro kavureve, oa iava irai vorevira rera vorereve.

20 ✡ Oire ra rera-ia eera oiso ragavira taraipatai, Vosa vuri vovoutoa vai tauvarevora, vuri raiva kavuoro vorevira vorero Pautoa iare, oire ra oisi iavirava rera-a eera rera iava sopaua oureve, osa iava viapau uvuipai ra opesi ovoipe opesipa tapi. Uva vo pitupitu-a eva oa iavirava Pauto uvuiparoi ra rera iava riroara rutu vuriara verapareve.

Evavi raga osa vo pasio purapaavoi.

Ragai-a vao, Jems.

✡ **5:13:** Sam 50:15 ✡ **5:14:** Mk 6:13 ✡ **5:16:** Mt 3:6; 1 Pi 2:24; Jo 9:31 ✡ **5:18:** 1 Kin 18:1, 42, 45 ✡ **5:19:** Mt 18:15 ✡ **5:20:** Pro 11:30-31; Ro 11:14; 1 Pi 4:8

1 PITA
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pita vo pasio rigatoreva 62 o 64 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva voeaopa rigatoreva oea voraro oisoa toupaive Rom gavman vo tokiaro sovara-ia. Oire oa iava Pita vo vaisio-ia Rom urui vaisireva ovoovovira oiso, Babilon urui.

Uva reoreoroepa Pita vo pasio-ia vao iava uvare oisoa voea upopaive voea vuri piepaoro vo teki-ia. Uva oiso puraroepa, Vearopai vosa visii vuri piepaive visii-ia vuri vavataaro tovopaoro. Vearopai ra vara kaepata.

Oreorovu tapo purareva riro goru reoro oreoroa toupai Papara 3. Uva tarai irara viapau taraipaai evo reoro vituaro-ia (1 Pi 3:18-21).

Pita vo touoro Rom-ia vao rigatoreva vo osa oisoa Rom reraaro rovopato Niro voea vuri piepareve. Uva tutuupaiva oiso ra Pita kopiiro. Oa iava vao rigatoreva vo osa Niro rera uposa aueparoepa.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-2.
2. Oirao pie vovou irara uvui iraopaai ra airerei vovouvira toupaive vearopa viraakoro oupaoro Pauto ruvara-ia, 1:3–2:10.
3. Oirao pie vovouto vo pitupituroaro oara-ia uvui iraopa ra Pauto roru piepareve, 2:11–4:11.
4. Pauto rera orirureve ro ira tuuvu vovouvira
toupare vuri pitupituro purapa arapa, 4:12–5:11.
5. Ovoviopa reoro varao, 5:12-14.

1 ✡ Ragai-a vao Pita Jisas Krais reraaro aposelto. Ragoa vo pasio rigatoavoi visii rutupa visiigoa roporeva Pauto ora rera iare. Visiigoa voraro rutu sikasikavira toupataveira vo distrikro-ia voraro oiso-ia, Pontas-ia vo, ora Galesia-ia vo, ari Kapadosia-ia, ora Esia-ia, ora Bitinia-ia. Uvaroare gaurutaepa visii voaaro rutu kavuoro.

2 ✡ Pauto Aite visiigoa roporeva ora rera vo vovouaro sirova utuoro, oiso ra oisi eisi touta oiso, Rera voeaaro rutu ro iavirava Tugoropato Uraurato. Osa iava uvuipatai ra Jisas Krais vo reoaro uvu-paoro va purapata. Eisi osa iava Jisas Krais iava revasiva uvuipaoi ra visii iava sopaura sisigarue pieeve rutu. Uva ragai-a vao varirriparai Pautoa iare, oisore ra visii rirovira rutu vatereve vereopa vovou ora gavaure vovou visii tauvapaoro.

Vearo Rutu Tootooa Oa Vigeire Tuepa-peira Vuvuiua-ia

3 ✡ Vigei rutu vuurapa vaisi purape Pautoa-ia ro vigei reraaro Turaro Jisas Krais Aitearo. Osa iava rirovira rutu vigeipa siraooro Airepa Tootoo vatereva. Otootooa eva vituaro vo goruo oa-ia Jisas Krais vorevira tore piereva kopii tapi iava. Osa iava ita eisi uvuipaviei ra vigei tapo oisi tootoopaoro rutu tuevira raripavio vore utupaua.

4 ✡ Vo uva vearopara ouperea taru Pauto ruvara-ia varao viraakoara oara oriruparevеira Pauto voeapa oea rera vo reoaro-ia pitupaive. Oara-a evara vuvuiua sovara-ia viapau uvuipai ra erupape, ora vuripape, ora voa opesipape.

5 Uva toupaiveira visiipa ovusa Pauto visiiva vurapaoro visii virivaripareveira, vo osa rera vo goruaro-ia raripataveira. Osa iava utupaua Ovoiopa Vuuta-ia viae-vira rutu visii oureverea ora rera iare.

6 ✡ Oare eva rugoo iraopaoro roru iraopata. Uvare taraipatai vai pasi oiso, Rovovira vai pasi oiso oaravu tavakaara ou rovota. Osa-a eisi osa siraoa vo va-vataaro kae rovotaverea.

7 Ari ita, otavakaroa evara oiso toupaiveira, Visii varaaro rari vovouro akeakepara vaore, oiso ra oiraopavira rutu karekepape. Uva gol-ia taraipataveira oa opesipapeira. Uva vosa va kasipaive tuitui kasi-ia, ra oisi iava rogetara uvuipai ra va iava opesipape vao gol. Ra gol viratoaro raga roroioaro toupaive. Osa-a eisi osa ragavira visii varaaro oirao pie vovouro goruvira toupaiveira. Vo uvare evo tavakaro visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goru pie rovoverea. Ovovouroa

✡ **1:1:** Ap 2:5, 9 ✡ **1:2:** Hi 9:11-22 ✡ **1:3:** 1 Ko 15:20 ✡ **1:4:** Kl 3:24 ✡ **1:6:** Ro 5:2; Jo 16:1-11; Je 1:2

evara oirao pie vovouro vo voriaro gol vo voriaro-ia pute iraopaiveira rutu. Uvare vo vokia eva Jisas Krais ora karekeroverea visii vaisiaro kae piesa visii vo vovouroaro oirao pie vovouro kekeoro. Ora visii vatereverea keraria ora rei vaisi.

8 ✡ Oiraopavira, uvare rerapa siraopataveira ro ira viapau oiso kekepata. Uva viapau rera kekepaoro rera oirao piepatavoi vo vokio. Osa iava uvuipatai ra roru iraopata va-ia vao riroa rutu rorua. Uva viapau uvuipatai ra ora visii sopaaro iava va kosi piepaoro va iava roroiovira tavitavipata, uvare riroa rutu-a.

9 Ororua vituaro oiso toupaiveira, uvare Pauto visii iava sopaura virivaripareveira rutu, vo rara visii varaaro oirao pie vovouro Jisas Krais-ia eveipareve.

10 Oiraopavira rutu, uvare va-a eva oa vituarore oisoa kasivarivira taraapaive profet irara. Oa-a eva isivaaro iava va iava reo ravaa puraiva oiso puraoro, “Vo vatevateao Pauto oa visiipa vatereverea.”

11 ✡ Osa eisi taraapaoro rirovira rutu oisoa akeakepaive oiso purapaoro, “Aa vo vuuta rutu-a vao oa-ia uvuipai ra karekepe?” Ora, “Uva apeisi ragavira va purareverea Pauto?” Uva oisi-a eisi osa rirovira rutu oisoa piepaive. Uva vo vuutaore utupa rugorugoopaaepa, ovusa Krais reraaro Uraurato voea sopaaro-ia toupareva. Uva va iava voea tavitavireva oiso, “Ovuuta-a eva utupa oa-ia Krais riro tavakaro oureverea. Oire ra va isivaaro iava Pauto rera vatereve keraria vorevira rera kae pieoro.”

12 Uva Pauto profet irara tavioro oiso puraroepa, “Viapau oiso ora visii tauvasa vao-ia reo ravaa ora vatepatai. Viapau. Ari voeaopa va-a utupaua.” Uva ita visii raga-a ita voea evoea. Uva oiraopavira rutu ita oiso profet irara vo reoroaro uvupataveira voeao ruvara-ia oea Vearo Siposipo iava tavitavipaoro vara iava siposipopaiveira, vo rara vo reoro evara kosi piepaive Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava, ro ira Pauto siporeva vuvuiua iava. Ari ita, vo taraio-ia oa oupataveira oiraopa reo rutu vaaro otaraiapa purapurapa irara voeao ensel rirovira rutu ruipa ragapaaveira.

Pauto Vigeire Keeraparoveira Oisore Ra Ora Airereipavio Vuria Pura Arapa

13 ✡ Osa-a eisi osa uvui iraopatai ra ora visii vo rugorugooroaro ravaapaoro tuevira toupata. Viapau uvuipatai ra vovouisiro oavisii iava uusipata. Viapau. Ari kaiporivira rutu varare evara rugorugoo iraopata Pauto oara visiipa vatereverea vo osa Jisas Krais ora karekero.

14 ✡ Goruvira rutu Pauto vo reoaro sirova utupata. Opeita ora visii iava vasepata opitupituroovupa, oisore ra visii ivupaive. Vo pitupituro oara oisoa pura rovopata voari tuariri vo osa rupa vovou-ia oisoa toupata.

15 Viapau. Ari Pauto vo vovouaro vao tugoropa vioe iraopata oa sisigaruevira toupaiveira. Oa iava uvui iraopatai ra oisi airereivira rutu toupata. Opeita okovorovu vuriara purapata.

16 ✡ Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Ora airerei iraopata vo rara viapau vuriara vai purapata, uvare ragai-a sisigaruetoa rutu.’

Riroa Voria Oa Vatereva Pauto Vigei Vorevira Ousa Ora Rera Iare

17 ✡ Vo osa Pautoa iare variripaoro oiso rera vaisipata, Igei Aitearo. Osa eisi piepaoro uvuipatai ra visii vo touaro-ia vo rasio-ia vao tavete tou rerapa avivikevira rutu toupata. Eake iava? Uvare rera raga ira vaeavira rutu oirara rovirieireverea voea vo pitupituroaro sirova katakataivira.

18 Ari ita, vo vori-ia eva taraipataveira oa iavirava visii oureva Pauto ora rera iare. Uva visiipa vo vori vatereva, oisore ra va iavirava tuariripa pitupituro oavisii akukupapara kavuta varao oara oisoa oupata visii aao iraraaro ruvara-ia. Ovoria-a eva oa viapau uvuipai ra opesipe oiso osa vareo golarei oarea opesiperea ora silva.

✡ **1:8:** Jo 20:24-31; 1 Jo 4:20 ✡ **1:11:** Ais 53:1-12 ✡ **1:13:** Ef 6:14; 1 Te 5:6 ✡ **1:14:** Ro 12:1-2 ✡ **1:16:** Lev 11:44 ✡ **1:17:** Diu 10:17; Hi 12:28 ✡ **1:19:** Eks 12:5; Hi 10:19-25

19 ✡ Viapau. Uvare vao vituaro iava reipai rutu vo vori eva oa purareva vigei ousa. Oiso osa vao-ia osa ragavira Krais viapau vurivira toureva. Ira sisigaruevira rutu touoro ora rera-ia tauoa purareva oiso rutu osa sipsip kakaero oisoa piepaive Jiu-pa irara voari tuariri. Oa-ia visii rutupa ovoovoa purareva, oisore ra va iavirava vuri pitupituro tuariripara kavuta.
20 ✡ Pauto rera roporeva ovusa vo rasio kareke asavira touva voari tuariri rutu. Uva va-a eva isivaaro iava Pauto rera karekereva vao iava ovoiopa vuuta vaore, oiso ra visii tauvareve.
21 Ra Krais vo kovoaro-ia taraipaoro Pauto oirao piepata ro ira rera vorevira tore piereva kopiia iava rera vateoro keraria. Oa-a eva oa iava uvuipatai ra goruvira rutu oirao pie vovou purapata rera raga-ia rari iraopaoro ro-ia Pauto.

Uvui Iraopavio Ra Araoko Irarapa Siraopavio

22 ✡ Oisi-a eisi osa oiraopa reo rutu sirova utupataiva, visii iava sopaura sisigaruevira toupaiveira. Oa iava uvuipatai ra oiraopavira rutu sirao iraopata oearovivupa ora visii iava voea oirao pie vovou irara. Uva oisi piepatavora, uvui iraopatai ra vearovira rutu sopaura oavisii rutu iava oearovivu tauvapata voeao ora visii iava voea.
23 Uvare Airepa Tootoo outavorao vao oa pauakavira toupaiveira. Otootooa vituaro-a Pauto vo reoaro ro Aite ira tootoovira toupareveira. Ira viapau opesia vaiaro. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Visii-a ita Pauto ovii iraraaro rutu, visiigoa viapau opesia vai.
24 ✡ Tugoropa Vuku iava vo siposipo oiso purapapeira,

‘Ari ita, voeao raga oirara oea oiso rutu toupaiveira osa isiso kou. Ora varao oritoara oarapa ruipapaaveira oara oiso rutu toupaiveira osa isiso kouro kokookoaro. Ari ita, isiso kouro vokiara rutu-ia kopiipapeira. Ra vo kouro kokookoaro tapo erakopaoro opesipape kopii ovoipaoro.
25 ✡ Ari Turaro vo reoaro-ia viapau opesia vai.’

Evo reo raga ita oa visii-ia karekeepa vo uva oisoa Vearo Siposipo uvupata oearovu ruvara-ia.

2

Jisas Oiso Toupare Osa Aveke O Iria-ia Tootooa Toupai

1 Oire uva uvui iraopatai ra vuri vovouro oavisii kavuta. Opeita kuuvu reoro raga purapata ora opitupituro vu kuuvuara. Opeita oearovu varaaro riiriipata orekerovu. Opeita oearovivu takaupata vuri reoro-ia.
2 ✡ Uvui iraopatai ra vaopa vearo aio ogoepata Pauto vo reoaro, ra va iava vearoa taraia outa Pauto ruvara-ia. Oa iava uvuipai ra visii varaaro oirao pie vovouro oavisii goruvira torepe tauva oupaoro vo Pauto ruvara-ia. Oiso rutu osa kakae vure vokiara rutu-ia roroo ruipapaaveira aako riakoro-ia goruvira riropaoro.
3 ✡ Aue iava uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira, ‘Vereopa vovou oisoa sovopata vao Turaro oa purapareva visii-ia.’
4 ✡ Turaro iare uriopata ro-ia kataitoa raga. Ira oiso rutu toupareveira osa aveke o iria-ia tootooa toupaiveira. Ari ita, oearovu iria o aveke verioro oiso vovouaepa ra oira viki ragaive oiso rutu osa aveke turi raga. Vo osa Pauto oira eira roporeva, oiso ra rera vo kovoaro puraevé.
5 Osa ita eisi osa visii toupataveira oiso osa avekeara oara-ia tootooa toupaiveira. Ari ita, Pauto uvuiparoi ra visii-ia tugoropa kepa paureve vo rara ora visii iava vasepata rerapa. Vo osa vo kepa opesirevora, uvuipatai ra voa pris kovoro purapata tauoro purapaoro vo kepa sovara-ia. Varao oara-ia uvuipatai ra Pauto roru piepata vo rara vara purapata Jisas Krais vo tauvaaro-ia.

✡ **1:20:** Ef 1:4; Hi 9:26 ✡ **1:22:** Jo 13:34 ✡ **1:24:** Ais 40:6-8 ✡ **1:25:** Jo 1:1 ✡ **2:2:** Mk 10:15; 1 Ko 3:2 ✡ **2:3:** Sam 34:8-10 ✡ **2:4:** Sam 118:19-29 ✡ **2:6:** Ais 28:16

6 ✡ Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira Krais iava,
‘O ropoava aveke iria-ia riroa voria toupaiveira. Uva oira tovoava. Oa iava oiso toupaeveira osa kukuuvu tuuta vo Kepao vaaro oa pauava Saion taere-ia vo Jerusalem urui vaore oiso, Irouto ro ira Krais oirao piereve ro rera raga ita aveke, ira viapau uvuiparoi ra ariia vai oureve vo rara oisi piereve eisi.’
7 Uva rera iavirava riro tauva rutu visiipa toupaivoi visiigoa rera oirao piepata rutu. Ari vosa aa voeao oea viapau rera oirao piepaive, Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira oeare evoea,
‘Oire aveke kepa paupa irara iria oisoa veripaive. Uva oira raga ita eira iria vo utupaua oiso rutu karekeoverea, rovopa tuuta rutu kukuuvu tuuta va iava Kepa.’
8 ✡ Ora oreoreovu ita Tugoropa Vuku iava oiso purapapeira,
‘Iriavu aveke iria iava tuipaoro oirara posipaiveira kovepasa.’
Voeao oea Pauto vo reoarova kaureopaave osa toupai vo reo ovoovovira. Eira aveke iria ovoovovira toupaeveira oiso osa Pauto vo reoaro. Uvare oirara vo reo iava posipaiveira kovepaoro vo rara vapa reasipaave. Uvare Pauto vare oiraopavira oisi puraroepa.

Vigei Oiso Toupapeira Pauto Voeaaro Oirara

9 ✡ Ari Pauto visii reesireva oa iava oiso toupataveira, Visii-a rera voeaaro. Visiigoa oiso toupataveira, Pris irara rera voeaaro ro King visiigoa sisigaruevira rutu toupataveira. Oa-a eva vituaro iava oiso toupataveira, Visii Pauto voeaaro torevokoaro rutu. Oa iava uvuipatai ra ovovourovu rutu iava siposipopata varao vearopara rutu oara oisoa purapareve visiipa. Osa raga ita oiso osa visiire keeraroepa ora rera iare. Oa iava rupa vovou kavutava, ovusa visii oureva vore aviavia-ia rera vaaro vearo aviavi rutu.
10 ✡ Ari ita, tuariri oisoa oiso rutu toupata, Oira turiro raga. Uva vo vokio oiso toupatavoi, Pauto voeaaro rutu visii. Ari ita, voari tuariri viapau oisoa siraoa vai oupata Pauto ruvara-ia. Ari vo vokio-ia vo sirao outavoi rera ruvara iava.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Oiso Toupape, Pautoa-pa Kovopa Irara

11 ✡ Vate irara oaa, visii oiso rutu toupataveira vo rasio-ia osa sopaipa irara oea tavetevira toupaiveira. Eva vituaro iava visii tavipaavoi oiso ra visii vo vovouroaro poreta vo vovouro iava vo rasio varaaro, oara visii iava sopaura vuri piepaiveira. Evo vovouro vuriara oara vearo vovourova ora upopapeira vo visii iava sopaura-ia.
12 Torevoko vovou raga purapata oirao pie vovou asa irara vuutaaro-ia toupaoro. Eagara vosa vurivira visii vaisipaive kuuvuvira, vo osa voeava torevoko vovou raga purapata. Osa iava eisi uvuipaai ra visii siituepaoro oisi iava taraia oupaive. Oa vai iava uvuipaai vai ra utupauavi Pauto vaisiaro kae pieive vo vokiri-ia oa-ia vorevira voreroverea Turaro.
13 ✡ Gavman irara vo reoroaro rutu sirova utu iraopata reo goru, vo uvare Turaro Pauto vo ruipaaro-a visiipa. Ora Praim Minista vo reoroaro tapo uvupata vara purapasa.
14 Ora turaro irara tapo vo reoroaro uvu iraopata. Voeao oearopa vo kovo vaterevora rovopato Gavman, oiso ra vuri irara vo voriaro vateive. Ora vearo irara vaisiaro kae pieive.
15 Uva eake-a vao oare uvui iraopatai ra voea vo reoaro reipa irara sirova utu iraopata? Aue iava uvare Pauto vo ruipaaro visiipa oisi oiso toupaiveira vaore, oiso ra va-ia torevoko vovou rutu purapata. Osa iava eisi roruko irara viapau uvuipaai ra visii togapaive oreoroi-ia, evoearo oearoa oearovivu takaupaiveira vuri reoro-ia.
16 ✡ Ari ita, uvuipatai ra oiso rutu toupata osa voearo oearoa viapau tokipareve irai voea vo kovoroaro-ia voea siituepaoro vo rasio-ia. Uva oiso rutu toupata osa voeao kovopa irara oea tokipareveira Pauto ora rera osireiaro-ia.

✡ **2:8:** Ais 8:14; Ro 9:22 ✡ **2:9:** Diu 10:15; Ap 26:18 ✡ **2:10:** Hos 1:9-10 ✡ **2:11:** Hi 11:8-10 ✡ **2:13:** Ro 13:1-10 ✡ **2:16:** Ga 5:1; 1 Ko 7:22

Uva oisi-a eisi osa iava viapau akeakevira raga vuri vovouro purapata vatauvira.

17 ✡ Oearovu rutu-ia vearo rugorugooro purapaoro voea vaisiaro rei piepata. Ora oirao pie vovou iraravi oearoviapa tapo sirao iraopata voeao visii iavapa irara. Pautoa-pa avivikepata. Ora visii reraaro reito gavman vo reoroaro uvu iraopata.

Uvui Iraopaviei Ra Krais Vaaro Ovoovoa Sirova Utu Iraopavio Siitoka Oupaoro

18 Visii kovopa irara arovi iraopata voearopa oearoa visiipa reipaoro visii tokipaiveira kave vovou rutu purapaoro visiipa. Voea vo reoroaro uvuta. Eagara vosa visiire kasipuvira reopaave oearovu raga reipa irara, oearoa tapo vo reoroaro-ia uvuipatai ra vara uvu iraopata.

19 ✡ Osa-a eisi osa iava uvuipatai ora visii vo voriaro outaverea vo Pauto ruvara-ia, vo rara viapau vearovira visii vo kovoroaro eveipaive. Eake iava? Uvare Pauto vo vovouaro-ia tarai rovopaoro eva kasipua oupataveira voea ruvara-ia oea visii vurivira tokipaiveira. Vo ovusa viapau oiso vuri pitupituro vai purap-ataveira.

20 ✡ Ari ita, vosa vuria purata, ra va-ia tavaka outa vo osa viapau kasipupata. Uva apeisi-a? E ovoriei va iavirava visi-ipa? Viapau rutu. Ari vosa vearoa raga purapata, ra va iavirava tavaka outa vo osa viapau kasipupata, osa iava eisi Pauto uvuiparoi ra visiipa vearo vori vatereve.

21 ✡ Eva-a Pauto vo ruipaaro visiipa. Aue iava uvare Krais vo ovoovo purareva visi-ipa riroa rutu upia ouoro evao parikou-ia visii tauvaoro. Osa eisi vo ovoovo eva vioepata.

22 Oiraopavira rutu uvare eera Krais viapau oisoa vuriara vai purapareve. Ora viapau kuuvu reoro vai oisoa purapareve rera oiraaro iava gisipo irai keakeapasa.

23 Ari vosa irai rera takaupareve, uva viapau Krais uvuiparoi ra oisi eisi irai otakauiaro pukooro irai tovireve. Ora vosa tavaka vai oureve irai ruvara-ia, ra viapau oiso iraire oiso puraro, “Vii vuri pieavere rara.” Viapau. Ari Pautoa raga-ia oisoa rariparo oiso, Ira raga rerapa va vo-riaro eva vuria vatereve. Uvare Pauto ora rera raga torevokovira rutu oirara rutu rovirieireverea voea vo voriroaro voeapa vateoro.

24 ✡ Ari ita, Krais kopiiroepa evao parikou-ia vo uva ora rera iava varaua-ia vigei vo vuriroaro vo voriaro oureva. Uva vigeipa kopiiroepa, uvare oiso ruipa-paroveira ra vuri pitupituro kavupape. Oa iava eva uvuipaviei ra tootoovira toupape torevoko vovou raga purapaoro. Oiraopavira uvare vara-a evara rera vo viuparoaro oara iavirava uvuipaviei ra poretevira rutu tootoovira toupape.

25 Voari rovovira rutu uva oisoa virivira raga toupata oiso osa sipsip ragui viri ragapaiveira. Oa isivaaro iava poreta virora visii Tokipatoaaro sirova utusa ro-ia Pauto. Ro ira uvuiparoi ra visii iava sopaura oavisii utopareve vuri vovouro asavira.

3

Vo Toupai Ora Oupa Irarare Vo Reoreo

1 Visii oirapa riako visiigoa arovi iraopata vatua irara oavisiipa voea vo reoroaro sirova utupasa. Ari ita, vosa oearovu voea iava viapau Pauto vo reoaro oirao piepaive, oea uvuipaai ra visii vo vovouroaro vearoara kekepaoro ora voea iava vovouisiro oaive porepaoro Pauto oirao pieive, vao iava rara viapau va iava oisi eisi voea tavitavipata.

2 Uva ita, uvuipaai ra visii vo vovouroaro sisigarue vovouro eveiive vo osa voeapa avivikepata. Oire ra va iava oiso puraave, “O ari oiraopatoa rutu-a Pauto.”

3 ✡ Visii riakora viapau uvuipatai ra va-raura raga ratauva oritopata vo pitupituo sirova utupaoro oruara oritopa gol ori-toro tovopaoro, ora ooritorovu rutu vearo kekeara varoara, ora aasiara oara-ia riro moni viki ragapataveira.

4 Viapau. Asi vearopai vosa sopaura oavisii iava oritopata vao-ia oritoa oa vi-apau uvuipai ra opesipe. Eva ita kave

✡ **2:17:** Ro 12:10; Hi 13:1 ✡ **2:19:** Ro 13:5 ✡ **2:20:** 1 Pi 3:17 ✡ **2:21:** Ais 53:1-9 ✡ **2:24:** Hi 1:1-4; Ro 6:2
✡ **3:3:** 1 Ti 2:9; Ais 3:18-23

vovou vo osa ora visii vo pitupituroaro raga sirova vearo vovouro purapataveira. Ooritoa-a eva reia rutu rovopa vo Pauto osireiaro-ia.

5 Airovu vairo airoa oisoa tuariri rutu riro goruvira rutu Pauto sirova oiso utupaave rera oirao piepaoro, evairo airoava ovoovovira vairo oiso vearovira vo oritoro purapaiveira ora vairo sopaaro-ia vo osa vatua irara oaive vo reoroaro uvupaoro vara purapaiveira.

6 ✡ Iriavu-a o-ia vairo iava Sera, iria vatuato ro Ebraham vo reoaro uvuoro oiso rera vaisieva, “Ragai reraaro reito.” Uva vo vokio-ia visii riako oiso toupatavoi, Oira ovii riakoaro visii, vo rara oira vo vovouaro rutu sirova vearovira utupata, ora vosa viapau uriripata orekerovu avu vaipa.

7 ✡ Visii vatua irara visiigoa oiso tavipaavoi, Ora visii vatua riakoroarova toupaoro oiso rutu rugoopata vairore, Oiraopavira rutu, uvare viapau oiso goruvira rutu toupaiveira oiso osa oirara. Ra oisi eisi rugorugoo iraopaoro vearovira vairo tokipata rutu. Eake iava? Uvare Pauto vaeavira vei avukarei rutu tootoo piepareveira vao-ia rera vo vatevatearo. Ari ita, uvui iraopatai ra vokiara rutu-ia vearo vovou rutu pura iraopata vatua riakoro oavisii-ia. Teapi vuriara vai purapata vairo-ia, ra oisi iavirava eisi Pauto viapau visii uvupareve vo osa rera iare variripata.

Uvuipaviei Ra Katai Vovou Rutu-ia Toupape

8 Oire uva oaravu varao oara iava oiso visii tavipaavoi, Katai vovou rutu purapata ora visii rutuva vaeavira oearovivupa siraopaoro, oiso rutu osa ora visii araoko irararo rutupa siraopataveira. Vereopa vovou rutu purapata oearovivupa ora visii iava. Ra opeita oiso vovoupata ra oearovupa reipata.

9 ✡ Vosa oearoi visii vuri piepaive, opeita voea vo pitupituroaro tuupata. Ora vosa oearoi visii takaupaive, ra opeita voea vo takauroaro pukopata ita voeare vorevira. Viapau. Ari uvuipatai ra vereopa vovou raga purapaoro voeapa voea vo pitupituroaro pukopata voeapa siraopaoro rutu. Eake iava? Uvare Pauto visii reesireva oearovupa vereopa vovou vatepasa voea tauvapaoro. Ra oisi iavirava uvuipatai ra vorerivira vereopa vovou oupata vo Pauto ruvara-ia.

10 ✡ Aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira va iava vao oiso,

‘Ro oirato ira oiso ruipaparo ra rera vo touaro vearovira karekepape. Ora ro ira oiso ruipaparo ra vearo vuutaro rutu-ia toupareve. Ira uvui iraoparoi ra ora rera iava gisipo tupa rovopareve vuri reoro pura arapa. Ora ira uvui iraoparoi ra kuuvu reoro kosi pie arapa eaka rovoro.

11 Ira-a eera uvui iraopa ra vuri vovouro arova ora pore rovoro torevoko vovou raga purasa. Ira uvuipa ra akeakevira kave vovoure taraapareve. Oa iava uvuiparoi ra kasivarivira vo vovou sirova gavaurevira oearovu tapo toupareve.

12 Eake iava? Uvare Turaro oiso voearo siituepareveira voearo oearoa torevoko vovou purapaiveira. Ra oisi iava voea vo variriroaro uvupareve. Ari ita, voeare kasipupaoro voeare isivaparoveira oearoa vuri vovouro purapaiveira.’

Tavaka Ouoro Uvui Iraopavio Ra Va Iava Rorupape

13 ✡ Vosa vearo vovou raga purapasa ruipa iraopata, uva iroutoa vai uvuiparoi ra oisi eisi oai iava visii vuri piereve? Eake iava? Uvare viapau oeai oiso eisi piepaiveira voeao vearo irara vuri piepaoro.

14 Ari vosa tavaka outa vearo vovou raga purapaoro, eagara. Oa-ia uvui iraopatai ra oisi va iavirava roru iraopata. Opeita uriripata voeaoropa evoea. Ora opeita rirovira rutu oisi voeare eisi rugorugoo iraopata oearoa visii vuri piepaiveira.

15 Ari Krais vaisiaro kae piepata ora visii vo rugorugooroaro-ia. Ora vo osa oiraopavira rutu rerare oiso purapata,

✡ **3:6:** Jen 18:9-15 ✡ **3:7:** Ef 5:25; 1 Te 4:4 ✡ **3:9:** Mt 5:43-48; Ro 12:17 ✡ **3:10:** Sam 34:12-16; Je 1:26 ✡ **3:13:** Pro 16:7

“Ragaipa turaro iraoparoi rutu.” Ora vaopa tapo vatatopo iraopata vo osa oearoi oiso purapaave visiire, “Igeipa visii vo oirao pieroaro aviavi piepata. Uva eake rutu-a vao oare tuepataveira?” Ari ita, vosa ora visii vo rugorugooroaro ravaa rovopata, osa iavirava uvuipatai ra voea vo reoroaro pukopata aviavi pievira.

16 ✡ Uva oisi-a eisi osa voea vo reoroaro pukopaoro uvui iraopatai ra kave vovou rutu purapata voeapa. Opeita voearovi akaipa piepata. Ora opeita orekerovu vuriara purapata ora visii-ia, ra vara sovopaoro ora visii iava sopaura-ia oiso purapata, “Ae, vuria puraavoi.” Oapa eva vatatopopaoro airereivira rutu torevoko vovou raga purapata voeapa. Oa iava uvuipaai ra oisi vo vovouro eveipaoro ariipaave ora voea raga, voearo oearoa vuri takauro-ia visii vaisiaro takaupaiveira oiso purapaoro, “Vuri kovo raga eva akukua,” vo osa vearo kovo raga Krais vaaro purapataveira.

17 ✡ Oiraopavira rutu, uvare vearopai rutu vo rara tavaka oupata vearo kovo purapaoro vo osa Pauto vo ruipaaro oisi eisi toupaive visiipa. Ari vosa vuriara purapaoro tavaka oupata, oire uva visii raga auearo-a.

Krais Kopiiroera Vigei Varaaro Vuriara Veraoro

18 ✡ Oa eva vituaro-a vao oiso, Rera raga ita Krais ira kopiiroepa visii tauvaoro. Ira oiso eisi kopii ovoiroepa vigei varaaro-ia vuriara vo voriaro ouoro ovoieivira rutu. Ari ita, uvare rera raga-a vearotoa rutu ira kopiiroepa oirara tauvasa vuri irara. Osa-a eisi osa iavirava vigei vore piereva Pautoa iare. Oiraopavira rutu oiso osa rera iava varaua kopii ovoiepa, ovusa rera iava uraurato tootoovira raga toureva.

19 ✡ Osa eisi urauravira toupaoro avaroepa voearopa uraura irara siposipopasa oearoa tuukea-ia toupaiveira.

20 ✡ Voea urauraaro oea rerare Pauto isivaaepa kaureopaoro voari tuariri rutu vo vuutao-ia oa-ia Noa ateate piepareva Pauto, ovusa aak uvuo purapareva. Uva oisi-a oiso osa iava kataipa irara raga virivarireva rera Pauto vo peva vatara raga, vo osa pirutu paitu raga ivara-ia toupaiva va-ia uvuoa aak.

21 ✡ Oire uva voari tuariri eva paitu rovu uuko rovu Noa aao kaeva voea tovosa vo oriru tapi. Uva oisi raga ita uukoa-ia Tugoropa Sisu oupape oa vigei kaepaiveira vigei tovopasa vo uva oriruvira toupapeira. Aue iavirava rera vo goruaro vao oa Jisas Krais tore pieva vova kopii tapi. Osisua-a eva oa viapau oiso toupai ra va-ia vuivui verapape ora vigei iava varaura oavi iava. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra oisi eisi va purapaoro ora vigei vo ruiparoaro reesipape, vo rara oiso ruipapavio ra vigei iava sopaura oavi sisigaruevira rutu toupaive Pauto osireiaro-ia vo rara evo gorua ita oupape rera vaaro.

22 ✡ Rera raga Krais ira iparoepa vuvuiua iare vo uva Pauto ruvara-ia oirapapa varata-ia toupareveira. Uva voa-a evoa uva toupaoro voea rutupa enselpa irara reiparoveira ora voeao oearoa reipaaveira vuvuiua-ia.

4

Uvuipaviei Ra Tavaka Vo Upiaaro Oupe Toua Oavi Tavariooro

1 ✡ Oire uva vo osa oearovu Krais iava varaua vuri pieiva rerapa riroa upia vateoro, taraipatai vai pasi osa vai-a eisi oearoi visii vuri piepaivere. Uva vare eva rugorugoopaoro oisi eisi uvuipatai ra ora visii iava sopaura oavisii goru piepata rutu vaore, vosa vuria outa oearovu ruvara-ia. Uvare ro ira upia oureve ora rera iava varaua-ia vo rara oearovu rera vuri pieive, ira-a eera ira vuri vovou tokorevere oisi eisi pieoro.

2 ✡ Uva eisi piepaoro uvuipatai ra vo rutu tugurata vo vokio-ia oa-ia kopiitavere. Uva vo vuutaro evara oara-ia viapau uvuipatai ra ora visii vo vovouroaro sirova utupata vuri vovouro purapaoro. Viapau. Ari uvui iraopatai ra Pautoa iare ora visii iava vase iraopata rera raga vo vovouroaro sirova utupasa.

✡ **3:16:** Hi 13:18; 1 Pi 2:12, 15 ✡ **3:17:** Mt 5:10-12; 1 Pi 2:15, 20 ✡ **3:18:** 1 Pi 2:21; 2 Ko 13:4 ✡ **3:19:** 1 Pi 4:6 ✡ **3:20:** Jen 6:1-13 ✡ **3:21:** Ta 3:5; Hi 9:14; 1 Pi 1:3 ✡ **3:22:** Ap 1:10-11 ✡ **4:1:** 1 Pi 3:18; Ga 5:24 ✡ **4:2:** Ga 2:20; Ro 6:11

3 Ari ita, rovovira rutu oiso oisoa piepata osa voeao oea rupa vovouvira toupaiveira, opitupitua eva uvuipai ra opesipe. Osa-a eisi osa toupaoro oisoa rirovira rutu vuri vovouro purapata varao opitupiturovu rutu otopa pitupituro purapaoro. Ora vo osa oisoa spakpasa ruipa iraopata oiso vovoupaoro ra vara iava kokoropaoro opitupiturovu rutu vuriara purapata. Ora oiso osa tokarasi irara-ia oisoa vuurapa vaisi purapata, varao oarare kasipuparoveira Pauto.

4 Uva vo vokio opeita voea tapo ora tavosipata oearoa ora voea iava varaura oaive vo ruiparoaro sirova utupaaveira oisi eisi vo vovouro vuriara purapaoro. Oa vituaro iava visii vo pitupituroaro-ia tavetave iraopaiveira. Oa iava visii tovipaiveira vuri reoro raga-ia visii takaupaoro.

5 ✡ Oea-a evoea voari utupaua Pauto osireiaro-ia toreaverea rerapa tavitavisa vo pitupituro iava evara voea varaaro. Oire ra evo vuuta raga-ia voea vo vovouroaro rovirieireverea rera ro Pauto ira tuevira toupareveira voea rovirieisa kortua-ia, voearo oearoa tootoovira toupaiverea ora voearo oearoa kopi-ipaaveira.

6 ✡ Oa eva vituaro iava voeao oisoa Vearo Siposipo iava siposipopaive voearopa oearoa tuariri rutu oisoa kopi-ipaave. Osa iava evoea rovirieireva osa vigei vao rovirieireverea vigoa tootoovira toupai vo vokio-ia. Uva vosa vearovira rutu Vearo Siposipo oisoa uvupaivori voeao oea kopiiaepa tuariri, ra oisi iavirava voea vo urauraroaro tootoo ovoivira rutu toupaive oiso osa rera Pauto toupareveira.

Vearoto Kovopato Ira Pauto Vo Siraoaro Roo Piepareveira Oearovivupa

7 ✡ Tutuuvoi vuuta vao oa-ia orekerovu rutu opesipere. Oa-ia uvui iraopatai ra ora vatatopo iraopata ora kaipori piepaoro variripasa.

8 ✡ Ari rovopa rutu-a vao-ia vo osa oearo-vivupa siraopaoro voea-ia kaviko vovou rutu purapata. Eake iava? Uvare oearo-vivupa siraopaoro uvuipaviei ra vuri-arare ovaupavio evara oara vigei vuri piepaiveira.

9 Vosa oearovivu visii iava visii iare karepaa viro, osa iava uvuipatai ora visii vo keparoaro iare voearovi koata piepata. Uva viapau uvuipatai ra voearovire oru-gorugoorovu purapata oisi iavirava.

10 ✡ Pauto ora rera varaaro vatevateara vatepareveira visii rutupa katakataivira vaore, oiso ra vearovira rutu vara tokipaoro vara kovo piepata. Oa iava uvuipatai ra vara-ia oearovivu araoko irara oavisii vara-ia tauvapata.

11 ✡ Oiso osa vo vatevatearo-a varao-ia ropa ira Pauto vo reoaro iava siposipopareve. Osa siposipopaoro uvui iraoparoi ra torevokovira rutu Pauto rera iava reoreoparo. Ari vo vatevateao-a vao-ia ropa ira oearovu rutu tauvapareve. Ira uvui iraoparoi ra oisi eisi vo vatevatea eva kovo piepaoro oirara tauvapareve vo goru iavirava eva oa oupareveira Pauto ruvara-ia. Oire uva oisi-a eisi osa okovorovu rutu purapataveira evara oara rutu iavirava Pauto vaisiaro kae pieiverea oearovu Jisas Krais vaisiaro iavirava. Vao iava uvare Pauto vareiaro-a vareo keraria ora gorua oarea viapau opesia vai. Ovoiei.

Tavaka Kaepa Vo Vovouaro Krais Tapo

12 ✡ Vate irara oaa, vokiara rutu-ia tavakaara oupataveira. Uva viapau uvuipatai ra vara-ia tavetave iraopata oiso rugoopaoro, Ae pisaara rutu varao oara vigei-ia karekepapeira.

13 Viapau. Ari roru iraopata vara-ia. Uvare vo tavakaro-a evara oara vaea-paiveira vo tavakaova Krais oa oureva vo osa rera-ia vuria puraiva. Vosa oisi eisi piepatavora, uvuipatai ra oiraopa roru rutu outa vo osa Krais ora karekeroverea kerariava viaevira rera vaaro.

14 ✡ Visii rutu oisi eisi touta Krais vaisiaro-ia. Ra oisi visii-ia taraipaoro visii takaupaive. Osa iava uvuipatai ra rorupata. Uvare vo vuria eva oupaoro uvuipatai ra ora visii-ia taraipata oiso, Oiraopavira rutu, Pauto reraaro Uraurato

✡ **4:5:** Ap 10:42; 2 Ti 4:1 ✡ **4:6:** 1 Pi 3:19 ✡ **4:7:** Je 5:7-10; Ro 13:11 ✡ **4:8:** 1 Ko 13:7 ✡ **4:10:** Ro 12:6-8 ✡ **4:11:** Ef 6:10, 5:20; 1 Ti 6:16 ✡ **4:12:** 2 Ti 2:11-13 ✡ **4:14:** Mt 5:10-12

vigei sopaaro-ia toupareveira. Ro Tugoropato Uraurato ira-ia riroa rutu keraria aue gorua touveira.

15 Teapi oearovu kopii piepata. Ora teapi orekerovu avu vai kavirupata. Ora reo goruro opeita putepata. Ora opeita voraro vokapata oearovu vo rugorugooroaro torevoko ragapasa ora visii vo ruiparoaro raga-ia. Vosa oisi eisi piepata, osa ita torevokopai visiipa ra oisi iavirava tavaka oupata.

16 Ari vosa tavaka oupata vo ovusa oearovu visii vaisipaive oiso, Kristento, oire oisi iavirava viapau oiso ariipata. Viapau. Ari uvuipatai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapata. Eake iava? Uvare eisi visii vaisipaoro Krais vaisiaro tovopaivoi visii-ia.

17 ✡ Oire vo vuuta-a vao-ia oa pou piroi oa-ia Pauto rovoroi rovirieia purapaoro. Oa-ia ora rera voeaaro rovovira roviriei rovoparevoi rutu. Oire vosa vigei oirao pie vovou irara rovo rovopavio, ra apeisi voeao oirao pie vovou asa irara oea viapau Pauto vo reoaro oirao piepaiveira vo reo sirova utupasa? Uva siraovira rutu-a voeavipa!

18 ✡ Aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira voeare,

‘Viapau oiso avekatapai rerapa ro vearo vovouto, ra ora rera iava sopaua porereve, oiso ra oisi iava Pauto rera orirureve ora rerapa. Uva apeisi-a? Uva aa vao-a opesia evoea vaaro oearoa vuri vovouro purapaiveira, voeao oea Pauto vo reoaro uvu arapa viapau oiso ruipapaaveira.’

19 Osa ragavira-a eisi osa Pauto ora rera vo ruipaaro sirova rera voeaaro iava vasepareveira, oisore ra oisi iavirava tavakaara oupaive. Osa iava uvuipaai rutu ra torevoko vovou rutu purapaoro ora voea tootooaro rutu tovopaive Pauto vavaearo-ia. Uvare Pauto vigei rutu purareva ora ragai. Osa iavirava uvuiparoi rutu ra vigei iava sopaura tokipaoro voura oriruparevе rutu.

5

Visii Kovopa Irara Uvui Iraopatai Ra Pauto Vo Raguiaro Sipsip Raguiro Toki Iraopata

1 ✡ Goruvira rutu voeare visii tuvetuvepa irara lotupa irara reoparai. Uvare ragai tapo ita iravu tuvetuvepato. Vo uvare ora ragai osireiaro iava Krais kekeava vo osa tavaka vo siraoaro oureva oearovu ruvara-ia. Osa iava eisi ragai tapo va vao keraria ouaverea vo rara vigei iare viaevira rutu pou piro.

2 ✡ Uva goruvira rutu visii tavipaavoi oiso, Oiso rutu toupata osa sipsip tokipa irara oirara rutu Pauto voeaaro tauvapaoro. Oisi eisi vo kovo purapaoro rorupata, uvare Pauto vo ruipaaro-a oisi visiipa. Opeita reasipata oisi pie arapa. Ora opeita oisi eisi vo kovo purapaoro voria ragare rugoopata. Viapau. Ari visii uvuipatai ra evo kovo purapata vo rara visii iava sopaura vo ruiparoaro oisi toupaive oisi vara purapaoro.

3 Opeita oiso vovoupata ra voearoviopa reipata oearoa tokipataveira. Viapau. Uvare uvuipatai ra ora visii-ia ovoovoa purapata. Osa iava visii vo touroaro vurapaoro vara sirova vearovira rutu utupaavere.

4 ✡ Vosa oisi eisi piepatavora, voari utupaua Rovopatoa rutu Sipsip Tokipato ora karekeroverea ro raga ita Krais. Uva vo vuuta-a eva oa-ia ora visii vo voriaro outaverea vao oa sisikorevira roroverea kerariava, vao oa viapau opesia vai.

Ora Vigei Vo Rugooroaro Rere Pie Rovopape Ra Torevokovira Rugorugoopavio

5 ✡ Osa ragavira eisi osa visii viovoko irara uvui iraopatai ra oira vasi irarapa avivikepata voea vo reoroaro uvupaoro. Ra ora visii raga ora vara piepataera, oisi toupaoro oearovivu tauvapata. Uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Pauto voeaopa vairuparoveira oearoa ora voea ragare oiso purapaaveira, Vearotoa rutu-a ragai. Vo osa voearo

✡ **4:17:** 2 Kro 7:14 ✡ **4:18:** Pro 11:31; Ro 10:9-17 ✡ **5:1:** Ro 8:14-25 ✡ **5:2:** Jo 21:15-17; 1 Ko 9:17 ✡ **5:4:** Hi 13:20; 2 Ti 4:8 ✡ **5:5:** Je 4:6; Ais 57:15; Pro 6:16-19

oearoa ora vara piepaave, oea-a evoea oeapa vereopa vovou rutu vatepareveira.’

6 ✡ Uva oisi-a eisi osa ragavira uvuipatai ra Pauto vavaearo reroaro vao riro gorua takuvira toupata. Auere ra vo vavae iava eva oa-ia utupaua oiso visii kae piereverea rara vo vokio-ia oa rera raga reesireva.

7 Opeita tavaka vo siraoroaro kaepata ora visii raga. Viapau. Vara tovopata vo Pauto vavaearo-ia. Eake iava? Uvare rera raga-a ira visii kavikopareveira visii tauvapaoro.

8 Ora vatatopo iraopata kaiporivira rutu uutupaoro rerare ro Seten visiiva keripatoa rutu. Ira voraro rutu viripareveira oiso rutu osa aakauto ro ira okarerovu ruture taraapaoro viripareveira voea aiopasa.

9 Goruvira rutu tore iraopata oirao piepaoro, ra rerare korupaoro isivapata. Uvare taraipatai araoko irara oavisii-ia oirao pie vovou irara voeao oea uvarovu rutu voraro toupaiveira. Oea oisi eisi vo tavakaro oupaiveira osa vo tavakaroa varao oupataveira visii.

10 Ari ita, Pauto visii reesireva ro ira vereopa vovou rutu purapareveira oearovu rutupa vaore, oiso ra vo reesiva Krais tapo ora tavosipaoro rerava reipata, vo uvare rera-a Krais ira orekerovu rutupa reiparoverea pauakavira rutu. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra Pauto vaarore vereopa vovou rugoopata, vao oa-ia visii tauvaparevere, vo osa gare vuutavi raga-ia otavakarovu vo siraoroaro oupata oearovu ruvara-ia. Oara isivaaro iava evara Pauto visii vorevira vearo pierevere vo osa visii iava sopaura goru piereve oiso rutu tore pieoro osa kukuuvu tuuta.

11 Ira-a ro riro gorutoa rutu Turaro. Ira vo goruaro viapau opesia vaiei. Ovoiei.

Vo Toupai Ovoiopa Reo

12 ✡ Ragai-a vao ragoa vavio poteku pasi puraavoi visiipa osa Sailas va rigatoparevoi ragai tauvapaoro. Rerare rugooparai oiso, Ira ita vigei araokotoaaro. Ira goruvira rutu Pauto vo reoaro-ia pitupaoro vearovira kovopareveira. Uva vo pasi-a vao oa-ia oiso ruipaparai ra goruvira rutu visii iava sopaura varaata pieoro voura goru piea rutu. Ora oiso osa oiso ruipaparai ra ora ragai vo reoaro oirao piea rutu visiipa oiso ragavira. Pauto visiipa vereopa vovou rutu oisoa purapareve. Ovovoua eva oiraopai rutu. Osa iava uvui iraopatai ra va iavirava goruvira rutu torepata.

13 ✡ Ari ita, Pauto visii reereesireva ora rerapa ora voeao lotupa irara oea vo Babilon urui-ia toupaiveira uvava visiipa vearo voki purapaivoi. Uva Mak tapo ragai oviitoaaro vearo voki puraparevoi.

14 Oire uva visii rutu sekanta oearovu tapo sirao vovou puraoro.

Uva visiipa Pauto arepaavoi ra gavaure vovou vatereve visiipa visiigoa Krais tapo ora tavosipataveira.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi.

Ragai-a vao, Pita.

✡ **5:6:** Ais 57:15-21; Je 4:6-10 ✡ **5:12:** 2 Ko 1:19; Hi 13:22 ✡ **5:13:** Ap 12:12

2 PITA
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Viapau taraipaviei aa vo iva-ia vo pasio rigatoreva Pita, ora irou irara rutupa. Ari taraipavio oiso, Kristen irara varaaro oirao pie vovouro tore piesa vo rigato purareva. Voea tavireva oiso ra vorerivira Vearo Siposipo-ia rugorugoopaave vao oiraopa reo rutu (2 Pi 1:12, 3:1-2), ora rera iava Turaro Pauto ira vo reoroaro oiraopara puraparevereea taru vo utupaua voeaopa vearo vovou irara ora voeaopa tapo vuri vovou irara (2 Pi 3:10-13), ora aue iava tapo rigatoreva kuuvu irara tisa irara oiso ra voeapa vatatopopaave voea vo siposipoaro uvu arapa, ora Krais vo vorearo iava voea Kristen irara tavireva. Teapi urioparo osa viapau vatatopopaave rerare Turaro (2 Pi 3:8-13).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-2.
2. Oiraopa taraia vao vova vituaro iava, 1:3-21.
3. Kuuvu irara iava oea ora voea vo voriaro vuri vori oa ouiverea rara, 2:1-22.
4. Voea tavireva oiso ra tuevira toupaive Krais vo vokiarore vao vorepa voki, 3:1-18.

1 ✡ Ragai-a vao Saimon Pita Jisas Kraispa kovopato. Ragoa roporeva Pauto, oiso ra rera vo kovoaro aposel kovo kaepaa. Ragoa vo pasio visiipa rigatoavoi. Visiigoa oirao pie vovou rutu purapaoro roru iraopataveira, oiso rutu osa igei vao rorupaioveira. Ari ita, vigei rutu katai vovou raga oirao pie vovou rutu pura iraopape vaitereo vo vovouaro iavirava torevokoa Pauto vaio ora Jisas Krais vigei Kae Pietoaaro.

2 Visii vaaro taraia aue-ia vereopa vovou ora gavaurea oa uvuipai kaepa piro riropaoro, vo osa topa pievira rutu Pautoa-ia ora Jisas vigei Turaroaro-ia vearo tarai oupata rutu.

Pauto Vigei Reesireva Ora Rerapa

3 ✡ Ari ita, Pauto ora rera vaaro iavirava riroa gorua vigei vatereva orekerovu rutu vigei vo touaro uvui piesa, oiso ra uvuipaviei ra torevoko vovou rutu sirova utupavio vao Pauto vaaro. Aue iava uvare rera-ia taraipaviei ro ira vigei reesireva rera tapo ora tavosipasa vao keraria oupaoro ora vearo vovouro.

4 ✡ Osa ita-a eisi osa vara varao riropa vatevatearo oupapeira vearopara rutu varao oarare reo ovoi purareva vigeipa. Ovatevatearo-a evara vearopara oupaoro tauva oupapeira ora vigei raga vo opesiaro-ia rugorugoopaoro, ra va vatavatape. Vao oa vigei-ia poupa pirovere vosa vuri vovouro purapape vo rasio raga iava vara. Ari vosa vatevateara kovo piepape rera varaaro, oa iava uvuipaviei taru ra torevoko vovou rutu purapape rera tapo rera vo rugorugooaro sirova.

5 Uva va-a eva oa vituaro iava uvuipata ra oirao pie vovou rutu purapaoro vearo pitupitu tapo pura iraopata. Osa iava eisi visii vo vovouroaro vearoparaia uvuipatai ra vara tapo vao takuvu iraopata vearo tarai rutu oupa vovou.

6 Vo osa vo vovou eva vearo tarai rutu oupa tapo takuvupatavora, oisi iavirava uvui iraopatai ra ora airereipaoro ora visii iava varaura vo ruiparoaro tokipata. Osa iavirava uvui iraopatai ra evo vovou tapo takuvupata vaova raverave asa vovou. Ora vo vovouo tapo oisi iavirava takuvupata Pauto vo vovouaro sirova utupa.

7 Osa iava evo vovou uvuipai ra siraopa vovouva ora takuvupe vao oa purapataveira ora visii araoko iraraaropa, ora vo vovouo oearovu kavikopa vovou.

8 Oire uva uvui iraopatai ra evo vovouro rutuva vearopara oisi eisi toupata pute pievira rutu vokiara rutu-ia. Eake iava? Uvare oearovu-ia oisi eisi vo vovouro purapataveira, osa iava uvuipatai ra visii vo tarairoaro oirao pievira rutu kareke iraopata ro iava vigei reraaro Turaro Jisas Krais. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra tauvavuvira otarairovu oupata rera iava ita.

9 ✡ Ari ro ira viapau oisi vo vovou

✡ **1:1:** Ro 1:12, 3:21-26 ✡ **1:3:** 1 Pi 1:5; 1 Te 2:12 ✡ **1:4:** 2 Ko 1:18-21; 1 Jo 3:2; 2 Pi 2:18-20 ✡ **1:9:** 1 Jo 2:7-11

vearopara purapareve, ira oiso rutu toupareveira, Voosito. Oa-a eva oiso toupai, Ira ikaupavira rutu Krais vo kovoarore ovauparoveira vo kovo oa iavirava rera varaaro vuriara riga piropa varao tuariri oara oisoa pura rovopareve.

10 Araoko irara oaa, oisi eisi kasivarivira rutu vearo vovou purapata. Osa iava vara iavirava uvuipatai ra ora visii-ia vearovira rutu taraipata oiso, O ari oiraopavira rutu Pauto vigei reesireva. Oa iava ita ora rerapa vigei roporeva. Osa iava uvuipatai ra oisi eisi piepatavora, viapau Pautoa-re isivapatavere kove ovoipaoro.

11 Osa torevokopai rutu eisi visiipa koatasa Jisas Krais vo Saraaro sovara-ia, ro vigei reraaro Turaro ora vigei Kae Pietoaaro tapo, ira vo Saraaro viapau opesia vai.

12 Osa-a eisi osa vituaro iava vorevoreripavira rutu visii rugoo pie iraopaavere evara iava vearopa vovouro sirova. Ari ita, vara-ia taraitai vo osa Pauto vo reoaro oiraopa visii sopaaro-ia goruvira toupaiveira.

13 Oiso rugooparai osa torevokopai ragaipa eisi osa visii piepaavere vao iava vo rara tootoovira toupaa vo rasio-ia. Oire ra oisi iavirava visii vo rugorugooroaro tore piepaa vara-ia evara vorevoreripavira vearo vovou purapasa.

14 ✡ Uva oiso taraiparai ora ragai-ia, Utupaua ora ragai iava varaua kavuaverea, osa ragai tavireva vigei Turaroaro Jisas Krais aviavi pievira.

15 Osa-a eisi osare akeakepaavoi rutu oai-ia, oiso ra oisi oai iava varare evara vearo vovouro rugoopataverea ragai vo kopiiaro isivaaro iava.

Igei Krais Vaaro Keraria Kekeiova

16 Uva oisi-a eisi osa visii tavitavipaio vigei reraaro iava Turaro Jisas Krais ira vorevira voreroverea rera vaarova riroa gorua. Uva viapau rutu vo siposiporo iava oisoa osiposiporoi kosi piepaio varao iava oara oirara raga oisoa purapaive voari tuariri rutu. Viapau. Uvare ora igei varaaro iava osireiara oisoa rera siituepaio ovusa ora rera vo goruaro rutu kareke pieparevе riroa.

17-18 ✡ Uva evo vuuta raga-ia rera tapo touiova vo pukuio-ia oa tugoropapeira oearovu rutupa, oa-ia Pauto Aite rera vatereva keraria rera vaisiaro rei pieoro. Uva oiso puraroepa, “Rera ro-ia Oviitoa oaa rutu. Ira-ia rirovira rutu roru iraopaavoi rera kaviko iraopaoro.” Uva oisi-a eisi osa puraroepa rera vaaro-ia reoreoa vao oa varaepa vuvuiua iava riroara keraria aviaviaro-ia. Ari ita, igei tapo vo reo eva gurukoaro uvuiova vo osa vuvuiua iava varapaepa.

19 Uva evo reo iavirava tarai ovoiiepa oiso, Oreoa-a ita eva profet irara vaaro oreoa oiraopai rutu. Oa iava visiipa vearopai, ra goruvira rutu vo reoia pitu iraopata. Eake iava? Uvare oiso rutu toupaivoi osa vuravu roroaro oa roropai aviavi piepaoro vore rupa tapi vo tugurasa uva ravireo kaero virovere ora aviva aaviiko o-ia iria oiso rutu toupaeveira osa Jisas ira visii sopaaro iare aviavia vatepareveira.

20 ✡ Oire uva vare rugoo iraopata rovopa rutu oiso-ia, Vosa kataitoa raga-a, viapau uvuiparoi ra rera raga oearovupa oreorovu rutu aviavi piepareve varao profet irara vo reoroaro oara Tugoropa Vuku-ia toupaiveira.

21 ✡ Viapau. Uvare profet irara viapau oiso ora voea raga vo rugooaro iava oiso vo reo karekeiva. Viapau. Ari Tugoropatoa raga Uraurato ira voea soporeva roroio pievira vo reore rugoosa oreoa vatereva Pauto voeapa, oisore ra oisi iavirava torevokovira rutu vo reo kosi piepaive.

2

Vuri Vovou Voeao Vaaro Profet Irara Riro Kuuvu Irara

1 Ari voari rutu tuariri uva riro kuuvu irara oisoa profet irara karekepaave tuariripa irara vuutaaro-ia. Uva oisi raga oiso osa katai raiva-ia oearovu riro kuuvu irara otarairovu vatepa irara karekepaavere vo vokio visii iare vatauvira. Varao iava visii tarai piepasa oara uvuipai ra

✡ **1:14:** 2 Ti 4:6-8; Jo 21:18-23 ✡ **1:17-18:** Mt 3:13-17, 17:1-13 ✡ **1:20:** 2 Ti 3:16-17; Ro 12:6 ✡ **1:21:** 1 Pi 1:11; Ap 1:16

visii kove piepaive vo siposiporo-ia kuuvuara. Oara iava Turaro vo kovoarore oiso puraavere, “Kuuvu kovo vao,” ro Turaro ira raiva purarevora voeapa Pauto ruvara iare. Uva oisi eisi piepaoro ikauvira rutu vara-ia ora opesi pie ovoipaavere.

2 Ari ita, oearovu siposipopaivere, ra va iava oearovu riro irara voea vo pitupituroaro vuriara rutu otopa pitupituro sirova utupaave. Osa-a eisi osa iava oearovu voeava vurapaoro evoea voare oiraopa lotu vo pitupituaro vuri takauro rutu purapaivere va reroaropaoro.

3 Ari ita, uva moni ou ruipa-ia riro kuuvu irara visiipa oiso ora voea raga vo siposiporoaro vatepaivere vaore, oiso ra vara-ia oisi iavirava vori oupaave ora voeapa. Ari tuariri rutu voea vo voriaro reesireva. Oa iava voea ateate piepaoro voeare tuevira toupareveira Pauto uusi asavira rutu. Oa-a eva oa iava voea rovirieipaoro vo voea tovoparevere uva siitokavira toupaiverea voea varaaro-ia vuriara.

4 Ari ita, Pauto viapau oiso voea vura ragapareveira evoea profet irara kuuvu irara. Uvare turariripa irara-ia taraipavio oea ita viapau vura ragareva. Oiraopavira rutu, uvare Pauto viapau oiso voeao enselpa irara vura ragareva oea vuri vovou puraiva. Viapau. Oea evoea tovoreva vo eto kasi-ia opesi tapi rutu. Vo rupa tapi uva vo tuukero toupaiveira sen iroroia vo rutu tugurasa uva taru Pauto voea rovirieireverea.

5 ✡ Eisi osa Pauto viapau oiso voeari vura ragareva tuariripa irara. Viapau. Ari pirutu rovu paitua purareva voea opesi piesa voeao oea viapau oisoa Pauto oirao piepaive. Uva Noa aao raga orirureva vo peva vatara (8) rutu evoea oirara, eera Noa ira torevoko vovou rutu sirovava oisoa siposipopareve.

6 ✡ Oire uva ouruireivu-a vareo Pauto oareare oiso puraroepa, “Vuri uruirei rutu vareo Sodom uruirei ora vao Gomora urui.” Osa iava vo uruirei opesi pie ovoireva varei kasioro riro kasi rutu-ia eto kasi. Osa-a eisi osa evara piepaoro ovoovoa purareva oearovu rutuia. Osa ita uvuipaai ra voeao vaaro-ia opesia taraipaave oea viapau Pauto oirao piepaive.

7 ✡ Oire Lot raga ro vearo vovouto virivarireva evo uruirei rutu kasioro. Ari ita, rera iava sopauaaro rirovira rutu vavataepa vuri irarapa rirovira rutu siraooro. Vao vituaro iava uvare voea vo pitupituroaro raga-a ita vuriara oara-ia oisoa otopa pitupituro purapaive Reo Taisi gasipaoro.

8 Eera Lot vearoto ira oisoa voea vo vuutaaro-ia vokiara rutu-ia toupareve vo osa rova asavira vo uruirei evarei oisoa toupaive. Uva oisoa voea siituepareve ora voea uvupareve tapo. Uva va eva vituaro iava rera vo vovouaro vearo vovou rerare riro vavataepa rutu sirao iraopaoro voea vaaro iavirava riroa rutu vuria.

9 Vosa kokarapa vovou karekepe voeao-ia oea Pauto sirova utupaaveira, uva oisi-a eisi osa iava Turaro oiso taraiparoveira. Ra va iava voea vorereve vova kokarapa vovou voea virivaripaoro. Ora oiso taraiparoveira Turaro voea vo pitupituroaro-ia vuri irara, oisore ra voea vo voriroaro vuriara vatereve voeapa, varao vo vokio iarepara ora vo vokiri iare ovokia-ia oirara rutu rovirieireverea Pauto.

10 Ari ita, oearovu voea iava vuri irara ora voea vo voriroaro pute pievira rutu oupaiverea, voearo-a oearoa rirovira rutu vuri vovouro purapaoro ora voea vo ruiparoaro sirova utupaaveira Pauto vaisiaro rei vaisi rutu takau ragapaoro. Voeao-ia riro kuuvu irara oirara tuvetuvepa irara oea oearovivu vaisiaro vara piepaiveira vo rara kaureovira rutu ora voea raga vo rugooroaro iava voeapa siposipopaive. Oa-a eva vituaro iava enselpa irara-ia tapo viapau rei vaisi vai purapaiveira voeao oea vuvuiua-ia reipaaveira. Viapau. Ari uriri asavira rutu voea takau ragapaiveira voeavi akaipa piepaoro.

11 ✡ Oiraopavira rutu, uvare oearovu voeao iava enselpa irara oea vo goruaro riro kuuvu irara vo goruaro-ia pute iraopaiveira, uvare riroa rutu. Osa eisi piepaoro reipa irara enselpa irara viapau

✡ **2:5:** Jen 6:8-13 ✡ **2:6:** Jen 19:24 ✡ **2:7:** Jen 19:16 ✡ **2:11:** Ju 9-10

oiso takaupaiveira vuri reoro vai-ia vo Turaro osireiaro-ia.

12 Evoea riro kuuvu irara oea oiso rutu toupaiveira osa vavarai kare, uvare ora voea raga vo rugooroaro sirova utupaaveira varao voea iava varaura vo ruiparoaro. Evo kare vavarai kare oirara okareroa upopaiveira vo kare aiopaoro voea opesi pie ovoipasa. Osa eisi piepaoro vo reoro-ia vuri reoro takau purapaaveira oreoroa vituaro-ia viapau taraipaave. Oa iava oearovu voea voeao riro kuuvu irara upopaoro voea opesi pie ovoipaiveira oiso rutu osa vo karero vavarai karero opesi piepaiveira.

13 Oea-a evoea varaaro vuriara voriaroa vao-ia riroa tavaka, oa oiso toupai osa va vatepaiveira oearovivupa. Vao-ia osa oiraopavira rutu roruvira vuri vovouro purapaiveira oirara rutu osireiaro-ia ravireo vuutaaro-ia varao-ia vuri vovouro voea iava varaura vo ruiparoaro raga. Oara-ia visiipa ariia vatepaiveira. Oara oiso rutu toupaiveira osa vuivui o iria sisigaruea-ia varoa toupae. Vao vituaro uvare visii rutu tapo aiopaoro ora voea raga vo rugooroaro vuriara sirova utupaaveira visii keakeapaoro.

14 Vao-ia osa vuravurapaoro otopa riakorore taraapaoro viripaiveira. Osa eisi piepaoro viapau voea iava osireiara reareapapeira vuri pitupiturore vuravurapaoro. Uvare voea tuvetuvepaiveira voearo oearoa-ia viapau riro goru oirao piero vai toupaiveira. Vao-ia osa voea kuverapaiveira voea kove piepaoro, oa iava vuri pitupituro purapaiveira. Osa eisi piepaoro ora voea raga iava sopaura tarai piepaiveira oearovu varaaro riiriipasa. Oiraopavira rutu, uvare voea vaaro vuria voriaro epao Pauto oa vatereverea voeapa taru.

15 ✡ Ari ita, oea-a evoea torevoko raiva iava piroaepa. Uva eisi pieivoiva, opesikoaepa rutu. Oisi-a eisi osa piepaoro vo raivao sirova utupaaveira oa-ia Belam ro Bio oviitoaaro avaroepa. Ira-a ro ira vo moniro ragare rugooroepa oa uvuiparoi oupareve vuri vovou purapaoro.

16 Uva va-a vao oa iava iriavu donki rera vo vuriaro roroio pievira rutu karekeeva rera Belam tavitavioro. Eira donki iriavu reo asa kare iava oira okareroa viapau reoreopaave. Ari eira iriavu vo kare iava iria rerare koruoupa oiravira rutu reoreooro, vo ovusa vuria pura rovosa aueparoepa kokoropa rugorugoo raga sirova.

17 Voeao riro kuuvu irara, oirara tuvetuvepa irara oea oiso rutu toupaiveira osa tuputupue riku vao oa-ia viapau uukoa vai kaepa piro. Ora oiso tapo toupaiveira osa tuputupue riku vao oa-ia viapau uukoa vai kaepa piro. Ora oiso tapo toupaiveira osa rukuta o iria peopareveira kiuvu. Oa iava viri ragapaeveira. Ra va iava kokeva viapau kovepao rasito kave piepaoro rera tauvapasa. Ari ita, oeapa evoea Pauto ouruivu reesireva tauai rutu vo rupa tapi rutu uva voea tovopareverea.

18 Voeao-ia oirara riro reo pura irara kokoropavira oea vuri rugorugooro raga-ia reopaaveira. Oa-ia oaravu rutu vuri vovouro otopara purapaiveira varao oara iare oirara ivupaiveira vaore, oiso ra voea sirova utupaave voearo oea airepavira rupa vovouro kavu ragapaiveira.

19 Voea-a voeao vuri irara oea oiso voea tavipaiveira, “Viapau oiso oavu avu vaiei, ra visii vo ruiparoarore korupape.” Eisi osa purapaaveira. Oa iava ora voea vo vovouroaro vuriara oara-ia voea raga tuukepaiveira rutu. Uva oisi-a eisi osa vara-ia evara ora opesi pie ovoipaaveira. Ari ita, varao vuriara oara oirato tuukepaive, vo rara rera-ia putepaive rutu vo vovouro evara.

20 Oiraopavira rutu, vo osa vuri vovouro oaive vo rasio iava oara isivaaro iava oisoa Jisas Krais-ia tarai rovopaave ro Turaro vigei Kae Piepatoaaro. Eva-a oa-ia oisoa ora voea varaaro vuri vovouro asavira toripaive, varao ovovouroa uvuipai ra voea iava sopaura oaive vuri piepaive. Oire ra ita va isivaaro iava vorerivira ita aia vo vovouro evara vuriara voea tuukeve ita voea-ia puteoro rutu. Uva siraovira rutu-a oisi voeavipa eisi. Ari ita, voari vuriara oaive rovoaro-ia ovuria-ia puteverea vo vurio voea vo opesiaro.

✡ **2:15:** Nam 22:5-31 ✡ **2:21:** 2 Pi 3:2

21 ✡ Osa ita eisi vearopai voeapa oiso vo osa viapau torevoko vovou vo pitupituaro-ia viapau tarai rovopaaeri. Eake iava? Uvare oisoa-ia Pauto vaaro-ia Reo Taisi rovovira tarai rovoae, oreoa ouiva rera ruvara-ia. Oire uva vare ita vorevira isivaae. Uva va-a eva vituaro iava ora voea vo vuriaro voriaro oupaiverea riroa rutu pute pievira rutu.

22 ✡ Oa-a vao vuri pitupitu oa vo ovoovo oirao piepaiveira rutu. Oa oiso purapapeira, ‘Kaakau vorevira vo aio aiopaeveira oa oe rovopaeveira.’ Ora vo reo oa oiso purapapeira, Koie oisoa sisu rovopaora uuko ovi-ia, vorevira ita sikupasa tuuvua-ia vorepao. Oisi raga ita osa voeao oirara oea vorevira vorepaave ora voea raga vo pitupituroaro vuriara purapasa ita.

3

Oiraopavira Rutu Turaro Voreroverea Taru

1 Vate irara oaa, vo pasio-ia eraopa pasi oa rigatoavoi visiipa. Vao iava osa vo pasirei rutu-ia vareo-ia vo reo puraavo visii vo rugorugooroaro tore piesa airerei rugorugooro vo osa vearo vovou ruture visii rugoo piepaavoi.

2 Uva oiso ruipaparai ra vo reore rugoopata profet irara oa vateiva visiipa Pauto voeaaro. Ora vao riro goru reo rutu Turaro vaaro vigei Kae Piepato oreoa vatereva visii voeaaro aposel irara gisipoaro-ia. Oreoare tapo eva rugoo iraopata.

3-4 ✡ Vearovira tarai iraopata vao-ia, uvare voari ovoiopa vuutaro iava vo vokiro-ia uva oearovu karekeaverea voeao oea ora voea raga vo vovouroaro sirova vuriara utupaaverea. Oa iava visii tovipaoro agesi pievira oiso purapaaverea, “Oiso puraroepa Jisas, *Vorevira voreraverea vuvuiua iava.* Uva apeisi-a? Uva ovu rutu-a vo uva touparevoi vo rasio-ia? Uvare viapau oiso oavu avu vai vo rasio iava ora tavariopaoro voari rutuva rovooro tuariripa vuuta-ia urioepa, uva kopiiaepa vigei avu iraraaro vo vokio-ia rekasisa ovokia vao-ia. Oiraopavira rutu, uvare orekerovu rutu areiivira toupai voari rutuva rovopaoro uva rasito rovoroepa.”

5 ✡ Uva eisi purapaoro oiso ruipapaaveira ra vaore ovauave Pauto vaaro vo osa reoreoroepa voari tuariri. Vao osa iavirava vuvuiuarei ora rasia karekeepa, vo rasio-a oa purareva uuko ovi iava, oa iava vo rasiro avakava vuuvuutaaro-ia toupaiveira oiso.

6 ✡ Ari ita, voari tuariri vo rasi vao opesi piereva uuko ovi raga-ia vo uva pirutu rovu-ia paitua purareva voari tuariri.

7 Ari vo vokio vuvuiuarei ora rasito Pauto virivaripareveira rera vo reoaro iavirava. Uva ita, ovokivu epao vo utupavira ovoki-ia rasia opesi piereverea aue-ia eto kasi vo rasi kasioro. Iu. Varei evarei virivaripareveira vo vokio rutu iare oa-ia oearovu rovirieireverea rara voea opesi pie ovoioro, voeao oea viapau Pauto vo vovouaro sirova utupaave.

8 ✡ Vate irara oaa, viapau uvuipatai ra ovaupata vaore tarai reo oa oiso purapapeira, “Turaro katai voki ovoovopareveira aue-ia, katai tuku (1,000) ivaro. Oiso osa katai tuku (1,000) ivaro ovoovopareveira oiso, katai voki raga. Varei vo vuutareiaro rutu areiivira vaeapaoro.”

9 ✡ Osa-a eisi osa Turaro viapau oiso garutuvira varao oirao piepareveira oarare vigeipa reo ovoi purareva. Ari ita, oearovu rerare oiso purapaaveira, “Riro garututo eera,” osa viapau. Vo osa visii ateate piepareveira. Eake iava? Uvare vaopa reasiparoi ra irai oirara rutu iava opesikoro. Ari oiso rutu ruipaparoveira ra oirara rutu voea vo vovouroaro iava vuriara vorevira porea viro. Eisi osa vituaro iava ateate piepareveira.

Rasito Ora Vuvuiua Opesi Ovoiperea Rara

10 ✡ Oiraopavira rutu ita, uvare Turaro vo vokiaro-a oa kaviruvira karekeperea oiso osa kavirupato karekeparoveira. Ovoki-a eva oa-ia vuvuiua opesi ovoiperea vo osa riroa rutu gurukoa pura piro. Oa-a vao oa-ia aaviikoara ora orekerovu rutu vuvuiua-ia touara rova ovoiperea

✡ **2:22:** Pro 26:11 ✡ **3:3-4:** 2 Jo 1:7-11 ✡ **3:5:** Jen 1:6-13 ✡ **3:6:** Jen 7:11-24 ✡ **3:8:** Sam 90:4 ✡ **3:9:** Ais 30:18; 1 Pi 3:20 ✡ **3:10:** Mt 24:42-51; 1 Te 5:2; Re 21:1

opesi ovoioro. Osa raga ita vo rasio tapo pieverea ora orekerovu rutu vara oara voa toupaiveira.
11 ✡ Oire vosa vara rutu evara oisi eisi pieve, uva apeisi-a oiso osa uvuipatai ra toupata vo vokiro-ia? Uvui iraopatai ra torevoko vovou rutu airereia purapata ora visii iava vearovira sopaura rutu tovopaoro Pauto vo ruipaaro rutu sirova utupasa.
12 Oisi eisi piepata vo vokire tuepaoro Pauto vo vokiaro, vo osa Pauto vo kovoaro tapo vearovira rutu pura iraopata. Oa iava uvuipai vo voki eva vagevagevira rutu tutuu pievira karekepe. Uva vo voki-a eva oa-ia vuvuiua rutu rovaoro opesiperea, ovusa riro kasi rutu tuituia karekepe, vao oa vara rutu orekerovu kasiverea, osa vara rutu kasiraopavira paruverea.
13 ✡ Ari vare voari tuepavioveira Pauto oare vigeipa reo ovoi purareva oiso-ia,

‘Airepaua perea vuvuiua ora airepato rasito vo uva torevoko vovouro raga purapaiverea vokiara rutu-ia.’

Uvui Iraopavio Ra Tuevira Touavio

14 ✡ Osa-a eisi osa visii vate irara oaa tuevira toupata aireparare kasivarivira rutu sisigaruevira raga toupaoro Pauto osireiaro-ia, vo rara viapau vuriara vai purapata. Osa iava uvuiparo Pauto visii tapo ora agiagipaoro vokiara rutu-ia toupareve.
15 Ari ita, taraipataveira oiso osa Turaro visii ateate piepareveira. Uva vo raiva-a eva rera vaaro visiire oa iavirava uvuipatai ra vorevira rera iare ora visii iava sopaura porepata. Oiso osa visiipa vo rigato purareva oisi iavirava ro vigei araokotoaaro rutu Pol. Vo uvare Pauto rera vatereva taraia va iava.
16 Uvare tavitaviroepa vo raiva iava oisi eisi ora rera vo pasiroaro rutu-ia. Ari ita, oreorovuei vo pasiro sovara-ia evara oreoroa viapau roroiovira tavitavipai. Oreoroa oearovu tarai asa irara ruruvutu vovouvira raga pisavira aviavi pie ragapaiveira. Osa rutu ita-a eisi oreorovu vuri piepaiveira oearovu voea iava vo Tugoropa Vuku sovara-ia. Vo osa oearovivu piro piepaoro ora vuri pie ovoipaaveira voea raga.
17 ✡ Vate irara oaa, eva-ia ravaa reo taraitaera. Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ora vatatopo iraopata vaopa, teapi voea evoea vuri irara visii ivupaivere ora voea vo vovouroaro raga sirova utupasa. Ari ita, oea-a evoea oea vokiara rutu-ia reo goru putepaiveira. Vosa voea vo pitupituroaro vioepaoro oiso vara purapata, oa-ia uvuipatai ra ora vavagisi piepata ora piro piepaoro.
18 ✡ Ari uvui iraopatai ra vereopa vovou raga vearo pitupitu rutu-ia purapata, ra oisi iava kovapape. Osa iava visii vo tarairoaro uvuipai ra riropape rutu ro iava Jisas Krais vigei reraaro Turaro ora vigei Kae Pietoaaro. Ira vaisiaro kae piepaoro uvuipaviei ra rera-ia vuurapa vaisi purapape vo vokio ora vokiara rutu-ia opesi asavira. Ovoiei.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi.
Ragai-a vao, Pita.

✡ **3:11:** Re 20:11-15 ✡ **3:13:** Ais 65:17-25 ✡ **3:14:** 2 Pi 1:10; 1 Ko 15:58; Fl 2:15 ✡ **3:17:** 1 Ko 10:12 ✡ **3:18:** Ef 2:8-9

1 JON
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva Efesas urui-ia toupaoro aue 90 yia Jisas vaaro isivaaro iava kavaua. Uva voea rutupa oirao pie vovou irara vo rigato purareva. Ira varao iava siposipoara rigatoreva oara viapau vaeavira toupaiveira oiso-ia, aviavia vao ora rupa (1 Jo 1:6-7, 2:8-11), rasito varaaropa ruipapaoro ora Pauto varaaropa ruipapaoro (1 Jo 2:15-17), Pauto voeaaro ovii irara ora Seten voeaaro ovii irara (1 Jo 3:4-10), siraopa vovou ora kasipupa vovou (1 Jo 3:11-18, 4:7-12, 16-21), Pauto reraaro Uraurato ora Krais-va keripato reraaro uraurato (1 Jo 4:1-3).

Goruvira rutu oirao pie vovou irara tavireva oiso ra viapau uvuipai ra kuuvu irara tisa irara vo siposiporoaro uvupaive. Voeao oea kuuvuvira siposiporo raga purapaiveira oiso, Viapau uvuipa Krais ra varaua-ia kavauro, uvare vo varaua ouaia toupapeira oa agasipapeira aue-ia vuri pitupituro. Uva vo siposiporopa Jon goruvira oirao pie vovou irara tavireva, oiso ra viapau vara oirao piepaive voeao oirao pie vovou irara (1 Jo 4:1-3).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava uvare oiraopa reo rutu oreoroa iava rigatoreva, 1:1-4.
2. Aviavia-ia vokapaoro uvuipa Kristento ra ora rera vo vovouaro-ia oirao pie vovou taraiparo, 1:5–2:29.
3. Pauto vo vovouaro-ia kaviko vovou toupaoro uvuipa Kristento ra ora rera vo vovouaro-ia oirao pie vovou taraiparo, 3:1–4:21.
4. Uvuipa Kristento orekerovu vuriara-ia putepasa vo osa goruvira Krais-ia rari iraoparo, 5:1-12.
5. Pauto Oviitoaaro-ia taraipavio ira uvuipa vigei orirupasa vuri vovouro purapa arapa, 5:13-21.

Tootooa Vatepa Reoaro Iava Ro-ia Jisas Krais

1 ✡ Vao-ia oa oiso ragavira touva voari tuariri rutu rovoa-ia vo uva vo rasio pura asavira touva. Oa iava igei va uvuiovora, ora va kekeiovora vo ora igei osireiaro iava. Ora va vuravuraiovorao, ora va-ia tapo pitupituiovora ora igei vavaearo iava vao-ia Tootooa Vatepa Reo.

2 Oire uva va-a vao Tootooa oa poeravira ora karekeepa, oa iava igei va kekeiovora. Uva oiraopavira va iava siposipopaiovora visiipa va iava vao-ia Tootoo Ovoi rutu. Oa-a vao oa tuariri rutu Aite tapo touva, oa iava poeravira ora karekeera uva va kekeiovora igei.

3 Uva igei va kekeiovora ora va uvuiovora. Oa-a eva oa iava visii siposipopaiovoi, oisore ra va iava vigei rutu uvuipaviei ra katai vovou raga purape Aite tapo ora rera Oviitoaaro Jisas Krais.

4 ✡ Uva vo reoa vao-ia oa rigatopaiovoi, oisore ra va-ia vigei rutu vukupavio rutu vao-ia rorua.

Uvuipaviei Ra Aviavia-ia Vokape

5 ✡ Vo reo-a vao-ia oa uvuiovora oreoa igeipa vaterevora ro Pauto Oviitoaaro. Oa iava visiipa siposipopaiovoi oiso-ia, Pauto-a aviavia ira-ia viapau rutu rupaa vai toupaiveira.

6 Vosa vigei oiso puravio, “Ragai katai vovou rutu purapaavoi rera tapo,” vo osa rupa vovou vo pitupituaro-ia vokapape, oire ra oisi iava vo reo oiso pura piro, Kuuvu reo. Ra viapau oiraopa reo vo pitupituaro-ia vokapape.

7 Ari vosa rera vo aviaviaro-ia vokapape vo aviavio oa-ia toupareveira Pauto, eva oa iava vigei rutu katai vovou purapape oearovu rutu tapo araoko irara oavi, voeao oirao pie vovou irara. Oire ra va iava revasiva o Jisas iava Pauto Oviitoaaro vigei iava vuriara oavi verapaeve. Ra va iava sisigaruepavio.

8 ✡ Vosa oiso puravio, “Ragai viapau vuria vaiei,” oire uva vigei raga ora vigei iava sopaaro oavi keakeapai. Ra oisi iava viapau oiso Pauto vaaro oiraopa reo vigei sopaaro-ia toupaive.

✡ **1:1:** Jo 1:1, 14; 2 Pi 1:16; Jo 20:27 ✡ **1:4:** 1 Jo 2:1; Jo 3:29, 15:9-14 ✡ **1:5:** Jo 9:1-7, 39-41 ✡ **1:8:** Jop 15:14; Pro 20:9; Je 3:2

9 Ari vosa vigei vuri vovouro oavi kosi
piepe vara iava Pautoa-pa tavitavioro, eisi
osare reo ovoi purareva oiso ra oisi iava
oiraopavira oisi piereve vigei-ia. Osa iava
uvuiparoi ra vigei iava vuriara oavi vera-
pareve vigei-ia rera vaaro torevoko vovou
rutu purapaoro. Eisi osa iava uvuipaviei
ra sisigaruevira rutu toupape.
10 ✡ Vosa oiso puravio, “Viapau oiso
ragai vuria vai oiraopavira puraavorao,”
uva vo reo-a eva oa-ia Pauto oiso pie
ragapai, Kuuvuto, uvare oiso puraroepa,
“Oirara rutu vuri vovou purapaiveira.”
Ra oisi iava viapau oiso rera vo reoaro
oiraopa reo vigei sopaaro-ia toupaive.

2

Krais-a Vigei Tauvapato

1 ✡ Vo rigato puraavoi visiipa kakae vure
oaa, auere ra viapau vuri vovou purapata.
Oire vosa irai vuria vai purapareve, uva
toupare Jisas Krais vigei tauvapatoaaro
eera torevoko vovoutoa rutu, ira Aite are-
pareveira vigei iavirava.
2 Aue vituaro iava uvare Krais raga-a
ira raiva purareva vigei vo vuri vovouro
oavi vo voriaro opesi pieoro vaore, oiso ra
vuriara rutu vera ovoireve vigei iava. Ari
ita, uva viapau oiso vigei raga varaaro-a
vuriara. Ari oearovu rutu vo vovouroaro-
a vuri vovouro voearo voraro rutu.
3 Vosa oiraopavira rutu Pauto vo
reoaro goru reo rutu sirova vearovira
rutu utupavio, oire ra va iava oiso
taraipavio, O ari, oiraopavira rutu Pautoa-
ia taraipaviei.
4 Ari vosa irai oiratoa vai oiso pu-
raro, “Ira-ia Pauto taraiparai,” vo osa via-
pau vearovira rutu Pauto vaaro goru reo
sirova viapau utuparo, oire uva rera-a
eera riro kuuvuto. Ra viapau oiraopa reo
sirova utuparo va-ia taraipasa.
5 Ari ro ira Pauto vo reoaro uvupaoro va
purapareve, eera-a ira vuku iraoparoveira
rerapa siraopaoro. Oire uva apeisi ra-
gavira uvuipaviei ra vao-ia taraipavio
oiso, Ora tavosiviei rutu Pautoa tapo, eke?
6 ✡ Eisi osa-a oiso-ia vosa irai oiso
puraro, “Ragai Pautoa tapo tavosivira
toupaavoi,” uva rera-a eera torevoko
pitupitu puraparevoi oiso rutu osa Jisas
Krais oisoa va purapaoro toupareve vo
rasio-ia.

Ro Oirato Ira Araokotoapa Ora Rera Iava Sopaua Rutu Vatepareve, Eera Ira Aviavia-ia Toupare

7 ✡ Vate irara oaa, riro goru reo rutu
vao-ia oa rigatoavoi visiipa. Uva viapau
oiso airepa reoa. Viapau. Ari tuariripa
reo rutu-a vao-ia vo reo oa oisoa visii-ia
toupaive vo osa oirao pie vovouro oav-
isii rovoera. Oreoa raga vao-ia oreoa vo
siposipoaro-a vao oa uvutava voari tuariri
rutu.
8 ✡ Uva vo reo raga-a vao-ia goru reo
oare oiso puraparai, Airepa reo. Eake
iava? Uvare tutuu pievoi auere ra rupa
vuuta opesipe. Uvare oiraopa aviavi
rutu voare kaviko vovou vo pitupituaro
roroparevoi aviavipaoro. Vao vituaro
osa ragavira oirara uvuipaai ra goru reo
eveipaive oiso puraoro, “Akoea, oiraopa
reo rutu-a vao,” vo aue iavirava Krais vo
touaro ora visii vo touaro tapo.
9 Ari ita, vosa irai ita oiso puraro, “Ragai
aviavia-ia vokapaavoi,” vo osa kasipuparo
ora rera araokotoaarore, ira-a eera ira
touvira rutu rupa-ia toupareveira vo rutu
vo vuutao rutu-ia rekasisa vo vokio.
10 Ari ro ira araokotoapa siraoparo, ira-
a eera ira aviavia-ia vokapareveira. Eisi
osa iava viapau oiso vuria vai rera-ia
toupaiveira vao oa iava viapau uvuiparoi
ra irai vovouaro piro piereve.
11 ✡ Ari ro ira araokotoare kasipu-
paro, ira-a eera touvira rutu rupa-ia tou-
parevoi. Orupaa-a eva oa sovara-ia viri ra-
gapareveira torevoko rugoo arova. Eake
iava? Uvare rera osireiaro voosi pieva
vuri rugoo.
12 Kakae vure oaa, vo rigato puraavoi
visiipa, uvare vuri vovouro oavisii rutu
vera ovoireva Krais visii iava rera vo
raivaaro iavirava.
13 Aite irara, vo rigato puraavoi visi-
ipa, uvare rera-ia taraipatai ro ira oiso

✡ **1:10:** 1 Jo 5:10; Ro 3:21-25 ✡ **2:1:** Ro 8:31-39; Jo 14:15-26; Hi 7:25 ✡ **2:6:** Jo 15:10-14; 1 Pi 2:21 ✡ **2:7:** 1 Jo 3:2, 11 ✡ **2:8:** Ef 5:8; 1 Te 5:5; Jo 1:9 ✡ **2:11:** Jo 12:35

toupareveira voari rutu rovoa-ia ora vo vokio. Uva visii tapopa viovoko irara vo rigato puraavoi. Vao vituaro iava uvare ro-ia putetavorao rutu tugara kare reitoaaro ro-ia Seten rera vo varivariaro tokooro.

14 ✡ Oire ragai-a vao vo rigato puraavoi visiipa kakae vure oaa, uvare taraipatai ro-ia vigei Aitearo. Uva vo rigato puraavoi visiipa aite irara, uvare taraipatai rera-ia ro ira voari rutu oisoa toupareve rovoa rutu-ia ora vo vokio. Ora visii vao viovoko irara visiigoapa tapo vo rigato vao-ia puraavoi, uvare goru vovouvira rutu toupataveira, vo osa Pauto vo reoaro kovopaiveira visii iava sopaura sovara-ia. Ora vao tapo iava osa rera-ia ro Seten-ia putetavora rutu rera vo varivariaro tokooro.

Viapau Uvui Iraopaviei Ra Ora Vigei Iava Sopaura Oavi Vatepape Rasito Vo Pitupituaropa

15 ✡ Opeita varao riiriipata oara rasitoa-ia toupaiveira, ora varao oara rasitoa iava ora karekepapeira. Vosa oisi eisi piepata vara ragare rugorugoopaoro rasitoa iava vara, uva viapau uvuipai ra visii-ia toupaive vao Aite tapo ora tavosipa vovou.

16 Eake iava? Uvare varao oara vova rasitoa-ia ora karekepapeira oiso-ia osa varao oarapa ruipa iraopaaveira oirara vuri vovouro rutu purapaoro. Ora oiso osa vara kekepaoro vara riiriipaiveira. Ora oiso osa vara iavirava oirara ora voea-ia rei vaisi purapaiveira. Ari ita, viapau oiso varao iava oisi oai kareke piepareveira Aite. Ari rasitoa raga aueroaro-a evara.

17 ✡ Oire uva rera ro-ia rasito ora vara rutu varao oara riiriipaiveira ovatakoroa rutu opesiperea. Ari ro ira Pauto vo vovouaro sirova vearovira rutu utuparo, eera-a ira Opesi Asa Tootoo rutuva toupareverea.

Keripa Irara Krais-va Karea Viroi

18 ✡ Kakae vure oaa, vigei-a vao ovoiopa vuuta-ia toupai. Oire uva vo vuuta eveipai rutu vao-ia. Eake iava? Uvare riro irara rutu-a Krais-va ora keripa irara oea karekarekepaa viroi. Ari ita, tuariri voea iava uvu rovotava oiso, “Ro Krais-va ora keripato ira tapo epao vo vuuta-ia eva uriosa aue-ia ovoiopa vuuta.

19 Oire uva voea-a evoea keripa irara oea viapau oiso vigei tapo ora tavosiaepa. Eisi osa vituaro iava vigei kavuiva. Vosa oiraopavira rutu vigei tapo ora tavosipaave, osa iava uvuipaai ra touvira rutu vigei tapo toupaive. Ari vigei arova avaaepa. Oa iava uvuipaviei ra vearovira rutu taraipavio oiso, Asi viapau oiso voeao vigei tapo ora tavosiaepa.

20 ✡ Ari ro raga Tugoropato Uraurato ira visii-ia toupareveira, Krais ira vara piereva visiipa, eera ira iava oiraopa reo rutu-ia vearovira taraipataveira.

21 Oire uva vo rigato puraavoi visiipa, aue iava uvare oiraopa reo rutu-ia taraipataveira. Ari ita, viapau vao-ia oiraopa reo rutu tarai asavira toupataveira. Ora vao-ia tapo oiso taraipataveira, Viapau oiso vao kuuvu reo vova oiraopa reo rutu-ia karekepapeira.

22 ✡ Oire uva iroutoa rutu-a rera ro riro kuuvuto? Ari ro raga ira oiso puraparoveira, “Viapau oiso Jisas-a ro Krais ro ira arureva Pauto vo rasio iare. Uva rera raga-a eera Krais-va keripato. Ira vo aaorei rutu ora Aiteto ora Oviito akaipa piepareveira vo aaoreire isivapaoro.

23 Uvare ro oirato ira oiso Oviitoare isivaparo, eera ira Aitetoare tapo isivaparoi. Ari vosa irouto ro ira Oviito vaisipaoro oearovupa tavitaviparo oiso, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro,” eera ira-ia toupareveira Aite.

Tugoropato Uraurato Ira Vigei Tarai Piepareveira Oiraopa Reo Rutu-ia

24 Ora vatatopo iraopata, ra vo siposipo oriru iraopata oa uvutava voari rovoa-ia. Ra goruvira rutu vo siposipo-ia pitupata. Ra va-ia toupaoro uvuipatai ra Oviito tapo ora tavosivira rutu toupata ora Pauto Aite.

25 ✡ Krais reo ovoi rutu vatereva, oisore ra va iavirava Tootoo Ovoi rutu oupape rera ruvara-ia.

✡ **2:14:** 1 Jo 1:1; Ef 6:10; Jo 5:38 ✡ **2:15:** Ro 12:1-2; Mt 6:24; Je 4:4 ✡ **2:17:** 1 Ko 7:31 ✡ **2:18:** 1 Pi 4:7-8; 1 Jo 4:1, 3 ✡ **2:20:** 1 Ko 2:9-16; 2 Ko 1:21 ✡ **2:22:** Re 21:8 ✡ **2:25:** Jo 3:16-21, 17:3

26 Ari ita, vo rigato puraavoi visiipa voeao iava oea oiso ruipapaaveira rutu ra visii-ia kokarapaave voea vo reoroaro-ia kuuvuara.
27 ✡ Uva viapau oiso torevokopapeira voearopa oearovu, oiso ra visii tarai piepaive vo reo iava oiraopa reo o vo reo iava kuuvu reo. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato visii-ia toupareveira ro ira vara piereva Krais visiipa. Rera-a Tugoropato Uraurato ira visii tarai piepareveira orekerovu rutu iava, uvare rera vo siposipoaro-a oiraopa rutu. Viapau oiso keakeapavira oirara tarai piepareveira. Oa iava uvui iraopatai ra rera vaaro oiraopa reo rutu sirova utupata vo osa Krais tapo tavosivira toupata.
28 Ari ita, kakae vure oaa Krais tapo tou iraopata vo vokio iare oa-ia oiso vorevira karekeroverea ita. Uva eisi tuuvu vovouvira toupaoro viapau oiso ra ora vataupavio rerapa ariipaoro vo vokio-ia oa-ia vorevira ora karekeroverea vigei iare.
29 ✡ Oire uva oiso ragavira taraipata, Krais torevoko vovouvira rutu toupareveira oa-ia viapau vuria vai. Oisi eisi ragavira rera-ia taraipaoro uvuipatai ra vao-ia tapo vearovira taraipata ro iava oirato ira torevoko vovou purapareve, ira raga ita-a eera Pauto oviitoaaro.

3

Oiso Toupapeira, Vigei Pauto Ovii Iraraaro

1 ✡ Oiraopavira rutu Aiteto-a ira vigei kaviko iraopareveira rutu. Uva pute pie sirao rutu-a rera vaaro oa-ia vigeipa toupareveira. Oa-a vao vituaro iava vo vaisio vigei-ia toupaiveira oiso, Vigei-a Pauto ovii iraraaro. Uva ita, oiraopavira rutu uvare oisi ragavira toupapeira. Eva-a oa vituaro iava voea voeao vo rasio-ia viapau oiso vigei-ia taraipaaveira vo osa oisi eisi toupape. Uvare viapau oiso Pautoa-ia taraipaaveira.
2 ✡ Kakae vure oaa, oiraopavira rutu osa oiso toupapeira, Vigei vao-ia Pauto ovii iraraaro. Uva tou visivi roroio pievira rutu ora vigei vo touaro-ia taraipavioverea, otoua pura piroverea vovio Pauto vo uruiaro-ia utupa visivi. Ari vo vokio oiso taraipaviei, Oiraopavira Krais vore vorevira karekeroverea vigei iare. Oa iava rera kekeperea oiso osa oiraopavira rutu toupareverea. Vo osa rera-ia oiso taraioro oisi rutu karekevioverea osa rera.
3 Eva-a oa iava voeao oea Krais-ia raripaoro toupaiveira tuevira vo vuutaore oa-ia vaeavira toupaiverea oiso osa rera, vo rara ora voea iava sopaura oaive tokipaive oiso ra roroiovira toupaive. Osa iava viapau vuria vai voea-ia, oiso rutu osa Krais ro ira-ia viapau vuria vai.
4 Ari ro oirato ira vuri vovou purapareve, eera-a ira Pauto vaaro reo goru gasipareveira. Eva vituaro-a vao-ia uvare va eva vuri vovou oa sirova reo goru gasipaiveira.
5 Oire uva taraipata oiso, Krais oiravira karekeroera vo rasitoa-ia, oisore ra raiva purareve oirara rutu varaaro vuri vovouro verapa raiva. Ora aue tapo taraipata oiso, Viapau rutu vuri vovou oisoa purapareve Krais vo osa oisoa vo rasitoa-ia toupareve.
6 Oire uva voeao oea oiso Krais-va ora tavosipaaveira, oea viapau oiso vorevoreripavira vuri vovouro purapaiveira. Ari ro ira vuri vovou purapareve vorevoreripavira, eera-a ira viapau oiso Krais vo touaro vituaro eveirevora. Ora viapau oiso Krais-ia tarairoera.
7 ✡ Kakae vure oaa, viapau rutu oiso ra iravupa ora visii iava vasepata, ro ira uvuiparoi oiso ra visii keakeapareve. Vao vituaro iava oiso-ia vo osa ro ira torevoko vovou rutu purapareve, ira-a eera ira-ia torevoko vovou rutu toupaiveira oiso rutu osa Krais vo vovouaro.
8 Ari ro ira vorevoreripavira vuri vovouro purapareve, ira-a eera Seten reraaro. Uvare Seten vo pitupituaro sirova utuparoveira. Evo vovou vuria rutu Seten oa oisoa purapareve voari rutu rovoa iava, vo osa vo rasio pura asavira touva. Oire uva Pauto Oviitoaaro karekeroepa va vao Seten vo kovoaro opesi piesa.

✡ **2:27:** Jo 16:7-13 ✡ **2:29:** 1 Jo 3:7, 9, 4:7 ✡ **3:1:** Ef 2:1-7; Jo 1:12 ✡ **3:2:** 1 Ko 13:9-13; Ro 8:15; 2 Ko 4:17 ✡ **3:7:** 1 Jo 2:1, 26, 29; Hi 6:1-9

9 Ari ro oirato Pauto reraaro ira viapau oiso vorevoreripavira vuri vovouro vai purapareve. Eake iava? Uvare Pauto-a Tootooa rutu vituaro. Ovituaro-a vao rera vaaro oa rera sopaaro-ia oirato toupaiveira. Ari ita, Pauto-a eera oirato aitetoaaro. Oa iava viapau uvuiparoi oirato ra vorevoreripavira vuri vovouro vai purapareve.
10 Oire ra oiso ragavira taraipavio, Pauto ovii iraraaro pisa visivi rutu toupaiveira voeaopa Seten ovii iraraaro. Vao vituaro iava vosa ro ira viapau torevoko pitupitu purapareve, ora viapau oiso ora rera sopaaro vatepare araokotoapa siraopaoro, ira-a eera ira oiso toupare, Viapau oiso rera-a Pauto oviitoaaro.

Oiraopa Vovou Rutu Sopaua Rutu Vatepasa Araokotoa Oaviipa

11 Vo tavitavia-a vao-ia oa iava uvutava voari rovoa-ia oa oiso purapai, Vigei uvui iraopaviei ra oearovivupa siraopavio ora vigei iava voea.
12 ✡ Uva viapau rutu oiso uvuipaviei ra oiso piepape osa ro-ia Adam oviitoaaro Ken Seten reraaro. Ira araokoto uporeva rera kopii pieoro. Oire uva eake-a vao oare araokoto upooro rera kopii piereva? Oa-a vao vituaro oiso toupaivoi-ia, uvare rera oisoa vuri pitupituro purapareve, ovusa eera araokoto torevoko pitupituro oisoa purapareve.
13 ✡ Araoko irara oaa, opeita oearovu vo vovouroaro-ia tavetave iraopata voearo vo rasio-ia vo rara visiire kasipu iraopaave.
14 Ari vigei-a vao vigoa ora vigei araoko iraraaropa sirao iraopavioveira. Eva-a oa iava uvuipaviei ra taraipavio oiso, Va vao kopiipa vovou oa iava iviropavierao vore tootoopa vovou-ia. Uva ro oirato ira viapau siraopa vovou purapareve, eera-a ira touvira touparevoi kopii vovou raga-ia.
15 ✡ Ro ira touvira kasipu vovou purapareve ora rera araokotoaarore, ira ita oiso touparevoi osa riro oira upoto. Oa iava rera-ia taraipatai oiso, Viapau oiso roia Tootoo Ovoi vai toupaiveira.
16 ✡ Oire uva apeisi ragavira uvuipaviei ra vearovira rutu va-ia vao sirao vovou taraipavio? Ari oiso-ia, Krais ora rera iava vasereva oearovupa, oiso ra rera kopii pieive vigei iavirava. Oa iava uvui iraopaviei ra ora vigei iava tootooara oavi rutu vatepape oearovivu araoko irara oavi tauvapaoro.
17 ✡ Vosa irouto ro ira riroara rutuia orekerovu rutu pitupareve, ra varava reasiparo iravivu araokotoaaro tauvapa arapa, vosa eisi piepareve, ra eake iava oiso puraparo, “Ragai Pautoa-pa siraoparai rutu ora ragai sopaaro rutu iava”? Viapau oiso uvuiparoi rutu ra oisi piereve.
18 Kakae vure oaa, vigei viapau rutu uvuipaviei ra sirao reo purapape vo ragava gisipoara iava. Viapau. Ari vosa sirao vovou rutu purapape, oa iava uvuipaai oearovu va eveipasa, vo rara sirao vovou rutuva kovopaoro oearovivu tauvapape.

Ro Riro Rarito Viapau Uvuipa Ra Uririparo Pautoa-pa

19 ✡ Uva oisi eisi oearovupa siraopaoro uvuipaviei ra oiso taraipavio ora vigeiia, Oiraopa vovou purapai va vao Pauto vo vovouaro rutu. Osa iava uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia rasivauru vovouvira rutu toupape.
20 ✡ Vao rutu vituaro iava vosa ora vigei iava sopaura oavi rutu-ia sovopape oiso, O ari vuri pitupitu purapai. Oire uva uvuipaviei ra oiso ragavira taraipavio, Pauto vo taraiaro vigei vo vovouroaroia putepaiveira rutu. Uvare orekerovu rutu-ia taraiparoveira rera Pauto. Eva oaia uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia uriri asavira toupape.
21 ✡ Oire vate irara oaa, vosa ora vigei iava sopaura oavi sovopaoro oiso purapavio, Asi vigei viapau oiso vuria vai purai, eisi osa iava uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia uriri asavira rutu toupe.
22 ✡ Uva varao oupapeira rera ruvara-ia oarare rera arepapeira. Eake iava? Uvare rera vaaro goru reo uvupapeira oisi va

✡ **3:12:** Jen 4:1-15 ✡ **3:13:** Jo 15:18-27 ✡ **3:15:** Mt 5:21-26 ✡ **3:16:** Ro 16:1-4 ✡ **3:17:** Je 1:22-27 ✡ **3:19:** 1 Jo 2:21 ✡ **3:20:** 1 Ko 4:4 ✡ **3:21:** 1 Jo 5:14 ✡ **3:22:** Mt 7:7, 21:22; 1 Jo 2:3

purapasa. Uva va-a eva oa-ia rera roru piepapeira ora vigei-ia.
23 Uva va-a vao oare vigei tavi-tavipareveira rera vo reoaro-ia gorua oiso-ia, Rera vaisiaro oirao piepape rutu rera Oviitoaaro Jisas Krais. Ra oeavivupa va iava siraopavio voeao vigei iava voea oiso osa Pauto goruvira rutu vigei tavireva.
24 ✡ Oire ro ira Pauto vo reoaro sirova utuparo va purapaoro, Pautoa-va ora tavosiroi, vo osa Pauto rerava ita ora tavosiroi vo rera sopaaro-ia. Uva apeisi ragavira uvuipaviei ra Pautoa-ia taraipavio vo osa toupareve vo vigei iava sopaura-ia? Ari ro raga iavirava ita ro-ia Tugoropato Uraurato Pauto ira vatereva vigeipa.

4

Pauto Reraaro Uraurato Ora Vurito Iravu Uraurato

1 ✡ Avoeao vate irara oaa, opeita oeavu oirara vo reoroaro oirao pie ragapata voeao oea oiso purapaaveira, “Ragai-ia Tugoropato Uraurato touparevoi.” Viapau. Ari uvuipatai ra voea kerisi iraopata rerare ro uraurato vo osa voea rovirieipata oiso, Ro Pauto reraaro, ari vo urauraaro vo rasio iava. Aue vituaro iava uvare riro irara rutu profet irara voeao reo topa piepa irara oea vokapaiveira voraro rutu. Oea kuuvuvira Pauto vo kovoaro purapaiveira.
2 ✡ Uva uvuipatai ra vearovira Pauto reraaro evei iraopata, uvare Pauto reraaro Uraurato ro-ia toupareveira ira oirara oiso tavitavipareveira, “Jisas Krais oiravira urioroepa vo rasio iare.”
3 Ari ro ira oiso puraparoveira, “Viapau oiso Jisas Krais-a Pauto Oviitoaaro,” eera-a ira-ia viapau toupareveira Pauto reraaro Uraurato. Viapau. Ari iravu raga-a uraurato ira Krais-va ora keriparoveira. Ari ita, rera iava uvu rovotava ira iava oiso puraaepa, “Urioroverea.” Uva rera epao ira touparevoi vo rasio-ia.
4 ✡ Oire uva visii-a vao ovii irara oaa Pauto voeaaro visiigoa voeao-ia kuuvu irara profeta irara putetavora, voeao oea visii varaaro oirao pie vovouro oavisii piro pie ragapaivora, osa viapau uvuipaaera. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato vo varivariaro visii sopaaro-ia toupareveira, ro ira vurito vo varivariaro-ia putepareveira rutu. Ro vurito ira voeaopa reiparoveira vo rasio-ia.
5 Voea kuuvu irara profet irara oea vo reoro kosi piepaiveira varao iava orekerovu rasito aueroaro. Oa iava oearovu voearo vo rasio iava oearoa voea vo reoroaro uvupaoro oisi vara purapaiveira, uvare voeao tapo ita profet irara vo rasio-ia tou irara.
6 ✡ Ari vigei-a Pauto voeaaro. Uva ro ira Pautoa-ia taraiparoveira, ira ita vigei vo reoroaro uvupareveira. Ari ro ira viapau Pautoa-ia taraiparo, eera-a ira vigei vo reoroaropa reasiparoveira. Eva-a oa iava uvuipaviei rutu ra uraura-toarei vearovira rovirieipape oisi va iava vaiterei eveipaoro oiso, Iravu-a ro oiraopa rutu vituaro. Ari ro-a ro ira oirara piro piepareveira voea keakeapaoro.

Pauto-a Vereopa Vovou Rutu Vituaro

7 Vate irara oaa, uvui iraopaviei ra ora vigei iava oearovivupa siraopavio, uvare vereopa vovou rutu vituaro-a vao-ia ro-ia Pauto. Uva aa ro-a ro-ia oearovu kaviko-pareveira? Eera oirato Pauto reraaro ira Pautoa-ia taraiparoveira rutu.
8 Ari ro ira viapau kaviko vovou pu-rapareve, eera ira viapau oiso Pautoa-ia taraiparoi. Eake iava? Uvare Pauto-a kaviko vovou rutu vituaro.
9 ✡ Uva Pauto ora rera vaaro kaviko vovou karekereva, vo uvare ora rera Ovi-itoaaro Kataito arureva vo rasio iare. Oa iava uvuipaviei ra oiraopa tootoo rutu Tootoo Ovoi oupape vao iava Oviito vo kovoaro.
10 Oire uva eake rutu-a vao kaviko vovou rutu vituaro? E oiso toupaivoi pasi ra Pautoa-pa sirao rovopavio, eke? Viapau. Easi vao-ia uvare Pauto vigeipa sirao rovoroepa rutu. Oa iava Oviito arureva vo rasio iare raiva purasa, oraiva-ia vigei vo vuri vovouro oavi vo voriaro opesi piereva.

✡ **3:24:** Ro 8:9 ✡ **4:1:** 2 Ko 11:13-15 ✡ **4:2:** Ro 10:8-13 ✡ **4:4:** Ro 8:31-39; 1 Jo 5:4 ✡ **4:6:** 1 Ko 2:9-16; Jo 8:47; 1 Ti 4:1 ✡ **4:9:** Jo 3:16; 1 Jo 5:11; Ais 9:6-7

11 Vate irara oaa, vosa Pauto oiraopavira
rutu eisi vigeipa siraoroepa, uva vigei ita
uvui iraopaviei ra oisi oearovivupa sirao
iraopavio.
12 ✡ Ari ita, viapau oiso iraiei ro ira Pauto
kekereva. Ari vosa oiraopavira rutu ora
vigei iava oearovivupa siraopavio, eisi osa
iava uvuiparoi Pauto ra vo toupareve vigei
iava sopaura-ia. Eva-a oa iava uvuipai ra
rera vo kavikoaro kovopaive riropaoro vo
vigei iava sopaura-ia.

13 Uva uvuipaviei ra oiso taraipavio,
O ari, Pautoa tapo tavosivira toupa-
peira. Ora aue-ia tapo osa vigei tavosivira
toupareveira, uvare vigeipa Tugoropato
Uraurato vatereva.
14 Ora oiso tapo osa va vao kekeerao
ora vigei varaaro iava osireiara. Oa iava
uvuipaviei ra oearovivu oiraopavira tavi-
tavipape oiso-ia, Aiteto Oviito arureva,
auere ra oiso rasitoa-ia tou irara vorevira
oureve ora rerapa voea varaaro tootooara
oaive orirusa.
15 Ari ro ira oirara tavitavipareveira
oiso, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro,” eera-a ira
sopaaro-ia Pauto toupareveira, ovusa rera
ita Pautoa-va tavosivira toupareveira.
16 Uva vigei tapo ita vo vovou-
ia taraipavioveira oa purareva Pauto
vigeipa. Ora rera vaaro kaviko vovou oa
oirao piepapeira tapo.

Iu, Pauto-a kaviko vovou vituaro. Vosa
irouto ro ira vo vovou vituaro sovara-ia
toupareveira vo vovou purapaoro, eera-
a ira Pauto tapo tavosivira toupareveira,
ovusa ita Pauto rerava ora tavosiparo.
17 Oire uva eake-a vao oare vo kaviko
vovou eva kovopaoro riropapeira sopaura
oavi-ia? Auere ra va iava tuuvu vovou-
vira rutu toupape vo vokio-ia oa-ia
Pauto oirara rutu rovirieireverea. Rara
vearovira rutu ora vigei-ia taraipavio
oiso, Akoea, ari vigei vo touaro vo rasio-
ia oiso rutu toupai osa Krais vo touaro
toupaiveira.
18 Vosa kaviko vovou toupaive vo vigei
iava sopaura-ia, oa iava viapau uvuipai
ra uriri vovou otavukiaro toupaive vo
ora vigei iava sopaura-ia. Viapau. Aue
vituaro iava uvare kaviko vovou rutu-
a vao oa uririara rutu kosi piepaiveira.
Oire vosa uriri vovou vai toupaive vo irai
iava sopaua vai-ia, ra va iava taraipaave
oiso, Asi ro vuria vo voriarore rugoru-
goopaaroi. Oire va-a eva uriri vovou oa
vituaro iava kaviko vovou viapau uvuipai
oiso ra rirope rutu rera-ia.
19 ✡ Siraopavio. Eake iava? Uvare Pauto
vigeipa sirao rovoroepa.
20 Oire vosa irai oiratoa vai oiso pu-
raro, “Ragai Pautoa-pa siraoparai,” vo osa
araokotoaarore kasipua rera-ia toupaive,
oire uva rera-a eera riro kuuvutoa rutu.
Oa vituaro iava oiso toupai, Vosa via-
pau araokotoaaropa sirao rovoparo, ro
ira uvuiparoi rera kekepareve, oire uva
apeisi ragavira oiso osa iava uvuipa
ra Pautoa-pa siraoparo, ro ira viapau
uvuiparo ra Pauto kekepareve?
21 Riro goru reo rutu vatereva Pauto
vigeipa oiso-ia, “Ro ira Pautoa-pa sir-
aoparo, eera-a ira uvui iraoparoi ora rera
araokotoaaropa tapo sirao iraoparo.”

5

Riro Oirao Pie Vovouto Ira Rasito Vo Pitupituaro-ia Putepareveira

1 ✡ Vosa irouto oiso oirao piepareve,
Pauto Jisas roporevoiva, rera-ia vo vaisio
tovoreva, Krais vigei tuvetuvepatoaaro,
ira ita-a eera oirato Pauto oviitoaaro. Uva
ro ira Aitepa siraoparo, ira ita ovii irarapa
tapo siraoparoveira.
2 ✡ Eisi osa iava uvuipaviei ra taraipavio
oiso, Vigei-a vao Pauto ovii iraraaropa
siraopavioveira, uvare Pauto Aite irapa
siraopavioveira. Ora rera vo reoaro tapo
sirova utupavioveira vao goru reo rutu.
3 Vosa vo reo riro goru reo sirova utu-
pavio vo reo orirupaoro vo vigei varaaro-
ia sopaura oavi-ia, ra oiso toupape, Vigoa
ita Pautoa-pa siraopavioveira. Ora vao
rera vaaro riro goru reo rutu vao oa via-
pau oiso vavagisipapeira vigeipa vo osa va
purapape.
4 ✡ Aue iava uvare voeao oea oiso
toupaiveira Pauto voeaaro rera vo reoaro
purapaoro, oea uvuipaaveira rutu oiso

✡ **4:12:** Jo 1:18; 1 Ti 6:16 ✡ **4:19:** 2 Ko 5:14-17 ✡ **5:1:** 1 Ko 15:1-11; Jo 1:12 ✡ **5:2:** 1 Jo 2:5 ✡ **5:4:** Hi 11:1-6; Jo 16:33

ra rasito vo pitupituaro vo goruaro-ia putepaive. Uva vo goruo-ia putepa vituaro oiso toupai, Eva vigei vaaro oirao pie vovou rutu.
5 Ari ita, irouto-a ro ira uvuiparoi vo goru-ia vao rasito vaaro putepareve? Ari ro raga ira oiso puraparoveira oirao piepaoro, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro.”

Pauto Roroiovira Taviroepa Oviitoa Iava

6 ✡ Jisas Krais ira raga vo rasio iare urioroepa. Oa iava baptaisa oureva uuko ovi-ia. Ora oiso osa ora rera iava revasiva vatereva evao parikou-ia kopiioro. Ari ita, uva viapau oiso vao ragava urioroepa baptaisa vo pitupituaro aue-ia uukoa. Viapau. Ari varei rutu-a oiso-ia, uukoa vao-ia ari revasiva o. Oarea rutu oirao piepareveira Tugoropato Uraurato, uvare rera raga oiraopatoa rutu.
7 Oire uva vo peva rutu-a varao-ia oara oiraopavira rutu tavitavipapeira Krais iava oiso-ia,
8 ✡ Tugoropato Uraurato-a ro-ia, ari uuko-a vao-ia, ari revasiva-a o-ia. Opevaa rutu kataivira rera iava oiraopa reo rutu kosi piepaiveira.
9 ✡ Oire uvuipaviei ra vo reoro oirao piepape oara oiraopavira purapaiveira oearovu oirara orekerovu iava. Oiso osa Pauto va vao oirao pie reo purapareveira Oviitoa iava. Oreoa-a eva oiraopa reo oa oirara vo reoroaro-ia oiraopa reoro putepaiveira rutu.
10 Uva ro ira Pauto Oviitoaaro oirao piepareveira, eera-a ira sopaaro-ia Pauto vo reoaro oiraopa reo rutu toupaiveira. Ari ro ira viapau Pauto vo reoaro oirao piepareve, eera-a ita ira Pauto oiso piepare, Riro kuuvuto. Eake iava? Uvare viapau oiso vao oiraopa reo oirao piepareveira rutu vo reo oa purareva Pauto ora rera Oviitoaaro iava tavitavipaoro.
11 Oreoa vao oiso purapai, “Pauto vigei vatereva Tootoo Ovoi vo tootoo-ia oa-ia vituparoveira rera raga Oviito.”
12 ✡ Ari ita, ro ira Oviitoava ora tavosivira rutu toupareve, eera ita ira-ia Oiraopa Tootoo rutu toupaiveira. Ari vosa irouto-a ro ira viapau Oviitoava ora tavosivira toupareve, uva rera-ia viapau oiso Oiraopa Tootoo toupaivoi.

Vigei Uvuipaviei Ra Taraipavio Oiso, Vigei Tootoo Ovoiva Toupai

13 ✡ Vo rigato puraavoi visiipa oisore ra vearovira rutu taraipata oiso, Tootoo Ovoiva toupatavoi visii vao-ia visiigoa vo Pauto Oviitoaaro vaisiaro oirao piepataveira.
14 ✡ Oire uva uvuipaviei ra tuuvu vovouvira toupape vo Pauto osireiaro-ia, uvare taraipaviei oiso, Vigei varaaro variriara uvupareveira, vo osa rera arepapeira rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro.
15 Ari ita, vigei vo reoroaro uvupareveira, vo osa variripavioveira rera akepaoro. Oa-ia oiraopavira rutu taraipavio. Oire uva va-a eva oa vituaro iava uvuipaviei ra oiso ragavira taraipavio, Varao epao oara vateparevere vigei vo ruipaaro uvui ovoipaoro.
16 ✡ Oire vosa irai ro ira araokotoaarova siitueparo, ovusa vuria vai purapareve ro oirao pie vovouto, ovuriava eva viapau oiso opesiroverea Tootoo Ovoi ou asavira, uva uvuiparoi ra Pauto arereve rerapa araokoto. Oa iava uvuiparoi ra tootooa vatereva araokotoaaropa rera vo rugooaro torevokopaoro. Uva voeaore reoreoparai oea oiso varao vuriara purapaive oarava viapau oiso opesiaverea Tootoo Ovoi ou asavira. Ari oavuei touvira vuria, ovuria vo vovouaro sirova utupaoro uvuipaai oirao pie vovou irara ra vo vovou iava opesiave Tootoo Ovoi ou asavira. Uva viapau oiso visii tavitavipaavoi oiso ra rerapa Pauto aketa eera ira eisi vo vuri eva purarevora. Viapau.
17 Oaravu rutu vuri pitupituro oara purapaoro vuri vovou purapapeira. Ari oaravuei varao oara viapau oiso visii oiso piepaiveira ra vara iava opesipata Tootoo Ovoi ou asavira.
18 Vigei taraipaviei rera-ia oirato Pauto reraaro ira viapau vorevoreripavira vuriara purapareveira, uvare Pauto

✡ **5:6:** Mt 3:13-17; Jo 19:34 ✡ **5:8:** Jo 19:31-37; Mt 18:16 ✡ **5:9:** Jo 8:17-18; Mt 3:16-17 ✡ **5:12:** Jo 3:36 ✡ **5:13:** Jo 20:30-31 ✡ **5:14:** 1 Jo 3:21-22; Mt 7:7 ✡ **5:16:** Je 5:15; Hi 6:4-6; 1 Ko 11:23-32

Oviitoaaro Jisas rera utopareveira. Eva-a oa vituaro iava viapau uvuiparoi Vuritoa rutu Seten oiso ra rera vuri piereve eera oirato.

19 Oire uva uvuipaviei ra ora vigei-ia taraipavio oiso, Vigei-a vao-ia Pauto voeaaro, vo ovusa riro irara rutu voeao oearovu oea toupai vo rasio-ia, oeapa reiparoveira ro-ia Seten.

20 Uva Pauto Oviitoaaro-ia taraipavio oiso-ia, Ira urioroepa vigei vo rugoru-gooroaro aviavi piesa, oisore ra va iava aviavi pievira rutu taraipavio Oiraopatoa-ia Pauto. Uvare vigei varaaro tootooara toupaiveira rera raga-ia Oiraopatoa rutu Pauto ro raga ita Oviito Jisas Krais. Eera raga Oiraopatoa rutu Pauto ira raga ita Tootoo Ovoi rutu vituaro.

21 Kakae vure oaa, ora vatatopo iraopata voeaopa riro kuuvu irara pau irara ora varao kuuvu siposiporo. Oara evara uvuipai ra Pauto vo tavukiaro ouve vo visii iava sopaura oavisii-ia.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi visi-ipa. Ra opesipe.

2 JON
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ro ira vo pasio rigatoreva ira ita opa riakova reesireva ora voeao oira voeaaro ovii irara oiso ra vo reoro vieiive. Ari tarai irara oiso rugorugoopaaveira, Ira ovoovovira oeavu lotupa irara reesireva oira vaisipaoro o riakova. Uva goruvira vo pasio-ia rigatoreva oiso ra oirao pie vovou irara siraopa vovou pura iraopaive oearovivuvpa siraopaoro, vo osa Pauto vo reoaro vearovira uvupaive (2 Jo 5-6). Uva ita, voea tavireva oiso, Teapi oeavu kuvuu irara vo siposiporoaro uvupata, voeao oea oiso purapaaveira, Krais viapau oiravira urioroepa vo rasitoa-ia toupasa.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-3.
2. Rovopa reo goru vao oa oiso purapai, Iravivupa sirao iraopau, 4-6.
3. Vatatopo pie reo voeao iava riro kuuvu irara tisa irara, 7-11.
4. Ovoiopa reoro varao, 12-13.

1 Ragai-a vao-ia reito ragoa vo rigato puraavoi viipa oira vasiva rutu riakova vearova rutu. Viigoa roporeva Pauto ora vo vureo tapo kakae vure vii voeaaro. Visii rutu eva visiigoa kaviko iraopaaveira. Uva viapau oiso ragai raga-a, ari oearovu tapo-a voeao oearoa Oiraopa Reo-ia tarai iraopaaveira rutu.

2 ✡ Oreo-a vao Oiraopa Reo oa vigei sopaaro-ia toupaivoi ora toupaiveira vokiara rutu-ia.

3 Oire uva Pauto arepaavoi ro Aite ora Jisas Krais Aiteto Oviitoaaro, auere ra tauva vatesi vigeipa, ora sirao vovou, ora gavaure vovou viigoa oiraopa vovou-ia taraipavioveira, ora vao-ia kaviko vovou.

Uvui Iraopaviei Ra Kaviko Vovou Rutu Purape

4 ✡ Roru iraopaavoi rutu oearovu vii ovii iraraaro iava kekepaoro voeao oea oiraopa reo rutu sirova utupaaveira, oiso rutu osa evo reo iava vigeipa goru reo vatereva Aite.

5 ✡ Oire uva vearova riakova vii tavipaavoi oiso, Vigei tapo ita uvui iraopaviei ra oearovivu ita kaviko iraopape ora vigei iava voea. Uva viapau oiso airepa reo-a vao-ia oa rigatoavoi viipa. Viapau. Ari aue raga iava-a uvare riro goru reo rutu-a vao oa uvuepa voari rovoa-ia vo uva oirao pie vovouro rovoepa.

6 ✡ Oire va vao-ia ora kavikopa vovou oa iava reoreoparai oa oiso ragavira toupaiveira, Uvui iraopaviei ra Pauto vo ruipaaro sirova utupavio. Oiso osa vao riro goru reo oa uvutava voari rovoa-ia oa oiso purapapeira, Uvui iraopatai ra oiso toupata kaviko vovou rutu purapaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Goruvira Rutu Krais Vo Reoaro-ia Pitupape

7 ✡ ✡ Ari ita, riro irara rutu oirara oea sikasikaaepa uvarovu ruture vo rasio-ia, voeao oea oirara keakeapaiveira oiso purapaoro, “Jisas Krais viapau oiso oiravira urioroepa.” Uvare voea-a riro kuuvu irara voeao oea Krais-va ora keripaaveira. Oea oiso rutu toupaiveira osa ro Vurito Krais-va Keripato.

8 ✡ Ora vatatopo iraopata auepa, teapi viapau voria vai oavisii outa vao oare kovopataveira Pauto vo kovoaro purapaoro. Ari vosa ora utopata, oa iava uvuipatai ra ora visii vo voriaro rutu outa vo Pauto ruvara-ia.

9 Oearovu viapau oiso Krais vo taraiaro raga sirova utupaaveira. Viapau. Ari osiposiporovu raga oupaoro vara-ia oirara tuvetuvepaiveira. Uva voea-a evoea oea viapau oiso Pauto tapo ora tavosipaaveira. Ari voea raga oea Krais vo taraiaro sirova utupaaveira, evoea-a oea Aite vaio tapo ora Oviito ora tavosipaaveira.

10 ✡ Oire vosa irai vii iare karero viro ro ira viapau oiso Krais vo taraiaro ragava urioro, ra viapau oiso rera koata pieri vii vo kepaaro-ia voa rera pau piesa. Viapau. Ari ita, opeita rerava oiso purau, “Vearo voki rutu.”

✡ **1:2:** 2 Pi 1:12; 1 Jo 1:8 ✡ **1:4:** 3 Jo 3-4 ✡ **1:5:** 1 Jo 2:7, 3:11 ✡ **1:6:** Jo 15:10-17 ✡ **1:7:** 1 Jo 4:1-3, 2:22 ✡ **1:7:** Re 13:11-18 ✡ **1:8:** Hi 10:35-39 ✡ **1:10:** Ro 16:17-19; Re 22:18-19

11 Aue vituaro iava vosa ro ira rerava
eera vearo vokireve, ira-a rera vo kovoaro
ita eva vuri kovo purareve rerava ora
tavosioro.

Ovoiopa Reo Vao-ia

12 Ari ita, riroara reoreoara rutu epao
ragai varaaro touvira. Uva reasiparai vara
iava visii tavitavi arapa vao-ia pepa ora
ing. Viapau. Ari ragai oiso raga ru-
gorugooparai rutu raripaoro, oiso ra visii
kekea rutu. Oa iava vigei rutu uvuipaviei
ra ora reoreovio. Ra va iava uvuipaviei ra
rorupape rutu.
13 Oeavu visiiva vearo voki puraivoi,
voeao vii taataavaaro ovii iraraaro o iria
roporeva Pauto.
Eisivi raga, ra opesipe.

3 JON
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Jon vao rigatoreva vo pevapa pasi rerapa Gaias. Uva oreoreorovu tapo vatereva Gaias vaaro oirao pie vovou goru piesa. Ora Gaias tapo tavireva ra iravu ro Daiotrefis verareve lotua iava, uvare vuri pitupituro oisoa purapareve, ora oisoa ora rera raga ora ira pieparo rutu.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-4.
2. Gaias-ia rorureva Jon rera vaaro-ia vearo kovo, 5-8.
3. Daiotrefis vo pitupituroaro iava vuri-ara rera tavireva, 9-10.
4. Demitrias ira vearo kovo purareva, 11-12.
5. Ovoiopa reoro varao, 13-15.

1 Ragai-a vao-ia reito ragoa vo rigato puraavoi viipa Gaias viigoa oiraopavira rutu kaviro iraopaaveira.
2 Vatetoa oaa, varirparai oisore ra vearovira rutu toupari. Vao oa iava viapau oiso oavu avu vai vii iare uri-opere oiso osa upiara. Ari ita, vearovira taraiparai vii-ia, uvare viapau oiso vuria vaiei vii iava sopaua oara-ia.
3 ✡ Ragai roruavora rutu vo reo uvuoro araoko irara oavi gisipoaro iava. Uvare pou virooro vii iava ragai tavitaviivora oiso-ia, “Viapau oiso raveraveparoi vao oiraopa reo sirova utupaoro.” Ari ita, vii-a taraiparaveira, vo uvare oiraopavira rutu vokiara rutu-ia riro goru reo sirova utupauveira.
4 ✡ Uva viapau oiso oaiei oa uvuipai ra vao-ia putepaive oiso osa ovii irara oaa iava uvupaoro rorupaaveira, vao iava uvare oiraopa reo sirova utupaaveira rutu.

Gaias Vearo Kovo Oiso Purapareve

5 ✡ Vatetoa oaa, kasivarivira araoko irara oave tauvapa kovo purapari. Ari ita, vosa oearovu araoko irara oara oea aapaapauvira uriopaave vii iare, uva voea tapo ita touvira tauvapariveira.
6 Uva evoea araoko irara oave evoava kareaiva, voeao lotupa irara tavitaviivora vova vii vaaro iava vereopa vovou. Uva vii tavipaavoi oiso ra touvira voeavi tau-vapari. Ra oisi iavirava topa pievira ita vokapaivere oearovupa siposipopasa Pau-toa iava. Oa iava rera roru pierivere ora vii vaaro iavirava tauva.
7 ✡ Aue iava uvare voea vaaro voka rovoepa Krais-va kovopaoro voraro rutu. Uva voa viapau oiso oearoi oisoa ora voeapa arepaive orekerovu avu vaire voeao ruvara-ia oea oisoa viapau Krais oirao piepaive.
8 Eva-a oa vituaro iava uvui iraopaviei ra voea tauvapave evoea araoko irara oave. Oa iava uvuipaveiei voea tapo kovopasa oiraopa reo kosi piepaoro oearovupa ita.

Daiotrefis Vuri Pitupitu Purareva

9 Voviri tuaririvi oavivu gareavi pasia rigatoava voeapa lotupa irara. Uva viapau oisoa ragai vo reoroaro sirova utuparo Daiotrefis. Uva oiso raga vovouparoveira ra ora rera raga ora rei vaisi pieparo lotupa irara tuvetuvepaoro.
10 ✡ Oire vosa poura viro, ra rera vaaro vuria poeraavere oiso vara varao-ia, kiuvu reoa vao-ia oa viapavira rutu akukuvira raga purapareveira vigei toga ragapaoro, ora kuuvu reoro tapo pura-pareveira vigeire, osa viapau vara evoa rekasipareve. Vo osa oaravu tapo varao-ia oara purapareveira oiso-ia, Viapau oiso araoko irara oave koata piepareveira vo ora rera vo kepaaro-ia paupasa. Uva ita, oearovivure koruparoveira vo osa eisi ruipa ragapaave oearovivu araoko irara koata piepasa. Uva rera vo ruipaaro oiso toupaiveira ra voea kosi piepareve lotupa irara arova.
11 ✡ Vatetoa oaa, opeita voeao vioepari oea vuriara purapaiveira. Ari uvuipau ra voea raga vioepari oea vearopara pura-paiveira. Uvare ro ira vearoa purapareve, ira-a eera Pauto reraaro. Ari vosa ro ira

✡ **1:3:** 2 Jo 4 ✡ **1:4:** 1 Ko 4:15; Fm 10 ✡ **1:5:** 1 Ti 3:1-2; Ro 12:13; Hi 13:2 ✡ **1:7:** 1 Ko 9:15-18; Ap 5:41, 20:33-35
✡ **1:10:** Pro 10:8-10; 2 Jo 12 ✡ **1:11:** Sam 37:27-29; 1 Jo 2:29, 3:6, 9

vuria purapareve, eera-a ira viapau oiso Pauto vo vovouaro eveipareveira, oisore ra oisi va purapareve.

Demitrias Vearo Vovou Oisoa Purapareve

12 ✡ Riro irara rutu Demitrias-ia oisoa egaegapaive rutu. Uva oiraopavira oisoa vearo kovo rutu purapareve. Eva-a oa vituaro iava uvuipaveiei ra vegei tapo voea vo reoroaro oirao pieve. Oire ra ragai tapo ita rera iava oiraopavira tavitavipara. Ari ita, taraipauei ragai vo reoaro-ia vao oiraopa.

Ovoiopa Reoreo Vao-ia

13 Riroara rutu epao reoreoara ragai varaaro. Uva viapau oiso uvuiparai viipa vara rigatoa aue-ia pentoa vai ora ing.

14 Ari rirovira rutu oiso ruipaparai ra vii kekea utupa visivi. Oa iava uvuipaveiei vegei rutu ra ora reoreove.

15 Oire uva Pauto arepaavoi oiso ra gavaure vovou vatereve viipa. Uva vate irara oara rutu vo reo viipa sipopaivoi oiso purapaoro viire, “Vearo voki rutu.” Ora vii tapo ita osa varirivira purauvere voeaore igei vate iraraaro katakataivira oiso, “Vearo voki rutu visiipa.”

Evavi raga osa vo pasio opesi piea.

✡ **1:12:** 1 Ti 3:7; Jo 21:24

JUT
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oearovu oiso purapaaveira, Ro Jut ira Jisas araorei ora Jems kokoratoaaro (Mk 6:3; Mt 13:55), vo osa oearovu tarai irara oea oiso purapaaveira, Iravu raga Jut.

Uva vo reoreoro oara toupai vo pasio-ia oreoa vaeapai ora vo reoreoro oara rigatoreva Pita eraopa pasi oaro-ia. Riro goru reo rutu vatereva Kristen irarapa, uvare oearovu vuri vovou irara oea oisoa voea tavitavipaive oiso ra vuri pitupituro purapaive akukuvira raga. Ari ita, kuuvu reoro raga varao-ia. Jut oiso puraroepa, Voeao kuuvu irara oea oiso rutu toupaivoi osa oearovu riro kuuvu irara tuariripa irara (Ju 5-16). Uva voea vaisipaoro ovaisirovu oureva vova Jiu-pa irara vo vukuroaro iava, varao oara viapau toupaiveira vao-ia vigei vaaro Tugoropa Vuku oa-ia pitupai vigei Kristen irara vo vokio (Ju 9, 14-15).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-2.
2. Tuariripa irara riro kuuvu irara vaisireva voea vo vuriroaro iava tavitavipaoro, 3-16.
3. Uvui iraopaai Kristen irara ra oirao piea-ia uvisivira pitupaive, 17-23.
4. Vearo vaisi vore Pauto, 24-25.

1 ✡ Ragai-a vao Jut ragoa vo rigato puraavoi Jisas Krais kovopatoaaro, ora tapo Jems araokotoaaro. Uva vo rigato puraavoi voeaopa oeare keeraroepa Pauto, oisore ra rera sirova utuave, evoea oea kaviko iraopareveira Pauto Aite. Oea oriruvira rutu toupaiveira, uvare Jisas Krais tapo ora tavosi iraopaaveira.

2 Uva Pauto arepaavoi, oisore ra siraopa vovou rutu vatereve ora gavaurea ora kaviko vovou uvuivira rutu.

Vearo Siposipova Keripa Irara Vo Reoreoroaro Toupaivoi

3 ✡ Vate irara oaa, oiso ruipa rovoraera ra visiipa vo rigato puraa vo raivao vituaro iava, oa iava Pauto vigei vorevira oureverea ora rera iare. Oire uva evo rugoo isivaaro iava oiso ora sovorai, oa iava oiso vovouparai ra visiipa taru goruvira rutu vao rigatoa visii vo vovouroaro goru piesa rutu. Eisi osa iava uvuipatai ra uriri asavira vo vovouro vituaro iava reoreopata oara oirao piepataveira. Evara raga oara vatereva Pauto voeaopa rera voeaaro, oiso ra vo vovouro-ia taraipaave.

4 Eake iava? Uvare oearovu oirao pie vovou asa irara kaviruvira raga koatapaaepa visii tapo toupasa. Voearo oearoa kuuvuvira tavitavipaaveira Pauto vo siraoaro iava. Evoea oea oiso purapaaveira, “Eagara, uvuipaiei ra otopa pitupitu purapaio. Oa-ia Pauto uvuiparoi ra igei vura ragapareve igeipa siraopaoro.” Uva oisia eisi osa piepaoro Jisas Krais-re isivapaaveira ro Reito ora Turaro. Vo osa voari tuariri aue-ia Tugoropa Vuku oiso puraepa, “Voea vo voriaro oa ouiverea eva-ia vuria raga.”

5 ✡ Oiraopavira rutu vao-ia taraipataveira. Ari visii rugorugoo piepaavoi, oiso ra vearovira rutu vare rugoopata vao-ia oiso osa ro Turaro voeao Jiu-pa irara oureva Isip iava voea orirusa. Oa isivaaro iava oearovu voea iava opesi pie ovoireva, oea viapau oisoa rera oirao piepaive.

6 ✡ Ora vao tapore rugoopata osa voeao enselpa irara ora voea vaisiaro raga rei pieoro ora voea vo tavukiroaro kavuiva. Oire uva oisi-a eisi osa pieoro ora voea voa arova avaaepa. Uva va-a eva oa vituaro iava voeaei, oea tuukepaai vo vokio sen iro-ia pupurua sovara-ia. Evoa-a uva voea tovo piereva Pauto vore tuepaoro uva ora voea vo voriaro vuri vori ouiverea rara vo Rei Voki-ia.

7 Uva oiso tapo visii rugoo piepaavoi ra vo uruireore tapo rugoo iraopata Sodom uruirei ora Gomora urui, vo uruiro tapo ouruiroa oisoa vo uruirei ruvara-iavi toupaive. Uvare evo uruiro rutu-ia tou irara eisi vo pitupituro oisoa purapaive otopa pitupituro ora opitupiturovivu, oara tapo viapau oisoa torevokopape, vo rara ora voea ragava oirara toupaive otopaoro. Oa-ia ora voea vo voriaro ouiva vao-ia tuitui kasi. Oire uva oisi-a eisi osa pieoro vigeipa vo ovoovo rutu puraiva

✡ **1:1:** Ap 1:13; 1 Pi 1:5 ✡ **1:3:** Fl 1:27-30 ✡ **1:5:** Nam 14:1-38 ✡ **1:6:** Re 20:1-3

vo vokio iare vao iava eto kasi oa viapau opesia vai.

8 Oiso osa vo vokio-ia oa-ia oearovu oirao pie vovou asa irara vuri urusiro-ia orekerovu oupaoro vara sirova ora voea iava varaura vuri piepaiveira vo pitupituro-ia, oara-ia Pauto vo goruarore isivapaaveira. Oa iava voeao takaupaoro oiso purapaaveira, “Voeao reipa irara vu-vuiua iava voea-a akuku irara raga.”

9 ✡ Ari ita, ro-ia rovopato enselto Maikel ira viapau oiso eisi oai purareva. Ari vo osa ora uporoepa aueva Seten, vo osa ora kaureosiepa Moses kopii-ia vo rera ousa oiso, “Aa ro-a ro ira rera ouparevoi.” Oire uva Maikel avivikevira rutu rerava ora kaureoparoepa oiso rugoopaoro, Teapi vuri reoreo vai-ia Seten togareve. Oa-a vao oa iava rerare oiso puraroepa, “Reitoa raga Turaro uvuiparoi ra vii torevoko-reve. Ra eakau.”

10 Uva vo vokio-ia voeao vuri irara varao tovipaiveira, oara-ia viapau oiso ro-roiovira rutu rugorugoopaaveira. Ari vo vovouro vuri vovouro oara sovopaiveira vo ora voea sopaura raga-ia. Oiso rutu osa vo karero kaakau kare oisi piepaiveira. Oara-a evara uvuipai ra voea opesi pie ovoipaive.

11 ✡ Siraovira rutu voeavipa. Uvare vuri pitupitu sirova oisoa utupaave oa purareva Ken. Oire uva va vao osa moni ou ragare oisoa ruipapaave. Eva vituaro oa iava vuri pitupitu sirova utusa oisoa arovipaave, vao oa oisoa purapareve Be-lam. Ora kaureo vovouro rutu tapo oisoa purapaive, oiso rutu osa ro Kora ira Moses-va ora kaureoroepa. Oa iava voea rutu opesi pie ovoireva Pauto, oiso osa Kora opesi pie rovoreva.

12 Oea oiso rutu toupaiveira osa varao avekeara oara vatauvira rutu toupaiveira vo uva takuvuvira aiopataveira katai vovou raga-ia. Eake iava? Uvare voa-a evoa uva oirara kove piepaiveira aue-ia vuri pitupitu, vo osa visii tapo aiopaive. Oire uva oisi-a eisi osa piepaiveira ora voea raga-ia rugorugoopaoro arii asavira rutu. Oea evoea oiso rutu toupaiveira osa o rukuta iria-ia viapau kokeva vai oirara tauvapasa. Uvare kiuvu oira pupi-pareveira uvarovu ruture. Ora tapo uvare oiso rutu toupaiveira osa oevarovu evao-varo varao oara viapau kuepapeira ora vo evaro vo vuutaroaro-ia. Uva va-a eva oa iava oisoa tate ovoi piropa erako ovoisa kopii ovoioro vavurupa kaviro rutu tapo.

13 Oea oiso rutu tapo toupaiveira osa riroa toru kou vo avakava-ia, uvare vuriara purapaiveira vuivuiara. Oa iava ruiruisovira oisoa karekepape vao toru kou vo viara-ia. Ora oiso rutu tapo toupaiveira osa varao ruuso aaviikoro oara viripaiveira voraro rutu. Vo osa Pauto varapa uvavu reesireva vara voaaro. Uva uvuipai ra tauai rutuva roropaive rupa rutu-ia toupaoro. Vo uva viapau opesia vaiei.

Vuri Irara Oiso Voea Vo Voriaro Ouiv-erea

14 ✡ Voari tuariri rutu uva ro oirato Inok oavu ravaa reo ravaavira purareva voeaore vuri irara. Uvare rera ro Inok ira Adam sirova uturoepa katai vatarapa aao puraoro. Ira-a ro ira oiso puraroepa, ‘Keketa. Turaro taru urioroverea riro ipuro (tausen) rutuva enselpa irara tu-goropa irara.

15 Oisore ra oirara rutupa voea vo vo-riaro vatereve. Uva va-a vao oa-ia voeao vuri irara togareverea, oea viapau oiso Pauto oirao piepaiveira. Voea raga ita evoa oea vuri vovouro purapaiveira. Oiso vara tovi reoro-a varao oara purapaiveira Pauto tovipaoro. Oara vituaro iava voeare oiso puraroverea, “Visii raga ita vao visi-igoa vuri vovou purapataveira.” ’

16 ✡ Ari ita, voeao vuri irara rirovira kaureopaoro oearovivu toga ragapaiveira oirara kuuvu reoro-ia. Vo ovusa ora voea vo vovouroaro vuriara raga sirova utupaaveira. Vo vovouro oara iava ora voea vaisiaro raga riro piepaiveira. Ora oiso tapo osa oearovivu tapo agoagoto iraopaiveira, oisore ra va iava voea vo vovouroaro pura uviropape.

Oirao Pie Vovouro Oavisii-ia Goruvira Pitu Iraopata

✡ **1:9:** Sek 3:1-10; Dan 10:13 ✡ **1:11:** Jen 4:1-15; Nam 22:1–24:25 ✡ **1:14:** Jen 5:18-24; Diu 33:2; Dan 7:10 ✡ **1:16:** 2 Pi 2:18

17 Ari visii vate irara oaa, opeita vo
reore ovau iraopata. Oreoa visiipa vateiva
aposel irara ro iava vigei reraaro Turaro
Jisas Krais voari tuariri.
18 Uva oiso puraaepa visii tavioro,
“Vosa ovoiopa vuutaro pou piroverea, uva
oearovu oirara karea viroverea, voea oea
oearovu agesi piepaiverea visii iavirava
visii tovipaoro. Uva voea raga-a evoea
oea ora voea vo ruiparoaro sirova utu-
paaverea Pautoa-re isivapaoro.”
19 Evoea raga ita oea lotupa irara
roo piepaiveira voeapa orugoorovu rutu
vatepaoro. Vo osa oirara raga vo ru-
gooroaro sirova utupaaveira. Uva va-
a eva oa vituaro iava viapau oiso voea
sopaaro-ia toupareveira ro Tugoropato
Uraurato.
20 ✡ Uva visii-a vao vate irara oaa, viapau
uvuipatai ra eisi piepata osa evoea. Ari
uvuipatai ra ora visii raga ora tore pie
iraopata vao-ia goruvira rutu pitupaoro
visii vaaro oirao pie vovou vo Pautoa-ia,
vo osa variripata Pautoa-re Tugoropato
Uraurato vo goruaro iavirava.
21 Ora oiso osa uvuipatai ra vo touo rutu
purata, oa iava uvuipatai ra ora sovota
oiso puraoro, “Oiraopavira rutu. Uva
Pauto vo siraoaro vigei-ia toupaivoi.” Uva
oisi-a eisi osa toupaoro uvuipatai ra vaore
tuevira toupaoro Tootoo Ovoi oupata, oa
vatereverea visiipa Turaro Jisas Krais visi-
ipa siraooro rutu.
22 Sirao vovou rutu kareke pie iraopata
voeaopa oea vo vovouroaro avavaiavira
toupaiveira oiso purapaoro, “Aa vao-a vao
oa vearopai? Ari aa vao-a vao oa vuripai?”
23 ✡ Oearovu airerei iraopata voea vore-
vira kae piepaoro vova tuituia vaopa,
teapi rovaave vo vuri tapi. Ora vo
osa oearovivupa sirao iraopata vaopa
uriripaoro vuri vovou oa purapaiveira.
Ari ita, oiraopavira uvuipatai ra voea
varaaro varoara veripata, varao oara
vuivuipaiveira vuriara purapaoro.

Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapaa

24 ✡ Ari Pauto uvuiparoi ra visii uto-
pareve vaopa, teapi koveta. Oa iava eva
visii vorevira oureverea ora rera iare, vo
rara viapau vuri vovouro vai oavisii visii-
ia touve roruvira raga toupaoro. Ari ita,
visii tovoreverea vo ora rera rutu puaaro-
ia, vo uva rera vo kerariaro vo aviaviaro
roropaiverea vokiara rutu-ia.
25 ✡ Vearovira rutu Pautoa-ia Kataitoa
rutu. Ro ira vigei kae piepareveira ro vo
kovoaro iavirava Jisas Krais vigei reraaro
Turaro. Oirara rutu uvui iraopaai ra rera-
ia vuurapa vaisi purapaive. Oiraopavira
rutu oiso osa Pauto rei iraoparoveira
oirara rutupa. Ira riroparoi rutu oirara
rutupa. Ira-a ro Pauto oirara rutuva vura-
pareveira voea tokipaoro rera vo goruaro
iava riroa rutu. Ira oisi raga oisoa tou-
pareve voari tuariri rutu rovoa-ia. Uva vo
vokio tapo ita oisi raga touparevoi. Ora
voari tapo utupaua uva taru oisi raga ita
toupareverea. Ovoiei.
Ragai-a vao, Jut.

✡ **1:20:** 2 Ti 2:15; Kl 2:7; Ef 6:18 ✡ **1:23:** Amo 4:11; Sek 3:2-5 ✡ **1:24:** Ro 16:25; Ef 3:20; Kl 1:22 ✡ **1:25:** 1 Ti 1:17; Ro 11:36

REVELESEN
Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Jon toupareva tuukepa kepa-ia vo Patmos Toko-ia uva voa rigato purareva. Uva 95 o 96 yia puteva Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva vo vuuta-a eva oa-ia Rom gavman vuri pitupituro rutu oisoa purapareve Kristen irara opesi pie ovoipaoro. Eva-a oa iava Jon goru reo vatereva voeapa oiso ra tuuvu vovouvira rutu toupaive uriri asavira. Ari ita, viapau oiso rera vo reoroaro rutu-a vara varao. Viapau. Ari Jisas raga ita vo reoro vatereva Jon-pa aue-ia areo uusi. Oa vaisipaiveira popotepa irara vo reoaro-ia oiso, Revelesen.

Uva oreorovu oureva ita varao oara-ia reoreoaepa profet irara voeao-ia, Esikiel, Danyel, ora Sekaraia. Varao oara epao vo vukuo-ia oara poupa pirovere. Ari oaravu karekeperea vo osa voreroverea Oirato Oviitoaaro Jisas. Uvare Jisas-a ro ira oearovu rerava keripa irara opesi pie ovoireverea, ora vao Seten vo goruaro tapo. Osa iava uvuipaviei vigei oirao pie vovou irara ra goruvira toupape rerare tuepaoro Jisas.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-8.
2. Tavitaviara varao voeaopa erao vatara (7) sios oara epao erao vatara uruiro-ia, 1:9–3:22.
3. Varao iava oara karekeperea vo utupaua oara kekereva Jon aue-ia areo uusi, 4:1–22:5.
   a. Vuurapa vaisi puraiverea Pautoa-ia vo vuvuiua-ia, 4:1-11.
   b. Vuku viko karureverea Sipsip Kakae, 5:1-14.
   c. Erao vatara tuukeara kekereva areo uusi-ia, 6:1–8:6.
   d. Erao vatara utave iava vo reoro, 8:7–11:19.
   e. Erao vatara karero pisa karero rutu, 12:1–14:20.
   f. Erao vatara orekerovu vuriara rutu iava varao Pauto vo kasipuroaro, 15:1–16:21.
   g. Voeao Babilon oea voea vo voriaro vuri vori ouiverea, 17:1–19:10.
   h. Vaiterei kove ovoisiverea vavaraito vaio ora profetato riro kuuvuto, 19:11-21.
   i. Seten iava vo reoro vo osa rera tuukeiverea, 20:1-3.
   j. Krais turarovira toupareverea reipaoro katai tuku ivaro (1,000 yia) sovara-ia, 20:4-6.
   k. Vorevira Seten karuiverea, 20:7-10.
   l. Oira rovirieipa voki iava vao rei voki rutu, 20:11-15.
   m. Airepaua vuvuiua vouao ora airepa rasi, 21:1-8.
   n. Airepa urui Jerusalem urui iava, 21:9–22:5.
4. Ovoiopa reoro vo vukuo iava, ora vo osa Krais oiso puraroepa, Oiraopavira rutu, ikauvira urioravere taru, 22:6-21.

1 ✡ Vo reo tuariri rutu oisoa kareke asavira rutu toupaive. Oa iava Pauto Jisas Krais-pa poeravira rutu vo reo kareke rovoreva vaore, oiso ra ora rera voeaaropa kovopa irara vo reo roroiovira kareke piereve. Orekerovu rutu iava vo reo varao oarapa tutuu piepai ra karekepape. Uva vara-a varao oara iava Krais ragai soporereva, ragai rerapa kovopato tarai pieoro. Vao-ia osa ragai iare iravu purapurapato ensel arureva ragaipa vo reo vatepasa.

2 Uva ragai-a vao Jon ragoa vara rutu varao kekeava. Oa iava roroiovira rutu siposipopaa Pauto vo tavitaviaro iava, ora vo reo vao Jisas Krais vo reoaro oa oiraopavira karekereva.

3 ✡ Uva voeao oea ora voea gisipoara oaive iava vo reo vieipaiverea Pauto vo reoaro vo vukuo iava, oea roruiverea rara. Ora voeao oea vo reo uvupaiverea ra vo reo sirova utupaave, oearoa tapo roruiverea. Oea rutu evoea uvuipaai ra vo reo sirova utupaave rutu. Eake iava? Uvare vuuta-a vao oapa tutuuvoi ra karekepe. Ovuuta-ia vara rutu karekepere varao oarare taviroiva Jisas, vo reo rigatoavora vo vukuo-ia.

✡ **1:1:** Jo 12:49; Re 22:16 ✡ **1:3:** 1 Te 5:27; Re 22:6-7; Lu 11:28

Vo Toupai Vo Reo Iava Vao Oa Rigatoreva Jon Erao Vatarapa (7) Gururo

4 ✡ Ragai-a vao Jon ragoa vo reo rigatopaavoi visiipa erao vatara (7) lotupa gururo. Visiigoa evoa toupataveira Esia Provins-ia. Ari ita, Pauto toupareveira oiso osa raga tuariri rutu oisoa toupareve. Osa raga-a ita eisi osa utupavira urioroverea. Ira raga uvuiparoi ra visii rutupa kave vovou rutu vatereve ora gavaure vovou. Ora erao vatara tapo aue uraura irara voeao oea paupa vao Pauto vaaro ruvara—ia toupaiveira, oea uvuipaai ra kave vovou vateive ora gavaure vovou visiipa.

5 ✡ Ari ita, ro Jisas Krais torevokovira Pauto vo reoroaro rutu Vatepato. Eera-a avaiotoa rutu Oviito. Ira vorevira toreroepa kopii tapi iava. Reitoa rutu-a turaro voea rutupa king irara vo rasio-ia tou irara. Ira tapo ita uvuiparoi ra kave vovou vatepareve visiipa.

Eera ira vigeipa siraoparoveira. Oa vituaro iava vigei iava vuriara oavi verareva ora rera iava revasiva-ia.

6 Ira oiso vigei piereva ra oiso karekevio, Vigei-a rera vaaro sara, pris irara Pautoa-pa kovopa irara eera rera Aitetoaaro. Ira Jisas Krais kerariava ora gorua toupareveira vao vokiara rutu iarepa. Ovoieia.

7 ✡ Vurata! Ira-a eera rukuta vuutaaro-ia uriosa aueparoi. Oa iava oirara rutu ora voea osireiaro-ia rera kekeiverea. Ora voeao oea rera togaiva, oea tapo rera kekeiverea rara. Osa-a eisi osa iava oirara rutu vo osararovu rutu iava vo rasio-ia rirovira rutu rera-ia rugorugoopaoro gaupaiverea. Oiraopavira ita. Osa eisi vara rutu evara taru karekeperea. Ovoiei.

8 ✡ Uva Turaro Pauto oiso puraroepa, *“Ragai-a orekerovu rutu vituaro. Ora ragai-a orekerovu rutu opesiaro.”* Ira raga ita eera Pauto, ira vo vokio touparevoi oiso osa raga ita tuariri rutu oisoa toupareve. Uva oisi raga ita eisi osa utupaua urioroverea. Uvare rera raga-a goruara rutu vituaro.

Jon Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto Kekereva

9 Ragai-a Jon visii araokotoaaro. Uva ita, vigei rutu-a Jisas voeaaro. Uvare visii tapo ora tavosipaoro upiara vo vavataaro oupaaveira. Ora vo osa Pauto vo tokiaro-ia toupaaveira visii tapo, osa iava vigei rutu tuvuu vovouvira rutu torepavioveira siraoa oupaoro. Ari ita, ragai oisoa Pauto vo reoaro iava siposipopaa ora varao iava oiraopara oara kareke piereva Jisas. Osa-a eisi osa iava ragai siguivora vo toko-ia ragai tovosa oa vaisipaiveira oiso, Patmos Toko.

10 Vo Turaro vo vokiaro-ia Tugoropato Uraurato ragai iava sopaua-ia ora karekeroepa rutu. Uva ora ragai isivaaro-ia ogurukovu riroa rutu uvuavorao oiso rorovira osa utave.

11 Oreoa vao oiso puraerao, *“Auero rutu kekepariveira oara rutu-ia uvuipauei ra vara rigatori vukua-ia. Oire ra vo vuku sipori evoeapa erao vatara gururo oiso, evo Sios Efesas-ia oa toupaiveira, ora varaopa oara Smena-ia toupaiveira, ora Pegamam-ia, ora Taiataira-ia, ora Sadis-ia, ora Filadelfia-ia, ora Leodisia-ia.”*

12 ✡ Oire uva ora poreraerao rera kekesa ro ira ragai tavitaviparevorao. Uva ora pore ovoiraiva, erao vatara (7) aue vuravu kekeavorao oara puraiva aue iava gol.

13 ✡ Uva iravu kekeavorao osa vara vuruvuruaro-ia varao vuravuara touparevorao. Irapa oiso paerao Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ira riro kaekaetoa-ia kuvupato kuvupaoro rera rutu tavuruparevorao kokotoarei rutu-ia rekasipaoro. Ora gol iro-ia takipa iro takiparoerao ora rera kopukopuaro rutu-ia vo iro tavurupaoro.

14 Uva rera kukuearo-ia orui popoteparoerao rutu oiso osa sipsip oruaro. Uva oiso tapo popoteparoerao osa popotepava rutu rukuta. Ora osireitoarei aiterea rera iava aroropavira roropasivorao oiso rutu osa tuituia vuvuaro.

15 Kokotoarei tapo rera iava sisikorevira rutu roropaivorao oiso osa bras kasi roropaiveira tuituia-ia, ra utupavira va tuiaive va rekorekooro. Ora rera tapo iava

✡ **1:4:** Jo 1:1; Eks 3:14 ✡ **1:5:** Re 3:14; Sam 89:27; Pro 14:5 ✡ **1:7:** Sek 12:10 ✡ **1:8:** Ais 9:6-7; Re 21:6 ✡ **1:12:** Eks 25:27; Sek 4:2 ✡ **1:13:** Esi 1:26; Dan 7:9-13, 10:5-6

okoe uvuavorao iria rera iava rirovira pokoo viro oiso osa riroa uuko sirisiri oa pokopi.

16 Uva erao vatara-ia aaviiko pitu-parevorao oirapapa vavae iava, ora toorio ira-ia varei avuavuarei toupaiveira. Ira avuparevorao pitupa iava ora rera iava gisipo-ia. Ovusa rera iava tapo puaua roro iraopaivorao oiso osa ravireo goruvira roro iraopareveira.

17 ✡ Uva rera kekeoro koveraerao rera kokotoaro ruvara-ia. Uva ragaipa oiso paerao rutu kopiito. Oa iava ragai-ia ora rera iava oirapapa vavae tovooro oiso puraroerao, *"Opeita uriripau. Ragai-a ira-patoa rutu. Ora ragai-a ovoikutoa rutu.*

18 ✡ Ragai-a vao tootoovira toupaa ragoa tuariri kopiiraera. Ari ita, ragai kek-erivoi ovusa vo tootoo-ia toupaavoi Opesi Asa Tootoo, ragoa gorua rutuva toupaavoi vao kopiia vo goruaro vituaro. Osa iava uvuiparai voea tore piepasa vova kopiia iava, ora oearovu tovopasa vo ovoiei kopii-ia.

19 Osa-a eisi osa iavirava vo reo riga-tori vara rutu iava varao oara kekerivoi vo vokio iava vara, ora varao tapo oara karekepaperea voari utupaua.

20 Aue erao vatara aaviikoara kek-erivo ovusa ragai iava oirapapa vavae-ia toupaivo, ora varao erao vatara aue vuravu golara. Oara evara oiso toupaivoi, Reo ruu. Oara porearo vituaro oiso toupaivoi. Vao-ia erao vatara aue aavi-ikoara oara oiso toupai, Evoea pura-purapa irara ensel erao vatara Siosro voeaaro. Ora varao vuravuara erao vatara, oara oisi raga ita toupaivoi oiso, Erao vatara aue Siosara.

2

Jisas Jon Tavireva Efesas-pa Irara Iava

1 *"Reoara rigatori enseltoa iare, ro ira Efesas-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai erao (7) vatara-ia aaviiko pitupaaveira ora ragai iava oirapapa vavae iava. Ora erao vatara vuruvuruaro-ia aue vuravuara golara vokapaaveira viipa vo reo vao sipopasa.*

2 ✡ *"Ragai vii-ia taraiparai vo vovouro rutu iavirava oara puraparivеira ora vii vaaro tapo kasivari kovo. Uva taraiparai oiso, Goruvira rutu torepauei raverave asavira vuri irarapa reasipaoro rutu. Voeao oea oiso vii tavipaivora, Igei tapo-a aposel irara. Vo osa viapau. Vo uvare voea vo reoroaro tapo rovirieirivora. Oa iava voea vo pitupituroaro iava taraia ourivora oiso, Voea-a riro kuuvu irara raga.*

3 ✡ Uvare voea-a evoea oea vii kekeivora vo osa ragai vaisiaro-ia pituparivora. *Oa iava vii vuri pieivora. Ari goruvira rutu torepauveira vo sirao vavataaro kaepaoro. Uva viapau oiso reasiuera tuuvuvira rutu kovo arapa. Oiso osa vii-ia taraiparai.*

4 Ari ita, oavivu oa iava vii tavipaavoi. Voari tuariri osa airepavira rutu oisoa oirao piepari, ovuuta-a eva oa-ia oisoa ra-gai kavikopari rutu. Ari vo vokio, viapau.

5 Voari tuariri uva oisoa vearo vovou rutu purapari. Uva ita, va arova koveuerao. Uva oisi-a eisi osa iava oiso vovouparai ra vorevira ora rugoo pieu vo vovoure eva oa oisoa pura rovopari voari tuariri. Oire uva uvuipauei ra sopaua poreri, ra vo vovou eva purari oa oisoa purapari voari rovovira rutu. Ari vosa viapau ora vii iava sopaua poreri, oire uva voa-a evoa uva urioravere vii arova vuravu verasa vova oira vo tavukiaro iava.

6 Ari ita, touvira vo vovou eva vii-ia toupaivoi, vo uvare keripauveira Nikolas-pa irara vo vovouarova. Uva ragai tapo ita voea vo vovouroaro-pa oisi reasi iraopar-aveira.

7 ✡ *"Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lo-tupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, eera-a irapa uvuiparai ra vagagaavora, aio ouro vo evaova iava Tootoo Vatepa Ova. Oeva eva Pauto vo kovoaro-ia toupaiveira.*

Jisas Jon Tavireva Smena-pa Irara Iava

8 ✡ *"Reoara vai rigatori enseltoa iare, ro ira Smena-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Irapatoa rutu*

✡ **1:17:** Esi 1:28; Dan 8:18, 10:10 ✡ **1:18:** Lu 16:19-31 ✡ **2:2:** 1 Jo 4:1-6; 2 Ko 11:13 ✡ **2:3:** Hi 12:1-3; Ga 6:7-9
✡ **2:7:** Mt 11:15; Re 3:6, 13; Jen 2:9, 3:22-24 ✡ **2:8:** Re 1:11, 17-18

ora ragai-a Ovoiokuto rutu. Ragoa tuariri kopiiraepa. Uva vaviopavira tootoovira toupaavoi. Oa iava vo reo sipoavoi vii iare.

9 ✡ *"Taraiparai vii vo siraoroaro-ia ora upiara varao oara vii-ia karekepapeira. Osa iava vii-ia taraiparai oiso, Apotavira rutu touparivoi varaopa vo rasio iava. Vo osa vo vuvuiua-ia uva vii varaaro rutuei oara toupaivoi. Ora vao-ia osa taraiparai vo reo-ia oa-ia oearovu vii tovipaoro oiso purapaaveira, Igei-a Jiu iava voea. Ari ita, osa viapau oiso Jiu iava voea-a. Viapau. Easi, Seten voeaaro evoea.*

10 ✡ Utupauavi upiara ourivere. Uva *viapau oiso uvuipau ra uriripau vapa eva. Uvuri! Seten visii iava oearoi tuukerevere rara oeai-ia kokarapasa. Oire ra upia oupaive oearoi katai tau [10] rutu-ia aue vokiara. Uva uvui iraopau ra goruvira rutu oirao piea-ia pitupari vo vuutari rutu-ia tugurasa uva kopiiuverea. Osa iava vii vateaverea voria vao Tootoo Ovoi rutu.*

11 *"Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, osa iava eraopa kopii viapau uvuipai ra rera vuri pieve. Viapau rutu.*

Jisas Jon Tavireva Pegamam-pa Irara Iava

12 *"Reoara vai rigatori enseltoa iare, ro ira Pegamam-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Riro kaekaetoa-ia toorio pitupaavoi riro avuavuto. Ira-ia varei avuavuarei toupai. Oa iava vii iare vo reo sipoavoi.*

13 *"Ragai taraiparai vii vo uruiaro-ia ouruia-ia Seten turarovira rutu touparevoi. Ari ita, vo osa goruvira rutu ragai vaisiaro-ia pitupariveira ora ragai oirao piepariveira tapo. Uva viapau vo oirao pie eva kavurivora. Ari ita, tuariri ro-ia Antipas eera ragai iava siposipopato visii tapo oisoa toupaoro vearovira rutu ragai gisipoaro oisoa sirova utuparo. Oa iava rera upoiva visii vuutaaro-ia vo urui-ia eva oa-ia Seten toupareveira. Uva vo vuuta-a eva oa-ia tapo viapau oisoa ragai vaisiaro vataupata.*

14 ✡ Ari ita, ragai oreorovuva toupaa viire. Uvare oearovuei vii voeaaro vo Pegamam oea goruvira rutu Belam vo vovouaro-ia pitupaiveira. Vo vovouo-ia Belam vaaro oiso-ia, Voari tuariri uva Belak tarai piereva vo vovouo iava oirara keakeapa voea Isrel. Oa-ia voea kove piereva vuri vovou iare. Oire uva Belak vo siposipoaro iavirava Isrel-pa irara oisoa vuri vovouro purapaive vo osa tauopa varuerero aiopaive, varao oara oisoa tauopaive kuuvu irarapa pau irara. Ora vo osa vao tapo otopa pitupitu oisoa purapaive.

15 Eisi ita osa raga oearovu epao vii ruvara-ia voeao oea goruvira rutu *oearovu vo siposiporoaro varao vuri siposiporo sirova utupaaveira voearo Nikolas iavapa irara.*

16 Osa-a eisi osa iavirava ora vii iava sopaua pore iraori. Ari vosa viapau oisi eisi pieri, uva tutuu piepai ra vii iare uriora voea tapo evoea ora uposa rera-ia ro toorio ira ragai gisipoaro-ia touparevoi.

17 ✡ *"Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, uva rera-a eera irapa aioara vai vateaverea vuvuiua iava varao oara vatauvira toupaivoi. Ora irapa tapo eera popotepava aveke vateaverea, iria-ia airepa vaisi rigatoavere. Vo vaisio oa-ia viapau irai uvuiparoi ra tarairo. Ari ro raga ira oira eira aveke oureve, ira raga taraiparoverea.*

Jisas Jon Tavireva Taiataira-pa Irara Iava

18 *"Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Taiataira-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Pauto Oviitoaaro ragoa iava osireito oiso toupareveira osa araropa tuituia. Oa goruvira rutu roropaoro vuvupai. Ora ragoa iava kokotoa oiso rutu sisikorepaiveira osa bras. Ragoa vo reo sipoavoi vii iare.*

✡ **2:9:** Je 2:5; Re 3:9 ✡ **2:10:** Dan 1:12, 12:3 ✡ **2:14:** Nam 24:14-25 ✡ **2:17:** Jo 6:49-50; Ais 62:2

19 *"Ragai vii-ia taraiparaveira rutu vo vovouro rutu-ia oara purapariveira. Taraiparai vii-ia viigoa oirarapa siraopauveira ragai oirao piepaoro. Ora vo osa okovorovu rutu purapariveira oirara tauvapaoro. Taraiparai vo uvare goruvira rutu torepauveira otavakarovuva ora keevoisipaoro varao oara vii-ia karekepapeira. Ora oiso taraiparai ovovourovu rutu varari oara oisoa pura rovopari vearopara. Oire uva vo utupavira pute pievira rutu okovorovu ita aia vearo pievira puraparivorao.*

20 ✡ Ari ita, ragai-a vao oreovuva viire, uvare o eaka ragapariveira riakova Jesebel iria vii tapo toupaeveira. Eira iria oiso purapaoveira, Ragai-a profetava, ovusa ragai voeaaro kovopa irara tarai piepaeveira otopa pitupituro sirova utupasa, ora tauopara varuara aiopasa varao oara tauopaiveira kuuvu irarapa pau irara. Uva vo vovouroa evara oara-ia voea *keakeapaeveira.*

21 Oiso ruipaparai oirapa ra ora oira iava sopaua poreeve. Eisi osa iava oira aate piepaaveira, oisore ra ovuutaro-ia tou rovoeve. Ari ita, osa viapau ora oira iava sopaua porepaeveira, oisore ra oisi iavirava otopa pitupiturore oira varaaro eakaeve.

22 Oire uvuri! Ragai riroa siitoka ora upia vateavere oirapa eira. Ora evoea oea oirava vo pitupituro otopara purapaiveira, vosa oisi iavirava viapau ora voea iava sopaura oaive porepaive vo pitupiture eva isivapasa, osa iavirava riroa siitoka voeapa vatepaavere taru.

23 ✡ Ora oira ovii iraraaro tapo kopii pie ovoiavere. Osa iava eisi lotupa gururo rutu uvuipaai ra taraiave oiso, Ragai vearovira rutu rugorugooara rovirieipaaveira ora oirara rutu iava sopaura. Osa iavirava vara voriaro visiipa katakataivira kare pieaverea visii vo vovouroarova uvuivira varao oara purapataveira.

24 ✡ *"Uva vaviopavira visii tavipaavoi, Oearovu visiigoa evoa Taiataira-ia toupataveira visiigoa viapau oiso vo siposipo sirova utupataveira vao vuria rutu. Ora viapau oiso vo vovou iava vaoia taraia vai outava oa vaisipaiveira oiso, Seten vaaro vatau reo rutu vituaro. Uva ragai oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso visiipa ovavatai vateaverea ita.*

25 ✡ Ari ita, ovovourovu rutu vearopara oara purapataveira, evara oara goruvira rutu pura iraopatavere vo rekasisa ovuuta-ia voreraverea.

26 Ari ita, vosa ro ira upoava ora keevoisi iraoro, eera ita ira ragai vo vovouaro rutu sirova utuparoi vo rekasisa uva rera vo vuutaaro opesiperea. Osa iavirava eisi ragai rera rei vaisi pieaverea, ra oirara rutupa reiparo.

27 Uva aintoa-ia tooro pitureve oirara tokipasa rerava. Oiso rutu osa ro ira pitokava ragioro oira garepa visivi kakiakireve. Vo kovo rerapa vateavere oa vaeapai vo kovova Aite ragaipa oa vatereva oirara rutu tokipaoro voeapa reipasa.

28 Ora tapo vo osa rerapa aviva vateaverea aaviiko.

29 Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.

3

Jisas Jon Tavireva Sadis-pa Irara Iava

1 *"Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Sadis-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai erao vatarava (7) toupaavoi tugoropa urauraro Pauto voeaaro. Ora varao-ia tapo erao vatara (7) aue aaviiko pitupaavoi. Ragoa ita vo reo sipoavoi vii iare.*

"Uva taraiparai vo vovouro-ia oara puraparivera. Oiso purapaaveira oearovu viire, Vo guruo lotupa irara tootoovira toupaiveira. Vo osa viapau, uvare kopiiuepa.

2 Erao iraou uusia kavuoro. Vii vo vovouroaro rutu epao touvira raga oara kopiisa auepai. Evara oara vorevira goru pie iraori. Eake iava? Uvare vo vovouro rutu oara oisoa purapari, viapau oiso oai

✡ **2:20:** 1 Kin 16:31-32, 21:25; 2 Kin 9:7 ✡ **2:23:** Jer 11:20, 17:9-10 ✡ **2:24:** Ap 15:28 ✡ **2:25:** Ap 1:11

kekepaavoi torevokoa vai ragai reraaro Pauto osireiaro-ia.
3 ✡ Tuariri vao uvuoro Vearo Siposipo va ouriva. Oire vorevira vare rugoo iraou! Ra oisi iavirava va vearovira rutu tokiri ora vii iava sopaua poreoro. Vosa viapau uusia kavuoro toreu, oire uva oisi-a eisi osa iava vii iare karera virovere oiso rutu osa kavirupato. Ovusa viapau taraiu vo vuutao-ia oa-ia vii iare poura viro.
4 ✡ Ari oearovuei vii iava oea Sadis-ia touvira toupai. Oea viapau oiso ora voea varaaro varoara vuivuipaive vuri pitupituro vai-ia. Oea-a evoea oea popotepara-ia varoara tuuoro ragai tapo vokapaiverea oea vaova uvuipaai.
5 Ari ita, vosa ro ira upoava ora keevoisiro, uva rera-a eera ira tuuaverea rara popotepa-ia varoa. Ora ira tapo vaisiaro viapau oiso veraaverea vukua iava vari Tootoopa. Viapau. Ari ira vaisiaro kosi pieaverea Aite oaa puaaro-ia ora enselpa irara puaaro-ia voeari Pauto voeaaro.
6 *"Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.*

Jisas Jon Tavireva Filadelfia-pa Irara Iava

7 ✡ *"Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Filadelfia-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Tugoropa-toa Rutu ora ragai-a Oiraopa Vovou Rutu Vituaro. Ragoa kii-ia pitupaavoi Devit oiraaro ro ira oisoa turaroparo tuariri. Vosa rataoa karua, ra irai viapau uvuipa ra vorevira va tupareve. Ora vosa vo ratao tupaa, ra viapau oiso irai raga vo ratao ita karureve. Uva ragai raga ita vo reo vii iare sipopaavoi.*

8 ✡ *"Ovovourovu rutu-ia taraiparai oara puraparivеira. Oire vurari! Ratao-a vao viipa karuavoi. Uva viapau irai uvuiparoi ita ra va tupareve. Taraiparai vii-ia gareav-iei gorua touvira toupaivoi. Ari ita, ragai vo reoaro sirova utupauveira. Osa iavirava viapau oiso ragai vaisiaro taeaparivеira.*
9 ✡ Taraipauveira voearo-ia voeao iava Seten voeaaro oea oiso purapaaveira, Igei-a Jiu iava voea. Oea ita-a evoea riro kuuvu irara. Oire uvuri! Oea-a evoea oiso pieaverea, ra rekusa urioave vii kokotoaro ruvara-ia. Ra oisi iavirava taraiave oiso, Ragai vii kavikopaaveira rutu.
10 ✡ Vii ita viigoa ragai vo reoaro sirova utupauveira. Oa iava goruvira rutu torepauveira tavakaara rutu-ia varao oara vii-ia karekepapeira. Eisi osa iavirava uvuiparai ra vii virivaria vaopa kokara oa karekepe oirara rutu-ia kokarasa. Ra oisi iavirava viapau oiso vii-ia karekepe vii vuri piesa.
11 Ari ita, ragai vii iare ikauvira rutu poura virovere. Vao oa-ia pitupari oa-ia eva uvuipauei ra oriruvira va-ia pitu iraopari. Teapi irai vii vo voriaro verav-erareve va kaviruoro.
12 ✡ Ari vosa ro ira upoava ora keevoisiro, ira-a eera tore pieaverea oiso rutu osa tuuta vo kepa-ia toupasa Tugoropa Pauto vaaro ro ragai reraaro. Ra viapau oiso vorevira vo kepa kavureve Tugoropa Kepa. Viapau rutu. Ira-ia Pauto vaisiaro rigatoaverea ora riro urui vaisiaro tapo vao ragai reraaro Pauto vo uruiaro. Vo uruio airepa urui riroa Jerusalem, ouruia vuvuiua iava varaperea Pauto ruvara iava. Ora ragai iava vaisia airepa oa tapo rigatoaverea rera-ia.
13 *"Oire vosa ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.*

Jisas Jon Tavireva Leodisia-pa Irara Iava

14 *"Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Leodisia-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Oiraopa Reo Rutu Vituaro. Ragoa torevokovira Pauto vo reoroaro rutu kosi piepaaveira. Vokiara rutu-ia oiraopa reo raga kosi piepaaveira, ragai orekerovu rutu vitu-aro Pauto oara purareva. Ragoa vo reo sipoavoi vii iare.*

✡ **3:3:** 1 Te 5:2, 6; 2 Pi 3:10 ✡ **3:4:** Ap 1:15; Ju 23; Re 6:11, 7:9, 13 ✡ **3:7:** Ais 22:22 ✡ **3:8:** Jen 3:1 ✡ **3:9:** Ais 49:23, 43:4 ✡ **3:10:** 1 Ko 10:12-13 ✡ **3:12:** Ga 2:9; Re 22:4, 21:2

15 *“Taraiparai ovovourovu rutu-ia oara puraparivеira. Taraiparai vii-ia viigoa viapau oiso toupariveira osa vukusi ovi ragaipa reasipaoro. Ora vo osa viapau oiso toupariveira osa kasirao ovi ragaipa ruipa iraopaoro. Uva oiso ruipaparai ra vukusivira touri, eke kasiraovira touri auepa, teapi avavaiapau vo rugoorei-ia.*

16 Ari ita, vo osa viapau. Uva gare visivi raga kasirao visivi toupariveira. Viapau oiso ra kasiraopau rutu. Ora viapau oiso ra vukusipau rutu. Osa-a eisi osa iavirava ora ragai gisipoaro iava vii rui iraoavere vii kosi pieoro.

17 ✡ Viigoa oiso purapauveira, Ragai-a riro monito, ragoava riroara rutu epao. Viapau oiso oavu avu vaipa apotaparaveira. Ari ita, osa viapau, uvare vurivira rutu toupari. Viigoapa uvuipaai oirara ra viipa siraopaave, uvare apotavira rutu toupariveira Pauto vo rugooaropa. Ora uvare voosi osireivira toupariveira. Ora gapuvira toupariveira ovusa vii raga viigoa vao-ia viapau taraipauveira.

18 ✡ Eisi osa iava vo rugorugoo vateaavoi viipa. Ragai vaaro gol roroio oa-ia uvuipauei ra va voriri eva gol ragai ruvara-ia, ra oisi iavirava riro moniu. Oa iava uvuipauei ra popotepara varoara voriri ora vii iava varaua rakurakupasa. Ra oisi iavirava viapau oiso oirara uvuipaave ra gapuvira vii kekepaive, ra oisi iava ariipau. Osa iava uvuipauei ra ruvarupara vai marasinara vai voriri ora vii osireiaro-ia oarai tovopasa, ra vuravurari ita.

19 ✡ Ari ita, kasivarivira ragai voeaaro *torevokopaaveira vo osa ora voea vaaro raga-ia vuria voea togapaa. Eake iava? Uvare voea kaviko iraopaaveira rutu. Eisi osa iava uvuipauei ra rugorugoo iraopau ora vii vo vovouroarore. Ra ora vii iava sopaua pore ovoiri.*

20 Kekeri! Rataoa-ia toreparai va totopaoro. Vosa ro ira ragai gisipoaro eveireve ra vo ratao karureve, oire ra oisi iava koatara rera tapo aiosa. Ra rera ita ragai tapo aioreve.

21 Ari ita, vosa aa ro avu ro ira upoava ora keevoisiro, irapa eera vagagaavora, ragai tapo pauro paupa-ia ragai vaaro. Eisi osa ita ragai tuariri vo upova ora keevoisiraepa. Oa iava Aite tapo pauraepa rera vaaro-ia reia paupa.

22 *“Ro ira-ia kokito toupareve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.”*

4

Vuvuiua-ia Tou Irara Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapaiveira

1 ✡ Evo reo opesieiva, urusia-ia vuvuiua kekeavorao uva rataoa karuvira touvorao. Ora oreovu gurukoaro tuariri ogurukoa uvu rovoavorao oa ragai tavipaivorao oiso gurukopaoro osa utave. Uva vo vokio oiso purae, “Vore ipau, ra vii kareke piea orekerovu rutu iava varao oara utupaua kareke iraopaperea.”

2 ✡ Uva ikauvira raga Tugoropato Uraurato goruvira rutu ragai-ia kareke ovoiroi. Oa iava rera vo goruaro iavirava voa vuvuiua-ia paupa reito vaaro kekeavorao ovusa iravu va-ia pauparoerao.

3 Uva ro ira pauparoerao paupa-ia ira kekeavorao osa roroparevorao sisikorepaoro oiso rutu osa aveke o jaspa-va ora revasipava iriavu aveke konilian-va. Uva iravu govugovuto paupa reito vaaro kovokovoparevorao. Uva ragai rera kekeavorao kokovaravira vo osa oiso roroparevorao osa aveke emeral.

4 Uva erao tau vo resura rutu (24) paupara oara reito vaaro paupa kovokovopaivorao. Ora erao tau vo resura (24) turaro irara oea vara-ia paupaaerao. Uva voea evoea turaro irara oea popotepara-ia kuvupaaerao. Ora kukuvaiparava toupaivorao golara.

5 Uva reito vaaro iava paupa varakeoto parakauparevorao. Uva gurukoa karekeerao oa iava varakeoto pokoro virora. Uva paupa ruvara-ia erao vatara (7) ao touro roropaoro toupaivorao. Uva vo touro-a evara ao touro uraura irara Pauto voeaaro erao vatara.

✡ **3:17:** Hos 12:8; Sek 11:5; 1 Ko 4:8 ✡ **3:18:** Ais 55:1; Mt 13:44 ✡ **3:19:** Pro 3:11; Hi 12:5-8 ✡ **4:1:** Esi 1:1 ✡ **4:2:** Esi 1:26-28; Dan 7:9 ✡ **4:6:** Re 15:2; Esi 1:5

6 ✡ Uva voa vo paupa ruvara-ia oavu avu epao oa oiso toupaivorao osa rirova avakava. Oa oiso rutu toupaivorao osa sisiro roroiova rutu.

Uva okarevu avu vo resura tootoopaoro paupa reito vaaro kovokovopaivorao uva torepaaerao. Uva vo resura eva okarea-ia riroara rutu osireiara toupaivorao kopukopuara rutu vo kare iava uvui piepaoro ora oisova vo kare isivaaro-ia.

7 ✡ Uva rovopatoa rutu-a ro ira tootoovira toupareveira oiso rera osa laion. Ari eraopatoa-a ro iravu oiso rera osa bulmakau kakae. Uva vo pevapato-a ro iravu oiso puavira touparevorao osa oiratoa iava puaua. Uva vo resurapato-a ro ira oisi touparevorao osa iravu riroto keravo. Ira viara-ia papapareveira.

8 Uva vo resura vao tootoovira toupaiveira, oresura rutu-ia katakataivira katai vatara aue putaera toupaivorao. Ora riroara osireiara oara voea rutu iava va-raura rutu-ia uvui pievira toupaivorao ora putaeara reroaro tapo. Uva ravireoura rutu-ia ora vokiararo erapaaveira opesi asavira oiso purapaoro,

“Turaro Pauto ira-ia goruara rutu toupaiveira, eera Tugoropato, eera Tugoropato, eera Tugoropato. Ira tuariri rutu oisoa toupareve. Uva vo vokio tapo toupareveira. Uva uriosa aueparoi.”

9 ✡ Uva vo kare eva Pauto vaaro iava keraria tavitavipaaveira ira pauparoveira reipa paupa-ia tootoovira raga toupaoro vokiara rutu-ia. Oa iava rera vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaiveira. Ora rera-ia vearo vaisi purapaiveira. Uva vuutara rutu-ia vo resura eva tootoovira toupaoro oisi raga piepaiveira eisi.

10 Ovuutaroa-ia voea evoea erao tau vo resura (24) turaro irara rekupaiveira rera ruvara-ia ira paupa-ia pauparoi reito vaaro. Uva rerapa vuurapa vaisi pura-paiveira ovusa tootoovira raga toupareve vokiara rutu-ia. Uva kukuvaipara go-lara ora voea varaaro vikipaiveira, ra vo kovepasa avapape paupa ruvara-ia rera vaaro. Uva oiso purapaaveira,

11 “Turaro. Vii-a igei reraaro Pauto. Viigoa uvuipauveira rutu ra oirara rutu vii vaaro iava keraria tavitavipaave vii vaisiaro kae piepaoro, ora vii vo goruaro tapo reroarovi toupaoro. Uvare vii raga orekerovu rutu pu-rariva ora vii raga vo ruipaaro-ia. Uva vara purarivoiva, kare-keepa. Uva vo vokio vara rutu varao toupaiveira.”

5

Jon Oavu Vuku Viko Kekereva Oa Tuukeiva

1 ✡ Uva Pauto rera vaaro-ia paupa pau-paoro oirapapa vavae iava oavu-ia vuku viko pituparevorao oa kekeavorao. Oa-ia rigatoa toupaivorao sovara-ia ora vova va varaaro-ia. Uva vo viko tuuke-ia erao vatara-ia tep tuukero oara-ia reesiara toupaivorao.

2 ✡ Ora iravu purapurapato ensel goru-toa rutu kekeavorao ovusa paupaoro rirovira takatoparoerao oiso akepaoro, “Irouto-a vearoto ira-ia reesia toupaivoi oa iava uvuiparoi ra tep tuukero tokoreve, oiso ra vuku viko vao karureve?”

3 Ari ita, viapau oiso vuvuiua-ia irai epao, ora vo rasitoa-ia, ora vo rasito reroaro irai epao ira uvuiparoi ra vo viko vao vukua karureve va sovara-ia vu-ravurasa.

4 Ari ita, viapau oiso irai kekepaivorao ro ira uvuiparoi ra vao vukua karuoro va sovara-ia vuravurareve. Osa-a eisi osa iavirava gau iraopaavorao.

5 ✡ Uva iravu voea iava turaro irara ira ragai tavirevorao oiso, “Opeita gau-pari. Kekeri! Laion-a ro-ia Juda sara iava rera oirato. Devit aao iraraaro iava rera. Ira viapau vuri vovou vai, uvare upoava ora keevoisiroepa rutu. Osa iavirava eisi uvuiparoi ra vo vukuo iava tep tuukero toko rovorevora, vo viko karureve.”

Sipsip Kakae Kekereva Jon

6 ✡ Uva urusia-ia oavu Sipsip Kakae [aue Jisas] oa kekeavorao ovusa torepaerao oiso osa va upoivoiva, kopiiepa. Oa reito vaaro-ia paupa vuutaarovi-ia torepaerao

✡ **4:7:** Esi 1:10, 10:8-22 ✡ **4:9:** Sam 47:8 ✡ **5:1:** Esi 2:9-10; Ais 29:11; Dan 12:4 ✡ **5:2:** Ais 63:4-6; Re 10:1
✡ **5:5:** Jen 49:8-12; Ais 11:1, 10 ✡ **5:6:** Re 4:6; Ais 53:7; Sek 3:8-10, 4:10

ora vo resurao vuruvuruaro-ia, okarea tootoovira toupaiveira turaro irara tapo. Okakaea erao vatarava ketaara toupaivorao, ora erao vatara aue osireiara. Evoa ita-a erao vatara uraura irara Pauto voeaaro. Pauto oea arureva voraro ruture rasitoa rutu-ia.

7 Uva Sipsip Kakae avaerao vo vuku ousa ovusa Pautoa iava oirapapa vavaeia toupaivorao. Vo osa rei-ia paupa pauparoerao rera vaaro.

8 Uva vo vuku ouvorao vo kakae ovusa vo resura eva, okarea tootoovira toupaiveira, ora erao tau vo resura turaro irara oea rutu rekuivorao vo Sipsip kakae ruvara-ia. Uva voea rutu turaro irara katakataivira orekerovu-ia pitupaivorao, oiso roroara osa gita, ora oaravu disara golara, ora akoroa riro geesia, oa kasipaiveira ra geesipape, oa iava disara agasipaerao. Oara-a evara variriara oirara rutu Pauto voeaaro reesipaivorao.

9 ✡ Uva iriavu-ia erava airepava eraaerao. Iria oiso purapaoi,

“Vii-ia reesia toupaivoi. Uvui iraopauei ra vukua ouri, ra va iava tuukeara tokori. Uvare vii upoiva oa iava kopiiuepa. Oa iava ora vii iava revasiva-ia oirara rutu vorevira voririva Pautoa-pa voea vatesa. Iu. Oirara rutu osararovu rutu iava voririvora, ora oreovu rutu iava, ora ovararovu rutu, ora okantrirovu rutu iava.

10 Voea oiso pieriva, ra oiso toupaive king irara prispaoro Pautoa-pa kovopa irara ro vigei reraaro. Ra oisi iavirava oiso toupaive, Voea-a oirara rutupa reipa irara voeao oea vo rasio-ia toupaiveira.”

Sipsip Kakae Vaisiaro Kae Pieiva

11 ✡ ✡ Oire uva vorerivira ita oavu kekeavorao. Uva riro irara rutu enselpa irara gisipoaro uvuavorao oea uvuiaro rutu-a voeao oiso uvuipaaerao riroara rutu ipuipuara (handet milion) ora riroara rutu tukuara (tausen tausen). Oea rutu torepaaerao Pauto vaaro paupa kovokovopaoro, ora vo kareo tapo oea tootoovira toupaiveira, ora voeao tapo turaro irara.

12 ✡ Oiso erapaoro rirovira rutu raga piepaivorao,

“Vo kakaeo-ia Sipsip Kakae tuariri oa upoivoiva, oa kopiiepa. Ira uvuiparoi rutu ra gorua oureve, ora orekerovu rutu vearopara, ora vearopa tarairo, ora riroa rutu varivaria. Ira uvuiparoi rutu ra oirara rutu rera vaisiaro kae pie iraopaive. Ora rera vaaro iava keraria tavitavi iraopaave rera-ia vearo vaisi purapaoro.”

13 ✡ Oire uva orekerovu rutu reoreoaro uvuavorao Pauto oara purareva, varao oara vuvuiua-ia toupaiveira, ora varao oara rasito reroaro toupaiveira, ora varao oara avakava-ia toupaiveira. Iu. Evara rutu oara uvarovu rutu toupaiveira ragai oara rutu vo reoaro uvuavorao osa oiso puraaerao,

“Pauto rei-ia paupa rera vaaro pauparoveira ora Sipsip Kakae aiterea rutu uvuipasiei ra vuurapa vaisiro rutu ora rei vaisiro ousi, ora keraria, ora varivaria varao vokiara rutu iarepara!”

14 Oire uva evo reo isivaaro iava vo resurao okarea tootoovira toupaiveira okarea oiso puraaerao, “Ovoiei.” Oa iava turaro irara vaiterei-ia vuurapa vaisi purapaoro rekupaivorao.

6

Sipsip Kakae Katai Vatara (6) Tep Iroro Vukua Iava Tokova

1 Oire uva Sipsip Kakae kekeavorao ovusa vo vuku-ia eva pitupaivorao oaia erao vatara tep tuukero toupaiveira. Uva rovo tuuke toko rovovorao. Oa iava ragai oavu uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaiveira. Oa reoreoaro gurukoaro oiso rutu poko virorao osa varakeoto. Oa oiso puraerao, “Uriou.”

2 Oire uva vorerivira ita vuraavorao. Oa iava iriavu popotepava hos kekeavorao ora ro ira oira ivara-ia paupaoro koetava-ia pituparevorao. Uva rerapa kukuvaipa vateivorao. Oa oiso rutu toupai osa vao oa vatepaiveira ropa ira upoava

✡ **5:9:** Sam 40:3; 1 Ko 6:20 ✡ **5:11:** Dan 7:10; Hi 12:22 ✡ **5:11:** Dan 7:10 ✡ **5:12:** Fl 2:9-11 ✡ **5:13:** 1 Ti 6:16; Re 1:6, 6:16, 7:10

ora keevoisiro. Oire ra vava avaroera upoara purapasa. Oiso ra voea-ia keripa irara putereve upoa-ia.

3 Uva Sipsip Kakae eraopa tuukea vukua iava tokovorao. Uva eraopa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaiveira. Oa oiso puraerao, “Uriou.”

4 ✡ Uva iriavu revasipava rutu hos kosi virooro karekeorao. Uva ro oira-ia pauparoerao ira gorua oureva upoa kareke piesa oirara-ia voeao vo rasio-ia tou irara. Ra oisi iavirava ora upopaoro ora kopii piepaave oearovu tapo. Osa-a eisi osa iava rera vateivorao iravu riroto toorio vo kovo vao purasa.

5 ✡ Uva Sipsip Kakae vo pevapa tuuke vukua iava tokovorao. Uva vo pevapa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaiveira. Oa oiso puraerao, “Uriou.” Oire uva iriavu rupava hos kekeavorao. Iria ivara-ia iravu pauparoerao. Ira skel-ia pituparevorao orekerovu atepato ora rera iava vavaea-ia.

6 Uva ogurukovu uvuavorao oapa oiso paierao oavu reoreoa oa uriopaerao vo resurao vuutaaro-ia okarea tootoovira toupaiveira. Oire uva vo reo-a eva oiso puraerao, “Gare pitokavi vai wit ateri aue uvuiaro-ia katai voki voriaro. Ora opevavi rutu gare peva vai rais pitokaro vai ateri katai voki voriaro, uvare viapau riroara aioara epao. Ari opeita oliv ovi korovoaro vuri pieri ora aue tapo wain-ia.”

7 Uva Sipsip Kakae vo resurapa tuuke vukua iava tokovorao. Uva vo resurapa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaiveira. Oa oiso puraerao, “Uriou.”

8 Oire uva vorerivira ita vuraavorao. Oa iava iriavu keseva hos kekeavorao ora ro ira oira ivara-ia pauparoerao. Rera vaisiaro ro-ia, Kopiia. Ora ro turaroto kopii urui iava rera ira tapo urioroerao. Aiterea rutu-a evaiterei oirara rutu voeao vo rasio-ia vo resura-ia sara uvuiaro iare voea roo piesiva. Oa iava vo resura iava osaravupa reipasiveira. Oire uva gorua ousiva evo sara kopii piepasa aue-ia toorio upo purapato, ora ogoeto, ora oaravu rutu upiara, ora vo kareo-ia vavarai kare vo rasio iava voea.

9 ✡ Uva Sipsip Kakae vo vavaepa tuukea vukua iava tokovorao. Oire uva oearovu kopii irara urauraaro kekeavorao ovusa eravao alta reroaro toupaivorao. Tuariri rutu oea Pauto vo reoaro-ia goruvira rutu pituiva. Oa iava oisoa vo reo iava siposipopaive. Uva va-a eva vituaro iava keripa irara voea kopii pieiva.

10 ✡ Uva voea evoea uraura irara oea rirovira rutu keerapaoro arepaaerao oiso purapaoro, “O Reito Turaro King. Orekerovu rutupa tugorovira toupariveira. Ora vo osa vii vovouaro-a oiraopa rutu. Ovirovu rutu vuuta pute rovoverea, ra tavaa purari kort voeaova oirara oea rasitoa-ia toupaiveira. Ra igei revasiaro kare pieri, raa?”

11 Oire uva voeapa popotepa kuvuro vateiva katakataivira oiso voea tavioro, “Rearea rovota. Visii tapo kovopa irara ora voeao araoko irara oavisii oea upoiverea keripa irara oisi ita osa visii upo rovoiva. Oire ra oisi iavirava visii rutu vieiaro uvuivira karekeperea vo vieio oa reesi rovoreva Pauto.”

12 ✡ Oire uva Sipsip Kakae kekeavorao ovusa katai vatarapa tuukea vukua iava tokovorao. Uva vuravuraavorao ita. Oa iava riroto ravurike kekeavorao ira rasitoa rutu-ia karekeroerao. Ovusa ravireo ora poreroerao rupaoro oiso rorovira osa pupurua varoa. Ovusa kekira rutu revasiro virorao rutu oiso rutu osa revasiva.

13 Uva aaviikoara rutu vuvuiua iava kovekoveerao rasitoa iare oiso rutu osa fik kue vao oa viapau viorope. Ra kiuvu va kuki ragareve. Ra oisi iava kovepe.

14 Ora vuvuiua tapo oua vera pirorao oiso rorovira rutu osa urupava mat vikopaiveira. Ovusa pukuiara ora tokotokoara ora vara vo tavukiroaro rutu kavupaivorao ora virupaoro.

15 Oire uva king irara voea vo rasio-ia, ora rei vaisi irara, ora viurupa irara voeaaro kepten irara, ora voeao riro moni irara, ora riro varivari irara, ora oirara rutu voeao oea akukupapavira kovo ragapaiveira, ora voeao oea evoeapa

✡ **6:4:** Nea 2:1-3 ✡ **6:5:** Sek 6:2 ✡ **6:9:** Hi 11:32-40 ✡ **6:10:** Sam 13:1-6 ✡ **6:12:** Joe 2:10-11, 30-32

reipaiveira. Evoea rutu oearoa vataupaaerao aveke kakiro sovara-ia vo rasitoa-ia ora oaravu riropara aveke tokutokuro reroaro vagapara-ia.

16 Uva keerapaaerao pukuiara ruture ora avekeara oiso purapaoro, “Igei ivara-ia kovekoveta igei utopaoro Pauto osireiaro asavira ira pauparoi rera vaaro-ia reipa paupa ora Sipsip Kakae tapo vo kasipuaro asavira.

17 Uvare rei voki rutu-a vaiterei vaaro oa-ia riroa kasipua toupaivoi vuri vovouro voeapa voriaro tuusa. Ovokia-a vao pou piroi. Uva iroutoa vaiei ira uvuiparoi ra vaitereire korusa keevoisivira torepa, raa? Easi viapau iraiei.”

7

Uva Oiso Uvui Irara Isrel Pauto Vo Reesiaro Ouiva 144,000

1 ✡ Vara rutu-a varao oara opesieiva, vo resura purapurapa irara ensel kekeavorao ovusa torepaaerao vo resura rutu roopavira vo rasito vatuaro iava. Oea vo resurare kiuvu korupaaerao. Ra oisi iava kiuvuara viapau oiso rasito pupive, ora avakava, ora evaoara.

2 Oire uva iravu kekeavora enselto osa vova kaero virorao uvava ravireo kaeparo viroveira. Ira Pauto vo reesiarova touparevorao, ro Pauto ira tootoovira raga toupareveira. Ira rirovira rutu keeraparoerao evo resurare enselpa irara, oea gorua ouiva Pauto ruvara-ia rasito vuri piesa ora avakava.

3 Ira oiso puraroerao, “Opeita vagevagepata rasito vuri piepaoro ora avakava ora vegoara. Igei oiso vovoupaiei ra vo reesio tovo rovoio Pauto vaaro rera voeaaro kagavearo-ia kovopa irara. Osa iava taru utupaua orekerovu rutu vuri pietaverea!”

4 ✡ Oire uva voea uvuiaro vaisipaivorao voeao oea-ia vo reesi toupaive. Voea uvuiaro 144,000 voeao iava voea Isrel-pa irara.

5 Uva oisi-a eisi osa iava 12,000 Juda sara iava vo reesi ouivorao. Ora voeao Ruben sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Gat sara iraraaro iava voea 12,000.

6 Ora voeao Asa sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Naptalai sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Manasa sara iraraaro iava voea 12,000.

7 Ora voeao Simion sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Livai sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Isaka sara iraraaro iava voea 12,000.

8 Ora voeao Sebyulan sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Josep sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Bensamin sara iraraaro iava voea 12,000. Oea-a evoea vo reesi ouivorao va vao Pauto vaaro.

Riro Irara Rutu Lotupaaveira Pautoapa

9 ✡ Vara rutu opesieiva, urusia-ia vuravuraavorao ita. Oa iava riro irara rutu kekeavorao ouvurua toupaivorao. Uva viapau irai uvuiparoi ra voea uvuiaro vieireve. Voea rutu-a evoea osararovu rutu iava vo uvuru, ora okantrirovu rutu iava voea, ora ovararovu rutu iava voea, ora oreorovu rutu iava voea, oea torepaaerao reito vaaro paupa ruvara-ia ora Sipsip Kakae ruvara-ia. Oea riro kaekaepa kuvuro-ia kuvupaaerao vao popotepa varo. Ora sorapita raoro-ia pitupaivorao ora voea iava vavaeara-ia.

10 Rirovira rutu raga piepaivorao oiso purapaoro, “Vigei reraaro Pauto ira rera vaaro-ia paupa pauparoi ora Sipsip Kakae tapo aiterea vigei vorevira ousiva. Oa iava oriruvira toupai.”

11 Uva enselpa irara rutu paupaaro kovokovopaoro torepaaerao turaro irara tapo ora vo resurao okarea tootoovira toupaiveira. Uva voea rutu enselpa irara rekupaivorao taku viropaoro Pauto vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaoro.

12 ✡ Oiso purapaaerao,

“Oiraopavira rutu. Roru iraopai vigei reraaro-ia Pauto. Ora tavitavipaviei rera vaaro iava keraria. Ira-ia vearopara rutu rugorugooara toupaiveira. Osa iava rera-ia vearo vaisi purapai rera vaisiaro kae

✡ **7:1:** Re 9:4 ✡ **7:4:** Jen 49:1-28; Re 9:16, 14:1 ✡ **7:9:** Ais 60:1-5; Ro 11:25 ✡ **7:12:** Re 5:12-14

piepaoro ira riroava gorua touparevoi rutu. Iu. Ira-ia riroa rutu varivaria toupaivoi. Ari ita, vara rutu-a evara rera raga varaaro vokiara rutu iarepara."

Siitoka Opesiepa Voeao Iava Vearo Vovou Irara

13 Uva iravu turaroto voea iava erao tau vo resura (24) ira oiso ragai akerevorao, "Ovu iava evoea oea riro kaekaepara-ia kuvuparo popotepara kuvupaai? Irou irara-a, raa?"
14 ✡ Uva rera vo reoaro pukooro oiso puraraerao, "Auoro, vii raga oisi voea-ia taraipauei evoea." Uva ragaire oiso puraroerao, "Oea-a voeao riroa rutu siitoka ouiva ora upiara keripa irara vavaearo-ia vo vuutao-ia vuri vuuta rutu. Oiso osa iava ora voea varaaro kuvupara sisuiva Sipsip Kakae revasiaro-ia. Oa iava kuvupara popotevira karekeepa.
15 ✡ Eva-a oa vituaro iava torepaaveira paupa ruvara-ia Pauto vaaro. Uva voa-a evoa uva ravireoura rutu-ia ora rupa vokiro rutu-ia Pautoa-pa kovopaiveira rera vo kepaaro-ia Tugoropa Kepa. Uva rera Pauto voa paupaoro uvuipa ra voea tokipaoro voea virivaripareve.
16 Uva viapau uvuipaai ra vorerivira ogoeave. Ora viapau uvuipaai ra vorerivira uuko regaave. Ora viapau uvuipai ra ravireo voea kaukau piepaoro voea-ia roropareve. Ora viapau oavu avu vai uvuipai voea iava varaura oaive kasikasi piepaive.
17 ✡ Eake iava? Uvare Sipsip Kakae paupa vuutaarovi-ia toupaiveira. Eera ira voeapa oiso toupareverea, Voea tokipato. Ira taru voea tuvetuvepareverea tuputupue rikuro iare uva Tootoopa Uukoara kosipa piroveira. Ora vo osa Pauto voea osireiaro iava gau oviro posiposi piereverea. Ra viapau oiso vorerivira gaupaive ita.

8

Sipsip Kakae Erao Vatarapa Tuuke Tokova Vuku Viko Iava

1 Uva Sipsip Kakae erao vatarapa (7) tuuke vuku tuukepa tokovorao. Oire uva viapau oavu avu vai gurukoa vai purapaivorao. Ora viapau reoreoa vai voa vuvuiua-ia katai vuutavi rutu uvuiaro-ia (hap aua).
2 ✡ Uva eva isivaaro iava erao vatara enselpa irara kekeavorao oea Pauto ruvara-ia torepaaveira, vo uva rera ruvara iava erao vatara utaveara ouivorao.
3 Uva iravu enselto eravao ruvara-ia toresa urioroerao plet-ia golava pitupaoro, iria-ia akoroa-ia riipu kupare purapaiveira geesipa. Uva rera vateivorao riroara rutu akoroara riipu kupare geesi purapa vaore, oiso ra va tapo uvereve oirara rutu vo variriroarova voeao Pauto voeaaro. Osa iava tauoa purarevere Pautoa-pa oira-ia eira eravao golava iria torepaoveira reito paupaaro ruvara-ia Pauto vaaro.
4 ✡ Uva vo kupare-a vao akoroa vaaro riipu geesi purapa ora variriara oirara varaaro Pauto voeaaro ovatakoa rutu eva enselto vavaearo iava ipaerao Pauto ruvara-ia pou virosa.
5 ✡ Oire uva enselto plet ourevorao riipu kupare geesi purapava, ora tuituia tapo ourevorao eravao iava. Oa iava vara rutu-ia plet agasi pierevorao. Uva va tuitui kasi vikirevorao rasitoa iare. Uva va vikirevoiva, varakeoto pokoro virorao. Vo osa gurukoa karekeerao. Oa iava rera varakeoto parakauoro rororevorao. Uva va-a eva oa iava rasito ravurikeroerao.

Vo Resura Purapurapa Irara Ensel Utaveara Vuvurepaiva

6 Uva voea-a voeao erao vatara enselpa irara oea erao vatara-ia pitupaivorao utaveara vatatopopaoro, oiso ra vara-ia utaveave.
7 ✡ Uva rovoto enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava ais uvere ora tuituia ora revasiva karekeerao rasitoa iare kovesa. Oa-ia rasito reesiivorao rera roo piesa vo peva uvuiaro iare. Oa iava tuitui kasi oavu uvavuva aiovorao vo peva iava va rasia, ora vegoa, osa kokopa kouro rutu varao oara tootoopapeira oara rovaerao.

✡ **7:14:** Mt 24:21-31; Sek 3:3-5; Hi 9:14 ✡ **7:15:** Ais 4:5-6; Re 21:3 ✡ **7:17:** Sam 23:1; Jo 10:11, 14; Esi 34:23-31
✡ **8:2:** 1 Te 4:16; 1 Ko 15:52 ✡ **8:4:** Eks 30:7-8; Sam 141:2 ✡ **8:5:** Sam 97:1-6; Lev 16:12 ✡ **8:7:** Esi 38:22; Re 9:4
✡ **8:8:** Jer 51:25

8 ✡ Uva eraopato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oire uva orekevu vikiivorao oiso roroa osa pukuia riroa opukuia rovapaerao. Uva avakava-ia kovesa varaerao. Oa-ia eva avakava reesivorao ita oira roo pieoro vo peva uvuiaro rutu iare. Oa iava orovuvu vo peva iava revasivira pore pirorao.

9 Uva oisi-a oiso osa okarerovu rutu voeao okarea tootoopaaveira avakava-ia, oea reesireesiivorao vo kare rutu roo pieoro vo peva sara uvuiaro iare oiso, Osaravu kopiierao vo peva iava. Ora uvuoara tapo uvuiaro roo pieivorao vo peva sararo uvuiaro iare aue selpa uvuoro. Uva vo peva iava osaravu uvuo sip vurierao.

10 ✡ Uva vo pevapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Ovusa iravu rirova aaviiko rovaorao rutu oiso osa aoa oa vuvuiua iava koveerao. Uva uukoara rutu roo pieivorao vo peva sararo uvuiaro iare aue uuko. Uva aaviiko koveorao osaravu-ia vo peva iava aue uuko ora vara rutu-ia tuputupue uukoro.

11 ✡ Uva oira vaisiaro-a o-ia aaviiko, Itakova iria itakopaoveira. Iria-ia uuko oviro vieiaro roo pieivorao vo peva rutu uuko sararo uvuiaro iare. Uva vo peva iava osaravu uuko itakovira ora pore ovoierao. Oa iava riro irara rutu vo oviro-ia ukaiopaaiva, itakopaoro kopii ovoipaaerao.

12 ✡ Uva vo resurapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava ravireo, ora kekira, ora aaviikoara rutu roo pierevorao vo peva sara rutu uvuiaro iare. Oa iava vo peva iava ovarurovu vurierao oiso, ravireo varu, ora kekira varu, ora ovarurovu aaviikoara rutu iava. Osa-a eisi osa iava vara rutu rooaro iava varao aviavipara ovarurovu rupavira karekeerao. Eisi osa iava vo ravireopa vuuta-ia uva vo resura vuutaro rutu-ia rupaerao. Ora vokiaro tapo ita uva viapau aviavia vai vo kekira iava oai ora aaviikoara rutu iava oaviavi vo vo resura vuuta rutu sovara-ia.

13 Uva riroto keravo kekeavorao osa papapaoro vuvuiua-ia avaparoerao. Oire uva rera uvuavorao osa rirovira rutu gaupaoro oiso puraparoerao, “Siraovira! Siraovira! Siraovira rutu oiraravipa voeao oea touvira vo rasio-ia toupaiverea. Uvare vo peva enselpa irara oiso vovoupaai ra utaveara oaive vuvureive. Ra oisi iavirava riro tavaka rutu voea-ia oirara karekepe.”

9

Vo Vavaepato Purapurapato Ensel Utave Vuvurerevorao

1 Uva vo vavaepato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava iriavu aaviiko kekeavorao iria vuvuiua iava koveorao vore rasitoa-ia. Uva oira vateivorao kii vaore oira googagare riku oa vituaro-ia viapau rekasia vai.

2 ✡ Uva vo riku karuevoiva, kupareto voava vusivusiparevorao riro kasi iava tuituia. Okuparea eva ravireo tavurupaivorao ora vuvuiua. Oa iava ravireo vaio ora vuvuiua rupapasierao.

3 Uva riro kare rutu tutuvake kare vo kupare iava varapaaerao rasitoa iare. Okarea-ia toupaivoi riroa rutu avuavua oiso osa siikopi ro ira oirara upia piepareveira.

4 Oire uva oiso oavu vosi reo uvuavorao vo kareo iava tutuvake kare. Oa oiso puraerao, “Opeita isiso kouro vuri piepata eke orekerovu rutu kokopa kouro ora evaoara. Ari visii uvuipatai ra oirara avupata voeao oea kagavearo-ia Pauto vo reesiaro viapau toupaive.

5 Uvuipatai ra voeapa upia vatepata vo vavae rutu kekira uvuiaro-ia. Ari opeita voea kopii piepata rutu! Viapau.” Eisi osa iava vo kare eva tutuvake kare vuri upiaro vatepaivora oirarapa oiso rutu osa siikopi oirara avupaoro voea upia piepareveira.

6 ✡ Uva vo vuuta vao vo vavae iava vao kekira oa-ia oirara kopiipa raivare taraa ragapaiverea. Ari ita, ra viapau oiso va kekepaive. Iu. Ruipa irao ragapaaverea oiso ra kopiiave vo osa kopiia voea asavira toripaive.

7 ✡ Uva ragai vo kare eva tutuvake kare kekeavorao oiso osa hos kare upo purapasa auepaaveira. Uva vo kare kukuearo-ia kukuvaipara golara

✡ **8:10:** Ais 14:12-17 ✡ **8:11:** Jer 9:15, 23:15 ✡ **8:12:** Re 6:12-13 ✡ **9:2:** Jen 19:28; Eks 19:18; Joe 2:2, 10 ✡ **9:6:** Jop 3:21; Jer 8:3 ✡ **9:7:** Joe 2:4; Nea 3:17; Dan 7:8

toupaivorao. Ovusa vo kare iava puaura oiso toupaivorao osa oirara puaaro.

8 Ora vo osa voea iava oruara oiso toupaivorao osa gegeru, oiso osa riakora oruaro. Ovusa voea iava reuriara oiso toupaivorao osa laion reuriaro.

9 Uva vo kare kopukopuaro-ia oaravu oiso rutu kekevira toupaivorao osa kaapara kuvupara voea utopasa. Ora vo kare putaearo putaputapaoro pokopa virorao oiso osa riroara rutu karis ururo hos kare ivupaoro ikaupaiveira upoa iare avapaoro, ovusa vara karisara ragaragavaopaive pokopoko uviropaoro.

10 Kookoopiara vo kare iava toupaivorao oiso osa siikopi, ora rokarokara varao oara-ia kuuva ovi roko piepaiveira avu vuuro iare vituara pukopaoro oirarapa upia vatepasa vo vavae rutu uvuiaro iare kekira.

11 Uva iravu voea reraaro king toupareveira ro-ia enselto, ira googagare rikui-ia tou irarapa reiparoerao o iria-ia viapau rekasia vai. Ira vaisipaiveira Hibru reo-ia oiso, Abadon. Ari Grik reo-ia oiso rera vaisipaiveira, Apolian. Oa porearo-a vao oiso, Orekerovu Rutu Vuri Piepato.

12 Ari ita, rovo tavaka rutu opesi rovoerao. Oire uvuta! Touvira otavakareivu epao oarea taru utupaua karekeperea.

Katai Vatarapato (6) Purapurapato Utave Vuvurerevorao

13 Oire uva katai vatarapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Uva oreovu uvuavorao vatu resura vuruvuruaro-ia aue eravao golava vatuaro iria Pauto ruvara-ia toupaeveira.

14 ✡ Oa-ia oiso puraerao katai vatarapatoare enselto ira utave-ia pitupare, “Vo resurao enselpa irara oea tuukepaaveira riro kara-ia uuko kara Yufretis. Voea iava vase iraori voea tuukearo karuoro, ra avaave.”

15 Oire uva vo resura evoea enselpa irara vatatopo ovoiaerao vo vuuta ragare tuepaoro, ora vo vokio raga, ora vo kekirao raga, ora vo ivao raga-ia vo kovo vao purasa. Oa iava vo kovo purasa voea karurevorao, oiso ra oirara rutu reereesiive voea roo pieoro vo peva uvuiaro rutu iare sara. Ra osaravu vo peva iava upoive.

16 Uva viurupa irara uvuiaro rutu-a voeao oea hos kare-ia paupaaerao oiso voea 200 milion. Voea uvuiaro rutu reesiaro iava uvuavorao.

17 Uva areo uusi-ia vo kare kekeavorao hos kare ovusa vo kare-ia paupaaerao. Uva voea oirara kaapa kuvuparo-ia kuvupaaveira. Uva vara siroviearo revasipavira toupaiveira, ora kuuva siroviero, ora kese siroviero. Ovusa hos kare kukuearo oiso osa laion kukuearo. Oire uva tuituiara, ora kupareara, ora aveke viitavokoro solfaara oara rutu vo kare gisipoaro iava kosikosipa pirorao tuituivira pigigiopaoro.

18 Uva oirara roo pieivorao vo peva rutu uvuiaro iare sara. Oa iava vo peva iava osaravu kopiierao, vo uvare vao tuituiara, ora kupareara, ora aveke viitavokoro solfaara oara rutu vo kare gisipoaro iava hos kare pigigiovira kosikosi piroiva, kopii ovoiaerao.

19 Vo kare vo varivariaro hos kare oa gisipo-ia toupaiveira ora vo kookoopi-ia. Okarea iava kookoopi oiso toupaiveira osa rakoru, iria porikearo kukuearo-ia gisipo toupaeveira. Iria-ia oirara vuri piepaiveira.

20 ✡ Oire uva oearovu rutu oirara viapau oiso kopiiaepa vo peva-ia eva vuri peva, oea viapau ora voea iava sopaura porepaiveira, ra varaore ovaupaave oara purapaiveira vuriara ora voea raga vavaearo iava. Iu ita, uvare viapau oiso vuri urauraro tugara vuura vaisi purapa vovouro viapau kavupaiveira, ora pau irara tokarasi irara voeao oea purapaiveira aue-ia gol, ora silva, ora bras, ora aveke, ora evaoara. Oara-a rutu evara viapau uvuipapeira ra vuravurapaive, ora viapau uvupaive, ora viapau vokapaive.

21 ✡ Oiso osa oearovu voea iava oira upopaiveira, ora kavokavopaaveira, ora otopa pitupituro purapaiveira, ora orekerovu kavirupaiveira. Ari ita, osa viapau oiso ora voea iava sopaura porepaiveira, ra vo vovourore evara ovaupaave.

✡ **9:14:** Re 16:12 ✡ **9:20:** Diu 31:29; 1 Ko 10:20; Sam 115:4, 135:15 ✡ **9:21:** Re 21:8

10

Purapurapato Ensel Jon-pa Vukua Vaterevoiva, Va Aioreva

1 ✡ Vao opesierao, oa iava iravu riro varivarito purapurapato ensel kekeavorao ovusa vuvuiua iava vararoerao aueia rukuta kuvupaoro. Ovusa govugovuto rera kukuearo-ia touparevorao, vo osa rera iava puaua sisikorevira roropaivorao oiso osa ravireo. Vo osa rera iava kokotoa tuituivira toupaivorao vuvupaoro.

2 Uva oavivu-ia gare viko vukua pituparevorao ovusa karuvira toupaivorao vo vuku. Uva oirapapa kokoto iava avakava ivara-ia tasiparevorao ovusa koike kokoto iava rasitoa-ia tasiparevorao.

3 ✡ Oire uva rirovira rutu keeraparoerao, oiso rutu osa laion gaupareveira. Uva oisi-a eisi osa keeraparoerao uva erao vatara (7) varakeoara rera vo keeraaro pukovorao poko virooro oiso reoreooro.

4 ✡ Uva erao vatara varakeo poko virooro reoreoerao. Uva oiso ruipaparai ra vao rigatoa. Ari ita, ragai oreovu uvuavorao oa vuvuiua iava urioerao oiso puraoro, “Evo reo erao vatara varakeoara vaaro oa oriru iraori ora vii iava rugorugooa-ia. Viapau uvuipauei ra va rigatori.”

5 Uva ro enselto ira keke rovoavorao ovusa avakava ivara-ia tasipaoro ora rasito ora rera vaaro oirapapa vavae kae pierevorao vuvuiua iare.

6 Uva oiso puraroerao, “Oiraopavira rutu vavo oiso viara-ia Pauto vaisiaroia ro ira tootoovira toupareveira vokiara rutu-ia. Ro Pauto ira vuvuiua purareva ora orekerovu rutu varao oara voa toupaiveira. Ira raga rasito purareva ora orekerovu rutu varao voa toupaiveira. Ora avakava iria purareva, ora orekerovu rutu varao oara voa toupaiveira.” Oire uva enselto oiso puraroerao, “Vuuta opesisa tutuuvoi, ra Pauto viapau touvira aate piepareve.

7 Viapau. Ari utupa visivi erao vatarapato enselto utave vuvurerevere rara. Ra oira gurukoaro karekeo. Ovuuta raga-a eva oa-ia Pauto va vao purareverea oa iava tavitaviroepa vatauvira vo osa profet irara tavitavireva voeari rerapa kovopa irara.”

8 Uva vo reo-a vao voviri uvu rovoavora oa vuvuiua iava urioerao oa ragai tavivorao ita oiso puraoro, “Vuku viko ousa avau eva oa karuvira toupaivoi enselto vavaearo-ia, eera ira avakava ivara-ia tasipaoro toreparoi ora rasitoa-ia.”

9 ✡ Uva enseltoa iare avaraerao. Oa iava rerare oiso puraraerao. “Ragai vateri eva gareavi vuku viko.” Oire uva ragai tavioro oiso puraroerao, “Va ouri. Ra va aiori. Ra vii sarearo uureo pieve. Ari ita, vo osa vii iava gisipo-ia oiso rutu gavaurepavira vuta rovo pirovere oiso rutu osa koisiva.”

10 ✡ Uva oisi-a oiso osa puraroiva, va eva gare vukuvi ouavorao rera vavaearo iava va aiosa. Uva ragai iava gisipo-ia gavaurepavira rutu vutapa pirorao oiso osa koisiva. Uva va kopa ovoiavoiva, ragai sarearo uureo pievorao.

11 Oire uva ragai taviivorao oiso puraoro, “Siposipo iraorivere ita Pauto varaaro rutu iava, varao oara oirara rutuia karekeperea uvarovu rutu okantrirovuia, ora oreorovu-ia, ora oearovu-ia tapo riro irara king irara.”

11

Vo Toupai Oiratoarei Iava Siposipopatoarei

1 Uva ragai vateivorao oavu uvuia orekerovu uvuipasa oiso roroa rutu osa vokapato tooro. Uva ragai taviivorao oiso, “Toreu, ra Pauto vo kepaaro aue Tempel uvuiri ora eravao vao alta. Ra oirara vieiaro tapo vieiri voeao oea Pautoapa vuurapa vaisi purapaiveira Tugoropa Kepa-ia.

2 Ari opeita uru uvuiri eva ratao Tugoropa Kepa riaaro-ia. Oa-ia uvuipau ra va kavu iraori. Uvare vo uru-a eva sopaipa irara rupa vovou irara vaaro, oea uriopaavere Jerusalem urui vao-ia Tugoropa Urui tasiasipaoro va vuri piepasa vo resura tau erao (42) kekiraro rutu uvuiaro-ia.

✡ **10:1:** Esi 1:26-28 ✡ **10:3:** Sam 29:1-11; Ais 31:4 ✡ **10:4:** Dan 8:26, 12:4, 9 ✡ **10:9:** Esi 2:8-9; Sam 119:103
✡ **10:10:** Esi 3:3 ✡ **11:3:** Dan 7:24-28; Re 19:10

3 ✡ Uva ragai vaitereipa vaitereo gorua vateavere aiterea ragai vo reoaro iava siposipopasivere bek karipareivi raga-ia tuupaoro varovira, oiso ra vaiterei vo siraoaro karekepasi. Osa eisi piesiverea oiso vo vokiro rutu uvuiaro-ia 1,260 vokiro."

4 ✡ Aiterea oiso toupasiveira osa oliv ovarei, ora vuravurirei vaireo airea Turaro ruvara-ia toupaereveira ro rasito rutupa reipato. Oara rutu iava rigatoreva Sekaraia.

5 ✡ Uva vosa oearoi vaiterei vuri piesa auepaave, osa iava tuitui kasi vaiterei gisipoaro iava kosikosipa piroverea voea evoea vaitereiva keripa irara kasi ovoisa. Iu. Oiraopavira rutu, ro ira vaiterei vuri piesa aueparo, ovovoua raga-a eva oa sirova uvuiparoi ra kopii ovoiro.

6 ✡ Aiterea goruava toupasivoi vuvuiuare korupasa. Ra viapau rutu oiso aue kokeva vai vo vuutaro rutu-ia kovepao, varao oara-ia Pauto vo reoaro-ia siposipopaoro vokapasi. Ora goruava tapo toupasivoi oa iavarava uvuipasi ra uuko kararo tuputupueara revasivira poresi. Ora oirara rutu vuri piesi voeao vo rasio-ia orekerovu rutu iavirava vuriara. Ari ita, ovuutaro-a evara oara-ia oisi eisi piepasiveira ora vaiterei vo vovoureiaro raga sirova utupaoro.

7 Uva ora vaiterei vo kovoaro opesi pie rovosiverea vao Pauto vo reoaro iava siposipopa. Oire ro vavaraito googagare rikui iava kosiro viro vaiterei tapo ora uposa. Eera ira vaiterei-ia pute ovoireverea vaiterei kopii pie ovoioro.

8 ✡ Oa iava vo kopiirei riro raiva-ia toupaiverea vo raivao vore riro urui-ia Jerusalem vao ouruia-ia Turaro vaiterei reraaro kopiiroepa evao parikouia. Ouruia vaisiaro ovoovovira oiso vaisipaiveira, Sodom urui, eke vao Isip-ia.

9 Uva oearovu ovararovu rutu iava, ora okantrirovu rutu iava, ora oreorovu rutu iava, ora osararovu rutu iava voearo vo kopiirei keke ragapaiverea rutu varei vura ragapaoro vo peva rutu uvuiaro-ia voki ora ovokipavu. Uva ora voeareire korupaaverea vaiterei tova arapa.

10 Uva voeao oirara vo rasio iava rorupaiverea vo rara kopiisi. Uva pupipaiverea egaegapaoro, ora aiopaiverea oearovupa vate irara oaive orekerovu vateevateara vatepaoro. Eake iava? Uvare vaiterei-a evaiterei profetatoarei, aiterea upiara vuriara oisoa vatepasi oirarapa voeao vo rasio-ia.

11 Oire uva vo peva voki ora ovokipavu opesi rovoerao. Oa iava Pauto rera vaaro vovoua vovoureva tootoopa vaiterei sopaaro iare vaiterei tootoo piesa. Uva oisi iavirava toresierao. Oa iava voeao rutu vaiterei kekepaoro uriri iraopaaerao rutu.

12 Uva oreovu uvusivorao oa vuvuiua iava urioerao vaitereire rirovira rutu keerapaoro. Oiso puraerao "Vore ipasi!" Oire uva ipa ovoisierao vuvuiua iare rukuta sovara-ia ovusa keripa irara voeao vaitereiva vaiterei siituepaivorao.

13 Uva vo vuutavi raga-ia riroto ravurike vusi ovoirevorao. Oa iava uvavuva oavu riro urui iava urui varu vuri pierevorao ovusa vo resura vatara karutu raga kavu pirorao. Uva voea 7,000 rutu-a oirara oea voa kopiiaerao rera-ia eera ravurike. Uva oeavu kavua virorao oea rirovira rutu uriri iraopaaerao. Osa-a eisi osa iava Pauto vaisiaro kae pie iraopaivorao ro oisova vuvuiua-ia.

14 Oire uva va-a vao erao pie tavaka oa oiso opesierao. Uvu iraota! Gareavi raga, ra vo pevapa tavaka karekepe ita.

Erao Vatarapato Ensel Utave Vuvurerevorao

15 ✡ Uva erao vatarapato purapurapato ensel rera oiraaro utave vuvurerevorao, ovusa oreorovu vuvuiua iava rirovira rutu keerapaoro oiso purapaerao, "Turaro oavi vaiterei ora Krais rera reraaro ira oiso karekeroi, Rasitoa rutu reraaro King. Ira touvira rutu turarovira opesi asavira toupareverea!"

16 Oa iava voeao erao tau vo resura (24) turaro oea paupaaveira voea varaaroia paupara vo Pauto ruvara-ia oea takupaa virorao Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro.

17 Uva oiso purapaaerao,

✡ **11:4:** Sek 4:1-14; Sam 52:8 ✡ **11:5:** 2 Kin 1:9-12 ✡ **11:6:** 1 Kin 17:1-7 ✡ **11:8:** Ais 1:9-10; Hi 13:12 ✡ **11:15:** 1 Ko 15:24-28; Dan 2:44, 7:14, 27

"O Turaro Pauto goruara rutuva toupariveira. Viigoa vo vokio toupari, ora tuariri rutu tapo oisoa toupari. Viigoa riroa rutu varivaria ouriva oa iava turarovira toupari orekerovu rutupa reipaoro. Eisi osa iava vii-ia vearo vaisi purapaiovoi.

18 ✡ Rupa vovou irara kasipu iraopaai vo osa vii vo kasipuaro kareke ovoiei. Uva vo vuuta-a vao-ia oa-ia kopii irara rovirieia iare kort karekepaai ovuuta vao-ia vearoa voria vatesapa vii voeaaropa kovopa irara. Evoea ita profet irara, ora voea oirara vii voeaaro, ora voearo oearoa viipa avivikepaoro vii reroarovi toupaiveira, ora voeao oea rei vaisirova toupaiveira, ora voeao rei vaisi asa irara, oea rutu-a ovuuta vao-ia voeao vuri piesapa oea rasito oiso vuri piepaiveira."

19 ✡ Oire uva oisi-a oiso osa reo rovoaiva, Tugoropa Kepa vao Tempel karuivorao Pauto vaaro oa vuvuiua-ia toupaiveira. Uva bokis o iria-ia Reo Ovoi purareva Pauto iria vi-aevira toupaevorao Tempel sovara-ia. Uva varakeoto parakauoro voare pigi-giovira avaparoerao, ovusa gurukoto karekeparoerao ora varakeoto pokoparo virorao. Uva rasito ravurikeroerao ovusa riroara kokeara ora ais koveerao.

12

Riakova Vaio Iava Ora Dragon

1 ✡ Uva oavu riroa reesia karekeerao vuvuiua iava oiso rorovira osa riakova iria ravireo-ia ora tavurupaoro oiso osa varaoa toupaevorao. Ovusa kekira oira kokotoaro reroaro touparevorao. Uva oira iava kukue-ia katai tau erao (12) toupaivorao aaviiko oiso osa kukuvaipa.

2 ✡ Iria kakae kovuva touevorao, ora up-iaorao kakaeto kavausa. Uva vo upia eva vuria rutu oa iava rirovira rutu oivepaoro kakaeto kavausa auepaorao.

3 Oire uva oreesivu ita voava vuvuiua-ia karekeerao, oreesia oiso toupaivorao, Iravu riroto dragon. Ira touparevo-rao revasipato ira-ia erao vatara kukue toupaivorao ora katai tau keta. Ovusa erao vatara king varaaro kukuvaipara vo kukuero-ia toupaivorao.

4 ✡ Uva rera iava kookoopi osaravu rutu aaviiko guruevorao vara vikisa ra-siuaarore, vo uva koveerao ovusa vo sararei raga kavu pirorao vuvuiua-ia. Uva rera-a eera dragon ira riakova ruvara-ia toreparoerao ovusa kakaeto kavausa auepaorao. Ira oira aate pieparevorao, oiso ra rera aioreve oira reraaro kakaeto.

5 Uva o riakova oira kakae kavauevorao. Uva rera kakaeto ira utupaua ain tooro-ia pitureverea vava oirara rutu tokipasa osararovu rutu iava voea. Oire uva ri-akova kakaeto kavau ovoievorao. Oa iava ikauvira rera ouivorao viara iare Pauto-a iare rera siposa vo uva pauparoerao rera vaaro-ia paupa.

6 Uva eira riakova torioro avaorao uvavure kuvau tapi uva viapau oirara vai toupaive, vo uva Pauto ora rera vo uruiaro ravaareva oirapa. Oisore ra voa oira vearovira rutu tokipaive oirapa aio vatepaoro vo vokiro rutu uvuiaro-ia 1,260 vokiro.

7 ✡ Uva vo vokio riroa upoa rovoei vuvuiua-ia. Oa-ia Maikel ora rera voeaaro enselpa irara dragonva riroto ora up-opaai. Ovusa ro dragon ora rera voeaaro enselpa irara oea voeava ita ora upopaai.

8 Ari ita, osa viapau varivaria vaiei voeapa upoava ora poesisa. Osa-a eisi osa iava viapau uvuipaai ra touvira toupaive vuvuiua-ia evoea dragon vase.

9 Uva purapurapa irara ensel Pauto voeaaro rera-ia dragon vikiaerao rera kosi pieoro rutu. Eera dragon tuariripatoa rutu ira vaisipaiveira oiso, Seten. Ira oirara rutu iava gasipareveira, ora oirara rutu keakeapareveira voeao vo rasio-ia. Ira vikiivorao rasiuaarore rera voeaaro tapo purapurapa irara.

10 ✡ Uva oreovu uvuavorao vuvuiua iava oa rirovira rutu oiso puraerao, "Vo vokio-ia vigei reraaro Pauto vigei vorevira ou ovoirevoi. Ora vo osa rera vo varivari-aro viaevira rutu ora karekei. Oa iava kingvira toure ora rera reraaro Krais, ira tapo ora rerapa riroa turaro vaisi ourevoi. Eake iava? Uvare ro Seten ira vigei araoko

✡ **11:18:** Sam 2:1; Dan 7:9-10; 2 Ti 4:6-8 ✡ **11:19:** Re 15:5, 8, 8:5 ✡ **12:1:** Jen 37:8-9 ✡ **12:2:** Ais 66:7-14; Ga 4:19 ✡ **12:4:** Dan 8:9-14 ✡ **12:7:** Dan 10:13 ✡ **12:10:** Ais 14:12-17; Jop 1:9-11

iraraaro iava gasi iraopareveira Pauto osireiaro-ia vo ravireoura rutu-ia ora voki ruparo rutu. Uva vo vokio enselpa irara rera kosi pieivoi vuvuiua iava.

11 Voeao araoko irara oavi oea varivaria ouiva ora gorua Sipsip Kakae revasiaro-ia, varei ora vao oiraopa vovou rutu oa iavirava rera vo reoaro iava oisoa siposipopaive. Oire uva vo pitupitu-a eva oa sirova upoava ora poesiai keripatoa-ia puteoro rutu. Uvare viapau oiso ora voea vo touroarore vearopara oisoa ru-gorugoopaave varao vo rasio-ia ora voea raga ora orirupasa. Viapau. Ari oisoa ora eaka ragapaave, ra kopiipaave.

12 Osa-a eisi osa iava vii vuvuiua ora visii rutu visiigoa voa toupataveira evoa vuvuiua-ia visiigoa roru iraopata. Ari ita, vo osa visii vao vo rasio-ia tou irara ora vii avakava visiigoa rutu eva vatatopo iraopata. Uva siraovira rutu visiivipa, uvare riro siitoka rutu visii-ia karekesa auepai. Aue iava uvare Seten epao ira visii iare vararoi. Ira riroava touparevoi kasipua, uvare taraiparoi oiso, Rera vaaro epao poteku vuutavi raga.”

13 Uva dragon ora rera-ia tarairoerao oiso, Eari, ragai-ia vikiaera vo rasitoa iare. Oire oa iava voa o riakova tarioparevorao iria kakaeto kavauevorao.

14 Ari ita, uva oirapa riakova vearouarei rutu putaeuarei vateivorao riroto keravo putaearo. Ourea iava uvuipaoi ra papapaoro avao oira voaarore vo rasitoa-ia kuvau tapi uva viapau oirara vai toupaive. Uva uvuipaoi ra toripaoro voa toupaeve riroto asavira dragon. Ra voa oira vearovira rutu tokipaive aioara vai-ia vo peva ivaro rutu uvuiaro iare ora okurovu.

15 Uva rera dragon uukoa oerevorao ora rera gisipoaro iava oiso rutu osa uukova iria pirutuvira paruevorao. Oa iava oira tariopaoro utuerao o riakova, uvare dragon oiso vovouparoerao ra oira turove vo pirutu. Ra opesi ovoio.

16 Ari ita, vo osa rasia riakova tauva-vorao akaoro. Uva vo rasi eva vo pirutu kopavorao oa oe ragarevorao dragon ora rera gisipoaro iava.

17 ✡ Uva rera-a eera dragon riroto ira kasipu iraoparoerao oirare o riakova. Oa iava avaroerao, oiso ra okakaeroi oira ovii kakaero vaiaro uporeve ita voearo oearoa Pauto vo reoroaro varao reo goruro sirova utupaaveira, ora Jisas vo reoaro iava siposipopaoro rera tapo sirova utu-paaveira.

18 Uva rera eera dragon rogaraua-ia avakava-ia toreparoerao.

13

Vaiterei Vavaraitoarei Aiterea Karekesierao

1 Uva iravu vavaraito varuereto kekeav-orao, ovusa kosiro virorao avakava iava. Ira-ia katai tau keta toupaivorao, ora erao vatara aue kukue. Uva rera iava keta tau kukuearo-ia king vo kukuvairoaro toupaivorao voa. Uva rera iava erao vatara-ia kukue oaravu vaisiaro toupaivo-rao, vo vaisiro otakaurovu rutu vaisiaro varao oara-ia Pauto tovipaoro rera takau-paiveira.

2 ✡ Uva rera vavaraito ira kekeavorao ira oiso toupareveira osa lepat laion roroto. Uva rera iava kokotoara oiso toupaivo-rao osa bea kokotoaro. Ari rera iava gisipo oiso osa laion gisipoaro. Uva rera-a eera dragon ira ora rera vo varivariaro vaterevorao rerapa eera vavaraito. Oa iava oiso rera tovorevorao rera reraaro king oiso raga ita osa rera. Osa iavirava eisi rerapa riroa rutu gorua vaterevorao orekerovupa reipasa.

3 Uva iriavu kukue rera iava vavaraito oiso toupaevorao, Iria togaiva oira kopii pieoro. Ari ita, uva kapua viupa rera kukuearo-ia vasavava. Oa iava vorevira kukue vearoopa ita. Uva oisi-a eisi osa iava oirara rutu vo rasio iava oea rera-ia tavetave iraopaivorao eera vavaraito. Oa iava rera sirova utupaaerao.

4 Uva rera reito dragon ira rerapa ro vavaraito gorua vaterevoiva ora rera vaaro, oirara rera-ia dragon vuurapa vaisi purapaivorao. Uva rera tapo-ia eera vavaraito vuurapa vaisi pura-paivorao oiso purapaoro, “Iroutoa vai rova vavaraito vaeapare? Iroutoa vai

✡ **12:17:** Ais 1:9-10 ✡ **13:2:** Dan 7:4-6

uvuiparoi ra rera tapo ora uporo? Easi viapau iraiei?”

5 Uva iravu rerapa eera vavaraito vaserevorao ovusa rirovira takatoparoerao Pauto takaupaoro. Ari ita, goruava touparevorao vo pitupitu eva purasa vo resura tau erao (42) rutu uvuiaro-ia kekira.

6 Uva ora rera iava gisipo aka pieoro rutu Pauto tovipaoro rera takauparevorao, ora rera vaisiaro Pauto, ora rera vo uruiaro Pauto, ora rera vo saraaro Pauto voeao oea vuvuiua-ia toupaiveira. Oara-a varao oara rutu tovipaoro vara takauparevorao vavaraito.

7 ✡ Uva iravu rerapa vaserevorao. Oa iava upoa kareke pierevorao Pauto voeaarova. Uva upoava ora poesiroerao. Oa iava voea kove pierevorao, uvare gorua oureva vao oa iavirava uvuiparoi ra reiparo osararovu rutupa, ora okantrirovu rutupa, ora oreorovu rutupa, ora ovararovu rutupa.

8 ✡ Oirara rutu voeao vo rasio-ia oea vaisiaro viapau toupaivorao Tootoopa Vuku-ia vo vuutao-ia oa-ia Pauto rasito purareva, oea rera-ia vuurapa vaisi purapaiverea eera vavaraito. Ari ita, vuku-a eva Sipsip Kakae vaaro vo kakaeo tuariri oa upoivoiva, kopiiepa.

9 Ro ira-ia kokito toupare ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve.

10 Vosa Pauto vo ruipaaro sirova iravu ouive tuukea iare, oire avaro tuukesa. Ora vosa Pauto vo ruipaaro-ia irai upoive toorio vai-ia, oire ra oisi rera upo iraoive rera-ia toorio. Ari ita, vo osa vo pitupitu eva oisi eisi karekepe voea-ia osa iava Pauto voeaaro uvuipaai ra goruvira rutu ora voea vo oirao pie vovouroaro-ia uvisi iraoive.

11 Uva iravu eraopato vavaraito kekeavorao ovusa rasito sovara iava vusirevorao. Ira-ia vaiterei ketatoarei toupasivorao oiso osa sipsip kakae ketaaro. Ira reoaropa oiso paerao dragon reoaro.

12 Uva rera ro rovopato ira ruvara-ia oisi raga ita vo gorua oureva vavaraito ro eraopato. Oa iava rera vo goruaro iavirava okovorovu rutu purareva rovopato vavaraito sirovavi. Ira oirara rutu oiso piereva ora rasito, ra rera raga-ia eera vavaraito rovopato vuurapa vaisi purapaive. Ira-ia tuariri kapua viupa pura piroiva, vasavava.

13 Uva rera ro eraopato vavaraito oaravu rutu ravotoara puraparevorao oravotovu-a vao-ia oiso, vo uvare oirara rutu osireiaro-ia tuituia vara pierevorao vuvuiua iava vore rasitoa-ia.

14 ✡ Osa iravu rerapa vaserevorao vo osa vo ravotoro rutu evara puraparevorao rovopato vavaraito osireiaro-ia. Oire uva vo pitupitu eva oa-ia oirara rutu voeao vo rasio-ia keakearevorao eraopato vavaraito oiso voea tavioro, “Ro rovopato vavaraito ira urauraaro purata evaoa vai-ia tokarasivira. Ra rera vaisiaro kae piepata ro vavaraito tuariri toorio ira uporeva. Ari ita, uva tootoovira raga rera toupare.”

15 Uva iravu rerapa vaserevoiva, tokarasi-ia tootoo pierevorao eraopato vavaraito rera iare vavauoro. Oa iava rera eera tokarasi reoreoroerao. Oire vosa viapau oearoi ro-ia tokarasi vuurapa vaisi purapaive, ra rera raga ita voea uporeve.

16 Uva eera eraopato vavaraito oiso taviroerao. Oa iava oreesivu tovoivorao oirapapa vavae-ia, eke vo kagaveara-ia oirara rutu-ia voeao oira akukuro raga, ora voeao oea rei vaisivira toupaiveira, ora voeao monipa irara, ora apota irara, ora voeao oea akukupapavira kovo ragapaiveira, ora voeao oea evoeapa reipaaveira.

17 Osa-a eisi oiso vosa ro ira-ia viapau vo reesi eva viapau toupaive vavaraito vaisiaro iavirava vo reesi, ora rera vaaro iava vieia vo reesi tapo, ra viapau oaravu avu vai voripareve oearovu ruvara-ia. Ra ita oisi oearovu viapau oaravu avu vai ita voripaive rera ruvara-ia ita ro ira-ia viapau vo reesi toupaive.

18 ✡ Vigei uvui iraopaviei ra vaore vearovira rutu rugorugoo iraopavio, Ro ira vearovira rutu taraiparo ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reesi vituaro rutu-ia vao vavaraitoa iava roroiovira taraiparo. Uvare vo reesia vao-ia iravu oirato

✡ **13:7:** Dan 7:21; Re 11:7 ✡ **13:8:** Fl 4:3; Re 3:5, 20:12-15 ✡ **13:14:** 2 Te 2:9-12; Mt 24:23-25 ✡ **13:18:** Sam 9:15-20

vaisiaro iavirava vo reesi vao, 666.

14

Voeao Uvuiaro Oiso-ia 144,000 Airepava-ia Eraaepa Erava

1 Uva vorerivira ita vuravuraavorao. Oa iava Sipsip Kakae kekeavorao Saion Pukui-ia, ovusa voeao 144,000 oirara rera tapo voa torepaaerao oea kagavearo-ia Sipsip Kakae vaisiaro toupaivorao ora Aiteto vaisiaro. Vo vaisio oa rigatoreva Pauto voea iava kagavearo-ia.

2 Uva oreovu uvuavorao vuvuiua iava oa oiso rutu gurukovorao osa uuko sirisiri gurukoaro. Ora oiso tapo osa riro guruko varakeo vo osa pokoro viro. Uva vo guruko eva uvuavorao oiso osa riro irara rerevae pievira gitara toipaivorao.

3 Uva iriavu-ia erava eraaerao airepava Pauto vaaro paupa ruvara-ia, ora vo resurao ruvara-ia okarea tootoovira toupaiveira, ora turaro irara ruvara-ia. Uva voea voeao 144,000 oirara Pauto oea vorireva oirara rutu iava voea vo rasio-ia. Ari ita, voea raga uvuipaai ra taraipaave oira-ia eira erava. Uva viapau oiso irai raga ita uvuiparoi ra oira-ia tarairo.

4 ✡ Voea-a evoea oirara oea viapau vuriara vai oisoa purapaive riakora tapo. Viapau. Ari sisigaruevira rutu oisoa toupaive. Ari ita, uvarovu ruture Sipsip Kakae oisoa avapape, uva voea evoea oisoa rera sirova utupaave Pauto oea vorevira ora rerapa vorireva oirara rutu iava voea vo rasio-ia. Oea oiso rutu toupaiveira, Rovopa sara rutu Pauto oea vorevira vorereva ora vaitereipa ora Sipsip Kakae.

5 ✡ Oea viapau oisoa kuuvu reoro vai purapaive. Ora viapau vuria vai oavu avu vai-ia voea oaiaro.

Vo Peva Purapurapa Irara Ensel Reoa Puraiva

6 ✡ Uva iravu raga kekeavorao enselto ovusa vuvuiua vuruvuruaro-ia papapaoro avaparoerao Vearo Siposipova vao oa-ia viapau opesia vaiei. Uvare vo kovova touparevorao vao va iava Vearo Siposipo siposipopa kovo oirara rutupa voea vo rasio-ia toupaiveira. Uva va iava siposipoparevorao osararovu rutupa voraro rutu okantrirovu rutu-ia, ora voraro oreorovu rutu-ia, ora voraro ovararovu rutu iava.

7 Uva rirovira rutu takatopaoro oiso puraparoerao, “Vuuta vao pou piroi oa-ia Pauto oirara rutu rovirieirevere kortua-ia. Eisi osa iavirava uvuipatai ra rerapa uriripaoro rera vaisiaro rei pie iraopata. Ra rera-ia Pauto vuurapa vaisi pura iraopata ira vuvuiua purareva, ora rasito, ora avakava, ora tuputupue rikuro rutu uukoara.”

8 Uva iravu raga purapurapato ensel rovoto purapurapato sirova utuoro urioroerao. Uva eera eraopato ira oiso puraroerao, “Rei urui rutu Babilon urui oa vuri ovoiooro koveei. Iu, vuri ovoiei. Uvare vo uruia vao Babilon-ia oa raga osararovu rutu oirara oiso pieva, ra va raga vo vovouaro goruvira sirova utupaave vao otopa pitupitu vo urui vaaro. Oa-a eva oiso toupai, Riro goru ovi wain, oovi-ia oisoa voea ukaio piepaeve, oa iava oira vo pitupituaro otopa pitupitu puraiva. Uva Pauto vo kasipuaro voea-ia pou piropa.”

9-10 ✡ Uva iravu purapurapato ensel vaiterei sirova uturoerao uriooro. Uva rera eera vo pevapato rirovira rutu keerapaoro oiso puraparoerao, “Vosa oeai ro-ia vavaraito vuurapa vaisi purapaive ora rera tokarasiaro-ia tapo, ora reesia oureve vao kagave iare, eke vavaea iare tapo ora voea iava, oire ra voea evoea iriavu-ia ukaioave wain vo waino Pauto vo kasipuaro. O wain iria viapau uvere rovoreve Pauto uukoa vaiva tapo oira vo goruaro kopii pieoro. Viapau. Ari eera vo kasipu rutu petoreverea kap iare vuria vo voriaro kare piesa. Ra voea evoea oirara oira-ia ukaio iraoave. Ra oisi iavirava vurivira rutu upiaave riro kasirao kasi-ia tuitui kasi oa vuvupaiveira solfa viitavokoaro-ia vo enselpa irara osireiaro-ia voeao tugoropa irara ora vo Sipsip Kakae osireiaro-ia.

11 ✡ Uva kupareto kosiparoverea vo kasi-ia eva oa voea upia piepaiverea, eera ira kaeparo viro rutu vokiara rutu-ia. Ra voeao oea rera-ia vavaraito vuurapa

✡ **14:4:** 2 Ko 11:2; Re 3:4, 5:9; Je 1:18 ✡ **14:5:** Sam 32:2; Ef 5:27 ✡ **14:6:** 1 Ko 1:18-25; Ro 1:15-18 ✡ **14:9-10:** Re 13:14-16; Jer 25:15-17 ✡ **14:11:** Ais 34:10

vaisi purapaive ora rera iava tokarasi-
ia ora vo rara rera vo reesiaro oupaive
rera vaisiaro-ia, oea-a evoea viapau oiso
reareaa vai oupaiverea vo ravireoura
rutu-ia ora vokiaroro."
12 Vo osa vo pitupitu eva karekepaperea
osa iavirava uvui iraopaai Pauto voeaaro
ra goruvira rutu torepaaverea voeao oea
Pauto vo reoroaro reo goruro sirova utu-
paaveira, ora Jisas oirao piea-ia tapo uvi-
sivira rutu pitu iraopaiverea.
13 ✡ Uva oreovu uvuavora oa vuvuiua
iava urioerao oiso puraoro, "Vo reoro riga-
tori, Oirara Turaro oirao piepaoro kopi-
ipaaveira vo vokio ora ovuutarovu rutu-
ia varari utupaua, oea evoea kopii irara
uvuipaai ra roru iraoive." Uva Uraurato-a
ro ira tapo oiso puraroerao, "Oiraopavira!
Ra vao virikasi kovo kavuive oa oisoa
purapaive, ra reareaave. Rara viapau oiso
ava ragaave. Viapau. Ari vearo vovouro
oisoa purapaive evara oara voriaro-a
ovoriroa voea tapo avaperea."

Aio Oupa Vuuta Vo Rasito

14 ✡ Oire uva vorerivira ita vuravuraa-
vorao. Oa iava iriavu raga popotepava
rukuta kekeavorao osa toupaevorao. Uva
iravu pauparoerao oira-ia rukuta oiso
rera osa Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ira
kukuvaipava gol touparevorao ora rera
iava kukue-ia ora sigoa-ia porokoa pitu-
parevorao riro avuavua rutu.
15 Uva iravu purapurapato ensel kosi
virooro urioroerao Rovopa Kepa Tempel
iava roarire rirovira rutu keerasa ira
rukuta ivara-ia pauparoerao oiso puraoro,
"Aio tokopauei vii vaaro-ia sigoa, uvare
aioara rutu varao vo rasio-ia vioroerao.
Uva oisi-a eisi osa iava vo voki-a vao vo
aioro varao oupasa.
16 ✡ Oire uva ro ira rukuta ivara-ia
pauparoerao ira ora rera vaaro-ia sigoa
pitupaoro va-ia tosiparevorao rasitoa-ia
aioara tosipaoro varao oara vioroerao.
17 Uva iravu ita enselto Rovopa Kepa
Tempel iava kosi viroroerao vuvuiua-ia.
Ira tapo ita eera oavu-ia sigo poroko riro
avuavua pituparevorao.
18 ✡ Ari iravu raga purapurapato eravao
arova urioroerao. Eera purapurapato en-
sel ira vo kovoaro-a, Pauto vo kasiaro
eto kasi tokipato. Ira roarire enselto
rirovira keeraparoerao ira sigo poroko-
ia riro avuavua pituparevorao oiso pu-
rapaoro, "Sigoava uriou eva oa-ia pitu-
parivoi vii vaaro riro avuavua. Ra va-ia
aio kuero rutu roturoturi wain iro iava vo
rasio-ia. Ra vara gururi, uvare evara aio
kuero vioroerao."
19 Oire uva rera enselto ira sigoa-ia pitu-
paoro va-ia tosiparevorao vo rasio-ia aio
kuero rutu rotupaoro wain iro kuearo. Oa
iava vo kuero guru ovoirevorao. Vo kuero
evara rokoroko pieparevorao riro rikui-ia
avekea vao wain pigipigipa riku. Oa-a eva
oiso toupai, Pauto vo kasipuaro voeare
vuri irara.
20 ✡ Oire uva wain iro kuearo pigipigi-
paoro va-ia tasiasipaivorao riro rikui-
ia avekea oa riro urui vatuarovi-ia
toupaiveira. Oa iava vo tatu uukoaro
revasiaro oiso rutu parupaivorao osa
oiratoa iava revasiva. Uva aue rutu
uvuiaro-ia parupaoro avapaerao 300
kilomita. Uva vorevira vo rovu oiso rutu
uvuivira vo rovu torearo kaepa pirorao
osa oirato torearo uvuiaro rutu.

15

Erao Vatara Purapurapa Irara Ensel Vuriara Rutu-ia Orekerovu Oisoa Pitupaive

1 Oire uva oavu kekeavorao reia rutu
reesia pisa oa karekeerao vuvuiua-ia vao
erao vatara (7) enselpa irara va eva
reesia. Uva rirovira rutu vare rugoru-
goo iraoparaerao, uvare voeao enselpa
irara kekeavorao ovusa voa toupaivorao
erao vatara-ia orekerovu vuriara rutu
pitupaoro oira vuri piepara. Uva vara-
a evara ovoiokuara rutu. Ra viapau ita
vara isivaaro iava oai ita karekepe. Uva
vara-a evara vuriara oiso toupai, Pauto vo
kasipuaro ovoiaro rutu.
2 Uva oavu kekeavorao oapa oiso paerao
avakava. Oa oiso toupaivorao osa sisiro
roroiova rutu. Iria uvereiva tuituia tapo
vaore, oiso ra oisi iavirava sisikorepaeve.
Oire uva voeao tapo voa kekeavorao

✡ **14:13:** 1 Ko 15:51-58; Sam 116:15 ✡ **14:14:** Dan 7:13; Re 1:13 ✡ **14:16:** Mt 13:36-43 ✡ **14:18:** Joe 3:13
✡ **14:20:** Ais 63:1-6; Hi 13:12; Re 11:8

oea vaitereiriva ora keevoisiaera upoa-ia vavaraito vaio ora rera tokarasiaro, ora vo osa rera vo reesiaro vo goru-aro opesierao voea-ia. Uva voea evoea torepaaerao vo avakava vatuaro-ia oea vaitereiva ora keevoisiaera. Uva Pauto voa voeapa oaravu vate ovoirevorao oara oiso toupaiveira osa gitara. Oa iava voa vara-ia pitupaivorao.

3 ✡ Uva iriavu-ia erava eraaerao Moses oiraaro ro Pautoa-pa kovopato, ora Sipsip Kakae oiraaro tapo iriavu erava o-ia oiso purapaoi,

“Turaro Pauto vii goruara rutuva toupariveira. Ora okovorovu rutu varao oara purariva reipara. Oa iava vara kekepaoro vara-ia rirovira rutu tavetave iraopaioveira. King Reitoa rutu vii osararovu rutu oirara reraaro. Vii vo vovouroaro torevokoara rutu ora oiraopara rutu.

4 Turaro vii-a kataitoa raga viigoa tu-goropavira toupariveira. Osa iava iroutoa vai uvuipa ra viapau viipa avivikeparo? Ora iroutoa vai viapau uvuipa ra vii vaisiaro kae piepareve? Viapau. Ari osararovu rutu uvui iraopaai ra vii-ia vu-urapa vaisi purapasa uriopaave. Eake iava? Uvare torevoko vovoutoa rutu-a vii vo vovouo oa poeravira rutu ora kare-keerao.”

5 Uva eva isivaaro iava vuravuraavorao ita vorerivira vo uva Tugoropa Kepa Tem-pel sovara-ia toupaivorao vuvuiua-ia oa karu pirorao. Eva Lotupa Kepa sel-a Pauto vaaro. Oa-ia Oiraopa Reo rutu karekereva rera vaaro.

6 Uvava voeao erao vatara enselpa irara kosia viroiva, erao vatara-ia orekerovu vuriara rutu pitupaivorao varao oira vuri piepara rutu. Uva voea-a evoea oea vearopara rutu-ia varoara tuupaaerao sisigarueara rutu, ora sisikorepara, ora gol iroro-ia takipa iroro ora takipaoro ora voea iava kopukopuara-ia vo iroro tavuru-paivorao.

7 ✡ Oire uva iravu vo kareo iava rera oresura tootoovira toupaiveira erao vatara (7) dis golaro vaterevorao voeapa voeao erao vatara enselpa irara, ora Pauto vo kasipuaro ro ira tootoovira tou-pareveira vokiara rutu-ia, okasipu-a eva oa iava evara erao vatara dis agasi irao-erao.

8 Oire uva keraria iava ora Pauto vo goruaro oa iava kupareto kosiro virorao Tempel agasi piesa. Ra viapau oiso irai uvuiparo oiso ra voeare koataro Tugoropa Kepa-ia. Viapau. Ari uvui iraopaai ra evoeare erao vatara enselpa irara tue rovopaave ovusa vo kovo opesi pie rovoive evara-ia vuriara rutu.

16

Erao Vatara (7) Aue Dis Oara-ia Kasipu Koko Toupai Pauto Vaaro

1 Uva oreovu uvuavorao oa kosi pirorao Rovopa Kepa Tempel iava. Oa voeaore erao vatara keerapaoro goruvira rutu oiso puraerao, “Ava iraopatai eva erao vatara kasipu kokoro Pauto varaaro petosa. Ra varape rasitoa iare koveoro.”

2 ✡ Oire uva rovoto purapurapato ensel ora rera vo kokoarova kasipua avaroerao dis-ia rasitoa iare va petopaoro. Oa iava osararovu rutu goru kapuaro karekeerao oirara-ia voeao oea vavaraito vo reesiarova toupaiveira, oea raga ita tokarasipa vuurapa vaisi purapaiveira.

3 ✡ Uva eraopato ita purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevo-rao avakava-ia. Oa iava avakava reva-sivira ora poreorao oiso osa kopii irara revasiaro. Oa iava vo karero rutu eva avakava sovara-ia tootoopaaveira kopii ovoiaerao.

4 ✡ Uva ita vo pevapato purapu-rapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevorao riropa uukoro-ia ora tuputupue uukoro-ia tapo. Oa iava vara rutu revasivira ora pore ovoierao.

5 Uva ragai ro uvuavorao purapurapato uukoara reraaro ira oiso puraroerao,

“Toupari oiso osa oisoa toupari tuariri rutu. Tugoropatoa Rutu-a vii. Vo vii vaaro-ia tavaa kort oa-ia oirara rovirieirivere rutu torevokovira voeao vuri irara.

✡ **15:3:** Diu 32:3-4; Sam 111:2, 150:1-6; Hos 14:9 ✡ **15:7:** Ais 6:1-8; 1 Kin 8:10 ✡ **16:2:** Eks 9:8-12 ✡ **16:3:** Eks 7:17-21 ✡ **16:4:** Eks 7:17-21 ✡ **16:6:** Ais 49:24-26

6 ✡ Voeao oea vii voeaaro oisoa upopaive
ora profet irara tapo. Oa iava voea
iava revasiara oisoa petopa piro.
Eisi osa iava revasiva vateparivoi
voeapa evoea vuri irara, ra oisi
iavirava oira-ia ukaioave. Ra tore-
vokovira voea vaaro vuri vovou vo
voriaro ouive."

7 Uva oreovu uvuavorao eravao iava oa
oiso puraerao,

"Iu. Oiraopavira rutu, Turaro Pauto vii-
ia goruara rutu toupaiveira. Vao
oa iavirava oirara rovirieipariveira
kortua-ia oiraopa vovou rutu sirova
vao torevokoa rutu."

8-9 Oire uva vo resurapato purapura-
pato ensel ora rera vo kokoaro kasipua
petorevorao ravireo-ia. Uva oisi-a eisi
osa iava Pauto ravireo eakarevoiva, oirara
rutu kasirevorao va-ia vao riroa tuitui kasi
ravireo vaaro. Oa-ia vurivira rutu voea
evoea kasirevorao. Osa iavirava eisi rera
tovipaoro Pauto rera takaupaivorao ro
ira-ia gorua toupaiveira vara rutu evara
vuriara kareke piepasa. Uva viapau oiso
ora voea iava sopaura oaive porepaivora
rera vaisiaro kae piepasa.

10 Uva vo vavaepato ita purapurap-
ato ensel ora rera vo kokoaro kasipua
petorevorao rei-ia paupa vavaraito vaaro.
Oa iava rupaerao vo sararore oirara oea
vavaraito reroarovi toupaiveira. Uva
rirovira rutu siitoka iraopaaerao upia-
paoro. Uva oisi-a eisi osa iava ora voea
iava arevuoara oaive kotukotupaivorao
vara gatagatapaoro.

11 Uva ora voea vo upiaroarore ru-
gorugoopaoro ora kapuara Pauto tovi
iraopaivorao rera takaupaoro ro vuvuiua
iava. Ari ita, vo osa viapau oiso ora
voea iava sopaura oaive porepaivorao vo
vovourore evara ovaupaoro oara oisoa
purapaive.

12 Uva katai vatarapato purapurap-
ato ensel ora rera vo kokoaro kasipua
petorevorao riro kara-ia uuko kara vao-
ia Yufretis. Oa iava voava vo kara
raaka ovoierao raiva pura ovoioro turaro
irarapa king irara, oisore ra voa urioave
oisiriva uva ravireo kaeparo viroveira.

13 ✡ Uva vo peva tugara peva kekeavorao
oiso rorovira osa rokoroko kare. Oea
dragon gisipoaro iava riroto kosia virorao
ora vavaraito tapo gisipoaro iava, ora pro-
fetato gisipoaro iava tapo ro riro kuuvuto.

14 Opevaa eva uraura peva vuri irara
rutu oea oaravu rutu ravotoara pura-
paiveira. Uva avapaaveira voea iare
oirara rutu voeaaro king irara voeao vo
rasitoa-ia, voea guru rovopaoro upoa kosi
piepasa vo vokio-ia rei voki Pauto vaaro
ro ira-ia ogorurovu rutu toupaiveira.

15 ✡ "Uvu iraopata! Ragai oiso visii iare
sita pievira poura viroverea osa kaviru-
pato! Ra rorupareve ro ira uutupaoro
viapau uusiparo. Osa iava uvuipa ra
vearovira ora rera vaaro-ia varoa tuuro,
ra viapau gapuvira vokareve. Ra oisi
iava oirara viapau rera iava ariipa tavuki
kekeive. Osa iava uvuiparoi ra roru
iraoreve."

16 Uva voea vuri irara tugara uraura
irara king irara guruivorao voa evoa oea
Hibru reo-ia vaisipaiveira oiso, Amage-
don.

17 Uva erao vatarapato purapurapato
ensel ora rera vo kokoaro kasipua
petorevorao aue-ia kiuvu. Oa iava Rovopa
Kepa Tempel sovara iava ora paupa
iava Pauto vaaro oreovu rirovira rutu
keeraoro oiso puraerao, "Ovoiei rutu."

18 Uva varakeoto parakauoro roropaoro
avaparoerao, ovusa rera vo gurukoaro
karekepavorao, ovusa rera varakeoto
pokoparo virorao. Oa iava riroto ravurike
karekeroerao. Uva rera-a eera ravurike
rirotoa rutu. Ira oravurikerovu rutu-ia
puteparevoi varao oara ovuutarovu rutu-
ia oisoa karekepape vo osa oirara vo rasio-
ia toupaive. Viapau oiso oravurikei oisi
roroa vai oisi eisi karekeepa tuariri osa
ro-ia.

19 Uva va vao riro urui oa rera-ia vo
peva puravorao kaku virooro, ovusa
otaererovu rutu iava ouruirovu rutu
varao riropa uruiro oara opesi ovoipaerao
vuri ovoipaoro. Uva Pauto riroa uruire
vao Babilon urui rugorugooroerao. Oa
iava vo urui ukaio pierevorao o-ia kap
iria-ia wain ovi toupaiveira. Wain eva-a
riroa rutu kasipua Pauto vaaro.

✡ **16:13:** Eks 8:1-6 ✡ **16:15:** 1 Te 5:1-11

20 Uva tokotokoara rutu rokovorao opesi ovoioro. Oa iava viapau oiso opukui touvorao vorerivira.
21 Uva rirova rutu kokeva ais koveorao. Uva ogagatarovu rutu aisiara riro vavatapara aue-ia uvuipai 50 kilos vara vavataaro katakataivira. Evaisiro aisiroa vuvuiua iava kovekovepaerao oirara-ia. Oa iava oira-ia ais vuri iraoaerao. Uva oisi-a eisi osa iavirava Pauto takau iraopaivorao oirava eira ais iria voea vuri pieevorao.

17

Reiva Turarova Riakova Otopava Iria Vuria Voria Oueva. Oira Vaisiaro, Babilon O Vaisia Porearo, Oloturovu Raga Purapa Irara

1 Uva iravu purapurapato ensel erao vatara iava oea erao vatara-ia aue dis pitupaivorao ira urioroerao ragai tavisa oiso, “Uriou o tuesa reiva riakova otopava iria uuko karaaro rutu sirova toupaevoi. Iria oira vaaro vuri vori oupae. Uva oiso vovouparai ra oira-ia vii kareke piea.
2 Turaro irara king irara voeao vo rasio-ia oea oisoa riro pitupituro rutu purapaive otopara oira tapo riakova. Ora oirara voeao vo rasio-ia oea oirava va vao otopa pitupitu purapaiveira. Oa iava kokoropaaveira oiso rutu osa ro ira spakpaoro kokoroparo.”
3 Oire uva Tugoropato Uraurato ragaiia riro varivarivira rutu karekeroiva, eera enselto ragai kaerevorao orasivu iare vo uva viapau oiratoa vai toupareve kuvau tapi. Uva-a eva uva iriavu kekeavorao riakova iria revasipato vavaraito ivara-ia paupaorao. Uva rera-a eera vavaraito ira iava varaua agasi iraopaerao riro vaisiro iava Pauto tovipa vaisiro. Uva rera raga vavaraito ira erao vatarava kukue tourevorao, ora katai tau aue keta.
4 Uva oira-ia riakova aitereivu revasipatoarei kuvutoarei toupasivorao, ora ooritorovu rutu golara, ora oaravu oritopara oara oisoa purapaive vearopara iava avekeara, ora aasi iroro varao pute pie voriara rutu. Uva ora oira iava vavaeaia kap-ia golava pitupaevorao o iria agasiorao aue-ia opitupiturovu rutu eruara Pauto osireiaro-ia, ora opitupiturovu rutu vuivuipara otopa pitupituro varao oara oisoa purapaeve.
5 ✡ Uva rigatoa oira vaisiaro iava oira kagavearo-ia toupaivorao, vo vaisio oa porearo vituaro vatauvira toupai oiso, “Rei Urui Babilon-ia. Oriakorovu rutu otopa riako aakoaro-a vii ora opitupiturovu rutu vuriara varao vo rasio-ia.”
6 Iria eira riakova Pauto voeaaro oisoa upopaoro voea kopii piepaeve ora voeao oea oisoa Jisas oirao piepaive rera vaisiaro iava siposipopaoro. Uva ragai oira kekeavorao osa voea revasiaro-ia ukaioorao. Oa iava kokorovira karekeorao. Oire uva va eva kekeavoiva, rirovira rutu tavetave iraopaoro va-ia eva rirovira rugorugooraerao.

7 Uva purapurapato ensel ragaire oiso puraroerao, “Eakere rirovira rutu rugorugoo iraopau? Uvuiparai vii soporepaa vatau reo rutu vituaro iava o riakova vaaro ora ro vavaraito ira-ia erao vatara kukue toupaiveira ora katai tau keta, ira ivara-ia paupaoveira voraro avapaoro.
8 Rera kekerivorao ro-ia vavaraito tuariri ira oisoa tootoovira toupareve. Uva vo vokio viapau oiso rera epao. Ari ita, uva utupavira vo riku eva kavureverea oa viapau rekasia vai voava kae virooro. Ra oisi iavirava opesiko ovoiro. Ora oearoi oirara vai vo rasio iava voearo oearoa Pauto viapau vaisiaro rigatoreva Vukua-ia Tootoopa vo vuutari-ia oa-ia rasito purareva. Oea-a evoea oea rera vavaraito kekepaoro rirovira rutu tavetave iraopaiverea. Eake iava? Uvare tuariri oisoa tootoovira tou rovopareve. Uva vo vokio viapau rera epao ita. Ari vo utupavira ita karekeroverea.

9 “Ro ira vearo rugorugoo rutuva toupareve ira uvuiparoi ra vearovira rutu taraiparo va-ia vao oiso-ia, Varao-ia erao vatara kukuero oara oiso toupai erao vatara pukuiara, oara varaaro-ia riakova paupaoveira voa erao vatara pukuiara.
10 Uva vara-a varao erao vatara kukue oara erao vatara king irara reipa irara reesipaiveira, oiso vo vavae opesi ovoiaepa osa iravuei kataito ira vo vokio touparevoi ovusa iravu touvira reipaoro

✡ **17:5:** Ais 13:1-18; 2 Te 2:7

karekerovere. Oire ra utupavira karekero viro, ra oisi iavirava gare vuutavi raga-ia toureve.
11 Uva rera eera vavaraito tuariri rutu ira oisoa tootoovira toupareve. Uva vaviopavira viapau rera epao ira oiso toupare, Eera vo peva vatarapato reito. Ari ita, uva rera-a voeao saratoaaro erao vatara (7) reipa irara ira ita eera opesi ovoiroverea.

12 ✡ "Ari ita, katai tau kekerivorao keta oara katai tau reipa irara reesipaivoi oea touvira gorua oupaiverea ro ruvara-ia vavaraito. Oire ra reipaoro toupaive vavaraitoa tapo katai vuutavi raga uvuiaro-ia.
13 Uva voea-a evoea reipa irara oea katai rugorugoo ragava toupaiveira. Oa iava varivariara ora goruara varao oara voea-ia toupaiveira evara rutu oiso vateiverea rerapa ro vavaraito.
14 ✡ Uva Sipsip Kakaeva ora upoaverea. Ra oisi iavirava Sipsip kakae voeava ora keevoisioro voea-ia puteve rutu. Eake iava? Uvare rera ira turaroparoi rutu oearovu rutupa turaro irara, ora uvare rera-a king irara rutupa king. Ra oirara voeao oea rera tapo toupaiveira rera vo keeraaro sirova utupaave voea oea ora rerapa reesireva. Oa iava rera vo reoroaro vearovira rutu sirova oisoa utupaave oea-a evoea uvuipaai ra vo upova ora keevoisiave rera tapo ro-ia Sipsip Kakae."

15 Uva ragai tavirevorao oiso, "Vo kararo ita kekerivorao riropa kararo uukoara ooviroa sirova paupaoveira oira o otopava. Okararoa osasararoa rutu reesipaiveira ora aue oirara rutu vo okantrirovu rutu-ia, ora ovararovu rutu, ora oreorovu rutu.
16 Ora evara katai tau keta oara tapo ita keke ovoirivorao oara voeao reesipai king irara oea rutu evoea ora rera ro vavaraito oirava eira otopava ora keriaverea. Ra oira vuri pieive rutu oira iava varoara rutu veraoro. Vo osa oira iava tapo varaua iava sopeara aioive oira kasi ovoioro tuitui kasi-ia.
17 Iu, Pauto voea iava sopaura-ia rugorugooara tovo rovoreverea, ra oisi iavirava va vao puraoro oisi va karekeive. Ari ita, katai rugorugoo ragava toupaiverea ora vao gorua oara ouiverea, ra vara iavirava oiso touive osa king. Oara rutu evara vateiverea vavaraitoapa. Uva oisi-a eisi osa piepaiverea vo rutu rekasisa ovuutaia Pauto vo reoroaro oiraopavira rutu karekeperea varao iava oara iavirava oisi eisi puraroepa.
18 Uva eira riakova iria kekerivoi, o-ia vao-ia rei urui oa oiso toupai, Reipa irara rutu iava kukue voea vo rasio-ia."

18

Babilon Urui Ovoiepa Vurioro

1 Uva vao isivaaro iava iravu raga purapurapato ensel kekeavorao urusia-ia ira vuvuiua iava vararoerao. Ira-ia riroa rutu gorua touvorao ora riroa keraria rera vaaro. Oa iavirava rasito aviavirevorao rirovira rutu.
2 ✡ Ira rirovira rutu takatooro oiso puraroerao,
"Reiva Babilon urui iria opesi ovoioi.
Iria opesi ovoioi vurioro.
Iria oiso karekeoi vo vokio,
Oira-a vuri tugaraaro vo uruiaro.
Oa-ia toupaiveira vuri irara tugara ora vuri kare kokio kare.
Oea rutu tapo oira-ia toupaiveira.
3 Eake iava? Uvare osararovu rutu oirara oisoa oirava opitupiturovu rutu otopara purapaive. Uvare oiso toupai, Oira ruvara-ia riro gorupa wainro-ia oisoa ukaiopaave. Osa raga ita reipa irara voeao vo rasio iava oirava otopa pitupituro purapaiveira. Ora voeao oirara oea vo rasio-ia sara kovoro purapaiveira riroara oara purapaoro vara-ia riroara rutu moniara oupaiveira ovovourovu rutu sirova riropara kaureo vovouro oira varaaro."
4 ✡ Uva oreovu uvuavorao oreoa vuvuiua iava uriooro oiso puraerao,
"Oirara oaa evo urui iava kosita viro.
Teapi oira tapo ora taveopata oira vovouaro-ia vuria. Teapi oira tapo

✡ **17:12:** Dan 2:41-42, 7:20, 24 ✡ **17:14:** Re 19:16, 19-20; Mt 22:14 ✡ **18:2:** Ais 13:21-22; Jer 50:39 ✡ **18:4:** Ais 48:20

ora taveopata vuri vovou vo voriaro
oira vaaro ousa.
5 Oira vaaro vuria oa oiso rutu ora guru-
papeira osa oavu torearo pukuia oa
ipaepa rutu vuvuiua iare rekasisa.
Uva Pauto vo vovouro ruture evara
vuriara rugooparoveira vo urui eva
varaaro.
6 Rugoo iraopata vo vovoure eva oira
otopava oa purapaeveira. Ra oisi
uvuivira rutu oira-ia oisi piepata
oiso osa visii piepaeveira. Uvare
ora oira vo vovouroaro
vuriara tavosipaiveira, oa iava rirovira
rutu karekepapeira. Eisi raga ita
osa uvuipatai ra oira vo voriaro
vuria vao eraopa vori tapokopata
vo vorirei rutu purapaoro oira-
ia. Iria eira riro gorupa uukoro
porepaeveira kap-ia. Osa ita
uvuipatai ra oira vo goruaro
vao eraopa goru tapokopata oira
vatepasa voreripavira ita. Ra vara-
ia ukaiopao varao-ia vuriara.
7 Iria oisoa ora oira raga vaisiaro kae
piepaeve opitupiturovu rutu pura-
paoro ora oira raga vo ruiparoaro
uvui piepasa. Eisi osa iavirava
uvui iraopatai ra oirapa riro upi-
aro vai rutu vatepata oira vo kau-
reoroarova uvuipaoro. Ora oira
tapo rirovira rutu gau pie iraopata
vova oira iava sopaua-ia uvava oiso
purapaoveira, Ragai oiso toupaa
Kwin. Ragoa pauparai Kwin vaaro-
ia paupa. Viapau oiso ragai-a
raroeva. Siraoa viapau uvuipai ra
ragai-ia karekepe, ra oisi iava gau-
paa. Viapau rutu.
8 Uva oisi-a eisi osa iava osasararovu rutu
vuriara oira-ia karekeperea katai
voki raga-ia. Riro irara upiapaoro
kopiipaaverea. Uva riro irara rutu
vurivira gaupaiverea ora riroto
ogoeto ira tapo karekeroverea. Uva
riroa tuitui kasi Babilon urui rutu
kasi ovoiverea. Iu. Reito Pauto oira
vo vovouroaro rovirieireverea rutu
oira vaaro vuria vo voriaro kare
pieoro oirapa, eera Turaro Pauto
riro gorutoa rutu."

Eisi osa puraepa vo reo vuvuiua iava va.
9 ✡ Uva voeao reipa irara vo rasio-ia oea
oirava otopa pitupituro oisoa purapaive
ora oaravu tapo riroara kaureo vovouro
rutu oisoa purapaive oira tapo ora voea
raga-ia rugorugoopaoro. Eisi osa iava
voea reipa irara kupareto tueiverea ovusa
kaero viro, vo rara tuitui kasi oira kasiive.
Ra oisi iavirava rirovira rutu gaupaive
siraopaoro.
10 Uva uririaverea rutu vaopa vuria rutu
upia oa taru oira-ia karekeperea. Ra oisi
iavirava oira asavira tauaivi toupaive oiso
purapaoro, "Siraovira! Siraovira rutu vii-
ia Babilon! Uvare vii-a rei urui rutu.
Ora vo uvare riro varivari urui rutu-a vii.
Vakoravira raga katai vuuta raga-ia vii vo
vuriaro voriaro vii-ia kareke ovoiei."
11 ✡ Ra voeao oea vo rasio-ia sara
kovoro purapaiveira oea vo uruire vao
rugorugoopaaverea. Ra oisi iavirava vo
uruipa gaupaive rirovira rutu siraopaoro.
Eake iava? Uvare viapau ita irai epao
ira uvuiparoi ra voea ruvara-ia kotokoto
voriparo vorerivira.
12 Vo kotokotoro-ia aue gol, ora silva,
ora vearopara avekeara, ora aue aasi
riro voriara rutu, ora vearopara rutu
popotepa varoro, ora osasarovu rutu
revasipa varoro, ora gausisi varoro, ora
oaravu rutu evaoara vearopa geesiara.
Ora orekerovu rutu oara purapaiveira ele-
fant iava ketaara-ia. Ora orekerovu rutu
oara purapaiveira oevaovu-ia evaova riro
voria rutu, ora aue bras, ora ainara, ora
aveke korikoripara.
13 Ora orekerovu rutu varao oiso,
vasirere, ora tagotago o aiopava, ora
akoroara geesipa kupare purapara, ora
osararovu rutu tugara geesipara, ora
vearopa sandaro, ora aue wain, ora
korovo, ora vearopara aue plaua, ora aue
wit, ora bulmakau, ora sipsip, ora hos, ora
karis-ara, ora voeao akuku kovo irara, ora
oirara tootooroaro tapo ita. Evara rutu
voea vo kotokotoroaro oara-ia sara kovoro
oisoa purapaive osa viapau oeai vo vara
voripasa.
14 Oea-a voeao oea sara kovoro oisoa pu-
rapaive oea oiso puraaerao oirare, "Varao
rutu oarapa vii iava sopaua riiriipapeira

✡ **18:9:** Jer 50:8-16, 46 ✡ **18:11:** Esi 27:13, 27, 36

rutu vara oupasa oara rutu vii kavuvorao. Oaravu rutu vearopara aioara, ora orekerovu riropa voriara, ora orekerovu rutu vearopa oritoro vii varaaro oara rutu evara vii kavu ovoivorao. Oire uva oirara viapau oiso orekerovu avu vai vearopara vai vii-ia vorerivira kekepaiverea."

15 Uva voeao oea sara kovoro purapaiveira vara-ia rirovira moni oupasa vo urui-ia eva, oea rirovira rutu uriripaaverea vaopa vuri upia oa ouvoi vo urui eva. Osa iavirava vo urui asavira tauaivi oga pievira toupaiverea gaupaoro rirovira rutu siraopaoro.

16 Uva oiso purapaaverea, "Siraovira! Siraovira rutu vo uruivipa vao riro urui! Ouruia oisoa tuariri vearopa varoro popotepara-ia tuupape ora osararovu rutu revasipa varoro. Ora oiso osa ora vo urui iava varaua oisoa oritopaive aueia gol, ora vearopa avekero, ora aasi iroro riro voripara.

17 Ari ita, vakoravira raga oara rutu evara moniara ora oritoara rutu opesi ovoiei."

Oire uva kepten irara rutu selpa uvuoro-ia tou irara, ora voea rutu voeao oearoa uvuoara-ia voripaoro uvarovure avapaaveira, ora kovopa irara uvuoa-ia, ora oearovu rutu voeao oea sara kovo purapaiveira avakava-ia oea rutu Babilon urui siituepaoro tauai torepaaverea.

18 Oea kupareto kekeivere ovusa tuitui kasi vo urui kasive. Ra rirovira keerapaoro oiso purapaave, "Aa vo uruio vai epao oa vo uruiova vaeavira toupai rei urui, raa?"

19 Uva ora voea kukuearo-ia rasito poupouaro vikipaiverea gaupaoro siraopaoro rutu. Ra oiso purapaoro rirovira rutu gaupaive, "Siraovira rutu! Siraovira rutu rei uruipa, oa-ia moni oupaioveira igei vao igoa torevokoaraaro-a uvuoara. Siraovira rutu! Vakoravira raga opesi ovoiuei." Eisi osa puraaepa selpa uvuoara-ia kovopa irara.

20 "Vii vuvuiua, ora oirara rutu Pauto voeaaro, ora visii aposel irara, ora profet irara visiigoa rutu uvuipatai ra roru iraota va-ia vao oa vo vokio karekei vo uruia vao riro urui. Ouruia rovirieirevoi Pauto vo uruipa vuri vovou vo urui vaaro kare pieoro ovovoua eva oisoa purapaive visiiia."

21 Oire uva vo reo opesieiva, iravu riro varivarito enselto iriavu aveke ourevorao rirova rutu wit tatupava. Uva oira kae pieoro oira-ia vikiroerao avakava sovara iare. Uva oiso puraroerao, "Osa oiso vo urui vao rei urui kae pieiverea Babilon-ia va-ia riro varivarivira rutu vikisa. Ra oisi iavirava oirara viapau vo urui vorerivira kekepaive.

22 Osa-a eisi osa iavirava gita guruko ora osararovu rutu pupipara, ora rivu, ora utave ogurukoa rutu evara viapau uvuipai ra vorevira varao uvuive vii iava riro urui. Ora voeao oearoa tarai oupaiveira okovorovu rutu purapasa, oearoa-a evoea viapau uvuipaai ra voea vorerivira kekepaive vii-ia. O wit tatupava aveke iria gurukoaro-ia viapau uvuipai ra vorerivira oira gurukoaro uvupaive ita vii-ia.

23 Ora vuravu aviaviaro viapau uvuipaoi ra viire aviavieve vorerivira. Ora ro vo reoaro ira airepavira riako oupa, ora o rera oiraaro riakova. Oara rutu-ia evara viapau uvuipai ra vara uvuive vorerivira vii sovara-ia. Voari tuariri vii voeaaro oirara sara kovorova oisoa toupaive oiso rutu varava toupaoro reipa irara rutu oirara vo rasio iava voea. Ora oiso osa oisoa oirara rutu osararovu rutu iava oisoa keakeapari oaravu rutu-ia kavokavoara."

24 ✡ Uva Pauto vo urui eva kekerevorao ouruia vuriava toupaiveira profet irara upopa, ora oirara rutu voeao rera voeaaro oeava oisoa oirara rutu voeao vo rasio-ia keripaave voea kopii pie ovoipasa. Ovuria tapo eva oa voa raga toupaivoi vo-ia Babilon urui raga-ia."

19

Oirara Rutu Rorupaiva Uvare Babilon Urui Vuriepa

1 ✡ Vao isivaaro iava ragai oavu riro takato gurukoaro uvuavorao oiso rutu osa riro takato riro irara rutu oirara vaaro voeao oea vuvuiua-ia toupaiveira. Oea oiso puraaerao, "Pauto vaisiaro kae piepe

✡ **18:24:** Hi 11:32-40; Jer 51:49 ✡ **19:1:** Sam 118:22-29

vigei reraaro Pauto. Eera-a kataitoa raga ira vorevira vigei ourevoi, rei vaisitoa rutu, ora riro varivarito.

2 ✡ Ira kortua-ia oirara rovirieipareveira oiraopavira rutu torevoko vovou sirova. Uva o otopava riakova oira vaaro-ia otopa pitupitu oirara rutu vuri pieeva voeao vo rasio-ia. Eisi osa iavirava Pauto oira vo vuriaro voriaro vorevira kare pierevoi oirapa. Eira riakova iria Pauto kovopa iraraaro upopaoro oisoa voea kopii piepaeve."

3 Oire uva vorerivira ita oiso keeraoro oiso puraaerao, "Pauto vaisiaro kae piepe! Uvare tuitui kasi kuparearo riro urui kasivoi vao oa vokiara rutu-ia ipapapeira!"

4 Oire uva oisi-a eisi osa iava erao tau vo resura (24) turaro irara ora vo resurao vo kareo oea tootoovira toupaiveira oea rutu takua virorao kokoto rekuoro Pautoa-ia vuurapa vaisi puraoro, ira pauparoveira rera vaaro-ia paupa. Uva oiso puraaerao, "Oiraopavira rutu Pauto vaisiaro kae pie iraope. Vigei reraaro!"

5 ✡ Uva voava vo paupa Pauto vaaro oreovu keeraoro oiso puraerao, "Visii Pautoa-pa kovopa irara, visiigoa rerapa Pauto avivikepataveira visii oira akukuro, ora visii visiigoa oearovu rei vaisirova toupataveira. Visiigoa rutu Pauto vaisiaro kae pie iraota."

Riako Oupa Vurei Puraiva Sipsip Kakaepa

6 Oire uva oreovu uvuavorao oa karekeerao riro irara rutu iava oirara oea ora guruaerao. Ogurukoa oiso rutu poko pirorao osa riroa uuko sirisiri gurukoaro, ora oiso osa riroto varakeoto poko piearo gurukoaro. Ogurukoa eva oiso puraerao, "Pauto vaisiaro kae piepe. Reitoa rutu Turaro eera vigei reraaro Pauto. Ira-ia goruara rutu toupaiveira. Ira vo vokio kingvira rutu touparevoi.

7 ✡ Uva uvuipaviei ra vo vokio-ia vearo vovou iraovio rera vaisiaro kae pieoro. Eake iava? Uvare vuuta karekei Sipsip Kakae vaaro oa-ia riako oupai. Uvare riakova ora vatatopooro tuepaoi, voea raga ita Pauto voeaaro.

8 Uva Pauto oirapa popotea varoa vaterevoi vearoa rutu, ora riro aviavia rutu, ora sisigaruea rutu. Uva va-ia tuuoi va vao popotea varoa." Oa-ia torevoko vovou rutu reesievoi vo vovouo oa purapaiveira Pauto voeaaro.

9 ✡ Uva purapurapato ensel ragai tavirevorao oiso, "Vo reo rigatori oiso, Pauto oeavure keeraroi riroa iare ora oupa aio Sipsip Kakae vaaro. Oa-ia uvuipaai ra roru iraopaive." Uva oiso ragai tavirevorao, "Oreoa vao-ia oiraopa reo rutu Pauto vaaro."

10 Uva takura virorao enselto kokotoaro ruvara-ia rera-ia vuurapa vaisi purasa. Uva ragai tavioro oiso puraroerao, "Opeita eisi ragaire pieri. Uvare ragai-a vii tapo kovopato, ora araoko irara oara tapo. Visiigoa rutu Jisas oirao piepataveira rera vaisiaro iava siposipopaoro. Uvuipauei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi pura iraori kataitoa raga. Ari ita, taraipaviei oiso, Tugoropato Uraurato profet irara vo rugorugooroaro oisoa toretore piepareve Pauto vaisiaro iava siposipopasa. Eera ira voeao oirara tauvapareveira oea Jisas vaisiaro iava siposipopaiveira."

Oirato Popotepava Kaare Hos Ivara-ia Pauparoepa

11 ✡ Uva vuvuiua kekeavorao urusia-ia ovusa karu pirorao. Uva toupaevorao kaare hos iria-ia pauparoerao oirato. Ira vaisiaro oiso toupare, Eera oirato ira rera vo kovoaro vearovira rutu tokipareveira. Ora, Eera oirato ira ora rera vo pitupituaro oiraopa rutu purapareveira. Vosa oirara rovirieireve kortua-ia, ora vosa upoa tore piereve, oire uva oisi-a eisi osa torevoko vovou raga sirova utuparoi vara purapaoro.

12 Ira iava osireito oiso roroparevorao osa tuituia vuvuaro, ora riroara kukuvaipara reito varaaro rera kukuearo-ia toupaivorao. Osa oavu rigatoa rera iava varaua-ia toupaivorao eva rera vaisiaro. Eera kataitoa raga ira raga vo vaisi-ia taraiparoveira vo osa oearovu, viapau.

✡ **19:2:** Diu 32:43; Re 6:10 ✡ **19:5:** Sam 134:1 ✡ **19:7:** Mt 22:1-10; 2 Ko 11:2; Ef 5:32; Re 21:2, 9 ✡ **19:9:** Lu 14:15-17 ✡ **19:11:** Sam 9:1-8; Ais 11:4 ✡ **19:13:** Jo 1:14; Ais 63:2-3

13 ✡ Uva revasiva varoa veuevorao vao
oa-ia tuuparoveira. Oa iava oiso rera
vaisiivorao, Pauto Vo Reoaro.
14 Uva viurupa irara voeao vuvuiua iava
hos kare-ia paupaaerao kaare kare voea
voeaaro. Uva popotepa varoro raga-ia
tuuoro vearopara sisigarueara rutu rera
sirova utuaerao.
15 ✡ Uva ro irapato voea reraaro toori-
ova touparevorao riro avuavuto ira rera
gisipoaro iava kosiparo virorao, oiso ra
oearoi uporeve oirara vai rera ro-ia toorio.
Ora kakuto ainto kaeparevorao rerava
oirara rutupa reipasa eera kakuto. Ra
wain pigireve aveke rikui-ia wain pigipa
oa-a eva riroa kasipua Pauto vaaro ro ira
ogorurovu rutuva toupareveira.
16 Ira-ia rigatoa toupaivorao rera
vaisiaro iava oa varoa-ia toupaivorao ora
rera kokotoaro-ia tapo. Vo vaisio oiso-
ia, Kingpa irara rutu reraaro King, ora
Turaro irara rutu reraaro Turaro.
17 ✡ Uva iravu ita purapurapato en-
sel kekeavorao ovusa ravireo osireiaro-ia
toreparoerao kokio kare ruture rirovira
keerapaoro ovusa vuvuiua vuutaaro-ia
papaivorao. Uva oiso puraroerao, “Uriota
vo ora gurusa riroa-ia aioa Pauto vaaro.
18 Visiigoa uvuipatai ra kingpa irara
varuaro aiota, ora kepten irara tapo
varuaro, ora voeao viurupa irara varu-
aro voeao riro varivaripa irara. Ora
hos kare tapo varuaro, ora voea oea vo
kare ivara-ia paupaaveira hos kare. Ora
uvuipatai ra oirara rutu varuaro aiota
voeao akuku kovo irara, ora voeao oea
evoea tokipaiveira, ora voeao oea rei
vaisirova toupaiveira, ora oira akukuro.”
19 Oire uva rera vavaraito kekeavorao,
ora kingpa irara voeao vo rasio iava, ora
voea voeaaro viurupa irara oea ora guru
ovoiaerao, oiso ra rera tapo ora upoave ro
ira hos ivara-ia pauparoerao. Ora vo osa
rera voeaaro tapo viurupa irara ora uposa
auepaaerao.
20 ✡ Ari ita, vo osa vavaraito piturevo-
rao, ora profetato riro kuuvuto ira
oisoa riroara rutu ravotoara purapareve
vavaraito osireiaro-ia. Opitupitu-a eva
oa-ia oisoa oirara keakeapareve, oiso ra
vo reesi ouive eva vavaraito vaaro. Ora
oiso ra tokarasipa tapo vuurapa vaisi
purapaive. Uva vavaraito vaiterei rutu
ora riro kuuvuto profetato aiterea touvira
tootoopasiveira aiterea vikiiva rirova-
ia rikui, iria-ia riro kasirao kasi tuituia
vuvupaiveira solfa-ia aveke viitavoko.
21 Uva rera roari ira hos ivara-ia pau-
paroerao oearovu uporevorao viurupa
irara vaiterei voeaaro rera-ia toorio riro
kaekaeto ro ira kosiparo virorao rera
gisipoara iava. Oa iava vo kare rutu
kokio kare urioaerao voea varuaro evoea
oirara aiosa. Oa iava vo kare iava kovuara
vukuerao rutu.

20

Seten Ira 1,000 Ivaro Rutu-ia Tuukeparoverea

1 Oire uva iravu raga purapurapato en-
sel kekeavorao urusia-ia ovusa vuvuiua
iava vararoerao kii-ia pitupaoro rikui
karupava, o iria-ia viapau rekasia vai
toupaiveira. Uva riroa-ia tapo sen iro
pituparevorao.
2 ✡ Uva rera ro riroto dragon raurevorao
eera dragon tuariripatoa rutu ira oirara
rutu iava gasipareveira, ro-ia Seten. Uva
oisi-a eisi osa iava rera tuukerevorao sen
iroro-ia, oiso ra vo tuukeva toupareve
1,000 ivara rutu uvuiaro-ia.
3 ✡ Uva enselto rera vikioro rera roko
pierevorao rikui-ia o iria-ia viapau reka-
sia vai. Oa iava voa rera ururao tupa
ovoirevorao goruvira rutu. Osa iava via-
pau uvuipa ra rera Seten vorerivira oirara
vai keakeapareve vo vuuta-ia vao. Uva
evoa uvuiparoi ra 1,000 ivaro rerare pute
rovove. Oire ra utupavira voava rerare
karuive. Ra va iava uvarovu vokareve
poteku vuutavi raga-ia oisivi raga.

Jisas Ira 1,000 Ivaro Rutu-ia Tu-raroparoverea

4 ✡ Uva oaravu kekeavorao reipa irara
paupara oara-ia paupaaerao oearovu osa
Pauto voeapa kovoara vateparevorao
oirara vo vovouroaro rovirieipasa kortua-
ia. Uva riro irara tapo urauraaro oirara

✡ **19:15:** Ais 11:1-5 ✡ **19:17:** Jop 3:9-17; Sek 14:1-7 ✡ **19:20:** Dan 7:24-26 ✡ **20:2:** 2 Pi 2:4; Ju 6 ✡ **20:3:** Re 12:9 ✡ **20:4:** Dan 7:9, 22; Ais 11:1-10; Ais 65:17-25

kekeavorao voeao oea Jisas oisoa oirao piepaive rera vaisiaro iava siposipopaoro. Ora oisoa goruvira rutu Pauto vo reoaro-ia tapo pitupaive. Oa raga-a eva oapa oisoa keripa irara voea okoearo tokopaive, ra oisi iavirava kopiipaave. Uva tapo voeao urauraaro kekeavorao oea viapau vavaraitoa-ia vuurapa vaisi viapau oisoa purapaive ora rera tapo iava tokarasi. Vo rara viapau rera vo reesiaro tapo oupaive ora voea kagavearo iare ora vavaeara. Oea-a evoea oea Tootoo Ovoi ouiva. Oa iava reipaoro Krais tapo toupaiveira 1,000 ivaro rutu uvuiaro iare.

5 ✡ Eva-a rovopa vuuta rutu oa-ia oirara tova urui iava vorevira toreaverea. Uva oearovu kopii irara viapau oiso Tootoo Ovoi ouiva vo vuuta-ia eva. Oea vaore 1,000 ivaro tuepaaveira, oiso ra opesi rovope.

6 ✡ Uva voea-a voeari oea vorevira tore rovoaepa rovopa vuuta-ia, oea uvuipaai ra roru iraopaive ora airereipaoro. Osa iavirava eraopa kopii viapau uvuipai gorua vai-ia voea kove pieve. Viapau. Ari evoea taru pris kovo-ia pitupaiverea Pauto vaaro ora Krais, ora tapo reipaoro toupaive rera tapo vo ivaro rutu uvuiaro-ia 1,000 ivaro.

Seten Ira Vuri Iraoroepa Rutu

7 Utupaua varao 1,000 ivaro opesiperea taru. Ra vara isivaaro iava tuukepa kepa karuive. Ra va iava Seten rera vaaro iava kosiro viro tuukea.

8 ✡ Uva voava kosiro viroverea oirara rutu keakeapasa voeao oea vo resura rasito vatuaro-ia toupaiveira aue vo saraaro Gok vaiterei ora Megok. Voea rutu voraro rutuva gurureverea Seten upoa purasa. Oea vieiaro uvuiaro oiso toupai osa rogaraara vieiaro.

9 ✡ Uva ora sikasikapaaerao voraro uvarovu rasitoa-ia Pauto voeaaro vo uruiroaro kovokovopaoro ora vao rei urui Pauto oapa siraoparoveira rutu. Ari ita, tuituia vuvuiua iava varaperea voea evoea viurupa irara kasi iraosa.

10 Oisi-a eisi Seten voea kea rovorevoiva, Pauto rera vikirevorao rirova sovara-ia gogagare rikui, o iria-ia riro kasirao vuvu toupaiveira tuituia aue-ia avekea solfa viitavokoaro, vo uva toupasiveira vavaraito vaio ora profetato riro kuuvuto. Uva vo peva rutu evoea vuri upia rutu siitoka oupaiverea ravireoura rutu-ia ora vokiaroro rutu vo uva viapau opesia vai.

Riroa Tavaa Kort Oa Karekeperea

11 ✡ Oire uva oavu reia paupa popotea turaro vaaro kekeavorao urusia-ia osa voa toupaivorao oa-ia pauparoerao Pauto. Uva rasiarei ora vuvuiua rera asavira toripaivorao. Eisi osa iavirava viapau oarei varei iava vorevira kekeivorao.

12 ✡ Uva kopii irara kekeavorao osa voa toupaivorao voeao rei vaisi irara ora voeao akaipa irara oea Pauto vaaro paupa ruvara-ia torepaaerao. Ovusa roari ira va-ia paupa paupaoro vukuara karukaruparevorao. Uva ovukuvu tapo ita karurevorao eva Tootoopa Vuku. Oa iavirava kopii irara rovirieiparevorao, uvare rigatoara kekeparevorao oara vo vukuro-ia toupaivorao. Oa iava voea kopii irara rovirieiparevorao voea vo vovouroaro uvuiarova varari oara oisoa purapaive.

13 ✡ Uva avakava voea rutu vorevira kopii irara kosi pieevorao voeao oea oira-ia toupaiveira. Ovusa Kopiia ora vo uva kopii irara toupaiveira oa voare vorevira voea rutu kopii irara kosi pievorao. Osa-a oiso osa iava rovirieipato jas voa voea rutu katakataivira rovirieiparevorao voea vo pitupituroarova uvuivira oiso osa vara oisoa purapaive.

14 ✡ Uva Kopiia vikirevorao varei ora vo uva kopii irara toupaiveira, oarea rutu vikirevorao rirova-ia rikui iria-ia tuituia toupaiveira. Uva oira-a eira rikui iria-ia eraopa kopii toupaiveira.

15 Vosa oirara rovirieipato viapau irai vaisiaro oiratoa vai kekereve vukua-ia vao Tootoopa, oire ra rera vikireve oira-ia eira rirova rikui iria-ia tuitui kasi toupaiveira.

✡ **20:5:** Lu 14:14; Fl 3:11; 1 Te 4:16 ✡ **20:6:** 1 Ko 15:51-57 ✡ **20:8:** Esi 38:2, 39:1; Re 16:14; Hi 11:12 ✡ **20:9:** Esi 38:9, 22, 39:6 ✡ **20:11:** Dan 2:35; Re 12:8 ✡ **20:12:** Lu 10:20 ✡ **20:13:** Re 6:8; Ais 26:19; Re 2:23 ✡ **20:14:** 1 Ko 15:26; Re 6:8

21

Vo Toupai Airepaua Iava Vuvuiua Ora Airepato Rasito

1 ✡ Oire uva airepaua vuvuiua kekeavorao urusia-ia ora airepato rasito. Uvare rovopaua vuvuiua ora rovopato rasito oarea opesi rovoepa. Uva avakava tapo viapau toupaevorao.

2 ✡ Uva vao Tugoropa Urui airepa Jerusalem urui kekeavorao oa Pauto ruvara iava varapaerao vuvuiua iava. Ouruia vearo orito rutuva touvorao oiso rutu osa riakova vearopa orito vatatopovira oisoa purapaeve vatuato ousa, oira reraaro.

3 Uva oreovu uvuavorao reito vaaro iava oa paupa urioerao rirovira rutu oiso puraoro, “Kekeri! Vo vokio Pauto vo kepaaro toupai oirara tapo. Oa voea vuruvuruaro-ia toupaiverea, ra oisi iavirava oiso toupaive, Rera voeaaro oirara. Iu. Pautoa raga ita ira pere voea tapo, ra oiso toupareverea, Voea reraaro rutu.

4 ✡ Ira voea iava gau oviro rutu posiposi piereverea. Ora viapau oiso ra vorerivira ita kopiiave. Ora viapau oiso ita ra vorerivira tavaka vo siraoaro vai oupaive. Ora viapau oiso ra vorerivira gaupaive. Ora viapau vorerivira upiaave. Evara rutu tuariripara oara opesi ovoiei.”

5 Uva ro ira reito vaaro-ia paupa paupaoro oiso puraroerao, “Kekeri! Ragai orekerovu rutu airepavira kareke pieavoi.” Uva oiso ita puraroerao, “Vo reoa vao rigatori oiraopa reo rutu, oa-ia uvuipaai oirara rutu ra va oirao pie iraoive rutu.”

6 Uva ragai ita tavirevorao oiso puraoro vorerivira, “Orekerovu rutu varao kareke ovoiei! Uva ragai raga-a, Irapatoa rutu. Ora ragai raga-a, Ovoiokuto. Ragai-a orekerovu rutu vituaro, ora okovorovu rutu opesiaro. Vosa ro ira uuko regaparo, irapa eera ragai vagagaavere, ra ukaioro tuputupue ovi-ia uukoa Tootoopa. Oa eva vate ragaavere rerapa vatevateavira.

7 Vosa ro ira upoava ora keevoisiro, ira uvuiparoi ra evara rutu varao viraakoara oureve ragai varaaro. Ra oisi iavirava ragai oiso rerapa toupaa, Ragai-a rera reraaro Pauto. Vo osa rera oiso toupareve, Rera ita-a oviitoa oaa.

8 ✡ “Ari ita, vosa voeao oea uriripaaveira vorevira ora ruvupaoro, ora voeao tapo oea viapau oirao piepaiveira, ora voeao oea kaakau kare vo pitupituaro rutu purapaiveira, ora voeao oira upopa irara, ora otopa pitupituro purapa irara, ora ra-vokavoara purapa irara, ora voeao oea kuuvu irara tokarasi irara-ia vuurapa vaisi purapaiveira, ora kuuvu reoro raga purapaiveira, oearoa rutu-a evoea oea ora voea vo uruiaro ouiverea vo rirova-ia rikui uva riro kasi vuvupaoro toupaiveira aueia solfa viitarokoaro-ia. Uva va vao-ia eraopa kopii voea vaaro.”

Airepa Urui Iava Jerusalem Urui

9 Uva iravu raga ita purapurapato ensel ragai iare urioroerao. Eera-a iravu voeao iava erao vatara enselpa irara oea disara-ia pitupaivorao, varao oara-ia vuriara rutu ovoiopara toupaivorao oirara vuri piepasa. Uva rera enselto oiso ragai tavirevorao, “Uriou! Ra vii kareke piea riakova-ia o Sipsip Kakae oiraaro eira iria ourevo.”

10 Oire uva Tugoropato Uraurato ragaiia goruvira rutu ora karekeroerao. Oa iava enselto ragai kaeoro avaroerao oavu iare riro pukui riro torea rutu. Uva vo pukui kukuearo-ia toupaoro voava ragai kareke pieparevorao vare vao rei urui Tugoropa Jerusalem urui oa Pauto ruvara iava varapaerao vuvuiua iava.

11 Uva Pauto vaaro aua sisikorevira roropaivo rutu vo urui-ia eva rei urui. Ororoa aviaviaro pisavira rutu toupaivorao oiso rutu osa aveke o riro voriva rutu. Iu. Eisi osa aveke jaspa iria oiso rutu roropaeveira osa sisiro.

12 ✡ Uva vo urui eva oa-ia rirova kasura toupaevorao riro toreva rutu, okasuraia katai tau erao (12) rataoara toupaivorao. Uva katai tau erao (12) enselpa irara vara riaaro-ia rataoara rutu uutupaoro torepaaerao. Uva katai tau erao (12) sara Isrel-pa irara vaisiaro voa toupaivorao rataoaro rutu riaaro-ia.

✡ **21:1:** Ais 65:17; 2 Pi 3:13 ✡ **21:2:** Hi 11:10-16 ✡ **21:4:** 1 Ko 15:26; Ais 35:10, 65:19 ✡ **21:8:** Hi 12:14; Re 22:15 ✡ **21:12:** Esi 48:30-35

13 Uva kasura iava oiso va uvava ravireo kaeparo viroveira uvava opevavu ratao toupaivorao. Osa opevavu ratao oisova oirapapa varata-ia, ari opevavu oisova koike varata-ia, ari opevavu oisova uva ravireo rokopareveira.

14 ✡ Uva vo kasura vao rei urui iava va oa-ia katai tau erao (12) toupaivorao avekeara vo kasura vituaro goru piepasa. Oavekeroa-ia vo vaisiro katai tau erao (12) aposel toupaivorao Sipsip Kakae voeaaro vaisiaro.

15 Uva rera raga ita eera purapurapato ensel ragai tapo ora reoparoerao ira uvuia-ia pituparevo gol vo urui vao rei urui uvuipasa, ora vo urui iava rataoara, ora vo urui kasuraaro.

16 Uva rera purapurapato vo urui uvuiparevorao rera vaaro-ia uvuia. Oa iava vo urui uvuiaro vao-ia uvuipai, 2,400 vuutaro (kilomita) va kaekaearo-ia, ora vo urui kasuraaro parakaaro-ia, ora vo urui torearo uvuiaro oara rutu vaeapaivorao katai uvui raga-ia.

17 Uva vo urui kasuraaro tapo uvuirevorao, uvare kasura tapo-a riro toreva. Iria aue uvuipaoi 60 mita. Oa-a vao-ia mita oa-ia oirara oiso orekerovu uvuipaive. Uva purapurapato ensel va-ia eva kasura uvuirevorao mita.

18 ✡ Uva vo kasura eva rei urui iava Pauto oa purareva avekeara-ia varao jaspa. Ora vo urui tapo purareva aue raga-ia gol. Oa iava oiso rutu aviavipaiveira roroiovira roropaoro oiso osa sisiro.

19 Uva vo urui kasuraaro vituaro oritoreva Pauto osararovu rutu-ia avekeara riro voripara. Uva rovova rutu vearova aveke vo kasura rutu vituaro-ia toupaeveira o-ia jaspa. Ari eraopava kuuvava iriavu aveke sapaia. Ari vo pevapava popoteva aget. Ari vo resurapava kokovarava emeral.

20 Ari vo vavaepava sadonikis eira revasiva ora popote vatakopava. Ari katai vatarapava revasipava konilian. Ari erao vatarapava keseva krisolait. Ari vo peva vatarapava iriavu kokovarava beril. Ari vo resura vatarapava iriavu keseva topas. Ari katai taupava krisopres iria kokovara vatakovira toupaeveira ora kesevira. Ari katai tau kataipava o-ia iriavu kuuvava haiasin. Ari katai tau eraopava o-ia iriavu revasipava ametis.

21 Varao-ia katai tau erao (12) rataoara evara aasiara popotepara riro voriara rutu. Orataovu purareva aisivu iava katai isi riro isi aasi isi. Ora gol raiva raga vo urui sovara-ia, oa oiso rutu roropaiveira osa sisiro roroiovira rutu.

22 Uva viapau oiso Tugoropa Kepa kekeavorao voa vo uruia oa tavariorevorao Turaro raga Pauto ira-ia goruara rutu toupaiveira ora Sipsip Kakae. Aue iava uvare vaiterei raga oiso toupasivorao Tugoropa Kepa ora vaiterei raga-ia.

23 ✡ Uva vo uruia-a eva oa-ia viapau ravireo roro vai ora kekira roro vai. Viapau. Ari Pauto raga vaaro-a aua, oa raga sisikorepaoro voare roropaiveira. Ora vo uvare Sipsip Kakae-a vuravu vo urui oiraaro.

24 Oirara rutu vokapaiverea vo urui raga aviaviaro-ia. Ora reipa irara voeao vo rasio iava oea ora voea varaarova oritoara uriopaave voare riro voripara rutu vo urui-ia.

25 ✡ Uva ravireo-ia viapau uvuipaai ra rataoara tupapaive varao vo urui kasuraaro-ia vo rataoro. Aue iava uvare viapau rutu rupaa vai karekepape vo urui-ia vao.

26 Orekerovu rutu riropa voriara okantrirovu rutu iava oarava koataaverea rera vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapasa.

27 Ari varao vuivuipara, ora voearo oirara oearoa opitupiturovu rutu purapaiveira vuriara, ora voeao oea kuuvu reoro raga purapaiveira, oearo-a evoea viapau oiso koataaverea voare. Viapau rutu. Uvare Sipsip Kakae oearovu raga vaisiaro rigatova Tootoopa Vuku-ia. Oea raga-a evoea vo urui-ia koataaverea.

22

Tootoopa Uukoa Ora Tootoopa Ova Evaova

1-2 ✡ Uva rera ro purapurapato ensel ragai kareke pierevorao okaravure uuko kara eva Tootoopa Kara uukoa

✡ **21:14:** Lu 22:29-30; Ef 2:20 ✡ **21:18:** 2 Kro 3:3-10 ✡ **21:23:** Ais 24:23, 60:19-20 ✡ **21:25:** Ais 60:1-11 ✡ **22:1-2:** Esi 47:1-12; Sek 14:8; Re 4:6

oa oiso rutu roropaiveira osa sisiro. Okara paupa iava Pauto vaaro parupaiveira vaiterei ora Sipsip Kakae raiva rutu vuutaaro-ia vao rei urui sovara-ia tou raiva. Uva uuko kara vatuaro-ia oisova ora oisiriva uvareava Tootoopa Ova toupaiveira. Oeva kuepapeira kekiraara rutu-ia katakataivira katai tau erao (12) vuutaro-ia katai iva rutu sovara-ia. Uva vo eva iava guruvara oirara vearo piepaoro voea ruvarupara.

3 ✡ Ari orekerovu rutu varao oarare oiso puraparoveira, "Vuriara" varapa reasipaoro, oara viapau uvuipai ra voa toupaive.

Ari paupa raga Pauto vaaro ora Sipsip Kakae oa uvuipai ra vo urui-ia toupaive. Uva Pauto voeaaro kovopa irara voa rera-ia vuurapa vaisi purapaiverea.

4 ✡ Ora rera tapo puaaro vurapaiverea ira ora rera iava vaisia rigatoreverea voea iava kagaveara-ia.

5 ✡ Uva viapau oiso rupa vai karekepaperea. Osa iava viapau vuravu avi-aviaropa ruipapaaverea ora ravireo vai aviaviaro tapopa. Viapau. Ari Turaro raga Pauto voeare aviaviparevereea. Ra turarovira rutu reipaoro toupaiverea opesi asavira.

Jisas Ikauvira Raga Urioroverea

6 Uva purapurapato ensel ragai tavirevorao oiso puraoro, "Oiraopa reo rutu-a vao-ia. Oreoa-ia uvuipaai oirara rutu ra va oirao pie iraoive. Turaro Pauto oisoa Tugoropato Uraurato topatopapareve profet irara sopaaro-ia. Oa iava oisoa rera vo reoaro iava siposipopaive. Ira purapurapato rera reraaro arureva rera voeaaro rutu kovopa irara roroio piepasa orekerovu rutu iava varao oara ikauvira rutu karekepasa auepaperea."

7 ✡ *"Uvu iraori!"* Jisas oiso puraroerao. *"Urioparai ikauvira. Vosa irai Pauto vo reoaro sirova utuparo vo vuku vao iava oreoa karekepapere utupaua, oire uva oisia eisi osa iavirava eera oirato uvuiparoi ra rorureve."*

8 Ragai-a vao-ia Jon ragoa vo reo uvuavoiva, vara rutu varao keke ovoia-vorao. Oa iava purapurapato ensel kokotoaro ruvara-ia takura viro, ro ira ragai kareke pierevorao vara ruture evara. Osa iava rera-ia vuurapa vaisi purasa aueparaerao.

9 Ari ragaire oiso puraroerao, "Opeita eisi ragai piepari, uvare ragai-a vii tapo kovopato, ora araoko irara oaro tapo voeao profet irara. Ora ragai-a voeao tapo kovopato oea vo reo sirova utupaaveira oreoa vo vukuo-ia toupaiveira. Ari Pautoa raga-ia kataito vuurapa vaisi pura iraori."

10 Uva ragai tavioro oiso puraroerao, "Vo reo-a vao-ia Pauto vo reoaro oreoa vo vukuo-ia toupaiveira, oreoa-ia viapau uvuipauei ra vo reo rukuri. Viapau rutu. Eake iava? Uvare Pauto vo vuutaaro-a vao vara rutu evara purapasa oa tutuuvoi.

11 Osa iava ro ira vuria purapare, osa raga ita vara puraparevereea vuriara. Ari ro ira rupa vovou puraparevereea, ira ita vo vovou rupa vovou puraparevereea. Ari ro ira torevoko vovou puraparevereea, ira oisi raga vo vovou puraparevereea. Ora ro ira airerei vovouvira toupareveereea, eera ita oisi raga airerei vovouvira toupareveereea."

12 ✡ Jisas oiso puraroerao, *"Uvu iraori! Ikauvira poura virovere rara oirara rutu vo voriroaro vatesa katakataivira, vo vovouro voriaro uvuiaro oara oisoa purapaive.*

13 Uvare ragai raga-a, Irapatoa rutu ora Ovoiokutoa rutu. Ora ragai raga-a, Avaioto ora Utupatoa rutu. Ora ragai raga-a, orekerovu rutu Vituaro ora Opesiaro."

14 ✡ Voeao oea varoara oaive sisupaive oea uvuipaai roru iraopaive. Vo uvare voea-a evoea oea uvuipaai ra aio oupaave vo evao iava Tootoopa Ova. Ora oea uvuipaai ra rei urui iava vo rataoro-ia koataave.

15 Ari voeao oea kaakau kare vo pitupituaro purapaiveira, ora voeao oea kavokavo purapaiveira, ora voeao oea otopa pitupituro purapaiveira, ora oirara upopaiveira, ora tokarasipa kuuvuto vuurapa vaisi purapaiveira, ora kuuvu vovoupa ruipapaaveira va sirova utupasa,

✡ **22:3:** Jen 3:17-19; Sek 14:11 ✡ **22:4:** Mt 5:8 ✡ **22:5:** Dan 7:27 ✡ **22:7:** Hi 10:36-37; 1 Te 4:13-18 ✡ **22:12:** Ais 40:10; Jer 17:10 ✡ **22:14:** Pro 11:13-31

oea rutu-a evoea oea rei uruipa ratau toupaiverea Pauto vo uruiaro.

16 *“Ragai-a Jisas ragoa purapurapato en-sel aruavora visii iare. Oa iava visiipa vo reo vao siposiporevora visii lotupa uvu-ruro. Ari ita, uvare ragai-a Ikoto Devit aaotoaaro. Ora vo osa ragai-a, o aaviiko aviva iria sisikorevira roropaeveira.”* Osa oiso puraroepa Jisas.

17 Tugoropato Uraurato vaiterei ora Sipsip Kakae vatuavaaro aiterea oiso purasiei, “Uriota!” Ra ro ira vo reo eva uvureve ira tapo ita uvui iraoparoi ra oisi raga ita puraro oiso, “Uriota!” Osa iava ro ira uuko regaparo, ira uvuipa ra urioro. Ora ro ira ita ukaio ruipaparo, ira uvuipa ra urioro uukoa Tootoopa ousa oa oiso toupai, Vate raga siraoa Pauto vaaro.

Ovoiopa Reo Vao-ia

18 ✡ Ragai-a vao Jon goru reo rutu vate iraopaavoi oirara rutupa voeao oea Pauto vo reoaro uvupaiveira vo vukuo iava. Vosa irai oiratoa vai vo reo sigu-vareve oreoi raga tapo vo reova vao-ia, oire uva vara rutu-a evara vuriara oarare Pauto oiso reoroepa vo vukuo-ia, rera Pauto orekerovu takutakuvureverea rerapa eera oirato. Ra vara iavirava vurivira rutu siitoka iraoparo.

19 Ora vosa irai oreoroi verareve vo vuku iava vao, Pauto ira ita taru oisi verareve. Ra viapau oiso aio ouro vo evao iava Tootoopa Ova. Ora viapau oiso vao-ia rei urui tapo toupareverea ouruia iava vo vukuo oiso purapai.

20 ✡Oire uva Jisas oiso puraroi, *“Oiraopavira rutu, ikauvira urioravere taru.”* Ira-a ro ira varao rutu iava siposiporevora oara vo vukuo-ia toupai. Ari ita, Turaro Jisas uriou!

21 Vereopa vovou Turaro Jisas vaaro uvuipai ra visii rutu tapo toupaiverea visii tauvapasa vokiara rutu-ia. Ovoiei.

✡ **22:18:** Pro 30:5-6; Diu 4:2; Re 15:6 ✡ **22:20:** Re 1:2; 2 Ti 4:8; Ro 16:20; 2 Te 3:18

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1–2:12
2	Matyu 2:13–3:6
3	Matyu 3:7–4:11
4	Matyu 4:12-25
5	Matyu 5:1-26
6	Matyu 5:27-48
7	Matyu 6:1-24
8	Matyu 6:25–7:14
9	Matyu 7:15-29
10	Matyu 8:1-17
11	Matyu 8:18-34
12	Matyu 9:1-17
13	Matyu 9:18-38
14	Matyu 10:1-23
15	Matyu 10:24–11:6
16	Matyu 11:7-30
17	Matyu 12:1-21
18	Matyu 12:22-45
19	Matyu 12:46–13:23
20	Matyu 13:24-46
21	Matyu 13:47–14:12
22	Matyu 14:13-36
23	Matyu 15:1-28
24	Matyu 15:29–16:12
25	Matyu 16:13–17:9
26	Matyu 17:10-27
27	Matyu 18:1-22
28	Matyu 18:23–19:12
29	Matyu 19:13-30
30	Matyu 20:1-28
31	Matyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Matyu 21:23-46
2	Matyu 22:1-33
3	Matyu 22:34–23:12
4	Matyu 23:13-39
5	Matyu 24:1-28
6	Matyu 24:29-51
7	Matyu 25:1-30
8	Matyu 25:31–26:13
9	Matyu 26:14-46
10	Matyu 26:47-68
11	Matyu 26:69–27:14
12	Matyu 27:15-31
13	Matyu 27:32-66
14	Matyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29–2:12
17	Mak 2:13–3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31–4:25
20	Mak 4:26–5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24–8:10
26	Mak 8:11–9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30–10:12

March

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27–12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38–13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31–5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29–6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39–7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36–8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40–9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51–10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38–11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37–12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22–14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19–17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29–22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54–23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44–24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22–4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53–8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54–12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31–14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25–19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51–8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24–13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42–14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36–16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22–19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37–22:16
4	Aposel 22:17–23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25–3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13–5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15–8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22–10:13
27	Rom 10:14–11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22–16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18–2:5
6	1 Korin 2:6–3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19–10:13
16	1 Korin 10:14–11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27–13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12–2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14–7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galesia 1:1-24
15	Galesia 2:1-16
16	Galesia 2:17–3:9
17	Galesia 3:10-22
18	Galesia 3:23–4:20
19	Galesia 4:21–5:12
20	Galesia 5:13-26
21	Galesia 6:1-18
22	Efesas 1:1-23
23	Efesas 2:1-22
24	Efesas 3:1-21
25	Efesas 4:1-16
26	Efesas 4:17–5:2
27	Efesas 5:3-33
28	Efesas 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19–3:6
2	Filipai 3:7–4:1
3	Filipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21–2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18–4:18
9	1 Tesalonaika 1:1–2:9
10	1 Tesalonaika 2:10–3:13
11	1 Tesalonaika 4:1–5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitas 1:1-16
27	Taitas 2:1-14
28	Taitas 2:15–3:15
29	Failimon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14–5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32–12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19–2:17
19	Jems 2:18–3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18–3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jut 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18–3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

December

REOARA VITUARO IAVA

aposel (aposel/apostle)
Aposel vaisi oa vituaro oiso toupaiveira, reo kaepa irara. Ovaisi-ia Jisas voeaaro oisoa toupaive katai tau erao (12).

areo uusi (samting olsem driman/vision, revelation)
Pauto areo uusi vatepareveira oiratoapa vo osa rataa pievira uusiparo. Uva va-a vao oa-ia Pauto vaaro kekereve oiso osa Pita vaio (Aposel 10:3) ora Pol (Aposel 16:9), vo uvare Pauto vo tavitaviaro ravotovira ousiva areo uusi-ia, vo osa orekerovu kekesiva rataa pievira uusipaoro.

aveke pero (hap ston/stone tablets, Ten Commandments)
Oa-ia Reo Taisi rigatoreva Pauto Moses vatesa Sinai Pukui-ia (Eksodas 24:12; 2 Korin 3:3).

disaipel (disaipel/disciple)
Disaipel vaisi oa vituaro oiso toupaiveira, vo osa iravu reito oaive vo taraiaro sirova utupaave. Ovaisi-ia Jisas voeaaro oisoa toupaive katai tau erao (12) (Luk 14:33; Jon 8:31).

eravao (alta/altar of sacrifice)
Oira o eravao iria ivara-ia oisoa koruou raro purapaive voeao Jiu Pauto roru piepasa. Uva Jisas ovoiopa tauo (offering) puraravora ora rera-ia oirara rutupa vuriaraaro oaive-ia koruoua puraoro vo evao parikou-ia (Jenesis 8:20; Matyu 23:19; Luk 1:11).

keraria Vo vaisio keraria oa-ia toupaivoi vo peva porearo (mining)
oiso,
1. Rovopa vao-ia varao rutu iava oara purareva Pauto oara kekepai vo rasio-ia ora vo vuvuiua-ia (olgeta samting God i bin wokim/creation).
2. Eraopa vao-ia vo osa Jisas pukuia-ia toupareva Moses vaio tapo ora Ilaija. Uva riroa sovara-ia aviavia toupaiva oa rirovira rutu sisikorepaiva voea iava. Oavua vao eraopa oa vaisipaiveira, keraria (lait/light, glory) (Luk 9:31).
3. Vo pevapa vao vo osa Jisas riroa rutuva keraria toupareveira aue vituaro iava uvare rei vaisitoa rutu rera vao iava rera vo kovoaro (biknem, bikpela namba/glory, honor) (Revelesen 5:12).

keri vaeapai aue tapo kegi.

kori (kilim/slaughter)
Vo vaisio kori vaisi oa-ia reoreoroepa Jems vao-ia rugoopaoro oirara vo kasipuaro oa purapaivere oirara tekipaoro, voeao oea ora voea ragare rugorugoopaaveira (Jems 5:5).

koruou (ofa/sacrifice)
vaeapai aue tapo tauo (1 Korin 5:7).

kukuvaipa (hat kapa/helmet) (Efesas 6:17).

moni (mani/money)
Voea vaaro Rom-pa irara tuariri (Mak 12:14).

meme rakariaro (skin meme/wineskin)
Vao-ia oa-ia wain ovi kuvuive (Matyu 9:17).

Oirato Oviitoaaro (Pikinini Bilong Man/Son of Man)
Uva rera ora vaisiroepa Jisas oiso, Oirato Oviitoaaro, uvare rera raga Jisas vo vaisi vituaro-ia taraiparoepa. Aue iava uvare Pauto rera roporeva rera aruoro vo rasio iare. Oa iava oiravira kavauroepa, Pauto vo siraoaro kareke piesa oirara rutupa, voeao vo rasio-ia tou irara (Jon 9:35-37).

Onisimas (Onisimas/Onesimus)
Onisimas-pa vaisi-a vao ovaisi porearo oiso toupaivoi, Kovo purato. Ovaisi vituaro-ia rugoopaoro rera-ia rugorugoopaoro Pol reoreoroepa Failimon iare, oreoreoro epao vo Failimon vo pasiaro sovara-ia (Failimon 10).

ora utopa pero (siot kapa/breastplate) (Efesas 6:13).

purapurapa irara (ol ensel/angels)
Purapurapa irara voeao oea vuvuiua-ia toupaiveira Pauto ruvara-ia. Oea rerapa kovopaiveira rera vo reoroaro iava tavitavipaoro (Luk 1:26-38), ora rera-ia vuurapa vaisi purapaiveira rorupaoro (Luk 2:9-14), ora rera vo ruipaaro sirova utupaai rutu. Vo utupaua uva Pauto vo kasipuaro kareke

pieiverea voeao-ia vuri irara oea viapau Pauto oirao piepaiveira vo vokio (Revelesen 15:1).

Ari iravu-a ro enselto Seten ira oisoa vearovira toupareve vo vuvuiua-ia. Oire uva voava koveroepa Pauto ruvara iava rara ora vaisiaro rei pieparo ora rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro (Luk 10:18).

Uva Pol voea iava enselpa irara rigatoreva rara voeao Jiu-pa irara voea-ia rirovira rugorugoopaoro ora voea vo lotuaro sirova oisoa utupaave (Kolosi 2:18).

rakari verapa pitupitu (katim skin/ circumcision)

Rakari verapa pitupitu oa oisoa toupaive voea ruvara-ia Jiu-pa irara. Uva vo vokio oearovu tapo va purapai kakae vure-ia (Jenesis 17:10-14; Aposel 15:24).

ratau tou irara (ol arapela lain, jentael/gentiles)

Vigei vaisipaiveira oiso, ratau tou irara, aue iava uvare viapau oiso Jiu vo saraaro iava vigei. Ari ratau tou irara voeao oea vaisipaiveira Jentael (Rom 4:11, 9:30).

ravoto kovoro (ol mirakol/miracle)

Okovoroa oisoa purapareve Jisas oirara tauvapaoro. Jisas ravotovira vo kovoro purapareve Pauto vo goruaro iava. Oisi raga aposel irara ravotovira oisoa oirara tauvapaive Pauto vo goruaro kareke piepaoro. Ari ita, uvuipai ra oearovu Seten vo goruaro iava oaravu purapaive ravoto kovoro tapo (Eksodas 7:8-12; Jon 2:1-11; Aposel 4:30).

reo goruro (ol lo/man's laws)

Oirara rutu reo goruro purapaiveira varao oara-ia uvuipaai vara sirova vearo tou purapaive. Osa oisoa Jiu-pa irara oaravu purapaive Reo Taisiva vara takuvupasa (Jems 2:8).

reo ovoi (tok promis, kontrak/promise)

Vosa aitereivu ora reosi ra reo ovoi purasi. Aue iava uvare ovoiei reo rutu purasivoi, oiso rutu osa voari tuariri oisoa Rotokasipa irara reo ovoiei purapaive aveke taku pierei ivara iare aasi ruipaoro (Hibru 6:16).

Reo Taisi (lo bilong Moses/Moses' Law, Ten Commandments)

Vosa Reo Taisi vaisi kekeri, ra taraiu oiso, Pauto vaaro oa vatereva Moses-pa vo Sinai Pukuia-ia (Matyu 22:40).

Rovopa Kepa Tugoropa Kepa (tempel/temple)

Vo kepa oa Jerusalem-ia touva Rovopa Kepa rutu (Matyu 26:61; Mak 11:11).

ruu reo (tok bokis/parable)

Jisas rirovira ruu reoro-ia reoreoroepa rera vo rugorugooroaro vataupaoro voearo asavira oearoa rera vo kovoaro ora rera vo siposipoaro viapau oisoa oirao piepaive (Luk 8:11).

Sara Pauto Vaaro (kingdom bilong God/kingdom of God)

1. Oire va vao-ia Pauto vaaro Sara oa iava rirovira ovoovo reoro purareva Jisas (Mak 1:15).
2. Oirao pie vovou irara Pauto vo Saraaro-ia toupaiveira, aue iava uvare Pauto vaisipaiveira oiso, Aite rera vo ruipaaro sirova utupaoro (Matyu 7:21).
3. Vosa Jisas voreroverea torevoko vovou irara ousa ra koataaverea rera vo tokiaro-ia tousa, vo tokio oa viapau opesia vai, va vao airepa sara voeao vo saraaro oirao pie vovou irara (2 Timoti 4:18).

sisikore vaeapai aue tapo sirusiru.

sopaua Vo peva toupaiveira oiratoa-ia oiso-ia,

1. **varaua** (bodi/body) Rovopa vao varaua oiratoa iava oua uvuipaai ra va kekepaive oirara (Rom 7:25).
2. **sopaua** (bel, tewel/ soul) Eraopa vao oirato sopaaro-ia oa toupaiveira vovoua vo uva rugorugooara poupa piroveira, vao oa kovopaiveira vokiara rutu-ia oirato sopaaro-ia. Ora vao oa-ia Pauto vo rugooaro poupa viroveira oirara tavitavipasa vao iava vearoa ora vuria, oiso ra viapau vuria purapareve (Mak 14:34; Luk 1:46).
3. **uraurato** (spirit/ spirit) Uraurato oirara-ia ora riakora-ia toupareveira ira tootooa vatepareveira varauapa (Jon 6:63). Vareo uraurato ora vovoua oarea kataivira toupaiveira.

Tagausapa Vurei (Pasova/Passover)
Rovopa vurei vao Jiu vaaro oa oisoa purapaive voari tuariri ora vo vokio-ia tapo. Oa purapaiveira oovapaoro vo osa voea oureva Pauto Isip iava. Uva Pauto enselto arureva kakae vure avaio kakae rutu uposa vo Isip-ia. Oire voeao oea vo keparoaro-ia revasi kipuro kekepareva varao reesiara, oea-ia tagaupareva putepaoro voeao raga upopaoro Isip-ia ora oearovu oea viapau Pauto vo reoreoaro ira pie reoro oirao piepaiva (Eksodas 12:21-30; Mak 14:12; Hibru 11:28).

Tugoropato Uraurato (Holi Spirit/ Holy Spirit)
Jisas ro iava Uraurato tavireva oiso, Visii iare rera aruavere visii tapo toupasa visii tokipaoro. Uva rera vo kovoaro-a vao ro-ia Tugoropato Uraurato, oirara tauvapasa, ora Pauto vo reoroaro aviavi piepasa torevokovira, ora Jisas vo kovoaro oirao piepareveira oirara sopaaro-ia.

uraurato (aviavi pie reoro kekeri vo vaisio iava vao sopaua vaisi).

utave (biugel/trumpet) (1 Korin 15:52)

utuuva geesi (sayor, ofa i gat gutpela switpela smel/herb)
(Matyu 23:23; Efesas 5:2).

uvaruto (ensel/seraphim)
(Hibru 9:5)

varaua (aviavi pie reoro kekeri vo vaisio iava vao sopaua vaisi).

variria (beten, prayer)
Variripaai oirara ora riakora Pautoa tapo ora reopaoro. (Vaeapai aue tapo purea.) (Luk 11:1)

varo kepa (haus lotu sel/tabernacle)
Oa-ia tuariri oisoa lotupaave tariripaoro Jiu-pa irara (Hibru 8:5).

vereopa vovou (marimari/grace)
Pauto vaaro siraoa oa vatepareveira oirarapa akukuvira raga. Oire uva vo sirao-a eva oa purapareveira vereopa vovou akukuvira rutu ora rera vo ruipaaro sirova voea tauvapaoro (Rom 5:21).

vori ou asa kovopa irara (ol wokboi nating/slaves)
Voari tuariri uva oisoa riro moni irara oearovu kovo pieragapaive. Viapau oiso voea voripaive vo kovoroia oara oisoa purapaive voeapa. Ari aue raga-ia voea oisoa tokipaive varo, aio, ora oisoa voea tokipaive voea uusi piepaoro kepaara oaive-ia. Viapau oiso uvuipai ra ora voea vo rugorugooroaro sirova utupaave uvarovu avapaoro. Ari oiso rutu oisoa toupaive, tuukepa irara. Oiso rutu osa vuria oirara tuukepaiveira vearo rugooro purapa arapa (1 Korin 12:13).

vuku viko (buk/scroll)
Tuariri oa-ia oisoa Pauto vo reoroaro rigatopaive (Revelesen 5:1-5).

wit (wit/wheat)
Vao oa oiso rutu toupaiveira osa isiso kou (Matyu 13:3).

yis (yis/yeast)
Yis uverepaiveira oirara aue tapo plaua, ra riropape. Uva yis ora rigapaoro avapapeira vo plaua rutu sovaraia. Oa-ia reoreoroepa Jisas vuri rugorugooro reesipaoro. Oara uvuipai ra oirara rutu sopaaro vuri piepaoro avapape (Luk 13:21).